

Swalmen
Zjwame

Zjwaams Waordebook

Henk Meuffels

Tweede druk

Zjwaams Waordebook

Henk Meuffels

Tweede herziene druk

MHVS
1980 2005
Swalmen

Colofon

Redactie Waordebook:

Henk Meuffels, Harrie van Buggenum, Paul van Dael,
Johanna Cox-Geraedts, Els Janssen-van Avesaath,
Wiel Meuffels, Riky Simons-Julicher.

Digitale verwerking en lay out:

Hans Simons

Ondersteunende computerprogramma's:

Loek Simons

Tekeningen:

Leny Geerlings-Puts

Foto's:

Hans Simons

Foto Fuu: archief MHVS

Uitgave: Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen, december 2005
Tweede herziene druk oktober 2008

Omslag: Hans Simons

Druk: SHD Grafimedia, Swalmen

ISBN: 978-90-805050-7-0

Niets uit deze uitgave mag wordenverveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder toestemming van de uitgever.

INHOUD

Voorwoord	5
Voorgeschiedenis van dit woordenboek	7
Aanwijzingen voor het gebruik	9
Lijst van gebruikte afkortingen	13
Verklaring van taalkundige termen	15
Het Swalmens dialect	19
- spelling en fonetiek	19
- beknopte grammatica	29
't Waordebook	83
Lijst van toponiemen	521
Beknopte woordenlijst Nederlands - Zjwaams	537

VOORWOORD

Pas stond in een krant een verhaal met als titel "Geen angst voor oprukkende Engelse taal". Uit een onderzoek van de Nederlandse Taalunie bleek, dat ongeveer acht op de tien Nederlanders en Vlamingen verwachten dat het Nederlands stand zal houden tegen het Engels. Doemscenario's over de oprukkende Engelse taal zijn - aldus de Nederlandse Taalunie - dan ook niet nodig.

Ik vraag me ook wel eens af, hoe het staat met het Limburgs, mijn eigen taal (of dialect, ik wil daartussen geen verschil maken, eigenlijk drukt het Duitse woord Mundart nog het beste uit, wat we bedoelen) en hoe het die taal zal vergaan. En heel speciaal natuurlijk houdt, sinds ik in Swalmen ben, de toekomst van ons plaatselijk dialect, het Zjwaams me bezig. Kan dat dialect stand houden tegen enerzijds het Nederlands, maar anderzijds ook andere, aangrenzende dialecten? Voor mijn over-de-Maas-oor klonk Zjwaams aanvankelijk precies als Remunjs, maar intussen, o.a. na deelname aan een redactievergadering van dit woordenboek, weet ik beter.

Om te overleven moet een dialect leven, moet je het van je ouders meekrijgen, of het op school oppikken van je leeftijdsgenoten, en het moet het natuurlijk vervoermiddel van je gedachten en je communicatie zijn. Moeilijk zijn vooral de hele fijne nuances tussen dialecten, voor niet-ingewijden niet eens hoorbaar. Ik hoor duidelijk verschil tussen Haelens en Neers, maar een vergelijking tussen Beesels en Swalmens is voor mij moeilijk, laat staan tussen Boukouls en Swalmens! Toch kennen geboren Swalmenaren en Boukoulers (heet dat zo?) in ieder geval een paar verschillende woorden in hun overigens gelijke Mundart. Als bijv. Swalmens en Beesels ook nog "vreemd gaan", een "gemengd" huwelijk aangaan en uit deze relatie kinderen voortkomen, wordt het wel bijzonder moeilijk, zoniet onmogelijk, hun taal "zuiver" te houden. om deze kinderen óf Beesels óf Swalmens aan te leren. Ongetwijfeld zal het een mix van beide zijn. De vraag is overigens of dat erg is, elke taal, ook Hollands, verandert met de tijd en Nederlands uit de 17^e eeuw klinkt iedere hedendaagse ABN-spreker ook bepaald niet vertrouwd in de oren. Taal is een levend organisme, vertakt, verjongt en loopt uit. Waar we wel voor moeten uitkijken, is dat de kennis over het authentieke verloren gaat. Dat boek uit 1622 moet wel voor onze tijd begrijpelijk blijven, al is het voor specialisten. Dat (bijna) niemand meer spreekt over een aomezeik i.p.v. een mier, is een feit, maar we moeten wel ook over 50 jaar nog weten, wat een aomezeik is.

Ik ben dan ook bijzonder blij dat de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen en meer in het bijzonder de redactie "Waordebook" onder leiding van de heer Henk Meuffels, destijds de taak op zich heeft genomen om een 'Zjwaams Waordebook' samen te stellen, zodat specifiek Swalmense woorden voor het nageslacht behouden blijven. Vijf jaar is er vol overgave en met man en macht gewerkt. In die periode hebben ook heel veel Swalmenaren gevuld gegeven aan het verzoek om typisch Swalmense woorden aan te leveren.

Nu, in het jaar dat de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen haar 25-jarig bestaansfeest viert, ligt het resultaat van al dat zwoegen op tafel: een standaardwerk met (vrijwel?) alle Swalmer woorden, inclusief toelichting over hun gebruik en over typische Swalmer grammatica.

Mede namens het gemeentebestuur wil ik mijn diepste waardering uitspreken, zowel voor het product, als voor iedereen, die aan dat Zjwaams Waordebook een bijdrage heeft geleverd. Het gemeentebestuur heeft deze waardering onlangs nog onderstreept door een subsidie in de kosten beschikbaar te stellen. Wij vonden, dat de uitgave van het Zjwaams Waordebook een bijdrage levert aan het behoud van de identiteit van ons dorp en onze gemeenschap. En zo'n steun kunnen wij op een moment dat onze eigenheid en identiteit sterk in discussie is, heel goed gebruiken. Moge dit uniek stukje cultuur bijdragen aan het behoud van enerzijds onze taal, maar ook in bredere zin onze eigenheid en identiteit. Me druk maken over oprukkende vreemde talen of dialecten, is dan nog mijn geringste zorg.

Drs. W.M.J. Denie.

Burgemeester van Swalmen.

VOORWOORD BIJ DE TWEEDER DRUK

Een week na de presentatie van de eerste druk van het Zjwaams Waordebook in december 2005 bleek de gehele oplage tot teleurstelling van velen reeds uitverkocht te zijn. Eind 2008 verschijnt nu de tweede druk. Deze is in hoofdzaak gelijk aan de eerste, maar bevat toch enkele correcties en toevoegingen.

MHVS-bestuur en redactie danken al degenen die op mogelijke aanvullingen hebben geattendeerd en ook het gemeentebestuur van Roermond voor de toegekende subsidie.

MHVS-bestuur en Zjwaams Waordebookredactie

VOORGESCHIEDENIS VAN DIT WOORDENBOEK

Een woordenboek waarin een plaatselijk dialect wordt vastgelegd, dient niet enkel tot het opsommen van zoveel mogelijk woorden, maar zal vooral ook alles wat er leeft en geleefd heeft in zo'n plaats, tot uitdrukking brengen. Zo zullen met name voorbeeldzinnetjes die onder een trefwoord worden gegeven, ons duidelijk maken, wat er in het dagelijks bestaan gedacht en gezegd wordt en werd. Het gebruik van de woorden 'wordt' en 'werd' geeft aan dat een dialect in de loop van de tijd onderhevig is aan veranderingen. Tot ongeveer 1950 was Swalmen, zoals de meeste dorpen, een nogal gesloten gemeenschap, waarin een sinds lang bestaand taalgebruik zonder veel invloed van buitenaf van ouders aan kinderen werd doorgegeven. Dit taalgebruik werd mede bepaald door plaatselijke gebruiken en verenigingen, door in het dorp gangbare werkzaamheden en beroepen en vooral ook door de godsdienst. Vanaf 1950 begon door allerlei omstandigheden de invloed van buiten het dorp toe te nemen. Door toenemend verkeer en door het feit dat zich steeds meer mensen van buitenaf in het dorp vestigden, drong geleidelijk ander taalgebruik (vooral vanuit omliggende dorpen en steden) in het plaatselijk dialect binnen, en via kranten, tijdschriften, radio, televisie e.d. nam het Nederlands steeds meer toe in invloed. In de laatste jaren is deze invloed van buiten steeds meer gegroeid en heeft, net als in het Nederlands, het Engels gezorgd voor flink wat nieuwe woorden en uitdrukkingen.

In dit Swalmens woordenboek zal deze ontwikkeling in de taal duidelijk tot uitdrukking komen. Mensen van boven de vijftig zullen het taalgebruik uit hun jeugd herkennen, maar zullen tevens bemerken dat ze zich langzamerhand toch anders zijn gaan uitdrukken. Overigens worden in dit woordenboek slechts mondjesmaat 'historische' woorden van vóór 1900 opgenomen.

Allerlei beroepsgroepen hebben hun eigen idioom. Metselaars, bakkers, schoenmakers, slagers en landbouwers gebruiken allerlei woorden die samenhangen met hun specifieke bezigheden. Ook in allerlei verenigingen, bij sport en spel, in het huishouden, bij hobby's enz., bestaan er nogal wat bijzondere uitdrukkingen. Zonder door te dringen tot in de laatste details is in dit woordenboek op deze gebieden een schat aan informatie te vinden.

Om te komen tot het samenstellen van zulk een woordenboek zou dus een zeer brede kennis op velerlei gebied noodzakelijk zijn, en er is bepaaldelijk een aanleiding nodig om aan zo'n klus te beginnen. De aanleiding om met een Swalmens woordenboek te starten was de volgende.

Tijdens zijn studie klassieke talen aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen liet ondergetekende zich overhalen om vragenlijsten over het Swalmens dialect, dienend voor het samenstellen van het 'Groot Limburgs Woordenboek', in te gaan vullen. Al spoedig bleek dat specifieke kennis om deze lijsten goed in te vullen ontbrak, vooral omdat er vele termen op o.a. agrarisch gebied gevraagd werden. Er werd dus gezocht naar een deskundig iemand, en met veel geluk werd die gevonden in de persoon van Willem (Wullem) Doesen (1887 - 1978). Hij was in die tijd een zestiger, die als alleenstaande in een vrijliggend, oud boerenhuis woonde aan de Graeterweg in Boukoul. Bij hem kon ik, telkens als ik een weekend vanuit Nijmegen naar huis kwam, met mijn vragenlijsten terecht, en hij bleek op zeer veel gebieden, en met name op agrarisch gebied, zeer terzake kundig. Op het bidprentje

bij zijn overlijden staat o.a. "Zijn heldere en schrandere geest, - zijn hartelijk medeleven, - zijn diep gevoel voor realiteit en humor, - zijn levendige herinneringen tot in een ver verleden, - zijn belangstelling voor de problemen van de moderne tijd, hebben van hem een persoonlijkheid gemaakt die aantrok en boeide." Dankzij de inspiratie die ik bij deze bijzondere man opdeed, kwam ik ertoe om een kaartsysteem te gaan samenstellen met Swalmense woorden en uitdrukkingen. Dit kaartsysteem werd steeds meer uitgebreid, ook toen ik me na mijn afstuderen gevestigd had in achtereenvolgens Maastricht, Elsloo en Vilt. Ik maakte kennis met veel Limburgse dialecten, maar bleef altijd denken in het Swalmens, zodat er maar heel weinig 'uitheemse' woorden in mijn lijsten terechtkwamen. Toen ik mijn eerste computer aanschafte, was een van de eerste dingen die ik deed het erop zetten van al mijn Swalmense woorden en uitdrukkingen, zodat er al gauw een omvangrijk bestand, een heus woordenboek, ontstond.

De 'Veldeke'-spelling bestond in die eerste jaren nog niet, zodat ik een eigen manier van schrijven van Swalmense woorden had ontwikkeld, die ten dele nog terug te vinden is in de in dit woordenboek aan elk woord toegevoegde 'fonetische spelling'.

Op het einde van de negentiger jaren van de vorige eeuw kwamen enkele mensen van de 'Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen' te weten dat ik aan een dergelijk woordenboek werkte, en onmiddellijk werd mij gevraagd om mee te werken aan het totstandkomen van een Swalmens Woordenboek. Er vormde zich snel een redactie, en op basis van wat ik in al die jaren had bijeengebracht, ging men aan het werk. Tijdens redactievergaderingen (in de laatste jaren elke week op maandagmiddag, van 14.00 u. tot 17.30 u.) werd letter voor letter, woord voor woord, zin na zin het Swalmens dialect uitgeplozen en op schrift gesteld, waarbij we ons hierbij, wat spelling betreft, nu baseerden op 'Veldeke'. Toen dit, o.a. via het verenigingstijdschrift van de M.H.V.S., in bredere kring bekend was geworden, kregen we van zeer vele (oud-)Swalmenaren vaak zeer uitgebreide lijsten met Swalmense woorden en uitdrukkingen toegestuurd. Deze lijsten hebben in niet geringe mate bijgedragen tot een succesvol ontwikkelen van dit woordenboek. Redactieleden deden, waar nodig, navraag bij deskundigen om bepaalde vaktermen e.d. op de juiste manier te kunnen opnemen.

In al die tijd maakte Leny Geerlings, in nauwe samenwerking met de redactie, talloze tekeningen om het woordenboek te illustreren.

Nu dit woordenboek klaar is, past het om speciale dank te betuigen aan Hans en Loek Simons, zonder wier deskundigheid het veel moeilijker geweest zou zijn om dit boek perskaar te maken en op deze manier uit te geven.

Drs. H.J.G. Meuffels

Doeze-Wullem

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

Bij het samenstellen van dit woordenboek is ernaar gestreefd om de woordenschat van het dialect van Swalmen zo volledig mogelijk weer te geven. Absolute volledigheid is om vele redenen niet te bereiken. In een levend dialect (dialect = spreektaal) vinden in de loop der jaren steeds weer ‘nieuwe’ woorden ingang, terwijl ‘oude’ woorden vaak verdwijnen of ‘gemoderniseerd’ worden. De invloed van het Nederlands is overduidelijk (woorden als ‘regelingsfunctionaris’, ‘eenrichtingsverkeer’, ‘tenniskampioen’ worden wel degelijk ook in Swalmen gebruikt, maar ontbreken in dit woordenboek). Tegenwoordig vinden ook steeds meer Engelse woorden ingang, en ofschoon enige ervan zo ingeburgerd zijn dat ze in ‘verzjwaamsde’ vorm opgenomen zijn (zoals bijv. ‘kompjoeter’, of, bij het voetballen, de ‘kiepper’ en de ‘bek’), blijven het ‘vreemde’ woorden en kan men ze ook in de oorspronkelijke spelling weergeven (dus: ‘computer’, ‘keeper’ en ‘back’), ook al is de uitspraak vaak niet echt Engels meer. Ook is de invloed van naburige dialecten toegenomen, waarbij het bij sommige woorden niet eenvoudig is om met zekerheid vast te stellen dat het uitheemse woorden zijn. Een woord als ‘brookspiep’ is niet opgenomen, omdat ‘bóksesjtoek’ het juiste Swalmense woord is., net zo min als ‘heives’ (= ‘op hoes aan’, ‘nao hoes’) of ‘laok’ (= ‘gaat’). Moderniseringen zijn vaak wel opgenomen. Zo is vaak het grammaticale geslacht van zelfstandige naamwoorden veranderd (‘t raam i.p.v. *de* raam; ‘t plefóng i.p.v. *de* plefóng, enz.); meervoudsvormen zijn gewijzigd (hoeze i.p.v. hoezer, vloje i.p.v. vleu, planke i.p.v. plenk, enz.); werkwoorden krijgen soms een zwakke i.p.v. een sterke vervoeging (bakde i.p.v. beek, dörfde i.p.v. dórs, geplök i.p.v. geploch, enz.). Nogal wat oude woorden verdwijnen geleidelijk en worden vervangen door andere; zo is naast ‘sjtumpel’ ook ‘poot’, naast ‘tump’ ook ‘puntj’, naast ‘sjreursgaat’ ook ‘gulp’ opgenomen.

Ofschoon er veel samengestelde woorden zijn opgenomen, zijn toch heel wat voor de hand liggende samenstellingen weggelaten. Zo ontbreken bijv. ‘mitreize’ (meereizen), ‘vleegverkeer’ (vliegverkeer), ‘voelnisophaoldeens’ (vuilnisophaaldienst), ‘muntjeverzameling’ (muntenverzameling) en vele andere.

Na elk nieuw woord (lemma), dat **vet** gedrukt is, volgt telkens tussen accolades ({} .. {}) de fonetische schrijfwijze (*cursief* gedrukt) om de uitspraak van het woord te verduidelijken (zie hiervoor het hoofdstuk Fonetiek in de Inleiding, p. 22-27).

Voorbeeld: **toesjrandj** {‘tôê/sjta:njtj’}.

Een tilde (~) duidt in de navolgende tekst het volledige woord aan; zo zal onder het lemma **fiets** de aanduiding ‘~e’ staan voor ‘fietse’.

Tussen haakjes volgt dan (wederom *cursief*) een aanduiding van de woordsoort, bijv. (bn.) = bijvoeglijk naamwoord (zie hiervoor de Lijst van Afkortingen).

Zelfstandige naamwoorden worden aangeduid, doordat het grammaticale geslacht wordt vermeld, dus: (m.) = zelfstandig naamwoord van het mannelijk geslacht, (v.) = zelfstandig naamwoord van het vrouwelijk geslacht, (o.) = zelfstandig naamwoord van het onzijdig geslacht.

Gewoonlijk volgt hierachter, tussen vierkante haken ([..]) een aanduiding van de meer- voudsvorm en (eventueel), ervan gescheiden door een slash (/) het verkleinwoord, indien nodig met fonetische schrijfwijze.

- Voorbeelden: **man** {ma:n} (m.) [men {men} / menke {'men/ke}]
                     vrouw {vrouw} (v.) [~e / vrouike {'vru/ke}]
                     wich {wi:ch} (o.) [~ter / ~ske]
                     gezeiver {ge/'zei:/ver} (o.) [geen mv.]

Bij samengestelde woorden volgt, tussen vierkante haken, het grondwoord, waar men eventueel meervoudsvorm en verkleinwoord kan vinden.

- Voorbeeld: **keerseboom** {'kee:r/se/bou:m} (m.) [boum]

Bij eigennamen van personen, aangeduid als (*eig.m.*) of (*eig.v.*) wordt eventueel het verkleinwoord aangegeven.

- Voorbeeld: **Peer** {peer} (eig.m.) [-ke]

Bij bijvoeglijke (zogenaamde *attributieve*) woorden (bijv. bijvoeglijke naamwoorden, lidwoorden, telwoorden, voornaamwoorden) worden (tussen vierkante haken) de mannelijke, vrouwelijke en onzijdige vormen gegeven, eventueel, na een slash (/) gevolgd door de vergrotende en de overtreffende trap, die door een puntkomma (;) gescheiden worden. Ook hier wordt, waar nodig, telkens de fonetische schrijfwijze toegevoegd.

- Voorbeelden: **groot** {groot} (bn.) [grote, grote, ~ / groter {'groo:/ter} of grötter
                     {'gró:(t)/ter}; groots(te) {'groo:ts/(te) en (vaker) grutste {'gru:ts/te}]
                     wies {wiē:s} (bn., bw.) [wieze {'wiē/ze}, ~ {wiē:s}, ~ {wiē:s} / wiezer {'wiē/zer};
                     ~(te) {'wiēs/(te)}]
                     krangs {krangs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~]
                     ein {ei:n} (onbep.lidw.) [~e, ~ {ein}, ~ {ei:n}]
                     waatv'r {'waa:t/fer} (vrag.vnw., bijv.) {~e, ~, ~}]

Bij werkwoorden wordt verwezen naar de lijsten van zwakke en sterke werkwoorden in in de Inleiding, (resp. p. 30 e p. 38) dus (*ww.zw.* 3c) maakt duidelijk dat het werkwoord vervoegd wordt zoals aangegeven in de afdeling Zwakke werkwoorden van dit hoofdstuk onder 3 c (werkwoorden met een stam eindigend op *-nje* en *-ntje*); (*ww.st.* 29) verwijst naar de afdeling Sterke werkwoorden onder 29 (werkwoorden met de klanken *i* - *ó* - *ó*, zoals *zinge*, *zóng*, *gezóng*). Staat hier alleen (*ww.zw.*) of (*ww.st.*), dan betreft het een samengesteld werkwoord en volgt tussen rechte haken ([..]) het niet-samengestelde werkwoord.

- Voorbeeld: **mitsjture** (ww.zw.) [sjture]; onder **sjture** vindt men dan (ww.zw. 1).
Voorbeelden: **wanjele** {'wa/nje/le} (ww.zw. 1)
                     grantje {'gra:nj/tje} (ww.zw. 3c)
                     blaoze {'blao:/ze} (ww.st. 10)
                     blinke {'bli:ng/ke} (ww.st. 29)
                     invaeme {'in/vèè/me} (ww.zw.) [vaeme]
                     doorvare {'doo:r/vaa:/re} (ww.st.) [vare]

Bij sommige woorden is (ter vergelijking) tussen vierkante haken het ermee overeenstemmende Nederlandse (N), Duitse (D) of Franse (F) woord toegevoegd.

- Voorbeelden:
- dalik** {*'daa/lik*} (bw.) [N. dadelijk]
  - daag** {*daa:ch*} (m.) ... [N. dag; D. Tag]
  - wen** {*wen*} (vw.) [D. wenn]
  - krek** {*kre:k*} (bw.) [F. correct]

De toevoeging (N.) duidt aan dat het betreffende woord een leenwoord is uit het Nederlands; vaak wordt daarbij verwezen naar ‘echte’ dialectwoorden.

- Voorbeelden:
- dale** {*'daa/le*} (ww.zw. 1) (N.) (zie **óMLEEGGAON**, **óMLEEGKÓMMÉ**)
  - soms** {*soms*} (bw.) (N.) (zie **AVENTOE**)

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

> = ontstaan uit, komend van
aanw.vnw. = aanwijzend voornaamwoord
bep. = bepaald(e) / bepaling
bet. = betekenis
betr.vnw. = betrekkelijk voornaamwoord
bez.vnw. = bezittelijk voornaamwoord
bijv. = bijvoorbeeld / bijvoeglijk(e)
bn. = bijvoeglijk naamwoord
bw. = bijwoord
D. = Duits
dlw. = deelwoord
E. = Engels
eig. = eigennaam / eigenlijk
eig.m. = eigennaam van een mannelijke persoon
eig.v. = eigennaam van een vrouwelijke persoon
enk. = enkelvoud
F. = Frans
geb.wijs = gebiedende wijs
iem. = iemand
i.t.t. = in tegenstelling tot
Lat. = Latijn
m. = mannelijk
mv. = meervoud
N. = Nederlands
o. = onzijdig
o.a. = onder andere
onbep. = onbepaald(e)
onbep.vnw. = onbepaald voornaamwoord
onbep.wijs = onbepaalde wijs
onoverg. = onovergankelijk
onpers. = onpersoonlijk
onr. = onregelmatig
onverb. = onverbogen
overdr. = overdrachtelijk(e)
overg. = overgankelijk
overt. = overtreffende
P. = populair of plat spraakgebruik
pers. = (grammaticale) persoon
pers.vnw. = persoonlijk voornaamwoord
rangtelw. = rangtelwoord
resp. = respectievelijk
samenst. = samenstelling(en)
spec. = speciaal

st. = sterk (met sterke vervoeging)
tegenw. = tegenwoordig(e)
telw. = telwoord
t.o.v. = ten opzichte van
tsw. = tussenwerpsel
v. = vrouwelijk
verb. = verbogen
verg. = vergelijk
verl. = verleden
vnw. = voornaamwoord
volt. = voltooid
vrag. = vragend
vw. = voegwoord
vz. = voorzetsel
wederk.vnw. = wederkerend/wederkerig voornaamwoord
werkw. = werkwoord
ww. = werkwoord
ww.onr. = werkwoord met onregelmatige vervoeging
ww.st. = werkwoord met sterke vervoeging
ww.zw. = werkwoord met zwakke vervoeging
zelfst. = zelfstandig
zgn. = zogenaamd(e)
zn. = zelfstandig naamwoord
zw. = zwak (met zwakke vervoeging)

VERKLARING VAN TAALKUNDIGE TERMEN

aanvoegende wijs, ook **conjunctief** genoemd, aanduiding van werkwoordsvormen die een wens, mogelijkheid en dergelijke aangeven, zoals in *lang laeve de keuningin!*

Ablaut, (vaste) wisseling van klinkers in woordstammen, m.n. bij sterke werkwoorden, bijvoorbeeld *ich zeen, doe zuus, ich zoog*.

abstracta, woorden die geen concrete zaken of personen aanduiden, bijvoorbeeld *geveul*.
alternatie, zie **vocalische alternatie**

antecedent, woord waarop in een zin een betrekkelijk voornaamwoord terugslaat, bijvoorbeeld *de man* dae det zaet.

apostrof, teken (in de vorm van een komma) dat weglatting van een klinker (in het Zjwaams een schwa) aangeeft, bijvoorbeeld *'t fees; waat duit d'r?*

assimilatie, aanpassing van de ene klank aan de andere, zie **progressieve** en **regressive assimilatie**.

attributief, gebruikt als bijvoeglijke bepaling (in tegenstelling tot **predicatief**). Bijvoorbeeld *'ne erme miens* (in tegenstelling tot *dae miens is erm*).

Auslaut, slotklank van een woord; **in Auslaut**, op het einde van een woord, bijvoorbeeld met een -e in Auslaut.

bedrijvende vorm, werkwoordsvorm waarbij (in tegenstelling tot **lijdende vorm**) het onderwerp geacht wordt de handeling te verrichten, bijvoorbeeld *hae duudj de sjörker* (in tegenstelling tot *de sjörker waert door dem geduudj*).

bepaald lidwoord, lidwoord dat specifiek bepaalt (in tegenstelling tot **onbepaald lidwoord**), bijvoorbeeld *de vrouw* en *'t wich* (in tegenstelling tot *'n vrouw* en *'n wich*).

bepalingaankondigend voornaamwoord, voornaamwoord dat als antecedent (zie aldaar) fungeert, bijvoorbeeld *degene dae det wét*.

comparativus, zie **vergrotende trap**.

conjugatie, zie **vervoeging**.

defectieve vervoeging, vervoeging waarbij bepaalde werkwoordsvormen ontbreken, bijvoorbeeld *gebaore waere* (bij dit ww. ontbreekt de bedrijvende vorm), *mich tuntj, mich tóch* (van dit ww. ontbreken andere vormen).

dentaal, medeklinker waarvan de klank gevormd wordt door de tong tegen de tanden te bewegen (de stemloze dentaal *t* en de stemhebbende dentaal *d*).

diminutief-uitgang, verkleinwoord vormende uitgang, bijvoorbeeld *waegeske*.

fenomeen, verschijnsel.

flectie, zie **verbuiging**.

fonetiek, weergave van de spraakklanken (in tegenstelling tot **spelling**).

fonetisch, volgens de uitspraak, betrekking hebbend op de spraakklank.

fricatief, medeklinker waarvan de blazende klank bepaald wordt doordat de lippen naar elkaar toe gebracht worden (de stemloze fricatief *f* en de stemhebbende fricatief *v*).

gemengde vervoeging, vervoeging van een werkwoord dat deels sterk, deels zwak is, bijvoorbeeld *vraoge* (VT *vroog* [sterk], voltooid deelwoord *gevraog* [zwak]).

genitivus, de zogenaamde tweede naamval (Duits zweiter Fall), bijvoorbeeld *in 's hemels naam*.

gesloten lettergreep, lettergreep die afgesloten wordt door een medeklinker, bijvoorbeeld *'ne drökke tied*.

grammatica, spraakkunst, samenvatting van alle taalkundige verschijnselen die eigen zijn aan een bepaalde taal.

grammaticaal geslacht, in het taalgebruik verankerd woordgeslacht (mannelijk, vrouwelijk en onzijdig); zo is **verke** onzijdig (terwijl het om een mannelijk of vrouwelijk dier gaat), **sjtool** mannelijk, en **taofel** vrouwelijk.

gutturaal (ook **velaar** genoemd), keeklank, die gevormd wordt door de tong tegen het verhemelte te bewegen (de stemloze gutturalen **k** en **ch** en de stemhebbende gutturalen **g** en **gk**).

hulpwerkwoord, werkwoord dat gebruikt wordt in combinatie met een voltooid deelwoord of een onbepaalde wijs, bijvoorbeeld *hae waert gehólpe, hae is gevalle, hae zal waal kómme, hae kan good sjrieve*.

infinitivus, zie **onbepaalde wijs**.

ingesloten antecedent: betrekkelijk voornaamwoord met ingesloten antecedent, een betrekkelijk voornaamwoord waarin het antecedent a.h.w. zit opgesloten, bijvoorbeeld *waem (= degene dae) det zaet, is gek*.

koppelwerkwoord, werkwoord dat samen met een naamwoordelijk deel het gezegde vormt, bijvoorbeeld *doe bös gek, hae liek kleiner es d'r is, det waert 'n groot fees*.

kwalificatief, beschrijvend, een kwaliteit of eigenschap aanduidend; zo zijn **sjoon** en **werm** kwalificatieve bijvoeglijke naamwoorden.

labiaal, medeklinker waarvan de klank gevormd wordt met de lippen (de stemloze labiaal **p** en de stemhebbende labiaal **b**).

lemma, trefwoord in een woordenboek.

liquida (mv. **liquidae**), zogenaamde vloeiente medeklinker (dat wil zeggen een medeklinker die langer aangehouwen kan worden), waarvan de klank teweeggebracht wordt door de tong tegen het verhemelte te bewegen (de **l** en de **r**).

lijdende vorm, werkwoordsvorm bestaande uit een combinatie van de hulpwerkwoorden *waere* of *zin* met een voltooid deelwoord, terwijl het onderwerp ontbreekt of de handeling niet verricht (in tegenstelling tot **bedrijvende vorm**), bijvoorbeeld *daa waert hel gewirk, det is door mie broor gemaak*.

mouillering, uitspraak van een medeklinker met een toegevoegde *j*-klank, bijvoorbeeld *zelje, kantj*.

naamwoordelijk deel, naamwoord dat (of combinatie van woorden die) samen met een koppelwerkwoord het gezegde vormt, bijvoorbeeld *doe bös gek, hae liek kleiner es d'r is, det waert 'n groot fees*.

nasaal, neusklank, de letters **m** en **n**.

onbepaalde wijs of **infinitivus**, het hele werkwoord, dat wil zeggen het werkwoord in niet-vervoegde vorm, bijvoorbeeld **loupe**.

onbepaald lidwoord, lidwoord dat niet specifiek bepaalt (in tegenstelling tot **bepaald lidwoord**), bijvoorbeeld **'n vrouw** en **'n wich** (in tegenstelling tot **de vrouw** en **'t wich**).

onovergankelijk werkwoord, een werkwoord dat geen lijdend voorwerp kan hebben (in tegenstelling tot **overgankelijk werkwoord**), bijvoorbeeld *hae klop oppe deur* (in tegenstelling tot *hae sjluut de deur*).

onpersoonlijk werkwoord, werkwoord zonder echt onderwerp; komt alleen voor in de onbepaalde wijs en in de derde persoon enkelvoud met als (onecht) onderwerp **'t** (bijvoorbeeld **hómmele, 't hómmelt**).

open lettergreep, lettergreep die niet afgesloten wordt door een medeklinker, bijvoorbeeld **'ne kleine miens**.

overgankelijk werkwoord, een werkwoord dat een lijdend voorwerp kan hebben (in tegenstelling tot **onovergankelijk werkwoord**), bijvoorbeeld *hae sjluut de deur* (in tegenstelling tot *hae klop oppe deur*).

overtreffende trap of **superlativus**, vorm van een bijvoeglijk naamwoord of een bijwoord waardoor aangeduid wordt dat de aangegeven hoedanigheid in de grootste mate bedoeld wordt, bijvoorbeeld *de flotste bewaeging, hae deej det 't flots*.

palataal, medeklinker waarvan de klank gevormd wordt door de tong tegen het harde verhemelte te bewegen, zoals de *n* en de *l*.

positivus, zie **stellende trap**.

predicatief, gebruikt als naamwoordelijk deel (in tegenstelling tot **attributief**). Bijvoorbeeld *dae miens is erm* (in tegenstelling tot 'ne **erme** miens).

progressieve assimilatie, het aanpassen van de klank van een medeklinker aan de erop volgende klank, bijvoorbeeld *aafblieve* {'aa:v/bliê:/ve}; *opein* {o:(b)/*bei:n}.

regressieve assimilatie, het aanpassen van de klank van een medeklinker aan de eraan voorafgaande klank, bijvoorbeeld *mitgaon* {'mi:t/chao:n}; *waat zaet d'r* {waa:t sèè:t ter}

schwa, de zogenaamde stomme *e*, zoals in de lidwoorden *de* en 't.

slash, scheidingsteken in de vorm van een schuine streep (/); dubbele slash: //.

sleeptoon, uitspraak van een klinker of tweeklank, waarbij de toonhoogte eerst zakt en daarna weer stijgt (vergelijkbaar **valtoon**), zoals in *knien* {knîê:n} [konijn] in tegenstelling tot *knien* {knién} [konijnen].

spirant, medeklinker waarbij het ademgeruis duidelijk hoorbaar blijft, zoals *s* en *h*.

stellende trap of **positivus**, de gewone vorm van een bijvoeglijk naamwoord of bijwoord, in tegenstelling tot **vergrotende** en **overtreffende trap**, bijvoorbeeld *sjlum* (in tegenstelling tot *silummer* en *sjlumste*).

stemhebbende medeklinker, medeklinker waarbij de trilling van de stembanden hoorbaar is en die daardoor als het ware 'zacht' klinkt, bv. *z* (vergeleken met *s*), *d* (vergeleken met *t*), *b* (vergeleken met *p*).

stemloze medeklinker, medeklinker waarbij de trilling van de stembanden niet hoorbaar is en die daardoor als het ware 'hard' klinkt, bijvoorbeeld *s* (vergeleken met *z*), *t* (vergeleken met *d*), *p* (vergeleken met *b*).

sterk werkwoord, werkwoord waarbij de verleden tijd en meestal ook het voltooid deelwoord een andere klinker in de stam vertonen dan de tegenwoordige tijd (Ablaut); de verleden tijd wordt niet gevormd door het toevoegen van een uitgang -de, maar wordt op soortgelijke wijze vervoegd als de tegenwoordige tijd; het voltooid deelwoord eindigt gewoonlijk op een -e en kent geen verbuigingsuitgangen. Bijvoorbeeld *loupe,leep, geloupe*.

suffix, achtervoegsel, bijvoorbeeld *-ske* in het verkleinwoord *jungske*.

superlativus, zie **overtreffende trap**.

svarabhaktiklinker, een schwa die gehoord wordt na *l* of *r* vóór een volgende medeklinker, zoals in *werk* {uitspraak 'we:(r)/rek}; *mèlk* {'mè:(l)/lek}.

tegenwoordig deelwoord, van een werkwoord afgeleid bijvoeglijk naamwoord op -nd, dat de handeling weergeeft als aan de gang zijnde, bijvoorbeeld *zingend, sjtaond*.

tussenwerpel, een woord dat in een zin geen zinsdeel vormt; meestal betreft het uitroepen, kreten, scheldwoorden, en dergelijke, bijvoorbeeld *hoj!, au!, verdomme!*

tweeklank, met twee letters geschreven klank, bijvoorbeeld *ou*.

Umlaut, klankwijziging van een klinker, o.a. bij verkleinwoorden, bijvoorbeeld *jóng*,

jungske

valtoon, uitspraak van een klinker of tweeklank, waarbij de toonhoogte op het einde omlaag valt (vergelijk **sleeltoon**), zoals in **knen** {kniēn} [konijnen] in tegenstelling tot **knen** {kniē:n} [konijn].

verbogen vorm, gewijzigde vorm van een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord (meestal door toevoeging van een uitgang) om geslacht (mannelijk, vrouwelijk, onzijdig), getal (enkel- of meervoud) of naamval (functie in de zin) aan te duiden; bijvoorbeeld *man*, *menke*, *men*; *grote* (*m.* of *v.*), *groot* (*o.*)

verbuiging, het wijzigen van de vorm van een zelfstandig of bijvoeglijk naamwoord; bijvoorbeeld *aad*, *aaj*, *aje*.

vergrotende trap of **comparativus**, vorm van een bijvoeglijk naamwoord of een bijwoord waardoor aangeduid wordt dat een aangegeven hoedanigheid in de grotere mate bedoeld wordt, bijvoorbeeld *ein flotter bewaeging*, *hae deej det flotter*.

vervoeging, het wijzigen van de vorm van een werkwoord, al of niet met toevoeging van hulpwerkwoorden; bijvoorbeeld *ich gaon*, *doe geis*, *ich bön gegange*.

vocalische alternatie, het wisselen van valtoon naar sleeeltoon en omgekeerd, en/of het al of niet optreden van Umlaut bij klinkers en tweeklanken; bijvoorbeeld '*n roew* {rōē:w} *wich*, '*n roew* {roew} *vrouw*

voltooid deelwoord, van een werkwoord afgeleide vorm die de handeling weergeeft als voltooid zijnde, bijvoorbeeld **gezónge**, **oetgemaak**, **geloupe**, **gewaes**.

wederkerend voornaamwoord, voornaamwoord dat terug verwijst naar het onderwerp van de zin: **zich**; bijvoorbeeld *ich was mich*.

wederkerig voornaamwoord, voornaamwoord dat onderlinge realtie aanduidt (in het Nederlands *elkaar*): **zich**; *ze gave zich 'n handj*.

zwak werkwoord, werkwoord meestal zonder vocalische alternatie, met verleden tijd uitgaand op *-de*, en voltooid deelwoord op *-d*, bijvoorbeeld **haole**, **haolde**, **gehaold**.

HET SWALMENS DIALECT

INLEIDING

SPELLING EN FONETIEK.

Spelling.

De klanken in het Swalmens dialect, met name de klinkers, zijn vele malen gevarieerder dan in het Nederlands, hetgeen o.a. veroorzaakt wordt door:

- het **lang** of **kort** zijn van klinkers, bijv. *ich kiek* [lang], *hae kiek* [kort], *doef* (duif) [lang], *doef* (dof) [kort].
- de aanwezigheid bij klinkers van een zgn. **val-** of **sleepfoon** (bij de valtoon gaat de toonhoogte op het einde plotseling omlaag, hetgeen niet het geval is bij de sleepfoon), bijv. *haas* (haas) [valtoon], *haas* (handschoen) [sleepfoon].
- bepaalde vormen van **Ablaut** (d.w.z. wisseling van klinkers, vooral bij sterke werkwoorden), bijv. *ich zeen*, *doe zuus*, *hae zoog*.
- **mouilering**, d.w.z. het uitspreken van een medeklinker met een *j*-klank (*sjnavel*, *Zjwame*, *wanjele*, *róndj*, *kinjer*, *moetsj*).
- een grote invloed van **progressieve** en **regressieve assimilatie** (d.w.z. het aanpassen van de klank van een medeklinker aan resp. de erop volgende of de eraan voorafgaande klank), bijv. (progressief) *ich lachde* (uitspraak *ich lagde*), *hae reep op 'm* (uitspraak *hae reeb ob 'm*), (regressief) *aafzitte* (uitspraak *aafsitte*), *waat duit dae dao?* (uitspraak *waat duit tae dao?*).

Van grote invloed is de **Umlaut**, ook bekend uit het Duits, die optreedt bij verkleinwoorden, meervoudsvorming en diverse afleidingen van woordstammen.

De volgende klinkers en tweeklanken kunnen Umlaut vertonen (als voorbeelden worden verkleinwoorden gebruikt):

<i>a</i>	Umlaut <i>e</i> ¹⁾	- <i>kan</i> , <i>kenke</i> ; <i>wandj</i> , <i>wendje</i>
<i>aa</i>	Umlaut <i>ae</i> ²⁾	- <i>raam</i> , <i>raemke</i> ; <i>paad</i> , <i>paedje</i>
<i>ao</i>	Umlaut <i>ääö</i>	- <i>haor</i> , <i>häörke</i> ; <i>waord</i> , <i>wääördje</i>
<i>au</i>	Umlaut <i>ui</i>	- <i>saus</i> , <i>suiske</i> ; <i>auto</i> , <i>uiteke</i>
<i>o</i>	Umlaut <i>ö</i>	- <i>hol</i> , <i>hölke</i> ; <i>kop</i> , <i>köpkje</i>
<i>ó</i>	Umlaut <i>u</i> ³⁾	- <i>zón</i> , <i>zunke</i> ; <i>kóntj</i> , <i>kuntje</i>
<i>oe</i>	Umlaut <i>uu</i>	- <i>poes</i> , <i>puuske</i> ; <i>boer</i> , <i>buurke</i>
<i>oo</i>	Umlaut <i>eu</i> ⁴⁾	- <i>sjtool</i> , <i>sjteulke</i> ; <i>sjoon</i> , <i>sjeunke</i>
<i>ou</i>	Umlaut <i>ui</i>	- <i>touw</i> , <i>tuike</i> ; <i>bout</i> , <i>buitje</i>

¹⁾ Uitzondering: *sjstad*, meervoud *sjtaej*.

²⁾ Uitzondering: *saap*, *sepke*

³⁾ Uitzonderingen: *hónđj*, *huundje*; *mónđj*, *muundje*.

⁴⁾ Uitzondering: (bij overtreffende trap) *groot*, *grutste*.

Er is in principe gekozen voor de 'Veldeke-spelling', die in grote lijnen recht doet aan deze variatie, maar waarin met name lengte van klinkers en de val- of sleeptoona niet altijd zichtbaar worden, verg. *ich kiek* [lang], *hae kiek* [kort], *reetje* (rietje) [met valtoon], *reetje* (rietje, kiertje) [met sleeptoona]. Het verschil in uitspraak tussen *hae haet dao ein sjoon zaak* (een mooie winkel) en *hae haet dao ein sjoonzaak* (een schoenenwinkel) is slechts miniem, maar wordt feilloos gehoord. Er is daarom bij elk woord een fonetische weergave toegevoegd (zie beneden).

In de Veldeke-spelling wordt voorzover mogelijk de Nederlandse spelling gevolgd. Voor de niet in het officiële Nederlands voorkomende klanken is gekozen voor de volgende weergave:

- Klinkers:

ae voor de open e-klank, die klinkt als de è in Frans *frère*, bijv. in *gaer* (graag), *gevaers* (verkeer).

ao voor de klank die lijkt op *on* in Frans *garçon*, bijv. in *laote* (laten), *kaore* (koren).

äö voor de klank die lijkt op *eu* in Frans *freule*, bijv. in *päöl* (palen), *gäöt* (goot).

è voor de korte open e-klank lijkend op de *ai* in Frans *mais*, bijv. *bèd* (bed), *sjtèl* (stel).

ó voor de korte gesloten o-klank, bijv. in *zón* (zon), *krómp* (krom).

ö voor de korte klinker als in Engels *butler*, bijv. in *dök* (dikwijls), *hoffe* (heffen).

- Medeklinker:

gk voor de stemhebbende palataal die klinkt als de *g* in het Franse *garçon*, bijv. in *zègke* (zeggen), *ligke* (liggen).

Niet gebruikt worden de letters *q*, *x* en *y*. De letter *c* wordt alleen aangetroffen in de combinatie *ch*. Uiteraard kunnen deze letters gebruikt worden in eigennamen (*New York*, *Cox*), merknamen (*solex*), afkortingen (*wc*, *etc.*) en uit andere talen stammende leenwoorden (*requiem*, *kyrie*). Ook de *ij* wordt niet gebruikt, maar weergegeven door *ei* (bijv. *prakteik*).

Opmerkingen:

-- De lange *a*, *o* en *u* worden in gesloten lettergrepen geschreven als *aa*, *oo* en *uu*, in open lettergrepen als *a*, *o* en *u*, evenals in het Nederlands, bijv.: *water*, *la* (muzieknoot), *laat*, *koper*, *zo*, *rood*, *ruke*, *menu*, *doe zuus*.

-- De lange *e* wordt in gesloten lettergrepen en tevens op het woordeinde geschreven als *ee*, in open lettergrepen binnen een woord als *e*, bijv.: *zeve* (zeven), *zee*, *heel*.

Bij uitzondering wordt *ee* geschreven in afleidingen van het telwoord *twee* (bijv. *tweede*, i.p.v. *twede*) en voor een *w* (bijv. *eewe*, *eewig*, *leewe*, *leewerk*, *meewe*, *Zeewe* i.p.v. *ewe*, *ewig*, *lewe*, *lewerk*, *mewe*, *Zewe*).

Uitzonderingen vormen tevens de woorden *Fuu* als eigennaam, en *re* als aanduiding van een muzieknoot.

-- De schwa (toonloze e) wordt gewoonlijk geschreven als *e* (*ze*, *make*, *gedaon*, *versjtange*), maar in veel gevallen wordt een apostrof teken gebruikt (*d'r*, *'n*, *v'r*, *d'rveur*).

N.B. Een apostrof teken wordt ook gebruikt bij de meervoudsuitgang *s* na een klinker, speciaal bij aanduidingen van muzieknoten (*do's*, *mi's*, *re's*), maar ook bij bijv. *opa's*, *foto's*. Ook het meervoud van letteraanduidingen wordt zo geschreven (bijv. *d's*, *m's*).

-- Na korte klinkers wordt de medeklinker verdubbeld in het midden van een woord (als in het Nederlands), en dat geldt ook na de korte *ie*, *oe* en *uu*.

Voorbeelden: *zakke* (zakken) - *zake* (zaken), *lekke* (likken) - *leke* (lekken), *ètter* (etter) - *aeter* (eter), *tiette* (tieten) - *tiete* (kippen), *boette* (boete) - *boete* (buiten).

-- De klank *gk* komt alleen na korte klinkers voor en wordt niet dubbel geschreven, bijv. *zègke* (zeggen), vergeleken met *zaege* (zagen) en *sjtaeke* (steken); ook gemouilleerde medeklinkers worden niet dubbel geschreven, verg. *lèdje* (leidde), *hodje* (sloeg), *netje* (netje), *kinjer* (kinderen), 'ne *wilje* (een wilde), *resje* (restje), naast *maedje* (meisje), *bloodje* (bloedde), *reetje* (rietje), *meelje* (bonenluizen), *feesje* (feestje).

-- Bij woorden als *rieje* (rijden), *wiejer* (verder), *duje* (duwen), *bujel* (buidel), *broewe* (brouwen), *troewe* (trouwe), *sjoewerik* (bangerik) is de lengte van de klinker vóór de *j* of de *w* variabel; deze medeklinkers worden niet dubbel geschreven; wel wordt onderscheid gemaakt tussen bijv. *loeje* en *loeje*.

-- Een dubbele medeklinker kan ook voorkomen na een lange klinker, bijv. in samenstellingen als *doorrieje*.

-- Zowel lange als korte *ie* en *uu* worden geschreven als *ie* en *uu*. Een uitzondering vormt *mi* (met lange *ie*) als aanduiding van een muzieknoot.

In woorden die als leenwoorden uit het Frans, Latijn of Grieks een korte *ie*- of *uu*-klank laten horen, wordt meestal afgeweken van de boven vermelde regel. Zo is bijv. gekozen voor *plisie* i.p.v. *pliessie* (politie), *marine* i.p.v. *marienne*, *tillevizie* i.p.v. *tilleviezzie*, *titel* i.p.v. *tiettel*, *kilo* i.p.v. *kiello*, *tube* i.p.v. *tuubbe*, *absolusie* i.p.v. *absoluussie*, *uniform* i.p.v. *uunniefform*, *minimum* i.p.v. *mienniemmum*; dit geldt ook voor de verbogen vormen van bijvoeglijke naamwoorden die in het Nederlands op *-isch* eindigen, bijv. *fantasties*: *fantastise*. Er is gekozen voor de schrijfwijze *friettapan* (uit het Franse *frites*), aangezien in het Nederlands woorden als *frietkraam*, *friettent* e.d. zijn ingeburgerd. Ook wordt *tieppies* en *tieppise* geschreven (typisch, typische). Let erop dat er bij bijv. *rippetiesie* en *peziesiekleid* sprake is van een lange *ie*!

-- Voor de korte, open *e*-, *a*- en *o*-klanken als slotklinkers van eenlettergrepige tussenwérpsels is gekozen voor de schrijfwijze *-eh*, *-ah* en *-oh*. Voorbeelden: *deh!*, *heh!*, *meh!*, *ah!*, *hah!*, *bah!*, *oh!*, *joh?*

-- Anders dan in het Nederlands wordt een verschil gehoord in de uitspraak van de *ou* en de *au*. Deze laatste tweeklank houdt het midden tussen *ou* en *aw*, en wordt in vrij weinig woorden aangetroffen, zoals *flauw*, *au!*, *zauwele*, *gauw*, e.d. In woorden als *auto*, *saus*, *paus*, *pauze* en *Paul* neigt de klank niet naar *aw*, maar is de Nederlandse spelling gevuld.

-- In navolging van het Nederlands wordt in Auslaut *-b*, *-d* en *-g* geschreven (uitspraak *-p*, *-t* en *-ch*) (bijv. *höb*, *bad*, *laeg*), maar wordt *-gk* tot *-k* (bijv. *ich zèk*), *-v* tot *-f* (bijv. *ich laef*) en *-z* tot *-s* (bijv. *ich laes*). De klank *dj* in Auslaut en in verkleinwoorden kan stemloos zijn (bijv. *bandj*, *maedje*).

-- Bij woorden die in het Nederlands eindigen op *-ij* is gekozen voor een uitgang *-iej*, bijv. *biej* (bij), *ziej* (zij), *sjlechterij* (slagerij). In het woord *bienao* (bijna) wordt de *j* niet geschreven; dit gebeurt wel in de 'echte' samenstellingen met *biej-*, zoals *biejhaje* (bijhouden) en *biejnaam* (bijnaam).

-- Progressieve of regressieve assimilatie is in de spelling meestal niet weergegeven, maar er is telkens gekozen voor de oorspronkelijke vorm van een woord of woorddeel, bijv.: *waat zag d'r?* {*waa:t sa:ch ter*}, vergeleken met *waat deej d'r?* {*waa:(d) deej der*}; *ich höb det gedaon* {*ich (h)ö:p te:t chedao:n*}, vergeleken met *det höb ich gedaon* {*de:t (h)ö:(b) bich chedao:n*}; *röbke* {'*rö:p/ke*'}, vergeleken met *pupke* {'*pu:p/ke*'}.

Fonetiek.

Van elk woord is een fonetische weergave gegeven in cursief, tussen {}-tekens. In de schrijfwijze van een woord zijn nl. enkele fenomenen niet zichtbaar die vaak betekenisonderscheidend werken, zoals de klemtoon, de lengte van bepaalde klinkers, de sleep- en valtoon, de gevolgen van progressieve of regressieve assimilatie en het al of niet stemloos zijn van de e-klank.

Meerlettergrepige woorden zijn door een schuin streepje (slash: /) in lettergrepen verdeeld, en de klemtoon wordt aangegeven door een apostrofteken (') aan het begin van een lettergreep (bij sommige woorden hebben twee lettergrepen klemtoon). De aangegeven lettergrepen hoeven niet overeen te stemmen met de "logische" indeling van het woord, omdat een medeklinker na een klinker in de uitspraak vrijwel altijd verbonden wordt met de erop volgende klinker.

Voorbeelden: *heure* {'heu:/re}, *óngerbóks* {'ó/nger/bóks}, *veurkómme* {'veu:r/kó(m)/me}, *veurkómme* {veu:r/kó(m)/me}; *zevenentachtigste* {'zee:/ve/nen/'ta:/che/tichs/te}; *veuraan* {veu:/'raan}; *achteróm* {'a:ch/te/'róm}.

Waar in een woord een medeklinker verdubbeld is om de kortheid van de voorafgaande klinker aan te duiden, wordt gewoonlijk slechts één klank gehoord; de eerste van de twee medeklinkers wordt dan ook tussen haakjes gezet.

Voorbeelden: *höbbe* {'hö(b)/be}, *keddere* {'ke(d)/de/re}, *kaffe* {'ka:(f)/fe}, *zègke* {'zé:(G)/Ge}.

Dit doet zich ook voor bij verdubbelde medeklinkers na een lange klinker, bijv. *aafvalle* {'aa:(f)/fa(l)/le}, *aannumme* {'aa:(n)/nu(m)/me}, *doorrieje* {'doo:(r)/rie(j)/je}, *oetdoon* {'öé:(d)/doo:n}.

Om vergelijkbare redenen wordt de *h* in bepaalde gevallen tussen haakjes gezet, bijv. in *meugigheid* {'meu/gich/(h)eit:}.

De lettercombinaties *ng*, *nj*, *lj*, *sj*, *dj* en *tj* geven één klank aan en worden dus niet gescheiden bij het begin van een lettergreep; in de combinatie *-ntj-* wordt de *j*-klank weergegeven die achter de *n* gehoord wordt; de combinatie *-nk-* wordt in de uitspraak *-ngk-*.

Voorbeelden: *sónger* {'só/nger}, *vinje* {'vi/nje}, *melje* {'me/lje}, *kusje* {'ku:/sje}, *brandje* {'branj/dje}, *maedje* {mèè:t/jje}, *huundje* {'huunj/tje}, *dinke* {'di:ng/ke}, *benkske* {'be:ngks/ke}. De combinatie *zj* komt vrijwel alleen voor in combinatie met een *w* (zjwalg).

Door **progressieve assimilatie** worden medeklinkers vaak "aangepast" aan de erop volgende medeklinker (stemloos of stemhebbend); omgekeerd wordt vaak door **regressieve assimilatie** eveneens een medeklinker "aangepast" aan de voorafgaande klank.

Voorbeelden: *mitdoon* {'mi(d)/doon}, *kiekdoos* {kië:G/doos}, *aafdoon* {'aa:v/doo:n}, *aaf-vaege* {'aa:(f)/fèè:ge}, *oetzeuke* {'öé:t/seu/ke}.

Een dubbele punt (:) achter een klinker geeft aan dat in de betreffende lettergreep een zgn. **sleeptoon** hoorbaar is (waarbij de toonhoogte op het einde niet plotseling omlaag gaat, zoals bij de zgn. **valtoon** te horen is). Bij lange klinkers (en tweeklanken) is de sleep- of valtoon altijd duidelijk waarneembaar; bij korte klinkers is dit gewoonlijk alleen duidelijk, als ze gevuld worden door een stemhebbende medeklinker.

Voorbeelden: haas {haa:s} (handschoen), haas {haas} (haas); hae loog {loo:ch} (hij loog), hae loog {looch} (hij lag); sjoon {sjoon:n} (schoenen), sjoon {sjoon} (mooi); zaege {'zèè:/ge} (zegen), zaege {'zèè/ge} (zagen); knien {knié:n} (konijn), knien {knién} (konijnen); hae hink {hi:ngk} (hij hinkt), hae hink {hingk} (hij hangt); zin {zi:n} (zijn [werkw.]), zin {zin} (zin); klump {klu:mp} (klompen), hae klump {klump} (hij klimt).

Volgt een stemloze medeklinker op een korte klinker, dan is de keuze tussen sleep- en valtoon meestal arbitrair; zo wordt in rök {rö:k} (rug) de sleepton in feite niet gehoord; pas bij vergelijking met het verkleinwoord rökske {'rö:ks/ke} wordt de sleepton duidelijk.

De zgn. stomme e (schwa) wordt weergegeven door de **niet-cursieve** e.

Voorbeelden: de {de}, 't (et), gegaeve {ge/gèè:/ve}.

Voor de weergave van de ae is gekozen voor èè (om aan te duiden dat het een 'lange e' betreft), bijv. baeter {bèè:/ter}, en voor de klank gk wordt G gebruikt (om verdubbeling mogelijk te maken), bijv. zègke {'zè:(G)/Ge}.

Lange klinkers worden dubbel geschreven, bijv. water {'waa:/ter}, nege {'nee:/ge}, zo {zoo}, kuke {'kûû:/ke}.

Onderscheid wordt gemaakt tussen de korte en de lange ie (ie en iê), de korte en de lange oe (oe en ôe) en de korte en de lange uu (uu en ûû).

Voorbeelden: hae wies {wie:s} (hij wijst), wies {wiê:s} (wijs, verstandig), wies {wiës} (wijs, melodie); poes {poe:s} (poes), poes {pôës} (kwast); buukske {'buu:ks/ke} (bokje), buukske {'bûû:ks/ke} (buikje).

De ou- of au-klank wordt vrijwel altijd weergegeven door ou; slechts in woorden waarin deze klank neigt naar "aw", wordt au gebezigd; in bepaalde woorden, zoals *auto*, *paus*, *pauze*, *Paul* (waar de Nederlandse spellingsvorm wordt verkozen), wordt fonetisch toch ou gegeven.

Voorbeelden: paus {pou:s} (paus), loupe {'lou:/pe} (open), oug {ouch} (oog), auto {'ou/too}, blauw {blauw of blaw} (blauw), zauwele {'zau/we/le of 'za(w)/we/le} (kies-kauwen).

De schwa die vaak gehoord wordt voor of na l of r (de zgn. svarabhaktiklinker), wordt niet weergegeven.

Voorbeelden: mèlk {mè:lk, terwijl gehoord wordt 'mè:(l)/lek}, werk {we:rk, terwijl men meestal hoort 'we:(r)/rek}, klein {klein, terwijl men vaak hoort ke/'lein}, dreug {dreuch, terwijl men vaak hoort de/'reuch}.

Ook wordt niet weergegeven de schwa die (spec. in Boukoul, soms ook in Asselt) gehoord wordt op het eind van veel woorden die eindigen op l, m, n, w, j of een klinker.

Voorbeelden: Jan {ja:n, terwijl gehoord wordt 'ja:(n)/ne}, bal {ba:l, terwijl gehoord wordt 'ba:(l)/le}, eij {ei:j, terwijl gehoord wordt 'ei:/je}, noe {nôê:, terwijl gehoord wordt 'nôê:/we}; prizzenteer de lans! {la:ns, terwijl gehoord wordt 'la:(n)/nes}.

Overzicht van de gebruikte klinkers en medeklinkers:

Klinkers:

- a, korte a (als in N. van), met valtoon: al {al} (al, reeds), ich kal {kal} (praat), valle {'va(l)/le} (vallen).
- a:, korte a met sleeptoon: al {a:l} (steeds), kal {ka:l} (gepraat), sjtank {sjta:ngk} (stank, sta!), hampel {ha:m/pel} (handvol).
- aa, lange a (als in N. aan, maken), met valtoon: plaats {plaats} (plaats), daag {daach} (dagen), sjaatse {'sjaat/se} (schaatsen).
- aa:, lange a met sleeptoon: plaat {plaa:t} (plaat), daag {daa:ch} (dag), razele {'raa:/ze/le} (rillen).
- ao, als in F. bon, met valtoon: haos {haos} (haast), paol {paol} (paal), sjlaope {'sjlao/pe} (slapen).
- ao:, met sleeptoon: praos {prao:s} (fauteuil), knaok {knao:k} (been, bot), sjtaoke {'sjtao:/ke} (stoken).
- äö, als in freule, met valtoon: väöl {väöl} (veel), Häör {häör} (Horn), bääre {'bääö/re} (omboorden).
- äö:, met sleeptoon: knäök {knäöö:k} (botten), häör {häö:r} (haar [bez.vnw.]), bääke {'bääö:/ke} (huilen).
- au (ook aw), au-klank die neigt naar 'aw', met valtoon: flauw {flauw} (flauw), au! {au} (au!), grauwele {'grau/we/le} (mopperen).
- e, korte e-klank (als in N. bek), met valtoon: ker {ker} (kar), bel {bel} (bel, ballen), melje {'me/lje}.
- e:, korte e met sleeptoon: hel {he:l} (hard), plenk {ple:ngk} (planken), plekke {'ple:(k)/ke} (plakken).
- e, stomme e (schwa) (als in N. de): de {de} (de), 'm {em} (hem), versjuve {ver/'sjûû/ve} (verschuiven).
- è, als in F. mais, met valtoon: hèl {hèl} (hel), dèn {dèn} (dorsvloer), kènne {'kè(n)/ne} (kennen, kunnen).
- è:, met sleeptoon: mès {mè:s} (mis, mest), sjtèl {sjtè:l} (stel, paar), vèsse {'vè:(s)/se} (vis-sen).
- ee, lange e (als in N. beek), met valtoon: pees {pees} (perzik), reet {reet} (riet), sjete {'sjee/te} (schielen).
- ee:, lange e met sleeptoon: sjteel {sjtee:l} (steel), reet {ree:t} (reet), leke {'lee:/ke} (lekken).
- èè, als in serre, met valtoon: mael {mèèl} (meel), vaer {vèèr} (veer), besjtaeje {be/'sjtèè/je} (besteden).
- èè:, met sleeptoon: gael {gèè:l} (geel), vaer {vèè:r} (veerpont), vergaete {ver/'gèè:te} (ver-geten).
- ei, als N. ei of ij, met valtoon: heijs {heijs} (hei), sjtein {sjtein} (stenen [mv.]), greize {'grei/ze} (grienen).
- ei:, ei-klank met sleeptoon: leid {lei:t} (leed), sjtein {sjtei:n} (steen), zeike {'zei:/ke} (wateren).
- eu, als N. eu, met valtoon: heuk {heuk} (hoeken), geur {geur} (geur), sjpeule {'sjpeu/le} (spoelen).
- eu:, met sleeptoon: jeuk {jeu:k} (jeuk), geur {geu:r} (u), sjoure {'sjeu:/re} (scheuren).
- i, korte i (als in N. kin), met valtoon: wil {wil} (wil), min {min} (min[teken]), binje

- {'bi/nje} (binden).
- i:, korte i met sleeptoontoon: lintj {li:njtj} (lint), min {mi:n} (weinig), blinke {'bli:ng/ke} (blinken).
- ie, korte ie (als in N. niet), met valtoon: mesjien {me/'sjien} (misschien), mien {mien} (mijn [bez.vnw., vr.]), riejere {'rie(j)/je/re} (rillen).
- ie:, korte ie met sleeptoontoon: mien {mie:n} (mijn [bez.vnw., onz.]), fietse {'fie:t/se} (fietsen), pienzele {'pie:n/ze/le} (penselen).
- iē, lange ie (als in N. vier), met valtoon: mien {mîén} ([kolen]mijn), biej {bîēj} ([honing]bij), fiezerik {'fiē/ze/rik} (viezerik).
- iē:, lange ie met sleeptoontoon: kniep {knîē:p} (zakmes), biej {biē:j} (bij [vz.]), sjtiepe {'sjtiē:/pe} (stutten).
- o, korte o (als in N. kop), met valtoon: hoj! {hoj} (hallo!), lol {lol} (lol), som {som} (som), verdomme {ver/'do(m)/me} (verdomme).
- o:, korte o met sleeptoontoon: kop {ko:p} (kop), bord {bo:rt} ([school-, verkeers]bord), sjtorste {'sjto:r/te} (storten).
- ó, een kort uitgesproken, doffe oo-klank, met valtoon: ból {ból} (boomstam), króm {króm} (sikkel), frómmele {'fró(m)/me/le} (frommelen).
- ó:, met sleeptoontoon: ból {bó:l} (bol, kluwen), krómp {kró:mp} (krom), kórt {kó:rt} (kort), kótse {'kó:t/se} (spuwen).
- ö, ong. als in E. butler, met valtoon: pöl {pöl} (jonge kip), böñ {böñ} ([ik] ben), pödding {'pö(d)/ding} (pudding).
- ö:, met sleeptoontoon: rös {rö:s} (rust), köpke {'kö:p/ke} (kopje), höffe {'hö:(f)/fe} (tillen).
- oe, korte oe (als in N. boek), met valtoon: oejoej! {oe/'joej} (oei!), sjoegkel {'sjoe(G)/Gel} (schommel), boenne {'boe(n)/ne} (boenen).
- oe:, korte oe met sleeptoontoon: doef {doe:f} (dof), boek {boe:k} (bok), sjoenkele {'sjoe:ng/ke/le} (D. schunkeln).
- ôé:, lange oe (als in N. voeren), met valtoon: doef {dôéf} (duif), floer {flôér} (vloer, fluweel), boeze {'bôé/ze} (bonzen).
- ôé:, lange oe met sleeptoontoon: boek {bôé:k} (buik), zoer {zôé:r} (zuur), sjôère {'sjôé:/re} (schuren).
- oo, lange o (als in N. boot, kopen), met valtoon: moor {moor} (waterketel), voor {voor} (voer), belone {be/'loo/ne} (belonen).
- oo:, lange o met sleeptoontoon: poor {poo:r} (prei), voor {voo:r} (vore), hove {'hoo:/ve} (hoeven).
- ou, als in N. hout, met valtoon: oug {ouch} (oog), vrouw {vrouw} (vrouw), houwe {'hou/we} (slaan).
- ou:, met sleeptoontoon: ouch {ou:ch} (ook), rouk {rou:k} (rook), douge {'dou:/ge} (deugen).
- u, korte u (als in N. put), met valtoon: bunke {'bun/ke} (bonnetje), zunj {zunj} (zonde), gunne {'gu(n)/ne} (gunnen).
- u:, korte u met sleeptoontoon: sjtumpel {'sjtu:m/pel} (stoelpoot, tafelpoot), tuntj {tu:ntj} (dunk), krumpe {'kru:m/pe} (krimpen).
- ui, als in N. huid, met valtoon: uigske {'uichs/ke} (oogje), puij {puij} (pui), sjtruije {'sjtrui/je} (strooien).
- ui:, met sleeptoontoon: tuit {tui:t} (melkbus), huij {hui:j} (hooi), sjpuite {'sjpu:/te} (spuiten).
- uu, korte uu (als in D. Hütte), met valtoon: buun {buun} (toneel), kuulke {'kuul/ke} (kuilje), tujere {'tuu(j)/je/re} (tuijen).
- uu: korte uu met sleeptoontoon: kuufke {'kuu:f/ke} (kuifje), huuske {'huu:s/ke} (huisje, W.C.),

zich buukke {*zich 'buu:(k)/ke*} (bukken).

ûû, lange uu (als in D. hüten), met valtoon: uul {*ûûl*} (uil), buus {*bûûs*} (buis), duje {*dûû/je*} (duwen).

ûû:, lange uu met sleeptoontoon: duuster {*dûû:s/ter*} (donker), vuur {*vûû:r*} (vuur), ruke {*rûû:/ke*} (ruiken).

Medeklinkers:

b, als in N.: baom {*baom*} (bodem, zitvlak), kabel {*'kaa:/bel*} (kabel), höbbe {*'hö:(b)/be*} (hebben), klopde {*'klo:b/de*} (klopte).

ch, als in N.: lache {*la:/che*} (lachen), ich {*i:ch*} (ik), ze zagte {*ze 'za:ch/te*} (ze zeiden), zaeg {*zèech*} (zaag).

d, als in N.: dweijel {*'dwei/jel*} (dweil), bedanke {*be/'da:ng/ke*} (bedanken), lèdder {*'lè(d)/der*} (ladder), zitbank {*'zi:d/ba:ngk*} (zitbank).

dj als één klank: brandje {*'branj/dje*} (brandde), lèdje {*'lè/dje*} (leidde), bleudje {*'bleu/dje*} (bloeide).

f, als in N.: faele {*'fèè:/le*} (ontbreken), liefke {*'lie:f/ke*} (borstrok), kaffe {*'ka:(f)/fe*} (blaffen), sjuuf {*sjûûf*} (schuif), guf {*gu:f*} (geeft).

g, de 'zachte' g-klank: gaer {*gèèr*} (graag), zaege {*'zèè/ge*} (zagen), baggere {*'ba(g)/ge/re*} (baggeren), lachde {*'lag/de*} (lachte).

G, als in F. garçon: zègke {*'zè:(G)/Ge*} (zeggen), mikde {*'miG/de*} (mikte), maakde {*'maa:G/G/de*} (maakte).

h, als in N.: hóndj {*hó:njtj*} (hond), behalve {*be/'ha:l/ve*} (behalve).

j, als in N.: jóng {*jóng*} (jongen), kleijer {*'klei/jer*} (kleren), mejje {*'me(j)/je*} (maaien), huij {*hui:j*} (hooi).

k, als in N.: klöppel {*'klö:(p)/pel*} (knuppel), raeke {*'rèè:/ke*} (harken), pakke {*'pa:(k)/ke*} (pakken), loek {*'lôè:k*} (luik).

l, als in N.: leef {*leef*} (lief), haole {*'hao:/le*} (halen), kelder {*'ke:l/der*} (kelder), pool {*'pool*} (poel).

lj als één klank: gölje {*'gö:/ljé*} (gulden), melje {*'me/lje*} (melden), sjpeldje {*'sype:lj/tje*} (speldje).

m, als in N.: meug {*meuch*} (moe), keime {*'kei:/me*} (kammen), klumme {*'klu(m)/me*} (klimmen), Zjwaam {*zjwaam*} (Swalm).

n, als in N.: nej {*ne:j*} (bijna), lene {*'lee:/ne*} (lenen), kènne {*'kè(n)/ne*} (kennen, kunnen), minder {*'min/der*} (minder), zeen {*zee:n*} (zien).

ng als één klank: sjpringe {*'sjpri/ngé*}, zank {*za:ngk*} (zang), dinke {*'di:ng/ke*} (denken), sjpang {*sjpang*} (speld).

nj als één klank: kinjer {*'ki/njer*} (kinderen), landj {*la:njtj*} (land), vónj {*vónj*} ([hij] vond); brandje {*'branj/dje*} (brandde).

p, als in N.: perik {*'pee:/rik*} (aardworm), aope {*'ao:/pe*} (open), appel {*'a:(p)/pel*} (appel), kamp {*ka:mp*} (kam), zeup {*zeu:p*} (drank).

r, als in N.: rink {*ri:ngk*} (ring), vore {*'voo/re*} (voeren), terre {*'te(r)/re*} (teren), werk {*'we:rk*} (werk), deur {*deu:r*} (deur).

s, als in N.: saoves {*'sao:/ves*} ('s avonds), vèsse {*'vè:(s)/se*} (vissen), köster {*'kö:s/ter*} (koster), fiets {*fiets*} (fiets), rös {*rö:s*} (rust).

sj als één klank: sjael {*'sjèè:l*} (scheel), besjuut {*be/'sjûû:t*} (beschuit), besjloet {*be/'sjlôè:t*} (besluit).

t, als in N.: tóng {*tóng*} (tong), aete {*'èè:/te*} (eten), zitte {*'zi:(t)/te*} (zitten), plint

- {*pli:nt*} (plint), gats {*ga:ts*} (steeg), pöt {*pö:t*} (put).
- tj* als één klank: ketje {*'ke:/tje*} (katje), kantj {*ka:njtj*} (kant), kiendje {*'kienj/tje*} (kindje), wandj {*wa:njtj*} (wand).
- v*, de 'zachte' v-klank: verke {*'ve:r/ke*} (varken), euver {*'eu:/ver*} (over), leefde {*'leev/de*} (liefde), sjuuufdeur {*'sjüüv/deu:r*} (schuifdeur).
- w*, als in N.: waem {*wèèm*} (wie), bewolk {*be:'wo:lk*} (bewolkt), grauwele {*'grau/we/le*} (mopperen), gauw {*gauw*} (gauw).
- z*, de 'zachte' z-klank: zaat {*zaa:t*} (zout, zat), aezel {*'èè:/zel*} (ezel), puzzle {*'pu(z)/ze/le*}, lösde {*'löz/de*} (lustte).
- zj* als één klank (vrijwel altijd voorafgaand aan een *w*): Zjwame {*'zjwaa/me*} (Swalmen), zjwalg {*zjwalch*} (zwaluw), zjiel {*zjie:p*} (jeep).

BEKNOpte GRAMMATICA

Hier komen aan de orde de werkwoorden, de zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden en de voornaamwoorden.

Werkwoorden.

Het werkwoordsysteem van het Swalmens dialect is vergelijkbaar met het Nederlands, maar laat, net als in het Duits, bij de sterke werkwoorden afwijkende vormen zien bij de tweede en derde persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd.

Hulpwerkwoorden worden gebruikt voor de toekomende tijd (*zólle* = zullen), de voltooide tijden (*höbbé* == hebben, en *zin* = zijn) en de lijdende vorm (*waere* = worden) (zie hier voor de voorbeelden onder het regelmatige, zwakke werkwoord *haole*). Bij de gebiedende wijs is de enkelvoudige vorm gewoonlijk gelijk aan de stam van het werkwoord en de meervoudige vorm gelijk aan de vorm van de tweede persoon meervoud van de tegenwoordige tijd (afwijkende vormen worden apart vermeld). Net als in het Nederlands is de zgn. beleefdheidsvorm in het enkelvoud (met het pers.vnw. *geur* = u) gelijk aan de tweede persoon meervoud van de tegenwoordige tijd.

Van de aanvoegende wijs zijn slechts weinig restanten te vinden, zoals *laeve de keuningen!*, *God zaengene uch!* Hieronder behoort ook *God weit wieväöl* (*godweit wieväöl*) (verg. *God wét alles*).

Bij samengestelde werkwoorden wordt, evenals in het Nederlands, indien de klemtoon bij de onbepaalde wijs niet op het voorvoegsel valt, in de tegenwoordige en verleden tijd het voorvoegsel niet gescheiden van het eigenlijke werkwoord en wordt het voltooid deelwoord aaneengeschreven zonder het voorvoegsel *ge-*. Valt de klemtoon wel op het voorvoegsel, dan wordt dit in de tegenwoordige en de verleden tijd gescheiden van het eigenlijke werkwoord en wordt binnen het voltooid deelwoord het voorvoegsel *ge-* toegevoegd.

Voorbeelden:

euverkómme (met klemtoon op *kómme*): *det euverkump mich*, *det euverkwoom mich*, *det is mich euverkómme*.

euverkómme (met klemtoon op *euver*): *de vleger kump euver*, *de vleger kwoom euver*, *de vleger is euvergékommē*.

bekieke (met klemtoon op *kieke*): *ich bekiek det*, *ich bekeek det*, *ich höb det bekeke*.

aankieke (met klemtoon op *aan*): *ze kiek mich aan*, *ze keek mich aan*, *ze haet mich aan-gekeke*.

Soms kunnen zwakke werkwoorden afwijkende vormen vertonen naar analogie met sterke werkwoorden.

Voorbeelden:

ze kwome aangewanjèle (i.p.v. *aangewanjeld* of *aanwanjèle*), naar analogie met *aangeloupe*.

ze höbbe väöl geldj geórve (i.p.v. *geèrf*), naar analogie met *gesjtórve*.

Zwakke werkwoorden.

In afwijking van het Nederlands wordt de verleden tijd altijd gevormd met de uitgang *-de*, nooit met de uitgang *-te*; ook is in de verbogen uitgang van het voltooid deelwoord altijd een *d* en nooit een *t* aanwezig.

Wordt een werkwoordsvorm die eindigt op *-e*, gevolgd door een woord dat met een klinker of een *h* begint, dan wordt vaak een *-n-* tussengevoegd: *ze make-n-t* (naast *ze make t*), *ze dej-e-n-ouch mit* (naast: *ze dej-e och mit*), *v'r wachte-n-op dich* (naast *v'r wachte op dich*), *doe verwachsde-n-emes anges* (naast: *doe verwachsde emes anges*), *ze gluive-n-häör neet* (naast: *ze gluive häör neet*), enz.

1. Werkwoorden met stam op *-l*, *-n* en *-r*.

Het werkwoord **haole** {*'hao:/le*} kan als voorbeeld van een volkomen regelmatige vervoeging fungeren.

Bedrijvende vorm

Onbepaalde wijs: **haole**.

Onvoltooid tegenwoordige tijd:

ich	haol
doe	haols
hae	haolt
veur	haole
geur	haolt
ze	haole

Onvoltooid verleden tijd:

ich	haolde
doe	haolsde *)
hae	haolde
veur	haolde
geur	haolde *)
ze	haolde

Toekomende tijd:

ich	zal haole
doe	zals haole **)
hae	zal haole
veur	zalle haole **)
geur	zalt haole **)
ze	zalle haole **)

*) oudere vormen:

**) oudere vormen:

Gebiedende wijs:

doe	haoldes
geur	haoldet
geur	zölt haole

doe zöls haole

veur zölle haole

ze zölle haole

Tegenwoordig deelwoord:

haolend

Voltooid deelwoord:

gehaold

verbogen vorm: **gehaolde**

Voltooid tegenwoordige tijd: Voltooid verleden tijd:

ich	höb gehaold	ich	haaj gehaold
doe	höbs (of haes) gehaold	doe	haadjs gehaold
hae	haet gehaold	hae	haaj gehaold
veur	höbbe gehaold	veur	haje gehaold
geur	höb(t) gehaold	geur	haadj gehaold
ze	höbbe gehaold	ze	haje gehaold

Lijdende vorm

Onvoltooid tegenwoordige tijd <i>ich waer gehaold</i>	Onvoltooid verleden tijd <i>ich waerde gehaold</i>	Toekomende tijd: <i>ich zal gehaold waere</i>
<i>doe waers gehaold</i>	<i>doe waersde (waerdes) gehaold</i>	<i>doe zals gehaold waere **)</i>
<i>hae waert gehaold</i>	<i>hae waerde gehaold</i>	<i>hae zal gehaold waere</i>
<i>veur waere gehaold</i>	<i>veur waerde gehaold</i>	<i>veur zalle gehaold waere **)</i>
<i>geur waert gehaold</i>	<i>geur waerde (waerdet) gehaold</i>	<i>geur zalt gehaold waere **)</i>
<i>ze waere gehaold</i>	<i>ze waerde gehaold</i>	<i>ze zalle gehaold waere **)</i>

**) oudere vormen van het hulpww.: zie boven

Voltooid tegenwoordige tijd:

<i>ich bön gehaold</i>	Voltooid verleden tijd: <i>ich woor gehaold *)</i>
<i>doe bös gehaold</i>	<i>doe woors gehaold *)</i>
<i>hae is gehaold</i>	<i>hae woor gehaold *)</i>
<i>veur zin gehaold</i>	<i>veur wore gehaold</i>
<i>geur zit gehaold</i>	<i>geur woort gehaold</i>
<i>ze zin gehaold</i>	<i>ze wore gehaold</i>

*) Neenvormen:
ich waas gehaold
doe waas gehaold
hae waas gehaold

Volgens dit voorbeeld worden zwakke werkwoorden vervoegd met een stam op *-l*, zoals *veule*, *sjpeule*, *sjpele*, *spelle*, *kalle*, *regele*, *hanjele*, *grauwele*, *klómmele*, met een stam op *-n*, zoals *raekene*, *teikene*, *lene*, *verdene*, *leune*, *boenne*, *renne*, *wènne*, en met een stam op *-r*, zoals *baore*, *zeivere*, *kleure*, *sjpeure*, *vore*, *veure*, *viere*, *hare*, *terre*, *versjangelere* en leenwoorden als *sjudere*, *repetere*, *asfalttere*, enz.

Bij deze en vergelijkbare werkwoorden blijft een in de stam aanwezige valtoon of sleeptoon in alle vormen behouden, maar er zijn een aantal werkwoorden waarbij variatie op dit punt optreedt, zoals bij *lere* {lee:/re}, *heure* {heu:/re} en *piele* {piê:/le}, waarbij de sleeptoon, aanwezig in de onbepaalde wijs, alleen behouden blijft in de 1e en 3e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd. Bij een werkwoord als *zich oetkure* {zich ôêt/kûû:/re} wordt de sleeptoon soms niet gehoord in het enkelvoud van de tegenw. tijd. Het werk. *kènne* (in de betekenis *kennen*) is van oorsprong zwak en wordt vervoegd als *haole*, maar er worden vaak vormen aan het sterke werk. *kènne* (in de betekenis *kunnen*, zie ww.st. 15) ontleend, bijv. *ich kós dem van vreuger oet*, i.p.v. *ich kènde dem*.

2. Werkwoorden met stam op *-m*.

Vervoeging als bij *haole*, met de volgende afwijkingen:

Voorbeeld: *sjtoume* {'sjtou/me}.

3e pers. enk. tegenw. tijd: *hae sjtoump* [tegenw. ook wel *sitoumt*]
Volt. deelw.: *gesjtoump* (met als verbogen vorm *gesjtoumde*).
Hierbij horen werkwoorden als *pruime*, *zuime*, *doeme*, *lieme*, *brómme*, *trómme*, *rumme*, *sjumme*. De aanwezige valtoon blijft behouden, maar bij sommige werkwoorden is er een

sleeptoorn aanwezig in de onbep. wijs en in de 1e en 3e pers. mv. van de tegenw. tijd, bijv. *kume*, *druime*, *keime*, *zich wörme*.

3. Werkwoorden met stam op -j.

Hier zijn enkele groepen te onderscheiden:

a) Werkwoorden op **-ejje**, **-eije**, **-uije** en **-lje** zijn regelmatig en worden vervoegd als *haole*. Bij deze groep horen bijv. *nejje*, *zejje*, *mejje*, *drejje*, *wejje*, *bejje*, *krejje*, *breije*, *sjpreije*, *sjeijke*, *gruije*, *tuije*, *snuije*.

Vaak is een extra moullering hoorbaar, bijv. *nejtj* naast *nejt*; *nejdje* naast *nejde*, enz.

Bij *kleije*, *sjeije*, *oetsjeije*, *oetbreije* en *leije* hoort men naast regelmatige vormen ook vaak uitgangen zoals die bij groep 3b gevonden worden: *ze klèdj zich* naast *ze kleid zich*, *ich klèdj mich* naast *ich kleide mich* en *geklèdj* naast *gekleid*; bij (*oet)sjeije* vindt men gewoonlijk (i.p.v. de regelmatige vormen): *doe sjèdjs* (*oet*), *hae sjèdj* (*oet*), *geur sjèdj* (*oet*), *ich sjèdje* (*oet*), (*oet)gesjèdj* en bij *leije*: *doe lèdjs*, *hae lèdj*, *geur lèdj*, *ich lèdje*, *gelèdj*.

De 3e pers. enk. in de tegenw. tijd van *melje* is eerder *meldj* dan *meljt*, en de verleden tijd en het volt. deelwoord luiden *meldje* en *gemeldj*; zo ook bij *dölje*, *zich inbeelje*, enz..

Al deze werkwoorden hebben een korte stamklinker met valtoon.

Regelmatig zijn ook de werkwoorden *vrieje* {‘vrie(j)/je}, *vernuye* {ver/’nûû/je} en *kruje* {‘krûû/je}, die een lange *ie* of *uu* met valtoon in de stam hebben en die in alle vormen behouden, in tegenstelling tot werkwoorden als *sjpieje* en *duje*, die in groep 3b geplaatst worden.

Enkele werkwoorden op *-aje* en *-oje* met lange *aa*, *uu* of *oo* met valtoon in de stam, die veelal uit het Nederlands overgenomen zijn, zijn eveneens regelmatig, zoals *aje* [aaien], *oplaje* [oplaaien], *paje* [paaien], *roje* [rooien] en *aftaje* [zich uit de voeten maken].

b) Werkwoorden op **-aje**, **-eje**, **-aeje**, **-euje**, **-ije**, **-oje**, **-oeje**, **-oejje** en **-uje**.

Bij deze werkwoorden treden bijzonderheden op bij de vorming van de tegenw. tijd (2e en 3e pers. enk. en 2e pers. mv.), de verleden tijd en het volt. deelwoord, waarbij verkorting van de stamklinker en/of verlies van sleeptoorn kunnen optreden.

Voorbeelden:

<i>vaje</i>	<i>baeje</i>	<i>gleuje</i>	<i>sjpieje</i>	<i>bloje</i>	<i>loeje, loejje</i>	<i>duje</i>	<i>sjmeje</i>

Tegenw.tijd:

<i>vaaj</i>	<i>baej</i>	<i>gleuj</i>	<i>sjpiej</i>	<i>blooj</i>	<i>loej</i>	<i>duuj</i>	<i>sjmeej</i>
<i>vaadjs</i>	<i>baedjs</i>	<i>gleudjs</i>	<i>sjpiedjs</i>	<i>bloodjs</i>	<i>loedjs</i>	<i>duudjs</i>	<i>sjmeedjs</i>
<i>vaadj</i>	<i>baedj</i>	<i>gleudj</i>	<i>sjpiedj</i>	<i>bloodj</i>	<i>loedj</i>	<i>duudj</i>	<i>sjmeedj</i>
<i>vaje</i>	<i>baeje</i>	<i>gleuje</i>	<i>sjpieje</i>	<i>bloje</i>	<i>loeje, loejje</i>	<i>duje</i>	<i>sjmeje</i>
<i>vaadj</i>	<i>baedj</i>	<i>gleudj</i>	<i>sjpiedj</i>	<i>bloodj</i>	<i>loedj</i>	<i>duudj</i>	<i>sjmeedj</i>
<i>vaje</i>	<i>baeje</i>	<i>gleuje</i>	<i>sjpieje</i>	<i>bloje</i>	<i>oeje, loejje</i>	<i>duje</i>	<i>sjmeje</i>

Verl.tijd

<i>vaadje</i>	<i>baedje</i>	<i>gleudje</i>	<i>sjpiedje</i>	<i>bloodje</i>	<i>loedje</i>	<i>duudje</i>	<i>sjmeedje</i>

Volt.dlw.

<i>gevaadj</i>	<i>gebaedj</i>	<i>gegleudj</i>	<i>gesjpiedj</i>	<i>gebloodj</i>	<i>geloedj</i>	<i>geduudj</i>	<i>gesjmeedj</i>

De stamklinkers *oe* en *uu* worden kort voor de uitgangen *-dj*, *-djs* en *-dje* (de stamklinker *ie* is variabel in lengte).

De sleepstoorn, indien aanwezig in de onbepaalde wijs, gaat verloren voor deze zelfde uitgangen.

In deze groep horen o.a. ook: *sjaje*, *gaje*, *sjnaje*, *sjneje*, *gaeje*, *bleuje*, *breuje*, *wieje*, *kroeje*, *goje*, *knoje* en *zich sjpoje*.

Tegenwoordig worden deze werkwoorden vaak geheel of gedeeltelijk regelmatig vervoegd, zodat gezegd wordt *hae vaajt* of *vaajde 't pepier op*, *'t pepier is opgevaajd*, *ze baejde zich*; *de kaaole gleujde nag nao*; *doe blojs*; *hae duujde mich*, enz.; werkwoorden als *roeje* en *sjproejje* worden altijd regelmatig vervoegd.

Bij het werk. *zich sjpoje* wordt naast *sjpooj dich get!* ook gezegd *sjpood dich get!*

Een uitzondering vormen de werk. *vrieje*, *vernuye* en *kruje* en enkele werkwoorden op -*aje* en -*oje* (zie onder 3a).

c) Werkwoorden op **-nje** en **-ntje**.

Enkele vormen van de werkwoorden op -*nje* laten zien dat de woordstam oorspronkelijk eindigde op *-nd* of *-nt*. Als voorbeelden kunnen dienen *lanje* en *grantje*.

Tegenw. tijd:	<i>lanj</i>	<i>grantj</i>
	<i>lanjs</i>	<i>grantjs</i>
	<i>landj</i>	<i>grantj</i>
	<i>lanje</i>	<i>grantje</i>
	<i>landj</i>	<i>grantj</i>
	<i>lanje</i>	<i>grantje</i>

Verleden tijd: *landje* *grantdje*

Voltooid deelw.: *gelandj* *gegrantj*

Tot deze groep behoren: *branje*, *hanje*, *verzanje*, *verblinje*, *grónje*, *(ver)wónje*; *plantje*.

d) Werkwoorden op **-tsje** en **-sje**.

Bij de 2e en 3e pers. enk. en de 2e pers. mv., evenals bij het voltooid deelwoord ontbreekt een uitgang.

Tegenw. tijd:	<i>watsj</i>
	<i>watsj</i>
	<i>watsj</i>
	<i>watsje</i>
	<i>watsj</i>
	<i>watsje</i>

Verleden tijd: *watsjde*

Voltooid deelw.: *gewatsj*

Hiertoe behoren o.a. *flatsje*, *kwatsje*, *blaatsje*, *bletsje*, *roetsje*, *moetsje*, *floetsje*, *verduutsje*, *foesje*, *hasje*, *aankiesje*, *ploensje*.

4. Werkwoorden met stam op -w.

a) De meeste werkwoorden zijn regelmatig en worden vervoegd volgens groep 1.

Voorbeelden: *bouwe, trouwe, sjouwe, broewe, sjoewe, troewe, klauwe, miauwe*.

b) Het werkwoord **houwe**.

De meeste vormen van dit werkwoord laten een verwantschap zien met de werkwoorden van groep 3b.

Tegenw. tijd:	<i>houw</i>
	<i>hodjs</i>
	<i>hodj</i>
	<i>houwe</i>
	<i>hodj</i>
	<i>houwe</i>

Verleden tijd:	<i>hodje</i>
Voltooid deelw.:	<i>gehodj</i>

Daarnaast komen ook regelmatige vormen voor: *doe houws, hae houwt, geur houwt, ich houwde, ich höb gehouwd*.

5. Werkwoorden met stam op -b, -ch, -f, -g, -k, -gk, -p en -v.

a) Deze meeste van deze werkwoorden zijn regelmatig, maar missen de uitgang **-t** in de 3e pers. enk. van de tegenw. tijd en de uitgang **-d** van het volt. deelwoord (in de verbogen vormen hiervan is de *d* uiteraard aanwezig, bijv. *ei geklop ej, twee geklopde ejer*). Bij de werkwoorden op **-ve** wordt als eindmedeklinker niet **-v**, maar **-f** geschreven, en bij werkwoorden op **-gke** niet **-gk**, maar **-k**.

Voorbeelden:

dabbe:	<i>hae dab</i>	<i>hoffe:</i>	<i>hae höf</i>	<i>wirke:</i>	<i>hae wirk</i>
	<i>gedab</i>		<i>gehöf</i>		<i>gewirk</i>
kloppe:	<i>hae klop</i>	<i>lache:</i>	<i>hae lach</i>	<i>waoge:</i>	<i>hae waog</i>
	<i>geklop</i>		<i>gelach</i> *)		<i>gewaog</i>
euverbrögke:	<i>hae euverbrök</i>	<i>laeve:</i>	<i>hae laef</i>		
	<i>euverbrök</i>		<i>gelaef</i>		

*) Net als in het Nederlands wordt ook **gelache** als volt. deelw. aangetroffen.

De in de werkwoordsstam aanwezige val- of sleepstoorn blijft gewoonlijk in alle vormen ongewijzigd, maar er zijn uitzonderingen, bijv. *zorge* en *laeve* (met sleepstoorn) behouden de sleepstoorn alleen in de 1e en 3e persoon meervoud van de tegenw. tijd.

Tot deze grote groep behoren o.a.: *sjroebe, sjoebbe, kaffe, poeffe, sjloeffe, ploeffe, heuge, zaege, dreige, dregue, zeike, versjoeke, sjtaoke, sjteuke, sjtikke, prikke, praeke, buukke, lökke, drökke, bagke, pakke, rape, sjtiepe, sjtampe, dampe, trumpe, zumpe, pómpe, winke, sjnappe, poeppe, toepppe, sjöpppe, versjotppe, kiepppe, preuve, zeve, sjtuve, sjuve*.

Het werkwoord *vraoge* was oorspronkelijk een sterk werkwoord (zoals *vragen* in het Nederlands, maar verg. D. *fragen*); het volt. deelwoord is altijd *gevraog*; in de tegenw. tijd vinden we *doe vreugs* en *hae vreug* (hoewel steeds vaker *vraogs* en *vraog* gehoord wordt), en in de verl. tijd *ich vroog* {*vrooch*}, *veur vroge* {'*vroo:/ge*} (zelden hoort men *vraogde*) (zie ook ww.st. 7). Iets dergelijks geldt voor *waoge* (zie ww.st. 7).

Het werkwoord **zuge** is in het Swalmens gewoonlijk zwak, maar naast *zuugde* en *gezuug* wordt ook *zoog* en *gezaoge* gehoord. Bij *dörve* en *douge* is de verl. tijd zwak (*dörfde*, *dougde*) of sterk (*dórs*, mv. *dórste*; *dóg*, mv. *dógde*). Van *erve* (of *érve*) worden zowel zwakke als sterke vormen gehoord (verg. ww.st. 12 en 15).

Van het werkwoord *plökke* bestaat ook een gemengde (onregelmatige) vervoeging: *plökke*, *ploch*, *geploch* (zie ww.st. 35).

b) Werkwoorden op **-nge**.

Er zijn weinig zwakke werkwoorden met deze uitgang. De 3e pers. enk. van de tegenw. tijd en het volt. deelw. eindigen hier op **-nk** (tegenwoordig ook *-ngt*, resp. *-ngd*).

Voorbeelden zijn *minge* (*hae mink*, vaak ook *hae mingt*, *gemink* met als verbogen vorm *gemingde*), *aanlinge*, *zich aansjtrenge* en *jónge*. Werkwoorden als *opsjpange* en *opsjtange* hebben soms als uitgangen *-ngt* en *-ngd*.

6. Werkwoorden met stam op **-s** of **-z**.

Voor de 3e pers. enk. van de tegenw. tijd en voor het volt. deelw. geldt hier hetzelfde als in de vorige groep. De eind-**s** van de 2e pers. enk. van de tegenw. tijd is hier overbodig. Eind-**z** wordt gehoord en geschreven als **-s**.

Een grote groep, waartoe bijv. behoren: *roese*, *eise*, *passe*, *vèsse*, *misze*, *losse*, *winse*, *perse*, *sjaatse*, *pitse*, *sjtrietse*, *sjtrónse*, *greize*, *boeze*, *soeze*, *loze*.

Het werkwoord *dorse* heeft als volt. deelwoord gewoonlijk *gedorse*.

7. Werkwoorden met stam op **-d** of **-t**.

a) Werkwoorden waarbij de uitgang **-(d)de** of **-(t)te** voorafgegaan wordt door een klinker. Bij de 3e pers. enk. en 2e pers. meerv. in de tegenw. tijd hoeft geen **-t** als uitgang toegevoegd te worden. In de verleden tijd en bij het volt. deelwoord ontstaat bij werkwoorden met stam op **-t** de combinatie **-td-**, die in feite als **d** uitgesproken wordt.

Voorbeelden:	<i>sjödde</i>	<i>paote.</i>
Tegenwoordige tijd:	<i>sjöd</i>	<i>paot</i>
	<i>sjöds</i>	<i>paots</i>
	<i>sjöd</i>	<i>paot</i>
	<i>sjödde</i>	<i>paote</i>
	<i>sjöd</i>	<i>paot</i>
	<i>sjödde</i>	<i>paote</i>
Verleden tijd:	<i>sjödde</i>	<i>paotde</i>
	<i>sjödsde</i>	<i>paotsde</i>
	<i>sjödde</i>	<i>paotde</i>
Voltooid deelwoord:	<i>gesjöd</i>	<i>gepaot</i>
	<i>gesjödde</i>	<i>gepaotde</i>

Tot deze kleine groep behoren o.a.: *dode*, *lode*, *bate*, *sjtute*, *zjweite*, (*op*)*lètte*, *invètte*, *witte*, *pötte*, *besjötte*, *oppotte*, *benutte*.

Bij het werkwoord *sjödde* wordt als verleden tijd soms ook *sjod* gehoord (zie ww.st. 35).

Het werkwoord *zjweite* is vaak onregelmatig: *zjweit*, *zjwëts*, *zjwët* (naast *zjweits*, *zjweit*) / Verleden tijd *zjwëtde* (naast *zjweitde*) / Volt. deelw. *gezjwët* (naast *gezjweit*).

Het werkwoord *fluite* heeft als VT naast *fluitde* ook *flötde*; het kent ook een sterke vervoeging (zie ww.st. 44).

b) Werkwoorden op **-rde**, **-lde**, **-nte** of **-rte**.

De uitgang *-t* van de 3e pers. enk. en de 2e pers. meerv. in de tegenw. tijd is overbodig. In de verleden tijd (behalve in de 2e pers. enk.) en het volt. deelw. vervalt de eind-*d* van de stam, maar blijft de eind-*t* behouden.

Voorbeelden:	<i>vermoorde</i>	<i>sjtorte.</i>
Tegenwoordige tijd:	<i>vermoord</i>	<i>sjtort</i>
	<i>vermoords</i>	<i>sjtorts</i>
	<i>vermoord</i>	<i>sjtort</i>
	<i>vermoorde</i>	<i>sjtorte</i>
	<i>vermoord</i>	<i>sjtort</i>
	<i>vermoorde</i>	<i>sjtorte</i>
Verleden tijd:	<i>vermoorde</i>	<i>sjtortde</i>
	<i>vermoordsde</i>	<i>sjortsde</i>
	<i>vermoorde</i>	<i>sjtortde</i>
	<i>vermoorde</i>	<i>sjtortde</i>
	<i>vermoerde</i>	<i>sjtortde</i>
Voltooid deelwoord:	<i>vermoord</i>	<i>gesjtort</i>
	<i>vermoorde</i>	<i>gesjtortde</i>

Hiertoe behoren o.a.: *verwaorde*, *aafbeeldde*, *ente*, *tente*, *sjprinte*, *kaarte*, *sjartete*, *inkórte*.

c) Werkwoorden op **-chte**, **-ste** en **-fte**.

De eind-*t* van de stam vervalt overal waar er geen *e* op volgt. In de 2e pers. enk. van de verl. tijd vervalt tevens bij de werkwoorden op *-ste* nog een *s*.

Voorbeelden:	<i>hechte</i>	<i>peste.</i>
Tegenwoordige tijd:	<i>hech</i>	<i>pes</i>
	<i>hechs</i>	<i>pes</i>
	<i>hech</i>	<i>pes</i>
	<i>hechte</i>	<i>peste</i>
	<i>hech(t)</i>	<i>pes(t)</i>
	<i>hechte</i>	<i>peste</i>
Verleden tijd:	<i>hechde</i>	<i>pesde</i>
	<i>hechsde</i>	<i>pesde</i>
	<i>hechde</i>	<i>pesde</i>
Voltooid deelwoord:	<i>gehech</i>	<i>gepes</i>
	<i>gehechde</i>	<i>gepesde</i>

Hiertoe behoren o.a.: *wachte, zuchte, luchte, richte, sjtichte, zich biechte, pechte; löste, koste, röste, róste, kafte, sjafte, sjoefté*.

NB: de werkwoorden *barste* en *bórste* hebben als volt. deelw. *gebarste* en *gebórste*.

Sterke werkwoorden en werkwoorden met gemengde, onregelmatige of defectieve vervoeging.

Sterke werkwoorden worden gekenmerkt doordat de verleden tijd en meestal ook het voltooid deelwoord een andere klinker in de stam vertonen dan de tegenwoordige tijd (Ablaut). De verleden tijd wordt niet gevormd door het toevoegen van een uitgang *-de*, maar wordt op soortgelijke wijze vervoegd als de tegenwoordige tijd. Het voltooid deelwoord eindigt op een *-e* en kent geen verbuigingsuitgangen. Bij veel sterke werkwoorden worden ook Ablaut-verschijnselen aangetroffen in de tweede en derde persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd.

Bij de zgn. gemengde conjugatie wordt het werkwoord deels als een sterk, deels als een zwak werkwoord vervoegd.

Onregelmatige werkwoorden hebben vormen die van verschillende stammen afgeleid zijn, of vertonen vormen die noch in een sterke noch in een zwakke vervoeging onder te brengen zijn.

Defectieve werkwoorden missen bepaalde vormen die normaliter behoren tot een volledige vervoeging (zoals *mich tuntj* en *gebaore waere*).

In het navolgende worden de werkwoorden alfabetisch geordend naar de stamklinkers (in fonetische weergave) van resp. de tegenwoordige tijd, de verleden tijd en het voltooid deelwoord, waarbij (—) aangeeft dat de betreffende vorm ontbreekt en een klinker tussen haakjes (**a**) een vorm aangeeft die tot een zwakke vervoeging behoort. De vormen die niet tot de sterke conjugatie behoren, zijn tussen haakjes gezet.

Bij de verschillende vormen is de aanwezigheid van een valtoon d.m.v. het teken * vermeld; alle overige vormen hebben een sleeptoon.

Gebruikte afkortingen:

TT = tegenwoordige tijd

VT = verleden tijd

VD = voltooid deelwoord

GW = gebiedende wijs (enkelvoud) (alleen vermeld, indien afwijkend).

1. a - (a) - a (gemengde conjugatie)

<i>sjpanne*</i>	<i>(sjpande*)</i>	<i>gesjpanne*</i> (spannen)			
TT: <i>sjpan*</i>	<i>sjpèns*</i>	<i>sjpènt*</i>	<i>sjpanne*</i> <i>sjpant*</i>		<i>sjpanne*</i>
(<i>lache</i>)	(<i>lachde</i>)		<i>gelache</i> (lachen)		

(zie onder ww.zw. 5a).

2. a - ee - a

<i>bakke</i>	<i>beek*</i>	<i>gebakke</i> (bakken)			
TT: <i>bak</i>	<i>bèks</i>	<i>bèk</i>	<i>bakke</i>	<i>bak(t)</i>	<i>bakke</i>
VT: <i>beek*</i>	<i>beeks*</i>	<i>beek*</i>	<i>beke*</i>	<i>beek(t)*</i>	<i>beke*</i>
(komt ook voor als zwak werkwoord, zie ww.zw. 5a)					
<i>wasse</i>	<i>wees*</i>	<i>gewasse</i> (wassen)			
TT: <i>was</i>	<i>wès</i>	<i>wès</i>	<i>wasse</i>	<i>was(t)</i>	<i>wasse</i>
VT: <i>wees*</i>	<i>wees*</i>	<i>wees*</i>	<i>wese*</i>	<i>wees(t)*</i>	<i>wese*</i>
<i>valle*</i>	<i>veel*</i>	<i>gevalle*</i> (vallen)			
TT: <i>val*</i>	<i>vèls*</i>	<i>vèlt*</i>	<i>valle*</i>	<i>valt*</i>	<i>valle*</i>
VT: <i>veel*</i>	<i>veels*</i>	<i>veel*</i>	<i>vele</i>	<i>veelt*</i>	<i>vele</i>

3. a - ó - a

<i>hange*</i>	<i>hóng*</i>	<i>gehange*</i> (hangen)			
TT: <i>hang*</i>	<i>hings*</i>	<i>hink*</i>	<i>hange*</i> <i>hangt*</i>		<i>hange*</i>
VT: <i>hóng*</i>	<i>hóngs*</i>	<i>hóng*</i>	<i>hóng*</i> <i>hóng*</i> <i>hóngt*</i> of <i>hónk*</i> <i>hóng*</i>		
<i>vange*</i>	<i>vóng*</i>	<i>gevange*</i> (vangen)	(als vorige)		

4. aa - ee - aa

<i>haje</i>	<i>heel*</i>	<i>gehaje</i> (houden)			
TT: <i>haaj</i>	<i>hèls*</i>	<i>hèlt*</i>	<i>haje</i>	<i>haadj*</i>	<i>haje</i>
VT: <i>heel*</i>	<i>heels*</i>	<i>heel*</i>	<i>hele</i>	<i>heelt*</i>	<i>hele</i>

GW: *haaj* of *haad* (ook *haadj*, *haadj** of *haajt*)

5. aa - oo - aa

<i>vare</i>	<i>voor</i>	<i>gevare</i> (varen)			
TT: <i>vaar</i>	<i>veurs</i>	<i>veurt</i>	<i>vare</i>	<i>vaart</i>	<i>vare</i>
VT: <i>voor</i>	<i>voors</i>	<i>voor</i>			
<i>vore</i>	<i>voort</i>	<i>vore</i>			
<i>male</i>	<i>mool*</i>	<i>gemale</i> malen (als vorige)			
Komt ook voor als zwak werkwoord (zie ww.zw. 1)					
<i>drage</i>	<i>droog*</i>	<i>gedrage</i> (dragen)			
TT: <i>draag</i>	<i>dreugs*</i>	<i>dreug*</i>	<i>drage</i>	<i>draag(t)</i>	<i>drage</i>
VT: <i>droog*</i>	<i>droogs*</i>	<i>droog*</i>			
<i>droge</i>	<i>droog(t)*</i>	<i>droge</i>			
<i>grave</i>	<i>groof*</i>	<i>gegrave</i> (graven)			
TT: <i>graaf</i>	<i>greufs*</i>	<i>greuf*</i>	<i>grave</i>	<i>graaf(t)</i>	<i>grave</i>
VT: <i>groof*</i>	<i>groofs*</i>	<i>groof*</i>			
<i>grove</i>	<i>groof(t)*</i>	<i>grove</i>			
<i>laje</i>	<i>looij*</i>	<i>gelaje</i> (laden)			
TT: <i>laaj</i>	<i>leudjs*</i>	<i>leudj*</i>	<i>laje</i>	<i>laadj</i>	<i>laje</i>
VT: <i>looij*</i>	<i>loodjs*</i>	<i>looij*</i>			
<i>loje</i>	<i>loodj*</i>	<i>loje</i>			

aa - oo - (aa) (gemengde conjugatie)
jage *joog** (*gejaag*) (jagen)
 (TT en VT als *drage*)

6. ao - ee - ao

<i>sjlaope*</i>	<i>sleep*</i>	<i>gesjlaope*</i> (slapen)		
TT: <i>sjlaop*</i>	<i>sleeps*</i>	<i>sleup*</i>	<i>sjlaope*</i> <i>sjlaop(t)*</i>	<i>sjlaope*</i>
VT: <i>sleep*</i>	<i>sleeps*</i>	<i>sleep*</i>		
<i>sjlepe*</i>	<i>sleep(t)*</i>	<i>sjlepe*</i>		
<i>laote*</i>	<i>leet*</i>	<i>gelaote*</i> (laten)		
TT: <i>laot*</i>	<i>leuts*</i>	<i>leut*</i>	<i>laote*</i> <i>laot*</i>	<i>laote*</i>
VT: <i>leet*</i>	<i>leets*</i>	<i>leet*</i>		
<i>lete*</i>	<i>leet*</i>	<i>lete*</i>		

(In de TT naast *leuts** en *leut** ook *leets** en *leet**; in de VT in alle vormen ook *leetde**)

7. ao - i - a

<i>gaon</i>	<i>ging*</i>	<i>gegange*</i> (gaan)		
TT: <i>gaon*</i>	<i>geis</i>	<i>geit</i>	<i>gaon</i> <i>gaot*</i>	<i>gaon</i>
VT: <i>ging*</i>	<i>gings*</i>	<i>ging*</i>		
<i>ginge*</i>	<i>gingt* of gink*</i>	<i>ginge*</i>		
GW: <i>gank</i> (verkorte vormen: <i>gammer</i> [= <i>gank mer</i>], <i>gammich</i> [= <i>gank mich</i>]). <i>(sjtaon</i> <i>sjingt*</i> <i>gesjtange*</i> (staan))				

Zie onder 8.

8. ao - ó - a

<i>sjtaon</i>	<i>sítóng*</i>	<i>gesjtange*</i> (staan)		
TT: <i>sjtaon*</i>	<i>sítéis</i>	<i>sítéit</i>	<i>sjtaon</i> <i>sjtaot*</i>	<i>sjtaon</i>
VT: <i>sítóng*</i>	<i>sítóngs*</i>	<i>sítóng*</i>		
<i>sítónge*</i>	<i>sítóngt*</i>	<i>sítónge*</i>		
of <i>sítónk*</i>				

GW: *sjtank*

(in de OVT ook *sjingt** [enz.])

9. ao - oo - aa

<i>sjlaon</i>	<i>sloog*</i>	<i>gesjlage</i> (slaan)		
TT: <i>sjlaon*</i>	<i>sleis</i>	<i>sleit</i>	<i>sjlaon</i> <i>sjlaot*</i>	<i>sjlaon</i>
VT: <i>sloog*</i>	<i>sloogs*</i>	<i>sloog*</i>		
<i>sjloge</i>	<i>sloog(t)*</i>	<i>sjloge</i>		
GW: <i>sjlaag</i>				

10. ao - oo - ao

<i>blaoze</i>	<i>bloos*</i>	<i>geblaoze</i> (blazen)		
TT: <i>blaos</i>	<i>bleus*</i>	<i>bleus*</i>	<i>blaoze</i> <i>blaos(t)</i>	<i>blaoze</i>
VT: <i>bloos*</i>	<i>bloos*</i>	<i>bloos*</i>		
<i>bloze</i>	<i>bloos(t)*</i>	<i>bloze</i>		
<i>braoje</i>	<i>brooj*</i>	<i>gebraoje</i> (braden)		
TT: <i>braoj</i>	<i>breudjs*</i>	<i>breudj*</i>	<i>braoje</i> <i>braodj*</i>	<i>braoje</i>
VT: <i>brooj*</i>	<i>broojs*</i>	<i>brooj*</i>		
<i>broje</i>	<i>broodj*</i>	<i>broje</i>		
<i>raoje</i>	<i>rooj*</i>	<i>geraoje</i> (raden) (als vorige)		

ao - oo - (ao) (gemengde conjugatie:)

vraoge	vroog*	(gevraog) (vragen)			
TT: <i>vraog*</i>	<i>vreugs*</i>	<i>vreug*</i>	<i>vraoge</i>	<i>vraog(t)*</i>	<i>vraoge</i>
VT: <i>vroog*</i>	<i>vroogs*</i>	<i>vroog*</i>			
<i>vroge</i>	<i>vroog(t)*</i>	<i>vroge</i>			
(komt ook als zwak werkwoord voor, zie ww.zw. 5a).					
waoge*	woog	(gewaog*) (wegen)			
TT: <i>waog*</i>	<i>weugs*</i>	<i>weug*</i>	<i>waoge*</i>	<i>waog(t)*</i>	<i>waoge*</i>
VT: <i>woog</i>	<i>woogs</i>	<i>woog</i>			
<i>woge</i>	<i>woog(t)*</i>	<i>woge</i>			
(komt ook als zwak werkwoord voor, zie ww.zw. 5a).					

11. e - ee - ao

sjeppe	sjeep	gesjaope (scheppen) [= tot stand brengen]			
TT: <i>sjep</i>	<i>sjeps</i>	<i>sjep</i>	<i>sjeppe</i>	<i>sjep(t)</i>	<i>sjeppe</i>
VT: <i>sjeep*</i>	<i>sjeeps*</i>	<i>sjeep*</i>			
<i>sjepe*</i>	<i>sjeep(t)*</i>	<i>sjepe*</i>			

11a. (—) - (—) - ao (defectief werkwoord)

— — gebaore (geboren)

(Komt alleen in de lijdende vorm voor).

12. e - ó - ó

helpe	hólp	gehólpe (helpen)			
TT: <i>help</i>	<i>hulps</i>	<i>hulp</i>	<i>helpe</i>	<i>help(t)</i>	<i>helpe</i>
VT: <i>hólp</i>	<i>hólp</i>	<i>hólp</i>			
<i>hólpe</i>	<i>hólp(t)</i>	<i>hólpe</i>			
<i>treffe</i>	<i>tróf</i>	<i>getróffe</i> (treffen) (als vorige)			
<i>berge</i>	<i>bórg</i>	<i>gebörge</i> (bergen) (als vorige)			
<i>werpe</i>	<i>wórp</i>	<i>gewórpe</i> (werpen) (als vorige)			
<i>zjwelle*</i>	<i>zjwól*</i>	<i>gezjwólle*</i> (zwollen)			
TT: <i>zjwel*</i>	<i>zjwuls*</i>	<i>zjwult*</i>	<i>zjwelle*</i>	<i>zjwelt*</i>	<i>zjwelle*</i>
VT: <i>zjwól*</i>	<i>zjwóls*</i>	<i>zjwól*</i>			
<i>zjwólle*</i>	<i>zjwólt*</i>	<i>zjwólle*</i>			
<i>sjelje*</i>	<i>sjólj*</i>	<i>gesjólje*</i> (schelden)			
TT: <i>sjelj*</i>	<i>sjuljs*</i>	<i>sjuldj*</i>	<i>sjelje*</i>	<i>sjeldj*</i>	<i>sjelje*</i>
VT: <i>sjólj*</i>	<i>sjóljs*</i>	<i>sjólj*</i>			
<i>sjólje*</i>	<i>sjóldj*</i>	<i>gesjólje*</i>			
<i>gelje*</i>	<i>gólj*</i>	<i>gególje*</i> (gelden) (als vorige)			
<i>zenje*</i>	<i>zónj*</i>	<i>gezónje*</i> (zenden) (als vorige)			
<i>sjterve</i>	<i>sjtórf*</i>	<i>gesjtórvé</i> (sterven)			
TT: <i>sjterf*</i>	<i>sjturfs*</i>	<i>sjturf*</i>	<i>sjterve</i>	<i>sjterf(t)*</i>	<i>sjterve</i>
VT: <i>sjtórf*</i>	<i>sjtórf*</i>	<i>sjtórf*</i>			
<i>sjtórvé</i>	<i>sjtórf(t)*</i>	<i>sjtórvé</i>			
<i>werve</i>	<i>wórf*</i>	<i>gewórve</i> (werven) (als vorige)			
<i>bederve</i>	<i>bedórf*</i>	<i>bedórve</i> (bederven) (als vorige)			
(ook <i>bedérve</i> , zie 15)					
<i>erve</i>	<i>órf*</i>	<i>geórve</i> (erven) (als vorige)			
(ook <i>érve</i> , zie 15; komt ook als zwak werkwoord voor, zie ww.zw. 5a)					

<i>vechte</i>	<i>vóch</i>	<i>gevóchte</i> (vechten)		
TT: <i>vech</i>	<i>vechs</i>	<i>vech</i>	<i>vechte</i>	<i>vech(t)</i>
VT: <i>vóch</i>	<i>vóchs</i>	<i>vóch</i>		
<i>vóchte</i>	<i>vóch(t)</i>	<i>gevóchte</i>		
<i>vlechte</i>	<i>vlóch</i>	<i>gevlóchte</i> (vlechten) (als vorige)		

13. è - o - (o) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>trèkke</i>	<i>troch</i>	<i>(getroch)</i> (trekken)		
TT: <i>trèk</i>	<i>trèks</i>	<i>trèk</i>	<i>trèkke</i>	<i>trèk(t)</i>
VT: <i>troch</i>	<i>trochs</i>	<i>troch</i>		
<i>trochte</i>	<i>troch(t)</i>	<i>trochte</i>		

NB: i.p.v. *trochte* hoort men ook *trokke* en i.p.v. *getroch* ook *getrokke*

14. è - a - (a) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

(Zie ook onder 28)

<i>zègke</i>	<i>zag</i>	<i>(gezag)</i> (zeggen)		
TT: <i>zèk</i>	<i>zaes</i>	<i>zaet</i>	<i>zègke</i>	<i>zèk(t)</i>
VT: <i>zag</i>	<i>zags</i>	<i>zag</i>		
<i>zagte</i>	<i>zag(t)</i>	<i>zagte</i>		
<i>zètte</i>	<i>zat</i>	<i>(gezat)</i> (zetten)		
TT: <i>zèt</i>	<i>zèts</i>	<i>zèt</i>	<i>zètte</i>	<i>zèt</i>
VT: <i>zat</i>	<i>zats</i>	<i>zat</i>		
<i>zatte</i>	<i>zat</i>	<i>zatte</i>		

15. è - ó - ó

<i>mèlke</i>	<i>mólk</i>	<i>gemólke</i> (melken)		
TT: <i>mèlk</i>	<i>mèlks</i>	<i>mèlk</i>	<i>mèlke</i>	<i>mèlk(t)</i>
VT: <i>mólk</i>	<i>mólks</i>	<i>mólk</i>		
<i>mólke</i>	<i>mólk(t)</i>	<i>mólke</i>		
<i>bedèrve</i>	<i>bedórf*</i>	<i>bedórve</i> (bederven) (als vorige)		
(ook bederve, zie 12)				
TT: <i>bedérfx*</i>	<i>bedurfx*</i>	<i>bedurf*</i>	<i>bedèrve</i>	<i>bedèrf(t)*</i>
VT: <i>bedórf*</i>	<i>bedórf*</i>	<i>bedórf*</i>		
<i>bedórve</i>	<i>bedórf(t)*</i>	<i>bedórve</i>		
<i>èrve</i>	<i>órf*</i>	<i>geórvé</i> (erven) (als vorige)		

(ook erva, zie 12; komt ook als zwak werkwoord voor, zie ww.zw. 5a)

è - ó - (ó) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>kènne*</i>	<i>kós</i>	<i>gekós</i>	kennen	
(ook kunnen, zie onder 34: <i>kónne</i>)				
TT: <i>kén*</i>	<i>kéns*</i>	<i>ként*</i>	<i>kènne*</i>	<i>ként*</i>
VT: <i>kós</i>	<i>kós</i>	<i>kós</i>		
<i>kóste</i>	<i>kós(t)</i>	<i>kóste</i>		

Het werkwoord *kènne* = 'kennen' wordt ook als zwak ww. vervoegd (zie ww.zw. 1).

16. èè - (èè) - ao (gemengde conjugatie)

<i>waere</i>	<i>(waerde*)</i>	<i>gewaore</i> (worden)		
TT: <i>waer*</i>	<i>waers*</i>	<i>waert*</i>	<i>waere</i>	<i>waert*</i>
<i>gewaere</i>	(—)	(—)	(betijen)	(defectief: alleen onbepaalde wijs).

17. èè - (èè) - èè (gemengde conjugatie)

waeve	(waefde*)	gewaeve (weven)			
TT: waef*	waefs*	waef*	waeve	waef(t)*	waeve

18. ee - i - ee

wete	wis	gewete (weten)

(een neenvorm van *weite*, zie onder ww.st. 25)

19. ee - oo - ao [in de VT wordt hier vaak een *ao*-klank gebruikt]

<i>sjete*</i>	<i>sjoot</i>	<i>gesjaote</i> (schielen)			
TT: <i>sjeet*</i>	<i>sjuuts</i>	<i>sjuut</i>	<i>sjete*</i>	<i>sjeet*</i>	<i>sjete</i>
VT: <i>sjoot</i>	<i>sjoots</i>	<i>sjoot</i>			
<i>sjote</i>	<i>sjoot</i>	<i>sjote</i>			
<i>gete*</i>	<i>goot</i>	<i>gegaote</i> (gieten) (als vorige)			
<i>genete*</i>	<i>genoot</i>	<i>genaote</i> (genieten) (als vorige)			
<i>lege</i>	<i>loog</i>	<i>gelaoge</i> (liegen)			
TT: <i>leeg</i>	<i>luugs</i>	<i>luug</i>	<i>lege</i>	<i>leeg(t)</i>	<i>lege</i>
VT: <i>loog</i>	<i>loogs</i>	<i>loog</i>			
<i>logē</i>	<i>loog(t)</i>	<i>logē</i>			
<i>vlege</i>	<i>vloog</i>	<i>gevlaoge</i> (vliegen) (als vorige)			
<i>bedrege</i>	<i>bedroog</i>	<i>bedraoge</i> (bedriegen) (als vorige)			
<i>verleze</i>	<i>verloor</i>	<i>verlaore</i> (verliezen)			
TT: <i>verlees</i>	<i>verluus</i>	<i>verluus</i>	<i>verleze</i>	<i>verlees(t)</i>	<i>verleze</i>
VT: <i>verloor</i>	<i>verloors</i>	<i>verloor</i>			
<i>verlore</i>	<i>verloort</i>	<i>verlore</i>			
<i>vreze</i>	<i>vroor</i>	<i>gevraore</i> (vriezen) (als vorige)			
<i>beje</i>	<i>booij</i>	<i>gebaajoje</i> (bieden)			
TT: <i>beej</i>	<i>buudjs*</i>	<i>buudj*</i>	<i>beje</i>	<i>beedj*</i>	<i>beje</i>
VT: <i>booij</i>	<i>boodjs</i>	<i>booij</i>			
<i>boje</i>	<i>boodj*</i>	<i>boje</i>			
<i>gebeje</i>	<i>gebooij</i>	<i>gebaajoje</i> (gebieden) (als vorige)			
<i>verbeje</i>	<i>verbooij</i>	<i>verbajoje</i> (verbieden) (als vorige)			
<i>keze*</i>	<i>koos</i>	<i>gekaoze</i> (kiezen)			
TT: <i>kees*</i>	<i>keus*</i>	<i>keus*</i>	<i>keze*</i>	<i>kees(t)*</i>	<i>keze*</i>
VT: <i>koos</i>	<i>koos</i>	<i>koos</i>			
<i>koze</i>	<i>koos(t)</i>	<i>koze</i>			

20. èè - oo - ao [in de VT wordt hier vaak een *ao*-klank gebruikt]

<i>sjaere</i>	<i>sjoor</i>	<i>gesjaore</i> (scheren)			
TT: <i>sjaer</i>	<i>sjeurs</i>	<i>sjeurt</i>	<i>sjaere</i>	<i>sjaert</i>	<i>sjaere</i>
VT: <i>sjoor</i>	<i>sjoors</i>	<i>sjoor</i>			
<i>sjore</i>	<i>sjoort</i>	<i>sjore</i>			
<i>zjwaere</i>	<i>zjwoor</i>	<i>gezjwaore</i> (zweren) (als vorige)			
<i>sjtaele</i>	<i>sjtool</i>	<i>gesjtaole</i> (stelen) (als vorige)			
<i>bevaele</i>	<i>bevool</i>	<i>bevaole</i> (bevelen) (als vorige)			
<i>waege*</i>	<i>woog</i>	<i>gewaoge</i> (bewegen) (als vorige)			
<i>bewaege*</i>	<i>bewoog</i>	<i>bewaoge</i> (bewegen) (als vorige)			

(NB: bij deze zes werkwoorden wordt steeds vaker de zwakke vervoeging gebruikt in de TT, dus *sjaers* en *sjaert* in plaats van *sjeurs* en *sjeurt*.)

<i>euverwaeg*</i>	<i>euverwoog</i>	<i>euverwaoge</i> (overwegen)		
TT: <i>euverwaeg</i>	<i>euverweugs</i>	<i>euverweug</i>	<i>euverwaeg</i>	<i>euverwaeg</i>
VT: <i>euverwoog</i>	<i>euverwoogs</i>	<i>euverwoog</i>		
<i>euverwoge</i>	<i>euverwoogt</i>	<i>euverwoge</i>		
<i>traeje</i>	<i>trooj*</i>	<i>getraoje</i> (treden)		
TT: <i>traj</i>	<i>treudjs*</i>	<i>treudj*</i>	<i>traje</i>	<i>traedj*</i>
VT: <i>trooj*</i>	<i>troodjs*</i>	<i>trooj*</i>		
<i>troje</i>	<i>troodj*</i>	<i>troje</i>		
<i>braeke</i>	<i>brook*</i>	<i>gebraoke</i> (breken)		
TT: <i>braek</i>	<i>briks</i>	<i>brik</i>	<i>braeke</i>	<i>braek(t)</i>
VT: <i>brook*</i>	<i>brooks*</i>	<i>brook*</i>		
<i>broke*</i>	<i>brook(t)*</i>	<i>broke*</i>		
<i>sjpraeke</i>	<i>sjprook*</i>	<i>gesjpraoke</i> (spreken) (als vorige)		
<i>sjaeke</i>	<i>sjtook*</i>	<i>gesjtaoake</i> (steken) (als vorige)		
<i>gaeve</i>	<i>goof*</i>	<i>gegaove</i> (geven) (zie onder 22)		

21. ee - oo - ee (onregelmatige conjugatie)

<i>zeen</i>	<i>zoog*</i>	<i>gezeen</i> (zien)		
TT: <i>zeen*</i>	<i>zuus</i> {zûû:s}	<i>zuut</i> {zûû:t}	<i>zeen</i>	<i>zeet*</i>
VT: <i>zoog*</i>	<i>zoogs*</i>	<i>zoog*</i>		
<i>zoge</i>	<i>zoog(t)*</i>	<i>zoge</i>		

GW: *zuug* {zûû:ch}

22. èè - oo - èè

<i>maete</i>	<i>moot*</i>	<i>gemaete</i> (meten)		
TT: <i>maet</i>	<i>mits</i>	<i>mit</i>	<i>maete</i>	<i>maet</i>
VT: <i>moot*</i>	<i>moots*</i>	<i>moot*</i>		
<i>mote*</i>	<i>moot*</i>	<i>mote*</i>		
<i>vergaete</i>	<i>vergoot*</i>	<i>vergaete</i> (vergeten) (als vorige)		
<i>vraete</i>	<i>vroot*</i>	<i>gevraete</i> (vreten) (als vorige)		
<i>aete</i>	<i>oot*</i>	<i>gagaete</i> (eten) (als vorige)		

NB: naast *gagaete* komen ook voor *geaete* en *gaaete*.

<i>laeze</i>	<i>loos*</i>	<i>gelaeze</i> (lezen)		
TT: <i>laes</i>	<i>leus*</i>	<i>leus*</i>	<i>laeze</i>	<i>laes(t)*</i>
VT: <i>loos*</i>	<i>loos*</i>	<i>loos*</i>		
<i>loze</i>	<i>loos(t)*</i>	<i>loze</i>		
<i>genaeze</i>	<i>genoos*</i>	<i>genaeze</i> (genezen)		
<i>gaaeve</i>	<i>goof*</i>	<i>gagaeve</i> (geven)		
TT: <i>gaef</i>	<i>gufs</i>	<i>guf</i>	<i>gaaeve</i>	<i>gaef(t)*</i>
VT: <i>goof*</i>	<i>goofs*</i>	<i>goof*</i>		
<i>gove</i>	<i>goof(t)</i>	<i>gove</i>		

(VD ook *gagaove*, zie onder 20)

23. ei - ee - ee

<i>sjteige*</i>	<i>sjteeg</i>	<i>gesjtege</i> (stijgen)		
TT: <i>sjteig*</i>	<i>sjteigs*</i>	<i>sjteig*</i>	<i>sjteige*</i>	<i>sjteige*</i>
VT: <i>sjteeg</i>	<i>sjteege</i>	<i>sjteege</i>		
<i>sjtege</i>	<i>sjteeg(t)</i>	<i>sjtege</i>		

24. ei - ee - ei		[ei - oo - ei]			
heite	heet*	geheite (heten)			
TT: heit	hèts	hèt	heite	heit	heite
VT: heet*	heets*	heet*			
hete*	heet*	hete			

NB: De VT kan ook **hoot*** luiden.

25. ei - (ei) - ei	(gemengde conjugatie)				
sjeije*	(sjeijde)*	gesjeije* (scheiden)			
TT: sjiej*	sjèdjs*	sjèdj*	sjeije*	sjeid*	sjeije*

Wordt ook als zwak werkwoord vervoegd (zie ww.zw. 3a)

26. ei - i - ee	of	ei - ó - ee			
weite	wis	gewete (weten)			
TT: weit	wèts	wèt	weite	weit	weite
VT: wis	wis	wis			
wiste	wis(t)	wiste			

Daarnaast komt als VT ook voor:

wós	wós	wós
wóste	wós(t)	wóste

NB: ook **wete** komt voor (zie ww.st. 18), waarbij in de TT de klank *ei* door *ee* vervangen is.

27. eu - ó - (ó)	(gemengde, onregelmatige conjugatie)				
zeuke*	zóch	(gezóch) (zoeken)			
TT: zeuk*	zeuks*	zeuk*	zeuke*	zeuk(t)*	zeuke*
VT: zóch	zóchs	zóch			
zóchte	zóch(t)	zóchte			

28. i - a - (a)	(gemengde, onregelmatige conjugatie)				
zitte	zat	(gezat) (zetten)			
TT: zit	zits	zit	zitte	zit	zitte
VT: zat	zats	zat			
zatte	zat	zatte			

NB: ook **zètte** komt voor.

ligke	lag	(gelag) (leggen)			
TT: lik	liks	lik	ligke	lik(t)	ligke
VT: lag	lags	lag	lagte	lag(t)	lagte
NB: ook lègke komt voor.					
dinke	dach	(gedach) (denken)			
TT: dink	dinks	dink	dinke	dink(t)	dinke
VT: dach	dachs	dach			
dachte	dach(t)	dachte			
bringe*	brach	(gebrach) (brengen)			
TT: bring*	brings*	bringk *	bringe*	bringt* of brink*	bringe*
VT: brach	brachs	brach			
brachte	brach(t)	brachte			

29. i - ó - ó

<i>zinge*</i>	<i>zóng*</i>	<i>gezónge*</i> (zingen)
TT: <i>zing*</i>	<i>zíngs*</i>	<i>zink*</i> <i>zinge*</i> <i>zingt*</i> of <i>zink*</i> <i>zinge*</i>
VT: <i>zóng*</i>	<i>zóngs*</i>	<i>zóng*</i>
<i>zónge*</i>	<i>zóngt*</i> of <i>zónk*</i>	<i>zónge*</i>
<i>sjpringe*</i>	<i>sjpróng*</i>	<i>gesjprónge*</i> (springen) (als vorige)
<i>vringe*</i>	<i>vróng*</i>	<i>gevrónge*</i> (wringen) (als vorige)
<i>dwinge*</i>	<i>dwóng*</i>	<i>gedwónge*</i> (dwingen) (als vorige)
<i>dringe*</i>	<i>dróng*</i>	<i>gedrónge*</i> (dringen) (als vorige)
<i>minge*</i>	<i>móng*</i>	<i>gemónge*</i> (mengen) (als vorige)
(als sterk werkwoord is <i>minge</i> verouderd; voor het zwakke werkwoord zie ww.zw. 5b.)		
OPM.: i.p.v. <i>hae zink</i> , <i>hae sjprink</i> , enz. wordt tegenwoordig ook <i>zingt</i> , <i>springt</i> , enz. gehoord.		
<i>winne*</i>	<i>wón*</i>	<i>gewónne*</i> (winnen)
TT: <i>win*</i>	<i>wins*</i>	<i>wint*</i> <i>winne*</i> <i>wint*</i>
VT: <i>wón*</i>	<i>wóns*</i>	<i>wón*</i>
<i>wónne*</i>	<i>wónt*</i>	<i>wónne*</i>
<i>sjpinne*</i>	<i>sjpón*</i>	<i>gesjpónne*</i> (spinnen) (als vorige)
<i>bezinne*</i>	<i>bezón*</i>	<i>bezónne*</i> (bezinnen) (als vorige)
<i>verzinne*</i>	<i>verzón*</i>	<i>verzónne*</i> (verzinnen) (als vorige)
<i>sjrikke</i>	<i>sjrók</i>	<i>gesjrókke</i> (schrikken)
TT: <i>sjrik</i>	<i>sjriks</i>	<i>sjrik</i> <i>sjrikke</i> <i>sjrik(t)</i>
VT: <i>sjrók</i>	<i>sjróks</i>	<i>sjrók</i>
<i>sjrókke</i>	<i>sjrók(t)</i>	<i>sjrókke</i>
<i>drinke</i>	<i>drónk</i>	<i>gedrónke</i> (drinken)
TT: <i>drink</i>	<i>drinks</i>	<i>drink</i> <i>drinke</i> <i>drink(t)</i>
VT: <i>drónk</i>	<i>drónks</i>	<i>drónk</i>
<i>drónke</i>	<i>drónk(t)</i>	<i>drónke</i>
<i>sjtinke</i>	<i>sjtónk</i>	<i>gesjtónke</i> (stinken) (als vorige)
<i>sjinke</i>	<i>sjónk</i>	<i>gesjónke</i> (schenken) (als vorige)
<i>blinke</i>	<i>blónk</i>	<i>geblónke</i> (blinken) (als vorige)
<i>sjlinke</i>	<i>sjlónk</i>	<i>gesjlónke</i> (slinken) (als vorige)
<i>klinke</i>	<i>klónk</i>	<i>geklónke</i> (klinken) (als vorige)
<i>zinke</i>	<i>zónk</i>	<i>gezónke</i> (zinken) (als vorige)
<i>binje*</i>	<i>bónj*</i>	<i>gebónje</i> (binden)
TT: <i>binj*</i>	<i>binjs*</i>	<i>bindj*</i> <i>binje*</i> <i>bindj*</i>
VT: <i>bónj*</i>	<i>bónjs*</i>	<i>bónj*</i>
<i>bónje*</i>	<i>bóndj*</i>	<i>bónje*</i>
<i>vinje*</i>	<i>vónj*</i>	<i>gevónje*</i> (vinden) (als vorige)
<i>winje*</i>	<i>wónj*</i>	<i>gewónje*</i> (winden) (als vorige)
<i>sjmiltje*</i>	<i>sjmóltj*</i>	<i>gesjmoltje*</i> (smelten)
TT: <i>sjmiltj*</i>	<i>sjmiltjs*</i>	<i>sjmiltj*</i> <i>sjmiltje*</i> <i>sjmiltj*</i>
VT: <i>sjmóltj*</i>	<i>sjmóltjs*</i>	<i>sjmóltj*</i>
<i>sjmóltje*</i>	<i>sjmóltj*</i>	<i>sjmóltje*</i>

NB: voor *glimme* zie het (oudere) *glumme* (ww.st. 42).

i - ó - (ó) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>beginne*</i>	<i>begós</i>	<i>(begós)</i> (beginnen)
TT: <i>begin*</i>	<i>begins*</i>	<i>begint*</i> <i>beginne*</i> <i>begint*</i>
VT: <i>begós</i>	<i>begós</i>	<i>begós</i>
<i>begóste</i>	<i>begós</i>	<i>begóste</i>
<i>wille*</i>	<i>wól*</i>	<i>(gewóld*)</i> (willen)

Zie onder 31.

30. i - oo - èè

<i>zitte</i>	<i>zoot*</i>	<i>gezaete</i> (zitten)			
TT: <i>zit</i>	<i>zits</i>	<i>zit</i>	<i>zitte</i>	<i>zit</i>	<i>zitte</i>
VT: <i>zoot*</i>	<i>zoots*</i>	<i>zoot*</i>			
<i>zote*</i>	<i>zoot*</i>	<i>zote*</i>			
<i>ligke</i>	<i>loog*</i>	<i>gelaege</i> (liggen)			

(NB: als VT wordt naast *zoot* ook *zaat* gebruikt).

TT: <i>lik</i>	<i>liks</i>	<i>lik</i>	<i>ligke</i>	<i>lik(t)</i>	<i>ligke</i>
VT: <i>loog*</i>	<i>loogs*</i>	<i>loog*</i>	<i>loge</i>	<i>loog(t)*</i>	<i>loge</i>

i - oo - (èè) (onregelmatige conjugatie)

<i>zin</i>	<i>woor*</i>	<i>(gewaes*)</i> (zijn)			
TT: <i>bön*</i>	<i>bös</i>	<i>is</i>	<i>zin</i>	<i>zit</i>	<i>zin</i>
VT: <i>woor*</i>	<i>woors*</i>	<i>woor*</i>			
<i>wore</i>	<i>woort*</i>	<i>wore</i>			

GW: *bön**

[NB: In de 2e pers. mv. van de TT komt naast *zit* ook *zeet* voor. // in het enkelvoud van de VT wordt tegenwoordig vaak *waas*, *waas*, *waas* gebezigt].

31. i - oo - (i) (gemengde conjugatie)

<i>wille*</i>	<i>wooj*</i>	<i>(gewild* of gewöld*)</i> (willen)			
TT: <i>wil*</i>	<i>wils</i>	<i>wilt</i>	<i>wille*</i>	<i>wilt*</i>	<i>wille*</i>
VT: <i>wooj*</i>	<i>woodjs*</i>	<i>wooj*</i>			
<i>woje</i>	<i>woodj*</i>	<i>woje</i>			
of: <i>wól*</i>	<i>wóls*</i>	<i>wól*</i>			
<i>wólle*</i>	<i>wólts*</i>	<i>wólle*</i>			

32. ie - ee - ee

<i>zjwiege</i>	<i>zjweeg</i>	<i>gezjwege</i> (zwijgen)			
TT: <i>zjwieg*</i>	<i>zjwiefs</i>	<i>zjwieg</i>	<i>zjwiege</i>	<i>zjwieg(t)*</i>	<i>zjwiege</i>
{ <i>zjwiéch}</i>	{ <i>zjwie:chs</i> }	{ <i>zjwie:ch</i> }	{ <i>zjwie:ch</i> }	{ <i>'zjwié:/ge</i> } { <i>zjwiéch(t)</i> }	{ <i>'zjwié:/ge</i> }
VT: <i>zjweeg</i>	<i>zjweegs</i>	<i>zjweeg</i>			
<i>zjwege</i>	<i>zjweeg(t)</i>	<i>zjwege</i>			
<i>kriege</i>	<i>kreeg</i>	<i>gekreege</i> (krijgen) (als vorige)			

(2e pers. enk. van TT ook *kries* {*kries:s*})

<i>kieke</i>	<i>keek</i>	<i>gekeke</i> (kijken)			
TT: <i>kiek</i>	<i>kieks</i>	<i>kiek</i>	<i>kieke</i>	<i>kiek(t)</i>	<i>kieke</i>
{ <i>kîé:k</i> }	{ <i>kie:ks</i> }	{ <i>kie:k</i> }	{ <i>kîé:/ke</i> }	{ <i>kie:k(t)</i> }	{ <i>kîé:/ke</i> }
VT: <i>keek</i>	<i>keeks</i>	<i>keek</i>			
<i>keke</i>	<i>keek(t)</i>	<i>keke</i>			
<i>blieke</i>	<i>bleek</i>	<i>gebleke</i> (blijken) (als vorige)			
<i>wieke</i>	<i>week</i>	<i>geweke</i> (wijken) (als vorige)			
<i>sjtrieke</i>	<i>sjtreek</i>	<i>gesjtreke</i> (strijken) (als vorige)			
<i>lieke</i>	<i>leek</i>	<i>geleke</i> (lijken) (als vorige)			
<i>bezjwieke</i>	<i>bezjweek</i>	<i>bezjweke</i> (bezwijken) (als vorige)			

(bij de twee laatste ww. de 2e en 3e pers. enk. en 2e pers. mv. TT vaak met een lange ie)

<i>kniepe</i>	<i>kneep</i>	<i>geknepe</i> (knijpen)			
TT: <i>kniep</i>	<i>knieps</i>	<i>kniep</i>	<i>kniepe</i>	<i>kniep(t)</i>	<i>kniepe</i>
{ <i>knié:p</i> }	{ <i>knie:ps</i> }	{ <i>knie:p</i> }	{ <i>knié:/pe</i> }	{ <i>knie:p(t)</i> }	{ <i>knié:/pe</i> }
VT: <i>kneep</i>	<i>kneeps</i>	<i>kneep</i>			
<i>knepe</i>	<i>kneep(t)</i>	<i>knepe</i>			
<i>niepe</i>	<i>neep</i>	<i>genepe</i> (nijpen) (als vorige)			
<i>griep</i>	<i>greep</i>	<i>gegrepe</i> (grijpen) (als vorige)			

<i>sjliepe</i>	<i>sjeep</i>	<i>gesjlepe</i> (slijpen) (als vorige)		
<i>ziepe</i>	<i>zeep</i>	<i>gezepe</i> (sijpelen) (als vorige)		
<i>sjtiepe</i>	<i>sjeep</i>	<i>gesjtepe</i> (stutten) (als vorige)		
(dit laatste komt ook voor als zwak ww.).				
<i>sjiene</i>	<i>sjeen</i>	<i>gesjene</i> (schijnen)		
TT: <i>sjien*</i>	<i>sjiens*</i>	<i>sjient*</i>	<i>sjiene</i> <i>sjient*</i>	<i>sjiene</i>
{'sjîēn}'	{'sjiens'}	{'sjient'}	{'sjîē:/ne} {sjient'}	{'sjîē:/ne}'
VT: <i>sjeen</i>	<i>sjeens</i>	<i>sjeen</i>		
<i>sjene</i>	<i>sjeent</i>	<i>sjene</i>		
<i>versjiene</i>	<i>versjeen</i>	<i>versjene</i> (verschijnen) (als vorige)		
<i>verdwiene</i>	<i>verdween</i>	<i>verdwene</i> (verdwijnen) (als vorige)		
(bij de laatste drie werkwoorden de 2e en 3e pers. enk. en 2e pers. mv. TT vaak met een lange ie)				
<i>biete</i>	<i>beet</i>	<i>gebete</i> (bijten)		
TT: <i>biet</i>	<i>biets</i>	<i>biet</i>	<i>biete</i> <i>biet</i>	<i>biete</i>
{'biē:/te}'	{'bie:ts'}	{'bie:t'}	{'biē:/te} {bie:t'}	{'biē:t'}
VT: <i>beet</i>	<i>beets</i>	<i>beet</i>		
<i>bete</i>	<i>beet</i>	<i>bete</i>		
<i>riete</i>	<i>reet</i>	<i>gerete</i> (rijten) (als vorige)		
<i>wiete</i>	<i>weet</i>	<i>gewete</i> (wijten) (als vorige)		
<i>sjilete</i>	<i>sleet</i>	<i>gesjlete</i> (slijten) (als vorige)		
<i>sjiete</i>	<i>sjeet</i>	<i>gesjete</i> (schijten) (als vorige)		
<i>sjmiete</i>	<i>sjmeet</i>	<i>gesjmete</i> (smijten) (als vorige)		
<i>kwiete</i>	<i>kweet</i>	<i>gekwete</i> (kwijten) (als vorige)		
<i>sjpliete</i>	<i>spleet</i>	<i>gesjplete</i> (splijten) (als vorige)		
<i>sjpiete</i>	<i>sjeet</i>	<i>gesjpete</i> (spijten) (als vorige)		
(een onpersoonlijk werkvw.; 3e pers. enk. TT vaak met lange ie).				
<i>blieve</i>	<i>bleef</i>	<i>gebleve</i> (blijven)		
TT: <i>blief</i>	<i>bleefs</i>	<i>blief</i>	<i>blieve</i> <i>blief(t)</i>	<i>blieve</i>
{'blîēf}'	{'ble:fs'}	{'ble:f'}	{'blîē:/ve} {blîēf(t)'}	{'blîē:/ve}'
VT: <i>bleef</i>	<i>bleefs</i>	<i>bleef</i>		
<i>bleve</i>	<i>bleef(t)</i>	<i>bleve</i>		
<i>drieve</i>	<i>dreef</i>	<i>gedreve</i> (drijven) (als vorige)		
<i>sjrieve</i>	<i>sjreef</i>	<i>gesjreve</i> (schrijven) (als vorige)		
<i>vrieve</i>	<i>vreef</i>	<i>gevreve</i> (wrijven) (als vorige)		
<i>kieve</i>	<i>keef</i>	<i>gekeve</i> (kijven) (als vorige)		
(bij de laatste 5 werkwoorden kan de 1e pers. enk. TT ook een valtoon laten horen).				
<i>wieze</i>	<i>wees</i>	<i>geweze</i> (wijzen)		
TT: <i>wies</i>	<i>wies</i>	<i>wies</i>	<i>wieze</i> <i>wies(t)</i>	<i>wieze</i>
{'wiē:s}'	{'wie:s'}	{'wie:s'}	{'wiē:/ze} {wiē:s(t)'}	{'wiē:/ze}'
VT: <i>wees</i>	<i>wees</i>	<i>wees</i>		
<i>weze</i>	<i>wees(t)</i>	<i>weze</i>		
<i>prieze</i>	<i>prees</i>	<i>gepreze</i> (prijzen) (als vorige)		
<i>rieze</i>	<i>rees</i>	<i>gereze</i> (rijzen) (als vorige)		
Afwijkend is hier de vorm <i>gerieze</i> , in: <i>meertse bieze kómme in april gerieze</i> .				
<i>rieje*</i>	<i>reej</i>	<i>gereje</i> (rijden)		
TT: <i>riej*</i>	<i>riedjs</i>	<i>riedj</i>	<i>rieje*</i> <i>riedj</i>	<i>rieje*</i>
VT: <i>reej</i>	<i>reedjs</i>	<i>reej</i>		
<i>reje</i>	<i>reedj</i>	<i>reje</i>		
<i>sjnieje*</i>	<i>sjneej</i>	<i>gesjneje</i> (snijden) (als vorige)		
<i>lieje*</i>	<i>leej</i>	<i>geleje</i> (lijden) (als vorige)		
<i>sitrieje*</i>	<i>sitreej</i>	<i>gesjtreje</i> (strijden) (als vorige)		

33. ö - aa - (a) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>höbbe</i>	<i>haaj*</i>	<i>gad</i> (ook <i>gegad</i> of <i>gehad</i>) (hebben)			
TT: <i>höb</i>	<i>höbs</i> (of <i>haes</i>)	<i>haet</i>	<i>höbbe</i>	<i>höb(t)</i>	<i>höbbe</i>
VT: <i>haaj*</i>	<i>haa(d)js*</i>	<i>haaj*</i>			
<i>haje</i>	<i>haadj*</i>	<i>haje</i>			

33a. [ö - ee - ee] (bij een leenwoord uit het Nederlands)

<i>ophöffe</i>	<i>heef* op</i>	<i>opgeheve</i> (opheffen) [= afschaffen]			
TT: <i>höf op</i>	<i>höfs op</i>	<i>höf op</i>	<i>höffe op</i>	<i>höf(t) op</i>	<i>höffe op</i>
VT: <i>heef* op</i>	<i>heefs* op</i>	<i>heef* op</i>			
<i>heve op</i>	<i>heef(t)* op</i>	<i>heve op</i>			

34. ó - ó - ó (onregelmatige of gemengde conjugatie)

<i>mótte</i> (ook <i>módde</i>)	<i>mós</i>	<i>gemós</i> (of <i>gemótte</i>) (moeten)			
TT: <i>mót</i>	<i>mós</i>	<i>mót</i>	<i>mótte</i> (<i>módde</i>)	<i>mót</i>	<i>mótte</i> (<i>módde</i>)
VT: <i>mós</i>	<i>mósde</i>	<i>mós</i>			
<i>móste</i>	<i>mós(t)</i>	<i>móste</i>			
<i>kónne*</i>	<i>kós</i>	<i>gekós</i> (kunnen)			
TT: <i>kan</i>	<i>kóns*</i>	<i>kan</i>		<i>kónne*</i> <i>kónt*</i> *	<i>kónne*</i>
VT: <i>kós</i>	<i>kós</i>	<i>kós</i>			
<i>kóste</i>	<i>kós(t)</i>	<i>kóste</i>			

Als TT wordt ook *kènne* gebruikt (zie 15).

ó - ó - (—) (onregelmatige, defectieve conjugatie)

<i>zólle*</i>	<i>zól*</i>	(—) (zullen)			
TT: <i>zal</i>	<i>zals*</i>	<i>zal</i>	<i>zalle*</i>	<i>zalt*</i>	<i>zalle*</i>
{ <i>za:l</i> of <i>zal</i> }		<i>zólle*</i>	<i>zólle*</i>	<i>zóls*</i>	<i>zólle*</i>
		<i>zól*</i>			
VT: <i>zól*</i>	<i>zóls*</i>	<i>zól*</i>			
<i>zólle*</i>	<i>zól*</i>	<i>zólle*</i>			

De VT kan ook *zooj** luiden, zie onder 36.

35. ö - o - (o) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>plökke</i>	<i>ploch</i>	<i>geploch</i> (plukken)			
TT: <i>plök</i>	<i>plöks</i>	<i>plök</i>	<i>plökke</i>	<i>plökt</i>	<i>plökke</i>
VT: <i>ploch</i>	<i>plochs</i>	<i>ploch</i>			
<i>plochte</i>	<i>ploch(t)</i>	<i>plochte</i>			

(Van dit werkwoord bestaat ook een zwakke vervoeging: *plökke*, *plökde*, *geplök*, zie ww.zw. 5a).

sjödde   *sjod*   *gesjod* (schudden) (vooral bij: *zich sjödde*, walgen)

(Ook hier is een zwakke vervoeging gebruikelijk, zie ww.zw. 7a).

35a. ö - ó - ó

* <i>kwölle</i>	* <i>kwól</i>	* <i>gekwölle</i> (opzwellen)			
TT: * <i>kwól</i>	* <i>kwöls</i>	* <i>kwölt</i>	* <i>kwölle</i>	* <i>kwölt</i>	* <i>kwölle</i>
VT: * <i>kwól</i>	* <i>kwöls</i>	* <i>kwól</i>			
* <i>kwölle</i>	* <i>kwölt</i>	* <i>kwölle</i>			

(ö) - ó - (ö) (onregelmatige conjugatie)

<i>dörve</i>	<i>dórs</i>	<i>gedörf</i> (durven)			
VT: <i>dórs</i>	<i>dórs</i>	<i>dórs</i>			
<i>dórste</i>	<i>dórs</i>	<i>dórste</i>			

NB: Van dit werkwoord is de VT meestal zwak: *dörfde*.

36. ó - oo - ó [oock: ó - aa - ó]

<i>kómme*</i>	<i>kwoom*</i> (zelden <i>koom*</i>)	<i>gekómme*</i> (komen)		
TT: <i>kóm*</i>	<i>kumps</i>	<i>kump</i>	<i>kómme*</i> <i>kómp(t)*</i>	<i>kómme*</i>
VT: <i>k(w)oomb*</i>	<i>k(w)ooms*</i>	<i>k(w)oomb*</i>		
<i>k(w)ome</i>	<i>k(w)oomb*</i> of <i>k(w)oomp*</i>	<i>k(w)ome</i>		

(in de VT komen ook vormen met *aa* voor, dus: *k(w)aam*, *k(w)aams*, enz.)

ó - oo - (-) (onregelmatige, defectieve conjugatie)

<i>zólle*</i>	<i>zooj*</i>	(-) (zullen)		
TT: <i>zal</i> { <i>za:l</i> of <i>zal</i> } <i>zals*</i> of <i>zól*</i>	<i>zal</i>	<i>zólle*</i> of <i>zalle*</i>	<i>zolt*</i> of <i>zalt*</i>	<i>zólle*</i> of <i>zalle*</i>
VT: <i>zooj*</i>	<i>zoodjs*</i> of <i>zoojis*</i>	<i>zooj*</i>		

zoje   *zoodj** of *zoojt**   *zoje*

De VT kan ook *zól** luiden, zie onder 34.

37. oe - oo - ao [of: oe - ao - ao]

<i>zoep</i>	<i>zoop</i>	<i>gezaope</i> (zuipen)		
TT: <i>zoep</i>	<i>zuups</i>	<i>zuup</i>	<i>zoep</i>	<i>zoep(t)</i>
VT: <i>zoop</i>	<i>zoops</i>	<i>zoop</i>		
<i>zope</i>	<i>zoop(t)</i>	<i>zope</i>		
<i>kroope</i>	<i>kroop</i>	<i>gekraope</i> (kruipen)	(als vorige)	
<i>sjloete</i>	<i>sjloot</i>	<i>gesjlaote</i> (sluiten)	(als vorige)	

NB: bij deze drie werkwoorden kan de VT ook luiden *zaop*, *kraop* en *sjlaot*.

38. oo - ee - ao (onregelmatige conjugatie)

<i>doon</i>	<i>deej*</i>	<i>gedaon</i> (doen)		
TT: <i>doon*</i>	<i>duis</i>	<i>duit</i>	<i>doon</i>	<i>doot*</i>
VT: <i>deej*</i>	<i>deedjs*</i> of <i>deejs*</i>	<i>deej*</i>		
<i>deje</i>	<i>deedj*</i>	<i>deje</i>		

GW: *doot*

39. oo - ee - oo

<i>rope*</i>	<i>reep*</i>	<i>gerope*</i> (roepen)		
TT: <i>roop*</i>	<i>reups*</i>	<i>reup*</i>	<i>rope*</i>	<i>roope*</i>
VT: <i>reep*</i>	<i>reeps*</i>	<i>reep*</i>		
<i>repe*</i>	<i>reep(t)*</i>	<i>repe*</i>		
<i>sjtote*</i>	<i>sjeet*</i>	<i>gesjtote*</i> (stoten)	(als vorige)	

Als VT komt ook *sjteutde* voor

39a. (oo) - ó - (oo) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>(moge)</i>	<i>móch</i>	<i>(gemoog*)</i> (mogen)		
VT: <i>móch</i>	<i>móchs</i>	<i>móch</i>	<i>móchte</i>	<i>móchte</i>

NB: 1) de VT kan ook zwak zijn: *moogde**; het VD luidt vaak *gemóch*

- 2) in het enkelv. van de TT worden soms nog de oude vormen *maag*, *maags*, *maag* voor, bijv. in 'vanaovindj is 't de aovindj en morge is 't de daag det ich dich besjtaeke *maag*', 'det *maags* doe neet', 'det *maag* neet'.

40. ou - ee - ou

<i>loupe</i>	<i>leep*</i>	<i>geloupe</i> (lopen)		
TT: <i>loup</i>	<i>lops</i>	<i>lop</i>	<i>loupe</i>	<i>loup(t)</i>
VT: <i>leep*</i>	<i>leeps*</i>	<i>leep*</i>		

41. ou - o - (o) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>koupe</i>	<i>koch</i>	<i>(gekoch)</i> (kopen)			
TT: <i>koup</i>	<i>köps</i>	<i>köp</i>	<i>koupe</i>	<i>koupt</i>	<i>koupe</i>
VT: <i>koch</i>	<i>kochs</i>	<i>koch</i>			
<i>kochte</i>	<i>koch(t)</i>	<i>kochte</i>			

41a. (ou) - ó - (ou) (gemengde, onregelmatige conjugatie)

<i>(douge)</i>	<i>dóg</i>	<i>(gedoug)</i> (deugen)		
VT: <i>dóg</i>	<i>dógs</i>	<i>dóg</i>		
<i>dógde</i>	<i>dóg</i>	<i>dógde</i>		

(Als VT komt ook *dougde* voor)

42. u - ó - ó

<i>krumpe</i>	<i>krómp</i>	<i>gekrómpe</i> (krimpen)			
TT: <i>krump</i>	<i>krumps</i>	<i>krump</i>	<i>krumpe</i>	<i>krump(t)</i>	<i>krumpe</i>
VT: <i>krómp</i>	<i>krómps</i>	<i>krómp</i>			
<i>krómpe</i>	<i>krómpe(t)</i>	<i>krómpe</i>			
<i>klumme*</i>	<i>klóm*</i>	<i>geklómme*</i> (klimmen)			
TT: <i>klum*</i>	<i>klums*</i>	<i>klump*</i> <i>klumme*</i> <i>klumt*</i> of <i>klump*</i>			<i>klumme*</i>
VT: <i>klóm*</i>	<i>klóms*</i>	<i>klóm*</i>			
<i>klómme*</i>	<i>klóm*</i> of <i>klómp*</i>	<i>klómme*</i>			
<i>zjwumme*</i>	<i>zjwóm*</i>	<i>gezjwómme*</i> (zwemmen) (als vorige)			
<i>glumme*</i>	<i>glóm*</i>	<i>geglómme*</i> (glimmen) (als vorige)			

u - ó - (—) (defectieve conjugatie)

tuntje [of *tunke?*] *tóch* — (dunken)

In feite komen alleen voor: *tuntj* of *tunk* (bijv. *mich tuntj* of *tunk*, *waat tuntj dich?*) en *tóch* (bijv. *mich tóch*, *waat tóch dich daovan*)

43. u - oo - ao

<i>numme*</i>	<i>noom*</i>	<i>genaome</i> (nemen)			
TT: <i>num*</i>	<i>nums*</i>	<i>nump*</i>	<i>numme*</i> <i>numt*</i> of <i>nump*</i>	<i>numme*</i>	
VT: <i>noom*</i>	<i>nooms*</i>	<i>noom*</i>			
<i>nome</i>	<i>noomt*</i> of <i>noomp*</i> <i>nome</i>				

44. ui - oo (of ao) - ao

<i>buige</i>	<i>boog</i>	<i>gebaoge</i> (buigen)			
TT: <i>buig*</i>	<i>buigs*</i>	<i>buig*</i>	<i>buige</i>	<i>buig(t)*</i>	<i>buige</i>
VT: <i>boog</i>	<i>boogs</i>	<i>boog</i>			
<i>boge</i>	<i>boog(t)</i>	<i>boge</i>			
<i>duike</i>	<i>dook</i>	<i>gedaoke</i> (duiken)			
TT: <i>duik</i>	<i>duiks</i>	<i>duik</i>	<i>duike</i>	<i>duik(t)</i>	<i>duike</i>
VT: <i>dook</i>	<i>dooks</i>	<i>dook</i>			
<i>doke</i>	<i>dook(t)</i>	<i>doke</i>			

Ook: *duke* (zie onder 45)

<i>fluite</i>	<i>float</i>	<i>geflaote</i> (fluiten)			
TT: <i>fluit</i>	<i>flöts</i>	<i>flöt</i>	<i>fluite</i>	<i>fluit</i>	<i>fluite</i>
VT: <i>float</i>	<i>floats</i>	<i>float</i>			
<i>flete</i>	<i>float</i>	<i>flete</i>			
<i>sjpuite</i>	<i>sjpoot</i>	<i>gesjpaote</i> (spuiten) (als vorige)			

NB: De twee laatste werkwoorden kunnen ook zwak zijn (zie ww.zw. 7a).

45. uu - oo - ao

<i>ruke</i>	<i>rook</i>	<i>geraoke</i>	ruiken	
TT: <i>ruuk</i>	<i>ruuks</i>	<i>ruuk</i>	<i>ruke</i>	<i>ruuk(t)</i>
VT: <i>rook</i>	<i>rooks</i>	<i>rook</i>		<i>ruke</i>
<i>roke</i>	<i>rook(t)</i>	<i>roke</i>		
<i>duke</i>	<i>dook</i>	<i>gedaoke</i>	(duiken) (als vorige)	

Ook: *duike* (zie onder 44)

zuge*   *zoog*   *gezaoge* (zuigen) (als vorige)

Komt ook als zwak werkwoord voor [5a].

<i>sjlupe</i>	<i>sjloop</i>	<i>gesjlaope</i>	(sluipen) (als vorige)	
<i>drupe</i>	<i>droop</i>	<i>gedraope</i>	(druipen) (als vorige)	
<i>sjule</i>	<i>sjool</i>	<i>gesjaole</i>	(schuilen)	
TT: <i>sjuul</i>	<i>sjuels</i>	<i>sjuult</i>	<i>sjule</i>	<i>sjuult</i>
VT: <i>sjool</i>	<i>sjools</i>	<i>sjool</i>		<i>sjule</i>
<i>sjole</i>	<i>sjoolt</i>	<i>sjole</i>		

NB: wordt ook als zwak ww. vervoegd.

<i>sjuve*</i>	<i>sjoof</i>	<i>gesjaove</i>	(schuiven)	
TT: <i>sjuuf*</i>	<i>sjuufs*</i>	<i>sjuuf*</i>	<i>sjuve*</i>	<i>sjuuf(t)*</i>
VT: <i>sjoof</i>	<i>sjoofs</i>	<i>sjoof</i>		<i>sjuve*</i>
<i>sjove</i>	<i>sjoof(t)</i>	<i>sjove</i>		

NB: In de VT wordt in plaats van *oo* bij deze werkwoorden ook wel *ao* gehoord.

Lidwoorden en Zelfstandige Naamwoorden

We onderscheiden bij de zelfstandige naamwoorden drie geslachten: mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, gewoonlijk gemakkelijk herkenbaar aan de erbij gebruikte bepaalde en onbepaalde lidwoorden:

Mannelijk	Vrouwelijk	Onzijdig
de man	de vrouw	't wich
'ne man	'n vrouw	'n wich

In het meervoud wordt in alle drie geslachten alleen het bepaalde lidwoord **de** aangetroffen. Het oude mannelijke lidwoord **d'r** wordt nog in bepaalde zegswijzen gehoord (bijv. *d'r duvel*).

Bij mannelijke woorden wordt in het enklevoud ook **d'n** en **'nen** gehoord, voor woorden die met een klinker, met een *d* of met een *h* beginnen (*'nen aje miens, det is d'n aadjste, des 'nen diekke, 'nen echte heer, 'nen halve gare, d'n hele tied*).

Vaak wordt het lidwoord verbonden met een voorafgaand voorzetsel, bijv. *aanne* (= *aan de*), *doorre* (= *door de*), *mitte* (= *mit de*), *veurrevoot* (= *veur de voot*), *óngere* (= *ónger de*), *euvere* (= *euver de*).

Bij veel woorden wijkt het grammaticale geslacht af van dat in het Nederlands, bijv. *de bós* (m.) = het bos, *de loek* (v.) = het luik, *de plefóng* (m.) = het plafond; *de sjeldriej* (v.) = het schilderij, *de fietsepaad* (m.) = het fietspad, enz. Tegenwoordig wordt steeds vaker het grammaticale geslacht aangepast aan het Nederlands.

Tot de zelfstandige naamwoorden worden ook de **eigennamen** gerekend.

Plaatsnamen (en namen van landen) zijn over het algemeen onzijdig ('t *Zjwame van vreugher*), maar enkele worden voorafgegaan door het lidwoord *de* (*de Boekkoel, de Ruiver*), en men zegt hier *oppe Boekkoel, oppe Ruiver wone*.

Persoonsnamen hebben vaak hun oorsprong in het Frans (*Sjang* > Jean, *Sjaak* > Jacques, *Sjamp* > Jean-Baptiste, *Handrie* > Henri, *Giel* > Guillaume, *Sjra* > Gérard, *Sef* > Joseph, *Baer* > Hubert, *Lambert*, *Fien* > Joséphine, *Trien* > Cathérine, enz.).

Opmerkelijk is de vorming van eigennamen op grond van het verkleinwoord: *Sjeng* > *Sjengske* (verkleinwoord van *Sjang*), *Sjaek* > *Sjaekske* (van *Sjaak*), *Puil* > *Puilke* (van *Paul*), *Funs* > *Funkske* (van *Fóns*), *Kläös* > *Kläöske* (van *Klaos*), *Teum* > *Teumke* (van *Tomas*), *Frenne* > *Frenske* (van *Frans*). Zo hoort men ook *Breur* > *Breurke* (van *Broor*).

Van een oorspronkelijke verbuiging (met naamvalen) zijn slechts restanten te vinden in verstarde uitdrukkingen. De tweede naamval (genitivus) is bijv. te horen in *sangerendaags*, *sónjes*, *sjwerdes*, *in 's hemels naam*, *des neet väöl soeps*, *hae woer des duvels*, *in de eewe der eewe*, een derde naamval (dativus) in *ten eerste*, *ter plaatse*, *ónger ede*, *inderdaad*, *mit tertied*.

Vorming van het meervoud.

Bij de vorming van het meervoud speelt behalve de meervoudsuitgang (al of niet aanwezig) ook **vocalische alternatie** een grote rol, d.w.z. het wisselen van valtoon naar sleep-toon en omgekeerd, en/of het al of niet optreden van Umlaut.

Mannelijke woorden

1. Suffix *-e*.

Veel mannelijke woorden vormen hun meervoud met deze uitgang, maar er kunnen verschillende groepen woorden onderscheiden worden op grond van al of niet aanwezige vocalische alternatie, in dit geval wisseling van val- en sleeptoong van de woordstam.

a) Geen vocalische alternatie.

De uitgang *-e* wordt achter het woord gevoegd met inachtneming van spellingregels:

haas, hase (handschoen); *sjtier, sjtiere* (stier); *bössel, bössele* (bos, bundel); *sjtevel, sjtevele* (laars); *puntj, puntje* (punt, spits); *den, denne* (den); *blón, blónne* (ballon); *geiselik, geiselikke* (geestelijke); *zónjig, zónjige* (zondag); *sjnór, sjnórre* (snor); *kennis, kénnesse* (kennis); *lap, lappe* (lap); *pries, prieze* (prijs); *wees, weze* (wees), *boens, boenze* (bons), *Belsj, Belzie* (Belg).

De stamklinker wordt in het meervoud lang bij *god, gode* (god). Bij *sjtek* (stok) wordt als meervoudsvorm naast *sjtekke* ook *sjtekker* gehoord.

Eindigt de woordstam op *-cht, -ft* of *-st*, dan wordt bij het enkelvoudige woord de eind-t weggeletten:

knech, knechte (knecht); *sjoef, sjoefte* (schoft); *hings, hingste* (hengst); *las, laste* (last); *pos, poste* (post); *optoch, optochte* (optocht).

b) Valtoon in enkelvoud, sleeptoong in meervoud.

Voorbeelden:

zaol, zaole (zool); *raam, rame* (raam); *heer, here* (heer); *breef, breve* (brief); *kees, keze* (kaas).

NB: bij *maondj* luidt het meervoud *maondje* of *maonje*; bij *oorlog, oorloge* (oorlog) wordt de tweede stamklinker verlengd.

c) Sleeptoong in enkelvoud, valtoon in meervoud.

Meestal is de stamklinker hier kort:

drej, drejje (draai, bocht); *bril, brille* (bril); *pin, pinne* (pin); *rök, rögke* (rug); *boef, boeve* (boef).

Het meervoud van *brandj* (brand) is *branje* (naast het meervoud *brenj*).

Het meervoud van *tied* (tijd) luidt *tieje*.

2. Suffix *-s*.

a) Geen vocalische alternatie.

De uitgang *-s* wordt aangetroffen achter klinkers en liquidae (*l* en *r*), een veelvuldig voor-komende meervoudsvorming:

tore, tores (toren); *ome, omes* (oom); *häöre, häöres* (hoorn); *daeke, daekes* (deken [priester]); *gölje, göljes* (gulden); *morge, morges* (morgen); *kael, kaels* (kerel); *vleugel, vleugels* (vleugel); *dèksel, dèksels* (deksel); *hamer, hamers* (hamer); *reuster, reusters* (rooster); *bekker, bekkers* (bakker); *pleesteneer, pleesteneers* (stukadoor).

Een apostrof voor de *s* wordt gebruikt bij woorden die eindigen op *-a* of *-o*, bijv. *opa, opa's* (opa), *bero, bero's* (bureau).

Het woord *frang, frangs* (franc) is een leenwoord.

Voor de uitgang *-s* vervallen de letters *d* en *t*:

bóngerd, bóngers (boomgaard); *nutterd, nutters* (smeerlap); *kwekkert, kwekkers* (kikvors).

NB: Een uitgang *-es* treffen we aan bij *jóng, jónge, jónges* (jongen) (het oorspronkelijke enkel-voud is waarschijnlijk *jónge*, vergelijk N. jongen en D. Junge).

b) Met Umlaut (verg. 2b bij de vrouwelijke woorden).

Een beperkt aantal woorden valt hieronder.

Valtoon in enkel- en meervoud is aanwezig bij:

broor, breurs (broer); *pesjtoor, pesjteurs* (pastoor); *keplaoon, kepläöns* (kapelaan); *petroon, petreuns* (patroon); *moor, meurs* (waterketel).

Sleeptoon in enkelvoud en valtoon in meervoud bij:

zoon, zeuns (zoon).

3. Geen suffix.

a) Geen vocalische alternatie.

Enkelvoud en meervoud zijn aan elkaar gelijk. Een kleine groep.

Valtoon in enkel- en meervoud: *berf, berf* (barbeel).

Sleeptoon in enkel- en meervoud:

kneen, kneen (knie) [oude enkelvoudsvorm: *knie*]; *sjteek, sjteek* (steek); *sjoon, sjoon* (schoen) [oude enkelvoudsvorm: *sjoe*]; *sjeut, sjeut* ([geweer]schot).

b) Geen Umlaut; sleeptoon in enkelvoud, valtoon in meervoud.

Eindmedeklinker gelijk in enkel- en meervoud:

daag, daag (dag); *sjtein, sjtein* (steen); *knien, knien* (konijn); *erm, erm* (arm); *waeg, waeg* (weg).

Eind-*d* wordt in meervoud *-j*, eind-*ndj* wordt in meervoud *-nj*:

sjmeed, sjmeej (smid); *vrundj, vrunj* (vriend); *windj, winj* (wind).

Eind-*nk* wordt in meervoud *-ng*: *rink, ring* (ring).

c) Meervoud met Umlaut; val- of sleeptoon van het enkelvoud blijft behouden in het meervoud. Een grote groep.

Eindmedeklinker blijft ongewijzigd:

aos, äös (aas); *baom, bäm* (bodem, zitvlak); *boek, buuk* (bok); *boek, buuk* (buik); *boot, beut* (boot); *bös, bus* (bos); *haas, haes* (haas); *hood, heud* (hoed) [oudere meervoudsvorm: *heuj*, zie volgende alinea]; *houp, huip* (hoop, stapel); *klómp, klump* (klomp); *knaok, knäök* (bot); *kop, köp* (kop, hoofd); *nagel, naegel* (nagel, spijker); *plank, plenk* (plank); *poot, peut* (poot); *sjtoek, sjtuuk* (broekspijp); *sjtool, sjteul* (stoel); *tak, tek* (tak); *voes, vuus* (vospaard); *vogel, veugel* (vogel); *voot, veut* (voet); *vós, vus* (vos).

Eind-*d* wordt in meervoud *-j*:

draod, dräöj (draad); *hood, heuj* (hoed) [ouder dan *heud*]; *naod, näöj* (naad).

d) Meervoud met Umlaut; enkelvoud met sleeptoon, meervoud met valtoon. Eveneens een grote groep.

Eindmedeklinker in enkel- en meervoud gelijk:

ból, bul (bol, kluwen); *boum, buim* (boom); *hals, hels* (hals); *haof, häöf* (tuin); *korf, körf* (korf); *kraag, kraeg* (kraag); *sjtaaf, sjtaef* (staf).

NB: een afwijkende uitgang in het enkelvoud heeft *daore, däör* (doorn, dooier).

Eind-*d* of *-t* wordt in meervoud *-j*, eind-*ndj* of *-ntj* wordt in meervoud *-nj*:

paad, paej (voetpad); *taot, täöj* (papieren zak); *kantj, kenj* (kant); *bandj, benj* (band); *tandj, tenj* (tand); *wandj, wenj* (wand); *sitandj, sjenj* (stand); *hónđj, huunj* (hond); *mónđj, muunj* (mond) [de twee laatste met afwijkende Umlaut (zie Hoofdstuk I B)].

Eind-*nk* wordt in meervoud *-ng*: *gank, geng* (gang); *rank, reng* (kringvormige vlek).

Eind-*mp* wordt in meervoud *-m*: *kamp, kem* (kam).

Vrouwelijke woorden

1. Suffix *-e*.

De meeste vrouwelijke substantiva vormen hun meervoud met deze uitgang.

a) Geen vocalische alternatie. Een zeer grote groep.

De uitgang *-e* wordt achter het woord gevoegd met inachtneming van spellingregels:

braomel, braomele (braambes); *kómp, kómpe* (kom); *raekening, raekeninge* (rekening); *veer, vere* (vier); *vrouw, vrouwe* (vrouw); *weij, weije* (wei); *letej, letejje* (vensterbank); *klok, klokke* (klok); *kepel, kepelle* (kapel); *mem, memme* (vrouwenborst); *kin, kinne* (kin); *lup, luppe* (lip); *mös, mösse* (mus); *pöt, pötte* (put); *troef, troeve* (troef); *èlf, èlve* (elf); *vief, vieve* (vijf); *reis, reize* (reis); *gans, ganze* (gans); *sjeldaers, sjelderze* (daas, brems); *grens, grenze* (grens).

Eindigt de woordstam op *-gd, -cht, -ft* of *-st*, dan wordt bij het enkelvoudige woord de eindt weggeleten:

deug, deugde (deugd); *luch, luchte* (lantaarn); *lóch, lóchte* (lucht); *zich, zichtte* (zeis); *aof, aofte* (gedroogd appelschijfje); *broelof, broelofte* (bruiloft); *lies, lieste* (lijst); *wórs, wórste* (worst).

Woorden die eindigen op *-ee* of *-ie* krijgen *-je*, en woorden die eindigen op *-oe* krijgen *-we* als meervoudsuitgang:

twee, tweeje (twee); *zee, zeeje* (zee); *drie, drieje* (drie); *roe, roewe* (roe); *koe, koewe* (koe) [vaker wordt als meervoud *kuuj* gebruikt].

De uitgang *-heid* verandert in het meervoud in *-hede*:

kleinigheid, kleinighede (kleinigheid).

b) Valtoon in enkelvoud, sleeptoorn in meervoud.

Voorbeelden:

zjwaan, zwane (zwaan); *traon, traone* (traan); *zeen, zene* (pees); *zjwalg, zjwalge* (zwa-
luw); *sjtoof, sjtove* (stoof, kachel); *golf, golve* (golf); *naas, naze* (neus); *blaos, blaoze* (blaas, waterbel); *zjwaars, zjwaarze* (zwoerd); *beurs, beurze* (beurs); *begien, begiene* (non).

Tot deze groep behoort ook: *maondj, maonje* (maand).

c) Sleeptoorn in enkelvoud, valtoon in meervoud.

Hiertoe behoort: *sjöldj, sjölje* (schuld); *vlag, vlagge* (vlag); *ped, pedde* (pad [dier]); *bak, bagke* (big); *hek, hègke* (haag, heg); *brök, brögke* (brug).

2. Suffix *-s*.

a) Geen vocalische alternatie.

Deze uitgang vinden we bij woorden die eindigen op een klinker of een liquida (-l, -r): *dame, dames* (dame); *tante, tantes* (tante); *daeke, daekes* (deken [beddengoed]); *greutde,*

greutdes (grootte); *distel, distels* (distel); *sjoeffel, sjoeffels* (schoffel); *broodtrómmel, broodtrómmls* (broodtrommel); *zöster, zösters* (zuster); *leidster, leidsters* (leidster).

Een apostrof voor de *s* wordt gebruikt bij woorden op een klinker, spec. bij de aanduidingen van muzieknoten:

do's, re's, mi's, fa's, la's, si's, maar ook bij b.v. *oma, oma's* (oma); ook bij aanduidingen van letters: *a's, b's, c's*, enz.

Het woord *tant* (= tante) is een neenvorm van *tante* en krijgt als meervoud dus *tantes*. Het woord *zaak* heeft soms *zakes* als meervoud (bijv. in: *al zien zakes biejeinpakke*).

b) Met Umlaut (verg. 2b bij de mannelijke woorden).

Dit treffen we alleen aan bij *moor* (in de bet. moer, moederkonijn): *meurs*.

3. Suffix *-er*.

Deze uitgang, die normaliter bij onzijdige woorden voorkomt, vinden we bij: *hoon, hoonder* (kip).

4. Geen suffix.

a) Geen vocalische alternatieven.

Het meervoud is gelijk aan het enkelvoud:

zunj, zunj (zonde); *runj, runj* (ronde); *waerd, waerd* (waarde).

b) Meervoud met Umlaut; geen wisseling van sleep- en valtoon.

Slechts weinig voorbeelden, vaak van uitzonderlijke aard:

bank, benk ([zit]bank); *plank, plenk* (plank) [van deze twee woorden komen ook als meervoudsvormen voor *banke* en *planke*].

koe, kuuj (koe) [ook *koewe* wordt gebruikt].

kómp, kump (kom)

maag, maeg (dienstbode).

dochter, döchter (dochter) [ongebruikelijk; gewoner is *dochters*].

bèdsjataat, bèdsjtaej (bedstede).

sjtad, sjtaej (stad) [de Umlaut doet *aa* vermoeden in het enkelvoud, verg. het vorige woord].

vlo, vleu (vlo) [als meervoud komt ook *vloje* voor].

c) Meervoud met Umlaut; enkelvoud met sleepstoorn, meervoud met valtoon.

Alleen:

moes, muus (muis); *loes, luus* [als meervoud komen ook *moeze* en *loeze* voor].

handj, henj (hand) [verg. *tandj, tenj; wandj, wenj; kantj, kenj; sjtandj, sjtenj* (mannelijke woorden) en *landj, lenj; sjstrandj, sjtrenj* (onzijdige woorden)].

Onzijdige woorden

1. Suffix -e.

a) Geen vocalische alternatie.

De uitgang -e wordt achter het woord gevoegd met inachtneming van spellingregels:

sjaop, sjaope (schaap) [gebruikelijker is het mv. *sjäöp*]; *vaer, vaere* (veerpont); *vuur, vure* (vuur); *geluid, geluide* (geluid); *puntj, puntje* (punt); *hok, hokke* (hok); *sjpel, sjpelle* (spel); *toesjtèl, toesjtèlle* (toestel); *bisdóm, bisdómme* (bisdom); *vèt, vètte* (vet); *fornuuus, fornuze* (fornuis); *bedrief, bedrieve* (bedrijf)

Eindigt de woordstam op -*fd*, -*cht*, -*kt* of -*st*, dan wordt bij het enkelvoudige woord de eind-*t* weggelaten:

hoof, hoofde (schoolhoofd); *gewich, gewichte* (gewicht); *kóntak, kóntakte* (contact); *fees, feeste* (feest).

b) Enkelvoud met valtoon, meervoud met sleeptoong.

Voorbeelden:

oor, ore (oor); *oug, ouge* (oog) [als meerv. wordt ook *uig* gebruikt]; *jaor, jaore* (jaar); *beeld, beelde* (beeld).

Het enkelvoud van *haemde* is *haemp* (tegenwoordig ook *haemd*).

Geheel onregelmatig is *lid, lede* (lid).

c) Enkelvoud met sleeptoong, meervoud met valtoon.

Weinig voorbeelden:

sjtèl, sjtèlle (stel); *vel, velle* (vel); *bèd, bèdde* (bed).
jónk, jónge (joch).
sjildj, sjilje (schild).

2. Suffix -s.

Bij woorden die eindigen op een klinker of een liquida (-r):

verke, verkes (varken); *teike, teikes* (teken); *kösse, kösses* (kussen); *iezer, iezers* (ijzer); *anker, ankers* (anker).

Alle verkleinwoorden behoren tot deze groep:

menke, menkes (mannetjes); *kiendje, kiendjes* (kindje), enz.

3. Suffix *-er*.

Een uitgang die typisch is voor onzijdige woorden.

a) Geen vocalische alternatie.

De uitgang *-er* wordt achter het woord gevoegd met inachtneming van spellingregels:

daak, daker (dak); *sjaap, sjaper* (schap, legplank); *mets, metser* (mes); *sjöök, sjöökker* (stuk); *graaf, graver* (graf); *lief, liever* (lijf); *hoes, hoezer* (huis); *glaas, glazer* (glas); *gaat, gater* (gat).

N.B. Bij het woord *knoupsgaat* vindt men naast het regelmatige *knoupsgater* ook een vorm waarbij de eerste lettergreep Umlaut vertoont: *knuipsgater*.

Eindigt dewoordstam op *-cht* of *-st*, dan wordt bij het enkelvoudige woord de eind-*t* weg-gelaten:

wich, wichter (kind); *gezich, gezichter* (gezicht); *leech, leechter* (licht); *bees, beester* (beest).

Woorden die eindigen op *-d* gaan in het meervoud uit op *-jer*:

blaad, blajer (blad); *raad, rayer* (rad, wiel).

b) Meervoud zonder Umlaut; enkelvoud met valtoon, meervoud met sleeptoon.

Weinig voorkomend: *brood, brojer* (brood); *bad, bajer* (bad).

c) Meervoud zonder Umlaut; enkelvoud met sleeptoon, meervoud met valtoon.

Eveneens zeldzaam:

eij, ejer (ei).

kleid, kleijer (jurk)

dink, dinger (ding).

kindj, kinjer (kind); *lintj, linjer* (lint).

d) Meervoud met Umlaut; enkelvoud met sleeptoon, meervoud met valtoon.

Zeldzaam:

landj, lenjer (land) [gewoner is het meervoud *lenj*].

4. Geen suffix.

Weinig voorkomend.

a) Geen vocalische alternatie.

Enkel- en meervoud aan elkaar gelijk:

paerd, paerd (paard).

b) Meervoud zonder Umlaut; enkelvoud met sleeptoon, meervoud met valtoon.

Slechts één voorbeeld:

bein, bein (been).

c) Meervoud met Umlaut; geen wisseling van sleep- en valtoon.

Enkele voorbeelden:

sjaop, sjääöp (schaap); *book, beuk* (boek); *oug, uig* (oog); *sjpaor, sjpääör* (spoor).

d) Meervoud met Umlaut; enkelvoud met sleeptoon, meervoud met valtoon.

Slechts enkele voorbeelden:

waord, wäärd (woord).

landj, lenj (land); *sjstrandj, sjtrenj* (strand).

sjlaot, sjläöj (slot).

Vorming van het verkleinwoord.

Er zijn drie diminutief-uitgangen: *-ke*, *-ske* en *-je*.

De uitgang *-ke* volgt op liquidae (*l*, *r*), nasalen (*m*, *n*), labialen (*p*), fricatieven (*f*), spiranten (*s*) en klinkers; de uitgang *-ske* op gutturalen (*ch*, *g*, *k*) en palatalen (*ng*); en de uitgang *-je* op dentalen (*d*, *t*); hierop zijn weinig uitzonderingen.

Kenmerkend voor verkleinwoorden is ook de Umlaut die, waar mogelijk, wordt toegepast op een of meer stamklinkers.

Bepaalde, rechtstreeks uit het Nederlands overgenomen, verkleinwoorden ont trekken zich aan deze regels, zoals:

Kleinduimpje, Roodkapje, sjatje, liefje, pluimpje, groentje, baantje, lesje, zuurtje.

Verkleinwoorden kunnen ook afgeleid zijn van bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden, zoals *kleintje, witje, lekkerke, netjes, sjtilkes, sjlapjes, feintjes*. In de meeste gevallen zijn deze uit het Nederlands overgenomen.

Bij sommige verkleinwoorden ontbreekt het stamwoord, zoals bij *waemeske, maedje, knaetje, bietje, döbbeltje, bedenkske*.

1. Suffix *-ke*.

a) Geen wisseling van val- en sleeptoon.

Voorbeelden:

bel, belke (bel); *kral, krelke* (kraal); *piel, pielke* (pijl); *appel, eppelke* (appel); *nagel, naegelke* (nagel, spijker); *sjtool, sjteulke* (stoel).

sjter, sjterke (ster); *vinger, vingerke* (vinger); *haor, häörke* (haar); *boer, buurke* (boer); *kantoor, kanteurke* (kantoor).

zeem, zeemke (zeem); *sjum, sjumke* (stem); *raam, raemke* (raam); *Zjwaam, Zjwaemke* (Swalm); *sjam, sjemke* (stam).

teen, teenke (teen); *kin, kinke* (kin); *pan, penke* (pan); *sjoon, sjeunke* (schoen); *maon, mäönke* (maan); *zón, zunke* (zon).

piep, piepke (pijp); *heep, heepke* (hakmes); *lamp, lempke* (lamp); *koup, kuipke* (koop); *sjtap, sjtepke* (stap); *toep, tuupke* (top).

zeef, zeefke (zeef); *naef, naefke* (neef); *sjloef, sjluufke* (slof); *golf, gölfke* (golf).

tes, teske (broekzak); *pees, peeske* (perzik); *wins, winske* (wens); *boks, bukske* (broek); *faas, faeske* (vaas); *kas, keske* (kast).

W.C., W.C.-ke (W.C.); *sjtreu, sjtreuke* (stro); *b(e)roo, b(e)reuke* (bureau); *auto, uiteke* (auto).

Een *-j* of *-w* op het einde van een woord na een klinker gaat soms verloren vóór de uitgang *-ke*, zodat deze uitgang achter de klinker komt:

Teij, Teike (Theo); *vlooij, vleuke* (vlo).

vrouw, vrouike (vrouw); *touw, tuike* (touw).

Woorden die eindigen op *-le* of *-re* verliezen de *e* vóór de uitgang *-ke*, zodat deze achter de liquida komt:

veule, veulke (veulen); *meule, meulke* (molen); *tore, teurke* (toren).

Het verkleinwoord van *sjouwer* (schouder) is *sjuiwerke* of *sjuijerke*.

Bij enkele woorden wordt de stamklinker in het verkleinwoord verkort:

lief, liefke (lijf); *wief, wiefke* (wijd); *moes, muuske* (muis).

Tot deze groep kunnen ook gerekend worden de woorden die hun uitgang *-e* wijzigen in *-eske*: *teike, teikeske* (teken); *wage, waegeske* (wagen); *aove, äöveske* (oven).

b) Stamwoord met sleeptoorn, verkleinwoord met valtoon.

Voorbeelden:

erm, ermke (arm); *zjwerm, zjwermke* (zwerm); *derm, dermke* (darm); *sjtórm, sjturmke* (storm); *bal, belke* (bal); *man, menke* (man); *wolf, wölfke* (wolf); *eij, eike* (ei) [soms verkort tot *ékke*].

Woorden die eindigen op *-re* verliezen de *e* vóór de uitgang *-ke*, zodat deze achter de liquida komt:

daore, däörke (doorn).

c) Stamwoord met valtoon, verkleinwoord met sleeptoorn.

Het verkleinwoord heeft altijd een verkorte stamklinker:

doef, duufke (duif); *bloes, bluuske* (blouse); *sjoe, sjuuukke* (schoen); *moew, muukke* (mouw).

2. Suffix *-ske*.

Deze uitgang staat nooit achter een klinker, maar vormt met de eindmedeklinker van het stamwoord de combinaties *-chske*, *-gske* en *-kske*.

a) Geen vocalische alternatie.

Voorbeelden:

wich, wuchske (kind); *zuch, zuchske* (zucht); *lach, lechske* (lach); *lóch, luchske* (lucht).

vleeg, vleegske (vleug); *baog, bäägske* (boog); *oug, uigske* (oog); *vlag, vlegske* (vlag); *kraag, kraegske* (kraag).

brök, brökske (brug); *rok, rökske* (rok); *daak, daekske* (dak); *book, beukske* (boek); *boek, buukske* (buik); *sjloek, sjluukske* (slok).

pink, pinkske (pink); *klank, klenkske* (klank); *drank, drenkske* (drank).

hering, heringske (haring); *oefening, oefeningske* (oefening); *tang, tengske* (tang), *tóng, tungske* (tong); *pleföng, plefungske* (plafond).

Woorden die eindigen op *-ke* verliezen de *e* vóór de uitgang *-ske*, zodat deze achter de *k* komt:

verke, verkske (varken); *keuke, keukske* (keuken); *kuke, kuukske* (kuiken).

b) Stamwoord met sleeptoorn, verkleinwoord met valtoon.

Voorbeeld:

waeg, waegske (weg).

Woorden die uitgaan op *-nk*, maar een meervoud vormen met *-ng-*, krijgen in het verkleinwoord de uitgang *-ngske*:

dink, dingske (ding); *rink, ringske* (ring); *gank, gengske* (gang).

3. Suffix *-je*.

De uitgang van het verkleinwoord is hier *-dje* of *-tje*, zelden *-sje*.

a) Geen vocalische alternatie.

Voorbeelden:

bèd, bèdje (bed); *tied, tiedje* (tijd); *paerd, paerdje* (paard); *bord, bòrdje* ([verkeers]bord); *baard, baerdje* (baard); *broed, bruudje* (bruid).

tiet, tietje (tiet); *sent, sentje* (cent); *hert, hertje* (hart; hert); *tant, tentje* (tante); *kat, ketje* (kat); *pòrt, purtje* (poort); *sjlaot, sjläötje* (slot).

Bij woorden op *-s* met meervoudsuitgang *-ste* eindigt het verkleinwoord op *-sje*:

bees, beesje (beest); *fees, feesje* (feest).

Woorden eindigend op *-ndj* of *-ntj* krijgen een verkleinwoord op *-ndje* of *-ntje*:

sjstandj, sjtendje (stand); *vrundj, vrundje* (vriend); *lintj, lintje* (lint); *kantj, kentje* (kant); *puntj, puntje* (punt); *kóntj, kuntje* (achterwerk).

Woorden op *-nj* (oorspr. *-ndj*) of *-lj* (oorspr. *-ldj*) krijgen een verkleinwoord op *-ndje* of *-ldje*:

aenj, aendje (eend); *inj, indje* (eind); *runj, rundje* (ronde); *manj, mendje* (mand); *wónj, wundje* (wond).

naolj, näöldje (naald).

Bij enkele woorden die eindigen op een *-j*, eindigt het verkleinwoord op *-tje*:

laaj, laetje (lade); *flaaj, flaetje* (vlaai); *ooj, eutje* (ui); *plooj, pleutje* (plooij).

b) Stamwoord met sleeptoorn, verkleinwoord met valtoon.

Voorbeelden:

waord, wäördje (woord); *kaord, käördje* (koord); verg. ook: *äörtje* (1/2 cent).

In het verkleinwoord is de stamklinker sterk verkort bij:

kleid, klèdje (jurk); *kindj, kiendje* (kind).

Woorden eindigend op *-ndj* of *-ntj*, waarbij het verkleinwoord eindigt op *-ndje* of *-ntje*:

windj, windje (wind); *lintj, lintje* (lint); *handj, hendje* (hand); *wandj, wendje* (wand); *bandj, bendje* (band); *tandj, tendje* (tand).

Een afwijkende Umlaut vinden we bij:

hóndj, huundje (hond); *móndj, muundje* (mond).

Bijvoeglijke Naamwoorden

Flexie

Bijvoeglijke naamwoorden kunnen predicatief en attributief aangetroffen worden. De predicatieve vorm geldt als de eigenlijke vorm van het bijvoeglijk naamwoord en deze vorm wordt dan ook als lemma in woordenboeken gebruikt; ze stamt overeen met de bij onzijdige woorden gebruikte vorm van het attributieve bijvoeglijk naamwoord.

Sommige bijvoeglijke naamwoorden worden enkel predicatief gebruikt, zoals *allein* (alleen), *weg* (weg, verdwenen), *waerd* (waard), *jaomer* (jammer), *'t èns* (het eens), *gereid* (gereed, klaar), *keps* (blut), *pluus* (pluis), *meines* (menens).

Voorzetels en sommige bijwoorden worden soms predicatief gebruikt en fungeren dan als bijvoeglijk naamwoord, bijv. *de lamp is aan of oet*; *hae is d'rveur*; *hae is binne*; *d'r is nag väöl euver*; *ze zin ein paar jaor achter*, *die zin anges*; *ze zin al ein jaor same*; *ze zin good aaf*.

Minder vaak komt het voor dat een bijvoeglijk naamwoord alleen attributief gebruikt wordt, zoals het geval is bij zgn. stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden: *'n iezere sjtang* (i.p.v. *de sjtang is iezere* wordt gezegd *de sjtang is van iezer*).

Van sommige kwalificatieve bijvoeglijke naamwoorden wordt, evenals in het Nederlands, een genitivusform op *-s* aangetroffen, speciaal na woorden die een kwantiteit aanduiden.

Voorbeelden: *det is get sjoons*; *dao woor nieks waors aan*; *dao is neet väöl bezónjers aan te zeen*; *dao haaj ich get baeters van verwach*.

Op grond van hun flexie kunnen drie groepen bijvoeglijke naamwoorden onderscheiden worden:

1. mannelijk, vrouwelijk en onzijdig gelijk.
2. mannelijk met de uitgang *-e*; vrouwelijk en onzijdig zonder uitgang.
3. mannelijk en vrouwelijk met de uitgang *-e*; onzijdig zonder uitgang.

NB. 1. In het meervoud wordt geen geslachtsonderscheid gemaakt; de gebruikte vorm is in het algemeen gelijk aan die van het vrouwelijk enkelvoud.

2. Vaak wordt, waar bij onzijdige woorden het bijvoeglijk naamwoord geen *-e* als uitgang heeft, deze *-e* wel toegevoegd na het bepaalde lidwoord, bijv. *'t platte daak* naast *'t plat daak*; *'t kleine wich* naast *'t klein wich*; *'t ganse sjtök* naast *'t gans sjtök*.

1. Mannelijk, vrouwelijk en onzijdig gelijk.

De bijvoeglijke naamwoorden die in deze groep samengevat worden, gaan gewoonlijk uit op *-e*.

Tot deze groep behoren:

eige (eigen); *zelfde* (zelfde); *aope* (open) [de predicatieve vorm is hier ofwel *aope* ofwel *aop*].

zgn. stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden, zoals *iezere* (ijzeren), *höltjere*, *houtere*, *houte* (houten), *wölle* (wollen), *eike* (eiken), *sjtóffe* (stoffen), *aerde* (aarden), *pepiere* (papieren), *glazere* (glazen).

alle bijvoeglijke naamwoorden in de overtreffende trap, zoals *kleinste* (kleinste), *bèste* (beste), *meiste* (meeste).

alle rangtelwoorden, zoals *eerste* (eerste), *teende* (tiende), *zóväölsté* (zoveelste).

alle voltooide deelwoorden van sterke werkwoorden op -e, zoals *gebakke* (gebakken), *gesjreve* (geschreven), *geweze* (gewezen), *vergaete* (vergeten), *bekeke* (bekeken), en samenstellingen daarvan, zoals *grootgewaore* (grootgeworden), *óngesjaore* (ongeschoren).

Een bijzondere groep vormen woorden op -er, die gewoonlijk afgeleid zijn van een plaatsnaam:

Zjwamer (Swalmer), *Häörder* (uit Horn), *Weerter* (Weerter), *Mesjtreechter* (Maastrichts).

Hiertoe kan men ook rekenen:

linker (linker), *rechter* (rechter).

meer (meer).

2. Mannelijk op -e, vrouwelijk en onzijdig zonder uitgang.

Hier kunnen twee groepen onderscheiden worden:

a) Vrouwelijk en onzijdig aan elkaar gelijk of in elk geval zonder vocalische alternatie.

Vrouwelijk en onzijdig aan elkaar gelijk:

kleine - *klein* - *klein* (klein); *sjone* - *sjoon* - *sjoon* (mooi); *zjwaore* - *zjwaor* - *zjwaor* (zwaar);
meuge - *meug* - *meug* (vermoed); *duustere* - *duuster* - *duuster* (donker).

teje - *tej* - *tej* (taai); *sjtille* - *sjtil* - *sjtil* (stil); *sjtómme* - *sjtóm* - *sjtóm* (stom); *dunne* - *dun* - *dun* (dun); *verre* - *ver* - *ver* (ver).

brave - *braaf* - *braaf* (braaf); *fieze* - *fies* - *fies* (vuil, vies).

toewe - *toe* - *toe* (dicht).

Alle bijvoeglijke naamwoorden in de vergrotende trap, zoals *kleindere* - *kleinder* - *kleinder* (kleiner), *eerdere* - *eerder* - *eerder* (eerder).

Bij woorden op -d eindigt de mannelijke vorm op -je en de vrouwelijke vorm op -j:

roje - *rooj* - *rood* (rood); *kwoje* - *kwaoj* - *kwaod* (kwaad).

b) Mannelijk en vrouwelijk met valtoon, onzijdig met sleeptoon.

Voorbeelden:

lame - *laam* - *laam* (lam); *broene* - *broen* - *broen* (bruin); *gaele* - *gael* - *gael* (geel); *luije* - *luij* - *luij* (lui); *fiene* - *fien* - *fien* (fijn).

helle - *hel* - *hel* (hard); *gènne* - *gèn* - *gèn* (geen).

grieze - *gries* - *gries* (grijs).

Bij *vrieje* - *vrij* - *vrij* (vrij) en *roewe* - *roew* - *roew* (ruw) is in mannelijk en vrouwelijk een korte klank te horen, in het onzijdig een lange.

Bij woorden op -d eindigt het mannelijk op -je, het vrouwelijk op -j:

aje - *aaj* - *aad* (oud); *kaje* - *kaaj* - *kaad* (koud); *breije* - *breij* - *breid* (breed).

Bij *wieje* - *wiej* - *wied* heeft het onzijdig een lange ie-klank.

Bij woorden op *-ldj* en *-ndj* gaat de *d* in mannelijk en vrouwelijk verloren:

wilje - *wilj* - *wildj* (wild).

rónje - *rónj* - *róndj* (rond); *blónje* - *blónj* - *blóndj* (blond); *gezónje* - *gezónj* - *gezóndj* (gezond); *biedehanje* - *biedehanj* - *biedehandj* (bijdehand).

Woorden die eindigen op *nk* eindigen in het mannelijk op *-nge* en in het vrouwelijk op *-ng*:
lange - *lang* - *lank* (lang); *jónge* - *jóng* - *jónk* (jong).

3. Mannelijk en vrouwelijk op *-e*, onzijdig zonder uitgang.

a) Geen vocalische alternatie.

Hiertoe behoren zeer veel bijvoeglijke naamwoorden, zoals

grote - *grote* - *groot* (groot); *zwarte* - *zwarte* - *zwart* (zwart); *sjtevige* - *sjtevige* - *sjtevig* (stevig); *tieppise* - *tieppise* - *tieppis* (typisch); *veerkantje* - *veerkantje* - *veerkantj* (vierkant).

laffe - *laffe* - *laf* (laf); *drökke* - *drökke* - *drök* (druk); *sjlappe* - *sjlappe* - *sjlap* (slap); *frisse* - *frisse* - *fris* (fris); *witte* - *witte* - *wit* (wit).

alle voltooide deelwoorden van zwakke werkwoorden, zoals *opgerólde* - *opgerólde* - *opgeróld* (opgerold); *geroetde* - *geroetde* - *geroet* (geruit); *gevèrfde* - *gevèrfde* - *gevèrf* (geverfd); *gemaakde* - *gemaakde* - *gemaak* (gemaakt).

Bijvoegelijke naamwoorden op *-ch* eindigen in mannelijk en vrouwelijk op *-chte*:

lichte - *lichte* - *lich* (licht [van gewicht]); *leechte* - *leechte* - *leech* (licht [van kleur]); *zaachte* - *zaachte* - *zaach* (zacht).

b) Valtoon in mannelijk en vrouwelijk, sleeptoorn in onzijdig.

Voorbeelden:

sjterke - *sjterke* - *sjterk* (sterk); *sjerpe* - *sjerpe* - *sjerp* (scherp).

Vergelijkingstrappen

Evenals de stellende trap kennen de vergrotende en de overtreffende trap attributief en predicatief gebruik. De overtreffende trap wordt gewoonlijk voorafgegaan door een (meestal bepalend) lidwoord; bij predicatief gebruik is dit het onzijdige lidwoord *t*. Bij het attributieve gebruik kan in plaats van het lidwoord bijv. een voornaamwoord voorafgaan (*zien grutste plezeer; dees kleinste versjille*) of een telwoord (*zien twee sjelechste puntje*), zelden een onbepaald lidwoord (*'n kleinste meerderheid*).

De vergrotende trap heeft als uitgang *-er*, met bij attributief gebruik mannelijk op *-ere*, vrouwelijk en onzijdig op *-er*.

hae is sjummer; 'ne sjummere jóng; 'n sjummer vrouw; 'n sjummer wich.

De overtreffende trap eindigt bij predicatief gebruik op *-s* (omdat de eind-*t* wegvalt) en bij attributief gebruik in het mannelijk, vrouwelijk en onzijdig op *-ste*.

hae is 't sjums; de sjumste jóng; de sjumste vrouw; 't sjumste wich.

Onregelmatige vergelijkingstrappen vinden we, net als in het Nederlands, bij

good: baeter - bès(te)

väöl: meer [onveranderd in mannelijk, vrouwelijk en onzijdig] - meis(te)

*we(i)nig - minder [onveranderd in mannelijk, vrouwelijk en onzijdig] - mins(te) [maar hier kent het Swalmens ook als positivus *min*].*

Op grond van al of niet aanwezige vocalische alternatie kunnen drie groepen onderscheiden worden, die elkaar echter soms ten dele overlappen.

a) Geen vocalische alternatie tussen positivus, comparativus en superlativus.

Voorbeelden:

zeut - zeuter - zeuts(te) (zoet); leuk - leuker - leuks(te) (leuk); naat - nater - naats(te) (nat)

sjlum - sjummer - sjlums(te) (slim); sjnel - sjneller - sjnels(te) (snel); diek - diekker - dieks(te) (dik)

Bij woorden met een stam op *-cht* en *-st* vervalt de *t* in de positivus en de superlativus: *lich - lichter - lichs(te)* (licht [van gewicht]); *leech - leechter - leechs(te)* (licht [van kleur]); *zaach - zaachter - zaachs(te)* (zacht); *sjelech - sjlechter - sjlechs(te)* (slecht); *weus - weuster - weus(te)* (kolossaal) [hier is in de superlativus ook de *s* van de uitgang *ste* verdwenen].

Bij bijvoeglijke naamwoorden op *-s* vervalt de *s* in de uitgang *-ste* van de superlativus: *fris - frisser - fris(te)* (fris); *fies - fiezer - fies(te)* (vies); *heis - heiser - heis(te)* (hees).

Bij woorden op *-j*, waarbij oorspr. een *d* op het eind aanwezig was, eindigt de superlativus op *-ds(te)* of *-djs(te)*:

bliej - bliejer - blieds(te) of bledjs(te) (blij).

Bij woorden met stam op *-l*, *-n* of *-r* wordt vóór de uitgang *-er* van de comparativus meestal een *d* toegevoegd:

*keul -keulder - keuls(te) (koel) [ook *keuler* komt voor].*

*dun - dunder - duns(te) (dun) [ook *dunner* komt voor]; fien - fiender - fiens(te) (fijn, dun) [ook *fiener* komt voor; comparativus en superlativus komen zowel met valtoon als met sleepstoorn voor].*

duuster - duusterder - duusters(te) (donker); lekker - lekkerder - lekkers(te) (lekker); ver - verder - vers(te) (ver).

b) Positivus met sleepstoorn, comparativus en superlativus met valtoon.

Voorbeelden:

sjterk - sjterker - sjters(te) (sterk); laam - lamer - laams(te) (lam, mank); erm - ermer - erms(te) (arm); luij - luijer - luijs(te) (lui); sjoew - sjoewer - sjoews(te) (schuw); sjtief - sjtiever - sjties(te) (stijf).

Bij bijvoeglijke naamwoorden op *-s* vervalt de *s* in de uitgang *-ste* van de superlativus:
gries - griezer - gries(te) (grijs); wies - wiezer - wies(te) (wijs).

Bij woorden met stam op *-l*, *-n* of *-r* wordt vóór de uitgang *-er* van de comparativus meestal een *d* toegevoegd:

*hel - helder - hels(te) (hard); sjmaal - sjmaalder - sjmaals(te) (smal); gael - gaelder - gaels(te) (geel); voel - voelder - voels(te) (verrot) [ook *heller*, *sjmaler*, *gaeler* en *voeler* worden gehoord]*

*min - minder - mins(te) (weinig); broen - broender - broens(te) (bruin) [ook *broener* komt voor]; fien - fiender - fiens(te) (fijn, dun) [zie hierboven, onder a)].*

zoer - zoerder - zoers(te) (zuur).

Een afwijkende positivus-uitgang treffen we aan bij:

krómp - krómmer - króms(te) (krom)

lank - langer - lang(te) (lang); jónk - jónger - jóngs(te) (jong).

Bij woorden die eindigen op *-d* (na klinker), *-ldj* of *-ndj* eindigt de superlativus op *-djs(te)*; de comparativus heeft een *j* in de uitgang en verliest de *d*-klank:

*aad - ajer - aadjs(te) (oud) [superlativus ook *aajs(te)*]; kaad - kajer - kaadjs(te) (koud) wildj - wiljer - wildjs(te) (wild)*

*róndj - rónjer - róndjs(te) (rond); blóndj - blónjer - blóndjs(te) (blond); blindj - blinjer - blindjs(te) (blind) [ook hoort men *rónjste*, *blónjste* en *blinjste*].*

c) Positivus met valtoon, comparativus en superlativus met sleepstoorn [de superlativus laat soms een valtoon horen].

Voorbeelden:

fraaj - frajer - fraajs(te) (fraai); braaf - braver - braafs(te) (braaf).

groot - groter - groots(te) (groot), met als neenvormen grótter - gruts(te).

Bij woorden die eindigen op *-d* (na klinker) eindigt de superlativus op *-djs(te)*; de comparativus heeft een *j* in de uitgang en verliest de *d*-klank:

kwaod - kwaoyer - kwaodjs(te) (kwaad) [superlativus vaak met valtoon]; rood - rojer - roodjs(te) [superlativus altijd met valtoon].

Bij woorden met stam op *-n* of *-r* wordt vóór de uitgang *-er* van de comparativus een *d* toegevoegd:

sjoon - *sjoonder* - *sjoons(te)* (mooi) [comparativus vaak *sjoner*; superlativus vaak *sjeuns(te)*]

klein - *kleinder* - *kleins(te)* (klein) [comparativus vaak *kleiner* of *klènder*; superlativus vaak *klèns(te)*]

duur - *duurder* - *duurs(te)* (duur); *zjwaor* - *zjwaorder* - *zjwaors(te)* (zwaar); *raar* - *raarder* - *raars(te)* (raar).

Voornaamwoorden.

Persoonlijke voornaamwoorden.

We onderscheiden bij de persoonlijke voornaamwoorden een grondvorm, die als onderwerp fungeert, en een verbogen vorm, die gebruikt wordt als meewerkend voorwerp, als lijdend voorwerp, als naamwoordelijk deel bij een koppelwerkwoord en achter voorzetsels.

1. Eerste persoon enkelvoud.

Grondvorm: **ich.**

Verbogen vorm: **mich.**

Voorbeelden: *dao weit ich nieks van aaf; help mich èns efkes; gaef mich det èns aan.*

2. Tweede persoon enkelvoud.

Grondvorm: **doe.**

Achter de persoonsvormen en achter voegwoorden en andere woorden die een bijzin inleiden (betrekkelijke en vragende voornaamwoorden en bijwoorden) wordt **se** gebruikt; alleen bij nadruk wordt hier **doe** aangetroffen.

Voorbeelden: *doe höbs det gedaon; höbs se det gedaon of neet?; höbs doe det gedaon of dien broor?; krek wie se zaes; ich weit neet of se det wèts; wèts se al, op waem se geis sjitumme?*

NB. Als **doe** achter voegwoorden, voornaamwoorden of bijwoorden gebruikt wordt, wordt een eufonische **-s** toegevoegd.

Voorbeelden: *ich weit neet ofs doe det waal wèts; dae man daes doe dao gezeen höbs; ich weit neet wies doe dao-euver dinks.*

Verbogen vorm: **dich.**

Als *beleefdheidsform* wordt **geur** of **g'r** (verbogen vorm **uch**) gebruikt, volkomen in overeenstemming met de tweede persoon meervoud.

3. Derde persoon enkelvoud.

Hier wordt onderscheid gemaakt tussen *mannelijk*, *vrouwelijk* en *onzijdig*, niet alleen waar het personen en levende wezens betreft, maar ook bij aanduiding van zaken (anders dan in het Nederlands, waar ook vrouwelijke woorden meestal met *hij* of *hem* worden aangeduid).

a. Mannelijk.

Grondvorm: **hae** (zowel bij personen als zaken gebruikt).

Achter de persoonsvormen en achter voegwoorden en andere woorden die een bijzin inleiden (betrekkelijke en vragende voornaamwoorden en bijwoorden) wordt **d'r** gebruikt; alleen bij nadruk wordt bij personen hier **hae** aangetroffen.

Voorbeelden: *hae haet det gedaon; haet d'r det gedaon?; haet hae det gedaon of zie broor?; krek wie d'r zaet; ich weit neet of d'r det wèt; wèts doe, waem d'r bedoelt?; (betref-*

fende zaken en abstracta:) *pak dae sjtool weg, hae sjteit mich ónger de veut; sjteit d'r dich soms neet ónger de veut?*

Verbogen vorm: **hem** (altijd met nadruk en vrijwel alleen om een persoon aan te duiden)
'm (zowel bij personen als zaken gebruikt).

Voorbeelden: *dao höbs se hem ouch; ich höb 't aan hem gegaeve, neet aan zie broor; ich zeen 'm morge waal weer; det haaj ich nootj van 'm gedach; det is 'm;* (betreffende zaken en abstracta:) *gaef mich dae breet mer, den doon ich 'm oppe pos.*

NB. Bij combinatie met een voorzetsel wordt bij personen **hem** of **'m** achter het voorzetsel gebruikt, bij zaken gewoonlijk **d'r** vóór het voorzetsel (dit vormt dan vaak met het voorzetsel één woord).

Voorbeelden: *ich höb det mit hem same gedaon; ich gaon mit 'm mit; ich ging achter 'm aan; ich höb op 'm gesjólje;* (betreffende zaken en abstracta:) *es ich 'ne sjtek haaj, zooj ich dich d'rmit sjlaon; zit dae sjtool èns opziej, ich gluif det 't d'rachter lik; hae zit d'rop* (zelden: *op 'm); geis se d'r noe eindelik op zitte?; kumps se d'r noe eers achter?*

b. Vrouwelijk.

Grondvorm: **ziej** (altijd met nadruk en vrijwel alleen om een persoon aan te duiden).
ze (zowel bij personen als zaken gebruikt).

Voorbeelden: *ziej sjteit altied veuraan; es ziej det zaet, móit 't waal waor zin; ze duit erg häör bës; wèt ze det al?;* (betreffende zaken en abstracta:) *sjuuf die taofel weg, ze sjteit mich ónger de veut; sjteit ze dich soms neet ónger de veut?; gank nao die vergadering, want ze is erg belangriek.*

Verbogen vorm: **häör** (met of zonder nadruk, vrijwel alleen om een persoon aan te duiden).

ze (zowel bij personen als zaken gebruikt).

Voorbeelden: *häör maaks se nieks wies; ich höb häör det gegaeve; ich zeen häör hiej zelje; ich gaon mit häör mit; ich höb ze gister nach opgebeld; gaef ze mer ein teen veur det werk; gaef mich die naolj, want doe höbs ze toch neet neudig.*

NB. Bij combinatie met een voorzetsel wordt bij personen **häör** of **ze** achter het voorzetsel gebruikt, bij zaken gewoonlijk **d'r** vóór het voorzetsel (dit vormt dan vaak met het voorzetsel één woord).

Voorbeelden: *veur häör maak det nieks oet; ich höb ein gooij plaats veur ze (of häör) gereerveerd; det haaj ich neet van ze (of häör) gedach; sjuuf die taofel weg, anges sjtoot ich mich d'raan; höbs se dich d'r weer aan gesjtote?*

c. Onzijdig.

Grondvorm: **'t** of **het** (dit laatste alleen met nadruk en meestal alleen van personen).

NB. Vrouwelijke personen en kinderen worden vaak aangeduid met een onzijdig voornaamwoord (onderliggende gedachte waarschijnlijk: *'t maedje* of *'t vroumes*, en *'t wich*).

Voorbeelden: (als aanduiding van een vrouwelijk persoon of een kind) *het geit natuurlik weer neet mit; 't duit altied de was veur mich; es 't det zaet, zal 't waal geliek höbbe; 't sjpeelt nach mit pôppe;* (van zaken en abstracta) *wèts se zien hoes te vinje? 't sjteit oppe drej van deze waeg; 't lik oppe taofel, det dink.*

Vaak (evenals het Nederlandse *het*) gebruikt als voorlopig onderwerp: 't is mer good det d'r det neet wèt; 't is sjoon waer.

Verbogen vorm: '**t of het** (dit laatste alleen met nadruk en meestal alleen van personen).

Voorbeelden: (als aanduiding van een vrouwelijk persoon [zelden] of een kind) *het höb ich dao nag nootj gezeen*; *ich höb 't ein lekkerke gegaeve*; (gewoonlijk van zaken:) *ich höb 't oppe taofel gelag*.

NB. Bij combinatie met een voorzetsel wordt bij zaken en abstracta **d'r** vóór het voorzetsel gebruikt (dit vormt dan vaak met het voorzetsel één woord).

Voorbeelden: *zuus se det hoes?*, *de haof lik d'rachter*; *ich höb d'raan gedach*; *doe kumps d'r neet ónger oet*.

4. Eerste persoon meervoud.

Grondvorm: **veur** (met of zonder nadruk) of **v'r** (zonder nadruk).

Verbogen vorm: **ós**.

Voorbeelden: *v'r won in Zjwame*; *veur doon zoget neet*; *laot ós efkes door*; *ze gaeve ós gein toesjutting*.

5. Tweede persoon meervoud.

Grondvorm: **geur** (met of zonder nadruk) of **g'r** (zonder nadruk).

Verbogen vorm: **uch**.

Voorbeelden: *waat vindj g'r daovan?*, *geur wèt neet wie ze euver uch dinke*.

NB. Wordt ook als *beleefdheidsform* in zowel enkel- als meervoud gebruikt.

Voorbeelden: (enkelvoud) *hiej kënt geur eure jas ophange*; *moog ich uch eur plaats aanwieze?*; *is dit de hood van uch?*; (meervoud) *hiej kënt geur eur jes ophange*; *moog ich uch eur plaatse aanwieze?*; *zin dit de heud van uch?*

6. Derde persoon meervoud.

Er wordt geen geslachtsonderscheid gemaakt.

Grondvorm: **ziej** (alleen van personen, meestal met nadruk).

ze (van personen of zaken).

Verbogen vorm: **häör** (alleen van personen)

ze (van personen of zaken)

Voorbeelden: *ze zin neet toes*; *ziej dinke natuurlik det ze det allemaal weite*; *ze vónje det ziej geliek haje*; *lik häör det nag èns oet en sjrief ze 't op ein pepierke*; *laot ze ein veur ein nao binne*; *pak die sjteul en zit ze hiej neer*.

NB. Bij combinatie met een voorzetsel wordt bij zaken en abstracta **d'r** vóór het voorzetsel gebruikt (dit vormt dan vaak met het voorzetsel één woord).

Voorbeelden: *zuus se die hoezer?*, *de häöf ligke d'rachter*; *al die nuuj maotregele*: *doe këns d'r erm zin van kriege*.

Wederkerende en wederkerige voornaamwoorden.

Zowel voor het wederkerende voornaamwoord (Ned. *zich*) als voor het wederkerige voornaamwoord (Ned. *elkaar*) wordt in mannelijk, vrouwelijk en onzijdig, enkel- en meervoud **zich** gebruikt.

Voorbeelden: *zich verwónjere* (zich verwonderen): *hae verwónjert zich, ziej verwónjert zich, 't wîch verwónjert zich, ze verwónjere zich;*
zich kènne (elkaar kennen): *ze kènne zich al jaore.*

Als het onderwerp in de eerste of tweede persoon enkel- of meervoud staat, worden (als in het Nederlands) de verbogen vormen van de persoonlijke voornaamwoorden als wederkerend voornaamwoord gebruikt.

Voorbeelden: *ich verwónjer mich, doe verwónjers dich, veur verwónjere ós, geur verwónjert uch.*

Bij het wederkerige voornaamwoord wordt vaak **óngerein** (= onderling) toegevoegd: *zich óngerein helpe*: elkaar helpen.

Wordt het wederkerige voornaamwoord voorafgegaan door een voorzetsel, dan wordt zelden *zich* gebruikt, maar wordt aan het voorzetsel

-**ein** vastgehecht: *aanein*: aan elkaar, *vanein*: van elkaar, *mitein*: met elkaar, **óngerein**: onder elkaar, enz.

In plaats van *ze hòbbe det ónger zich aafgesjpraoke* (ze hebben dat onder elkaar afgesproken) hoort men vaker *ze hòbbe det óngerein aafgesjpraoke*.

Het voornaamwoord **zich** wordt vaker dan in het Nederlands gebruikt, vaak om de betrokkenheid van het onderwerp met de in het werkwoord uitgedrukte handeling te benadrukken.

Voorbeelden: *zich biechte* (biechten), *zich buukke* (bukken), *zich get aete* (wat eten), *zich ein piep rouke* (een pijp roken).

Bezittelijke voornaamwoorden.

Evenals in het Nederlands gedragen deze zich als bijvoeglijke naamwoorden; we onderscheiden dus *mannelijke*, *vrouwelijke* en *onzijdige* vormen. De bij het meervoud gebruikte vorm komt overeen met de vorm van het vrouwelijk enkelvoud.

1. Eerste persoon enkelvoud.

Mannelijk: **mienne** {'mie(n)/ne} of **miene** {'mîē:/ne} (voor klinkers, *d* of *h* ook **miennen**)
Vrouwelijk: **mien** {mien}
Onzijdig: **mien** {mie:n}

Voorbeelden: *mienne zoon*, *miene zoon*, *miennen aadjste zoon*, *mien dochter*, *mien hoes*; *mien kinjer*.

Bij enkele woorden, die een verwantschap aanduiden, wordt een korte vorm **mie** {mie:} aangetroffen: *mie vader*, *mie moder*, *mie broor*, *mie zöster*, *mie paetekindj*. Ook bij onzijdige woorden wordt het soms gebruikt: *höbs se mie mets dök örges gezeen?*; *ich höb mie teske laote ligke*.

't **mient** {et mie:nt} wordt gebruikt in de betekenis *het mijne* of *dat van mij*.

2. Tweede persoon enkelvoud.

Mannelijk: **dienne** {'die(n)/ne} of **diene** {'dîē:/ne} (voor klinkers, *d* of *h* ook **diennen**)
Vrouwelijk: **dien** {dien}
Onzijdig: **dien** {die:n}

Voorbeelden: *dienne zoon*, *diene zoon*, *diennen aadjste zoon*, *dien dochter*, *dien hoes*; *dien kinjer*.

Ook hier vindt men een korte vorm **die** {die:} in dezelfde gevallen als waar **mie** aange troffen wordt.

't **dient** {et die:nt} wordt gebruikt in de betekenis *het jouwe* of *dat van jou*.

De *beleefdheidsform* komt volledig overeen met het bezittelijk voornaamwoord van de tweede persoon meervoud (zie daar).

3. Derde persoon enkelvoud.

a) Als 'bezitter' gelden mannelijke of onzijdige woorden.

Mannelijk: **zienne** {'zie(n)/ne} of **ziene** {'zîē:/ne} (voor klinkers, *d* of *h* ook **ziennen**)
Vrouwelijk: **zien** {zien}
Onzijdig: **zien** {zie:n}

Voorbeelden: *zienne zoon*, *ziene zoon*, *ziennen aadjste zoon*, *zien dochter*, *zien hoes*; *zien kinjer*; 't *wich is zienne fiets*, *zien möts*, *zien jeske kwiet*; *Zjwame en zien ómgaeving*; *de wage woor mit zien rayer in de pratsj blieve vaszitte*; *de hóndj en zien jónge*; 't *paerd mit zien veule*.

Ook hier vindt men een korte vorm **zie** {zie:} (en soms **ze** {ze}) in dezelfde gevallen als waar **mie** aangetroffen wordt.

‘**t zient** {et zie:nt} wordt gebruikt in de betekenis *het zijne* of *dat van hem*.

b) Als ‘bezitter’ geldt een vrouwelijk woord.

Mannelijk: **häöre** {'häö:/re} (voor klinkers, *d* of *h* ook **häören**)

Vrouwelijk: **häör** {'häö:r}

Onzijdig: **häör** {'häö:r}

[Komt volledig overeen met het bezittelijk voornaamwoord van de derde persoon meervoud].

Voorbeelden: *häöre zoon*, *häör dochter*, *häör hoes*, *häör kinjer*; *de regering en häör probleme*; *de kat mit häör jónge*.

N.B. Waar het om *zaken* als ‘bezitter’ gaat, wordt, ook als dit vrouwelijke woorden zijn, vaak *zien* in plaats van *häör* gebruikt.

Voorbeelden: *die ker haet zien bëste jaore waal gad* (i.p.v. *häör bëste jaore*); *‘n taofel op zien ziej ligke* (i.p.v. *op häör ziej*).

4. Eerste persoon meervoud.

Mannelijk: **ózze** {'ó(z)/ze} (voor klinkers, *d* of *h* ook **ózzen**), ook **oze(n)** {'oo:/ze(n)}

Vrouwelijk: **ós** {'ó:s}, ook **oos** {oos}

Onzijdig: **ós** {'ó:s}, ook **oos** {oos}

Voorbeelden: *ózze* (*oze*) *zoon*, *ós* (*oos*) *dochter*, *ós* (*oos*) *hoes*, *ós* (*oos*) *kinjer*.

5. Tweede persoon meervoud.

Mannelijk: **eure** {'eu:/re} (voor klinkers, *d* of *h* ook **euren**)

Vrouwelijk: **eur** {eur of eu:r}

Onzijdig: **eur** {eu:r}

Deze vormen worden steeds meer verdrongen door:

Mannelijk: **ugge** {'u(g/ge)} (voor klinkers, *d* of *h* ook **uggen**)

Vrouwelijk: **ug** {u:ch}

Onzijdig: **ug** {u:ch}

Opm.: *eur(e)* is te vergelijken met Duits *euer*, en *ug(ge)* met Ned. *uw* [vergelijk voor de *g* die de plaats inneemt van de Ned. *w*, woorden als: *zjwalg* = zwaluw, *mörg* = murw, *goondig* = woensdag, *get* = wat]. Het persoonlijk voornaamwoord *uch* is te vergelijken met Duits *euch*.

Voorbeelden: *eure* (*ugge*) *zoon*, *eur* (*ug*) *dochter*, *eur* (*ug*) *hoes*, *eur* (*ug*) *kinjer*.

N.B. Zowel *eur(e)* als *ug(ge)* worden gebruikt als **beleefdheidsvormen** van de tweede persoon, zowel in enkel- als meervoud.

Voorbeelden: (enkelvoud) *hiej kënt geur eure (ugge) jas ophange; moog ich uch eur (ug) plaats aanwieze?*; (meervoud) *hiej kënt geur eur (ug) jes ophange; moog ich uch eur (ug) plaatse aanwieze?*

't eurt {et eurt} (verouderd) wordt gebruikt in de betekenis *het uwe of dat van u, dat van jullie.*

6. Derde persoon meervoud.

Mannelijk: **häöre** {'häö:/re} (voor klinkers, *d* of *h* ook **häören**)

Vrouwelijk: **häör** {häö:r}

Onzijdig: **häör** {häö:r}

[Komt volledig overeen met het bezittelijk voornaamwoord van de derde persoon enkelvoud vrouwelijk].

Voorbeelden: *häöre zoon, häör dochter, häör hoes, häör kinjer; de regeringe en häör probleme; de katte mit häör jónge; die kerre hóbbe häör bëste jaore waal gad.*

OPMERKING.

Een bijzonder gebruik van de bezittelijke voornaamwoorden van de derde persoon enkel- en meervoud doet zich voor in voorbeelden als:

mienne pap zie broor (mijn vaders broer, de broer van mijn vader), *de sjechter zien hoes* (het huis van de slager), *die vrouw häör kinjer* (de kinderen van die vrouw), *die luuj häören hóndj* (de hond van die mensen).

Zie ook de opmerking onder de zelfstandige vragende voornaamwoorden.

Aanwijzende en bepalingaankondigende voornaamwoorden.

Aanwijzende voornaamwoorden.

De gebruikelijke aanwijzende voornaamwoorden zijn: **deze** (N. deze) en **dae** (N. die).

Mannelijke vormen: **deze**: *deze man, veur deze keer, deze kènne v'r neet*

dae: *dae man, veur dae keer, dae kènne v'r neet*

Vrouwelijke vormen: **dees**: *dees vrouw, op dees meneer, dees kènne v'r neet*

die: *die vrouw, op die meneer, die kènne v'r neet*

Onzijdige vormen: **dit**: *dit wich, op dit moment, dit kènne v'r neet*

det: *det wich, op det moment, det kènne v'r neet*

In het meervoud worden de vrouwelijke vormen gebruikt: *dees mansluuj, dees vrouwe, dees wichter, enz.*

Naast **deze** wordt ook **dee** gebruikt: *veur dee keer*.

De mannelijke vormen **deze** en **dae** kunnen een eind-n krijgen vóór klinkers, d of h, bijv. *veur dezen eine keer, daen diekke miens dao, daen halve appel*.

De verbogen vorm van **dae** is **dem**: *dem kèn ich neet* (die of hem ken ik niet), *gaef det dem mer* (geef dat maar aan die of aan hem), *aan dem höbs se nieks* (aan die of aan hem heb je niets)

Wordt een zelfstandig gebruikt onzijdig aanwijzend voornaamwoord verbonden met een voorzetsel, dan worden **hiej-** en **dao-** (voor klinkers soms **daor-**) gebruikt, zoals *hier-* en *daar-* in het Nederlands, bijv. *hiejdoor* (hierdoor) i.p.v. *door dit*, *daodoor* (daardoor) i.p.v. *door det*; *daoróm* (daarom) i.p.v. óm *det*.

Het oude aanwijzende voornaamwoord **gene** (vr. **geen**, onz. **geen**) is alleen nog te horen in: *aan geen ziej* (aan gene zijde van de Maas).

Bepalingaankondigende voornaamwoorden.

De boven genoemde aanwijzende voornaamwoorden worden ook als bepalingaankondigende voornaamwoorden gebruikt, bijv. *dae man dae det gezag haet, die vrouw die det gezag haet, dae dae (dae waat) det gezag haet, enz.*

Daarnaast komt voor het bepalingaankondigende voornaamwoord **degene** of **daegene**.

Mannelijk: **degene** of **daegene**:   *degene dae det wèt, daegene dae det wèt*

Vrouwelijk: **degeen** of **diegeen**:   *degeen die det wèt, diegeen die det wèt*

Onzijdig: **'tgeen** of **detgeen**:   *'tgeen (waat) d'r gezag haet, detgeen waat d'r gezag haet*

Naast **detgeen** wordt ook **detgene** gebruikt (N.: *datgene*).

Zie verder onder V: betrekkelijk voornaamwoord (bij betrekkelijke voornaamwoorden met ingesloten antecedent).

Betrekkelijke voornaamwoorden.

1. Betrekkelijke voornaamwoorden met een antecedent.

Als onderwerp, lijdend voorwerp en (vaak) als meewerkend voorwerp worden gebruikt:

Mannelijk:	dae:	<i>de man dae det gezag haet, de man dae ich dao zoog, de man dae ich det gegaeve höb</i>
Vrouwelijk:	die:	<i>de vrouw die det gezag haet, de vrouw die ich dao zoog, de vrouw die ich det gegaeve höb</i>
Onzijdig:	det:	<i>'t dink det dao lik, 't dink det ich gekrege höb, 't maedje det ich det gegaeve höb</i>
Meervoud:	die:	<i>de sjteul die dao sjtaon, de vrouwe die ich dao zoog, de maedjes die ich det gegaeve höb</i>

Bij voorzetrels wordt gebruikt:

Bij personen: **waem:** *de man mit waem ich mitgegange bön, de vrouw door waem det gezag is, de luuj euver waem 't geit*

Bij zaken, dieren e.d.:   **wo(r)-:** *de taofel wo(r)aan ich mich gesjtote höb* (of: *wo ich mich aan gesjtote höb*); *'t paerd wo(r)op ich gereje höb* (of: *wo ich op gereje höb*); *de lol womit ze det gedaon höbbe* (of: *wo ze det mit gedaon höbbe*); *de óngerwerpe wo(r)euver v'r kalle* (of: *wo v'r euver kalle*).

Opmerkingen:

a) **waem** wordt soms gebruikt als meewerkend voorwerp: *de man waem ich det gegaeve höb, de vrouw waem ich det gezag höb*

Foutief wordt het soms ook als onderwerp of lijdend voorwerp aangetroffen: *de jóng waem det gedaon haet, de jóng waem ich gezeen höb.*

b) Vaak wordt (foutief) **waat** gebruikt na zowel mannelijk als vrouwelijk als onzijdig antecedent: *dae jóng waat dao sjiteit; die vrouw waat mich det gezag haet; 't maedje waat det zaet; 't hoes waat v'r gekoch höbbe.*

c) **dae waat** (mannelijk), **die waat** (vrouwelijk) en **det waat** (onzijdig) worden vaak als onderwerp gehoord: *de jóng dae waat det gezag haet; de vrouw die waat dao sjiteit; 't maedje det waat dao geit.*

d) Ook bij personen wordt (steeds meer) bij voorzetrels **wo(r)-** gebezigd: *de man wo(r)aan ich det gegaeve höb* (of: *wo ich det aan gegaeve höb*), *'t maedje womit ich bön oetgegange* (of: *wo ich mit bön oetgegange*); *de luuj wo(r)euver v'r gekald höbbe* (of: *wo v'r euver gekald höbbe*).

2. Betrekkelijke voornaamwoorden met ingesloten antecedent.

Bij personen: **waem**: *waem det neet wèt, wèt nieks; waem se zuus foetele, móos se droetgoje; waem ich ein teike gaef, móot beginne te renne.*

NB: In dezelfde zin worden ook gebruikt **dae** (mannelijk) en **die** (vrouwelijk): *dae det neet wèt, dae se zuus foetele, dae ich ein teike gaef.* In het meervoud worden enkel **dae** en **die** gebruikt: *die det neet wete, wete nieks, enz.*

Bij zaken: **waat**: *waat dao sjteit, kan allemaol weg; waas se zaes bös se zelf; euver waat dae gezag haet, zin v'r t èns.*

Vragende voornaamwoorden.

1. Zelfstandige vragende voornaamwoorden.

Bij personen: **waem**: *waem haet det gedaon?; waem höbs se gekaoze?; waem höbs se det gegaeve?; mit waem geis doe mit?*

Bij zaken e.d.:   **waat**: *waat lik dao?; wat gaeve v'r 'm?; wat duis se d'raan?*
(bij voorzetsetsels)   **wo(r)-**: *womit betale v'r det? (of: wo betale v'r det mit?); wodoor kump det? (of: wo kump det door?); wo(r)aan lik det? (of: wo lik det aan?).*

Opmerkingen:

In plaats van **waem** wordt vaak ook **waemp** gebruikt vóór **geur** of **g'r**, bijv.
ich weit neet waemp geur (g'r) zit.

Het Nederlandse ‘wiens’ of ‘wier’ wordt weergegeven door **waem zien** of **waem häör**:
waem zien tas is det?; waem häöre jas hink dao?; waem häör jes hange dao?

2. Bijvoeglijke vragende voornaamwoorden.

Voor het Nederlandse “welk(e)” wordt gebruikt **waatv'r(e)**; in het enkelvoud ook **waatv'r 'n(e)**.

Voorbeelden:

waatv're (aatv'r 'ne) miens zaet noe zóget?; watv'r (aatv'r 'n) vrouw leut zich zóget zègke?; watv'r (aatv'r 'n) sjtök gaon ze sjpele?; watv'r kleijer duis se dich aan?; in watv'r (aatv'r 'n) gezet höbs se det gelaeze?

A

A, a {aa} (v.) [a's {aas}] (de letter) **A, a.** - get mit ein ~ sjrieve; van ~ toet zet; 't ABC {aa/bēe/'see}; de A.O.W. {aa/oo/'wee}. // (de muziekknot) **a.** - ein sjtök in ~ groot.

aa {aa} (tsw.) **ah, aha, oh.** - [uiting van verrassing, blijde constatering] ~, dao höbs se-n-'m!; ~, det is fein!; [bij goede scherts of terechtwijzing] ~, meint g'r det!; ~, zit det zo!; ~ zo!

aad {aa:t} I (bn.) [aje {'aa/je}], aaj {aaj}, aad {aa:t}; verbogen vorm aadjs {aatjs} / ajer {'aa/jer}; aajs(te) {'aajs/te)} of aadjs(te) {'aatjs/te)} (D. alt; N. oud) **oud.** - [leeftijd aanduidend] wie ~ is det wich?; hae is ajer es mich; de aadjste van de kinjer; hae is de aadjste toes; dae wien is teen jaor ~; [i.t.t. jong] hae is ~ en wies genög; hae waert al ein jääörke ajer; wie ajer wie gekker; es se ajer waers, waers se ouch versjteniger; jónk geleerd, ~ gedaon; de aaj luuj (de bejaarden, de oude mensen, ook: de oude lui, de ouders); [bejaard] 'nen aje miens (een oude man, een bejaarde); 'n ~ miens (een oude vrouw), 'n aaj vrouw; hae is ~ en versjlete; d'r ~ oetzeen; op ziennen aje daag mós d'r det nag mitmake; 'n ~ wief (oud wiff; kletskous, ouwe zeur; geliefde carnavalsfiguur); 'n aaj zaeg (zeurpiet); 'n aaj hoor ('n ouwe hoer, als scheldwoord; ook: kletskous); ich höb aaj bein, ich kan neet meer mitkómmme; hae haet 'nen aje kop gekrege; [reeds lang bestaand, i.t.t. nieuw] 'nen aje vrundj van mich; aaj kënnisse; hae blief altied de aje; 'n ~ gebroek; 'n ~ gezékkde; aje klaore (oude jenever); aad beer (donker bier); beer mós se neet ~ laote waere; aje kees; aaj mik; ~ iezer; ~ pepier; 'n ~ hoes; aaj beuk; doot dich dien aaj kleijer aan!; op 'nen aje fiets mós se 't lere; emes veur ~ voel laote ligke; 'n aaj móp; [niet meer als zodanig bestaand of functionerend] de aje burgemeester; miennen aje baas; ich gaon weer 'ns nao mien ~ kefee; ~ Zjwame; oppen aje voot wiejer gaon; [uit oude tijden stammend, tot de oude tijden behorend] de goje aje tied; d'n aje Limburger (het Oud-Limburgs Schuttersfeest); aaj muntje; hae is van d'n aje sjtem-

pel; des nag get oet den ajen tied, des nag get oet de aaj doos (*uit het verleden*); det is get aadjs. **II** (zn., o.) [geen mv.; verbogen vorm aadjs] [oude mensen] ~ en jónk wore biejein; [oudejaarsavond] ~ en nuuj viere (*de jaarwisseling vieren*); [het verleden] alles woer weer wie van aadjs. **III. aje** (zn., m.) [mv. aje] [bejaarde, oude man] mós se daen aje dao èns zeen!; [de baas, de chef (min of meer denigrerend)] det haet d'n aje mich gezag; [vader] det moog ich neet van miennen aje; [bij het kienien:] d'n aje (90). **IV. aaj** (zn., v.) [mv. aje] [oude vrouw] die aaj kan-d'r nag get van!

aad- {aa:t-} (in samenst.) (N. oud-, D. alt-) **oud-, gewezen,** bijv. **aad-burgemeister** {aa:d/bu:r/ge/'mei:s/ter} (m.) oud-burgemeester; **aad-hoof** {aa:t/'hoof} (m.) oud-hoofd (van de school); **aad-keplaon** {aa:t/-ke/'plaon} (m.) oud-kapelaan; **aad-pesjtoor** {aa:t/pe/'sjtoor} (m.) oud-pastoor; **aad-wèthajer** {aa:t/'wèt/haa:/jer} (m.) oud-wethouder.

aadiezerhanjet {aa:/'dîë:/zer/(h)a/njel} (m.) (~s) **handel in oud ijzer.**

aadiezerhanjeleer {aa:/'dîë:/zer/(h)a/nje-leer} (m.) (~s) **handelaar in oud ijzer.**

aadjaor {aa:t/'jaor} (o.) **oudejaar(sdag).** - mit ~. **aadjaorsaovindj** {aa:t/jaor/'zao:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **oudejaarsavond.** - op ~ waert vuurwerk aafgesjtaokey.

aadjaorsdaag {'aa:t/jaorz/'daa:ch} (m.) [geen mv.] **oudejaarsdag.** - op ~ këns se ederein 'ne goje roetsj winse.

aadjs(te) {'aatjs/te}, zie **aad** (I en II).

aadrikskunde {'aa:/dri:ks/ku:n/de} (v.) **aardrijkskunde.**

aadwieveral {aa:t/'wië:/ver/ba:l} (o.) **oude-wijvenbal** (met carnaval) [in Swalmen wordt alleen een **wieverbal** georganiseerd].

¹**aaf** {aaf} (v.) zie **naaf.**

2aaf {zowel aa:f als aaf, verwisselbaar in de meeste gevallen; dit geldt ook voor met aaf-samengestelde ww.} (bw., soms *predicatief bn.*) (N. af, D. ab) **af.** - [verwijdering aanduidend, vaak in benedenwaartse richting, met of zonder gedachte aan beweging, vaak van ... ~; vormt scheidbare ww.] ze kwome van de mert ~; hae sjpróng vanne fiets ~; van de taofel ~ valle; ze kwome net van de taofel ~; de kaeltel van 't vuur ~ zitte; teen maeter van 't raam ~; links~, rechts~, berg~; op en ~ loupe;

aafaegē

't geit op en ~ (*het gaat op en neer, ook: er zijn hoogtepunten en dieptepunten*); ze leep 'n sjtōkske mit mich ~ (*ze liep met mij op*); van zich ~ kalle; doe bös ~ (*bij het spel*); doe bös nag neet van mich ~, menke!; veurzitter ~ zin; van zien vrouw ~ wille; good ~ zin; dao is d'r good van ~ gekómme; van zich ~ biete; 'ne nuje jas kan d'r neet van ~; van zich ~ sjpraeke; dao wis ich nieks van ~; [*van tijd*] van noe ~; ~ en toe, zie **aventoe**; [op ... ~] hae kwoom op mich ~; oppe man ~; op 't gevraor ~ det-d'r neet kump; det woor op 't kentje ~; des oppe kop ~ twee maeter; oppe menuut ~; [*voltooid, klaar*] 't werk is ~; 't is ~ (*ook: het is piekfijn in orde*); 't werk ~ höbbe; hae woor d'r ram van ~ (*hij was totaal de kluts kwijt*); en daomit ~ ! {altijd aaf} (en daarmee uit!).

aafaegē {'aa:f/ae/ge of 'aa:/vèè/ge} (ww.zw.) [aege] **afeggen.** - 't landj ~ (*om het uitgestrooide zaad onder de grond te werken*).

aafbaeje {'aa:v/bae:/je} (ww.zw.) [baeje] **afbidden.** - in de oorlog höbbe de luuj zich heel get aafgebaedj; Slevheer van 't kraufts ~ (*gezegd van iemand die overdreven godsdienstig is*); emes 'n vrat ~.

aafbakke {'aa:v/ba:(k)/ke} (ww.st.) [bakke] **afbaken.** - de breudjes ~.

aafbeelde {'aa:v/beel/de} (ww.zw. 7b) (N. afbeelden) **afbeelden.**

aafbeelding {'aa:v/beel/ding} (v.) [~e / ~ske] **afbeelding.** - 'n boek mit väöл ~e.

aafbeje {'aa:v/bee:/je} (ww.st.) [beje] **afbieden, afdingen.** - dao kóns se neet op ~.

aafbelle {'aa:v/be(l)/le} (ww.zw.) [belle] **afbel- len.** - ze kump neet, ze haet aafgebeld; sjtad en landj ~.

aafbesjtèlle {'aa:v/be/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [besjtèlle] **afbestellen.** - v'r höbbe de taofel weer aafbesjteld.

aafbetale {'aa:v/be/taa:/le} (ww.zw.) [betale] **afbetaLEN.** - ózze auto is nag neet aafbetaald.

aafbiete {'aa:v/bîè:/te} (ww.st.) [biete] **afbij- ten.** - [met de tanden] 'n sjtök van ein bótram ~; van zich ~; [met een afbijtmiddel] de vèrf van de deursjtie ~.

aafbikke {'aa:v/bi:(k)/ke} (ww.zw.) [bikke] **afbikken.** - sjtein ~.

aafbinje {'aa:v/bi/nje} (ww.st.) [binje] **afbin- den.** - 'ne erm baouve 'n wónj ~.

aafblaffe {'aa:v/bla:(f)/fe} (ww.zw.) [blaffe]

afblaffen. - ich waerde dao aan 't loket aaf- geblaf.

aafblajere {'aa:v/blaa:/je/re} (ww.zw. 1) **af- bladderen.** - de vèrf is aafgeblajerd.

aafblaoze {'aa:v/blao:/ze} (ww.st.) [blaoze] **afblazen.** - sjtaof van de taofel ~; sjtoum ~; de veursjtelling is aafgeblaoze (*gaat niet door*).

aafblieve {'aa:v/bliè:/ve} (ww.st.) [blieve] **afblijven.** - blief dao mit dien vingers van aaf; blief van mien kamer aaf; blief van mich aaf.

aafboenne {'aa:v/boe(n)/ne} (ww.zw.) [boen- ne] **afboenen.**

aafbórstele {'aa:v/bó:r/ste/le} (ww.zw.) [bórste- le] **afborstellen.** - 'ne hood ~; 't paerd ~.

aafbouwe {'aa:v/bou/we} (ww.zw.) [bouwe] **afbouwen.**

aafbranje {'aa:v/bra/nje} (ww.zw.) [branje] **afbranden.** [onoverg.] - det hoes is veurig jaor aafgebrandj; [fig.] naodet 'm det gezag woor, is d'r gans aafgebrandj; [overg.] de vèrf ~; 'n vrat ~; de heij ~.

aafbraeke {'aa:v/brè:/ke} (ww.st.) [braeke] **afbreken.** - [onoverg.] d'r is 'ne tak aafgebrao- ke; 't verhaol brik dao inéns aaf; [overg.] 'ne tak van 'ne sjtroc ~; 'n telefoongesjprek ~; 'n hoes ~; ze höbbe 't kónzaer inne gezet ram aaf- gebraooke.

aafbringe {'aa:v/bri/nge} (ww.st.) [bringe] **naar beneden brengen.** - bring mich 't book mit aaf; **afbrengen.** - emes van zienne teks ~; hae haet 't d'r good van aafgebrach.

aafbrókkele {'aa:v;bró:(k)/ke/le} of **aafbrok- kele** {'aa:v/bro:(k)/ke/le} (ww.zw.) [brókke- le, brokkele] **afbrokkelen.** - d'n Aborg is in de loup van de jaore flink aafgebrókkeld (of aafgebrokkeld).

aafbuige {'aa:v/bui:/ge} (ww.st.) [buige] **afbuigen.** - de waeg buig nao rechs aaf.

aafdaak {'aa:v/daa:k} (o.) [daak] **afdak.** - ónger ein ~ sjule.

aafdale {'aa:v/daa/le} (ww.zw.) [dale] **afdalEN.** - biej 't ~ van dae berg is d'r gevalle; in de mien ~.

aafdanke {'aa:v/da:ng/ke} (ww.zw.) [danke] **afdanken.** aafgedankde kleijer; ze höbbe-n- 'm aafgedank.

aafdeiling {'aa:v/dei:/ling} (v.) [~e] **afdeling.** - det vinjs se op de ~ kinjerkleijing; ze sjpe- le in de hoogste ~.

aafdèkke {'aa:v/dè:(k)/ke} (ww.zw.) [dékke]

- aafdekken.** - de koel ~ mit 'n sjtök plestiek; de aerpele ~; 'n sjtök van de foto ~.
- aafdoktere** {'aa:v/do:k/te/re} (ww.zw. 1) **aaf-dokteren.** - in mie laeve höb ich mich heel get aafgedokterd.
- aafdoon** {'aa:v/doo:n} (ww.st.) [doon] **aafdoen.** - zich de hood ~; dao kóns se dien heudje veur ~ (*daar kun je je petje voor afnemen*); de dèksel van eine kaetel ~; de muiubele mit 'ne sjtaoflap ~ (*afvegen, schoonvegen*); zich de baard laote ~ (*scheren*); 't graas ~ (*afmaaien*); kónt g'r neet get van de pries ~?; hae haet aafgedaoon biej de sjötteriej; veur mich haet d'r aafgedaoon.
- aafdrage** {'aa:v/draa:/ge} (ww.st.) [drage] **aafdragen.** - aafgedrage kleijer; geldj ~.
- aafdrejje** {'aa:v/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **aafdraaien.** - [overg.] det bendje höbs se al dök aafgedrejd; 'n film ~; [onoverg.] det bendje is bienao aafgedrejd; dao mótt g'r links ~.
- aafdreugdook** {'aa:v/dreu:g/dook} (m.) [dook] **aafdroogdoek, theedoek.**
- aafdreughandjdook** {'aa:v/dreu:ch/(h)a:njtj-/dook} (m.) [dook] **aafdroogdoek, theedoek.**
- aafdreuge** {'aa:v/dreu:/ge} (ww.zw.) [dreuge] **aafdrogen.** - de sjöttele ~ mit de sjöttele-handjdoek; zich ~ mit 'ne handjdoek; zich zien traone ~. // **aframmen.** - ze höbbe-n 'm flink aafgedreug.
- aafdrieve** {'aa:v/drié:/ve} (ww.st.) [drieve] **aafdrijven.** - (onovergankelijk) de boot is aafgedreve; de wolke zin aafgedreve; (*overgankelijk*) mit 'n beutje de Zjwaam ~; wurm ~.
- aafdrök** {'aa:v/drö:k} (m.) [~ke / ~ske] **aafdruk.** - de ~ van emes zien vingers; twelf ~ke laote make van ein foto.
- aafdrökke** {'aa:v/drö:(k)/ke} (ww.zw.) [drökke] **aafdrukken.** - 'n foto laote ~; lètters ~.
- aafduje** {'aa:v/dûû/je} (ww.zw.) [duje] **aafdu-wen.** - emes van de brök ~; 'n beutje ~.
- aafdwale** {'aa:v/dwaa/le} (ww.zw.) [dwale] **aafdwalen.** - van de waeg ~; mit zien gedachte ~.
- aafdweijele** {'aa:v/dwei/je/le} (ww.zw.) [dweijele] **aafdweilen,** - de floer ~.
- aafdwinge** {'aa:v/dwi/nge} (ww.st.) [dwinge] **aafdwingen.** - eerbied ~.
- aafgaeve** {'aa:f/chèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **aafgeven.** - [overg.] 'n brefke aan emes ~; ze dwónge-n 'm óm zien heel geldj aaf te gaeve; [onoverg.] die deur is net gevèrf, ze guf nag aaf; nag ein pötje en den móos doe mer ~ (*bij*
- het kaarten: de kaarten geven voor het laatste rondje); op emes ~ (*kritiek uiten op iemand*).
- aafgank** {'aa:f/cha:ngk} (m.) [geen mv.] **afgang.** - 't woord 'ne ~ veur 'm. // **ont-lasting.** - hae haaj blood biej d'n ~.
- aafgaon** {'aa:f/chao:n} (ww.st.) [gaon] **afgaan.** - [onoverg.] - van 'ne sjtöol ~; de plaoster is d'r van aafgegange; opkómme en ~ op 't toneel; mit det sjtök kónne ze beheurlik ~; mit emes 'n sjtök ~ (*oplopen*); de hóndj ging op 'm aaf; op 'n baan ~; ~ op waat d'r in de gezet sjteit; det geit 'm good aaf; 't gewaer ging aaf; d'r geit teen perzent van de pries aaf; de nujigheid geit dao gauw van aaf; 't waer geit aaf (*het begint te dooien*); [overg.] 't heel dörp ~; 'n trap ~.
- aafgelaef** {'aa:f/che/lèèf} (bn.) [~de, ~de, ~] **aafgeleefd.** 'ne ~de aje miens; mit zien feertig zuut d'r al ~ oet.
- aafgelaeg** {'aa:f/che/lèè:/ge} (bn.) **aafge-legen.**
- aafgelaje** {'aa:f/che/laa:/je} (bw.) **aafgeladen.** - 't woord d'r ~ vól.
- aafgewènne** {'aa:f/che/wè(n)/ne} (ook **aaf-wènne** {'aa:f/wè:(n)/ne}) (ww.zw.) [(ge)-wènne] (D. abgewöhnen) **afwennen.** - det drinke móos se dich èns ~.
- aafgezaeg** {'aa:f/che/zèèch} (bn.) [~de, ~de, ~] **aafgezaagd.** - 'n ~de móop.
- aafgod** {'aa:f/chot} (m.) [god] **aafgod.**
- aafgoje** {'aa:f/choo/je} (ww.zw.) [goje] **aafgooen.** - emes de trap ~;appele van 'ne boum ~.
- aafgrave** {'aa:f/chraa:/ve} (ww.st.) [grave] **aafgraven.**
- aafgraze** {'aa:f/chraa/ze} (ww., zw.) [graze] **aafgrazen.**
- aafgreize** {'aa:f/chrei/ze} (ww.zw.) [greize] **aafhuijen.** - ze höbbe zich get aafgegreis.
- aafgrondj** {'aa:f/chró:njtj} (m.) [aafgrunj] {'aa:f/chrunj}/ aafgrundje {'aa:f/chrunj/-tje} **aafgrond.** - 'ne sjteile ~.
- aafguns** {'aa:f/chu:ns} (v.) [geen mv.] **aafgunst.**
- aafhaje** {'aa:f/haa:/je} (ww.st.) [haje] **aafhou-den.** - de kinjer van de waeg ~; hae kós zien henj d'r neet van ~; zien ouge neet van get aaf kónne haje; de boot ~; emes get van zien loon ~; doe hèls mich van mien werk aaf.
- aafhakke** {'aa:f/ha:(k)/ke} (ww.zw.) [hakke] **aafhakken.** - 'ne tak ~; zich 'ne doem ~; de gróndj ~ (*de bovenste laag aarde met de hak verwijderen*).
- aafhange** {'aa:f/ha/nge} (ww.st.) [hange]

aafhanjele

aafhangen. - laot dien haor mer geweun ~; 'n deur ~ (*passend maken en van hang- en sluitwerk voorzien*); die deur hink aaf (*hangt scheef*); det hink van dich aaf; 't hink d'r van aaf.

aafhanjele {'aa:f/ha:nje/le} (ww.zw.) [hanjele] **aafhandelen.** - laot de plisie det mer ~; de zaak is aafgehanjeld.

aafhankelik {'aa:f/ha:ng/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **aafhankelijk.**

aafhäöke {'aa:f/häö/ke} (ww.zw.) [häöke] **aafhaken.** - [overg.] de aanhangwage ~; [onoverg.] nao twee wèdsjtriede höbbe ze aafgehäök.

aafhaole {'aa:f/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **aafhaolen.** - haol mich èns get lakes aaf (*naar benden*); de was ~; de bèdder ~; haol dem van zien kamer aaf; 'n plaoster van ein wónj ~; aete ~ biej de Sjinees; de vergunning gaon ~ op 't gemeindehoes; emes van de trein ~; ze kómme mich dalik ~.

aafhelpe {'aa:f/he:l/pe} (ww.st.) [helpe] **aafhelpen.** - emes van zien pien ~; emes van zie geldj ~.

aafhóddele {'aa:f/hó:(d)/de/le} (ww.zw.) [hóddele] **afsukkelen.** - mit det wich höbbe ze mich get aafgehóddeld!

aafhoffe {'aa:f/hö:(f)/fe} (ww.zw.) [höffe] **afheffen, afillen.** - get van 'ne wage ~; [bij kaartspel] doe moogs ~ (*een kaart of kaarten van de stok nemen*).

aafhómpеле {'aa:f/hó:m/pe/le} (ww.zw.) [hóm-pele] **afstrompelen.** - de trap ~.

aafhouwe {'aa:f/hou/we} (ww.zw.) [houwe] [overg.] **aafhouwen, afslaan.** - ze höbbe-n-'m van zienne fiets aafgehodj; 'n sjtök van 'ne paol ~; ich houw dich de kop aaf!; emes zien patsj ~. // [onoverg.] **weggaan, afdruipen, zich verwijderen, vertrekken.** - houw aaf!

aafhure {'aa:f/húu:/re} (ww.zw.) [hure] **aafhuren.** 'ne zaal ~.

aafjääöke {'aa:f/jääö:/ke} (ww.zw.) [jääöke] **afzwoegen.** - d'r is heel get aafgejääök vandaag.

aafjekkere {'aa:f/je:(k)/ke/re} (ww.zw.) [jekkere] **door ruw gebruik doen slijten.** - in tied van nieks haaj d'r zienne nuje fiets aafgejekkerd.

aafkaarte {'aa:f/kaa:r/te} (ww.zw.) [kaarte] **aafkaarten.** - ze höbbe heel get aafgekaart.

aafkaere {'aa:f/kéë:/re} (ww.zw.) [kaere] [met een bezem] **schoonvegen.** - de sjtoep ~.

aafkalle {'aa:f/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **aafpraten.** - ze höbbe mit häör twee heel get aafgekald; v'r könne de heel zaak noe waal ~.

aafkaoke {'aa:f/kao:/ke} (ww.zw.) [kaoke] **afkoken.**

aafkappe {'aa:f/ka:(p)/pe} (ww.zw.) [kappe] **afkappen.** - 'ne tak van 'ne boum ~; 'n gesjprek ~; 'n waord ~.

aafkeddere {'aa:f/ke(d)/de/re} (ww.zw.) [keddere] **afhollen, afrennen.** - ze kwome de Posberg aafgekeddert.

aafkeime {'aa:f/kei:/me} (ww.zw.) [keime] **afkammen, afkraken.** - de raod keimde de planne van 't kolleezje aaf.

aafkene {'aa:f/kee/ne} (ww.zw.) [kene] (aardap-pels) **van uitlopers ontdoen.** - de aerpele ~.

aafkerig {'aa:f/kee/rich} (bn., altijd predicatief) [~er; ~s(te)] **afkerig.** - ich bön dao ~ van.

aafketse {'aa:f/ke:t/se} (ww.zw.) [ketse] **afket-sen.** - de kogel ketsde aaf op 'ne sjtein; 't plan is aafgekets.

aafkeule {'aa:f/keu/le} (ww.zw.) [keule] **afkoe-lén.** - [overg.] dae windj keult ós good aaf; es doe mit 'm kals, zal 'm det waal ~; [onoverg.] 'n fles beer laote ~; de moter móet eers ~; nao die bies is 't gans aafgekeuld.

aafkeure {'aa:f/keu/re} (ww.zw.) [keure] **afkeuren.** - 'ne wage ~; waat dae zaet, keur ich aaf; aafgekeurd waere veur de militaere deens.

aafkieke {'aa:f/kië:/ke} (ww.st.) [kieke] **afkij-ken.** - in de klas moogs se neet ~; det höb ich van mie broor aafgekeke; de ganse waeg ~.

aafklenjere {'aa:f/kle/nje/re} (ww.zw.) [klenjere] **afkletsen.** - v'r höbbe heel get aaf te klenjere.

aafkleure {'aa:f/kleu/re} (ww.zw.) [kleure] **afkleuren.** - kinjer, noe moog g'r de teikening ~.

aafklumme {'aa:f/klu(m)/me} (ww.st.) [klum-me] **afklommen.** - in de berg höbbe v'r heel get aafgeklomme.

aafknage {'aa:f/knaa/ge} (ww.zw.) [knage] **afknagen.** - 'ne knaak ~; de muus höbbe ein sjtök van de izolasie aafgeknaag.

aafknappe {'aa:f/kna:(p)/pe} (ww.zw.) [knappe] **afknappen.** - 't touw is aafgeknap; op die probleme bön ich aafgeknap.

aafkniepe {'aa:f/knië:/pe} (ww.st.) [kniepe] **afknijpen.** - de kop van 'ne nagel ~; in deens höbbe ze-n-'m good aafgeknepe (afgebeuld).

- aafknippe** {'aa:f/kni:(p)/pe} (ww.zw.) [knippe]
aafknippen. - 'n sjtök van 'ne vaam ~; emes de haor ~.
- aafkómme** {'aa:f/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme]
aftkommen. - kóm van die kamer aaf!; wo kumps se van aaf?; wo kump det waord van aaf?; de trap ~; d'r zin weer nuuj richliene aafgekómme; ich kan mer neet van dae hoos ~; ich bön d'r good van aafgekómme; morgé kump det werk aaf.
- aafkóms** {'aa:f/kóms} (v.) [geen mv.] **aftkomst.**
- aafkómstig** {'aa:f/kóm/stich} (bn.) [-e, ~e, ~] **aftkomstig.**
- aafkórte** {'aa:f/kó:r/te} (ww.zw. 7b) **aftkorten.** - 'n waord ~; zich de waeg ~.
- aafkoupe** {'aa:f/kou:/pe} (ww.onr.) [koupe]
afkopen. - daen aje wage köp dich nemes aaf; 'ne sjlaag ~ (bij het kaarten); de sjöldj ~.
- aafkratse** {'aa:f/kra:t/se} (ww.zw.) [kratse]
aafkrabben, afkrassen. - de vèrf ~; mit de nagel get rós ~. // **per fiets aflaggen.** - ze höbbe gister heel get kilemaeterkes aafgekrats mitte fiets.
- aafkriegen** {'aa:f/kriê:/ge} (ww.st.) [kriegen] **1. afnemen, afpakken.** - de was ~; krieg dich mer 'n kaart aaf (neem maar een kaart van het stapeltje). **2. afkrijgen, voltooiien.** - ich höb mie hoeswerk neet aafgekrege.
- aafkroope** {'aa:f/krôë:/pe} (ww.st.) [kroope]
afkruipen. - veurzichtig 't daak ~; van 'ne sjtool ~.
- aafkwæle** {'aa:f/kwèè:/le} (ww.zw.) [kwæle]
zich ~, zich afkwellen. - ze höbbe zich dao jaorelank mit aafgekweld.
- aaflache** {'aa:f/la:/che} (ww.zw. of onr.) [lache]
aflachen. - v'r höbbe dao heel get aafgelach.
- aaflaeze** {'aa:f/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **aflenzen.** - det kóns se op de termemaeter ~; 't voor van zie gezich aaf te laeze; name ~.
- aaflaje** {'aa:f/laa:/je} (ww.st.) [laje] **afladen.** - aerpele van 'n ker ~; 'n ker ~. // **zie: aafgelaje.**
- aaflakte** {'aa:f/la:(k)/ke} (ww.zw.) [lakke]
aflakken. - die deur kan noe waal aafgelak waere.
- aaflaot** {'aa:f/laot} (m.) [~e] **aflaat.** - 'ne ~ verdene; 'ne vóolle ~.
- aaflaote** {'aa:f/lao/te} (ww.st.) [laote] **aflatén,**
neerlaten. - ich laot 'm neet van de kamer aaf; de luuksafleks ~; water van 't plat daak ~; ziennen hood ~; 'ne naam van 'n lies ~.
- aaflassé** {'aa:f/la:(s)/se} (ww.zw. 6) **adge-**

- lasten.** - ze wille dae wedsjtried ~.
- aaflebbere** {'aa:f/le:(b)/be/re} (ww.zw.) [lebbere] **aflíkken, afsabbelen.** - ze zoot zich de vingers aaf te lebbere; ein maedje ~ (met kussen overladen); ein aafgelebberde vrouw (afeleefde).
- aafleije** {'aa:f/lei/je} (ww.zw.) [leije] **afliden.** - doe móos mich neet de ganse tied ~; 't waord 'krek' is aafgelèdj oet 't Frans.
- aafleijing** {'aa:f/lei/jing} (v.) [~e] **afliding.** - veur ~ zorge; ~e van wäörd.
- aaflekke** {'aa:f/le:(k)/ke} (ww.zw.) [lekke]
aflíkken. - 'n ieske ~; zich de móndj ~; zich de vingers ~; det is ein aafgelekde bóttram (gezegd van een meisje dat steeds met andere jongens omgaat).
- ¹aafligke** {'aa:f/li(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke]
aflaggen. - de sjluijer ~; 'ne doje miens ~; 't taenge emes mótté ~; 'n verklaoring ~; 'n bezeuk ~; v'r höbbe heel get kilomaeters te voot aafgelag.
- ²aafligke** {'aa:f/li(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] [van een hond] **aflíggen.** - lik aaf!
- aaflitse** {'aa:f/lit:/se} (ww.zw.) [litse] **aflíjden.** - van de sjtoep ~.
- aafloekse** {'aa:f/loe:k/se} (ww.zw. 6) **op slinkse wijze afhandig maken.** - emes 'n paar kölse ~.
- aafloestere** {'aa:f/lôë:s/te/re} (ww.zw.) [loestere] **afluisteren.** - ze höbbe 't ganse bendje aafgeloesterd; v'r zin aafgeloesterd.
- aafloop** {'aa:f/lou:p} (m.) [geen mv.] **afloop.** - nao ~ van de mès; ich veursjpel 'ne sjechte ~.
- aafloupe** {'aa:f/lou:/pe} (ww.st.) [loupe]
aflopen. - [overg.] 'n trap ~; 'ne waeg ~; sjtad en landj ~; 't gans dörp ~ mit donateurskaarte; de vèrf van de floer ~; [onoverg.] loup neet van de sjtoep aaf, kinjer!; 't zjweit leep 'm vanne kop aaf; op emes ~; 'n sjtök mit emes ~ (oplopen); 't landj llop hiej aaf nao de Zjwaam; water laote ~; de plaat is aafgeloupe; de bandj is van 't raad aafgeloupe; de wèkker leep aaf; 't fees is aafgeloupe; 't is gelökkig good aafgeloupe; binne 'n paar daag is 't mit 'm aafgeloupe; wie zal 't mit 'm ~?
- aafmake** {'aa:f/maa:/ke} (ww.zw.) [make]
afmaken. - zie werk ~; ze höbbe zich dao gemekkelik van aafgemaak; 'ne hóndj ~.
- aafmelje** {'aa:f/me/lje} (ww.zw.) [melje] **aafmelden.** - emes op sjool ~; zich ~.
- aafnumme** {'aa:f/nu(m)/me} (ww.st.) [²numme]
afnemen, afhandig maken. - [overg.] emes

aafpakke

- zien beurs ~; emes ein ekzame ~; de hood ~; kaarte ~ (van de sjtok); emes blood ~; [onoverg.] ~ in gewich; de belangstelling noom aaf; de koorts is aafgenaome.
- aafpakke** {'aa:f/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] **aafpakken, afnemen, afhandig maken.** - emes zien beurs ~; get van de taovel ~; 'n kaart ~ (van de sjtok); de dèksel van ein doos ~; de was ~.
- aafpäöle** {'aa:f/päö/le} (ww.zw. 1) **afpalen.** - 'n sjtök weij ~; 'n bouwplaats ~.
- aafpeigere** {'aa:f/pei:/ge/re} (ww.zw. 1), **zich ~: zich moe maken, zich afmatten, zweegen.** - v'r höbbe ós de ganse daag aafgepeigerd; hae zoog d'r aafgepeigerd oet.
- aafpingele** {'aa:f/pi:nge/le} (ww.zw. 1) **aafpingelen, afdingen.**
- aafpitse** {'aa:f/pi:t/se} (ww.zw.) [pitse] **afknijpen, afnijpen.** - hae haaj eers 't köpke van de zjwaegel aafgepits.
- aafplökke** {'aa:f/plö:(k)/ke} (ww.zw. of onr.) [plökke] **aafplukken.** - ze höbbe de lèste appele aafgeploch (of aafgeplök).
- aafprazele** {'aa:f/praa:ze/le} (ww.zw.) [prazele] **afkeuvelen, afkletsen.** - ze höbbe ónge-rein heel get aafgeprazeld.
- aframmele** {'aa:f/ra(m)/me/le} (ww.zw.) [rammelle] **aframmen.** - emes flink ~; 't wich rammelde 't gedichske flot aaf.
- aafraoje** {'aa:f/rao:/je} (ww.st.) [raoje] **afraden.** - emes de koup van get ~; emes ~ óm daohaer te gaon; die film waert aafgeraoje veur kinjer.
- aafreije** {'aa:f/rei/je} (ww.zw. 3a) **afreien, ega-liseren.** - 'n zandjbèd ~.
- aafrente** {'aa:f/re/nge} (ww.zw.) [renge] **afha-len** (boontjes). - aafgerengde bone.
- aafreuper** {'aa:f/reu/per} (m.) [~s] **afroeper** (spec. iemand die nummers e.d. afroeft, bijv. bij het kienspel).
- aafrichte** {'aa:f/ri:ch/te} (ww.zw.) [richte] **africhten.** - 'ne hondj ~; 'ne aafgerichde baer.
- aafrieje** {'aa:f/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **afriden.** - van de mert ~; (van) 'ne berg ~; de ganse sjtraot ~; mit emes ~ (meirijden); es doe det neet duis, den riedj dae waal mit dich aaf (*dan roept hij je wel ter verantwoording*); wienee mós se ~ ? (*rijexamen doen*).
- aafriete** {'aa:f/rië:/te} (ww.st.) [riete] **afrijten.** - 'ne tak van 'ne boum ~; 't pepier van get ~. // d'r 'ne ~ (er eentje laten vliegen, een wind laten).
- aafrit** {'aa:f/ri:t} (v.) [rit] **afrit.** - doe mós dich de ~ Remunj pakke.
- aafroeffele** {'aa:f/roe:(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **afraffen.** - ze roeffelde de rozekrans aaf.
- aafroetsje** {'aa:f/roe:ti:sje} (ww.zw.) [roetsje] **afgliden.** - 'n roetsjbaan ~; van de sjtoep ~; de bòks roetsjds 'm aaf.
- aafroop** {'aa:f/roop} (m.) [geen mv.] **afroep, opvraag.** - get op ~ koupe.
- aafrope** {'aa:f/roo/pe} (ww.st.) [rope] **afroopen.** - emes van taovel ~; name ~; van de praek-sjtool get ~.
- aafrume** {'aa:f/rùù/me} (ww.zw. 2) (N.) **afrui-men.** - de taovel ~.
- aafsjepe** {'aa:f/sjee:/pe} (ww.zw. 5a) **afsche-pen.** - ich laot mich door hem neet daomit ~.
- aafsjeté** {'aa:f/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **afschie-den.** - 'n gewaar ~; de vogel ~ (*bij het konings-schieten*); kraone ~.
- aafsjiéd** {'aa:f/sjìé:t} (o.) [geen mv.] (N.) **afscheid.** - 't ~ van zien kinjer veel 'm zjwaor; ~ van emes numme.
- aafsjkikke** {'aa:f/sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke] **afzenden.** - v'r sjikke det vandaag nag aaf.
- aafsjinne** {'aa:f/sji(n)/ne} (ww.zw.) [sjinne] **afzwoegen** (spec. met het paard). - hae haet heel get aafgesjind.
- aafsjaag** {'aa:f/sjlaag} (m.) [sjlaag] **afslag.** - de derde ~ pakke.
- aafsjaon** {'aa:f/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **afslaan.** - [overg.] emes de hood vanne kop ~; 'ne aanval ~; hae sjleit nieks aaf es vlege; 'n hoon de kop ~; de aerpele ~ (*het droge loof van de aardappelen tijdens de oogst verwijderen*); 't veursjtel is aafgesjlage; alle hulp ~; [onoverg.] de pries van de benzien is aafgesjlage; de moter sjleit mich al aaf; rechs of links ~.
- aafslikke** {'aa:f/sjli:(k)/ke} (ww.zw.) [sjlikke] **afslikken, doorslikken.**
- aafsjoekke** {'aa:f/sjloë:(k)/ke} (ww.zw.) [sjloekke] **afslikken, doorslikken.** - hae sjloekde det in eine keer aaf.
- aafsjoete** {'aa:f/sjlöë:/te} (ww.st.) [sjloete] **afsluiten.** - 'n deur ~; 'ne fiets ~; 'ne waeg ~ veur 't verkeer; emes 't gaas ~; 'n hoofsjtök ~; 't fees ~ mit 'ne polenaes; de beuk ~; 'n verzekering ~.
- aafsjoeter** {'aa:f/sjlöë:/ter} (m.) [~s] **afsluiter.**
- aafsjoeting** {'aa:f/sjlöë:/ting} (v.) [~e] **afsluiting.** - de ~ van de waeg doert noe al tweag; 'n sjtevige ~.

- aafsjmienke** {'aa:f/sjmie:ng/ke} of **aafsjmin-ke** {'aa:f/sjmi:ng/ke} (ww.zw.) [sjmienke, sjminke] **afschminken**. - nao d'n optoch kóns se dich ~.
- aafsjnieje** {'aa:f/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnieje]
1. **afsnijden**. - blome ~; 'n sjtök van ein wórs ~; emes de sjträöts ~; 'ne boch ~; det sjniedj mich de aom aaf; emes de waeg ~; 't lektris is aafgesjneje.
  2. **over de brug komen** (met geld of andere beloning, na het verrichten van een werk of dienst). - hae haet neet aafgesjneje.
- aafsjödde** {'aa:f/sjö(d)/de} (ww.zw.) [sjödde] **afgieten**. - de aerpele ~. // **afschudden**. - ze höbbe de achtervolgers aafgesjöd.
- aafsjöppé** {'aa:f/sjö:(p)/pe} (ww.zw.) [sjöppé] **afscheppen**. - aerd ~; 't vèt van de soep ~. // **afschoppen** (zie **aafsjtampe**). - emes van 't veldj ~.
- aafsjpekke** {'aa:f/sjpe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **afslanken**. - doe móos neudig get ~.
- aafsjpele** {'aa:f/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **afspelen**. - 'n plaat ~; 'ne wèdsjtried ~; 'n toneelsjtok toet 't inj toe ~; in de oorlog haet zich heel get aafgesjpeeld.
- aafsjpeule** {'aa:f/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeule] **afspoelen**. - de beunkes ~; de drek van zien henj ~ // 'n bendje ~.
- aafsjpraeke** {'aa:f/sjprè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **afspreken**. - 'ne datum veur 'n vergadering ~; mit emes get ~; det is den aafgesjpraoke.
- aafsjpraoek** {'aa:f/sjprao:k} (v. of m.) [~e / aafsjräökske {'aa:f/sjpräö:ks/ke}] **afspraak**. - volgens ~; 'n ~ make biej de dokter; op ~.
- aafsjpringe** {'aa:f/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **afspringen**. - van 't daak ~; van de sjtoep ~; de vónke sjprónge d'r van aaf; op emes ~; häör vrundjsjap is aafgesjprónge.
- aafsjpróng** {'aa:f/sjpróng} (m.) [sjpróng] **afsprong**.
- aafsjpuite** {'aa:f/sjpui:/te} (ww.zw.) [sjpuite] **afspuiten**. - de módder van de ker ~; **schoonspuiten**. - de sjtoep is aafgesjpaote.
- aafsjtaeke** {'aa:f/sjtè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **afsteken**. - [overg.] de rendjes van 't graas ~; ris ~; 'n sjtök van de bótter ~; de vèrf van ein plank ~; vuurwerk ~; 'ne sjpiets ~; [onoverg.] de tore van de kirk sjtik sjoon aaf taenge de lóch.
- aafsjtamme** {'aa:f/sjta(m)/me} (ww.zw. 2) **afstammen**. - van 'n erm femielie ~; det
- woord sjtamp van 't Frans aaf.
- aafsjtampe** {'aa:f/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **afschoppen**. - emes van 't veldj ~.
- aafsjstandj** {'aa:f/sjta:njtj} (m.) [aafsjtenj {'aa:f/sjtenj}] / aafsjtendje {'aa:f/sjtenj/tje} **afstand**. - op 'nen ~ van drie maeter; get op ~ bekieke; ~ haje in 't verkeer; emes op ~ haje; de ~ tösse twee tone; ich kós dao neet good ~ van doon; ich num ~ van waat ich gezag höb.
- aafsjtaon** {'aa:f/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **afstaan**. - in de oorlog móste de luuj häöre fiets ~ aan de Pruse.
- aafsjtap** {'aa:f/sjta:p} (m.) [sjtap] **afstap**. - kiek oet! lèt op det aafsjtepke!
- aafsjtappe** {'aa:f/sjta:(p)/pe} (ww.zw.) [sjtappe] **afstappen**. - vanne fiets ~; van ein óngerwerp ~; op emes ~.
- aafsjtave** {'aa:f/sjtaa/ve} (ww.zw.) [sjtave] **afstevenen, afbenen**. - op emes ~.
- aafsjteige** {'aa:f/sjtei/ge} (ww.st.) [sjteige] **afstijgen**. - van 't paerd ~.
- aafsjtèl** {'aa:f/sjtèl} (o.) [geen mv.] **afstel**. - van oetsjtèl kump ~.
- aafsjtèlle** {'aa:f/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **afstellen**. - de moter laote ~.
- aafsjtempele** {'aa:f/sjte:m/pe/le} (ww.zw.) [sjtempele] **afstempen**. - dae poszegel is neet aafgesjtempeld.
- aafsjtote** {'aa:f/sjtoo/te} (ww.st.) [sjtote] **afstoten**. - 'ne faas ~; ze höbbe twee sjpelers aafgesjtote.
- aafsjtraevele** {'aa:f/sjtrè:/vele} (ww.zw.) [sjtraevele] **zijn gelijk halen, betweterig ontkennen** of **weigeren**. - ich meinde det 't op dónderdig woor, mer hae sjtraeveldje mich det aaf.
- aafsjtrieke** {'aa:f/sjtriè:/ke} (ww.st.) [sjtrieke] **afstrijken**. - 'ne zjwaegel ~; zich de henj aan de bóks ~ (schoonvegen).
- aafsjtrietse** {'aa:f/sjtrie:t/se} (ww.zw.) [sjtrietse] **afkappen, afpakken, ontfutselen**. - ze höbbe mich mien kölse aafgesjtriets.
- aafsjtrikke** {'aa:f/sjtri:(k)/ke} (ww.zw.) [sjtrikke] **afbreien**.
- aafsjtruime** {'aa:f/sjtrui/me} (ww.zw.) [sjtruime] **afstromen**. - 't water wilt neet ~; 't zjweit sjtruimde mich van de kop aaf.
- aafsjtruipe** {'aa:f/sjtrui:/pe} (ww.zw.) [sjtruipe] **afstropen**. - 'ne knien ~; 't vel van 'ne knien ~; zich de haoze ~; 't gans landj ~ nao antiek.
- aafsjtudere** {'aa:f/sjtuu(d)/dee/re} (ww.zw.)

aafsjtumme

- [sjtudere] **afstuderen.** - ~ es dokter; 'ne aafgesjtudeerde inzenjeur.
- aafsjtumme** {‘aa:f/sjtu(m)/me} (ww.zw.) [sjtumme] **afstemmen.** - [overg.] 'n veursjtèl ~; insjtrumente ~; zien meinig ~ op die van de meerderheid; de TV ~ op kanaal ein; [onoverg.] ~ op de Limburgse zender.
- aafsjituve** {‘aa:f/sjtu:ve} (ww.zw.) [sjtuve] **afstuiven.** - op emes ~.
- aafsjume** {‘aa:f/sjù:me} (ww.zw.) [sjume] **afschuimen, afzoeken.** - de soep ~ mitte sjuumslaepel; v'r höbbe de ganse mert aafgesjuump, mer nieks gevónje.
- aافتaje** {‘aa:f/taa:je} (ww.zw. 3a) **zich uit de voeten maken, weggaan.** - wie häör det gezag waerde, taajde ze aaf.
- aafvakke** {‘aa:f/ta:(k)/ke} (ww.zw. 5) **aftakken.**
- aaftappe** {‘aa:f/ta:(p)/pe} (ww.zw.) [tappe] **aftappen.**
- aafteikene** {‘aa:f/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teiken-ne] **aftekenen.** - 'n teikenning gans ~; de sjtökke nao de vergadering ~; de tote teikenende zich sjerp aaf taenge de lóch.
- aafštelle** {‘aa:f/tè(l)/le} (ww.zw.) [štelle] **aftellen.** - dao móos se twee van ~; 'n bedraag persies ~; ~ biej 't sjtokke; ze zin begós mit ~.
- aaftrèkke** {‘aa:f/trè:(k)/ke} (ww.onr. of st.) [trèkke] **aftrekken.** - emes de kleijer van 't lief ~; emes 't vel ~ (*iemand uitkleden, van alles beroven*); 't bëd ~ (*afhalen*); de aove ~ (*leeghalen, schoonmaken*); blajer van 'ne sjtroc ~; 'n gewaer ~; vief van teen ~; optèle en ~; v'r gaon nao de sjtad óm ós te laote ~ (*te laten fotograferen*); d'r 'ne ~ (*er een laten vliegen, een wind laten*); 't ónwaer troch aaf langs de Maas.
- aaftrómme** {‘aa:f/tró:(m)/me} (ww.zw.) [trómme] **afdruipen, met stille trom vertrekken.**
- aafvaäge** {‘aa:(f)/fèè/ge} (ww.zw.) [vaege] **afvagen.** - de taofel ~ mit 'ne dook; sjtaof ~; zich de vót ~; zich de vót aan de deursjtiel ~ (*weggaan zonder te bedanken*); zich de veut ~. // **afrennen.** - ze kwome de mert aafgevaeg.
- aafval** {‘aa:(f)/fa:l} (m.) [geen mv.] **aafval.** - doot de ~ mer in de voelnisbak.
- aafvalle** {‘aa:(f)/fa(l)/le} (ww.st.) [valle] **afvallen.** - dees appele zin van de boum aafgevalle; mien henj valle mich aaf van de kaaj; val neet van die lèdder aaf!; de bril is mich aafgevalle; biej de laoting zin ze aafgevalle; veur dich vèlt d'r onnag waal get aaf; ich bön vief kilo aafgevalle; van zie gelouf ~.

- aafvare** {‘aa:f/faa:/re} (ww.st.) [vare] **afvaren.** - de Maas ~ mit eine boot; **afrijden.** - hae kwoom mit zienne wage de berg aafgevare; mit emes ~ (*meerijden*); es doe det neet duis, den veurt dae waal mit dich aaf (*dan roept hij je wel ter verantwoording*).
- aafvertèlle** {‘aa:(f)/fer/tè(l)/le} (ww., zw.) [vertèlle] **afvertellen.** - doe móos det verhöölke nag ~.
- aafveur** {‘aa:(f)/feur} (m.) [~e / ~ke] **afvoer.** - de aan- en ~ woar good geregeld; de ~ is versjtop.
- aafveure** {‘aa:(f)/feu/re} (ww.zw.) [veure] **afvoeren.** - d'r waerde väöl jóng luuj door de Pruse aafgeveurd óm te gaon wirke in Pruse; water ~; emes van de lies ~.
- aafvlege** {‘aa:(f)/flee:/ge} (ww.st.) [vlege] **afvliegen.** - door de windj vloge de panne van 't daak aaf; es se dich neet sjtil hèls, vluugs se de kamer aaf!; de guutse vloge op de greumele aaf; vòl gif vloog d'r op 'm aaf; ze wirkde det de sjtökke d'r van aafvloge; 'ne aafgevlaoge vlinder (*een vlinder die veel van zijn kleur verloren heeft*).
- aafvraoge** {‘aa:(f)/froa:/ge} (ww.st.) [vraoge] **afvragen.** - de meister vreug de kinjer de kattegismes aaf; ich vraog mich aaf of det waor is.
- aafvrieje** {‘aa:(f)/frie(j)/je} (ww.zw.) [vrieje] **afvrijen.** - die twee vriejde zich get aaf.
- aafvrieve** {‘aa:(f)/friè:/ve} (ww.st.) [vrieve] **afwrijven.** - de glazer mit 'ne dook ~; zich de drek vanne henj ~.
- aafwachte** {‘aa:f/wa:ch/te} (ww.zw.) [wachte] **afwachten.** - 't richtig moment ~; wach mer 's aaf, mesjien kump d'r nag.
- aafwanjele** {‘aa:f/wa/nje/le} (ww.zw.) [wanjele] **afwandelen.** - 'ne paad ~; de ganse ómgaevung höbbie v'r aafgewanjeld; v'r höbbie dao get aafgewanjeld!
- aafwaoge** {‘aa:f/wao/ge} (ww.zw.) [waoge] **afwegen.** - 'ne kilo sókker ~; 'ne aafgewaog-de kilo.
- aafwaere** {‘aa:f/wèè:/re} (ww.zw.) [¹waere] **afweren.**
- aafwaergesjöt** {‘aa:f/wèè:r/ge/sjöt} (o.) [gesjöt] **afweergeschut.**
- aafwas** {‘aa:f/wa:s} (m.) [geen mv. / aafweske {‘aa:f/we:ske}] **afwas, vaat.** - de ~ laote sjtaon toet morge.
- aafwasbak** {‘aa:f/wa:z/ba:k} (m.) [bak] **afwasbak.**

- aafwasmesjen** {‘aa:f/wa:s/me/sjìē:n} (o.) [²mesjen] **aafwasmachine, vaatwasser.**
- aafwasse** {‘aa:f/wa:(s)/se} (ww.st.) [wasse] **afwassen.** - ‘ne sjpegl ~; zich de henj ~. // **de aafwas doen, de vaat doen.** - höb g’r nag neet aafgewasse?
- aafweike** {‘aa:f/wei:/ke} (ww.zw.) [weike] **afweken.** - ‘ne poszegel van ‘ne breet ~.
- aafweite** {‘aa:f/wei:/te}, zie **aafwete.**
- aafwènne** {‘aa:f/wè:(n)/ne}, zie **aafgewènne.**
- aafwèssele** {‘aa:f/wè:(s)/se/le} of **aafwissele** {‘aa:f/wi:(s)/se/le} (ww.zw.) [wèssele, wissele] **afwisselen.**
- aafwete** {‘aa:f/wee:/te}, **aafweite** {‘aa:f-/wei:/te} (ww.st.) [wete / weite] **afweten,** in: haet ‘t laote ~.
- aafwieke** {‘aa:f/wiē:/ke} (ww.st.) [wieke] **afwijken.**
- aafwiekend** {‘aa:f/wiē:/kent} (bn., bw.) (~e, ~e, ~) **afwijkend.** - ~ gedraag.
- aafwirke** {‘aa:f/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **afwerken.** - ‘n teikening ~; óm det sjtök aaf te wirke zin nag waal ‘n paar repetiesies neutdig; zoje v’r det op eine daag könne ~?; aaf gewirkde aolie; emes van zien kamer ~.
- aafwissele** {‘aa:f/wi:(s)/se/le}, **aafwisseling** {‘aa:f/wi:(s)/se/ling}, zie **aafwèssele, aafwèsseling.**
- aafzaege** {‘aa:f/sèè/ge} (ww.zw.) [zaege] **afza- gen.** - ‘ne tak van ‘ne boum ~. // zie **aafge- zaeg.**
- aafzakke** {‘aa:f/sa:(k)/ke} (ww.zw.) [zakke] **afzakken.** - de bóks zakde ‘m aaf; zich van ‘t daak laote ~; mit ei beutje de Maas ~.
- aafzeen** {‘aa:f/see:n} (ww.st.) [²zeen] **afzien.** - ze höbbe d’ryan aafgezeen óm det te doon; de renners höbbe danig mótte ~; det zuus se- n’-m neet aaf.
- aafzègke** {‘aa:f/sè:(G)/Ge} (ww.onr.) [zègke] **afzeggen.** - Peer kump neet, dae haet aafgezag.
- aafzeuke** {‘aa:f/seu/ke} (ww.st.) [zeuke] **afzoeken.** - ich höb de ganse kamer aafgezóch nao dae rink.
- aafzinge** {‘aa:f/si/nge} (ww.st.) [zinge] **afzin- gen.** - ‘n liedje ~; die höbbe mich daen aovindj get aafgezónge.
- aafzinke** {‘aa:f/si:ng/ke} (ww.st.) [zinke] **afzinken.** - ze zin bedinkelik wied aafgezónke in häör meneer van doon.
- aafzitte** {‘aa:f/si:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **afzettten.** - emes ein bein ~; ‘n sjtraot ~; ‘n
- gerdien ~ mit ein vlang; de krótte ~ (*uitdu- nen op het veld*); door die luuj is d’r flink aaf- gezat; de veurzitter ~; die gedachte haet d’r nootj van zich kónne ~; emes veur de deur ~; de radio ~.
- aafzitter** {‘aa:f/si:(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] **af- zetter.**
- aafzitterej** {‘aa:f/si:(t)/te/’riē(j)} (v.) **afzet- terij.**
- aafzjwaarze** {‘aa:f/sjwaar/ze} (ww.zw.) [zjwaarze] **aframmeleñ.** - ze höbbe dem danig aafgezjwaars.
- aafzjwake** {‘aa:f/sjwaa:/ke} (ww.zw. 5a) **afzakken.**
- aafzoebbele** {‘aa:f/soe(b)/be/le} (ww.zw.) [zoebbele] **afsabbelen.** - ‘n aafgezoebbeld sjtökske potlood; ‘ne toveral ~.
- aafzónjere** {‘aa:f/só/nje/re} (ww.zw. 1) **afzon- deren.** - de maedjes en de jónges vanein ~; zich ~ op zien kamer.
- aafzónjerlik** {aa:f/só/njer/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **afzonderlijk.**
- ¹**aaj** {aaj} (m.of v.) [aje] (N. aai) **aai, streling.** - ‘ne (of ‘n) ~ van de kat gekrege höbbe.
- ²**aaj** {aaj}, zie **aad** (I en IV).
- ³**aaj** {aaj}, zie ¹**aje.**
- aajbette** {aaj/be:(t)/te} (ww.zw.) **kletsen, rod- delen.** - waat zitte ze dao weer te ~!
- aajhore** {aaj/(h)oɔ/re} (ww.zw. 1) **ouwehoe- ren.** - lik neet te ~!
- aaks** {aa:ks} (v.) [~e] **aks, grote bijl.**
- aan** {aa:n; indien niet strikt als vz. gebruikt ook vaak **aan**; dit geldt ook voor met **aan-** samengestelde ww.} (N. aan, D. an) **I.** (vz.) **aan.** - ~ de mert wone; ‘t hink ~ de moer; ‘t zit d’r ~ vas; ~ de linkerkantj; d’r zitte knuip ~ dejas; toet ~ de brök loupe; get ~ de kantj zitte; dao kan ich neet ~ (*daar kan ik niet bij komen*); ~ de bel trèkk; ze zin ~ de pòrt ~ ‘t wirke; ~ de tap zitte; ~ taofel zitte; ‘ne breet sjriewe ~ zien eljers; gaef ‘t mer ~ mich; v’r höbbe de tied ~ ós; ich weit neet waat ~ mich is (*wat mij mankeert*); ~ kanker sjterve; dao begin ich neet ~; ~ sjport doon; ~ get dinke; ~ God gluive; ~ eine breet zitte te sjriewe; ~ ‘t werk gaon; ~ de drank zin; ~ de beurt zin; ‘t fees is ~ de gang; ~ de wanjel zin; ~ ‘t wan- jele zin; det is alles waat ich ~ geldj biej mich höb; twee ~ twee; ~ dem höb ich nieks; det loog ~ hem; d’r sjlech ~ toe zin; dao wilt d’r neet ~; ‘t zit d’r neet ~; dao is nieks van ~ (*dat is allemaal gelogen*); d’r is nieks ~ (1. het

aanbaeje

is nog intact; 2. het is erg gemakkelijk); dao is nieks ~ te doon. // zie draan. II. (bw. of *predicatief bn.) aan.* - de lamp is ~; 't vuur is ~; hae haaj zien piep altied ~; de sjool is al ~; 't is ~ tösse die twee; 'ne jas ~ höbbe; de radio ~ höbbe; ich böñ ~ {aan} (*ik ben op van vermoeidheid*); ich höb mich ~ {aan} gewirk (*ik ben doodop van het werken*); dae hóndj zit achter de knien ~; 't geit d'r hel op ~; op hoes ~ gaon (*naar huis, huiswaarts*); ich keek mer neet dao op ~ (*in die richting*); dao is nieks van ~ {aan} (*dat is niet waar, dat klopt niet*); van noe aaf ~. // vormt scheidbare ww.

1 aanbaeje {'aa:n/bèè:/je} (ww.zw.) [baeje] bij het overlijden van een buurtgenoot geld ophalen voor bloemen of missen (verg. *ter liek baeje* en *aanzègke*).

2 aanbaeje {aan/'bèè:/je} (ww.zw.) [baeje] **aanbidden.** - God ~.

aanbakke {'aa:n/ba:(k)/ke} (ww.st.) [bakke] **aanbakken.** - de aerpele zin in de pan aan gebakke.

aanbaore {'aa:n/bao/re} (ww.zw.) [baore] **aanboren.** - aolie ~.

aanbeje {'aa:n/bee:/je} (ww.st.) [beje] **aanbieden.** - emes 'n plaats ~; 'n keto ~; in dae winkel beje ze de nuujste kleijer aan; hae haet mich 'n baan aangebaoe; ze booij zelf aan óm op ós wichter te passe.

aanbejing {'aa:n/bee:/jing} (v.) [~e] **aanbieding.** - de ~ van 'n keto; det kleid woor in de ~.

aanbelle {'aa:n/be(l)/le} (ww.zw.) [belle] **aanbellen.**

aanbesjtaeje {'aa:n/be/sjtèè:/je} (ww.zw.) [besjtaeje] **aanbesteden.** - 't óngerhaad van de sjportveljer ~.

aanbetale {'aa:n/be/taa:/le} (ww.zw.) [betale] **aanbetalen.**

aanbevaele {'aa:n/be/vèè:/le} (ww.st.) [bevaele] **aanbevelen.** - ze höbbe-n-'m aanbevaole óm dao neet haer te gaon; zien zeel aan God ~.

aanbidding {aan/'bi(d)/ding} (v.) [~e] (N.) **aanbidding.** - de zusters van de eewigdoerende ~.

aanbinje {'aa:n/bi/nje} (ww.st.) [binje] **aanbinden.** - 'ne hóndj ~; plante ~ (= **opbinje**); kórt aangebónje zin.

aanblaoze {'aa:n/blao:/ze} (ww.st.) [blaoze] **aanblazen.** - 't vuur ~; doe kieks of se de hèl aangeblaoze höbs (*je ziet rood van de inspanning, je bent buiten adem*); 'n insjtrument op 'n gooij meneer ~.

aanblieve {'aa:n/blié:/ve} (ww.st.) [blieve]

aanblíjven. - de veurzitter móch nag efkes ~.

aanboetse {'aa:n/boe:t/se} (ww.zw.) [boetse] **aanbotsen.** - taenge get ~.

aanbouw {'aa:n/bouw} (m.) [~e] **aanbouw.** - 't hoes is in ~; det hoes haet 'ne lillikke ~.

aanbouwe {'aa:n/bou/we} (ww.zw.) [bouwe] **aanbouwen.** - 'n geraasj (aan 't hoes) ~.

aanbraeke {'aa:n/brèè:/ke} (ww.st.) [braeke]

aanbreken. - 'n fles ~; eindelik woor de daag van 't fees aangebraoke.

aanbranje {'aa:n/bra/nje} (ww.zw.) [branje]

aanbranden. - 't vleis is aangebrandj; waat is dae gauw aangebrandj! (*woedend*).

aanbraoje {'aa:n/brao:/je} (ww.st.) [braoje]

aanbraden. - 'n sjtök vleis ~.

aanbringe {'aa:n/bri/nge} (ww.onr.) [bringe]

aanbrengen. - verbaeteringe ~; emes ~ biej de plisie; nuuj lede ~.

aandach {'aa:n/dach} (m.) [geen mv.] **aandacht.**

- emes zienne ~ veur get vraoge; hae woor d'r mit zienne ~ neet biej.

aandachtig {aan/'da:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~s(te)] **aandachtig.** - ~e loeste-reers; get ~ volge.

aandadzjele {'aa:n/dadj/zje/le} (ww.zw.)

[dadzjele] **aansjokken, aanslenteren.** - kómme ~.

aandeil {'aa:n/dei:l} (o.) [~e] **aandeel.** - zien ~ besjóng oet 't aafwasse van de glazer; de ~ zin in waerd gesjtege.

aandemmele {'aa:n/de(m)/me/le} (ww.zw.) [demmele] (met de voeten) **vatstrappen.** - de gróndj ~.

aandiekke {'aa:n/die:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **aan-dikken.** - 'n verhaol ~.

aandinke {'aa:n/di:ng/ke} (o.) **aandenken.** - det is 'n ~ aan mien oma.

aandoning {'aa:n/doo/ning} (v.) [~e] **aandoe-ning.**

aandoon {'aa:n/doo:n} (ww.st.) [doon] **aan-doen.** - zich de sónjese kleijer ~; kinjer, höbt g'r uch nag neet aangedaon? (*aangekleed*);

waat höbbe ze dich aangedaon?; hae haet zich get aangedaon (*hij heeft de hand aan zichzelf geslagen*); die kleur duit werm aan; de lamp ~.

aandörve {'aa:n/dö:r/ve} of **aandurve** {'aa:n/du:r/ve} (ww.zw. of onr.) [dörve] **aan-durven.**

aandrage {'aa:n/draa/:ge} (ww.st.) [drage]

aandragen. - sjtein ~; mit get kómme ~; bewieze ~; emes ~ (*aangeven, bijv. bij de*

- politie).
- aandrejje** {‘aa:n/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **aandraaien**. - ‘ne sjtop vaster ~; ‘t leech ~; ‘ne moter mit ‘ne zjwingel ~.
- aandrieve** {‘aa:n/drîē:/ve} (ww.st.) [drieve] **aandrijven**. - d'r kump 'n beutje aangedreve euver de Zjwaam; dae moter waert lektries aangedreve; d'n aezel ~ (zie onder **aezel**).
- aandringe** {‘aa:n/dri/nge} (ww.st.) [dringe] **aandringen**. - ze höbbe d'r biej hem op aangedoré óm lid te waere.
- aandu же** {‘aa:n/dûú/je} (ww.zw.) [duje] **aanduwen**. - ‘ne wage ~. // **aandrukken**. - de aerd vas ~ mit de sjöp; ‘ne kurk sjtevig ~.
- aandurve** {‘aa:n/du:r/ve}, zie **aandörve**.
- aanein** 1. {aa:/nei:n} (bw.) **aaneen**, **aan elkaar**. - die dinger zote ~ vas. 2. {aa:/’nei:n} **aan een stuk door**. - ‘t bleef mer ~ door raengele; **geleidelijk**. - det waert ~ sjmaalder. // vormt scheidbare ww.
- aaneinfloorse** {aa:/nei:n/floo:r/se} (ww.zw.) [floorse] **slordig aan elkaar naaien**.
- aaneingruije** {aa:/’nei:n/grui:je} (ww.zw.) [gruije] **aan elkaar groeien, samengroeien**.
- aaneinhange** {aa:/’nei:n/ha/nge} (ww.st.) [hange] **aaneenhangen**. - det hink mit tukes aanein; die twee hange es klette aanein. // (in gedachten) **tot een geheel maken, op een rjytje zetten**. - ich kós mich die heel gesjieddenis neet good meer ~.
- ¹**aaneinlige** {aa:/nei:n/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **aaneenleggen**. - de sjtökskes van eine puuzzel ~.
- ²**aaneinlige** {aa:/’nei:n/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **aaneenliggen**. - die twee sjtökker landj loge aanein.
- aaneinsjoestere** {aa:/’nei:n/sjôë:s/te/re, ook aa:/’nei:n/sjoe:s/te/re} (ww.zw.) **aan elkaar knutselen**.
- aaneinsjrieve** {aa:/’nei:n/sjrië:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **aaneenschrijven**.
- aaneintraochele** {aa:/’nei:n/trao/che/le} (ww.zw.) [traochele] **aan elkaar rijgen**.
- ¹**aaneinzitte** {aa:/’nei:n/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **aan elkaar zetten, tegen elkaar aan zetten**. - de sjteul ~; twee sjtökker sjtóf ~.
- ²**aaneinzitte** {aa:/’nei:n/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **aaneenzitten**. - die twee sjtökker bleve ~.
- aanfóddele** {‘aa:n/fó(d)/de/le} (ww.zw.) [fóddele] **aanklungelen**. - dao waert neet gewirk, mer ze fóddele de ganse daag mer get aan.
- aangaeve** {‘aa:n/gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **aangeven**. - gaef mich de bótter efkes aan; de toon ~; hae guf dudelik aan det d'r 't d'r neet mit èns is; waat sjteit d'r op det bord aangegæve?; de aangegaeve richting volge; get biej de plisie ~; 'n gebaorte op 't gemeindehøes ~.
- aangaever** {‘aa:n/gèè:/ver} (m.) [~s] **initiatiefnemer, iemand die het voortouw neemt**. // ook: **opschepper**.
- aangaon** {‘aa:n/gao:n} (ww.st.) [gaon] **aangaan**. - op hoes ~; biej emes ~; de sjtraotluchte ginge al vreug aan; det plentje is neet aangegange; 'n wèddensjap ~; det geit mich neet aan; 't vèrve van 't gans hoes is 'n heel ~ (*karwei*).
- aangaons** {aa:n/’gaons} (bw.) **voorlopig** (bij ontkenningen). - hae kump ~ neet.
- aangape** {‘aa:n/gaa:/pe} (ww.zw.) [gape] **aangapen**. - sjtank mich neet zo aan te gape!
- aangebaore** {‘aa:n/ge/bao:/re} (bn.) **aangeboren**. - 'n ~ krankheid; det is 'm ~.
- aangelag** {‘aa:n/ge/lach}, zie **aanligke**.
- aangemaak** {‘aa:n/ge/maak} (predicatief bn.) **behept**. - in die femielie zin ze allemaol ~ mit zjweitevut.
- aangesjaote** {‘aa:n/ge/sjao:/te} (bn.) **aangeschoten**. - in ~ toesjandj.
- aangetrouwwd** {‘aa:n/ge/trouwt} (bn.) [~e, ~e, ~] **aangetrouwwd**. - ~ is aangesjete (*aange-trouwde familie telt minder mee*).
- aangewènne** {‘aa:n/ge/wè(n)/ne} (ww.zw.) [gewènne] **aanwennen**. - hae haet zich det aangewènd.
- aangewènning** {‘aa:n/ge/wè(n)/ning} (v.) [~e] **aanwenning**. - det is 'n zaak van ~.
- aangeweunde** {‘aa:n/ge/weun/de} of **aangeweunte** {‘aa:n/ge/weun/te} (v.) [~s] **aan-wensel, gewoonte**.
- aangezeen** {‘aa:n/ge/zee:n of aan/ge/’zee:n} (vw.) **aangezien**.
- aangifte** {‘aa:n/gi:f/te} (v.) [~s] (N.) **aangifte**.
- aangrenzend** {aan/’gren/zent} (bn.) [~e, ~e, ~] (N.) **aangrenzend**. - de ~e gemeindes.
- aangriepe** {‘aa:n/grîë:/pe} (ww.st.) [griepe] **aangrijpen**. - 'n kans ~; det haet häör erg aangegeprepe.
- aangruij** {‘aa:n/gruij} (m.) [geen mv.] **aangroei**.
- aangruije** {‘aa:n/grui/je} (ww.zw.) [gruije] **aangroeiien**.
- aanhaje** {‘aa:n/haa:/je} (ww.st.) [haje] **aan-**

aanhajer

houden. - die bóks kóns se nag waal 'ne daag ~; 'ne toon lang ~; ze heel mich op sjtraot aan; de plisie haet daen deef aangehaje; ze wille 't wirkvolk nag 'ne maondj ~; ich gaef 't dich ómdet se zo aanhèls; de raengel hèlt lang aan.

aanhajer {aa:n/haa:/jer} (m.) [~s] **aanhoulder.** - de ~ wint; de Aanhajers (*vriendenclub in Swalmen*; de naam slaat op hun gewoonte om lang in de cafés te blijven hangen).

aanhang {aa:n/hang} (m.) [geen mv.] **aanhang.** - ze zin mit häöre ganse ~ 'ne daag droet gewaes.

aanhange {aa:n/ha/nge} (ww.st.) [hange] **in:** emes get ~, iem. met iets opzadelen. - ich bön d'r neet zó eine dae dich zóget geit ~.

aanhanger {aa:n/ha/nger} of **aanhenger** {aa:n/he/nger} (m.) [~s / aanhengerke

{aa:n/he/nger/ke}] **aanhanger.** - 'ne ~ van Ajax. // **aanhangwagen.** - 'ne wage mit 'ne ~.

aanhangwage {aa:n/hang/waa:/ge} (m.) [wage] **aanhangwagen.**

aanhaole {aa:n/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **1. aanhalen, citeren.** - de wäörd van emes lètterlik ~. **2. aanhalen, knuffelen.** - dae hóndj waert väöl aangehaold.

aanhaolingsteike {aa:n/hao:/lings/tei:/ke} (o.) [~s] **aanhalingsteken.**

aanhenger {aa:n/he/nger}, zie **aanhanger**.

aanhengig {aan/he/ngich} (predicatief bn.) (N.) **aanhangig.** - 'n zaak ~ make.

aanheuge {aa:n/heu/ge} (ww.zw. 5a) **ophogen, aanaarden.**

aanheure {aa:n/heu:/re} (ww.zw.) [heure] **aanhoren.** - det is neet óm aan te heure.

aanhöbbe {aa:n/hö:(b)/be} (ww.onr.) [höbbe] **aanhebben.** - hae haaj zien sjwerdese kleijer aan.

aanhóddele {aa:n/hó(d)/de/le} (ww.zw.) [hóddele] **(aan)sukkelen, het moeilijk hebben.** - ze höbbe mit häör kinjer get aangehóddeld.

aanhómpele {aa:n/hó:m/pe/le} (ww.zw.) [hómpele] **aanstrompelen.** - dao kwoom d'r aangehómpeld.

aankaarte {aa:n/kaa:r/te} (ww.zw.) [kaarte] **aankaarten** (iemand een gunstige kaart toespelen). - doe höbs mich ouch gènne keer aangekaart!; (overdr.) det woort biej hem aangekaart (*dat viel bij hem in goede aarde*).

ankalle {aa:n/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **aanpraten.** - emes get ~; laot ze mer get ~

(voortpraten); emes flink ~ (*de wacht aanzegen*)..

aankeddere {aa:n/ke(d)/de/re} (ww.zw.) [keddere] **aanhollen, aanrennen.** - kómme ~.

aankènne {aa:n/kè(n)/ne}, zie **aankónne**.

aankieke {aa:n/kìë:/ke} (ww.st.) [kieke] **aankijken, aanzien.** - kiek mich èns rech aan, jungske!; dao höbbe ze mich altied op aangekeke; laote v'r 't nag mer èns 'n tiedje ~; det is 't ~ neet waerd.

aankiesje {aa:n/kie:/sje} (ww.zw. 3d) **aanhitsen.** - emes de hóndj ~; (*schertsend:*) emes de verkesblaos ~.

aanklach {aa:n/klach} (v.) [~te] **aanklacht.**

aanklage {aa:n/klaa/ge} (ww.zw.) [klage] **aanklagen.**

aankleije {aa:n/klei/je} (ww.zw.) [kleije] **aankleden.** - de kinjer ~; zich ~; 't fees ~ mit allerleij veursjtèllinge; 'n aangekleide bòtram (*dik belegde boterham*).

aankleijing {aa:n/klei/jing} (v.) **aankleding.** - ze höbbe väöl aandach besjaedj aan de ~ van de zaal.

aanklòmmele {aa:n/klò(m)/me/le} (ww.zw.) [klòmmele] **aanklungelen.**

aankloppe {aa:n/klo:(p)/pe} (ww.zw.) [kloppe] **aankloppen.** - biej emes ~; óm geldj ~.

aanknuipe {aa:n/knui:/pe} (ww.zw.) [knuipe] **aanknopen,** 'n gesjprek ~; ~ biej waat al gezag is.

aanknuipingspuntj {aa:n/knui:/pings/pu:njtj} (o.) [puntj] **aanknopingspunt.**

aankoke {aa:n/koo/ke} (ww.zw. 5a) **aankoe-ken.** - de pap is in de kaetel aangekook.

aankómme {aa:n/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **aankomen.** - de bös is op tied aangekómme; v'r zoge 't al ~; kóm neet weer mit dezelfde kal aan!; dao is neet aan te kómme;

- det kwoom hel aan!; dao moogs se neet ~!; de bal kump taenge de roet aan; 't kump op de sente aan; ze laote 't d'r altied mer op ~; 't kump d'r neet op aan; ich bön twee kilo aangekómme.
- aankóms** {'aa:n/kóms} (v.) [geen mv.] **aankomst**.
- aankónne** {'aa:n/kó(n)/ne} (ww.onr.) [kónne] of **aankènne** {'aa:n/kè(n)/ne} (ww.onr.) [kènne] **aankunnen**. - v'r kónne (of kènne) de taengesjenjer bès aan; hae kós 't nimmeer aan.
- aankoup** {'aa:n/kou:p} (m.) [~e] (zie **aankuip** **aankoop**).
- aankoupe** {'aa:n/kou:/pe} (ww.onr.) [koupe] **aankopen**.
- aankroope** {'aa:n/krôé:/pe} (ww.st.) [kroope] **aankruipen**. - 't wich kwoom aangekraope; taenge emes ~.
- aankuip** {'aa:n/kui:p} (m.) [~e / ~ke] **aankoop**. - de ~ van landj; det is 'ne goje ~.
- aanlanje** {'aa:n/la/nje} (ww.zw.) [lanje] **aanlanden**. - wo zin v'r noe aangelandj?
- aanleijing** {'aa:n/lei/jing} (v.) [~e] **aanleiding**. - nao ~ van; ~ höbbe óm get te doon; d'r besjteit gèn ~ veur angs.
- aanlere** {'aa:n/lee:/re} (ww.zw.) [lere] **aanleren**.
- aanligke** {'aa:n/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **aanleggen**. - 'n verzameling ~; 'ne sjone haof ~; de verwerming in 'n hoes ~; 'n sjeep ~; op 'ne knien ~ mit 'n gewaer; hae haet 't d'r op aangelag; 'ne termemaeter ~; 't kiendje waert aangelag (*wordt aan de borst gelegd*); 't sjeep haet in de have aangelag; dae is kleinzerig aangelag.
- aanlik** {'aa:n/lik} (m.) [geen mv.] **aanleg**. - de ~ van 'n verzameling, van 'ne haof, van 'n waterleijing; dao höb ich gènne ~ veur.
- aanlinge** {'aa:n/li/nge} (ww.zw. 5b) **aanlengen**.
- aanlinglimmenaad** {'aa:n/ling/li(m)/me-/naat} of **aanlingliemmenaad** {'aa:n/ling-/lie(m)/me-/naat} (m.) [geen mv.] **limonadesiroop**.
- aanloup** {'aa:n/lou:p} (m.) [~e / **aanluipke** {'aa:n/lui:p/ke}] **aanloop**. - 'ne ~ numme veur 'ne sjpróng; hae haet altied väöl ~.
- aanloupe** {'aa:n/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **aanlopen**. - óm ver te kónne sjpringe móos se eers flink ~; op de mert ~; rood ~ van gif.
- aanluip** {'aa:n/lui:p} (m.) [geen mv. / ~ke] **aanloop**. - v'r höbbe in de fekansie väöl ~ gad.
- aanmaak** {'aa:n/maa:k} (m.) [geen mv.] **aanmaak, productie**. - in ~ zin.
- aanmaete** {'aa:n/mèè:/te} (ww.st.) [maete] **aanmeten**. - emes 'ne nuje jas ~.
- aanmake** {'aa:n/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **aanmaken**. - 'n lamp ~; 't vuur ~; vèrf ~; de sjlaaj ~ mit aek. // zie **aangemaak**.
- aanmelje** {'aa:n/me/lje} (ww.zw.) [melje] **aanmelden**. - de kinjer biej de sjool ~; zich ~ biej de brandjwaer.
- aanmerking** {'aa:n/me:r/king} (v.) **aanmerking**. - veur get in ~ kómme.
- aanmóddere** {'aa:n/mó(d)/de/re} (ww.zw. 1) (N.) **aanmodderen** (verg. **aanmujere**). - ze laote ós mer get ~.
- aanmujere** {'aa:n/muu(j)/je/re} (ww.zw.) [mujere] **aanmodderen**. - ze höbbe ós mer get laote ~.
- aanne** {'aa:(n)/ne} = **aan de**.
- aannejje** {'aa:(n)/ne(j)/je} (ww.zw.) [nejje] **aannaaien**. - 'ne knoup ~; emes 'n oor ~.
- aannumme** {'aa:(n)/nu(m)/me} (ww.st.) [¹numme] **aannemen**. - geldj van emes ~; 'ne aangenaome zoon; de tillefoon ~; 'n veursjtèl ~; hae nump nieks van mich aan; ich num aan det d'r kump; aangenaome det d'r kump; wirkluuj ~; 'n werk ~.
- aannummelik** {'aa:(n)/nu(m)/me/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **aannemelijk**.
- aannummer** {'aa:(n)/nu(m)/mer} (m.) [~s / ~ke] **aannemer**.
- aannummersbedrief** {'aa:(n)/nu(m)/merz-/be/drié:f} (o.) [bedrief] **aannemersbedrijf**.
- aanpakke** {'aa:n/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] **aanpakken, aannemen**. - 'ne bref van emes ~; 'n pan biej de sjteel ~; dörfs doe die kat aan te pakke?; 'n zaak good ~; van ~ weite; emes sjtevig ~; det haet 'm good aangepak.
- aanpaote** {'aa:n/pao:/te} (ww.zw.) [paote] **aansmeren**. - emes get ~; ein wich de baard ~ (*met de stoppelbaard langs een kinderwang strijken*).
- aanpassee** {'aa:n/pa:(s)/se} (ww.zw.) [passee] **aanpassen**. - emes 'n bóks ~; zich aan alles wete aan te passee.
- aanpeze** {'aa:n/pee/ze} (ww.zw.) [peze] **hard werken**. - ze móste beheurlik ~ óm det gereid te kriege.
- aanplante** {'aa:n/pla:n/te} (ww.zw.) [plante] **aanplanten**.
- aanplare** {'aa:n/plaa/re} (ww.zw.) [plare] **aanmodderen**. - laot 'm mer ~!

aanplekke

aanplekke {'aa:n/ple:(k)/ke} (ww.zw.) [plekke]

aanplakken.

aanpóngele {'aa:n/pó/nge/le} (ww.zw.) [pón-gele]

aanprutsen, aanrotzooien, aanklungen. - laot 'm nag mer efkes ~.

aanprieze {'aa:n/prié:/ze} (ww.st.) [prieze]

aanprijzen.

aanpuntje {'aa:n/pu:nj/tje} (ww.zw.) *aanpachten, scherpen.*

aanraekene {'aa:n/rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raeke-ne]

aanrekenen. - det kóns se-n-'m neet ~.

aanrake {'aa:n/raa:/ke} (ww.zw.) [rake] *aanraken.*

aanranje {'aa:n/ra/nje} (ww.zw. 3c) *aanranden.*

aanranjing {'aa:n/ra/njing} (v.) [-e] *aanranding.*

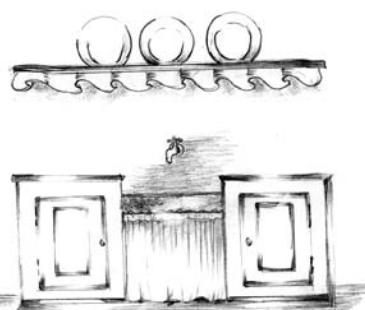
aanraoje {'aa:n/rao:/je} (ww.st.) [raoje] *aanranden.*

- emes ~ óm te vertrèkke; emes 'ne tandjarts ~; op ~ van emes.

aanreike {'aa:n/rei:/ke} (ww.zw.) [reike] *aanreiken.*

- emes ~ óm te vertrèkke; emes 'ne tandjarts ~; op ~ van emes.

- emes ~ óm te vertrèkke; emes 'ne tandjarts ~; op ~ van emes.

aanrèk {'aa:n/rè:k} (o.) [²rèk] *aanrecht* (verg. *pómpesjtein*).

aanrenne {'aa:n/re(n)/ne} (ww.zw.) [renne]

aanrennen. hae kwoom aangerend.

aanrichte {'aa:n/ri:ch/te} (ww.zw.) [richte]

aanrichten. - sjaa j ~.

aanrieje {'aa:n/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] *aan-*

rijden. - hae kwoom op zienne fiets aangereje; door 'ne auto aangereje waere; ich riej alvas aan (*ik rijd vast vooruit*).

aanroetsje {'aa:n/roe:tj/sje} (ww.zw.) [roetsje]

aanglijden. - ze kwome euver de gledde sjtoep aangeroetsj.

aanrólle {'aa:n/ró(l)/le} (ww.zw.) [rólle] *aan-*

rollen. - de golve rólde aan op 't sjstrandj.

aanrope {'aa:n/roo/pe} (ww.st.) [rope] *aanroe-*

pen. - de heilige Antonius ~.

aansjaf {'aa:n/sja:f} (m.) [-fe] *aanschaf.*

aansjaffe {'aa:n/sja:(f)/fe} (ww.zw.) [sjaffe]

aanschaffen. - zich 'ne nuje fiets ~.

aansjafkoste {'aa:n/sja:f/ko:s/te} (m.mv.)

aanschafkosten.

aansjere {'aa:n/sjee/re} (ww.zw. 1) *aanschaf-*

fen. - dae haet zich 'ne nuje fiets aangesjeerd.

aansjete {'aa:n/sjee/te} (ww.st.) [sjete] *aan-*

schieteren. - 'n aangesjaote wildj verke; emes op sjtraot ~. // zie **aangesjaote**.

aansjlaag {'aa:n/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] *aan-*

slag. - 'ne ~ van de belasting; 'ne pianis mit 'ne goje ~; 't gewaer in ~ bringe; d'r zit väöl ~ op dae kaetel; d'r is 'ne ~ oppe bank gedaon.

aansjlaon {'aa:n/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] *aan-*

slaan. - de toetse van 'ne piano ~; 'n nuuj vaat ~; g'r móet eers mer 's 'ne angere toon ~; sjel-daote groette door aan te sjlaon; ich sjlaon dem neet hoog aan; die veursjtelling sjloog good aan; de medisien is good aangesjlage; d'n avel sjleit neet good aan (zie onder **avel**); hoog aangesjlage waere in de belasting; de moter sjloog neet aan; de huunj sjloge aan; det sjluut dao sjlech op aan; 't root sjleit aan op 't lampeglas.

aansjleipe {'aa:n/sjlei:/pe} (ww.zw.) [sjleipe]

aanslepen. - sjtein ~; ze sjleipde allerlei drank aan.

aansjleivere {'aa:n/sjlei:/ve/re} (ww.zw.)

[sjleivere] *voortslepen.* - 'n zaak mer laote ~ (op zijn beloop laten).

aansjliddere {'aa:n/sjli(d)/de/re} (ww.zw.)

[sjliddere] *aanglijden.* - dao kwoom d'r aangesjlidderd.

aansjloeffe {'aa:n/sjloe:(f)/fe} (ww.zw.)

[sjloeffe] *aansloffen.* - dao kwoom d'r aangesjloef.

aansjloete {'aa:n/sjlöé:/te} (ww.st.) [sjloete]

aansluiten. - 'n kraan op de waterleijning ~; 't hoes op 't gaas ~; de luuj móste in de riej ~; de bösse sjloete neet good opein aan; dae maotregel sjluut neet good aan op wat ze eers gezag höbbe; zich biej ein pertie j ~.

aansjmere {'aa:n/sjmee:/re} (ww.zw.) [sjmere]

aansmeren. - 'n moer ~; emes 'ne klómmel ~.

aansjnije {'aa:n/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnieje]

aansnijden. - 'n flaa j ~; 'n anger kwestie ~.

aansjpanne {'aa:n/sjpa(n)/ne} (ww.zw.)

[sjpanne] *aanspannen.* - 'n paerd (met het paard oefenen); 'n nuuj fles ~ (in gebruik nemen).

aansjpender {'aa:n/sjpen/der} (m.) [~-s] *aan-*

vanger, beginneling [oorspr. een paard dat voor het eerst ingespannen werd].

- aansjpeule** {'aa:n/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeule] **aanspoelen.** - langs de Zjwaam aangesjpeul-de dinger.
- aansjpraeke** {'aa:n/sjprè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **aanspreken.** - g'r módt de meester altied mit meneer ~; emes op sjtraot ~; ich veul mich daodoor aangesjpraoke; ich höb 'm dao-euver aangesjpraoke; zienne sjpaarpot ~; zóget sjpriek mich waal aan.
- aansjpraekelik** {aan/sjprè:/ke/lik} (predicatie bn.) **aansprekbaar, toegankelijk.** - hae is neet erg ~; óm det gedaon te kriege móos se d'r dich einen oetzeuke dae ~ is.
- aansjpraak** {'aa:n/sjprao:k} (v.) [~e] **aanspraak.** - ~ op get make; v'r haje dao väöл ~.
- aansjpraoeklik** {aan/sjprao:/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **aansprakelijk.** - veur get ~ zin; de ~ke persone.
- aansjpringe** {'aa:n/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **aanspringen.** - dao kwoom d'r aangesjprónge; 't leech sjpróng inéns aan.
- aansjrieve** {'aa:n/sjrië:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **aanschrijven.** - de gemeinde haet alle burgers aangesjreve; good aangesjreve sjtaon biej emes. // **noteren.** - det móos se dich oppe klender ~.
- aansjtaeke** {'aa:n/sjtè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **aansteken.** - 'n kaers ~; 't vuur ~; hae haet mich aangesjtaoke mit zie gehoos; 'n aangesjtaoke paer.
- aansjtaeker** {'aa:n/sjtè:/ker} (m.) (N.) (zie vuurketsjer) [~s / ~ke] **aansteker.**
- aansjtalte** {'aa:n/sjtal/te} (v.mv.) **aanstellen.** - ~ make óm te beginne.
- aansjtampe** {'aa:n/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **aanstampen.** - de gróndj sjtevig ~.
- aansjtdanj** {'aa:n/sjta:njtj} (m.) [geen mv.] **aanstellerij.** - waat 'nen ~, doot mer geweu!
- aansjträöke** {'aa:n/sjtäö:/ke} of **aansjteuke** {'aa:n/sjteu:/ke} (ww.) [sjträöke, sjteuke] **aanstoken** (ruzie e.d.).
- aansjträöker** {'aa:n/sjtäö:/ker} of **aansjteuker** {'aa:n/sjteu:/ker} (m.) [~s / ~ke] **aanstoker, opruier.**
- aansjtaon** {'aa:n/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **aanstaan.** waat dae zaet, sjteit mich neet aan; dae jóng sjteit mich neet aan; ze höbbe 't good ~ (*het zal hun goed gaan in de toekomst, ze hebben goede vooruitzichten*); de radio sjteit nag aan.
- aansjtaonde** {'aan/sjtaon/de} (bn.) **aanstaande.** - ~ maondjig.
- aansjtare** {'aa:n/sjtaa/re} (ww.zw.) [sjtare] **aanstaren.** - sjtank mich neet zo aan te sjtare!
- aansjtave** {'aa:n/sjtaa/ve} (ww.zw.) [sjtave] **aanbenen, aanstappen, aanstevenen.** - dao kwoom d'r aangesjtaaf; op emes ~.
- aansjtèlle** {'aa:n/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **aanstellen.** - emes toet burgemeister ~; sjtèl dich toch neet zo aan!
- aansjtenjig** {aan/sjte/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [D. anständig] **fatsoenlijk, keurig.** - 'ne ~e miens; hae gedreug zich ~.
- aansjterke** {'aa:n/sjter/ke} (ww.zw. 5a) **aansterken.** - 't wich waerde nao Bunde gesjtuurd óm aan te sjterke.
- aansjtote** {'aa:n/sjtoo/te} (ww.st.) [sjtote] **aanstoten.** - emes mit zienne vinger ~; laote v'r de glazer höffe en ~.
- aansjtrenge** {'aa:n/sjtre/nge} **zich ~** (ww.zw. 5b) [D. sich anstrengen] **zich inspannen.** - ze höbbe zich éns good aangesjtrenk en noe is alles vaerdig.
- aansjtrepe** {'aa:n/sjtree:/pe} (ww.zw.) [sjtrepe] **aanstrepen.**
- aansjtrike** {'aa:n/sjtrië:/ke} (ww.st.) [sjtrike] **aanstrijken.** - 'ne zjwaegel ~; 'n sjnaor ~; 'n medalie ~, 'ne rozekrans ~ (*aan een reliekwie e.d.*).
- aansjtruime** {'aa:n/sjtrui/me} (ww.zw.) [sjtrui-me] **aanstromen.** - d'r kwoom allerleij rót-zooj door de Zjwaam aangesjtruimp.
- aansjture** {'aa:n/sjtüü:/re} (ww.zw.) [sjture] **aansturen.** - op de kantj vanne waeg ~; ze höbbe op zien óntsjaag aangesjtuurd.
- aansjtuve** {'aa:n/sjtüü/ve} (ww.zw.) [sjtuve] **aanstuiven.** - kómme ~.
- aansoeze** {'aa:n/sôê/ze} (ww.zw.) [soeze] **aan-suizen.** - d'r kwoom 'ne grote wage aangesoese.
- aant** {aant of aa:nt} (< aan 't) **aan het** (voor onbep.wijs). - ze zin ~ wanjele; bös se dich ~ sjaea?
- aantaal** {'aa:n/taal} (v.) [geen mv.] **aanspraak** (het met iemand kunnen praten). - ~ höbbe.
- aantal** {'aa:n/tal} (o.) [~le] **aantal.** - grote ~ luuj; 'n ~ kinjer kwoom te laat.
- aanteikenbeukske** {'aa:n/tei:/ken/beuks/ke} (o.) [~s] **aantekenboekje.**
- aanteikene** {'aa:n/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teike-ne] **aantekenken.** - get in de agenda ~; 'ne aangegeteikende bref; v'r gaon ~ op 't gemeindehoes (*aangifte doen voor een huwelijjk*).
- aanteikensjrif** {'aa:n/tei:/ken/sjri:f} (o.) [sjrif] **aantekenschrift.**

aantelle

aantelle {‘aa:n/tè(l)/le} (ww.zw.) [tèlle] *in:* ze is aangeteld: *ze is in verwachting geraakt.*

aantikke {‘aa:n/ti:(k)/ke} (ww.zw.) [tikke]
aantikken. - ich höb dich aangetik (*bij het spel*); det tik good aan! (*dat brengt veel geld in het laatje*).

aantoch {‘aa:n/to:ch} (m.) [geen mv.] **aantocht.** - Sinterklaos is al in ~.

aantoeddele {‘aa:n/toe(d)/de/le} (ww.zw. 1)
 (zich get ~) zich iets **om het lijf hangen.** - sjónge nag aan toe, waat die zich toch aangetoeddeld haje mitte vastelaovindj!

aantoes {aan/tòë:s} (bw.) **thuis.** - mam is neet ~; hae haet mit die daag fein ~ gezaete.

aantone {‘aa:n/too/ne} of **aantuine** {‘aa:n-/tui/ne} (ww.zw.) [tone, tuine] **aantonen.** - emes zien sjöldj ~; ze mótte ~ det ze geliek höbbe.

aantraeje {‘aa:n/trèè:/je} (ww.st.) [traeje] **aantreden.** - de sjötters móste ~.

aantrappe {‘aa:n/tra:(p)/pe} (ww.zw.) [trappe] **aantrappen.** - 'ne brómmer ~.

aantrèkke {‘aa:n/trè:(k)/ke} (ww.st.) [trèkke] **aantrekken.** - 'ne magneet trèk iezer aan; det trèk väöl luuj aan; det trèk mich neet zo aan; 't sjooldbestuur haet 'ne nuje óngerwiezer aangetroch; 'n touw sjtrak ~; zich nuuj kleijer ~; dae trèk zich van gè miens get aan; det troch d'r zich geweldig aan.

aantrèkkelik {aan/trè(k)/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **aantrèkkelijk.**

aantrèkkingsskrach {‘aa:n/trè:(k)/kings-/kra:ch} (v.) [krach] **aantrèkkingsskracht.**

aantrugkele {‘aa:n/tru(G)/Ge/le} (ww.zw.) [trugkele] **aantreuzelen.** - dao kwoom d'r eindelik aangetrugkeld.

aantuine {‘aa:n/tui/ne}, zie **aantone.**

aantujere {‘aa:n/tuu(j)/je/re} (ww.zw.) [tuje-re] **aanbinden** (met een touw). - de geit aan ein päölke ~. // (kleren) **aanschieten** (ook **aantujele** {‘aa:n/tuu(j)/je/le}). - ze haje zich gauw get aangetujerd (aangetujeld).

aanvaeve {‘aa:n/vèè/ge} (ww.zw.) [vaege] **aanvegen.** - ze höbbe mit dem de floer aangevaeg. // **aanrennen.** - ze kwoom hel aangevaeg.

aanval {‘aa:n/val} (m.) [~le] **aanval.** - in de ~ gaon.

aanvalle {‘aa:n/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **aanvallen.** - 't leger vèlt det landj nag neet aan; ~ biej 't foetballe; op 't aete ~.

aanvange {‘aa:n/va/nge} (ww.st.) [vange] **aanvangen, doen.** - ze wiste nieks aan te vange;

Waat zal ich mich
'ns aantujere?

waat mótt ich daomit ~; mit die kinjer is nieks aan te vange (*is geen land te bezieren*).

aanvare {‘aa:n/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **aanvaren.** - 't vaer kump al aangevare. // **aanrijden.** - hae kwoom op zienne fiets aangevare.

aanvaring {‘aa:n/vaa:/ring} (v.) [~e] **aanvaring.** - 'n ~ tösse twee sjEEP; mit de euverheid in ~ kómme.

aanvechte {‘aa:n/ve:ch/te} (ww.st.) [vechte] **aanvechten.** - 'n besjloet van de gemeinde ~.

aanveule {‘aa:n/veu/le} (ww.zw.) [veule] **aanvoelen.** - zóget móss se ~; get mit de klump ~; det veult zich kaad aan (*dat voelt koud aan*).

aanveur {‘aa:n/veur} (m.) [~e] **aanvoer.** - de ~ van water; de ~ van waar nao de winkels.

aanveurder {‘aa:n/veur/der} (m.) [~s / ~ke] **aanvoerder.** - de ~ van ein èlftal.

aanveure {‘aa:n/veu/re} (ww.zw.) [veure] **aanvoeren.** - water ~; ze kóste gèn beer genòg aangeveurd kriege; bewieze ~; waem geit de ploog ~.

aanvlege {‘aa:n/vlee:/ge} (ww.st.) [vlege] **aanvliegen.** - d'r kwoom 'ne helikopter ~; van gif vloog ze-n-'m aan.

aanvölle {‘aa:n/vö(l)/le} of **aanvulle** {‘aa:n/vu(l)/le} (ww.zw.) [völle, vulle] **aanvullen.**

aanvraete {‘aa:n/vrèè:/te} (ww.st.) [vraete] **aanvreten.** - de blajer zin aangevraete door roepse; **overeten.** - hae woar aangevraete (*hij had teveel gegeten*).

aanvraog {‘aa:n/vraoch} (v.) [vraog] **aanvraag.**

aanvraoge {‘aa:n/vrao:/ge} (ww.st.) [vraoge] **aanvragen.** - 'ne nuje pas ~; óntsjaag ~.

aanvulle {‘aa:n/vu(l)/le}, zie **aanvölle.**

aanwanjele {‘aa:n/wa/nje/le} (ww.zw.) [wanje-

- le] **aanwandelen.** - ze kwome op häör gemaak aangewanjeld.
- aanweFFE** {'aa:n/we(j)/je} (ww.zw.) [wejje]
- aanwaaien.** - dae man is hiej zo mer kómme ~; zien kènnis is 'm aangewejd.
- aanwÈNNE** {'aa:n/wÈ(n)/ne} (ww.zw.) [wÈnne] (zie: aangewènne) **aanwennen.**
- aanwerk** {'aan/we:rk} (o.) [geen mv.] **voorbereiding.** - 'n ~ make (voorbereidingen treffen),
- aanwerve** {'aa:n/we:r/ve} (ww.st.) [werve]
- aanwerven.** - nuuj lede ~.
- aanwezig** {aan/wee/zich} (bn.) [~e, ~e, ~] (N.) (zie **dao**) **aanwezig.** - wieväöl wore d'r ~; alle ~e sjtonge op.
- aanwiessjtek** {'aa:n/wiê:(s)/sjte:k} (m.) [sjtek] **aanwijsstok.**
- aanwieze** {'aa:n/wiê:/ze} (ww.st.) [wieze] **aanwijzen.** - emes mit de vinger könne ~; ein waord in ein book ~; de sjpelers veur 't élftal ~.
- aanwiezing** {'aa:n/wiê:/zing} (v.) [~e] **aanwijzing.** - de ~ van de winners; alle ~e opvolge.
- ¹**aanzeen** {'aa:n/zee:n} (ww.st.) [zeen] **aanzien.** - ich kan det neet langer ~; hae zoog mich veur zie broor aan; wo zuus se mich veur aan?; ich kèn 'm van ~; hae zuut zich det eers èns aan, veurdet d'r d'rmit begint; zuug mich toch èns aan!
- ²**aanzeen** {'aa:n/zee:n} (o.) [geen mv.] **aanzien.** - det is 't ~ neet waerd; get 'n anger ~ gaeve; die luuj höbbe väöI ~.
- aanzègke** {'aa:n/zè:(G)/Ge} (ww.st.) [zègke] **aanzeggen.** - emes de wach ~ (waarschuwen); v'r ginge róndj ~, wat d'r móos gebeure (deur aan deur aankondigen); d'r is eine aan de deur óm aan te zègke (*om het overlijden van een buurtgenoot te melden*); de naober kwoom ein sjterfgeval ~.
- aanzègker** {'aa:n/zè:(G)/Ger} (m.) [~s] **1. aanzegger** (degene die in de buurt de dood van iemand komt berichten). **2. deurwaarder.**
- ¹**aanzitte** {'aa:n/zi:(t)/te} (ww.onr.) [ziitte] **aanzetten.** - 'ne kraag ~; nag get meer sjteul ~; zich ~ (aan tafel gaan); de klarinette móotte die maot zachter ~; 'ne moter ~; de radio ~; op 't lèts kwoom d'r toch nag ~; vèt aete zit sjentjig aan.
- ²**aanzitte** {'aa:n/zi:(t)/te} (ww.st.) [ziitte] **aanzitten.** - zit neet euveral mit dien vingers aan!; det zit d'r biej ós neet aan (*dat kunnen we ons financieel niet veroorloven*).
- aanzjwelle** {'aa:n/zjwe(l)/le} (ww.st.) [zjwelle]
- aanzwellen.**
- aanzjwingele** {'aa:n/zjwi/nge/le} (ww.zw.) [zjwingele] **aanzwengelen.** - de moter ~; de pòmp ~; 'n zaak ~ (*het initiatief nemen tot een zaak*).
- aanzjwumme** {'aa:n/zjwu(m)/me} (ww.st.) [zjwumme] **aanzwemmen.** - kómme ~.
- aanzoere** {'aa:n/zôè/re} (ww.zw. 1) **desemen.**
- aanzokke** {'aa:n/zo:(k)/ke} (ww.zw.) [zokke] **aansjokken, treuzelend naderen.** - kómme ~.
- aanzuge** {'aa:n/zùù/ge} (ww.zw. of st.) [zuge] **aanzuigen.** - verse lóch ~.
- aanzuijele** {'aa:n/zui/je/le} (ww.zw. 1) **aankuieren, sloom naderen.** - kómme ~.
- aanzuijere** {'aa:n/zui/je/re} (ww.zw. 1) = **aanzuijele.**
- aanzuvere** {'aa:n/zùù:/ve/re} (ww.zw.) [zuvere] **aanzuiveren.** - ein tekórt ~.
- aap** {aa:p} (m.) [aep {èè:p} en ape / aepke {èè:p/ke}] **aap.** - 'ne ~ kunsjes laote vertone; dao kwoom de ~ oet de moew; 'n aepke op ein sjtekske. // **kleine jongen, klein meisje.** - die ape höbbe hiej nieks te zeuke.
- aar** {aar} (v.) [are] **are** (100 m=). - 'n paar ~ (of are) gróndj.
- aard** {aa:rt} (m.) [geen mv.] **aard, wezen, natuur.** - det lik in zienne ~; det is zo zienne ~; giftig van ~ zin; dae is oet de ~ gesjlage (*hij lijkt niet op zijn ouders*); oet de ~ van de zaak. // **manier, wijze.** - zo op daen ~ (*ongeveer op die manier*); oppen ~ van (*op de manier van*). // **plezier, lust, zin, enthousiasme.** - ze haje alle ~ (*ze hadden erg veel plezier*); ich höb d'r gènnen ~ aan; hae wirkde det 't 'ne ~ haaj (*met veel enthousiasme*).
- ¹**aarde** {'aa:r/de} (v.) (N.) (zie **aerd**) (de planeet) **aarde.** - 't laeve op ~ en in de hemel.
- ²**aarde** {'aar/de}, zie ¹**aerde.**
- ³**aarde** {'aar/de} (ww.zw. 7b) (N.) (zie **wènne**) **aarden, wennen.** - hae kós dao mer neet ~.
- aardig** {'aar/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. aardig; D. artig] **aardig, leuk, aangenaam, prettig** (om te zien of te horen). - 'n ~ sjnuutje; 'n heel ~ wieske; 'n ~ huuske. // **aardig, voorkomend, vriendelijk.** - des toch zónne ~e miens. // **aardig, flink, behoorlijk.** - 'n ~ bedraag; (*als bw.*) v'r höbbe ~ get biejeingebrach; ich bön ~ verkaadj. // **vreemd.** - waat duit dae ~!
- aardigheid** {'aar/dich/(h)ei:t} (v.) [aardighede {aar/dich/hee:/de} / aardigheidje {aar/-dich/hei:/tje}] **aardigheid.** - det duit d'r veur

aartje

de ~; dao höb ich ~ aan; 't is mer 'n aardigheidje.

aartje {‘aar/tje} (o.) [~s] **aartje** (een popje als vruchtbareheidssymbool, dat aan een bruids paar werd aangeboden). - op ~ gaon, een gebruik bij bruiloften en andere feesten, waarbij men, na het aanbieden van het ‘aartje’, de feestvierenden toeriep om eten en drank te leveren (waarbij geroepen werd Aartje haet hónger en Aartje haet dórs), op straffe van allerlei kattenkwaad, inclusief inbraak; vaak werd uit voorzorg door het bruidspaar het keldergat gebarricadeerd. // **de Aartjes**, naam van degenen die ‘op aartje’ gaan; ook naam van een folkloristische vereniging in Asselt.

ab {ap} (bw.) *in*: en daomit ~! (en daarmee uit!); 't is ~ en oet! (het is afgelopen).

abbenee {a(b)/be/’nee} (m.) [~s] **abonnee**.

abbenement {a(b)/be/ne/’me:nt} (o.) [~e] **abonnement**.

abrikoos {aa/brie(k)/’koos} (v.) [abrikoze {aa/brie(k)/’koo/ze}] **abrikoos** (*Prunus armeniaca*).

abrikozeflaaj {aa/brie(k)/’koo/ze/’flaaj} (v.) [flaaj] **abrikozenvlaai**.

absolusie {ap/soo/luu:(s)/sîē} (v.) **absolutie**, **vergiffenis**. - nao de biech kries se de ~.

ach {a:ch} (tsw.) [N., D. ach] **ach**, o. - ~ jei (o jee); ~, waas se mich zaes!; ~ nae; ~ jao?

2ach {a:ch} (hoofdtelw.) [N., D. acht] **acht** [verbogen vorm achte {‘a:ch/te}]. - veer en veer is ~; ~ kinjer; euver ~ daag (over een week); det is zónjig veur ~ daag gebeurd (een week geleden); zónjig ~ daag is 't Paose (over een week); 't is ~ oer; 't is ~ op twee (acht minuten over twee); op ~ april; v'r zin mit ós achte. // (v.) **acht** [achte {‘a:ch/te} of achs {a:chs}, echske {‘e:ch/ske}]. - 'n ~ sjrieve; klevere ~; 'n ~ goje; 'n ~ veur 'n proefwerk; ich höb veer achte (of achs) op mie rapport.

3ach {a:ch} (v.) [geen mv.] [N. acht, D. Ach] **acht**, **aandacht**. - gèn ~ sjalaon op get; doe móos dich in ~ numme!: gaef ~!

achbaan {a:g/baan} (v.) [baan] **achtbaan**.

achdaags {a:g/’daachs} (bn.) [~e, ~e, ~] **acht-daags**. - 'n ~ e reis.

achdoezjend(ste) {a:g/’dôē:/’zjent/(ste)} (telw.) **achtduizend(ste)**.

achdendertig(ste) {‘a:(g)/gen/’de:r/tich/(ste)} (telw.) **achtendertig(ste)**.

achennegetig(ste) {‘a:(g)/ge(n)/’nee:/ge/tich(-/ste)} (telw.) **achtennegentig(ste)**.

achensevetig(ste) {‘a:(g)/gen/’see:/ve/tich(/-ste)} (telw.) **achtenzeventig(ste)**.

achensèstig(ste) {‘a:(g)/gen/’sè:s/tich/(ste)} (telw.) **achtenzestig(ste)**.

achentachetig(ste) {‘a:(g)/gen/’ta:/che/tich/(ste)} (telw.) **achtentachtig(ste)**.

achentwintjig(ste) {‘a:(g)/gen/’twi:nj/tjich/(ste)} (telw.) **achtentwintig(ste)**.

achenveertig(ste) {‘a:(g)/gen/’veer/tich/(ste)} (telw.) **achtenveertig(ste)**.

achenvieftig(ste) {‘a:(g)/gen/’vie:f/tich/(ste)} (telw.) **achtenvijftig(ste)**.

acherm {a:ch/’(h)erm} (tsw.) **ocharm**. - ~, wickske, höbs se dich pien gedaon?

acheukig {‘a:ch/’(h)eu/kich} (bn.) [~e, ~e, ~] **achthoeukig**.

achhóngerd {‘a:ch/’(h)ó/ngert} (telw.) **acht-honderd**.

achhóngerdst {‘a:ch/’(h)ó/ngert/ste} (rangtelw.) **achthonderdst**.

achjäärig {‘a:ch/’jääö/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **achtjarig**.

achjäärliks {‘a:ch/’jääör/liks} (bn.) [~e, ~e, ~] **achtjaarlijks**.

achkentjig {‘a:ch/’ke:nj/tjich} (bn.) [~e, ~e, ~] **achtkantig**, **achtzijdig**.

achoerig {‘a:g/’(g)ôë:rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **achturig**. - de ~ wirkdaag.

achoers {‘a:g/’(g)ôërs} (bn.) [~e, ~e, ~] **te achtuur** 's morgens. - de ~ mès.

achs {a:chs} (rangtelw.) *bijv. in*: hae kwoom 't ~ binne (als achtste).

achste {‘a:ch/ste} (rangtelw.) **achtste**. - op de ~ riej zitte; de ~ van de maondj; hae kump op de ~; (noemer van breuken) ein ~ deil.

achte {‘a:ch/te} (ww.zw. 7c) **achten**. - de veurzitter waerde door ederein geach; hae waerde geach edere daag óm ach oer dao te zin.

achteen {‘a:ch/’teen} (hoofdtelw.) **achtien**. - mit ~ jaor kóns se dien riejbewies haole.

achteende {‘a:ch/’teen/de} (rangtelw.) **acht-tiende**.

achteendoejend {‘a:ch/teen/’dôē:/’zjent} (telw.) **achtendiudenzend**.

achteenhóngerd {‘a:ch/teen/’hó/ngert} (telw.) **achtienhonderd**. - hae is in ~negetig gebaore.

achter {‘a:ch/ter} **achter** [N. achter] I. (vz.) **achter**, **na**. - ~ emes sjalaon, ~ emes loupe; ~ de deur sjalaon; ~ emes door gaon; ~ emes langs loupe; hae zit ~ de maedjes aan; ~ ziene ne bero zitte; hae is nag neet dreug ~ zien ore; det höbbe v'r ~ ós; ~ emes aan loupe; det

is ~ mienne rök óm gedaon; dao zit meer ~; ~ de waorheid kómme; dao kumps se nag waal ~; ~ 'n uurke (*na, over*); zie **drachter**, **achterein**. II. (bw. of *predicatief bn.*) **achter, achteren**. - ~ höbbe ze 'ne grote haof (*achter het huis*); hae is ~ mit zie werk; biej emes ~ oppe fiets zitte; ~ in de auto; hae ging ~ langs; nao ~ gaon (ook: *naar het toilet gaan*); ze höbbe-n-'m van ~ gesjamp (*van achteren*); wie sjiefs se dich van ~? (*wat is je achternaam?*); de klok is ein paar menu te ~. // vormt scheidbare ww.

achteraaf {*a:ch/te(r)'/raaf*} (bw.) **achteraf**. - hae woont nagal ~; ~ gezeent woor 't toch baeter gewaes óm te gaon.

achteraan {*a:ch/te(r)'/raan*} (bw.) **achteraan**. - ~ is d'r gèn plaats meer; hae kump altied ~.

achterbaks {*a:ch/ter/'ba:ks*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **achterbaks**. - 'ne ~e jong; hae gedreug zich ~.

achterbandj {*a:ch/ter/ba:njtj*} (m.) [bandij] **achterband**.

achterblieve {*'a:ch/ter/bliê:/ve*} (ww.st.) [blieve] **achterblijven**. - d'r blieve altied sjtriepe achter biej 't wasse van de roete; d'r is toch zeker nemes achtergebleve?; hae blief get achter biej de res.

achterbliever {*'a:ch/ter/bliê:/ver*} (m.) [~s / ~ke] **achterblijver**. - det wich is ein ~ke.

achterbure {*'a:ch/ter/bûû:/re*} (m.mv.) (N.) **achterburen**.

achterdegang {*'a:ch/ter/de/'gang*} (bw.) **achtereenvolgens**. - doe móos ~ de hoonder vore en de ejer rape.

achterdeur {*'a:ch/ter/deu:r*} (v.) [deur] **achterdeur**. - de ~ laote aopsjtaon; hae is via 'n ~ verdwene.

achterein {*a:ch/te(r)'/rei:n*} (bw.) **achter elkaar, achtereen, na elkaar, aan een stuk door**. - ze lepe mit ach man ~; ~ aan loupe; twee oer ~ wirke; ich höb det book ~ oetgeleaze; v'r zin twee jaor ~ nao Frankriek gewaes. // vormt scheidbare ww.

achtereinloupe {*a:ch/te(r)'/rei:n/lou:pe*} (ww. st.) [loupe] **achter elkaar lopen**.

achtereinsjtaon {*a:ch/te(r)'/rei:n/sjtao:n*} (ww. st.) [sjtaon] **achter elkaar staan**.

¹**achtereinzitte** {*a:ch/te(r)'/rei:n/zi:(t)/te*} (ww.onr.) [¹zitte] **achter elkaar zetten**. - de sjteul ~.

²**achtereinzitte** {*a:ch/te(r)'/rei:n/zi:(t)/te*} (ww.st.) [²zitte] **achter elkaar zitten**.

achtereuver {*a:ch/te(r)'/reu:/ver*} (bw.)

achterover. - ~ oppe gróndj valle; 'ne sjtómnen ~ (*domkop, stommerik*). // vormt scheidbare ww.

achtereuveverdrökke {*a:ch/te/'reu:/ver/drö:(k)/-ke*} (ww.zw.) [drökke] (N.) **achtereuveverdrukken**. - geldj ~.

achtereuveverduje {*a:ch/te(r)'/reu:/ver/duu/je*} (ww.zw.) [duje] **achtereuveverduwen**.

achtereuveverklaatse {*a:ch/te(r)'/reu:/ver-/klaat/se*} (ww.zw.) [klaatse] **achtereoverslaan, binnenslaan**. - dae klaats zich heel get pilskes achterevever.

achtereuveverligke {*a:ch/te(r)'/reu:/ver/liG/Ge*} (ww.st.) [²ligke] **achtereoverelegen**. - hae loog luij achterevever.

achtereuveversjaon {*a:ch/te(r)'/reu:/ver-/sjlao:n*} (ww.st.) [sjlaon] **achtereoverslaan**. - ~ van verbazing; 'ne borrel ~.

achtereuvevervalle {*a:ch/te(r)'/reu:/ver/val/le*} (ww.st.) [valle] **achtereoverevalle**.

achtergaon {*'a:ch/ter/gao:n*} (ww.st.) [gaon] **achterlopen**. - mien oer geit achter.

achtergrondj {*'a:ch/ter/grô:njtj*} (m.) [geen mv.] **achtergrond**. - op daen ~ sjtik die kleur goed aaf; zich altied oppe ~ haje.

achterhaam {*'a:ch/ter/haam*} (m.) [haam] **achterhaam** (deel van het paardentuig dat het paard om het achterlijf draagt en dat een rol speelt bij het tot stilstand brengen van de getrokken wagen). - inne ~ trèkke (zich buiten spel houden, met uyluchten zorgen dat men iets niet hoeft te doen).

achterhaje {*'a:ch/ter/haa:/je*} (ww.) (ww.st.) [haje] **achterhouden**. - ze höbbe nagal get geldj achtergehaje; gegaevs ~.

achterhandj {*'a:ch/ter/ha:njtj*} (v.) [geen mv.] **achterhand**. - op ~ zitte (bij het kaartspel: *het laatst aan de beurt zijn*). // **achtergestel** (van bijv. een paard).

achterhäöfke {*'a:ch/ter/häöf/ke*} (o.) [~s] **achtertuintje**.

achterhaole {*a:ch/ter/'hao:/le*} (ww.zw.) [haole] **achterhalen**. - det is nimmeer te ~.

achterin {*a:ch/te(r)'/rin*} (bw.) **achterin**. - ~ in 'ne wage zitte; ~ is gèn plaats meer.

achterinj {*'a:ch/te/rinj*} (o.) [inj] **achtereind**. - zó sjtóm wie 't ~ van ei verke.

achterkamer {*'a:ch/ter/kaa:/mer*} (v.) [kamer] **achterkamer**. - ónger haje v'r naeve de keuke ein veurkamer, ein gooij kamer en ein ~; 't waerde allemaal in achterkaemerkes geregeld.

achterkantj {*'a:ch/ter/ka:njtj*} (m.) [kantj]

achterkleinkindj

- achterkant.*
achterkleinkindj {‘a:ch/ter/klein/ki:njtj} (o.) [kindj] **achterkleinkind.**
achterkop {‘a:ch/ter/kop} (m.) [kop] **achterhoofd.** - hae is neet op zienne ~ gevalle.
achterlajer {‘a:ch/ter/laa:/jer} (m.) [~s] **achterlader.** - de sjtruiper ging mit zienne ~ de heij op.
achterlaote {‘a:ch/ter/lao/te} (ww.st.) [laote] **achterlaten.** - emes allein ~; hae haet väöl geldj achtergelaote.
achterleech {‘a:ch/ter/leech} (o.) [leech] **achterlicht.** - ‘t ~ van ‘ne fiets.
achterligke {‘a:ch/ter/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **achterliggen.** - ‘t peleton loog ‘n menuut achter op de kopluipers; biej die administrasie ligke ze jaore achter.
achterlik {‘a:ch/ter/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **achterlijk.** - ich bön toch zeker neet ~!; doot neet zo ~!
achterloupe {‘a:ch/ter/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **achterlopen.** - die oer llop ‘n paar minute achter; jóng, doe löps ‘n paar jaor achter!
achternaam {‘a:ch/ter/naam} (m.) [naam] **achternaam.**
achternaef {‘a:ch/ter/nèèf} (m.) [naef] **achterneef.**
achternao {‘a:ch/ter/’nao} (bw.) **achterna.** - hae kwoom ós ~. // vormt scheidbare ww.
achternaoloupe {‘a:ch/ter/’nao/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **nalopen.**
achternaorenne {‘a:ch/ter/’nao/re(n)/ne} (ww.zw.) [renne] **narennen.**
achternaorieje {‘a:ch/ter/’nao/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **narijden.**
achternaovare {‘a:ch/ter/’nao/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **navaren.** - emes mit ei beutje ~. // **narijden.** - emes mit de wage ~.
achternaozitte {‘a:ch/ter/’nao/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **nazitten, nazetten.** - ze zote-n-’m achternao oppe sjpeelplaats.
achternich {‘a:ch/ter/ni:ch} (v.) [nich] **achternicht.**
achteroet {‘a:ch/te(r)/’rôë:t} I. (bw.) **achteruit, achterwaarts.** - ‘ne traej ~ doon; kóm dao ~! // vormt scheidbare ww. II (m.) **achteruit.** [geen mv.] - det hoes haet gènne ~; de wage in de ~ zitte.
achteroethoere {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/bôë:/re} (ww.zw.) [boere] **achteruitboeren.** - hae haet zich danig achteroetgeboerd.
- achteroetgang** {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/gang} (m.) [geen mv.] **achteruitgang.** - de ~ van de ekonomie.
achteroetgank {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/ga:ngk} (m.) [oetgank] **achteruitgang, achterdeur.** - veur pakke de ~ waal.
achteroetgaon {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/chao:n} (ww.st.) [gaon] **achteruitgaan.** - de wage ging langsaam achteroet; ‘t geit hel achteroet mit hem; de zake gaon achteroet.
achteroetkieke {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/kiê:/ke} (ww.st.) [kieke] **achteruitkijken.**
achteroetkiesjpegel {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/kiê:k/sjee:/gel} (m.) [sjpegel] **achteruitkijkspiegel.**
achteroetloupe {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/lou:pe} (ww.st.) [loupe] **achteruitlopen.**
achteroetrieje {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **achteruitrijden.**
achteroetsjpringe {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **achteruitspringen.**
achteroetsjtampe {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/sjta:m/-pe} (ww.zw.) [sjtampe] **achteruittrappen.** - ‘t paerd sjtampde achteroet.
achteroetvare {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/faa:/re} (ww.st.) [vare] **achteruitvaren.** - de boot voor achteroet; mit ‘n beutje ~. // **achteruitrijden.** - mit de wage ~; de wage voor achteroet.
achteroetzitte {‘a:ch/te(r)/’rôë:t/si:(t)/te} (ww.onr.) [²zitte] **achteruitzetten.** - de wage ~; hae veulde zich achteroetgezat.
achteróm {‘a:ch/te(r)/’róm} I. (bw.) **achterom.** - hae is ~ (achter het huis); veur gaon biej die luuj altied ~; kóm mer ~, ~ is kirmes! // vormt scheidbare ww. II. (m.) [geen mv.] **achterom.** - det hoes haet gènnen ~; det hoes haet ‘ne sjone ~.
achterómkieke {‘a:ch/te(r)/’róm/kiê:/ke} (ww.st.) [kieke] **achteromkijken.**
achterómroupe {‘a:ch/te(r)/’róm/lou:pe} (ww.st.) [loupe] **achteromlopen.** - ich kóm waal efkes ~.
achterop {‘a:ch/te(r)/’ro:p} (bw.) **achterop.** - biej emes ~ zitte; hae sjpróng ~.
achteropsjöt {‘a:ch/te/’ro:p/sjö:t} (m.) [sjöt] **laatste schutter** (degene die als laatste een schot lost bij een schietwedstrijd).
achterpórt {‘a:ch/ter/pórt} (v.) [pórt] **achterpoort.** - laot ‘t achterpurtje neet aopsjitaon!
achterraad {‘a:ch/te(r)/raa:t} (o.) [raad] **achterrad, achterwieli.**
achterraam {‘a:ch/te(r)/raam} (m. of o.) [raam] **achterraam.**

- achterroet** {‘a:ch/ter/(r)ôê:t} (v.) [roet] **achterruit.**
- achtersjötbred** {‘a:ch/ter/sjö:d/brei:t} of
achtersjötbret {‘a:ch/ter/sjö:d/bre:t} (o.)
achterschot van een kar.
- achtersjpeler** {‘a:ch/ter/sjpee:/ler} (m.) [sjpeler] **achterspeler.**
- achtersjtallig** {‘a:ch/ter/sjta(l)/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **achterstallig.** - ~ óngerhaad.
- achtersjtandj** {‘a:ch/ter/sjta:njtj} (m.) [sjtandj] **achterstand.** - ‘ne ~ oploupe.
- achtersjtaon** {‘a:ch/ter/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **achterstaan.** - ze sjtónge twee puntje achter.
- achtersjtök** {‘a:ch/ter/sjtö:k} (o.) [sjtök] **achterstuk.**
- achterste** {‘a:ch/ter/ste} (bn.) (N.) **achterste** (verg. **echterste**, **echelste**). - op de ~ plaats zitte; op zien ~ bein gaon sjtaon; aan de ~ mem hange. // (zn., o.) **achterste, achtereind.** - zó sjtóm wie ‘t ~ van ei verke.
- achtertes** {‘a:ch/ter/te:s} (v.) [tes] **achterzak.**
- achtertuintje** {‘a:ch/ter/tuin/tje} (o.) [~s] (N.) (zie **achterhöfke**) **achtertuintje.** - in de nuuj buurt höbbe alle hoezer ein veur- en ein achtertuintje.
- achterwaeges** {a:ch/ter/’wèè:/ges} (bw.) **achterwege.** - det kóns se baeter ~ laote.
- achterwaegs** {‘a:ch/ter/wèèchs} (bw.) **onmidellijk, zonder dralen.** - det kóns se ‘t bëste ~ doon.
- achterwandj** {‘a:ch/ter/wa:njtj} (m.) [wandj] **achterwand.**
- adel** {‘aa:/del} (m.) [geen mv.] (N. adel, D. Adel) **adel.** - van ~ zin; emes van ~.
- adelik** {‘aa:/de/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **adellijk.**
- ader**, zie ²aor.
- administrasie** {at/mie(n)/ni/’stra:/sié} of
adminisjtrasie {at/mie(n)/ni/’sjtraa:/sié} (v.) [~s] **administratie.**
- adres** {a(d)/’dres of aa/’dres} (o.) [~se] **adres.**
- adressere** {a(d)/dres/’see/re} (ww.zw. 1) **adresseren.** - ‘ne verkeerd geadresseerde brief.
- advent** {at/’fe:nt} (m.) [geen mv.] **advent.**
- adventskrans** {at/’fe:nts/kra:ns} (m.) [krans] **adventskrans.**
- advertensie** {at/fer/’te:n/sié} (v.) [~s / ~ke] **advertentie.** - ‘n ~ zitte; op ‘n ~ aafgaon.
- adverte** {at/fer/’tee/re} (ww.zw. 1) **adverteren.**
- advies** {at/’fies} (o.) [adviezze {at/’fie(z)/ze}] **advies.**
- advizeur** {at/fie/’zeur} (m.) [~s] **adviseur.**
- advokaot** {at/foo/’kaot} of **avvekaot** {a(v)/~}

ve/’kaot} (m.) [~e] **advocaat.** - det wét mien vót ouch, en det is gènnen ~ (om dat te weten hoeft je niet al te slim te zijn).

advokäötje {at/foo/’käö/tje} of **avvekäötje** {a(v)/ve/’käö/tje} (o.) [~s] **advocaatje.** - ich drink mich ‘n ~.

aeg {èèch} (v.) [~e / ~ske] [N. eg; D. Egge] **eg.** - mitte ~ euver ‘t veldj gaon.

aege {’èè/ge} (ww.zw. 5a) [N. eggen; D. eggen] **eggen.** - ~ en ploge; ‘t landj ~.

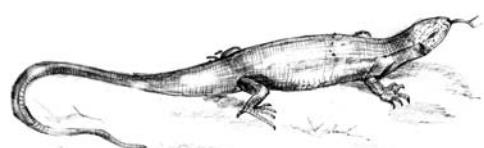

aegers {’èè:/gers} (v.) [~te of ~e / ~ke] **ekster** (Pica pica).

aegerste-ès {’èè:/ger/se/è:s} of **aegerste-ès** {’èè:/ger/ste/è:s} [ès] of **aegersnès** {’èè/gers/nè:s} [nès] (o.) **eksternest.**

aegersoug {’èè:/ger/zouch} (o.) [oug] **ekster-oog, likdoorn.**

aek {èèk} (m.) [geen mv.] (N. edik; D. Essig) **azijn.** - zó zoer wie ~; ~ euver de sjlaaj doon; eutjes inne ~.

aecktes {’èèk/te:s} (v.) [~se / ~ke] [D. Eidechse] **hagedis** (Lacerta sp.); ook **salamander** (Triturus sp.).

aeckwater {’èèk/waa:/ter} (o.) [water] **azijnwater** (mengsel van water, azijn en suiker). - ze nome zich ‘n fles ~ mit nao ‘t veldj.

aels {èèls} (m.) [geen mv. / ~ke] 1. (plant) **bijvoet, alsem** (Artemisia). 2. **els, elsbitter.** - ‘n fles ~; sjöd mich mer ‘n ~ke in. 3. **els** (boom, Alnus). 4. **els, priem** (gereedschap van schoenmaker of timmerman).

aelzeketje {’èèl/ze/ke:/tje} (o.) [~s] **elzenkatje.**

aenj {èènj} (v.) [~e {’èè:/nje} / aendje {’èènj/tje}] [N. eend; D. Ente] **eend** (Anas platyrhynchos). - ~e en ganze; waggele wie

aenje-eij

ein ~; de aendjes vore; 'n wilj ~; 'n taam ~; gebraoje ~; sjtóm ~ des se bös!; 'n lillikke ~ (*lelijke eend, Citroën 2CV*).

aenje-eij {‘èè:/nje/ei:j} (o.) [eij] **eendenei**.

aerbees {‘èè:r/bees} (v.) [aerbeze] {‘èè:r-/bee:/ze/} / ~ke) [N. aardbei; D. Erdbeere] **aardbei** (*Fragaria sp.*). - ich höb 'n paar rieje aerbeze gezat; 'n besjuutje mit aerbeze.

aerbezeflaaj {‘èè:r/bee:/ze/’flaaj} (v.) [flaaj] **aardbeienvlaai**.

aerbezesjem {‘èè:r/bee:/ze/’sjem} of **aerbezejem** {‘èè:r/bee:/ze/’zjem} (m.) [sjem] **aardbeienjam**.

aerd {‘èèrt} (v.) [geen mv.] [N. aarde; D. Erde] **aarde, grond**. - det is gooij ~; plante in de ~ zitte; de ~ is nag naat; blome~; örges ~ op sjödde; **aarde, wereld**. - hiej op dees ~ (verg. **aarde**).

1aerde {‘èèr/de} of **aarde** {‘aar/de} (ww.zw. 7b) [N. aarden] **aarden**. - det sjtopkontak is neet geaerd (of geaard).

2aerde {‘èèr/de} (bn.) **aarden, van aardewerk**. - 'n ~ teijjerke; 'n ~ piep.

aerdleidung {‘èèrt/lei:/ding} of **aerdleijing** {‘èèrt/lei/jing} (v.) **aardleiding**.

aerdleksjakeler {‘èèrt/le:k/sjaa:/ke/leer} (m.) [~s] **aardlekschakelaar**.

aerdzjwalg {‘èèrt/sjwalch} (v.) [zjwalg] **oever-zwaluw** (*Riparia riparia*).

aerpel {‘èè:r/pel}, ook **èrpel** {‘è:r/pel} (m.) [~ of ~ / ~ke] **aardappel**. - ~e paote, ~e oetdoon; 'ne zak ~e; ~e kaoke, braoje, sjelle; 'ne glazere ~; de ~e aafsjöddé; de ~e sjtaon al oppe taofel; de sjtómste boere höbbe de diekste ~e; ~e in de zök (*gaten in de sokken*). // de **Èrpelkes**, naam van de jeugdcarnavalsvereniging in Swalmen.

aerpeleboer {‘èè:r/pe/le/bôè:r}, **èrpeleboer** {‘è:r/pe/le/bôè:r} (m.) [boer] **aardappelboer**.

ærpelekelder {‘èè:r/pe/le/ke:l/der}, **èrpelekelder** {‘è:r/pe/le/ke:l/der} (m.) [kelder] **aardappelkelder**.

ærpelekoel {‘èè:r/pe/le/kôèl}, **èrpelekoel** {‘è:r/pe/le/kôèl} (v.) [koel] **aardappelkuil**.

ærpelemetske {‘èè:r/pe/le/me:ts/ke}, **èrpele-metske** {‘è:r/pe/le/me:ts/ke} (o.) [~s] **aardappelmesje, schilmesje**.

ærpelepree {‘èè:r/pe/le/p’ree} (m.) [puree] **aardappelpuree**.

ærpelereek {‘èè:r/pe/le/reek}, **èrpelereek** {‘è:r/pe/le/reek} (m.) [reek] = **kogelreek**.

ærpelesjaal {‘èè:r/pe/le/sjaal}, **èrpelesjaal**

{‘è:r/pe/le/sjaal} (v.) [sjaal] **aardappelschil**.

aerpelesjtreu {‘èè:r/pe/le/’sjtreu} (o.) [sjtreu] **aardappelloof**.

aerpeleveldj {‘èè:r/pe/le/ve:ljtj}, **èrpeleveldj** {‘è:r/pe/le/ve:ljtj} (o.) [veldj] **aardappelveld**.

aerpelezak {‘èè:r/pe/le/za:k}, **èrpelezak** {‘è:r/pe/le/za:k} (m.) [zak] **aardappelzak**.

aerpelezomer {‘èè:r/pe/le/’zoo:/mer} (m.) [zomer] **zonnie periode in de nazomer**.

aet {‘èè:t} (m.) [geen mv.] **eten, maaltijd**. - v'r höbbe 'n paar luuj oppen ~.

1aete {‘èè:/te} (ww.st. 22) [N. eten; D. essen] **eten**. - kóm binne, v'r gaon ~; dao kóns se lekker ~; oet ~ gaon; zóget it d'r neet; wie laat aete v'r?; ze ote mich de ore van de kop; blief toch ~!; zich 'n bóttram ~; zich de boek vól ~; te väöl ~.

2aete {‘èè:/te} (o.) [~s] [N. eten; D. Essen] **eten, maal**. - ónger 't ~ waert neet gekald; sónger ~ nao bëd; 't ~ sjteit op taofel; 't ~ klaormake; emes op 't ~ neuje; werm en kaad ~.

aeter {‘èè:/ter} (m.) [~s / ~ke] **eter**. - 'ne goje ~; twee ~s d'rbiej kriege.

aetes {‘èè:/tes} (o.) [geen mv.] **eetwaar**. - ze höbbe 't ~ gereidsjaon inne keuke.

aetesgereij {‘èè:/tes/che/reij} (o.) [geen mv.] **1. bestek. 2. levensmiddelen**.

aetestied {‘èè:/tes/tiè:t} (m.) [tied] **etenstijd**. - 't is ~; óm ~ kwoom d'r binne; de aetestieje sjtaon op de lies aangegaeve.

aeteswaar {‘èè:/tes/waar} (v.) [waar] **levens-middelen**.

aetlaepel {‘èè:t/lèè:/pel} (m.) [laepel] **eetle-pel**.

1aeve {‘èè:/ve} (bn., soms zn.o.) [N. even] **even**. - 'n ~ getal; 't is mich óm 't ~.

2aeve {‘èè:/ve} (bw.) [N. even; D. ebenso] **even, net zo**. - ze zin ~ groot; **even** (verg. **efkes**). - ich doon det waal ~.

aevegood {‘èè:/ve/goot} (bw.) **even zo goed, evenzeer**. - ze haje ós ~ get anges oppe taofel kónne zitte.

aeveemin {‘èè:/ve/mi:n} (bw.) **evenmin, net zo min**.

aevel {‘èè:/vel} (bw.) **evenwel, echter**. - v'r höbbe hel gewirk, v'r höbbe 't ~ neet aafgekrege; es se ~ neet kumps!, zèk ich 't taenge dien moder; det zal dich ~ opbraeke!; des ~ de lèste keer!; des ~ laat!; det haet d'r ~ flot gedaon; **desondanks, toch**. - hae kump ~.

aever {‘èè:/ver} (m.) [~e / ~ke] **avegaar, lepel-**

- boor** (timmermansgereedschap, om grote gaten te boren).
- aeveväöl** {‘èè:/ve/’vääöl} (onbep.telw.) **evenveel**. - ich höb ~ puntje es dich; det kos ~; veur ~ geldj wore v'r noe dood gewaes. // zie **veuraeveväöl**.
- aevewich** {‘èè:/ve/wi:ch} (o.) [geen mv.] **evenwicht**.
- aezel** {‘èè:/zel} (m.) [~s / ~ke] [N. ezel; D. Esel] **ezel** (*Equus asinus*). - Jezus reej ouch op 'nen ~; hae is van 'nen ~ euver 'n half deur gesjeten (*hij is niet al te snugger*); d'n ~ aandrieve (een oud gebruik: als iemand zich had misdragen op sociaal gebied, vooral wat betreft de huwelijksstrouw, werd door de dorpelingen drie dagen achter elkaar ketelmuziek gemaakt bij de woning van de schuldige, waarna met een mengsel van lijnolie, kalk en roet een ezel op de gevel van het bewuste huis geschilderd werd); waat bös se toch 'nen ~!; de ~ van eine sjiljer.
- aezelsdrach** {‘èè:/zelz/dra:ch} (v.) [drach] **te lange zwangerschap** (verg. **aolifantsdrach**).
- aezelskop** {‘èè:/zels/ko:p} (m.) [kop] **ezelskop**, **domkop**.
- aezelsoor** {‘èè:/zel/zoor} (o.) [oor] **ezelsoor**. - de blajer in det sjrif höbbe allemaal aezelsoore. // (plant) **ezelsoor**, **andoorn** (*Stachys lanata*).
- aezelsveule** {‘èè:/zels/fieu:/le} (o.) [²veule] **ezelsveulen**; ook overdr.: **domkop**.
- ¹**af** {af} (tsw.) **af!** (bevel aan een hond om te gaan liggen).
- ²**af** {af}, zie **of**.
- affeng** {a(f)/'feng} (tsw.) **enfin**. - ~, v'r zalle waal zeen.
- afrakaantje** {aa/frie(k)/'kaan/tje} (o.) [-s] (N.) (zie **sjtinkerke**) **afrakaantje** (bloem, *Tagetes sp.*).
- afwen** {af/'wen}, zie **ofwen**.
- agenda** {aa/’gen/daa} (m.) [agenda's {aa/’gen/daas}] **agenda**. - de ~ van ein vergadering; get in zienne ~ opsjriewe.
- agent** {aa/’ge:nt} (m.) [~e / ~je] [N.] **agent**. - 'ne plisie-~; 'ne verzekerings~.
- agentsjap** {aa/’ge:nt/sjap} (o.) [~pe] **agentschap**.
- ah** {a} (tsw.) **aha**. - ~, dao is-d'r!
- aha** {aa/’haa} (tsw.) **aha!**. - ~, dao is d'r!; ~, woort 'm det!
- aj** {aj} (tsw.) **ai** (uitroep van pijn). - ~, det deej pien!
- ¹**aje** {aa/je} (ww.zw. 3a) (N. aaien) (verg. **poe-**
- zele**) **aaien**, **strelen**. - 'n wich euver zie köpke ~; 'ne hónjd ~.
- ²**aje** {aa/je}, zie **aad** (I, III en IV).
- ajer** {aa/jer}, zie **aad** (I).
- ajerdóm** {aa/jer/dóm} of **ajerdom** {aa/jer/-dom} (m.) [geen mv.] (N. ouderdom) **ouderdom**. - van ~ sjterve; det dink veel van ~ bie-nao oetrein.
- ajerwëts** {aa/jer/’wè:ts} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] (N. ouderwets) **ouderwets**. - ~e kleijer; ~e wäord; des nag èns 'n ~e kirmes; v'r höbbe weer èns ~ plezeer gad.
- ajigheid** {aa/jich/(h)ei:t} (v.) **ouderdom**. - die vrouw kan van ~ klam meer loupe; dae kas vél van ~ haos oetrein.
- ak** {a:k} (v.) [~tes] **akte**. - de notaris maakde de ~ op.
- akelig** {aa:/ke/lich} (bn., bw.) (N. akelig) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **akelig**, **eng**, **naar**. - hae haaj 'n ~ lechske; v'r höbbe 'ne ~e tied mit-gemaak; 'n ~ geveul höbbé; det is óm ~ van te waere; 't woor dao ~ sjtil; dae voor ~ deun langs mich haer.
- akker** {a:(k)/ker} (m.) [~s / ekkerke {e:(k)-/ker/ke}] **aker**.
- akkere** {a:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) **boeren**, **het boerenbedrijf uitoefenen**.
- akkermenke** {a:(k)/ker/men/ke} (o.) [~s] **kwikstaart** (spec. de witte kwikstaart, *Motacilla alba*).
- akkertje** {a:(k)/ker/tje} (o.) [~s] vroeger veel gebruikte **pijnstiller** (een in ouwel verpakt poeder).
- akoliet** {aa/koo/’liet} (m.) [~te] **acoliet**, (oudere) **misdienaar**.
- akrobaat** {aa/kroo/’baat} (m.) [akrobate] **acrobaat**.
- aksie** {a:k/siē} (v.) [~s] **actie**. - in det sjtök zit weinig ~; altied in ~ zin; in ~ kómme; de bóndj haet 'n ~ georganizeerd; 'n ~ haje veur de missie.
- aksiefoto** {a:k/siē/’foo/too} (v.) [foto] **actiefoto**.
- aksiekómmitee** {a:k/siē/kó(m)/mie(t)/tee} (o.) [kómmitie] **actiecomité**.
- aksiepuntj** {a:k/siē/pu:njtj} (o.) [puntj] **actiepunt**.
- aksieveurder** {a:k/siē/veur/der} (m.) [~s] **actievoerder**.
- akte** {a:k/te} (v.) [~s] **akte** (zie ook **ak**). - ein toneelsjtök mit drie ~s; notariële ~; zien ~ haole; 'n ~ van berouw.
- aktere** {ak/’tee/re} (ww.zw. 1) **acteren**.

akteur

- akteur** {ak/'teur} (m.) [-s] **acteur**.
- aktief** {ak/'tief} (bn., bw.) [aktievve {ak/'tie(v)/ve}, aktievve, ~ / aktievver {ak/'tie(v)/ver}; ~s(te)] **actief**. - hae is ~ in de sjport; in aktievve deens.
- aktievveling** {ak/'tie(v)/ve/ling} (m.) [~e] **actieeling**.
- al** {al} I. (onbep.telw., bijv. en zelfst.) [N. al, D. all] [verbogen vorm: alle {'al/le}] **al, alle, allen**. - hae is ~ zien geldj kwiet; ~ 't geldj woor op; alle geldj is op; alle luuj; get van alle kenj bekieke; ze kwome mit zien alle; ze kómme alle drie; oet alle mach; in alle geval (in elk geval); hae kan alle vief minnute kómme (elke vijf minuten); al daag (elke dag, alle dagen, dagelijks); al jaors (ieder jaar, jaarlijks); ~ waat d'r zaet is gelaoge; ~ mit ~ is 't toch good gekómme II. (bw.) [N. al] 1. **al, reeds**. - hae is ~ teen jaor; ze wore ~ wiejer gegange; höbs se det ~ gezeen?; wils se det noe ~ doon?; det is ~ heel toevallig; 2. **(geheel en) al**. - 't woor ~ water waas se zoogs (een en al); 't woor ein en ~ módder; 3. [bij tegenw.deelwoord] **al**. - ~ doonde leert men; 4. **al, wel**. - of d'r ~ of neet kump. III. (vw.) **(ook) al, hoewel**. - ~ is d'r ouch nag zó sjtóm, tèlle kan d'r waal; ~ mós ich op mienne kop gaon sjtaon; ouch ~ waert 't laat.
- 2.al** {a:l} (bw.) [N. al, D. all] 1. ~ **te** (voor bn. of bw.), **al te**. - des mich toch ~ te gries!; det is ~ te erg! 2. **al maar, steeds, steeds maar, steevast, voortdurend**. - hae is mich ~ aan 't peste; ~ door (aldoor, steeds maar); hae ging ~ wiejer; hae kump ~ truuik.
- alaaf** {aa/'laaf} (tsw., zn.) **alaaf** (carnavalskreet; in Swalmen niet, in Boukoul wel gebruikelijk). - ~ rope; Boekkoel ~ (driemaal achter elkaar geroepen).
- al-aoves** {'a(l)/*lao:/ves} (bw.) of **alsaoves** {'al/'sao:/ves} **elke avond**. - ich drink mich ~ ei börrelke.
- alarm** {aa/'la:rm} (o.) [geen mv.] [N., D., > F.] **alarm**. - ~ sjalaon; 't ~ aafzitte.
- alarmere** {a/lar/'mee/re} (vw.zw. 1) **alarmeren**. - de plisie ~; de brandjwaer waerde gealarmeerd.
- albe** {'a:l/be} (v.) [-s] **albe** (wit koorkleed van de priester).
- Albaer** {al/'bèèr} (eig.m.) [-ke] [F.] **Albert**.
- album** {'a:l/bum} (m.) [-s / -ke] **album**. - pos-zegels in de ~ plekke; 'ne foto~.
- aldaag** {'al/'daach} (bw.) **dagelijks, elke dag**. -
- ich mótt ~ aan häör dinke; op ~ loupe (*bijna aan bevalling toe zijn*).
- alderleij** {'a:l/der/'leij}, zie **allerleij**.
- aldoor** {'a:l/'door:r} (bw.) **aldoor, voortdurend**. - ~ blieve kalle.
- alfabet** {'a:l/faa/bet} (o.) [~te] [N., >Gr.] **alfabet**.
- alfabeties** {a:l/faa/'bee/ties} (bn., bw.) [alfabete-tise, alfabetise, ~] **alfabetisch**.
- Alfóns** {'a:l/fó:ns} (eig.m.) [Alfunské {'a:l/fu:ns/ke}] **Alfons**.
- alge** {'a:l/ge} (v.mv.) [N.] **algen**. - v'r höbbe ~ in de viever.
- algebra** {'a:l/ge/braa} (m.) [N.] [geen mv.] **algebra**. - ~ en maatkunde.
- algemein** {a:l/ge/'mein} [N. algemeen, D. algemein] 1. (bn., bw.) [~e, ~, ~] **algemeen**. - ~ zake; de ~ toesjtandj; ~ maotregele; ~ verkezinge; mit ~ sjtumme; det is ~ bekènd; ~ besjaaf Nederlands. 2. (zn., o.) **algemeen**. - in 't ~; euver 't ~.
- alik** {'aa:/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **heel, gaaf, ongeschonden**. - d'r is mich ein tas gevalle mer ze is gelökkig nag ~; zit de ~ke glazer mer weer inne kas.
- aljaors** {'al/'jaors} (bw.) **jaarlijks, iedere jaar**.
- alkohol** {'a:l/koo/hol} (m.) [geen mv.] **alcohol**.
- alkoholhajend** {'a:l/koo/hol/haa:/jent} (bn.) [~, ~e, ~, ~] **alcoholhoudend**. - ~e drank.
- alla** {a(l)/*laa} (tsw.) **alla!, vooruit!**. - ~, sjeet èns op! // **alla!, vooruit dan maar!** (toegevend). - nou ~, doe moogs 't veur dee keer.
- alle** {'a(l)/le}, zie **'al**.
- allebei** {'a(l)/le/'beij} (telw.) **allebei, beide(n)**. - die twee zègke ~ 'tzelfde; ~ die jonges.
- allei(j)** {a(l)/*lei(j)} (tsw.) [F. allez] **vooruit!, toe!** - ~, kóm van det daak aaf!
- allein** {a(l)/*lein} [N. alleen, D. allein] I. (predicatif bn.) **alleen**. - v'r gaon dao ~ nao toe, sónger dich; ~ in de wachkamer zitte; ~ op de wereld zin; hae zit ~; hae sjleup altied ~; det werk mós se ~ make; ich haaj uch gaer ~ gesjpraoke. II. (bw.) **alleen, slechts**. - ~ op dees meneer kóns se det aansjloete; hae haet det ~ mer gedach; ich wil noe ~ nag mer sjlaope; ~ es se dich good gedreugs, moogs se mitkómme; ze is neet ~ ieferig, mer ouch praoper.
- alleinsjitaond** {a(l)/*lein/sjitaont} (bn.) [~e, ~e, ~] **alleenstaand**. - 'n ~ hoes; 'n ~e vrouw.
- alleman** {'a(l)/le/'ma:n}, **in:** mit Jan en ~ (iedereen).
- allemaol** {'a(l)/le/'mao:l} (onbep.telw., bw.) [N. allemaal] **allemaal, allen**. - ze wore ~

- gekómme; höbs se det ~ gekoch?; det is ~ ón-zin; ich ruuk ~ lekker dinger; hae haet ze neet ~ (*hij is niet goed bij zijn hoofd*).
aller- {‘a(l)/ler-} (*in samenst.* vóór overtr. trap)
aller-. - de ~bèste; de ~sjoonste; ‘t ~lillikste; ‘t ~lèst.
allereers {‘a(l)/ler/’eers} (*bn., bw.*) [~te, ~te, ~]
allereerst. - de ~te keer; ~ mótt ich bekènne det ich gelaoge höb.
allergies {a(l)/’le:r/gies} (*bn.*) [allergise, allergise, ~] **allergisch.** - ich bön dao ~ veur.
allerhandj {‘a(l)/ler/’hanjtjy} (*onbep. telw.*)
nogal wat, behoorlijk wat. - det kos ~ geldj; dao is ~ te koup.
allerhandjs {‘a(l)/ler/’hanjtjs} (*onbep. telw.*)
allerhande.
Allerheilige {a(l)/ler/’hei:/li/ge} (*m.mv., verbogen vorm*) **Allerheiligen.** - mit ~ höbbe v'r vriej.
Allerheiligste {a(l)/ler/’hei:/lich/ste} (*o.*)
Allerheiligste. - ‘t ~ is oetgesjtèld.
allerleefs, ‘t ~ {et ‘a(l)/ler/’leefs} (*bw.*) **het allerliefst.** - ‘t ~ zooj ich noe nao hoes wille gaon.
allerleij {‘a(l)/ler/’leij}, oudere vorm: **alderleij** {‘a:l/der/’leij} (*bn.*) **allerlei, allerhande.** - d'r zote ~ luuj; dao kóns se ~ kenj mit oet.
allermins {‘a(l)/ler/’mins} (*bw.*) **allerminst.** - ich bön dao ~ gelökkig mit.
Allerzielle {a(l)/ler/’zie(l)/le} (*v.mv., verbogen vorm*) **Allerzielen.**
alles {a(l)/les} (*zelfst.vnw. en telw.*) [*N., D.*]
alles. - höbs se ~ biej dich?; ~ waas se zaes, is gelaoge; zo geit det altied mit ~; mit ~ aan sjpróng d'r in ‘t water; d'r is van ~ te zeen; ~ op ~ zitte; zien kinjer zin ~ veur hem.
allesbehalve {‘a(l)/lez/be/’ha:l/ve} (*bw.*)
allesbehalve. - hae is ~ sjtóm.
allewiel {a(l)/le/’wiel} of **allewieles** {a(l)/le/’wië:/les} (*bw.*) **tegenwoordig, heden ten dage.** - hae is sjtil ~; ~ zaet men det neet meer.
allich {a(l)/’lich} (*bw.*) [*N. allicht*] **allicht.** - geur kónt mich ~ zègke, wo de meister is; höbs se det gedaon? ~ neet!
almenak {a:l/me/na:k} (*m.*) [~ke] **almanak.**
almer {‘a:l/’mer}, zie **alsmer.**
alsooves {‘a:l/sao:/ves}, zie **al-aoves**
alsjmiddes {‘a:l/’sjmi(d)/des} (*bw.*) **elke middag.** - hae unjerde ~ ‘n oer.
alsmer {a:ls/’mer} (ook **almer** {‘a:l/’mer}) (*bw.*) **al maar, steeds maar.** - hae blief ~ aan ‘t kalle.
alt {a:lt} (*zn.*) [~e] [*N., D.*] **alt** (zowel zangstem als instrument). - d'r zóng ‘n sjoon ~; de ~ in ‘t kirkekkoor; ze zink ~; de ~ blaoze in de harmenie.
altaar {‘a:l/taar} (*o.*) [altare] [*N.*] **altaar** (zie **altaor**).
altaor {al/’taor}, ook **altjaor** {alj/’tjaor} (*m.*) [~e / altäörke {al/’täör/ke}, altjärke {alj/’tjäör/ke}] **altaar.** - de kelk sjteit nag oppen ~.
alterasie {al/te/’raa:/sië} (*v.*) [geen mv.] **ophef, opwinding.** - ‘ne houp ~ óm nieks make.
altied {‘al/’tië:t} (*bw.*) [*N. altijd*] **altijd, steeds.** - ~ te laat kómme; ich höb ‘t ouch ~ gedaon!; ~ es d'r det zag, móste v'r lache; hae gedroog zich wie ~.
altieddoerend {‘al/’tië:(d)/’dôë:/rent} (*bn.*) [~e, ~e, ~] **altijddurend.** - de ~e aanbidding (het veertig-urengebed).
altjaor {alj/’tjaor}, zie **altaar**.
altsjum {‘a:lt/sjum} (*v.*) [~me / ~ke] **altstem.**
alvas {al/’va:s}, ook **alvasjes** {al/’va:/sjes} (*bw.*) **alvast.** - ich höb det mer ~ oppe pos gedaon.
alwaekes {‘al/’wè:/kes} (*bw.*) **wekelijks, iedere week.** - ich gaon neet ~ nao de kapper.
alweer {al/’weer} (*bw.*) **alweer.** - doe bös ~ te laat; wie hèt dae ouch ~?
alwen {al/’wen} (*v.w.*) **zelfs al, ook al.** - det duitt dae, ~ ‘t kuutsjke de baom oetgeit (zie **kuutsjke**).
alzelaeve {‘al/ze/’lèè:/ve} (*bw.*) **altijd weer, steeds maar weer.** - hae kump ~ te laat.
ambach {‘a:m/bach} (*o.*) [~te] [*N.*] **ambacht.**
ambachsjool {‘a:m/bach/sjool} (*v.*) [sjool] **ambachtsschool.**
ambachsluuj {‘a:m/bachs/lùúj} (*m.mv.*) **ambachtslieden.**
ambachsman {‘a:m/bachs/ma:n} (*m.*) [zie **ambachsluuj**] **ambachtsman.**
ambras {‘a:m/bras}, ook **hambras** {‘ha:m/bras} (*m.*) [geen mv.] [F. embarrass] **drukte, ophef, consternatie.** - maak toch neet zónnen ~ dao-euver; waat ‘nen ~!
ame {aa/me} (*tsw.*) (uit het kerklatijn) **amen.** - in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geis, ~; op alles jao en ~ zègke; ~ en oet! (*en nu is het afgelopen!*). // (*o.*) **amen.** - ‘t ~ voor nag neet gezag of ze wore al weg.
Amerikaan {aa/mee/rie/’kaan} (*m.*) [*Amerikane*] **Amerikaan.** - de Amerikane höbbe op

ammenjak

ein meert 1945 Zjwame bevred.

ammenjak {*a(m)/men/’ja:k*} (m.) [geen mv.]
ammoniak (als vloeibaar reinigingsmiddel);
ammoniumnitraat (als kunstmest).

ammeteur {*a(m)/me/’teur*} (m.) [~s] **amateur**.
ammezasie {*a(m)/me/’zaa:/sîē*} (v.) [geen mv.] *amusement, vermaak*. - nou, de ~!
(veel plezier!, afscheidsgroet).

ammezere {*a(m)/me/’zee/re*} (ww.zw. 1) **amuzeren**. - ze höbbe ós good weite te ~; v’r ~ ós dao waal.

ammie {*’ammiē*} (m.) [~s] (eig. Amerikaan), in: ‘ne fiezen ~: een viespeuk.

amp {*a:mp*}, zie **amt**.

amper {*a:m/per*} (bw.) **amper, ternauwer-nood, nauwelijks**. - hae woor ~ vifteen jaor; ~ baove de taofel oet kónne kieke; hae woor ~ binne, wie ‘t gebeurde.

ampteneer {*a:mp/te/neer*}, zie **amteneer**.

ampul {*a:m/pul*} (v.) [~le / ~ke] [>Lat.]
ampul. - de mësdeenders brachte de ~le nao den altaor.

amt {*a:mt*} of **amp** {*a:mp*} (o.) [amtē] [N. ambt, D. Amt] **ambt**. - ‘t ~ van wethajer; ‘n ~ oetoeffene.

amteneer {*a:m/te/neer*} of **ampteneer** {*a:mp/te/neer*} (m.) [amtenere of amptene-re / ~ke] **ambtenaar**. - de am(p)tenere op de gemeinde; ‘ne ~ in funksie.

An {*an*} (eig.v.) [~tje] **An, Anna**.

andievie {*an/’diē:/viē*} (v.) [geen mv.] **andijvie**.

Andje {*a:nj/tje*} (eig.m.) **Hendrik** (verg.
Handje, Héndje); ook: **Andreas, Andries**.

Andrees {*a:n/drees*} (eig.m.) [~ke] **Andreas,
Andries**.

angel {*a/ngel*} (m.) [~s / engelke {*e/ngel-/ke*}] **angel**. - de ~ van ein biej; ‘nen ~ aan de viem doon.

angelus {*a/nge/lus*} (o.) [geen mv.] **angelus**. - ‘t ~ baeje (een ‘Engel des Heren’ en drie wees-gegroetjes bidden om twaalf uur ‘s middags); ‘t ~ loedj.

angelusklopske {*a/nge/lus/’klö:k/ske*} (o.)
[~s] **angelusklokje**.

Angenees {*a/nge/nees*} (eig.v.) [~ke] **Agnes**.

anger {*a/nger*} I. (bn.) [~e, ~, ~] [N., D.: ander]
ander. - nao ‘n ~ dörp verhoeze; hae haet ‘n ~ vrouw; det is ~e kal!; van de ~e kantj; de ~ luuj; höbs se nag ~appele?; mit ~wäärd; óm de ~e daag; de (of die) ~waek (de volgende week); ‘nen ~e keer; op ‘ne ~e teks kómme; det is ein of ~ saort óngesiefer; biej ein of ~ gelae-

genheid. II. (zelfst. gebruikt) [de ~e, ‘t ~e); mv. angere] **ander(e)**. - d’n eine zag dit, d’n ~e det; zich mit de zake van ‘ne ~e bemeuje; de ~e wore ‘t d’r neet mit èns; ‘t is ‘t ein of ‘t ~; v’r mótté ‘t ein en ~ èns op ei riejkje zitte; det móts se neet taenge ~e vertèlle; ónger ~e. // zie **anges** III.

angerhalf {*’a/nger/’ha:l:f*} (telw.) [angerhalve {*’an/ger/hal/ve*}, ~ve, ~] **anderhalf**. - ~ póndj mael; angerhalve maeter.

angers {*a/ngers*}, zie **anges**.

angerste {*a/ngers/te*} (bn., nevenvorm van anger) **ander**. - óm de ~ eer.

anges {*a/nges*} of **angers** {*a/ngers*} 1. (bw.)
anders, op andere wijze. - det móts se ~ doon; det kóns se gans ~ bekieke; det móts se ~ neerligke; det kan neet ~; ~ gezag; **anders, op andere tijden, bij een andere gelegenheid, overigens**. - ~ zuus se hem hiej nootj; ‘t is det d’r zó sjterk is, ~ zooj ich ‘m droetgoje; ze móste häör vashaje, ~ woor ze van de trap aaf gevalle; ‘t zooj ~ baeter zin óm det neet te doon; woróm zooj d’r det ~ gezag höbbe?; dao zuut ‘t ~ neet nao oet; **anders, op een andere plaats**. - örges ~. 2. (predicatief bn.) **anders**. - dienne jas is ~ es dae van mich; vreuger woor d’r ~; ‘t is neet ~. 3. (genitivus-vorm van anger) **anders**. - emes ~; get ~.

angesóm {*a/nge(z)/’zóm*} (bw.) of **angersteróm** {*a/nges/te/’róm*} **andersom, omgekeerd**. - ‘n taofel ~ zitte; ‘n waord ~ drejjie; det is krek ~ es waat se gister gezag höbs.

angester {*a/nges/ter*} (bw.) **anders, op andere wijze**. - det móts se ~ doon.

angs {*angs*}, ook **engs** {*engs*} (m.) [engste {*’eng/ste*} of angste] **angst**. - ~ höbbe; engste oetsjaon; van ~ in de bóks doon; kake van ~.

angsvallig {*angs/va(l)/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~s(te)] **angstvallig**.

anies {*aa/’niē:s*} (m.) [geen mv.] **anijs**.

anjer {*a/njer*} (v.) [~s] (N.) (zie **flét**) **anjer** (Dianthus sp.).

anker {*a:ng/ker*} (o.) [~s / enkerke {*e:ng-/ker/ke*}] **anker**. - ‘t ~ van ein sjEEP; ‘t ~ in ein horloozejie; ~s in de gevel; ‘n ~ wien.

Anna {*a(n)/naa*} (eig.v.) [Anneke {*a(n)/ne/ke*}] **Anna**.

Annemerie, Annemrie {*a(n)/ne/me/’riē, a(n)/ne/’mriē*} (eig.v.) [~ke] **Annemarie**.

anten {*an/’ten*} (v.) [~nes / ~ke] **antenne**. - ze höbbe ‘n ~ op ‘t daak.

antiek {*an/’tiek*} I. (bn.) [~ke, ~ke, ~] **antiek**.

- 'ne ~ke kas. II. (o.) [geen mv.] **antiek**. - in ~ hanjèle.
- antikaer** {an/tie/'kèèr} (m.) [~s] **antiquair**.
- antikwariaat** {an/tie/kwa:/rie(j)/'jaat} (o.) [antikwariate] **antiquariaat, antiekhandel**.
- antjwaord** {'a:njtj/wao:rt} (o.) [~e {'a:njtj/-wao:r/de} of antjwäörd {'a:njtj/-'wääört}] / antjwäördje {'a:njtj/wäör/tje]} **antwoord**. - doe mós ~ gaeve!; gèn ~ kriege op 'ne breef; 'n fout ~; in ~ op eur sjrieve; emes van ~ dene.
- antjwaorde** {'a:njtj/wao:r/de} (ww.zw. 7b) **antwoorden**. - nörges op ~; waat mótt ich ~?
- Antonius** {an/'too:/nie/jus} (eig.m.) **Antonius**. - de heilige ~ mit 't verke.
- Antoniusbrood** {an/'too:/nie(j)/juz/broot} (o.) [brood] **Antoniusbrood**, gezegend op 17 januari, dienend om het vee te beschermen tegen ziekten.
- anzichkaart** {'a:n/zich/kaa:rt} (v.) [kaart] **ansichtkaart**.
- Anzjael** {an/'zjèèl} (eig.v.) [~ke] [F.] **Angèle**.
- ao** {ao} (tsw.) **o, oh**. - ~, zit det zo; ~, bös se dao.
- aodeklónj** {ao/de/'klónj}, zie **odeklónj**.
- aof** {aof} (v.) [aofte {'aof/te} / äöfke {'äöf/ke}] [N. ooft] **gedroogde appelschijf**. - oppe zölder hange de aofte te dreuge.
- Aoke** {'ao/ke} (o.) **Aken**. - Kölle en ~ zin neet op eine daag gebouwd.
- aol** {aol} (m.) [äöl {äööl} / äölke {'äöl/ke}] **aal, paling** (*Anguilla anguilla*).
- aolesjtiek** {ao:/le/sjtie:k}, zie **illesjtiek**.
- olie** {'ao:/lië} (m.) [geen mv.] [N. olie, D Öl] **olie**. - de deur piep, doot d'r get ~ aan; get in de ~ braoje; d'n heiligen ~ (*het heilig oliiesel*); in d'n ~ zin.
-
- aoliebeesje** {'ao:/lië/bee/sje} (o.) [~s] **lieveheersbeestje** (soorten van *Coccinellidae*).
- olieboer** {'ao:/lië/böê:r} (m.) [boer] **olieman**.
- olieból** {'ao:/lië/bö:l} (m.) [ból] **oliebol**.
- oliefles** {'ao:/lië/fle:s} (v.) [fles] **oliefles**.
- aoliehaard** {'ao:/lië/haa:rt} (m.) [haard] **oliehaard, oliekachel**.
- aoliekoek** {'ao:/lië/'kook} (m.) [kook] **oliekoek**. - bekker, sjiet lekker, sjiet ~, drie maol gebakke en nag neet good (*kinderliedje*).
- aolielamp** {'ao:/lië/la:mp} (v.) [lamp] **olie-lamp**.
- aoliepeil** {'ao:/lië/pei:l} of **aoliepiel** {'ao:/lië/piê:l} (o.) **oliepeil, olieniveau**. - 't ~ kontrelere.
- aoliesel** {'ao:lië/sel} (o.) [geen mv.] **oliesel**. - 't heilig ~.
- aoliesjput** {'ao:/lië/sjpui:t} (v.) [sjput] **olie-sput**.
- aoliesjtaok** {'ao:/lië/sjtao:k} (m.) [geen mv.] **oliestook**.
- aoliesjtaokkaetel** {'ao:/lië/sjtao:(k)/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **oliestookketel**.
- aoliesjtein** {'ao:/lië/sjtei:n} (m.) [sjtein] **oliesteen, polijststeen**.
- aolietenk** {'ao:/lië/te:ngk} (m.) [tenk] **olie-tank**.
- aolietuit** {'ao:/lië/tui:t} (v.) [tuit] **oliekan, oliebus**.
- olieverf** {'ao:/lië/vèrf} (v.) [vèrf] **olieverf**.
- aolifant** {'ao:/lie(f)/fa:nt} (m.) [~e / aolifentje {'ao:/lie(f)/fe:nj/tje}] **olifant**. - 'nen ~ in 't oug höbbe (een vliegje).
- aolifantsdrach** {'ao:/lie(f)/fa:ndz/dra:ch} (v.) [drach] **te lange zwangerschap** (verg. aezelsdrach).
- aom** {aom} (m.) [geen mv. / äömke {'äöm/ke}] [N. adem, D. Atem] **adem**. - bah, waat höbs doe 'ne fieze ~; hae haaj ein fies äömke; de ~ inhaje; boete ~ zin; weer op ~ kómme; 't oppen ~ höbbe (*kortademig zijn*); de lèste ~ oetblaoze; in einen ~; de langsten ~ höbbe; die maotregele höbbe 'ne lange ~.
- aome** {'ao/me} (ww.zw. 2) **ademen**. - ze aomde neet meer; taenge 'ne sjpegel ~.
- aomere** {'ao/me/re} (v.mv.) (stukken) **houtskool**. - de ~ in 't wierooksvaat; ~ in de vootsjtoof.
- aomere-iezer** {'ao/me/re/îê:/zer} (o.) [~s / ~ke] **strijkijzer** waarin gloeiende houtskool voor verhitting zorgt.
- aomeretang** {'ao/me/re/tang} (v.) [tang] **houtskooltang**.
- aomezeik** {'ao:/me/zei:k} (v.) [~e / ~ske] [D. Ameise] **mier** (soorten van *Formicidae*). - de ~e höbbe mich gebete.
- aomezeike-ès** {'ao:/me/zei;/ke/è:s} (o.) [è:s] **mierennest**.

aomezeike

aomhaole {‘aom/hao:/le} (ww.zw.) [haole] *ademhalen.*

aop {ao:p}, **aope** {‘ao:/pe} (bn., bw.) [N. open; D. offen] **open**. - ‘n aope deur; de deur is aop (aope); ‘n aope gaat of ‘n aope vót (*iemand die de deur open laat*); de winkel is nag aop (aope); aope hoes haje; mit aope móndj; ‘n aope wónj; ‘n aope bein (ook: *frikadel speciaal*); mit aope ouge taenge get aan loupe; in de aope lóch; ‘t aope veldj; ‘ne aope wage; dees plaats is nag aope (aop); ‘n aope kaart; ‘t sjpel aope (aop) ligke; ‘t book loog aope (aop) veur hem; ze sjtónge biej ‘t aope graaf; ‘n aope raekening. // zowel aop als aope vor-men scheidbare ww.

aopbarste {‘ao:(b)/ba:r/sté} of **aopbórste** {‘ao:(b)/bó:r/sté}, **aopebarste** {‘ao:/pe/ba:r/sté} of **aopebórste** {‘ao:/pe/bó:r/sté} (ww.zw.) [barste, bórste] **openbarsten**.

aopblieve {‘ao:(b)/blié:/ve}, **aopeblieve** {‘ao:/pe/blié:/ve} (ww.st.) [blieve] **openblíj-ven**. - de zaak blief de ganse daag aop (aope); de breer bleef aop (aope).

aopbórste {‘ao:(b)/bó:r/sté}, zie **aopbarste**.

aopbraeke {‘ao:(b)/brèè:/ke}, **aopebraeke** {‘ao:/pe;brèè:/ke} (ww.st.) [braeke] **open-breken**. - ze hóbbe de kloes aop(e)gebraoke.

aopdoon {‘ao:b/doon}, **aopedoon** {‘ao:/pe/doo:n} (ww.st.) [doon] **opendoen**, **openen**. - doot aop (aope): ich bön ‘t; ‘t raam ~; hae deej zienne móndj neet aop (aope).

aopdreijje {‘ao:b/dre(j)/je}, **aopedreijje** {‘ao:/pe/drej/je} (ww. zw.) [dreijje] **opendraaien**. - ‘n sjlaot ~; ‘n pôrt ~.

aopduje {‘ao:b/dûú/je}, **aopeduwe** {‘ao:/pe/dûú/je} (ww.zw.) [duje] **openduwen**. - ‘n deur ~.

aope- in samenst., zie **aop-**.

äöpelik {‘äö:/pe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **openlijk**. - ‘n ~ óngerzeuk; get ~ aafkondige.

äöpelikhed {‘äö:/pe/lik/(h)eit} (v.) [geen mv.] **openlijkheid**. - in alle ~.

aopenbaar {ao:/pen/’baar} (bn., bw.) [aopenbare, ~ of aopenbare, ~] [N.] **openbaar**. - ‘n ~ (of aopenbare) plechtigheid; de aopenbare

waeg; aopenbare werke; ~ verveur; de aopenbare aanklager; ‘n ~ (of aopenbare) sjool. // (*zelfst. gebruikt*) in ‘t ~.

äöpene {‘äö:/pe/ne} (ww.zw. 1) [N. openen, D. öffnen] **openen**. - ‘n deur ~; ‘n nuuj zaak ~; ‘n fees ~; ‘n fles ~.

äöpener {‘äö:/pe/ner} (m.) [~s / ~ke] **opener**. - ‘ne flesse~.

äöpning {‘äö:/pe/ning} (v.) [~e / ~ske] **ope-ning**. - de ~ van ‘ne nuje winkel; biej de ~ van ‘t fees sjprook de veurzitter; d'r zit ‘n grote ~ tösse die twee plenk; ‘n klein ~ske.

aopgaon {‘ao:p/chao:n}, **aopegaon** {‘ao:/pe-/gao:n} (ww.st.) [gaon] **opengaan**. - dae kas geit nimmeer aop (aope); de deur ging lasem aop (aope); die wónj is mich weer aop(e)gegange; de bank geit óm nege oer pas aop (aope); de blome gaon aop (aope).

aophaje {‘ao:p/(h)aa:/je}, **aopehaje** {‘ao:/pe-/haa:/je} (ww. st.) [haje] **openhouden**. - de deur veur emes ~; ‘ne winkel nag laat ~; de móndj ~; de hele daag de rame ~; haaj dien ouge good aop (aope)!; nag ‘n meugelikheid ~.

aophakke {‘ao:p/ha:(k)/ke}, **aopehakke** {‘ao:/pe/ha:(k)/ke} (ww. zw.) [hakke] **open-hakken**.

aophange {‘ao:p/ha/nge}, **aopehange** {‘ao:/pe/ha/nge} (ww.st.) [hange] **openhan-gen**. - hae haaj zien haemp ~; zienne móndj hóng ‘m aop (aope) van verbazing.

aophouwe {‘ao:p/hou/we}, **aopehouwe** {‘ao:/pe/hou/we} (ww. zw.) [houwe] **openslaan**, **openbeuken**. - ‘n kis ~.

aopkappe {‘ao:p/ka:(p)/pe}, **aopekappe** {‘ao:/pe/ka:(p)/pe} (ww.zw.) [kappe] **open-kappen**. - de floer ~; de sjouw ~.

aopknippe {‘ao:p/kni:(p)/pe}, **aopeknippe** {‘ao:/pe/kni:(p)/pe} (ww.zw.) [knippe] **openknippen**.

aoplaote {‘ao:p/lao/te}, **aopelaote** {‘ao:/pe-/lao/te} (ww.st.) [laote] **openlaten**. - de deur ~; ‘ne regel ~.

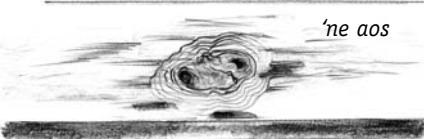
1aoplîgke {‘ao:p/li:(G)/Ge}, **aopelîgke** {‘ao:/pe/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [1ligke] **openleggen**. - de beuk ~.

2aoplîgke {‘ao:p/li:(G)/Ge}, **aopelîgke** {‘ao:/pe/li:(G)/Ge} (ww.st.) [2ligke] **openliggen**. - ‘t book loog aop (aope); zienne ganse bein loog aop (aope).

aopmake {‘ao:p/maa:/ke}, **aopemake** {‘ao:/pe/maa:/ke} (ww. zw.) [make] **openmaken**. - de deur ~; ‘ne bref ~; ‘n fles ~.

- aopriete** {'ao:p/rîè:/te}, **aoperiete** {'ao:/pe/rîè:/te} (ww.st.) [riete] **opentrekken**.
- aopsjnijie** {'ao:p/sjnie(j)/je}, **aopesjnijie** {'ao:/pe/sjnie(j)/je} (ww. st.) [sjnijie] **opensnijden**.
- aopsjpringe** {'ao:p/sjpri/nge}, **aopesjpringe** {'ao:/pe/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **open-springen**.
- aopsjtampe** {'ao:p/sjta:m/pe}, **aopesjtampe** {'ao:/pe/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **opentrappen**. - 'n deur ~.
- aopsjtaon** {'ao:p/sjtao:n}, **aopesjtaon** {'ao:/pe/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **openstaan**. - de deur sjtóng aop (aope); zienne móndj sjtóng 'm aop (aope); d'r sjtaon nag raeke-ninge aop (aope).
- aopsjtelle** {'ao:p/sjtèl/le}, **aopesjtelle** {'ao:/pe/sjtèl/le} (ww. zw.) [sjtelle] **openstellen**. - get veur 't publiek ~.
- aopsjtote** {'ao:p/sjtoo/te}, **aopesjtote** {'ao:/pe/sjtoo/te} (ww. st.) [sjtote] **openstoten**. - zich 'n wón ~.
- aopsjuve** {'ao:p/sjûû/ve}, **aopesjuve** {'ao:/pe/sjûû/ve} (ww. zw.) [sjuve] **openschuiven**. - de gerdiene ~.
- aoptrèkke** {'ao:p/trè:(k)/ke}, **aopetrèkke** {'ao:/pe/trè:(k)/ke} (ww.st.) [trèkke] **open-trekken**. - de gerdiene ~; 'n laaj ~; 'n fles ~.
- aopvalle** {'ao:p/fa(l)/le}, **aopevalle** {'ao:/pe/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **openvallen**. - 't book veel op 't richtige blaad aop (aope); de móndj veel 'm aop (aope); d'r zin in det brief väöl plaatse aop(e)gevalle.
- aopzaege** {'ao:p/sèè/ge}, **aopezaege** {'ao:/pe/zèè/ge} (ww.zw.) [zaege] **openzagen**.
- aopzitte** {'ao:p/si:(t)/te}, **aopezitte** {'ao:/pe/zi:(t)/te} (ww. onr.) [¹zitte] **openzetten**. - de vinster ~, de deur ~.
- ¹**aor** {aor} (v.) [aore {'ao:/re} / äörke {'äö/r/ke}] (N. aar, D. Ähre) **aar**. - aore zeumere.
- ²**aor** {aor} (tegenw. ook **ader** {'aa:/der}) (v.) [aore {'ao/re} / äörke {'äö/r/ke}] (N. ader, D. Ader) **ader**. - diekke aore oppe bein höbbe; d'r is mich 'n äörke in 'n oug gesjprónge.
- oord** {ao:rt} (o.) [~e {'ao:r/de} / äördje {'äö:r/tje}] **oord**. - de hèl is 'n versjrikkelik ~; hae is van inj toet ~ door det sjtök kaore geloupe (van het ene eind tot het andere).
- äördje** {'äö:r/tje} (o.) [~s] (N. oord) **muntstuk van 1/2 cent**. - des gèn ~ waerd.
- äörtelik** {'äö:r/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **ordentelijk, behoorlijk**. - mit dem is neet ~

- te kalle; ze höbbe ze ~ gerete gekrege.
- aorwaeg** {'ao:r/wèè:/ge} (bw.) **in ~: in aantocht, onderweg**. - hae is al in ~; dao is get in ~.
- ¹**aos** {aos} (o.) [geen mv.] (N. aas, D. Aas) **aas, lokaas**.

- te kalle; ze höbbe ze ~ gerete gekrege.
- aos** {aos} (m.) [äös {äös} / äöske {'äös/ke}] (N. aas, D. As) **1. kwast, knoest**. - 'nen ~ in 't hout; oppen ~ houwe of op 'nen ~ houwe (de plank misslaan, pech hebben).
- 2.** [mv. ook aoze {'ao:/ze}] **aas** (in het kaart-spel). - 'nen ~ op taofel ligke; 'nen ~ sjlaon mit troeveboer.
- bove** {'ao:/ve} (m.) [~s / äöveske {'äö:/ves/ke}] (N. oven, D. Ofen) **oven**. - de taart in de ~ zitte; de ~ opsjtaoke.
- aoresaete** {'ao:/vez/èè:/te} (o.) [geen mv.] **avondeten, avondmaal**. - nao 't ~ gingé ze gielik nao bèd.
- aoesblaad** {'ao:/vez/blaa:t} (o.) [blaad] **avondblad**.
- aoesgebed** {'ao:/ves/che/bet} (o.) [gebed] **avondgebed**.
- aoesjöttel** {'ao:/ve/sjò:(t)/tel} (v.) **ovenschotel**.
- äöveske** {'äö:/ves/ke}, zie **bove**.
- aoeskleid** {'ao:/ves/klei:t} of **aovindjkleid** {'ao:/vinjtj/klei:t} (o.) [kleid] **avondkleed**. - det fees is in aoeskleijer.
- aoesklok** {'ao:/ves/klo:k} (v.) **avondklok**.
- aoeslóch** {'ao:/ves/ló:ch} (v.) [lóch] **avond-lucht**.
- aoesmès** {'ao:/ves/mè:s} (v.) [mès] **avondmis**.
- aoesmoel** {'ao:/ves/môél} (v.) [moel] **geopen-de oven** (spec. bakkersoven). - 't is sjlech gape taenge ein ~ (tegen hoge heren is weinig in te brengen).
- aoesnuutjs** {'ao:/ves/nûûtjs} (o.) **avond-nieuws**.
- aoesraengel** {'ao:/ves/rèè:/ngel} (m.) **regen die de hele dag aanhoudt**. - ich bön bang det 't 'nen ~ waert.
- aoesrood** {'ao:/ves/root} (o.) [geen mv.] **avondrood**.
- aovindj** {'ao:/vinjtj} (m.) [~e] (N. avond, D. Abend) **avond**. - ich höb de ganse ~ gelaeze; 't llop al taenge de ~; 't begint al ~ te waere;

aovindj

op de eerste ~ van de maondj; tizzenaovindj is 't d'n ~ en morge is 't d'n daag det ich dich besjtaeke maag; v'r höbbe 'ne sjone ~ gad; dae ~ is georganizeerd door de zank.

aovindj~ {'ao:/vinjtj/~/}, zie **aoves~**.

aovindjsame {'ao:/vinjtj/saa:/me} (tsw.) **goedenavond!** (groet bij aanwezigheid van twee of meer personen).

aoze {'ao/ze} (ww.zw. 6) **azen**. - op get ~.

apekop {'aa:/pe/ko:p} (m.) [kop] **apenkop** (als scheldwoord) - lillikke ~ des se bös!

apeneutje {'aa:/pe/neu:/tje} (o.) [~s] **apenootje, pinda**.

apeneutjesrang {'aa:/pe/neu:/tjes/rang} (m.) [geen mv.] **goedkoopste zitplaatsen** in bioscoop of theater.

apesjtos {'aa:/pe/sjto:ls} (predicatief bn.) **apentrots, erg trots**. - hae woor ~ daomit.

apostel {aa:/po:s/tel} (m.) [~e] **apostel**.

appaart {a:(p)/'paa:rt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **apart, bijzonder, buitengewoon**. - hae zag det op 'n ~e meneer; des 'ne ~el; det móos se ~ haje veur nao de kóffietaoefel; ze sjlaope ~.

appel {'a:(p)/pel} (m.) [~e / eppelke {e:(p)/pel/ke}] [N. appel, D. Apfel] **appel**. - zich 'nen ~ aete; de ~e zin duur dit jaor; ~e plökke; 'nen ~ sjèlle.

appel {a(p)/*pel} (o.) [geen mv.] **appel**. - 'n ~ doon op de bevolking; de sjeldaote haje ~.

appelebóngerd {'a:(p)/pe/le/bó/ngert} (m.) [bóngerd] **appelboomgaard**.

appeleboum {'a:(p)/pe/le/bou:m} (m.) [boum] **appelboom** (*Pirus malus*).

appeleflaaj {'a:(p)/pe/le/'flaaj} (v.) [flaaj] **appelvlaai, appeltaart**.

appelekaer {'a:(p)/pe/le/kèér} (v.) [kaer] **appelenpit**.

appelekits {'a:(p)/pe/le/ki:ts} (v.) [kits] **klok-huis** van een appel.

appelekrutje {'a:(p)/pe/le/kruu:/tje} (o.) [kruutje] **appelstroop**.

appelemoos {a:(p)/pe/le/'moos} (o.) [moos] **appelmoes**.

appelesaat {'a:(p)/pe/le/saa:p} of **appelsaat** {'a:(p)/pel/saa:p} (o.) [saap] **appelsap**. - 'n fleske ~.

appelesien {a:(p)/pe/le/'sîén} (v.) [~e / ~ke] **sinaasappel**.

appelesienesaap {a:(p)/pe/le/'sîê/ne/saa:p} (o.) [saap] **sinaasappelsap**.

appeletaart {'a:(p)/pe/le/taa:rt} (v.) [taart] **appeltaart**.

appelsaat {'a:(p)/pel/saa:p}, zie **appelesaat**.

appelvink {'a(p)/pel/vi:ngk} (v.) [vink] **appel-vink** (*Coccothraustes coccothraustes*).

apperaat {a(p)/pe/'raat} (o.) [appereate / apperaetje {a(p)/pe/'rèè/tje}] **apparaat**.

appeteek {a:(p)/pe/'teek} (m.) [appeteke / ~ske] **apotheek**.

appeteker {a:(p)/pe/'tee/ker} (m.) [~s] **apotheker**.

april {aa/'pri:l} (m.) [geen mv.] **april**. - ~ móet meij de aore levere.

aprilgek {aa/'pri:l/ge:k} (m.) [gek] **aprilek**.

aprilmóp {aa/'pri:l/mó:p} (v.) [móp] **aprilmop**.

archieff {a:r/'chie:f} (o.) [archievve {a:r- / 'chie(v)/ve}] **archieff**.

Ardaens {ar/'dèëns} of **Ardens** {ar/'dens} (bn.) [~e, ~e, ~] (verg. **Redaens**) **uit de Ardennen**. - ~e sjtein; 'n ~e bookvink (*keep*, *Fringilla montifringilla*).

Ardens {ar/'dens}, zie **Ardaens**.

arrestant {a(r)/re/'sta:nt} of **arresjtant** {a(r)/re/'sjta:nt} (m.) [~e] [N.] **arrestant**.

arrestasie {a(r)/re/'staa:sië} of **arresjtasie** {a(r)/re/'sjtaa:sië} (v.) [~s] **arrestatie**.

arrestere {a(r)/re/'stee/re} of **arresjtere** {a(r)/re/'sjtee/re} (ww.zw. 1) **arresteren**.

arsjitek {ar/sjie(t)/*te:k} (m.) [~te] **architect**.

arsjitektebero {ar/sjie(t)/*te:k/te/be/roo} (o.) [bero] **architectenbureau**.

artiekkel {a:r/'tie:(k)/kel} (o.) [~e / ~ke] **artikel**. - 'n ~ in de gezet; 'n wèts~; det saort ~e höbbe v'r neet in ókke winkel.

arties {ar/tie:s} (m.) [~te] **artiest**.

arts {a:rts} (m.) [~e] (N.) (zie **dokter**) **arts**.

as {a:s} (v.) [asse {'a:(s)/se} / eske {e:s/ke}] [N. as, D. Achse] **as**. - de ~ van ein ker; 'n höltjere as; 'n gebraoke ~; es de ~ brik, vèlt de ker (*maak je niet voorbarig zorgen*); óm zien ~ dreijje.

as {a:s} (verg. **asse**) (m.) [geen mv.] [N. as, D. Asche] **as**. - de ~ van 't vuur; de ~ van 'n

- sigret; in zak en ~ zitte; ~ is verbrandje turf ('t is voorbij, 't is over); de ~ van 'ne euverledene.
- asbak** {‘a:z/ba:k}, (ouder) **assebak** {‘a:(s)/se-/ba:k} (m.) [bak] **asbak**. - de piep in de ~ oet-kloppe.
- asbes** {‘a:z/bes} (m.) [geen mv.] **asbest**.
- Asgoondsig** {a:s/’choons/dich} (m.) [~e] **Aswoensdag**.
- ashout** {‘a:s/(h)ou:t} (o.) [~er] **asbalk** (waarop de as van een kar rust).
- asjtrantjig** {a:sj/’tra:nj/tjich} (bn.) [~e, ~e, ~] **astrant, astranterig, vrijpostig, eigen-zinnig**.
- aslajf** {‘a:s/laaj} (v.) [laaj] **1. aslade** van een kachel of haard. - de ~ laeggjoe. **2. aslager** bij een kar.
- as-of** {a(z)/’zo:f} (bw.), zie **es-of**.
- asse** {‘a:(s)/se} (m.) [geen mv.] [N. as, D. Asche] **as**. - ~ sjtruije; de ~ oet de sjtoof.
- assebak** {‘a:(s)/se/ba:k}, zie **asbak**.
- assekruutske** {‘a:(s)/se/krû:ts/ke} (o.) [~s] **askruijsje**. - op Asgoondsig 'n ~ gaon haole.
- assepot** {‘a:(s)/se/po:t} (m.) [pot] **staande asbak**.
- Assel** {‘a:(s)/sel} of **Asselt** {‘a:(s)/selt} (o.) **Asselt**, kerkdorp onder Swalmen. - 't kirkske van ~.
- Assets** {‘a:(s)/sels} (bn.) [~e, ~e, ~] **uit Asselt, van Asselt**. - 't ~ kirkske; de ~ sjmeed.
- aster** {‘a:s/ter} (v.) [~s] **aster** (Aster sp.).
- atteljee** {a:(t)/tel/’jee} (o.) [~s] **atelier**.
- attensie** {a:(t)/’te:n/siē} (v.) [~s / ~ke] **attentie**. - 'n klein ~ van de zaak; ~! ~!
- attent** {a:(t)/’te:nt} (bn.) [~e, ~e, ~] **attent**. - det woer ein heel ~e verkuipster; des erg ~ van dich; v'r mótté uch dao ~ op make.
- au** {au of aw} (tsw.) **au** (uitroep van pijn). - ~, det deej pien!; doe hoofs neet drek ~ te rope!
- augustus** {ou/’gu:s/tus} (m.) **augustus**. - v'r höbbe 'ne heite ~ gad; in ~ höbbe de kinjer fekansie.
- auto** {ou/too} (m.) [~s / uiteke {‘ui/te/ke}] **auto**.
- autobaan** {ou/too/baan} (v.) [baan] (D.) **auto-weg, snelweg**.
- autobandj** {ou/too/ba:njtj} (m.) [bandj] **auto-band**.
- autofebriek** {ou/too/fe/’briek} (v.) [fabriek] **autofabriek**.
- automaat** {ou/too/’maat} (m.) [automate] **auto-maat**. - geldj oet de ~ haole; hae riedj in 'ne ~.
- automaties** {ou/too/’maa/ties} (bn., bw.) [automatise, automatise, ~] **automatisch**. - 'ne automatisé piloot; det wirk ~.
- automobilis** {ou/too/moo/bie(l)/’lis} (m.) [~te] **automobilist**.
- autopet** {‘ou/too/pe:t} (v.) [~te / ~je] **autoped, step**.
- autopette** {‘ou/too/pe:(t)/te} (ww.zw. 7a) **steppen**.
- autoroe** {‘ou/too/rô:et} (v.) [roet] **autoruit**.
- autowae** {‘ou/too/’wè:ch} (m.) [waeg] **auto-weg**.
- auwee** {a(w)/’wee} (tsw.) **au!** - ~ det duit pien.
- avel** {‘aa/vel} (m.) [~e / aavelke {‘èe/vel/ke}] **alver** (een vis, *Alburnus alburnus*, die aan de oppervlakte van het water zwemt en waarop gevist werd met vliegen). - ~e sjmikke (*met een snelle beweging het hengelsnoer uit het water trekken, als de alver toehapt*); d'n ~ sjleit neet aan (*heeft gehapt naar de vlieg, maar de angel heeft geen grip gekregen*).
- aventoe** {‘aa:/ven/’tô:} of **avetoe** {‘aa:/ve-/tô:} (bw.) **af en toe**.
- avvekaot** {a(v)/ve/’kaot}, **avvekäötje** {a(v)/ve/’käö/’tje}, zie **advokaot, advokäötje**.
- Azerao(j)** {‘aa:/ze/rao(j)} (o.) **Asenray**, een kerkdorp onder Maasniel (Roermond).
- Azerao(j)s** {‘aa:/ze/rao(j)s} (bn.) [~e, ~e, ~] **uit of van Asenray**.

B

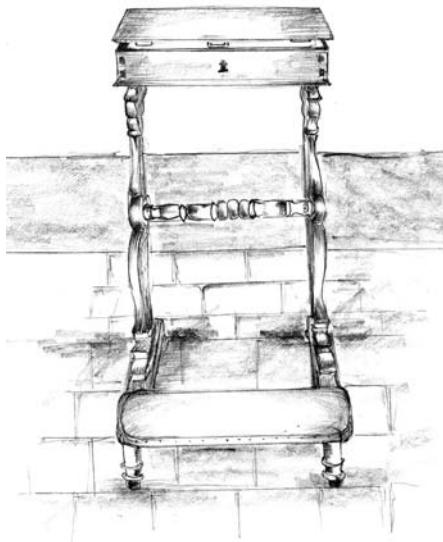
- B, b** {bee} (v.) [b's {bees}] (de letter) **B, b.** - get mit ein ~ sjrieve; vreuger haajs se de B.B. {bee/'bee} (Bescherming Bevolking); 'ne b.h. {bee/'haa}; dao zit b.t.w. {bee/tee/'wee} op. // (de muziekknot) **b.** - dao sjteit gèn b, mer ein bes.
- baaj** {baaj} (m.) (N.) **baai** (tabak). - ~ rouke.
- baal** {baal} (v.) [bale {baa:/le}] **baal.** - 'n ~ eigeeteelt tebak.
- baan** {baan} (v.) [bane {baa:/ne}] / baenke {bèèn/ke}; zie ook **baantje** [N. baan, D. Bahn] **baan.** - de Elmpter~ (in Boukoul); de ~ opgaon; det is van de ~; es ze aan de gang zin mit tennisse, moogs se neet op de ~ kómme; 'n sjoon ~ óm te sjliddere; 'ne wèdsjtryed op de kóerte of de lang ~; baenkes trèkke in 't zjwumbad; de ~ van 'ne kogel, van de zón; drie bane sjtòf zin neudig veur det kleid; 'n ~ behang selpepier; ze haet 'n gooij ~ biej 't sjpaor; d'r kómme 'n paar bane vriej.
- baandj** {baantj} (m.) [baenj {bèènj}] 1. **baan, strook.** - 'ne ~ door de bós houwe. 2. **beemd.** - de Voel Baenj (de Vuilbenden bij Asselt).
- baantje** {'baanj/tje} (o.) [~s] [N.] **baantje.** - 'n goodbetaald ~.
- ¹**baar** {baar} (v.) [bare] [N. baar, D. Bahre] **baar.** - 't liek loog op 'n ~; 'n draag~.
- ²**baar** {baar} (v.) [~s] **bar** (in café). - aan de ~ sjtaon.
- ³**baar** {baar} (bn.) [N. baar, D. bar] **baar, constant.** - ~ geldj; in ~ betale.
- ⁴**baar** {baa:r} (bw.) **warempel.** - dao haet d'r mich det toch ~ (of **baar-eweg**) vergaete!
- baard** {baa:rt} (m.) [~e / baerdje {bèè:r/tje}] [N. baard, D. Bart] **baard.** - de ~ van Sinterklaos; de ~ laote sjtaon; de ~ inne kael höbbe; de ~ van eine sjleutel.
- baardaap** {baa:r/daa:p} (m.) [aat] **baardaap, iemand met een baard** (ook: iemand die zwaarbehaard is).
- baar-eweg** {baa:/re/'we:ch} (bw.), zie ³**baar.**
- baarkrök** {baar/krö:k} (v.) [krök] **barkruk.**
- baarmoder** {baar/moo:/der} (v.) [-s] (N. baarmoeder) **baarmoeder.**
- baars** {baa:rs} (m.) [baarze {baa:r/ze}] **baars** (*Perca fluviatilis*).
- baarsjtool** {'baar/sjtool} (m.) [sjtool] **kraamstoel.**
- baas** {baas} (m.) [baze {baa:/ze}] **baas.** - mienne ~ haet 'n groot bedrief; ich wil de ~ sjpraeke; eige ~ zin; de ~ sjpele; ~ baove ~; baeter kleine ~ es grote kneech; dao-in is d'r mich de ~; det wich is al 'ne hele ~.
- baat** {baa:t} (m.) [bate] **baat.** - gènne ~ biej get vinje; de bate van de veursjtèlling zin veur ein goed doel.
- baatsj** {baa:tsj} (bn.) [~e, ~e, ~] **gezet, fors.** - des 'ne ~e kael; **stevig, fors, weerbarstig.** - 'ne ~e boum; 'n ~ karweij.
- babbeltje** {'ba(b)/bel/tje} (o.) [-s] **snoepje** (spec.: zuurtje).
- bad** {ba:t} (o.) [bajer {baa:/jer}] / ~je {ba:/tje} of ~je) **bad, badkuip.** - 'n nuuj ~ plaatse; in ~ gaon; 'n kinjerbadje. // **zwembad.** - nao 't ~ gaon.
- badding** {'ba(d)/ding} (m.) [~e] **badding, zware balk.**
- badhandjdoek** {'ba:t/ha:nj/dook} (m.) [dook] **badhanddoek.**
- badhoes** {'ba:t/hôê:s} (o.) [hoes] **badhuis.** - op vriedig en zaoterdig woor 't ~ aop in Baptis.
- badhökske** {'ba:t/hö:k/ske} (o.) [~s] **badhokje.**
- badkuup** {'ba:t/kûû:p} (v.) [kuup] **badkuip.**
- badmeister** {'ba:t/mei:s/ter} (m.) [meister] **badmeester.**
- badmöts** {'ba:t/mö:ts} (v.) [möts] **badmuts.**
- badsjtòf** {'ba:t/sjtò:f} (o. of m.) [sjtòf] **badstof.**
- badzeip** {'ba:t/sei:p} (v.) [zeip] **badzeep.**
- baebeukske** {bèè:/beuks/ke} (o.) **gebeden-boekje** (in bep. uitdrukkingen; verg. **baej-beukske**). - ze woort zó bleik wie ei ~ (lijkbleek); ei gezich wie ei ~.
- baedelbreef** {'bèè:/del/breef} (m.) [breef] **bedelbrief.**
- baedele** {bèè:/de/le} (ww.zw. 1) [N. bedelen, D. betteln] **bedelen.** - óm geldj ~; de hondj bae-delde óm ei keukske.
- baedeleer** {bèè:/de/leer} (m.) [~s / ~ke] **bedelaar.**
- baedelerm** {'bèè:/de/le:rm} (bn.) [1erm] **bedelarm, zeer arm.** - die jonge make mich ~.
- baedelerm'bendje** {'bèè:/de/le:rm/benj/tje} (o.) [~s] **bedelarmbandje** (armbandje waar-aan kleine charivari [baedelkes] worden gehangen).
- baedelke** {'bèè:/del/ke} (o.mv.) [~s] **kleine sieraadjes aan een bedelarmband.**
- baejbeukske** {bèè:j/beuks/ke} (o.) [~s] **gebe-**

denboek, kerkboek.

baejdaag {bèè:j/daach} (m.mv.) in: doe hoofs gèn ~ in te sjtelle (je hoeft je niet te verontschuldigen, je hoeft niet op je woorden terug te komen).

baeje {bèè:/je} (ww.zw. 3b) [N. bidden; D. beten] (vaak **zich** ~) **bidden**. - g'r mótt uch goed ~!; (zich) 'n weesgegroetje ~; toet Antonius ~; óm raengel ~. // **noden, uitnodigen, verzoeken (te komen)**. - ter liek ~ (aanzegegen dat iemand overleden is, hoe laat er gebeden wordt voor de overledene, wanneer de uitvaart is, uitnodigen op de koffietafel en geld ophalen voor kransen en heilige missen).

baejprintje {bèè:j/pri:nj/tje} (o.) [~s] **bidprentje**.

baejsjtool {bèè:j/sjtool} (m.) [sjtool] **bidstoel** (spec. de naam van uitklapbare en draaibare stoeltjes in de kerk, die gebruikt werden, als de kerkbanken bezet waren).

¹**baek** {bèè:k} (v.) [~e / ~ske] [N. beek, S. Bach] **beek**. - 't water van de ~ is erg sjmerig.

²**Baek** {bèè:k} (o.) **Beek** (spec. Beek bij Maastricht) - 't vleegveldj ~.

baeker {bèè:/ker} (m.) [~s / ~ke] [N. beker, D. Becher] **beker**. - 'ne ~ water; 'ne ~ winne.

baekere {bèè:/ke/re} (ww.zw. 1) **voetballen om de beker**.

baekerkómpetisie {bèè:/ker/kó:m/pe/'tie(s)-/sië} (v.) [~s] **bekercompetitie**.

baakerwèdsjtried {bèè:/ker/wè:t/sjtriët} (m.) [wèdsjtried] **bekerwedstrijd**.

baekerwinner {bèè:/ker/wi(n)/ner} (m.) [~s] **bekerwinnaar**.

baekvaeger {bèè:k/fèè/ger} (m.) [~s] **lomperik, Weinig fijngenoeg mens, iemand die overal met de klompen doorheen loopt**.

baenj {bèènj}, zie **baandj**.

¹**baer** {bèèr} (m.) [~e {bèè:/re} / ~ke] [N. beer, D. Bär] **beer** (*Ursus arctos*). - de ~e in de die-retuin; zó sjterk wie 'ne ~; 'ne ~ van 'ne kael; 'ne ~ op zök; gaef det wich zie ~ke truuk; 'ne richtige óngehoebbelde ~ (een echte onbehouden lomperik); vang dich ei ~ke (je kunt me gestolen worden); ich vraet 'ne ~, es det waor is (dat is volstrekt ongeloofwaardig).

²**Baer** {bèèr} (eig.m.) [~ke] **Bert, Lambert, Hubert**.

baerdje {bèè:r/tje}, zie **baard**.

baesj {bèè:sj of bèè:sj} (bn. en zn.o.) [baezje {bèè/zje}, ~, ~] **beige**. - 'n ~ bóks; 'ne baezje jas; ich vinj ~ ein sjoom kleur.

baeter {bèè:/ter}, ook **baeterder** {bèè:/ter-/der} (bn., bw.; vergrotende trap bij **good**) [~e, ~, ~] [N. beter; D. besser] **beter**. - dit is ~e sjtóf es dae; hae is d'r 'ne ~e miens van gewaore; hae woor lang krank, mer noe is d'r weer ~; 't is ~ des se det neet duis; det haadjs se ~ neet kónne zègke; det klink ~; hae wèt 't ~ es mich.

baetere {bèè:/te/re} (ww.zw. 1) [N. beteren; D. bessern] **beteren**. - hae is aan de baeterende handj; zien laeve ~; hae begint zich te ~.

baeterkoup {bèè:/ter/kou:p} (predicatief bn.), **baeterkoups** {bèè:/ter/kou:ps} (attributief bn.) [~e, ~e, ~] **goedkoper**. - dae jas is baeterkoup; 'ne baeterkoupsje jas.

baf {baf} (m.) **onderkin, dubbele kin**. - sjóng, dae haaj 'ne ~!

bagere {baa:/ge/re} (ww.zw. 1) **ijlen** [in koorts]; **onzin uitslaan**. - waat liks se te ~!

¹**bagger** {ba(g)/ger} (m.) [geen mv.] **modder, slik**. - hae llop door de ~.

²**bagger** {ba(g)/ger} (v.) [~s] **baggermolen**.

baggere {ba(g)/ge/re} (ww.zw. 1) **baggeren**. - in de Maas waert al jaore gebaggerd; **ploeteren**. - door de módder ~.

baggermeule {ba(g)/ger/meu:/le} (v.) [meule] **baggermolen**.

¹**bagke** {ba(G)/Ge} (ww.zw. 5a) **biggen**. - de kreem haet gebak.

²**bagke** {ba(G)/Ge}, zie ²**bak**.

bagkekraom {ba(G)/Ge/kraom} (m.) [kraom] **lattenkist** om biggen te vervoeren.

bah

- bah** {ba} (tsw.) **ba, bah.** - ~, waat fies!; ~ nae, det haajis se neet mótte zègke.
- baje** {baa:/je} (ww.zw. 3b) **baden.** - ich höb mich tizzemorge gebaadj (of gebaaijd); peutje ~; in waelj ~.
- bajer** {baa:/jer}, zie **bad.**
- ¹**bak** {ba:k} (m.) [bek {be:k} / bekske {be:k/ske}] **bak.** - 't deig in de ~ doon; 'ne voor~; 'ne as~; 'n bekske kóffie; 't water veel mit bek oet de hemel; de ~ van ein ker, van 'ne vrachwage; hae zit in de ~; **teil.** 'ne ~ water; de kinjer wasse in de ~; doot dienne ~ èns aope (doe je mond eens open, zeg eens wat).
- ²**bak** {ba:k} (v.) [bagke {baG/Ge} / bekske {be:k/ske}] **big.** - 'n kreem mit bagke; 'ne toum bagke.
- ³**bak** {ba:k} (v.) [bakke {ba:k/ke}] [N.] **bak, mop.** - des 'n gooij ~.
- bakaove** {ba:/Gao:/ve} (m.) [aove] **bakoven.**
- bakbees** {ba:G/bees} (o.) [bees] **bakbeest.**
- bakfiets** {ba:k/fie:ts} (m.) [fiets] **bakfiets.**
- bakhoes** {ba:k/hôë:s} [3 hoes] of **bakkes** {ba:(k)/kes} (o.) **bakhuis.** - 't ~ in Wielder.
- bakke** {ba:(k)/ke} (ww.st. 2) [N. bakken; D. backen] **bakken.** - mik ~; 'n flaaj ~, breudjes ~; leverkeukskes waere hiej neet gebakke; in de zón ligke te ~; 't haet tisnach duchting gebakke (gevrören).
- ¹**bakkes** {ba:(k)/kes} (o.) zie **bakhoes.**
- ²**bakkes** {ba:(k)/kes} (o.) [geen mv.] **bakkes, (lelijk) gezicht.**
- baksjtein** {ba:k/sjtei:n} (m.) [sjtein] **baksteen.**
- baktandj** {ba:k/ta:njtj} (m.) [tandj] **kies** (zie ook **maaltandj**).
- ¹**bal** {bal} (m.) [balle / balletje] (N.) **bal, in:** ~le goje; de ~le in de kersboum [zie ²ból]; goeje ~!; emes ónger zien balle sjtampe; hae wèt d'r de balle neet van aaf; det kan mich gèn ~ sjilje; nou, de ~le! (*populaire afscheidsgroet*).
- ²**bal** {ba:l} (m.) [bel {bel} / belke {bel/ke}] **bal.** - mit 'ne ~ sjpele; ónger 'ne ~ sjtampe; de ~ inne gool sjete; 'n pingpongbelke; de ~ van de voot; 'ne ~ gehak; 'n belke opgoje.
- ³**bal** {ba:l} (m. of o.) **bal, dansfeest.** - groot ~ in de harmeniezaal; 'n ('ne) vastelaovesbal.
- bald** {ba:lt} (bw.) [D. bald] **weldra, bijna.** - 't is ~ zeve oer.
- ¹**bale** {baa:/le} (ww.zw. 1) [N.] **balen.** - ich baal daovan.
- ²**bale** {baa:/le} (bn.) **van jute.** - 'ne ~ zak.
- balie** {baa:/lië} (m.) **reus, kanjer.** - 'ne ~ van

- 'ne vent; 'ne ~ van 'ne boum.
- balk** {ba:lk} (m.) [belk {be:lk} / belkske {be:lk/ske}] **balk.** - 'ne zjwaore ~.
- balkebriej** {ba:l/ke/briéj} (m.) [geen mv.] **bal-kenbrij.**
- balle** {ba(l)/le} (ww.zw. 1) **ballen, met een bal spelen.**
- balletent** {ba(l)/le/te:nt} (v.) [tent] **ballen- tent** (op de kermis). - bel goje in de ~.
- ballón** {ba:(l)/lón} (m.) zie **blón.**
- balroos** {ba:l/roos} (v.) [roos] **pioenroos** (*Paeonia sinensis*).
- bandj** {ba:njtj} (m.) [benj {benj} / bendje {benj/tje}] **band.** - 'ne ~ óm de erm drage; 'ne ~ óm 'ne hood; ich höb de sjmeed 'ne nuje ~ óm 't raad laote ligke (*ijzeren hoepel om het wiel van een kar*); de ~ van 'ne fiets; 'ne ~ op-pompe; benj verwissеле; 'ne kepotde ~; ze höbbe óngerein 'ne goje ~; 't bendje óm ein sigaar; 'ne loupende ~; get op de ~ zitte; 'n bendje mit popmeziek.
- bang** {bang} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] **bang.** - ~ zin veur huunj; hae is veur de duvel nag neet ~; emes ~ make mit get; hae is te ~ óm zó get te doon.
- bangerik** {ba:nge/rik} (m.) [~ke / ~ske] **ban- gerd.**
- bangesjieter** {ba:nge/sjé:ter} (m.) [~s / ~ke] **bangerd, angsthaas.**
- bangigheid** {ba/ngich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **bangheid, angst.** - hae wis van ~ neet wo d'r kieke mós.
- bangmaekerij** {bang/mèë:/ke/'rië(j)} (v.) [~e] **bangmakerij.**
- ¹**bank** {ba:ngk} (v.) [~e of benk {be:ngk} / benkske {be:ngk/ske}] **(zit)bank.** - op de veurste ~ zitte in de klas; de ~ in de gooij kamer; gaef mich det benkske èns aan; (*werk)bank.* - drej~, wirk~.
- ²**bank** {ba:ngk} (v.) [~e] (N.) **bank.** - geldj aaf-haole oppe ~; geldj oppe ~ höbbé sjtaon.
- bankeer** {bang/keer} (m.) [~s / ~ke] (N.) **bankier.**
- banketbekker** {ba:ng/'ked/be:(k)/ker} (m.) [bekker] **banketbakker.**
- bankkloes** {ba:ng(k)/klôës} (v.) [kloes] (N.) **bankkluis.**
- bankrakening** {ba:ngk/rèë:/ke/ning} (v.) [~e / ~ske] (N.) **bankrekening.**
- banksjroef** {ba:ngk/sjrôëf} (v.) [sjroef] **bank- schroef.**
- banksjtèl** {ba:ngk/sjtèl} (o.) [~le / ~ke] **bank- stel.**

bankwirker {‘ba:ngk/wi:r/ker} (m.) [~s] **bankwerker.**

baøo {baø} (bw.) **bijna, haast.** - hae kump ~ nao hoes.

baog {baog} (m.) [bäög {bäög} / bäägske {‘bäög/ske}] **boog.** - mit ‘ne ~ sjete; mit ei bäägske óm emes haer loupe; ze höbbe ‘ne sjone ~ gezat veur de persessie.

baoge {‘baø/ge} (ww.zw. 5a) **bogen.** - dae kan op jaorelang ervaring ~.

baogvinster {baoch/fi:ns/ter} (m., ook o.) [vinster] **boogvenster.** - ‘n kirk mit ~s.

bäökdaag {‘bäö:G/daa:ch} (m.) [daag] **huildag.** - de kinjer höbbe vandaag weer èns ‘ne ~.

bäöke {‘bäö:/ke} (ww.zw. 5a) [N. bulken] **1. loei-en** (van koeien). - de kuuj sjtónge te ~ in de weij; **bulderen, bulken** (van het lachen). - hae bääkde vanne lach. **2. huilen.** - ~ van de pien; ‘t wich haet de ganse nach gebääk; doe hoofs neet te ~; wie d'r det heurde, begós d'r te ~.

bäökesgewies {‘bäö:/kes/che/’wiës} (bw.) **al huilende.** - ~ rende ‘t op hoes aan.

bäökestied {‘bäö:/kes/tiê:t} (m.) **tijd dat er gehuild wordt, huilurtje.** - ‘t is weer ~ (‘t is weer huilen geblazen).

bäökmesjien {‘bäö:k/me/sjië:n} (o.) [²mesjien] **huilebalk.**

Baaksem {‘baak/sem} (o.) **Baexem.**

baol {baø:l} (bn., bw.) [~e {baø/le}, ~ {baol}, ~] **bol.** - ‘ne ~e windj; de jas ~ höbbe sjtaon vanne windj; v'r haje zoväöl appele gejat, det de windjiek ~ sjtóng.

Baolder {baø/der} (o.) **Baarlo.**

baom {baom} (m.) [bäöm {bäöm}] / bäämké

{bäööm/ke}] [N. bodem; D. Boden] **1. bodem.**

- de ~ van ‘ne kaetel, van ‘n döppé; d'r lik dras oppe ~ van de tas; de ~ van ‘n ker (*laadvloer*); de ~ van ‘t water kóns se neet zeen; nao de ~ zinke; zorge veur eine goje ~ (*ervoor zorgen dat men vooraf goed gegeten heeft*). **2. vlaaibodem.** - de ~ van ein flaaj; ‘ne ~ van taartedeig. **3. achterwerk, zitvlak.** - gank op dienne ~ zitte; dalik kries se ze veur dienne ~; ‘n wich ‘t bäämké aafvaegé.

bäöme {‘bäö:/me} (ww.zw. 2) **beuken, hard slaan.** - op ‘n deur ~ van gif; **hard schieten.** - oppe gool ~.

bäönes {‘bäö:/nes} (m.) [~e] **fors persoon.** - ‘ne ~ van eine kael; ‘ne ~ van ei vroumes.

baor {baø:r} (o., ook v.) [baore {‘baø/re} / bääörke {‘bäör/ke}] **boor.** - ‘t (of de) ~ van de tandjarts; mit ‘n ~ ‘n gaan make; **boormachine.**

¹baord {baø:rt} (o. of m.) [bäörd {bäört} of ~ / bäärdje {‘bäö:r/tje}] **boord.** - ‘ne (of ‘n) gesjteve ~; ‘n euverhaemp sónger ~,

²baord {baø:rt} (o.) [geen mv.] **boord** (van schip). - aan ~ gaon, a) *aan boord gaan*; b) *tekeergaan.*

baore {‘baø/re} (ww.zw. 1) **boren.** - ‘n gaat ~; de tandjarts geit toch zeker neet ~!

¹bäöre {‘bäö/re} (ww.zw. 1) **omboorden, omzomen, van een zoom voorzien.**

²bäöre {‘bäö/re} (ww.zw. 1) **borrelen; broeien; ook overdr.:** hae zit al ein waek te ~ op ein veurdach veur de golj broelof van zien eljers (*hij zit te broeden*).

baormesjien {‘baø:r/me/sjië:n} (o.) [mesjien] **boormachine.**

baorsjaaf {‘baor/sjaaf} (v.) [sjaaf] **boorschaf, sponningschaaf.**

baorwater {‘baor/waa:/ter} of **boorwater** {‘boor/waa:/ter} (o.) [water] **boorwater.**

baove {‘baø:/ve} 1. (bw.) **boven.** - dae kas sjteit ~ oppé sjlaopkamer; bring det efkes nao ~; zit ‘t mer ~ oppé kas; hae zoot van ~ toet ónger ónger de pratsj; alle zaege kump van ~.

2. (vz.) **boven.** - luuj van ~ de twintjig; baas ~ baas; det geit mich ~ mie versjandj; dao sjtaon ich ~.

baovebein {‘baø:/ve/bei:n} (o.) [bein] **boven-been, dij.**

baovebóks {‘baø:/ve/bó:ks} (v.) [bóks] **overbroek, pantalon.**

baovedeur {‘baø:/ve/deu:r} (v.) [deur] **boven-deur** (bovendeel van een in twee helften gedeelde deur).

baovedreuver

baovedreuver {*bao:/ve/'dreu:/ver}* (bw.) **er-overheen.** - lik det lake mer ~.
baovedrop {*bao:/ve/'dro:p*} (bw.) **erbovenop.** - ze zote mit de naas ~.
baove-arm {*bao:/ve/e:rm*} (m.) [erm] **boven-arm.**
baoveebleech {*bao:/ve/leech*} (o.) [leech] **bovenlicht.**
bäövelste {*bäö:/vels/te*}, zie **bäöveste.**
baovelup {*bao:/ve/lu:p*} (v.) [lup] **bovenlip.**
baovemeister {*bao:/ve/mei:s/ter*} (m.) [meister] **bovenmeester** (onderwijzer van de hoogste klas, of hoofd der school).
baovenaaaf {*bao:/ve/'naaf*} (bw.) **bovenaf.** - doe kóns 't bëste van ~ beginne.
baovenaan {*bao:/ve/'naan*} 1. (bw.) **bovenaan.** - ~ oppé lies sjtaon; ós ploog sjetit ~. 2. (vz.) **bovenaan.** - det sjetit ~ 't blaad.
baoveneeuver {*bao:/ve/'neu:/ver*} (vz.) **boven-over.** - lik det zeil mer ~ 't huij.
baovenin {*bao:/ve/'nin*} 1. (bw.) **bovenin.** - det dink lik ~. 2. (vz.) **bovenin.** - ~ de kas sjtaon der glazer.
baovenoet {*bao:/ve/'nôë:t*} (bw.) **bovenuit.** - det sjtik d'r ~.
baovenóm {*bao:/ve/'nóm*} 1. (bw.) **bovenom.** - ich loup waal efkes ~. 2. (vz.) **bovenom.** ~ de Boekkel loupe.
baovenop {*bao:/ve/'no:p*} 1. (bw.) **bovenop.** - dae breef lik gans ~; de kranke is d'r weer gans ~ gekómme. 2. (vz.) **bovenop.** - 't lik ~ dae sjtapel; die raekening kwoom d'r nag éns ~.
bäöveste {*bäö:/ves/te*} (ook **bäövelste** {*bäö:/vels/te*}) (bn.) **bovenste.** - 't lik op 't ~ sjaap; doe bös de ~ bëste.
barg {*ba:rch*} (m.) [~e] **gesneden beer;** (als scheldwoord) **zwijn,** **varken;** **vrek,** **gierigaard.**
barremaeter {*ba(r)/re/'mèë:/ter*} of *'ba(r)/re-/mèë:/ter*] (m.) [~s / ~ke] **barometer.**
bars {*ba:rs*} (m.) [~te / berske {*be:rs/ke*}] [N. barst] **barst.** - d'r zit 'ne ~ inne roet. // (N.) dao höbs se gën ~ mit te make.
barste {*ba:rs/te*} (ww.zw. 7c; volt.dlw. gebarste of gebórste {*ge/bó:rs/te*}) **barsten** (zie ook **börste**). - dae tejjer is gebarste (gebórste); die roet begint te ~; hae barsde van 't lache; zich te ~ wirke; ze höbbe-n-'m laote ~; doe kóns ~!
Bart {*ba:rt*} (eig.m.) [~je] **Bart,** **Bartholomeus.**
Basjaan {*ba:/sjaan*} (eig.m.) **Bastiaan.**
baskuul {*bas/'kuul*} (v.) [~s of baskule] **bas-**

cule, baskuul.

bate {*baa:/te*} (ww.zw. 7a) **baten.** - vrieve baat neet; baat 't neet, den sjaadj 't neet; det zal dich neet ~; dao baat nieks taenge.
batjakker {*ba:/tja:(k)/ker*} (m.) [~s] **deug-niet, vlegel, kwajongen.**
batje {*ba:/tje*} (o.) [~s] **vlegel, kwajongen.** - waat höbbe die ~s noe weer gedaon?; zorg des se dich die ~s vanne deur hèls.
batraaf {*ba:t/raaf*} (m.) [batrave {*ba:t/-raa:/ve*}] **vlegel, kwajongen.** - ich zal die batrave waal èns wegjage.
bats {*bats*} (m.) [batse {*ba:t/se*} / betske {*be:ts/ke*}] **bil, dij.** - emes op de ~e klatse; ein maedje mit sjoon ~e; sjuuif èns 'ne ~ op!; gaef mich mer ei betske van 'ne knien.
batte {*ba:(t)/te*} (ww.zw. 7a) **beschermen met rijshout, beschoeien.** - de Zjwaam ~ mit sjiere.
battere {*ba:(t)/te/re*} (ww.zw. 1) (hard) **klop-pen, slaan, bonzen.** - mit 'ne hamer op ein sjtök hout ~; op de deur ~.
batterie {*ba:(t)/te/'rië(j)*} (v.) [~e / ~ke] **bat-terij.** - 'n ~ oplaje; de ~ van de lamp is laeg; sjóng, die haaj mich 'n ~! (achterwerk).
bazele {*baa:/ze/le*} (ww.zw. 1) **bazelen, onzin praten.** - waat liks se toch te ~!
beakkere {*be/'a:(k)/ke/re*} (ww.zw. 1) **(land) bebouwen.** - hae is det sjtök landj al jaore aan 't ~.
beantjwaorde {*be/'a:njtj/wao:r/de*} (ww.zw. 7b) **beantwoorden.** - 'ne breef ~.
bebäök {*be/'bäö:k*} (bn.) [~de, ~de, ~] **beuild, vol tranen.** - 'n ~ gezich; ~de gezichter.
bebie {*bee:/bië*} (m.) [~s / ~ke] **baby** (zie **kiendje**).
bebloodj {*be/'blootj*} of **beblooidj** {*be/'bloojt*} (bn.) [~e, ~e, ~] **bebloed.**
beböttere {*be/'bò:(t)/te/re*} (ww.zw. 1) **met boter inwrijven, insmeren.**
bebouwe {*be/'bou/we*} (ww.zw.) [bouwe] **bebouwen.** - ze gaon det sjtök gróndj naeve de kirk ~; de bebouwde kom.
bèd {*bè:t*} (o.) [bèdder of bèdde {*bè:(d)/de(r)*} / ~je] [N. bed; D. Bett] **bed.** - nao ~ gaon; in 't ~ ligke, op ~ ligke; 'n kamer mit twee bèdder; 'n vaere ~.
bedank {*be/'da:ngk*} (m.) [geen mv. / bedenkske {*be/'de:ngks/ke*}] **dankwoord, dankje-wel.** - dao kós gënne ~ (gei bedenkske) biej 'm aaf.
bedanke {*be/'da:ng/ke*} (ww.zw.) [danke] **bedanken.** - ich wil mich biej uch ~ veur eur

meutje; hae bedankde de luuj, ómdet ze zó good geloesterd haje; g'r zit bedank!; ich wil mich bedanke es veurzitter.

bèddekoetsj {*bè(d)/de/koe:tjsj*} (m.) [~e]
alkoof, bedstede. - de wichter loge mit drei man in de ~.

bedeile {*be/dei:/le*} (ww.zw.) [deile] **bedelen.** - ze waerde sjlech bedeild.

bedèkke {*be/dè:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **bedekken.** - 't liek waerde bedék mit ei lake; in bedékde terme.

bedemmelle {*be/de(m)/me/le*} (ww.zw. 1) [demmle] **belopen.** - det häöfke is danig bedemmeld.

bedene {*be/dee/ne*} (ww.zw.) [dene] **bedienen.** - in det resterant waerde v'r good bedeend; bedeen dich mer zelf; ze is zo krank, det de pesjtoor häör kump ~ (*de laatste sacramenten toedienen*).

bedenkske {*be/de:ngks/ke*}, zie **bedank.**

bederf {*be/de:rjf*} of **bedérft** {*be/dè:rf*} (o.) [geen mv.] (N.) (zie ²**bedurf**) **bederf.**

bederve {*be/de:r/ve*} of **bedèrve** {*be/dè:r/ve*} (ww.st. 12) **bederven.** - det vleis is aan 't ~; es 't in de aek gezat is, bedurf 't neet; doe höbs mich de gansen aovindj bedórve.

bedevaart {*bee:/de/vaa:rt*} (v.) [~e] **bedevaart.** - op ~ gaon nao Kaevele of nao de Kepel in 't Zandj.

bedevaartsgenger {*bee:/de/vaa:rts/che/nger*} (m.) [-s] **bedevaartganger.**

bedich {*be/di:ch*} (predicatief bn.) **waard, waardig, verdienend.** - die jónge zin gènne nuje fiets ~ (*die jongens zijn geen nieuwe fiets waard, aan die jongens is een nieuwe fiets niet besteed*).

bedinke {*be/di:ng/ke*} (ww.onr.) [dinke] **bedenken.** - waem haet zóget bedach?; ze bedachte zich en ginge neet mit; ze höbbe dem biej zien jubelejum good bedach.

bedinkelik {*be/di:ng/ke/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **bedenkelijk.** - 'ne ~ke toesjtandj; 't zoog d'r ~ oet.

bedoelle {*be/doe(l)/le*} (ww.zw. 1) (N.) **bedoe-len** (verg. **meine**).

bedoemele {*be/dôê:/me/le*} (ww.zw. 1) **bedui-melen.**

bedóndere {*be/dó:n/de/re*} (ww.zw. 1) **bedon-deren, beduveLEN.** - ze höbbe dich in dae winkel bedónderd.

bedoon {*be/doon*} (ww.st.) [doon], *in: zich get ~: kalmeren, bedaren, tot bedaren*

komen. - bedoot dich get!; **zich ~: zich aan-stellen.** - doe mós dich neet zo ~.

bedórf, bedórve {*be/dórf, be/dó:r/ve*}, zie **bederve.**

bedraag {*be/draa:ch*} (o.) 1. [bedrage] [N. bedrag; D. Betrag] **bedrag.** - dao zin grote bedrage mit gemeudj; maak det ~ mer euver op mien raekening. 2. [geen mv.] [D. Betracht] **aandacht, belangstelling.** - hae bekek zich det mit väöl ~; mit ~ örges nao kieke.

bedrage {*be/draa:ge*} (ww.st.) [drage] **bedra-gen.** - de sjajaaj bedreug al gauw ei paar doe-zjend gölje.

bedraoge {*be/drao:ge*}, zie **bedrege.**

bedrege {*be/dree:/ge*} (ww.st. 19) [N. bedrie-gen; D. betrügen] **bedriegen.** - ich laot mich door die luuj neet ~; ich veul mich bedraoge; hae is bedraoge oetgekómme.

bedreige {*be/drei/ge*} (ww.zw. 5a) (N.) **bedrei-geN.**

bedreuf {*be/dreuf*} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] [N. bedroefd; D. betrübt] **bedroefd.** - 'n ~ gezich; de ganse femielie woor ~ dao-euver; **bedroe-vend.** - dao is ~ weinig van terechgekómme.

bedreuve {*be/dreu/ve*} (ww.zw. 5a) **bedroe-ven.** - 't bedreuf mich, des se zón sjlech report höbs; dao kén ich mich óm ~.

bedrief {*be/drië:f*} (o.) [bedrieve {*be/-drië:/ve*} / ~ke] [N. bedrijf; D. Betrieb]

bedrijf. - die zaak is nag neet in ~; in det ~ make ze buze; ze haje ein eige ~ke; ein toneelsjtök mit veer bedrieve.

bedrievighed {*be/drië/vich/(h)ei:t*} (v.) [bedrievighede {*be/drië/vich/he:/de*}] **be-drievighed.**

bedrog {*be/dro:ch*} (o.) [geen mv.] (N.) (zie ²**bedruug**) **bedrog.**

bedroge {*be/droo:/ge*}, **bedroog** {*be/droo:ch*}, zie **bedrege.**

bedrokke {*be/drö:(k)/ke*} (ww.zw.) [drökke] **bedrukken.** - bedrok pepier; 'n bedrokke sjtumming.

bedrupe {*be/drû:pe*} (ww.st.) [drupe] **zich ~: zich bedruipen.** - zich good kènne ~.

¹**bedruug, bedruugs** {*be/druu:ch(s)*}, zie **bedrege.**

²**bedruug** {*be/drû:ch*} (o.) [geen mv.] **bedrog.**

bèdsermoen {*bè:t/ser/môè:n*} (v.) [~e] **zeden-preek, vermanende toespraak, terechtwijzing.**

bèdsjataat {*bè:t/sjataat*} (m.) [bèdsjataej {*bè:t/sjtèej*}] **bedstede.**

bedurf

- ¹**bedurf, bedurfs** {be/'durf(s)}, zie **bederve**.
²**bedurf** {be/'du:rf} (o.) [geen mv.] **bederf**. - d'r zit ~ in 't fruit.
- bèdzeiker** {bè:t/sei:/ker} (m.) [~s / ~ke] **bedplasser** (ook als scheldwoord).
- beek** {beek}, zie **bakke**.
- beeld** {beelt} (o.) [~e {bee:l/de} / ~je] [N. beeld; D. Bild] **beeld**. - aan edere pilaer hink ei ~; een sjelch ~ oppe tillevizie höbbe; hae is in ~.
- ¹**beer** {beer} (m.) [bere {bee:/re} / ~ke] **beer, mannelijk varken**.
- ²**beer** {beer} (o.) [geen mv. / ~ke] [N. bier, D. Bier] **bier**. - 'n glas ~, 'n fles ~; ~ oet 't vaat; ~ tappe; ~ drink; v'r drinke ós 'n good glas ~; lich ~, aad ~, dónker ~, broen ~; ober, twee ~!
- beerboek** {beer/bóé:k} (m.) [boek] **bierbuik**.
- beerfles** {beer/fle:s} (v.) [fles] **bierfles**.
- beerglaas** {beer/glaa:s} (o.) [glaas] **bierglas**.
- beerkraan** {beer/kraan} (v.) [kraan] **bierkraan**.
- beerpens** {beer/pe:n}s (v.) [pens] **bierbuik**.
- beerpöt** {beer/pö:t} (m.) [pöt] **beerput**.
- beervaat** {beer/vaa:t} (o.) [vaat] **biervat**.
- beerviltje** {beer/vi:l/tje} (o.) [~s] **bierviltje**.
- ¹**bees** {bees} (v.) [~se {bee:(s)/se}] of beze {bee:/ze} **bies** (oevergewas; *Scirpus*-soorten).
- ²**bees** {bees} (o.) [beester {bees/ter}], *soms* beeste {bees/te} / beesje {bee/sje} **beest, dier**. - beester en plante; wil en taam beester; de beester sjtaon op sjtal; ze zit ónger de beesjes; zich wie ein ~ gedrage; det is biej de beeste aaf. // de ~ oethange (*als een beest tekeergaan*).
- beesmèlk** {bees/mè:lk}, zie **bezemèlk**.
- beestig** {bees/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **beestachtig, ontzettend**. - 't is ~ waer; 't is ~ laat gewaore; v'r höbbe ~ sjoon Vastelaovindj gevied.
- ¹**beet** {bee:t} (m.) [bete / ~je] [N. beet; D. Biß] **beet**. - 'ne ~ van eine hóndj; 'ne mögke~; hae haaj ~.
- ²**beet** {bee:t}, zie **biete**.
- befròmmeld** {be/fró(m)/melt} (bn.) [~e, ~e, ~] **verfrommeld, verkreukeld**.
- begaasj** {be/'gaasj} of **begaazje** {be/'gaa/zje} (v.) [geen mv.] **bagage**.
- begaazjedraeger** {be/'gaa/zje/drèè:/ger} (m.) [~s / ~ke] **bagagedrager**.
- begaeve** {be/'gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **begeven**. - dae balk haaj 't begaeve; de bösjop begoof zich plechtig nao de kirk toe.
- begaffele** {be/'ga(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **te pak-**

ken nemen, bewerken. - de mögke höbbe mich flink begaffeld; ich höb mich duchtig begaffeld (*flink gegeten*).

- begaje** {be/'gaa/je} (ww.zw. 3b) **te pakken nemen, bewerken**. - de mögke höbbe mich flink begaajd. // **zich ~, zich te goed doen, zich volproppen**. - ze höbbe zich aan det fruit begaajd (*of begaadj*); hae begaajde (*of begaadje*) zich van 't lache (*hij kon niet meer bijkomen van het lachen*).
- begaon** {be/'gao:n} (ww.st.) [gaon] **begaan**. - zunj ~.
- begaonbaar** {be/'gao:n/baar} (bn.) [begaonbare, begaonbare, ~] **begaanbaar**. - 'ne begaonbare paad door de bós.
- begaoving** {be/'gao/ving} (v.) [geen mv.] **koortsstuipen** (vooral bij kinderen); ook: **beroerte**. - de ~ höbbe; de ~ kriege (ook: *het te kwaad krijgen*).

- begin** {be/'gién} (v.) [~e {be/'giè:/ne} / ~ke] **kloosterzuster, zuster, non**. - de maedjes zote vreuger op sjool biej de ~e.
- beginneklooster** {be/'gié:/ne/kloos/ter} (o.) [klooster] **zusterklooster, nonnenklooster**.
- beginenesjool** {be/'gié:/ne/sjool} (v.) [sjool] **meisjesschool** (lagere school voor meisjes in Swalmen, geleid door de Zusters van het Arme Kind Jezus).
- begin** {be/'gi:n} (o.) [geen mv.] [N. begin; D. Beginn] **begin**. - 'n ~ mit get make; alle ~ is moejjelik; in 't ~ woog d'r neet mitwirke; aan 't ~ van de sjtraot.
- beginne** {be/'gi(n)/ne} (ww.onr. 29) [N. beginnen; D. beginnen] **beginnen**. - mit get ~; aan get ~; ziej zin begós; det begint mich te vervæle.
- begón, begónne** {be/'gó:n, be/'gó(n)/ne}, zie **beginne**.

- begós, begóste** {be/'gós(/te)} (v.) zie **beginne**.
- begrafenis** {be/'graaf:/fe/nis} (v.) [~se] **begrafenis**.
- begrafenismès** {be/'graa:/fe/nis/mè:s} (v.) [mès] **uitvaartdienst**.
- begrafenisóngernummer** {be/'graa:/fe/nis/ó/nger/nu(m)/mer} (m.) [~s] **begrafenisondernemer**.
- begrave** {be/'graa:/ve} (ww.st.) [grave] **begraven**. - emes in gewiejd aerd ~; geldj ónger de gróndj ~.
- begreuje** {be/'greu/je}, zie **begrijue**.
- begriepe** {be/'gríe:/pe} (ww.st.) [griepe] **begrijpen**. - ich begriep die som neet; ich begriep d'r nieks van; ze höbbe-n-t op hem begrepe.
- begriepelik** {be/'gríe:/pe/lik} (bn.) [-ke, ~ke, ~] **begrijpelijk**.
- begrip** {be/'gri:p} (o.) [~pe] **begrip**. - wiskundige ~pe; örges gein ~ veur höbbe.
- begrijue** {be/'grui/je} [gruije] of **begreuje** {be/'greu/je} [greuje] **begroeien**.
- behaad** {be/'haat} (o.) [geen mv.] **behoud**. - opkómme veur 't ~ van de natuur.
- behaje** {be/'haa:/je} (ww.st.) [haje] **behouden**.
- behalve** {be/'ha:l/ve} (vz.) **behalve**.
- behang** {be/'hang} (o.) [geen mv.] **behang**. - 't ~ van de moer aafweike.
- behange** {be/'ha/nge} (ww.st.) [hange] **behangen**. - ze behónge-n-'m mit allerleij lintjes; de kamer móit weer behange waere.
- behangselpapier** {be/'hang/sel/pe/pië:r} (o.) [geen mv.] **behangselpapier**.
- behanjele** {be/'ha/nje/le} (ww.zw.) [hanjele] **behandelen**. - emes sjlech ~; waat is d'r in de taalles behanjeld?
- behanjeling** {be/'ha/nje/ling} (v.) [~e] **behandeling**. - biej waatv're dokter bös doe in ~?
- behaord** {be/'haort} (bn.) [~e, ~e, ~] **behaard**.
- beheel** {be/'heel}, zie **behaje**.
- beheer** {be'hee:r} (o.) [geen mv.] **beheer**. - de penningmeister haet 't ~ van de kas.
- beheerse** {be/'hee:r/se} (ww.zw.) [heerse] **beheersen**. - zich neet weite te ~; hae beheers 't plat kalle heel good.
- behej** {be/'he:j} (o.) [geen mv.] **drukte, ophef, grootdoenerij, pretenties**. - hae kwoom mit väöl ~ binne; waat ei ~!; maak toch neet zón ~!; 'n Betje ~ ('n bijdehande tante).
- behejmaeker** {be/'he:j/mè:e:/ker} (m.) [~s / ~ke] **druktemaker**.
- behelpe** {be/'he:l/pe} (ww.st.) [helpe] **behel-**
- pen**. - det voor daa ~; **zich** ~: **zich behelpen**.
- behere** {be/'hee:/re} (ww.zw. 1) **beheren**. - geldj good ~.
- beheure** {be/'heu:/re} (ww.zw.) [heure] **beheren**. - toet waatv'r partiej beheurt dae eige-lik?; det beheurt zich neet (zie **heure**, **geheure**).
- beheurlik** {be/'heur/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **behoorlijk**. - det zin ~ke prieze; hae is ~ vervaelend.
- behoes** {be/'hôës} (predicatief bn.) **behuisd**. - erg ruum wore ze neet ~.
- beidskenj** {'beits/'kenj} in: **aan** ~: **aan weerszijden**. - aan ~ van de grens; **van** ~: **van beide zijden**. - ze pakde-n-'m van ~ vas; zie is van ~ femielie.
- beij** {bei:j}, zie ²**weij**.
- beije** {'bei/je} (zelfst. gebruikt telw.) **beiden**. - v'r zin mer ónger ós ~.
- bein** {bei:n} (o. of m.) [bein {bei:n} / ~ke {bein/ke} of bénke {bèng/ke}] [N. been; D. Bein] **been**. - zich zie ~ braeke; lang been höbbe; kórte ~kes höbbe; 'n aope been (ook: *frikadel speciaal*); op ein ~ kan m'n neet sjtaon (*graag nog een tweede glaasje*); zich de been ónger de vót oet loupe; oppe lèste been loupe (*doodop zijn*); d'r waas heel get volk oppe ~ {bei:n}; doot dich vanne ~ {bei:n} aaf (*ga zitten*).
- beitel** {'bei;/tel} (m.) [~s / ~ke] **beitel**.
- bejaarde** {be/'jaar/de} (m.) [~] (N.) **bejaarde**.
- bejaardehoes** {be/'jaar/de/hôë:s} (o.) [hoes] (N.) **bejaarden(te)huis**.
- beje** {'bee:/je} (ww.st. 19) **bieden**. - waem buudj meer? (ook bij *kaartspel*); ze höbbé d'r doezjendj gólje veur gebaoje.
- bejje** {'be(j)/je} (ww.zw. 3a) **baaien, betten**. - det is good aan 't zjwaere, det móos se èns ~.
- ¹**bek** {be:k} (m.) [~ke / ~ske] **bek**. - de ~ van 'ne vogel; haaj dienne ~!; 'ne grote ~ höbbe.
- ²**bek** {be:k} (m.) [~s] **back**. - de ~s en de kiepper.
- ³**bek**, zie ¹**bak**.
- bèk(s)** {bè:k(s)}, **beke** {bee/ke}, zie **bakke**.
- bekaadj** {be/'kaatj}, zie **bekaajd**.
- bek-aaf** {be:/'Gaaf} (predicatief bn.) (N.) **bekaf**. - ich bön ~.
- bekaajd** {be/'kaajt} of **bekaadj** {be/'kaatj} (bw.) (N.) **bekaaid**. - v'r zin d'r ~ vanaaf gekómme.
- bekae** {be/'kèë} (m.) [~s / ~ke] [F. bouquet] **boeket**. - 'ne ~ blome.

bekalle

bekalle {be/'ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **beparten, bespreken.** - v'r höbbe 't óngerein nag èns bekald; **overreden, overhalen.** - ich höb mich laote ~ óm det te doon.

bekans {be/'ka:ns} (bw.) **bijkans, bijna, vrijwel.** - v'r zin ~ dao.

bekènd {be/'kènt} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te) {be/'kèn(t)s/(te)}] **bekend.** - euver de ganse welt ~ zin; nao de ~e waeg vraoge; ~ sjataon es gifsieter; ich bön hiej neet ~; det kump mich ~ veur; det is 'n ~e sjtum; ~ zin wie 'ne bóntje hóndj.

bekènde {be/'kèn/de} (m./v.) [~] **bekende, kennis.** - det is 'n(e) ~ van mich.

bekèndmake {be/'kènt/maa/:ke} (ww.zw.) [make] **bekendmaken.**

bekènne {be/'kèn/ne} (ww.zw.) [kènne] **bekennen.** - sjöldj ~; veur de rechter zal d'r waal ~; doe móos ~ (*bij het kaarten*); kleur ~; d'r is gèn vèrf meer op te ~.

bekèntenis {be/'kè:n/te/nis} (v.) [~se] **bekentenis.**

bekere {be/'kee/re} (ww.zw. 1) (N.) **bekeren.**

bekeure {be/'keu/re} (ww.zw. 1) **bekeuren.** - ze höbbe-n-'m bekeurd ómdet d'r te hel voor.

bekieke {be/'kië:/ke} (ww.st.) [kieke] **bekijken.** - 'n tentoonsjtelling ~; ich bekiek mich det nag waal op mie gemaak; hae bekiek 't zich mer!

bekieks {be/'kië:ks} (o.) [geen mv.] **bekisks.** - det troch väöl ~.

bekke {'be:(k)/ke} (o.) [~s] **bekken.** - de pouke en de ~s; hae haet zich zie ~ gebraoke.

bekker {'be:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] [N. baker; D. Bäcker] **bakker.** - mik haole biej de ~, sjiet lekker, sjiet aoliekoek, drie maol gebakke en nag neet good (*kinderliedje*); de ~ is gesjlatoe.

bekkeriej {be:(k)/ke/'riéj} (v.) [~e / ~ke] **bakkerij.**

bekkersbóks {'be:(k)/kerz/bó:ks} (v.) [bó:ks] **bakkersbroek** (blauw-wit geruite broek).

bekkersmik {'be:(k)/kers/'mi:k} (v.) [mik] **brood uit de bakkerij.** - de meiste luuj móosde 't doon mit ~ en haje gèn eigeweitemik.

bekkersmöts {'be:(k)/kers/mö:ts} (v.) [möts] **bakkersmuts.**

bekkerswinkel {'be:(k)/kers/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **bakkerswinkel.**

beklaag {be/'klaa:ch} (o.) [geen mv.] **beklag.** - zien ~ doon euver get.

beklage {be/'klaa/ge} (ww.zw.) [klage] **bekla-**

gen. - doe bös gaar neet te ~; ich beklaag mich dao nag èns euver.

beklantj {be/'kla:njtj} (bn.) [~e, ~e, ~] **beklant.** - Janisse Ties haaj vreuger eine drök ~ sjlókwinkel.

bekleije {be/'klei/je} (ww.onr.) [kleije] **bekleden.** - de sjteul opnuuj laote ~; hae beklèdje 'n belangrike funksie.

beklop {be/'klo:p} (predicatief bn.) **getikt, gek.** - bös se ~?

beklumme {be/'klu(m)/me} (ww.st.) [klumme] **beklimmen.** - 'ne berg ~; de praeksjitool ~.

bekogele {be/'koo:/ge/le} (ww.zw. 2) **bekogelen.** - emes mit sjneebel ~.

bekómme {be/'kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **bekomen.** - ich haap det 't dich good be-kump; det aete bekwoom mich sjlech.

bekómmere {be/'kó(m)/me/re} of **bekummere** {be/'ku(m)/me/re} (ww.zw. 1) **bekommen-ren.** - zich óm get ~.

bekónkelefoeze {be/'kó:ng/ke/le/'fôé/ze} (ww.zw. 6) **bekokstoven.** - det höbbe die twee zich óngerein goed bekónkelefoes.

beköstige {be/'kö:s/ti/ge} (ww.zw. 5a) **bekostigen.** - waem zal det fees ~?; det kan ich neet ~ (betalen).

bekratse {be/'kra:t/se} (ww.zw.) [kratse] **bekrassen.**

bekroep {be/'krôé:/pe} (ww.st.) [kroep] **bekruipen.** - d'r bekroop mich ein akelig geveul.

bekrómp {be/'kró:m/pe} (bn., bw.) **bekrompen.** - 'ne ~ miens; doe móos neet zo ~ dinke.

bekruutse {be/'krû:t/se} (ww.zw.) [kruutse] **een kruisteken maken over.** - de pesjtoor bekrutsde en zaengelde de kroedwès.

bekske, zie ¹bak, ²bak, ¹bek.

bekummere {be/'ku(m)/me/re}, zie **bekómme-re.**

bekwaom {be/'kwaom} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **bekwaam.** 'ne ~ dokter; 'n ~ verpleegster.

bekwaome {be/'kwa/o/me} (ww.zw. 2) **bekwaamen.** - zich órges in ~.

¹**bel** {bel} (v.) [~le / ~ke] **bel.** - de ~ geit; waem is d'r aan de ~?; doe höbs gèn ~ op dienne fiets; aan de ~ hange; ~ke trèkke.

²**bel** {bel} (v.) [~le / ~ke] **bel.** - ~le blaoze; d'r zitte ~kes in 't water.

³**bel** {bel}, zie ²bal.

belabberd {be/'la(b)/bert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **belabberd.** - ein ~ report; doe zuus d'r ~ oet; det is ~ sjlech.

- belachelik** {be/la:/che/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~er; ~s(te)] **belachelijk**. - 'n ~ke vertoning; det is toch geweun ~!; det is ~ goodkoup.
- belaef(d)** {be/lèef(t)} (bn., bw.) [~de, ~de, ~ / ~der; ~s(te)] **beleefd**. - taenge aaj luuj móos se ~ zin; hae deej ~ zienne hood aaf.
- belaefdigheid** {be/lèèv/di:ch/(h)ei:t} (v.) [belaefdighede {be/lèèv/di:ch/(h)ee:/de}] **beleefdheid**. - hae zag det allein mer oet ~; det zin allein mer belaefdighede.
- belaege** {be/lèè:/ge} (bn.) **belegen**. - ~ kees; det nuutjs is al ein bietje ~.
- belaeve** {be/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **beleven**. - zóget höb ich nag nootj belaef; ich haop det ich det nag moog ~; dao is nieks te ~; den zóls se èns get ~!.
- belaje** {be/laa:/je} (ww.st.) [laje] **beladen**. - ze haje dae wage te zjwaor belaje; det is een belaje óngerwerp.
- belang** {be/lang} (o.) [~e] [N. belang; D. Belang] **belang**. - zakelikke ~e; det is in dien eige ~; det is neet van ~; örges ~ in sjtelle.
- belangriek** {be/lang/rî:k} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **belangrijk**. - det zin ~e luuj; 'n ~e zaak; ich vinj det neet zó ~; de ~ste puntte op ei rieke zitte.
- belanje** {be/la/nje} (ww.zw. 3c) **belanden**.
- belaoke** {be/lao:/ke} of **blaoke** {blao:/ke} (bn.) **beloken**, in: Belaoke (of Blaoke) Paose.
- belaove** {be/lao/ve} (ww.zw. 5a) **beloven**. - ich belaof dich det ich zal kómme; ze höbbe Peerke 'ne fiets belaof; belaof is belaof!; 't belaof good waer te waere; det belaof get!
- belaste** {be/la:s/te} (ww.zw. 7c) **belasten**. - emes ~ mit get; de hèlf van die rente waert neet belas.
- belasting** {be/la:s/ting} (v.) [~e] **belasting**. - ~ betale.
- belastingvrij** {be/la:s/ting/vrié:j} (bn.) [vrij] **belastingvrij**. - op 't vleegveldj këns se det ~ coupe.
- belazere** {be/laa:/ze/re} (ww.zw. 1) **belazeren**, **bedriegen**. - ze höbbe mich belazerd in die zaak; bös se belazerd?
- beledige** {be/lee:/di(g)/ge} (ww.zw. 5a) [N. beledigen; D. beleidigen] **beledigen**.
- belege** {be/lee:/ge} (ww.st.) [lege] **beliegen**.
- belètsel** {be/lè:t/sel} (o.) [-s] **beletsel**.
- belètte** {be/lè:(t)/te} (ww.zw.) [lètte] **beletten**. - nemes belèt dich det.
- beleve** {be/lee/ve}, zie **bleve**.
- beligke** {be/li(G)/Ge} (ww.onr.) [ligke] **beleg**.
- gen.** - ein bótram ~ mit sjónk; geldj ~.
- belik** {be/li:k} (o.) [geen mv.] **beleg**. - bótram-me.
- belk** {be:lk}, zie **balk**.
- belke** {bel/ke}, zie **bal**, ¹ en **bel**.
- belkske** {be:lks/ke}, zie **balk**.
- belle** {be(l)/le} (ww.zw. 1) **bellen**. - es de mès-deenders belle, móos se kniele; ich höb dao gebeld, mer d'r deej nemes aop; ich bel waal efkes det v'r kómme; wen se neet loesters, den haet 't gebeld, menke (dan zwaait er wat).
- belleblaos** {be(l)/le/blao:s} (m.) [geen mv.] **zeepsop om bellen te blazen**.
- belleblaazer** {be(l)/le/blao:/zer} (m.) [~s] **instrument om bellen te blazen**.
- belleboskop** {be(l)/le/bo:s/ko:p} (m.) (appelras) **goudreinette, schone van Boskoop**.
- bellefleur** {be(l)/le/fleur} (m.) (appelras) **bellefleur**.
- bellesjtroek** {be(l)/le/sjtrô:k} (m.) [sjtroek] **fuchsia (Fuchsia coccinea)**.
- beloere** {be/lôë:/re} (ww.zw.) [loere] **beloeren**.
- belón** {be/lón}, zie **blón**.
- beloup** {be/lou:p} (o.) [geen mv.] **beloop**. - get op zie ~ laote.
- beloupe** {be/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **belen**. - det graas waert te väöl beloupe; de sjöldj belöp zón doe�endj gölje.
- belroos** {bel/'roos} (v.) [geen mv.] (N.) **belroos**. - ~ aan ein bein höbbe.
- Belsj** {belsj} (m.) [Belzje {bel/zje} / ~ke] **Belg**; ook **Belgisch trekpaard**.
- Belsj** {belsj} (o.) **België**. - nao ~ gaon; hae woont in ~.
- Belsj** {belsj} (bn.) [Belzje {bel/zje}, Belzje {bel/zje}, ~] **Belgisch**. - 'ne Belzje frang; hae woont op 't ~ (in België).
- belul** {be/lu:l} (ook **benul** {be/nu:l}) (o.) **benul**. - dao haet d'r gè ~ van.
- belunke** {be/lun/ke}, zie **blón**.
- bemèste** {be/mè:s/te} (ww.zw.) [mèste] **bemesten**.
- bemeuje** {be/meu/je}, zie **meuje**.
- bemodere** {be/moo:/de/re} (ww.zw. 1) **bemoderen**. - doe bemoders mich väöl te zeer.
- bemol** {be/mol} (v.) [~le] **mol** (in de muziek), **verlaagde toon**. - det sjtök sjteit vól mit ~le; ein si ~.
- bemuibele** {be/mui:/be/le} (ww.zw. 1) **bemeubelen**. - 'n hoes ~; 'n bótram good ~ (dik beleggen).

benaan

benaan {be/'naan} (v.) [benane / benaenke {be/'nèèn/ke}] **banaan**.

benadere {be/'naa:/de/re} (ww.zw.) [nadere] (N.) **benaderen**. - emes mit ein verzeuk ~; det benaderde de waorheid.

benaodeile {be/'nao/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **benadeln**.

benaodrokke {be/'nao/drö:(k)/ke} (ww.zw.) [drökke] **benadrucken**.

bendje {benj/tje}, zie **bandj**.

beneudige {be/'neu/di/ge} (ww.zw. 5a) **beno-digen**.

benj {benj}, zie **bandj**.

benk, bunkske {be:ngk(s/ke)}, zie ¹**bank**.

bènke {bèng/ke}, zie **bein**.

benôtse {be/'nò:t/se} (ww.zw.) [nòtse] of **benutte** {be/'nu:(t)/te} (ww.zw. 7a) (N.) **benutten**. - zinne tied good ~; ein gelae-genheid ~.

benuje {be/'nuu(j)/je} (ww.zw. 3b) **benieuwen**. - 't zal mich ~, waem dao op aaf kump.

benul {be/'nu:l}, zie **belul**.

¹benumme {be/'nu(m)/me} (ww.st.) [¹numme] **benemen**. - det benump mich de aom; det benump mich 't oetzhich.

²benumme {be/'nu(m)/me} of **beneume** {be/'neu/me} (ww.zw.) [²numme, neume] **benoemen**. - emes toet veurzitter ~.

benutte {be/'nu:(t)/te}, zie **benôtse**.

benuudj {be/'nuu:tj} of **benuijd** {be/'nùujt} (predicatief bn.) **benieuwd, nieuwsgierig**. - ich bön ~, wie d'r det duit; ze zin dao erg ~ nao.

benzien {ben/'zié:n} (m.) [geen mv.] **benzine**.

benziengómp {ben/'zié:n/pó:mp} (v.) [pómp] **benzinepomp**.

benzientenk {ben/'zié:n/te:ngk} (m.) [tenk] **benzinetank**.

bepakke {be/'pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] (N.) **bepakken**. - zjwaor bepak zin.

bepaold {be/'paolt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **bepaald**. - 'ne ~e miens; nao ein ~e plaats mótté; det is ~ neet gemekkelik.

bepaole {be/'pao/le} (ww.zw. 1) **bepalen**. - det waert door de rechter bepaold.

bepaote {be/'pao:/te} (ww.zw.) [paote] **bepoten**.

beperke {be/'pe:r/ke} (ww.zw. 5a) **beperken**. - beperkende maotregele; de veurraod is beperk.

beplante {be/'pla:n/te} (ww.zw.) [plante] **beplanten**.

bepleite {be/'plei:/te} (ww.zw.) [pleite] **beplei-ten**.

beplekke {be/'ple:(k)/ke} (ww.zw.) [plekke] **beplakken**. - ze haje alles beplek mit verke-zingsfolders.

beplenke {be/'ple:ng/ke} (ww.zw. 5a) **beplan-ken, van planken voorzien**. - 'n beplenkde floer.

beraegene {be/'rèè:/ge/ne} (ww.zw.) [raegene] **beregenen**.

beraekene {be/'rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raekene] **berekennen**.

beraodsjlage {be/'raot/sjlaa/ge} (ww.zw. 5a) (N.) **beraadslagen**.

beraoje {be/'rao:/je} (ww.st.) [raoje] **beraden**. - v'r mótté ós dao nag op ~.

berape {be/'raa:/pe} (ww.zw. 5a) **berapen, ruw bepleisteren**. - 'n moer ~.

berappe {be/'ra:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **betalen, opbrengen**. - det kónne v'r neet ~.

Berb {berp} (eig.v.) [~-ke] **Barbara**.

berbke {berp/ke} (o.) [~-s] = **berf**.

berdure {be/'dûû/re} (ww.zw. 1) **borduren**.

berelul {bee:/re/lu:l} (m.) [~-le] **in de lengte gehalveerde metselsteen**.

berf {berf} (m.) [~/ ~ke] **barbeel** (*Barbus barbus*) (ook **berbke**).

¹berg {berch} (o.) [geen mv.] **berg, dauwworm** (een aandoening op het hoofd van kinderen). - ~ oppé kop höbbe.

²Berg {berch} (o.) naam van verscheidene plaat-sen, speciaal **Sint Odiliënberg**.

³berg {be:rch} (m.) [berg {berch}, tegenw. ook ~e / bergske {berchs/ke}] [N. berg, D. Berg] **berg, heuvel**. - in de berg (berge) op fekan-sie gaon; de Pruse ~ (een heuvelrug langs de Nederlands-Duitse grens, de Elmpterbos); de Posberg; ich zeen d'r taengenop es taenge-n-'ne ~; d'r is 'ne ~ pos binnegekómme.

bergaaf {be:r/"gaaf} (bw.) **bergaf**. - 't ging ~ mit 'm.

berge {be:r/ge} (ww.st. 12) [N. bergen; D. ber-gen] **bergen**. - es de meister kump, berg dich den mer, jóng!

bergop {be:r/"go:p} (bw.) **bergop**.

berich {be/'ri:ch} (o.) [~te / ~ske] [N. bericht; D. Bericht] **bericht**. - höbs se det ~ in de gezet gezeien?; doe kries nag ~ van mich.

berichte {be/'ri:ch/te} (ww.zw. 7c) **berichten**.

berieje {be/'rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **berijden** (zie ook **bevare**). - ein paerd ~.

¹berm {be:rm} (m.) [~ {berm} / ~ke

{'berm/ke]} **stapel, hoop, mijt.** - 'ne ~ hout; 'ne ~ sjtreu; 'ne ~ kaore (*korenmijt*, verg. *miet*).

²**berm** {be:rm} (m.) [~e] (N.) (zie **teluuj**) **berm.** - hae haaj zich vasgereeje in de ~.

berme {be:r/me} (ww.zw. 2) **stapelen, ophopen.** - ze höbbe-n-t huij gebermp.

bermke {berm/ke} (o.) [~s] **bermpje** (vis: *Noemacheilus barbatulus*).

¹**bero** {be/'roo} of **bro** {broo} (m. of o.) [~s] (F.) *bureau*. - hae haaj 'ne sjone (of'n sjoon) eike ~ in de kamer sjtaon; aan de (of't) ~ zitte.

²**bero** {be/'roo} of **bro** {broo} (o.) [~s] (N.) *bureau, kantoor.* - hae mós mit nao 't ~; 't ~ van de notares. // (spec.) **consultatiebureau**. - mit 't kiendje nao 't ~ gaon.

beromiens {be/'roo/miens} (m.) [miens] **kantoorbediende.**

berós {be/'ró:s} (bn.) [~de, ~de, ~] **beroest.**

berouwe {be/'rou/ve}, ook **berove** {be/'roo/ve} (ww.zw.) [rouwe / rove] **beroven.** - 'n bank ~; emes van zien rös ~.

berouw {be/'rouw} (o.) [geen mv.] **berouw.** - örges ~ euver höbpe; 'n akte van ~ baeje.

berske {be:rs/ke}, zie **bars.**

Bert {be:rt} (eig.m.) [~je] **Lambertus.**

bervese veut

berves {be:r/ves} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. barrevoets, D. barfuß] **bloot** (van de voeten), **blootsvoets, barrevoets.** - hae kwaam oppe ~e veut binne; dao mós se ~ loupe.

¹**bes** {be:s} (v.) [~se / ~ke] **bes** [vrucht]. - rooj ~se (zie **miemel**); zjwarde ~se.

²**bes** {be:s} (v.) [~se] **bes** [muziekknot]. - doe mós ein ~ sjpele en gën b.

bès {bè:s} (predicatief bn., bw.) (overtxtr. van **good**; attrib. vormen zie **bèste**) [N. best; D. best] **best.** - dao-in is dae 't ~; perbeer nag

mer èns, det geit ~; det kóns se ~ höffe; det is ~ moejjelik. // (als zn.o.) zien ~ doon; ich höb mie ~ gekeke, mer ich höb 't ech neet gezeen (*zo goed als ik kon*).

besieferen {be/'siê:/fe/re} (ww.zw.) [sieferen] **becijferen.**

besjaaf {be/'sjaaaf} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **beschaafd.** - algemein ~ Nederlands; ~ calle; zich ~ gedrage.

besjaore {be/'sjaoo:/re} (volt.dlw.) **beschoren.** - dem is gén lank laeve ~.

besjaot {be/'sjaot} of **mesjaot** {me/'sjaot} (m.) [geen mv.] **nootmuskaat.**

besjaotbloom {be/'sjaot/bloom} of **mesjaotbloom** {me/'sjaot/bloom} (v.) **gemalen nootmuskaat.**

besjaotriefke {be/'sjaot/rïéf/ke} (o.) [~s] **nootmuskaatrasp.**

besjaving {be/'sjaa/ving} (v.) [~e] **beschaving.**

besjetig {be/'sje:f/tich} (bn.) [~de, ~de, ~] [D. beschäftigt] **bezig, druk.** - hae woer altied erg ~.

besjeid {be/'sjei:t} (o.) [geen mv.] [N. bescheid; D. Bescheid] **bescheid, inlichting, bericht, uitsluisel.** - morge kan ich dich waal ~ gaeve; emes ~ zègké.

besjeije {be/'sjei/je} (bn., bw.) **bescheiden.** - des 'ne ~ miens.

¹**besjete** {be/'sjee/te} (ww.st.) [sjete] **beschieten.** - in de oorlog waerde dökker de treine besjaoete; 'n daak ~; 'n besjaote daak.

²**besjete** {be/'sjee/:te}, zie **besjiete.**

besjeure {be/'sjeu/:re} (ww.zw.) [sjeure] **bescheuren.** - zich ~ van 't lache.

besjiete {be/'sjié/:te} (ww.st.) [sjiête] **beschijten.** - de hóndj haaj de ganse mat besjete. // (P) doe bös besjete! (*stapelgek*); ich veul mich besjete (*genomen*); zich ~ (*overdreven problemen maken*).

besjiljere {be/'sji/lje/re} (ww.zw.) [sjiljere] **beschilderen.**

besjlaag {be/'sjlaa:ch} (o.) 1. **beslag.** - 'n golje ~ op ein book; ~ make veur eine kook of veur waofele; ~ ligke op emes zien bezittinge; ~ ligke op emes zienne tied; det haet zien ~ gekrege. 2. **beroerte.** - 'n ~ kriege; es d'r det heurt, krieg d'r ein ~.

besjlage {be/'sjlaa:/ge}, zie **besjlaon.**

besjlaon {be/'sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **beslaan.** - ein paerd ~; de deur is besjlage mit koperbesjlaag; det besjileit väöl plaats; de roete besjlaon; de roete zin besjlage.

besjlaote

- besjlaote** {be/'sjlao:/te} (bn.) **besloten.** - 'n ~ vergadering.
- besjleis, besjleit** {be/'sjlei:s, be/'sjlei:t}, zie **besjlaon.**
- besjlis** {be/'sjli:s} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **beslist.** - get op eine ~de toon zègke; det is ~ neet te vreug gekómme.
- besjlisse** {be/'sjli:(s)/se} (ww.zw. 6) **beslisseren.** - euver get ~; de zaak is besjis.
- besjloet** {be/'sjlôê:t} (o.) [~e] **besluit.** - 'n ~ numme; toet ~ sjprook de veurzitter.
- besjloete** {be/'sjlôê:/te} (ww.st.) [sjloete] **besluiten.** - de vergadering waert besjlaote mit 'n kórt gebed; ze höbbe besjlaote óm d'r mit te sjtoppe; toet get ~.
- besjloog** {be/'sjlooch}, zie **besjlaon.**
- besjmere** {be/'sjmee:/re} (ww.zw.) [sjmère] **besmeren.** - 'n bóttram ~ mit kruutje; de wenj ~ mit módder.
- besjmëttelik** {be/'sjmè:(t)/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **besmettelijk.**
- besjnippert** {be/'sjni:(p)/pert} (bn.) [~e, ~e, ~] **neet ~: niet verlegen, niet kleinzerig.** - dae is neet te ~ óm daonao te vraoge.
- besjchte** {be/'sjó:ch/te}, zie **gesjchte.**
- besjoenkele** {be/'sjoe:ng/ke/le} (o.), zie onder **in-en-oetgaon.**
- besjokke** {be/'sjo:(k)/ke} (predicatief bn.) **me-sjoché, niet goed wijs, gek.** - jóng, bös se ~?
- besjot** {be/'sjo:t} (o.) [~te] (N.) **beschot.**
- besjötte** {be/'sjö:(t)/te} (ww.zw. 7a) **beschutten.** - ze wore dao besjöt taenge de raege; det sjtóng op ein besjötde plaats.
- besjpele** {be/'sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **bespelen.** - 'nen órgel ~; det veldj is neet te ~; 't publiek ~.
- besjpeure** {be/'sjpeu:/re} (ww.zw.) [sjpeure] **bespeuren.** - dao woor neet väöl van te ~,
- besjpieje** {be/'sjpie(j)/je} (ww.zw.) [sjpieje] **bespuwen.**
- besjpraekbaar** {be/'sjprèè:G/baar} (bn.) [besjpraekbare, besjpraekbare, ~] **bespreekbaar.**
- besjpraekke** {be/'sjprèè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **bespreken.** - ze höbbe de zaak van alle kenj besjpraoke; 'n reis ~; de besjpraoke plaatse in de kirk.
- besjpriëtse** {be/'sjprië:t/se} (ww.zw.) [sjpriësse] **bespuiten, besprenkelen.** - emes mit water ~.
- besjprinkele** {be/'sjpri:ng/ke/le} (ww.zw.) [sjprinkle] **besprenkelen, bevochtigen.** - de was ~.

- besjpuite** {be/'sjpui:/te} (ww.zw. of st.) [sjpuite] **bespuiten.** - de buimkes ~; besjpaote fruit.
- besjrieve** {be/'sjrië:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **beschrijven.** - 'n sjtök pepier ~; kóns se 'm mich ~?; det woor neet te ~; det sjteit besjreve in de biebel; alles waat d'r haet is besjreve.
- besjtaeje** {be/'sjtèè/je} (ww.zw. 3b) **besteden.** - alle geldj en tied aan get ~; det is neet aan dem besjtaedj.
- besjtaeke** {be/'sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **cadeaus geven** (aan de vooravond van een verjaardag). - vanaovindj is 't d'n aovindj en morge is 't d'n daag, det ich dich ~ maag.
- besjtaele** {be/'sjtèè:/le} (ww.st.) [sjtaele] **bestelen.**
- ¹**besjstandj** {be/'sjta:njtj} (o.) [besjtenj {be/'sjtenj} of besjtanje {be/'sjta/nje}] **bestand.** - ein ~ oppe kompjoeter.
- ²**besjstandj** {be/'sjta:njtj} (predicatief bn.) **bestand.** - orges neet taenge ~ zin.
- besjtaoke** {be/'sjtao:/ke} of **besjteuke** {be/'sjteu:/ke} (ww.zw.) [sjtaoke] **bestoken, bekogelen.** - in d'n oorlog waerde v'r mit granate besjtaok (of besjteuk); emes mit vraoge ~.
- ¹**besjtaon** {be/'sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **bestaan.** - d'r besjtaon väöl gooij luuj; det besjteit neet!; wo mótté die luuj van ~?; ós lief besjteit veurnamelik oet water.
- ²**besjtaon** {be/'sjtao:n} (o.) [geen mv.] **bestaan.** 't ~ van de werrel; twiefele aan 't ~ van zón maotregele; 't fietigjääorig ~ van de vereniging.
- besjtaond** {be/'sjtaont} (bn.) [~e, ~e, ~] **bestaand.** - de ~e wètte.
- besjtek** {be/'sjte:k} (o.) [~ke] **bestek.** - volges ~ wirke; 't ~ oppe taofel ligke.
- besjtelle** {be/'sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **bestellen.** - 'n book ~; 'ne taksi ~; 'n naogerech ~.
- besjtempele** {be/'sjte:m/pe/le} (ww.zw.) [sjtempele] **bestempelen.** - blónj vrouluuj waere dök es dóom besjtempeld.
- besjterve** {be/'sjte:r/ve} (ww.st.) [sjterve] **besterven.** - ze besjtórvé-n-'t vanne lach (zie **zich verriete**); 't ~ vanne kaaj; 'ne gesjlacchde knien mótt minstes 'n nach ~.
- besjteuke** {be/'sjteu:/ke}, zie **besjtaoke.**
- besjórme** {be/'sjtór/me} (ww.zw.) [sjtórme] **bestormen.**
- besjtraole** {be/'sjtrao/le} (ww.zw.) [sjtraole] **bestralen.**

- besjtraote** {be/’sjtrao/te} (ww.zw. 7a) **bestraten.**
besjtraove {be/’sjtrao/ve} (ww.zw.) [sjtraove] **bestrafen.**
besjtrieke {be/’sjtriē:/ke} (ww.st.) [sjtrieke] **bestrijken.** - 'n moer mit kalk ~; det besjtriek 'ne flinke tied.
besjtruije {be/’sjtrui/je} (ww.zw.) [sjtruije] **bestrooien.** - de floer mit zandj ~; de bôtram mit haachelsjlaag ~.
besjtumme {be/’sjtu(m)/me} (ww.zw.) [sjtumme] **bestemmen.** - wo is dae breet veur besjtuimp?; hae woer d'rveur besjtuimp óm burgemeester te waere; waem besjtuimp hiej, waat d'r geit gebeure?
besjture {be/’sjtūū:/re} (ww.zw.) [sjture] **besturen.** - 'ne wage ~; 'n vereniging ~.
besjtute {be/’sjtūū:/te} (ww.zw.) [sjtute] **hoog opgeven over, roemen.** - hae besjtuutde zien vrouw waal get al te väöл.
besjtuur {be/’sjtūū:r} (o.) [besjture] **bestuur.** - 't ~ van de harmenie; in 't ~ zitte.
besjtuursvergadering {be/’sjtūū:rs/fer/gaa:/de/ring} (v.) [vergadering] **bestuursvergadering.**
besjummeld {be/’sju(m)/melt} (bn.) [~e, ~e, ~] **beschimmeld.**
besjutepap {be/’sjūū:/te/’pa:p} (v.) [pap] **beschuitpap** (warme melk met beschuit, kaneel en suiker).
besjuut {be/’sjūū:t}, ook **mesjuut** {me/’sjūū:t} (v.) [besjute, mesjute / ~je] **beschuit.** - 'n ról ~; 'n ~ mit moezekeutelkes (of muuskes).
bosdemiettere {be/soo:/de/’mie:(t)/te/re} of **bosoudemiettere** {be/sou:/de/’mie:(t)/-te/re} (ww.zw. 1) **belazeren.** - gluif mer neet det ich mich door dem nag èns laot ~.
besoppe {be/’so:(p)/pe} (ww.zw.) [soppe] **afzetten, benadelen.**
bessem {be:(s)/sem} (m.) [~e / ~ke] [N. bezem; D. Besen] **bezem.** - èns flink mit de ~ door de kamer gaon; ich vraet 'ne ~, es det waor is (*dat is volstrekkt ongelooftwaardig*).
besseme {be:(s)/se/me} (ww.zw. 2) **bezemen.** - ich höb de sjtoep èns good gebessem; ze höbbe d'r flink ónger gebessem (*ze hebben ze eens goed de les gelezen*); emes de kefee oet ~ (*eruit gooien*).
bessesmsjeel {be:(s)/sem/sjtee:l} (m.) [sjteel] **bezemsteel.**
bessesjtroek {be:(s)/se/sjtrōē:k} (m.) [sjtroek] **bessenstruik** (*Ribes rubrum*) (verg. **miemer-testjtroek**).
- bèste** {bè:s/te} (bn.) (overtr.tr. van **good**; zie ook **bès**) [~, ~, ~] [N. beste; D. beste] **beste.** - de ~ leerling; de ~ puntje haole; mienne ~ vrundj; ze gebroeke allein 't ~ materiaal; ~ Sjeng (*als aanhef van brief*). // (als zn.m., v. en o.). de ~ van de klas; det is 't ~ waas se kóns doon; nou, 't ~ den mer!
- bèstevader** {bè:s/te/vaa:der} (m.) [vader] **grootvader.**
- Bet** {be:t} (eig.v.) [-je] **Bet, Elisabet.** - tante ~ (spottende aanduiding van de regionale krant); ~je behej (bijdehante tante).
- betale** {be/’taa:/le} (ww.zw. 1) [N. betalen; D. bezahlen] **betalen.** - es 't op ~ aankump, is d'r neet toes; de raekening ~; det zit ich dich betaald.
- beteikene** {be/’tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teikene] **betekenen.** - waat beteikent det waord?; die vereniging beteikent väöl veur 't dörp; det haet nieks te ~; waat haet det dao te ~?
- beteikenis** {be/’tei:/ke/nis} (v.) [~se] **betekenis.** - de ~ van ein waord; de ~ van ein vereining; 'ne man van grote ~.
- betieje** {be/’tie(j)/je} (ww.zw. 3b) (verg. gewaere) **betijen.** - laot 't mer 'n tiedje ~.
- betoeppe** {be/’toe:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **bedriegen, voor de gek houden.** - kiek oet, want ze ~ dich dao; bös se gans betoep? (getikt).
- betón** {be/’tón} of **petóng** {pe/’tóng} (o.) **beton.**
- betrachte** {be/’tra:ch/te} (ww.zw. 7c) **bezien, bekijken.** - hae betrachde zich det op zie gemaak; móos se dich zó get èns ~!
- betraeje** {be/’trè:/je} (ww.st.) [træje] **betreiden.** - daomit betreudj d'r dien gebied.
- betrappe** {be/’tra:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **betrappen.** - 'ne deef ~; ze höbbe-n-'m drop betrap det d'r dao roukde.
- betreffe** {be/’tre:(f)/fe} (ww.st.) [treffe] **betreffen.** - det betróf allein de hoeseigenees.
- betrèkke** {be/’trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkkke] **betreken.** - de lóch is aan 't ~; ich laot mich dao neet in ~; ze veulde zich daobiej betrokke; **te pakken nemen.** - dae fiks haet 'm duchtig betroch.
- betrèkking** {be/’trè:(k)/king} (v.) [~e] **betrekking.** - 'n gooij ~ höbbe.
- betrouwbaar** {be/’trôē(w)/baar} (bn.) [betroewbare, betrouwbare, ~] **betrouwbaar.**
- Bets** {be:ts} (eig.v.) **Elisabet.**
- beudj, beudjs** {beutj(s)}, zie **beje.**
- beugel** {beu:/gel} (m.) [~s / ~ke] **ring, beugel**

beugelbaan

(bij het beugelspel; zie **pört**); **beugel**. - 'n beurs mit 'ne ~; 'n fles sjloete mit 'ne ~; ze haet häör bein in 'ne ~; de tandjarts haet 't wich 'ne ~ gegaeve.

beugelbaan {*beu:/gel/baan*} (v.) [baan] **beugelbaan**.

beugele {*beu:/ge/le*} (ww.zw. 1) **beugelen, het beugelspel spelen.**

beugelsigaar {*beu:/gel/sie(g)/gaar*} (v.) [si-gaar] **sigaar van slechte kwaliteit** (die men kon winnen met beugelen).

¹beuk {*beuk*}, zie **book**.

²beuk {*beu:k*} (m.) [~e] [N. beuk; D. Buche] **beuk** (*Fagus silvatica*). - 'n laan mit ~e.

³beuk {*beu:k*} (v.) [~e] **beuk**. - de ~e van ein kirk.

beuke {*'beu:/ke*} (bn.) **beuken, van beukenhout.**

beukeboom {*'beu:/ke/bou:m*} (m.) [boum] **beuk(enboom)**.

beukehout {*'beu:/ke/hou:t*} (o.) **beukenhout.**

beukeneutje {*'beu:/ke/neu:/tje*} (o.) [~s] **beukennootje.**

beukske {*beuks/ke*}, zie **book**.

beul {*beul*} (m.) [~e] (N.) **beul**. - 'ne ~ van eine kael.

beune {*'beu/ne*} (ww.zw. 1) **beunhazen, zwart-werken**. - dae beunt zich saoves heel get biejen.

beunke {*'beun/ke*}, zie **boon**.

beure {*'beu:/re*} (ww.zw. 1) (geld) **beuren**. - wieväl höbt g'r gebeurd?

beurs {*beurs*} (v.) [beurze {*'beu:r/ze*} / ~ke] **beurs**. - geldj in de ~ doon; zien ~ biej zich höbbe; de knip oppe ~ doon (*geen uitgaven meer doen*); mit ein ~ sjtudere.

beurt {*'beu:rt*} (v.) [~e] **beurt**. - waem is aan de ~?; zien ~ euverslaon. // verg. **ómmebeurt, ómstebeurt**.

beut, beutje {*'beu/t(j)e*}, zie **boot**.

bevaele {*be/vèè:/le*} (ww.st. 20) [N. bevelen; D. befehlen] **bevelen**. - doe höbs hiej nieks te ~!

bevalle {*be/va(l)/le*} (ww.st.) [valle] **bevallen**. - zien vrouw is gister bevalle; waas se dao zaes, bevèlt mich waal.

bevalling {*be/va(l)/ling*} (v.) [~e] **bevalling**.

bevare {*be/vaa:/re*} (ww.st.) [vare] **bevaren**. - de Maas waert door allerleij sjeep ~. // **berijden**. - dae waeg waert neet väööl ~.

beve {*'bee/ve*} (ww.zw. 5a) (N.) (zie **razele, rie-jere**) **beven**. - zien henj beefde.

bevel {*be/ve:l*} (o.) [bevæle {*be/vèè:/le*}] (o.)

[N. bevel; D. Befehl] **bevel**. - waem haet dao ~ veur gegaeve?; ze gove 't ~ óm te gaon ligke; 'ne luitenant haaj 't ~; sónger ~ waert hiej nieks gedaon.

bevestige {*be/ve:s/ti/ge*} (ww.zw. 5a) (N.) **bevestigen**. - waat in de gezet sjtóng, waerde daadoor bevestig.

beveule {*be/veu/le*} (ww.zw.) [veule] **bevoelen**.

beveuls, beveult {*be/veu:ls, be/veu:lt*}, zie **bevæle**.

beveurbeeld(j) {*be/veu:r/beelt(j)*}, zie **biej-veurbeeld(j)**.

bevinje {*be/vi/nje*} (ww.st.) [vinje] [N. bevin-den; D. befinden] **zich ~, zich bevinden**. - de pesjtoor bevónj zich inne kirk; zich in 'ne erbermelikke toesjtandj ~.

bevlege {*be/vlee:/ge*} (ww.st.) [vlege] **bevliegen**. - dae vleger haet alle lenj van de welt bevlagoe.

bevleging {*be/vlee:/ging*} (v.) [~e] **bevlieging**.

bevónj, bevónje {*be/vó/nj(e)*}, zie **bevinje**.

bevoor {*be/voor*}, zie **bevæle**.

bevreide {*be/vrei:/de*} (ww.zw. 7a) **bevrijden**. - Zjwame waerde pas in 1945 bevried.

bevreiding {*be/vrei:/ding*} (v.) **bevrijding**.

bewaarechtig {*be/waa:/re:ch/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **bewaarziek, spaarziek**. - die is zó ~, die haet alles vól ligke.

bewaarsjool {*be/waa:r/sjool*} (v.) [sjool] **bewaarschool**. - de ~ loog biej 't klooster aan de Boutesjtraot.

bewaeg {*be/wèè/ge*} (ww.st. 20, of zw. 5a) [N. bewegen; D. bewegen] **bewegen**. - dao beweug (bewaeg) zich get; väööl ~ is good; 't beeld is get bewaoge; wat beweug dem óm det te doon?; det waert 'n bewaoge vergadering.

bewaeging {*be/wèè/ging*} (v.) [~e] **beweging**. - dao is gèn ~ in te kriege; doe mós meer aan ~ doon; de arbeiders~.

bewaere {*be/wèè:/re*} (ww.zw. 1) **beweren**. - ze kónne waal vanalles ~, mer ich gluif ze neet.

bewaoge {*be/wao:/ge*}, zie **bewaeg**.

beware {*be/waa:/re*} (ww.zw. 1) [N. bewaren; D. bewahren] **bewaren**. - det mós se dich ~ veur later; bewaar mich!

beweug(s) {*be/weuch(s)*}, zie **bewaeg**.

bewies {*be/wiè:s*} (o.) [bewieze {*be/wiè:ze*} / ~ke] **bewijs**. - 't ~ is nag neet geleverd; dao mós se ein ~ke veur höbbe.

bewieze {*be/wiè:ze*} (ww.st.) [wieze] [N. bewijzen; D. beweisen] **bewijzen**. - det mótté ze eers nag ~; hae mótté zich eers nag ~.

- bewirke** {be/'wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **bewerken.** - 't landj ~; 'n sjoon bewirk sjtök hout; det sjtök is bewirk veur harmenie; ze höbben-n'm zo bewirk, det d'r 't toch gedaon haet.
- bewolk** {be/'wo:lk} (bn.) [~de, ~de, ~] **bewolkt.** - 'n ~de lóch; ~ waer; 't woort gans ~.
- bewone** {be/'woo:/ne} (ww.zw.) [wone] **bewonen.**
- bewoner** {be/'woo:/ner} (m.) [~s] **bewoner.**
- bewónjere** {be/'wó/nje/re} (ww.zw. 1) [N. bewonderen; D. bewundern] **bewonderen.**
- bewónjereer** {be/'wó/nje/reer} (m.) [~s] **bewonderaar.**
- bewoog** {be/'woo:ch}, zie **bewaege.**
- bewus** {be/'wu:s} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] [N. bewust; D. bewußt] **bewust.** - op dae ~de daag woor d'r neet toes; det haet d'r ~ gedaon; dao wore ze zich neet van ~; zich ~ waere van get.
- bezaope** {be/'zao:/pe} (bn.) **bezopen, dronken.** - nao det fees wore ze allemaol ei bietje ~; doe bös ~, es se det gluifs.
- bezat** {be/'za:t}, zie ¹**bezitte.**
- beze** {bee/ze} (bn.) **biezen.** - ein ~ mat.
- bezeen** {be/'zee:n} (ww.st.) [zeen] **bezien** (ongebruikelijk, zie **bekieke**). - det mótté v'r nag èns ~.
- bezeike** {be/'zei:/ke} (ww.zw.) [zeike] **bezeiken, bepissen.** - de hondj haet zien mendje bezeik. // (P) **bezeiken, voor de gek houden, beetnemen.** - die bezeike mich neet nag eine keer!; ich veul mich bezeik door die luuj.
- bezeivere** {be/'zei:/ve/re} (ww.zw. 1) [zeivere] **bezeveren, bekwijlen.** - 't wich haet zich zienne ganse bloes bezeiverd.
- bezej** {be/'ze:j} (o.) [geen mv.] **tegenwoordigheid van geest, besef, notie.** - hae haaj 't ~ neet óm d'r drek de plisie biej te haole; **benul.** - dao haet d'r gèn ~ van. // **sónger ~, zonder erg, onbewust.** - hae haet det sónger ~ gedaon.
- bezeijje** {be/'ze(j)/je} (ww.zw.) [zejje] **bezaai-en.** - 'n sjtök landj ~; de grondj loog bezejd mit pepier.
- Bezel** {bee/zel} (o.) het dorp **Beesel.**
- Bezels** {bee/zels} (bn.) [~e, ~e, ~] **Beesels, uit of van Beesel.** - 't ~ Brook.
- bezemèlk** {bee/ze/mè:lk} of **beesmèlk** {bees/mè:lk} (v.) [mèlk] **biest.** - de waofele móos se mit ~ make, den sjmake ze 't lekkerste.
- bezette** {be/'zè:(t)/te}, zie ¹**bezitte.**
- bezetter** {be/'zè:(t)/ter} (m.) [~s] **bezetter.**
- bezètting** {be/'zè:(t)/ting} (v.) [~e] **bezetting.** - de Duitse ~; ze sjpeelde in een klein ~.
- bezeuk** {be/'zeuk} (o.) [~e / ~ske] [N. bezoek; D. Besuch] **bezoek.** - biej emes op ~ gaon, zin; ~ kriege van de plisie; v'r höbbe ~ in hoes.
- bezeuke** {be/'zeu/ke} (ww.onr.) [zeuke] [N. bezoeken; D. besuchen] **bezoeken.** - ich kóm dich nag waal èns ~; de sjool ~.
- bezeuker** {be/'zeu/ker} (m.) [~s / ~ke] **bezoeker.**
- bezeuking** {be/'zeu/king} (v.) [~e] **bezoeking.** - drie keer op 'ne zónjig nao de kirk mótté is 'n ~.
- bezeukoer** {be/'zeu/Gôér} (o.) [oer] **bezoekuur.**
- bezichtige** {be/'zi:ch/ti(g)/ge} (ww.zw. 5a) (N.) **bezichtigen.** - v'r zin det hoes gaon ~.
- beziebbele** {be/'zie:(b)/be/le} (ww.zw. 1) **bij de neus nemen, bedotten.**
- beziejes** {be/'zie(j)/jes} 1. (vz.) **bezijden.** - det is ~ de waarheid. 2. (bw.), in: **van ~: van opzij, van terzijde.** - ich bekeek mich dem èns van ~.
- bezig** {'bee/zich} (predicatif bn.) **bezig.** - hae woor drök ~; v'r zin dao al lang mit ~.
- bezighaje** {'bee/zich/(h)aa/:je} (ww.st.) [haje] **bezighouden.** - ze hele de wichter bezig mit allerleiij sjpelkes; dae hèlt zich bezig mit 't verzamele van vlinders.
- bezinge** {be/'zi/nge} (ww.st.) [zinge] **bezingen.**
- ¹**bezitte** {be/'zi:(t)/te} of **bezètte** {be/'zè:(t)-/te} (ww.onr.) [¹zitte] **bezetten.** - de Pruse höbbe Nederlandj bezat in de oorlog; die plaats is al bezat; d'r wore väöl bezatde plaatse; ich bön die ganse waek al bezat; de moer mit pleester ~ (bepleisteren); dae rink is bezat mit diamante.
- ²**bezitte** {be/'zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **bezitten.** - hoezer ~; väöl vrunj ~.
- bezjwaje** {be/'zwaa/je} (ww.zw. 3b) **bewasemen.** - alle roete zin bezjwaajd.
- bezjwaor** {be/'zjwaor} (o.) [~e] **bezwaar.** - dao höb ich gèn ~ taenge; ze maakde nagal get ~e.
- bezjwaorlik** {be/'zjwaor/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **bezwaarlijk.**
- bezjwaseme** {be/'zwaa/se/me} (ww.zw. 1) **bewasemen.** - alle roete zin bezjwasemp.
- bezjweitt** {be/'zjwei:t} of **bezjwèt** {be/'zjwè:t} (bn.) [~de, ~de, ~] **bezweet.** - hae zoot mit eine ~de kop te wirke.

bezjwike

- bezjwike** {be/'zjwiē:/ke} (ww.st. 32) **bezwijken.** - dae plefong bezjwiek nag èns ónger die berm sjtreu; ze zin bezjweke veur det aanbod.
- bezoope** {be/'zōē:/pe} (ww.st.) [zoepe] **zich ~: zich bezuipen.**
- bezokke** {be/'zo:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **bedriegen, voor de gek houden.** - ich laot mich nimmeer door die luuj ~.
- bezónjer** {be/'zó/njer} (bn., bw.) [~e, ~, ~] [N. bijzonder; D. besonder] **bijzonder.** - des 'ne ~e miens; ein ~ vrouw; det is nieks ~s; det is ~ geveerlik.
- bezónjerheid** {be/'zó/njer/(h)ei:t} (v.) [bezónjerhede {be/'zó/njer/hee:/de}] **bijzonderheid.**
- bezorg** {be/'zorch} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **bezorgd.** - 'n ~de moder; ze wore erg ~ euver 'm; ze maakde zich veur nieks ~.
- bezorge** {be/'zo:r/ge} (ww.zw.) [zorge] **bezorgen.** - de pos is weer èns te laat bezorg; ze bezorge mich beheurlik get euverlas.
- bezujes** {be/'zuu(j)/jes} (vz.) **bezuiden, ten zuiden van.**
- bezump** {be/'zu:mp} (bn.) [~de, ~de, ~] **betraand, behuild.** - ei ~ gezichske.
- bibberasie** {bi(b)/be/'raa:/sîē} (v.) [geen mv.] **bibberatie, (koude) rillingen.** - dao krieg ich de ~ van.
- bibbere** {bi(b)/be/re} (ww.zw. 1) (N.) (zie **riejere, razele**) **bibberen.** - ~ van de kaaj.
- biebel** {bié:/bel} (m.) [-s / ~ke] **bijbel.**
- biech** {bie:ch} (v.) **biecht.** - emes de ~ aafnummre.
- biechte** {bie:ch/te} (ww.zw. 7c) (meestal **zich ~) biechten.** - ze biechde zich eder waek; ich zooj mich eers mer 'ns gaon ~!
- bief** {bie:f} (m.) [geen mv.] **biefstuk.** - 'ne ~ mit sjampinjons.
- biefsjtök** {bie:f/sjtö:k} (v.) [sjtök] (N.) **biefstuk.**
- 1biej** {biej} (v.) [~e / ~ke] **(honing)bij** (*Apis mellifica*). - door 'n ~ gesjtaoke waere.
- 2biej** {bié:j} (bw., vz.) **bij.** 1. (bw. of predicatief bn.) doe bös neet good ~!; hae is ~ mit zien werk; 't kaore sjteit d'r good ~; d'r zin d'r drie ~ gekómme. // zie **d'rbiej.** 2. (vz.) dae woont ~ mich in de buurt; ~ mich toes gebeurt zóget neet; ~ de böshalte sjtaon; ze is verdrönke ~ 't zwumme; ich höb gèn geldj ~ mich; v'r höbbe 'ne deskundige ~ ós; emes ~ zien ore pakke; hae is ~ de marine; hae wirk ~ de plisie; ich blief ~ mien meinig;
- saort ~ saort. // (vormt scheidbare ww.).
- biejbaan** {bié:j/baan} (v.) [baan] **bijbaan.**
- biejblieve** {bié:j/blié:/ve} (ww.st.) [blieve] **bijbliven, in de herinnering blijven.** - det is mich altied biejgebleve; **bij de tijd blijven.** - doe móos zorge des se biejbliefs.
- biejbringe** {bié:(j)/bri/nge} (ww.st.) [bringe] **bijbrengen.** - perbere emes get Frans biej te bringe; 't lökde neet óm 'm weer biej te bringe.
- biejdehandj** {bié:j/de/'ha:njtj} (bn.) [biejdehandtje {bié:j/de/'ha:nj/tje}, biejdehandtje {bié:j/de/'ha:nj/tje}, ~] **bijdehand, handig.** - 'ne biejdehandtje jóng, 'n biejdehandtje vrouw, 'n ~ wich; hae is erg ~.
- biejehajer** {bie(j)/je/haa:/jer} (m.) [~s] **imker.**
- biejein** {bie:/jei:n} (bw.) **bijeen, bij elkaar.** - mit de bein ~ zitte; noe v'r hiej ~ zin, móit ich uch 'ns get zègke; det is ~ hóngerd gölje; v'r höbbe det bedraag eindelik ~. // (vormt scheidbare ww.).
- biejeinbinje** {bie:/jei:n/bi/nje} (ww.st.) [binje] **bijeenbinden, samenbinden, samenbündelen.**
- biejeinbringe** {bie:/jei:n/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **bijeenbrengen, samenbrengen.**
- biejeinbródzele** {bie:/jei:n/bród/ze/le} (ww.zw.) [bródzele] (een maaltijd) **uit restjes klaarmaken.** - get aete ~ mit klatzedaag.
- biejeingaon** {bié:/jei:n/gao:n} (ww.st.) [gaon] (van melk) **schiften.** - de mèlk is biejeingangane.
- biejeinkaere** {bié:/jei:n/kèè:/re} (ww.zw.) [kaere] **bijeenvegen** (met de bezem). - de drek ~ in de ziep.
- biejeinkóms** {bié:/jei:n/kóms} (v.) [kóms] **bijeenkomst.**
- 1biejeinligke** {bié:/jei:n/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **bijeenleggen.** - v'r höbbe hóngerd euro biejeingelag.
- 2biejeinligke** {bié:/jei:n/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **bij elkaar liggen, bijeenliggen.**
- biejeinrapé** {bié:/jei:n/raa:/pe} (ww.zw.) [rapé] **bijeenrapen.** - zich ~ (zich vermannen).
- biejeinrope** {bié:/jei:n/roo/pe} (ww.st.) [rope] **bij elkaar roepen, samenroepen.**
- biejeinsjammetere** {bié:/jei:n/sja(m)/me-tee/re} (ww.zw.) [sjammetere] **vergaren, bij elkaar scharrelen.** - dae haet zich heel get biejeingesjammeteerd; vanalles ~ veur de rómmelmert.
- biejeinsjare** {bié:/jei:n/sjaa/re}, **biejeinsjere** {bié:/jei:n/sje(r)/re} of **biejeinsjorre**

- biejé:/'jei:n/sjo(r)/re}** (ww.zw.) [sjare, sjerre, sjorre] **bij elkaar scharrelen, bijkeenschrapen.**
- biejeinsjaon** {*biē:/'jei:n/sjtao:n*} (ww.st.) [sjtaon] **bij elkaar staan, bijkeenstaan.** - gaot èns ~, den maak ich ein foto.
- biejeintente** {*biē:/'jei:n/te:n/te*} (ww.zw.) [ten-te] **verzamelen, ophopen, opstapelen.** - die höbbe zich vanalles biejeingetent in häör hoes.
- biejeinvaege** {*biē:/'jei:n/vèè/ge*} (ww.zw.) [vaege] **bijeenvegen.** - de rótzooj mit eine handjvaeger ~; dem këns se ~ (*hij is volledig van zijn stuk*).
- biejeinwone** {*biē:/'jei:n/woo:/ne*} (ww.zw.) [wone] **samenwonen.**
- 1biejeinzitte** {*bie:/'jei:n/zi:(t)/te*} (ww.onr.) [¹zitte] **bijeenzetten, bij elkaar zetten.** - de sjteul ~.
- 2biejeinzitte** {*bie:/'jei:n/zi:(t)/te*} (ww.st.) [²zitte] **bijeenzitten, bij elkaar zitten.** - v'r zote biejein in dezelfde koeppee.
- biejekaar** {*bie(j)/je/kaa:r*} (o.) [bijejkare] **bijenkorf.**
- biejekas** {*bie(j)/je/ka:s*} (m.) [¹kas] **bijenkast.**
- biejekorf** {*bie(j)/je/ko:rft*} (m.) [korf] (zie **biejekaar**) **bijenkorf.**
- biejemöske** {*bie(j)/je/mö:s/ke*}, zie **biejmöske.**
- biejeraot** {*bie(j)/je/rao:t*} (v.) [raot] **honingraat.**
- biejesjteek** {*bie(j)/je/sjtee:k*} (m.) [sjteek] **bijensteek.** - 'ne ~ mit perteblajer invrieve. // ook een soort gebak (D. Bienenstich).
- biejeskoop** {*bie(j)/jes/'koop*} (m.) [bijeeskope] **bioscoop.** - v'r ginge nao de ~ óm die kojboj-film te zeen.
- biejetiets** {*bie(j)/je/tie:ts*} of **biejetits** {*bie(j)/-je/ti:ts*} (m.) [~e / ~ke] **pimpelmees** (*Parus caeruleus*).
- biejervraeter** {*bie(j)/je/vrèè:/ter*} (m.) [~s / ~ke] **mees**, spec. **koolmees** (*Parus major*).
- biejgeluif** {*biē:j/ge/luif*} (o.) [geluif] **bijgelooft.**
- biejgeluivig** {*biē:j/ge/lui/vich*} (bn.) [geluivig] **bijgelovig.**
- biejhaje** {*biē:j/haa:/je*} (ww.st.) [haje] **bijhouden.** - de penningmeister haet de beuk good biegehaje; dae rende zó hel det ich 'm neet kós ~; kóns se mich efkes die luch ~?; emes de wits ~ (*iemand achter de vodden zitten*).
- biejkalle** {*biē:j/ka(l)/le*} (ww.zw.) [kalle] **bijpraten.** - v'r höbbe-n-'m óngertösse biegege-kald.
- biejkómme** {*biē:j/kó(m)/me*} (ww.st.) [kómme] **bijkomen.** - de winkel sjtóng gans vól, d'r waas gèn ~ aan; nao twee oer kwoom d'r eindelik biej; nimmeer kónne ~ van 't lache.
- biejlappe** {*biē:j/la:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **bijleggen, bijbetalen;** ook: **repareren.** - dae kaetel mótt biegelap waere.
- biejligke** {*biē:j/li:(G)/Ge*} (ww.onr.) [¹ligke] **bijleggen.** - dao mótt nag get geldj biejgelag waere; ze höbbe häör ruzing biejgelag.
- biejluchte** {*biē:j/lu:ch/te*} (ww.zw.) [luchte] **bijlichten.** - ich kan dae maeter neet good zeen, kóns se mich efkes ~?
- biejmöske** {*biē:j/mö:s/ke*} of **biejemöske** {*bie(j)/je/mö:s/ke*} (o.) [~s] **mees** (*Parus koolmees, pimpelmees*).
- biejnaam** {*biē:j/naam*} (m.) [naam] **bijnaam.**
- biejreike** {*biē:j/rei:/ke*} (ww.zw.) [reike] **toereikend zijn** (altijd met ontkenning). - 't reik neet biej.
- biejriejer** {*biē:j/rie(j)/jer*} (m.) [~s] **bijrijder.**
- biejsjpringe** {*biē:j/sjpri/nge*} (ww.st.) [sjpringe] **bijspringen.** - v'r mótté mer èns mit get geldj ~.
- biejsjstandj** {*biē:j/sjta:njtj*} (m.) [geen mv.] **bijstand.** - Slevrouw van altieddoerende ~; hae zit al jaore in de ~.
- biejsjstelle** {*biē:j/sjte(l)/le*} (ww.zw.) [sjtelle] **bijstellen.** - die oer mótt biegesjteld waere.
- biejtenke** {*biē:j/te:ng/ke*} (ww.zw.) [tenke] **bijtanken.**
- biejtrèkke** {*biē:j/trè:(k)/ke*} (ww.onr.) [trèkke] **bijtrekken.** - 't waer zal waal get ~; det trèk waal biej.
- biejveuge** {*biē:j/veu/ge*} (ww.zw.) [veuge] **bijvoegen.** - dao mótt nag ein veurbeeld biegeveug waere; de raod van èlf veugde zich biej de prins.
- biejveurbeeld** of **biejveurbeeldj** {*biē:j/'veu:r/beelt(j)*}, ook **beveurbeeld** of **beveurbeeldj** {*be/'veu:r/beelt(j)*} (bw.) **bijvoordeel.**
- biejzeend** {*biē:j/zeent*} (bn.) [~e, ~e, ~] (N.) **bijziend.**
- biejzittäöfelke** {*biē:j/zi:(t)/täö/fel/ke*} (o.) [~s] **bijzettafelje.**
- biejzitte** {*biē:j/zi:(t)/te*} (ww.onr.) [¹zitte] **1. bijzetter.** - 'ne sjtool ~; dae haet nieks biej te zitte (*hij is slank*; ook: *hij heeft geen reserves*). **2. een oorveeg geven.** - doe kries d'r ein biegezat!
- biel** {*biē:}* (o.) [~e / ~ke] [N. bijl; D. Beil] **bijl.** - 't ~ sjtik in de knoor; veur de ~ gaon.

bieleman

bieleman {biē:/le/ma:n} (m.) [man] **bijdrager**

(lid van de schutterij met een speciaal kostuum en voorzien van een bijl om even-tuele hindernissen op de weg van de voort-marcherende schutterij uit de weg te ruimen).

biels {bie:ls of biels} (m.) [bielze {bie:l/ze}] **biel, dwarslijger** (van spoorrails).

bielsjlaag {biē:l/sjlaag:ch} (m.) [sjlaag] **bijl-slag**. - hae hodje mit eine ~ de hoon de kop aaf.

bienao {biē:/'nao} (bw.) (verg. **nej, haos**) **bijna**. - ich woor ~ gevallen; ich woor 't al ~ vergaete; hae is ~ net zo groot wie zie vader; v'r zin d'r ~.

bies {biē:s} (v.) [bieze {biē/ze} / ~ke] **bui**. - v'r höbbe 'n ~ raenger mitgekrege; 'n ~ haachel.

biete {biē:te} (ww.st. 32) [N. bijten; D. beißen] **bijten**. - door 'ne hóndj gebete waere; mien-ne hóndj biet neet; zich op zien tóng ~; chloor biet erg.

bieterke {biē:/ter/ke} (o.) [~s] **tandje** (bij kinderen). - 't wich haaj ónger al twee ~s.

bietje {bie:t/jie} (o.) [~s] **beetje**. - 'n ~ zaat in de soep doon; ich höb mer ein ~ tied; det is waal 'n ~ erg groot!; ~ biej ~; alle ~ bate.

bietrink {biē:t/ri:ngk} (m.) [rink] **bijtring**.

bietse {bie:t/se} (ww.zw. 6) (N., Bargoens) **gappen, stelen**. - waem haet mienne jas gebiets?

bigkel {bi(G)/Gel} (m.) [~e / ~ke] [N. bikkel] **bikkel, steen** (waarmee gebikkeld wordt). // **kop**. - dae haet 'ne helle ~ (hij is moeilijk te overtuigen).

bigkele {bi(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **bikkelen**.

bigkelhel {bi(G)/Gel/he:l} (bn.) [hel] **bikkell-hard, keihard**. - det hout woor ~.

bik {bi:k} (v.) [~ke / ~ske] **houweel, pikhou-weel**. - helle gróndj mit de ~ los make.

1:bikke {bi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **bikken, hak-ken**. - sjtein ~.

2:bikke {bi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (N.) **bikken, smikkelen, eten**. - kiek èns of v'r dao get te ~ kónne kriege.

Bil {bil} (eig.v.) [-ke] **Sybilla**.

biljaar {bil/'jaar} (m.) [~s] **biljart**. - veur in de kefee sjtóng 'ne aje ~.

biljaarsjtek {bil/'jaar/sjte:k} (m.) [sjtek] **keu**.

biljare {bil/'jaar/re} (ww.zw. 1) **biljarten**.

Billa {bi(l)/laa} (eig.v.) **Sybilla**.

billetikker {bi(l)/le/ti:(k)/ker} (m.) [~s] (N.) **slipjas**.

binje {bi/nje} (ww.st. 29) [N. binden; D. bin-

den] **binden**. - ze bónje d'r ein touw aan; dao binje ze beuk; de soep kóns se ~ mit bloom.

binjel {bi/njel} (m.) [~e / ~ke] 1. **kousen-band**. 2. stoffen **maandverband**.

binjeliefke {bi/nje/le/lie:f/ke} (o.) [~s] **kle-dingstuk, een soort corselet**, waaraan de binje-le werden vastgemaakt, gedragen door meisjes.

bink {bi:ngk} (m.) [~e] (N.) **bink, grote jongen**. - 'ne ruige ~.

binne {bi(n)/ne} 1. (vz.) **binnen**. - det hoes lik ~ 't sentrum; det is ~ mien bereik; ~ de wèt blieve; get ~ de perke haje; ich kóm ~ teen menute truuuk. 2. (bw. en *predicatif bn.*) **binnen** [vormt scheidbare ww.]. - ~ is 't baeter es boete; ich mótt ~ blieve; ~ in 't hoes; nao ~ gaon; ze sjloge zich heel get nao ~; van ~ kómme (*naar buiten komen*); van ~ veul ich mich zenewechtig; 't kump van ~ oet; alle leerlinge zin ~; hae is ~.

binnebaan {bi(n)/ne/baan} (v.) [baan] **over-dekte baan, binnenbaan** (spec.: binnen in een ruimte aangelegde beugelbaan).

binnebandj {bi(n)/ne/ba:njtj} (m.) [bandj] **binnenband**.

binneblieve {bi(n)/ne/blî:ve} (ww.st.) [blie-ve] **binnenblijven**.

binneblojer {bi(n)/ne/bloo/jer} (m.) [~s] **var-ken dat niet goed leegbloedt**.

binneboch {bi(n)/ne/bo:ch} (m.) [boch] **binnenbocht**.

binnebringe {bi(n)/ne/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **binnenbrengen**. - kóns se de voel-nisbak efkes ~; det bringt väööl geldj binne.

binnedrin {bi(n)/ne/drin} (bw.) **er binnen in**. - det zit ~.

binnedröppele {bi(n)/ne/drö:(p)/pe/le} (ww.zw.) [dröppele] **binnendruppelen**. - de luuj dröppelde lasem binne.

binnehaje {bi(n)/ne/haa:/je} (ww.st.) [haje] **binnenhouden**. - daen hóndj móts se ~; hae kós 't aete neet ~.

binnehaole {bi(n)/ne/hao:/le} (ww.zw.) [hao-le] **binnenhalen**. - de ougs ~; waem höbs se mich noe binnegehaold?

binnekantj {bi(n)/ne/ka:njtj} (m.) [kantj] **binnenkant, binnenzijde**.

binnekómme {bi(n)/ne/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **binnenkommen**. - 'n kamer ~; de trein is net binnegekómme.

binnekórt {bi(n)/ne/kó:rt} (bw.) **binnenkort**.

binnekriëge {bi(n)/ne/krié:/ge} (ww.st.) [kriëge] **binnenkrijgen**. - mit 't drinke dao-

- van haet d'r get geveerliks binnegekrege.
- binnelandj** {*bi(n)/ne/la:njtj*} (o.) [landj] *binnenland*.
- binnelandjs** {*bi(n)/ne/lanjtjs*} (bn.) [~e, ~e, ~] *binnenlands*.
- binnelaote** {*bi(n)/ne/lao/te*} (ww.st.) [laote] *binnenlaten*. - die luuj móos se neet ~.
- binnelste** {*bi(n)/nels/te*}, zie **binneste**.
- binnelsteboete** {*bi(n)/nels/te/'bôê:/te*}, zie **binnesteboete**.
- binnemoer** {*bi(n)/ne/môê:r*} (v.) [²moer] *binnenmuur*.
- binnenin** {*bi(n)/ne/'nin*} (bw.) **binnenin, in het binnenste**. - ~ daen aove waert 't gleujeitig heit.
- binneplaats** {*bi(n)/ne/plaats*} (v.) [plaats] *binnenplaats*.
- binneroje** {*bi(n)/ne/roo/je*} (m.) [~] *van binnen rode sterappel*.
- binnerope** {*bi(n)/ne/roo/pe*} (ww.st.) [rope] *binnenroopen*. - de kinjer ~.
- binneshoes** {*bi(n)/nes/'hôê:s*} (bw.) *binnenshuis*.
- binneskamers** {*bi(n)/nes/'kaa:/mers*} (bw.) *binnenskamers*.
- binnesjstad** {*bi(n)/ne/sjta:t*} (v.) [sjtad] *binnenstad*.
- binnesjtruime** {*bi(n)/ne/sjtru/me*} (ww.zw.) [sjtruime] **binnenstromen**. - d'r sjtruimde water binne; de luuj begóste binne te sjtruime.
- binneste** {*bi(n)/nes/te*} of **binnelste** {*bi(n)/nels/te*} (bn.) **binnenste**. - de ~ laog. // (zn., o.) **binnenste**. - ich kan neet in mien eige ~ kieke.
- binnesteboete** {*bi(n)/nes/te/'bôê:/te*} of **binnelsteboete** {*bi(n)/nels/te/'bôê:/te*} (bw.) *binnenstebuiten* (verg. krangs).
- binnetes** {*bi(n)/ne/te:s*} (v.) [tes] *binnenzak*. - ich höb mich de pepiere in mien ~ gesjtaoke.
- binnevètter** {*bi(n)/ne/vè:(t)/ter*} (m.) [~s] *binnenvetter*. - dae miens uit zich neet, 't is 'ne richtige ~; dae it wie 'ne wolf en blief toch mager, 't is 'ne ~.
- binnewaeg** {*bi(n)/ne/wèè:ch*} (m.) [waeg] *binnenweg*.
- binnewerk** {*bi(n)/ne/we:rk*} (o.) [geen mv.] *binnenwerk*. - 't ~ van eine sjoon; ich doon eers 't ~ en den 't boetewerk.
- binnewerks** {*bi(n)/ne/we:rks*} (bn., bw.) *binnenwerks, van binnen gemeten*. - 'n ~ maot; ~ is det twee maeter.
- bintje** {*binj/tje*} (o.) [~s] *bintje* (aardappel).
- birk** {*bi:rk*} (m.) [~e / ~ske] **berk** (*Betula*-soorten).
- birkeboum** {*bi:r/ke/bou:m*} (m.) [boum] **berkenboom**.
- birketak** {*bi:r/ke/ta:k*} (m.) [tak] **berkentak**.
- birkewater** {*bi:r/ke/waa:/ter*} (o.) [water] **berkenwater** (aftreksel van berkenbladeren of sap uit berkentwijgen, gebruikt tegen huidziekten, spec. tegen roos).
- bisdom** {*bi:z/dom*} of **bisdóm** {*bi:z/dóm*} (o.) [~me] **bisdom**.
- blaad** {*bla:t*} (o.) [blajer {*bla:a;/jer*} / blaedje {*blèè/tje*}] (N. blad; D. Blatt) **blad**. - de blajer valle van de buim aaf; de blajer waere gael; 't ~ van ein zaeg, van ein zich, van ein biel; de kóffie op ein ~ binnebringe; 't ~ van de taofel; 'n ~ pepier; get op ein blaedje sjriewe; 'n ~ van ei book, van 'ne klender; de blajer ómsjaon; van 't ~ zinge; gèn ~ veur de móndj numme; 'n nuujs~, 'n dames-; 't sjteit in 't blaedje; haad dien ~ binne! (je tong).
- blaadgoud** {*bla:a:t/chou:t*} (o.) [goud] **bladgoud**. - de haan oppe tote woor mit ~ bedèk.
- blaag** {*blaach*} (m.) [blage {*bla:ge*}] (N.) *blaag, kind, jongen, vlegel, kwajongen*.
- blaatsj** {*bla:a:tjsj*} (v.) [~e] *mond*. - 'n ~ opzitte; haaj dien ~; **kwebbeltante**. - det is een ~, die heurs se baave alles oet.
- blaatsje** {*bla:a:tj/sje*} (ww.zw. 3d) *kwebbelien, zijn mond niet kunnen houden*.
- blaedje** {*blèè/tje*}, zie **blaad**.
- blaere** {*blèè/re*} (ww.zw. 1) **blaten**. - de sjäöp sjtaon te ~ inne wei. // (van kinderen) **blèren, luidruchtig zijn**. - de kinjer ligke weer te ~.
- blaje** {*bla:je*} (ww.zw. 3b) 1. **bladeren**. - in ein book zitte te ~. 2. **afbladen** (gedeeltelijk van bladeren ontdoen; de bladeren werden gebruikt als veevoer). - de krótte ~.
- blajer** {*bla:/jer*}, zie **blaad**.
- blajerdeig** {*bla:/jer/dei:ch*} (m.) [deig] **bladerdeeg**.
- blajere** {*bla:/je/re*} (ww.zw. 1) **bladeren**. - in ein book zitte te ~.
- ¹**blaoke** {*blao/ke*} of **bläöke** {*bläö/ke*} (ww.zw. 5a) 1. **walmen**. - de kaers sjtóng te ~; de sjouw bläökde aardig. 2. **blakeren**. - 'ne geblaokde plefóng. 3. **roken**. - dae bläökde zich heel get sigrette op 'ne daag.
- ²**blaoke** {*blao:/ke*}, zie **belaooke**.
- bläökere** {*bläö/ke/re*} (ww.zw. 1) **blakeren**. - de plefóng van de keuke woor gebläökerd.

blaor

blaor {blaor} (v.) [~e {bla:/re}] / bläörke {bläör/ke}] [N. blaar, D. Blätter] **blaar**. - 'n ~ oppe tóng höbbe; dae zie gaat brandj, mótt oppe ~e zitte. // (in een vloeistof) **bel**. - es ~e op 't water kómme, den raengelt 't drie daag.

blaore {bla/re} of **bläöre** {bläö/re} (ww.zw.)

1). **sputteren, prutten** (belletjes blazen met speksel). - 't kiendje loog te ~ in de weeg. 2). **bladderen**. - de vèrf begint te ~.

blaos {blaos} (v.) [blaoze {bla:/ze}] / bläöske {bläös/ke}] [N. blaas; D. Blase] **blaas, bel, blaar**. - 'n grote ~ make biej 't belle blaoze; bläöskes in 't water; d'r is 'n grote blaos opgekómme op mienne erm; **blaas, urineblaas**. - 'n vól ~ höbbe; de ~ sjteit mich op sjpringe; 'n verkes~; **warmwaterzak**. - lik dich 'n ~ oppe boek.

blaosbujel {bla:/z/buu(j)/jel} (m.) [bu(j)] **blaasbalg**.

blaoze {bla:/ze} (ww.st. 10) [N. blazen; D. blasen] **blazen**. - es 't te worm is, móts se d'r eers mer op ~; belle ~; de kat bleus; op 'n fluit ~; trómpet ~; hoog van de tore ~; blaos mich op mien huid (*je kunt me gestolen worden*); de windj bleus hel; ze waerde van de brök aaf geblaoze.

blaazer {bla:/zer} (m.) [~s] **blazer**. - de sjtriokers en de ~s van 't orkes.

blas {bla:s} (predicatief bn.) [D. blaß] **bleek**. - hae zuut ei bietje ~.

blatum {bla:tum} (m.) [geen mv.] **balatum**. - vreuger haje ze in de meiste sjlaopkamers ~ ligke.

blauw {blauw of blow} (bn.) [~e, ~ of ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (N. blauw; D. blau) **blauw**. - de ~(e) lóch; 'n ~ kleid aanhöbbe; de Nederlandse vlag is rood-wit~; 'ne ~e markoef (*Vlaamse gaai, Garrulus glandarius*); 'ne ~e envelop in de bös kriegie; emes 'n ~ oug sjlaon; ~ plekke

oppe bein höbbe; hae is lid van de ~e knoup.

blauwbloom {blaauw/'bloom} (v.) [geen mv.] **korenbloemen** (*Centaurea cyanus*). - dao sjteit väöl ~ tösse-n't kaore.

blauwe {blaau/we} (m.) [~] **politieagent**. - kiek oet, dao kump 'ne ~!

blauwsel {'blaauw/sel} (o.) [geen mv.] **blauwsel** (een middel tegen het geel worden van lin-nengoedo). - ein zekske ~.

blauwsig {blaauw/sich} (bn.) [~e, ~e, ~] **blauwachtig, blauwig**.

Blaziuszaengel {bla:/zie(j)/ju(s)/sèè;/ngel} (m.) [zaengel] **Blasiuszegen** (op 3 februari) door de priester tegen keelziekten gegeven door twee kaarsen gekruist onder iemands kin te houden).

bleef {bleef} zie **bleve**.

bleef {blee:f}, zie **blieve**.

bleek {bleek} (v.) [bleke] **kolblei** (een vis, *Blicca bjoerkna*).

bleek {blee:k} (o.) [bleke of bleker / ~ske] [N. blik; D. Blech] **blik**. - 'n deuske van ~; 'n ~ appeleemoos; ~ en handjvaeger.

bleek {blee:k}, zie **blieke**.

bleeksjaeger {blee:k/sjlèè:/ger} (m.) [~s] **blikslager**; ook: **tenger persoon**.

bleik {blei:k} (v.) [~e / ~ske] **bleekveld**. - de was oppe ~ ligke; v' hóbbe 'n ~ achter 't hoes.

bleik {blei:k} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. bleek, D. bleich] **bleek**. - 'n ~e kleur; ze sjtóng mit ei ~ gezich te kieke; ~ waere; hae zoog ~.

bleike {blei:/ke} (ww.zw. 5a) **bleken**. - (overg.) de was ~; (onoverg.) de was laote ~.

bleikwater {blei:k/waa:/ter} (o.) [water]

- bleekwater, chloor.**
- bleile** {*'blei:/le*} (bn.) vervaardigd van een tricotweefsel met merknaam Bleyle. - 'n ~ kleid veur sónjies.
- bleke** {*'blee:/ke*}, tegenw. ook **blikke** {*'bli:(k)/ke*} (zie ook **blekere**) (bn.) **blikken, van blik.** - 'n ~ deuske.
- bleke** {*'blee:/ke*}, zie **blieke.**
- blekere** {*'blee:/ke/re*} (bn.) **blikken.** - 'n ~ trúmmel.
- blesheunke** {*'ble:s/(h)eun/ke*} (o.) [~s] **meerkoe** (*Fulica atra*).
- bletsj** {*'ble:tjsj*} (v.) [~e / ~ke] **grote mond, waffel.** - haaj toch dien ~!
- bletsje** {*'ble:tj/sje*} (ww.zw. 3d) **keffen, blaffen.** - det huundje haet de ganse nach door ligke te ~. // **roddelen.** - die vrouwluuj sjtónge weer te ~.
- bleud** {*'bleut*} (predicatief bn.) [D. *blöd*] **onnozel, dom.**
- bleudje** {*'bleu/tje*} (o.) [~s] **onnozel wicht.** - det is ein richtig ~.
- bleuj** {*'bleu/j*} (m.) [geen mv.] **bloei.** - de boum sjteit inne ~.
- bleuje** {*'bleu/je*} (ww.zw. 3b) [N. bloeien; D. blühen] **bloeien.**
- bleumke** {*'bleum/ke*}, zie **bloom.**
- bleus** {*'bleus*}, zie **blaoze.**
- bleve** {*'blee/ve*} of **beleve** {*be/lee/ve*} (ww.zw. 5a (onpers.)) **blieven, believen.** - es God b(e)leef, viere veur ós golj broelof; waat bleef?, waat bleef uch?
- bleve** {*'blee:/ve*}, zie **blieve.**
- bliedsjap** {*'bliët/sja:p*} (v.) [geen mv.] **blijdschap.** - van ~ wis d'r neet waat d'r móz zègke.
- bleij** {*'bliëj*} (bn., bw.) [~e {*'blië(j)/je*}, ~, ~ / ~er; blieds(te) of blieds(te) {*'bliëtjs/te*}, *'bliëts/te)] **bij.** - ~ eljers; 'n ~ gezich; hae is ~ det d'r dao van aaf is; dao kóns se ~ óm zin; emes ~ make mit get.*
- blieke** {*'blië:/ke*} (ww.st. 32) **blijken.** - 't bliek waor te zin; hae bleek det dökker gedaon te höbbe; wo bliek det oet?
- bliekgaeve** {*'blië:k/chèè:/ve*} (ww.st.) [gaeve] **blijkgeven.**
- blien** {*'blië:n*} (v.) [~e {*'blië:/ne*} / ~ke] [N. balein] **balein.** - de ~e van ein kersjet; de ~e van ein perpluuw.
- blieve** {*'blië:/ve*} (ww.st. 32) [N. blijven; D. bleiben] **blijven.** - v'r blieve vanaovindj in Zjwame; wo blief dae toch?; v'r móste dao ~ sjtaon; ze is in de derde klas ~ zitte (of: zitte gebleve); 't blief mer raengere; ich blief d'r biejd det det neet good is.
- blik** {*'bli:k*} (m.) [~ke / ~ske] (N.) **blik** (van de ogen). - 'ne geveerlikke ~ in de ouge höbbe; v'r móchte dao 'ne ~ op werpe.
- blik** {*'bli:k*} (o.) [~ke / ~ske] (N.) (zie **bleek** **blik.** - 'n ~ keukskes; 'n ~ske kola.
- blikke** {*'bli:(k)/ke*}, zie **bleke.**
- bliksem** {*'bli:k/sem*} (m.) [geen mv.] **bliksem.**
- blikseme** {*'bli:k/se/me*} (ww.zw. 2) **bliksemen.** - 't dóndert en 't bliksemp; 't bliksemp! (werp gezegd als een meisje zo zat dat haar onderrok of onderbroek gezien kon worden).
- blindj** {*'bli:njtj*} (bn., bw.) [blinje {*'bli/nje*}, blinj {*'blinj*}, ~ / blinjer {*'bli/njer*}; blin(d)s(te) {*'blinj(tj)s/(te)*}] [N. blind; D. blind] **blind.** - ze woar aan ein oug ~; doe kóns neet zo mer ~ door 't rood leech rieje; de blinje derm; örjes ~ veur zin; ~ mitgaon (bij het toopen: meespelen zonder de eigen kaarten gezien te hebben).
- blindgenger** {*'bli:njtj/che/nger*} (m.) [~s] **blindganger.** - biejd 't grave höbbe ze nagal get ~s gevónje.
- blinj** {*'blinj*} (v.) [~e] **vensterluik, blind.** - de blinje toedoorn.
- blinje** {*'bli:nje*} (m./v.) [~] **blinde.** - veur blinje en douve is 't dök neet gemekkelik in dees maatsjappie.
- blinke** {*'bli:ng/ke*} (ww.st. 29) [N. blinken; D. blinken] **blinden.** - 't blink weer wie 'ne sjpege.
- blinkerke** {*'bli:ng/ker/ke*} (o.) [~s] 1. **fonkeling.** - 'n ~ in de uig höbbe. 2. (bij het schilderen) **accent** (met lichte verf). - 'n ~ aanbringe.
- blinketig** {*'bli:ng/ke/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **blinkend.** - det is ~ gepoets.
- bloes** {*'blöës*} (m.) [bloze {*'blöë:/ze*} / bluuuske {*'bluu:s/ke* or *'blüüs/ke*}] **bloes, blouse.**
- bloje** {*'bloo/je*} (ww.zw. 3b) [N. bloeden; D. bluten] **bloeden.** - hae bloodje oet zien naas; zien naas bloodj; dao móz se veur ~ (dat kost je veel geld).
- blok** {*'blo:k*} (m.) [blök {*'blö:k*} of ~ke / blökske {*'blö:ks/ke*}] [N. blok; D. Block] **blok.** - 'ne ~ betón; de kinjer zitte mit de ~ke te sjpele; wie 'ne ~ sjlaope; 'ne ~ hoezer; ein blökske ómloupe; 'ne klad~.
- blokke** {*'blo:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (N.) **blokken.** - ~ veur ein ekzame.

blokkedoos

- blokkedoos** {*'blo:(k)/ke/doos*} (v.) [doos]
blokkendoos.
- blome** {*'bloo/me*} (bn.) **gebloemd.** - eine ~ bloes.
- blome-aerd** {*'bloo:/me/èèrt*} (m.) [aerd] **blomenaarde.** - veur ~ waerde dök bósgrondj gebroek.
- blomefaas** {*'bloo:/me/faas*} (v.) [faas] **blomenfaas.**
- blomehaof** {*'bloo:/me/hao:f*} (m.) [haof] **bluemantuin.**
- blomepot** {*'bloo:/me/po:t*} of **blomespot** {*'bloo:/mes/po:t*} (m.) [pot] **blemptot.**
- blomesjtroek** {*'bloo:/me/sjtrô:k*} (m.) [sjtroek] **bloemenstruik, bloeiende struik.**
- blomesjtroes** {*'bloo:/me/sjtrô:s*} (m.) [sjtros] **bos bloemen.**
- blometäöfelke** {*'bloo:/me/täö/fel/ke*} (o.) [~s] **bloementafeltje.**
- blomig** {*'bloo/mich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **kruimig.** - ~e aerpele.
- blón** {*'blón*} of **belón** {*be/lón*} (m.) [~ne of ~s / blunke {*'blun/ke*} of belunke {*be/lun/ke*}] [N. ballon; D. Ballon] **ballon.** - d'r dreef 'ne grote ~ euver; de kinjer höbbe b(e)lunkes opgelaoete.
- blónbóks** {*'blón/bó:ks*} (v.) [bóks] **ballonbroekje.**
- blóndj** {*'bló:njtj*} (bn.) [blónje {*'bló/nje*}, blónj {*'blónj*}, ~ / blónjer {*'bló/njer*}; blón(d)js(te) {*'blónj(d)js(s/te)*}] [N. blond; D. blond] **blond.** - ze haaj blónj haor.
- ¹**blónk** {*'bló:ngk*}, zie **blinke.**
- ²**blónk** {*'bló:ngk*} (bn.) [~e, ~e, ~] (van de huid) **blauw, bont, blond** (door bloeduitstorting). - ~e plekke; ze sjloge-n-'m ~ en blauw.
- blood** {*'bloot*} (o.) [geen mv.] [N. bloed; D. Blut] **bloed.** - d'r kump ~ oet die wónj; ónger 't ~ zitte; ~ aafsjtaon; emes 't ~ ónger de naegel oet haole; water en ~ zjweite; det zit kwaod ~; det zit 'm in 't ~; blauw ~.
- bloodheit** {*'bloot/(h)ei:t*} (bn.) [heit] **bloedheet.** - 'ne ~e zomer; 't woor ~.
- bloodvink** {*'bloot/fi:ngk*} (v.) [vink] **goudvink** (*Pyrrhula pyrrhula*).
- bloodwórs** {*'bloot/wó:rs*} (v.) [wórs] **bloedworst.**
- bloom** {*bloom*} (v.) 1. [blome {*'bloo:/me*} / bleumke {*'bleum/ke*}] [N. bloem; D. Blume] **bloem.** - blome plökke; blome in 'ne faas zitte; de blome water gaeve; emes ein bleumke bringe; d'r sjtaon blome op de roete; sjtóf mit blome; blome op 't behang; de weiye wore

ein ~ (een en al bloem); 'n sjoon ~ (een mooi meisje). // (m.) **bloei.** - dae boum sjiteit inne ~. 2.[geen mv.] [N. bloem] **bloem** (fijn tarwemeel). - 'n pekske ~ koupe.

bloomkool {*'bloom/kool*} (m.) [bloomkole {*'bloom/koo:/le*} / bloomkeulke {*'bloom/keul/ke*}] (N.) **bloemkool.**

bloos {*'bloos*}, zie **blaoze.**

bloot {*'bloot*} (bn.) [blote, blote, ~ / bloter; ~s(te)] **bloot.** - maak mer 'ns ~; es se blote vrouluuj wils zeen, móos se nao die film gaon; 'ne blote keuning (in het kaartspel: *niet gedekt*).

blotekónjtje {*'bloo/te/kó:nj/tje*} (ww.zw./ zn., o.) bepaald kaartspel voor vier personen.

blöts {*'blö:ts*} (v.) [~e / ~ke] **deuk.** - 'n ~ in 't sjpatbord höbbe; **kneuzing, gekneusde plek.** - d'r zit ein ~ in dae appel; 'n ~ oppe kop höbbe. // 'n gooij ~ (een goedzak, een goeierd, een goedaardig mens).

blötse {*'blö:t/se*} (ww.zw. 6) **deuken.** - 'n geblöts sjpatbord; **kneuzen.** - zich zienne kop ~.

¹**blöze** {*'bloo/ze*} (ww.zw. 6) (N.) **blozen.** - ze blosde, toen ze-n-'m zoog; in blozende gezondjheid.

²**blöze** {*'bloo/ze*}, zie **blaoze.**

blunke {*'blun/ke*}, zie **blón.**

blucher {*'bluu:/cher*} in: draan gaon wie ~: er hard tegenaan gaan, flink de handen uit de mouwen steken (naar de Pruisische veldmaarschalk Gebhart Leberecht von Blücher, bekend om zijn rol in de slag bij Waterloo).

bluuske {*'bluu:s/ke, 'blüüs/ke*}, zie **bloes.**

boch {*bo:ch*} (m.) [~te / böchske {*'bö:chs/ke*}] [N. bocht; D. Bucht] **bocht** (verg. **drej**). - 'ne waeg mit väöl ~te; de ~ ómgaon.

¹**bóch** {*bó:ch*} (m.) [~te] **nest** (bijv. van katten, van wespen); (van mensen:) **nest, bed.** - ze bleef lang in häöre ~ ligke; hae kan noojt oet de ~ kómme. // **nestmateriaal.** - de aegerse zin mit bóch aan 't sjleipe.

²**bóch** {*bó:ch*} (m.) [geen mv.] **bocht, rommel, waardeloos spul.** - des ~ waat ze dich dao verkoupe.

bóchte {*bó:ch/te*} (ww.zw. 7c) **nestelen, nestmateriaal verzamelen** (van katten; ook van vogels). - de kat is aan 't ~ inne kleijerkas. // (van mensen:) **uiztet verzamelen.** - die twee zin aan 't ~, want ze gaon trouwe.

boebbel {*'boe(b)/bel*} (m.) [~e / buubbelke {*'buu(b)/bel/ke*}] **bobbel.** - d'r zitte ~e in 't

- water; 'ne diekke ~ oppe kop höbbe.
- boebele** {*'boe(b)/be/le}*} (ww.zw. 1) **bobbelen**. - de blatum begint te ~.
- boeddebaer** {*'boe(d)/de/bèèr*} (m.) [baer] **molik, angstaanjangende verschijning**. - de kinjer waerde vreuger bang gemaak veur de ~; doe zuus d'r oet wie eine ~.
- boeddele** {*'boe:(d)/de/le*} (ww.zw. 1) (**voort**)-rollen, **laten rollen, buitelen**. - 'ne grote sjtein euver 't graas ~.
- boeddelouge** {*'boe:(d)/del/ou:/ge*} (o.mv.) **uit-puilende ogen**.
- boef** {*'boe:f*} (m.) [boevve {*'boe(v)/ve*} / buufke {*'buu:f/ke*}] (N.) **boef**. - ze höbbe dae ~ te pakke gekrege; die jungskes zin mich buufkes!
- ¹**boek** {*'boe:k*} (m.) [buuk {*buuk*} / buukske {*'buu:ks/ke*}] [N. bok, D. Bock] **bok**; [van schapen] **ram**. - 'ne ~ en 'n geit; 'ne ~ en ein sjaop; sjintink wie de ~; de ~ sjintink, 't guf raengel; drop aafvlege wie 'ne boek oppe haverkis (*er als de kippen bij zijn*); dae zit d'rop es de ~ oppe haverkis (*die kan geen cent missen*); 'ne aje ~ këns se nieks lere (*oude mensen zijn eigenzinnig*); de Buuk en de Geite in Toor (*de twee rivaliserende harmonieën in Thorn*); op de ~ van de sjees zitte; gimmersjiekoefteninge doon op de ~; ~ sjpringe of buukske sjpringe (*haasje-over springen*); boek! (*uitroep bij het kienien: twee nummers op één regel*); geit 't neet, den ~ 't mer (zie onder **buukke**).
- ²**boek** {*'bôé:k*} (m.) [buuk {*bûú:k*} / buukske {*'bûú:ks/ke*}] [N. buik, D. Bauch] **buik**. - 'ne diekke ~ höbbe; op zienne ~ ligke; pien in de ~ höbbe; zienne ~ laote sjtaon (*een dikke buik krijgen*); 'n buukske kriege; de kinjer kómme oet de ~ van de moder; ich höb d'r de ~ vól van; twee henj op eine ~; det kóns se dich op dienne ~ sjrieve; de ~ van ein fles.
- boekkae** {*'boe:(k)/'kèè*} (m.) [~s / ~ke] **boeket**. - 'ne sjone ~ blome.
- ¹**boekke** {*'boe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **bokken, bokkig zijn, koppig zijn**. - zitte te ~.
- ²**boekke** {*'boe:(k)/ke*}, zie **buukke**.
- Boekkel** {*'boe:(k)/kel*} of **Boekkoel** {*'boe:(k)/koel*} (v.) **Boukoul**, kerkdorp onder Swalmen. - oppe ~ wone; de luuj van de ~.
- Boekkelder** {*'boe:(k)/kel/der*} of **Boekkoelder** {*'boe:(k)/koel/der*} (bn.) **Boukouls**. - mit ~ kirmes.
- Boekkels** {*'boe:(k)/kels*} of **Boekkoels** {*'boe:(k)/kôëls* of '*boe:(k)/koels*'} (bn.) [~e, ~]
- ~e, ~] **Boukouls**. - mit ~e kirmes; de ~e luuj; 'n ~e bóks (*pofbroek, plusfour*); 't wich goof 'n ~ hendje (*de linkerhand*).
- boekket** {*'boe:(k)'/ket*} (o.) [~te / ~je] [N.] (zie **boekkae** en ¹**boes**) **boeket**. - 'n sjoon ~ blome.
- boekkig** {*'boe:(k)/kich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **bokkig, stuurs**. - des 'ne ~e vent.
- boekman** {*'bôé:k/má:n*} (m.) [man] uit deeg gebakken **pop**, al of niet met krenten, vooral gegeten in sinterklaastijd (verg. **mikkeman**).
- boekse** {*'boe:k/se*} (ww.zw. 6) **boksen**.
- boekser** {*'boe:k/ser*} (m.) [~s] **bokser**.
- boeksjpringe** {*'boe:k/sjpri/nge*} (ww.st.) [sjpringe] **haasje-over springen**.
- boeksjtaon** {*'boe:k/sjtao:n*} (ww.st.) [sjtaon] **bokje staan** bij het haasje-over springen.
- boekssjool** {*'boe:k(s)/sjool*} (v.) [sjool] **bokschool**.
- boekstraener** {*'boe:ks/trèè/ner*} (m.) [traener] **bokstrainer**. - Frits Beulen woer d'n insigste ~ dae Zjwame riek woer.
- boel** {*'boel*} (m.) [geen mv.] **boel, heleboel**. - d'r wore 'ne ~ luuj gekómme.
- boellevaar** {*'boe(l)/le/'vaar*} (m.) [~s] **boulevard**. - de ~ lik in Asselt naeve de Maas.
- boem** {*'boem*} (tsw.) **boem!** - hae veel ~ oppe grondj.
- boempaaf** {*'boem/'paaf*} (tsw.) **boem!, met een klap**. - hae veel ~ oppe grondj.
- boenne** {*'boe(n)/ne*} (ww.zw. 1) **boenen**. - de floer ~.
- boens** {*'boe:ns*} (m.) [boenze {*'boe:n/ze*}] (zie **boes**) **bons**. - ze veel mit eine ~ oppe floer.
- boenze** {*'boe:n/ze*} (ww.zw. 6) (zie **boeze**) **bonzen**.
- ¹**boer** {*'bôé:r*} (m.) [~e / buurke {*'bûú:r/ke*}] **boer, landbouwer**. - 't geit de ~ good; de ~ opgaon; waat 'ne ~ neet kënt, det vrit d'r neet. // (in het kaartspel) **boer**. - sjöppé ~; de ~ is troef biej 't heuge.
- ²**boer** {*'bôé:r*} (m.) [~e / buurke {*'bûú:r/ke*}] **boer, oprisping**. - 'ne ~ laote; 't wich mótt nag ei buurke laote.
- boerderiej** {*'boe:r/de/'rîè(j)*} (v.) [~e / ~ke] **boerderij**.
- ¹**boere** {*'bôé:/re*} (ww.zw. 1) **boeren, landbouw bedrijven**. - (overdr.) hae haet good geboerd.
- ²**boere** {*'bôé:/re*} (ww.zw. 1) **boeren, een boer laten**.
- boerebedrief** {*'bôé:/re/be/'driè:f*} (o.) [be-

boerebónđj

- drief] **boerenbedrijf.**
- boerebónđj** {‘bôē:/re/’bó:njtj} (m.) [bónđj] **boerenbond** (meestal kortweg de **bónđj**) genoemd).
- boerebroedspaar** {‘bôē:/re/’brôē:ts/paa:r} (o.) [broedspaar] **boerenbruidspaar**, optredend bij de **boerebroelof**.
- boerebroelof** {‘bôē:/re/’brôē:/lof} of **boerebroelef** {‘bôē:/re/’brôē:/lef} (m.) [broelof / broelef] **boerenbruiloft** (carnavalsgebeuren, waarbij twee mensen in 'onecht' verbonden worden).
- boerehaof** {‘bôē:/re/’haof} (m.) [haof] (**boeren**)**hofstede**.
- boerehings** {‘bôē:/re/’hings} (m.) [hings] (scheldwoord) **lompe boer, lomperik.**
- boerehoes** {‘bôē:/re/’hôē:s} (o.) [hoes] **boerenwoning, boerderij.**
- boerekeel** {‘bôē:/re/’keel} (m.) [keel] **boerenkiel.** - mit vastelaovindj haje väöl luuj 'ne ~ aan.
- boerekér** {‘bôē:/re/’ker} (v.) [ker] **boerenkar.**
- boereleenbank** {‘bôē:/re/’lee:n/ba:ngk} (v.) [bank] **boerenleenbank.** - de ~ is in Zjwame opgerich in 1897.
- boereluuj** {‘bôē:/re/’lûuj} (m.mv.) **boeren, landbouwers.** - det zin altied al ~ gewaes.
- boeremoos** {‘bôē:/re/’moos} (o.) [geen mv.] **boerenkool** (verg. krôlmoos).
- boerepaerd** {‘bôē:/re/’pèèrt} (o.) [paerd] **boerenpaard.**
- boerepummel** {‘bôē:/re/’pu(m)/mel} (m.) [pummel] (scheldwoord) **boerenpummel, lomperik.**
- boeretrien** {‘bôē:/re/’triēn} (v.) [trien] (scheldwoord) **boerentrien, lompe meid.**
- boeretrut** {‘bôē:/re/’tru:t} (v.) [trut] (scheldwoord) **boerentrien, lompe meid.**
- boereversjandj** {‘bôē:/re/ver/’sja:njtj} (o.) [versjandj] - **boerenverstand.** - dao kan ich mit mie ~ neet biej.
- boerin** {‘bôē:/’rin} (v.) [~ne] **boerin.**
- boerinnebónđj** {‘bôē:/’ri(n)/ne/bó:njtj} (m.) [bónđj] **boerinnenbond.** - de ~ is in Zjwame in 1951 opgerich.
- ¹**boes** {boe:s} (m.) [~se / buuske {buu:s/ke}] [verg. ¹**poes**] **bos.** - 'ne ~ haor; **boeket, rukker.** - 'ne ~ blome.
- ²**boes** {boé:s} (m.) [boeze {‘bôē/ze}] **bons.** - mit 'ne ~ veel d'r oppe grónđj.
- ³**boes** {bôē:s} (v.) [~e / buuske {buu:s/ke}] **bos, bundel.** - 'n ~ sjtreu.
- boessel** {‘boe:(s)/sel}, zie **bössel.**
- ¹**boet** {boe:t}, zie **bót.**
- ²**boet** {bôē:t of bööt} (v.) [~e] [D. Bude] (**houten**) **hut, keet.** - 'n aaj houte ~, wo 't vee in kós sjoele; **huis.** - ich höb de ganse ~ ge-poets; gaon v'r nao de ~, of gaon v'r nao de koet? (*naar huis of naar bed*).
- boete** {‘bôē:/te} 1. (bw.) **buiten.** - de kinjer zin ~ aan 't sjpele; 't is kaad ~; nao ~ gaon; ze höbbe de raam van ~ aaf aopgemaak; get van ~ lere. 2. (vz.) **buiten.** - ~ 't hoes; emes ~ de deur haje; dae kump van ~ de gemeinde; det is den nag ~ de ónkoste; de febriek is ~ bedrief; det höbbe ze ~ mich óm gedaon; ~ det woor d'r ouch nag köster.
- boetebaord** {bôē:/te/’bao:rt} (bw.) **buitenboord** (vooral overdrachtelijk). - mit de peut ~ ligke (*met de voeten uit het bed*).
- boetebeinke** {‘bôē:/te/bein/ke} of **boetebènke** {‘bôē:/te/bèn/ke} (o.) [~s] **buitengeentje.**
- boetedeur** {‘bôē:/te/deu:r} (v.) [deur] **buitendeur.**
- boetedörps** {‘bôē:/te/’dö:rps} (bn.) [~e, ~e, ~] **van buiten het dorp.** - 't is mit 'ne ~e getrouwde.
- boetedrage** {‘bôē:/te/draa:/ge} (ww.st.) [draage] **naar buiten dragen;** ook: **naar de laatste rustplaats brengen.**
- boete-ekstern** {‘bôē:/te/e:ks/tern} (m.) [eks-tern] **buiten-extern** (leerling van het Bisschoppelijk College in Roermond die als extern van buiten de stad kwam). - es se op 't kolleejje zoots en oet Zjwame kwooms, heurde se biej de ~e; de perfek van de ~e.
- boetegeweuñ** {‘bôē:/te/ge/’weun} (bn., bw.) [geweuñ] **buitengewoon.** - det is 'n ~ aanbejing; hae deej dees keer ~ zie bès.
- boetelamp** {‘bôē:/te/la:mp} (v.) [lamp] **buitelamp.**
- boetelandj** {‘bôē:/te/la:njtj} (o.) [geen mv.] **buitenland.** - nao 't ~ gaon; in 't ~ op fekan-sie gaon.
- boetelenjer** {‘bôē:/te/le/njer} (m.) [~s / ~ke] **buitenlander.**
- boeteloch** {‘bôē:/te/ló:ch} (v.) [lóch] **buitelucht.** - get ~ zal dich good doon.
- boetelste** {‘bôē:/tels/te}, zie **boeteste.**
- boetenaaf** {‘bôē:/te/’naaf} (bw.) **buitenaaf.** - van ~ gezeen tuinde det hoes nag aardig.
- boetenieje** {‘bôē:/te/’nie(j)/je} (v.mv.) **buitengebieden.**
- boetenoet** {‘bôē:/te/’nôê:t} (bw.) **buitenuit.** -

- van ~ woor van heel daen ozel nieks te zeen; det sjtik nao ~.
- boetenóm** {*bô:é:/te/’nóm*} (bw.) **buitenom**. - ich höb fies sjoon en ich loup waal efkes ~.
- boeteshoes** {*bô:é:/tes/(h)ô:é:s*} (bw.) **buitenshuis**. - mien mam wirk ~.
- boeteste** {*bô:é:/tes/te*}, **boetelste** {*bô:é:/tels/te*} of **butelste** {*bû:ú:/tels/te*} (bn.) **buitentste**.
- boetetieds** {*bô:é:/te/’tié:ts*} (bn.) [~e, ~e, ~] **buitentijds**.
- boetewerk** {*bô:é:/te/we:rk*} (o.) [geen mv.] **buitenwerk**.
- boetewerks** {*bô:é:/te/we:rks*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **buitenerwerks, van buiten gemeten**. - 'n ~e maot.
- boets** {*boe:ts*} (bw.) **zonder uitgang, doodlopend**. - dao llop 't ~; die sjtraot llop ~.
- boetsauto** {*boe:d/zou:/too*} (m.) [auto] **botsauto**. - hae keek wie 'ne ~ (met een domme blik); de boetsuitekes sjtónge oppe kirmes.
- boetse** {*boe:t/se*} (ww.zw. 6) [N. botsen] **stoten, botsen**. - 't wich haet zich geboets aan de tump van de taofel; hae boetsde mit ziene wage taenge ei pâölke op; 't boetsde tösse die twee.
- boetsuiteke** {*boe:d/zui/te/ke*}, zie **boetsauto**.
- ¹**boette** {*boe:(t)/te*} (v.) [~s] (N.) **boete**. - ~ betale veur verkeerd parkere.
- ²**boette** {*boe:(t)/te*} (ww.zw. 7a) (N.) **boeten**. - dao zals se veur mótte ~.
- boeze** {*bô:é/ze*} (ww.zw. 6) **bonzen**. - oppe deur ~, taenge ein vinster ~; (*van de wind:*) **te keer gaan, bulderen**. - det is allein mer 't ~ vanne windj.
- bóf** {*bô:f*} (m.) [geen mv.] **bof** (ziekte) (verg. *loloor*). - de wichter haje de ~.
- bóffe** {*bô:(f)/fe*} (ww.zw. 5a) [N. boffen] **bofffen**. - dao höb ich mit gebóf.
- boge** {*boo:/ge*}, zie **buige**.
- bökkem** {*bö:(G)/Gem*}, zie **bökkem**.
- Bögkeme** {*bö(G)/Ge/me*} (o.) **Buggenum**.
- boje** {*boo:/je*}, zie **beje**.
- boke** {*boo/ke*} (ww.zw. 5a) **boeken**. - v'r höbbe 'n reis gebook.
- bokekas** {*boo/ke/ka:s*} (m.) [¹kas] **boekenkast**.
- bkent** {*boo/kent*} (m.) [geen mv.] **boekweit** (*Fagopyrum esculentum*).
- bokeplank** {*boo/ke/pla:ngk*} (v.) [plank] **boekenplank**.
- bokerék** {*boo/ke/rék*} (m., tegenw. ook o.)
- [rèk] **boekenrek**.
- bokesjaap** {*boo/ke/sjaap:p*} (o.) [sjaap] **boekenplank, boekenrek**.
- bokeskook** {*boo/kes/’kook*} (m.) [kook] **boekweitekoek**.
- bokesmael** {*boo/kes/’mèèl*} (o.) [mael] **boekweitemeel**.
- bokespap** {*boo/kes/’pa:p*} (v.) [pap] **boekweitepap**.
- boketas** {*boo/ke/tas*} (v.) [tas] **boekentas, schooltas**.
- bökke** {*bö:(k)/ke*}, zie **buukke**.
- bökjem** {*bö:(k)/kem*} of **bökkem** {*bö:(G)/Gem*} (m.) [~e / ~ke] **bokking**.
- boks** {*bo:ks*} (v.) [~e] **box**. - zit 't wich mer in de ~ 'n geraazje-; 'n pos-.
- bóks** {*bó:ks*} (v.) [~e / bukske {*bu:ks/ke*}] **broek**. - 'n lang ~, 'n kórtle ~, 'n zjwum~, 'n pijama-; 'n sjtriepe ~; 'n ónger-; 'n ~ sónger te vraoge (= **sjinzelzeiker**, zie daar); de ~ aan-höbbe (de *baas spelen*, gezegd van vrouwen); 'n gaat in de ~ höbbe; zich de ~ aandoon, oetdoon, aafsjtruipe; doe verluus dien ~ (*je broek zakt af*); de vaaj oet de ~ höbbe; de ~ vól höbbe; 'n nate ~ höbbe; 't in zien ~ doon van angs; emes veur de ~ gaeve; emes de ~ sjpanne; op zien ~ kriege; ich zal 'm aan die ~ kómme (*ik zal hem wel krijgen*); waat höb ich noe aan mien ~ hange? (*wat zullen we nu krijgen?*); 'n póndj ~ en 'n óns vót (*gezegd van iemand die een te wijde broek draagt*). // **boomstronk**. - de ~ van 'ne boum (*onderste deel met de wortels*).
- bokse** {*bo:k/se*} (ww.zw. 6) (N.) (zie **boekse**) **boksen**.
- bóksebandj** {*bó:k/se/ba:njtj*} (m.) [bandj] **band van een broek** (waaromheen de broekriem gelegd wordt).
- bóksebaom** {*bó:k/se/baom*} (m.) [geen mv.] **kruis van de broek**, vandaar: **achterwerk, zitvlak**. - pas op of ich gaef dich op dienne ~! (*op je broek*).
- bókseman** {*bó:k/se/ma:n*} (m.) [man] **broekerman, dreumes, peuter, kleuter**. - dao móos se dich dae ~ èns heure!; 't woor sjoon óm te zeen: al die klein bóksemenkes op ein riej.
- ¹**bókser** {*bo:k/ser*} (m.) [~s] (N.) (zie **boekser**) **bokser**.
- ²**bókser** {*bo:k/ser*} (m.) [~s] **boxer**.
- bóksereem** {*bó:k/se/reem*} (m.) [reem] **broekriem**.
- bóksesjieter** {*bó:k/se/sjìé:/ter*} (m.) [sjieter]

bóksesjtoek

schijtebroek, angsthaas.

bóksesjtoek {‘bó:k/se/sjtôé:k} (m.) [sjtoek] **broekspijp**.

bóksesjtóf {‘bó:k/se/sjtó:f} (m.) [sjtôf] **broekstof, broekenstof**; ook: *stijke aardappelpuree*.

bóksetes {‘bó:k/se/te:s} (v.) [tes] **broekzak**.

ból {ból} (v.) [~le / bulke {bul/ke}] (gekapte) **boomstam**. - d'r loge grote huip ~le biej de houtfebriek.

ból {ból} (m.) [bul {bul} / bulke {bul/ke}], ook bólke {ból/ke} [N. bol] **bol**. - de aerd haet de vórm van eine grote ~; 'ne ~ gare; de bul van tulpe en anger blome; 'ne aolie~, 'ne krinte~; ei wich euver zie bulke (of bólke) aje; Bólke (*bijnaam van Harrie Delissen, die drie maal tot buuttekampioen van Limburg uitgeroepen is*); hae haet 't hoog in zienne ~; hae haet alle bulkes aafgesjaote; **bal**. - de bul biej 't beugele; de bul en de bulkes in de kersboum; soep mit bulkes; sjiet dichinne henj, den këns se bul drejje (*gezegd tegen iemand die zich zit te vervelen*); emes ónger zien bul sjtampe.

ból {ból} (bn., bw.) [~le {ból/l}/le], ból {ból}, ~ {ból/l} / bóller {ból/l}/ler}; bólts(te) {bólts/(te)} [N. bol] **bol, convex**. - ból lenze; ból wange; de zeile sjtónge ~.

bolder {‘ból/der} (m.) [~s / bóldeker {‘ból/l/der/ke}] **karretje** (van hout, op vier wielen, als speeltuig). - de kinjer wore mit häore ~ aan 't sjpele.

bolderre {‘ból/l/de/re} (ww.zw. 1) **hobbelen** (zich hobbelend voortbewegen). - hae bolderde euver de vót de trap aaf.

bolderker {‘ból/l/der/ker} (v.) [ker] = **bolder**.

bólhood {‘ból/l/hoot} (m.) [hood] **bolhoed**.

bóljere {‘ból/jé/re} (ww.zw. 1) 1. **borrelen, koken**. - 't water is al aan 't ~. 2. **kloppen** tengevolge van een ontsteking. - dae sjnats in mienne doem is aan 't ~; det gezjweur bóljert flink. 3. **bulten vertonen, bulten vormen**. - sjpaanplaat kan aardig ~. 4. **bulderen**. - de windj bóljert (verg. **boeze**); de traener sjtóng taenge de sjpelers te ~.

bólke {ból/ke}, zie **ból**.

bólleker {‘ból/l/le/ker} (v.) [ker] of **bóllewage** {‘ból/l/le/waa:/ge} (m.) [wage] **mallejan, oets** (*een wagon bestaande uit een as met twee hoge wielen en een disselboom, speciaal bedoeld voor het vervoer van boomstammen*) (verg. **marjan, maljan, wimpel**).

Bóllemaen {ból/l/le/’mèèn} (m.) *Herman*

Wijnands, die met de bólleker reed.

bollerootje {‘bo(l)/le/roo/tje} (o.) [~s] **bole-rootje** (kort mouwloos vestje).

bölles {‘bö(l)/les} (m.) [-e] **hoofd, kop, bol**. - zich zienne ~ sjtote; emes euver zienne kale ~ aje.

bóllewage {‘ból/l/le/waa:/ge}, zie **bólleker**.

boltj {ból:ljtj} (m.) [~e / ~e] **bult**. - 'ne kemeel mit eine ~ is 'ne drómmedares; 'ne ~ oppe kop höbbe (zie **buuts**); 'ne mögke~.

bólwirke {‘ból/l/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **bol-werken, klaarspelen, presteren**. - es ich det mer kén ~.

bóm {bóm} (v.) [~me / bumke {bum/ke}] [N. bom; D. Bombe] **bom**. - in de kelders sjuilde men zich taenge de ~me; veur nuujavaor haaj d'r zich allerleij bumkes aangesjaf; 'n zoer ~.

bómme {‘bó(m)/me} (ww.zw. 2) *in*: 't kan mich nieks ~ (*het kan me niets schelen*).

bómmele {‘bó(m)/me/le} (ww.zw. 1) **bungelen**. - 't teske bómmele aan häoren erm; hae bómmele aan ein touw baove-n-'t water; ich zeen dich nag neet ~ (*ik zie je niet staan*).

bómmeleseles {‘bó(m)/me/le/’see/les} (m.) verbastering van **Nepomucenus**, de heilige wiens beeld op de brug over de Swalm staat opgesteld, ook: Johannes ~.

bómmerwerper {‘bó(m)/me/we:r/per} (m.) [~s] **bommenwerper**.

bón {bón} (v.) [~ne of ~s / bunke {bun/ke}] **bon**. - nej alles woer in d'n oorlog oppe ~; euveral mónde se ~ne (of ~s) veur höbbe; 'n ~ (of bunke) kriege veur fout parkere.

bön {bön}, zie **zin**.

bónbón {bón/bón} (v.) [~s / bunbunke {bun/bun/ke}] **bonbon**.

bóndj {‘bó:njtj} (m.) [bunj {bunj}] of bónje {‘bó:nje}] **bond**. - biej 'ne ~ aangesjlaote zin. // spec. **boerenbond**. - det këns se dich mesjian waal biej de ~ haole.

bonekruudje {‘boo:/ne/kruu:/tje} (o.) **bonenkruid** (*Saturea hortensis*) (smaakmaker op tuinbonen).

bonesoep {‘boo:/ne/’soep} (v.) [soep] **bonensoep**.

bonesjtaak {‘boo:/ne/sjtaa:k} (m.) [sjtaak] **bonenstaak**. - dae leet zich eine ~ oppe kop sjerp make (*die laat zich alles welgevallen*).

bonesjtreu {‘boo:/ne/’sjtreu} (o.) [sjtreu] **bonenstro**. - zó sjtóm (of lómp) wie ~ (*ont-zettend stom of lomp*).

bóngerd {‘bó/ngert} (m.) [~e of bóngers

- {'bó/ngers}] **boomgaard**.
- bónj** {bónj}, zie **binje**.
- bóntj** {bó:njtj} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. bont; D. bunt] **bont**. - de witte en de ~e was; emes ~ en blauw sjlaon (zie ook **blónk**); 'ne ~e aovindj; ze höbbe-n-t al te ~ gemaak.
- bóntj** {bó:njtj} (o.) [geen mv.] **bont**. - 'ne man-tjel van ~; van baove ~, van ónger sjtróntj (gezegd van mensen die meer willen lijken dan ze zijn).
- bóntjmantjel** {bó:njtj/ma:nj/tjel} (m.) [mantjel] **bontmantel**.
- bonzjoere** {bon/'zjô:re} (ww.zw. 1) **bonjouren, erop los feesten, lawaai maken**. - de kinjer zin oppe zölder aant ~.
- boodsjav** {boot/sja:p} (v.) [~pe / boodsjepke {boot/sje:p/ke}] **boodschap**. - 'n ~ aan emes doorgaeve; ~pe doon.
- boodsjappébujel** {boot/sja:(p)/pe/buu(j)/jel} (m.) [bu(jel) (gebreide) **boodschappentas**.
- boodsjappemanj** {boot/sja:(p)/pe/manj} (v.) [manj] **boodschappenmand**.
- boodsjappetas** {boot/sja:(p)/pe/ta:s} (v.) [tas] (N.) **boodschappentas** (verg. **kallebas**).
- boog** {boo:ch}, zie **buije**.
- booj** {'boo:j}, zie **beje**.
- book** {book} (o.) [beuk {beuk} / beukske {beuks/ke}] [N. boek, D. Buch] **boek**. - 'n ~ laeze; det sjteit in 't ~; 'n ~ veur wiskunde; bös se dien beuk weer vergaete?; altied mit de naas in de beuk zitte; 'n sjpannend ~; dao zootjs se 'n ~ euver könne sjriewe; 't ~ is al ómgedrage (*de mis is al gevorderd tot het evangelie*); de beuk biejhaje; dae mit 't ~ (*secretaris*, spec. bij de veeverzekering).
- bookhajer** {book/haa:/jer} (m.) [~s] **boekhouder**. - de ~ hëlt de beuk biej.
- bookkaever** {boo(k)/kè:e:/ver} (m.) [kaever] **juniikever** (*Rhizotrogus solstitialis*).
- bookvink** {book/fi:ngk} (v.) [vink] **vink, boek-vink** (*Fringilla coelebs*). - Ardaense (of Re-daense) ~ (*keep*, *Fringilla montifringilla*).
- bookwinkel** {book/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **boekenzaak, boekenwinkel**.
- boon** {boon} (v.) [bone {boo:/ne} / beunke {beun/ke}] [N. boon, D. Bohne] **boon** (*Vicia faba*). - broen bone; witte bone; wöllebone; beunkes peize, peze of renge; 'n kóffie~.
- boonder** {boon/der} (v.) [~s] **bunder**.
- boorwater** {boor/waa:/ter}, zie **baorwater**.
- boot** {boot} (m.) [beut {beut} / beutje {beu-/tje}] **boot**. - de beut op de Maas; det gebeur-
- de op de ~ nao Indië; mit ein beutje de Zjwaam aafvare.
- borch** {bo:rch}, zie **borg** en **burch**.
- bord** {bo:rt} (o.) [~e {bor/de} / bördje {bö:r/tje}] (N.) **bord, schoolbord**. - hae móos veur 't ~ kómme; get op 't ~ sjriewe; **bord, verkeersbord, uithangbord**. - hae troch zich nieks aan van de ~e; d'r hóngé euveral ~e mit de prieze d'r op; wat sjteit d'r op det bördje?.
- bordeelsjluper** {bor/'deel/sjlû:/:per} (m.) [~s] **bordeelsluijer** (gemakkelijk zittende instapschoen).
- borg** {bo:rch} (m.) (N.) **borg, in:** veur get ~ sjtaon.
- borg of borch** {bo:rch} (m.) [bög {börc}] 1. [N. burcht; D. Burg] **burcht**. - d'n Aborg [= aje borg] (een ruïne aan de Swalm); 'ne dasse~ (verg. **burch**). 2. zie **börg**.
- börg, börge** {börch, 'bó:r/ge}, zie **berge**.
- börg** {börch} (v.) [~ / ~ske] 1. **burrie, berrie** [zie **boum**]. - de ~ van ein ker, van ein sjörker. 2. **baar, draagbaar**. - de ~ sjtóng ónger de tote opgebörge.
- börgemeister** {bör:/ge/'mei:s/ter} of **burghemeister** {bu:r/ge/'mei:s/ter} (m.) [~s] **burgemeester**.
- börger** {'bö:r/ger} of **burger** {'bu:r/ger} (m.) [~s] **burger**.
- börgeriej** {bör:/ge/'rîé(j)} of **burgerieij** {bu:r/ge/'rîé(j)} (v.) [geen mv.] **burgerij**.
- bors** {bo:rs} of **bórs** {bó:rs} (m.) [~te / börske {bō:rs/ke}] of burske {bu:rs/ke}] [N. borst; D. Brust] **borst**. - zich oppe ~ kloppe; ze haet sjtevige ~te; ein wich de ~ gaeve.
- borsrok** {bo:rs/ro:k} (m.) [rok] (verg. **liefke**) **borstroek**.
- borssókker** {bo:r(s)/só:(k)/ker} (m.) [sókker] **kandijsuiker** (in kristalvorm en donkerbruin van kleur, meestal in slierten aan touwtjes geregen; opgelost in kokende melk gold deze suiker als een probaat middel tegen verkoudheid).
- bórste** {bó:rs/te} (ww.zw. 7c; volt.dlw. *gebórste*) **barsten** (verg. **barste**).
- bórstel** {bó:rs/tel} (m.) [~s / burstelke {bu:rs/tel/ke}] [N. borstel; D. Bürste] **borstel**. - de pómpeztein sjoere mit eine ~; 'ne kleijer~, tandj~, haor~; 'ne graove en 'ne fiene ~.
- bórstele** {bó:rs/te/le} (ww.zw. 1) [N. borstelen; D. bürsten] **borstelen**. - de haor ~; kleijer ~; zien tenj ~; ze höbbe ze good gebórsteld

bós

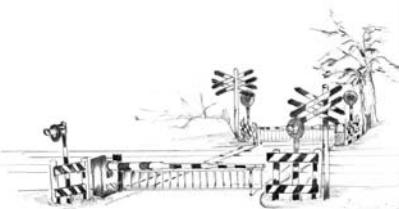
- gekrege (ze hebben er flink van langs gekregen).
- 1bós** {bó:s} (m.) [bus {bu:s} / buske {'bu:s/ke}] **bos, ruiker, bundel, pluk** (verg. ¹ en ²bóes, ¹poes, bössel). - 'ne ~ blome; 'ne ~ haor; 'ne ~ sjleutels.
- 2bós** {bó:s} (m., tegenw. o.) [bus {bu:s}, tegenw. bósse {bó:(s)/se} / buske {'bu:s/ke}] **bos**. - in de ('t) ~ gaon wanjele; de ~ op gaon; 'ne paad door de ~ ('n paad door 't ~); de bus van de graaf; zich in de buskes verberge.
- 1bós** {bó:s} (v.) [~se / ~ke] **bus, trommel**. - 'n ~ vól keukskes; 'n ~ aolie, 'n ~ vèrf; mit de ~ róndjgaon (met de collectebus); 'ne breef oppe ~ doon; **naaf**. - de ~se van ein ker.
- 2bós** {bó:s} (v.) [~se / ~ke] **bus, autobus**. - mit de ~ nao Remunj gaon; de lèste ~haole; mit 'n ~ op fekansie gaon; **bestelwagen**. - v'r höbbe alles in 't ~ke gelaje.
- 3bós** {bó:s}, zie ²zin.
- bóshak** {bó:s/(h)a:k} (v.) [hak] **hak** om in een gerood bos "sjtriepe te trèkke" (zie sjtrip).
- bösjop** {bó:/sjop}, ook **buusjop** {buu:/sjop} (m.) [~pe] [N. bisschop; D. Bischof] **bisschop**.
- bösjoppelik** {bó:/sjo:(p)/pe/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **bisschoppelijk**. - de ~ke zaengel.
- bösreis** {bó:s/reis} (v.) [reis] **busreis**.
- bössel** {bó:(s)/sel}, ook **boessel** {boe:(s)/sel} (v.) [~e / bösselke of buusselke {buu:(s)/sel/ke}] **bos, bundel, tros**. - 'n ~ huij; 'n ~ sjtreu; 'n ~ blome; 'n ~ peper.
- bössèle** {bó:(s)/se/le} (ww.zw. 1) **1. in bossen binden, bundelen**. - 't huij ~. **2. stoeien**. - get mit de kinjer ~.
- bössjefeur** {bó:(s)/sje/feur} (m.) [sjefeur] **buschauffeur**.
- bot** {bo:t} (o.) [~te / ~je] (N.) (zie knaok, sjinkel) **bot, been**. - de botjes aafknage.
- bót** {bó:t} (ook **boet** {boe:t}) (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] **bot**. - det mets is ~; **bot, lomp, onbehouwen**. - 'ne ~te boer; 'n ~ antjewoord gaeve; dao hoofs se neet zó ~ op te reagere.
- bótram** {bó:/tram} of **bóteram** (v.) {bó:(t)/te/ram} [~me / bótremke {bó:-/trem/ke}] **boterham**. - zich 'n ~ sjmere; 'n ~ mit kruutje; 'n döbbel ~, 'n rónj ~, 'n toe ~ (met twee sneden brood); 'n inkel ~, 'n aope ~ (met één snee brood), 'n diekke ~; 'n broodte ~ (van roggebrood); 'n mikke ~ (met twee sneden witbrood); zien ~me mitnumme nao 't werk; v'r höbbe 'n sjael ~ gekrege (brood i.p.v. een warme maaltijd); wo verdeent dae zien ~

mit?; det is ein aafgelekte ~ (gezegd van een meisje dat steeds met andere jongens omgaat).

- bótrammelaaj** {bó:/tra(m)/me/laaj} (v.) [laaj] (schertsend) **mond**.
- bótrammeturmmelke** {bó:/tra(m)/me/tru(m)/mel/ke} (o.) [~s] **boterhamtrommeltje**.
- bóttér** {bó:(t)/ter} (v.) [geen mv.] [N. boter, D. Butter] **boter**. - ~ sjtote (karnen); gooij ~ oppe bóttram doon (roomboter); get in de ~ braoje; doe móos dich neet teväöl ~ drop doon, want anges sjteut dich de koe (of de ver) (een speelse waarschuwing: bij het naar buiten lopen door de stal zou een koe 'als wraak' haar horens tegen je kunnen gebruiken); hae is mit zien vót in de ~ gevalle.
- bóteram** {bó:(t)/te/ram}, zie **bótram**.
- bóterbreefke** {bó:(t)/ter/breef/ke} (o.) [~s] **boterbriefje, trouwboekje**.
- bóttére** {bó:(t)/te/re} (ww.zw. 1) **boteren**. - 't bótterde neet tösse die twee.
- bóterfebriekske** {bó:(t)/ter/fe/brie:ks/ke} (o.) **plastron** (kraag met bef en stropdas, gedragen onder het colbert in plaats van een overhemd).
- bóttérflaaj** {bó:(t)/ter/'flaaj} (v.) [flaaj] **bo-tervlaai**.
- bóterletter** {bó:(t)/ter/lè:(t)/ter} (v.) [lètter] **boterletter, banquetletter**.
- bótermáeker** {bó:(t)/ter/mèè:/ker} (m.) [~s] **botermaker**. - hae woer ~ oppe fuu.
- bótermèlk** {bó:(t)/ter/mè:lk} (v.) [mèlk] **botermelk, karnemelk**.
- bótermetske** {bó:(t)/ter/me:ts/ke} (o.) [~s] **botermesje**.
- bóterpot** {bó:(t)/ter/po:t} (m.) [pot] **boter-pot, botervloot**.
- bótersjteuter** {bó:(t)/ter/sjteu/ter} (m.) [~s] **karnstok**.
- bóttertos** {bó:(t)/ter/te:s} (v.) [~te] **botervat** (grote stenen pot voor het opslaan van boter).
- bóttervörmkje** {bó:(t)/ter/vörm/ke} (o.) [~s] **boterschaapje**.
- bóttervót** {bó:(t)/ter/vó:t} (v.) [vót] **vetbuik, dikzak**.
- boum** {bou:m} (m.) [buim {buim} / buimke {'buim/ke}] [N. boom; D. Baum] **boom**. - de buim in eine bóngerd; in eine ~ klumme; 'ne keerse~, proeme~, appele~, paere~; 'ne ~ ómzaege; doe këns mich de buim in (je kunt me gestolen worden); **slagboom**. - de buim

- zin toe; **disselboom, lamoen.** - 't paerd tösse de buim sjpanne; de buim van ein sjörker (zie onder **börg**).
- boumluiperke** {'bou:m/lui:/per/ke} (o.) [~s] **boomkruiper** (vogel, *Certhia brachydactyla*).
- boumsjtam** {'bou:m/sjtam} (v.) [~me] (N.) **boomstam** [verg. ¹ból]; ook een soort gebak.
- 1bout** {bou:t} (m.) [buit {buit:} of ~e / boutje {bui:/tje}] [N. bout; D. Bolzen] **bout.** - get mit 'ne ~ vaszitte; 'ne sjaope~. // (in bep. uitdrukkingen) doe kóns mich de ~ hachele (je kunt me de rug op); emes de ~ pienzele (tot in het belachelijke vleien) (ook als een ww.: ich veul mich geboutpienzeld).
- 2bout** {bou:t} (m.) [~e] [niet oorspr. Swalmens; o.a. Reuvers] **politieagent.**
- boute** {'bou:/te} (ww.zw. 7a) [niet oorspr. Swalmens; o.a. Reuvers] **schijten.**
- boutmaf** {bou:t/'ma:f} (bn.) [maf] (P) **stapelgek.**
- boutpienzele** {'bou:t/pie:n/ze/le} (ww.zw. 1), zie onder **bout.**
- bouw** {bou:w of bouw} (m.) [geen mv.] **bouw.** - de ~ van die hoezer sjtuut mer neet op; hae wirk in de ~; dae moog gaar neet oppe ~ kómme (op de bouwplaats).
- bouwe** {'bou/we} (ww.zw. 4a) [N. bouwen; D. bauen] **bouwen.** - 'n hoes ~; ze zin dao aan 't ~; 'n feesje ~.
- braaf** {braaf} (bn., bw.) [brave {'braa:ve}, ~, ~ / braver {'braa:/ver}; ~s(te) {'braa:fs/(te)}] **braaf.** - es g'r ~ zit, moog g'r nag ein half uurke opblieve; dae hóndj is ~; det is ~ weinig, waas se mich dao gegaeve höbs.
- brach, brachte** {bra:ch, 'bra:ch/te}, zie **bringe.**
- braekbaar** {'brèè:G/baar} (bn.) [braekbare, braekbare, ~ / ~der; ~s(te)] **breekbaar.**
- braeke** {'brèè:/ke} (ww.st. 20) [N. breken; D. brechen] **breken.** - get in sjtökke ~; zich 'ne bein ~; des baeter es ein bein gebraoke (*het valt gelukkig nog al mee*); zóget brik de sjpanning; det brik de tied; hae bleef wie 'ne gebraoke miens achter; ich höb mich de kop dreuver gebraoke.
- braekelik** {'brèè:/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **breekbaar, broos.**
- braekiezer** {'brèè:/Giè:/zer} (o.) [iezer] **breekijzer.**
- braekpuntj** {'brèè:k/pu:njtj} (o.) [puntj] **breekpunt.**
- brandj** {bra:njtj} (m.) [brenj {brenj} of branje {'bra/nje} / brendje {'brenj/tje}] [N. brand;
- D. Brand] **brand.** - 'ne oetsjlaonde ~; 'ne ~ blusse; 't hoes sjtóng in ~; get in ~ sjtaeke; **brandende pijn.** - es de ergste ~ droet is, is de wónj zo genaeze.
- brandjblaor** {'bra:njdj/blaor} (v.) [blaor] **brandblaar.**
- brandjglas** {'bra:njtj/chlaas} (o.) [glas] **brandglas** (bol geslepen glas waarmee zonnestralen gebundeld kunnen worden).
- brandjnetel** {'bra:njtj/nee:/tel} (v.) [netel] **brandnetel** (*Urtica urens* en *U. dioica*).
- brandjsjlang** {'bra:njtj/sjlang} (v.) [sjlang] **brandslang.**
- brandjwaer** {'bra:njtj/wèèr} (v.) [~e] **brandweer.**
- brandjwaerluuj** {'bra:njtj/wèèr/lûûj} (m.mv.) **brandweerlieden.**
- brandjwaerman** {'bra:njtj/wèèr/ma:n} (m.) [zie **brandj-waerluuj**] **brandweerman.**
- brandjwaerwage** {'bra:njtj/wèèr/waa:/ge} (m.) [wage] **brandweerwagen.**
- brandjzalf** {'bra:njtj/salf} (v.) [zalf] **brandzalf.**
- branje** {'bra/nje} (ww.zw. 3c) [N. branden; D. brennen] **branden.** - wierook ~; ich höb mich mien vingers gebrandj; die piep brandj sjlech; 't hoes brandje van ónger toet baove. // **schríjen.** - die sjaafwónj brandj beheurlik.
- braodbótter** {'bra:d/bó:(t)/ter}, zie **braojbótter.**
- braodhering** {'brao:t/(h)ee:/ring} (m.) [he-ring] **braadharing.** - waat bös doe toch 'ne ~! (sufferd).
- braodpan** {'brao:t/pan}, zie **braojpan.**
- braodwórs** {'braot/wó:rs} (v.) [wórs] **braadworst.** - ~ haole biej de slechter; doe bös ein echte ~ (dommerik).
- braoj** {braoj} (m.) [geen mv.] **gebraad.** - de ganse ~ biejeinzitte (bijv. bij een bruiloft); waat 'ne ~! (wat een allegaartje).
- braojbótter** {'braoj/bó:(t)/ter} of **braodbótter** {'brao:d/bó:(t)/ter} (v.) [bótter] **braadbóter.**
- braoje** {'brao:/je} (ww.st. 10) [N. braden, D. braten] **braden.** - vleis ~; gebraoje haenkes; 't vleis lik te ~; dao brooj d'r nieks van (*daar bracht hij niets van terecht*); in de zón ligke te ~.
- braojpan** {'braoj/pan} of **braodpan** {'brao:t/-pan} (v.) [pan] **braadpan.**
- braoke** {'brao/ke} (ww.zw. 5a) **braak laten liggen.** - 'n sjtök landj ~.
- braokligke** {'braok/li(G)/Ge} (ww.st.) [~ligke] **braakliggen.** - hae leut 't landj ~.

braom

- braom** {braom} (m.) [bräööm / bräömkə] **braam**, **baard, spaan** (spec. van metaal).
- braomel** {brao:/mel} (v.) [-te of ~e / bräömelke {bräö:/mel/ke}] **braam, braambes**. - ~e plökke.
- braomeleflaaj** {brao:/me/le/'flaaj} of **braomelteflaaj** {brao:/mel/te/'flaaj} (v.) [flaaj] **bra-menvlaai**.
- braomelesjtroek** {'brao:/me/le/sjtrôë:k} of **braomeltesjtroek** {'brao:/mel/te/sjtrôë:k} (m.) [sjtroek] (zie ook **breem** 2, en **bremesjtroek**) **braamstruik** (*Rubus*-soorten).
- braotsj** {brao:tsj} (v.) [-e / bräötsjke {bräö:tsj:/ke}] **wondkorst**. - zien erm zote ónger de ~e.
- bravigheid** {braa/vich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **braafheid**.
- bravo** {braa/'voo} (tsw.) **bravo!** - ~, det höbt g'r good gedaon!
- brazzele** {bra(z)/ze/le} (ww.zw. 1) **brabbelen, wartaal uitslaan**. - dae brazzelt mich get op 'nen houp.
- brèdje** {'brè/dje} of **breidje** {'brei/dje} (tegenw. ook **breide** {'brei(t)/te}) (v.) [~s] **breede**. - plenk van verschillende ~s.
- Bree** {bree} (o.) **Maasbree** (in Noord-Limburg).
- brief** {breef} (m.) [breve {bree:/ve} / ~ke] **brief**. - emes 'ne ~ sjture; det gaef ich dich op 'n ~ke; 'n ~ke van teen, van hóngerd; hae haet nieks in te bringe es laeg ~kes (*hij heeft niets in te brengen*).
- breem** {breem} (v.) [breme {bree:/me} / ~ke]
1. **braamrank** (*lange sliert met stekels van de braamstruik, o.a. gebruikt voor het vlechten van bijenkorven*). - dae leut zich veur 'ne sent 'n breem door de vót riete (*hij is op de centen uit*). 2. (mv.) **braamstruiken** (*Rubus-soorten*). - 't sjtik hiej van de breme.
-

breer {breer} (m.) [brere of ~s / ~ke] [F. barrière] **slagboom**. - aan de grens móste v'r lang wachte eer ze de ~ aopedeje; **spoorboom, spoorwegovergang**. - de ~ oppe Heij is veurgood geslaote; ze wone vlak biej de ~.

breid {brei:t} (bn., bw.) [breije {brei/je}, breij {breij}, ~ / breijer {brei/jer}; ~s(te) of

breidjs(te) {'breitj/s(te)} [N. breed; D. breit] **breed**. - de Zjwaam is dao erg ~; breij en sjmaal plenk; ze höbbe-n-'t neet erg ~; waem 't ~ haet, leut 't ~ hange; zóget móos se ~ zeen.

breid-eweg {'brei:/de/'we:ch} (bw.) **breeduit, breed**. - hae zat zich ~ eweg op 'ne sjtool (ging wijdbeens zitten).

breidje {'brei/dje}, zie **brèdje**.

breidoet {'brei:/dôë:t} (bw.) **wijdbeens**. - hae zat zich ~ op 'ne sjtool.

breidte {'brei(t)/te}, zie **brèdje**.

breidwerpig {'brei:t/we:r/pich} (bw.) **breedwerpig**. - get ~ zejjie.

¹**breijke** {brei/je} (ww.zw. 3a) (N.) (zie **sjtrikke**) **breien**. - moder zoot te ~; 'n gebreid liefke.

²**breijke** {brei/je}, zie **breid**.

breijnaolj {breij/naolj} (v.) [naolj] (N.) (zie **sjtriknaolj**) **breinaald**.

bremesjtroek {bree:/me/sjtrôë:k} (m.) [sjtroek] **braamstruik**.

brendje {brenj/tje}, zie **brandj**.

brenj {brenj}, zie **brandj**.

brenjer {bre/njer} (m.) [~s / ~ke] **brander**. - de ~ vanne verwerdingskaetel.

brenjig {bre/njich} (bn.), in: ~ **zin: een moeilijke stoelgang hebben**.

bresem {bree:/sem} (m.) [~e / ~ke] een vis, **brasem** (*Abramis brama*).

bretje {bre:t/jie} (o.) [~s] [D. Brett] (schuin) **hoogsel** (schuin naar buiten uitstekend schot dat boven op de zijwand van een kar geplaatst wordt). - ~s op de ker zitte; ook: *afneembaar zijschot van een kruiwagen*.

¹**breudje** {breu/dje}, zie **breuje**.

²**breudje** {breu/tje}, zie **brood**.

breudj(s) {breutj(s)}, zie **braoje** en **breuje**.

breudjesbloom {breu/tjez/bloom} (v.) [bloom] **groot kaasjeskruid** (*Malva sylvestris*).

breuj {breuj} (m.) [geen mv.] 1. **vleesnat, bouillon, gelei** (getrokken van botten; gebruikt als conserveringsmiddel bij het inmaken van vlees en vis, en bij de vervaardiging van balkenbij).

2. **broei**. - d'r zoot ~ in 't huij.

breuje {breu:/je of breu/je} (ww.zw. 3b) I. **broeden**. - die hoon zit te ~; hae zit al daag dao-op te ~. II. **broeien**. - 't huij is aan 't ~.

breujerig {breu/je/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **broeierig**. - 't is ~ waer, 't is ~ werm.

breujkas {breu:j/ka:s of breuj/ka:s} (m.) [~kas] **broeikas**.

- breujmesjen** {*'breu:j/me/sjìē:n* of *'breuj/-me/sjìē:n*} (o.) [²mesjen] **broedmachine**.
- breuk** {*'breu:k*} (m.) [~e / ~ske] [N. breuk; D. Bruch] **breuk**. - d'r zit 'ne ~ in die buus; ich höb las van 'ne ~; somme mit ~e zin veur mich moejelik.
- Breur** {*'breur*} (eig.m.) [> Breurke] **Broer, Broertje**.
- breurke, breurs** {*'breur/ke, breurs*}, zie **broor**.
- breus** {*'breus*} (bn.) [~e, ~e, ~] **bros, broos, kwetsbaar, poreus**. - hae haaj ~ knäök.
- breustig** {*'breus/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **bronstig** (van varkens).
- brevebös** {*'bree:/ve/bö:s*} (v.) [¹bös] **brievenbus**.
- brevedraeger** {*'bree:/ve/drèè:/ger*} (m.) [~s] **postbode, brievenbesteller**.
- breveer** {*'bre/'veer*} (m.) [geen mv.] **brevier**. - de ~ baeje; de pesjtoor haaj zienne ~ toes laote ligke.
- brevere** {*'bre/'vee/re*} (ww.zw. 1) **brevieren**. - de keplaoon leep te ~ innen haof.
- bridzel** {*'brid/zel*} (m.) [~e / ~ke] **klontter** (verg. *kluntjer, klöntjer*). - d'r zitte ~e in de pap.
- briessel** {*'brie:(s)/sel*} (m.) [geen mv.] **1. prak, geprakt eten**. - aet dich dienne ~ èns oet! **2. varkensvoer** (geprakte, in de schil gekookte aardappelen, eventueel met toevoeging van bijv. etensresten). **3. knoeiboel, rotzooi**. - 't waas 'ne ~ op 't landj nao dae raenger.
- briessele** {*'brie:(s)/se/le*} (ww.zw. 1) **prakken**. - 't moos ónger de aerpele ~. // **knoeien**. - die jónge zote in de módder te ~.
- briesselskuus** {*'brie:(s)/sels/kûüs*} (m.) [kuus] **stamper** (om varkensvoer te prakken) (verg. verkeskuus).
- briesselsmeule** {*'brie:(s)/sels/meu:/le*} (v.) [meule] **molen** voor het vermalen van gekookt veevoer, m.n. gekookte aardappelen voor de varkens.
- ¹brik** {*'bri:k*} (m.) [~ke / ~ske] [F. *brique*] **grote baksteen**. // **vervallen huis**. - in dae ~ woont gei miens meer.
- ²brik** {*'bri:k*}, zie **braeke**.
- briket** {*'brie:(k)/ket*} (v.) [~te / je] [F. *briquette*] **briket**.
- brikke-aoe** {*'bri:(k)/ke/ao:/ve*} (m.) [aoe] **steenoven**.
- brikkebekker** {*'bri:(k)/ke/be:(k)/ker*} (m.) [bekker] **steenbakker**.

- briks** {*'bri:ks*}, zie **braeke**.
- bril** {*'bri:l*} (m.) [-le {*'bri(l)/le*} / ~ke {*'bril/ke*}] **bril**. - 'ne ~ op höbbe, opzitte; zienne ~ aafzitte; zienne ~ poetse; de ~ van de WC.
- brilleglas** {*'bri(l)/le/glaa:s*} (o.) [glaas] **brillenglas**.
- brillesjej** {*'bri(l)/le/sjiej*} (v.) [sjiej] **brillenkoer, brillendoos**.
- bringe** {*'bri/nge*} (ww.onr. 28) [N. brengen; D. bringen] **brengen**. - bring mich daen ummer èns hiej; emes nao hoes ~; wat zal 't nuuj jaor ós ~; 'ne moter op gang ~.
- bro** {*'broo*}, zie ¹ en ²beroo.
- bróddele** {*'bró(d)/de/le*} (ww.zw. 1) **broddelen, knoeien**.
- bróddeleer** {*'bró(d)/de/leer*} (m.) [~s / ~ke] **broddelaar, knoeier**.
- bróddelwerk** {*'bró(d)/del/we:rk*} (o.) [geen mv.] **broddelwerk, knoeiwerk**.
- bródzele** {*'bród/ze/le*} (ww.zw. 1) (een maaltijd) **in elkaar flansen**. - v'r höbbe vandaag mer gauw get inein gebrödzel.
- broebbel** {*'broe:(b)/bel*} (m.) [~e / bruubbelke {*'bruu:(b)/bel/ke*}] **wrat, bultje, knobbel**. - hae zoot ónger de ~e; ei bruubbelke oppe wang höbbe.
- broebelepeer** {*'broe:(b)/be/le/'peer*} (m.) [broebelepere] **iemand met een pokdalig gezicht**.
- broebeelig** {*'broe:(b)/be/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (van de huid) **bultig, vol bultjes, puistig, pokdalig, oneffen**. - ein ~ gezich höbbe.
- broed** {*'brôé:t*} (v.) [-e / bruudje {*'brûú:/tje*}] [N. bruid; D. Braut] **bruid**. - 'n sjoon ~; de ~ woor in 't wit. // **bruudje** {*'brûú:/tje*} (o.) [-s] **bruidje**. d'r lepe väöl ~s mit in de persesse; det is mich ein ~! (die zit vol kattekwaad).
- broeder** {*'broe:(d)/der*} of **broedder** {*'brôé:/der*} (m.) [~s] **(orde)broeder, ook verpleger**. - ~s en zusters.
- broedgom** {*'brôé:/de/gom*} (m.) [~s] **bruidegom**.
- broeder** {*'brôé:/der*}, zie **broedder**.
- broedsboekkae** {*'brôé:ts/boe:(k)/kèè*} of **broedsboekket** {*'brôé:ts/boe:(k)/ket*} (o.) [boekket] **bruidsboeket**.
- broedskleid** {*'brôé:ts/klei:t*} (o.) [kleid] **bruidskleed, bruidsjapon**.
- broedsmaedje** {*'brôé:ts/mèè/tje*} (o.) [-s] **bruidsmeisje**.

broedspaar

broedspaar {*'brôē:ts/paa:r*} (o.) [paar] **bruids-paar**.

broek {*broek*} (v.) [$\sim$ e / bruukske {*bruuk/ske*}]

1. **kloek, klokhen.** - 'n ~ mit kukes.
2. **mok-kende vrouw.**

broeke {*'brôē:/ke*} (ww.zw. 5a) **gebruiken, ver-bruiken.** - dae wage broek väöl benzien.

broekke {*'broe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (verg. **bronke, moekke, moetsje**) **mokken, wrevelig zitten te kijken.**

broelof {*'brôē:/lof*} of **broelef** {*'brôē:/lef*} (v.) [$\sim$ te] **bruiloft.** - 'n golj ~.

broelofsfees {*'brôē:/lofs/fees*} of **broelefsfees** {*'brôē:/lefs/fees*} (o.) [fees] **bruiloftsfeest.**

broemme {*'broe(m)/me*} (ww.zw. 2) **een brom-mend geluid maken, brommen.** - de kinjer zin aan 't ~ mit häör uitekes.

broen {*'brôē:n*} (bn.) [$\sim$ e {*'brôē/ne*}, broen {*brôēn*}, $\sim$ / $\sim$ der {*brôēn/der*}; $\sim$ s(te)] **bruin.** - broen vîrf; ~ beer (donker bier); get ~ vîrve; ~ zin van de zón; 'n ~ kefee.

broensig {*'brôēn/sig*} (bn.) [$\sim$ e, $\sim$ e, $\sim$] **bruinachtig.**

broese {*'brôē:/se*} (ww.zw. 6) [N. bruisen, D. brausen] **braisen.** - beer mójt good ~; dae lim-menaad broes; kiek oet det 't dich neet euver 't glaas broes.

broesj {*'broe:sj*} (v.) [$\sim$ e / bruusjke {*'bruu:sj/-ke*}] **broche.**

broewe {*'broe(w)/we*} (ww.zw. 4a) [N. brouwen, D. brauen] **brouwen.** - beer ~.

broewer {*'broe(w)/wer*} (m.) [$\sim$ s] **brouwer, bierbrouwer.**

broeweriej {*'broe(w)/we/'riē(j)*} (v.) [$\sim$ e / $\sim$ ke] **brouweijs.**

Brögke {*'brö:(G)/Ge*} (o.) **Brüggen** (dorp in Duitsland, net over de grens vanuit Swal-men).

broje {*'broo:/je*}, zie **baoje.**

brojer {*'broo:/jer*}, zie **brood.**

brok {*bro:k*} (m.) [brök {*brö:k*} of $\sim$ ke / bröks-ke {*brö:ks/ke*}] [N. brok; D. Brocken] **brok.** - 'ne ~ klej; det is van brök sjein gebouwd; $\sim$ ke veur de hóndj.

brök {*brö:k*} (v.) [brögke {*'brö:(G)/Ge*} / -ske] **brug.** - de ~ euver de Zjwaam; de sjteine ~; de Maas~ in Remunj; oeffene op de ~ en 't paerd.

broke {*'broo/ke*}, zie **braeke.**

brókkelke {*'brö:(k)/ke/le*} of **brokkelke** {*'bro:(k)-/ke/le*} (ww.zw. 1) **brokkelen.** - die mik brök-kelt erg.

brókkelig {*'brö:(k)/ke/lich*} of **brokkelig** {*'bro:(k)/ke/lich*} (bn.) [$\sim$ e, $\sim$ e, $\sim$ / $\sim$ er; $\sim$ s(te)] **brokkelig.**

brómabaer {*'bróm/bèér*} (m.) [baer] **brombeer.** - 'ne ~ kriege mit Sinterklaos; waat is det 'ne aje ~?

brómfiets {*'bróm/fie:ts*} (m.) [fiets] **bromfiets.**

brómme {*'brö(m)/me*} (ww.zw. 2) **brommen.** - ich heur 'n vleeg ~; de moter brómp zaach; hae mójt twee waake ~.

brómmer {*'brö(m)/mer*} (m.) [-s / brummerke {*'brö(m)/mer/ke*}] **brommer, bromfiets.**

brón {*'brón*} (v.) [$\sim$ ne] (N.) **bron** (verg. sjprunk). - ~ne van inkómste.

brónhelge {*'brón/he:l/ge*} (v.mv.) **akkermunt** (*Mentha arvensis*).

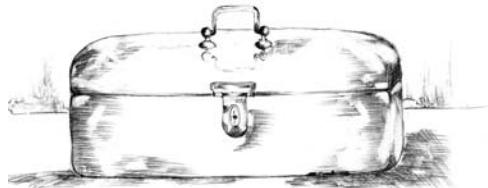
brónke {*'brö:ng/ke*} (ww.zw. 5a) (verg. **broek-ke, moekke, moetsje**) **mokken, wrevelig zitten te kijken.**

bróns {*'brö:ns*} (o.) [geen mv.] [N. brons; D. Bronze] **brons.**

brónsgreun {*'brö:ns/'chreun*} (bn.) [¹greun] **bronsgroen.**

brónze {*'brö:n/ze*} (bn.) **bronzen.** - 'ne ~ luch-ter.

brood {*broot*} (o.) [brojer {*'broo:/jer*} / breudje {*'breu/tje*}] **brood.** - waatv'r saort ~ is det?; wit ~, gries ~, zjwart ~; ~ en wien; zien ~ ver-dene; 't dageliks ~; (spec.) **zwartbrood.** - 'n

sjneej ~ en 'n sjneej mik; 'n bótram sónger ~. // **breudje** {*'breu/tje*} (o.) [-s] **broodje, kadetje.** - 'n ~ mit sjónk; ~s mit vleis en kees biej de kóffietafel; die weite noe ouch, waat ein ~ kos (*gezegd als een paar pas getrouwed is*); waat is det ein neuzel breudje (*onnozel wicht*)).

broodmesjien {*'broot/me/sjîē:n*} (o.) [²me-sjien] **broodsnijmachine.** - eder hoeshaje haaj vreuger ei ~.

broodmets {*'broot/me:ts*} (o.) [mets] **brood-mes.**

broodte {*'broo(t)/te*} (bn.) **van roggebrood.** - ~ pap; 'n ~ bótram.

broodtrómmel {*'broo(t)/trö(m)/mel*} (v.) [tróm-

- mel] **broodtrommel**.
- brooj** {*brooj*}, zie **braoje**.
- ¹**brook** {*brook*} (o.) [N. broek, D. Bruch] **broek-(land), drasland**. - in 't Brook langs de Zjwaam breujde väöl sjraeke.
- ²**brook** {*brook*}, zie **braeke**.
- broor** {*broor*} (m.) [breurs {*breurs*} / breurke {*breur/ke*}] [N. broer; D. Bruder] **broer, broeder**. - ich höb drie breurs. // **Broor** (als eig.m.) [Breurke {*breur/ke*}] **Broer, Broertje**.
- brozel** {*broo:/zel*} (v.) [~e / breuzelke {*breu:/zel/ke*}] [D. Brosamen] **(brood)kruimel**. - de ~e oet 't tafellake kloppe; de ~e opvaege; **opgedroogde mest**. - de koe haet de ~e nag aan de vót hange.
- brozele** {*broo:/ze/le*} (ww.zw. 1) **kruimelen**. - die taart brozelt erg.
- bruike** {*brui:/ke*} (ww.zw. 5a) **tot brekens toe buigen, forceren**. - kiek oet, doe bös mien-nen erm aan 't ~! // **zich ~: al te zeer recht-op lopen**. - dae miens bruik zich.
- brul** {*bru:l*} (bw.) **afgemat, moe**. - ich bön ~ gezaete.
- brulle** {*bru(l)/le*} (ww.zw. 1) **brullen**. - 'ne brullende leew; ~ van 't lache; ~ van de pien; hae zoot te ~ (te huilen).
- brumme** {*bru(m)/me*} (v.mv.) **brem(planten)** (*Sarothamnus vulgaris*) (verg. **pingsbloom, pingsterbloom**).
- brummebessem** {*bru(m)/me/'be:(s)/sem*} (m.) [bessem] **straatbezem**.
- brummestroek** {*bru(m)/me/sjtrôë:k*} (m.) [*sjtroek*] **bremstruik**.
- brummerke** {*bru(m)/mer/ke*}, zie **brómmer**.
- Brussels** {*bru:(s)/sels*} (bn.) [~e, ~e, ~] **Brussels**. - ~ lof (of louf); Brusselse keukskes; Brusselse kirmes (een soort koekjes).
- bruddje** {*brûü:/tje*}, zie **broed**.
- bruusjke** {*bruu:sj/ke*}, zie **broesj**.
- bubs** {*bu:ps*} (v.) [geen mv.] **bubs, troep, groep**. - de ganse ~ ging nao de vergadering nao 't Kjesjotje óm ein glaas beer te drinke.
- buige** {*bui:/ge*} (ww.st. 44) [N. buigen; D. bie-gen] **buigen**. - 'ne sjtaolkabel ~; g'r mótt (uch) deep ~; gebaoge sjtaon.
- ¹**buit** {*bui:t*} (v.) [geen mv.] [N. buit; D. Beute] **buit**.
- ²**buit** {*bui:t*}, zie ¹**bout**.
- buitje** {*bui:/tje*}, zie **bout**.
- buize** {*bui/ze*} (ww.zw. 6) **zwaar drinken, zuipen**. - ze höbbe de ganse nach ligke te ~.
- buizerd** {*bui/zert*}, ook **buzerd** {*bûü:/zert*}
- (m.) [~e of ~s] **buizerd** (*Buteo buteo*).
- bujel** {*buu(j)/jel*} (m.) [~s of ~e / ~ke] [N. buidel, D. Beutel] **buidel, buil**, in het algemeen een tas of zak van stof. - 'ne ~ kölse; geldj in de ~ doon (verg. klingerbujel); dae mit 't book en dae mit de ~ (de secretaris en de penningmeester); **balzak**. - emes ónger zienne ~ sjtampe; **kwajongen, vlegel, klootzak**. - ich zal dae ~ nag waal kriegel!
- buks** {*bu:ks*} (v.) [~e / ~ke] [N. buks; D. Büchse] **buks**. - op guutse sjete mit ein ~; ein windj~.
- bukse** {*bu:ks/ke*}, zie **bóks, buks**.
- bul** {*bul*}, zie ²**ból**.
- bulke** {*bul/ke*}, zie ¹ en ²**ból**.
- bumke** {*bum/ke*}, zie **bóm**.
- bummelke** {*bu(m)/mel/ke*} (o.) [~s] **bungel-tje, bengelend bolletje** (bijv. aan de rand van een tafelkleed).
- bunbunke** {*bun/bun/ke*}, zie **bónbón**.
- Bunde** {*bu:n/de*} (o.) **Bunde** (in Zuid-Limburg). - 't wich waerde nao ~ gesjtuurd óm aan te sjterke.
- bunj** {*bunj*}, zie **bóndj**.
- bumke** {*bum/ke*}, zie **bón**.
- bunker** {*bu:ng/ker*} (m.) [~s / ~ke] [N. bunker, D. Bunker] **bunker**. - in de Lank ligke nag ~s oet d'n oorlog.
- bunkere** {*bu:ng/ke/re*} (ww.zw. 1) (N.) **bunkeren**. - ze zote good te ~.
- burch** {*bu:ch*} (m. of v.) [~te] **burcht** (zie ook **borch, borg**). - 'ne dasse~.
- burerizing** {*bûü:/re/rûû/zing*} (v.) [ruzing] **burenruzie**.
- burg, burgs** {*burch(s)*}, zie **berge**.
- burgemeister** {*bu:r/ge/'mei:s/ter*}, zie **börge-meister**.
- burger** {*bu:r/ger*}, zie **börger**.
- burgeriej** {*bu:r/ge/'rië(j)*}, zie **börgeriej**.
- buro** {*buu(r)'/roo*}, zie **bero**.
- burske** {*bu:rs/ke*}, zie **bors**.
- burstelke** {*bu:rs/tel/ke*}, zie **börstel**.
- butelste** {*bûü:/tels/te*}, zie **boeteste**.
- buubbelke** {*buu(b)/bel/ke*}, zie **boebbel**.
- buuffet** {*buu(f)/fe:t*} (o.) [~te / ~je] **buffet**. - in de Zjwaan sjteit 'n sjoon aad ~; 'n kaad ~ besjettle.
- buufke** {*buu:f/ke*}, zie **boef**.
- buuj** {*bueuj*} (v.) [buje / ~ke] (N.) (zie **bies, sjoej**) **bui**. - d'r zin deze maondj nagal get buje gevalle; ich zoog de ~ al hange.
- ¹**buuk(ske)** {*buu:k(s/ke)*}, zie ¹**boek**.

buuk(ske)

²buuk(ske) {*bûû:k(s/ke)*}, zie **²boek**.

buukke {*buu:(k)/ke*}, ook **bökke** {*bö:(k)/ke*}

of **boekke** {*boe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. bukken; D. bücken] (gewoonlijk **zich ~ bukken**.

- ich móos mich ~ óm 't op te rape; geit 't neet, den boek 't mer (*het zal hoe dan ook doorgaan; toespeling op de woorden geit en boek*).

buun {*buun*} (v.) [geen mv.] [D. Bühne] **podium, toneel, verhoog**. - oppe ~ sjtaon; de Zank zóng oppe ~ in de zaal.

buur {*bûû:r*} (m.) [bure] (N.) **buur** (zie **naaber**) - v'r höbbe gooij bure; biej de bure op bezeuk gaon.

buurke {*bûû:r/ke*}, zie **¹ en ²boer**.

buurman {*bûû:r/man*} (m.) [man] (N.) (zie **naaber**) **buurman**.

buurt {*bûû:rt*} (v.) [~e / ~je] **buurt**. - ich blief biej dich in de ~; biej emes oet de ~ blieve; det is in de ~ van de kirk; 'n deftige ~.

buurte {*bûû:r/te*} (ww.zw. 7b) (N.) **buurten**. - kómt èns 'ne keer ~.

buurtvereniging {*bûû:rt/fe/re:/ni/ging*} of **buurtvereinigung** {*bûû:rt/fe/rei:/ni/ging*} (v.) [vere(i)niging] **buurtvereniging**.

buurvrouw {*bûû:r/vrouw*} (v.) [vrouw] (N.) (zie **naaberse**) **buurvrouw**.

buus {*bûûs*} (v.) [buuze {*bûû:ze*} / ~ke] [N. buis] **buis, pijp**. - 'n lektrise ~ of 'n lektries~; 'n ~ van de waterleijing; veur de ~ zitte (de T.V.); ook: **fles bier**.

buusjop {*buu:/sjop*}, zie **bösjop**.

buuske {*buu:s/ke*}, zie **¹ en ³boes**.

buusselke {*buu:(s)/sel/ke*}, zie **bössel**.

buut (*buu:t*) (v.) [~te / ~je] **kuip, tobbe, teil**. - de kinjer ginge saoterdes altied inne ~. // **de kuip waarin een buutteredner plaats neemt**, ook: **voordracht van een buutteredner**. - de ~ ingaon; 'n ~ bringe; 'n sjoon ~.

buuts {*buu:ts*} (v.) [~e / ~ke] **buil**. - hae haaj 'n ~ oppe kop wo d'r zich gesjtote haaj.

buuttemars {*buu(t)/te/ma:rs*} (m.) [mars] **buuttemars** (muziekstuk gespeeld bij opkomst en vertrek van een buutteredner).

buuttereedner {*buu:(t)/te/reet/ner*} (m.) [~s / ~ke] (D.) **buutteredner** (*iemand die met carnaval een komische voordracht houdt*).

buzerd {*bûû:/zert*}, zie **buizerd**.

C

C, c {see} (v.) [c's {sees}] de letter **C, c.** - det sjriefs se mit ein ~; 't CDA {see/dee/'ja}; ein cd {see/'dee}; de wc {wee/'see}; de cv {see/'vee} (*centrale verwarming*). // (de muzieknoot **c.** - det sjtök sjteit in ~ groot.

chemies {'chee;/mies} (bn., bw.) [chemise, chemise, ~] **chemisch.** - de chemise troep waerde door de Zjwaam aafgeveurd.

chloor {chloor} (m.) [geen mv.] **chloor.**

chronies {'chroo:/nies} (bn., bw.) [chronise, chronise, ~] **chronisch.** - 'n chronise krankheid; hae is ~ krank.

chroom {chroom} (m.) [geen mv.] **chroom.**

chroomfebriek {'chroom/fe/brie:k} (v.) [febriek] **chroomfabriek.** - 't ~ske loog oppe Hofakker.

D

D, d {dee} (v.) [d's {dees}] de letter **D, d.** // (als muzieknoot) **d.** - det sjtök sjteit in ~ klein.

daabs {daa:ps} (predicatief bn.) **dolgdedraaid, tureluurs.** - ich waerde d'r ~ van.

daacheliks {'daa/che/lik}s} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. dagelijks; D. täglich] **dagelijks.** - de ~e bezighede; 't ~ brood; de gezet kump ~; ~e zunj.

daag {daa:ch} (m.) [daag {daach}], tegenw. ook dage {'daa:/ge}; zie ook **daags** / daegske {dèèchs/ke}] [N. dag; D. Tag] **dag.** - det is ein versjil van ~ en nach; 't begint al ~ te waere; veur ~ en dauw; morge is 't vreug ~; 't waert 'ne grieze ~ vandaag; op klaorleechte ~; vanaovindj is 't d'n aovindj en morge is 't de ~, det ich dich besjaaeke maag; 't is kórt ~; de gezet kump edere daag; det is oppe ~ aaf ach jaor geleje; det wore nag èns daag!; watv're ~ höbbe v'r vandaag?; hae is dees daag {daach} (of: ein van dees daag) jäärig (*een dezer dagen*); ich herinner 't mich wie de ~ van gister; vandaag de ~ (*heden ten dage, tegenwoordig*); hoog daag {daach} (*kerkelijke feestdagen*); lang daag {daach} make; det gebeurt van mie laeves daag {daach} neet (*nooit van mijn leven*); zich 'ne vrieje ~ pakke; hae waert mit de ~ diekker; ich waer al 'ne ~ ajer; det dink haet baeter daag {daach} gekend; op ziennen aje ~ ging d'r nag op fekansie; veur de ~ kómme. // (tsw.) [als groet] **dag!** - goje ~!; ~ same!; hae zaet ós gënne goje ~ meer.

daagblaad {'daa:g/blaa:t} (o.) [blaad] (N.) (zie gezet) **dagblad.**

daagbook {'daa:g/book} (o.) [book] **dagboek.**

daagloon {'daa:ch/loon} (m. of o.) [loon] **dagloon.**

daags {daachs} (verbogen vorm van **daag daags, per dag.** - tweemaal ~. // ~ **drop: de dag erna, de volgende dag.** - ~ drop merkde v'r pas det veur det kwiet wore; ~ **teveure: op de voorafgaande dag.**

daagsame {'daa:ch/saa:/me} (tsw.) **goeden-dag!** (groet bij aanwezigheid van twee of meer personen).

daaguur {'daa:/gûür} in: **oppen ~ gaon: als**

dagloner werken.

daak {daa:k} (o.) [daker, tegenw. ook dake / daekske {'dèè:ks/ke}] [N. dak; D. Dach] **dak.** - 'n hoes mit ein Frans ~ (zie ook **kniedaak**); 'n plat ~; d'r lik sjnee op 't ~; 't ~ vèlt mich op mienne kop, zó sjtil is 't dao; doe kóns mich 't ~ op; det hoes haet ei golje ~ (er rust een hoge hypotheek op).

daakdröp {'daa:G/drö:p} (m.) [dröp] **druijpwater** (water dat van het dak naar beneden sijpelt). - ónger de ~ sjtaon.

daakhaas {'daa:k/haas} (m.) [haas] **dakhaas** (schertsende naam voor een kat).

daakkepel {'daa:(k)/ke/pel} (v.) [kepel] **dakkapel.**

daalder {'daal/der} (m.) [~s of ~] **daalder.** - hiej höbs se 'ne ~, gank nao de mert, koup ein koe (*uit een kinderversje*); doe�jend ~ kos 't dich (*uit een kinderliedje*).

daas {daas} (predicatief bn.) **met stomheid geslagen, beduuasd.** - ich böñ d'r gans ~ van.

daats {daats}, **daatsj** {daatjsj} of **daetsj** {dèètjsj} (m.) [geen mv.] **hoofd.** - hae sjloog 'n veur zienne ~.

daatse {'daat/se} of **daatsje** {'daa:tj/sje} (ww.zw. 6 of 3d) **meppen, petsen.** - ich daats d'r dich drek ein!

daatsj {daatjsj}, zie **daats.**

dabbe {'da(b)/be} (ww.zw. 5a) (met de poten, met de handen) **graven, krabben.** - de hóndj dabde in de grondj; 'n koel in de sjnee ~; **krabben, krauwen.** - zit neet zo in dien haort te ~.

dach, dachte {'da:ch(/te)}, zie **dinke.**

dadzele {'dad/ze/le} of **dadzjele** {'dad/j/zje/le} (ww.zw. 1) **slenteren, traag lopen, treuzelen.** - ze dadz(j)elde nao de keuke.

dae {dèè:}, soms **daen** {dèè:n} (vnw.) I. [m. dae of daen, verbogen naamval (*zelfst.*) dem {dem}, v. die {dîê(j)}, o. det {de:t}] 1. (aanw.vnw.) **die, dat.** - (bijv.) dae miens dao; daen angere miens; daen (of dae) diekke dao; die vrouw dao, det wich dao, die luuj dao; (*zelfst.*) dae kén ich neet; dem kén ich neet; dem höb ich det neet gezag; mit dem wil ich nieks te make höbbe; die kump oet Neel; det höb ich neet gezag. // zie ook **des.** 2. (bepalingaank.vnw.) **die, dat.** - (bijv.) dae keer det ich det gedaon höb; daen diekke, dae hiej net sjtóng; die vrouw die det gezag haet; det hoes det dao sjteit; (*zelfst.*) dae det gedaon haet, dae mójt hiej kómme; ich höb dem dae

det gedaon haet, sjtraof gegaeve; die die daobiej wore, höbbe det bevestig. **II.** **1.** (betr. vnu. met antecedent niet ingesloten) [m. dae of daen, met voorzetsets waem {wèèm} of wo(-) {woo:(-)}, v. die {dië(j)}, met voorzetsets waem of wo(-), o. det {de:t}, met voorzetsets wo(-)] **die, welke, dat.** - de jóng dae det gedaon haet; de miens mit waem (womit) ze getrouwed is (ook: wo ze mit getrouwed is); de vrouw die ich daø gezeen höb; de vrouw mit waem (womit) hae getrouwed is; 't hoes det daø sjteit; 't hoes wo-in v'r wone (ook: wo v'r in wone). **2.** (betr. vnu. met ingesloten antecedent) [m. dae, daen of waem {wèèm}, v. die, o. waat {waa:t}] **die, wie, wat.** - dae (of waem) zó get zaet, is gek; dae(n) (of waem) ich det gegaeve höb, móet 't good beware; die hiej gepoets haet, móet 't nag èns euverdoon; waat dae zaet, is neet waor.

daege {'dèè:/ge}, ook **dege** {'dee:/ge} (m.) [-s] **degen.**

daegene {dèè:/'gee:/ne} (ook **daegenige** {dèè:/'gee/:ni(g)/ge})(bepalingaankondigend vnu.) [vr. diegeen {dië/'geen}, o. det-gene {de:t/'chee:/ne} of detgeen {de:t/-'cheen}, mv. diegene {die/'gee:/ne}] **degene, diegene-ne.** - daegene dae, diegeen die det gezag haet; detgene (of detgeen) waat dae gezag haet.

daegske {'dèèchs/ke}, zie **daag.**

1daeve {'dèè:/ke} (m.) [-s] **deken** (geestelijke). - de ~ van Weert.

2daeve {'dèè:/ke} (v.) [-s / daekske {dèè:k/ske}] **deken.** - de ~s op 't bèd ligke; 'n daekske veur oppe weeg; ónger de ~s kroope; mit emes ónger ein ~ ligke (dezelfde mening toegedaan zijn).

daekesjteek {'dèè:/ke/sjtee:k} (m.) [sjteek] **festonneersteek** (een bepaalde naaistEEK in zigzagvorm). - get mit de ~ aafwirke.

daekske {'dèè:ks/ke}, zie **daak, 2daeve.**

1Daen {dèèn} (eig.m.) [-ke] **Daniël.**

2daen {dèè:n}, zie **dae.**

Daenjel {'dèè:/njel} (eig.m.) [-ke] **Daniël.**

daes {dèè:s} (v.) [daeze {dèè:/ze} / ~ke] **daas, brems** (bloedzuigende vlieg, gewoonlijk Tabanus-soorten) (verg. **sjeldaers**). - de kuuj höbbe las van daeze.

daetsj {dèètsj}, zie **daats.**

dage {'daa/ge} (ww.zw. 5a) (N.) **dagen.** - 't beginnt mich te ~.

dale {'daa/le} (ww.zw. 1) (N.) (zie **ómleeggaon,**

ómleegkómme) dalen. - 't vleegtuug is aan 't ~; de prieze gaon ~.

dalik {'daa/lik} (bw.) [N. dadelijk] (zo) **dadelijk, aanstonds.** - ich kóm ~; kiek oet, ~ vèls se d'rin!

1dam {dam} (m.) [-me / demke {'dem/ke}] **dam, dijk.**

2dam {dam} (v.) [-me] **dam** (bij het damspel). - 'n ~ haole.

dambord {'dam/bort} (o.) [bord] **dambord.**

dame {'daa/me} (v.) [-s / ~tje] [N. dame; D. Dame] **dame.** - ~s en here; apaarte kamers veur de ~s; 'n Hollandse ~; 'n deftige ~; 't is al 'n heel ~; wie ein ~tje sjtapde 't wich rónđj.

damesblaad {'daa/mez/blaa:t} (o.) [blaad] **damesblad.**

damestwallet {'daa/mes/twa(l)/let} (o.) [twallet] **1. damestoilet** (W.C.). **2. damestoilet** (feestelijke kleding).

damme {'da(m)/me} (ww.zw. 2) **dammen.**

damp {da:mp} (m.) [-e] [N. damp; D. Dampf] **damp.** - d'r kwaam heel get ~ van det vuur aaf; de ~ sjloog d'r vanaaf.

damp {'da:m/pe} (ww.zw. 5a) [N. dampen; D. dampfen] **dampen.** - 't aete sjtóng te ~ oppe taofel.

damsjpel {'dam/sjpel} (o.) [sjpel] **damspel.**

danig {'daa/nich} (bw.) (N.) (zie **sjentjig**) **danig.** - hae woor ~ aan 't opsjöppé; ~ sjlech waer.

dank {da:ngk} (m.) [geen mv.] **dank.** - sjtank veur ~.

dankbaar {'da:ngG/baar} (bn.) [dankbare, dankbare, ~ / ~der; ~s(te)] **dankbaar.** - ich bön uch ~ det g'r det gedaon höbt.

danke {'da:ng/ke} (ww.zw. 5a) [N. danken; D. danken] **danken.** - ich dank de luuj die de vereniging gehólpe höbbe; (det) dank dich de koekkoek. // (tsw.) **dank u.** - kinjer, g'r móet ~ zègke, es d'r uch get guf; nae ~, det hoof ich neet.

dans {da:ns} (m.) [-e / denske {'de:ns/ke}] [N. dans; D. Tanz] **dans.** - moog ich deze ~ van uch?

danse {'da:n/se} (ww.zw. 6) [N. dansen; D. tanzen] **dansen.** - de fokstrot ~; tizzenaovindj is d'r weer ~ in de zaal.

dansfloer {'da:ns/flôér} (v.) [¹floer] **dansvloer.**

dao {daø} **I.** (bw.) **daar.** - ~ sjteit 'ne paol; ~ kóm ich net vanaaf; ~ gaon ich drek haer; ~ höbs se-n-'m eindelik; ~ woor èns eine keuning; noe zin v'r eindelik ~ (ter plaatse, aan-

daao-aan

gekomen); ~ zin luuj die get anges zègke (*er zijn*); alle lede wore ~ (*waren aanwezig*); ~, ~ höbs se die geldj! II. [verbonden met voorzetsets: *aanw.vnw.*] **daar**; (zie ook daao-aan, dao-achter, daodoor, enz.). - ~ kumps se waal achter; ~ höb ich noe gènne tied veur; ~ kan d'r neet vanaaf blieve; ~ doon ich neet aan mit; ich ging neet ~ op aan (*in die richting*).

daao-aan {'dao/'aan of 'dao/'aa:n}, verg. **draan** (bw.) **daaraan**. - 't hóng ~; 't zoot ~ vas; wie kan ich ~ kómme?; det kóns se ~ zeen; höbs se ~ gedach?

dao-achter {'dao/'a:ch/ter}, verg. **drachter** (bw.) **daarachter**. - hae leep ~; det lik ~; **ginds, daarginds**. - ~ vinjs se waal get hout; zuus se 'm neet?, hae löp ~.

daobiej {'dao/'bié:j} (bw.) **daarbij**. - wie kumps se ~?; ~ kump nag, det ich 'm gaar neet kén; ich laot 't ~.

daod {daot} (m.) [geen mv.] **daad**. - get oppen ~ doon (*op stel en sprong*).

daodoor {'dao/'doo:r} (bw.) **daardoor**. - ~ kónne v'r neet nao binne; det kump ~.

daoduje {'dao/dúú/je} (ww.zw.) [duje] **onder de neus wrijven**. - dae kreeg det op 'n nette meneer daogeduudj.

dao-euver {'dao/'eu:/ver}, verg. **dreuver** (bw.)

daarover. - ich kan ~ haer kieke; ~ waert neet gekald.

daohaer {'dao/'hèè:r}, verg. **d'rhaer** (bw.) **daarheen**. - v'r gaon same ~.

dao-in {'dao/'in}, verg. **drin** (bw.) **daarin**.

daol {daol} (m.) [geen mv. / däölke {'däö'l/ke}] [D. Dohle] (meestal als verkleinwoord) **kauw**

(*Corvus monedula*). - 'n taam däölke; v'r höbbe däölkes in de sjouw zitte.

daomit {'dao/'mi:t}, verg. **d'rmit** (bw.) **daar-**

mee. - ~ kóns se neet vèsse; en ~ oet!; **met hem, met haar**. - daomit höb ich al èns ruzing gad.

daonaeve {'dao/'nèè:/ve}, verg. **d'rnaeve** (bw.) **daarnaast, daarlangs**. - det hoes ~ is te koup; **naast hem, naast haar**. - ~ gaon ich neet zitte.

daonao {'dao/'nao} (bw.) 1. **daarna**. - v'r gaon eers nao de mès en ~ moogs se nao de kirmes. 2. **daarnaar**. - ze kiek ~ oet.

dao-oet {'dao/'ôë:t}, verg. **droet** (bw.) **daaruit**. - doe kóns ~ keze.

dao-órm {'dao/'óm} (bw.) **daarom** (verg. **daar-róm** en **dróm**). - doot det lepke mer ~; ~ gaef ich nieks.

dao-ónger {'dao/'ó/nger}, verg. **drónger** (bw.) **daaronder**. - ~ kóns se dich sjule; **ginds beneden**. - es se op dae berg sjteis, zuus se ~ 'n heel deil klein dörpkies ligke.

dao-op {'dao/'o:p} [verg. **daorop**] (bw.) **daar-op**. - ~ kóns se neet zitte.

dao-opaan {'dao/o(b)/'baan}, verg. **dropaan** (bw.) **daarheen, daar naar toe, naar die kant, in die richting**.

däör {däör}, zie **daore** en **däöre**.

1**daore** {'dao:/re} (m.) [däör {däör} / däörke {'däör/ke}] [N. dooier; D. Dotter] **dooier**. - aet neet te väöl ejer, want den sjataek dich de däör [een woordspeling met **2daore**].

2**daore** {'dao:/re} (m.) [däör {däör} of ~ / däörke {'däör/ke}] **doorn**. - sommige roze höbbe väöl däör; kiek oet veur de däör es se braomele plöks.

däörehèk {'däö:/re/'hè:k} (v.) [¹hèk] **doornhaag**.

daoreuver {'dao/'reu:/ver}, zie **dao-euver**.

daorobbes {'dao/'ro(b)/bes} (bw.) **daarheen, in die richting, naar die kant**.

daoróm {'dao/'róm} (bw.) **daarom**. - ze is krank en ~ kump ze neet; 't is juus ~ det ze det zègke.

daorop {'dao/'ro:p}, verg. **drop** (bw.) (ook: **daorobbes, dao-opaan**) **daarheen, daar naar toe, naar die kant, in die richting**. - geis se mit ~?

daotaenge {'dao/'tèè:/nge} (bw.) **daartegen**. - zit 't mer ~; ~ is nieks te beginne. // **daarentegen**. - hae zuut d'r weus oet, hae is ~ erg vruntjelik.

daovan {'dao/'van}, verg. **d'rwan** (bw.) **daarvan**. - ich weit nieks ~; ~ kóns se krank waere.

- daoveur** {'dəʊvʊər}, verg. **d'rveur** (bw.)
daarvoor. - 't sjteit prónt ~; ~ laote v'r 't neet. // **daarvoor, tevoren.** - det wiste v'r ~ al. // **ginds.** - ~ is 't gebeurd, neet hiej.
- 1das** {da:s} (m.) [~se of des / deske {'de:s/ke}] (N.) **das, sjaal.** - doot dich 'ne ~ óm, 't is kaad. // **stropdas** (zie **sjlieps**).
- 2das** {da:s} (m.) [~se of des / deske {'de:s/ke}] **das** (dier) (*Meles meles*) (verg. **verkesdas**).
- dasseburch** {'da:(s)/se/bu:rch} (m. of v.) [burch] **dassenburcht.** - in Zjwame zin heel get ~te te vinje.
- datem** {'daa/tem} (m.) [~s] **datum.**
- davere** {'daa:/ve/re} (ww.zw. 1) [N. daveren]
daveren, dreunen. - hae saarsde op die deur det 't daverde; 't ganse hoes daverde van die sjlaeg.
- daverwaat** {'daa:/ver/waa:t} (m.) [geen mv.] **slag** in een zeis. - ~ in de zaeg höbbe.
- dazele** {'daa:/ze/le} (ww.zw. 1) **duizelen, draaien.** - 't dazelde mich inné kop; ich sjtóng te ~ op mien bein; 't dazelde mich veur mien ouge.
- dazelechtig** {'daa:/ze/le:ch/tich} of **dazelig** {'daa:/ze/lig} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **duizelig, draaierig.** - ich veul mich get ~ inné kop.
- de** {de, te na ch, f, k, p, s, sj, t; tje na tj} [soms ook **d'n** {den}; zie ook **mitte, oppe, vanne**] (bep.lidw., m., v. en mv.) [N. de; D. der] **de.** - ~ man, ~ vrouw, ~ kinjer; ~ Boekkoel; ~ Ruiver; d'n heer, d'n aadjste; D'n Haag; op d'n doer.
- dee** {dee:} (aanw.vnw.) **deze.** - veur ~ keer moogs se mit.
- deef** {deef} (m.) [deve {'dee:/ve} / ~ke] [N. dief; D. Dieb] **dief.** - 'nen ~ kump nagal gaer sjnachs. // (bij kruidachtige gewassen) **dief, okselscheut.** - d'r zitte deve aan de tomate.
- deej** {deej}, zie **1doon.**
- deem** {deem} (v.) [deme {'dee:/me} / ~ke] **tepel.** - de deme van 'n ujer.
- deenblaad** {'deen/blaa:t} (o.) [blaad] **dien-blad.**
- deens** {deens} (m.) [~te] [N. dienst; D. Dienst]
dienst. - dao höbs se mich eine ~ mit beweze; de ~te zin es op zónjig; ónger ~ zin; in ~ gaon; in ~ zin van de notaris; feertig jaor ~; ~ höbbe van ach toet vief; det duit ~ es aaf-sjloeting; waem maak hiej de ~ oet?
- deensmaag** {'deens/maach} (v.) [²maag] **dienstmaagd.**
- deensmaedje** {'deens/mèè/tje} (o.) [maedje] **dienstmeisje.**
- deep** {deep} I. (bn., bw.) [depe, depe, ~ / deeper {'dee:/per}; ~s(te) {'dee:p/s(te) of 'deep/-s(te)}] **diep.** - ~ water; 'n depe koel; 'ne depe sjnats; 'ne depe tejjer; de kas is 'n halve mae-ter ~; ~ in de sjöldj zitte; 'n depe sjtum; 'ne depe bas; ~ könne zinge; ~ naardinke. II. (o.) **het diepe** (gedeelte van het zwembad). - ich moog al in 't ~.
- deepde** {'deeb/de} of (tegenw.) **deepte** {'deep/-te} (v.) [~s] **diepte.**
- deer** {deer} (o.) [dere {'dee:/re}] **dier** (alleen overdr.). - lekker ~ des se bös!; lillik ~!; nut ~!
- dees** {dees}, zie **deze.**
- deesdaag** {deez/'daach} (bw.) **een dezer dagen.** - ich kóm dao ~ waal èns nao kieke.
- deesdes** {'dee:z/des} (bw.) **dinsdags, op dinsdag.**
- deesdig** {'dee:z/dich} (m.) [~e] **dinsdag** (zie ook **dinsdig**).
- deftig** {'def/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **deftig.** - ze kump oet ein ~e femielie; 'n ~e begrafenis; 'n ~ hoes; v'r höbbe dao heel ~ gegaete; doe hoofs neet zó ~ te doon.
- dege** {'dee:/ge}, zie **daege.**
- degelik** {'dee:/ge/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **degelijk.** - det zin ~ke luuj; hae kump oet 'n ~ke femielie; det zit ~ inein; ich höb det dich waal ~ gezag.
- degene** {de/'gee:/ne} (bepalingaankondigend vnw.) [o. 'tgeen {et/'cheen}] **degene** (zie **daegene**) (gevolgd door een betr.vnw.), o. **hetgeen** (niet gevolgd door een betr.vnw.). - degene dae det gezag haet, is gek; 'tgeen d'r gezag haet, begriep ich neet gans.
- deh** {de} (tsw.) **daar!, ziedaar!, kijk!, kijk 'ns aan!, nou!, welnu!** - ~!, det is vaerdig!; ~!, dao bön ich!; ~ den, 't is vaerdig!
- deig** {dei:ch} (m.) [geen mv.] [N. deeg; D. Teig] **deeg.**
- deigmólj** {'dei:ch/mólj} (v.) [mólj] **baktrog, meetrog, mengbak** voor deeg.
- deigrólj** {'dei:ch/rólj} (v.) [²rólj] **deegroller.**
- deik** {dei:k}, zie **2diek.**
- deil** {dei:l} (o.) 1. [~e / ~ke {'deil/ke}] **deel.** - get in twee ~e verdeile; 't grutste ~ van de tied; 'n ~ daovan kan weg; hae haet zien ~ mitgekrege; atome zin heel klein ~kes. 2. [geen mv.] **'n ~, 'n heel ~, een boel, een heleboel.** - 'n (heel) ~ luuj könne det gaar neet; dao zitte 'n heel ~ foute in.

deile

deile {‘dei:/le} (ww.zw. 1) [N. delen; D. teilen] **delen.** - det zal gedeild mótte waere; emes dood ~ (*iemand bij het verdelen niets geven*); get in twee sjtökke ~; vermenigvuldige en ~; teen gedeild door twee is vief.

deiling {‘dei:/ling} (v.) [~e / ~ske] **deling.**

deilname {‘dei:l/naa:/me} (v.) [geen mv.] (N.) **deelname.** - de ~ aan det kónkoer woor neet groot.

deilnumme {‘dei:l/nu(m)/me} (ww.st.) [num-me] **deelnemen.**

deilnumming {‘dei:l/nu(m)/ming} (v.) [geen mv.] (N.) **deelneming.**

deivel {‘dei:/vel} (m.) [~s / ~ke] **duiveltje, rakkér, deugniet.** - des aavel 'ne ~! / ook: haol dich d'r ~! (D. *hol dich der Teufel*).

deje {‘dee:/je}, zie ¹doon.

dèkke {‘dè:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **dekken.** - (overg.) de taovel ~; 't bëd ~; de sjtier dèk de koe; (onoverg.) die vèrf dèk neet good.

dèksel {‘dè:k/sel} (m.) [~e of ~s / ~ke] **deksel.** - de ~ oppe kaetel doon; de ~ oppe naas kriegen; pot wie ~ (*het is om het even*). // (uit deeg gebakken) **afdekking, deksel** van een vlaai. // **bekken** (slaginstrument). - hae hodje oppe ~s.

dèksele {‘dè:k/se/le} (ww.zw. 1) **afranselen, slaan, op z'n kop geven.** - dae kreeg ze gedèkseld.

delana {de/laa/naa} (bn.) uit een bepaald soort wollen tricotweefsel vervaardigd (oorspr. een merknaam). - 'n ~ kinjerklèdjé; hae haaj 'n ~ zjwumbóks.

dem {dem}, zie **dae I.**

demke {dem/ke}, zie ¹dam.

demmele {‘de(m)/me/le} (ww.zw. 1) (met de voeten) **vasttrappen** (zie **aandemmele**); **trappelen, ongedurig heen en weer lopen.** - waat sjteis se te ~, móos se döks nao 't huuske?

demmeleer {‘de(m)/me/leer} (m.) [~s / ~ke] **onrustig iemand, ongedurig iemand.** - dae zit, is gènné ~.

¹den {den} (m.) [~ne / ~ke] **den** (*Pinus sylvestris*), ook **spar** (*Picea excelsa*) (zie **kersden**). - ónger ~ne gruijt neet väöl; hae haet zich 'n sjtök ~ne gezat óm ze es kersbuim te kónne verkoupe.

²den {de:n of den} I. (bw.) **dan.** - es ich ~ teminste tied höb; es se jäörig bös, ~ kries se 'n fietske; eers kump de pesjtoor en ~ de mèssdeenders; is det waor? mer ~ haet d'r

geliek!; es se ~ toch kumps, bring ~ get appelle mit; en dae ~?; en waat ~ nag?; waat is det ~ noe? II (vw.) **dan** (zie **es**). - det is meer ~ ich gedach haaj; ze doon nieks ~ good; det is get anges ~ waat se gister gezag höbs.

dèn {dèn} of **din** {din} (m.) [~ne / ~ke] **deel, dorsvloer.**

dendere {‘de:n/de/re} (ww.zw. 1) **denderen.** - de trein denderde langs; hae sjtóng te ~ van gif.

dendie {‘de:n/diē} (m.) [~s] **dandy.**

dene {‘dee/ne} (ww.zw. 1) [N. dienen; D. dienen] **dienen.** - wo deent det veur?; ich höb biej de landjmach gedeend; de mès ~; óm uch te ~.

denne {‘de(n)/ne} (bn.) **dennen, vuren.** - 'ne ~ balk.

dennebós {‘de(n)/ne/bó:s} (m., tegenw. ook o.) [bós] **dennenbos.**

denneboum {‘de(n)/ne/bou:m} (m.) [boum] **dennenboom.**

denneknoep {‘de(n)/ne/knoe:p} (m.) [knoep] **dennenappel.**

dennenaolj {‘de(n)/ne/naolj} (v.) [naolj] **den-nennaald.**

denske {‘de:ns/ke}, zie **dans.**

derde {‘de:r/de} (rangtelw.) **derde.** - veur de ~ keer; oppe ~ van de maondj; hae is ~ gewaore; de Derde Orde.

derds {de:rts} (predicatiel bn., bw.) (als) **derde.** - waem is ~ gewaore?; hae is 't ~ binnege-kómme.

derf {de:rif} (m.) [geen mv.] **drab, derrie; tenenkaas; talglaag** op de huid.

derm {de:rm} (m.) [derm {derm} / ~ke {‘derm/-ke}] [N. darm; D. Darm] **darm.** - de derm van ei verke; de blinje ~; las höbbeh van zien derm; mien derm rammele mich; waat bös doe 'ne sjmale ~ (*een mager persoon*).

derteen {‘de:r/teen of de:r/’teen} (hoofdtelw.) **dertien.** - ~ is 't óngelöksgetal.

derteende {‘de:r/teen/de of de:r/’teen/de} (rangtelw.) **dertiende.** - oppe ~ vanne maondj.

dertig {‘de:r/tich} (hoofdtelw.) **dertig.**

dertigste {‘de:r/tichs/te} (rangtelw.) **dertigste.**

¹des {de:s} (vw.) [nevenvorm van ²det, vóór doe en se] **dat.** - meins se ~ se (of det se) det kóns?; ~ se (of det se) det mer good wèts!; lillikke vlaegel ~ se (of det se) bös!; ~ (of dets) doe det neet wis, verwónjert mich neet.

²des {de:s} (bw.) **des.** - det is ~ te erger.

- ³**des** {de:s} (bw.) **in dat geval.** - ich gaon mit, mer ~ móos doe ouch mitgaon.
- ⁴**des** {de:s} (samentrekking van *det* is) **dat is.** - ~ ech get veur dich; ~ neet waor.
- ⁵**des** {de:s}, zie ¹**das** en ²**das**.
- desember** {dee/'sem/ber} (m.) **december.**
- desjnach** {de/'sjna:ch}, zie **tisnach.**
- deske** {'de:s/ke}, zie **das.**
- dessaer** {de(s)/'sèèr} (m. of o.) [~s] **dessert.** - v'r höbbe dao 'ne lekkere (of 'n lekker) ~ gekrege.
- ¹**det** {de:t}, zie **dae.**
- ²**det** {de:t} (vw.) [zie **des**, **dets**] [N. dat; D. daß] **dat.** - ich weit ~ det neet waor is; 't is zó kaad, ~ mich de henj aafvreze; hae duit zien bës ~ d'r euvergeit; Peer haad de hónđi vas, ~ d'r mich neet biet (*uit een kinderliedje*); ~ se (of des se) det mer good wëts!; lillikke vlaegel ~ se (of des se) bös!; det móch eigelik waal neet, mer det 't (den)! (*het doet er niet toe!*). // (vaak als 'overbodige' toevoeging achter vñw. of bw.) ich weit neet, waem ~ det gezag haet (*ik weet niet, wie dat gezegd heeft*); 't maak niéks oet, wo ~ se haer bels (*het doet er niet toe, waarheen je belt*); zèk mich 'ns, wie ~ se det zaes op zien Ingels (zag mij eens, hoe je dat in het Engels zegt) (zie **woot**, ²**wiet**).
- detgeen** {de:t/'cheen}, **detgene** {de:t/'chee:/ne}, zie **daegene.**
- dets** {de:ts} (vw.) [nevenvorm van ²**det**, vóór doe] **dat.** - ~ (of des) doe det neet wis, verwónjert mich neet.
- deug** {deuch} (v.) [~de] **deugd.** - 'ne miens haet ~de en óndeugde; det duit mich ~ (*dat doet me goed*); gèn ~ doon (*zich niet goed voelen, lusteloos zijn, bezorgd zijn*); doe móos de ~ in 't midde laote.
- deugeneet** {deu:/ge/neet} (m.) [deugenete / ~je] **deugniet.**
- deuj** {deuj} (m.) [geen mv.] **dooi.** - d'r zit ein-delik ~ inne lóch.
- deuje** {'deu/je} (ww.zw. 3b) **dooien.** - 't is flink aan 't ~.
- ¹**deuk** {deuk}, zie ¹**dook.**
- ²**deuk** {deu:k} (m.) [~e / ~ske] (N.) **deuk** (zie **dumpel**, **blöts**). - 'ne ~ inne bumper höbbe.
- deukske** {'deuks/ke}, zie ¹**dook.**
- deun** {deun}, zie ²**dun.**
- deunbiej** {deun/'biè:j}, zie **dunbiej.**
- deunderbiej** {deun/der/'biè:j}, zie **dunderbiej.**
- deur** {deu:r} (v.) [~e / ~ke] **deur.** - doot de ~

- toe; de ~ aope laote sjtaon; achter de ~ sjtaon te loestere; det duit de ~ toe!; de sjaleboer ging mit de fikseker naeve de ~.
- deurgaat** {'deu:r/gaa:t} of **deursgaat** {'deu:rs/-gaa:t} (o.) [gaat] **deuropening.** - hae bleef in 't ~ sjtaon.
- deurknoep** {'deu:r/knoep} of **deursknoep** {'deu:rs/knoep} (m.) [knoep] **deurknop.**
- deuske** {'deus/ke}, zie **doos.**
- deve** {'dee/ve} (ww.zw. 5a) **dieven, van dieven ontdoen.** - de temate mótte gedeef waere.
- deze** {'dee:/ze} (aanw.vnw.) (zie ook **dee**) [~, dees {dees}, dit {di:t}] **deze, dit.** - ~ miens, dees vrouw en dit wich; dees kinjer; ich kwoom van ~ kantj; veur ~ keer; biej dees gelaegenheid; wils se dit of det?; dit vinj ich baeter.
- dialek** {die(j)/ja'a/le:k} (o.) [~te] **dialect.** - 't Zjwaams is een Limburgs ~.
- dich** {di:ch} (pers.vnw.) [D. dich] [verb.vorm van ³**doe**] **jou, je.** - det haet d'r ~ toch gegaeve?; kóns se ~ det nag herinnere?; bedoot ~ get!; ich höb ~ dökker gezeen; mit ~ sjpeel ich neet meer; det hink van ~ aaf.
- ¹**die** {die:}, zie **dien.**
- ²**die** {dîê(j)}, zie **dae.**
- diegeen** {diê/'geen}, **diegene** {diê/'gee:/ne}, zie **daegene.**
- ¹**diek** {die:k} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **dik.** - 'n ~ke plank; 'ne ~ke miens; 'n ~ke kóntj; van sjpek aete waers se ~; ~ke soep; dao haet d'r ein ~ke bótram aan; de sjtómste boere höbbe de ~ste aerpel; doe móos dich neet zo ~ make!; zich ~ke bein make (*zich druk maken*); veur det werk kriegs se 'n ~ke zès; 't is weer ~ aan tösse die twee. // (zn.) (m.) 'ne diekke, (v.) 'n diekke (*een dikkerd*).
- ²**diek** {dîê:k} (tegenw. ook **deik** {dei:k}) (m.) [~e / ~ske] **dijk.** - de Prinsediek (*weg in Reuver, parallel aan de Duitse grens*).
- diekde** {'dieG/de} of **diekte** {'die:k/te} (v.) [~s] **dikte.** - die plenk höbs se in twee ~s.
- diekdoon** {'dieG/doon} (ww.st.) [doon] **dikdoen, opscheppen.**
- diekke** {'die:(k)/ke} (ww.zw. 5a) 1. **dikken**, **dik worden.** - biej gruijzaam waer diekke de krótte good. 2. (kaartterm, spec. bij het heuge) **opwaarderen, het puntental verhogen.**
- diekkigheid** {'die:(k)/kich/(h)eit} (v.) [geen mv.] **dikheid, dikte.** - hae kós van ~ bienao nimmeer renne; det is dao ein ~ óngerein

diekkop

(innige verstandhouding).

diekkop {die:(k)/ko:p} (m.) [kop] **dikkop**, **koppig persoon**; ook: negatieve benaming van rijke of invloedrijke personen. - dae ~ bedurf hiej alles. // 'ne döbbele ~ (de acht bij het kienien).

diekte {'die:k/te}, zie **diekde**.

Dieel {diel} (eig.v.) [~ke] **Odilia**.

dien {die:n} (bez.vnw.) [dienne {'die(n)/ne} of diene {'dié:ne}, soms die {die:}, dien {dien}, soms die {die:}, ~ {die:n} of die {die:}] **jouw**. - dienne pap, dien mam, dien kinjer; die vader, die moder, die wich; des neet dienne fiets; dien hoes of die hoes.

dient {die:nt} [verb. vorm van **dien**] 't ~: **het jouwe**. - doe mós 't ~ biej dich haje.

diezzel {'die(z)/zel} (m.) [geen mv.] **diesel**. - ~ tenke; dae wage llop op ~. // (m.) [~s / ~ke] **dieselauto**, **dieselwagen**. - mit 'ne ~ rieje.

diksjenaer {di:k/sje/'nèér} (m.) [~s / ~ke] (F.) **diccionaire**, **woordenboek**.

diktee {di:k/'tee} (o.) [~s] **dictee**.

dimleech {'dim/leech} (o.) [leech] **dimlicht**.

dimme {'di(m)/me} (ww.zw. 2) (N.) **dimmen**. - 'ne taengeliger, doe mós ~!; efkes ~ (kalm-aan doen).

din {din}, zie **dèn**.

dinamiet {die(n)/naa/'mie:t} (m.) [geen mv.] **dynamiet**.

dinamo {die(n)/*naa/moo} (m.) [~s] **dynamo**. **dinee** {die(n)/*nee} (m.) [~s / ~ke] (F.) **diner**.

- die krege 'ne sjone ~ aangebaajo.

dinges {'di/nges} (verb. vorm van **dink**) **dinges**.

- det haet ~ gezag, wie hèt d'r ouch alweer?

dink {di:ngk} (o.) [dinger {'di/ngr} / dingske {'ding/ske}] **ding**. - wo is det ~ gebleve?; v'r höbbe dao allerleij dinger gezeen; wie wirk det ~?; ich mótt dich nag twee dinger zègke; det wich is toch zón lekker ~.

dinke {'di:ng/ke} (ww.onr. 28) [N. denken; D. denken] **denken**. - doe mós neet ~, mer doon!; dink det mer neet!; dao zal ich èns euver ~; ich dink det d'r morge kump; hae dach 'm te sjlum aaf te zin; dao kóns se dich heel get biej ~; g'r mótt aan eure hood ~; dao mótt ich neet aan ~!.

dinsdes {'di:nz/des}, zie **dinsdigs**.

dinsdig {'di:nz/dich} (m.) [~e] **dinsdag** (zie ook **deesdig**).

dinsdigs {'di:nz/dichs}, ook **dinsdes** {'di:nz/-des} (zie ook **sjinsdes** en **sjeesdes**) (bw.) **dinsdags**.

direk {die(r)/*re:k}, zie **²drek**.

direksie {die(r)/*re:k/siē} (v.) [~s] **directie**.

directeur {die(r)/re:k/'teur} (m.) [~e of ~s] **directeur**. - de ~ van 't bedrief; de harmenie haet 'ne nuje ~ (dirigent).

disselboum {'di:(s)/sel/bou:m} (m.) [boum] **disselboom**.

distel {'di:s/tel} (v.) [~e of ~s / ~ke] **distel** (allerlei soorten, spec. *Cirsium arvense*).

dit {di:t}, zie **deze**.

divan {'die(v)/van} (m.) [~s] **divan**.

diverze {'die(v)/ver/ze} (bn.mv.) (N.) **diverse**. - ~ luuj höbbe mich det vertèld.

d'n {den}, zie **de**.

do {doo} (v.) [do's] **do** (muziekknot).

dob {do:p} (m.) [dobbe {'do(b)/be}] **priktol**, **werptol**.

dobbe {'do(b)/be} (ww.zw. 5a) **tollen**, **de priktol werpen**.

döbbel {'dö(b)/bel} of **döbbel** {'do(b)/bel} (bn., bw.) [~e, ~, ~] [N. dubbel; D. doppelt] **dubbel**. - de ~e pries betale; rame mit ~ glaas; 'n ~ bóttram; 'n ~ deur; 'ne ~e wiskie; 'ne ~e diekkop; dae poszegel höb ich ~; 'n ~ nummer van ein tiedsjrif; det waar ~ zoväöl; ~ zeen.

döbbeldèkker {'dö:(b)/bel/dè:(k)/ker} (m.) [~s] **dubbeldekker**.

dobbele {'do(b)/be/le} (ww.zw. 1) **dobbelen**.

dobbelsjtein {'do(b)/bel/sjtei:n} (m.) [sjtein] **doppelstein**.

döbbeltje {'dö(b)/bel/tje} (o.) [~s] (N.) **dubbeltye**.

döbbelwenjig {'dö(b)/bel/we/njich} (bn.) [~e, ~e, ~] **doppelwandig**. - 'ne ~e teepot.

dobber {'do(b)/ber} (m.) [~s] **dobber**.

dobbere {'do(b)/be/re} (ww.zw. 1) **dobberen**.

dochter {'do:ch/ter} (v.) [~s of döchter {dö:ch/ter} / döchterke {'dö:ch/ter/ke}] [N. dochter; D. Tochter] **dochter**.

dodelik {'doo/de/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] (N.) **dodelijk**.

dódzel {'dód/zel} (v.) [~e] **onnozele vrouw**, **slome duikelaarster**.

dódzele {'dód/ze/le} (ww.zw.) **zich onnozel gedragen**.

¹doe {dôé}, ook **toe** {tôé} [zelden (N.) **toen**] (bw.) **toen**, **destijds**, **toentertijd**. - det wiste ze ~ nag neet; hae zoot ~ nag op sjool; ~ laefde mienne opa nag; hae veel en ~ brook d'r zie bein; en wat gebeurde d'r ~?.

²doe {dôé} (tsw.) **zeg!**, **kom!** - ~, det höb ich

- dich toch al zó döks gezag!
- ³**doe** {dôē:} (pers.vnw.) [zie **dich**, **se**] [D. du] *jij*,
je. - ~ moogs det neet; ~ kóns mich get!;
wens ~ det zaes, zal 't waal waor zin; duis ~
zó get?
- doeblee** {doe/'blee} (bn.) *doublé, goudkleurig.*
- 'n ~ horloozje.
- doeddel** {'doe(d)/del} (v.) [~e] *dikke onnozele vrouw.* - des 'n richtige ~.
- doeddele** {'doe(d)/de/le} (ww.zw. 1) *spelen*
(met kleine kinderen). - ze woor get mit de
kiendjes aan 't ~.
- ¹**doef** {doe:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~ / ~fer;
~(s)te] [N. dof; D. dumpf] *dof, mat.* - dae
sjpegele is ~ gewaore; 'n ~fe kleur; 'n ~fe
sjtum.
- ²**doef** {dôéf} (v.) [doeve {dôé:/ve} / duufke
{duu:f/ke}] [N. duif; D. Taube] *duif* (soorten
uit de familie *Columbidae*). - taam en wilj
doeve; doeve haje; hae waert zó gries wie ein
~; emes ónger de doeve sjete; väöl doeve op
't daak höbbe (veel wensen hebben).
- doeke** {dôé:/ke} (ww.zw. 5a) (zie **doekke**) *zich*
~, *(ineen)duiken, bukken, wegschulen.* -
doek dich!
- doekke** {'doe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) *zich* ~,
(ineen)duiken, bukken, wegschulen. - doek
dich!; *zich drukken, ergens onderuit zien te komen.* - hae doekde zich daouveur.
- doel** {doel} (o.) [~le] (N.) *doel.* - 't ~ van 't
laeve; det is veur 't good ~.
- doeljesproem** {'doel/jes/prôem} (v.) [proem]
Reine Claude d'Oullins, een oud geel pruim-
menras.
- doem** {dôém} (m.) [~e {dôé:/me} / duumke
{dûúm/ke} of duumpke {dûúmp/ke}] (zie ook
Duimpje) *duim.* - zich op zien ~e sjalon; 't
wich haaj zie duumpke in de móndj; oppe ~
zoebbele (*duimzuigen*); det haet d'r oet zien-
ne ~ gezaoge; ~e zitte te drejje; de ~ van 'ne
haas.
- doeme** {dôé/me} (ww.zw. 2) *duimen.* - g'r mótt
veur mich ~.
- doemel** {'dôé:/mel} (v.) [~te] *framboos* (*Rubus idaeus*).
- doemeleer** {'dôé:/me/leer} (m.) [~s] 1. (ook
doemeling) *omhulsel* van donkere stof
(meestal gesneden uit een oude kiel of over-
all) om een verbonden vinger, met een lint
vastgebonden om de hand, ter voorkoming
van het vuil worden van het verband. 2.
duimzuiger.
- doemeling** {'dôé:/me/ling} (m.) [~e], zie **doemeleer** (1).
- doemeloetsj** {'dôé:/me/loe:tjsj} (m.) [~e / doe-
meluutsjke {dôé:/me/luu:tjsj/ke}] *duimzuiger.*
- doemhaas** {'dôém/haa:s} (m.) [³haas] *want.*
- doems** {dôéms} (bn.) [~e, ~e, ~] *duimdik.* - 'n
~e plank; Pómpe Koen gebroekde ~e piep.
- doemsjroef** {'dôém/sjroëf} (v.) [sjroef] *duim-
schroef.*
- doer** {dôé:r} (m.) [geen mv.] *duur.* - veur de ~
van drie maondj; oppe lange ~; op d'n ~ wèns
se d'raan.
- doere** {'dôé:/re} (ww.zw. 1) [N. duren; D. dauern]
duren. - det doert mich te lang; det doert drie
daag; 't zal neet lang meer ~.
- doesj** {doe:sj} (m. of v.) [~e] *douche.* - 'n (of
'ne) ~ laote inbouwe; 'n kaaj (of 'ne kaje) ~.
- doesje** {'doe:/sje} (ww.zw. 3d) *douchen.*
- doevejaeger** {'dôé:/ve/jéé:/ger} (m.) [~s] *dui-
veljager, sponningschaaf.*
- doevekervel** {'dôé:/ve/ke:r/vel} (m.) [geen
mv.] *duivenkervel* (*Fumaria officinalis*).
- doevekooj** {'dôé:/ve/kooj} (o.) [kooj] *duiven-
hok.*
- doevemèlker** {'dôé:/ve/mè:l/ker} (m.) [~s]
duivenmelker.
- doezjend** {'dôé:/zjent} (hoofdtelw.) [N. dui-
zend; D. tausend] *duizend.* - ~ gölje; 'n breet-
ke van ~.
- doezjendpoot** {'dôé:/zjent/poot} (m.) [poot]
duizendpoot, zowel het diertje (*Lithobius forficatus*), als aanduiding van iemand die
van alle markten thuis is.
- doezjendste** {'dôé:/zen(t)s/te} (rangtelw.) *dui-
zendste.*
- dóg** {dó:ch}, zie **douge.**
- ¹**doje** {'doo/je} (m.) [~] *dode.* - euver de ~
nieks den goods; d'r wore twee ~ biej det
óngelök.
- ²**doje** {'doo/je}, zie ¹**dood.**
- dojegraever** {'doo/je/gréé:/ver} (m.) [~s] 1.
doodgraver, grafdelver. 2. (een kever)
doodgraver (*Necrophorus vespillo*).
- dök** (ook **döks**) {dö:k(s)} (bw.) 1. [~ker / 't ~s]
vaak, dikwijs. - hae kump ~ te laat; ich höb
dich det ~ zat gezag (vaak genoeg); ich höb
dem ~ker (döks) gezeen; ~ker dink ich det
det neet haaj hove te gebeure; waem haet det
't döks gezag? 2. *soms, wellicht, eventueel.*
- höbs doe 'm dao dök(s) gezeen?; es d'r ~
kump, zék 'm den det 't good is.

doke

doke {‘doo:/ke}, zie **duke**.

dokke {‘do:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (N.) **dokken**. - doe kumps flink aan ‘t ~.

dökker {‘dö:(k)/ker}, zie **dök**.

döks, döksr {‘dö:k/s(er)}, zie **dök**.

dokter {‘do:k/ter} (m.) [~s] 1. **dokter, arts**. - nao de ~ gaon; de ~ haet häör óngerzóch; is d'r eine ~ inne zaal?; hae haet veur ~ geleerd. 2. **doctor**. - 'ne ~ in de wiskunde.

doktere {‘do:k/te/re} (ww.zw. 1) (N.) **dokteren, naar de dokter gaan**. - dae is al jaore aan ‘t ~.

dól {‘dö:l} (bn., bw.) [dölle {‘dö(l)/le}], dól {döl}, ~ / dölder {‘dö/l/der}; döls(te) {‘döls-/te)}] **dol, duizelig**. - ich bón gans ~ gewaore op dae kerresel.

dôlechtig {‘dö:(l)/le:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **duizelig, draaierig**.

dólhaof {‘dö/l/hao:f}, zie **doolhaof**.

dölje (ww.zw. 3a) [N. dulden; D. dulden] **dulden**. - sjiej oet daomit, det dölj ich neet langer meer.

dölligheid {‘dö(l)/lich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **dolheid, duizeligheid**.

dom {dom} (m.) [~me] (ook **dóm** {dóm}) [N. dom; D. Dom] **dom(kerk)**. - de ~ van Kölle.

1dóm {dóm}, zie **dom**.

2dóm {dóm} (bn., bw.) [~me, ~, ~ / ~mer; ~s(te)] [N. dom; D. dumm] **dom**. - 'n ~ jungske; det is 'n ~ vraog; ~ dinger zègke; sjtank dao neet zó ~ te kieke!

dómmrik {‘dö(m)/me/rik} (m.) [~ke / ~ske] **dommerik**.

dómmighed {‘dö(m)/mich/(h)ei:t} (v.) [dómmighede {‘dö(m)/mich/(h)ee:/de}] **domheid**. - det zaet d'r puur oet ~. // **dommighed, domme streek**. - zón dómmighede móse neet nag èns oethaole.

dömpig {‘dö:m/pich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **klam, vochtig, somber**. - 't is vandaag ~ waer; 'n ~ kamer.

dónder {‘dö:n/der} (m.) [geen mv.] [N. donder; D. Donner] **donder** (verg. **1hómmel**). - ~ en bliksem; det kan mich gènne ~ sjille; emes op zienne ~ gaeve; dao kóns se ~ op zègke.

dónderbeesje {‘dö:n/der/bee/sje}, zie **hómmelbeesje**.

dónderdes {‘dö:n/der/des}, zie **dónderdigs**.

dónderdig {‘dö:n/der/dich} (m.) [~e] **donderdag**.

dónderdigs {‘dö:n/der/dichs}, ook **dónderdes** {‘dö:n/der/des} (bw.) **donderdags** (zie ook **sjtónderdes**).

dóndere {‘dö:n/de/re} (ww.zw. 1) [N. donderen; D. donnern] (zie **hómmele**) **donderen**. - 't dónderde en 't bliksemde; emes de trap aaf ~; hae dónderde van de trap aaf; zien sjtum dónderde door de ruumte.

dónderjage {‘dö:n/der/jaa:/ge} (ww.zw. 5a) **donderjagen**. - lik neet zo te ~!

dónderpraek {‘dö:n/der/prèek} (m.) [praek] **donderpreek**.

dóndersjlaag {‘dö:n/der/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **donderslag**. - dae maak van eine sjeet eine ~ (hij maakt veel misbaar om een kleinigheid).

dónkel {‘dö:ng/kel} of **dónker** {‘dö:ng/ker} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] [N. donker; D. dunkel] **donker** (verg. duuster). - ~ haor höbbe; 'n ~lóch; de ~ kamer van de fotograaf; ~ gekleurde; hae haet ein ~ sjtum.

dónkele {‘dö:ng/ke/le} (ww.zw. 1) **donkeren, schemeren**. - 't is al aan 't ~.

dónkel- of **dónkergreun** {‘dö:ng/kel/ of ‘dö:ng/ker/greun} (bn.) [greun] **donker-groen**.

dóns {dó:ns} (o.) [geen mv.] **dons**.

dónze {‘dö:n/ze} (bn.) **donzen**. - 'n ~ daeke.

1dood {doot} (bn.) [doje {‘doo/je}], dooj {dooj}, ~ [N. dood; D. tot] **dood**. - 'ne doje miens; 'n dooj kat; 'n ~ veugelke; ~ hout; ze wore op ei ~ puntj gekómme; hae deej det op zien doje gemaak; óm de doje dood neet.

2dood {doot} (m.) [geen mv.] [N. dood; D. Tod] **dood**. - neet bang zin veur de ~; 't laeve nao de ~; hae is es de ~ daoveur.

dooddeile {‘doo(d)/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **dooddelen**. - emes ~ deile (iemand bij het verdelen niets geven).

doodgaon {‘doot/chao:n} (ww.st.) [gaon] **dood-gaan**.

doodgewen {‘doot/che/’weun} (bn., bw.) [gewen] **doodgewoon**.

doodmeug {‘doot/’meuch} (bn.) [meug] **dood-moe, doodop**.

doodrieje {‘doot/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **doodrijden**. - dae haet zich dao doodgereje.

doodsadvertisie {‘doots/at/fer/te:n/siê} (v.) [advertisie] **overlijdensadvertisie**.

doodsbèd {‘doodz/bè:t} (o.) [bèd] **sterfbed**. - op 't ~ ligke.

doodsberich {‘doodz/be/ri:ch} (o.) [berich] **doodsbericht, overlijdensadvertisie**. - de ~te in de gezet.

doodsbreef {‘doodz/breef} (m.) [breef] **rouw-brief**.

- doodshaemp** {'doots/(h)eèmp} (o.) [haemp]
doodshemd. - doe kóns nieks mitnumme, ei ~ haet gèn tesse (*profiteer er maar van zolang het nog kan*; ook gezegd tegen een kreterig iemand).
- doodsjete** {'doot/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **dood-schieten.**
- doodsjlaon** {'doot/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **doodslaan.**
- doodsjtaeke** {'doot/sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **doodsteken.**
- doodskis** {'doots/ki:s} (v.) [kis] **doodkist, lijk-kist.** - blome oppe ~ ligke.
- doodskleid** {'doots/klei:t} (o.) [kleid] **doods-kleed, lijkkleed.**
- doodskop** {'doots/ko:p} (m.) [kop] **doodskop, doodshoofd, schedel.**
- doodsprintje** {'doots/pri:nj/tje} (o.) [~s] **doodsprintje** (bidprentje voor een overledene).
- doodssjtrik** {'doot(s)/sjtri:k} (m.) [sjtrik] zwarte **strík** die aan de deur van het huis van een overledene werd bevestigd.
- doodzunj** {'doot/sunj} (v.) [zunj] **doodzonde.** - d'rzin daachelikse zunj en doodzunj. // (als bn. en tsw.) *doot/sunj*, **doodzonde.** - 't is ~, det d'r nootj meer kump; ~ des se det weggegoodj höbsl; Zjwame biej Remunj, ~.
- ¹**dook** {dook} (m.) [deuk {deuk} / deukske {deuks/ke}] [N. doek; D. Tuch] **doek.** - get aafvaege mit eine ~; 'n deukske ómme kop drage; 't dook veel nao de veursjtelling.
- ²**dook** {doo:k}, zie **duke.**
- doolhaof** {'dool/hao:f}, ook **dólhaof** {'dól-/hao:f} (m.) [haof] **doolhof.**
- ¹**doon** {doon} (m.) [geen mv.] (niet nader bepaald) **tijdstop.** - zo óm daen ~ (*rond die tijd*); (onbepaalde) **leeftijd.** - hae waar zo óm daen ~.
- ²**doon** {doo:n} 1. (ww.onr. 38) [N. doen; D. tun] **doen.** - doe móos neet dinke mer ~!; zjwaor werk ~; waat duit dae veur de kos?; 't good kónne ~ (*welgesteld zijn*); zien bës ~; de was ~; det doon ich neet; waat bös se dao aan 't ~?; waat duis se mich noe?; ze höbbe mich get gedaon!; waat zalle v'r mit 'm ~?; ze doon nieks den good; zó get duit m'n neet; det dink duit 't good; 't dink duit 't; det duit 'm good; det duit 'm deug; det is neet te ~; dao is nieks aan te ~; dao kós ich nieks aan ~; doe duis 't dróm! (*je doet het met opzet*); 't geit dich wie se duis (*je krijgt loon naar wer-*

ken); dao móos se water biej ~; get örges in ~; 'ne rink óm de vinger ~; doot mich mer twee mikke (*geef mij maar*, in de winkel); 'ne kur-sus ~; aan sjport ~; det duit d'r neet toe; ich höb nieks mit dem van ~ (*te maken*); det haet hae groot van ~ (*dat heeft hij dringend nodig*); mit emes te ~ höbbe; gank mer nao hoes, 't fees is gedaon (*afgelopen*); 't is mit 'm gedaon. // (*als hulpww.*) v'r doon de keuke sjroebbe. 2. (o.) **doen.** - in gojen ~ zin; zien ~ en laote; d'r is gèn ~ aan!; veur zien ~ woar det neet gek; (m.) oet zienne ~ zin (*van slag zijn*).

doonbiej {'doon/bié:j}, zie **dunbiej.**

doonde {'doon/de} (predicatief tegenw.dlw.)

doende, bezig. - hae is nag ~; al ~ leert men.

doonderbiej {'doon/der/biè:j}, zie **dunder-biej.**

¹**Door** {door} (eig.v.) [~tje] **Dorothea, Doortje.**

²**Door** {door} (eig.m.) [Deurke {'deur/ke}] **Theodorus, Dorus.**

³**door** {doo:r} [N. door; D. durch] 1. (vz.) **door.**

- ~ de deur nao binne gaon; ~ de sjtraot loupe; ~ de lóch vlege; det zuus se ~ 't pepier haer; ~ 't rood rieje; ~ kappes en tebak gaon; 't water llop ~ de ziep; det geit ~ de móndj nao binne; vanalles ging mich ~ de kop; ziene kop ~ de raam nao boete sjtaeke; ~ de raam kós se-n-'m zeen; dae kal geit ~ 't gans dörp; ~ de waek zin de winkels aope; ~ alle eewe der eewe; det is ~ de kaaj gekommé; ~ de héts is de bandj gesjprónge; ~ mich is det nootj gezag. 2. (bw. en *predicatief bn.*) **door.** - de gank ~ loupe; tösse de bedrieve ~; ónger de deur ~; de ganse daag ~; det is ~ en ~ naat; emes ~ en ~ kënné; door 't ligke is mienne rök ~; de vót ~ höbbe (*verg. kipaars*); de zaole van mien sjoon zin ~. // vormt *scheidbare ww.*

dooraete {'doo:/rèè:/te} (ww.st.) [aete] **door-eten.** - jónges, aet door, anges kriege v'r 't nootj op.

doorbiete {'doo:r/biè:/te} (ww.st.) [biete] **doorbijten.**

doorblajere {'doo:r/blaa:/je/re} (ww.zw.) [bla-jere] **doorbladeren.** - ein book ~.

doorblaoze {'doo:r/blao:/ze} (ww.st.) [blaoze] **doorblazen.** - de windj bleef ~; de harmenie bleef ~; det piepke móos se ~.

doorbloje {'doo:r/bloo/je} (ww.zw.) [bloje]

doorbloeden. - det wundje bleef mer ~.

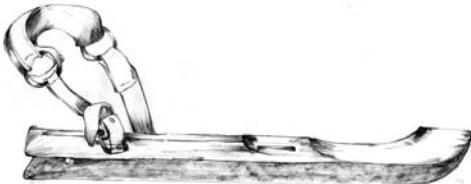
doorbloodj {doo:r/'blootj} of **doorbloojd**

doorbraeke

- {doo:r/'bloojt} (bn.) [~e, ~e, ~] **doorbloed**. - de biefsjtok mótt good ~ zin.
- 1 doorbraeke** {doo:r/brè:/ke} (ww.st.) [braeke] **dóórbreken**. - 'ne tak ~; de zón begint door te braeke.
- 2 doorbraeke** {doo:r/brè:/ke} (ww.st.) [braeke] **doorbréken**. - de sjtilte ~.
- doorbranje** {doo:r/bra/nje} (ww.zw.) [branje] **doorbranden**. - 't vuur brandje nag efkes door; de lamp is doorgebrandj.
- doorbringe** {doo:r/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **doorbrengen**. - v'r höbbe dao heel get tied doorgebrach.
- doordeile** {doo:r/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **opdelen**. - det sjtok flaaj ~.
- doordet** {doo:r/de:t} (vw.) **doordat**.
- doordewaeks** {doo:r/de/'wèè:ks} of **door-e-waeks** {doo:(r)/re/'wèè:ks} (bn.) [~e, ~e, ~] **doordeweeks**. - op 'ne ~e daag.
- doordinke** {doo:r/di:ng/ke} (ww.onr.) [dinke] **doordenken**.
- doordinkerke** {doo:r/di:ng/ker/ke} (o.) [~s] **doordenkertje**.
- doordoon** {doo:r/doo:n} (ww.st.) [doon] **door de zeef doen, pureren**. - de soep ~.
- doordreijje** {doo:r/dre(j)/je} (ww.zw.) [dreijje] **doordraaien**. - doe móts de sjeutel nag efkes wiejer ~; väöl fruit waert doorgedrejd; de kerresel bleef mer ~; ich bön óngertösse gans doorgedrejd door al die drökde.
- doorduje** {doo:r/dùù/je} (ww.zw.) [duje] **door-duwen**. - es se die sjlang get wiejer doorduudjs, kan ich ze hiej waspakke; **doordrukken**. 'n besljissing ~.
- doorein** {doo/'rei:n of doo:/'rei:n} (bw.) **1. door elkaar**. - alles leep dao ~; ze zónge allemaol ~; al die kleure ~ vinj ich neet sjoon; beer en wien ~ drinken. **2. in de war**. - ich bön gans ~. // (vormt scheidbare ww.). **3. doorgaans, in het algemeen**. - ~ kómme ze hiej neet.
- dooreinreure** {doo/'rei:n/reu/re} (ww.zw.) [reure] **door elkaar roeren**.
- door-ewaeg** {doo:(r)/re/'wèè:ch} (bw.) **duchtig, danig, behoorlijk**. - ze ~ gerete kriege. // **doorgaans, over het algemeen**. - ~ genaome bön ich 't waal mit dich èns; ~ gaon ze mitte fiets nao sjool.
- door-ewaek** {doo:(r)/re/'wèè:k} (bw.) **de hele week door**. - ~ aete v'r saoves óm zeve oer.
- door-ewaeks** {doo:(r)/re/'wèè:ks}, zie **doorde-waeks**.
- door-eweg** {'doo:(r)/re/'we:ch}, zie **door-ewaeg**.
- doorgank** {'doo:r/gangk} (m.) [gank] **door-gang**. - 'ne sjmale ~ tösse twee hoezer; ~ vinje.
- doorgaon** {'doo:r/gao:n} (ww.st.) [gaon] **door-gaan**. - 'n partje ~; 't fees geit neet door; zo kónt g'r neet blieve ~.
- doorgaons** {'door/'gaons} (bw.) **doorgaans**.
- doorgaeve** {'doo:r/gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **doorgeven**.
- doorgreuj** {'doo:r/greuj} [greuj] of **doorgruij** {'doo:r/gruij} [gruij] (m.) [geen mv.] **door-groei**.
- doorgreuje** {'doo:r/greu/je} [greuje] of **door-gruije** {'doo:r/grui/je} [gruije] (ww.zw.) **doorgroeien**.
- doorhaer** {doo:r/hèè:r} (bw.) **doorheen**. - loup daa neet ~; ze kalde d'r al ~.
- doorhaje** {doo:r/haa:/je} (ww.st.) [haje] (de hele nacht of tot na twaalf uur 's nachts) **op blijven, doorfeesten** (speciaal met oudejaarsavond). - ze höbbe de ganse nach doorgehaje; ~ mit aad en nuuj.
- doorhaole** {'doo:r/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **doorhalen**. - 'ne vaam ~.
- doorkalle** {'doo:r/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **doorpraten**. - ze kalde nag ein oer door; v'r höbbe de ganse zaak doorgekald.
- doorkiek** {'doo:r/kiè:k} (m.) [geen mv.] **door-kijk**.
- doorkieke** {'doo:r/kiè:/ke} (ww.st.) [kieke] **doorkijken**. - door die hèk kóns se haos neet ~; veur de vergadering de sjtokke ~.
- doorlaote** {'doo:r/lao/te} (ww.st.) [laote] **door-laten**. - ze lete ós biej de grens neet door; det dèkzeil leut water door; dem höbbe ze nag èns flink doorgelaote (*afgerammeld*).
- doorlaeze** {'doo:r/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **doorlezen**. - ich höb mich det book èns doorgelaeze; jonges, neet nao boete kieke mer doorlaeze!
- doorleke** {'doo:r/lee:/ke} (ww.zw.) [leke] **lek-ken, water doorlaten**. - 't daak leek door.
- doorlichte** {'doo:r/li:ch/te} (ww.zw. 7c) **door-lichten**. - ze höbbe mich op 't ziekkehoes doorgelich.
- doorligke** {'doo:r/li(G)/Ge} (ww.st.) [?ligke] **doorliggen**. - daen aje miens is gans doorgelaege.
- 1 doorloupe** {'doo:r/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **doorlopen**. - luuj, g'r mótt ~!; die besjtelling

lop door.

doorloupe {doo:r/lou:/pe} (ww.st.) [loupe]
doorlopen. - hae haet alle klasse doorloupe.

doorluiper {doo:r/lui:/per} (m.) [luiper] **doorloper.**

doormaete {doo:r/mèè:/te} (ww.st.) [maete]
doormeten. - 'ne kabel ~.

doormake {doo:r/maa:/ke} (ww.zw.) [make]
doormaken. - in d'n oorlog höbbe v'r heel
get doorgemaak.

doorgeze {doo:r/pee/ze} (ww.zw.) [peze] **flink**
doorwerken, doorzettten. - es v'r efkes ~, den
zin v'r nag veur d'n aovindj vaerdig.

doorraege {doo:(r)/*rèè:/ge} of **doorrege**
{doo:(r)/*ree:/ge} (bn.) **doorregen.** - ~ sjpek.

doorre {doo:(r)/re} = **door de.**

doorrege {doo:(r)/*ree:/ge}, zie **doorraege.**

doorrewaeg {doo:(r)/re/*wèè:ch} of **doorre-
weg** {doo:(r)/re/*wech} (bw.) **doorgaans,**
over het algemeen. - ~ genaome bön ich 't
waal mit dich èns; **duchtig, danig.** - dae
kreeg ze ~ gerete.

doorrewaek {doo:(r)/re/*wèè:k} (bw.) **de hele
week door.** - ~ aete v'r saoves óm zeve oer.

doorrewaeks {doo:(r)/re/*wèè:ks}, zie **doorde-
waeks.**

doorreweg {doo:(r)/re/*wech}, zie **doorrewaeg.**

doorrieje {doo:(r)/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje]
doorrijden.

doorsiepele {doo:r/siè:/pe/le} (ww.zw.) [siepe-
le] **doorsijpelen, doorregenen, lekken.** - 't
daak begint door te siepele.

doorsjeure {doo:r/sjeu:/re} (ww.zw.) [sjeure]
doorscheuren.

doorsjiene {doo:r/sjìè:/ne} (ww.st.) [sjiene]
doorschijnen. - ze haje waal verduusterd,
mer 't leech sjeen toch ei bietje door; **door-
schijnen, bliken.** - hae leet ~ det d'r det al
wis.

doorsjienend {doo:r/sjìè:/nent} (bn.) [~e, ~e,
~ / ~er; ~s(te)] **doorschijnend.**

doorsjikke {doo:r/sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke]
doorsturen. - emes ~ nao 't ziekkehoes.

doorsjlaag {doo:r/sjlaa:ch} (m.) [doorsjlaeg]

{'doo:r/sjìèch}] 1. **vergiet.** - de sjlaaj in de
~ doon. 2. **doorslag, beslissing.** - det goof
de ~. 3. **doorslag, afschrift, kopie.** - laot dao
efkes 'ne ~ van make.

doorsjlaon {doo:r/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon]

doorslaan. - dae klöppel kóns se gemekkelik
mit de heep ~; de waog sjleit flink door; d'r
is 'ne sjtop doorgesjlage; de prieze zin hiej
hoog, det sjleit door!; de deef sjloog door
(bekende); 't petroon ~ (*kopiëren op de stof*).

¹**doorsjnije** {doo:r/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnie-
je] **dóórsnijden.** - 'n sjtök vleis mit ei mets ~.

²**doorsjnije** {doo:r/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnie-
je] **doorsníjden.** - de Riekswaeg doorsjniedj
Zjwame.

doorsjpele {doo:r/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele]
doorschelen. - ze sjpeelde door toet d'r nemes
meer in de zaal woor; de radio bleef mer ~.

doorsjpeule {doo:r/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeu-
le] **doorspoelen.**

doorsjtaeke {doo:r/sjtèè:/ke of doo:r/*sjtèè:/
ke} (ww.st.) [sjtaeke] **doorsteken.** - 'n blaor
~ mit ein naolj; 'ne ris ~ mit de sjöp; det is
doorgesjtaoek kaart. // ook een term bij het
tikkertjesspel.

doorsjtaon {doo:r/sjtaon} (ww.st.) [sjtaon]
doorstaan. - ze höbbe väöl doorsjtange.

doorsjtire {doo:r/sjtùù:/re} (ww.zw.) [sjture]
doorsturen, doorzenden.

doorsjuve {doo:r/sjùù/ve} (ww.zw.) [sjuve]
doorschuiven.

doortræje {doo:r/trèè:/je} (ww.st.) [træje]
doorstappen. - es v'r good ~, zin v'r binne-n
'n oer dao; **doortrappen.** - dae fiets treudj
door.

doortrappe {doo:r/tra:(p)/pe} (ww.zw.) [trap-
pe] **doortrappen** (op de fiets). - trap èns get
door!

doortrapper {doo:r/tra:(p)/per} (m.) [~s]
doortrapper (fiets zonder vrijloop).

doorträkke {doo:r/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèk-
ke] **doortrekken.** - de W.C. ~; ein lien ~; ein
sjtraot ~. // **doortochten.** - dao kóns se baeter
neet gaon zitte, 't trèk dao door.

doorvare {doo:r/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **door-
varen.** - de boot is doorgevare / **doorrijden.**
- nao det óngelök is d'r doorgevare.

doorwirke {doo:r/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke]
doorwerken. - ich wirk nag ei half urke
door; die verkaadjheid wirkde lang door.

doorzaege {doo:r/zèè/ge} (ww.zw.) [zaege]
doorzagen. - plenk ~; ze höbbe-n-'m op 't

doorzakke

plisiebro good doorgezaeg; hae bleef d'r mer euver ~ (*doorzeuren*).

doorzakke {*doo:r/za:(k)/ke*} (ww.zw.) [zakke] **doorzakken**.

doorzeen {*doo:r/'zee:n*} (ww.st.) [zeen] **doorzien**. - det haje ze gauw doorzeen.

doorzichtig {*doo:r/'zi:ch/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **doorzichtig**. - det pepier is nej ~; 't woor get al te ~, wie d'r det zag.

doorziepe {*doo:r/zî:pe*} (ww.st.) [ziepe] **doorsijpelen**.

doorzinge {*doo:r/zi/nge*} (ww.st.) [zinge] **doorzingen**. - v'r gaon 't ganse sjtök nag eine keer ~; 't begös te hómmele, mer ze bleve ~.

¹**doorzitte** {*doo:r/zi:(t)/te*} (ww.onr.) [¹zitte] **doorzettēn**. - det is zuver ein kwestie van ~.

²**doorzitte** {*doo:r/zi:(t)/te*} (ww.st.) [²zitte] **doorzitten**. - ich woor nao die mès ram doorgazaete (*moe van het zitten*).

doorzitter {*doo:r/zi:(t)/ter*} (m.) [~s / ~ke] **doorzetter**.

doorzuijere {*doo:r/zui/je/re*} (ww.zw.) [zuijere] **doorsijpelen, langzaam doorlopen**. - de kóffie mójt nag ~; **treuzelen**. - die wichter zitte nagal door te zuijere mit 't aete.

doos {*doos*} (v.) [doze {*doo:/ze*} / deuske {*'deus/ke*}] [N. doos; D. Dose] **doos**. - de sjoon oet de ~ haole; hae zit oppe ~ (*de W.C.*).

dop {*do:p*} (m.) [döp {*dö:p*} of ~pe / döpke {*'dö:p/ke*}] **dop**. - 'ne ~ op de fles doon; d'r zit ein döpke op; 'ne benzien~. // (*schertsend*) **bolhoed**. // zie ook ²**döppē**.

dopert {*do(b)/be:rt*} (v.) [ert] **doperwt**.

dopheiij {*do:p/heij*} (v.) [heij] **dopheide** (*Erica tetralix*).

¹**döppē** {*dö:(p)/pe*} (o.) [~s] **keteltje, pannetje; Keulse pot, aarden inmaakpot; ook po, pis-**

pot. - sjniejbone en zoermoos waerde in ein ~ ingemaak; num dich 't ~ mit nao baove; **suf-ferd, domkop**. - waat bös doe ein ~!

²**döppē** {*dö:(p)/pe*} of **döp** {*dö:p*} (m.mv.) (N.), in: kiek oet dien ~! (*kijk uit je doppen!*).

dorewieje {*doo:/re/'wî:je*} (bw.) [eig. door de wieje (*door de wilgen, door het wilgenhout*), alleen in: hout sjnieje, ~, klómpe make, det zal krake, breudjes bakke, zólle knakke,appele, paere, proeme (*gezongen terwijl men een kind op de knieën wiegt*).

dörmele {*dö:r/me/le*} (ww.zw. 1) **langzaam rollen** (vooral gezegd van knikkers). - dae köls dörmelde de moetsj in.

dörp {*dö:rp*} (o.) [~e / ~ke] [N. dorp; D. Dorf] **dorp**. - gèn sjtad mer ein ~. // 't **Dörp** (in Swalmen): de kern van het dorp, rondom de markt. - in 't ~ wone.

dörpel {*dö:r/pel*} (m.) [~s / ~ke] **drempel, dorpel**. - dae kump biej mich nimmer euver de ~; gans Zjwame lik völ ~s.

dörpsluuj {*dö:r/pss/lû:uj*} (mv.) [luuj] **dorpelin-gen**.

¹**dórs** {*dó:rs*} (m.) [geen mv.] [N. dorst; D. Durst] **dorst**. - ich vergaon van de ~; v'r höbbe ~, v'r wille get drinke; det is good taenge de ~.

²**dórs** {*dó:rs*}, zie **dörve**.

dorse {*'do:r/se*} (ww.zw. 6; volt. deelw. meestal gedorse) **dorsen**.

dorskas {*'do:rs/ka:s*} (m.) [¹kas] **dorsmachine**.

dorsmesjien {*'do:rs/me/sjî:é:n*} (o.) [²mesjien] **dorsmachine**.

dörstig {*dó:rs/tich*} of **durstig** {*'du:rs/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **dorstig**. - 't is vandaag ~ waer.

dorsvlaegel {*'do:rs/flè:/:gel*} (m.) [vlaegel] **dorsvlegel**.

dörve {*'do:r/ve*} of **durve** {*'du:r/ve*} (ww.zw. 5a; ook ww.onr. 35a) [N. durven; D.dürfen] **durven, wagon**. - ich dörfde neet op die lèdder; dörf hiej neet nag èns binne te kómme!

douf {*dou:f*} (bn.) [douve {*dou/ve*}, ~ {*douf*} , ~ {*dou:f*} / douver {*dou/ver*}; ~s(te)] **doof**. - 'ne douve miens; ich bón aan eine kantj ~; det is óm ~ van te waere; 'n ~ noot (*zonder pit*; ook aanduiding van een slechthorend iemand); 'n ~ netel, zie **doufnetel**; doe kóns de aerpele oetdoon, es 't louf ~ is (*verlept, afgestorven*); 'n ~ geveul in de bein höbbe.

doufnetel {*douf/'nee:/tel*} (v.) [netel] **dove-netel** (*Lamium-soorten*). // ook om iemand

aan te duiden die doof is, of iemand die niet wil luisteren.

douge {'dou:/ge} (ww.zw. 5a, en ww.onr. 41a) [N. deugen; D. taugen] **deugen**. - dae jóng doug neet; dae haet nootj gedoug (of gedóch); det doug neet (*dat is niet in orde*).

dougenieks {'dou:/ge/nie:ks} (m.) [~e / ~ke] **nietssnut**.

doupdook {'dou:b/dook} (m.) [dook] **doopdoek**.

doupklèdje {'dou:p/klè:tje} (o.) [~s] **doopjurkje**.

doupvóntj {'dou:p/fó:njtj} (m.) [~e] **doopvont**.

douvigheid {'dou/vich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **doofheid**.

dozien {doo/"zién} (o.) **dozijn**. - ze haje dao ein ~ wichter; twee ~ appele.

1'd'r {der} 1. (pers.vnw., 3e pers.enk.m.) [D. der, er] **hij** (achter persoonsvorm, vw. en betr. vnw.). - waat deej ~; zal ~ det doon?; waat kwoom ~ doon?; kan ~ det?; voor ~ mit dich mit?; dae bób ~ mit; wach ~ op dich?; lik ~ dich weer te peste?; dao llop ~; wis ~ det?; waat sjnap ~ zich dao?; duit ~ det?; vindj ~ det ouch?; wie ~ det zoog, waerde ~ giftig; es ~ det zuut, zal ~ blije zin; naodet ~ gekómme woord; veur ~ 't wis; det ~ det mer wét!; dae ~ te pakke krieg, waem ~ te pakke krieg; die ~ taengekump; waat ~ neet wis; 't hoes det ~ gekoch haaj. 2. (pers.vnw., 3e pers.enk. of mv.) [N. er; D. da(r)] **er** (in combinatie met een vz., en vaak daarmee verbonden) (zie ook draaf, draan, drachter, dreuver, drin, droet, dróm, drónger, drop, d'rbaove, d'rbiej, d'rboete, d'rdoor, d'rhaer, d'rlangs, d'rmit, d'rnao, d'rnaeve, d'rtaenige, d'rtosse, d'rvan, d'rveur). - 't lik ~ mer aan; ~ zit ein kaertje biej; ze keke ~ allebei nao; ich krieg ~ get van!; ich kóm ~ net vanaaf; hëls se ~ raekening mit?; hae geit ~ drek op aaf; ich wach ~ neet mit; kóm ~ mer biej. 3. (pers.vnw., 3e pers.enk.v., verbogen vorm, verkort uit häör) [N. haar, 'r; D. ihr] **haar**, 'r. - höbs se 't ~ al gezag?; ich höb ~ hiej nimmeer gezeen.

2'd'r {der; ter na -f, -ch, -k, -p, -s, -sj, -t; tjer na tj} (bw.) [N. daar, er; D. da(r)] **er**. - ~ waas èns 'ne prins; ich bön ~ eindelik; ~ waert gebeld; ich höb ~ gën meer gezeen; dae sjataon ~ nag twee; ich koch ~ mich ein paar; hae haet ~ zich heel get nao binne gesljage.

draaf {draaf of draaf} of **d'raaf** {de/'raaf of de/'raaf} (bw.) **eraf**. - ze sjprónge drop en ~;

kiek oet, dalik vëls se ~!; det geit neet meer ~; kóns se nag ~ kómme?

draak {draa:k} (m.) [drake / draekske {'drèè:ks/-ke}] [N. draak; D. Drache] **draak**. - de Bezelse ~; Sint Joris en de ~; 'ne ~ van ein toneelsjtök; des 'nen ~ (aansteller, opschepper).

draaksjtaeke {'draa:k/sjtèè:/ke} (ww. en zn.o.) **draaksteken**. - 't ~ in Bezel waert ómme zeve jaor gehaje.

draan {draan of draa:n} (bw.) [N. eraan; D. daran] **eraan**. - 't hóng ~; 't zoot ~ vas; wie kan ich ~ kómme?; det lik mer ~; det kóns se ~ zeen; höbs se ~ gedach?; waem is ~? (aan de beurt); hae woord sjlech ~ (er slecht aan toe); doe geis ~!; ze ginge hel ~ (ze staken flink de handen uit de mouwen); ~ gaon wie bluucher (zie **bluucher**).

drab {dra:p} (m.) [geen mv.] **drab**, **droesem**, **koffiedik** (zie ook **dras**). - de tas zoot half vòl mit ~; d'r zit nag get ~ ónger in de fles.

drach {dra:ch} (v.) [geen mv.] **dracht**. - die koe kreeg det kaaf nao ein ~ van ach maondje.

drachter {'dra:ch/ter} of **d'rachter** {de/'ra:ch/-ter} (bw.) **erachter**. - hae leep ~; det lik ~; doe kumps waal ~; **ginds**, **daarginds** (meestal dao-achter). - ~ vinjs se waal get hout.

drachteraan {dra:ch/te/'raan} of **dra:ch/te/-'raan:** (bw.) **erachteraan**. - hae ging ~.

drachterdoor {dra:ch/ter/'doo:r} (bw.) **erachterdoor**. ze lepe ~, want veurlangs kós det neet.

drachteróm {dra:ch/te/'róm} (bw.) **erachterom**. - ze lepe ~.

drachterop {dra:ch/te/'ro:p} (bw.) **erachterop**. - ~ zitte.

draeger {'drèè:/ger} (m.) [~s / ~ke] **drager**. - aan edere kantj vanne kis lepe drie ~s; de ~ van de fiets (*bagagedrager*); de latte vashouwe op de ~s (*draagbalken*).

draer {drèè:r}, zie **d'rhaer**.

drage {'draa:/ge} (ww.st. 5) [N. dragen; D. tragen] **dragen**. - (overg.) ze droge de sjtein ein veur ein nao baove; emes nao zie graaf ~; waem dreug de drapo?; zjwarre kleijer ~; 'n sjpeldje oppe revaer ~; de verantjwaordelikheid ~; (*onoverg.*) die floer dreug neet; de koe dreug (*is drachtig*).

drager {'draa:/ger} (m.) [~s] **drager**. - de ~ van ein ridderorde.

dram {dra:m} (m.) [geen mv.] **in**: det haet mich d'n ~ aangedaon: *dat is voor mij de druppel geweest die de emmer heeft doen overlopen*.

drang

- drang** {drang} (m.) [geen mv.] [N. drang; D. Drang] **drang**.
- drank** {dra:ngk} (m.) [~e / drenkske {'dre:ngks/-ke}] [N. drank; D. Trank] **drank**. - veur aete en ~ zorge; hiej verkoupe ze gènne ~; sjterke ~; fris~; aan de ~ zin; de dokter haet mich ei drenkske veurgesjreve.
- draad** {draot} (m.) [dräöd {dräöt} of dräöj {dräöj}] / dräödje {'dräö/tje}] [N. draad; D. Draht] **draad**. - det paerd is euver de ~ gesj-prónge; de was oppe ~ hange; get mit ei dräödje vasmake; 't hóng aan ei zieje dräödje; de dräöj van 't lektries; d'r zit 'ne ~ los; v'r zólle de ~ mer weer èns oppakke; ich bön naat toet oppen ~.
- draadte** {'drao/te} (bn.) **draden, van draad**. - ein ~ mendje veur de ejer.
- draosbóks** {'drao:z/bó:ks} (v.) [bóks] **sul**.
- drapo** {draa/'poo} (m.) [~s] [F. drapeau] **drapeau, standaard, banier**. - de ~ van de harmenie drage.
- drapodraeger** {draa/'poo/drèè:/ger} (m.) [~s] **standaarddrager, banierdrager**.
- dras** {dra:s} (m.) [geen mv.] **koffiedik**. - d'r zoot nag väö ~ in de tas.
- draufgenger** {'drou:f/che/nger} (m.) [~s] (D.) **fanatiekeling**. - emes dae mit Asgoonsdig nag neet genög haet gad, is 'ne ~.
- drave** {'draa/ve} (ww.zw. 5a) [N. draven; D. traaben] **draven**.
- d'rbaove** {der/'bao:/ve} (bw.) **erboven**.
- d'rbaovenoet** {der/bao:/ve/'nôé:t} (bw.) **erbo-venuut**. - dem heurdes se ~.
- d'rbiej** {der/biê:j} (bw.) **erbij**. - hae sjtóng ~ te kieke; doot det nag mer ~; ich blief ~.
- d'rboete** {der/bôë:/te} (bw.) **erbuiten**. - haaj dich ~!; det sjtóng ~.
- d'rdoor** {der/'doo:r} (bw.) **erdoor**. - doe kóns ~ kieke; hae leep ~ (*hij liep erdoor heen, of: hij ging er tussenuit*); emes ~ haole (*over iemand roddelen*).
- d'rdoorhaer** {der/doo:r/'hèè:r} (bw.) **erdoor-heen**.
- dreef** {dree:f}, zie **drieve**.
- Drees** {drees} (eig.m.) [~ke] **Dries, Andries, Andreas**. // van ~ trèkke (*ouderdomsgeld ontvangen*, genoemd naar de politicus Willem Drees).
- drees** {drees} (m.) [geen mv.] **dries** (spec. een droog stuk gras).
- dreig** {dreich} (predicatief bn.) **vlak onder de oppervlakte**. - biej 't Gebrook sjtóng 't water

- dök ~; de traone sjtónge-n-'m ~ (zaten hem hoog).
- dreige** {'drei/ge} (ww.zw. 5a) **dreigen**. - emes mit ei mets ~; emes mit óntsjaag ~; hae dreigde óntsjalage te waere.
- drej** {dre:j} (m.) [~je {'dre(j)/je} / ~ke {'drej/-ke}] **draai**. - 'ne ~ make mit danse; de wage mótt dao 'ne grote ~ make; zienne ~ neet kónne vinje; örges 'ne ~ aan gaeve. // **bocht**. - de ~ neet haole; v'r wone krek oppen ~.
- drejbank** {'drej/ba:ngk} (v.) [bank] **draaibank**.
- drejdeur** {'drej/deu:r} (v.) [deur] **draaideur**.
- drejje** {'dre(j)/je} (ww.zw. 3a) **draaien, wenden**. - (overg.) de wage ~; rundjes ~; örges 'ne sjtop op ~; 'n lamp in 'n fitting ~; 'nen houp ~; 'n plaat ~; wie se-n-'m drejs (*de 69 bij het kienen*); (onoverg.) de kerresel drejt hel; zit neet zo te ~!; 't fees drejt; de zake drejje good; aan 'ne zjwingel ~; 't is hiej zó sjmaal det ich neet kan ~; hae drejde de waeg op. // **zich ~, draaien, zich omdraaien**. - drej dich èns!
- dreijer** {'dre(j)/jer} (m.) [~s] **draaier**.
- dreijerig** {'dre(j)/je/rich} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (N.) (zie **zjwieberig**) **draaierig**.
- drejkóntj** {'drej/kó:njtj} (v.) [kóntj] **draagit, koket meisje; woelwater, iemand die niet stil blijft zitten**.
- drejsirkel** {'drej/si:r/kel} (m.) [sirkel] **draaicirkel**.
- drejwerk** {'drej/we:rk} (o.) [geen mv.] **draaiwerk**.
- 1drek** {dre:k} (m.) [geen mv.] **zand, stof, vuil**. - höbs se weer in de ~ gesjpeeld?; draag mich dae ~ neet 't hoes in!; dien haor zit vól ~; doe zits ónger de ~.
- 2drek** {dre:k}, ook **direk** {die(r)/*re:k} (bw.) [F. direct] **dadelijk, direct, meteen**. - hae kump ~; det zoog ich ~.
- drenge** {'dre/ngel} (m.) **in**: det sjpeelt dich aardig d'n ~; **dat speelt je behoorlijk parten**.
- drenkske** {'dre:ngks/ke}, zie **drank**.
- 1dreug** {dreuch} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er {dreu:/ger}; ~s(te) {'dreuch/s(te)}] **droog**. - zich ~ kleijer aandoon; 't is ~ waer; zoje v'r 't ~ haje vandaag?; nag neet ~ achter de orezin; 'n ~ keukske; det huij is Pruses ~ (*niet echt droog*); 'n ~ bótram (*zonder beleg*); v'r sjtaon ~ (*we hebben niets te drinken*); 'n ~ opmerking. // (znw.) (m.) 'ne ~e (*een droogstoppel of een droogkomiek*); (o.) op 't ~.
- 2dreug, dreugs** {dreuch(s)}, zie **drage**.

- dreugde** {'dreug/de} of **dreugte** {'dreuch/te} (v.) [~s] **droogte**. - nao waeke van ~ kóste v'r noe waal weer èns get raengel kriege; door de ~ wilt 't kaore neet gruije.
- dreugdook** {'dreug/g/dook} (m.) [dook] **theedoek**.
- dreuge** {'dreug/ge} (ww.zw. 5a) **drogen**. - de was laote ~; 't dreug sjlech vandaag.
- dreuger** {'dreug/ger} (m.) [~s] **droger**. - de was in de ~ doon; mienne miens is ~ biej 't pepierfebriek.
- dreugighed** {'dreug/gich/(h)eit} (v.) [geen mv.] **droogheid**, **droogte**. - de plante gaon kepot van ~.
- dreugmeule** {'dreuch/meu:/le} (v.) [meule] **droogmolen**.
- dreugsjtoppel** {'dreuch/sjto:(p)/pel} (m.) [sjtoppel] **droogstoppel**.
- dreugte** {'dreuch/te}, zie **dreugde**.
- dreugwòrs** {'dreuch/wò:rs} (v.) [wòrs] **snijworst**, **metworst**.
- dreuver** {'dreug/ver} of **d'reuver** {de/'reu:/ver} (bw.) **erover**. - ze loupe ~; ~ sjpringe; hae kreeg ze ~.
- dreuverhaer** {'dreug/ver/'hèè:r} (bw.) **eroverheen**. - ze lepe ~; de bal ging ~; ze kómme nimmeer ~.
- drevig** {'dreug/vich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **droevig**, **beteuertd**. - des 'n ~ sjtök; ~ kieke; 'ne ~e (iemand die niet erg opgewekt is).
- drive** {'dree:/ve}, zie **drieve**.
- d'rhaer** {der/'hèè:r} of **draer** {drèè:r} (bw.) **erheen**.
- drie** {drië(j)} (hoofdtelw.) [verb. vorm ~je {'drie(j)/je}] **drie**. - ~ keer ~ is nege; de ~ keuninge; ze zin mit ~; ze wore mit zien ~je; det zin d'r ~; 't is ~ oer; óm 'n oer of ~; sjöppé ~; ze is ~ jaor; op ~ oktober. // (zn.) (v.) [~je] **drie**. - hae haaj twee ~je op zie report.
- driederleij** {'drië:/der/leij} (bn.) **drieérlei**, **drieérhande**. - in ~ zit (in drie fasen).
- driedöbbel** {drië/'dö(b)/bel} of **driedobbel** {drië/'do(b)/bel} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **driedubbel**, **drievoudig**. - ich gaef 't dich ~ truuks; 'ne ~e negeklap.
- driedoezjend** {drië/'döê:/zjent} (hoofdtelw.) **drieduizend**.
- driedoezjendste** {drië/'döê:/zjen(t)s/te} (rangtelw.) **drieduizendste**.
- drieëndertig**(ste) {'drië/jen/'de:r/tich(s/te)} (telw.) **drieëndertig**(ste).
- drieënnegetig**(ste) {'drië/je(n)/*nee:/ge-/tich(s/te)} (telw.) **drieënnegentig**(ste).
- drieënsevetig**(ste) {'drië/jen/*see:/ve/tich(s/te)} (telw.) **drieënzeventig**(ste).
- drieënsèstig**(ste) {'drië/jen/*sè:s/tich(s/te)} (telw.) **drieënzestig**(ste).
- drieëntachetig**(ste) {'drië/jen/*ta:/che/-tich(s/te)} (telw.) **drieëntachtig**(ste).
- drieëntwintjig**(ste) {'drië/jen/*twi:nj/tjich(s/-te)} (telw.) **drieëntwintig**(ste).
- drieënveertig**(ste) {'drië/jen/*veer/tich(s/te)} (telw.) **drieënevertig**(ste).
- drieënvieftig**(ste) {'drië/jen/*vie:f/tich(s/te)} (telw.) **drieënvijftig**(ste).
- driefjach** {'drië:f/ja:ch} (v.) [¹jach] **drijffacht**.
- driefmès** {'drië:f/mè:s} (o. of m.) [¹mès] **gier**, **aalt**.
- driefnaat** {'drië:f/*naa:t} (bn.) [naat] **drijfnat**.
- driefwerk** {'drië:f/we:rk} (o.) [werk] **drijfwerk**. - 't ~ van de meule.
- driefzandj** {'drië:f/sa:njtj} (m.) [zandj] **drijfzand**.
- drieheukig** {'drië/'heu/kich} (bn.) [~e, ~e, ~] **driehoekig**.
- driehóngerd** {drië/'hó/ngert} (hoofdtelw.) **driehonderd**.
- driehóngerdste** {drië/'hó/ngerts/te} (rangtelw.) **driehonderdste**.
- driehook** {'drië/hook} (m.) [hook] **driehoek**.
- Driek** {drie:k} (eig.m.) **Hendrik**.
- driekentjig** {drië/'ke:nj/tjich} (bn.) [~e, ~e, ~] **driezijdig**.
- Driekes** {'drië:/kes} (eig.m.) **Hendrik**. // det woor mich 'ne ~!: dat was een stuntehaar!
- Driekeuninge** {drie/'keu:/ni/nge} (altijd zonder lidwoord) **Driekoningen**. - mit ~ zin de daag mit eine hanesreij gelink.
- Driekeuningekook** {drie/'keu:/ni/nge/'kook} (m.) [kook] **driekoningekook** (een al of niet met krenten gebakken ronde koek, waarin met Driekoningen een boon verborgen werd).
- Driekka** {'drie:(k)/kaa} (eig.v.) **Henrica**.
- Driekkes** {'drie:(k)/kes} (eig.m.) [~ke] **Hendrik**.
- drieklatsoor** {'drië:/klad/zoor} (m.) [klatsoor] **drieklezoor** (baksteen van driekwart van de normale lengte).
- drielenjer** {'drië:(j)/le/njer} (m.) [~s] **sukkel**, **onhandig persoon, stuttel**.
- driepoot** {'drië:/poot} (m.) [poot] **driepoot**, spec.: plukladder op drie poten; melkkruk; gaspit op drie poten (voor het koken van de was).

driesjaards

driesjaards {*'driē/sjaa:r(t)s*} (bn.) **met drie ploegscharen.** - 'n ~ ploog.

driesjpróng {*'driē:(j)/sjpróng*} (m.) [sjpróng] **driesprong.**

driet {*'driē:t*} (m.) [geen mv.] **slijk, modder.** - waat einen ~ woor det dao!

drietandj {*'driē:/ta:njtj*} (m.) [tandj] **drietandige hooivork.**

drietandjs {*'driē/tanj(tj)s*} (bn.) [~e, ~e, ~] **drietandig.** - 'n ~e gaffel.

drieve {*'driē:/ve*} (ww.st. 32) [N. drijven; D. treiben] **drijven** (overg. en onoverg.). - 't vee de weij in ~; hae dreef mich toet 't uteerde; 'ne nagel in ein plank ~; de kis drief in 't water; 't bleef ~; 't zjweit dreef mich langs de kop.

driewaegsjtekker {*'driē(j)/wèè:ch/sjte:(k)/-ker*} (m.) [sjtekker] **driewegstekker.**

drin {*drin*} of **d'rin** {*de/rin*} (bw.) **erin.** - ich höb 't geldj ~ gedaon; doe kóns ~ kieke; 't zit ~ det v'r dit jaor neet op fekansie kónne gaon.

dringe {*'dri/nge*} (ww.st. 29) [N. dringen; D. dringen] **dringen.** - ze dróngen zich nao veure; de tied drink.

drink {*dringk*}, zie **dringe** en **drinke**.

drinke {*'dring/ke*} (ww.st. 29) [N. drinken; D. drinken] **drinken.** - water ~; beer ~; waat guf 't hiej te ~; hae drink väöl te väöl.

drinker {*'dri:ng/ker*} (m.) [~s / ~ke] **drinker.** - 'ne sjtille ~.

drinkes {*'dri:ng/kes*} (o.) **iets om te drinken.** - emes get ~ bringe; v'r höbbe gèn ~ meer.

drinkesgeldj {*'dri:ng/kes/che:ljtj*} of (nieuwer) **drinkgeldj** {*'dri:ngk/che:ljtj*} (o.) [geldj] **drinkgeld.**

drinkesglaas {*'dri:ng/kes/chlaa:s*} of (nieuwer) **drinkglaas** {*'dri:ngk/chlaa:s*} (o.) [glaas] **drinkglas.**

drinkestuitje {*'dri:ng/kes/tui:/tje*} (o.) [tuitje] **drinkkannetje.**

drinkgeldj {*'dri:ngk/che:ljtj*}, zie **drinkesgeldj.**

drinkglaas {*'dri:ngk/chlaa:s*}, zie **drinkesglaas.**

drinsjtampe {*'drin/sjta:m/pe*} (ww.zw.) [sjtampe] **erinstampen, instampen.** - in drie waeke haet d'r zich det allemaol dringesjtamp veur 't ekzame.

d'rlangs {*der/'lang*} (bw.) **erlangs, ernaast, eraan voorbij.** - hae leep ~; 't dreef ~ aaf.

d'rmit {*der/'mi:t*} (bw.) **ermee.** - doe mós ~ nao de dokter gaon; hae mós ~ lache.

d'rnaeve {*der/'nèè:/ve*} (ook **d'rnaevenhaer** {*der/nèè:/ven/(h)èè:r*}) (bw.) **ernaast, erlangs.** - ze wonet ~; ze leep ~.

d'rnao {*der/'nao*} (bw.) **erna.**

droebbel {*'droe(b)/bel*} (m.) [~e / druubbelke {*'druu(b)/bel/ke*}] **hummeltje, dreumes, klein kind.** - móos se die druubbelkes dao èns zeen sjpele.

droef {*'droéf*} (v.) [droeve {*'drôé:ve*} / druufke {*'druu:f/ke*}] [N. druif; D. Traube] **drufif.** - 'ne troes droeve; wien waert van droeve gemaak; kóm 's hiej, mie druufke! (*liefje, lief kindje*).

droet {*'droé:t*} of **d'roet** {*de/'rôé:t*} (bw.) **eruit, naar buiten.** - haol det dink ~; hae kump nimmeer ~, want hae kan neet meer good loupe (*buiten zijn huis*); ~!, zék ich dich; ze kómme neet ~ en daoróm doert 't zó lang.

droetflappe {*'droé:t/fla:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **eruitflappen.**

droetgaon {*'droé:t/chao:n*} (ww.st.) [gaon] **uitgaan.** - 't waert tied det g'r nag èns 'nen aovindj droetgaot.

droethouwe {*'droé:t/hou/we*} (ww.zw.) [houwe] **eruit slaan.** - waat dae allemaol droethodje op daen aovindj, woer neet óm aan te heure (*de taal die hij uitsloeg*).

droetzitte {*'droé:t/si:(t)/te*} (ww.onr.) [¹zitte] **eruitzetten.** - ze höbbé dae zaatlap droetgezat.

droevesaap {*'drôé:/ve/saa:p*} (o.) [saap] **druivensap.**

droge {*'droo:/ge*}, zie **drage**.

1drök {*drö:k*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **druk.** - de kinjer wore erg ~; ~ verkeer; 'n ~ke sjtraot; 't woort ~ in dae winkel; 'n ~ke baan; 'n ~ laeve; hae haet 't altied ~; ich bön dao ~ mit bezig.

2drök {*drö:k*} (m.) [~ke] [N. druk; D. Druck] **druk.** - det book is al aan zienne derde ~ toe; det zal ouch in ~ versjiene; ~ op get oetoefene; de ~ is weggevalle; d'r zit neet genög ~ op.

drökde {*'drö:G/de*} of **drökte** {*'drö:k/te*} (v.) [geen mv.] **drukte.** - door al die ~ kumps se de Riekswaeg klam meer euver; door de ~ kós d'r ós neet te waord sjtaon.

drökke {*'drö:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (N. drukken; D. drucken) (een boek e.d.) **drukken.** - kaertjes laote ~.

drökkend {*'drö:(k)/kent*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **drukkend.** - ~ waer; 't is ~ heit.

drökker {*'drö:(k)/ker*} (m.) [~s / ~ke] **drukker.**

- nao de ~ gaon óm kaertjes te besjتلle.
- drökkerij** {drö:(k)/ke/’riē(j)} (v.) [~e / ~ke] **drukkerij**.
- dröklötter** {drö:k/lè:(t)/ter} (v.) [lötter] **drukletter**.
- drökte** {drö:k/te}, zie **drökde**.
- drökwerk** {’drö:k/we:rk} (o.) [werk] **drukwerk**.
- dróm** {dróm} of **d'róm** {de/’róm} (bw.) **erom**. - ich doon dich waal ein lepke ~; ‘t geit zich ~; ze duit ‘t ~!
- drómhaer** {dróm/’hèè:r} of **d'rómhaer** {de/’róm/’hèè:r} (bw.) **eromheen**. - doe kóns ~ loupe; ze kóste neet ~.
- dróng** {dróng}, zie **dringe**.
- drónger** {’dró:nger} of **d'rónger** {de/’ró:nger} (bw.) **eronder**. - ‘t lik ~; kiek èns ~; hae is neet ~ te kriege.
- dróngerdoor** {dró:nger/’doo:r} (bw.) **eronderdoor**. - dae baog is erg leeg, doe kóns klam ~ kómme; es d'r zo wiejergeit, geit d'r nag èns ~!
- dróngeroet** {dró:nger/’dè:t} (bw.) **eronderuit**. - ‘t water kwoom ~; doe kumps nimmeer ~.
- drónk** {dró:ngk}, zie **drinke**.
- droog** {drooch}, zie **drage**.
- ¹**drop** {dro:p} (m.) [geen mv. / ~je] (N.) (verg. klets) **drop**. - ‘ne taot ~ (of ~jes).
- ²**drop** {dro:p} of **d'rop** {de/’ro:p} (bw.) **erop**. - d'r kan mer eine ~; de sjtop zit ~; ich kóm neet ~; ze sjloge medeim ~; ‘t woor ~ of drónger; ich sjtaan ~ det det gebeurt. // **erna**. - daags ~ (de dag erna); de waek ~ (de week erna).
- drop-aaf** {dro:(b)/’baaf} of **d'rop-aaf** {de/’ro:(b)/’baaf} (bw.) **eropaf**. - ze ginge ~.
- drop-aan** {dro:(b)/’baan} of **d'rop-aan** {de/’ro:(b)/’baan} (bw.) **eropaan**. - ‘t sjlaot good ~; hae leut ‘t neet ~ kómme; **ernaar toe**. - v'r ginge ~; hae kiek ~.
- dröp** {drö:p} (m.) [geen mv.] **drup**. - van de raengel in de ~ kómme.
- dröpke** {’drö:p/ke} (o.) [~s] **borreltje**. - drinke v'r ós ei ~!; sjöd mich èns ei ~ in.
- dröpkesglaeske** {’drö:p/kes/chlèès/ke} (o.) [~s] **borrelglasje, jeneverglasje**.
- drop-oet** {dro:(b)/’bôë:t} of **d'rop-oet** {de/’ro:(b)/’bôë:t} (bw.) **eropuit**. - ze trochtes ~.
- dröppel** {’drö:(p)/pel} (m.) [~e of ~s / ~ke] [N. druppel; D. Tropfen] **druppel**. - ‘ne ~ water; ze lieke wie twee ~s water opein; doe kries gènne ~ meer!; ~kes veur de ouge.
- dröppele** {’drö:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) [N. druppe- len; D. tropfen] **drappelen**. - de kraan dröp-
- pelt; ‘n dröppelende kaers; ‘t begint boete weer te ~; dröppelkes in de ouge laote ~.
- droum** {drou:m}, zie **druim**.
- d'raenge** {der/’tèè:/nge} (bw.) **ertegen**. - zit dae paol ~, anges vèlt ‘t óm; ich weit neet waat ich ~ mótt zègke; ze wore mit veer man ~.
- d'raengenaan** {der/tèè:/nge/’naa:n} of **d'rèè:/nge/’naan** (bw.) **ertegenaan**.
- d'raengeneuver** {der/tèè:/nge/’neu:/ver} (bw.) **ertegenover**.
- d'raengenin** {der/tèè:/nge/’nin} (bw.) **ertegenin**.
- d'raengenop** {der/tèè:/nge/’no:p} (bw.) **ertegenop**. - v'r renne allemaol ~; ich zeen ~.
- d'rtösse** {der/’tö:(s)/se} (bw.) **ertussen**. - ich zit mich waal ~.
- d'rtössendoor** {der/tö:(s)/se/’doo:r} (bw.) **ertussendoor**. - ~ heurde se ‘t wich zaach baoke; ~ móts se dich aaf en toe get zeuts aete.
- d'rtössenin** {der/tö:(s)/se/’nin} (bw.) **ertus- senin**.
- d'rtössenoet** {der/tö:(s)e/’nôë:t} (bw.) **ertus- senuit**. - hae ging mich ~; ‘t paerd ging ~ (sloeg op hol).
- druif** {druif} (v.) [geen mv.] **slome duikelaar**. - doe bös mich ein ~!
- druim** {druim} (ook **droum** {drou:m}) (m.) [~e / ~ke] **droom**.
- druime** {’druim/me} (ww.zw. 2) [N. dromen; D. träumen] **dromen**. - ich höb vannach get geeks gedruimp; ze druime van ein sjoon hoes bij de bós; zit neet zo te ~!
- drumbend** {’drum/be:nt} (m.) [~s / ~je] **drum- band**.
- drumsjtèl** {’drum/sjtèl} (o.) [~le / ~ke] **drumstel**.
- drupe** {’drû:/:pe} (ww.st. 45) **druipen**.
- druubbelke** {’druu(b)/bel/ke}, zie **droebbel**.
- druufke** {’druu:f/ke}, zie **droef**.
- d'rvan** {der/’van} (bw.) **ervan**. - det kump ~; hae sjpróng ~ aaf; ‘t hink ~ aaf.
- d'rveur** {der/’veu:r} (bw.) **ervoor**. - hae sjtóng ~; de meiste luuj wore ~.
- duchtig** {’du:ch/tich} (bw.) **duchtig, flink**. - ich höb ‘m ~ de waorheid gezag; hae haet ze ~ euver zien näöd gekrege.
- dudelik** {’dûû:/de/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] (N.) **duidelijk**. - ‘n ~ antjawaord gaeve; kóns se neet èns get ~ker kalle?; det is den ~.
- duf** {du:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~ / ~fer; ~s(te)] **duf**. - ‘ne ~fe kop höbbe.

duike

duike {'dui:/ke}, zie **duke**.

duiker {'dui:/ker}, zie **duker**.

duiles {'dui:/les} (m.) [~e / ~ke] **druijlor, sukkel.**

Duimpje {'duim/pje} (o.) (N.) *in:* Klein ~ (*Klein Duimpje*).

duipe {'dui:/pe} (ww.zw. 5a) [N. dopen; D. taufen] **dopen.** - ze höbbe häör kinjer neet laote ~.

duipnaam {'dui:p/naam} (m.) [naam] **doop-naam.**

duipsel {'dui:p/sel} (o.) [~s] **doopsel.**

duipwater {'dui:p/waa:/ter} (o.) [water] **doop-water.**

duis, duit {dui:s, dui:t}, zie **doon**.

Duits {duits} (zie ook **Pruus**) I. (bn.) [~e, ~e, ~]

Duits. - 'n ~e vrouw; 'n ~ book; de ~e vlag; de ~e grens. II. (zn.o.) **Duits** (taal). - ~ versjtaon ich waal; get in 't ~ vertale.

Duitser {'dui:t/ser} (m.) [~s] (zie ook **Pruus**)

Duitser.

Duitslandj {'Dui:ts/la:njtj} (o.) (zie ook **Pruse**)

Duitsland. - Zjwame grens aan ~.

duje {'dûû/je} (ww.zw. 3b) [N. duwen] **duwen.**

- duuj mer èns hel taenge die deur; ze duudje de wage van de waeg aaf; ich bön gevallen, ómdet d'r mich geduujd haet; **drukken.** - op 'ne knoep ~; op de toetse ~; hae duudje zich lekker taenge häör aan; op de W.C. mós se dök hel ~; **dwars zitten.** - wat duudj dich?

duke {'dûû:/ke} (ww.st. 45), ook (N.) **duike** {'dui:/ke} (ww.st. 44) (verg. **doeke**) [N. duiken; D. tauchen] **duiken.** - in 't water ~; van

de hoog plank ~; es d'r de boer oetsjpeelt, kóns se baeter duke (of duike); ich zal èns in de beuk ~; duuk dich!

duker {'dûû:/ker}, ook (N.) **duiker** {'dui:/ker}

(m.) [~s / ~ke] **duiker.** - 'nen ~ ónger de waeg door. // **dukerke** {'dûû:/ker/ke} (o.) [~s] **dodaars** (*Tachybaptus ruficollis*).

dumpel {'du:m/pel} (m.) [~s of ~e / ~ke] **deuk.**

- 'ne hood mit ~e; doe maaks mich ~s (of ~e) in de floer mit dien naoldjhakke; 'ne ~ in 't sjpatbord.

1dun {dun} (bn., bw.) [~ne, ~, ~ / ~der of ~ner; ~s(te)] **dun.** - 'ne dunne sjtek; 'n ~ blaad pepier; ~ ermkes höbbie; hae is ~ gewaore; 'n ~ gesjmeerde bótram; ~ soep; 't geit 'm ~ (hij heeft niet veel te besteden). Zie **dunne**.

2dun {dun} of **deun** {deun} (bw.) **dicht, vlak.** -

die buim sjtaon ~ opein; ~ d'rnæve; det woor ~ in de buurt. Zie **dunbiej.**

dunbiej {'dun/'biê:j} of **deunbiej** {'deun/-

biê:j}, ook **doonbiej** {'doon/'biê:j} (bw.)

dichtbij. - v'r sjtónge d'r ~; die granaat sjloog ~ in; ze woont hiej ~.

dunderbiej {'dun/der/'biê:j} of **deunderbiej** {'deun/der/'biê:j}, ook **doonderbiej** {'doon/der/'biê:j} (bw.) **dichterbij.** - kóm èns get ~!

1dunne {'du(n)/ne} (m.) [geen mv.] **diarree.** - aan de ~ zin.

2dunne {'du(n)/ne} (ww.zw. 1) **dunnen, uit-dunnen.** - dae bós mótt neudig gedund waere.

dunsel {'dun/sel} (o.) [geen mv.] **dunsel, snoeisel.**

durstig {'du:rs/tich}, zie **dórstig.**

durve {'du:r/ve}, zie **dörve.**

dus {du:s} (bw.) **dus.** - det is ~ dudelik; hae kump ~ neet.

duufke {'duu:f/ke}, zie **doef.**

duuj {dûûj} (m.) [duje / ~ke] **duw.** - 'ne ~ taenge get gaeve.

duumke {'dûûm/ke}, **duumpke** {'dûûmp/ke}, zie **doem.**

duuppe {'duu:(p)/pe} *in:* de ~ zin (de dupe zijn).

duur {'dûûr} (bn., bw.) [dure, ~, ~ / duurder {'dûû:r/der}; ~s(te) {'dûû:rs/(te)}] [N. duur; D. teuer] **duur.** - de kóffie is weer duurder gewaore; des 'ne dure aovindj gewaore; det mós se ~ betale.

duuster {'dûû:s/ter} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] [N. duister; D. düster] **donker, duister.** - 'ne ~e aovindj; 'n ~ kamer; 'n ~ hoes; ~ waer; ~ wolke; 'n ~ kleur; 't begint al ~ te waere; ich zeen 't ~ in; ~ kieke. // (zn.) (o.) of ~e (m.) (het) **donker, duister.** - bang zin in 't ~ (of in de ~e); getinne ~e doon.

duustere {'dûû:s/te/re} (ww.zw. 1) **duisteren, donker worden.** - 't begint al te ~; 't duustert al.

duvel {'dûû:/vel} (m.) [~s of ~e / ~ke] [N. duivel; D. Teufel] **duivel.** - de ~ sjiet altied op de grutste houp; 'nen erme ~; hae ging es d'r ~ nao 't huiske; es m'n van de ~ sjprík, treudjs se-n-'m oppe sjtert; dem is d'r ~ van de sjöp aafgesjprónge (*gezegd van iemand die erg ziek en bijna dood is geweest*). // **duvelke** {'dûû:/vel/ke} (o.) [~s] (kleine, ronde) **pot-kachel.**

duvelskeers {'dûû:/vels/kee:rs} (v.) [keers] **vuilboom, sporkenhout** (*Frangula alnus*) (verg. **sjpurke**).

duvelskloppele {'dûû:/vels/klö:(p)/pe/le} (m.mv.) **lisdodden** (*Typha*).

duvelsnejgare {'dū:/:vels/'nej/gaa:/re} (o.)
 [gare] **duvelsnaaigaren**, **klein warkruid**
(Cuscuta epithymum).

duzele {'dū:/:ze/le} (ww.zw 1) **duizelen**. - ze
 sjtóng te ~ aan de randj van de aafgróndj; 't
 duzelt mich veur de ouge.

duzelig {'dū:/:ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ /
 ~er; ~s(te)] **duzelig.**

dwaars {dwaars}, ook **dwaers** {dwèrs} (bn.,
 bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **dwars** (verg.
waers). - ~ euver get ligke; det hoes sjteit ~
 oppe waeg; hae is 'ne echte ~e; 'ne ~e pren-
 gel; ~ ligke; ~ d'rtænge in gaon.

dwaarsligke {'dwaars/li(G)/Ge} of **dwaersligke**
 {'dwèrs/li(g)/Ge} (ww.st.) [?ligke] **dwarstig-
 gen**. - de oppozisie loog weer èns dwaars.

dwaarsligker {'dwaars/li(G)/Ger} of **dwaers-**
ligker {'dwèrs/li(G)/Ger} (m.) [~s] **dwarstig-
 ger**. - de ~s van 't sjpaor; det is 'ne echte ~.

dwaarssjtraot {'dwaars/sjtraot} of **dwaers-**
sjtraot {'dwèrs/sjtraot} (v.) [sjtraot] (N.)
dwarstraat.

dwaarswaeg {'dwaars/wae:ch} of **dwaerswaeg**
 {'dwèrs/wae:ch} (m.) [waeg] (N.) **dwarstig-
 weg**.

dwaers(-) {dwèrs}, zie **dwaars(-)**.

dwang {dwang} (m.) [geen mv.] [N. dwang; D.
 Zwang] **dwang**. - dao zoot gènne ~ achter;
 get ónger ~ doon.

dwars {dwaers} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) (zie
dwaers, **dwaars**, **waers**) **dwars**. - ~e liene; ~
 taenge 't verkeer in gaon; det haet d'r döbbel
 en ~ verdeend; hae is altied erg ~.

dwars- {dwaers/-}, zie **dwaers-**.

dweijel {'dwei/jel} (m.) [~s / ~ke] **dweil**.

dweijelaovindj {'dwei/je/lao:/vinjtj} (m.)
 [ao vindj] **dweilavond** (avond waarop men
 van café naar café trekt, spec. met carnaval).

dweijele {'dwei/je/le} (ww.zw. 1) **dweilen**. - de
 keuke ~.

dwerg {dwe:rch} (m.) [~e] [N. dwerg; D. Zwerg]
dwerg.

dwinge {'dwi/nge} (ww.st. 29) [N. dwingen; D.
 zwingen] **dwingen**. - de Pruse dwóng de
 mansluuj óm te sjanse; ich veul mich d'rtœ
 gedwóngen; 'n gedwóngen vertrèk; vraemde
 ouge dwinge.

dwink {dwingk}, zie **dwinge**.

dwóng {dwóng}, zie **dwinge**.

E

- E, e {ee}** (v.) [e's] de letter **E, e.** - de E.H.B.O. // (de muziekknot) **e.**
- 1e {e}** (onbep. lidw.o.) (zie 'n, ¹ein) **'n, een.** - ~ wich; ~ sjoon maedje; ~ klein bietje.
- 2(-)e {e}** (bep. lidw.) (zie **de**) [verkort uit de achter voorzetsels en daarmee één geheel vor mend] **de.** - gank aanne kantj; emes get óngere naas vrieve; oppe Boekkoel; mitte bös gaon; inne kirk. // **e(-) in:** lek mich e-maas (*je kunt me gestolen worden*) is sprake van een verbastering van D. leck mich am Arsch.
- 3e(-) {e}** voorvoegsel vóór tijdsbepalingen. - ich höb 'm e-goondig nag gezeen (*afgelopen woensdag*); e-vriedig. // *ook in andere bepalingen, verg.* **eweg, lank-eweg, op-enuuj, god-e-god.**
- 4e {e}** (tsw.) **eh, uh** (*bij aarzelung, onzekerheid*). - ~, wach èns efkes.
- 1ech {e:ch}** (m.) [geen mv.] [N. echt; D. Ehe] **echt, huwelijk.** - in de ~ verbónje waere.
- 2ech {e:ch}** (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te) / verb. vorm ~s] [N. echt; D. echt] **1.** (bn.) **echt, waar, heus.** - ~ zilver; ~te kóffie; 'ne ~te Rembrandt; ich höb lever get ~s; ~te en ónechte kinjer; 't is nag ein ~ wich; 'n ~te dame; det zin ~te aafzitters. **2.** (bw.) **echt, werkelijk, heus.** - 't is ~ waor; hae haet 't ~ gedaon; 't is ~ gebeurd; die luuj zin ~ erm; ich haaj ~ van dich; des ~ get van dem; duis se 't ~ neet meer?; 't is neet ~ neudig.
- 3Ech {e:ch}** (o.) **Echt.**
- echelste {e:/chels/te}** (bn., bw.) **achterste, laatste.** - doe bös altied d'n ~.
- echsjeijing {e:ch/sjei/jing}** (v.) [sjeijing] **echt-scheiding.**
- echske {e:chs/ke}**, zie ¹ach.
- echtelik {e:ch/te/lik}** (bn.) [~ke, ~ke, ~] **echtelijk.** - 't ~ bëd.
- echterste {e:ch/ters/te}** (bn., bw.) (zie **echelste**) **achterste, laatste.**
- echtersteveur {e:ch/ters/te/'veu:r}** (bw.) **achterstevoren.** - hae zoot ~ op 't sjteulke.
- 1eder {ee:der}** of **idder {i(d)/der}** (onbep. vnuw.) [~e, ~, ~] [N. ieder; D. jeder] **ieder, elk.** - (bijv.) ~ wich wèt zóget; ~e miens (ook ~ miens) (*iedereen*); ze zaet ~e keer 'tzelfde; ~e

- daag; (*zelfst.*) ~ duit wo d'r zin in haet; ~ 't zient.
- 2eder {ee:/der}**, ook **eerder {ee:r/der}** (zie **eerder** en ²eer) (bw.) [N. eerder; D. eher] **eerder.** - woors se mer ~ gekómme; wie ~ wie lever; det höb ich al ~ gezag; ich bön d'r ~ es dich; det is ~ grótter es kleiner gewaore.
- ederein {ee/de/'rei:n}** of **idderein {i(d)/de-'rei:n}** (onbep. vnuw.) **iedereen.** - es ~ d'r is, könne v'r beginne; det wèt neet ~.
- ederkeer {ee/der/'keer}**, **ederskeer {ee-ders/'keer}** of **idderskeer {i(d)/ders/'keer}** (bw.) **elke keer, telkenmale, telkens, steeds.** - 't is ~ weer 'tzelfde; ich kóm dao ~ mit väöl pleezer truuik.
- 1Ed {eet}** (eig.m.) [~je] **Ed, Eduard.**
- 2eed {ee:t}, zie eid.**
- 1eer {eer}** (v.) [geen mv. / verb. vorm ere {ee:/re}] [N. eer; D. Ehre] **eer.** - det woort 'n heel ~ veur ós; zienne naam ~ aandoon; emes de lèste ~ bewieze; de taofel ~ aandoon; ~ van zie werk höbbe; ter ere Gods; get in ere haje.
- 2eer {eer of ee:r}** (bw.) [N. eer, eerder; D. eher] **eer, eerder.** - 't is ~ grótter es kleiner gewaore; det höb ich dich al ~ gezag.
- 3eer {ee:r}** (vóór doe: **eers {ee:rs}**) (vw.) [N. eer; D. ehe] **eer, voordat.** - bel mich efkes, ~ se kumps; 't doert lang, ~ d'r truuik is; eers doe daomit vaerdig bös, is de daag half óm.
- eerder {ee:r/der}** (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. eerder; D. eher] **eerder.** - alle ~e kere is 'm det gelök; voor het bw. zie ²eder en ²eer.
- eerdet {ee:r/'de:f}** (vw.) **voordat.** - 't doert erg lang ~ d'r kump.
- eergister {eer/gi:s/ter}**, zie **egister.**
- 1eers {eers, minder vaak ee:rs}** (bw.) [zie **eerste**] [N. eerst; D. erst] **eerst.** - ~ waert d'r gebaadj; ~ voor d'r geweun wirkman, noe is d'r veurman; det mótt ich ~ gezeen höbbe; ~ laefde de miense in hutte; det is mich ~ noe ingevalle; noe ~ begriep ich 't; 't is ~ half nege; waem kwoom 't ~ {eers of ee:rs} aan?; ich bön 't ~ {eers of ee:rs}; det heur ich veur 't ~ {eers of ee:rs}.
- 2eers {ee:rs}**, zie ³eer.
- eersdaags {eerz/'daachs}** (bw.) **eerstdaags, een dezer dagen.**
- eersrech {eers/rech, ee:rs/rech}** (o.) [¹rech] **eerstgeboorterecht.** - de aajste zoon haaj vreuger veural op boerderieje 't ~, es d'r gedeild móos waere.

eerste {‘eers/te, ‘ee:rs/te} (rangtelw., bijv. of zelfst.) (zie ook **1eers**) [N. eerste; D. erste] **eerste**. - oppe ~ riep zitte; de ~ bezeuker van ‘t jaor; de ~ junie; de ~ van de maondj; det is den de ~ en de lèste keer; de ~ waeke heel d'r zich röstig; in de ~ klas zitte; de Eerste en de Tweede Kamer; de ~ pries winne; de ~ van de klas; ~ kwaliteit; de ~ zólle de lèste zin; det is ‘t ~ waat ich daovan te heure krieg; de ~ de bëste; op de ~ plaats make v'r ‘n begroting. **eersteling** {‘eers/te/ling} (m.) [~e] **1. eerste-ling, eerstgeborene.** **2. eersteling** (aardappelras).

eew {eew} (v.) [~e / ~ke] **eew**. - ‘n ~ lang; in alle ~e der ~e ame; ich blief gën ~e wachte; de twintigste ~.

ewig {‘ee/wich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. eeuwig; D. ewig] **eeuwig**. - de ~e zaligheid; dae miens haet ‘t ~ laeve; ich wil aaf van det ~ gezeiver; ‘ne ~ optimis; veur ~ en altied; dae lik ~ mer te zanike; ich blief neet ~ wachte.

ewigheid {‘ee/wich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **eeuwigheid**. - toet in alle ~; ich blief gën ~ wachte.

ewigheidswaerd {‘ee/wich/(h)ei:ts/wèèrt} (v.) [geen mv.] **eeuwigheidswaarde**. - dit waordebook haet ~.

ewigmoos {‘ee/wich/’moos} (o.) [geen mv.] **splijtkool**.

1effe {'e:(f)/fe} (bn., bw.) [N. effen; D. eben] **effen, vlak**. - de gróndj ~ make; ‘n ~ mik (witbrood met vlakke bovenzijde); **effen, eenkleurig**. - ‘n ~ kleur; ‘n ~ kleid; ‘t is ~ blauw; **effen, onbewogen**. - hae sjtóng d'r mit ein ~ gezich nao te kieke.

2effe {'e:(f)/fe} (bw.) [N. effen, even] (minder gebruikelijk dan **efkes**) **even**. - kóm èns ~ hiej!; bön ‘s ~ sjtil.

effek {e:(f)/fe:k} (o.) [~te] **effect**. - waat dae deej, haaj gën ~; in ~te hanjele.

effekes {e:(f)/fe/kes}, zie **efkes**.

effenaaf {‘e:(f)/fe/’naaf} (bw.) **afstandelijk, uitdrukkingsloos**. - hae bewaerde det ~.

effeng {e(f)/’feng} (bw., tsw.) **enfin**. - ~, laote v'r mer gaon.

efkes {‘e:f/kes}, ook **effekes** {‘e:(f)/fe/kes} (bw.) [zie **2effe**] **eventjes**. - det doert mer ~; ich bön ~ nao de sjtad; wach ~!; kóm èns ~ hiej!; kiek dao èns ~ nao; voor mich det ~ sjrikke!

egaal {ee/’gaal} (bn., bw.) [egale, ~, ~ / egaler; ~s(te)] [N. egaal; D. egal] **egaal**. - ‘n ~ kleur;

‘n ~ lóch; ~ blauw; ‘t is mich ~ (om ‘t even), ‘t is mich sjiet ~; ~ waat d'r zaet (wat dan ook, eender wat).

egister {ee/’gi:s/ter} of **eerregister** {eer/’gi:s/-ter} (bw.) **eerregisteren**.

eh {e} (tsw.) **hé**. - ~, wach efkes!

1ei {ei} (tsw.) **hé!** - ~, kiek oet!; ~, jóng, kóm doe èns hiej!

2ei {ei:, minder vaak ei} (onbep. lidw.o.) (zie **1ein**) **een**. - ~ wich; ~ sjjoon maedje; ~ bietje; ~ groot sjtök; det is allemaal ~ pot naat.

3ei {ei:} (telw.o.) (zie **2ein**) **een**. - op ~ bein sjtaon.

eid {ei:t} (zn.) [~e], ook **eed** {ee:t} [ede] [N. eed; D. Eid] **eed**. - dao dörf ich ‘nen ~ op te doon; ‘ne ~ aafligke.

eige {'ei:/ge} (bn.) [onverbogen, maar zie **eiges**] [N. eigen, D. eigen] **eigen**. - d'r geit toch nieks baove ‘t ~ hoes; mie ~ vader; mien ~ geldj; det wore zien ~ wäörd; op ~ krach; op ~ houtje; ~ baas zin; det is ‘m ~; v'r wore dao al drek ~. // (als zn.o.) - hae lüp in zien ~ te kalle; hae veult zich ‘t bëste es d'r op zien ~ is.

eigeheimer {'ei:/ge/hei/mer} (m.) [~s] **1. een-kennig iemand.** **2. eigenheimer** (aardappelras).

eigenhenjig {ei:/ge/he/njich} (bw.) **eigenhandig**.

eigelik {'ei:/ge/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] [N. eigenlijk; D. eigentlich] **eigenlijk**. - de ~ke keuke lik hiejachter; de ~ke beteikenis van ein waord; waat beteikent det ~?; det is ~ neet waor; ~ haje v'r op fekansie mótté zin.

eigemechtig {ei:/ge/’me:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **eigenmachtig**.

eigenaardig {ei:/ge/’naar/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **eigenaardig**. - ‘n ~ geveul höbbe; des ‘n ~ vroumes; ‘n ~ hoes; hae lüp ~.

eigenares {ei:/ge/naa/’re:s} (v.) [~se] (zie **eigeneerse**) **eigenares**.

eigendóm {ei:/gen/dóm} (o.) [~me] [N. eigen-dom; D. Eigentum] **eigendom**.

eigeneer {'ei:/ge/neer} (m.) [~s] **eigenaar**.

eigeneerse {'ei:/ge/neer/se} (v.) [~] **eigena-ress**. - de graovin is ~ van Hélderao.

eiges {'ei:/ges} [verb. vorm van **eige**], in: **van ~, vanzelf**. - det geit van ~; det sjprík van ~. // det dach ich biej mich ~ (bij mezelf); hae deej det van zich ~ (uit zichzelf).

eigesjap {'ei:/ge/sja:p} (v.) [~pe] **eigenschap**.

eigesjtuut {'ei:/ge/sjtú:ft} (m.) [geen mv.] **zelfverheerlijking, eigen lof**. - ~ sjtink.

eigeste

eigeste {‘ei:/ges/te} (bn.) **dezelfde, hetzelfde.**

- op d’n ~ daag (*op dezelfde dag*).

eigeteelt {‘ei:/ge/’teelt} (m.) [geen mv.] **zelf
geteelde tabak.** - in de oorlog waerde meis ~ gerouk; ~ is dök raekel.

eigewaerd {‘ei:/ge/wèèrt} (v.) **eigenwaarde.**

eigeweitemik {‘ei:/ge/wei:/te/mi:k} (v.) [mik] **brood gebakken van eigen tarwe.** - de boere ote ~.

eigewies {‘ei:/ge/’wîê:s} (bn., bw.) [‘wies] **eigen-
wijs.** - ‘ne eigewieze sjofeur; doot neet zo ~!

eigiewiezighed {‘ei:/ge/’wîê/zich/(h)ei:f} (v.) **eigenwijsheid.**

ejij {‘ei:j} (v.) [~er {‘ei:/jer}] / ~ke, eike {‘ei/ke} of èkke {‘è:(k)/ke}] [N. ei; D. Ei] **ei.** - ~er ligke; ~er oethaole; witte en broen ~er; ~er rape; ‘n ~ sjelle; ~er köpp; mit Paose waert mènnig gekleurd eike getip; ‘n hel ~, ‘n zaach ~, ‘n gebakke ~, ‘n voel ~; ‘n sjókkelate ~; ein ~ is gèn ~, twee ~ is ‘n half ~, drie ~ is ‘n paos~; op ~er loupe; hae kan zien ~ neet kwiet; zich meug (of zorg) make óm óngelagde ~er (zich vooraf onnoodig zorgen maken); sjöng, det is mich ‘n ~!

eijerdaore {‘ei/jer/dao:/re} (m.) [daore] **eier-
dooir.**

eijerdöpke {‘ei/jer/dö:p/ke} (o.) [~s] **eierdopje.**

eijerkaoole {‘ei/jer/kao:/le} (m.mv.) [kaole] **eierkolen.**

eijerkook {‘ei/jer/kook} (m.) [kook] **eierkoek.**

eijerlaepelke {‘ei/jer/lèè:/pel/ke} (o.) [~s] **eierlepeltje.**

eijermien {‘ei/jer/miën} (v.) **eiermijn.** - vreuger haadjs se de ~ in Remunj.

eijersjaal {‘ei/jer/sjaal} (v.) [‘sjaaal] **eierschaal.**

eijgael {‘ei:j/’gèè:l} (o.) [geen mv.] **eigeel,
dooir.** // (bn.) [gael] **eigeel** (als kleur).

eijrónđj {‘ei:j/’ró:njtj} (bn.) [róndj] **eirond.**

eik {‘ei:k} (m.) [~e / ~ske] [N. eik; D. Eiche] **eik** (*Quercus*-soorten). - ‘ne aje, diekke ~; ‘ne Amerikaanse ~.

eikärke {‘ei:/käör/ke}, zie **eiketske.**

¹eike {‘ei/ke}, zie **eij.**

²eike {‘ei:/ke} (bn.) **eiken.** - ‘n ~ taofel; ‘ne ~ kas.

eikeboum {‘ei:/ke/bou:m} (m.) [boum] **eiken-
boom.**

eikehout {‘ei:/ke/hou:t} (o.) [geen mv.] **eiken-
hout.**

eikel {‘ei:/kel} (m.) [~e of ~s / ~ke] [N. eikel;

D. Eichel] **eikel.** - ~e rape veur de verkes; dae jöng is ‘ne echte ~.

eiketske {‘ei:/ke:ts/ke} of **eikärke** {‘ei:/

käör/ke} (o.) [~s] [D. Eichkätzchen] **eek-
hoorn** (*Sciurus vulgaris*).

eilandj {‘ei/la:njtj} (o.) [landj] **eiland.**

eimaol {‘ei:/’mao:l} of **einmaol** {‘ei:n/’mao:l} (bw.) **eenmaol.** - of se det noe ~ of tweemaol zaes, hae duit ‘t toch neet; ‘t is noe ~ zo.

¹ein {‘ei:n} (*onbep.lidw.*) (zie ‘n, ²ei, ¹e) [~e, ~{ein}, ~ {ei:n}] [N. een; D. ein] **een.** - ~e miens; ~ vrouw; ~ maedje; d'r kwoom ~e angere binne; det woor mich dao ~ rótzooj!; ~e (zekere) Jansen haet mich det gezag; ~ bietje; waty'r ~(e), zie **waatv'r.**

²ein {‘ei:n of ein} (*telw.*) (zie ook **eint, ènt**) [N. een; D. ein] **een.** - 1. (*zelfst.*) [~e {‘ei:/ne} of ~s {‘ei:ns} / ~ke {‘ei:n/ke}]. - noe geis se ~ twee drie nao bëd!; dae kan neet èns toet ~ telle; ~ en ~ is twee; ~ veur ~ binnekómme; ‘n ~ veur ‘n proefwerk kriege; op ‘t rapport gaeve ze gèn ~s; rangnummer ~; ich höb d'r mer ~; ‘t woor dao ~ en al elenj; dae sjetroek woor éin bes (*was een en al bes, zat vol bes-sen*). 2. (*bijv.*) [~e, ~ {ein}, ~ {ei:n}] - ~e man, ~ vrouw, ~ wich; des allemaol ~ (of ~e) pot naat; op ~ bein kóns se neet sjtaon (*een excuus om een tweede glaasje te drinken*); veur daen ~e keer zooj ich ‘t neet laote; ~e keer en den nootjs meer.

³ein {‘ei:n} (*onbep.vnw.*) [~e, ~ {ein}, ~ {ei:n}] [N. een; D. ein] **een, een zekere.** - det is mich d'r ~e [*van een vrouw: ein (ein)] (een-tje); dae llop ~e achter mich; det is d'r ~e oet Remunj [*van een vrouw: ein (ein)] (iemand); d'r ~e aafriete (*er een laten vliegen*); d'n ~e zag dit, d'n angere det; ‘t is ‘t ~ of ‘t anger; d'n ~e zag taenge d'n angere; biej ~ of anger gelaegenheid.**

⁴ein {‘ei:n} (*wederk.vnw.*) [*achter voorzet-sels en ermee verbonden*] **elkaar.** - ze kónne ‘t good

mit~ vinje; die höbbe get mit~; ze make ruzing ónger~; get ónger~ reure; lik die beuk mer op~.

ein {ei:n} (predicatief bn.) [N. een] **een.** - man en vrouw zin ~, es ze getrouwde zin.

eind {eint}, ook **einde** {'ein/de} (o.) [einde {'ein/de} / eindje {'ein/tje}] (N.) (zie **inj**) **eind, einde.** - 'n ~rapport; de eindjes aanein knuipe.

eindelik {'ein/de/lik} (bw.) [N. eindelijk / D. endlich] **eindelijk.** - ~waerde 't leech; waers se noe ~ èns versjenig?

einderlès {'ei:n/der/lè:s}, zie **einerlès.**

einendertig(st) {'ei:/nen/'de:r/tich(s/te)} (telw.) **eenendertig(st).**

einennegetig(st) {'ei:/nen/'nee:/ge/tich(s/te)} (telw.) **eenennegentig(st).**

einensèstig(st) {'ei:/nen/'sè:s/tich(s/te)} (telw.) **eenenzestig(st).**

einensevetig(st) {'ei:/nen/'see:/ve/tich(s/te)} (telw.) **eenenzeventig(st).**

einentachetig(st) {'ei:/nen/'ta:/che/tich(s/te)} (telw.) **eenentachtig(st).**

einentwintjig(st) {'ei:/nen/'twi:nj/tich(s/te)} (telw.) **eenentwintig(st).**

einenevertig(st) {'ei:/nen/'veer/tich(s/te)} (telw.) **eenenevertig(st).**

einenvijftig(st) {'ei:/nen/'vief/tich(s/te)} (telw.) **eenenvijftig(st).**

einerlès {'ei:/ner/lè:s} of **einderlès** {'ei:n/der/lè:s} (bn.) [~te, ~te, ~] **op een na laatste.**

einkènnig {ei:n/'kè(n)/nich} (bn.) [~e, ~e, ~] **eenkennig.** - det wich is nag get ~.

einmaol {'ei:n/'mao:l}, zie **eimaol.**

einselgenger {'ein/sel/ge/nger} (m.) [~s] (D.) (met carnaval) **einzelgänger;** (alg.) **eenling, eenzelvig iemand.**

eint {ei:nt} of **ènt** {é:nt} (telw.o., neenvorm van **ein**) **een.** - ich höb 's mer ~ (ik heb er maar een van); ich gaef d'r dich nag waal ~; mer ~ wis dao nao binne te kómme (één meisje).

einteunig {ei:n/'teu/nich} of **eintonig** {ei:n/'too/nich} (bn., bw.) [~, ~e, ~] **eentonig.**

eis {ei:s} (v.) [~e] [N. eis] **eis.** - ~e sjtelle; d'r waere hoog ~e aan 'm gesjteld; de ~ taengen-'m woor drie jaor.

eise {ei:se} (ww.zw. 6) [N. eisen] **eisen.** - geldj ~; d'r vèlt hiej nieks te ~; ich eis sjtilte; ze eisde veer maondj taenge-n-'m; 't belang van de vereniging eis det.

èkke {è:(k)/ke}, zie **eij.**

eksemere {e:k/se/'mee/re} of **ekstremere** {e:ks/tre/'mee/re} (ww.zw. 1) **waarderen, in ere houden.** - num uch 't dink mer mit, biejd uch waert 't teminste nag geéksemerd (geékstremeerd); krats neet op die taofel: die móos se mich meer ~; die sjoon mótte langer mitgaon es vandaag, die móos se mich good ~.

eksersere {e:k/ser/'see/re} (ww.zw. 1) **exerceren.** - de sjötterie woar aan 't ~; mit die waerse jónge móos se danig ~ óm die aan 't loestere te kriege.

eksjpres {e:k/'sjpre:s}, zie **esjpres.**

ekspaeer {e:k/'spèèr} (m.) [~s] **expert.**

ekstern {'e:ks/'tern} (m.) [~e] **extern** (leerling die niet intern was). - op 't kolleezje haadjs se sjtads-~e en boete-~e.

eksteroug {'e:ks/te/rouch} (o.) [oug] (N.) (zie **aegersoug**) **eksteroog, likdoorn.**

ekstremere {e:ks/tre/'mee/re}, zie **eksemere.**

ekzame {e:G/'zaa:me} (o.) [~s] **examen.**

ekzaminater {e:G/zaa/mie(n)/*naa/ter} (m.) [~s] **examinator.**

ekzaol {eG/'zaol}, zie **okzaol.**

El {el} (eig.v.) [~ke] **Elisabeth, Ellen, Els.**

èl {él} (v.) [~le] [N. el; D. Elle] **el.** - 'n ~ sjtóf.

elenj {'ee/lenj} (v.) [geen mv.] [N. ellende; D. Elend] **ellende.** - 't woar dao nieks es ~; det ich die ~ nag mit móit make.

elf {elf} (v.) [~e / ~je] (N.) **elf** (sprookjesfiguur). - feje en ~e; zich es ~je verkleije.

èlf {élf} (hoofdtelw., zelfst. en bijv., ook als zn.v.) [élve {'èl/ve} / ~ke; verb. vorm èlve {'èl/ve}] [N. elf; D. elf] **elf.** - teen en ein is ~; toet ~ tèlle; ~ miense; ~ oer; ~ meert; mit ~ zin of mit zien èlve zin; op zien ~ en derigtste; de raod van ~; ~ is 't gekkegetal; ~ de gek zelf (*gezegd bij het afroepen van de 11 bij het kienen*); de ~ suffers (*spottende benaming van de Swalmense voetbalclub DES ['Door Eendracht Sterk']*).

èlfde {'élv/de} (rangtelw.) **elfde.** - oppe ~ van de maondj; de ~ van de ~ (*elf november*).

èlfdoezjend {'élv/'dôë:/zjent} (hoofdtelw.) **elfduizend.**

èlf-en-dertigste {èl/ven/'de:r/tichs/te} (rangtelw.) (schertsend) **elffendertigste.** - hae kwoom op zien ~ aangewanjele (*op zijn dooie gemak*); det geit dao allemaal op zien ~.

èlfhóngerd {èlf/'hò/ngert} (hoofdtelw.) **elfphon-derd.**

eljer {'e/ljer} (m.) [~s] [N. ouder; D. Elter] **ouder** (vnl. mv.: **ouders**). - mien ~s kómme

eljersaovindj

neet allebeij oet Zjwame; 'n breetke mitgaeve veur de ~s; edere ~ móet det wete.

eljersaovindj {‘e/ljer/zao:/vinjtj} (m.) [ao-vindj] **ouderavond**.

eljerlik {‘e/ljer/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **ouderlijk**. - 't ~ hoes.

eljershoes {‘e/ljers/’hôë:s} (o.) [²hoses] **ouderhuis, ouderlijk huis**. - mien ~ sjteit op 't Aord.

èlk {è:lk} 1. (onbep.vnw., zelfst.) **elk, ieder**. - mèlk is good veur ~. 2. (bn.) [~e, ~e, ~] **elk, ieder** (verg. ¹**eder**). - ~e miens, ~e vrouw, ~ wich; ~ jaor.

èllat {‘è(l)/la:t} (v.) [lat] **ellenstok, ellenmaat**. - de ~ van de sjnieder.

ellebaog {‘è(l)/le/baog} (m.) [baog] [N. elleboog; D. Ellbogen] **elleboog**. - hae haet 't achter de èllebaog.

Elmp {elmp} (o.) **Elmpt** (grensplaats nabij Swalmen in Duitsland). - zo lank wie ~ (zeer lang, van afstanden).

Elmterbós {‘elm/ter/bó:s} (o.) **Elmpterbos** (bosgebied aan de Duitse kant van de grens bij Swalmen).

emaj {ee:/maj} of **emalj** {ee/’malj} (o.) [geen mv.] **email**. - 't guf meer kleure ~.

emajje {ee/’ma(j)/je} of **emalje** {ee/’mal/je} (bn.) **emaillen**. - 'ne ~ kaetel.

emajjere {ee/ma(j)/jee/re} of **emaljere** {ee/’mal/’jee/re} (ww.zw.) **emailleren** (verg. memmelere). - 'ne geëmajjeerde of geëmaljeerde kaetel.

eme {ee:/me}, zie **emes**.

emelik {‘ee/me/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **mierzoet, te zoet**. - 'n ~ sjtök taart; teväöl sókker maak de köffie ~; det sjmaak mich te ~; wat duis doe ~! (zoetsap-pig).

emes {ee:mes} (zelden **eme** {ee:/me}) (onbep. vnw.) **iemand**. - es ~ 't wèt, is hae 't waal; dao is ~ aan de deur; dao kump ~ (of eme); doe waers nag èns ~.

emoog(-) {e/’mooch}, zie **òmhoog(-)**.

emosie {ee/’moo:/sië} (v.) [~s] **emotie**.

en {en} (nevenschikkend vw.) [N. en; D. und] **en**. - breurs ~ zösters; die twee zin water ~ vuur; ich ~ dich; doe ~ ich; valle ~ opsjtaon; hae kump ~ geit den weer; twee ~ twee is veer; sókker ~ zo; op ~ aaf gaon; hae hulp mich, ~ wie!.

èn {en of e:n} (tsw.) **en**. nou ~?; ~, begrieps se 't noe?; ~, bös se zówied?; ~, den höb ich hiej

nag get sjoons!

engs {engs}, zie **angs**.

èns {èns} (ook **ins** {ins}) (predicatief bn.) [N. eens] **eens**. - v'r zin 't ~ gewaore.

²èns {èns} (ook **ins** {ins}) (bw.) [verg. 's, 'ns] [N. eens; D. eins] **eens**. - ~ en den nootj meer; ~ en veur altied; ~ zòls se det begriepe; dao waas ~ eine keuning; kóm ~ hiej!; laot ~ zeen!; dörf dao ~ aan te kómme!; hae kènt neet ~ tegooj laeze; 't doerde ~ zó lang; hae leap in~ door; op~ ging 't leech oet.

ènsigs(te) {‘è:n/si:chs/(te)}, zie **insigs(te)**.

ent {e:nt} (v.) [~e] [N. ent] **ent**.

ènt {è:nt}, zie **eint**.

ente {‘e:n/te} (ww.zw. 7b) [N. enten] **enten**. - buim ~; roze ~.

entoezjas {en/toe/’zja:s} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **enthousiast**. - 'ne ~te miens; hae deej ~ mit.

epistel {ee/’pi:s/tel} (o.) [~s] **epistel**. - vreuger woör 't ~ in 't Letien; doe höbs d'r ein lank ~ van gemaak!

appelke {‘e:(p)/pel/ke}, zie **appel**.

erbermelik {er/’be:r/me/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] [N. erbarmelijk; D. erbärmlich] **erbar-melijk**. - zich in 'ne ~ke toesjtandj bevinje.

¹ere {‘ee/re} (ww.zw. 1) [N. eren; D. ehren] **eren**. - eer die vader en die moder; de doje ~.

²ere {‘ee:/re} (v.) [nevenvorm van ¹eer] **ere**. - ~ wae ~ toekump. // zie ¹eer.

erebaog {‘ee:/re/baog} (m.) [baog] **ereboog**.

erekruuts {‘ee:/re/krüü:ts} (o.) [kruuts] **erekruis**.

ereprijs {‘ee:/re/prië:s} (m.) [geen mv.] **ereprijs** - de harmenie van Boekkel haet 'ne ~ gehaold. // **ereprijs** (een plant, Veronica).

ererundje {‘ee:/re/runj/tje} (o.) [~s] **ererondje**.

ereveurzitter {‘ee:/re/veu:r/zi:(t)/ter} (m.) [veurzitter] **erevoorzitter**.

erewaord {‘ee:/re/wao:rt} (o.) [waord] **erewoord**.

èrf {è:rf of èrf} (o.) [èrve {‘è:r/ve} / ~ke] (N. erf) **erf**. - de ker sjteit op 't ~; 't ~ sjoonhaje.

èrfdeil {‘è:rv/dei:l} (o.) [deil] **erfdeel**.

èrfelik {‘è:r/fe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **erfelijk**. - 'n ~ke krankheid; det is ~ in die femielie; ~ belas zin.

èrfenis {‘è:r/fe/nis} (v.) [~se / ~ke] **erfenis**.

èrgenaam {‘è:rf/che/naam} (m.) [èrgenname] **erfgenaam**.

èrlaoter {‘è:rf/lao/ter} (m.) [~s] **erflater**.

èrsjötök {‘è:rf/sjtök} (o.) [sjtök] **erfstuk**.

èrg {e:rch} (bn., bw.) [~e, ~ (erch), ~ {e:rch}] /

- ~er** {‘er/ger}; ~s(te) {‘erchs/(te)} [N. erg; D. arg] **erg**. - ‘n ~ krankheid; ‘ne ~e zjwaer; ‘t is ~ mit ‘m; zó ~ is ‘t ouch weer neet; ‘t waert al ~er; wat ~er woor: ze veel ouch nag; van kwaod toet ~er; ‘t ~ste mótt nag kómme; ich vrees ‘t ~ste; hae is ~ krank; ich móss ~ hooste; zó ~ meinde ich ‘t neet; det vónj ich ‘t ~ste.
- ²erg** {e:rch} (o.) [geen mv.] [N. erg; D. Arg] **erg**. - örges ~ in höbbe; sónger ~ ginge ze nao binne (*argeloos, gedachtenloos*).
- erger** {‘e:r/ger} (m.) [geen mv.] **ergernis**. - det guf dao allein mer ~.
- ergere** {‘e:r/ge/re} (ww.zw. 1) [N. ergeren; D. ärgern] **ergeren**. - det ergert mich al jaore; ich erger mich danig aan det sjpektakel.
- egerlik** {‘e:r/ger/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~; ~ker; ~s(te)] **egerlijk**.
- erkend** {er/‘ként} (bn.) [~e, ~e, ~] **erkend**. - det is ‘n ~ sjillersbedrief.
- erkènne** {er/‘ké(n)/ne} (ww.zw. 1) [N. erkennen; D. (an)erkennen] **erkennen**. - zien foute ~; hae erkènt det d’r dao gewaes is; ich mótt ~ det ich det neet wis; emes neet ~ es veurzitter.
- ¹erm** {e:rm} (bn.) [~e {‘er/me}, ~ {erm}, ~ {e:rm} / ~er {‘er/ mer}; ~s(te) {‘erms/(te)}] [N. arm; D. arm] **arm, behoeftig, ongelukkig**. - ‘ne ~e miens; ‘n ~ vrouw; ‘n ~ wich; ~ luuj; ~ huundje!; ~e jóng!; ze höbbe-n-t ~; dao krieg ich ~ zin van (*daarvan kom ik in een slechte stemming*).
- ²erm** {e:rm} (m.) [erm {erm} / ~ke {‘erm/ke}] [N. arm; D. Arm] **arm**. - sjterke erm höbbe; ‘ne ~ ómhoog sjtaeke; zienne ~ braeke; ‘n wich oppe ~ pakke; ~ in ~ wanjèle; dae haet get ónger d’n ~ (*hij heeft kennis aan een meisje*); emes mit aope erm óntvange; de plissie in de erm loupe; de ~ van ‘n waog; de erm van ein kruuts.
- ermeujig** {e:r/‘meu/jich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. armoedig] **armoedig**.
- ermlestig** {e:rm/le:s/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **armlastig**.
- ermood** {‘e:r/mood} of **ermooj** {‘e:r/mooj} (m.) [geen mv.] [N. armoede; D. Armut] **armoede**. - ‘t woort nieks es ~ in det hoes; ‘t woort dao ~ troef. // (bij het toespel) op ~ sjtaon, ~ höbbe (*nog maar één punt hebben*).
- ermoodzejjer** {‘e:r/moot/se(j)/jer} (m.) [~s] **armoedzaaier**.
- ermsgaat** {‘erms/chaa:t} (o.) [gaat] **armsgat**.
- ermsjlaag** {‘e:rm/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **armslag**. - get meer ~ höbbe.
- ermstjool** {‘e:rm/sjtool} (m.) [sjtool] **armstoel, leunstoel**.
- ermzelig** {‘e:rm/‘zee/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **armzalig**.
- erns** {erns} (m.) [geen mv.] [N. ernst; D. Ernst] **ernst**. - de ~ van de toesjandj; de ~ van ein krankheid; de ~ van ‘t laeve; ich höb det in alle ~ zo bedoeld; ‘t is mich ~; vanaaf noe waert ‘t ~!; get meer ~ estebleef!
- ernstig** {‘erns/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **ernstig**. - ‘ne ~e toesjandj; ~ krank zin; ‘n ~ óngelök; bön èns ein bietje ~er!; ich mótt èns ~ mit dich kalle.
- èrpel, èrpelke** {‘è:r/pel(/ke)}, zie **aerpel**.
- èrpele-** {‘è:r/pe/le-}, zie **aerpele-**.
- ert** {e:rt of ert} (v.) [~e / ~je] [N. erwrt; D. Erbse] **erwt** (*Pisum sativum*). - bone en ~e; ~e oetdoon; de ~e sjtaon d’r sjoon biej; dae haet zien ~e binne (*hem hebben we dat eens goed gezegd*).
- ertesjtreu** {‘e:r/te/sjtreu} (o.) [sjtreu] **loof van erwten**.
- ertesoep** {‘e:r/te/soe:p} (v.) [soep] **erwten-soep**.
- ervare** {er/‘vaa:/re} (bn., bw.) [N. ervaren; D. erfahren] **ervaren**. - ‘ne ~ sjötter.
- ¹èrve** {‘è:r/ve} (ww.zw. 5a, of ww.st. 12) [N. erven; D. erben] **erven**. - väöл geldj ~; det sjtök gróndj höb ich geérff (of geórve).
- ²èrve** {‘è:r/ve} (m.mv.) **erven**. - de ~ van die widvrouw.
- ervel** {‘e:r/vel} [ook **hervel** {‘he:r/vel}] (m.) [~e / ~ke] **armvol**. - ‘nen ~ huij; haol mich èns ‘ne ~ hout nao binne.
- es** {e:s} (vw.) [N. als; D. als] **als, dan** [van vergelijking]. - hae is grótter ~ mich; hae is aeve groot ~ mich; hae woor nootj dao, ~ allein dae keer; dit zuus se nörges ~ hiej; ‘t is net zó lank ~ breed; nemes ~ hae wis det; zóget ~ dit höb ich nag nootj gezeen; **als, indien** [van voorwaarde]. - ~ se ‘t neet zaes, kries se gèn sónjesgeldj; ~ se mer get wèts!; ~ se mer kumps, den is alles good; ~ ‘t raengelt, kóm ich neet; ~ is ‘n króm lètter (zie **S, s**); **als, wanneer** [van tijd]. - ~ se kumps, sjteit ‘t aete op taofel; ~ v’r gaete höbbe, gaon v’r ‘n sjtök wanjèle; ~ de bel geit, mótt g’r nao binne gaon; ~ v’r nag langer wachte, waert ‘t te duuster; **als, in de hoedanigheid van**. - ~ veurzitter äopen ich noe de vergadering; ~

goje vrundj raoj ich dich det aaf; ich höb 'm al ~ wich gekènd; ich gebroek det ~ taofel; ich zeen det neet ~ ein probleem.

1ès {è:s} (m.) [~se / ~ke] **es** (boom, *Fraxinus excelsior*).
2ès {è:s} (o.) [~ter / ~ke] [verg. nès] **nest**. - 't ~ van eine guuts; de hoon zit op 't ~; 'n aomezeike-~.

esjpres {e:sj/'pre:s}, tegenw. ook **eksjpres** {e:k/'sjpre:s} (bw.) **expres, met opzet**. - det haet d'r ~ gedaon.

èskas {è:s/ka:s} (m.) [¹kas] (verg. nèskas) **nestkast**.

es-of {e(z)/*zof} of **as-of** {a(z)/*zo:f} (bw., vw.) **alsof**. - hae duit mer ~; ze keek ~ häör ein wisp gesjtaoke haaj.

èssehout {è:(s)/se/hou:t} (o.) **essenhout**.

èssesjtieel {è:(s)/se/sjtee:l} (m.) [sjteel] **steel van essenhout**.

estebbleef {e:s/te/bleef} (bw., tsw.) **alsjebließt**. - ~, hiej höbt g'r 't geldj; gank ~ van die taofel aaf!

eswen {es/'wen} (vw.) **alsof**. - hae keek ~ d'r 't in Kölle haaj heure dóndere.

etaasj {ee/'taasj} (v.) [etaazjes {ee/'taa/zjes}] **etage**. - hae woont oppe tweede ~.

etelaasj {ee/te/'laasj} of **ittelaasj** {i(t)/te/'laasj} (v.) [etelaazjes {ee/te/'laa/zjes}, ittelaaazjes {i(t)/te/'laa/zjes}] **etalage**.

eter {'ee/ter} (m.) [geen mv.] **ether**. - de KRO woort in de ~; emes mit ~ bedwelme.

ettelikke {'e:(t)/te/li(k)/ke} (onbep.telw.) **ettelijke, enige**.

ètter {'è:(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] [N. etter; D. Eiter] **etter**. - d'r kump nag ~ oet de wónj;

die kinjer zin echte ~s; waat een klein ~ke!

ettere {è:(t)/te/re} (ww.zw. 1) **etteren** (ook overdr.). - die wónj is aan 't ~; lik neet zo te ~!
eu {eu}, in: zó ~ wie ein lemke (*zo mak als een lam*).

eum {eum} (m.) [verkort uit eumke] **oompje** (schertsend). - dao kump ~ ouch!

eumeske {'eu:/mes/ke}, zie **ome**.

eumke {'eum/ke}, zie **ome, eum** en **oma**.

eup {eup}, zie **opa**.

1eupke {'eup/ke}, zie **opa**.

2eupke {'eu:p/ke} (o.) [~s] **klein kalf**.

eur {eu:r} (bez.vnw., 2e pers.mv. en 2e pers.enk. als beleefdheidsform) [~e, ~{eur}, ~{eu:r}] [verg. D. eurige, euretwegen] **uw** [steeds meer verdrongen door ug]. - pak allemaal ~ sjrifte; ~ jes kónt g'r dao ophange; g'r mótt ~ pas neet vergaete; g'r höbt ~e hood vergaete.
euro {eu:/'roo} (m.) [~s] **euro** (als munt ingevoerd in 2002).

Europa {eu:/'roo/paa} (o.) **Europa**.
Europees {eu:roo/'pees} (bn.) [Europese, Europese, ~] **Europees**.

eurt {eurt} (bez.vnw.), 't ~: **het uwe, dat van u**. - num det mer mit, det is 't ~.
euver {eu:/ver} [N. over; D. über] 1. (vz.)

over. - de brök ~ de Zjwaam; de daekes ~ zich haer trèkke; emes ~ de kneen ligke; ~ zie haemp dreug d'r nag ei waemeske; de kogel vloog ~ ós haer; ich laot neet ~ mich loupe; ~ de toen sjpringe; 't water ging ~ de randj haer; ~ de kop sjlaon; ~ de waeg loupe; dao vèlt ~ te kalle; wo geit det ~?; 't ~ get höbbe; ~ 't algemein; ~ twee daag is 't Paose; hae kump ~ 'n paar minute; 't is teen ~ zès. 2. (bw., predicatief bn.) **over**. - d'r zin nag twee breudjes ~; de pien is ~'t hèlt neet ~; dao móos se get veur ~ höbbe; mit emes ~ loupe (met iemand mee lopen). // vormt **scheidbare** ww.

1euveral {eu:/ve/'ral} (m.) [~s / euverelke {eu:/ve/'rel/ke}] **overall**. - in de wirkplaats haet ederein eine ~ aan.

2euveral {eu:/ve/'ra:l} (bw.) **overall**. - hae veult zich ~ toes; dao zote ~ foute in; dae wèt ~ euver mit te kalle.

euverbekènd {'eu:/ver/be/'kènt} (bn.) [bekènd] **overbekend**.

euverbelas {'eu:/ver/be/'la:s} (bn.) [~de, ~de, ~] **overbelast**.

euverbezat {'eu:/ver/be/'za:t} (bn.) [~de, ~de, ~] **overbezet**.

euverbliefsel {eu:/ver/bliéf/sel} (o.) [~e of ~s] **overblijfsel.**

euverblieve {eu:/ver/blié:/ve} (ww.st.) [bliéve] **overbliven.** - van det hoes woor nao 't bombardement neet väöl euvergebleve; aet good en zorg det d'r nieks euverblief; d'r bleef mich nieks anges euver es mer te gaon; de kinjer blieve 'n nach euver.

euverbóks {eu:/ver/bó:ks} (v.) [bóks] gebreide **onderbroek**, gedragen over de katoenen onderbroek. - 'n gebreid euverbukske.

euverbringe {eu:/ver/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **overbrengen.** - 'n berich ~; 'n krankheid ~; vandaag bringe v'r de muibele euver; de krach waerde via 'n kampraad euverbrach.

euverbrögke {eu:/ver/'brö(G)/Ge} (ww.zw. 5a) **overbruggen.**

euverbure {eu:/ver/büü:/re} (m.mv.) [bure] (N.) **overburen.**

euverdaag {eu:/ver/'daa:ch} of **euverdaags** {eu:/ver/'daa:chs} (bw.) **overdag.** - neet sjnachs, mer ~s); 't is ~s) gebeurd.

euverdèkke {eu:/ver/'dè:(k)/ke} (ww.zw.) [dèkke] **overdekken.** - 'n euverdèk zjwumbad.

euverdèn {eu:/ver/dèn} (m.) [dèn] (provisorische) **zolder boven de dorsvloer** (voor de opslag van hooi, stro, e.d.).

euverdinke {eu:/ver/'di:ng/ke} (ww.onr.) [dinke] **overdenken.** - hae haaj det good euverdach.

euverdoon {eu:/ver/doon} (ww.st.) [doon] **overdoen, herhalen.**

euverdrach {eu:/ver/dra:ch} (v.) [geen mv.] **overdracht.**

euverdrachtelik {eu:/ver/'dra:ch/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **overdrachtelijk.**

euverdrage {eu:/ver/'draa:/ge} (ww.st.) [drage] **overdragen.** - 'n besjtuursfunksie ~; 'n èrfelikke krankheid ~.

euverdreve {eu:/ver/'dree:/ve} (bn., bw.) **overdreven.** - 'n ~ belangsjtelling; ze deej ~ häör bës.

¹**euverdrieve** {eu:/ver/drié:/ve} (ww.st.) [drieve] **óverdrijven.** - die bies zal waal ~.

²**euverdrieve** {eu:/ver/'drié:/ve} (ww.st.) [drieve] **overdrijven.** - noe mós se neet ~!; det is sjterk euverdreve.

euverdrök {eu:/ver/drö:k} (m.) [²drök] **overdruk.**

euverduvele {eu:/ver/'düü:/ve/le} (ww.zw. 1)

overtreffen. - die euverduvelt mich altied mit telle.

euverdwaares {eu:/ver/'dwaa:rs} of **euverdwaaers** {eu:/ver/'dwèè:rs} (bn., bw.) [dwaars, dwaers] **overdwars.**

euvere {eu:/ve/re} = **euver de.**

euverein {eu:/ve/rei:n} (bw.) 1. **over elkaar,** **boven elkaar.** - twee plenk ~ in de kas sjroeve; mit de bein ~ zitte. 2. **overeen.** - (in samenst.).

euvereind {eu:/ve/reint} (bw.) (N.) (zie **rechop, euverinj**) **overeind.** - hae bleef zien meinig ~ haje.

euvereinhaje {eu:/ve/rei:n/haa:je} (ww.st.) [haje], mit emes ~: *iemands mening steunen of delen, het met iemand eens zijn.*

euvereinkómme {eu:/ve/rei:n/kó(m)/me} (ww. st.) [kómme] **overeenkomen.** - 'ne mark kwoom óngeveer euverein mit 'ne gölje teen; ze zin euvereingékommé det ze same zólle betale.

euvereinkóms {eu:/ve/rei:n/kóms} (v.) [~te] **overeenkomst.** - de ~ tösse die twee is groot; det gebeurt volges ~.

euvereinsjtumme {eu:/ve/rei:n/sjtu(m)/me} (ww.zw.) [sjtumme] **overeenstemmen.**

euvergæve {eu:/ver/gè:ve} (ww.st.) [gaeve] **overgeven.** - hae haet de veurzittershamer aan zinne opvolger euvergæve; ich woor zó krank det ich móz ~.

euvergank {eu:/ver/ga:ngk} (m.) [¹gank] **overgang.** - 't woor 'ne hele ~; ze is in de ~.

¹**euvergaon** {eu:/ver/'gaon} (ww.st.) [gaon] **overgaan, over de oppervlakte van iets gaan.** - hae haet det sjtök landj twee keer mit de aeg euvergange.

²**euvergaon** {eu:/ver/gao:n} (ww.st.) [gaon] **overgaan.** - v'r zin de Maas euvergegange; de brök ~; det bedrief is van vader op zoon euvergegange; nao 't volgende puntj van de agenda ~; alle kinjer van die klas zin euvergegange; die pien zal waal ~.

euvergerdien {eu:/ver/ger/diēn} (v., tegenw. ook o.) [gerdien] **overgordijn.** - de ~e toe-doon.

euvergete {eu:/ver/gee/te} (ww.st.) [gete] **overgieten.** - get mit ein suiske ~.

euvergeveulig {eu:/ver/ge/veu/lich} (bn., bw.) [~, ~e, ~] **overgevoelig.**

euvergewich {eu:/ver/ge/wi:ch} (o.) [geen mv.] **overgewicht.**

euvergojer {eu:/ver/goo/jer} (m.) [~s] **over-**

euvergrootmoder

- gooyer.*
- euvergrootmoder** {‘eu:/ver/groot/moo:/der} (v.) [moder] **overgrootmoeder**.
- euvergrootvader** {‘eu:/ver/groot/faa:/der} (m.) [vader] **overgrootvader**.
- euverhaemp** {‘eu:/ver/hèëmp} (ook **euverhaemd**) {‘eu:/ver/hèëmt} (o.) [haemp, haemd] **overhemd**.
- euverhaer** {‘eu:/ver/hèë:r} (bw.) **overheen**. - dae bal is d'r ~ gevlaoge; dao móos se èns mitte kwas ~ gaon.
- euverhaje** {‘eu:/ver/haa:/je} (ww.st.) [haje] **overhouden**. - van mie loon haaj ich nootj väöl euver; det hèlt neet euver (*dat is precies genoeg*); mit emes ~ (*iemands partij kiezen, iemand steunen, het met iemand eens zijn*).
- euverhandj** {‘eu:/ver/ha:njtj} (v.) **overhand**. - de ~ höbbe, de ~ kriege.
- euverhandjdoek** {‘eu:/ver/ha:nj(tj)/dook} (m.) [dook] **overhanddoek** (geborduurde doek om handdoeken e.d. aan het zicht te onttrekken).
- euverhandjs** {‘eu:/ver/’hanjtjs} (bw.) **overhands**. - get ~ toeneijje; get ~ metsle.
- euverhanje** {‘eu:/ver/ha/nje} (ww.zw. 3c) **overhandigen**. - emes get ~.
- euverhaole** {‘eu:/ver/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **overhalen**. - 'ne hendel ~; emes ~ óm get te doon.
- euverhaos** {‘eu:/ver/’haos} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **overhaast**. - 'n ~ besjloet; 'n ~te beslissing; g'r móót neet ~ te werk gaon.
- euverheid** {‘eu:/ver/hei:t} (v.) [euverhede] {‘eu:/ver/hee:/de]} **overheid**.
- euverhenjige** {‘eu:/ver/’he/nji(g)/ge} (ww.zw. 5a) **overhandigen**.
- euverhöbbe** {‘eu:/ver/hö:(b)/be} (ww.onr.) [höbbé] **overhebben**. - ich höb nag drie gölje euver; hae haet nieks euver veur de zaak.
- euverhoup** {‘eu:/ver/’hou:p}, ook **evroup** {‘e/’vrou:p} (bw.) **overhoop**. - ze höbbe mich alles ~ gehaold; ze ligke al jaore mitein ~.
- euverieferig** {‘eu:/ve/’rië:/fe/rich} (bn., bw.) [ieferig] **overijverig**.
- euverig** {‘eu:/ve/rich} (bn.) [~e, ~e, ~(e)] [N. overig; D. übrig] **overig**. - 't ~(e) personeel; de ~e luuj; veur 't ~e laot ich 't daobiej.
- euveriges** {‘eu:/ve/ri(g)/ges} (bw.) [N. overigens; D. übrigens] **overigens**.
- euverjäörig** {‘eu:/ver/’jääörich} (bn.) [~e, ~e, ~] **overjärig**. - die bone zin ~.
- euverjas** {‘eu:/ver/ja:s} (m.) [jas] **overjas**.
- euverkantj** {‘eu:/ver/ka:njtj} (m.) [kantj] **overkant**.
- euverkaoke** {‘eu:/ver/kao:/ke} (ww.zw.) [kaoke] **overkoken**.
- euverkleijer** {‘eu:/ver/kliei/jer} (o.mv.) [kleijer] **bovenkleding**.
- euverkloeze** {‘eu:/ver/’klôê/ze} (ww.zw. 6) **overkluizen**. - ze höbbe ein sjtök van de baek euverkloes.
- ¹**euverkómme** {‘eu:/ver/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **óverkomen**. - ze höbbe veur det fees de kinjer laote ~; d'r kwoom eine belón euver.
- ²**euverkómme** {‘eu:/ver/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **óverkómen**. - zóget euverkump mich gènné tweede keer meer.
- euverkruuts** {‘eu:/ver/’krû:ts} (bw.) **kruise-lings**. - biej de Blasiuszaengel waerde de kaerse ~ gehaje.
- euverlaeve** {‘eu:/ver/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **overleven**. - v'r höbbe de oorlog euverlaef; det euverlaef d'r neet; dae sjtool zal det neet ~.
- euverlaevende** {‘eu:/ver/lèè:/ven/de} (m./v.) [~] **overlevende**.
- ¹**euverlaeze** {‘eu:/ver/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **overlezen**. - det berich höb ich twee keer euvergelaaze.
- ²**euverlaeze** {‘eu:/ver/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **belezen** (een bezwerend gebed uitspreken over). - dae knoebbel móos se dich èns laote ~.
- ¹**euverlaje** {‘eu:/ver/laa:/je} (ww.st.) [laje] **overladen**. - v'r höbbe 't sjtreu euvergelaže op ein anger ker.
- ²**euverlaje** {‘eu:/ver/’laa:/je} (bn.) **overladen**. - ein ~ programma.
- euverlaote** {‘eu:/ver/lao/te} (ww.st.) [laote] **overlaten**. - laot nag get veur mich euver; emes aan zie lot ~; de grens woор toe en ze lete mich neet euver.
- euverlappe** {‘eu:/ver/la:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **overlappen**.
- euverlas** {‘eu:/ver/la:s} (m.) [geen mv.] **overlast**. - ze bezorge mich väö ~.
- euverledene** {‘eu:/ver/lee:/de/ne} (m./v.) [~] (N.) **overledene** (verg. **gesjtórvene**). - ein mès veur de ~.
- euverlieje** {‘eu:/ver/lie(j)/je} (ww.st.) [lieje] (N.) **overlijden**.
- ¹**euverlike** {‘eu:/ver/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [ligke] **óverleggen**. - det parket mótte ze nag èns ~.
- ²**euverlike** {‘eu:/ver/’li:(G)/Ge} (ww.onr.)

- [1^{ligke}] **overleggen**. - laote v'r eers èns ~ waat v'r zolle doon; op de bank mós se dien peske ~.
- euverlik** {eu:/ver/'li:k} (o.) [geen mv.] **overleg**.
- euverloeje** {eu:/ver/'lôe:/je} (ww.zw.) [loeje] **overluiden** (met de kerkklok iemands overlijden bekendmaken).
- euverloop** {'eu:/ver/lou:p} of **euverluip** {'eu:/ver/lui:p} (m.) [~e] **overloop**. - v'r kénne dae kas mesjien oppen ~ zitte.
- euverloupe** {eu:/ver/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **overlopen**. - nao ein anger pertie ~; kiek oet, dae ummer llop dich euver.
- euverluip** {'eu:/ver/lui:p}, zie **euverloop**.
- euverluiper** {'eu:/ver/lui:/per} (m.) [~s] **overloper**.
- euvermach** {'eu:/ver/ma:ch} (v.) [geen mv.] **overmacht**.
- euvermake** {'eu:/ver/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **overnaken**. - det hoeswerk mós se ~; geldj ~.
- euvermaot** {'eu:/ver/maot} (v.) [maot] **overmaat**.
- euvermaots** {eu:/ver/'maots} (bn.) [~e, ~e, ~] **bovenmaats**. - ~e kleijer.
- euvermeug** {'eu:/ver/'meuch} (predicatif bn.) **oververmoeid**.
- euvermeujig** {eu:/ver/'meu/jich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **overmoedig**.
- euvermood** {'eu:/ver/moot} (m.) [geen mv.] **overmoed**.
- euvermorge** {'eu:/ver/mo:r/ge} (bw.) **overmogen**.
- euvernachte** {eu:/ver/'na:ch/te} (ww.zw.) **overnachten**.
- euvernumme** {'eu:/ver/nu(m)/me} (ww.st.) [numme] **overnemen**. - 'n bedrief ~; det höbbe ze euvergonaome van häör eljers.
- euvernuuj** {eu:/ver/'nuuj} (bw.) **opnieuw**.
- euverpaad** {'eu:/ver/paa:t} (o.) [geen mv.] **overpad**. - 't rech van ~ höbbe.
- euverplaatse** {'eu:/ver/plaat/se} (ww.zw.) [plaatse] **overplaatsen**.
- euverraeje** {eu:/ve(r)/*rèe:je} (ww.zw. 3b) (N.) (zie **euverhaole**, **bekalle**) **overreden**. - dae leet zich neet ~.
- euverrieje** {eu:/ve(r)/*rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] (N.) **overrijden**. - door 'ne auto euverreje waere.
- euversjakele** {'eu:/ver/sjaa:/ke/le} (ww.zw.) [sjakele] **overschakelen**. - in ein anger ver-sjnelling ~; ~ op 't Nederlands.
- euversjete** {'eu:/ver/sjee/te} (ww.st.) [sjete]
- overschieten**, **overblíjven**, **resteren**.
- euversjiljere** {eu:/ver/sji/lje/re} (ww.zw.) [sjiljere] **overschilderen**.
- euversjlaag** {'eu:/ver/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **overslag**. - es se van de sjpringplank sjpróngs en doe maaksde einen ~, den kós se good hel terechkómme.
- euversjlaon** {'eu:/ver/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **overslaan**. - ze höbbe mich weer èns euvergeslage; zien sjtum sjloog euver.
- euversjloete** {'eu:/ver/sjlôe:/te} (ww.st.) [sjloete] **oversluiten**. - 'n lening ~.
- euversjjoon** {'eu:/ver/sjoo:n} (m.) [²sjjoon] **overschoen**.
- ¹**euversjpanne** {eu:/ver/'sjspa(n)/ne} (ww.onr.) [sjpanne] **overspannen**. - dae viever mós se mit ein net ~.
- ²**euversjpanne** {eu:/ver/'sjspa(n)/ne} (bn., bw.) **overspannen**. - es se zo doorgeis, waers se nag èns ~; ~ reagere.
- euversjpele** {'eu:/ver/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **overspelen**. - 'ne wèdsjtried ~.
- euversjpeule** {eu:/ver/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeule] **overspoelen**. - ze waerde euversjpeuld mit aanbejinge.
- euversjrieve** {'eu:/ver/sjriê:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **overschrijven**. - det mós se teen keer ~; ein groot bedraag ~.
- euversjtaeke** {'eu:/ver/sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **oversteken**. - 'ne waeg ~.
- euversjtaekplaats** {'eu:/ver/sjtèè:k/plaats} (v.) [plaats] **oversteekplaats**. - 'n ~ veur dasse.
- euversjteek** {'eu:/ver/sjtee:k} (m.) [sjteek] **oversteek**, **oversteeksel** (spec. het overstekende of overhangende deel van een dak); **oversteek**, **reis over zee**. - d'n ~ make nao Kanneda.
- euversjtrike** {'eu:/ver/sjtriê:/ke} (ww.st.) [sjtrike] **overstriken**, **overschilderen**. - die deur mótt nag èns euvergesjtreke waere.
- euversjtruiming** {eu:/ver/'sjtrui/ming} (v.) [sjtruiming] **overstroming**.
- euverste** {'eu:/vers/te} (m./v.) [~] **overste**. - de moedder~ van 't klooster.
- euvertèlle** {'eu:/ver/tè(l)/le} (ww.zw.) [telle] **overtellen**. - de sjtumme mótté euvergeteld waere.
- euertoemele** {eu:/ver/'tôe:/me/le} (ww.zw. 1) **overrompelen**. - dae euertoemelt mich dao gans mit. // **zich ~, zich overwerken**, **overspannen raken**. - dae is gans euertoemeld (overwerkt, overspannen).

euvertrèk

- euvertrèk** {‘eu:/ver/trè:k} (m.) [~ke / ~ske] *overtrek.*
- euvertrèkke** {‘eu:/ver/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **overtrekken.** - 'n teikening mit ein potlood ~; eder jaor trèkke hiej kroenekrane euver.
- euvertroch** {eu:/ver/tro:ch} (bn.) [~de, ~de, ~] (N.) **overtrokken.** - det woer sjterk ~.
- euvertroeve** {eu:/ver/trôe:ve} (ww.zw.) [troeve] **overtroeven.**
- euvertuge** {eu:/ver/tû:ge} (ww.zw. 5a) **overtuigen.**
- euerval** {‘eu:/ver/val} (m.) [~le] **overval.**
- euvervalle** {eu:/ver/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **overvallen.** - ein bank ~; dae doodsbreef haet mich ech euvervalle.
- euververmeudj** {‘eu:/ver/ver/meutj} (bn.) [vermeudj] **oververmoeid.**
- euvervèrve** {‘eu:/ver/vè:r/ve} (ww.zw.) [vèrve] **overschilderen.** - die ganse moer móet euvergevèrf waere.
- euvervlege** {‘eu:/ver/vlee:ge} (ww.st.) [vlege] **overvliegen.** - in de oorlog vloge d'r nagal get bòumewerpers euver.
- euvervòl** {‘eu:/ver/vò:l} (bn.) [vòl] **overvol.**
- euvervraete** {eu:/ver/vrè:te} (ww.st.) [vraete] **overvreten.**
- euvervruntjelik** {‘eu:/ver/vru:nj/tje/lik} (bn., bw.) [vruntjelik] **overvriendelijk.**
- ¹⁾**euverwaeg** {‘eu:/ver/wèè:ch} (m.) [waeg] **overweg.** - de ~ is toe.
- ²⁾**euverwaeg** {eu:/ver/wèè:ch} (bw.) **overweg.** - ich kan mit die luuj neet ~; kóns doe ~ mit dae kompjoeter?
- euverwaeghe** {eu:/ver/wèè:ge} (ww.st. 20) **overwegen.** - v'r höbbe det goed euverwaoge.
- euverwaerd** {‘eu:/ver/wèèrt} (v.) [geen mv.] **overwaarde.**
- euverweijje** {‘eu:/ver/we(j)/je} (ww.zw.) [weijje] **overwaaien.** - det waer wejt waal euver; det gebroek is euvergeweid oet Amerika.
- euverwerk** {‘eu:/ver/we:rk} (o.) [geen mv.] **overwerk.** - 't ~ waert daa neet good betaald.
- euverwich** {‘eu:/ver/wi:ch} (o.) [geen mv.] **overwicht.**
- euverwinjing** {‘eu:/ver/wi/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **luuw, in de luwte, windvrij.**
- euverwinne** {‘eu:/ver/wi(n)/ne} (ww.st.) [winne] **overwinnen.**
- euverwinner** {‘eu:/ver/wi(n)/ner} (m.) [~s] **overwinnaar.**
- euverwintjere** {‘eu:/ver/wi:nj/tje/re} (ww.zw.

1) overwinteren.

- 1euverwirke** {‘eu:/ver/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **overwerken.** - ich móet twee keer per waek ~.
- 2euverwirke** {‘eu:/ver/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **zich ~: zich overwerken.** - doe euverwirks dich nag èns.
- euverzeen** {eu:/ver/zee:n} (ww.st.) [zee:n] **overzien.** - 'n groot gedeilte van 't landj kónne ~; dae berg werk woor neet te ~.
- euverzich** {‘eu:/ver/zi:ch} (o.) [~te / ~ske] **overzicht.** - örges gén ~ meer euver höbbe; 'n ~ opsjtelle van alles waat móet gebeure.
- euverzichtelik** {‘eu:/ver/zi:ch/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~er; ~s(te)] **overzichtelijk.** - 'n ~ke lies; 'n ~ kruutspuntj; get ~ opsjrieve.
- euverzitte** {‘eu:/ver/zi:(t)/te} (ww.onr.) [zitte] **overzetten.** - v'r laote ós mit 't vaer de Maas ~; ze höbbe-n-'m euvergezat nao ein anger klas; get ~ in 't Ingels.
- euverzwumme** {‘eu:/ver/zjwu(m)/me} (ww.st.) [zjwumme] **overzwemmen.** - de Zjwaam ~.
- euzelke** {‘eu:/zel/ke} (o.) [~s] **onderblíjsel** (iemand die of iets dat in groei of ontwikkeling is achtergebleven). - nao d'n oorlog haadjs se väöl ~s van kinjer; 'n ~ van 'ne boum.
- Eva** {'ee/vaa} (eig.v.) **Eva.** - Adam en ~.
- evakuwasie** {ee/vaa/kuu(w)}/waa:/sië} (v.) [~s] **evacuatie.**
- evakuwere** {ee/vaa/kuu(w)}/wee/re} (ww.zw. 1) **evacueren.** - op 't inj van d'n oorlog waerde de meiste luuj oet Zjwame geëvacuweerd.
- evangelie** {ee/vang/'gee:/lië} (o.) [~s] **evangelie.** - biej 't ~ gaon de miense sjaon.
- evroup** {e/vrou:p}, zie **euverhoup.**
- eweg** {e/'wech} (bw.) (= **weg**) **weg.** - hae is al ein paar daag ~; gank ~!; daa haet d'r mich det toch baar ~ vergaete! (*warempele*).

F

F, f {e:f} (v.) [f's {e:fs} of effe {'e:(f)/fe} / f-ke {'e:f/ke}] de letter **F, f**. - get mit ein ~ sjrieve; det sjriefs se mit twee f's (of effe). // det móet toet inne F gedaon waere (*tot in de fines-ses*); hae kënt det oette F (*tot in detail, van haver tot gort*). // (de muzieknoot) f.

fa {faa} (v.) [fa's] **fa** (muzieknoot). - 'n ~ zinge, 'n ~ sjpele, 'n ~ blaoze.

faas {faas} [tegenw. ook **vaas**] (m., tegenw. ook v.) [faze {'faa:/ze} / faeske {'fèës/ke}] [N. vaas, D. Vase] **vaas**. - 'ne ~ mit blome; 'n feguuri wie ein faeske.

fabel {faa:/bel} (m.) [~s / faebelke {'fèë:/bel/ke}] (N.) **fabel**. - det zin allemaal mer faebelkes.

fabriek {fa/'brie-kə}, zie **febriek**.

fabrikaasj {fa/brie(k)/'kaasj} of **fabrikaazje {fa/brie(k)/'kaa/zje}** (v.) *fabricage*.

fabrikant {fa/brie(k)/'ka:nt} (m.) [~e] **fabri-kant**. - Zjwame haaj vreuger väöl ~e.

fabrisere {fa/brie(s)/'see/re} (ww.zw. 1) (N.) *fabriceren*. - ze fabrisere dao pötdèksels; **fabrieken, knutseLEN**. - waat d'r mich dao gefabriseerd haet, weit ich ouch neet.

Fae {fèë} (eig.m.) [-ke] **Ferd, Ferdinand**.

faebelke {fèë:/bel/ke}, zie **fabel**.

faele {fèë:/le} (ww.zw. 1) [D. fehlen] **ontbre-ken**. - d'r faelde mich 'n paar kaarte; det faelde d'r nag mer aan!: jao, doe faels mich nag!; dae faelt nootj (*laat nooit verstek gaan*); d'r faelde d'r twee op 't werk; dao faelt ós 't geldj veur. // **missen**. - hae faelde-n-'m op 'n haor nao; det kan neet ~. // **haperen, mankeren, schelen, schorten**. - det tèlmesjenke faelt nootj; waat faelt dich, maedje?

faeler {fèë:/ler} (m.) [~s / ~ke] [D. Fehler] **tekortkoming, fout** - det is 'ne ~ van hem.

faer {fèër} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] (E.) **fair**. - 'n ~ beslijssing; 'ne ~ taenge-sjtenjer; det is neet erg ~; emes ~ behanjele.

fagot {faa/'got} (v.) [~te] **fagot**. - ~ sjpele in de harmenie.

fajjiet {fa(j)}/'jet of **fajjiet {fal/'jet}** (ook **feliet {fe/'liet}**) (bn.) [~te, ~te, ~] **failliet**. - die zaak is ~ gegange; hae is ~.

fajjisement {fa(j)/jie(s)/se/'me:nt} (o.) [~e]

faillissement.

fakkel {fa(k)/kel} (m.) [~s / fekkelke {'fe(k)/-kel/ke}] [N. fakkel; D. Fackel] **fakkel**. - 't brandje wie eine ~.

fakkelblón {fa:(k)/kel/blón} (m.) [blón] **lam-pion**.

fakkeloptoch {'fa:(k)/ke/lo:p/to:ch} (m.) [op-toch] **fakkeloptocht**.

faks {fa:ks} (m.) [~e] **fax**.

faldera {fa:l/de/raa} (m.) [faldera's] **omslag-dek** zonder sluiting; (alg.) **slordig kleding-stuk** (dat om de hals gedragen wordt). - waat höbs doe veur eine ~ óm!

falie {faa:/lië} (v.) [geen mv.] **falie**, in: op zien ~ kriege (*slaag krijgen*).

falikant {faa:/lie(k)}/'ka:nt of **fallikant {fa(l)/lie(k)}/'ka:nt** (bw.) **falikant**. - det höbs se ~ mis!

falijet {fal/'jet}, zie **fajjiet**.

famielie {fa/'mîē:/lië}, zie **femielie**.

fanfaar {fan/'faar} (v.) [fanfare of fanfares] **fanfare**. - dao höbbe ze gèn harmenie mer ein ~; in ein ~ blaoze.

fansifaer {fan/sie(f)}/'feèr (m.) [~s] **fancyfair**.

fantas {fa:n/ta:s} (m.) [~te] **fantast**.

fantasties {fa:n/ta:s/ties} (bn., bw.) [fantasti-se, fantastise, ~] **fantastisch**. - dao kós se ~se prieze winne.

fantazere {fa:n/taa/'zee/re} of **fantezere {fa:n/te/'zee/re}** (ww.zw. 1) **fantaseren**.

fantazie {fa:n/taa/'zië} of **fantezie {fa:n/-te/'zië}** (v.) [~je] **fantasie**. - det voor mit väöl ~ gedaon; doe höbs te väöl ~je.

fantaziebóks {fa:n/taa/'zië/bó:ks} of **fante-ziebóks {fa:n/te/'zië/bó:ks}** (v.) [bó:ks] **fan-tasiebroek, gestreepte broek**.

fars {fa:rs} (v.) [geen mv.] (F. > N.) **farce**. - die heel vergadering woer 'n ~.

fasie {faa:/sië} (v.) [geen mv.] ~ **make: haast maken, zich haasten, opschieten**. - maak 'ns get ~, anges kómme v'r te laat!

fasie {faa:/sië} (v.) [geen mv.] **facie, gezicht, tronie**. - emes op zien ~ sjlaon; dem zien ~ sjteit mich neet aan.

fatsoen {fat/'sôë:n}, zie **fetsoen**.

fatsoennere {fat/soe(n)}/'nee/re (ww.zw. 1) **fatsoeneren**. - ich móet mien haor eers nag get ~.

fatsuunlik {fat/'sûün/lik}, zie **fetsuunlik**.

favoriet {faa/voo/'riet} (bn.) [~te, ~te, ~] **favo-riet**. - mien ~te klub; die zin ~ biej ós; zien ~ maedje. // (m.) [~te] **favoriet**. - det is

faze

mienne ~; dae jóng is häöre ~.

faze {faa/ze} (v.) [~ of ~s] **fase**. - det verlop in twee ~ (of ~s); de besjpraekinge zin noe al in de lèste ~.

faze {'faa:/ze}, zie **faas**.

fabriek {fe/'brie:k} (v. of o.) [~ke / ~ske] [N. fabriek; D. Fabrik] **fabriek**. - oppe ~ wirke, in de ~ wirke; de glaas~; de koper~; 't mout~.

fabrieksarbeider {fe/'brie:G/zar/bei:/der} (m.) [arbeider] **fabrieksarbeider**.

fabrieksmiens {fe/'brie:ks/miens} (m.) [miens] **fabrieksarbeider**. - det is eder 'ne ~ es 'ne kantoormiens.

fabriekstoet {fe/'brie:ks/tôé:t} (v.) [toet] **fabriekssirene**. - de ~ van de Krooj.

fabriekswerk {fe/'brie:ks/we:rk} (o.) [werk] **fabriekswerk**. - ~ is gèn handjwerk.

febrieksweuning {fe/'brie:ks/weu:ning} (v.) [weuning] **fabriekswoning**. - in de Sjteegsijstraot sjtónge vreuger de ~ van Keunings.

federasie {fee/de/'raa:sîé} (v.) [~s] **federatie**. - ze heure neet biej de ~ van sjötterieje.

fedusie {fe/'dûû:/sîé} (v.) [geen mv.] **fiducie, vertrouwen**. - ich höb dao gèn ~ meer in.

feep {feep} (v.) [fepe / ~ke] **toeter, fluitje**. - oppe kirmes höbbe de kinjer zich ein ~ke gekoch; sjeij oet mit die ~!; des 'n ~ ('n strenge vrouw, helleveeg).

feertig {feer/tich} (telw.) **veertig**. - oet de jaore ~.

feertigjäärig {feer/tich/jää/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **veertigjarig**. - 'ne ~e broelof; 't ~ besjtaon.

feertigoeregebed {feer/ti(g)/'gôé:/re/ge/be:t} (o.) [geen mv.] **veertigurengebed** (aanbidding van het Allerheiligste gedurende drie dagen).

feertigste {'feer/tich/ste} (rangtelw.) **veertig-**

ste. - mienne ~ verjäördig.

fees {fees} (o.) [feeste of feester {'fees/te(r)} / ~ke of ~je] **feest**. - ~ viere; ze haje 'n groot ~; 't paos~; biej emes op 't ~ kómme; noe is 't ~ aafgeloupe!; de oktober~te; 't woor 'n sjoon ~ke (of ~je).

feesaovindj {'fee/zao:/vindj} (m.) [ao vindj] **feestavond**.

feesdaag {feez/daa:g} (m.) [daag] **feestdag**.

feesheilige {'fees/hei:/li/ge} (m.) [heilige] **feestheilige** (de heilige ter ere van wie een feest wordt gevierd).

feeskemissie {'fees/ke/mi:(s)/siê} (v.) [~s] **feestcommissie**.

feeskleid {fees/klei:t} (o.) [kleid] **feestjurk**.

feesmöts {fees/mö:ts} (v.) [möts] **feestmuts**.

feesnaas {fees/naas} (v.) [naas] **feestneus**.

feeste {'fees/te} (ww.zw. 7c) [N. feesten] **feest**. - ze höbbe de ganse nach gefees.

feestelik {'fees/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~er, ~s(te)] **feestelijk**. - 'n ~ke gebeurtenis; doe bös ~ bedank!

feestent {'fees/te:nt} (v.) [tent] **feesttent**.

feesverke {'fees/fe:r/ke} (o.) [verke] **feestverken**.

feesverleechting {'fees/fer/leech/ting} (v.) [verleechting] **feestverlichting**.

feeszaal {'fee(s)/saal} (v.) [zaal] **feestzaal**.

feguur {fe/gûür}, zie **figuur**.

fein {fei:n} (bn., bw.) [~e {fei/ne}, ~ {fein}, ~ {fei:n} / ~er, ~der of fender {'fè:n/der}; ~s(te)] **fijn, prettig**. - 'ne ~e miens; ich vinj 't ~ des se det gedaon höbs; ich höb 'ne ~ verjäördig gad; det sjmaak ~; dao kóns se ~ op danse; dae wage riedj ~.

feit {fei:t} (o.) [~e / ~je / verb. vorm ~e] [N. feit] **feit**. - det is noe einmaol ein ~; 't is 'n ~ det d'r det gezag haet; 'n vassjtaond ~; veur 't ~ sjtaon; in ~e.

feitekennis {fei:/te/kè(n)/nis} (v.) [geen mv.] **feitenkennis**.

feitelik {fei:/te/lik} (bn., bw.) [~ke / ~ke / ~] **feitelijk**. - de ~ke gang van zake; 't sjteit ~ vas.

fekansie {fe/ka:n/sîé} (v.) [~s / ~ke] **vakantie**. - de grote ~; op ~ gaon.

fekansiereis {fe/ka:n/sîé/reis} (v.) [reis] **vakantiereis**.

fekansiesjummung {fe/ka:n/sîé/sjtu(m)/ming} (v.) **vakantiestemming**. - in ~ zin.

fekansiewerk {fe/ka:n/sîé/we:rk} (o.) **vakantiewerk**.

fel {fel} (bn., bw.) [~le {fe(l)/le}, ~ {fel}, ~ {fe:l} / ~ler {fe(l)/ler}; ~s(te) {fel/s(te)} [N. fel] **fel**. - 'ne ~le aanval; 'ne ~le brandj; ~ kaaj; 'n ~ pien veule; örges ~ op zin (*ergens verzot, tuk op zijn*).

feliet {fe/lie't}, zie **fajjet**.

felisitasie {fee/lie(s)/sie(t)/*taa:sie} of **fillesetasie** {fi(l)/le/se/*taa:sie} (v.) [~s] **felicitatie**. - des waal ein ~ waerd.

felisitere {fee/lie(s)/sie(t)/*tee/re} of **fillesestere** {fi(l)/le/se/*tee/re} (ww.zw. 1) **feliciteren**. - emes ~ mit zienne verjäördig; gefelisiterd mit dien prestasie.

femielie {fe/miē:/liē} (v.) [~s / ~ke] [N. familie; D. Familie] **familie**. - de ganse ~ woor biejein; de Heilige Femielie; det blief binne de ~; det zit biej ós in de ~; ze is nag ~ van mich; det is wied ~.

femielieggraaf {fe/miē:/liē/graa:f} (o.) [²graaf] **familiegraf**.

femielienaam {fe/miē:/liē/naam} (m.) [naam] **familienaan**.

femieliesjtök {fe/miē:/liē/sjtö:k} (o.) [sjtök] **familiestuk, erfstuk**. - 'n ~ erve.

femieliewaope {fe/miē:/liē/wao/pe} (o.) [waope] **familiewapen**.

¹**Fen** {fen} (eig.v.) [~ke] **Ferdinand**.

²**fen** {fen} (m.) [~s / ~ke] (E.) **fan**. - 'ne ~ van Oranje.

fènder {fè:n/der}, zie **fein**.

fenielse {fe/niel/je} of **fenielle** {fe/nie(l)/le} (m.) [geen mv.] **vanille**. - ~pödding; ~sókker.

fенклуб {fen/klup} (v.) [klub] **fancub**.

fensiefaer {fe:n/sie(f)/*fèr} (m.) [~s] **fancy-fair**.

fentiel {fen/tiel} (m., v. of o.) [~le of ~s / ~ke] **ventiel**. - drej die (dae, det) ~ éns aop; de ~le van ein trómpet.

fepe {fee/pe} (ww.zw. 5a) **toeteren, fluiten, snerpen**. - feep mich mit det dink neet al in de ore!; det feep väöls te hel. // **stevig drinnen**. - ze höbbe de ganse aovindj ligke te ~; zich d'r eine ~ (*achteroverslaan*).

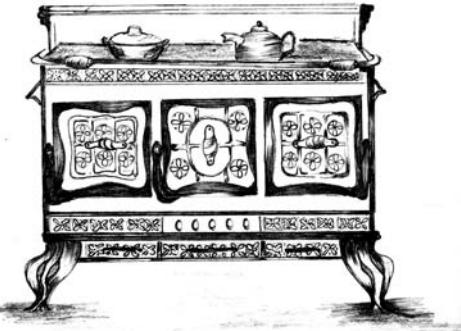
fermentteerkis {fer/men/teer/kis} of **fermetteerkis** {fer/me/teer/kis} (v.) [kis] **fermentteerkist**.

fermenttere {fer/men/tee/re} of **fermettere** {fer/me/tee/re} (ww.zw. 1) **fermenteren**. - in de oorlog waerde euveral tebaksblajer geferme(n)teerd.

fermesjel {fe:r/me/sjel} of **vermesjel** {ve:r/me/sjel} (m.) [geen mv.] **vermicelli**.

fernies {fer/niē:s} (m.) [geen mv.] **vernis**.

ferniese {fer/niē:se} (ww.zw. 6) **vernissen**.

fernuus {fer/nūū:s} (ook **fornuus** {for/nūū:s}) (o.) [fernuzer {fer/nūū:zer} of fernuze {fer/nūū:ze} / ~ke] **fornuis**. - de moor op 't ~ zitte.

festenop {fe:s/te/no:p} (bw.) **danic, duchtig, flink**. - 't is ~ aan 't raengele.

festoen {fe/stōē:n} (m.) [~e] **festoen, guirlande, feestslinger**. - de ganse sjtraot woorgesierd mit ~e.

fetsoen {fet/sōē:n} (o.) [geen mv.] **fatsoen**. - de regels van 't ~; doe móos dien ~ beware; dae kael haet gèn ~; hae haet neet 't ~ óm danke te zègke; dao kóns doe neet mit good ~ binne negaon; ich móót mien haor nag in ~ bringe.

fetsoendelik {fet/soen/de/lik}, zie **fetsuunlik**.

fetsuundelik {fet/sūūn/de/lik}, zie **fetsuunlik**.

fetsuunlik {fet/sūūn/lik} (ook **fetsuundelik** {fet/sūūn/de/lik} en **fetsoendelik** {fet/soen/de/lik}) (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **fatsoenlijk**. - ~ke luuj; det is gèn ~ waord; doot dich ~ke kleijer aan; d'r kós biej dem gèn ~ waord van aaf; gedraag dich ein bietje ~; zèk die luuj èns ~ gojendaag!; dao kóns se de wage neet ~ parkere.

fetuij {fe/tuij}, zie **fotuij**.

fezant {fe/za:nt} (m.) [~e / fezantje {fe/ze:n/jtje}] **fazant** (*Phasianus colchicus*). - 'ne ~ sjete; gebraoje ~.

fezantehaan {fe/za:n/te/haan} (m.) [haan] **fazantenhaan**.

fezantehoon {fe/za:n/te/hoon} (v.) [hon] **fazantenhen**.

fibberwarie {fi(b)/ber/*waa:riē} (m.) **februari**.

Fie {fiē} (eig.v.) [Fiekke {fie:(k)/ke}] **Sofie**.

fieddel {fie(d)/del} (m.) [~e / ~ke] **flenter, flinter** (verg. **fitzelke**). - ein ~ke pepier; 'n ~ke sjónk aafsjnieje.

fieddeldans {fie(d)/del/da:ns} (m.) [geen

fieddele

- mv.] **sintvitusdans, sintveitsdans.** - zit èns sjtil, doe kós waal las van de ~ höbbe!
- ¹**fieddele** {*fie(d)/de/le*} (ww.zw. 1) **flinterijes snijden.** - naeve de sjónk ~ (met een mes langs de ham gaan om er dunne flinterijes van af te snijden).
- ²**fieddele** {*fie(d)/de/le*} (ww.zw. 1) [N. fiedelen; D. fiedeln] **fiedelen, (viool)spelen.** - de ganse daag zit ze op det insjtrument te ~.
- fief** {*fie:f*} (bn.) [fievve {*fie(v)/ve*}, fievve, ~] **vief, levendig** (verg. gefief). - veur eine van tachetig is dae miens nag erg ~.
- fieftig** {*fie:f/tich*} (telw.) **vijftig.** - toet ~ telle; hae is ~ jaor; ~ gölje; 'n breefke van ~.
- fieftigjääorig** {*fie:f/tich/jääö/rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **vijftigjarig.** - 'n ~e broelof; 't ~ besjtaon.
- fieftigste** {*fie:f/tich/ste*} (rangtelw.) **vijftigste.**
- Fiek** {*fie:k*} (eig.vr.) [~ke] **Sofie.**
- Fiekke** {*fie:(k)/ke*}, zie **Fie en Fiek.**
- fiel** {*fie:l*} of **file** {*fie(l)/le*} (v.) [files] **file.** - in de ~ sjtaon; ein lang ~.
- fiemel** {*fie:/mel*} of **fiemmel** {*fie(m)/mel*} (m.) **femel, femelaar, kwezel.** - waat is mich det 'ne ~.
- fiemele** {*fie:/me/le*} (ww.zw. 1) **femelen, kwezelen, flifiklooen.** - dao lik die weer te ~.
- fiemeleer** {*fie:/me/leer*} (m.) [~s / ~ke] **fe-mel, femelaar, kwezel.**
- fiemmel** {*fie(m)/mel*} (m.) 1. zie **fiemel.** 2. **tic, bevlieging.** - det vroumes haet 'ne poets~.
- fiempe** {*fie:m/pe*} (ww.zw. 5a) **fluiten, een hoge toon produceren.** - de keugel fiempde-n-'m euver de kop; zien klarinet fiempde; d'r tössenoet ~ (wegglippen).
- fiemper** {*fie:m/per*} (m.) [~s / ~ke] **rotje, voetzoeker.**
- ¹**Fien** {*fien*} (eig.v.) [~tje] **Josefien.**
- ²**fien** {*fie:n*} (bn., bw.) [~e {*fie:/ne*}, ~ {*fien*}, ~ {*fie:n*} / ~er {*fie:/ner*, *fie:/ner*} of ~der {*fien/der*}; ~s(te)] [N. fijn, D. fein] **fijn** (i.t.t. grof), **dun.** - 'ne ~e draod; 'n ~ sjtreepke leech; de èrpele ~ make; get ~ kniepe; ~e zandj; ~e miezel; 'n ~ naas veur get höbbe; ze haet 'n ~ gezichske; de ~ was. // **nauwkeurig, precies, nauwgezet.** - hae haet 'n ~ uigske; ich wil d'r 't ~e van wete; det is ~ oetgemaete; 'ne ~e (iemand die in alles nauwkeurig te werk gaat; ook: genieperd). // **kieskeurig.** - fien verkes waere neet vèt (gezegd van iemand die kieskeurig is aan tafel). // **fijn, orthodox.** - 'ne ~e protestant.
- fiengenejd** {*fie:n/ge/'nejt*} (bw.) **secuur, in de puntjes.** - dae mótt 't ~ höbbe.
- fiengeveulig** {*fie:n/ge/'veu/lich*} (bn.) [geveulig] **fijngvoelijig.**
- fienighed** {*fie/nich/(h)ei:t*} (v.) [fienighede {*fie/nich/(h)ee:/de*}] **fijnheid, dunheid.** - door zien ~ vèlt 't mael door 't zeef; de ~ van 'ne vaam. // **finesse, nauwkeurigheid.** - de fienighede van 't vak; det is de ~ van 't sjpel; 't kump op de ~ aan.
- fienpreuver** {*fie:n/preu/ver*} (m.) [~s / ~ke] **fijnproever.**
- fiensjiech** {*fie:n/sjie:ch*} (v.) [sjiech] **afwerkingslaag** (bij pleisterwerk; mengsel van kalk en gips).
- fiep** {*fie:p*} (m.) [~pe / ~ke] (verg. **foep, fop speen.**)
- ¹**fieppe** {*fie:(p)/pe*} of **flieppe** {*fie:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **glippen.** - det muuskie fiepde (fiepde) flot in zie hölke; mienne opa is d'r sjtiekkem tössenoet gefiep (geflied) (*plotse-ing gestorven*).
- ²**fieppe** {*fie:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **op de speen sabbelen.** - 't wich loog lekker te ~.
- fier** {*fie:r*} (bn., bw.) [~e {*fie/re*}, ~ {*fier*}, ~ {*fie:r*} / ~der; ~s(te)] [N. fier] **fier.** - 'ne ~e kael; 'n ~ hajing; 'n ~ paerd; hae leep nag ~ rechop; zich ~ haje; de kop ~ ómhoogsjtaeke.
- fierigheid** {*fie/rich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **fierheid.**
- firma** {*fier/maa*} (v.) [~s] **firma, groter bedrijf.** - hae wirkde biej de ~.
- fies** {*fie:s*} (bn., bw.) [fieze {*fie/ze*}, ~, ~ / fiezer {*fie/zer*}; ~(te)] [N. vies; D. fies] **vies, vuil, smerig.** - zich de henj ~ make; kinjer, maak uch neet ~!; 'n ~ bóks aanhöbbe; die tasse zin ~; 't is ~ waer vandaag; blief mit dien ~ fikke dao van aaf!; 'ne fiezen ammie; fieze vètzak des se bösl!; 'n ~ gezich trèkké; det is 'n ~ waord; 'n ~ móp; 'n ~ film; hae haet ~ gelök gad; dao haet d'r zich ~ op verkeke; dao bön ich neet ~ van.
- fiesje** {*fie:/sje*} (o.) [~s] **fiche.** - ~s biej 't kien-ne.
- fiespernulle** {*fies/per/nu(l)/le*} of **fispernul-le** {*fi:s/per/nu(l)/le*} (ww.zw. 1) **knutselen, prutsen.** - wie haet d'r det inein gefi(e)spernuld?; wat zits se dao nag in 't duuster te ~?
- ¹**Fiet** {*fie:t*} (eig.v.) [~je] **Sofie.**
- ²**fiet** {*fie:t*} (m.) [geen mv.] **fijt.** - hae haaj erge ~ aan de vinger.
- fiets** {*fie:ts*} (ook **fietsj** {*fie:tjsj*}) (m.) [~e /

~ke] [N. fiets] **fiets, rijwiel.** - oppe ~ nao sjool gaon; de ~ op sjlaot zitte; waat höb ich noe aan mienne ~ hange?

fietse {*fie:t/se*} (ww.zw. 6) **fieten.** - óm 't hels ~; nao sjool ~; **glippen.** - hae fietse daa sjoon tössedoer.

fietsefreem {*fie:t/se/freem*} (o.) **fietframe.**

fietseluch {*fie:t/se/lu:ch*} (v.) [luch] **fietslamp.**

fietsepaad {*fie:t/se/paa:t*} (m.) [paad] **rijwielpad, fietspad** (zie **fietsepaad**).

fietsepaerke {*fie:t/se/pèè:r/ke*} (o.) [~s] **fietslampje.**

fietsepinke {*fie:t/se/pin/ke*} (o.) [~s] pinvor mig steuntje links en rechts van de as van het achterwielen van een fiets.

fietseplaatje {*fie:t/se/plèè:/tje*} (o.) [~s] **fietsplaatje** (belastingplaatje op fiets).

fietsepómp {*fie:t/se/pó:mp*} (v.) [pómp] **fietspomp.**

fietseraad {*fie:t/se/raa:t*} (o.) [raad] **fietswiel.**

fietserenne {*fie:t/se/re(n)/ne*} (onbep. ww. en zn.o.) **wielrennen.** - later wil ich ouch gaon ~; nao 't ~ kieke.

fietserenner {*fie:t/se/re(n)/ner*} (m.) [~s / ~ke] **wielrenner.**

fietsesjäönder {*fie:t/se/sjtäö:n/der*} (m.) [sjtäönder] **standaard van een fiets.**

fietsesjteulke {*fie:t/se/sjteul/ke*} (o.) [~s] **baggagedrager** van een fiets.

fietsezaal {*fie:t/se/zaal*} (m.) [¹zaal] **fietszadel.**

fietsj {*fie:t/sj*}, zie **fiets.**

fietspaad {*fie:ts/paa:t*} (o.), zie **fietsepaad.**

fiette {*fie:(t)/te*} (ww.zw. 7a) **ertussenuit knijpen, ervandoor gaan.** - hae fietde d'r zich tössenoet.

fieulke {*fie(j)/jeul/ke*}, zie **fiool.**

fiezerik {*fie:ze/ri:k*} (m.) [~ke / ~ske] **viezerik, smeeralap.**

fiezighed {*fîe/zich/(h)ei:t*} (v.) [fiezighede {*fîe/zich/(h)ee:de*}] **viesheid, viezigheid.** - ~ aan de sjoon höbbe; nao zón fiezhede loester ich lever neet; doot die ~ in de voelnisbak.

figuur {*fie(g)/'gûür*} of **feguur** {*fe/'gûür*} (v., soms o.) [figure {*fie(g)/'gûû:/re*}, figure {*fe/'gûû:/re*} / ~ke] **figuur.** - wiskundige figure (figure); ze haet 'n good ~; 'n ~ sjlaon; figure oet ein sjtripverhaol; waat is det veur 'n raar ~; det ~ kén ich neet.

figuurlik {*fie(g)/'gûür/lik*} (bn., bw.) [~ke,

~ke, ~] **figuurlijk.** - 'n ~ke oetdrökking; det is ~ bedoeld.

figuurzaeg {*fie(g)/'gûür/zèech*} (v.) [zaeg] **figuurzaag.**

¹**fik** {*fi:k*} (m.) [~ke / ~ske (ook fikkie {*fi:(k)/kië*})] **fik, hondje.** - kóm hiej ~, kóm hiej, fikkie.

²**fik** {*fi:k*} (m.) [~ke / ~ske] **fik, brand, vuur.** - det woer 'ne flinke ~; 'n ~ske sjtaoke; inne ~ sjtaon; inne ~ sjtaekie.

³**fik** {*fi:k*}, zie ²**fikke.**

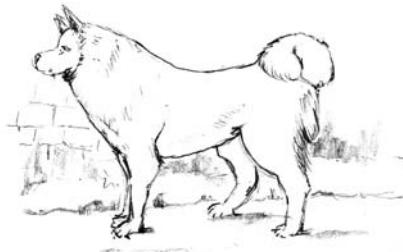
⁴**Fik** {*fi:k*} (eig.m.) **Victor.**

fikke {*fi(k)/ke*} (mv.) **fikken, vingers.** - blief mit dien ~ dao vanaaf!

fikke {*fi:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **fikken, branden.** - det fik lekker.

¹**fiks** {*fi:ks*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. fiks] **fiks.** - 'n ~ bedraag; 'n ~ pak sjlaeg; d'r ~ van langs kriege.

²**fiks** {*fi:ks*} (m.) [~e / ~ke] **hond**, spec. **kees-**

hond.

fikseker {*fi:k/se/ker*} (v.) [ker] **hondenkar.** - de sjaleboer ging mit de ~ langs de deur.

fiksekeutel {*fi:k/se/keu:/tel*} (m.) [keutel] **hondenkeutel, hondendrol.** // ook de naam van een kleine pijp met ruw bewerkte kop en rechte steel.

fiksere {*fi:k/see/re*} (ww.zw. 1) **fixeren.**

file {*fie(l)/le*}, zie **fiel.**

fillesetasie {*fi(l)/le/se/'taa:/sië*}, zie **felisatiese.**

fillesetere {*fi(l)/le/se/'tee/re*}, zie **felisitere.**

film {*film*} (v.) [~e / ~ke] **film.** - 'n ~ opnumme; nao de ~ gaon; ich höb 'n sjoon ~ gezeen; 'n nuuj ~ke op 't toesjtèl zitte.

filme {*fil/me*} (ww.zw. 2) **filmen.**

filmrulke {*film/rul/ke*} (o.) [~s] **filmrolletje.**

filmsjter {*film/sjter*} (v.) [sjter] **filmster.**

fiool {*fie(j)/'jool*} (v.) [fiole {*fie(j)/'joo:/le*} / fieulke {*fie(j)/'jeul/ke*}] **viool.** - (op 'n) ~ sjpele; de eerste ~ sjpele. // **fieulke** (o.) [~s] **viooltje** (Viola-soorten). - de ~s bleuje al.

fioolkónzaer {*fie(j)/'jool/kó:n/zèèr*}, **fioolkon-**

fioolkónzaer

- zert** {*fe(j)/jool/ko:n/ze:rt*} (o.) [kónzaer, konzert] **vioolconcert**.
- fispernulle** {*fi:s/per/nu(l)/le*}, zie **fiesper-nulle**.
- fistel** {*fi:s/tel*} (v.) [~s / ~ke] **wond** (in een boomstam). - d'r zoot 'n flinke ~ op dae boum; **fistel**. - hae haaj las van 'n ~.
- fit** {*fi:t*} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] (N.) **fit**. - ich bön vandaag neet ~; zich ~ veule.
- fitting** {*fi:(t)/ting*} (v.) [~e / ~ske] (N.) **fitting**. - 'n lamp oet de ~ drejje.
- fitzelke** {*fid/zel/ke*} (o.) [~s] **vezeltje, strookje, lapje**. - ein ~ pepier.
- flaaj** {*flaaj*} (v.) [flaje {*flaa:/je*} / flaetje {*flèè:tje*}] **vlaai, Limburgse vlaai**. - flaje bakke; ~ aete; 'n sjtök ~; 'n ~ aansjnje; 'n toe ~, 'n ~ mit déksel; ~, ~, sôkker oppe ~, ich wooj det ich ei sjtôkske haaj (*uit een kinderliedje*); **koeienvlaai, koeienmest**. - de weij loog vól mit flaje.
- flatse** {*flat/se*}, zie **flatsje**.
- flabbedeijes** {*fla(b)/be/'dei/jes*} (m.) [~e] **flapdrol**.
- flabbes** {*fla(b)/bes*} of **flabes** {*flaa/bes*} (m.) [~e] (P) **flap, kwast**.
- flabbeseriej** {*fla(b)/be/se/'rîè(j)*} (v.) [~e] (P) **gekhied, gekkigheid**.
- fladdere** {*fla(d)/de/re*} (ww.zw. 1) (N.) **fladde-ren** (zie **flakere**).
- flaer** {*flèèr*} (m.) [geen mv.] **flair**. hae deej det mit väöl ~.
- flaers** {*flèèrs*} (v.) [flaerze {*flèèr/ze*}] **kokette vrouw**.
- flaetje** {*flèè:tje*}, zie **flaaj**.
- flajebaom** {*flaa:/je/baom*} (m.) [baom] **vlaai-bodem** (deegbodem met opstaande randen van een vlaai).
- flajehäörtje** {*flaa:/je/häö:r/tje*} of **flajeheurtje** {*flaa:/je/heu:r/tje*} (o.) [~s] **vlaai-rooster**.
- flajequaat** {*flaa:/je/plaa:t*} (v.) [plaat] **vlaai-plaat** (plaat voor het bakken van vlaabodems).
- flajesjóttel** {*flaa:/je/sjó(t)/tel*} (v.) [sjóttel] **vlaaischotel** (grote, platte schotel om een vlaai op te leggen, al dan niet op een voet).
- flaker** {*flaa:/ker*} (v.) [~s] **jongensgek, niet eenkennige vrouw**.
- flakere** {*flaa:/ke/re*} of **vlakere** {*'vlaa:/ke/re*} (ww.zw. 1) [N. flakkeren; D. flackern] **flakke-ren**. - de vlam begós te ~; **fladderen**. - d'r flakerde ein vlaermoes oppe zölder; de hoonder flakerde door de sjtal; d'r flakerde ei sjtök pepier door de haof; **klapwieken**. - de hoonder lepe te ~; **wapperen**. - de vlag flakerde in de windj; **zwalken**. - euver de sjtraot ~.
- flakkere** {*fla(k)/ke/re*} (ww.zw. 1) (N.) **flakke-ren** (zie **flakere**). - 'n flakkerende vlam.
- flambaer** {*fla:m/bèèr*} (m.) [~s] **flobert, florbertgeweer**.
- flap** {*fla:p*} (m.) [~pe / flepke {*flen:p/ke*}] [N. flap] **flap**. - de ~ van ein book. // (P) **flap, kwast**. - waat 'ne ~ van 'ne vent.
- flares** {*flaa:/res*} (m.) [~e] **kwast, flap**.
- flater** {*flaa:/ter*} (m.) [~s / flaeterke {*flenè:/ter/ke*}] **koeiendrek, koeienvlaai, koeien-mest**. - traej neet in dae ~!. // **flater, blunder**. - 'ne ~ sjlaon.
- flatse** {*fla:t/se*} (ww.zw. 6) **missen** (bij het beugelspel: de bal niet door de ring krijgen); **zakken** (voor een examen), **stralen**.
- flatsj** {*fla:tsj*} (v.) [~e] **oorveeg, klap**. - emes ein óm de ore gaeve.
- flatsje** {*fla:t/sje*} (ww.zw. 3d) of **flatse** {*'flaat/se*} (ww.zw. 6) **slaan** (met de hand). - emes óm de ore ~; doe kries se geflatsj.
- flauw** {*flauw of flaw*} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] **flauw**. - de soep is erg ~; de soep sjmaak ~; 'n ~ móp; doot neet zo ~!; ~e kul.
- fledder** {*flen(d)/der*} (m.) **weke massa**. - dae pödding woort weike ~. // (weke) **koeien-stront**. - traej neet in dae ~!
- fledderig** {*flen(d)/de/rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **week**.
- fleer** {*fleer*} (m.) [flere / ~ke] **vlier** (*Sambucus nigra*) (verg. **tuutjeshout**).
- fleerbes** {*fleer/bes*} (v.) [bes] **vlierbes**.
- flemmetet** {*flen(m)/me/'te:t*} (v.) [~te] **opgedirkte vrouw**.
- flemoes** {*flen/môës*} (v.) **flamoës, vrouwelijjk geslachtsdeel**.
- flenel** {*flen/nel*} (m.) [geen mv.] **flenel**.
- flenelke** {*flen/nel/ke*} (o.) [~s] **flenelletje, flanellen mannenonderhemd**.
- fleresjtroek** {*flee/re/sjtrôë:k*} (m.) [sjtroek] **vlierstruik**.
- fles** {*flen:s*} (v.) [~se / ~ke] **fles**. - 'n ~ beer; 'n ~ oetsjopeule; det bedrief is oppe ~.
- flesse-äöpener** {*flen(s)/se/äö:/pe/ner*} (m.) [~s] **flesopener**.
- flessepaer** {*flen(s)/se/pèè:r*} (v.) [paer] **conférence** (bep. soort peer).
- flesserék** {*flen(s)/se/rè:k*} (m., tegenw. ook o.)

[¹rèk] **flessenrek.**

flet {fle:t} (v.) [~s / ~je] **flat.** - op 'n ~ wone; 'n ~je höbbe.

flet {fle:t} (v.) [~te] **anjer** (*Dianthus caryophyllos*).

fletje {fle:tje} (o.) [~s] **ballerina** (*platte damesschoen met dunne zool en hak*).

fieppé {fie:(p)/pe}, zie **fieppé**.

flies {fliës} (v.) [flieze {flië:ze} / ~ke] **valies, tasje.**

flik {fli:k} (m.) [~ke / ~ske] **ingezet stuk, verstellap.** - 'ne ~ oppe euveral zitte; 'ne ~ op ein bôks zitte.

flikfloje {fli:k/floo:je} (ww.zw. 3b) **flikflooiien, vleien, flirten.** - lik neet zo te ~!

flikke {fli:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **herstellen, lappen.** - die bôks mótt geflik waere. // **flikken, lappen.** - det fliks se mich neet nag eine keer, menke!; det haet d'r toch mer weer geflik!

flikker {fli:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **sterrenkaarsje, sterretje** (*klein, vonkend stuk vuurwerk, met Kerstmis aangestoken*). // **snars.** - hae wêt d'r gènne ~ vanaaf; ich sjnap d'r gènne ~ van. // 'ne luije ~: *luierik*. // **flikker, homosexueel.**

flikkere {fli:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) **flikkeren.** - de bliksem flikkerde; 'n flikkerende kaers. //

flikkeren, smijten. - de rómmel op de grondj ~. // **flikkeren, vallen.** - hae is van zienne fiets aaf geflikkerd.

flikske {fli:k/ske} (o.) [~s] **flikje** (*chocolaatje*).

¹**flink** {fli:ngk} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **flink.** - 'ne ~e jóng; 'n ~ maedje; d'r ~ taengenaan gaon; det leep ~ in de pepiere.

²**flink** {fli:ngk} (v.) [~e] **(heide- of gras)plag.**

flint {fli:nt} (v.) [~e] **geweer.**

flits {fli:ts} (m.) [~e / ~ke] **flits.** - 'ne bliksem~; wie 'ne ~ kwoom d'r veurbiej; de ~ van mie fototoesjtél is kepot.

flitse {fli:t/se} (ww.zw. 6) **flitsen.** - de bliksem flitsde; 't is nagal duuster, ich dink des se móos ~; de renners flitsde veurbiej.

flitsjput {fli:t/sjpu:t} (v.) [~e / ~je] **insectenspuit.**

flödder {flop(d)/der} [~s] 1. (m.) **flodder.** - 'ne losse ~. 2. (v.) **slons.**

flödderbóks {flop(d)/der/bó:ks} (v.) [bóks] **flodderbroek, te ruim zittende broek.** - waat bös doe toch ein ~! (*nochalant persoon*).

flöddere {flop(d)/de/re} (ww.zw. 1) (van kleren) **flodderen, te ruim zitten.**

floep {floe:p} (tsw.) **floep.** - ~, dao ging ze d'r van door. // (m.) [geen mv.] **angst.** - dao haaj d'r ~ veur.

floepé {floe:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **floopen.** - de deur oet ~; d'r floepde mich 'ne tak in 't gezich; 't leech floepde aan en oet; 't floepde neet tösse die twee (*boterde*).

¹**floer** {flopér}, ook **vloer** {vlôpér} (v.) [~e {flopé:re, 'vlôpê:re} / flurke {flûür/ke}, vluurke {vlûûr/ke}] **vloer.** - 'n planke ~, 'n sjteine ~; de ~ sjroebbe; bijem emes euver de kómme; ze höbbe mit dem de ~ aangevaeg.

²**floer** {flopér} (m.) [geen mv.] [F. velours] **fluweel.** - 'n gerdien van ~.

floere {flopé:re} (bn.) **fluwelen.** - 'n ~ kleid. // **ribfluwelen.** - 'n ~ bôks.

floerkleid {flopér/klei:t} (o.) [kleid] (N.) **vloerkleed.**

floermat {flopér/ma:t} (v.) [~mat] **vloermat, vloerkleed.**

¹**floetsj** {floe:tsj} (m.) [~e] (bij het jokerspel) het in één keer alle kaarten op tafel leggen.

²**floetsj** {floe:tsj} (v.) [~e] (P) **slordig meisje, sloddervos.**

floetsje {floe:tsje} (ww.zw. 3d) **te ruim zijn** (van schoenen en kleren), **uitschieten.** - floetsjende sjoon; zien bôks floetsjde-n'-m' óm zie lief.

flokker {flop(k)/ker}, zie **vlokker**.

flops {flop:ks} (v.) [~e] **flox, vlambloem, herfstsering** (*Phlox*-soorten).

flónkere {flop:ng/ke/re} (ww.zw. 1) [N. flonkeren] **flonkeren, fonkelen.** - flónkerende sjterre; zien ouge flónkerde.

floors {flop:rs} (v.) [~e] **slordig geklede vrouw, sloddervos.**

floorse {flop:r/se} (ww.zw. 6) **slordig aan elkaar naaien** (zie **aaneinfloorse**).

floot {flop:t}, zie **fluite**.

flot {flop:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] **vlot, vlug, gauw, snel.** - 'n ~te bedening; 'ne ~te wage; de trein is de ~ste verbinjing mit Vénlo; ~ loupe; ~ calle; hae is de ~ste toes; 'ne ~te (jóng); kóm èns ~ hiej!; 't ging mich allemaol get te ~.

flot-eweg {flop:(d)/de/we:ch} (bw.) **vlotjes, vlot, in de gauwigheid.**

flotte {flop:(t)/te} (ww.zw. 7a) **vlossen.** - 't werk wilt neet ~; 't flotde neet mit 'm.

flottigheid {flop:(t)/tich/hei:t} (v.) **vlotheid, vlugheid.**

fluit {fliui:t} (v.) [~e / ~je] [N. fluit; D. Flöte]

fluit. - ~ sjpele; op 'n ~je) blaoze; de ~ van de sjeidsrechter; des 'n ~je van 'ne sent; det maak mich gèn ~ oet!; 'n ~ van ei vroumes (*slet, del.*)

fluite {*flu:/te*} (ww.st. 44) **fluiten.** - op zien vingers ~; nao ein maedje ~; d'r fluit 'ne maezel; d'r is geflaote veur boetesjpel; waem geit dae wèdsjtried ~?; dao kóns se nao ~!

fluitehout {*flu:/te/hou:t*} (o.) [hout] **wilg** (*Salix*) (waarvan delen van takken gebruikt werden om er fluiten van te maken).

fluitekees {*flu:/te/kees*} (m.) [kees] **wrongel, kwark, witte kaas.** - es se wils lere fluite, móos se ~ aete.

fluitis {*flu:/tis*} (m.) [~te] **fluitist.**

fluitkónzaer {*flu:t/kón/zéér*}, **fluitkonzert** {*flu:t/ko:n/ze:rt*} (o.) **fluitconcert.**

flump {*flu:mp*} of **vlump** {*vlu:mp*} (v.) [~e / ke] **aanmaakhoutje, spaan** (stukje hout, bij gebrek aan lucifers gebruikt om bijv. een pijp aan te steken).

flumpebekské {*flu:m/pe/be:ks/ke*} (o.) [~s] **bakje** voor 'flumpe'.

fluustere {*flu:ù:s/te/re*} (ww.zw. 1) [N. fluisternen; D. flüstern] **fluisteren.**

fóddel {*fó(d)/del*} (m.) [~e / fuddelke {*fu(d)/del/ke*}] **vod, lomp.** gaef die ~e mer mit aan de fóddeleboer. // **onding, prul.** - veur zónne ~ gaef ich gèn geldj oet.

fóddele {*fó(d)/de/le*} (ww.zw. 1) **prutsen, broddelen.** - in die wirkplaats waert allein mer get gefóddeld; mer get aan ~; **knutselen, klussen.** - hae is de ganse daag zóget aant ~; edere daag geit d'r waal örges get ~.

fóddeleboer {*fó(d)/de/le/bóê:r*} (m.) [boer] **vddenboer, lompenkoopman.**

fóddeleer {*fó(d)/de/leer*} (m.) [~s / ~ke] **prutser.**

fóddelkremer {*fó(d)/de/le/kree/mer*} (m.) [kremer] **vddenkoopman.**

fóddelig {*fó(d)/de/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **voddig.** - ~e kleijer aanhöbbe; **slordig.** - alles loog dao ~ op einen houp.

foefje {*foe:f/je*} (o.) [~s] (N.) **foefje.** - de ~s van 'ne goocheleer; ich kén dien ~s óngerhandj waal.

foej {*foej*} (tsw.) (N.) **foei.** - ~, det moogs se neet zége!

foejere {*foe(j)/jee/re*} of **foeljere** {*foel/-jee/re*} (ww.zw. 1) **fouilleren.**

foek {*fó:k*} (v.) [~e / fuukske {*fùù:ks/ke*}] (*vis*) **fuik.**

foeke {*fóê:/ke*} (ww.zw. 5a) 1. **telkens oplichten** (van een petroleumlamp). - de petroslamp foek. 2. **zich ~: slecht zitten, te ruim zijn** (van kleren). - die bóks foek zich; **niet strak gespannen zijn, uitpuilen.** - de honderraod foek zich.

foekkespot {*foe:(k)/kes/po:t*} (m.) [pot] **rommelpot.**

foeksezjwans {*foe:k/se/zjwa:ns*}, zie **foeks-zjwans.**

foekswildj {*foe:ks/wi:ljtj*} (predicatief bn.) [D. fuchswild] **woest, razend,** . - det is óm ~ van te waere; **hartstikke gek.** - ich waer ~ van dae meziek.

foeksjwans {*foe:k(s)/sjwa:ns*} of **foeksezjwans** {*foe:k/se/zjwa:ns*} (ook **zjwans** {*zjwa:ns*}) (m.) [~e] [D. Fuchsschwanz] (*lange, spits toelopende*) **handzaag.**

foelie {*fóê:/lië*} of **foellie** {*foe(l)/liê*} (m.) [geen mv.] (N.) **foelie** (specerij).

foeljere {*foel/jee/re*}, zie **foejere.**

foellie {*foe(l)/liê*}, zie **foelie.**

foemele {*fóê:/me/le*} of **foemmele** {*foe(m)/me/le*} (ww.zw. 1) **frommelen.** - zit neet aan 't taofelake te ~!

foep {*foe:p*} (m.) [~pe / fuupke {*fuu:p/ke*}] (verg. **fop, fiep**) **speen** (op een fles); ook: **fopspeen.**

foepnaas {*foe:p/naas*} (v.) [naas] **wipneus, mopsneus, mopneus.**

foesje {*foe:sje*} (ww.zw. 3d) **frauderen, frau-de plegen.** - hae haet altied gefoesj mit de belasting.

foesjele {*foe:sje/le*} (ww.zw. 1) **vals spelen, foetelen.**

foetbal {*foe:d/ba:l*} (m.) [²bal] **voetbal.** - mit Sinterklaos haaj d'r 'ne nuje ~ gekrege; ~ sjpele.

foetbalklub {*foe:d/bal/klu:p*} (v.) [klub] **voet-balclub.**

foetballe {*foe:d/ba:l/le*} (ww.zw. 1) **voetbal-len.** - de jónges zin oppe waeg aan 't ~; ich haaj neet zo van ~.

foetballer {*foe:d/ba:l/ler*} (m.) [~s / foetbel-lerke {*foe:d/be(l)/ler/ke*}] **voetballer.**

foetalploog {*foe:d/bal/plooch*} (v.) [ploog] **voetbalploeg.**

foetalveldj {*foe:d/bal/ve:ljtj*} (o.) [veldj] **voetbalveld.**

foetele {*fóê:/te/le*} (ww.zw. 1) **vals spelen, oneerlijk spelen.** - ~ mit kaarte.

foeteleer {*fóê:/te/leer*} (m.) [~s / ~ke] **vals-**

speler, oneerlijke speler.

foetsie {‘foe:t/siē} of **foetsjie** {‘foe:tj/sjiē} (predicatief bn.) **foetsie, verdwenen.** - mien beurs is ~; ze wore allemaal inéns ~.

foezzel {‘foe(z)/zel} (m.) [geen mv.] **foezel, slechte jenever.**

fok {fo:k} (m.) [geen mv.] [N. fok] **fok, kweek, teelt.** - de ~ van verkes; ‘ne sjtier veur de ~.

fokbedrief {‘foG/be/driē:f} (o.) [bedrief] **fok-bedrijf.**

fokhings {‘fo:k/hings} (m.) [hings] **fokhengst.**

fokke {‘fo:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. fokken] **fok-ken, kweken, telen.** - rashuunj ~.

fokker {‘fo:(k)/ker} (m.) [~s] **fokker, teler.**

fokkeriej {‘fo:(k)/ke/’riē(j)} (v.) [~e] **fokkerij.**

foksjtier {‘fo:k/sjtier} (m.) [sjtier] **fokstier.**

fónkele {‘fó:ng/ke/le} (ww.zw. 1) [N. fonkelen; D. funkeln] **fonkelen.** - ‘ne fónkelende diamant; zien uig fónkelde.

fónkelnuuj {‘fó:ng/kel/nuuj} (bn.) [nuuj] **gloednieuw, fonkelnieuw.**

Fon {fon} (eig.m.) **Fons, Alfons.**

Fóns {‘fó:ns} (eig.m.) [Funksje {‘fu:ns/ke}] **Fons, Alfons.**

foon {‘fooj} (v.) [foje] (N.) **fooi.** - de kelner ‘n ~ gaeve; hae mótt van de foje höbbe.

foop {‘fo:p}, ook **föp** {‘fö:p} (m.) [föpke {‘föp/ke}] (verg. **foep, fiëp**) **fopspeen.** - ‘t wich ein föpke gaeve.

formelier {for/me/’liér} (o.) [~e / ~ke] **formu-lier.**

fornuuus {for/’nūū:s}, zie **fernuuus.**

fors {fo:rs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] **fors.** - ‘ne ~e kael; ‘n ~e sjtum; ‘n ~ bedraag; get ~ aanpakke; zich ~ verraekene.

fortuun {for/’tūūn} (o.) **fortuin** [geen mv.]. - dae haaj zien ~ gemaak.

fosfer {‘fo:s/fer} (m.) [geen mv.] **fosfor** (ook als meststof).

fotograaf {foo/te/’graaf} (m.) [fotografe of fotograve] **fotograaf.**

fotografere {foo/te/graa/’fee/re} (ww.zw. 1) **fotograferen.**

foto {‘foo/too} (v.) [~s / feuteke {‘feu/te/ke}] (v.) **foto.** - ‘n ~ numme, ‘n ~ make; op de ~ sjtaon; ze höbbe in ‘t ziekkehoes ~s gemaak.

foto-album {‘foo/too/a:l/bum} (m., ook o.) [album] **fotoalbum.**

fotorulke {‘foo/too/rul/ke} (o.) [~s] **fotorolletje.**

fotoatoesjtèl {‘foo/too/tôē/sjtèl} (o.) [toesjtèl] **fotoestel.**

fotuij {‘foo/’tuij} of **fetuij** {fe/’tuij} (m.) [~s /

~ke] (F.) **fauteuil.**

fout {fou:t} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. fout] **fout.** - ‘n ~e berakening; det is ~; get ~ oetraekene; get ~ oetsjpraeke; det is ~ gemonteerd; ~ parkere; hae woort ~ in de oorlog.

fout {fou:t} (v.) [~e / fuitje {‘fui:/tje}] [N. fout] **fout.** - ‘n ~ make; ‘n ~ verbaeter; ‘t werk zit vól ~e; de ~ lik biej de veurzitter; eder haet zien ~e; in de ~ gaon; det woort ‘t eerste fuitje.

fraaj {‘fraaj} (bn., bw.) [fraje, fraje, ~ / frajer {‘fraa:/jer}; ~s(te) {‘fraa:j/s(te)}] [N. fraai] **fraai** (vooral in denigrerende zin). - det is mich ouch ‘ne fraje; ‘n ~ sjtèl; ‘t waert hiej wie langer wie frajer; des mich get ~s!: det haet d'r dich ~ geleverd.

fraanjel {‘fraa:/njel} (m.) [~e / fraenjelke {‘frèè:/njel/ke}] **franje.** - ~e langs ein taofel-lake; **rafel.** - die bôks zit vól ~e.

fraes {‘frèès} (v.) [fraelze {‘frèè/ze} / ~ke] [N. frees; D. Fräse] **frees.**

fraesbank {‘frèèz/ba:ngk} (v.) [bank] **frees-bank.**

fraeze {‘frèè/ze} (ww.zw. 6) **frozen.**

fraezer {‘frèè/zer} (m.) [~s] **frezer.**

framboos {fram/’boos} (v.) [framboze] **fram-boos** (*Rubus idaeus*) (zie doemel).

frang {‘frang} (m.) [~s / frengske {‘frengs/ke}] **frank** (Belgische, Zwitsers en Franse munt).

Frankiek {‘fra:nk/riē:k} (o.) **Frankrijk.**

Frans {‘fra:ns} (eig.m.,) [Frenske {‘fre:ns/ke}] **Frans, Franciscus.**

Frans {‘fra:ns} (bn.) [~e, ~e, ~] **Frans.** - ~e kees; ~e wien; de ~e taal; ein ~ daak (zie kniedaak); mitte ~e sjlaag; get op zie ~ zègke. // (o.) **Frans.** - get in ‘t ~ zègke; get oet ‘t ~ vertale; ‘n veer veur ~ höbbe. //

Franse {‘fra:n/se} (v.) **Franse** (vrouw). //

Franse {‘fra:n/se} (m.mv.) **Fransen.**

Fransman {‘fra:ns/ma:n} (m.) [zie Franse] **Fransman.** - “bonzjoer” zaet de ~. // **frans-menke** {‘fra:ns/men/ke} (o.) [~s] **koperwiek** (vogel) (*Turdus iliacus*).

Fransoos {‘fran/’soos} (m.) [Fransze {‘fran/-’soo/ze}] **Fransoos, Fransman.**

fräöle {‘fräö:/le} (v.) [~s] [F.] **freule.** - de ~ van ‘t kesjeel.

fratse {‘fra:t/se} (v.mv.) **fratsen, streken.** - dae haet raar ~ oetgehaold.

freem {‘freem} (o.) [~s / ~ke] (E.) **frame.** - ‘t ~ van ‘ne fiets.

frengske

frengske {frengs/ke}, zie **frang**.

Frenne {fre(n)/ne} (eig.m.) [› Frenske] **Frans**, **Franciscus**.

Frens {fre:ns} (eig.m.) [› Frenske] **Frans**, **Franciscus**.

Frenske {fre:ns/ke}, zie **1Frans**.

freubele {freu:/be/le} (ww.zw. 1) **fröbelan**.

freubeljuf {freu:/bel/ju:f} (v.) [juf] **kleuterjuffrouw**.

freubelsjool {freu:/bel/sjool} (v.) [sjool] **fröbelschool**.

Fried {fri:t} (eig.m.) [~je] **Godfried**.

friedes {fri:e:/des} 1. (bn.) [~e, ~e, ~] **vrijdags**.

- ~e kos. 2. (bw.) (zie ook **sfriedes**) **vrijdags**.

friedessjmiddes {fri:e:/de(s)//sjmi(d)/des} (bw.) **op vrijdagmiddag**.

friedessjmorges {fri:e:/de(s)//sjmo:r/ges} (bw.) **op vrijdagmorgen**, **vrijdag 's ochtends**.

friedessaoves {fri:e:/de(s)//sao:/ves} (bw.) **op vrijdagavond**.

friekkas {frie:(k)/kas} (m.) [geen mv.] **rommeltje**, **zootje**. - waat höbs se mich dao 'ne ~ van gemaak!

friemmele {frie(m)/me/le} (ww.zw. 1) **friemeilen**. - zit toch neet al aan dae sjtrik te ~!

friemmeleer {frie(m)/me/leer} (m.) [~s / ~ke] **friemelaar**.

Frien {fri:e:n} (eig.m.) [~ke] **Severinus**.

Frieslandj {frie:s/la:ndj} (o.) **Friesland**. - väöl Zjwamer femielies wore geëvacueerd nao ~.

friet {frie:t} (m.) [~te / ~je] **friet**, **frites**. - 'n täätje ~; gaef mich ouch ein ~je.

frietkaetel {frie:t/kè:/tel} (m.) [kaetel] **frituurpan**.

frietkraom {frie:t/kraom} (v.) [kraom] **frietkraam**.

frietvèt {frie:t/fèt} (o.) [geen mv.] **frituurvet**.

frikkedel {fri:(k)/ke'del} (v.) [~le / ~ke] **gehaktbal**, **frikadel**.

fris {fri:s} (bn., bw.) [~se, ~se, ~ / ~er] **fris**. - 't is ~ tizzemorge; d'r wejt 'ne ~se windj; 'n ~ glaas beer; 'n glaeske ~; v'r gaon allemaol weer ~ aan 't werk.

froemele {fro:é:/me/le}, **froemmele** {froe(m)/me/le} of **frömmele** {fro:(m)/me/le} (ww.zw. 1)) **frommelen**. - waat liks se toch aan det dingk te ~!; det lake is gefroemeld (gefroemmeld, gefrömmeld).

fröntje {frö:nj/tje} (o.) [~s] **front**, **bef** (van gesteven katoen).

fruit {frui:t} (o.) [geen mv.] [N.] **fruit**.

fruitbedrief {frui:d/be/dri:é:f} (o.) [bedrief] **fruitbedrijf**.

fruitsjaol {frui:t/sjaol} (v.) [sjaol] **fruitschaal**.

fruitvleeg {frui:t/fleech} (v.) [vleeg] **fruitvlieg** (*Drosophila*).

frunsel {fru:n/sel} (m.) [~e / ~ke] **rimpel**,

frons. - 'ne kop vól ~e; **kreukel**, **ploo**. - dae bloes zit vól ~e.

frunsele {fru:n/se/le} (ww.zw. 1) **kreukelen**, **verfrommelen**; **fronsen**.

fujeton {fui/je/'ton}, zie **fulleton**.

fuitje {fui:/tje}, zie **fout**.

fuive {fui/ve} (ww.zw. 5a) (N.) **fuiven**.

fulleton {fu(l)/le/'ton} of **fujeton** {fui/je/-'ton} (m. of o.) [~s] **feuilletlon**.

funksie {fu:ng(k)/sié} (v.) [~s] **functie**.

funksjenere {fu:ng(k)/sje/'nee/re} (ww.zw. 1) **functioneren**.

Funne {fu(n)/ne} of **Funs** {fu:ns} (eig.m.) [› Funske] **Fons**, **Alfons**.

Funske {fu:ns/ke}, zie **Fóns**.

fut {fut} (m.) [geen mv.] [N.] **fut**. - ich höb gënne ~; d'r zit gënne ~ in dem.

fu {fùù} of **fuus** {fùùs} (v.) [afkorting van centrifuge] **melkfabriek** (voluit **senterfu** {se:n-ter/fùù} of **sjtoumsenterfu** {sjtou:m/se:n-ter/fùù}. - mèlk nao de ~ bringe. // **de Fuu**, naam van een voormalig jongerencentrum, gevestigd in de oude melkfabriek aan de Hoogstraat in Swalmen.

fuupke {fuu:p/ke}, zie **foep**.

fuut {fùù:t} (v.) [fute] **fuut** (*Podiceps cristatus*).

futuit {fùù/tui:t} of **fuustuit** {fùùs/tui:t} (v.)

[tuit] **melkbus** (door de boeren aan de kant van de weg gezet; de bussen werden opgehaald door een wagen van de 'Fuu').

G

G, g {gee} (v.) [g's {gees}] de letter **G**, **g**. // (de muzieknoot) **g**.

¹gaaf {gaaf} (bn., bw.) [gave {'gaa/ve}, ~, ~ / gaver {'gaa/ver}; ~s(te)] (verg. **alik**, **gans**) **gaaf**. - 'ne gave appel; 'ne gave poszegel; des neet meer gans ~.

²gaaf {gaaf} (tegenwo. ook **gave** {'gaa:/ve}) (v.) [gave {'gaa:/ve}] [N. gave; D. Gabe] **gave**, **talent**. - zo te kónne danse is een heel ~; de gave van de Heilige Geis.

gaandj {gaanjtj} (m.) [~e {'gaa:nj/dje}] **kwast**, **zot**, **kwibus**, **ijdeltuit**, **verwaande vrouw**, **aanstellerig meisje**. - móos se dae ~ dao weer èns zeen!

gaap {gaa:p} (m.) [gape] **gaap**. - tösse twee gape door zag d'r det; ich bön aan de ~.

gaaphónger {'gaa:p/hó:nger} (m.) [hónger] **geeuwhónger**. - de ~ höbbe.

gaaplaepel {'gaa:p/léè:/pel} (m.) [laepel] **kijkgrage toeschouwer**, **iemand die altijd met zijn neus vooraan staat**.

gaapnaas {'gaa:p/naas} (v.) [naas] **kijkgrage toeschouwer**, **nieuwsgierige**.

¹gaar {gaa:r} (bn., bw.) [gare {'gaa/re}, ~ {gaar}, ~ {gaa:r} / ~der {'gaa:r/der of 'gaar/der}; ~s(te)] [N. gaar; D. gar] **gaar**. - de aerpele zin ~; 't aete is ~; 'n ~ sjtök vleis; ~ sjónk (gekookte ham); emes in zien vêt ~ laote kaoke; ich bön ~ van al det gepraek; des 'nen halve gare.

²gaar {gaa:r} of **gaars** {gaa:rs} (bw. bij ontkenningen) [D. gar] **helemaal**, **absoluut**, **in het geheel**. - ich bön ~ neet dao gewaes; det höb ich ~ neet gezag; dao höb ich ~ nemes gezeen; dao is ~ nieks van waor.

gaarkeuke {'gaa:r/keu:/ke} (v.) [keuke] **gaarkeuken**.

gaaroet {'gaa:/ròè:t} (bw. bij ontkenningen) **helemaal**, **absoluut**, **in het geheel**. - ich bön ~ neet dao gewaes; det höb ich ~ neet gezag; d'r woor ~ nemes te zeen; det is ~ gans neet waor.

gaars {gaa:rs}, zie **²gaar**.

¹gaas {gaas} (o.) [geen mv.] [N. gas; D. Gas] **gas**. - ich ruuk ~; op ~ kaoke; mienne auto lòp op ~; ~ gaeve; op 't ~ duje (*het gaspedaal*).

²gaas {gaas} (o.) [geen mv. / gaeske {'gèès/-ke}] N. gaas; D. Gaze] **gaas**. - 'ne kraag van ~; vlege~; 'n gaeske op ein wónj doon.

gaasfernuus {'gaas/fer/nûù:s} (o.) [fernuus] **gasfornuis**.

gaasfitter {'gaas/'fi:(t)/ter} (m.) [~s] **gasfitter**.

gaaskómfoor {'gaas/kó:m/foor} (o.) [kómfoor] **gaskomfoor**.

gaaspendaal {'gaas/pen/daal} of **gaaspedaal** {'gaas/pe/daal} (m.) [pe(n)daal] **gaspedaal**.

gaasraekening {'gaas/'rèè:/ke/ning} (v.) [raekening] **gasrekening**.

gaassjtèl {'gaa(s)/sjtè:l} (o.) [¹sjtè:l] **gasstel**. - mien oma haaj een tweepits ~.

gaat {gaa:t} (o.) [gater, zie ook **gate** / gaetje {'gèè:/tje}] **gat**. - 'n ~ grave; doot det ~ toe (doe de deur dicht); 'n aope ~ (iemand die de deur open laat staan); zich 'n ~ inne kop valle; d'r zit 'n ~ in dien bôks; wie dökker naat, wie dökker ein ~ (hoe vaker het gewassen wordt, des te eerder komen er gaten in; als spreekwoord: al te veel aandacht werkt overrechts); op zie ~ valle; emes ónger zie ~ sjtampe; 'n ~ in de begroting; ei ~ in de mert; 'n ~ in de handj höbbe; get in de gate kriege; get in de gate haje.

gad {ga:t}, zie **höbbe**.

gaef {gèè:f} in: te ~, te **geef**, (bijna) voor niets.

gaeje {gèè:je} (ww.zw. 3b) (met de handen) **het onkruid weghalen tussen, van onkruid ontdoen, wieden** (verg. **kroeje**) - de krótte ~.

gael {gèè:l} 1. (bn.) [~e {'gèè/le}, ~ {gèè:l}, ~ {gèè:l} / ~ der {'gèè:l/der} of ~er {'gèè:ler}; ~s(te) {'gèèls(/te)}] [N. geel; D. gelb] **geel**. - 'ne ~e sjlieps; 'n ~ bloom; 'n ~ haemp; 'n ~ górs (of goers) (*geelgors, Emberiza citrinella*); 't waerde mich ~ en greun veur de ouge; de ~ vèrf höbbe (*geelzucht*). 2. (o.) **geel**. - 'n tuubbe ~; det ~ is te leech; ~ sjteit dich neet; ze woor in 't ~; 't ~ van ein eij.

gaelsig {'gèèl/sich} (bn.) [~e, ~e, ~] **gelig**, **geelachtig**. - det veugelke is van ónger ei bietje ~.

gaer {gèèr} (bw.) [N. gaarne; D. gern] **graag**, **gaarne**. - zo wil ich 't ~ heure; det doon ich mer al te ~; hae geit ~ nao sjool; ~ gedaon!; heel ~!; ich höb dich ~ (*kan goed met je opschielen*); ~ of neet!.

gaerd {gèèrt} (v.) [~e {'gèè:r/de} of ~ / ~je] [N. gaard, gard] **staak**, **hengel**. - 'n sjmaal ~ (een mager meisje); ze is zo mager wie ein ~ (als een lat).

gaete

gaete {‘gèè:/te}, zie **aete**.

gaeve {‘gèè:/ve} (ww.st. 22 of 20) [N. geven; D. geben] **geven**. - gaef det mer aan mich; det haet d'r mich gister gegaeve (*of gegaove*); dae haet 't van 't ~ neet gekrege (*dat is een kreterig iemand*); die koe guf väöl mèlk; van ~ sjtaon de geite dreug (*als je blijft geven, houd je tenslotte zelf niets meer over*); emes ein handj ~; emes de kans ~; ze gove mich geliek; kiek oet of ich gaef d'r dich ein! (*of ik geef je een draai om de oren*); 'n teike ~; de zaengel ~; antjwaord ~; 'n kónzaer ~; 'n fees ~; les ~; 'n raar geluid ~; zich meutje ~ (*moeite doen*); det gaef ich dich op ein breekke; waat guf 't vandaag? (*wat schaft de pot vandaag?*); 't guf raengel ('t gaat regenen); det guf ruzing! (*daar komt ruzie van!*); det guf plezeer dao!; det guf 't toch zeker neet! (*dat bestaat niet!*); die guf 't dao neet (*die komen daar niet voor*); det guf d'r gènné (*er komt niets van, het gaat niet door*); det guf nieks (*dat geeft niet*); dao gaef ich nieks óm (*dat interesseert mij niet; dat kan me niet scheelen*); waem mótt ~? [*bij het kaarten*].

gaever {‘gèè:/ver} (m.) [~s] **gever**.

gaffel {‘ga:(f)/fel} (v.) [~e / geffelke {‘ge:(f)/-fel/ke}] [N. gaffel; D. Gabel] **1. gaffel, hooivork**. - 'n drietandjs ~; 't huij op relle trekké mit de gaffel. **2. gevorkte tak**. - zich ein sjoon geffelke zeuke veur eine kattepuul.

gaje {‘gaa/je} (onpers.ww.zw. 3b) **aanstaan, bevallen, in de smaak vallen**. - det gaadje (*of gaajde*) 'm waal.

gal {‘gal} (v.) [geen mv.] [N. gal; D. Galle] **gal**. - 't aan de ~ höbbe; ~ sjpieje.

galdere {‘ga:l/de/re} (ww.zw. 1) **schallen, galmen(d zingen)**. - zien sjtum galderde door de gank.

galleriej {‘ga(l)/le/’rîé(j)} (v.) [~e] **galerij**. - ze lepe euver de ~; Zjwame oet de Kuns hèlt eine keer per jaor ein ~.

galm {‘ga:lm} (m.) [geen mv.] [N. galm] **galm**. - de ~ van de klokke; d'r zit väöl ~ in die ruumde.

galme {‘gal/me} (ww.zw. 2) **galmen**. - de klokke galmdé.

galmgaat {‘ga:lm/gaa:t} (o.) [gaat] **galmgat**.

galsjtein {‘gal/sjtei:n} (m.) [sjtein] **galsteen**.

gammel {‘ga(m)/mel} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] (N.) **gammel**. - 'n ~ hoes; ich veul mich ~ vandaag; det zit ~ inein.

gammer {‘ga(m)/mer} = **gank mer, ga maar**.

- ~ nao hoes!

gammich {‘ga(m)/mich} = **gank mich, ga mij**.

- ~ ónger de veut oet!

gang {gang} (m.) [geng {geng} of ~e / gengske {‘gengs/ke}] [N. gang; G. Gang] **gang**. - de ~ van zake; de ~ van de jaore; 't is al aan de ~; get op ~ bringe; gaot eure ~; ze lepe in ein röstig gengske; 't aete waerde in drie ~e (*of geng*) opgedeed. // verg. **innegang**.

1gank {ga:ngk} (m.) [geng {geng} / gengske {‘gengs/ke}] [N. gang; D. Gang] **gang**. - de ~ sjroebbe; de geng tösse de benk in de kirk; gank doe mer oppe ~ sjtaon!; 'n gengske tösse twee hoezer (zie: gats); 'ne óngergróndjse ~; de moter in zienne tweede ~ zitte; get op ~ bringe.

2gank {ga:ngk}, zie **gaon**.

1gans {ga:ns} 1. (bn.) [~e, ~e, ~ of ~e] [D. ganz] **geheel, heel, totaal, volledig**. - de ~ klas móos mithelpe; ich betaal 't ~e (*of ~*) bedraag inéns; de ~e moter is kepot; ~e troebbe sjakkers zote op 't veldj; hae haet de ~e tied ligke te sjlaope; **heel, ongeschonden**. - dae faas is gelökkig nag ~ gebleve (verg. **alik**). 2. (bw.) **geheel, helemaal, totaal**. - 't woort ~ kepot; ich böñ ~ vanne wap aaf; des neet ~ richtig.

2gans {ga:ns} (v.) [ganze {‘ga:n/ze} / gense {‘ge:ns/ke}] [N. gans; D. Gans] (zie ook **1geis**) **gans** (*Anser-soorten*). - ganze en aenje; 'n wilj ~; ~ aete; ze is ein dóm ~.

ganzebloom {‘ga:n/ze/bloom} (v.) [bloom] **margriet** (*Leucanthemum vulgare*).

ganzebord {‘ga:n/ze/bo:rt} (o.) [geen mv.] **ganzenbord**. - ~sjpele.

ganzeborde {‘ga:n/ze/bor/de} (ww.zw. 7b) **ganzenborden**.

gaods'bès {‘gaodz/’bè:s} in uitdrukkingen als: ich höb mie ~ gedaon (*mijn uiterste best*); 't raengelde zie ~ (*volop*).

gaodsklöppel {‘gaots/klö:(p)/pel} (m.) [klöpel] **stommerik, stoethaspel**.

gaodsnaam {‘gaots/’naam} of **godsnaam** {‘go:ts/’naam} (m.) **godsnaam**. - doot det in ~ neet!

gäöl {gäöl} (v.) [geen mv.] **peettante, meter**. - paeter en ~; dien oma is dien ~.

gäöletant {‘gäö:/le/ta:n/te} (v.) [tant, tante] **peettante**.

gaon {gao:n} (ww.st. 7) [N. gaan; D. gehen] **gaan**. - ze kan sjlech ~ (*lopen, of: naar de W.C. gaan*); nao hoes ~; op hoes aan ~; te

voot nao de sjtad ~; mitte wage nao de sjtad ~; dae wage geit hel; de tied geit flot; det liedje wilt mich mer neet oet de kop ~; det wieske geit zo; det geit zo neet; 't geit neet good mit dem; 't geit waal; 't geit dich wie se duis (*je krijgt loon naar werken*); geit 't neet, den mótt 't mer boekke (*het zal hoe dan ook doorgaan*); de zake gaon good; 't geit mis; boodsjappe ~ doon; de veurzitter geit sjpraeke; dae vaam geit neet door de naolj; de penningmeister geit euver 't geldj; wo geit det book euver?; de bel geit; de radio geit neet meer; gank! det is neet waor! (*loop heen*). // zie ook **gammer**, **gammich**.

gäön {*gäön*} (v.) [~e {*gäö:/ne*}] **zwad** (baan waar graan gemaaid is, ter breedte van één zwaai van de zicht of van de maaimachine) (verg. **gezjwaad**).

gäöt {*gäö:t*} (v.) [~e / ~je] [N. goot; D. Gosse] 1. **goot, dakgoot**. - de bal is in de ~ terech gekómme; de ~ is versjtop. 2. **pak slaag**. - kiek oet of doe kries ~!; emes ~ gaeve.

gaotsjtein {'*gao:t/sjtei:n*} of **gäötsjtein** {'*gäö:t/sjtei:n*} (m.) [*sjtein*] **gootsteen**.

gape {'*gaa:/pe*} (ww.zw. 5a) [N. gapen; D. gaffen] **gappen**. - gank nao bëd, doe zits te ~!; dae bloes gaap erg aan de hals; 'n gapende wónj; de deur gaap; d'r sjtonge heel get luuj te ~ biej det óngelök.

gappe {'*ga:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) (N.) (zie **sjtrietsje**) **gappen, pikken, stelen**.

garde {'*gar/de*} (v.) [-s] 1. **meisjesgilde** (jeugdbeweging voor meisjes). - ze is biej de ~. 2. **groep geüniformeerde dames, majoretten-groep** (met Carnaval).

gardemaedje {'*gar/de/mèè:t/jte*} (o.) [maedje] **majorette** (meisje in uniform bij Carnavalsactiviteiten).

gare {'*gaa:/re*} (o.) [~s] [N. garen; D. Garn] **garen**. - 'ne vaam ~; 'n kluske ~; get in 't ~ hange (*iets beloven, iets in het vooruitzicht stellen*).

garepaap {'*gaa:/re/paa:p*} (m.) [garepape] **kleingeestige ijdeltuut, aansteller**. - die vrouw, des 'ne richtige ~.

gas {*ga:s*} (m.) [~te] **gast**. - v'r höbbe ~te van aovindj; de ~te in 't hotel.

gaspel {'*ga:s/pel*} (v.) [~e / gespelke {'*ge:s/pel/ke*}] **gesp**.

gate {'*gaa:/te*} (o.mv.) (N.) **gaten**, in: get neet in de ~ höbbe.

gater {'*gaa:/ter*}, zie **gaat**.

gats {*ga:ts*}, **gatsj** {*ga:tsj*} (v.) [~e / getske {'*ge:ts/ke*'}, getsjke {'*ge:tsj/ke*}] **steeg, smalle doorgang, gangetje** (bijv. tussen twee huizen). - ze höbbe ein purtje in de ~ gezat; de ~ kaere.

gauw {*gauw* of *gaw*} (bw.) **gauw**. - kóm èns ~ kieke!

gauwigheid {'*ga(w)/wich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **gauwheid, gauwigheid**. - ze wore det in de ~ vergaete.

¹**gave** {'*gaa/ve*'}, zie ¹**gaaf**.

²**gave** {'*gaa:/ve*'}, zie ²**gaaf**.

gaze {'*gaa/ze*} (bn.) **gazen**. - dae wientemper haet ~ vleugelkes; ~ sjtöf; 'ne ~ kraag.

gazzelien {'*ga(z)/ze/lien*} (m.) [geen mv.] **gasoline, vluchttige benzine**.

gè {*gè:*} of **gei** {*gei:(j)*} (telw., korte vorm van **gén of gènne**) **geen**. - ~ miens dae det wèt; dao sjnap ich ~ lood van; hae haet ~ häörke meer op zienne kop.

geaete {*ge/'èè:/te*'}, zie **aete**.

gebaar {*ge/'baar*} (o.) [gebare] (N.) **gebaar**. - daomit maakde de gemeinde ein ~ nao de boere toe.

gebaat {*ge/'baa:t*} (zie **bate**) **gebaat**. - daomit zin v'r neet ~.

gebaadel {*ge/'bèè:/del*} (o.) [geen mv.] **gebedel**.

gebaeje {*ge/'bèè:/je*'}, zie **gebed**.

¹**gebak** {*ge/'ba:k*} (o.) [geen mv. / gebekske {'*ge:/be:ks/ke*} of gebakje {*ge/'ba:k/je*}] (N.) **gebak**. - dao kóns se neet allein mik mer ouch ~ kriege; wilt g'r ei gebakje of ei sjtöf flaaj?

²**gebak** {*ge/'ba:k*'}, zie **bagke**.

gebaoge {*ge/'bao:/ge*'}, zie **buige**.

gebaanje {*ge/'bao:/je*'}, zie **beje**, **gebeje** en **gebod**.

gebäök {*ge/'bäö:k*} of **gebäöks** {*ge/'bäö:ks*} (o.) [geen mv.] **geloei**. - 't ~ van de kuuj; **gegrien, huilen**. - ich kan neet taenge det ~ van die kinjer.

gebaor {*ge/'baor*} (o.) [geen mv.] **geboor**, het **boren**. - ich waer douf van det ~.

gebaore {*ge/'bao:/re*} (ww.st. 11a; volt.dlw.) [N. geboren / D. geboren] **geboren**. - 'n pas ~ wich; ich bön ~ in Zjwame; det is 'ne ~ kunssteneer.

gebaorte {*ge/'bao:r/te*} (v.) [~s] **geboorte**.

gebraortig {*ge/'bao:r/tich*} of **gebäörtig** {*ge/'bäö:r/tich*} [~e, ~e, ~] **geboortig**. - 'n van Zjwame ~e vrouw; hae is van Zjwame ~.

gebare

- gebare** {ge/'baa/re} (ww.zw. 1) **gebaren**. - waat sjteis se dao toch te ~?
- gebatter** {ge/'ba:(t)/ter} (o.) [geen mv.] **geklop, gehamer**. - ich haop det ze gauw oetsjeije mit det ~.
- gebazel** {ge/'baa:/zel} (o.) [geen mv.] **gebazel, geklets**.
- gebed** {ge/'be:t} (o.) [gebaeje {ge/'bèè:/je} / ~je] [N. gebed; D. Gebet] **gebed**. - 'n kórt ~je veur 't sjlaope gaon.
- gebeet** {ge/'bee:t}, zie **gebit**.
- gebeije** {ge/'bei/je} (telw.) in: ónger häör ~; **getweeën, met z'n tweeën**. - ze ginge ónger häör ~ nao de kirmes.
- gebeije** {ge/'bee:/je} (ww.st.) [beje] **gebieden**.
- gebete** {ge/'bee:/te}, zie **biete**.
- gebied** {ge/'bie:t} (o.) [~de / ~je] [N. gebied; D. Gebiet] **gebied**. - in die ~de waert Ingels gesjpraoke; hae wét alles op 't ~ van foetballe.
- gebit** {ge/'bi:t} (o.) [-te / ~je), ook **gebeet** {ge/'bee:t} (o.) [gebete / ~je] [N. gebit; D. Gebiß] 1. **gebit**. - zie ~ laote naokieke door de tandjarts; 't ~ veel 'm oet de móndj. 2. **bit**. - 't ~ van ein paerd.
- geblaer** {ge/'blèèr} (o.) [geen mv.] **geblaat**. - 't ~ van de sjäöp. // **geblèr, geschreeuw** (van kinderen). - ich krieg koppien van 't ~ van die kinjer.
- gebleke** {ge/'blee:/ke}, zie **blieke**.
- gebleve** {ge/'blee:/ve}, zie **blieve**.
- geblónke** {ge/'bló:ng/ke}, zie **blinke**.
- gebloomp** {ge/'bloomp} (bn.) [gebloomde, gebloomde, ~] **gebloemd**. - ~ behang; det maedje haaj sjoon gebloomde bein (*goed doorbloed*).
- gebod** {ge/'bo:t} (o.) [gebaanje {ge/'bao:/je}] [N. gebod; D. Gebot] **gebod**. - 't zësde ~; de teen gebajoje.
- gebónje** {ge/'bó/nje} (zie **binje**) **gebonden**. - ~ soep.

gebóntj {ge/'bónjtj} (o.) [gebónjer {ge/'bó/njer}] 1. **gebint, balkwerk** (spec. gebruikt voor de dwarsbalken die de dakspannen ver-

binden en ondersteunen). 2. **deel van een schuur**, buiten de deel (dèn).

gebórste {ge/'bó:rs/te}, zie **barste**.

gebouw {ge/'bou:w} (o.) [~e {ge/'bou/we} / gebuike {ge/'bui/ke}] [N. gebouw; D. Gebäude] **gebouw**.

gebrach {ge/'bra:ch}, zie **bringe**.

gebraoke {ge/'brao:/ke}, zie **braeke**.

gebreurs {ge/'breurs} (m.mv.) **gebroeders**.

gebróddel {ge/'bró(d)/del} (o.) [geen mv.] **gebroddel, knoeiwerk**.

gebroek {ge/'brô:k} (o.) [~e] **gebruik**. - det is neet erg henjig in 't ~; aanwiezinge veur 't ~; ~ make van de W.C.; väöl aaaj ~e zin aan 't verdiene.

gebroeke {ge/'brôé:/ke} (ww.zw. 5a) **gebruiken**. - gebroek die versjandj èns 'ne keer!; det gebroek d'r óm 't vuur aan te make; laot dich neet ~ door die luuj!

gebroekelik {ge/'brôé:/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **gebruikelijk**. - hae zag det mit zien ~ke veurzichtigheid; zóget is hiej neet ~.

gebuike {ge/'bui/ke}, zie **gebouw**.

1**gedach** {ge/'da:ch}, zie **dinke, gedinke**.

2**gedach** {ge/'da:ch} (o.) [geen mv.] **idee, inval**. - hae kwoom op 't ~ óm twee sjteul greid te zitte.

gedachte {ge/'da:ch/te} (v.) [~] **gedachte**. - det liek mich gèn gooij ~; emes op anger ~ bringe.

gedachtenis {ge/'da:ch/te/nis} (v.) [~se] **gedachtenis**. - vader zaliger ~.

gedaoke {ge/'dao:/ke}, zie **duke**.

gedaon {ge/'da:o:n}, zie **'doon**.

gedaver {ge/'daa:/ver} (o.) [geen mv.] **gedaver**. - 't ~ van vleegmesjiender; 't ~ van de knónne.

gedeenstig {ge/'deens/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(t)e] **gedenstig**.

gedeilte {ge/'deil/te} (o.) [~s] **gedeelte**. - 'n groot ~ van 't hoes woor nag neet gevèrf; ze vérfdé-n-'t in ~s; 'n ~ van 't geldj woor veur de kirk.

gedemmel {ge/'de(m)/mel} (o.) [geen mv.] **getrappel**.

gedich {ge/'di:ch} (o.) [~te / ~ske of ~tje] (N.) **gedicht**.

gedieje {ge/'dié/je} (ww.zw.) [dieje] **gedijken**. - die plante gedieje hiej neet.

gedinke {ge/'di:ng/ke} (ww.onr.) [dinke] **gedenken**. - emes in zien gebaeje ~.

gedoldj {ge/'dö:ljtj} (o.) [geen mv.] [N. geduld;

- D. Geduld] **geduld.** - doe kós bès waal èns get meer ~ höbbe; mie ~ is op.
- gedöljig** {ge/'dö/ljich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **geduldig.**
- gedónder** {ge/'dó:n/der} (o.) [geen mv.] **gedonder.**
- gedoonts** {ge/'doonts} (o.) [geen mv.] **gedoe,** *drukte, rompslomp, opschudding.* - al det ~ woor neet neudig gewaes; ich bön det ~ meug; wat ei ~!; móos se dao zóvääö ~ óm make?; sjaemel ~ (*schamele vertoning*).
- gedraag** {ge/'draa:ch} (o.) [geen mv.] **gedrag.** - ich vónj 't ~ van die kinjer heel beheurlik.
- gedrage** {ge/'draa:/ge} (ww.st.) [drage] **zich ~, zich gedragen.** - doe höbs dich te ~, es se biej anger luuj in hoes kumps.
- gedrepsel** {ge/'dre:p/sel} (o.) [geen mv.] **afval van plantaardige oorsprong** (kort snoei-hout, stro, e.d.). - van 't ~ nao 't dorse bónje ze krómbosselle.
- gedreve** {ge/'dree:/ve}, zie **drieve.**
- gedrónge** {ge/'dró/nge}, zie **dringe.**
- gedrónke** {ge/'dró:ng/ke}, zie **drinke.**
- gedumpeld** {ge/'du:m/pelt} (bn.) [~e, ~e, ~] **gedeukt, ingedeukt.** - 'ne ~e kaetel; de moterkap is ~.
- gedwónge** {ge/'dwó/nge}, zie **dwinge.**
- Gee** {gee} (eig.m.) [~ke] **Gerard.**
- Geel** {geel} (eig.m.) [~ke] **Michiel.**
- geëmajjeerd** {ge/ee/ma(j)/'jeert}, **geëmal-jeerd** {ge/ee/mal/'jeert}, zie **emajjere, emaljere.**
- geen** {geen} (aanw.vnw.), **gene, in:** aan ~ zie van: *aan de overzijde van;* (spec.:) hae woont aan ~ ziej (*aan de overzijde van de Maas*).
- ¹**geer** {geer} (m.) [gere / ~ ke] [N. geer; D. Gehre] **geer.** - 'ne ~ in ein bóks zitte; 'ne ~ ploge is neet gemekkelik.
- ²**Geer** {geer} (eig.m.) [~ke] **Gerard, Gerrit.**
- ³**geer** {gee:r} (pers.vnw.) [*Roermonds voor geur*] - v'r zin neet van veer en ~ (*we komen niet uit Roermond*); dao zaes se ~ taenge (*dat is iets bijzonders*).
- ge-ermpl** {ge/'ermp} (predicatief bn.) **gearmd.** - ze lepe ~ euver de sjtoep.
- Geert** {geert} (eig.m.) [-je] **Gerard.**
- geetiezer** {'gee/diê:/zer} (o.) **gietijizer.**
- geetiezere** {'gee/diê:/ze/re} (bn.) **gietijzeren.** - 'ne ~ sjtoof.
- gefeep** {ge/'feep} (o.) [geen mv.] **getoeter, gefluit, gesnerp.**
- geffelke** {'ge:(f)/fel/ke}, zie **gaffel.**
- gefief** {ge/'fief} (bn.) [~de, ~de, ~] **vief, bijde-hand, bij de pinken, slim.** - det is eine ~de.
- gefiemp** {ge/'fie:mp} (o.) [geen mv.] **gefluit, het produceren van een hoge toon, gejammer.** - 't ~ van de keugel heurde ich neet gaer; sjeij èns oet mit det ~ op die klarinet.
- geflaote** {ge/'flao:/te}, zie **fluite.**
- gefraanjeld** {ge/'fraa:/njelt} (bn.) [~e, ~e, ~] **gerafeld.** - 'n bóks mit ~e sjtuuk.
- gegaap** {ge/'gaa:p} (o.) [geen mv.] **gegaap.** - aan det ~ van dich te zeen höbs se sjlaop; det ~ van die kinjer bön ich meug.
- gegad** {ge/'ga:t}, zie **höbbe.**
- gegaete** {ge/'gè:/te}, zie **aete.**
- gegalder** {ge/'ga:l/der} (o.) [geen mv.] **gegalm, geschal** (spec. gezegd van zingende personen).
- gegange** {ge/'ga/nge}, zie **gaon.**
- gegäöt** {ge/'gäö:t} (o.), zie **kwekkertegegäöt.**
- gegiebel** {ge/'gie(b)/bel} (o.) [geen mv.] **gegiechel.** - sjeij èns oet mit det ~!
- geglómme** {ge/'gló(m)/me}, zie **glumme.**
- gegluif** {ge/'gluif}, zie **gluive.**
- gególje** {ge/'gó/lje}, zie **gelje.**
- gegraaf** {ge/'graa:f} (o.) [geen mv.] **gegraaf,** het **graven.** - aan al det ~ höbs se nieks.
- gegraas** {ge/'graas} (o.) [geen mv.] **gemopper.**
- gegrauwel** {ge/'gra(w)/wel} (o.) [geen mv.] **gemopper.**
- gegreek** {ge/'greek} (o.) [geen mv.] **gemopper.**
- gegreis** {ge/'greis} (o.) [geen mv.] **gegrrien.**
- gegrepe** {ge/'gree:/pe}, zie **griepe.**
- gegridzeld** {ge/'grid/zelt} (bn.) [~e, ~e, ~] **geschrift.** - de bóttermèlk kan ~ zin.
- ¹**gegrondj** {ge/'grónjtj}, zie **grónje.**
- ²**gegrondj** {ge/'grónjtj} (bn.) [~e, ~e, ~] **gegrond.** - 'n ~e meaning.
- gehad** {ge/'ha:t}, zie **höbbe.**
- gehagkeld** {ge/'ha(G)/Gelt} (bn.) [~e, ~e, ~] **gekarteld.** - aaj foto's haje dök 'ne ~e randj.
- gehak** {ge/'ha:k} (o.) [geen mv.] **gehakt.**
- gehannes** {ge/'ha(n)/nes} (o.) [geen mv.] **gehannes, gestuntel.** - sjeij toch oet mit det ~!
- gehaos** {ge/'haos} of **gehäös** {ge/'häös} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **gehaast.** - doot neet zo ~.
- ¹**gehäös** {ge/'häös}, zie **gehaos.**
- ²**gehäös** {ge/'häös} (o.) [geen mv.] **gehaast.** - al det ~ is nöriges good veur.
- gehaspel** {ge/'ha:s/pel} (o.) [geen mv.] **gehaspel, gestuntel.** - ich bön det ~ meug.
- gehentjelik** {ge/'he:nj/tje/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **gemakkelijk, geriefelijk.** - 'ne ~ke

geheur

sjtool; in dae sjtool zit ich ~.

geheur {ge/'heur} (o.) [geen mv.] **gehoor**. - mien ~ begint nao te laote; ich kreeg gèn ~, wie ich belde; gèn ~ vinje biej de gemeinde. **geheure** {ge/'heu:/re} (wv.zw. 1) [heure] **zich ~, behoren, betamen**. - det geheurt zich neet; wie 't zich geheurt.

geheurig {ge/'heu/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **1. gehorig**. - det hoes is erg ~. **2. behoorlijk, terdege, geducht, flink**. - dae haet ze ~ gerechte gekrege.

gehing {ge/'hing} (o.) [geen mv.] **1. ingewanden van een varken**. - 't ~ van 't verke. **2. ophanging** (van een deur), **scharnier**. - de deur is oet 't ~.

gehings {ge/'hings} (o.) [geen mv.] **uitsloverij**. - 't woor ein heel ~ óm die deur in 't gehing te kriege.

gehöddel {ge/'hò(d)/del} (o.) [geen mv.] **gesukkel; gerotzooi**.

gehodj {ge/'ho:tj}, zie **houwe**.

gehuch {ge/'hu:ch} (o.) [~te / ~ske] **gehucht**.

gei {gei:(j)}, zie **gè**.

1geis {geis} (v.) [geize {'gei/ze} / ~ke] **gans**. - 'n wilj ~ (Anser anser).

2geis {gei:s}, zie **gaon**.

3geis {gei:s, soms geis} (m.) [~te {'geis/te}] [N. geest; D. Geist] **geest** (vluchttige stof). - de ~ van ammenjak; **geest**. - de Heilige Geis; **geest, spook**. - hae zoog d'roet wie eine ~; bang zin veur ~te; **geest, sfeer**. - dao heers 'ne goje ~.

geiselik {gei:/se/lik} (m.) [~ke] **geestelijke**. vreuger gave väöl ~ke les aan 't kolleezje; de ~ke van de parochie.

1geit {gei:t} (v.) [~e / ~je] [N. geit] **geit** (*Capra hircus*). - ~e en sjäöp; vuroet mit de ~!; det lèdj dich aardig de ~ (dat speelt je behoorlijk parten); die sjtóm ~e zitte mer te giebbele (meisjes). // ~ 't neet, den boek 't mer (zie onder **buukke**).

2geit {gei:t}, zie **gaon**.

geiteboek {'gei:/te/boe:k} (m.) [¹boek] **geitenbok, bok**.

geitekees {'gei:/te/kees} (m.) [kees] **geitenkaas**.

geitekeutel {'gei:/te/keu:/tel} (m.) [keutel] **geitenkeutel**. - 't wore mer ~kes die 't wich gepoep haaj.

geitemèlk {'gei:/te/mè:lk} (v.) [mèlk] **geitenmelk**.

geitemèlker {'gei:/te/mè:l/ker} (m.) [~s / ~ke] **nachtzwaluw** (*Caprimulgus europaeus*).

geitepoot {'gei:/te/poot} (m.) [poot] **geitenpoot**. - geitepeutjes höbbe (de linkerschoen rechts en de rechterschoen links aan hebben).

geitesiek {'gei:/te/sie:k} (m.) [siek] **geitensik; krentenbaard**.

geitesjtal {'gei:/te/sjta:l} (m.) [sjtal] **geitenstal**. // **de Geitesjtal**, een bekend café in Swalmen.

geizer {'gei/zer} (m.) [~s / ~ke] **geiser**. - de ~ is kepot, v'r höbbe gèn heit water.

1gek {ge:k} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. gek; (D. Geck)] **gek, dwaas, mal**.

- dae miens is ~ gewaore en ze höbbe-n-'m nao 't gekkehoes gebrach; ich waer ~ van det sjpiktakel; doe bös ~ es se det duis; ze höbbe mich ~ gemaak daomit; ich höb mich ~ gezóch daonao; doe kós 't dich zó ~ neet veursjتelle of ze haje-n-'t in de winkel ligke; 'ne ~ke sjlaag; get veur de ~ke jen zègke; ~ke teun (*malle streken*); waat is det veur ein ~ke lètter?; 'n ~ heudje; ze calle dao erg ~; det is toch te ~; det is nag neet zo ~!; 't is ~ det d'r zó lang weg blief; ze zin ~ opein; ich böñ ~ op friet.

2gek {ge:k} (m.) [~ke / ~ske] **gek, krankzinnige**. - de ~ke brachte ze nao Vènraoj; **gek, dwaas, idioot**. - dao höbs se die ~ke weer; allein 'ne ~ geit daohaer; emes veur de ~ haje; veur ~ sjtaon; **gek, nar**, (spec.) **carnavalsvierder**. - in de optoch lepe sjoon aangekleide ~ke mit; de Zjwamer ~ke.

gekaak {ge/'kaak} (o.) [geen mv.] **geschreeuw, gegil**.

gekaoze {ge/'kao:/ze}, zie **keze**.

gekeke {ge/'kee:/ke}, zie **kieke**.

gekkehoes {ge:(k)/ke/hôë:s} (o.) [hoes] **gekkenhuis, krankzinnigengesticht**. - ze höbbe-n'm nao 't ~ gebrach; det voor mich dao ein ~!

gekkejen {ge:(k)/ke/jen}, zie onder **1gek**.

gekkighheid {ge:(k)/kich/(h)ei:t} (v.) [gekkighed] hede {'ge:(k)/kich/(h)ee:de]} **gekhied, gekkighied, gekte, dwaasheid**. - hae wèt van ~ neet wat d'r módt doon; die gekkighede kóns se baeter laote.

geklèdj {ge/'klé:tj} of **gekleid** {ge/'kleit} (bn.) [~e, ~e, ~] **gekleed**. - 'n ~ pak; mit dae jas sjteis se d'r ~ op.

geklómme {ge/'kló(m)/me}, zie **klumme**.

geklómmel {ge/'kló(m)/mel} (o.) [geen mv.] **gepruts, gebroddel, knoeiwerk, geknoei**.

geklónke {ge/'kló:ng/ke}, zie **klinke**.

gekloot {ge/'kloot} (o.) [geen mv.] **gerotzooi, flauwe kul**. - sjeij toch oet mit det ~!

geknepe {ge/'knee:/pe}, zie **kniepe**.

geknooj {ge/'knooj} (o.) [geen mv.] **geknoei**.

geknoter {ge/'knoo:/ter} (o.) [geen mv.] **gemor, gemopper**.

gekoch {ge/'ko:ch}, zie **koupe**.

gekónkel {ge/'kó:ng/kel} (o.) [geen mv.] (N.) **gekonkel**.

gekraope {ge/'krao:/pe}, zie **kroope**.

gekrats {ge/'kra:ts} (o.) [geen mv.] **gekrab**. - sjeij oet mit det ~ op dienne kop; **gekras**. - ich kós 't ~ van zien naegel oppe deur heure.

gekrege {ge/'kree:/ge}, zie **kriege**.

gekrej {ge/'krex} (o.) [geen mv.] **gekraai**.

gekriebbel {ge/'krie(b)/bel} (o.) [geen mv.] **gekriebel**. - ich waer gek van det ~ in mien naas; det ~ van dem kan ich neet laeze.

gekroep {ge/'krôé:p} of **gekroeps** {ge/'krôé:ps} (o.) [geen mv.] **gekruip**, het **kruipen**. - ich krieg pien in de rök van det ~.

gekrómpe {ge/'krô:m/pe}, zie **krumpe**.

gekruje {ge/'kruu(j)/je} (o.mv.) **kruiderijen, specerijen**. - keneel, foellie en anger ~.

gekruudj {ge/'kruu:tj} of **gekruujd** {ge-/krûüjt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **gekruid**. - sjterk ~ aete.

gekwaak {ge/'kwaak} (o.) [geen mv.] **gekwaak**. - 't ~ van de aenje; **geschreeuw, gegalil**. - ich wooj det ze mit det ~ ophele.

gekwete {ge/'kwee:/te}, zie **kwiete**.

gelach {ge/'la:ch} (o.) [geen mv.] **gelach**. - 't goof 'ne houp ~, wie d'r det zag.

gelaeg {ge/'lèë:ch} (o.) [geen mv.] **gelegenheid**. - dao höb ich nag gèn ~ veur gad; biej

~ doon v'r det waal èns.

1gelaeve {ge/'lèë:/ge}, zie **2ligke**.

2gelaeve {ge/'lèë:/ge} (bn.) [N., D. gelegen] **gelegen**. - de kirk is aan de mert ~; det kump mich neet ~; dao leut d'r zich nieks aan ~ ligke.

gelaegenheid {ge/'lèë:/gen/(h)ei:t} (v.) [gelaegenhede] {ge/'lèë:/gen/hee:/de]} **gelegenheid** (verg. **gelaeg**). - örges de ~ veur höbbe; in de sjtad zin gelaegenhede wo se baeter neet haer kóns gaon.

gelag {ge/'la:ch}, zie **1ligke**.

gelaoge {ge/'lao:/ge}, zie **lege**.

geldj {ge:ljtj} (o.) [gelje {ge/lje}] [N. geld; D. Geld] **geld**. - ich höb gèn ~ biej mich; ~ op ein raekening höbbe sjtaon; ~ sjpare; ~ oetgaaeve; veur 't ~ hoofs se 't neet te laote; hae haet ~ wie water; zjwumme in 't ~; dao zit 't grote ~; wie kan ich aan ~ kómme?; 't ~ gruijt mich neet oppe rök; veur ~ is alles te koup; tied is ~; op 't ~ zitte; des ~ waerd; de gelje daoveur waere door de provinsie besjikbaar gesjteld.

geldjaer {ge:ljdj/bèèr} (m.) [1baer] **geldwolf**.

gelebber {ge/'le(b)/ber} (o.) [geen mv.] **geslobber, geslurp, het met kleine slokjes drinken**.

geleef {ge/'leef} (bn.) [~de, ~de, ~] **geliefd**.

geleerd {ge/'leert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. geleerd; D. gelehr] **geleerd**. - 'ne ~e miens; det zin ~e beuk; kal neet zó ~!

geleerde {ge/'leer/de} (m.) [~] [N. geleerde; D. Gelehrter] **geleerde**, - dao zin de ~ 't nag neet euver èns.

geleij {ge/'leij} (v.) [~e / ~ke] **laan**. - de ~ biej 't kesjeel.

geleje {ge/'lee:/je} [zie **lieje**] **geleden**. - twee waeke ~; det is get van jaore ~.

gelek {ge/'le:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **vleierig, glad**. - 'ne ~de (mooiprater, gladde jongen); dae kalt mich te ~ (te fijntjes); det geit wie ~ (gladjes).

geleke {ge/'lee:/ke}, zie **lieke**.

geleuter {ge/'leu/ter} (o.) [geen mv.] **geleuter, gezwets**.

geliek {ge/'liê:k} I. (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **geliek**. - twee ~e kaarte; die teeckelkes ligke neet allemaol aeve ~; ze mótté allemaol ~e kanse kriege; ze kwome alle twee ~ euver de sjtreep. II. (bw.) **geliijk, dadelijk**. - ich loup geliek nag efkes biej dich binne. III. (o.) [geen mv.] **geliyk**. - emes in 't ~ sjtelle; emes

geliækfloers

- ~ gaeve; ~ höbbe.
- geliækfloers** {ge/'liék/'flôérs} (bn.) [~e, ~e, ~] **geliijkvloers**.
- geliækmaotig** {ge/'liék/'mao/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **gelijkmatig**.
- geliæktejig** {ge/'liék/'tiék/jich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **gelijktejig**.
- ¹gelje** {ge/'je}, zie **geldj**.
- ²gelje** {ge/'je} (ww.st. 12) [N. gelden; D. gelten] **gelden**. - doe guljs neet mit bie die luuj (jij telt niet mee); det guldj neet; alle sjtumme ~; die wèt guldj hiej neet; det siefer gólj es ónvoaldoende; hae leet zich euveral ~.
- geljig** {ge/'ljich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **geldig**. - det peske is neet meer ~.
- geljighed** {ge/'ljich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **geldigheid**.
- gelök** {ge/'lö:k} (o.) [~ke / ~ske] [N. geluk; D. Glück] **geluk**. - häör ~ kós neet op; v'r höbbe ~ gad daomit; op goed ~ aaf.
- gelökkig** {ge/'lö:(k)/kich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. gelukkig; D. glücklich] **gelukkig**. - ze zin same heel ~; de ~e winner; ~ kómme ze get later.
- gelöksvogel** {ge/'lö:ks/fo:/gel} (m.) [vogel] **geluksvogel**.
- gelouf** {ge/'louf} of **geluif** {ge/'luif} (o.) [ge-louve {ge/'lou:/ve}, geluive {ge/'lui:/ve}] **geleef, godsdienst, overtuiging**. - hae is van zie ~ aafgevalle.
- geloup(s)** {ge/'lou:p(s)}, zie **geluips**.
- gelp** {ge:'lp} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (van gewassen) **sappig, weelderig**. - ~ graas. // **wulps, geil**. - ~e maedjes.
- geluid** {ge/'lui:t} (o.) [~e / ~je] [N. geluid] **geluid**. - d'r kwoom gèn ~ meer oet.
- geluif** {ge/'luif}, zie **gelouf**.
- geluips** {ge/'lui:ps}, ook **geloup** {ge/'lou:p} of **geloups** {ge/'lou:ps} (o.) [geen mv.] **ge-loop**. - ich bön det ~ in hoes danig meug.
- geluive** {ge/'lui:/ve}, zie **gluive**.
- geluivig** {ge/'lui/vich}, zie **gluivig**.
- gelungsel** {ge/'lung/sel} (o.) [geen mv.] **inge-wanden** (van kleinere dieren, zoals konijnen, hazen, kippen, e.d.).
- Gem** {gem} (eig.v.) [~ke] **Gemma**.
- gemaak** {ge/'maa:k} (o.) [gemark] **gemak**. - dao spring ich mit ~ euver haer; 't ~ deent de miens; ze lepe op häör ~; op zien doje ~ get doon; van alle gemake veurzeen; ich veulde mich dao neet op mie ~; **gemakzucht**. - det haet d'r zo gedaon oet ~.
- gemaekelik** {ge/'mèè:/ke/lik}, zie **gemekkelik**.
- gemaor** {ge/'maor} (o.) [geen mv.] **gewroet, gezwoeg**. - sjeij toch oet mit det ~!
- geneek** {ge/'mee:k} (o.) [geen mv.] 1. **gemek-ker**. - 't ~ van ein geit. 2. **gezanik**. - 't ~ van die kinjer.
- gemein** {ge/'mein} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. gemeen; D. gemein] **gemeen, vals**. - 'n ~ sjtreek; emes ~ kniepe; ein ~ lechske; dae kael kiek ~; det is ~ van dich; **gemeen, gemeenschappelijk**. - get mit emes ~ höbbe.
- gemeinde** {ge/'mein/de}, ook **gemeindje** {ge-'meinj/dje}, **gemèndje** {ge/'mènj/dje} en **gemeinte** {ge/'mein/te} (v) [~s of ~] [N. gemeente; D. Gemeinde] **gemeente**. - de ~ Zjwame; die waeg waere door de ~ óngerhaje; biej de ~ wirke.
- gemeindehøes** {ge/'mein/de/hôé:s}, ook **ge-meindjehøes** {ge/'meinj/dje/hôé:s} en **ge-meintehøes** {ge/'mein/te/hôé:s} (o.) [høes] **gemeentehuis**.
- gemeindepils** {ge/'mein/de/pi:ls} (m.) [pils] (P) **drinkwater**.
- gemeinderaod** {ge/'mein/de/raot}, ook **ge-meindjeraod** {ge/'meinj/dje/raot} en **ge-meinteraod** {ge/'mein/te/raot} (m.) [raod] **gemeenteraad**.
- gemeinderaodslid** {ge/'mein/de/raots/lit}, ook **gemeindjeraodslid** {ge/'meinj/dje-/raots/lit} en **gemeinteraodslid** {ge/'mein-/te/raots/lit} (o.) [lid] **gemeenteraadslid**.
- gemeinerik** {ge/'mei/ne/ri:k} (m.) [~ke / ~ske] **gemenerik**.
- gemeinigheid** {ge/'mei/nich/(h)ei:t} (v.) [ge-meinighede {ge/'mei/nich/(h)ee:/de}] **ge-meenheid, gemenigheid**.
- gemeinlik** {ge/'mein/lik} (bw.) **gemeenlijk, ge-woonlijk**.
- gemeinsjap** {ge/'mein/sja:p} (v.) [~pe] **ge-meenschap**. - zich inzitte veur de ~; ~ höbbe veur 't trouwe.
- gemeinte** {ge/'mein/te}, zie **gemeinde**.
- gemeintelik** {ge/'mein/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **gemeentelijk**. ~ke belastinge.
- gemekkelik** {ge/'mèè:/ke/lik} of **gemaek-lik** {ge/'mèè:/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **gemakkelyk**. - 'n ~ke som; det kóns se ~ oetraekene; hae maak d'r zich ~ van aaf; doe höbs ~ kalle!; 'ne ~ke sjtool; dae sjtool zit ~.
- gemekker** {ge/'me:(k)/ker} (o.) [geen mv.]

- gemekker.** - 't ~ van de geite. / **gemopper,**
gezeur. - ich bön det ~ van dich meug.
- gememmeleerd** {ge/me(m)/me/'leert} (bn.)
 [~e, ~e, ~] (grijs gewolkt) **geëmailleerd.** - ~e
 kaetele.
- gemèndje** {ge/'mènj/dje}, zie **gemeinde.**
- gemiemer** {ge/'mîè:/mer} (o.) [geen mv.] **ge- mijmer.**
- gemink** {ge/'mingk} (bn., bw.) [gemingde {ge/-'ming/de}, gemingde, ~] **gemengd.** - 'n ~
 koor; ~ zjwumme.
- gemoel** {ge/'móêl} (o.) [geen mv.] **geklets,**
kletspraat. - d'r móet ein inj kómme aan det
 ~ dao-euver; **grote mond.** - ich bön det ~ van
 dich meug; **luidruchtig gepraat.** - ze móette
 éns get zègke van det eewige ~ in de zaal.
- gemónge** {ge/'mó/nge}, zie **minge.**
- gemós** {ge/'mó:s}, **gemótte** {ge/'mó:(t)/te},
 zie **mótte.**
- gemuotelik** {ge/'mûú/te/lik} (bn., bw.) [~-ke,
 ~ke, ~] [N. gemoedelijk; D. gemütlich] **ge- moedelijk.** - 'ne ~ke vent; 't woor heel ~ op
 daen avindj.
- gén** {gè:n} of **gein** {gei:n} [zie ook **gè**] (telw.)
 [gènne {gè(n)/ne} of geine {gei:/ne}, ~ {gèn} of gein {gein}, ~ {gè:n} of gein {gei:n};
 verb.vorm ~t {gè:nt}] [N. geen; D. kein] **geen.**
 - gènne miens wèt det; gènne eine miens wèt
 det; gèn ein vrouw zaet zoget; dae haet ~ vrouw;
 ze höbbe ~ kinjer; des ~ wónjer; 't is ~ waer;
 hae haaj d'r ~ ouge genóg veur; det
 guf d'r gènne (*er komt niets van, het gaat
 niet door*); ich höb 's ~ gad.
- genade** {ge/'naa:/de} (v.) [geen mv.] **genade.** -
 baeje óm van God ~ te kriege; óm ~ sjmekke;
 goejje ~!, waat is 't hiej heit.
- genaeze** {ge/'nèè:/ze} (ww.st. 22) **genezen.** - veur-
 kómme is baeter es ~; die wónj geneus sjlech.
- genaezing** {ge/'nèè:/zing} (v.) [~e] **genezing.**
- genäök** {ge/'näö:k} of **genäöks** {ge/'näö:ks} (o.)
 [geen mv.] **gepruts, geploeter.** - van det ~ mit
 die klein drödjes krieg ich nag èns koppien.
- genäöl** {ge/'näö'l} (o.) [geen mv.] **het zacht
 met iemand omgaan, gesol.**
- genaome** {ge/'nao:/me}, zie **¹numme.**
- genaote** {ge/'nao:/te}, zie **genete.**
- genepe** {ge/'nee:/pe}, zie **niepe.**
- genete** {ge/'nee/te} (ww.st. 19) [N. genieten;
 D. genießen] **genieten.** - van zien fekansie ~;
 dao genuut d'r ech van.
- geng, gengske** {'geng(s/ke)}, zie **gang, ¹gank.**
- gengig** {ge/ngich} (predicatif bn.) **aan de**
- gang, op gang, lopend.** - 't mesjien woor
 vasgeloupe, mer ze höbbe-n-t weer ~ ge-
 maak; pak mich de pezerik èns efkes, det ich
 de zaeg weer ~ maak.
- geniepetig** {ge/'nîè:/pe/tich} of **genieppetig**
 {ge/'nie:(p)/pe/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ /
 ~er; ~s(te)] **geniepig.**
- genóg** {ge/'nó:ch} (onbep.telw., bw.) [N.
 genoeg; D. genug] **genoeg.** - ich höb neet ~
 geldj biej mich; det geldj is waal ~ daouveur;
 zo is 't waal ~; v'r höbbe ~ gekald; d'r is aete
 ~; de soep is zaat ~; d'r zin al ~ luuj binne;
 ich haaj d'r gèn ouge ~ veur (*keek mijn ogen
 uit*); ich höb d'r ~ van!; hae is aad en wies ~;
 det is jaomer ~ neet waor.
- genoot, genote** {ge/'noo:/t(e)}, zie **genete.**
- genske** {ge:ns/ke}, zie **?gans.**
- gènskenj** {gè:ns/kenj}, in: det klop van ~s kenj
 (dat klopt totaal niet).
- gènt** {gè:nt}, zie **gèn.**
- genuut, genuuts** {ge/'nuu:t(s)}, zie **genete.**
- gepaerskeuteld** {ge/'pèèrs/keu:/telt} (predica-
 tief bn.) in: zich ~ veule: *zich genomen voelen.*
- gepiel** {ge/'piel} (o.) [geen mv.] **gefrunnik.** - 't
 is ein heel ~ óm dae knoup oet dae sjoereem
 te kriege.
- geplaar** {ge/'plaar} (o.) [geen mv.] **gedoe, ge-
 modder.**
- geploch** {ge/'plo:ch}, zie **plökke.**
- gepóngel** {ge/'pó/ngel} (o.) [geen mv.] **ge-
 pruts, onhandig gedoe.**
- gepreze** {ge/'pree:/ze}, zie **?prieze.**
- geraasj** {ge/'raasj}, **geraazje** {ge/'raa/zje}, zie
graasj.
- geraffeneerd** {ge/ra:(f)/fe/'neert} (bn., bw.)
 [~e, ~e, ~] **geraffineerd.** - ~e präötjes; des
 'ne ~e!
- geraooke** {ge/'rao:/ke}, zie **ruke.**
- gerazel** {ge/'raa:/zel} (o.) [geen mv.] **geril,**
gebibber, gesidder.
- gerdien** {ger/'dièn} (v., tegenw. ook o.) [~e
 {ger/'diè:/ne} / ~ke] [N. gordijn; D. Gardine]
gordijn. - de ~e toetrèkke.
- gerdieneereel** {ger/'diè:/ne/reel} (v.) [gerdiene-
 rils {ger/'diè:/ne/rils}] **gordijnrail.**
- Gerdienavaegers** {ger/'diè:/ne/vèè/gers} (m.
 mv.), ooit een vriendenclub in Swalmen.
- gere** {'gee/re} (ww.zw. 1) **geren, taps toelopen.**
 - det sjtök landj geert; 'ne gerende rok.
- gereid** {ge/'rei:t} of **greid** {grei:t} (predicatif
 bn.) [N. gered] (verg. **vaerdig**) **gereeid,**
klaar. - ich bön d'r ~ veur; alles sjteit al ~;

gereidsjap

- g'r mótt uch daoveur ~ haje.
gereidsjap {ge/'reit/sja:p} (o.) [~pe] **gereedschap.**
gereidsjapskis {ge/'reit/sja:ps/ki:s} (v.) [kis] **gereedschapskist.**
gereeij {ge/'rei:j} of **greij** {greij} (o.) [geen mv.] **spul, spullen, gereeij, gereedschap.** - waat is det veur ~; det is geveerlik ~; ich aet gèn zeut ~; ze höbbe zich alle ~ veur in de keuke gekoch; doe kóns dien ~ waal biejein pakke; hae haaj zie ~ neet biej zich.
gerewe {ge/'ree:/je}, zie **rieje.**
gerete {ge/'ree:/te}, zie **riete.**
gerewe {ge/'ree:/ze}, zie **rieze.**
geriejer {ge/'rie(j)/jer} (o.) [geen mv.] **geril, gebeef.** - ich kóm neet van det ~ aaf.
geroebbel {ge/'roe(b)/bel} (o.) [geen mv.] **gestommel.** - ich heurde get ~ oppe huijzölder.
geroes {ge/'röh:s} (o.) [geen mv.] **geruis.**
gerómmel {ge/'ró(m)/mel} (o.) [geen mv.] **gerommel.** - 't ~ van de dónder; ~ in de derm; nao väöl ~ höb ich 't dink gevónje.
gerös {ge/'rös:s} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **gerust, rustig.** - des 'n ~de zeel; ich bön dao neet ~ op.
¹**gers** {ge:rs} (v.) [geen mv.] **gerst** (*Hordeum*).
²**gers** {ge:rs} of **gerstig** {ge:rs/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **ranzig.** - ~ sjpek.
gerstenaaat {'ge:rs/te/naa:t} (o.) [geen mv.] **gerstenat, bier.**
gerstesjtreu {'ge:rs/te/sjtreu} (o.) [sjtreu] **gerststro.**
gerstig {'ge:rs/tich}, zie ²**gers.**
geruif {ge/'rui:f} (o.) [geen mv.] **hoog opgaande begroeiing, ruitge.** - dao sjteit väöl ~ langs dae waeg.
geruik {ge/'rui:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **gerookt.** - ~de sjónk.
gerungel {ge/'ru/ngel} (o.) [geen mv.] **gedoe, gehannes.**
gès {gè:s} (m.) [geen mv.] **gist.** - ~ ónger de deig minge.
gesjaore {ge/'sjao:re}, zie **sjaere.**
gesjaote {ge/'sjao:/te}, zie **sjete.**
gesjaove {ge/'sjao:/ve}, zie **sjuve.**
gesjèdje {ge/'sjè/dje}, zie ²**gesjèid.**
gesjeer {ge/'sjeer} (o.) [geen mv.] **paarden-tuig; gereedschap.**
¹**gesjèid** {ge/'sjei:t} (o.) [geen mv.] **grens, scheidslijn.**
²**gesjèid** {ge/'sjei:t} (bn., bw.) [gesjèdje {ge/'sjè/dje}, gesjèdje, ~] [D. gescheit] **handig, gewiekst.** - des 'ne gesjèdje (een handig
iemand); hae duit det heel ~.
gesjete {ge/'sjee:/te}, zie **sjiete.**
gesjieddenis {ge/'sjie(d)/de/nis} (v.) [~se] (N.) **geschiedenis.** - waatv'r puntj höbs doe veur ~; d'r is bës väöl bekënd van de ~ van Zjwame; dae kós ós heel get ~se vertèlle euver dem.
gesjieddenisbook {ge/'sjie(d)/de/nis/book} (o.) [book] **geschiedenisboek.**
gesjif {ge/'sji:f} (bn.) [~de, ~de, ~] **geschift.** - dae jóng is good ~!
gesjik {ge/'sji:k} (bn., bw.) [~de, ~de, ~ / ~der; ~s(te)] **geschikt.** - dit is daoveur 't ~de moment; des bës 'ne ~de vent.
gesjink {ge/'sji:ngk} (o.) [~e / ~ske] **geschenk.**
gesjach {ge/'sjla:ch} (o.) [~te] **geslacht.** - ós femielie kónne v'r toet in 't negende ~ naogaon; 'ne massa luuj, van 't mannelik en 't vrouwelik ~; van wèlk ~ is det waord?
gesjlage {ge/'sjlaa:/ge}, zie **sjlaon.**
¹**gesjlaope** {ge/'sjlao/pe}, zie **sjlaope.**
²**gesjlaope** {ge/'sjlao:/pe}, zie **sjlupe.**
gesjlaote {ge/'sjlao:/te}, zie **sjloete.**
gesjlepe {ge/'sjlee:/pe}, zie **sjliepe.**
gesjlete {ge/'sjlee:/te}, zie **sjliete.**
gesjleip {ge/'sjlei:p} (o.) [geen mv.] **gesleep.** - sjiej èns oet mit det ~ mit die sjteul.
gesjlónke {ge/'sjló:ng/ke}, zie **sjlinke.**
gesjluns {ge/'sjlu:ns} (o.) [geen mv.] 1. **slonzi-ge bedoening.** - det woor mich dao ein ~! 2. = **gelungsel.**
gesjmiespel {ge/'sjmie:s/pel} (o.) [geen mv.] **gesmiespel, gefluister.**
gesjnater {ge/'sjnaa:/ter} (o.) [geen mv.] **gesnater.**
gesjneje {ge/'sjnee:/je}, zie **sjnieje.**
gesjnoter {ge/'sjnoo:/ter} (o.) [geen mv.] **gesnotter.** - die verkaadjheid brach väöl ~ mit; **gezanik.** - det ~ euver 't aete bön ich meug.
gesjnötter {ge/'sjnó:(t)/ter} (o.) [geen mv.] **gesnotter.** - biej die begrafenis woor 't ein ~.
gesjnurk {ge/'sjnu:rk} (o.) [geen mv.] **gesnurk.**
gesjóchte {ge/'sjó:ch/te}, ook **besjóchte** {be-'sjó:ch/te} (predicatif bn.) (N.) **gesjochten, berood, gedupeerd, benadeeld.** - hae veuld de zich ~; **gek.** - bös se noe gans ~?
gesjöd {ge/'sjö:t}, zie **sjödde.**
gesjoer {ge/'sjö:e:r} (o.) [geen mv.] **geschuur.**
gesjónke {ge/'sjó:ng/ke}, zie **sjinke.**
gesjörvel {ge/'sjö:r/vel} (o.) [geen mv.] **geschui-fel.** - jóng, sjiej toch èns oet mit det ~!
gesjöt {ge/'sjö:t} (o.) [geen mv.] [N. geschut;

- D. Geschütz] **geschut**.
gesjpaoete {ge/'sjpao:/te}, zie **sjpuite**.
gesjpoeſ {ge/'sjpōēs} (o.) [geen mv.] **getier**,
geraas, **gevloek**, **gebries**. - haaj èns op mit
det ~!
gesjpónne {ge/'sjpō(n)/ne}, zie **sjpinne**.
gesjpete {ge/'sjpee:/te}, zie **sjpiete**.
gesjpaekeleik {ge/'sjp̄rē:/ke/lik} (bn.) [~ke,
~ke, ~] **gemakkelyk pratend, goed van tongriem gesneden..**
gesjpaoke {ge/'sjpao:/ke}, zie **sjpaeke**.
gesjprek {ge/'sjpre:k} (o.) [~ke / ~ske] [N.
gesprek; D. Gespräch] **gesprek**. - 't ~ óngerbraeke; 'n ~ aanvraoge mit de burgemeester;
't toesjtèl is in ~.
gesjpónge {ge/'sjpró/nge}, zie **sjpringe**.
gesjrankel {ge/'sjra:ng/kel} (o.) [geen mv.]
gestrompel.
gesjralvel {ge/'sjraa:/vel} (o.) [geen mv.] **het zich moeizam voortbewegen**. - mit väöl ~ kós
d'r aan de lèste keerse.
gesjreve {ge/'sjree:/ve}, zie **sjrieve**.
gesjrief {ge/'sjriē:f} of **gesjriefs** {ge/'sjriē:fs}
(o.) [geen mv.] **geschrif**, het **schriven**. - al
det ~ deent nörges veur.
gesjrif {ge/'sjri:f} (o.) [~te] **geschrift, handschrift**. - dem zie ~ is neet te laeze.
gesjroefel {ge/'sjrōē:/vel} (o.) [geen mv.] **het raketlings langs iets strijken**. - die sjräöm
zitte drop van 't ~ langs die moer.
gesjrókke {ge/'sjrō:(k)/ke}, zie **sjrikke**.
gesjtange {ge/'sjta/ngē}, zie **sjtaon**.
gesjtääk {ge/'sjtää:k} of **gesjteuk** {ge/'sjteu:k}
(o.) [geen mv.] **gestook, opstokerij**. - 't
waert tied det dae oetsjèdj mit det ~.
gesjtaoke {ge/'sjtao:/ke}, zie **sjtaeke**.
gesjtaole {ge/'sjtao:/le}, zie **sjtaele**.
gesjtege {ge/'sjtee:/ge}, zie **sjteige**.
gesjtèl {ge/'sjtē:l} (o.) [geen mv.] **gestel**. - dae
haet gèn sjterk ~; **frame**. - 't ~ van eine fiets.
gesjtepe {ge/'sjtee:/pe}, zie **sjtiepe**.
gesjteuk {ge/'sjteu:k}, zie **gesjtääk**.
gesjtich {ge/'sjti:ch} (o.) [~te] (N.) **gesticht**.
gesjtönke {ge/'sjtō:ng/ke}, zie **sjtinke**.
gesjtórvene {ge/'sjtō:r/ve/ne} (m./v.) [~]
gestorvene, overledene. - ein mès veur de ~.
gesjtraevel {ge/'sjtrè:/vel} (o.) [geen mv.]
gekibbel. - 't móit mer èns oet zin mit det ~.
gesjtreke {ge/'sjtree:/ke}, zie **sjtrike**.
gesjtrotel {ge/'sjtroo/tel} (o.) [geen mv.] **gestotter, gestamel**.
gëskook {gè:s/'kook} (m.) [kook] **gistkoek**. -
- hae zakde-n-inein wie eine ~.
gesp {ge:sp} (v.) [~e / ~ke] **gesp**.
gèste {gè:s/te} (ww.zw.) **gisten**.
get {ge:t} [N. wat; D. etwas] 1. (*onbep.vnw.o., zelfst.*) **iets, wat**. - gaef daen erme miens ~; höbs se ~ van 'm geheurd?; dao krieg ich ~ van; aan ~ zitte te maore; ~ mit ~ anges vergelieke; hae wilt ouch ~ zègke; veur ~ heurt ~; door ~ geraak waere; euver ~ kalle; det is ~ nuujjs; ~ ergers kan ich mich neet veursjettle; ze höbbe heel ~ gedrónke; hae meint det d'r heel ~ is; des zo simpel es mer ~; es se mer ~ wèts! (*knoop dat in je oren!*); sjmiddigs gaon ich mich altied ~ ligke (*ga ik even slapen*). 2. (*onbep.vnw.o., bijv.*) **wat**. - de blome ~ water gaeve; höbs se ~ geldj biej dich?; ich zal dich ~ sjrifte bringe; heel ~ luuj weite dao nieks van aaf. 3. (*bw.*) **wat, enigszins, enigermate**. - hae is ~ bleik; ich vaegde mich 't zjweit ~ oet de ouge; det sjteit ~ sjiekker.
gete {'gee/te} (ww.st. 19) [N. gieten; D. gießen]
gieten. - iezer ~; 'ne gegaote kaetel; was in ein vórm ~; 't guut boete; dae krieg ze gegao-te (*die krijgt ervan langs*).
geter {'gee/ter} (m.) [~s / ~ke] **gieter**. - mitte ~ langs de blome gaon.
geteriej {gee/te/'riē(j)} (v.) [~e] **gieterij**.
getraoje {ge/'trao:/je}, zie **traeje**.
getreuste {ge/'treus/te} (ww.zw.) [treuste]
zich ~, zich getroosten. - zich heel get opóf-feringe ~.
getrouwed {ge/'trouwt} (bn.) [~e, ~e, ~]
getrouwđ. - 'ne ~e miens, 'n ~e vrouw; ~e luuj.
getsjke {'ge:tsj/ke}, **getske** {'ge:ts/ke}, zie
gats, gatsj.
¹**getuge** {ge/'tūū/ge of ge/'tūū:/ge} (ww.zw.
5a) **getuigen**.
²**getuge** {ge/'tūū:/ge} (m./v.) [~] **getuige**.
getuuug {ge/'tūū:ch} (o.) [geen mv.] 1. (*paarden*) **tuig**. - hae ging door 't ~ (*door het lint*).
2. **gereedschap, gerei**. - 't ~ van dae boer sjteit
ónger 't sjop. 3. **onkruid, ongewenst gewas**.
- die netele zin ein lestig ~. 4. **tuig, gespus**.
- de luuj höbbe dao väöl las van det ~.
getuugsjrif {ge/'tūūch/sjri:f} (o.) [sjrif] (N.)
getuigschrift.
geufke {'geuf/ke} (o.) [~s] (een vis) **riviergrondel** (*Gobio gobio*) (verg. **grundje**).
geul {geul} (v.) [~e / ~ke] (N.) (verg. ¹**graaf**)
geul. - ~e grave.
¹**geur** {geur} (m.) [~e {geu:/re} / ~ke] (N.) (zie

- lóch, reuk) geur.** - de ~ van wierook; lekker ~kes; get in ~e en kleure vertelle.
- geur** {geu:r} [meestal verkort tot **g'r** {ger}] (pers.vn.w.) 1. (2e pers.mv.; verb.vorm, zie **uch**) **jullie, u, gjij.** - dames en here, ~ kónt gaon zitte; kómt ~ allein, of bringt ~ eur kinjer mit?; höb ~ det gedaon, jónges?; ~ zit sjtómmerikke. 2. (2e pers.enk., beleefdheids-vorm; verb.vorm, zie **uch**) **u, gjij.** - kómt ~ allein, of bringt ~ eur vrouw mit?; dao zaes se ~ taenge (*dat is een prachtexemplaar*) (verg. **²geer**).
- gevaeg** {ge/véech} (o.) **geveeg.** - van al det ~ waert de bekleijing waal erg dun; **gedraaf.** - ich krieg pien in mien veut van al det ~.
- gevaers** {ge/véè:rs} (o.) [geen mv.] 1. **verkeer.** - d'r is väöl ~ oppe Riekswaeg; zjwaor ~. 2. **voertuig, rijdend materieel.** - achter 't hoes haaj d'r kerre en anger ~ sjtaon.
- geval** {ge/va:l} (o.) [~le {ge/va(l)/le}] **geval.** - waat is det veur ein gek ~?; zón ~ haaj de dokter nag nootj aan de handj gad; in det ~ doon v'r neet mit; in alle ~ (of ~le of in eder ~) geit 't door; in ~ van nood; veur 't ~ det 't neet doorgeit; det is meistal 't ~ biej óngelökke.
- gevang** {ge/vang} (o.) [geen mv.] **gevangenis.** - es se det duis, kumps se in 't ~.
- gevange** {ge/va/nge} (bn.) **gevangen.** - hae zit al jaore ~.
- gevangenis** {ge/va/nge/nis} (v.) [~se] (v.) [N. gevangelis; D. Gefängnis] **gevangenis.**
- gevaor** {ge/vaor} (o.) [~e] [N. gevaar; D. Gefahr] **gevaar.** - dao is gèn ~ biej; de ~e van de grote sjtad; zich in 't ~ begaeve; hae is ein ~ opper waeg.
- gevech** {ge/ve:ch} (o.) [~te / ~ske] **gevecht.**
- geveerlik** {ge/veer/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. gevaelijk; D. gefährlich] **gevaarlijk.** - 'ne ~ke waeg; ~ke luuj; des 'n ~ dink; hae leep ~ dun biej de randj.
- gevel** {'gee:/vel} (m.) [~s / ~ke] [N. gevel; D. Giebel] **gevel.**
- geveul** {ge/veul} (o.) [~e of ~es] [N. gevoel; D. Gefühl] **gevoel.** - ich höb gèn ~ meer in mienne erm; ze dejé det op ('t) ~ aaf; veur mie ~ haet hae 't gedaon; höbs se den döks gèn ~; get mit ~ veurdrage; 'n ~ van opluchting; ~ veur meziek höbbe; mit ~e(s) van dankbaarheid.
- geveulig** {ge/veu/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **gevoelig.** - ich höb mich op ein ~ plek gesjtote; det lik erg ~ biej die luuj.
- gevlaoge** {ge/'vlao:/ge}, zie **vlege.**
- gevleeg(s)** {ge/'vlee:ch(s)}, zie **gevluugs.**
- gevlook** {ge/'vlook} (o.) [geen mv.] **gevloek.**
- gevluugs** {ge/'vlû:chs}, ook **gevleeg** {ge-'vlee:ch} of **gevleegs** {ge/'vlee:chs} (o.) [geen mv.] **gevlieg, luchtverkeer.** - door al det ~ kóns se dich klam versjtaonbaar make.
- gevoelik** {ge/'vôe/lik} (o.) [geen mv.] het **lui-lakken, geluier.**
- gevónje** {ge/'vô/nje}, zie **vinje.**
- gevraet** {ge/'vrè:t} (o.) [geen mv.] 1. **gevreet,** het **vreten.** - aan det ~ van die muus mótté v'r get doon. 2. **aangezicht, gelaat, smoel.** - emes rech in zie ~ sjlaon.
- gevraore** {ge/'vrao:/re}, zie **vreze.**
- gevreur** {ge/'vreu:r} (o.) [geen mv.] **vorst, vriesweer.** - 't ~ is de gróndj nag neet oet.
- gevreutel** {ge/'vreu/tel} (o.) [geen mv.] **ge-wroet, gepulk.**
- gevrich** {ge/'vri:ch} (o.) [~te / ~ske] **gewricht.**
- gevrij** {ge/'vri:j} (o.) [geen mv.] **gevrij.** - 't mótt mer èns oet zin mit det ~ in det getske.
- gevrónge** {ge/'vró/nge}, zie **vringe.**
- gewaarwaere** {ge/'waa:/r/wèè:/re} (ww.onr.) [waere] **gewaarworden.**
- gewaer** {ge/'wèè:r} (o.) [~e / ~ke] [N. geweer; D. Gewehr] **geweer.** - det ~ is neet gelaje; veur get in 't ~ kómme.
- gewaerde** {ge/'wèè:r/de} of **gewaere** {ge/'wèè:/re} (ww. [alleen onbep.wijs]) **zijn gang gaan, betijen.** - laot dem mer ~.
- gewaes** {ge/'wèè:s}, zie **²zin.**
- gewaore** {ge/'wao:/re}, zie **waere.**
- gewas** {ge/'wa:s} (o.) [~se] **(veld)gewas.**
- gewejd** {ge/'wejt} (bn.) [~e, ~e, ~] **gek, geschift.** - det is 'ne ~e.
- geweke** {ge/'wee:/ke}, zie **wieke.**
- geweld** {ge/'we:lt} (o.) [geen mv.] [N. geweld; D. Gewalt] **geweld.** - ~ gebroeke; hae woog dao mit alle ~ haer.
- geweldig** {ge/'wel/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **geweldig** (verg. **sjentjig, danig**). - 't woord eine ~e kael; 'n ~ fees; 't woord dao ~ heit.
- gewelf** {ge/'we:l}f, zie **²gewölf.**
- gewènd** {ge/'wè:nt} (predicatief bn.) **gewend, gewoon.** - det is d'r zo ~.
- gewes** {ge/'we:s} (o.) [~te] **gewest.**
- ¹gewete** {ge/'wee:/te} (o.) [geen mv.] [N. geweten; D. Gewissen] **geweten.** - gèn zuver ~ höbbe; waem haet det op zie ~?
- ²gewete** {ge/'wee:/te}, zie **weite en wiete.**
- geweun** {ge/'weun} (bn., bw.) [~e, ~(e), ~ /

~der {ge/'weu:n/der} of ~er {ge/'weu:/ner}; ~s(te) {ge/'weu:ns/te}] [N. gewoon; D. gewohnt, gewöhnlich] **gewoon**. - 't däölke is 'ne gans ~e vogel; op de ~(e) meneer; 't guf diekköp en ~ luuj; doot mer ~, den duis se gek genög; doe duis mer ~ waas se 't bëste vinjs; det mós se ~ neet doon; det is ~ neet óm aan te heure.

geweunde {ge/'weun/de} (ook **geweunte** {ge/'weun/te}) (v.) [~s] **gewoonte**. - det is hiej neet de ~.

geweunlik {ge/'weun/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **gewoonlijk**. - hae zag det op zien ~ke meneer; ze kómme ~ allein; doot mich de haor mer wie ~.

¹**geweze** {ge/'wee:/ze} (bn.) **gewezen**. - 'n ~ besjtuurslid.

²**geweze** {ge/'wee:/ze}, zie ²wieze.

gewich {ge/'wi:ch} (o.) [~te / ~ske] [N. gewicht; D. Gewicht] **gewicht**. - doe mós èns op die ~ lëtte; det is ónger 't ~; ze haje 't zjwaorder gemaak mit ~te.

gewichhöffer {ge/'wi:ch/hö:(f)/fer} (m.) [~s] **gewichtheffer**.

gewieks {ge/'wie:ks} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **gewiekst, gehaaid**. - des 'ne richtige ~de.

gewirmel {ge/'wi:r/mel} (o.) [geen mv.] **gekriobel**. - 't ~ van aomezeike.

¹**gewölf** {ge/'wölf} (bn.) [~de, ~de, ~] **gewelfd**. - 'ne ~de kelder; 'n ~ dèk (*gewelfd plafond*).

²**gewölf** {ge/'wö:lf}, tegenw. ook **gewelf** {ge/'we:lf} (o.) [gewölder {ge/'wö:l/ver} of gewelv] [N. gewelf; D. Gewölbe] **gewelf**. - 't ~ van de kirk.

gewöndje {ge/'wónj/dje} (m./v.) [~] **gewonde**.

gewónne {ge/'wó(n)/ne}, zie **winne**.

gezaete {ge/'zèè:/te}, zie ²zitte.

gezang {ge/'zang} (o.) [~e] (N.) **gezang**. - v'r zinge noe ~ nummer vifteen oet 't rood beukske; Letiense ~e.

gezanik {g/'zaa:/nik} (o.) [geen mv.] **gezanik, gezeur**. - ich bön det ~ meug.

gezaope {ge/'zaa:/pe}, zie **zoepa**.

¹**gezat** {ge/'za:t}, zie ¹zitte.

²**gezat** {ge/'za:t} (bn.) [~de, ~de, ~] **gezet**. - 'n ~de vrouw.

gezate {ge/'zaa:/te} (bn.) **gezouten**. - ~ sjpek; de soep is erg ~.

gezeik {ge/'zei:k} of **gezeiks** {ge/'zei:ks} (o.) [geen mv.] (P) **gezanik, gezeur**. - sjeij oet mit det ~!

gezeiver {ge/'zei:/ver} (o.) [geen mv.] **gezever**,

gezeur, gezanik. - 't mótt oet zin mit det ~; **kletskoek, onzin**. - waat ein ~!

gezèkde {ge/'zéG/de} (o.) [~s] **gezegde, sprekwoord, sprekwoerd**, **spreuk**. - det is al ein aad ~ in 't Zjwaams.

gezelilig {ge/'ze(l)/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **gezelilig**. - det zin ~e luuj; 'n ~e kamer; ~ zitte te klenjere.

gezet {ge/'ze:t} (v.) [~te / ~je] [F. gazette; N. gazet] **krant**. - det sjtóng in de ~ van Remunj; de ~ róndjbringe; laes 't mer nao in 't ~je; get in ~te inpakke.

gezetterdraeger {ge/'ze:(t)/te/drèè:/ger} (m.) [~s] **krantenbezorger**.

gezettepepier {ge/'ze:(t)/te/pe/piè:r} (o.) [peper] **krantenpapier**. - ze haje ~ aan 'ne nagel op 't huuske hange.

gezich {ge/'zi:ch} (o.) [~ter / ~ske] [N. gezicht; D. Gesicht] **gezicht, gelaat**. - det maedje haet ei sjoon ~; 'n lillik ~ trèkke; ~ter trèkke; 'n gezich wie ei baejbeukske; ein sjwerdes ~; emes get rech in zie ~ zègke; 'n lank ~ trèkke; emes op zie ~ sjlaon; **gezicht**, het **zien**. - des gei ~; op 't eerste ~.

gezwaad {ge/'zjwaa:t} (o.) **zwad** (baan waar gras gemaaid is, ter breedte van één zwaai van de zeis) (verg. **gäön**).

gezjwank {ge/'zjwa:ngk} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **lenig, soepel**.

gezjwaore {ge/'zjwao:/re}, zie **zjwaere**.

gezjwasem {ge/'zjwaa/sem} (o.) [geen mv.] **het stomen, het walmen**. - door det ~ zin hiej alle roete besljage.

gezjwege {ge/'zjwee:/ge}, zie **zjwiege**.

gezjwel {ge/'zjwel} (o.) [~le / ~ke] **gezwel**.

gezjweur {ge/'zjweu:r} (o.) [geen mv.] **ontsteking**. - det ~ is good aan 't bòljere.

gezjwiege {ge/'zjwiè:/ge} of **gezjwieges** {ge/'zjwiè:/ges} (bw.) **laat staan (dat), buiten beschouwing latend, afgezien van**. - hae kan klam loupe, ~ fietse.

gezjwómme {ge/'zjwó(m)/me}, zie **zjwumme**.

gezóch {ge/'zó:ch}, zie **zeuke**.

gezoebbel {ge/'zoe(b)/bel} (o.) [geen mv.] **gesabbel**.

geoep {ge/'zôê:p} of **geoeps** {ge/'zôê:ps} (o.) [geen mv.] **gezuip, drinken**. - 't mótt mer èns oet zin mit det ~!

gezoks {ge/'zo:ks} (o.) **sloom gedoe**.

gezónđj {ge/'zó:njtj} (bn., bw.) [gezónje {ge/'zó/nje}, gezónj {ge/'zónj}, ~ / gezónjer {ge/'zó/njer}; ~s(te) {ge/'zónjtjs/(te)} of

gezondheid

gezónj(s)te) {ge/'zónj/s(te)} [N. gezond; D. gesund] **gezond**. - v'r höbbe gelökkig gezónj kinjer; zorg des se ~ bliefs; 'n ~ laeve; ~ aete; det is neet ~ veur de lien.

gezondjheid {ge/'zó:njtj/(h)eit} (v.) [geen mv.] **gezondheid**. - 'n gooij ~ höbbe; op emes zien ~ drinke; ~!

gezónge {ge/'zó:nge}, zie **zinge**.

gezösters {ge/'zö:s/ters} (mv.) **gezusters**.

gezump {ge/'zu:mp} (o.) [geen mv.] **gehuil, gegrien**.

gich {gi:ch} (m.) [geen mv.] **jicht**. - hae kós nimmeer loupe van de ~.

giche {gi:/che} (ww.zw. 5a) **hijgen**. - de hóndj lik dao te ~.

giebbele {gie(b)/be/le} (ww.zw. 1) **giechelen, ginnegappen**. - de maedjes zote weer te ~.

giebbeleer {gie(b)/be/leer} (m.) [~s, ~ke] **giechelaar**. - klein ~ke des se bös!

giebbelgeit {gie(b)/bel/gei:t} (v.) [geit] **giecheltante**.

giechel {gie:/chel} (m.) **guichelheil** (*Anagallis arvensis*).

giechele {gie/che/le} (ww.zw. 1) (N.) (zie **giebbele**) **giechelen**.

Giel {giel} (eig.m.) [~ke] **Guillaume, Willem**.

Gien {gien} (eig.v.) [~neke {gie(n)/ne/ke}] **Regina**.

gieps {gie:ps} (m.) [geen mv.] **gips**. - 't bein inne ~ höbbe.

giepse {gie:p/se} (bn.) **gipsen**. - ein ~ beeld.

gier {gié:r} (bn., bw.) [~e {'gié/re}, gier {giér}, ~ / ~der {'giér/der or 'gié:r/der}; ~s(te) {'giérs(/te)}] **gierig**. - dae is te ~ óm de vereniging 'ne sent te gaeve.

gietsig {gie:t/sich} [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **gierig, krenterig**. - des 'ne ~e (een gierigaard).

1 gif {gi:f} (o.) [geen mv.] **gif, vergif**. - v'r höbbe ~ in de kelder gelag taenge de muus.

2 gif {gi:f} (v.) **woede, kwaadheid**. - hae sjpoede van ~; in zien ~ sjtampde d'r de bal door de roet.

3 gif {gi:f} (v.) [~te] **gift, gave**. - veur de ~te sjteit d'r achter in de zaal ein bös.

gifsjieter {gi:f/sjpie(j)/jer} (m.) [~s / ~ke]

venijnig iemand, iemand met een scherpe tong.

gifsjieter {'gi:f/sjjiē:/ter} (m.) [~s / ~ke] **op-vliegend persoon**. - sjóng, det is ein ~ke!

giftig {'gi:f/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **1. giftig**. - ein ~e sjlang; die padde-sjeul zin ~. **2. woedend, kwaad, nijdig**. - hae sjtóng d'r mit eine ~e kop biej; ze woor ~ op 'm.

1 gim {gim} (m.) [geen mv.] (afkorting van gymmelesjtiek) **gym, gymnastiek**. - ich höb mich biej de ~ miennen inkel versjtoek.

2 gim {gim} (o.) [geen mv.] (afkorting van gymnasium) **gym, gymnasium**. - op 't ~ zitte.

gimbóks {'gim/bó:ks} (v.) [bóks] **gymnastiek-broek**.

gimke {'gim/ke} (o.) [~s] **gymnastiekschoen**.

gimles {'gim/le:s} (v.) [les] **gymnastiekles**.

gimmelesjtiek {gi(m)/me/le/'sjtie:k} of **gimmelesjtiek** {gi(m)/me/'sjtie:k} (m.) [geen mv.] **gymnastiek**. - aan ~ doon; oppe ~ zitte.

gimmelesjtiekvereinigung {gi(m)/me/le-'sjtie:k/fe/rei:/ni/ging} of **gimmesjtiekvereniging** {gi(m)/me/'sjtie:k/fe/rei:/ni/ging} (v.) [vereniging] **gymnastiekvereniging**. - Sparta is de Zjwamer ~.

gimsjoon {'gim/sjoo:n} (m.) [^sjoon] **gymnastiekschoen, sportschoen**. - ich doon mich de ~ aan, es ich gaon wanjele.

gimnazium {gim/'naa:/zie(j)/jum} (o.) [~s] **gymnasium**.

ging {ging}, zie **gaon**.

ginneraal {gi(n)/ne/'raal} (m.) [~s] **generaal**.

ginnerale {gi(n)/ne/'raa/le} (ww.zw. 1) **land veroveren** (een spel dat door jongens gespeeld werd op de speelplaats van de St. Lambertusschool).

ginnerasie {gi(n)/ne/'raa:/siē} (v.) [~s] **genratie**. - de jóng ~.

girmke {'girm/ke} (o.) [~s] **jong (vrouwelijk) geitje of schaapje**.

gister {'gi:s/ter} (bw.) [N. gisteren; D. gestern] **gisteren**. - ich höb 'm ~ nag gezeen.

glaas {glaa:s} (o.) [glazer {'glaa:/zer} / glaeske {'glèès/ke}] [N. glas; D. Glas] **glas**. - d'r loog euveral ~ oppe waeg; 't ~ is besjlage; ~ inlood; 'n ~ water; sjöd mich nag mer ei glaeské in; hae haet ein glaeské op.

glaasfebriek {'glaa:s/fe/briek} (v.) [febriek] **glasfabriek**.

glaasgerdien {'glaa:s/cher/diēn} (v. of o.) [gerdien] **glasgordijn**.

- glaashanjel** {'glaa:s/ha/njel} (m.) [~s] **glas-**
handel.
- glaswerk** {'glaa:s/we:rk} (o.) [geen mv.] **glas-**
werk.
- glad** {gla:t} (bw.) (N.) *in:* ich woor 't ~ vergaete.
glaeske {'glè:s/ke}, zie **glaas.**
- glazeneer** {glaa/ze/'neer} (m.) [~s] **glazenier.**
- in Jzwame wore versjillende ~s.
- glazepoetser** {'glaa:/ze/poe:t/ser} (m.) [~s] **lampenpoetser.**
- glazer** {'glaa:zer}, zie **glaas.**
- glazere** {'glaa:/ze/re} (bn.) **glazen, van glas.** -
ein ~ taofel; 'n ~ roet; 'n ~ oug; (*als april-*
mop:) ~ ojezaod, ~ klómpenaegelkes.
- glazerig** {'glaa:/ze/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **glazig**
(doorschijnend en hard). - de aerpele zin ~
gewaore.
- gled** {gle:t} (bn., bw.) [gledde {gle(d)/de},
gledde {gle(d)/de}, ~ / gledder {gle(d)/-
der}; ~s(te)] [N. glad; D. glatt] **glad.** - 'ne
gledde waeg; 't woor ~ oppe sjtoep.
- geddigheid** {gle(d)/dich/(h)ei:t} (v.) [geen
mv.] **gladheid.**
- gleis** {glei:s} (o.) [geen mv.] [D. Gleis] **spoor-**
rails; (spec.) **smalspoor** waarover de tuf (zie
aldaar) reed.
- gletsjer** {'gle:tj/sjer} (m.) [~s] **gletsjer** (spec.
in:) hae haaj 'ne kale ~ (*kale kop*).
- gleuj** {gleuj} (m.) [geen mv.] **gloed.** - laot dae
sintmerteshoup nag mer ligke, de ~ mójt d'r
eers oet zin.
- gleuje** {'gleu/je} (ww.zw. 3b) [N. gloeien; D.
glühen] **gloei(en).** - de aomere loge te ~ in 't
wierouksvaat; zien wange gleudje van de
koors; es 't teen oktober, mit Sint Dominikus,
gleudj, det d'r den 'ne sjtrenge wintjer bleudj
(*als de zon schijnt*).
- gleujetig** {'gleu/je/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~]
gloeind. - kiek oet, d'r ligke nag ~e tek
tösse; 't woor ~ heit. // **gloeind boos, ver-**
ontwaardigd, laaiend. - hae woor ~, wie d'r
det heurde.
- gleujlamp** {'gleuj/la:mp} (v.) [lamp] **gloeij-**
lamp.
- glibber** {'gli(b)/ber} (m.) [~s / ~ke] **kaal**
hoofd. - hae haet 'ne kale ~.
- glibbere** {'gli(b)/be/re} (ww.zw. 1) (N.) (zie
litse) **glibberen, glieden.** - op de sjnee ging
d'r aan 't ~; 't glibberde mich oet de henj.
- glibberig** {'gli(b)/be/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~
/ ~er; ~s(te)] **glibberig, glad.** - de sjtoep is ~
gewaore; ~e henj höbbe.
- glimme** {'gli(m)/me}, zie **glumme.**
- gloejjeling** {'gloe(j)/je/ling} (m.) [~e] **rotzak,**
ellendeling. - dae ~ haolde mich 't blood
ónger de naegel oet.
- glóm** {glóm}, zie **glumme.**
- gluif** {gluif} (v.) [gluive {'glui:/ve} / ~ke]
gleuf, sleuf. - 'n ~ inne hood; ze grove 'n ~
óm 'ne kabel te ligke.
- gluive** {'glui:/ve} (ook **geluive** {ge/lui:/ve})
(ww.zw. 5a) [N. geloven; D. glauben] **gelo-**
ven. - in God ~; de kinjer gluive nag in
Sinterklaos; det woor neet te ~; det gluif ich
neet; ich gluif det d'r kump; doe gluifs nootj
waat d'r gezag haet.
- gluivig** {'glui/vich} (ook **geluivig** {ge/lui/-
vich}) (bn.) [~e, ~e, ~] **gelovig.** - ~e luuj
gaon edere zónnjig nao de kirk.
- glumme** {'glu(m)/me} [ook (N.) **glimme**] (ww.
st. 42) [N. glimmen; D. glimmen] **glimmen.** -
de taofel glump weer, ze haet nag nootj zo
geglómme; hae glump (oek glimp) van greut-
sigheid.
- god** {go:t} (m.) [gode {goo:/de}] [N. god; D.
Gott] **god.** - de Griekse gode; baeje toet God;
God de Vader; es God bleef. // (als tsw.). - ~,
det is toch zeker neet waor!; och ~, waat zaes
se mich noe!
- goddelik** {'go(d)/de/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~]
goddelijk. - de ~ke genade; det sjmaak ~; dae
duit alles veur de ~ke (*voor geld*).
- goddomme** {go(d)/'do(m)/me} **godverdomme.**
- god-e-god** {go(d)/de/'go:t} (tsw.) **mijn hemel!**
- godmejaar** {got/me/jaar} (tsw.) **godverdomme.**
- godsdeens** {'godz/deens} (m.) [deens] **godsdiest.**
- godslamp** {'go:ts/la:mp} (v.) [lamp] **godslamp.**
- godnaam** {'go:ts/'naam}, zie **gaodsnaam.**
- godweit** {go:t/'wei:t} of **godwét** {go:t/'wèt}
(bw.) **god weet.** - ~ wieväöl luuj det neet
weite; d'r wore ~ wieväöl luuj dao.
- goejje** {goe(j)/je} (m.) (N.), *in:* zónne ~ höbbe
veur nag neet gehad.
- ¹**goers** {goe:rs} (v.) [geen mv.] **plens, scheut.** -
'n ~ water.
- ²**goers** {goe:rs}, zie **górs.**
- goevernante** {goe(v)/ver/'na:n/te} (v.) [~s]
gouvernante. - veur de wicher haje ze op 't
kesjteel ein ~.
- goovernement** {goe(v)/ver/ne/'me:nt} (o.)
[~e] **gouvernement.**
- goeverneur** {goe(v)/ver/'neur} (m.) [~s] **gou-**
verneur.
- ¹**goje** {'goo/je} (ww.zw. 3b) **gooien.** - 'ne bal ~;

mit 'ne appel ~; emes in 't water ~; twee zèsse ~; hae goodj 't bielke d'rbeij neer.

goje {*goo/je*}, zie ¹**good**.

gojedaag {*goo/je/'daa:ch*} of **gojendaag** {*goo/jen/'daa:ch*} (m.) [geen mv.] **goedendag**. - bij dem kós d'r gènne ~ vanaaf. // (*tsw.*) **goeden-dag!** - ~!, wie geit 't mit uch?; emes ~ zègke. **gojekoup** {*goo/je/'kou:p*}, zie **goodkoup**.

gojerleij {*goo/jer/'leij*} (*predicatief bn.*) **goe-dig, goedmoedig**. - det voor weer ech Tieske, altied ~ van aard.

gojighheid {*goo/jich/(h)ei:t*} (v.) **goedheid, goedhartigheid**. - det duit d'r oet ~.

gok {*go:k*} (m.) [~ke / gökske {*'gö:ks/ke*}] (N.) **gok**. - des 'ne goje ~.

gokke {*'go:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (N.) **gokken**. - ze gokde op een euverwinning.

goldj {*go:ljtj*} (o.) [geen mv.] (N. goud; D. Gold] **goud**. - 'ne rink van ~; t flónkert wie ~.

golf {*golf*} (v.) [golve {*go:l/ve*} / gölfke {*'gölf/ke*}] **golf**. - dae boot zorg veur hoog golve; 'n ~ in de haor höbbe; 'n ~ van wermde.

golj {*golj*} of **golje** {*go/lje*} (bn.) [N. gouden; D. golden] **gouden**. - 'n ~ oer; 'n golje tientje; 'n ~ medalie; 'ne golje maerel (*wielewaal, Oriolus oriolus*); golje raengel (*gouden regen, Cytisus laburnum*); 'n ~ broelof.

gólj, gólje {*'go/lj(e)*}, zie ²**gelje**.

gólje {*gö/lje*} (m.) [~s of ~] (N. gulden; D. Gulden) **gulden**. - 'ne ~ en ein kwartje; 'ne halve ~; det kos twee ~; ich höb drie ~s in de beurs.

golve {*gol/ve*} (ww.zw. 5a) **golven**. - 't water golf nagal; zien haor golve.

Gon {*gon*}, ook **Gón** {*gón*}, **Gond** {*go:nt*} en **Gonda** {*go:n/daa*} (*eig.v.*) [Gondje] **Alde-gonda**.

1good {*goot*} (bn., bw.) [goje {*goo/je*}, gooj {*gooj*}], ~ / zie **baeter, bès**] (N.goed; D. gut) **goed**. - 'ne goje miens; 'n gooij blöts; 'ne goje foetballer; det is goje kóffie; gooij bótter (*roomboter*); 't hoes is in goje sjtaot; gooij siefers; ~ werk leverre; zien gooij kleijer aandoon; de gooij kamer; hae is ~ aaf (*hij boft*); 't geit 'm ~; 't geit 'm ~ aaf; ze kónne 't ~ doon (*ze zijn welgesteld*); hae is ~ gek; hae is neet ~ wies. // zie ook **goejje**.

2good {*goot*} (o.) [geen mv.] (N. goed; D. Gut] **goed**. - 't versjil tösse ~ en kwaod.

goodkoup {*goot/'kou:p*} of **gojekoup** {*goo/je/'kou:p*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **goedkoop**. - 'n ~e bóks; 't is dao alle-

maol ~; dao kump d'r ~ vanaaf; 'n ~ argument.

goof, goofs {*goof(s)*} zie **gæeve**.

gool {*gool*} (v.) [gole {*'goo:/le*} / geulke {*'geul/ke*}] (N.[E.]) **goal, doelpunt**. - 'n ~ make; 'n ~ aafkeure; det voor ei sjiek geulke; **goal, doel**. - achter de ~ sjtaon.

goonsdes {*goonz/des*} (bw.) **'s woensdags** (verg. **sgoontsdes**).

goonsdig {*goonz/dich*} (m.) [~e] **woensdag**.

goonsdigaovindj {*goonz/di/'gao:/vinjtj*} (m.) **woensdagavond**.

goonsdigmiddig {*goonz/dich/'mi(d)/dich*} (m.) **woensdagmiddag**. - 'ne vrieje ~ höbbe.

goonsdigmorge {*goonz/dich/'mo:r/ge*} (m.) **woensdagmorgen**.

goonsdignach {*goonz/dich/'na:ch*} (v.) **woens-dagnacht**.

goot {*goo:t*}, zie **gete**.

gordel {*'gor/del*} (m.) [~s / gördelke {*'gör-del/ke*}] (N.) **gordel**. - 'ne sjtoot ónger de ~; doot dienne ~ óm, anges kries se ein bekeuring.

górs {*gó:rs*} of **goers** {*goe:rs*} (v.) [górze {*'gór/ze*} of goerze {*'goer/ze*}] (N. gors) **gars** (vo-gel). - 'n gael ~ (*geelgars, Emberiza citrinella*).

gös {*gö:s*} (bn.) [v. ~te] **gust, niet drachtig**. - 'n ~te koe; de koe is ~.

gote {*goo:/te*}, zie **gete**.

goud {*gou:t*} (o.) [geen mv.] (N.) (zie **goldj**) **goud**. - ich wil det veur gèn ~ misse; det is ~ waerd; 'ne rink van ~.

goude {*gou:/de*} (bn.) (N.) (zie **golje**) **gouden**.

- 'n ~ tientje; 'n ~ horloozijs; 'ne ~ handjdrök.

gove {*goo:/ve*}, zie **gæeve**.

g'r {*ger*}, zie ²**geur**.

¹Graad {*graat*} (eig.m.) [Graedje {*'grèè:tje*} **Gerard**.

²graad {*graat*} (v.) [grade {*'graai:/de*}] (N.) **graad** (op de thermometer) (zie **graad**). - 't waert twintjig grade vandaag.

¹graaf {*graaf*} (m.) [grave {*'graai:/ve*} / graefke {*'grèèf/ke*}] (D. Graben) **greppel**. - zich mitte fiets inne ~ vare; 'ne tenk~ (*tankgracht*).

²graaf {*graaf*} (o.) [grave of graver {*'graai:/ve(r)*}] (N. graf; D. Grab) **graf**. - blome op 't ~ zitte; emes in zie ~ ligke, nao zie ~ drage; mit ein bein in 't ~ sjtaon.

graafsjöp {*'graai:f/sjö:p*} (v.) [sjöp] **spade**.

graas {*graas:s*} (o.) [geen mv.] (N. gras; D. Gras] **gras**. - ei sjpijer ~; 'ne poes ~; ~ zejjie; 't ~ sjnieje, meijje, sjaere; in 't ~ ligke.

graasgreun {*graas:s/'chreun*} (bn.) [~e, ~, ~]

- grasgroen.**
- graasj** {graasj} of **geraasj** {ge/'raasj} (v.), ook **geraazje** {ge/'raa/zje} [g(e)raazjes {'graai-zjes of ge/'raa/zjes}] **garage**. - de wage in de ~ zitte; mit de wage nao de ~ gaon.
- graaszaeg** {'graai:(s)/sèech} (zn.) (v.) [zaeg] **zeis**.
- grabbelton** {[gra(b)/bel/tón} (v.) [tón] **grabbelton**. - biej alle fensiefaers woor 'n ~ veur kinjer.
- Graed** {grèèt} (eig.m.) [> Graedje] **Gerard**.
- Graedje** {'grèè/tje}, zie ¹**Graad**.
- graje** {'graai/je} (ww.zw. 3b) (N.) **graaien**. - ze zote in de keukskes te ~.
- gram** {gram} (o.) {~me of gram / gremke {'grem/ke]} **gram**. - hóngerd ~ is ein óns; d'r gaon hóngerd ~me in ein óns; teen ~ zaat.
- grammefoon** {gra(m)/me/'foon} (m.) [~s] **grammofoon**. - de naolj vanne ~ is bót gewaore.
- grantje** {'gra:nj/tje} (ww.zw. 3c) **bedelen** (van een hond); **stilzwijgend bedelen**. - dae hónjd zit te ~ aan de taofel; lik neet zo te ~, g'r krieg noe toch gèn lekkerkes.
- grantjer** {'gra:nj/tjer} (m.) [~s] **inhalig iemand, iemand die stilzwijgend bedelt**.
- graad** {graot} (m.) [geen mv., zie **graad** / gräödje {'gräö/tje}] **graad**. - 't waert morgé mesjien ein gräödje wermér; femielie in de zóväölste ~.
- graodmaeter** {'graot/mèë:/ter} (m.) [maeter] **graadmeter**.
- ¹**graof** {graof} (m.) [graove {'graov/ve}] **graaf**. - 't kesjeel vanne ~, de bus vanne ~ (*de bos sen van de graaf*).
- ²**graof** {graof} (bn., bw.) [graove {'graov/ve}, graof {graof}, ~ / graover ('graov/ver); ~s(te)] [N. grof; D. grob] **grof**. - ~ sjtóf; 'n graof daeke; graof wäörd; ~ inne móndj zin.
- graofelik** {'graof/fe/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **gra felijk**. - 't ~ kesjeel.
- ¹**graot** {graot} (m.) [geen mv.] **(ruggen)graat**. - dae is neet zuver oppe ~; kaad toet oppe ~ (*tot op het bot*).
- ²**graot** {graot} (v.) [~e of gräöt {gräöt} / gräötje {'gräö/tje}] **graat** (van vis). - d'r zitte mich teväöl gräötjes in dae vès; 'n ~ inne kael höbbe.
- graovigheid** {'graov/vich/(h)ei:t} (v.) [graovig hede {'graov/vich/(h)ee:/de}] **grofheid**.
- graovin** {graov/vin} (v.) [~ne / ~ke] **gravin**. - de ~ is besjermvrouw vanne harmenie van Zjwame en vanne hermenie vanne Boekkel.
- graselik** {'graai/se/lik} (bw.) **genadig**. - hae kwoom d'r mit betale ~ vanaaf.
- gratsj** {gra:tjsj} (v.) [~e / gretsike {'gre:tjsj/-ke}] (ondiepe) **greppel**, (onverharde) **goot** langs een weg; (ook:) **greppel** van waaruit gespeeld werd bij het beugelspel (verg. **luip**).
- grauw** {grauw of graw} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. grauw; D. grau] **grauw, grijs**. - 'n ~ lóch; 'n ~ gezich hóbbe van meugighed; hae zuut ~; 'n ~ manj (*een uit ongeschilde wilgentenen gevlochten mand*).
- grauwelde** {'grau/we/le of 'gra(w)/we/le} (ww. zw. 1) **mopperen, knorren, brommen**. - hae grauwelde de ganse daag; opa, noe mótt g'r oetsjeije mit ~.
- grauweler** {'grau/we/leer of 'gra(w)/we/leer} (m.) [~s, ~ke] **mopperaar, brombeer**. - dao höbs se daen aje ~ weer.
- grauwigheid** {'grau/wich/(h)ei:t of 'gra(w)/-wich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **grauwheid**.
- grave** {'graai/ve} (ww.st. 5) [N. graven; D. graben] **graven**. - 'n koel ~.
- graze** {'graai/ze} (ww.zw. 6) [N. grazen; D. gräsen] **grazen**. - de kuuj graze in de weij; **zanken, kritiek hebben**. - waat liks se weer te ~!
- ¹**greet** {gree:p} (m., zelden v.) [grepe / ~ke] [N. greep; D. Griff] **greet**. - biej judo móos se heel get grepe kénne; dao kreeg d'r gènne ~ op.
- ²**greet** {gree:p}, zie **griepe**.
- Greet** {greet} of **Greta** {'gree/taa} (eig.v.) [Greetje] **Margareta, Griet, Margriet**.
- greid** {grei:t}, zie **gereid**.
- greij** {griij}, zie **gereij**.
- greize** {'grii/ze} (ww.zw. 6) **grienien, huilen**. - 't wich haaj boekpien en 't greisde; ze greide, wie d'r 't oetmaakde; de nutterd ~ (*zitten te mokken*).
- greke** {'grii/ke} (ww.zw. 5a) **mopperen**.
- grellig** {'grel(l)/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **schril** (van kleuren). - 'n ~e kleur rood; **akelig, naar**. - 'ne richtige ~e vent.
- grens** {grens} (v.) [grenze {'gren/ze}] [N. grens; D. Grenze] **grens**. - de ~ euvergaon; aan beidskenj van de ~.
- grenspaal** {'grens/paol} (m.) [paol] **grenspaal**.
- grepe** {'grii/pe}, zie **griepe**.
- grepke** {'griep/ke} (o.) (N.) **grapje**. - 't woorm ei ~.
- gresbuus** {'grez/bùüs} (v.) [buus] **gresbuis**.
- gresbuzefabriek** {'grez/bùü:/ze/fe/briek} (v.) [fabriek] **gresbuizenfabriek**.
- Greta** {'grii/taa}, zie **Greet**.
- greuf, greufs** {greuf(s)}, zie **grave**.
- greuj** {greuj}, zie **gruij**.

greuje

greuje {'greu:/je}, zie **gruije**.

greumel {'greu:/mel} (m.) [~e / ~ke] [N. krui-mel; D. Krümel] **kruijmel**. - de ~e van de mik; ~e sjtruije veur de veugel; de ~e opvaae; ich höb 'ne ~ in de kael (of inne trääöt); doot dao ein ~ke zaat biej.

greumele {'greu:/me/le} (ww.zw. 1) [N.kruime- len; D. krümeln] **kruijmen**. - de mik greu- melt.

greumeleflaaj {'greu:/me/le/'flaaj} of **greu- melkeslaaj** {'greu:/mel/kes/'flaaj} (v.) [flaaj] **kruijvelaai, botervlaai**.

¹**greun** {greun} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der of ~er; ~s(te)] [N. groen; D. grün] **groen**. - 'n ~ kleid aandoon; hae zoog ~ van misselikheid; **groen, onrijp**. - de appele zin nag ~; **rauw**. - ~ sjónk (rauwe ham); ~ bóttermèlk (rauwe karnemelk). // **'ne greune**, 1) **vrek, gierig- aard**; 2) **fluim**.

greun {greun} (o.) **groen, lover**. - 't ~ van de buim; get ~ tósse de blome sjtaeke.

greunte {greun/te} (v.) [~s] **groente**.

greunteboer {'greun/te/bôê:r} (m.) [boer] **groenteboer**.

greuntewinkel {'greun/te/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **groentewinkel**.

greuvink {'greun/vi:ngk} (v.) [vink] **groen- ling** (*Carduelis chloris*) (verg. **keersvink**).

greuske {'greus/ke}, zie **groos**.

greutde {'greu(d)/de} of **greute** {'greu/te} (v.) [~s] **grootte, afmeting**. - det kóns se in ver- sjillende ~s kriege.

greuts {greuts} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] **trots, ijdel, fier, verwaand, hoogmoedig, hovaardig**. - ich bön ~ op mien kinjer; ich bön d'r ~ op det ich det moog doon; dao hoofs se neet ~ op te zin; waat is det 'ne ~e miens!; 'ne ~e (ijdeltuit); ~ kieke.

greutsigheid {'greut/sich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **trots, hoogmoed**.

greutslap {'greuts/la:p} (m.) [lap] **ijdeltuit, opschepper**.

gridzel {'grid/zel} (m.) [~e / ~ke] **schilfer, gries, klontertje**. - soep mit ~kes; ~e in de pap.

gridzelig {'grid/ze/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **schil- ferig, geschilferd, met griezen**. - ~e bóttermèlk; de griesmaelpödding is ~.

gridzelkuut {'grid/zel/kû:tl} (v.) [geen mv.] **kuit** (van wijfjesvissen). - in heringe vinjs se ofwaal ~ ofwaal mèlkkuut.

Griek {grie:k} (m.) [~ke] **Griek**. - biej de ~ gaon aete.

Grieks {grie:ks} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **Grieks**. - 'n ~ resterant. // (zn., o.) **Grieks**. - ~ en Letien lere; des ~ veur mich.

grieniezer {'grî:é:/nî:é:/zer} (o.) [~s] **knorre- pot, nurks iemand**.

griep {grie:p} (v.) [geen mv. / ~ke] **griep**. - de ~ kriege; mit ~ toes blieve.

grieppe {'grî:é:/pe} (ww.st. 32) [N. grijpen; D. greifen] **grijpen**. - emes biej zien haor ~; d'r langs ~.

gries {grî:s} 1. (bn.) [grieze {'grî:ze}, ~ {grî:s}, ~ {grî:s} / griezer {'grî:zer}; ~(te) {'grî:s/(te)}] [N. grijs; D. verg. Greis] **grijs**. - ~ kleijer; 'n ~ bôks; 'n ~ kraon (*bonte kraai, Corvus corone cornix*); ~ mik; ~ haor; 'ne grieze miens; 'n ~ doef (ook: *vrouw met grijze haren*); ze is ~ gewaore; 'n ~ lôch; ~ waer; 't zuut ~ vandaag; des mich toch te ~ aaf (te gek voor woorden); noe maaks se 't mich toch te ~. 2. (o.) **grijs**. - 't ~ van zien haor; in 't ~ geklèdj zin.

griesmael {'grie:s/mèèl} (o.) [mael] **griesmeel**.

griesmaelpap {'grie:s/mèèl/pa:p} (v.) [pap] **griesmeelpap**.

griezzelig {'grie(z)/ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (N.) **griezelig, eng**.

Griet {grie:t} (eig.v.) [~je] **Margareta, Mar- griet, Griet**.

griffel {'gri:(f)/fel} (v.) [~s / ~ke] **griffel**. - vreuger waerde op sjool mit ~s op ein leij gesjreve.

grindj {gri:njt} (o.) [geen mv.] **grind**.

grindjgaat {'gri:njt/chaat} (o.) [gaat] **grind- gat**.

grinnedien {gri(n)/ne/'dien} (m.) [geen mv.] **grenadine**.

groep {groe:p} (m.) [~pe / gruuupke {'gruu:p/- ke}] (N.) **groep**. - ze vórmde 'ne sjone ~ inne optoch; toet waatv're ~ heurt dae?

¹**groette** {'groe:(t)/te} (ww.zw. 7a) (N.) **groe- ten**. - sjeldaote mótté op de gooij meneer ~.

groette {'groe:(t)/te} (v.mv.) (N.) **groeten**. - ich mótt uch de ~ doon van ome Sjang.

groment {'groo/ment} (m.) [geen mv.] **etgroen, nagras** (gras dat na de eerste maai-ing groeit, of tweede snede van het gras).

grondj {gró:njt} (m.) [geen mv.] [N. grond; D. Grund] **grond, aarde**. - get ~ oppe aerpelekoel doon; goje ~; **grond, bodem**. - 'n mat oppe ~ ligke; get van de ~ oprape; 'n gaan in de ~ grave; dae kelder lik half in de ~; toet de ~ toe; hae ging door de ~; **grond, land**,

- veld.** - haet dae ein flink sjtök ~ ligke; op dae ~ moog neet gebouwd waere; **grond,** **reden.** - op ~ van die bepaoling.
- grónje** {'gró/nje} (ww.zw. 3c) **gronden, in de grondverf zetten.** - die deur dae mótt nag gegrondj waere.
- grónjig** {'gró/njich} of **grunjig** {'gru/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. grondig; D. gründig, gründlich] **1. grondig, gedegen.** - 'n ~ óngerzeuk; det mótt eers nag èns ~ naogekeke waere. **2. grondig, naar grond smakend.** - aol kënt döks erg ~ sjmake.
- groof** {groof}, zie **grave.**
- groos** {groos} (v.) [groze {'groo/ze} / greuske {'greus/ke}] **grasveld, grasmat.** - de kirmes sjtóng oppé Boekkel eder jaor oppe groos.
- groot** {groot} (bn.) [grote, grote, ~ / groter {'groo:/ter}] of grótter {'gró:(t)/ter}; groots(te) {'groo:ts/(te)} en (vaker) grutste {'gru:ts/te} [N. groot; D. groß] **groot.** - 'n ~ hoes; 'ne grote lummel; esse ~ bös, moogs se ouch beer drinke; veur 't grutste gedeilte; 'n grote vergissung; zich ~ haje; det haet hae ~ van doon (dat heeft hij dringend nodig).
- grooteljers** {'groo/de/ljers} (m.mv.) [eljers] **grootouders.**
- grootje** {'groo/tje} (o.) [~s] (N.) **grootmoeder, oma.**
- grootmoder** {'grood/moo:/der} (v.) [moder] **grootmoeder.**
- grootvader** {'groot/faa:/der} (m.) [vader] **grootvader.**
- grös** {grö:s} (bw.) **gerust, zonder bezwaar** (verg. **gerös**). - doe këns ~ kómme.
- grosj** {gro:sj} (m.) [~e] **Groschen** (oude Duitse munt). - dao is gènne ~ aan te verdene; ich zal dich dae ~ èns wèssele (ik zal je eens flink de waarheid zeggen).
- grove** {'groo:/ve}, zie **grave.**
- gruij** {gruij} (m.), ook **greuj** {greuj} [geen mv.] **groei.** - in de ~ zin; dao zit wénig ~ in.
- gruije** {'grui/je}, ook **greuje** {'greu/je} (ww.zw. 3a) **groeien.** - 't kaore gruijt good; de kinjer beginne al aardig te ~.
- gruijzaam** {'gruij/zaam} (bn.) [gruijzame, ~, ~] **groeizaam.** - ~ waer; 'n ~ weij.
- grundje** {'grunj/tje} (o.) [~s] (een vis) **riviergrondel** (*Gobio gobio*) (verg. **geufke**). - ~ sjtaeke (met een gevorkte tak grondels spietsen).
- grunjig** {'gru/njich}, zie **grónjig.**
- grutste** {'gru:ts/te}, zie **groot.**
- gruupke** {'gruu:p/ke}, zie **groep.**
- ¹**gruus** {grü:ü:s} (m.) een vis, **serpeling** (*Leuciscus leuciscus*).
- ²**gruus** {grü:ü:s} (o.) [geen mv.] **gruis.**
- gruuzzelemente** {gruu(z)/ze/le/'me:n/te} (o. mv.) (N.) **gruzelementen.** - get in ~ sjlaon.
- gruzele** {grü:ü:/ze/le} (ww.zw. 1) **gruizelen.**
- guf, gufs** {gu:f(s)}, zie **gæve.**
- guljs, guljt** {guljs, guljt}, zie **gelje.**
- gulp** {gu:lp} (v.) [~e / ~ke] (N.) (zie **sjreursaat**) **gulp.** - doe höbs dien ~ aopesjaon.
- gultj** {gultj}, zie **gelje.**
- gum** {gum} (m.) [~me / ~ke] **gom, gum, vlakgom.**
- gumme** {'gu(m)/me} (ww.zw. 2) **gummen, uitvlakken.** - dao haet d'r eine gegump (er zijn remsporen op de weg).
- ¹**gummie** {'gu(m)/mie} (m., ook als bn.) [geen mv.] **gummi, rubber.** - sjtevele van ~.
- ²**gummie** {'gu(m)/mie} (bn.) [~je, ~, ~] **van gummi.** - 'ne ~je sjlouch; ~ sjtevele.
- gunne** {'gu(n)/ne} (ww.zw. 1) [N. gunnen; D. gönnen] **gunnen.** - ich gun ederein 't zient; 't is mich neet gegund det nag mit te make.
- ¹**guns** {gu:ns} (v.) [~te] [N. gunst; D. Gunst] **gunst.** - 't is zuver ein ~ des se dao mit moogs aete; in de ~ sjtaon.
- ²**guns** {gu:ns} (bw.) **ginds.** - dao ~ sjtaon gooibraomele.
- gunsig** {'gu:n/sich} of **gunstig** {'gu:ns/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; gunsigs(te)] **gunstig.**
- Guus** {guu:s} (eig.m.) [~ke] **Augustinus, Guus.**
- Guusta** {'guu:s/taa} (eig.v.) **Augustina.**
- guut, guuts** [guu:t(s)], zie **gete.**

- guuts** (ook **guutsj**) {guu:ts(j)} (m.) [~e / ~ke] **(huis)mus** (*Passer domesticus*). - d'r zitte ~ genög róndjóm 't hoes; ~e oettrèkke (mus-sennesten uithalen); de ~e valle van 't daak; des 'ne sjlumme ~ (slimmerik).
- guutse-ès** {guu:t/se/è:s} (o.) [è:s] **mussennest.**
- guutsenès** {guu:t/se/nè:s} (o.) [nè:s] **mussen-** **nest.**

H

- H, h** {haa} (v.) [h's {haas}] de letter **H, h**. - de H.B.S {haa/bee/jes}.
- ha** {haa} (tsw.) **ha!** - ~, dao is d'r!; ~, dao höb ich dich!; ~ des 'n sjoon móp!
- haachel** {haa:/chel} (m.) [geen mv.] [N. hagel; D. Hagel] **hagel**. - d'r vèlt ~; deappe höbbe geleje van de ~; mit ~ sjete; sjókkelate ~.
- haachelbies** {haa:/chel/biès} (v.) [bies] **hagelbui**.
- haachelbuuj** {haa:/chel/bûûj} (v.) [buuj] **hagelbui**.
- haachele** {haa:/che/le} (ww.zw. 1) **hagelen**. - 't haachelt boete.
- haachelkruuts** {haa:/chel/krûû:ts} (o.) [kruuts] **hagelkruis** (een in het veld geplaatst kruis ter bezwering van hagelschade).
- haachelnuuj** {haa:/chel/'nûûj} (bn.) [nuuj] **hagelnieuw, gloednieuw**.
- haachelpetroon** {haa:/chel/pe/troon} (v.) [petroon] **hagelpatroon**.
- haachelsjaaj** {haa:/chel/sjaaj} (m.) [sjaaj] **hagelschade**. - de boere kónne zich verzeke re taenge ~.
- haachelsjlaag** {haa:/chel/sjlaa:ch} (m.) [geen mv.] 1. **hagelstag** (op de boterham). - 'n bóttram mit ~. 2. **hagelstag** (het vaak met grote schade neerslaan van de hagel). - v'r höbbe ~ gad, en de verzekering haet ós de sjaaj betaald.
- haachelsjtein** {haa:/chel/sjtei:n} (m.) [sjtein] **hagelsteen**.
- haachelwit** {haa:/chel/'wi:t} (bn.) [wit] **hagelwit**.
- haadbaar** {haa:d/baar}, zie **haajbaar**.
- ¹**haaj** {haaj} (m.) [haje] **haai**. - nao de haje gaon.
- ²**haaj** {haaj}, zie **höbbe**.
- ³**haaj** {haa:j}, zie **haje**.
- haajbaar** {haa:j/baar} of **haadbaar** {haa:d/-baар} (bn.) [haajbare/haadbare, haajbare/haadbare, ~] **houdbaar**. - zoermoos bleef de ganse wintjer in 't döppé ~.
- ¹**haajvas** {haa:j/va:s} (o.) [geen mv.] **houvast, steun** (spec. morele steun). - örges ~ aan höbbe.
- ²**haajvas** {haa:j/va:s} (m.) [~te] **houvast**

- (metalen haak). - 'ne ~ inne moer sjlaon óm d'r get aan op te kónne hange.
- haaknaolj** {haak/naolj} (ook **haoknaolj** {haok/naolj}) (v.) [naolj] **haaknaald**.
- haam** {haam} (m.) [hame {'haa:/me} / haemke {'hèèm/ke}] **haam, gareel, halsjuk** (van een paard). - 't paerd de ~ ómdoon.
- haamsjperre** {haam/sjpe(r)/re} (v.mv.) **haam-horens** (uitsteeksels boven op de haam).
- haan** {haan} (m.) [hane {haa:/ne}, ook haander {haa:n/der} / haenke {hèèn/ke}] [N. haan; D. Hahn] **haan**. - 'ne ~ en teen hoonder; 'ne fezante-; dao krejt gènne ~ nao; 'ne goje ~ is neet vèt (*gezegd van een getrouwde man die erg mager is*); gebraoje haenkes; de ~ oppe kirktoore.
- haar** {haar} (tsw. en bw.) (N.) (voermanstaal) **haar, links** (verg. **h'ru**). - van hot nao ~ (van her naar der).
- haarblok** {haa:r/blo:k} (m.) [blok] **haarblok** (waarop het haarspit staat).
- haarból** {haa:r/ból} (v.) **haar spit**.
- haarhamel** {haa:r/haa:/mel} (m.) [hamel] **haarhamer**.
- haarhaole** {haar/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **terughalen, terugfluiten, op zijn nummer zetten, op 't matje roepen**. - wie d'r det gedaon haaj, höbbe ze-n-'m haargehaold.
- haariezer** {haa:/rië:/zer} (o.) [iezer] **haarijzer, haarspit** (om de zeis te scherpen).
- ¹**haas** {haas} (m.) [haes {hèès} of haze {haa:/ze} / haeske {hèès/ke}] [N. haas; D. Hase] **haas** (*Lepus europaeus*). - 'ne ~ sjete; zó sjoew wie 'ne ~; wie 'ne ~ d'rvandoor gaon; gebraoje ~; ~ in 't zoer.
- ²**haas** {haas} (m.) [geen mv. / haeske {hèès/ke}] [N. haas] **haas**. - biefsjtök van de ~; ein verkeshaeske.
- ³**haas** {haa:s} (m.) [hase {haa:/se} / haeske {hèè:s/ke}] **handschoen**. - wólle hase, laere hase; 'ne geveurde ~; 'ne ~ mit vingers; doot dich de hase aan, 't is kaad.
- haat** {haa:t} (m.) [geen mv.] [N. haat; D. Haß] **haat**. - 't voor ~ en nied tösse die twee.
- habbekrats** {ha(b)/be/kra:ts} (m.) [geen mv.] **habbekrats, kleinheid, te verwaarlozen bedrag**. - det kèns se dao veur eine ~ kriege.
- hae** {hèè:} (pers.vnw., 3e pers.m.enk.) [verb. vorm zie **hem**, 'm; zie ook ¹d'r] [N. hij] **hij**. - ~ is 'ne broor van mich.
- haekel** {hèè:/kel} (m.) [geen mv.] (N.) **hekел**. - dao höb ich 'ne ~ aan.

haekele {*'hèè:/ke/le*} (ww.zw. 1) **haken** (zie **hake**).

Hael (*'hèèl*), ook **Heel** {*heel*} (o.) **Heel**.

haemd {*'hèèmt*}, zie **haemp**.

haemelke {*'hèè:/mel/ke*}, zie **hamel**.

haemerke {*'hèè:/mer/ke*}, zie **hamer**.

haemp {*'hèèmp*} of **haemd** {*'hèèmt*} (o.) [haemde {*'hèè:m/de*} / haempke {*'hèèmp/ke*}, haempje {*'hèèmp/je*} of haemdje {*'hèèm/-tje*}] [N. hemd; D. Hemd] **hemd**. - det ~ en die óngerbóks kónne in de was; in zien ~ sjtaon; hae haet gèn ~ aan de vót (*hij is erg arm*); 'ne zónjig sónger sjoon (*of zuver*) ~ (een doordeweekse kerckelijke feestdag).

haempsmoewe {*'hèèmps/moe(w)/we*} (m.mv.) **hemdsmouwen**. - zich de ~ opsjtruipe.

haempssjlop {*'hèèmp(s)/sjlu:p*} (m.) [sjlup] **slip van het hemd**. - zienne ~ hóng 'm oet zien bóks; höbs doe de zegel daovan inne ~ hange? (*ben je daar absolut zeker van?*).

haenke {*'hèèn/ke*}, zie **haan**.

haer {*'hèè:r*} (bw.) **heen**. - wo módt det ~?; wo geis se ~?; ~ en truuks; zie daohaer, d'rhaer, hiejhäer, wohaer; örges óm~ loupe; örges door~ kroope; örges euver~ kieke.

haere {*'hèè:r/e*} (ww.zw. 1) **harden**. - dae beitel módt gehaerd waere.

Haerle {*'hèè:r/le*} (o.) **Heerlen**.

haersel {*'hèè:r/sel*} (o.)

[~s] **haargetouw**

(het gereedschap om een zeis te haren, nl.

haar spit en haarhamer).

haerwaeg {*'hèè:r/-wèè:ch*} (m.) [waeg] **heenweg**. - oppe ~ nao sjool bön ich heel hel gevalle.

¹**haes** {*'hèè:s*}, zie ¹**haas**.

²**haes** {*'hèè:s*}, zie **höbbe**.

¹**haeske** {*'hèè:s/ke*}, zie ^{1,2}**haas**.

²**haeske** {*'hèè:s/ke*}, zie ³**haas**.

haet {*'hèè:t*}, zie **höbbe**.

hagkele {*ha:(G)/Ge/le*} (ww.zw. 1) [N. hakken] **hakkelen**. - dae teijer haet 'ne gehagkelde randj; erg ~ ónger 't kalle.

hagkelig {*ha(G)/Ge/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **gehakkeld**. - d'n Aborg haet ~e moere; get ~ aafzaege.

hah {*ha*} (tsw.) **ha!** (bij lachen). - ~ ~ ~, wat 'n móp!

¹**haje** {*'haa:/je*} (ww.st. 4) [N. houden; D. halten] **houden**. - zich de henj baove de kop ~;

emes de handj baove de kop ~; 'ne zjwaegel ónger 'n sjtök pepier ~; de kiepper kós dae bal neet ~; haaj dienne móndj!; haaj dich d'rboete!; 'n fees ~; haaj dees richting mer aan; in Ingelandj móos se links ~; det hèlt 't midde tösse 'ne hóndj en ein kat; ze höbbe zich röstig gehaje; ich zal dich d'raan ~!; zich neet aan ein aafspraak ~; die mat haet zich good gehaje; daen aje hèlt zich nag good; 'ne sjlaag óm de erm ~; verkes ~; op dae gledde óngergrondj hèlt die vèrf neet. // ~ **van: houden van, liefhebben, beminnen**. - die twee haje erg vanein; ich haaj neet erg van sjpruitjes.

²**haje** {*'haa:/je*}, zie **höbbe**.

hajetandj {*'haa/je/ta:njtj*} (m.) [tandj] **haaien-tand**. - hajetenj oppe waeg.

¹**hak** {*ha:k*} (v.) [~ke / hekske {*he:ks/ke*}] [N. hak ; D. Hacke] **hak**. - de grondj losmake mit ein ~.

²**hak** {*ha:k*} (m.) [~ke / hekske {*he:ks/ke*}] [N. hak ; D. Hacke] **hakken**. - de ~ van de voot, van eine sjoon; ein sjtök in de ~ke höbbe (*aangeschoten zijn*).

hake {*'haa/ke*} (ww.zw. 5a) (ook **haekele**) [N. haken; D. häkeln] **haken**. - ze wore aan 't ~ en aan 't sjtrikkie; 'n gehaak tafellake.

hakke {*'ha:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. hakken; D. hacken] **hakken**. - hout ~; 'n gaat in 't ies ~.

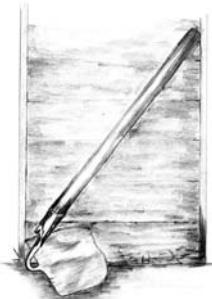
hakkesjoon {*'ha:(k)/ke/sjoo:n*} (m.mv.) **pumps**.

hakyloot {*'ha:k/floop*} (v.) [*'vloot*] **plank met opstaande randen** (o.a. voor het fijnmaken van groenten).

hal {*hal*} (v.) [~le / helke {*hel/ke*}] [N. hal; D. Halle] **hal**. - in de ~ van de sjtasie; de kapsjtok is in 't helke.

Hale {*'haa:/le*} (o.) **Haelen**.

half {*'ha:a:lf*} (bn., bw.) [halve {*'hal/ve*}, ~ {*half*} , ~ {*ha:l:f*}] [N. half; D. halb] **half**. - 'ne halve appel; 'n ~ paer; 'n ~ eij; hae woor nag mer 'nen halve miens; 'n ~ oer; 't is ~ twelf; ~ augustus gaon v'r op fekansie; de halve tied woor d'r neet dao; 'n ~ baan höbbe; veur ~ daag wirke; 'n good begin is 't halve werk; ~ werk levere; 'ne halve sent; 'n ~ deur (*onderdeur*); doe hoofs neet drek sjaele halve kop te zègke (*je hoeft me niet voor oud vuil uit te*

halfer

maken); det kries se dao veur ~ geldj; 'n ~ toon; 'ne halve geleerde; 'ne halve gare; 't glaas is ~ vól; ich bön ~ bevraore; de kelder loog ~ ónger de gróndj; det is ~ zó lank; hae is neet ~ zó sjlum es se dinks; hae woor ~ en ~ van plan óm 't te doon.

halfer {*ha:l/fer*} (m.) [~s] **contractpachter** op boerderijen die de helft van de opbrengst moest afstaan aan de eigenaar.

halferse {*ha:l/fer/se*} (v.) [~] **boerin** op een boerenhofstede (de vrouw van een **halfer**).

halfgehangen {*ha:lf/che:/ha/nge*} (m.) **slordig geklede man**. - dae llop d'rbeij wie 'ne ~.

halflappe {*ha:lf/la:(p)/pe*} (ww.zw.) [lappe] (schoenen) **voor de helft lappen** (d.w.z. ofwel zool ofwel hak vervangen). - de sjoon laote ~ biejd de sjoester.

halfóm {*ha:l/'vóm*} 1. (bn.) **half om half**. - det ~ gehak woor neet gekruudj; 'n breudje ~. 2. (zn., m.) [geen mv.] **halfom** (mix van pils en donker bier).

halfsjteins {*ha:lf/'sjeins*} (bn.) [~, ~, ~] **halfsteens**. - hoezer mit ~e binnemoere.

halfsjtek {*ha:lf/'sje:k*} (bw.) **halfstok**. - de vlag hóng ~.

halfvaste {*ha:l(f)/'fa:s/te*} (v.) [~vaste] **half-vasten**.

halfvastebal {*ha:l(f)/'fa:s/te/ba:l*} (m. of o.) [~bal] **halfvastenbal**.

halfwaeg {*ha:lf/'wèè:ch*}, **halfwaegs** {*ha:lf/'wèèchs*}, zie **halverwaeg**.

halfwas {*ha:lf/'wa:s*} (bn.) **halfwas, in opleiding**. - 'ne ~ sjlechter.

halfzeve {*ha:lf/'see:/ve*} **halfzeven, in:** hae haaj de bóks op ~ hange (*hij had een laag-hangend kruis in de broek*).

hals {*ha:ls*} (m.) [hels {hels} of halze {*ha:l/ze*} / helske {*he:ls/ke*}] [N. hals; D. Hals] **hals**. - 'n kral óm de ~ höbbe; emes óm de ~ valle; zich get op de ~ haole; de ~ van ein euverhaemp; de ~ van ein fles; 'nen ermen ~; 'ne neuzele ~.

hallou {*ha(l)/'lou*} (tsw.) **hallo!**

halt {*halt*} (tsw.) **halt!**

halverwaeges {*ha:l/ver/'wèè:ges*}, ook **halfwaeg** {*ha:lf/'wèè:ch*} of **halfwaegs** {*ha:lf/'wèèchs*} (bw., vz.) **halverwege**. - ze wore al ~, wie häör det inveel; ~ de gank drejde d'r zich óm; ~ de vaste.

hambras {*ha:m/bras*}, zie **ambras**.

hame {*ha:a/me*} (ww.zw. 2), **in:** zich neet ~ (onderling geen goede verstandhouding heb-

ben).

hamel {*haa:/mel*} (m.) [~s / haemelke {*'hèè:/mel/ke*}] (verouderd) **hamer**.

hamer {*haa:/mer*} (m.) [~s / haemerke {*'hèè:/mer/ke*}] [N. hamer; D. Hammer] (zie **hamel**) **hamer**. - zich mit 'ne ~ oppe doem houwe; de ~ van de veurzitter; de man mit de ~; 't kump ónger de ~; de haemerkes in eine piano.

hamere {*haa:/me/re*} (ww.zw. 1) **hameren**. - sjeij oet mit det ~, ich waer d'r douf van; hae bleef mer ~ op detzelfde óngerwerp.

hamersjlaag {*haa:/mer/sjlaa:ch*} (m.) [sjlaag] **hamerslag, slag met een hamer**. - oppe vergadering waerde det aafgedaan mit eine ~; **door een hamer veroorzaakte indruk**. - oppe baom van die kopere sjaol zuus se dulelik de hamersjlaag; **bij het smeden van ijzer losgehamerde metaaldeeltjes**.

hampel {*ha:m/pel*} (v.) [~e / hempelke {*'he:m/pel/ke*}] **handvol**. - 'n ~ zandj; ze zoot d'rbeij wie ein hempelke elenj (*een hoopje verdriet*).

hampele {*ha:m/pe/le*} (ww.zw. 1) **stuntelen, hannesen**. - waat sjtaot g'r dao te ~ mit die belk!

hampeleman {*ha:m/pe/le/ma:n*} (m.) [man] **sukkel, stuntel, stoethaspel**. - waat böö se 'ne ~!

Han {*han*} (eig.m.) **Johan**.

handj {*ha:njtj*} (v.) [henj {henj} / hendje {*'henj/tje*}] [N. hand; D. Hand] **hand**. - ein ~ opsjtaeke; kaaj henj höbbe; get mit twee henj vaspakke; get in de ~ höbbe; op zien henj gaon sjtaon; de ~ ophaje; in de henj klappe; hae kan zien henj neet toshaje; henj te kórt kómme; dao haet d'r de henj aan vól; mit de henj in de tes róndjloupe; emes ein ~ gaeve; gaef die tant èns ei hendje, nae neet 't hendje vanne Boekkel, mer det anger (Boekkels hendje: *linkerhand*); gèn ~ veur ouge kónne zeen; waat is dao aan de ~?; det is biej dem in gooij henj; get van de ~ doon; aan de winnende ~ zin; aan de baeterende ~ zin; van hoger ~; get achter de ~ haje; det höb ich neet biej de ~; det llop oet de ~ nieks óm henj höbbe; det is mit de ~ gemaak; det lik veur de ~; ein hendje helpe; gaef mich èns ein hendje, den klum ich d'r euverhaer; örjes ein hendje van höbbe.

handjappel {*ha:nj/dja:(p)/pel*} (m.) [appel] **handappel**.

- handjbaog** {*ha:njdj/baoch*} (m.) [baog] **handboog.**
- handjbaogbaan** {*ha:njdj/baog/baan*} (v.) [baan] **handboogbaan.**
- handjbaogsjötter** {*ha:ndj/baoch/sjö:(t)/ter*} (m.) [sjötter] **handboogschutter.**
- handjbaogsjötteriej** {*ha:njdj/baoch/sjö:(t)/te/rië(j)*} (v.) [sjötteriej] **handboogschutte rij.** - Soranus is de ~ vanne Boekkoel.
- handjbaor** {*ha:njdj/baor*} (v.) [baor] **handboor.**
- handjbedening** {*ha:njdj/be/dee/ning*} (v.) [geen mv.] **handbediening.**
- handjbreib** {*ha:njdj/brei:t*} (o.) [geen mv.] **handbreed.** - hae goof gein ~ toe.
- handjdokerékske** {*ha:nj(dj)/doo/ke/rè:ks-ke*} (o.) [~-s] **handdoekenrek.** - in eder hoes hóng vreuger ein ~ mit 'ne geberduurde euverhandjdook.
- handjdook** {*ha:nj(dj)/dook*} (m.) [dook] **handdoek.**
- Handje** {*ha:nj/tje*} (eig.m.) **Hendrik.**
- handjgare** {*ha:njtj/chaa:/re*} (o.) [gare] **handgaren** (naaigaren voor handgebruik).
- handjgemaak** {*ha:njtj/che/'maa:k*} (bn.) [~-de, ~de, ~] **met de hand gemaakt.** - ein ~de daakpan.
- handjker** {*ha:njtj/ker*} (v.) [ker] **handkar.**
- handjlanger** {*ha:njtj/la/nger*} (m.) [~-s] **handlanger** (spec. in de bouw), **opperman** (verg. **oberjóng**). - Bölke trooj in ein van zien buutte op es ~.
- handjleijing** {*ha:njtj/lei/jing*} (v.) [~e / ~ske] **handleiding.**
- handjmeulke** {*ha:njtj/meu:l/ke*} (o.) [~-s] **handmolentje** (spec. voor het malen van kof fie).
- handjnääkerke** {*ha:njtj/nää:/ker/ke*} (o.) [~-s] **handmatig bediend, klein werktuig.** - 't graas aafdoon mit ein ~; ein gaetje baore mit ein ~.
- handjpaer** {*ha:njtj/pèè:r*} (v.) [paer] **handpeer.**
- handjpan** {*ha:njtj/pan*} (v.) [pan] **handmatig vervaardigde dakpan** (i.t.t. **mesjienspan**).
- handjpunjer** {*ha:njtj/pu/njer*} (m.) [punjer] kleine **unster.**
- handjrem** {*ha:njtj/rem*} (v.) [rem] **handrem.**
- handsjsrif** {*ha:njtj/sjri:f*} (o.) [¹sjrif] **handschrift.**
- handjtas** {*ha:nj(tj)/ta:s*} (v.) [tas] **handtas** (verg. **kallebeske**). - de sjleutels zitte in mien handjeske.
- handjteikening** {*ha:njtj/(t)ei:/ke/ning*} (v.) [~e / ~ske] **handtekening.** - zien ~ orges ónger zitte.
- handjvaeger** {*ha:njtj/fèè/ger*} (m.) [~-s / ~ke] **stoffer.** - pak mich ~ en bleek èns.
- handjvat** {*ha:njtj/fa:t*} (v. of o.) [~-te / handjvetje {*ha:njtj/fe:/tje*}] **handvat.**
- handjvórm** {*ha:njtj/fórm*} (bn.) **met de hand gevormd.** - ~ panne en sjetuin.
- handjwerk** {*ha:njtj/we:rk*} (o.) [werk] **handwerk.** - det is zuver ~; de kinjer haje ein ~ske gemaak.
- handjwerke** {*ha:njtj/we:r/ke*} (ww.zw.) (N.) **handwerken.** - ~ is ein vak op sjool.
- handjzaeg** {*ha:njtj/séech*} (v.) [zaeg] **handzaag.**
- Handrie** {*ha:n/drië*} (eig.m.) **Hendrik.**
- hanepoot** {*haa:/ne/poot*} (m.) [poot] **hanenpoot, krabbelscript.** - dae ~, is det zien handjteikenin?: hanepoet sjrieve.
- hanesjreij** {*haa:/ne/sjreij*} (m.) [~-e] **hanenschree, hanenschrede.** - mit Driekeuninge zin de daag mit eine ~ gelink.
- hange** {*ha:nge*} (ww.st. 3) [N. hangen; D. hangen, hängen] **hangen.** - de kleijer aan de haok ~; de was aan de draod ~; emes get óm de hals ~; emes get neet aan de naas ~ (*iemand onwetend laten over*); de jas hink aan de haok; de was hink op de draod; waem 't breid haet, leut 't breid ~; de këtting hink óm de hals; de haor hink mich inne ouge; de moer hink vòl sjeldrieje; emes óm de hals ~; biej emes aan de bel ~; aan 't buffet ~; 't haemp hink 'm oet de bóks; dae jas hóng 'm óm 't lief; 't hink mich de kael oet; 'n touw tösse twee tek laote ~; mit zien bóks in de däör blieve ~; aan de sjtroum blieve ~; d'r hink ein zjwaor bies in de lóch; det hink al lang in de lóch; dao hink ós get baove de kop; 't is blieve ~; det (of 't) hink zich dróm (*dat is ongeveer van die hoeveelheid of grootte, 't is bij benadering juist; ook: 't is in een kritieke fase, het is het een of het ander*).
- hanje** {*ha:nje*} (onpers.ww.zw. 3c) **goed af gaan, liggen.** - det handj mich neet zo.
- hanjel** {*ha:njel*} (m.) [geen mv.] [N. handel; D. Handel] **handel.** - in de ~ zin; 'ne ~ in blome; get oet de ~ numme; ze höbbe de ganse ~ verkoch.
- hanjele** {*ha:nje/le*} (ww.zw. 1) [N. handelen; D. handeln] **handelen.** - daomit höbbe ze fout gehanjeld; in vès ~; det book hanjelt

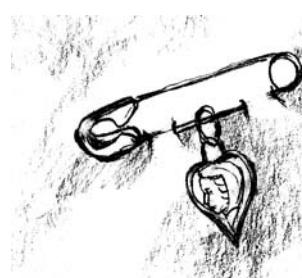
hanjeleer

- euver rechszake.
- hanjeleer** {*ha/nje/leer*} (m.) [~s / ~ke] **handelaar**.
- hanjelswaerd** {*ha/njels/wèèrt*} (v.) [¹waerd] **handelswaarde**. - tweedehandjs greij haet nej gein ~ meer.
- hanjelswies** {*ha/njels/wiès*} (v.) [geen mv.] **handelswijze**. - ich bön 't neet èns mit dien ~.
- hanjtere** {*ha:nj/tee/re*}, zie **hantere**.
- Hanne** {*ha(n)/ne*} (eig.m.) **Johannes**.
- ¹**hannes** {*ha(n)/nes*} (m.) **hannes, sul, sufferd**. - waat bös se toch eine ~!
- ²**Hannes** {*ha(n)/nes*} (eig.m.) [Henneske {*he(n)/nes/ke*}] **Hans, Johannes**.
- hannese** {*ha(n)/ne/se*} (ww.zw. 6) **hannesen, stuntelen**.
- hanskoet** {*hans/'kôë:t*} (m.) [~e] een vis, **kwa-baal** (*Lota lota*).
- hanswórs** {*hans/'wó:rs*} (m.) [wó:rs] **hansworst**.
- hantere** {*ha:n/tee/re*} of **hanjtere** {*ha:nj/-tee/re*} (ww.zw. 1) **hanteren**.
- haof** {*hao:f*} (m.) [häöf {*häöf*} / häöfke {*häöf/ke*}] [N. hof; D. Hof] **1. tuin, hof**. - de ~ ómdoon; in de ~ wirke; aerbeze oet de eige ~; v'r höbbe ein klein häöfke achter 't hoes.
2. hoeve, hof, hofstede. - in Wielder ligke ein paar grote häöf.
- haok** {*haak*} (m.) [häök {*häök*} / häökske {*häöks/ke*}] [N. haak; D. Haken] **haak**. - get ophange aan eine ~; get mit häök vasmake; 'ne vès aan de ~ höbbe; de häöre van de ~ pakke; get tösse häökskes zitte; det woor neet gans in de ~ dao. // (spec.) **kantelhaak** om balken te kantelen (een grote haak, met daaraan vastgesmeed oog, waardoor een balk gestoken werd).
- häöke** {*häö/ke*} (ww.zw. 5a) [N. haken; D. haken] **haken**. - twee sjleipkabels aanein~; get aan ein moer vas~; blieve ~ aan get; zich aan get ~ (*blijven haken aan iets*).
- häökmenke** {*häök/men/ke*} (o.) [~s] **mannetje met de haak** (waarmee kinderen bang gemaakt werden). - es de kinjer vreuger te deun biej de Zjwaam kwome, den zagte de eljers: "Dalik kump 't ~ dich haole en trèk 't dich in 't water".
- haoknaolj** {*haok/naolj*}, zie **haaknaolj**.
- haoks** {*haoks*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **haaks**. - 'ne ~e hook, 'ne ~e boch; det sjteit d'r ~ op.
- haol** {*hao:l*} (bn., bw.) [~e, ~] **{haol}**, ~{*hao:l*} / ~der {*haol/der*} of ~er {*hao/ler*}; ~s(te)
- {'haols(/te)}] [N. hol; D. hohl] **hol**. - 'n ~ ruumte; 'ne ~e boum; 't klinkt dao erg ~. // **vrekkig, gierig**. - det is 'ne ~e knaok (vrek, gierigaard).
- haolbaar** {*hao:l/baar*} (bn.) [haolbare, ~, ~] **haalbaar**. - det is gèn ~ kaart.
- häölde** {*häöl/de*} of **häölte** {*häöl/te*} (v.) [~s] **holte**.
- haole** {*hao:/le*} (ww.zw. 1) [N. halen; D. holen] **halen**. - mik gaon ~ biej de bekker; haol mich efkes 'ne ummer water!; emes van de trein gaon ~; de dokter ~; aerpele oet de gróndj ~; zich get oet de tes ~; 'ne knoup oet ein touw ~; de heel zaak euverhoup ~; waat höbs se dich noe weer in dienne kop gehaold?; aom ~; ze zal de aovindj nimmeer ~; de eindsjtreep ~; det haole v'r vandaag neet meer; ze haet 't ekzame net gehaold.
- häölte** {*häöl/te*}, zie **häölde**.
- haop** {*hao:p*} (m.) [geen mv.] **hoop**. - ze höbbe gènne ~ meer; 't woor ~ en al det ze d'rdoor zoje kómme.
- häöp** {*häö:p*}, zie **heup**.
- haope** {*hao:/pe*} (ww.zw. 5a) **hopen**. - ich haop det d'r kump; det is te ~; v'r haope op good waer.
- haopelik** {*hao:/pe/lik*} (bw.) **hopelijk**. - ~ höbbe v'r den good waer.
- haor** {*haor*} (v., tegenw. ook o.) [~e {*hao:/re*} of (collectief) **haar** / häörke {*häör/ke*}] [N. haar; D. Haar] **haar**. - ein sjpier ~; 'ne poes ~; emes aan de ~ (of ~e) trèkke; zich de ~ (of ~e) oet de kop riete; zich de ~ keime; lang ~ höbbe; zien wilj ~ (of ~e) kwiet waere; det ~ van hem waert al gries; dien ~ zit óngerein; d'r zit 'n ~ in mien soep; det gewas sjteit d'rop wie ~ oppen hóndj (*staat te dicht gezaaid*); ich gluif d'r gèn ~ van; dae is gèn ~ baeter; dae duit dich nag get oppe ~! (*hij is daar beter of handiger in*); ze zitte zich inne ~e (*ze maken flink ruzie*); ~ oppe tenj höbbe; d'r sjteit ~ op 't vleis.
- 1 Häör** {*häör*} (o.) **Horn**.
- 2 häör** {*häö:r*} (pers.vnw., verb.vorm van ⁵**ziej**) **1.** (3e pers.enk.v.) **haar**. - ich höb ~ det gezag; ich höb ~ same mit häöre miens gezeen. **2.** (3e pers.mv.) **hen, hun**. - die kinjer loestere neet, en ich höb ~ det al zó dök gezag.
- 3 häör** {*häö:r*} (bez.vnw.) [~e, ~, ~] **1.** (3e pers. enk. v.) **haar**. - ze haet ~e mantjel vergaete; ~ haor zoot neet good; ich höb ~ wich nao hoes gesjtuurd; ~ kinjer zin altied braaf. **2.**

- (3e pers. mv.) **hun.** - ze kóste waal èns ~ fattoen haje; ~e haof lik naeve dae van ós; ze höbbe ~ fietse hiej laote sjtaon.
- haoraap** {*hao/raa:p*} (m.) [aap] **haarmens, beermens** (zwaar behaard persoon).
- haorboes** {*haor/boes*} (m.) [¹boes] **haarbos.** - waat höbs doe 'ne óngekeimde ~!
- haorbreed** {*haor/brei:t*} (o.) **haarbreed.** - det sjilde gèn ~.
- ¹**haore** {*hao/re*} (bn.) **haren.** - 'ne ~ bórstel.
- ²**haore** {*hao/re*} (m.) [¹s] **doffer, mannelijke duif.** - 'ne ~ en ein ziej.
- ³**haore** {*hao:/re*}, ook **häöre** {*häö:/re*} (m.) [**häör** {*häör*} of **häöres** {*häö:/res*} / **häörke** {*häö:r/ke*}] [N. horen; D. Horn] **hoorn, horen.** - de häör (of häöres) van ein koe; de ~ van de haak pakke; vanaaf 't kios sjprook d'r taenge de luuj door 'ne haore (*spreekhoorn, spreektrompet*); de ~ blaoze in de harmenie; de Ingelse ~. // spec.: **häörke, slacht-horentje**, een taps toelopend, van een stevige haak voorzien metalen voorwerp om geslachte varkens te ontharen.
- ¹**häöre** {*häö:/re*}, zie ²**haore**.
- ²**häöre** {*häö:/re*} (o.) [geen mv.] **hoorn** (als stof). - det is van zjwart ~; 'ne vingerhood van ~.
- ³**häöre** {*häö:/re*} (bn.) **hoornen.** - ~ kem; ~ filmkes; 'ne ~ jasbesjermer; ~ kruutskes veur de weeg.
- haorfien** {*haor/fiē:n*} (bw.) **haarfijn.** - det höb ich dich juus ~ oetgelag.
- haorig** {*hao/rich*} of **häörig** {*häö/rich*} (bn.) [<~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **harig.** - d'r zoot 'n ~ zjwarte sjpin inne kelder.
- haorsjpang** {*haor/sjpang*} (v.) [sjpang] **haar-speld.**
- haort** {*hao:rt*} of **hoort** {*hoo:rt*} (v.) [~e / häörtje {*häö:r/tje*} of heurtje {*heu:r/tje*}] **rek, hor, onderzetter.** - ze höbbe 'n ~ veur 't raam gezat; 'n häörtje (heurtje) ejer; de flaaj op ein häörtje (heurtje) ligke.
- ¹**haos** {*hao:s*} (m.) [haoze {*hao:/ze*} / häöske {*häös/ke*}] [verg. D. Hose] **kous.** - zich de haoze aandoon; de wichter de häöskes aandoon; 'ne gesjtrikde ~; 't is in de haoze gesjao-te (*het is er niet van gekomen*).
- ²**haos** {*haos*} (m.) [geen mv.] [N. haast; D. Hast] **haast.** - versjrikkelikke ~ höbbe; det duit gènne ~; in alle ~ leet d'r det ligke.
- ³**haos** {*haos*} of **has** {*ha:s*} (bw.) [N. haast] **haast, bijna.** - 't is ~ Paose; 't is ~ tied; ich haaj 't ~ vergaete; det is ~ neet te gluive.
- häös** {*häös*}, ook **häöskes** {*häös/kes*} (bw.) [**häözer** {*häözer*}] 1. **zacht, gedempt, zachtjes.** - drej dae radio èns get häözer! 2. **langzaam, kalmpjes, op zijn gemak.** - dae duit det heel häöske.
- häoste** {*häös/te*} (ww.zw. 7c) **haasten, tot haast aanzetten.** - doe mós mich neet zo ~. // **zich ~: zich haasten** (verg. **zich sjpoje**). - ich mós mich danig ~ óm op tied te kómme; ich häösde mich nao baove.
- häöstig** {*häös/tich*} (bn., bw.) [<~e, ~e, ~] **haastig.** - dae maak altied 'ne ~e indrök.
- haoveneer** {*hao:/ve/'neer*} (m.) [¹s / ~ke] **hovenier, tuinman.**
- hap** {*ha:p*} (m.) [~pe / hepke {*he:p/ke*}] **hap.** - 'ne ~ in ein bóttram doon; 'n hepke pap; 'n lekker hepke; de ganse hap zoot inne friet-kraom (*het hele gezelschap*).
- hapere** {*haa:/pe/re*} (ww.zw. 1) [N. haperen; D. hapern] **haperen.** - dao haperde heel get aan; de moter hapert; det hapert d'r nag mer aan!
- happe** {*ha:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **happen.** - in ein sjtök flaaj ~; 'n flink sjtök oet ein bóttram ~; de hóndj hapde nao 't wich; [*kindertaal eten*. - 't kiendje móit noe gaon ~.
- happetig** {*ha:(p)/pe/tich*} of **heppetig** {*he:(p)/pe/tich*} (bn.) [<~e, ~e, ~] **happig, begerig, gretig, gesteld op.** - dao böñ ich neet erg ~ op.
- hapsjer** {*ha:p/sjer*} (m.) [~re] **inhaling persoon, vrek, iemand die alles wil hebben.**
- Har** {*har*} (eig.m.) [~ke] **Harrie, Hendrik.**
- hare** {*haa:/re*} (ww.zw. 1) [N. haren; D. haaren] (een zeis) **haren, scherpen.** - de zaeg ~.
- Harie** {*haa:/riē*} (eig.m.) [~ke] **Hendrik.**
- harinkele** {*haa/ri:ng/ke/le*} (ww.zw. 1) **zich ~: zijn enkels open stoten** (met de klompen). - kiek oet des se dich neet harinkels.
- hark** {*ha:rk*} of **herk** {*he:rk*} (m.) [~e / herkske {*he:rks/ke*}] (zie **raek**) **hark.** - blajer biej-einraeke mit de ~; 'ne sjtieve ~.
- harke** {*ha:r/ke*} of **herke** {*he:r/ke*} (ww.zw. 5a) (zie **raeke**) **harken.** - de paedjes ~.
- harkedammer** {*ha:r/ke/da(m)/mer*} (m.) [¹s] **stuntel, klungelaar, prutser.**
- harmenie** {*ha:r/me/'niē(j)*} [ook **hermenie** {*he:r/me/'niē(j)*}] (v.) [~je / hermenieke {*he:r/me/'niē/ke*}] **harmonie, blaasorkest.** - biej de ~ zin; de ~ bleus biej de persessie; 'n zate hermenie.
- harmeniekónzaer** {*ha:r/me/'niē(j)/kó:n/zèèr}*

harmeniezaal

- (o.) [kónzaer] **harmonieconcert**.
- harmeniezaal** {ha:r/me/'nîê(j)/zaal} (v.) [¹zaal]
harmoniezaal. - vreuger haaj Zjwame 'ne ~.
- Harrie** {ha(r)/*rîê of 'ha(r)/rîê} (eig.m.) [-ke {ha(r)/*rîê/ke}] **Hendrik**.
- harsjtikke** {ha:r/sjti:(k)/ke} (bw.) (N.) (zie **hersjtikke, hersjterre hartstikke**). - 't woor dao ~ werm; hae is ~ gek.
- has** {ha:s}, zie ³**haos**.
- hasemaeker** {haa:/se/mèè:/ker} (m.) [~s] **op-schepper, snoever, grootspreker**.
- hasenoot** {haa:/se/noo:t} (v.) [noot] **hazel-noot** (*Corylus avellana*).
- hasje** {ha:/sje} (ww.zw. 3d) [D. haschen] **pakken, grijpen**. - hae hasjde zich ei keukske mit; hiej is nieks te ~ (*hier valt niets te halen*).
- haspele** {ha:s/pe/le} (ww.zw. 1) **haspelen, stuntelen**. - waat zits se weer te ~ mit diej dräöj.
- hassesmerante** {ha:(s)/ses/me/'ra:n/te} (ook **jassesmerante** {ja:(s)/ses/me/'ra:n/te} (tsw.) (een uitroep van verbazing of ergernis, ontstaan uit het combineren van de namen Jezus en Maria) (verg. **merante**) **mijn hemel!**
- hate** {haa:/te} (ww.zw. 7a) [N. haten; D. hassen] **haten**. - ze haat häore miens al jaore; ich haat 't det ze ederskeer hiejhaer kómme.
- hatelik** {haa:/te/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **hatelijk**. - 'n ~ke opmerking; doot neet zó ~!
- hauw** {hauw of haw} (v.) [~e] **kafnaald** (aan een aar). - nao 't dorse haaj d'r zien zök vól mit ~e.
- have** {haa:/ve} (v.) [~s / haeveske {hèè:/ves/-ke}] [N. haven; D. Hafen] **haven**.
- haver** {haa:/ver} (v.) [geen mv.] [N. haver; D. Hafer] **haver** (*Avena sativa*). - det paerd krieg meer sjlaeg es ~ (wordt slecht verzorgd).
- haveremael** {haa:/ve/re/'mèèl} (o.) [mael] **havermeel**.
- haveresjtreu** {haa/ve/re/'sjtreu} (o.) [sjtreu] **haverstro**.
- haverkis** {haa:/ver/ki:s} (v.) [kis] **haverkist**. - drop aaflege wie 'ne boek oppe ~ (*er als de kippen bij zijn*); dae zit d'rop es de boek oppe ~ (*die kan geen cent missen*).
- havermout** {haa:/ver/'mou:t} (m.) [geen mv.] **havermout**.
- havermoutepap** {haa:/ver/mou:/te/'pa:p} (v.) **havermoutpap**.
- hazegerf** {'haa:ze/gerf} (m.) **duizendblad** (*Achillea millefolium*).
- hazekeutel** {haa:/ze/keu:/tel} (m.) [keutel] **hazendrek**. - jaegers zeen edere ~ drek ligke.
- hazekoet** {haa:/ze/kôê:t} (v.) [~koet] **hazenleger**.
- hazepaeper** {haa:/ze/pèè:/per} (m.) [paeper] **hazenpeper**.
- hechte** {'he:ch/te} (ww.zw. 7c) **hechten**. - 'n wónj ~; zien goodkeuring örges aan ~; zich aan emes ~.
- hechting** {'he:ch/ting} (v.) [~e / ~ske] **hechting**. - de ~e kónne d'r nao twee waeke oet.
- ¹**heel** {heel} [N. heel] 1. (bn.) [hele, ~ of hele, ~] **heel, intact, gaaf** (N.) (zie **alik, gans**). - dao bleef gèn roet meer ~; **heel, geheel, volledig**. - de hele daag; de ~ waek; 't ~ jaor door; de hele tied; 'n ~ (of hele) verangering; ~ volkssjtamme wore dropaaf gekómme; 'n ~ del (een hele boel); det is ~ get; ze is al 'n ~ dame! 2. (bw.) [ook **hele** {hee/l}] **heel, zeer, erg**. - ~ väöl luuj; det is ~ erg; 'ne ~ (of hele) grote kelder; 'n ~ klein bietje; ze höbbe ~ get gedrönke.
- ²**heel** {heel}, zie ¹**haje**.
- heemkunde** {hee:m/ku:n/de} (v.) (N.) **heemkunde**. - de Milieu- en Heemkundevereniging.
- heep** {heep} (v.) [hepe / ~ke] [D. Hieber] **hakmes, kapmes**. - hout kleinmake mit de ~; de ~ is bót; zó bót wie ein ~; ein gezich wie ein ~ (een nors gezicht); die zin mit de ~ gemaak (uit grof hout gesneden); det is 'n ~ (een kenau).
- heer** {heer} (m.) [here {hee:re} / ~ke] [N. heer, D. Herr] **heer**. - Ós Leven Heer (zie **Leve-heer**); ós Heer; de ~ Jansen; 'ne deftige ~; zich wie 'ne ~ gedrage; 'n mès mit drie here; dames en here; mienne aje ~; doe waers al eine hele ~!; ~! ~!, wat ein ómsjtenj (*lieve hemel!*); ~ in d'n hemel!, ~ in D'n Haag! (*lieve hemel!*); 'ne ~ in 't verkeer.
- heerboer** {heer/bôê:r} (m.) [boer] **hereboer**.
- heerlik** {heer/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] (N.) (zie **lekker, fein, sjoon**) **heerlijk**. - 't aete woor ~; 'n ~ke fekansie; v'r höbbe dao ~ gesjlaope.
- heerlijkheid** {heer/lik/(h)ei:t} (v.) [heerlikhede {heer/lik/(h)ee:/de}] **heerlijkheid**. - proemeflaaj en anger heerlikhede; de ~ Asselt.
- heeroom** {hee/room} (m.) [heeromes {hee-roo:/mes}] **heeroom**. - in eder femielie haje

- ze vreuger waal eine ~.
- heerse** {*'hee:/r/se*} (ww.zw. 6) [N. heersen; D. herschen] **heersen**. - de griep heersde doe.
- hees** {*hees*} (m.) [~te / ~ke] 1. **knieholte**. - emes in de ~ sjtote. 2. **hielstuk** van een varken, **varkenspootje** [D. Eisbein]. - ertesoep mit 'ne ~.
- heet** {*'heet*}, zie **heite**.
- hègkemöske** {*'hè(G)/Ge/mö:s/ke*}, zie **hègkesjeuterke**.
- hègkesjeer** {*'hè:(G)/Ge/sjeer*}, zie **hèksjeer**.
- hègkesjeuterke** {*'hè:(G)/Ge/sjeut/er/ke*} of **hègkemöske** {*'hè(G)/Ge/mö:s/ke*} (o.) [~s] **heggenmus** (*Prunella modularis*).
- heh** {*'heh*} (tsw.) **hè!** of **hè?, nou!, nietwaar?**. - ~, det höbbe v'r gad!; doe kumps toch, jao ~?
- heibel** {*'hei:/bel*} (m.) **ruzie**. - ze haje weer èns ~ óngerein; **herrie**, **lawaai**. - ze maakde-n- 'ne houp ~.
- heibele** {*'hei:/be/le*} (ww.zw. 1) **ruzie maken**. - oppe sjpeelplaats wore ze weer aan 't ~.
- ¹**heij** {*'heij*} (v.) [~e / ~ke] [N. hei(de) / D. Heide] **heide**, **hei** (zowel de plant, *Calluna vulgaris*, als het landschap). - de ~ is aan 't bleuje; 'n flink sjtök ~; ~, dao make ze bes-seme van.
- ²**heij** {*'heij*} (tsw.) (om de aandacht te wekken) **hé!**! - ~, kóm doe èns hiej!; ~, kiek oet!; ~, waat raar!
- heije** {*'hei/je*} (bn.) **van hei**. - 'ne ~ bessem (verg. **sjtroebbel**).
- heijig** {*'hei/jich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **heiig**. - ~ waer; tizzemorge woor 't erg ~.
- heijmeijer** {*'heij/me(j)/jer*} (m.) [meijer] **plag-genmaaier**. - hae it (of vrit) wie eine ~ (tegenw. ook **huijmeijer**) (hij schrokt); wirke wie eine ~ (ploeteren, hard werken).
- heijvink** {*'heij/vi:nk*} (v.) [vink] **kneu** (*Carduelis cannabina*).
- heijzich** {*'heij/zi:ch*} (v.) [zich] **heizicht** (om hei te snijden).
- ¹**heil** {*'hei:l*} (predicatief bn.) **genezen**. - die wónj is nag neet ~.
- ²**heil** {*'hei:l*} (o.) [geen mv.] **heil**. - väöl ~ en zaengel; ich zeen d'r gèn ~ in.
- heile** {*'hei:/le*} (ww.zw. 1) [N. helen; D. heilen] **helen**, **genezen**. - daen dokter kan dich me-sjien ~; die wónj wilt mer neet ~; heile heile wenske (*gezegd tegen kinderen bij het strelen over een plek waar ze zich bezeerd hebben*).
- heilig** {*'hei:/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. heilig; D. heilig] **heilig**. - de
- Heilige Geis; de Heilige Femielie; 't Heilig Hart; de Heilige Antonius; ~ verklaord waere; op 't ~ oug (*met het oog geschat*); nieks woor ~ veur dem; 't waer is nag ~, vergeleke mit gister; ich höb mich det ~ veurgenaome.
-

heit

heesheid, schorheid.

heit {hei:t} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. heet; D. heiße] **heet.** - ~ water; de kóffie is nag erg ~; 'ne ~e zomer; op 't ~s van de daag; ~ aanveule van de koors; ich höb 't ~; dae nassie sjmaak erg ~; ~ van de naolj; op ~e kaole zitte.

heite {hei:/te} (ww.st. 24) [N. heten; D. heißen] **heten.** - hae hét Sjeng; det dink hét 'n heep; wie hét die bloom?; 't hét det d'r morge kump.

1hèk {hè:k} (v.) [hègke {hè:(G)/Ge} / ~ske] [N. heg; D. Hecke] **heg, haag.** - 'n leguuster~; de ~ sjaere; hae woor ram aanne ~ (doodop).

2hèk {hè:k} (o.) [-ke / ~ske] [N. hek] **hek.** - örges ein ~ ómhaer zitte; euver ein ~ klumme; doot 't ~ske efkes toe.

heks {he:ks} (v.) [~e / ~ke] [N. heks; D. Hexe] **heks.** - de ~e oet de sjprookjes; wo woont die aaj ~?; lillikke ~des se bös!; dae llop wie 'n ~ die 't gaat brandj.

hekse {he:k/se} (ww.zw. 6) **heksen.** - ich kan neet ~!

heksekaetel {he:k/se/kè:/tel} (m.) [kaetel] **heksenketel.** - det woor dao eine ~!

heksel {he:k/sel} (o.) [geen mv.] **haksel** (spec. van stro; het werd onder de haver gemengd als paardenvoer).

heksele {he:k/se/le} (ww.zw. 1) **fijnhakken.** - 't sjtreu ~.

hekselkis {he:k/sel/ki:s} (v.) [kis] **hakselkist** (voorraadkist voor tarwekaf en haksel).

hekselmesjen {he:k/sel/me/sjiē:n} (o.) [mesjen] **hakselmachine.**

hekseriej {he:k/se/rîē(j)} (v.) [~e] **hekserij.** - 't is ~ wie d'r det klaorgesjpeeld haet.

heksesjeut {he:k/se/sjeut} (m.) [sjeut] **spit** (in de rug) (verg. **kremer**).

hèksjeer {hè:k/sjeer}, ook **hègkesjeer** {hè:(G)/Ge/sjeer} (v.) [sjeer] **hegschaar, heggenschaar.**

hekske {he:ks/ke}, zie **1.hak; heks.**

hektaar {he:k/'taar} (v.) [hektare] **hectare.** - 'n ~ grónđi.

hel {he:l} (bn.) [~le {he:l/le}, ~ {hel}, ~ {he:l} / ~der {hel/der} of ~ler {he:l/ler}; ~s(te) {hels/(te)}] **hard.** - hae veel op de ~ floer; 't ies is al ~ genóg; 'n ~ bëd; 'ne ~le appell; 'n ~ keukske; 'n ~gekaok eij; 'ne ~le bessem; hae haet 'ne ~le kop; 't vruus ~; hae ging ~ achteroet; ze höbbe 'nen ~le sjlaag te verwirke gekrege; ze maakde-n-'ne ~le tied door;

~le windj; dae ~le bal woor neet te sjtoppe; 'n ~ geluid; 't orkesje sjpeelde erg ~; 'n ~ sjtum höbbe; dao waerde ~ gewirk; kan dae wage neet get helder (of heller) vare?; 't is ~ neutdig.

hèl {hèl} (v.) **hel.** - zorg des se later neet in de ~ kumps; de ~ en 't vaggevuur; doe kieks of se de ~ aangeblaoze höbs (*je ziet rood van de inspanning, je bent buiten adem*); hae ging door 'n ~.

held {he:lt} (m.) [~e / ~je] [N. held; D. Held] **held.** - waat 'ne ~ bös doe!; dao hoofs se gènnen ~ veur te zin; hae is 'ne ~ op zök.

1helder {hel/der}, zie **hel.**

2helder {hel/der} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] (N.) (zie **klaor**) **helder.** - 'n ~ sjter; de maon sjient ~; ~ water; 'n ~ versjstandj; hae haaj 'n ~ moment; ~ naodinke.

1hele {hee/le}, zie **1.heel.**

2hele {hee:/le}, zie **1.haje.**

hèlf {hèlf} (v.) [~te] **helft.** - de ~ van veer is twee; ich wojoj det ich de ~ van zie geldj haaj; det is veur de ~ gelaoge.

hèlfte {hèlf/te} (ww.zw. 7c) **halveren, in twee helften verdelen.** - de sjlechter hèlfde 't verke.

Helpje {he:/je} (o.) **Helden.**

helke {hel/ke}, zie **hal.**

helligheid {he(l)/lich/(h)ei:t} (v.) **hardheid.**

helm {he:lm} (m.) [~e / ~ke] [N. helm; D. Helm] **helm.**

hel-op {he:(l)/'lop} (bw.) **hardop.** - ich dörf 't bienao neet ~ te zègke.

help {he:lp} (v.) [~e / ~ke] **bretel.** - 'n bóks mit ~e; **schouderband.** - 'ne sjolk mit ~e; ein haemp mit ~kes.

helpe {he:/pe} (ww.st. 12) [N. helpen; D. helfen] **helpen.** - die erm luuj mótté gehólpe waere; help mich èns mit mie hoeswerk; emes get ~ drage; taenge die krankheid hulp nieks.

hels {hels}, zie **hals.**

1hèls {hèls} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **hels.** - ~e pien höbbe; **hels, woedend.** - dao woor d'r ~ euver; **verzot, dol, wild** (op iets). - dao woor d'r ~ op.

2hèls {hèls} zie **1.haje.**

helske {he:ls/ke}, zie **hals.**

hèlt {hèlt}, zie **1.haje.**

hem {hem} (pers.vnw., verbogen vorm van **hae**) [alleen met nadruk; verg. **'m**] **hem.** - ich höb ~ dao neet gezeen; det is veur ~.

hemel {hee:/mel} (m.) [~s / ~ke / verb. vorm

~s] [N. hemel; D. Himmel] **hemel**. - 'ne blauwe ~; de sjterre sjtaon aan de ~; es de ~ invèlt, valle alle mösse dood (*maak je niet te veel zorgen bij voorbaat*); later kómme v'r allemaal in de ~; ze haet zich de ~ verdeend; in 's ~s naam; veer mansluuj droge de ~ inne persessie (*baldakijn*); 't ~ke van de weeg woor van blauw sjtòf. // de ~ van eine klómp (*het gewelfde deel boven de voet*).

hemelpórt {*hee:/mel/pó:rt*} (v.) [pórt] **hemelpoort**.

hemelsbreid {*hee:/melz/brei:t*} (bw.) **hemelsbreed**. - det is hiej ~ twee kilomaeter vanaaf.

Hemelvaart {*hee:/mel/vaa:rt*} (v.) **Hemelvaart**. - 's Heren ~.

Hemelvaartsdaag {*hee:/mel/vaa:rtz/'daa:ch*} (m.) **Hemelvaartsdag**.

Hèn {*hèn*} (eig.m.) [~ke] **Hendrik**.

Hènd {*hè:nt*} (eig.m.) [~je] **Hendrik, Henk**.

hendje {*henj/tje*}, zie **handj**.

Hèndrik {*hè:n/drik*} (eig.m.) **Hendrik**. - sjtol-sen ~ (*wilgenroosje, Epilobium angustifolium*)

henger {*he/nger*} (m.) [~s / ~ke] **hanger**. - de kleijer oppe ~ hange; 'n ~ke óm de hals höbbe.

henj {*henj*}, zie **handj**.

henjig {*he/njich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **handig**. - 'n ~ dingske; det haet d'r heel ~ opgelos.

Hènke {*hèn/ke*}, zie **Hein**.

Hennes {*he(n)/nes*} (eig.m.) [> Henneske, zie **Hannes**] **Hans, Johannes**.

¹**hens** {*hens*} (voetbalterm) **hands**.

²**Hens** {*hens*}, zie **Hennes, Hannes**.

heppetig {*he:(p)/pe/tich*}, zie **happetig**.

herbenumme {*her/be/nu(m)/me*} of **herbenume** {*her/be/neu/me*} (ww.zw.) [¹numme, neume] (N.) **herbenoemen**.

herder {*her/der*} (m.) [~s / ~ke] (N.) (zie **sjeper**) **herder**. - de ~s bije 't kribke.

herdershónđj {*her/der/s(h)ó:njtj*} (m.) [hónđj] **herdershond**.

herdinke {*her/'di:ng/ke*} (ww.onr.) [dinke] **herdenken**. - de doje ~.

herdrök {*her/drö:k*} (m.) [~ke] **herdruk**. - det book is aan eine ~ toe.

heremetied {*hee/re/me/tiê:t*} (tsw.) **heremijntijd!**

herfs {*herfs*} of **hèrfs** {*hèrfs*} (m.) [~te] [N. herfst; D. Herbst] **herfst**.

herfsfekansie {*herfs/fe/ka:n/siê*} of **hèrfsfekansie** {*hèrfs/fe/ka:n/siê*} (v.) [fekansie]

herfstvakantie.

herfsshaan {*'herfs/haan*} of **hèrfshaan** {*'hèrfs/haan*} (m.) [haan] **puber, opgeschooten jongen**.

herhaole {*her/'hao:/le*} (ww.zw.) [haole] **herhalen**. - det hoof ich neet meer te ~; ein sjtòk ~.

herhaoling {*her/'hao:/ling*} (v.) [~e] **herhaaling**. - hiej volg 'n ~ van 't berich; ein sjtòk mit väöl ~e.

herindeiling {*her/(r)in/dei:/ling*} (v.) [indeiling] **herindeling**.

hering {*hee:/ring*} (m.) [~e / ~ske] [N. haring; D. Hering] **haring** (*Clupea harengus*). - zoere ~; nuje ~; de ~e van de tent.

heringsjèlle {*hee:/ring/sjè(l)/le*} (ww.zw.) [sjèlle] **haring eten** (op Aswoensdag).

herk {*he:rk*}, zie **hark**.

herke {*he:r/ke*}, zie **harke**.

Hèrkebós {*hè:/ke/bó:s*} (o.) **Herkenbosch**.

herkriege {*her/kriê:/ge*} (ww.st.) [kriege], **zich ~, herstellen, opknappen**. - 't zal maondje doere eer d'r zich weer herkrege haet.

herkske {*he:rks/ke*}, zie **hark**.

Herm {*herm*} (eig.m.) [~ke] **Hermanus, Herman**.

hermenie {*he:/me/'niê(j)*}, zie **harmenie**.

herre {*he(r)/re*} (v.mv.) [N. hersenen; D. Hirn] **hersen**. - emes de ~ insjlaon; de ~ van ein verke.

herrie {*he(r)/riê*} (v.) [geen mv.] **ruzie**. - die höbbe ~ óngerein; **herrie, lawaai**. - maak èns neet zóvääl ~!

herriesjöpper {*he(r)/riê/sjö:(p)/per*} (m.) [~s / ~ke] (N.) **herrieschopper**.

hers {*he:rs*} (m.) [~te / ~ke] (gebraden) **speklap**. - 'ne ~ mit ein krappe zjwaars.

herses {*he:r/ses*} of **hersene** {*he:r/se/ne*} (v.mv.) (N.) (zie **herre**) **hersen**, **hersens**. - emes de ~ insjlaon; dao móos se ~ veur höbbe; gebroek dien ~!

hersjtèl {*her/'sjtèl*} (o.) [geen mv.] (N.) **herstel**. - mit zien ~ zin nag waeke gemeudj.

hersjtèlle {*her/'sjtè(l)/le*} (ww.zw. 1) (N.) **herstellen**. - 'n fout ~; hae hersjtèlt zich erg flot nao zien griep.

hersjterre {*he:r/sjte(r)/re*} of **hersjtkike** {*he:r/sjti:(k)/ke*} (bw.) **hartstikke**. - 't woord dao ~ duuster; doe bös ~ gek.

hert {*he:rt*} (o.) [~e / ~je] [N. hert; D. Hirsch] **hert**, spec. **ree** (*Capreolus capreolus*). - kiek,

hert

dao llop ein ~ euver de paad (*een ree*).

2hert {*he:rt*} (o.) [~e; verb. vorm ~e / ~je] [N.] hart; D. Herz] **hart**. - 't aan 't ~ höbbe; aan zien ~ geopereerd waere; det is good veur 't ~; höb 't ~ neet óm te laat te kómme!; emes get op 't ~ drökke; det mótt mich van 't ~; 't geit mich aan 't ~; ~je, waat moogs se? (*gezegd bij uiterste inspanning*); ~ höbbe veur de zaak; zich euver 't ~ sjtriuke; van ganser ~e; van ~e perfiesiat. // zie **1herte**.

1herte {*he:r/te*} (o.mv.) **harten** (in het kaartspel). - ~ troef make; ~ sjpele; ~boer, ~vrouw, ~twee.

2Herte {*he:r/te*} (o.) **Herten** (gemeente Roermond).

hertelik {*he:r/te/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **hartelijk**. - 'ne ~ke miens, 'n ~ miens; de ~ke groette doon; 'n ~ke óntvangs; g'r zit ~ oetgeneudj; 'ne ~ke sjmaak; die soep woor erg ~, 'n ~ hepké.

hertgrónjig {*he:rt/'chró/njich*} of **hertgrunjig** {*he:rt/'chru/njich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **hartgrondig**.

hertig {*her/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **hartig**. - 'n ~ gesjprek mit emes höbbe.

hervel {*he:r/vel*}, zie **ervel**.

herzeen {*her/zee:n*} (ww.st.) [zeen] (N.) **herzien**. - ze móste häöö meining ~.

het {*he:t*} 1. (bep. lidw.o.enk.; alleen met nadruk; zie 't) **het**. - ich höb dao ~ antjawaord op gevónje; ~ bëste middel is sjlaope; det is je van ~ (*het beste van het beste*). 2. (pers. vnuw. o. enk.; alleen met nadruk, zie 't) **het**. - (spec. ter aanduiding van vrouwelijke personen) **zij**: ~ haet det natuurlik weer neet gedaon!

hèt {*hè:t*}, zie **heite**.

hete {*hee/te*}, zie **heite**.

1hèts {*hè:ts*} (v.) [geen mv.] [N. hitte; D. Hitze] **hitte**. - de ~ van ein vuur; in die ~ gaon ich neet nao boete.

2hèts {*hè:ts*}, zie **heite**.

heid {*heut*}, zie **hood**.

heugde {*heug/de*} en **heugte** {*heuch/te*} (v.) **hoogte, verhoging**. - det buske lik op ein ~ tösse de veljer; emes op de ~ bringe; op de ~ zin; ich krieg dao gën ~ van.

1heuge {*heu/ge*} (ww.zw. 5a) 1. **hoger maken, ophogen, de prijs opdrijven, het bod hoger maken**. - nemes heugde meer. 2. **hoogjassen** (een bepaald kaartspel, verwant aan klaver-

jassen). - nao de homes zote ze altied te ~ of te kruitse.

2heuge {*heu/ge*} (ww.zw. 5a) **heugen**. - det zal 'm nag lang ~.

heugs(te) {*heu:chs/(te)*}, zie **hoog**.

heugsel {*heuch/sel*} (o.) [~s] **hoogsel** (schot dat boven op de zijwand of achterwand van een kar wordt aangebracht om de laadruimte te vergroten). - ~s oppe ker zitte óm krótte te kónne laje.

heugstes {*heuchs/tes*} (bw.) **hoogstens**. - det is ~ vief euro waerd.

heugte {*heuch/te*}, zie **heugde**.

heuj {*heuj*}, zie **hood**.

heuk, heukske {*heuk(s/ke)*}, zie **hook**.

heunke {*heun/ke*}, zie **hoon**.

heup {*heu:p*}, ook **häöp** {*häö:p*} (v.) [~e / ~ke] [N. heup; D. Hüfte] **heup**. - ze haet häör ~ gebraoke; 't oppe ~e kriege.

heurapperaat {*heu/ra:(p)/pe/raat*} (o.) [apperaat] **hoorapparaat**.

heure {*heu/re*} (ww.zw. 1) [N. horen; D. hören] 1. **horen**. - ze heurt sjleich; dao woor nieks te ~; ich heurde eine knal; ich heur ze kalle; det heur ich gaer; ich heur det d'r krank is; g'r heurt nag van mich; doe kriëgs nag waal get te ~; nae heur, dao is nieks van aan!; waem neet ~ wilt, dae mótt mer veule.

2. **horen, behoren**. - det heurt biej 't servies; det heurt hiej neet toes; dae sjtool heurt hiej neet te sjtaon. 3. **zich ~, gepast zijn, passen, betamen, netjes zijn**. - det heurt zich neet!; wie 't zich heurt.

heursjpel {*heur/sjpel*} (o.) [heursjpele {*heur/sjpee/le*}] **hoorspel**. - veur loesterde altied nao 't ~ van Paul Vlaanderen oppe radio.

heurtje {*heu:r/tje*}, zie **haort**.

heurzitting {*heur/zi:(t)/ting*} (v.) [~e] (N.) **hoorzitting**.

heuske {*heus/ke*}, zie **hoos**.

heuvel {*heu:/vel*} (m.) (N.) **heuvel**.

heuvele {*heu:/ve/le*} (ww.zw. 1) **zich ~: heuvels vormen, heuvelig worden**. - nao 't zuide toe begint 't landj zich te ~. // zie **hevele**.

heuvelechtig {*heu:/ve/le:ch/tich*} (bn.) [~e, ~] **heuvelachtig**.

heuvelig {*heu:/ve/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] (N.) **heuvelig**.

hevele {*hee:/ve/le*} (ww.zw. 1) 1. (N.) **hevelen**. 2. **zich ~ (ook zich heuvele): zich verheffen, opstaan**. - alleij, hevel (of heuvel) dich èns!

hevelpómp {*'hee:/vel/pó:mp*} (v.) [pómp] (N.)
hevelpomp.

hich {*hi:ch*} (o.) [~ter / ~ske] (N. hecht) **heft,**
hecht (van een mes).

hiege {*'hié:/ge*} (ww.zw. 5a) **hijgen.**

hiej {*'hié:j*} (bw.) [N. hier; D. hier] **hier.** - ~
wone v'r; blief ~!; ~ is 't good aete; ~ en dao
vèlt d'r nag get raengel; dae is neet van ~;
van ~ aaf is 't nag twee kilomaeter; den
kumps se ~ haer; kóm èns ~!; g'r höbt ~ nieks
te make; waat mótt dae ~?; ~ höbbé v'r ein erg
sjlum jungske; ~ höbs se 'ne gölje; 't zit mich
toet ~; doe höbs 't ~! (*je bent niet goed snik!*
[met een gebaar naar het voorhoofd]); (*in
verbinding met vz.*) (zie hiejaan, hiebjie,
hiejveur, enz.) ~ zits se aan vas; ~ is nieks
meer aan te doon; ~ lik sjtreu achter; ich kan
~ neet mit wirke; ~ betaals se te väöl veur; ~
geit 't óm.

hiejaaf {*'hié:j/'aaf*} (bw.) **van ~:** **hievandaan.**

hiejaan {*'hié:j/'aa:n* of *'hié:j/'aan*} (bw.) **hier-**
aan.

hiejachter {*'hié:/'ja:ch/ter*} (bw.) **hierachter.**

hiejbaove {*'hié:j/'bao:/ve*} (bw.) **hierboven.** - ~
in de hemel zeen ze waas se duis.

hiejbjiej {*'hié:j/'bié:j*} (bw.) **hierbij.** - ~ sjikke
v'r dich ós bëste winse; v'r laote 't ~.

hiejdoor {*'hié:j/'doo:r*} (bw.) **hierdoor.** - ~
kump 't.

hiejeuver {*'hié:/'jeu:/ver*} (bw.) **hierover.** - ~ is
genög gezag; waem geit ~?

hiejhaer {*'hié:j/'hèé:r*} (bw.) **hierheen.**

hiejin {*'hié:/'jin*} (bw.) **hierin.**

hiejmit {*'hié:j/'mi:t*} (bw.) **hiermee.** - ich sjlaon
'm ~ op zienne kop; ~ verklaor ich de verga-
dering veur geäöpend.

hiejnao {*'hié:j/'nao*} (bw.) **hierna.**

hiejnaeve {*'hié:j/'nèè:ve*} (bw.) **hiernaast.** - ~
höbbe ze morge fees.

hiejjoet {*'hié:/'jöé:t*} (bw.) **hieruit.** - ~ kóns se
det aafleije.

hiejónger {*'hié:/'jö:/nger*} (bw.) **hieronder.**

hiejop {*'hié:/jo:p*} (bw.) **hierop.**

hiejopaan {*'hié:/jo:(b)'/baan*} (bw.) **hierheen.-**
es g'r uch vervaelt, kómt den mer ~.

hiejtosse {*'hié:j/'tö:(s)/se*} (bw.) **hiertussen.**

hiejvan {*'hié:j/'van*} (bw.) **hervan.**

hiejvanaaf {*'hié:j/va(n)'/naaf*} (bw.) **hervan-**
daan. - ~ kóns se det good zeen.

hiejveur {*'hié:j/'veu:r*} (bw.) **hiervoor.**

hemmele {*'hie(m)/me/le*} (ww.zw. 1) [N.
hemelen; D. himmeln] **hemelen, sterven.** -
opa is ónverwachts gehiemmeld.

hierobbes {*'hié:/ro(b)/bes*} of **hierop** {*'hié/-*
'ro:p} (bw.) **hierheen, deze kant op.**

Hil {*hil*} (eig.v.) [-ke] **Mathilde.**

Hilda {*'hi:l/daa*} (eig.v.) **Mathilde.**

hillekoptaer {*hi(l)/le/kop/tèèr*} (m.) [~s]
helikopter.

hingel {*'hi/ngel*} (m.) [~s / ~ke] [D. Henkel]
hengsel (bijv. van een waterketel).

hingele {*'hi/nge/le*} (ww.zw. 1) **hengelen** naar
iets. - hae hingelde nao ein kómplementje;
verveeld staan te wachten, rondhangen. -
waat sjtaot g'r dao te ~!

hings {*hings*} (m.) [~te / ~ke] [N. hengst; D.
Hengst] **hengst.**

hings {*hings*}, zie **hange.**

hingsel {*'hing/sel*} (o.) [~s / ~ke] [N. hengsel]
hengsel.

hingste {*hings/te*} (ww.zw. 7c) **hengsten.** - óm
hóngerd kilo ómhoog te kriege móss se danig ~.

hingstig {*'hing/stich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **heng-**
stig, tochtig (van merries).

hinjer {*'hi/njer*} (m.) [geen mv.] **hinder.** - väöl
~ van get höbbe.

hinjere {*'hi/nje/re*} (ww.zw. 1) [N. hinderen; D.
hindern] **hinderen.** - ze hinjerde mich biej 't
euversjaeke; die kleur hinjert mich.

hinjerlik {*'hi/njer/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~]
hinderlijk.

hink {*hingk*}, zie **hange.**

hinke {*'hi:ng/ke*} (ww.zw. 5a) **hinken.** - mit
zienne lame poot kós d'r allein mer get ~. //
ook = **hinkele.**

hinkele

hinkele {hi:ng/ke/le} (ww.zw. 1) **hinkelen** (kinderspel, waarbij op één been van stoep tegel naar stoep tegel of van het ene naar het andere met krijt op de grond getekende vak gesprongen wordt).

hinkelperk {hi:ng/kel/pe:rk}, zie **hinkperk**.

hinkeman {hi:ng/ke/ma:n} (m.) **gamel** (houder met twee eetketeltjes voor soep en aardappelen, om mee te nemen naar het veld).

hinkperk {hi:ngk/pe:rk} of **hinkelperk** {hi:ng/kel/pe:rk} (o.) [perk] **hinkelbaan** (met krijt op de grond getekende vakken voor het hinkspel).

ho {hoo} (tsw.) **ho!** - hae woer waal sjlum, mer lere? ~ mer!

höbbe {hö(b)/be} (ww.onr. 33) [N. hebben; D. haben] **hebben.** (hulpww.) ich höb gewach op dich; hae haet gènne tied gad; hae haaj 't mich versjpraoke; det höbs se aan dichzelf te danke; hae haaj det baeter neet könne zègke; (zelfst. ww.) ich höb 'ne nuje hood; ze höbbe zeve kinjer; det hoes haet 'n Frans daak; hae haaj dao gènne tied veur; v'r höbbe vandaag vriej; dao höbs se-n-'m weer!; det höbs se d'rvan!; wat höbs se dao noe aan?; wo haet d'r 't eigelik euver?; ze höbbe zich duchtig gad (*geslagen*).

höd {hö:t} (o.) (zie **hödje**) [N. hoofd; D. Haupt] **hoofd, kop.** - (vrijwel alleen in:) sjtóm ~ des se bös!

höddele {hö(d)/de/le} (ww.zw. 1) **sukkelen, problemen hebben.** - ze höddelde al jaore mit häör gezöndjheid; **aanrotzooien, rommelen.** - ze zitte mer get te ~ mit die pepiere.

hodj, hodje, hodjs {ho:tj, ho:/dje, ho:tjs}, zie **houwe.**

hödje {hö:/tje} (o.) [~s] (verg. **höd kool**). - 'n ~ rood moos (*een rode kool*); doe bös mich 'n ~! (dommerik).

Hoeb {hoe:p} of **Hoebaer** {hoe(b)/bèèr} (eig.m.) **Hubert.**

hoebbel {hoe(b)/bel} (m.) [~e / huubbelke {huu(b)/bel/ke}] [N. hobbel] **hobbel, bobbel.** - d'r zoot 'ne ~ in de mat; euver 'ne ~ sjtruuke.

hoebbeldeboebbel {hoe(b)/bel/de/'boe(b)/bel}, zie **roebbeldeboebbel.**

hoebbele {hoe(b)/be/le} of **hoeppele** {hoe(p)/pe/le} (ww.zw. 1) **hobbelen.** - de ker hoebbelde euver de waeg; de kinjer wore aan 't ~ (*op een hobbelpaard*).

hoebbelig {hoe:(b)/be/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **hobbelig.** - 'ne ~e waeg.

hoebbelpaerd {hoe(b)/bel/pèèrt} of **hoeppelpaerd** {hoe(p)/pel/pèèrt} (o.) [paerd] **hobbelpaard.**

hoebzak {hoe:p/sa:k} (m.) [geen mv.] **kleren als van een hobbezak, slordige kleren.** - wat höbs doe veur 'ne ~ aan!

hoed {höè:t} (v.) [geen mv.] **huid.** - hae woer naat toet op de ~; de ganse ~ jeuk mich.

hoeddele {hoe(d)/de/le} (ww.zw. 1) **1. vreemd gaan.** - dae vent hoeddele mit zien naoberse. **2. onder één hoedje spelen.** - die twee zitte altied te ~.

hoef {höèf} (v.) [hoeve {höè/ve} / huufke {hüuf/ke}] [N. huif; D. Haube] **huif** (van een huifkar).

hoefker {höèf/ker} (v.) [ker] **huifkar.**

hoeke {höè:/ke} (ww.zw. 5a) **zich ~, op de hurken gaan zitten, ineenduiken.** - hoeke dich, anges kries se die plank taenge dienne kop!

hoekke {hoe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **zich ~: zich drukken.** - es de sjóttelé gewasse móste waere, den hoeke ich mich.

hoep {hoe:p} (m.) [~pe] **hop** (vogel) (*Upupa epops*). - sjtinke wie 'nen ~.

hoephap {hoe:p/ha:p} of **hoeppap** {hoe:(p)/pa:p} (m.) [~pe] **hop** (vogel) (*Upupa epops*). - sjtinke wie d'n ~.

hoepla {hoe:/plaa} (tsw.) **hoepla!** - ~ Sintermerte (zie: **Sintermerte**).

hoeppap {hoe:(p)/pa:p}, zie **hoephap.**

hoeppel {hoe:(p)/pel} (v.) [~s] **hoelahoepel.**

1hoeppele {hoe:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) **met de hoelahoepel spelen.** - de maedjes wore aan 't ~.

2hoeppele {hoe(p)/pe/le}, zie **hoebbele.**

hoeppelpaerd {hoe(p)/pel/pèèrt}, zie **hoebelpaerd.**

hoepper {hoe:(p)/per} of **hoeppert** {hoe:(p)/pert} (m.) [geen mv.] **mond, keelgat, in:** waat door de ~ geit, geit ouch door de poepert(t).

hoepperdepoe {hoe(p)/per/de/poe:p} (m.) **schertswoord in het kinderliedje ~ zoot oppe sjtoep en leet d'r eine vlege.**

hoerra {hoe(r)//raa} (tsw.) **hoera!** - hiep hiep ~!

1hoes {hoe:s} (v.) [hoezze {hoe:(z)/ze}] (N.) **hoes.** - de daekes in ein ~ doon.

2hoes {höè:s} (m.) [~te] grote **hooihoop** (nadat het hooi droog geworden is). - 't huij op ~te zitte mit de gaffel.

- ³hoes** {*hôē:s*} (o.) [hoezer {*'hôē:/zer*}, tegenw. ook hoeze {*'hôē:/ze*} / huuske {*'huu:s/ke*} (zie ook **huuske**)] [N. huis; D. Haus] **huis**. - 'n groot ~; 'n deftig ~; 'n klein huuske; in ~ blieve; 't ~ oet gaon; hae is nootj van ~ gewaes; nao ~ gaon; op ~ aan gaon; biej emes väöl aan ~ kómme; 't waert ~ aan ~ bezorg; 't gans ~ woer op de bein; van ~ oet is d'r kattieliek; 't keuninklik ~.
- ⁴hoes** {*hôē:s*} (o.) [hoezer {*'hôē:/zer*} of hoese {*'hôē:/se*}] **huis** (waarin een steel past). - de sjteel in 't ~ sjtaeke; 't ~ van ein sjöp; 't ~ van 'n kogellager.
- hoesbezeuk** {*'hôē:z/be/zeuk*} (o.) [bezeuk] **huisbezoek**. - op ~ gaon.
- hoesbrandjaolie** {*'hôē:z/bra:nj/djao:liē*} (m.) [aolie] **huisbrandolie**.
- hoesdeur** {*'hôē:z/deu:r*} (v.) [deur] **huisdeur**.
- hoeseigeneer** {*'hôē:/zei:/ge/neer*} (m.) [eigeneer] **huiseigenaar**.
- hoeshaadgeldj** {*'hôē:s/(h)aa:t/che:ltj*} (o.) [geldj] **huishoudgeld**.
- ¹**hoeshaje** {*'hôē:s/(h)aa:/je*} (ww.st.) [haje] **huishouden**. - die höbbe hiej aardig hoesgehaje.
- ²**hoeshaje** {*'hôē:s/(h)aa:/je*} (o.) [~s] **huishouden**. - det is veur väöl ~s te duur; henjig gereij veur 't ~.
- hoeshelster** {*'hôē:s/hels/ter*} (v.) [~s] **huis-houdster**.
- hoeskamer** {*'hôē:s/kaa:/mer*} (v.) [kamer] **huis-kamer**.
- hoesmös** {*'hôē:s/mö:s*} (v.) [möß] **huismus**. - 't is ein echte ~.
- hoesnejster** {*'hôē:s/nejs/ter*} (v.) [nejster] **huisnaaister**.
- hoesraod** {*'hôē:s/raot*} (m.) [geen mv.] **huis-raad**.
- hoessjlachting** {*'hôē:(s)/sjla:ch/ting*} (v.) [~e] **huisslacht**.
- hoessjlechter** {*'hôē:(s)/sjle:ch/ter*} (m.) [sjlechter] **huisslachter** (iemand die beroeps-halve bij de mensen thuis kwam slachten).
- hoeszeuking** {*'hôē:(s)/seu/king*} (v.) [~e] **huiszoeking**.
- hoeze** {*'hôē/ze*} (ww.zw. 6) **huizen, wonen**. - ze hoeze al jaore in det klein huuske.
- hoezeblok** {*'hôē:/ze/blo:k*} (m.) [blok] **huiszen-blok**.
- hoezzere** {*hoe(z)'/zee/re*} (ww.zw. 1) **huizen, wonen**. - die hoezzeerde dao mit teen man in det hutje.
- hoffe** {*'hö:(f)/fe*} (ww.zw. 5a) [N. heffen; D. haben] **heffen, opheffen, tillen, beuren**. - det kan ich neet ~; 't glas ~; emes op de taofel ~.
- hogerhandj** {*'hoo/ger/'ha:njtj*} (v.) **hoger-hand**. - die beslissing kump van ~.
- hoj** {*hoj*} (tsw.) (uitroep van vreugde) **hoera!** - ~ ~, v'r höbbe vriej!; hiep ~!; (als groet) **hallo!**
- hojesjpang** {*'hoo/je/sjpang*} (v.) [sjpang] **hoe-den-speld**.
- hojje** {*'ho(j)/je*} (tsw.) (als populaire groet, vooral bij afscheid nemen) **dag!, tot kijk!**
- hok** {*ho:k*} (o.) [~ke / hökske {*'hö:ks/ke*}] **hok**. - 't ~ van de hondj; 'n hoonder~; achter 't hoes höbbe v'r 'n hökske.
- hokke** {*'ho:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (N.) **hokken**. - ze hokde al ei paar jaor veurdet ze ginge trouwe.
- hol** {*hol*} (o.) [~le / hölke {*'hö:l/ke*}] [N. hol; D. Höhle] **hol**. - 't ~ van eine vös; 't hölke van ein moes.
- Hollandj** {*'ho(l)/la:njtj*} (o.) **Holland** (Nederland boven de grote rivieren).
- Hollands** {*'ho(l)/lants*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **Hollands**. - 'n ~e dame; 'n ~ waord; hae gedroog zich nagal ~; get op zie (of zich) ~ oetsjpraeke; ~e nuje; 'n ~e. // (zn.o.) **Hollands, Nederlands** (taal). - wie zaes se det in 't ~?
- Hollenjer** {*'ho(l)/le/njer*} (m.) [~s / ~ke] **Hollander**. - 'ne kale ~.
- hölp, hólpe** {*hó:lp, 'hö:l/pe*}, zie **helpe**.
- höltjere** {*'hö:lj/tje/re*} (bn.) [D. hölzern] **hou-ten**. - 'n ~e as; 'nen ~ kop höbbe (een kater hebben); 'ne ~ Klaos (een stijve hark).
- homere** {*'hoo:/me/re*} (ww.zw. 1) **hinniken**. - 't paerd homerde.
- homes** {*'hoo/mes*} (v.) [~e] **hoogmis**. - v'r zin nao de ~ gewaes; de ~ kwaam häör ónger de vreumes oet (haar onderrok kwam onder haar rok uit).
- ¹**hómmel** {*'hö(m)/mel*} (m.) [geen mv.] **don-der**. - de ~ kwoom drie telle nao de bliksem.
- ²**hómmel** {*'hö(m)/mel*} (v.) [~e / hummelke {*'hu(m)/mel/ke*}] **hommel** (Bombus-soorten). - ~e en bieje kónne sjtaeke.
- hómmelbeesje** {*'hö(m)/mel/bee/sje*} of **hómmelwurmke** {*'hö(m)/mel/wurm(p)/ke*}, ook **dónderbeesje** {*'dö:n/der/bee/sje*} (o.) [~s] **donderbeestje, onweersbeestje** (kleine, zwarte tripsen van het geslacht *Limothrips*,

hómmele

die vooral bij drukkend weer in enorme zwermen optreden en last veroorzaken, omdat ze op de huid neerstrijken en steken).

hómmele {*hó(m)/me/le*} (ww.zw. 1) **donderen, onweren.** - 't hómmelde 'ne sjlaag; 't hómmelt al de ganse nach.

hómmelechtig {*hó(m)/me/e:ch/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **onweersachtig.**

hómmelwaer {*hó(m)/mel/wèèr*} (o.) [geen mv.] **onweersbui.** - dao hink 'n ~ aan geen ziej van de Maas.

hómmelwurmke {*hó(m)/mel/wurm(p)/ke*}, zie **hómmelbeesje.**

hómp {*hó:mp*} (m.) [~e of hump {hu:mp} / humpke {hu:mp/ke}] **homp, brok, klont.** - 'ne diekke ~ mik mit gooij bótter; 'ne ~ klej.

hómpelé {*hó:m/pe/le*} (ww.zw. 1) **strompelen.** - hae hómpelde de trap op; hae haet zienne voot versjtoek en daoróm hómpelt d'r zo.

hómpelopómp {*hó:m/pe/le/pó:mp*}, zie **hum-pelepump.**

hóndj {*hó:njtj*} (m.) [huunj {huunj} / huundje {huunj/tje}] **1. hond.** - de ~ oetlaote; de ~ aan de këtting haje; dae ~ biet neet; 'ne dôle ~; hae is bekënd wie eine bontje ~; laege ~; dao vrit gènnen ~ brood van (*dat smaakt verschrikkelijk, of: dat is ontzettend erg*); die zin op d'n ~ (*aan lager wal geraakt*); die zaak is op d'n ~ (*op de fles*); die floerbekleijing is oppen ~ (*versleten*); dae mótt zich ouch 'n huundje aansjaffe (*hij heeft een aantrekkelijke jonge dochter*); de roje ~ hóbbe. **2. boomzaag** (ongeveer 1.50 m lange zaag, die door twee personen bediend werd).

hóndjsdaag {*hónj(dj)z/daach*} (m., mv.) **hondsdagen** (de warmste tijd van het jaar, in juli en augustus).

hóndjsker {*hónj(tj)s/ker*} (v.) [ker] **hondenkar.** - d'r kwoom altied eine mit ein ~ óm de paerskeutele van de waeg aaf te haole.

hóndjskeutel {*hónj(tj)s/keu:/tel*} (m.) [keutel] **hondenkeutel, hondenpoep.** - traej neet in daen ~!

hóndjsmager {*hónj(t)s/'maa:/ger*} (bn.) [mager] **zeer mager, vel over been.**

hóndjsmeug {*hónj(tj)s/'meuch*} (bn.) [meug] **hondsmae, uitgeput.**

hóndjsren {*hónj(tj)s/ren*} (v.) [ren] **kennel, hondenhok.**

hóndjssjtróntj {*hónj(tj)(s)/sjtró:njtj*} (m.) [sjtróntj] **hondenpoep.**

hóndjsvót {*hónj(tj)s/'fót*} (v.) [vót] **hondsvot,**

nietsnut.

hóndjswaer {*hónj(tj)s/wèèr*} (o.) [waer] **hondenweer.**

hóng {*hóng*}, zie **hange.**

hónger {*hó/nger*} (m.) [geen mv.] [N. honger; D. Hunger] **honger.** - ~ hóbbe; ~ lieje; neet kónne sjlaope van de ~; mit ~ nao bëd gaon.

hóngerd {*hó/ngert*} (hoofdtelw.) [~e] [N. honderd; D. hundert] **honderd.** - ~ euro; 'n breefke van ~; ze is ~ jaor gewaore; ~ jaor geleje; en ~ is gèn ein (*het heeft geen zin om met te veel argumenten aan te komen*); ~e luuj wore gekómme.

hóngerddoezjend {*hó/nger(d)/*dôé:/zjent*} (hoofdtelw.) **honderdduizend.** - ze hóbbe de ~ gewónne.

hóngerddoezjendste {*hó/nger(d)/*dôé:/zjents/te*} (rangtelw.) **honderdduizendste.** - ich zèk dich det veur de ~ keer.

hóngerderlei {*hó/nger/der/'lei(j)*} (telw.) **honderderlei.** - 't guf ~ saorte daovan.

hóngerdjäärig {*hó/ngert/'jää/rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **honderdjarig.** - 't ~ besjaon van ein vereniging viere; 'ne ~e.

hóngerderste {*hó:/nger(t)s/te*} (rangtelw.) **honderderste.**

hóngerlap {*hó/nger/la:p*} (m.) [lap] **hongerlijder.**

hóngerliejer {*hó/nger/lie(j)/jer*} (m.) [~s] **hongerlijder.**

hood {*hoot*} (m.) [heud {heut} of heuj {heuj} / heudje {heu:tje}] **hoed.** - zich de ~ opzitte, opdoon; de ~ aafzitte, aafdoon veur emes; ze haaj ein raar heudje oppe kop; 'ne hoge ~; de ~ van eine paddesjtool.

hoodmaot {*hoot/maot*} (v.) [maot] **hoedenmaat** (instrument om de omvang van het hoofd te meten).

¹**hoof** {*hoof*}, zie ¹**hove.**

²**hoof** {*hoof*} (m.) [hove {hoo/ve}] **hoeef.**

³**hoof** {*hoof*} (o.) [~de] (N.) **hoofd** (van een school, van een afdeling, enz.).

hoofbesjlaag {*hoov/be/sjlaa:ch*} (o.) [geen mv.] **hoefteslag.**

hoofiezer {*hoo/viê:/zer*} (o.) [iezer] **hoefijzer.**

hoofsjlaag {*hoof/sjlaa:ch*} (m.) [sjlaag] **hoeftslag** (het door de hoeven van de paarden gemaakte spoor op een veldweg, tussen de karrensporen in).

hoofsjmeed {*hoof/sjme:t*} (m.) [sjmeed] **hoeftsmid.**

hoofsjtök {*hoof/sjtö:k*} (o.) [sjtök] **hoofdstuk.**

hoog {*hooch*} (bn., bw.) [hoge {*hoo/ge*}, ~, ~ / hoger {*hoo:/ger*}; ~s(te) {*hoo:chs/(te)*} of heugs(te) {*'heu:chs/(te)*} [N. hoog; D. hoch] **hoog**. - 'ne hoge tore; van de ~ste (of heugste) traej aafvalle; ze kump ~ in de hemel; 'ne hoge hood, 'ne hoge zieje; ~ sjoon; hae kwaam op ~ peut aanzitte; drie~ wone; det is twee maeter ~; 't water sjteit ~; de zón sjteit ~ aan de hemel; 't hoge noorde; ~ koorts höbbe; ~ temperature; 'n ~ alkoholgehalte; hoge nood höbbe; 'n ~ bedraag; 'n ~ raeke-ning; 'n ~ sjtraof; 't is ~ tied; ~ siefers op 't rapport höbbe; 'ne hoge toon; ~ zinge; op hoge laeftid; 'ne hoge ome; Allerheilige en Allerzielle heure toet de ~ daag; ~ aangesjreve sjaon; 't hoger óngerwies; 't zit 'm ~; hae haet 't ~ inne kop; 't ~ in höbbe (*verwaand zijn*).

hoogmès {*hooch/mè:s*} (v.) [mès] (zie **homes**) **hoogmis**.

hoogneudig {*hooch/'neu/dich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **hoognodig**. - ze dejie allein de ~e ripperasies; ich módt ~ nao 't twallet.

hoogoet {*hoo/'gô:et*} (bw.) **hooguit, ten hoogste, amper**.

hoogsjpanning {*hooch/sjpa(n)/ning*} (v.) [geen mv.] **hoogspanning**.

hoogsjpanningsleijing {*hooch/sjpa(n)/nings/lei:/jing*} (v.) [leijing] **hoogspanningsleiding**.

hoogwirker {*hooch/wi:r/ker*} (m.) [~s] **hoogwerker**.

hoogzit {*hooch/si:t*} (m.) [~te] [D. Hochsitz] **uitkijkpost** van een jager.

hook {*hook*} (m.) [heuk {*heuk*} / heukske {*heuks/ke*}] [N. hoek] **hoek**. - 'ne sjerpe ~; 'ne ~ van viefenveertig grade; hae woont dao óm de ~; de ~ ómgaon; in 'ne ~ van de kamer; hae móts in de ~ sjaon; in 'n heukske zitte; hae kós aardig oet de ~ kómme; oet waatv're ~ wejt de windj?; zich aan de ~ van de taofel sjtote (zie **tump**).

hookhœs {*hook/(h)ôë:s*} (o.) [hœs] **hoekhuis**.

hoon {*hoon*} (v. of o.) [hoonder {*hoo:n/der*} / heunke {*heun/ke*}] [N. hoen; D. Huhn] **hoen, kip**. - v'r höbbe 'n paar hoonder veur de eijer; 'n gebraoje heunke; soep trèkkke van ein ~; ich bön benuudj wie die ~ te nèste geit (*ik ben benieuwd hoe dat zal aflopen*); es de ~ weer biej de haan kump, vergit ze häör kukes (*als een vrouw haar man na lange tijd weer terugziet, is ze geneigd al het andere te*

vergeten

; sjtóm ~ des se bös! (*stommerik, sufferd*); doe bös 'n ~!

hoonderdraod {*hoo:n/der/draot*} (m.) [draod]

kippenagaas.

hoondereij {*hoo:n/der/ei:j*} (o.) [eij] **kippen-ei**.

hoonderhok {*hoo:n/der/ho:k*} (o.) [hok] **kippenhok**.

hoonderkeutel {*hoo:n/der/keu:/tel*} (m.) [keutel] **kippenpoep, kippendrek**.

hoonderlèdderke {*hoo:n/der/lè(d)/der/ke*} (o.) [~s] **kippenladder**.

hoonderren {*hoo:n/de(r)/ren*} (v.) [ren] **kippenren**.

hoonderroe {*hoo:n/de(r)/rôë*} (v.) [geen mv.] **kippenvel**. - hae haet de ~ oppe erm sjtaon.

hoondersjtal {*hoo:n/der/sjta:l*} (m.) [sjtal] **kippenhok**.

hoondersjtróntj {*hoo:n/der/sjtró:njtj*} (m.) **kippenmest**.

hoondersoep {*hoo:n/der/'soe:p*} (v.) [soep] **kippensoep**. - op gooij ~ mótté ouge zitte.

hoondervaer {*hoo:n/der/vèér*} (v.) [vaer] **kippenveer**.

hoondervel {*hoo:n/der/ve:l*} (o.) [geen mv.] **kippenvel**. - det is get óm ~ van te kriege.

hoor {*hoor*} (v.) [hore] **hoer**. - nao de hore gaon; det is 'n aaj ~ (*een ouwehoer*).

hoorsel {*hoo:r/sel*} (v.) [~e] **hoornaarwesp, horzel** (*Vespa crabro*).

hoorsele-ès {*hoo:r/se/le/ès*} (o.) [~s] **horzelnest**.

hoort {*hoo:rt*}, zie **haort**.

hoos {*hoos*} (m.) [geen mv. / heuske {*heus/ke*}] [N. hoest; D. Husten] **hoest**. - ich kan mer neet van dae ~ aafkómme; d'r zit mich al zón klein heuske in de kael.

hoosbabbeltje {*hooz/ba(b)/bel/tje*} (o.) [~s] **hoestbonbon**.

hoosbuuj {*hooz/bûûj*} (v.) [buuj] **hoestbui**.

hoosdrenkske {*hooz/dre:ngks/ke*} (o.) [~s] **hoestdrankje**.

hooste {*hoos/te*} (ww.zw. 7c) [N. hoesten; D. husten] **hoesten**. - de ganse daag lik d'r al te ~; blood ~.

hoot {*hoot*}, zie **heite**.

hop {*ho:p*} (m.) [geen mv.] **hop** (plant, *Humulus lupulus*, o.a. gebruikt bij het brouwen van bier).

Hopsjlokker {*ho:p/sjlo:(k)/ker*} [~s / Hopsjlokkerke {*ho:p/sjlö:(k)/ker/ke*}] ['bierdrinker'] lid van de Swalmense Carnavalsvereniging en (bij uitbreiding) naam voor elke inwoner van Swalmen in carna-

hore

valstijd. - de vastelaovesvereniging 'de ~s'; leef ~s en hopsjölkerkes.

hore {*hoo/re*} (ww.zw. 1) **hoereren**.

horejaeger {*hoo/re/jèè:/ger*} (m.) [jaeger] **hoerenloper, meidengek**.

horetent {*hoo/re/te:nt*} (v.) [tent] **hoerentent**.

horlooze {*hor/loo:/zje*} (v.) [~s] (N.) (zie ¹**oer**) **horloge**.

Hors {*ho:rs*} (o.) **Horst**.

hort {*ho:rt*} (m.) [~e] **hort** (in bep. uitdrukkingen) - mit ~e en sjtote; hae is mit häör de ~ opgegange.

hortig {*ho:r/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **gejaagd**. - waat is det 'ne ~e petreun.

hospitaal {*ho:s/pie(t)/taal*} (o.) [hospitaliale] **ziekenhuis**. - vreugher haje de luuj 't euver 't ~, es ze 't ziekkehoes bedoelde.

hot {*ho:t*} of **höt** {*hö:t*} (tsw.) (uitroep om een paard aan te sporen of naar rechts te doen gaan) **hot!** - ei ~!; (N.) van ~ nao haar (*van hot naar haar*).

höt {*hö:t*} (tsw.), zie **hot**.

hote {*hoo/te*}, zie **heite**.

hotel {*hoo/tel*} (o.) [~s / ~ke] **hotel**.

hou {*hou*} (tsw.) (uitroep om een paard te laten stilstaan) **ho!**; (alg.) **ho!, pas op!**. - ~, kiek oet!

houfsjnór {*houf/sjnór*} (m.) [sjnór] **leider van een groep, woordvoerder**.

houfwaeg {*houf/wèè:ch*} (m.) [waeg] **hoofdweg**.

houfzaak {*houf/saa:k*} (v.) [zaak] **hoofdzaak**.

houp {*hou:p*} (m.) [huip {*hui:p*} / huipke {*hui:p/ke*}] **hoop, stapel**. - 'ne ~ hout; 'ne ~ kaole; 'ne ~ sjtróntj; ich mótt 'nen ~ make; det geit van de grote ~ aaf; waat ein klein huipke! (*gezegd van een klein, schuchter kind*); móss se det huipke dao zeen zitte!; 't is ~ en al det d'r det klaorkrieg (*hij krijgt dat ternauwernood klaar*). // **'ne(n) houp: een heleboel, heel veel**. - dao kwome 'nen ~ luuj op aaf; des 'nen ~ geldj!.

hout {*hou:t*} (o.) [~er / huitje {*hui:/tje*} of (N.) ~je {*hou:/tje*}] [N. hout; D. Holz] **hout**. - 'n sjtök ~; 'n taovel van ~; ~ zeumere; ~ sjtaoke; 'ne berm ~; emes mit ein ~ sjlaon; hae haet 't daak gesjtepe mit ein paar ~er; wie mit ein ~ veur de kop gesjlage (*aan de grond gena geld*); ~ dreever! of dao mótt ~ op! (*daar moet de zweep aan te pas komen*); op ein huitje biete; get op eige huitje (of houtje) doon; det

zin mich houter! (*dat zijn sufferds!*); des 'n sjtök ~ (*stommerik*).

houtdoef {*hou:(d)/döéf*} (v.) [doef] **houtduif** (*Columba palumbus*).

¹**houte** {*hou:/te*} (bn.) (N.) (zie **höltjere**) **houten**. - 'n ~ taovel.

²**houte** {*hou:/te*} (ww.zw. 7a) **houten** (een bep. soort schilderstechniek). - de deur waerde gehout.

houtere {*hou:/te/re*} (bn.) (zie **höltjere** [oudere vorm]) **houten**. - 'n ~ mès [zie ²**mès**].

houtje {*hou:/tje*}, zie **hout**.

houtknoor {*hou:t/knoor*} (m.) [knoor] **houtblok** (om hout op te hakken); **knoest**.

houtsjop {*hou:t/sjo:p*} (m. of o.) [sjop] **houtschuur, afdak** waaronder hout wordt opgeslagen.

houtsjraag {*hou:t/sjraach*} (m.) [sjraag] **zaagbok**.

houtsjrank {*hou:t/sjra:ngk*} (m.) [sjrank] 1. **zaagbok**. 2. **houtstapel** (gezaagd hout, dat hoog is opgetast om te drogen).

houtzaegerij {*hou:t/sèè/ge/'rîè(j)*} (v.) [zaegerie] **houtzagerij**. - Zjwame haaj vreugher versjillende ~e.

houwe {*hou/we*} (ww.zw. 4b) **slaan, houwen**. - 'ne paol in de gróndj ~; emes óm de ore ~; hae haet zien vrouw gehodj; dae jóng haet mich gehodj; ze höbbe zich gehodj (*ze hebben gevochten*); ich houw d'r dich ein; zich veur de kop ~; hae hodj drek drop; mit de voes op de taovel ~; mit 'ne hamel op 'ne nagel ~; de bal in 't net ~; 'n ejj in de pan ~; hae hodje zich drie sjtökke vleis drin (*sloeg naar binnen*); die höbbe mich get droet gehodj! (*van alles eruit geflapst, onzin verteld*).

houwmouw {*houw/mouw*} (m.) **oogwenk**. - in 'ne ~ is det gebeurd.

hovaard {*hoo/vaa:rt*} (v.) [geen mv.] **hovaardij, trots**. - ~ mótt pien lieje (*het zich kleden naar de mode brengt met zich mee dat een corset te strak zit of dat schoenen knellen*).

¹**hove** {*hoo:/ve*} (ww.zw. 5a) **hoeven**. - doe hoofs nag neet op te sjtaon; det hoof van mich neet; hae hoofde neet te wirke veur de kos; hae zag det d'r móss, mer hae hoofde neet.

²**hove** {*hoo:/ve*}, zie ²**hoof**.

hovertje {*hoo:/ver/tje*} (o.) [~s] [merknaam Hoover] **wasmachine** met pulsator en hand-

wring.

h'ru {he/'rû} (tsw.) (uitroep om een paard naar links te doen gaan) **haar!** - ~, voes!

¹**huid** {huit} (v.) (zie **hoed**) (N.) **huid**.

²**huid** {huit} (o.) [geen mv. / zie **hödje**] **hoofd**.
- zich zien ~ sjtote; blaos mich op mien ~!, of: blaos mich op 't ~! (je kunt me gestolen worden); emes op zien ~ zitte.

huidsel {huit/sel} (o.) [~s] **hoofdstel** (van paardentuig).

huidvleis {huit/flei:s} (o.) [vleis] **hoofdkas, zult.** - aek op 't ~ doon.

huij {hui:j} (o.) [geen mv.] **hooi**. - ~ en sjtreu; in 't ~ ligke; 'n bössel ~.

huijberm {hui:j/be:rm} (m.) [berm] **hooiberg, hooimijt.**

huije {hui:je} (ww.zw. 3a) **hooien.**

huijkemeel {hui:j/ke/meel} (m.) [kemeel] **kluns, sukkel**, ook: **lomperik.**

huijklaoas {hui:j/klaos} (m.) [huijklaoze] **stom-meling, kluns.**

huijmeijer {hui:j/me(j)/jer}, zie onder **heij-meijer.**

huijmenke {hui:j/men/ke} (o.) [~s] plaatse-lijke **werveling van de wind**, waardoor het hooi opdwarrelt.

huijraek {hui:j/rèè:k} (m.) [raek] **hooihark.** - 't huij mit d'n ~ op relle trèkke.

huijwaer {hui:j/wèèr} (o.) [waer] **hooiweer** (mooi weer, geschikt om te hooien). - 't is vandaag richtig ~.

huijwage {hui:j/waa:/ge} (m.) [wage] **hooiwa-gen** (spin, *Phalangium opilio*); ook **langpoot-mug** (*Tipula*-soorten).

huijzölder {hui:j/zö:l/der} (m.) [zölder] **hooi-zolder.**

huip {hui:p}, zie **houp.**

huipe {hui:pe} (ww.zw. 5a) 1. **hopen, op hopen zetten.** - 't kaore ~ óm 't te laote dreuge. 2. **tot hoop worden, toenemen, groter worden** (in hoeveelheid). - det huip neet; 't huip good.

huipke {hui:p/ke}, zie **houp.**

huipölf {hui:pö:lf} (v.) [pölf] **hoofdpeluw.**

huitje {hui:/tje}, zie **hout.**

hule {hûû:/le} (ww.zw. 1) **huilen, loeien.** - de windj huulde óm 't hoes haer.

¹**hulp** {hui:lp} (v.) [geen mv.] **hulp.** - emes ~ verlene; te ~ kómme; wachte op ~ van emes; 'n ~ in de hoeshajing.

²**hulp, hulps** {hui:lp(s)}, zie **helpe.**

hummel {hui(m)/mel} (m.) [~s / ~ke] **hum-mel, dreumes.**

hump {hui:mp}, zie **hómp.**

humpelepump {hui:m/pe/le/pu:mp} of **hómp-pelepómp** {hó:m/pe/le/pó:mp} (m.) [geen mv.] **hinkepoot** (iemand die mank loopt).

hure {hûû:/re} (ww.zw. 1) **huren.** - 'ne auto ~; 'n gehuurd hoes.

hut {hui:t} (v.) [~te / ~je] **hut.** - de padvinders höbbe zich ein ~ gebouwd. // (ook:) **huis.** - dae is nootj aan de ~ (nooit thuis).

Huub {hui:ps} (eig.m.) [~ke] **Hubert.**

huubs {hui:ps} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [D. hübsch] **aantrekkelijk, leuk.** - 'n ~ maedje. // (bw.) behoorlijk, danig. - des 'n ~ grote taofel.

huukske {hûû:ks/ke} (o.) [~s] **hurken.** - zich op 't ~ zitte (*op de hurken gaan zitten*); de wichter zote allemaal op 't ~ (of: oppé ~s).

huuldob {hûû:l/-do:p} (m.) [dob] **bromtol.**

huundje {huiunj/-tje}, zie **hóndj.**

huunj {huiunj}, zie **hóndj.**

huur {hûû:r} (v.) [hure] **huur.** - 'n hoog ~ betale; det hoes is te ~; de ~ opzègke; get in ~ höbbe.

huurhoes {hûû:r/-hôê:s} (o.) [hoes] **huurhuis.**

huurprries {hûû:r/prië:s} (m.) [pries] **huur-prijs.**

huurverheuging {hûû:r/ver/heu/ging} (v.) [~e] **huurverhoging.**

huuske {hui:s/ke} (o.) [~s] (zie ²**hoes**) **W.C., toilet.** - nao 't ~ gaon; nao 't ~ mótté; op 't ~ zitte.

huusksepapier {hui:s/kes/pe/pîê:r} (o.) [pepier] **toiletpapier.**

huwelik {hui/we/lik} (o.) [-ke] (o.) (N.) **huwelijk.**

I

I, i {iē} (v.) [i's {iēs}] de letter **I, i.**- de puntjes oppe ~ zitte.

ich {i:ch} (pers.vnw.) [verb.vorm mich {mi:ch}] [N. ik, mij; D. ich, mich] **ik, mij, me.** - ~ en nemes anges; ich höb det gezag; 'ich!' zag de gek; ze höbbe mich neet gezeen; det haet d'r mich gegaeve.

idder {i(d)/der}, zie **eder**.

idderein {i(d)/de/rei:n}, zie **ederein**.

idderskeer {i(d)/ders/keer}, zie **ederskeer**.

idee {ie(d)/dee} (o.) [ideeje {ie(d)/dee/je} / ~tje] **idee.** - ich höb ein good ~; 't zin nag mer get wilj ideeje; op ein ~ kómme; dao höb ich gën ~ van.

ideejebös {ie(d)/dee/je/bö:s} (v.) [¹bös] **ideeënbus**.

Ied {ie:t of iē:t} (eig.v.) [~je] **Ida**.

iefer {iē:/fer} (m.) [geen mv.] [N. ijver; D. Eifer] **ijver, vlijt.** - mit väöl ~ aan 't werk gaon; 'n puntj veur ~ op 't report.

iefere {iē:/fe/re} (ww.zw. 1) **zich ~, zich beijveren, zich haasten, zijn best doen.** - hae ieferde zich óm vaerdig te kómme.

ieferig {iē:/fe/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **ijverig, vlijtig.** - doe kós waal èns get ~er zin!; des 'ne ~e!; ~zitte te sjrieve.

iel {iē:l} (bn., bw.) [~e {iē/le}, ~ {iēl}, ~ {iē:l} / ~der {iēl/der} of ~er {iē/ler}; ~s(te) {iēls/(te)}] [N. ijl, iel] **ijl, iel.** - de ~ lóch; ze reep mit ein ~ sjtumke.

iele {iē:/le} (ww.zw. 1) **ijlen** (bij koorts). - hae lik te ~. (zie **bagere**).

Ien {ien} (eig.v.) [lenneke {ie(n)/ne/ke}] **Ina, Jozefina.**

ies {iē:s} (o.) [geen mv. / zie **ieske**] [N. ijs; D. Eis] **ijs.** - d'r lik al ~ op 't water; is 't ~ al diek genög?; 't ~ dreug al; 't ~ hèlt al; 'n gaan in 't ~; door 't ~ zakke; get mit ~ keule; (**consumptie-ijs**). - v'r kriege ~ nao.

iesbeinke {iē:z/bein/ke} of **iesbènke {iē:z/bèng/ke}** (o.) [geen mv.] (voetbalterm); emes ein ~ gaeve (een knietje tegen het dijbeen geven).

iesberg {iē:z/be:rch} (m.) [berg] **ijsberg.** - 't tuupke vanne ~.

iesblome {iē:z/bloo:/me} (v.mv.) **ijsbloemen**

('s winters, op de ruiten).

iesel {iē:/sel} of **iezeli {iē:/zel}** (m.) [geen mv.] **ijzel.** - mit dae ~ móos se oetkieke des se neet vél's; alles loog ónger de ~.

ieselesse {iē:/se/le} of **iezeli {iē:/ze/le}** (onpers. ww. zw. 1) **ijzelen.** - 't haet dees nach ge-ieseld (ge-iezeld).

iesheilige {iē:s/(h)ei:/li/ge} (m.) [heilige] **ijs-heilige**, naam gegeven aan vier heiligen (Mamertus, Pancratius, Servatius en Bonifatius), die vereerd worden op 11, 12, 13 en 14 mei, een periode waarin nog nachtvorst kan optreden.

ieskaad {iē:s/kaa:t} (bn., bw.) [kaad] **ijskoud.** - 't is ~ vandaag; ieskaje drank; hae bleef d'r ~ ónger; det leut mich ~; ze ginge ~ nao binne.

ieskas {iē:s/ka:s} (m.) [¹kas] **ijskast, koelkast.**

ieskesse {iē:s/ke} (o.) [~s] (zie **ies**) **ijssje.** - veur de kinjer ~s koupe biej Van Zoes.

ieskelder {iē:s/ke:l/der} (m.) [kelder] **ijskelder.** - de ~ biej 't kesjeel; 't is hiej zó kaad wie in 'nen ~.

iespegel {iē:s/pee:/gel} (m.) [~s of ~e; ~ke] (N.) (zie **kaegel**) **ijspiegel.**

iesvogel {iē:s/foo:/gel} (m.), meestal **iesveugelke {iē:s/fieu:/gel/ke}** (o.) [vogel] **ijsvogel** (*Alcedo atthis*).

iesvrijie {iē:s/friē:j} (o.) [geen mv.] **ijsvrij.** - v'r höbbe ~ gekrege.

ieswater {iē:s/waa:/ter} (o.) [water] **ijswater.**

ieze {iē/ze} (ww.zw. 6) **het koud hebben, koulijden.** - v'r sjtónge dao te ~ veur 'n toe deur.

iezegrim {iē:/ze/grim}, ook **iezegrim {ie(z)/ze/grim}** (m.) [~me] **iezegrim, nors persoon, brompot.**

iezeli {iē:/zel}, **iezeli {iē:/ze/le}**, zie **iesel**, **ieselesse**.

iezer {iē:/zer} (o.) [~s / ~ke] [N. ijzer; D. Eisen] **ijzer.** - ein sjtang van ~; ~kes ónger de sjoon höbbe. // (als aanduiding van bep. ijzeren voorwerpen) **strijkijzer** (= **sjtriekijzer**). - ein ~ mit ein deurke (*strijkijzer dat gevuld werd met houtskool*); 't ~ in 't vuur ligke. / **pook** (= **sjtoveniezer**). - gaef mich 't ~, den raochel ich 't vuur nag èns op.

iezere {iē:/ze/re} (bn.) **ijzeren.** - 'n ~ sjtang; v'r vare mit 'ne ~ wage (*trein; uit een kinderliedje*); de Iezere Rien (de *IJzeren Rijn, een omstreden spoorwegtracé*).

iezergeterie {iē:/zer/gee/te/nîe(j)} (v.) [~e] **ijzergieterij.** - de ~ van Keunings is aafgebrao-

- ke in 2004.
- iezerhanjeleer** {‘iē:/zer/ha/nje/leer} (m.) [hanjeleer] **ijzerhandelaar**.
- iezersjterk** {‘iē:/zer/’sjte:rk} (bn.) [sjterk] **ijzersterk**. - hae kwoom mit ein ~ verhaol.
- iezervraeter** {‘iē:/zer/vrè:e/ter} (m.) [~s] **ijzervreter, gehard iemand**. // (schertsend) **metaalarbeider**.
- iezerzaeg** {‘iē:/zer/zéech} (v.) [zaeg] **ijzerzaag**.
- iezig** {‘iē/zich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. ijzig; D. eisig] **ijzig**. - ‘n ~e kaaj; ‘ne ~e windj; ‘t is ~ kaad; trèk neet zón ~ gezich!; doot neet zo ~!
- iezzegrим** {‘ie(z)/ze/grim}, zie **iezegrим**.
- iksbein** {ikz/bein} (o.mv.) **x-benen**.
- illesjtiek** {i:(l)/le/’sjtie:k}, ook **aolesjtiek** {ao:/le/’sjtie:k} (m.) [~ke / ~ske] **elastiek**. - dae is zó gezjwank, wie ~; duis se d'r 'ne grote ~ ómhaer of 'n paar klein ~skes?
- illesjtrasie** {i(l)/le/’sjtraa:/sié} (v.) [~s] **illustratie**. - ‘n book mit sjoon ~s; de Kattieliekkie Illesjtrasie waerde vreuger väöl gelaeze.
- impesant** {im/pe/’sa:nt} (bw.) **terloops, en passant**.
- in** {in, minder vaak i:n; dit geldt ook in samenstellingen} [N. in; D. in] 1. (vz.) **in**. - ‘t lik ~ de kas; ~ de kamer; ~ ‘t dörp; ~ Zjwame; glaas ~lood; ~ kóerte tied; ~ twee minute; ~ twiefel zin; ~ sjpanning zitte; ~ ‘n gooij sjtumming zin; hae haet ‘t ~ zich. 2. (bw.) [vormt scheidb. ww.] **in**. - ~ en oetloupe. 3. (predicatief bn.) **in, in de mode**. - zóget is allewiel ~.
- inaome** {‘i(n)/nao/me} (ww.zw.) [aome] **inademmen**.
- inbedreuf** {‘in/be/’dreuf} (bn.) **inbedroefd, diepbedroefd**.
- inbeel** {‘in/beel} of **inbeelj** {‘in/beelj} (m.) [geen mv.] **inbeelding**. - dae kael is mitte-n- ~ geplaoog.
- inbeelje** {‘in/bee/lje}, zie **inbele**.
- inbele** {‘in/bee/le} (ww.zw. 1) of **inbeelje** {‘in/bee/lje} (ww.zw. 3a), **zich ~, zich inbeelden**. - waat beelt (beeldj) det maedje zich waal in!
- inbesjlaagnumming** {in/be/’sjlaa:ch/nu(m)/ming} (v.) [~e] **inbeslagneming**.
- inbinje** {‘in/bi/nje} (ww.st.) [binje] **inbinden**. - ‘n book laote ~; wie d'r det geheurd haaj, bónj d'r eindelik in.
- inbraeke** {‘in/brè:e:/ke} (ww.st.) [braeke] **inbreken**. - dao höbbe ze tisnach ingebraoke.
- inbraeker** {‘in/brè:e:/ker} (m.) [~s] **inbreker**.
- indeile** {‘in/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **indelen**. - Neel höbbe ze ootj bij Remunj ingedeild; de bäävelste verdeping is ingedeild in drie kamers.
- indeiling** {‘in/dei:/ling} (v.) [~e] **indeling**.
- indene** {‘in/dee/ne} (ww.zw.) [dene] **indienen**. - ein verzeuk ~; ein mosie ~.
- inderdaad** {i:n/der/’daat} (bw.) (N.) **inderdaad**. - hae haet ~ geliek.
- inderhaos** {i:n/der/’haos} (bw.) **inderhaast, in alle haast**.
- indertied** {i:n/der/’tiē:t} (bw.) **indertijd**.
- indiaan** {i:n/die(j)/jaan} (m.) [indiane] **indiaan**. - kojbojs en indiane.
- Indië** {T:n/die(j)/je} (o.) **Indië** (Nederlands Oost~). - hae is in ~ gebaore; hae is es sjeldaat in ~ gewaes.
- Indies** {‘i:n/dies} (bn.) [Indise, Indise, ~] **Indisch**. - ~ aete.
- indinke** {‘in/di:ng/ke} (ww.onr.) [dinke] **indenken**. - dink dich èns in det v'r morge al in Frankriek zólle zin.
- indómmele** {‘in/dó(m)/me/le} (ww.zw. 1) **indommelen**.
- indrejje** {‘in/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **indraaien**. - ‘n oprit ~; ‘n lamp ~; de krôle ~.
- indreuge** {‘in/dreu:/ge} (ww.zw.) [dreuge] **indrogen**. - de plenk wore ingedreug en gekrómpe.
- indrök** {‘in/drö:k} (m.) [~ke / ~ske] **indruck**. - de ~ van eine poot in de sjlam; det maakde neet väöl ~ op 'm; hae maak op mich eine häöstige ~.
- induje** {‘in/düü/je} (ww.zw.) [duje] **induwen, indrukken**. - ‘ne knoep ~; ‘n ruutje ~.
- inein** {i(n)/’nei:n} (bw. en *predicatief bn.*) **ineen, in elkaar**. - det zin twee tasse ~; **in puin, kapot, verwoest, stuk**. - nao de oorlog wore d'r väöl kirke nag gans ~; det zit ram ~. // vormt scheidb. ww.
- ineinbraoje** {i(n)/’nei:n/brao:/je} (ww.st.) [braoje], **in**: waat höbs se mich noe ineinbraoje! (wat heb je nu gebrouwen).
- ineinfabrikke** {i(n)/’nei:n/fe/brie:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **in elkaar flansen, in elkaar knutselen**.
- ineinfispernulle** {i(n)/’nei:n/fi:s/per/nu(l)/-le} (ww.zw.) [fispernulle] **in elkaar flansen**.
- ineinflanse** {i(n)/’nei:n/fla:n/se} (ww.zw. 6) **in elkaar flansen, slordig in elkaar zetten**.
- ineinkrumpe** {i(n)/’nei:n/kru:m/pe} (ww.st.) [krumpe] **ineenkrimpen**. - hae krómp inein

ineinsjlaon

vanne pien.

ineinsjlaon {i(n)/*nei:n/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon]

in elkaar slaan. - emes ~; de henj ~.

ineinsjrómpele {i(n)/*nei:n/sjró:m/pe/le} (ww.zw.) [sjrómpele] *in elkaar krimpen.*

ineinsjtele {i(n)/*nei:n/sjtee/le} (ww.zw. 1) (op handige of listige manier) **opzetten, regelen, organiseren.** - v'r höbbe get ineingesjeerdeeldeel veur de golj broelef; die höbbe mich get sjoons ineingesjeeld!.

ineinzakke {i(n)/*nei:n/za:(k)/ke} (ww.zw.) [zakke] *in elkaar zakken.* - hae zakde-n inein wie eine gëskook.

ineinzitte {i(n)/*nei:n/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] *in elkaar zetten.*

in-en-oetgaon {'i(n)/ne(n)/*nô:t/chao:n} (o.) (de kerk) *in en uitgaan* om een volle aftaat te verdienen, waarbij men telkens vijf onzevaders, vijf weesgegroetjes en een 'eer aan de Vader' bad. Dit gebeurde aanvankelijk op 2 augustus, naderhand op Allerzielen (2 november) en werd ook **persjoenkele** {per-/sjoë:ng/ke/le} of **besjoenkele** {be/sjoe:ng/ke/le} genoemd [genoemd naar een kapel uit de 6e eeuw bij Assisi, die door Franciscus 'Portiuncula' ('klein deel') genoemd werd en die op 2 augustus gewijd was].

inéns {'i(n)/*nëns} (bw.) *ineens.* - ze verkochte alles ~; **ineens, opeens, plotseling.** - ~ waerde 't duuster; ~ ging 'm ein leech op.

inente {'i(n)/ne:n/te} (ww.zw.) [ente] *inenten.* - zich laote ~ taenge de pôkke.

ing {ing} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. eng; D. eng] **eng, nauw.** - 'ne ~e gank; 'n ~ ruumte; ~ behoers zin; ~ sjoon; die bôks zit mich erg ~.

ingaeve {'in(g)/gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] *ingenven.* - det is mich mit de paplaepel ingegaeve.

ingank {'in/ga:ngk} (m.) [¹gank] *ingang.* - ich wach op dich biej de ~; det gebroek haet hiej gënne ~ gevónje; mit ~ van de volgende maondj.

ingaon {'in(g)/gao:n} (ww.st.) [gaon] *ingaan.* - de kuuj gaon de weij in; wienee geis se de vut in?; dae maotregel geit de volgende waek in; op zöget gaon ich neet in.

ingaonde {'in(g)/gaon/de} (vz.) *ingaande.* - ~ de volgende waek.

ingel {'i/ngel} (m.) [~e / ~ke] [N. engel; D. Engel] **engel.** - de ~e in de hemel; 'ne ~ in de kersboum hange; hae kwoom veur mich wie 'nen ~ oet de hemel gevallen; ze woort veur

es 't sjneetj, kloppe

de ingelkes de
bèdde oet.

mich 'ne ~; mien ~ke!; de ~kes in de persesse; es 't sjneetj, kloppe de ~kes de bëdde oet; 't woort esof mich ein ~ke oppe tóng pisde; ~ke drage (*spelletje waarbij door twee personen een klein kind op de gekruiste armen gewiegd werd*).

Ingelandj {'i/nge/la:njtj} (o.) *Engeland.*

Ingelbaer {'i/ngel/bèr} (eig.m.) [Ingelbertje] [¹i/ngel/be:r/tje] *Engelbert.*

ingelbewaarder {i/ngel/be/'waa:/der} (m.) [¹s] *engelbewaarder.* - hae haaj gelökkig 'ne goje ~.

ingelebak {'i/nge/le/ba:k} (m.) [¹bak] *enge-lenbak.*

ingelehaor {'i/nge/le/haor} (v. of o.) [haor] *engelenhaar* (als kerstboomversiering).

ingelemès {'i/nge/le/mè:s} (v.) [²mès] *enge-lenmis* (begrafenismiss voor overleden kind).

Ingels {'i/ngels} 1. (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **Engels.** - ~e sjeldaote; de ~e taal; 'n ~ book; ~e les; ~e tee; 'ne ~e sjleutel; 'ne ~e wals; ~sjtrikke (*twee grassprieten met de halmen naar buiten kruiselings door de gesloten mond trekken*); (als zn.) 'n ~e (een Engelse vrouw); de ~e (de Engelsen). 2. (o.) **Engels** (taal). - ich versjtaon gèn ~; zèk det èns in 't ~; ~ kalle; ein ach veur ~; des ~ veur mich.

Ingelsman {'i/ngels/ma:n} (m.) [Ingelse / Ingelsmenke] [¹i/ngels/men/ke] (m.) *Engelsman.*

ingewanje {'in(g)/ge/wa/nje} (o.mv.) *inge-wanden.* - las höbbe van de ~.

ingewikkeld {in(g)/ge/'wi:(k)/kelt} (bn., bw.) [¹e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] *ingewikkeld.*

ingoje {'in(g)/goo/je} (ww.zw.) [goje] *ingooien.* - 'ne bal ~; örges de roete ~.

ingrave {'in(g)/gra:a:/ve} (ww.st.) [grave] *in-graven.* - dae draod mósse deep inne grondj

- ~, anges gaon dich de knien d'rtössenoet.
- ingreep** {*in(g)/gree:p*} (m.) [ingrepe / ~ke] **ingreep**. - twee ingrepe kosde mich mie riejbewies; 'ne kleine ~ óngergaon in 't ziekkehoes.
- ingriepe** {*in(g)/griē:/pe*} (ww.st.) [griepe] **ingrijpen**. - de plisie greep in.
- inhaad** {*in/haa:t*} (m.) [geen mv.] **inhoud**.
- inhaje** {*in/haa:/je*} (ww.st.) [haje] **inhouden**. - de aom ~; hae kós zich nimmeer ~; det hèlt in det v'r mer mit teen man zólle sjpele; emes de hèlf van zien salaris ~; doe niedjs te hel, haaj èns ei bietje in!
- inhaole** {*in/hao:/le*} (ww.zw.) [haole] **inhalen**. - 'ne wage ~; doe mós nag twee hoofsjtökke ~; **de intocht vieren van**. - wienee waert Sinterklaos ingehaold?
- inhöbbe** {*in/hö(b)/be*} (ww.onr.) [höbbie] **inhebben**. - hae haet de pes in; ze haet 't weer in vandaag (*ze heeft het weer te pakken, er is geen land met haar te bezeilen*); es d'r 't inhaet, is d'r neet te sjtoppe (*als hij zich dat in zijn hoofd heeft gezet*).
- inhouwe** {*in/hou/we*} (ww.onr.) [houwe] **inslaan**. - örges ein roet ~; 'ne nagel ~.
- inj** {*inj*} (o.) [~er of ~e / indje {*inj/tje*}] [N. eind(e); D. End(e)] **eind, einde, slot**. - 't ~ van de veursjtëlling; dao kump mer gèn ~ aan; 'n verhaol sónger ~; op 't ~ van de zomer; de wintjer leep op zien ~; 'n ~ aan zie laeve make; aan 't ~ van die sjtraot; det lik aan 't ~ vanne welt; die ieskes, det woar wörkelik 't ~!; hae is van ~ toet aord door det sjtök kaore geloupe (*van het ene eind tot het andere*); **eind, stuk, afstand**. - 'n ~ touw; ich loup 'n klein indje mit dich mit; det is ein heel ~!; v'r zin d'r 'n heel ~ mit opgesjaote.
- ink** {*i:ngk*} (m.) [geen mv.] [N. inkt] **inkt**. - get mit ~ sjrieve; d'r zit 'n kwaaj ~ op dienne bloes (*inktplek*).
- inkaoke** {*in/kao:/ke*} (ww.zw.) [kaoke] **inkoken**. - sjem ~; kruutje ~.
- inkel** {*i:ng/kel*} (bn., bw.) [~e, ~ of ~e, ~] **enkel**. - gèn retoer mer ein ~ reis; 'nen ~ manskael en 'n ~ vroumes bleve nag achter; 'n ~ wich mósde sjtraof make; gènnen ~e keer raakde d'r de roos; det duit d'r ~ en allein óm dich te transenere.
- inkel** {*i:ng/kel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] **enkel**. - zich zienne ~ versjtoeke.
- inkelke** {*i:ng/kel/ke*} (o.) [~s] **kaartje enkele reis**. - v'r pakke 'n ~ Ruiver.
- inkelsjpel** {*i:ng/kel/sjpel*} (o.) [sjpel] **enkel-**
- spel.**
- inkelwenjig** {*i:ng/kel/'we/njich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **enkelwandig**.
- inkiek** {*in/kiē:k*} (m.) [geen mv.] **inkijk**.
- inkieke** {*in/kiē:/ke*} (ww.st.) [kieke] **inkijken, inzien**. - 'n book ~; **naar binnen kijken**. - dao kós se zo ~.
- inklap** {*i:ngk/la:p*} (m.) [lap] **inktlap**.
- inkleije** {*in/kleij/je*} (ww.zw.) [kleije] **inkleiden**. - 'n verzeuk veurzichtig ~.
- inknippe** {*in/kni:(p)/pe*} (ww.zw.) [knippe] **inknappen**.
- inkoele** {*in/kōē/le*} (ww.zw. 1) **inkuilen**. - aer pele en krótte waere ingekoeld.
- inkómme** {*in/kó(m)/me*} (ww.st.) [kómme] **inkomen**. - dao kan ich ~; **binnenkommen**. - kómp in, luuj!
- inkómme** {*in/kó(m)/me*} (o.) [~s] **inkomen**. - van 'n klein ~ róndj mótté kómme.
- inkómste** {*in/kóms/te*} (v.mv.) **inkomsten**.
- inkoup** {*in/kou:p*} (m.) [koup] **inkoop**. - de aafdeiling ~; ~ doon.
- inkoupe** {*in/kou:/pe*} (ww.onr.) [koupe] **inkopen**.
- inkplek** {*i:ngk/ple:k*} (v.) [~plek] **inktvlek**.

- inkpot** {*i:ngk/po:t*} (m.) **inktpot**.
- inkpotlood** {*i:ngk/po:t/loot*} (o.) [potlood] **inkpotlood**. - formeliere mósde se invulle mit ein ~.
- inkrumpe** {*in/kru:m/pe*} (ww.st.) [krumpe] **(in)krimpen**. - det sjtóf krump erg in; det kleid is ingekrómpe; 't hout krump in; de zök wore ingekrómpe in de heite leuter; 't bedrief mós ~.
- inkwartere** {*in/kwa:r/tee/re*} (ww.zw. 1) **inkwartieren**. - in d'n oorlog waerde in väöl hoezer Pruse sjeldaote ingekwarteed.
- inlaeve** {*in/lèè:/ve*} (ww.zw.) [laeve] **zich ~, zich inleven**.
- inlaje** {*in/laa:/je*} (ww.st.) [laje] **inladen**. - de bekker looj heel get flaje in; v'r rieje eers weg, es alles is ingelaje; hae is good van ~ (*hij eet graag veel*); dao zin ze weer good aan 't ~ (*er komt een onweer op*).
- inlevere** {*in/lee:/ve/re*} (ww.zw.) [levere] **inle-**

inlieste

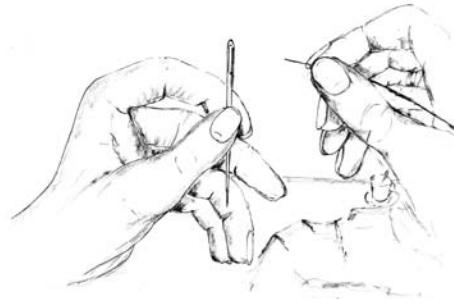
- veren.**
- inlevering** {‘in/lee:/ve/ring} (v.) [geen mv.] **inlevering.**
- inlieste** {‘in/lîë:s/te} (ww.zw. 7c) **inlijsten.**
- inligke** {‘in/li(G)/Ge} (ww.onr.) [‘lîgkē] **inleggen.** - ze höbbe eder hóngerd gôlje ingelag; mien oma lag altied aol in zeutzoere zjeleij in.
- inlik** {‘in/lik} (m.) [inligke {‘in/li(G)/Ge}] **inleg.** - ‘ne ~ biej de bank.
- inlikgeldj** {‘in/lik/che:ljtj} (o.) [geldj] **inleggeld.**
- inloeje** {‘in/lôë:/je} (ww.zw.) [loeje] **inluiden.** - de vastelaovindj waert ingeloedj.
- inloup** {‘in/lou:p} (m.) [geen mv.] **inloop,** **bezoek.** - mit de kersviering haje ze ‘ne goje ~.
- inloupe** {‘in/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **inlopen.** - die sjoon móit ich eers nag ~; ‘ne achtersjtandj ~. // **binnenlopen.** - hae kwoom efkes ingeloupe; ‘n gats ~. // **krimpen.** - ‘t sjtôf woor ingeloupe.
- inmaak** {‘in/maa:k} (m.) [geen mv.] **inmaak.**
- inmaaksglaas** {‘in/maa:ks/-chlaa:s} (o.) [glaas] **inmaakglas, weckglas.**
- inmaakskaetel** {‘in/maa:ks/-kèë:/tel} (m.) [kaetel] **weckketel.**
- inmaakspot** {‘in/maa:ks/-po:t} (m.) [pot] **inmaak-pot, Keulse pot.**
- inmaaksrink** {‘in/maa:ks/ri:ngk} (m.) [rink] **inmaakring** (rubberen ring om het deksel vast op het weckglas te doen sluiten; vaak ook gebruikt als kousenband).
- inmaakstied** {‘in/maa:ks/tië:t} (m.) [tied] **inmaaktijd.**
- inmake** {‘in/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **inmaaken.** - beunkes ~; v’r höbbe die van Remunj ingemaak.
- inne** {‘in/ne} = **in de.**
- innegang** {‘i:(n)/ne/’gang} (bw.) **in het voorbijgaan, terloops, tussendoor.** - det doon ich waal ~; es se toch boedsjappe duis, bring den ~ get sókker mit.
- innig** {‘i(n)/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **enig, enkel.** - sónger ~ verwaer ging d’r mit; d’r wore ~e sjtruuk kepot gegange..
- innigs, innigste** {‘i:(n)/ni:chs(/te)} = **insigs, insigste.**
- innigsins** {i(n)/nich/’sins} (bw.) **enigszins.** - hae is ~ douf.
- innumme** {‘i(n)/nu(m)/me} (ww.st.) [²num-
- me] **innemen.** - ‘n tabletje ~; väöl plaats ~. // **innemen, enger maken.** - ein kleid ~.
- inpaepere** {‘in/pèè:/pe/re} (ww.zw.) [paepere] **inpeperen.** - v’r höbbe-n’m det èns good ingepaeperd.
- inpikke** {‘in/pi:(k)/ke} (ww.zw.) [pikke] **inpicken.** - emes zien plaats ~.
- inraekene** {‘in/rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raekene] **inrekenen.**
- inrame** {‘in/raa/me} (ww.zw. 2) **inramen.** - ingeraamde dia’s; ein ingeraamp sjiljersjtök.
- inrichte** {‘in/ri:ch/te} (ww.zw.) [richte] **inrichten.**
- inrichting** {‘in/ri:ch/ting} (v.) [~e] **inrichting.** - de ~ van die kamer brach probleme mit zich mit; v’r zeuke nao ein nuuj ~; ‘n ~ veurlestige kinjer; hae is in ein ~ gezat.
- inrieje** {‘in/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **inrijden.** - dao moogs se neet ~; ‘ne nuje wage ~.
- inrope** {‘in/roo/pe} (ww.st.) [rope] **inroopen.** - de hulp van eine dokter ~.
- inrouke** {‘in/rou:/ke} (ww.zw.) [rouke] **inroken.** - ‘n piep ~.
- inrule** {‘in/rûû:/le} (ww.zw.) [rule] **inruilen.** - ich móit mienne vent mer èns veur ‘ne jongere ~.
- inrume** {‘in/rûû/me} (ww.zw.) [¹rumē] **inrumen.** - dae kas móit opnuuj ingeruump waere.
- inruulwaerd** {‘in/rûû:/wéërt} (v.) [¹waerd] **inruilwaarde.**
- ins** {ins}, zie ¹,²èns.
- insek** {i:n/se:k} (o.) [~te / ~ske] **insect.**
- insgelieks** {ins/che/lië:ks} (bw.) **insgelijks.** - zalig Nuujjaor! ~!
- insigs, insigste** {‘i:n/si:chs(/te)} of ènsigs(te) {‘è:n/si:chs(/te)} (bn.) **enig, enigst.** - det is häör ~ (te) wich; de ~ te keer det mich det gebeurd is; det woor ziennen ~ te vrieje daag.
- insjakele** {‘in/sjaa:/ke/le} (ww.zw.) [sjakele] **inschakelen.** - de sjtrom ~; de plisie örges biej ~.
- insjaole** {‘in/sjao/le} (ww.zw. 1) **inschalen.**
- insjare** {‘in/sjaa/re} (ww.zw. 1) **inscharen** (het vee laten grazen op een gemeenschappelijke weide of op de weide van een ander). - dao is gelaegenheid óm vee in te sjare.
- insjatte** {‘in/sja:(t)/te} (ww.zw.) [sjatte] **inschatten.** - ze sjatde det verkeerd in.
- insjete** {‘in/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **inschieten.** - de sjötters zin nag aan ‘t ~; de mik ~ in de aove; door alle drökde is det d’r weer biej ingesjaote; dao këns se nag geldj biej ~.
- insjeure** {‘in/sjeu:/re} (ww.zw.) [sjeure] **in-**

- scheuren.**
- insjikke** {‘in/sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke] **inzenden, insturen.** - ‘n artikel ~ veur de gezet.
- insjikkelyk** {‘in/sji:(k)/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **inschikkelyk.**
- insjlaag** {‘in/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **inslag.** - de ~ van de bliksem. // **inleg** van een zoom. - de ~ vanne zoun van ‘t kleid.
- insjlaon** {‘in/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **inslaan.** - ‘n roet ~; de bliksem is dao ingesjlage; dae waeg zooj ich neet ~; ze höbbe alvas flink get aerpele ingesjlage.
- insjlaope** {‘in/sjlao/pe} (ww.st.) [sjlaope] **inslapen.** - door det sjpektakel kós ich mer neet ~; mienne opa is heel röstig ingesjlaope.
- insjliepe** {‘in/sjlié:/pe} (ww.st.) [sjliepe] **instijpen.**
- insjliete** {‘in/sjlié:/te} (ww.st.) [sjliete] **instijten.** - die geweunte is ingesjlete.
- insjlikke** {‘in/sjli:(k)/ke} (ww.zw.) [sjlikke] **inslikken.**
- insjloete** {‘in/sjlös:e:/te} (ww.st.) [sjloete] **insluiten.** - ze wore gans ingesjlaoote door de taengesjtenters; de raekeninge zin biej de bref ingesjlaoote.
- insjmere** {‘in/sjmee:/re} (ww.zw.) [sjmere] **insmeren.**
- insjmiete** {‘in/sjmíe:/te} (ww.st.) [sjmiete] **insmijten.** - örges de roete ~.
- insjneure** {‘in/sjneu:/re} (ww.zw.) [²sjneure] **insnoeren.** - emes in ‘t kersjet ~; de rieglaerskes ~.
- insjnije** {‘in/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnieje] **insnijden.**
- insjödde** {‘in/sjö(d)/de} (ww.zw.) [¹sjödde] **inschenken.** - emes ‘n tas kóffie ~.
- insjpanne** {‘in/sjpa(n)/ne or ‘i:n/sjpa(n)/ne} (ww.onr.) [sjpanne] **inspannen.** - ein paerd ~; hae haet zich dao geweldig veur ingesjpanne.
- insjpeksie** {‘in/sjpe:k/siē} (v.) [~s] **inspectie.** - biej ~ bleek det d'r nagal get kepot woor; ‘ne amteneer van de ~.
- insjpektore** {‘in/sjpe:k/’tee/re} (ww.zw. 1) **inspecteren.**
- insjpekteur** {‘in/sjpe:k/’teur} (m.) [~s] **inspec- teur.**
- insjpele** {‘in/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **inspe- len** - de harmenie mós zich eers nag ~; de élftalle wore zich nag aan ‘t ~; hae sjpeelde dao sjlum op in.
- insjpraok** {‘in/sjpraok of ‘in/sjprao:k} (v. of m.)
- [geen mv.] (N.) **inspraak.** - gèn (of gènne) ~ höbbe.
- insjpraeke** {‘in/sjprè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **inspreken.** - emes mood ~.
- insjpuite** {‘in/sjpu:/te} (ww.zw. of st.) [sjpuite] **inspuiten.**
- insjriefgeldj** {‘in/sjrië:f/che:ljtj} (o.) [geldj] **in- schrijfgeldj.**
- insjrieve** {‘in/sjrië:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **in- schrijven.** - zich laote ~; ingesjreve sjtaon.
- insjtallasie** {‘in/sjta(l)/’laa:/siē} (v.) [~s] **in- stallatie.**
- insjtampe** {‘in/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **intrappen.** - ‘n deur ~.
- insjstandjhaje** {‘in/sjta:njtj/haa:/je} (ww.st.) [jhaje] **instandhouden.**
- insjtaon** {‘in/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **instaan.** - ich kan neet veur de gevolge ~.
- insjtappe** {‘in/sjta:(p)/pe} (ww.zw.) [sjtappe] **instappen.**
- insjtaeke** {‘in/sjteè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **in- steken.** - hae sjtook euveral zien naas in; örges väöl geldj en tied ~.
- insjtele** {‘in/sjtee:/le} (ww.zw. 1) **van een steel voorzien.** - ein sjöp ~. // **voorbereiden, organiseren.** - det fees móos se tegooj ~.
- insjtelle** {‘in/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **in- stellen.** - det apperaat is neet good ingesjteld; ze sjtèlde zich d'r good op in; baejdaag ~.
- insjtelling** {‘in/sjtè(l)/ling} (v.) [~e / ~ske] **in- stelling.** - de ~ van de zenders woor neet gemekkelik; hae haaj neet de richtige ~; ein ~ veur óngerwies.
- insjtinke** {‘in/sjti:ng/ke} (ww.st.) [sjtinke] **in- stinken.** - dao zin ze allemaol ingesjtónke.
- insjtrument** {‘in/sjtru(m)/’me:nt} (o.) [~e / ~je] **instrument.** - dae levert ~e aan ‘t ziekkehoes; wèlk ~ sjpeels doe?
- insjtudere** {‘in/sjtuu(d)/dee/re} (ww.zw.) [sjtudere] **instuderen.** - ei nuuj sjtök ~.
- insjture** {‘in/sjtüü:/re} (ww.zw.) [sjture] **instu- ren, inzenden.**
- intaengedeil** {‘in/tèè:/nge/dei:l} (bw.) **inte- gendeel.**
- intaære** {‘in/tèè:/re} (ww.zw.) [taere] **interen, opmaken.** - doe höbs danig ingetaerd (je hebt teveel geld opgemaakt).
- inteikene** {‘in/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teikene] **intekenen.** - op get ~.
- intensie** {‘in/te:n/siē} (v.) [~s] **intentie.** - veur waatv'r ~ höbbe ze vandaag gebaadj?
- intenzief** {‘in/te:n/zie:f} (bn., bw.) [intenziev-

interesse

- ve {in/te:n/'zie(v)/ve}, intenzievve, ~]
intensief.
- interesse** {i:n/te/'re:(s)/se}, zie **intresse**.
- interlok** {i:n/ter/lo:k} (o.) [geen mv.] **interlock** [bep. soort tricot gebreid katoenen weefsel]. // **interlöske** {'i:n/ter/lö:ks/ke} (o.) [~s] **interlockje**, van tricot gebreid **hemdje**.
- intern** {i:n/'tern} (m.) [~e] **intern**. - de ~e van 't kolleezje; de perlek van de ~e.
- intern** {i:n/'tern} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **intern**. - ~ euverlik; 'n ~e kwestie.
- internaat** {i:n/ter/'naat} (o.) [internate] **internaat**.
- internasjonaal** {i:n/ter/na:/sjoo/'naal} (bn., bw.) [internasjonale, internasjonale, ~] **internationaal**.
- internet** {i:n/ter/ne:t} (o.) [geen mv.] **internet**. - väöl luuj höbbe allewiele ~.
- internette** {i:n/ter/ne:(t)/te} (ww.zw. 7a) **internetten**.
- intersant** {i:n/ter/'sa:nt}, zie **intresant**.
- intersere** {i:n/ter/'see/re}, zie **intresere**.
- intösse** {i:n/'tö:(s)/se} (bw.) (verg. **óngertösse**) **intussen**.
- intræje** {'in/trè:je} (ww.st.) [traeje] **intreden**. - hae is ingetraoje biej de Karmeliette.
- intrèkke** {'in/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **intrekken**. - zien bein ~; hae haet zienne keutel ingetroch (*hij is erop teruggekomen*); 'n verzeuk ~; biej emes ~; de wiljernis ~.
- intrèkking** {'in/trè:(k)/king} (v.) [~e] **intrekking**. - de ~ van 't riejbewies.
- intresant** {i:n/tre/'sa:nt}, **intressant** {i:n/-tre(s)/*sa:nt} of **intersant** {i:n/ter/'sa:nt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **intressant**. - 'n ~e laezing; 'n ~ book; det vinj ich neet ~; hae wilt zich weer èns ~ make.
- intresere** {i:n/tre/'see/re}, **intressere** {i:n/-tre(s)/*see/re} of **intersere** {i:n/ter/'see/re} (ww.zw. 1) **interesseren**. - ze probeerde mich daouveur te ~; dao bön ich neet in geïntreseerd; zich veur get ~.
- intresse** {i:n/tre:(s)/se} of **interesse** {i:n/te/-re:(s)/se} (v.) [-s] **interesse**.
- intrintj** {i:n/'tri:njtj}, ook **ómtrintj** {óm/-'tri:njtj} (bw.) **omtrent, ongeveer, bijna**. - hae is ~ jäorig.
- introuwe** {in/trou/we} (ww.zw.) [trouwe] **introuwen**.
- intuuppe** {in/tuu:(p)/pe} (ww.zw.) [tuuppe] **inkorten**. - de langste sjäöt ~.

- invaeme** {'in/vè:me} (ww.zw.) [vaeme] **een draad door een opening halen**. - 'ne vaam ~ (door het oog van de naald halen); 'n ingevaemde naolj; de sjoon ~ (de schoenen van veters voorzien).
- invalle** {'in/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **invallen**. - det hoes geit eersdaags nag èns ~; ómdet Jan krank woor, mós emes veur 'm invalle; nao de viefde maot valle de trómpette in; dao vèlt mich net in det ich nao de sjtoumeriej mótt.
- invare** {'in/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **de oogst binnenhalen**. - v'r gaon tizzemiddig ~; (ook met lijdend voorwerp) kaore ~, huij ~, enz.
- invelidewaegeske** {i:n/ve/'lie(d)/de/wèè:/ges/ke} (o.) [~s] **invalidenwagentje**.
- invelied** {i:n/ve/'lie:t} (bn.) [invelide {i:n/ve/'lie(d)/de}], invelide, ~] **invalide**. - 'ne invelide miens, 'n invelide vrouw, 'n ~ wich; ein parkeerplaats veur invelide.
- inventares** {in/ve:n/'taa:/res} (m.) [~e] **inventaris**.
- invètte** {'in/vè:(t)/te} (ww.zw.) **invetten**.
- inveur** {in/veur} (m.) [geen mv.] **invoer**.
- inveure** {'in/veu/re} (ww.zw.) [veure] **invoeren**. - ingeveurde artikkele; det fees is in 't begin van de eew ingeveurd; 'n nuuj programma ~.
- invlechte** {'in/vle:ch/te} (ww.st.) [vlechte] **invlechten**. - zich de haor ~.
- invloed** {'in/vloet} (m.) [~de] (N.) **invloed**.
- invóchte** {'in/vó:ch/te} (ww.zw. 7c) **bevochtigen, natmaken**. - de was ~.
- invoge** {'in/voo/ge} (ww.zw.) [voge] **invoegen**. - 'n moer ~; 'n lètter in ein waord ~; in 't verkeer ~.
- invölle** {'in/vö(l)/le} of **invulle** {'in/vu(l)/le} (ww.zw.) [völle, vulle] **invullen**. - zienne naam ~; 'n formelier ~.
- invraete** {'in/vrè:te} (ww.st.) [vraete] **invreten**.
- invreze** {'in/vree:ze} (ww.st.) [vreze] **invriezen**.

- invrieve** {‘in/vrîē:/ve} (ww.st.) [vrieve] **inwrijf-**
ven. - emes mit sjnee ~; ‘ne biejesjteek ~ mit
 perteblajer; zich good ~ taenge de zón.
- invulle** {‘in/vu(l)/le}, **invulling** {‘in/vu(l)/-
 ling}, zie **invölle**.
- inwasse** {‘in/wa:(s)/se} (ww.st.) [²wasse] **in-**
wassen, voegen. - die teeckelkes móttie inge-
 wasse waere.
- inwèssele** {‘in/wè:(s)/se/le} of **inwissele**
 {‘in/wi:(s)/se/le} (ww.zw.) [wèssele, wissele]
inwisselen.
- inwieje** {‘in/wie(j)/je} (ww.zw.) [²wieje] **inwij-**
den.
- inwinjele** {‘in/wi/nje/le} (ww.zw. 1) **inwikke-**
len, inwinden, omwikkelen. - ‘t kiendje
 werm ~; zich ‘n aope bein laote ~.
- inwirke** {‘in/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **inwer-**
ken. - ‘t zaat haet dao-op ingewirk; ich mótt
 mich dao eers èns ~.
- inwissele** {‘in/wi:(s)/se/le}, zie **inwèssele**.
- inwone** {‘in/woo:/ne} (ww.zw.) [wone] **inwo-**
nen. - biej emes ~.
- inwoner** {‘in/woo:/ner} (m.) [~s] **inwoner.**
- inzaege** {‘in/zèè/ge} (ww.zw.) [zaege] **inzagen.**
- inzaengèle** {‘in/zèè:/nge/le}, **inzaegene**
 {‘in/zèè:/ge/ne} of **inzaengene** {‘in/zèè:/nge/-
 ne} (ww.zw.) [zaengèle, zaegene, zaengene]
inzegenen. - ‘n gebouw ~.
- inzat** {‘in/za:t} (m.) [~te] **inzet.** - ‘ne ~ van
 hóngerd gólje; ‘ne foute ~ van de blaozers;
 meer ~ vertone.
- inzate** {‘in/zaa:/te} (ww.zw.) [¹zate] **inzouten.**
- inzeen** {‘in/zee:n} (ww.st.) [²zeen] **inziën.** -
 moog ich det sjtök efkes ~?; ich zeen neet in,
 woróm det zo mótt.
- inzeipe** {‘in/zei:/pe} (ww.zw.) **inzepen.**
- inzejje** {‘in/ze(j)/je} (ww.zw.) [zejje] **inzaaien.**
 - ‘t kaore ~; graas ~; ‘n weij ~.
- inzende** {‘in/ze:n/de} (ww.st.) [zende] (N.) (zie
 insjture) **inzenden.** - ‘n ingezónje sjtök.
- inzending** {‘in/ze:n/ding} of **inzenjing** {‘in/-
 ze/njing} (v.) [~e / ~ske] **inzending.**
- inzenjeur** {‘in/ze/’njeur} of **inzjenjeur** {‘in/-
 zje/’njeur} (m.) [~s] **ingenieur.**
- inzich** {‘in/zi:ch} (o.) [~te] **inzicht.**
- inzinge** {‘in/zi/nge} (ww.st.) [zinge] **inzinge.** -
 ‘t koor mótt eers èns ingezónge zin.
- ¹inzitte** {‘in/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **inzet-**
ten. - in de bril ‘n nuuj glaas ~; ‘ne moew ~;
 meer man ~; hóngerd gólje ~; zich veur ein
 gooij zaak ~; de harmenie zat ‘t Wilhelmus in.
- ²inzitte** {‘in/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **inzit-**
- ten.* - örges euver ~.
- inzjenjeur** {‘in/zje/’njeur}, zie **inzenjeur.**
- is** {i:s}, zie **²zin.**
- it, its** {i:t(s)}, zie **¹aete.**
- ittelaasj** {i(t)/te/’laasj}, zie **etelaasj.**

J

J, j {jee} (v.) [j's {jees}] de letter **J, j.**

ja {ja} (tsw.) [bij toegeving, aarzelend] **ja, tja.**
- nou ~, zó erg is 't noe ouch weer neet; ~, dao kós ich ouch nieks aan doon!; ~, zoje v'r 't doon?; och ~, ich mótt dich nag get zègke;
~ nae, det vinj ich mer nieks; ~, es se 't zo zaes!

ja {jaa:} (tsw.) [bij instemming of toegeving]
ja. - ~, det kóns se waal zègke, mer ich gluif det neet; ~ (of ~ ~), zo geit det!

jaagduvel {'ja:g/dúü:/vel} (m.) [duvel] **ge-haast iemand.**

jaagpaad {'ja:ch/paa:t} (o.) [paad] **jaagpad**
(pad langs de rivier, waarover de paarden liepen die een vaartuig voorttrokken).

jaagsjnee {'ja:ch/sjnee} (m.) [sjnee] **stuif-sneeuw.**

jaan {jaan} (eig.v.) **Adriana.**

jaap {jaap} (m.) [jape] **jaap, diepe snee.** -
zich 'ne ~ in 'ne vinger sjnieje. // **kanjer.** -
det is 'ne ~ van 'ne vès.

Jaap {jaap} (eig. m.) **Jaap.** - zich 'n ieske koupe biej ~.

jach {ja:ch} (v.) [geen mv.] **jacht.** - op ~ gaon;
de ~ is aope; ze maakde ~ op óngerdukers. //
jacht, jachtterrein. - edere jaeger haet zien eige ~. // **groot aantal, stoet.** - die haje 'n ganse ~ kinjer.

jach {ja:ch} (o.) [-te] **jacht** (zeilschip).

jachgewaer {'ja:ch/(ch)e/wè:r} (o.) [gewaer] **jachtgeweer.**

jachhave {'ja:ch/(h)aa:/ve} (v.) [have] **jacht-haven.**

jachhóndj {'ja:ch/(h)ó:njtj} (m.) [hóndj] **jacht-hond.**

jachpetroon {'ja:ch/pe/troon} (m.) [¹petroon] **patroon van de jacht** (de H. Hubertus).

jachpetroon {'ja:ch/pe/troon} (v.) [²petroon] **jachtpatroon** (als munitie van de jager).

jachsezoen {'ja:ch/se/zôê:n} (o.) [sezoen] **jachtsezoen.**

jachsjóttel {'ja:ch/sjó:(t)/tel} (v.) [sjóttel] **jachtschotel.**

jachte {'ja:ch/te} (ww.zw. 7c) **jachten, grote haast maken.** - doe hoofs neet zo te ~!

jachtig {ja:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **jachtig.**

jaeger {jèè:/ger} (m.) [~s / ~ke] [N. jager, D. Jäger] **jager.** - de ~s höbbe-n-'ne hoogzit gebouwd; 'ne sjtraol~.

jaegeróngergood {jèè:/ge/ró/nger/goot} (o.) [óngergood] **jaegerondergoed** (ecrukleurig tricot ondergoed).

jaegerwól {jèè:/ger/wól} (v.) [wól] **jaegerwol** (bep. soort wol, spec. voor onderkleding).

jaegerwölle {jèè:/ger/wó(l)/le} (bn.) [wólle van jaegerwol]. - ~ zök en hase; 'n ~ ónger-bóks.

Jaer {jèè:r} (eig.m.) [~ke] **Pierre.**

jage {jaa:/ge} (ww.onr. 5) [N. jagen; D. jagen]

I. [overg.] **jagen.** - emes oet 't hoes ~; emes 'ne kogel door de kop ~; emes op koste ~; emes de sjtupe op 't lief ~; zit mich neet zo te ~! (jaag me niet zo op!); zich ~ (haast maken, gejaagd bezig zijn); ich laot mich neet ~. II. [onoverg.] 1. **jagen, jacht maken.** - op knien ~; dao moogs se neet ~. 2. **jagen, jakkeren, voortsnellen.** - de windj jeug door de buim; hae jeug mit zienne wage door de bochte.

jajao {jaa/'jao:} (tsw.) **welja.** - ~, det doon ich waal efkes.

Jan {ja:n} (eig.m.) [~tje] [N.] **Jan.** - ~ en alleman.

janae {jaa/'nèè:} (tsw.) **welnee.** - ~, dao bön ich 't neet mit ins; ~, det höb ich neet gedaon.

janes {jaa/nes} (m.) **joekel, kanjer.** - 'ne ~ van 'ne boum; 'ne ~ van ein krót; des 'ne flinke ~ (kerel).

janke {ja:ng/ke} (ww.zw. 5a) **janken, huilen.** - ich kós waal ~, wie ich det zoog; zit neet te ~!

jannewarie {ja(n)/ne/'waa:/rîë} (m.) **januari.**

jao {jao:} 1. (bw.) **ja.** - höbs se det gedaon? ~ of nae?; ~ höbs se, nae kóns se kriege; ~ mer, det is neet waor; moog ich kómme? mer ~, doe kumps mer!; och ~, veurdet ich 't vergaet; ~ zeker! 2. (vw.bw.) [D. ja] **immers.** - ich kan ~ neet tovere; doe woors d'r ~ zelf biej.

jao-en-amézègker {jao:/-e(n)}/naa/me/zè(G)/-Ger (m.) [~s] **jabroer, jaknikker** (iemand die het overal mee eens is).

jaok {jao:k} (o.) [~er / jäökske {jää:ks/ke}] **jak, kiel;** (in het alg.)

- kleren, kleding.** - 't ~ wied aop höbbe hange (*bij hitte*); kiek oet, anges vèlt dich alles tösse 't ~; emes biej zie ~ griepe (*bij zijn luren*).
- jäöke** {*'jääö:/ke*} (minder vaak **jaoke** {*'jao:/ke*}) (ww.zw. 5a) **hard werken, zwoegen.** - ze höbbe de ganse middig gejäök óm det vaerdig te kriege.
- jaomer** {*'jao/mer*} (predicatief bn. en bw.) **jammer.** - 't is ~ det d'r neet kump; 't is ~ van det geldj; ~ genög höb ich de beurs neet biej mich (*helaas*).
- jaomere** {*'jao/me/re*} (ww.zw. 1) **jammeren.**
- jaomerzekske** {*'jao/mer/ze:k/ske*} (o.) **in:** det sjloog 'm in zien ~ (*dat bracht hem aan het huilen*).
- jaor** {*'jaor*} (o.) [~e {*'jao:/re*}; verb. vorm ~s / *jääörke* {*'jääör/ke*}] [N. jaar, D. Jahr] **jaar.** - in 't begin van 't ~; wievääöl ~ bös doe?; twee ~ geleje; ~ in, ~ oet; al ~s (*elk jaar, jaarlijks*); de oorlogs~e; dae wage geit nag ~e mit; mit aad~; mit nuuj~; veur zien ~e kan d'r nag good mitkómme.
- jaorabbenement** {*'jao/ra(b)/be/ne/me:nt*} (o.) [abbenement] **jaarabonnement.**
- jaordeens** {*'jaor/deens*} (m.) [~te] **jaardienst** (voor een overledene).
- jaorelang** {*'jao:/re/lang*} (bn., bw) [~e, ~, ~] **en jaorelank** {*'jao:/re/la:ngk*} **jarenlang.**
- jaorgank** {*'jaor/ga:ngk*} (m.) [*jaorgeng* {*'jaor/geng*} of *jaorgange* {*'jaor/ga/nge*}] **jaargang.**
- jaorgetiej** {*'jaor/ge/tiēj*} (o.) [~e] **jaargetijde, seizoen.**
- jäörig** {*'jääö/rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **jarig.** - wie-nee bös doe ~; doe bös nag lang neet ~, menke!
- jaorkaart** {*'jaor/kaa:rt*} (v.) [kaart] **jaarkaart.**
- jaorliks** {*'jaor/li:ks*} of **jäörliks** {*'jääör/li:ks*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **jaarlijks.** - 't ~ kónzaer; det móos se ~ betale.
- jaormert** {*'jaor/me:rt*} (v.) [mert] **jaarmarkt.**
- jaorrink** {*'jao(r)/ri:ngk*} (m.) [rink] **jaarring.** - de jaerring van eine boum.
- jaortal** {*'jaor/ta:l*} (o.) [~le {*'jaor/ta(l)/le*} *jaartal.*]
- jaorvergadering** {*'jaor/ver/gaa:/de/ring*} (v.) [vergadering] **jaarvergadering.**
- jaowaal** {*'jao/'waal*} (bw., tsw.) **jawel.** - ~, det is ech waor!; ~!, dao kump d'r weer!
- jaowaord** {*'jao/wao:rt*} (o.) [waord] **jawoord.** - ze höbbe zich 't ~ gegaeve.
- jas** {*'ja:s*} (m.) [jes {*'je:s*} of *jasse* {*'ja:(s)/se*} / jeske {*'je:s/ke*}] **jas.** - zich 'ne ~ aandoon; emes aan zie jeske trèkke.
- jasse** {*'ja:(s)/se*} (ww.zw. 6) **(weg)jagen.** - ze jasde-n-'m van de mert aaf.
- jasses** {*'ja:(s)/ses*} (tsw.) [bastervloek; verbastering van Jezus] **jasses!, ajakkes!, ook:** ~ merante! {*me/'ra:n/te*} [verbastering van Jezus, Maria en Jozef]; zie **hassesmerante en merante.**
- jassetes** {*'ja:(s)/se/tes*} (v.) [^tes] **jaszak.**
- jat** {*'ja:t*} (v.) [~te] **jat, hand.** - hae haaj grote ~te; blief mit dien ~te dao van aaf!
- jats** {*'ja:ts*} , **in:** op ~ gaon, op ~ zin (*op stap gaan of zijn, uitgaan*) (verg. **joets**).
- jatse** {*'ja:t/se*} (ww.zw. 6) **uitgaan, gaan stampen.**
- jatte** {*'ja:(t)/te*} (ww.zw. 7a) **jatten, stelen.**
- je** {*'je*} **in:** det is ~ reinste ónzin (*dat is klinkklare onzin*).
- jeij** {*'jeij*} (tsw.) **jee, wee, foei.** - oeij ~! of o ~ (o wee!); ~, ~, det moogs se neet! (ook **juij-juij**).
- zekker** {*'je:(k)/ker*} (m.) [~s / ~ke] **zekker, jopper, kort jasje.**
- zekkere** {*'je:(k)/ke/re*} (ww.zw. 1) **jakkeren, zich haasten.** - lik neet zo te ~, v'r kómme bès op tied!
- jen** {*'jen*} , **in:** veur de gekke ~, voor de grap, voor de gein.
- Jenne** {*'je(n)/ne*} (eig.m.) [~ke] **Johannes.**
- jeppe** {*'je:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) (een glaasje) **achteroverslaan, naar binnen slaan.** - ich gaon d'r mich eine ~; hae haaj d'r zich aardig get gejep.
- jes, jeske** {*'je:s(/ke)*}, zie **jas.**
- Jes** {*'je:s*} (eig.v.) [~ke] **Agnes.**
- Jet** {*'je:t*} (eig.v.) [~je] **Henriette.** // hae guf 'm van jetje (*hij geeft er flink van langs*).
- Jeu** {*'jeu*} (eig.m.) [~ke] **Mathieu, Matthias.**
- jeug** {*'jeuch*} (v.) [geen mv.] **jeugd.** - in mien ~ deej men zóget neet; de ~ haet de toekóms; get organizere veur de ~; lid zin van de ~ (*de jeugdvereniging*)..
- jeug, zie jage.**
- jeugdig** {*'jeug/dich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **jeugdig.**
- jeugvereiniging** {*'jeuch/fe/rei:/ni/ging*} of **jeugvereniging** {*'jeuch/fe/ree:/ni/ging*} (v.) [vereinigung, vereniging] **jeugdvereniging.** - Jong Nederland is ein ~.
- jeuk** {*'jeu:k*} (m.) [geen mv.] **jeuk.** - ~ höbbe; neet kónne sjlaope van de ~; ~ is erger es pien.

Jeuke

¹**Jeuke** {jeu/ke}, zie **Jeu**.

²**jeuke** {jeu:/ke} (ww.zw. 5a) **jeuken**. - det bruubbelke jeuk erg; mien vingers jeuke mich óm det te gaon doon; zich ~.

jeukpoeijer {jeu:k/poe(j)/jer} (m.) [poeijer] **jeukpoeder**.

Jezus {jee:/zus} (eig.m.) **Jezus**. - ~ Kristus; ~, Maria en Jozef. // (tsw.) **Jezus**!

Jezuskiendje {jee:/zus/kienj/tje} (o.) **Jezus-kindje** (spec. het kindje in de kribbe).

Jo {joo} (eig.m.) [~ke] **Johannes, Jo**.

jö {jö} (tsw., bw.) 1. (ook **jöt**) **hop!** (uitroep van de voerman om het paard te laten lopen). - ei, ~! 2. **vooruit!, vertrekken!, weg!** - efkes alles inlaje en den ~!

¹**Joed** {joe:t} (m.) [Joedde {‘joe(d)/de}] / Juudje {‘juu:/tje}] **Jood**.

²**joed** {joe:t} (m.) [Joedde {‘joe(d)/de}] / juudje {‘juu:/tje}] (vis) **pos** (*Acerina cernua*).

joedas {‘jöē:/das} (m.) [~se] **judas, pestkop**.

joedasse {‘jöē:/da(s)/se} (ww.zw. 6) **judassen, pesten**.

joeddevèt {‘joe(d)/de/vè:t} (o.) bep. soort snoepgoed (met druivensuiker bereide schuimbllokken).

joekkel {‘joe:(k)/kel} (m.) [~s / juukkelke {‘juu:(k)/kel/ke}] **joekel, kanjer**. - 'ne ~ van 'ne vès.

joeks {‘joe:ks} (m.) in: veur de ~ (voor de grap).

joeksig {‘joe:k/sich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **lollig, vrolijk**.

joekskapel {‘joe:ks/kaa/pel} of **joekskepel** {‘joe:ks/ke/pel} (v.) [kapel, kepel] **blaaska-pel** met carnaval.

joenke {‘joe:ng/ke} (ww.zw. 5a) of **joenkere** {‘joe:ng/ke/re} (ww.zw. 1) **janken**. - de huunj wore aan 't ~; hae joenkerde van de pien.

Joep {joe:p} (eig.m.) [Juupke {‘juu:p/ke}] **Joop, Jozef**.

joeppetig {‘joe:(p)/pe/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **uitgelaten, vrolijk**. - 'n ~ fees; dae haet 'n ~ gezich.

joets {‘joe:ts} = **jats**.

joetse {‘joe:t/se} (ww.zw. 6) **op stap gaan, de bloemetjes buiten zetten, uitgaan**.

joetsvót {‘joe:ts/fó:t} of **joetsjvót** {‘joe:tsj/fó:t} (v.) [vót] **uitgaand type**, ook: vrouw die veel naar de stad (of de markt) gaat.

joge {‘joo:/ge}, zie **jage**.

joh {joo:) (tsw.) [in vragende zinnen, om nadere bevestiging te vragen] **ja, nietwaar**. - oh ~, dinks se det?; doe geis toch mit, ~?; ~, is 't al

zó laat?

Jon {jon} (eig.v.) [~neke] **Johanna**.

¹**jóng** {jóng} (m.) [~es / jungske {‘jung/ske}] (zie ook ²**jónk**) **jongen**. - ~es en maedjes; waat zaes se, ~?; ~es, v'r mótte noe waal opsjete!; aaj ~es óngerein; 'ne echte Zjwamer ~; haet het al 'ne ~? (vrijer). // (tsw.) **jonge, tjonge, sjonge**. - ~, dao woor mich get loos!; ~~, dao höbs se mich get gezag!

²**jóng** {jóng}, zie ¹**jónk**, ²**jónk**.

jonge {‘jo/nge} (bn., mannelijke vorm) (N.) **jonge; alleen in:** de Jonge Wach (de Jonge Wacht).

jónge {‘jó/nge} (ww.zw. 5b) **jongen**. - de kat haet gejónk.

jóngesbóks {‘jó/ngez/bó:ks} (v.) [bóks] **jongensbroek**.

jóngesbook {‘jó/ngez/book} (o.) [book] **jongensboek**.

jóngesechtig {‘jó/nge/ze:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **jongensachtig**.

jóngesnaam {‘jó/nges/naam} (m.) [naam] **jongensnaam**.

jóngessjool {‘jó/nge(s)/sjool} (v.) [sjool] **jongensschool**. - de Sint Lambertussjool woor vreuger de ~.

¹**jónk** {‘jó:ngk} (bn., bw.) [jónge {‘jó/nge}, jóng {‘jóng}, ~; verb. vorm: jóngs {‘jóngs} / jónger {‘jónger}; jóngs(te) {‘jóngs/(te)} of jungste {‘jungs/te}] [N. jong, D. jung] **jong**. - jóng luuj; loup doe mer, doe höbs nag jóng bein; hae haet nag ei ~ gezich; dao bös se te ~ veur; de jóngste (of jungste) van de kinjer; hae is de jóngste neet meer; ~ geleerd is aad gedaon; 'ne jónge hóndj; jónge kees; ~ beer; jónge klaore; 'ne jónge drinke (een jonge jenever). // (als zn.) ~ en aad deej mit. // dao höbbe ze get jóngs gekrege (een baby); van jóngs aaf aan (van jongs af aan).

²**jónk** {‘jó:ngk} (o.) [jónge {‘jó/nge}] **jonk, joch**. - dao höbs se det ~ ouch weer!; sjótóm ~ des se bös!; die rót jónge!; waat ein lekker ~!; **jong** (van een dier) (ook: **jóng** {‘jóng}). - de kat haet jónge.

Jood {joot} (m.) [Jode] **Jood** (zie **Joed**).

joog {jooch}, zie **jage**.

Joos {joo}s} (eig.m.) **Joost**, in: ~ moog 't wete.

jöt {jö:t} (tsw.) zie **jö**.

Jozef {‘joo/ze:f} (eig.m.) **Jozef**. - de Heilige ~; merante ~ (zie **merante**).

ju {jüü(j)} (tsw.) **ho!** (uitroep van de voerman om het paard te doen stilstaan). - ~, voes! //

- ich zeen gèn ~ (*niets, geen hand voor ogen*).
jubelares {juu(b)/be/'laa:/res} (m.) [~e] **jubilaris**.
- jubelejum** {juu(b)/be/'lee/jum} (o.) [~s] **jubileum**.
- juf** {ju:f} (v.) [~fe / ~ke] (*school*) **juf, juffrouw**. - wat haet de ~ daovan gezag?
- juffrouw** {ju:(f)/frouw} (v.) [~e / juffruike {ju:(f)/frui/ke}] **juffrouw**, spec. *schooljuf-frouw*.
- juige** {jui/ge} (ww.zw. 5a) (N.) **juichen**. - ze sjtónge te ~ langs de kantj van de waeg.
- juij-juij** {juij/'juij} (tsw.) **foei! foel!** (zie onder **jeij**).
- juistere** {jui/ste/re} (ww.zw. 1) **ravotten**. - de kinjer wore aan 't ~ oppe gank. // **feesten, de bloemetjes buiten zetten**. - biej det oetsjtepke höbbe v'r good gejuisted.
- julie** {jûû:/lië} (m.) **juli**.
- jungste** {jungs/te}, zie **jónk**.
- junie** {jûû:/nië} (m.) **juni**.
- junkerke** {ju:ng/ker/ke} (o.) [~s] **duizend-schoon** (*Dianthus barbatus*).
- juttemes** {ju:(t)/te/mes} (eig.m.) *in:* mit sint ~.
- juttepaer** {ju:(t)/te/pèè:r} (v.) [paer] **jutten-peer**.
- Juupke** {juu:p/ke}, zie **Joep**.
- juus** {juu:s} I. (bn., bw.) **[juuste {juu:/ste}, juuste {juu:/ste}], ~ / juuster {juu:/ster}; ~(te) {juu:/s(te)}]** **juist, goed, correct**. - de ~te man op de ~te plek; des neet gans ~ waas se dao zaes. // (als bw.) **juist, precies, net** (verg. **krek, prónt**). - det is ~ verkeerd; dao höbs se ~ de goje te pakke; hae kwaam ~ op tied. II. (bw. van tijd) **(zo)juist, (zo)net, zo-even** (verg. **krek, net**). - hae kwoom ~ binne, toen det gezag waerde; ich höb dich det ~ nag gezag.
- juuskes** {jûû:s/kes} (bw.) **nipt, op het nippertje**. - hae haet 't ~ geraak; 't woor ~ d'rnaeve.
- juusnet** {juu:s/'ne:t} (bw.) **zonet, zojuist, zo-even**. - ich höb häör ~ nag gezeen.
- juusement** {juu:s/te/'me:nt} (bw.) [F. justement] **zo is het, inderdaad**.

K

K, k {kaa} (v.) [k's {kaas}] de letter **K, k.** - de K.L.M.; de K.R.O.

kaad {kaa:t} (bn., bw.) [kaje {'kaa/je}, kaaj {kaaj}, ~ / kajer {'kaa/jer}; kaadjs(te) {kaatjs/(te)} of kaajs(te) {kaajs/(te)}] [N. koud, D. kalt] **koud.** - 'ne kaje windj; ~ waer; 't is ~ vandaag; 't is ~, naat en sjuverechtig; 't wejt ~; de soep ~ laote waere; 'n kaaj sjöt-tel; Remunsje kaje kook (*ophet om niets*); kaaj henj höbbe; ich höb 't ~; kaad toet oppe graot of toet oppe knäök of toet oppe kits (*tot op het bot*); 't leep mich ~ euver mie lief; dao waerde v'r ~ van; de Kaaj Satans (*ooot naam van een vriendenclub in Swalmen*); de kaje kantj (*de aangetrouwde familie*); van 'n kaaj kirmes toes kómme; doe bös ~ (*bij het raden nog ver van de goede oplossing*).

¹**kaaf** {kaaf} (v.) [geen mv.] **kaf.**

²**kaaf** {kaaf:f} (o.) [kaver {'kaa:/ver} / kaefke {kèèf/ke}] [N. kalf, D. Kalb] **kalf.** - 'n koe en 'n ~; 'n ~ sjlachte; 'n neuchter ~; wat bös se toch ei ~ (*sufferd*).

kaafrót {kaaf/'ró:t} (bn.) [ró:t] **door en door rot.**

kaafsgaat {'kaafs/chaat} (o.) [gaat] (*in Bou-koul:*) **het achterste deel van de kerk** (waar men ging zitten als men te laat was, of als men graag vroeg weg wilde).

kaaj {kaaj} (v.) [geen mv.] [N. kou(de), D. Käl-te] **kou, koude.** - de ~ in gaon; sjtaon te rie-jere van de ~; tizzewintjer höbbe v'r väöl ~ gad; ~ lieje. // **kou, verkoudheid.** - zich 'n ~ opdoon; mit 'n ~ in bëd blieve; 'n ~ oppe blaos höbbe.

kaajnaas {kaaj/naas} (v.) [naas] **koukleum.**

kaajsjóttel {kaaj/'sjó:(t)/tel} (v.) [sjóttel] **kou-de schotel.** - mitte kirmes aete v'r ~.

¹**kaak** {kaak} (m.) [kake] **gil, schreeuw.** - 'ne ~ gaeve.

²**kaak** {kaak} (v.) [kake] **kaak.** - mien kake doon pien van 't lache.

kaakverke {'kaak/fe:r/ke} (o.) [verke] **schreeuwlelijk.**

kaavkót {kaak/fó:t} (v.) [vót] (P) **schreeuwer, schreeuwlelijk.**

kaal {kaa:l} (bn.) [kale {'kaa/le}, ~ {kaal}, ~

{kaa:l} / ~der {'kaal/der} of kaler {'kaa/ler}; ~s(te) {kaals/(t)e}] [N. kaal, D. kahl] **kaal.** - 'ne kale kop höbbe; ~ waere; emes ~ sjaere; 'n ~ plek in de mat; 'n ~ landsjap; 'ne kale Hollenjer (verg. *kaaljekker*).

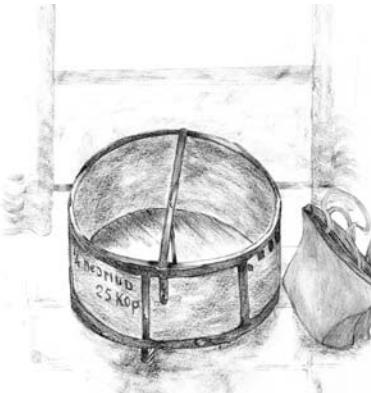
kaaljekker {kaa:l/je:(k)/ker} (m.) [~s] **ar-moedzaaier;** ook iemand die zich gedraagt alsof hij veel geld heeft.

kaalmoes {kaa:l/'môë:s} (bw.) **geheel en al, helemaal** [ondergedompeld]. - hae veel in 't water en ging ~ ónger; wens se dich neet baeter gedreugs, kumps se ~ ónger in de hèl.

kaalsjlaag {kaa:l/sjlaa:ch} (m.) [geen mv.]

kaalstag. - d'r móet get gedaon waere taenge de ~ in dae bós.

kaam {kaa:m}, zie **kómme.**

kaar {kaa:r} (o.) [kare] **mudmaat** (houten vat om granen te wegen). // **stortgat** voor granen (in silo's). // **bijenkorf** (zie *biejekaar*).

kaart {kaa:rt} (v.) [~e of kaart {kaa:rt} / kaertje {kèè:r/tje}] **kaart.** - emes ein ~ sjture; zien kaertje laote zeen; kaertjes veur ein kónzaer; de ~ van Nederlandj; get op ein ~ aanwieze; 'n sjpeel ~e; gooij of sjlechte ~(e) höbbe; emes in de ~ kieke.

kaartaovindj {kaa:r/daa:/vinjtj} (m.) [ao-vindj] **kaartavond.**

kaarte {kaa:r/te} (ww.zw. 7b) **kaarten.** - sónjes nao de homes zitte ze altied te ~.

kaartebak {kaa:r/te/ba:k} (m.) [bak] **kaarten-bak.**

kaartehoes {kaa:r/te/hôë:s} (o.) [hoes] **kaartenhuis.** - det idee veel wie ein ~ inein.

kaartsjpeel {kaa:rt/sjpee:l} [sjpeel] (o.) (soort) **kaartspel** (bijv. *toeppe, heuge, kruut-se, enz.*).

kaartsjpel {kaa:rt/sjpel} (o.) [sjpel] **kaartspel**

- (compleet stel speelkaarten).
- kaarttaofel** {*kaa:r(t)/tao/fel*} (v.) [taofel] **kaarttafel.**
- Kaat** {*kaat*} (eig.v.) [-je] **Catherina.**
- kaatsbal** {*kaatz/ba:l*} (m.) [bal] **kaatsbal** (een grote bal, waarmee vooral meisjes speelden).
- kaatse** {*kaat/se*} (ww.zw. 6) **kaatsen.**
- kabel** {*kaa:/bel*} (m.) [~s / kaebelke {*'kèè:/bel/ke*}] **kabel.** - get mit ~s ophange; 'ne ~ van de tillefoon; det kóns se oppe ~ óntvange.
- kabinet** {*kaa/bie(n)'/ne:t*} (o.) [~te / ~je] **kabinet** (meubelstuk; regering). - mesjien vèlt 't ~ waal; 'n kabinetje (*klein bureau, schrijftafeltje*).
- kachel** {*ka:/chel*} (v.) [~s / kechelke {*'ke:/chel/ke*}] **kachel** (N.) (zie: vuur, fernuus, sjtoof). - 'n sjtraolkechelke. // (bn.) (N.) **kachel, dronken.** - ~ zin.
- kachelhout** {*ka:/chel/hou:t*} (o.) [geen mv.] **slecht timmerhout, waaibomenhout, stookhout.**
- kachelpiep** {*ka:/chel/piè:p*} (v.) [²piep] **kachelpijp.**
- kachelplaat** {*ka:/chel/plaa:t*} (v.) [plaat] **kachelplaat** (ijzeren of geëmailleerde plaat waarop de kachel stond).
- kader** {*kaa:/der*} (o.) [~s] (N.) **kader.** - in 't ~ van de bezuininge.
- kaebelke** {*'kèè:/bel/ke*}, zie **kabel.**
- kaefke** {*'kèèf/ke*}, zie **²kaaf.**
- kaegel** {*'kèè:/gel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] **kegel.** - det haet de vòrm van 'ne ~; de ~e (~s) opzitte; hae haet 'ne ~ (*na gedronken te hebben*). // **ijspegel.** - d'r hóngé lang ~e (~s) aan de gäot.
- kaegele** {*'kèè:/ge/le*} (ww.zw. 1) **kegelen.**
- kaejelik** {*'kèè/je/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **kouwelijk.** - ich veul mich get ~ en daoróm gaon ich mer neet nao boete.
- ¹kael** {*kèèl*} (m.) [~s / ~ke] [*verkort uit kaerel*] **kerel, vent.** - des 'ne sjterke ~; 'ne knappe, sjone, lillikke ~; d'r is 'ne ~ aan de deur; wat zin det veur ~s?; ich vertroew dae ~ neet; ich höb mit daen erme ~ te doon; zorg des se 'ne ~ waers; 't is al 'ne hele ~; van det ~ke könne v'r nag heel get verwachte; det ~ke is get al te vrek; ~, ~, wat böñ ich bliebj!.
- ²kael** {*kèèl*} (m., ook v.) [~e {*'kèè:/le*} / ~ke] [N. keel, D. Kehle] **keel.** - pien in de ~ höbbe; ich kan det neet door de ~ kriege; dae rouk sjleit mich op de ~; 'ne (of 'n) ~ opzitte.
- kaele** {*'kèè/le*} (ww.zw. 1) **kelen, de keel afsnijden.** - ein verke ~.
- kaelsgaat** {*'kèèls/chaat*} (o.) [gaat] **keelgat.** - det sjoot mich in 't verkeerde ~.
- kaeper** {*'kèè:/per*} (m.) [~s / ~ke] **keper, houten balk.**
- kaeperbandj** {*'kèè:/per/ba:njtj*} (m.) [bandj] **keperband.**
- kaeperflenel** {*'kèè:/per/fle/nel*} (m.) [flenel] **keper(flenel).**
- kaepernagel** {*'kèè:/per/naa:/gel*} (m.) [nagel] grote, vier- of vijfduims **spijker.**
- kaer** {*kèèr*} (v.) [-e {*'kèè:/re*} / ~ke] [N. kern; D. Kern] **1. pit** (van appel of peer). - de ~e van eine appel. **2. kern, pit, stevigheid, kracht.** - 'n hödje moos haet meer ~ es 't vers is; 'ne eike balk haet meer ~ es 'ne denne; dao zit gèn ~ in dae kael.
- kaere** {*'kèè:/re*} (ww.zw.
- 1) **keren, vegen** (met een bezem). - de sjtoep ~.
- kaerel** {*'kèè:/rel*} (m.) [~s / ~ke] [N. kerel; D. Kerl] (zie **¹kael**) **kerel.** - waat zin mich det veur ~s!; dae ~ vertrœw ich neet; 'n leuk ~ke.
- kaergeldj** {*'kèè:r/ge:ljtj*} (o.) [geldj] (bij schoonmaakwerkzaamheden) **gevonden geld.** - 't ~ is veur dich.
- kaerig** {*'kèè/rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **pittig, energiek; met een eigen willetje, eigengereid.** - ein ~ maedje.
- kaers** {*kèè:rs*} (v.) [~e / ~ke] [N. kaars; D. Kerze] **kaars.** - 'n ~ opsjtaeke, aanmake; ~e oetblaoze (ook: *het vruchtpluis van paardebloemen afblazen*); de kaerse vanne kersjtaanjeleboom bleuje sjoon; dem is de ~ oet gegange (*hij heeft het loodje gelegd*); de ~kes in de kersboum; 'n lamp van feertig ~ (*van veertig watt*).
- kaerseluchter** {*'kèè:r/se/lu:ch/ter*} (m.) [luchter] **kandelaar.**
- kaersepit** {*'kèè:r/se/pi:t*} (v.) [pit] **kaarsenpit.**
- kaersevèt** {*'kèè:r/se/vè:t*} (o.) [vè:t] **kaarsenvet.**
- kaersewiejing** {*'kèè:r/se/'wie(j)/jing*} (v.) [wiejing] **kaarsenwijding.** - de ~ op Paoszaoterdig.
- kaersleech** {*kèè:rs/leech*} (o.) [¹leech] **kaars-**

kaersrech

licht.

kaersrech {kèè:rs/'re:ch} (bn., bw.) [²rech]
kaarsrecht.

kaetel {kèè:/tel} (m.) [~s of ~e / ~ke] **ketel**,
(**kook**)**pan**. - de ~s (of ~e) op 't vuur zitte;
'ne ~ soep; oet de ~ aete.

kaetellepper {kèè:/te(l)/le:(p)/per} (m.) [~s]
ketellapper.

kaetelmeziek {kèè:/tel/me/zìè:k} (m.) [me-
ziek] **ketelmuziek**. - biej 't aezel aandrieve
waerde ~ gemaak.

kaetelsjtein {kèè:/tel/sjtei:n} (m.) [geen mv.]
ketelsteen.

Kaevele {kèè:/ve/le} (o.) **Kevelaar** (bedevaarts-
soord in Duitsland). - dao kóns se mitte
blote vót op nao ~ (rieje) (*gezegd van een bot
mes*).

kaever {kèè:/ver} (m.) [~s / ~ke] [N. kever; D.
Käfer] **kever**. - die ~s zin sjaejelik veur de
aerpele; hae riedj al jaore in 'nen aje ~ (*volks-
wagen*).

kaf {ka:f} (v.) [~te] **kaft**.

kafee {kaa:/fee}, zie **kefee**.

kaffe {ka:(f)/fe} (ww.zw. 5a) **keffen**. - waat lik
dae hóndj weer te ~! // (droog) **hoesten**,
blaffen. - ich höb de ganse nach ligke te ~.

kaffee {ka(f)/'fee}, zie **kefee**.

kafte {ka:f/te} (ww.zw. 7c) **kaften**.

kaje, kajer {kaa/je(r)}, zie **kaad**.

kajigheid {kaa/jich/(h)eit} (v.) **kou, koude**. -
de ~ velt deze wintjer nag waal mit.

kajotter {kaa/jo:(t)/ter} (m.) [~s] **kajotter**
(lid van de Katholieke Arbeidersjeugd).

kak {ka:k} (m.) [geen mv.] (N.) **kak, poep**. -
kale ~ (branie).

¹kake {kaa/ke} (ww.zw. 5a) **gillen, schreeuwen**. - kaak neet zo, ich bön neet douf!; ~
wie ein mager verke; hae kaakde vanne pien;
ze kaakde vanne lach (*gierde van het lachen*).

²kake {kaa/ke}, zie **¹,²kaak**.

kakele {kaa:/ke/le} (ww.zw. 1) **kakelen**. -
hoonder ~; neet ~, mer eijer ligke (*geen woorden*,
maar daden); die vrouluuj kakelde wie
ein ganse klóch hoonder.

Kakirke {kaa/ki:r/ke} (o.) **Kaldenkirchen**.

akke {ka:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **kakken, poepen**. - emes te ~ zitte (*te kijk zetten*).

akker {ka:(k)/ker} (m.) [~s] **kakker, ijdel-
tuit, druktemaker**.

kakmedam {ka:k/me/dam} (v.) [medam] **kak-
madam**.

kaksjtool {ka:k/sjtool} (m.) [sjtool] **kakstoel**,

kinderstoel (met potje).

kaktes {ka:k/tes} (m.) [~e / ~ke] **cactus**.

¹kal {kal} (v.) [~le] klein, gemetseld **riool** onder
de grond (voor de afvoer van water en mest,
bijv. uit varkensstallen).

²kal {ka:l} (m.) [geen mv.] **praat, praatjes, gepraat, geruchten, rodde**. - dae ~ móos se
neet gluive; dao kump ~ van; det is nieks es
~; det is de ~ neet waerd (*daar hoeven we
geen woorden aan vuil te maken*); det is ~ wie
kook (*dat is onzinnig gepraat*); Zjwamer ~.

kale {kaa/le}, zie **kaal**.

kalf {ka:l} (o.) [kaver {kaa:/ver}, zie **²kaaf** /
kelfke {kelf/ke}] (zie **²kaaf**) [N. **kalf**; D.
Kalb] **kalf**.

kalfkoe {kalf/köé} (v.) [koe] **koe die net ge-
kalfd heeft**.

kaligheid {kaa/lich/(h)eit} (v.) **kaalheid**.

kalk {ka:lk} (m.) [geen mv.] **kalk**.

kalkoen {kal/'köé:n or kal/'koen} (v.) [kalkoe-
ne, kalkoenne of kalkoender {kal/'köé:n/-
der}] (N.) (zie **sjroet**) **kalkoen** (*Meleagris
gallopavo*). - mit kersmis aete väöl luuj ~.

kalle {ka(l)/le} (ww.zw. 1) **praten**. - ze sjtón-
ge te ~ veur de deur; ich móet èns mit dich ~;
dae kalt dich vanne zök; emes de ore vanne
kop ~; wo höbbe ze euver gekald in die ver-
gadering?; kal mich dao neet van!; doe höbs
good ~; doe móos nag neudig ~! (*je kunt er
beter het zwijgen toe doen*); in de klas moogs
se neet ~; **rodde**. - dao waert euver gekald
in 't dörp.

kallebas {ka(l)/le/'ba:s} (m.) [kallebes {ka(l)/-
le/'be:s} / kallebeske {ka(l)/le/'be:s/ke}] [F.
cabas] **karbies, boedschappentas**. - de ~ aan
't sjtuur van de fiets hange; ze haaj ein ver-
sjlete kallebeske biej zich (*damestasje*).

kallebies {ka(l)/le/'biés} of **kerbies** {ker/'biés}
(v.) [kallebieze, kerbieze / kallebieske
{ka(l)/le/'bié:s/ke}], kerbieske {ker/'bié:s/-
ke}] **biezen boedschappenmand, karbies**
(verg. **kallebas**).

kallenderwies {ka(l)/len/der/'wîës} (bw.) **al
pratend**. - ~ höbbe veur die ruzing opgelos.

kallevater {ka(l)/le/'vaa/ter}, ook **koellevater**
{koe(l)/le/'vaa/ter} of **kultevater** {ku:l/te/-
'vaa/ter} (m.) [~s] **cultivator**.

kallevatere {ka(l)/le/'vaa/te/re} of **koelleva-
tere** {koe(l)/le/'vaa/te/re} (ww.zw. 1) **be-
werken met de cultivator**. - 't landj ~.

kalve {kal/ve} (ww.zw. 5) **kalven**. - de koe móet ~.
kamer {kaa:/mer} (v.) [~s / kaemerke {kèè:/-}

mer/ke]) 1. **kamer.** - 'n hoes mit väöl ~s; in de ~ zitte; de gooij ~ [spottend ook: het toilet]; 't kleinste kaemerke (*het toilet*); op ~s wone; ~s verhure; v'r pakke 'n ~ in 'n hotel; de Eerste en de Tweede Kamer. 2. **kamer** (*dikwandige, gietijzeren pot in de vorm van een afgeknotte kegel, gevuld met buskruit en leem, tot ontploffing gebracht bij de aanvang van bep. feesten*).

kamersjete {*kaa:/mer/sjee/te}* (ww.st.) [sjete] **kamerschieten** (*de inhoud van een 'kamer' tot ontploffing brengen [zie kamer 2]*).

kamersjeut {*kaa:/mer/sjeu:t}* (m.) [sjeut] **kamerschot** (*ontploffing in een 'kamer'* [zie kamer 2]).

kamfer {*ka:m/fer}* (m.) [geen mv.] **kamfer** (*in vaste vorm gebruikt tegen motten*).

kammeraod {*ka(m)/me/'raot}* of **kómmeraod** {*kó(m)/me/'raot*} (m.) [kammeräöj {*ka(m)/-me/'räöj*} of kómmeräöj {*kó(m)/me/'räöj*} / kammeräödje {*ka(m)/me/'räö/tje*} of kómmeräödje {*kó(m)/me/'räö/tje*}] **kameraad**.

kammesaar {*ka(m)/me/'saar*}, zie **kómmesaar**.

¹**kammezaol** {*ka(m)/me/'zaol*} of **kómmezaol** {*kó(m)/me/'zaol*} (o.) [~s / kammezäölke {*ka(m)/me/'zäölk/e*}, kómmezäölke {*kó(m)/-me/'zäölk/e*}] **kamizool, buis, borstrok** (*van mannen*).

²**kammezaol** {*ka(m)/me/'zaol*} of **kómmezaol** {*kó(m)/me/'zaol*} (m.) [~s] **groot gevaarte, kolos.** - 'ne ~ van 'ne boum; 'ne ~ van 'ne sjnook; 'ne ~ van 'ne kael.

¹**kamp** {*ka:mp*} (m.) [kem {*kem*} / kemke {*kem/ke*}] **kam.** - zich keime mit 'ne ~; daen haan haet 'ne sjone ~.

²**kamp** {*ka:mp*} (m.) **kamp, veld, in eigennaamen, bijv. de Heikamp.**

³**kamp** {*ka:mp*} (o.) [~e / kempke {*ke:mp/ke*}] **kamp.** - 't ~ van Jong Nederland; op ~ gaon.

kampebekské {*ka:m/pe/be:ks/ke*} (o.) [~s] **kammenbakje.**

kampere {*ka:m/pee/re*} (ww.zw. 1) **kamperen.**

kamperfoellie {*ka:m/per/'foe(l)/lié*} (m.) **kamperfoelie** (*Lonicera-soorten*).

kampraad {*ka:mp/raa:t*} (o.) [raad] **kamwiel, tandwiel.**

¹**kan** {*kan*} (v.) [~ne / kenke {*ken/ke*}] **kan.** - 'n ~ kóffie.

²**kan** {*ka:n*}, zie **kónne.**

Kandaals {*kan/'daals*} (bn.) [~e, ~e, ~] **Canadees** (*zie Kannedaas*). - 'ne ~e boum (*Canadapopulier, Populus canadensis*); ~ hout.

kandeleer {*ka:n/de/leer*} (m.) [~s / ~ke] (N.) (zie **kaerseluchter**) **kandelaar.**

kanker {*ka:ng/ker*} (m.) [geen mv.] **kanker.** - ze is aan ~ gesjtörve.

kankere {*ka:ng/k/ere*} (ww.zw. 1) (N.) **kankeren.** - ougsappele kankere gaer; lik neet eewig op 't waer te ~!

Kannedaaas {*ka(n)/ne/daas*} (bn.) [Kannedase, Kannedase, ~] **Canadees** (zie **Kandaals**). - 'ne Kannedase boum (*Canadapopulier, Populus canadensis*).

Kannedees {*ka(n)/ne/'dees*} (m.) [Kannedeze] **Canadees.** - de Kannedeze höbbe mitgedaon aan de bevreiding van Nederlandj.

kannepee {*ka(n)/ne/pee*} (m.) [~s] **1. carrousel. 2. canapé, divan.**

kans {*ka:ns*} (v.) [~e / kenske {*ke:ns/ke*}] **kans.** - ~ höbbe op ein baan; noe höbs se de ~ óm det te doon; ~ op 'ne pries; 'n klein kenske.

kanteneer {*ka:n/te/'neer*} of **kantjeneer** {*ka:nj/tje/'neer*} (m.) [~s] **kantonnier, wegwerker.**

¹**kantj** {*ka:njtj*} (m.) [kenj {*kenj*}, ook ~e / kentje {*ke:nj/tje*}] [N. kant; D. Kante] **kant, zijde.** - aan de ~ gaon sjtaon; nao de angere ~ gaon (*andere kant, overkant*); emes aan de ~ zitte; langs de ~ sjtaon; de sjerpe ~ van ein mets; 'ne kas op zienne ~ ligke; eder zaak haet twee kenj (*of kantje*); get van alle kenj (*of kantje*) bekieke; mit dem kóns se alle kantje (*of kenj*) op (*of oet*); 't woor op 't kentje aaf; de kentjes d'rvanaaf loupe; zich van ~ make; det ging van gèns kenj (*dat lukte op geen enkele manier*); det klop van gèns kenj (*dat klopt totaal niet*); aaj muibele aan de ~ doon (*van de hand doen*).

²**kantj** {*ka:njtj*} (m.) [geen mv.] **kant.** - ein möts van ~.

¹**kantje** {*ka:nj/tje*} (bn.) **kanten.** - ein ~ möts.

²**kantje** {*ka:nj/tje*} (ww.zw. 3c) **zich ~: zich kanten.** - hae kantjde zich taenge eder veursjtèl.

kantjeneer {*ka:nj/tje/'neer*}, zie **kanteneer**.

kantrij {*ka:njtj/'riéj*} (v.) [riej] **buitenste rij** (*planten of bomen op een perceel*).

kantoor {*kan/'toor*} of **kentoor** {*ken/'toor*} (o.) [kantore of kentore / kanteurke {*kan/'teur/-ke*} of kenteurke {*ken/'teur/ke*}] **kantoor.**

kantoorjuffrouw {*kan/'toor/ju:(f)/frouw*} (v.) [juffrouw] **kantoorjuffrouw.**

kantoormiens {*kan/'toor/miens*} (m.) [miens]

kaok

kantoorbediende.

1 kaok {kao:k} (m.) [geen mv.] **kook**. - de aerpele aan de ~ bringe; hae is gans van de ~.

2 kaok {kao:k} (v.) [~e] **kookster, kokkin** (vrouw die uit koken gaat). - veur 't fees höbbe ze zich ein ~ laote kómme.

käök {käö:k} (predicatief bn.) **beu**. - ich bön det ~.

kaoke {kao:/ke} (ww.zw. 5a) [N. koken, D. kochen] **koken**. - soep ~; èrpele ~, geakaokde èrpele; water ~; saoterdes kaok ich neet; 't water kaok.

käöke {käö:/ke} (ww.zw. 5a) **kokhalzen, walgen**. - dao kóm ich van aan 't ~; dao móos ich van ~.

kaokendheit {kao:/kent/'hei:t} (bn.) [heit] **kokendheet**.

kaoker {kao:/ker} (m.) [~s / käökerke {käö:/ker/ke}] [N. koker, D. Köcher] **koker**.

käökmeug {käö:k/"meuch} (predicatief bn., bw.) **beu**. - ich bön det ~.

kaokpot {kao:k/po:t} (m.) [pot] **kookketel**. - ich höb veur Kersmis de ganse daag achter de ~ gesjtange.

kaoksel {kao:k/sel} (o.) [~s] **kooksel**. - 'n ~ sjpruitjes.

kaol {kaol} (m.) [~e {kao:/le} / käölke {käö:/ke}] **kool, (steen)kolen**. - doe haadjs mageren en vëtte ~; 'n tuit ~e; ~e op 't vuur doon; op heite ~e zitte.

käöle {käö/le} (ww.zw. 1) **smeulen, gloeien**. - d'r lik 'n sjtôkske hout te ~; de aomere ligke te ~.

kaolebak {kao:/le/ba:k} (m.) [¹bak] **kolenbak** (spec. gietijzeren kolenbak naast het fornuis).

kaolekelder {kao:/le/ke:l/der} (m.) [kelder] **kolenkelder**.

kaolekit {kao:/le/ki:t} (v.) [~te] **kolenkit**.

kaolesjop {kao:/le/sjo:p} (m. of o.) [sjop] **kolenschuur**.

kaolesjöp {kao:/le/sjö:p} (v.) [sjöp] **kolen-schop**.

kaolesjtoof {kao:/le/sjtoof} (v.) [sjtoof] **kolen-kachel**.

kaoletuit {kao:/le/tui:t} (v.) [tuit] **kolenkit**.

kaolezeef {kao:/le/zee:f} (o.) [zeef] **kolen-zeef**.

kaolzjwart {kaol/'zjwa:rt} (bn.) [~e, ~e, ~] **koolzwart, roetzwart**.

kaord {kao:rt of kaort} (o.) [käörd {käört} / käördje {käör/tje}] **koord**. - aan 't ~ van de

gerdien trèkke; ein käördje örges ómbinje.

kaore {kao:/re} (o.) [geen mv.] **koren**. - 'n veldj ~; 't ~ mejje; 'ne boes ~.

kaoreberm {kao:/re/be:rm} (m.) [1berm] **ko-renmijt**.

kaorebloom {kao:/re/bloom} (v.) [bloom] **ko-renbloem** (*Centaurea cyanus*).

kaoreboes {kao:/re/boe:s} (m.) [³boes] **koren-schoof**.

kaorefeep {kao:/re/feep} (v.) [feep] **fluitje**, gemaakt van een verse korenhalm.

kaoremiet {kao:re/miē:t} (v.) [²miet] **koren-mijt**.

kaorepater {kao:/re/paa/ter} (m.), eig. een pater die om graan kwam bedelen voor zijn klooster (verg. **patere**); (vandaar:) een boeman waarmee men kinderen bang maakte, zodat ze niet door het koren liepen.

kaoreveldj {kao:/re/ve:ljtj} (o.) [veldj] **koren-veld**.

kap {ka:p} (v.) [~pe / kepke {ke:p/ke}] [N. kap, D. Kappe] **kap**. - de ~ van ein beginien; hae verzuup ~ en kogel (*hij verdrinkt kap en keuvel, alles wat hij bezit*); de ~ van ein sjouw; de kap van eine kaoreberm (*uit stro gemaakte kap op het bovenste, puntig toelopende deel van de mijt, als bescherming tegen de regen*); 'n lampe~; 'n moter~.

kapel {kaa:/pel}, zie **kepel**.

kapmets {ka:p/me:ts} (o.) [mets] **kapmes**.

kappe {ka:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **kappen**. - buim ~; hout ~ veur 't vuur.

kapper {ka:(p)/per} (m.) [~s / kepperke {ke:(p)/per/ke}] **kapper**. - nao de ~ gaon; 'n aafsjpraak höbbe biejd de ~.

kappes {ka:(p)/pes} (m.) [~e] [D. Kappes] **witte kool**. - van ~ waert zoermoos gemaak;

hae geit door ~ en tebak (*hij gaat door dik en dun, hij trekt zich nergens iets van aan*).

kappeskop {ka:(p)/pes/ko:p} (m.) [kop] (P) **dommerik**. - waat bös doe 'ne ~!

kappesmeule {‘ka:(p)/pes/meu:/le} (v.) [meule] **molen** om kool te versnipperen (bij de bereiding van zuurkool).

kappesmoos {‘ka:(p)/pes/moos} (o.) [moos] **witte kool**.

kappesoen {ka(p)/pe/‘sôê:n} (o.) [~der] **koptuig** (van touw; voor koeien).

kappessjaaf {‘ka:(p)/pe(s)/sjaaf} (v.) [sjaaf] **koolschaaf** (gebruikt bij de bereiding van zuurkool).

kappetaal {ka(p)/pe/‘taal} (o.) [kappetale / ~tje] **kapitaal**. - det kos mich ‘n ~; dae haet zich ein aardig ~tje biejeinverdeend.

kappetein {‘ka:(p)/pe/‘tei:n} (m.) [~s] **kaptein**; ook (P): **bazig iemand**. - det vroumes woor ‘ne richtige ~.

kapsjtel {‘ka:p/sjtè:l} (o.) [sjtèl] **kapstel** (een set bestaande uit handspiegel, haarborstel, kleerborstel en kam).

kapsjtok {‘ka:p/sjto:k} (m.) [kapsjtok {‘ka:p/sjtö:k} / kapsjtokske {ka:p/sjtö:k/ske}] **kapstok**.

karbeleijem {ka:r/be/‘lei/jem} (m.) **carbolineum**.

karbeleijeme {ka:r/be/‘lei/je/me} (ww.zw. 2) **carbolineren, met carbolineum bestrijken**. - ‘n sjötting ~.

karbenateviever {ka:r/be/‘naa/te/viê:/ver} (m.) [viever] [> carbonaat] **het mestvocht** dat zich verzamelt rondom de mestvaalt).

karbied {kar/‘bie:t} of **kerbied** {ker/‘bie:t} (m.) [geen mv.] **carbid**.

karbiedluch {kar/‘bie:t/lu:ch} (v.) [luch] **carbidlamp**. - veur d’n oorlog haje ze ~te oppe fiets.

karbol {kar/‘bol} (m.) [geen mv.] **carbolineum, carbol**. - ‘t hout insjmere mit ~.

karmenaaj {kar/me/‘naaj}, zie **kermenaaaj**.

karneval {‘kar/ne/val} (m., tegenw. ook o.) [geen mv.] **carnaval** (zie ook **vastelaovindj**).

karnevalsliedje {‘kar/ne/vals/lie:/tje} (o.) [liedje] **carnavalslied(je)**.

karnevalsoptoch {‘kar/ne/val/zo:p/to:ch} (m.) [optoch] **carnavalsoptocht, carnavalsstoet**.

karnevalsprins {‘kar/ne/vals/pri:ns} (m.) [prins] **carnavalsprins**.

karnevalstied {‘kar/ne/vals/tiê:t} (m.) [geen mv.] **carnavalstijd**.

karnevalswage {‘kar/ne/vals/waa:/ge} (m.) [wage] **carnavalswagen**.

kas {ka:s} (m.) [kes {ke:s} / keske {ke:s/ke}] **kast**. - get in de ~ ligke; ‘ne kleijer~; de sja-

per van ‘ne ~; ze hange in ‘t keske (*hun voor-nemen om te gaan trouwen is openbaar gemaakt*); ze höbbe-n-’m oppe ~ gekrege; ‘ne ~ van ein hoes; ‘ne dors~.

2kas {ka:s} (m.) [kes {ke:s} / keske {ke:s/ke}] **kas**. - blome kweke in eine ~. // **kas**. - waat höbbe v'r nag in (ofinne) ~?

kaskóntraole {‘ka:s/kó:n/‘trao/le} of **kaskóntral** {‘ka:s/kó:n/‘trol} (v.) [kontraole] **kas-controle**.

kaspepier {‘ka:s/pe/piê:r} (o.) [pepier] **kast-papier**.

Kasper {‘ka:s/per} (eig.m.) **Caspar, Kasper**.

kasplant {‘ka:s/pla:nt} (v.) [plant] **kasplant**. - ‘n kasplantje (kasplantje, teer en zwak persoon).

kasrendje {‘ka:s/renj/tje} (o.) [~s] **gehaakt kanten randje**, soms van papier, langs de legplanken van een kast.

kasseer {ka(s)/‘seer} (m.) [~s] **kassier**. - de ~ van de Boereleenbank genaot aanzeen in ‘t dörp.

kat {ka:t} (v.) [~te / ketje {ke:/tje}] (zie ook **kets** en **ketje**) **kat**. - ~te haje taenge de muus; maak det de ~ wies!; ein ~ kump altied op häör peutjes terech (*maak je geen zorgen: hij komt er wel!*); de ~ oet de boum kieke; det maedje is ein richtige ~.

1kater {‘kaa:/ter} (m.) [~s / kaeterke {‘kèè:/ter/ke}] **kater**. - ‘ne ~ laote kastrere; dae zink zo vals wie ‘ne ~; det is ‘ne ~ (*kattig meisje*). // ‘ne flinke ~ höbbe; dao höb ich ‘ne ~ aan euvergehaje.

2kater {‘kaa:/ter} (tsw.) uitroep bij het kienien: *vier nummers op één regel*.

katerjach {‘kaa:/ter/ja:ch} (v.) [geen mv.] **scharre, grote groep** (vooral van kinderen of jonge mensen). - de heel ~ ging nao de kirmes oppe Boekkel; de eljers gingé mit de heel ~ nao ‘t zjwumbad (zie ook **jach** en **koeddel-jach**).

katerskop {‘kaa:/ters/ko:p} (m.) [kop] **katten-kop**.

Kato {kaa/‘too} (eig.v.) **Catherina**.

kattebak {‘ka:(t)/te/ba:k} (m.) [bak] **katten-bak**; ook: **kofferbak** (van een auto).

kattedraal {‘ka:(t)/te/‘draal} (m.) [kattedrale] **kathedraal**. - de ~ in Remunj.

kattegerie {ka(t)/te/ge/‘rië} (v.) [~je] **categorie**.

kattegèsmes {ka:(t)/te/‘gè:s/mes} of **katte-gismes** {ka:(t)/te/‘gi:s/mes}, oudere vorm:

kattekop

- kattegeisemes** {*ka:(t)/te/’gei:/se/mes*} (m.) [~e] **catechismus** (verg. **kristeleer**). - det sjiteit in de ~; de ~ lere.
- kattekop** {*ka:(t)/te/ko:p*} (m.) [kop] **kattenkop**. - doe bös 'ne richtige ~. // **kleine gierpomp**, waarmee bijv. de gierkelder leegge-pompt werd.
- kattekwaad** {*ka:(t)/te/kwaot*} (o.) [geen mv.] (N.) **kattenkwaad**. - ~ oethaole.
- kattelielk** {*ka:(t)/te/’lie:k*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **katholieke**. - de ~ke kirk. // (zn., m.) [~ke] **katholieke**. - hae is 'ne goje ~.
- kattemanj** {*ka:(t)/te/manj*} (v.) [manj] **kat-tentmand**.
- kattenaat** {*ka:(t)/te/’naat*} (m.) [geen mv.] **gestreept katoen**.
- kattenate** {*ka:(t)/te/’naa/te*} (bn.) **van gestreept katoen**. - 'ne ~ sjolk.
- kattendrek** {*ka:(t)/ten/dre:k*} (ook **kattedrek**) {*ka:(t)/te/dre:k*} (m.) (N.) **kattendrek**, in: det is geine ~.
- kattepis** {*ka:(t)/te/pi:s*} (m.) [pis] (N.) **kat-tentpis**, in: det is geine ~ (*dat is niet niks*).
- kattepuul** {*ka:(t)/te/-puul*} (m.) [~s / ~ke] **katapult**. - op guutse sjete mit 'ne ~.
- kattesjtert** {*ka:(t)/te/-sje:rt*} (m.) [sjtert] **paardenstaart** (*Equi-setum*).
- kattesjtróntj** {*ka:(t)/te/-te/sjtró:njtj*} (m.) [sjtrónntj] **katten-stront**.
- kattetóng** {*ka:(t)/te/-tóng*} (v.) [tóng] **kattentong** (chocolaatje in de vorm van een tong).
- kattevoor** {*ka:(t)/te/voor*} (o.) [¹voor] **katten-voer**.
- katteweske** {*ka:(t)/te/we:s/ke*} (o.) **minimale wasbeurt**. - doot mer 'n ~: gezich en henj wasse, tenj poetse, en den nao bèd.
- katuuul** {*ka:(d)/dúúl*} (m.) [uul] **ransuil** (*Asio otus*).
- kavel** {*kaa:/vel*} (m.) [~s / kaavelke {kèè:/-vel/ke}] **kavel**.
- kavele** {*kaa:/ve/le*} (ww.zw. 1) **kavelen, loten**.
- kaver** {*kaa/ver*}, zie ²**kaaf** en **kalf**.
- kazzemat** {*ka(z)/ze/’ma:t*} (v.) [~te] **kazemat**; ook: **bed**. - kinjer, g'r mótté nao de ~ (of de ~ in).

- kebaemes** {*ke/’bèè/mes*} of **kebemes** {*ke/-bee/mes*} (m.) [~e] **kolos, (reusachtig) gevante, kanjer**. - 'ne ~ van ein vroumes; wo mótté v'r mit dae ~ haer?
- kebao** {*ke/bao*} of **kebo** {*ke/boo*} (m.) [kebaos, kebo's] **cape**. - de brevedraeger haaj eine ~ óm.
- kebo** {*ke/boo*}, zie **kebao**.
- kebouter** {*ke/bou:/ter*} (m.) [~s / kebouterke {ke/bui:/ter/ke}] **cabouter**.
- keboutermenke** {*ke/bou:/ter/men/ke*} (o.) [~s] **cabouterjte**.
- kechelke** {*ke:/chel/ke*}, zie **kachel**.
- kedaster** {*ke/da:s/ter*} (o.) **kadaster**.
- kedaver** {*ke/daa:/ver*} (o.) [~s] **kadaver**. - ze kwome mit vrachwages óm de ~s op te rume.
- keddere** {*ke(d)/de/re*} (ww.zw. 1) **draven, rennen, dribbelen**. - 't paerd kedderde in de weij; hae kedderde op hoes aan op zien klump.
- kedee** {*ke/’dee*} (m.) **kolos, gevante, iets van grote omvang**. - det waas 'ne flinke ~.
- kedet** {*ke/de:t*} (m.) [~te] **kwant, opzichtig iemand, type**.
- pedo** {*ke/’doe*} (o.) [pedo's / kedootje] **cadeau**.
- keduuk** {*ke/duu:k*} (predicatief bn., bw.) **kaduuk, hondsmoe, op van moeheid**. - dae miens is ~. // **stil, koest**. - haaj dich ~!
- keef** {*kee:fj*}, zie **kieve**.
- ¹**keek** {*keek*} (m.) [keke / ~ske] **cake, koek**.
- ²**keek** {*kee:k*}, zie **kieke**.
- keel** {*keel*} (m.) [kele / ~ke] **kiel** (kledingstuk). - 'ne boere~; 'n wirk~ke.
- keen** {*keen*} (v.) [kene {kee:/ne} / ~ke] (meestal mv.) 1. **kiem; uitloper** (bijv. aan een aardappel). 2. **kloof** (in een vinger).
- keep** {*kee:p*} (v.) [kepe / ~ke] **cape**.
- keer** {*keer*} (m.) [kere {kee:/re} / ~ke] **keer, maal**. - twee ~ twee is veer; det voor de eerste en de lèste ~ det ich dich det gezag höb; det zèk ich gèn twee ~; det geit edere ~ (alle kere) fout; in eine ~ zoog ich wie 't wirkde (ineens).
- keers** {*kee:rs*} (v.) [~e / ~ke] [N. kers; D. Kirsch] **kers**. - ~e plökke; ~e inmake; zeute en zoer ~e.
- keersebóngerd** {*kee:r/se/bó/ngert*} (m.) [bóngerd] **kersenboomgaard**.
- keerseboum** {*kee:r/se/bou:m*} (m.) [boum] **kersenboom** (*Prunus avium* en *Prunus cerasus*).
- keerseflaaj** {*kee:r/se/’flaaj*} (v.) [flaaj] **kersen-vlaai**.

- keersekirmes** {*'kee:r/se/kir/mes*} (v.) [kirmes] **kersenkermis**. - ouch oppe Boekkoel heet de kirmes vreuger ~ (*op de tweede zondag van juli*).
- keersekook** {*'kee:r/se/'kook*} (m.) [kook] **kersenpannenkoek**.
- keersesjem** {*'kee:r/se/'sjem*} of **keersezjem** {*'kee:r/se/'zjem*} (m.) [sjem] **kersenjam**.
- keersesjtein** {*'kee:r/se/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **kersenpit**.
- keersetid** {*'kee:r/se/tiē:t*} (m.) [geen mv.] **kersentijd** (periode van de kersenpluk). - die vriejerij haet mer 'ne ~ gedoerd (*korte tijd*).
- keersvink** {*'kee:rs/fi:ngk*} (v.) [vink] **groenling** (*Carduelis chloris*) (verg. **greunvink**).
- keerziej** {*'keer/ziēj*} (v.) [¹*ziej*] **keerzijde**. - det is de ~ van de medalie.
- kees** {*kees*} (m.) [keze {*'kee:/ze*} / ~ke] [N. kaas, D. Käse]. - Edammer ~; Franse ~; Limburgse ~; 'n Edammer ~ke; jonge ~, belaeg ~, aje ~; ~ oppe bôtram doon; 'n sjefke ~.
- keesbloom** {*'keez/bloom*} (v.) [bloom] **bosanemoon** (*Anemone nemorosa*).
- keeskop** {*'kees/ko:p*} (m.) [kop] **kaaskop** (scheldnaam voor 'Hollanders'); ook: (scheldnaam voor) **iemand met witte haren**.
- keessjaaf** {*'kees/sjaaf*} (v.) [sjaaf] **kaasschaaf**.
- keessjtolp** {*'kee(s)/sjto:p*} (v.) [sjtolp] **kaassstolp**.
- keet** {*keet*} (v.) [kete / ~je] **keet**. - de gemeinde haet dao ein keet neergezat veur 't wirkvolk.
- kefee** {*ke/'fee*}, ook **kafee** {*kaa/'fee*} of **kaffee** {*ka(f)/*fee*} (v., tegenw. ook o.) [-s / ~ke] **café, kroeg**. - de ~s sjloete óm twelf oer; de ganse daag in de ~ zitte; dao loog vreuger 'n ~.
- kegkel** {*'ke/(G)/Gel*}, ook **kwagkel** {*'kwa(G)/-Gel*} of **kwegkel** {*'kwe(G)/Gel*} (m.) [~e / kegkelke of kwegkelke] (kaal) **nestjong** van vogels.
- keime** {*'kei:/me*} (ww.zw. 2) **kammen**. - zich de haor ~; doe bös nag neet gekeimp.
- kei** {*kej*} (m.) [-je / ~ke] **kei, grote steen**.
- keijke** {*'ke(j)/je*} (bn.) **van silicium** (van het soort steen dat men kei noemt). - 'ne ~ sjtein.
- kejsjtein** {*kej/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **Maaskei**.
- keke** {*kee:/ke*}, zie **kieke**.
- kekedeig** {*'kee/ke/dei:ch*} (m.) [deig] **cakebetal slag**.
- kekgael** {*'ke:k/'chèè:l*} (bn.) [gael] **helgeel**.
- kelder** {*'ke:l/der*} (m.) [~s / ~ke] [N. kelder; D.
- Keller] **kelder**. - 'ne ~ ónger 't hoes höbbe.
- kelderbesjlaag** {*'ke:l/der/be/sjlaa:ch*} (o.) [besjlaag] **in**: van dem krieg ich vandaag of morge ein ~ (*appelflauwte*).
- keldergaat** {*'ke:l/der/gaa:t*}, zie **keldersgaat**.
- kelderkas** {*'ke:l/der/ka:s*} (m.) [¹*kas*] **kelder kast**.
- kelderraam** {*'ke:l/de(r)/raam*} (m./o.) [raam] **kelderraam**.
- keldersgaat** {*'ke:l/der/schaat*} of **keldergaat** {*'ke:l/der/gaa:t*} (o.) [gaat] **keldergat**. - de aerpele door 't ~ nao binne doon; de orde van 't keldersgaat (*uitgereikt door de folkloristische vereniging de Aartjes*).
- keldersjaap** {*'ke:l/der/sjaa:p*} (o.) [sjaap] **legplank** in de kelder; ook: ruimte bovenaan de keldertrap, voorzien van legplanken.
- keldertrap** {*'ke:l/der/'tra:p*} (v.) [trap] **kelder trap**.
- kelderwerke** {*'ke:l/der/ve:r/ke*} (o.) [verke] **pissebed** (*Oniscus-soorten*) (verg. **tapverke**). - d'r zote heel get ~s ónger dae blomespot.
- kelfke** {*'kelf/ke*}, zie **kalf**.
- kelk** {*ke:lk*} (v.) [-e / ~ske] **kelk**.
- kelle** {*'kè(l)/le*} (o.) [~s] **ketel, pan**.
- kem** {*kem*}, zie **¹kamp**.
- kemasj** {*ke/'masj*} (v.) [~e] **leren beenkap**. - de sjelderme haje ~e óm.
- kemediant** {*ke/mee/die/'ja:nt*} (m.) [~e] **ko mediant**.
- kemedie** {*ke/'mee:/diē*} (v.) [~s] **komedie**. - bös se weer ~ aan 't sjpele?
- kemeel** {*ke/'meel*} (m.) [kemele / ~ke] **kameel** (*Camelus bactrianus*). - ze haje ouch 'ne ~ bijej 't kribke sjtaon.
- kemeelje** {*ke/'mee:/lje*}, zie **kemilje**.
- kemeudje** {*ke/'meu/tje*}, zie **kemood**.
- kemiek** {*ke:/'mie:k*} (m.) [~ke] **komiek**.
- kemien** {*ke/'miē:n*} (m.) [~e] **fabrieksschoor steen**.
- kemies** {*ke/'mīēs*} (m.) [kemieze {*ke/'mīē/ze*}] (m.) **commies, douanebeampte**. - de kemieze aan de grens.
- kemilje** {*ke/'mi/lje*} of **kemille** {*ke/'mi(l)/le*}, ook **kemeelje** {*ke/'mee:/lje*} (v.) [geen mv.] **kamille** (*Matricaria chamomilla*). - in de kroedwès zit gènné ~.
- kemiljetee** {*ke/'mi/lje/tee*} of **kemilletree** {*ke/'mi(l)/le/tee*}, ook **kemeeljetee** {*ke/'mee:/lje/tee*} (m.) [tee] **kamillethee**.
- kemissie** {*ke/'mi:(s)/siē*} (v.) [~s / ~ke] **com missie**.

kemke

kemke {*kem/ke*}, zie ¹**kamp**.

kemmele {*'ke(m)/me/le*} (ww.zw. 1) **stoeien, ravotten**. - kinjer, lik neet zo te ~!

kemood {*ke/'moot*} (m.) [geen mv. / kemeudje {*ke/'meu/tje*}] **commode, ladenkast**.

kempke {*ke:mp/ke*}, zie ³**kamp**.

kemunie {*ke/'mûû:/niê*} (v.) [~s] **communie**. - te ~ gaon; de eerste ~ doon; de plechtige ~.

kemuniebank {*ke/'mûû:/niê/ba:ngk*} (v.) [bank] **communiebank**. - in de Lambertuskirk sjtóng vreug ein sjoon ~.

kemuniejeske {*ke/'mûû:/niê/je:s/ke*} (o.) **jasse van een communiepakje**. - vaerdig wie ein ~ (*doodop*).

kemuniekendje {*ke/'mûû:/niê/kienj/tje*} (o.) [kiendje] **communicantje** (*kind dat de eerste communie doet*).

kemuniekıldje {*ke/'mûû:/niê/klè:/tje*} (o.) [klèdje] **communiejurkje**.

kemuniepekske {*ke/'mûû:/niê/pe:ks/ke*} (o.) [pekske] **communiepakje**. - lang nao de kemunie droge de jungskes sónjes häör ~s nag.

kemunikant {*ke/muu(n)/nie/'ka:nt*} (m.) [~e / ~je] **communicant**.

kenaal {*ke/'naal*} (o.) [kenale / kenaelke] **ka-naal**. - 't ~ biej Wèssem; op wèlk ~ kump det programma?

kenalie {*ke/'naa:/lië*} of **kernalie** {*ker-/naa:/lië*} (v.) [~s] [F. canaille] **helleveeg, feeks, kenau**. - des 'n ~!

kenarie {*ke/'naa:/rië*} (m.) [~s / ~ke] **kanarie** (*Serinus canaria*).

kenariekooj {*ke/'naa:/rië/kooj*} (v.) [kooj] **kanariekooi**.

kenarieman {*ke/'naa:/rië/ma:n*} (m.) [man] **mannelijke kanarievogel**.

kenariepóp {*ke/'naa:/rië/pó:p*} (v.) [póp] **vrouwelijke kanarievogel**.

kenarievoor {*ke/'naa:/rië/voor*} (o.) [geen mv.] **kanarievoer**.

kene {*kee/ne*} (ww.zw. 1) **kiemen, uitlopen** (van zaad of knollen).

keneel {*ke/'neel*} (m.) [geen mv.] **kaneel**.

keneelsjtaaf {*ke/'neel/sjtaaf*} (m.) [sjtaaf] **ka-neelstok**.

kenien {*ke/'niê:n*}, zie **knien**.

kenj {*kenj*}, zie ¹**kantj**.

kenke {*ken/ke*}, zie ¹**kan**.

¹kènne {*'kè(n)/ne*} (ww.zw. 1) (*in de verleden tijd en bij het volt. deelw. vaak met de vervoeging van het sterke ww. kónne*) [N. ken-

nen; D. kennen] **kennen**. - dae miens kèn ich örjes van; ze kènde (kós) häör les neet; alles van boete ~; Frans en Duits ~.

²kènne {*'kè(n)/ne*}, zie **konné**.

kènnelik {*'kè(n)/ne/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **kennelijk**. - 'n ~ke vergissing; hae kump ~ neet.

kènner {*'kè(n)/ner*} (m.) [~s] **kenner**. - dae wien is get veur de echte ~s.

¹kènnis {*'kè(n)/nis*} (v.) [geen mv.] **kennis**. - wo haolt d'r die ~ vanaaf?

²kènnis {*'kè(n)/nis*} (m.) [~se / ~ke] **kennis**. - v'r höbbe väöl ~se in Bezel; des 'n ~ke van mich.

kentje {*ke:nj/tje*}, zie ¹**kantj**.

kentoor {*ken/'toor*}, zie **kantoor**.

Kep {*ke:p*} (eig.m.) [~ke] **Caspar**.

kepabel {*ke/'paa:/bel*}, zie **kómpabel**.

kepel {*ke/'pel*} (ook **kapel** {*kaa/'pel*}) (v.) [~le / ~ke] **kapel**. - de persessie nao ~ in 't Zandj; 't ~ke oppe Boekkoel; de ~ sjeelde erg hel.

kepke {*ke:p/ke*}, zie **kap**.

keplaoon {*ke/'plaon*} (m.) [kepläöns {*ke/pläöns*} / keplänke {*ke/pläön/ke*}] **kapelaan**. // **keplänkes**, (P) **teelballen**. - hae is mit zien ~ oppe sjtang gevalle, en dao haet d'r aardig van gelek.

keplaoonie {*ke/plao/'niê*} (v.) [~s of ~je / ~ke] **kapelanie**.

kepoen {*ke/'pôé:n*} (m.) [~e] **kapoen, gesneden haan**. - 'ne wilje ~ (*wildebras*).

kepot {*ke/'po:t*} (bn., bw.) [~de, ~de, ~ / ~der; ~s(te)] [N. kapot; D. kaputt] **kapot, stuk**. - 'ne ~de bandj; 'n roet ~ goje; mien oer is mich ~ gegange; **dood**. - 'n ~ veugelke; de kat is ~ gegange; ich wirk mich ~; zich ~ vervaele; dao geis se ~ van de hèts.

kepotheudje {*ke/'po:t/heu/tje*} (o.) [~s] **kapotheudje, kapotje**.

kepotje {*ke/'po:t/jte*} (o.) [~s] **kapotje, condoom**.

kepotmaekerij {*ke/'po:t/mèè:/ke/'rië(j)*} (v.) [geen mv.] **slopende arbeid, inspannende bezigheid**. // Kepotmaekerij is een joekskepel in Zjwame.

keps {*ke:ps*} (predicatief bn.) **blut**. - ich böñ ~ (ik heb mijn knikkers verspeeld; ook: *mijn geld is op*).

ker {*ker*} (v.) [~re / ~ke] [N. kar; D. Karre] **kar** - kórte ~ (boerenkar met twee grote wielen); lang ~ (boerenkar op twee wielen, speciaal voor koren of hooi); - mit de ~ 't landj op rieje; mit de ~ 't landj op vare; de ~ op ei raad zitte (de kar zijdelings laten omslaan, een

kwajongensstreek); es de as brik, vèlt de ~ (maak je niet voorbarig zorgen); ónger de ~ kómme (dronken worden); de ~ is te lich, te zjwaor inne rök; 'n ~ krótte; 't paerd veur de ~ sjpanne; emes veur de ~ sjpanne (de leiding over iets geven, met iets opzadelen).

keraasj {ke/'raasj} (v.) [geen mv.] [F. courage] **moed.** - dao haaj ich de ~ neet veur.

kerbied {ker/'bie:t}, zie **karbied**.

kerbies {ker/'biës}, zie **kallebies**.

kerdju {ker/'djûú} (tsw.) (bastaardvloek) **verdomme!**

keremiek {ke/re/'mie:k} (m.) [geen mv.] **keramiek**.

keremis {ke/re/'mi:s} (m.) [~te] **keramist**.
kerfiks {ker/fi:ks} (m.) [²fiks] **karhond, trekhond**.

kernel {ker/'mel} (m.) [~s of ~le / ~ke] **karamel**.

kermeliete {ker/me/'liē:/te} of **kermeniete** {ker/me/'niē:/te} (ww.zw. 7a) **kermen, lamenteren**.

kermenaaej {ker/me/'naaj}, ook **karmenaaj** {kar/me/'naaj} (v.) [geen mv.] **karbonade**.

kermeniete {ker/me/'niē:/te}, zie **kermeliete**.

kernalie {ker/'naa:/lîē}, zie **kenalie**.

Kerneel {ker/'nee:l} of **Kerneles** {ker/'nee:/les} (eig.m.) [Kerneleske] **Cornelis**.

kerp {ke:rp} (m.) [~e / ~ke] **karper** (*Cyprinus carpio*).

kerplank {ker/pla:ngk} (v.) [plank] **plank van een kar**.

kerre {ke(r)/re} (ww.zw. 1) **karren, racen**. - 't jungske kerde mit zienne bolder door de gats.

kerrebak {ke(r)/re/ba:k} (m.) [bak] **wagenbak, laadbak** van een kar.

kerrepaerd {ke(r)/re/péèrt} (o.) [paerd] **karrenpaard**.

kerreraad {ke(r)/re/raa:t} (o.) [raad] **karrenwiel**.

kerresel {ke(r)/re/'sel} (m.) [~le of ~s / ~ke] **carroussel, draaimolen**. - d'r sjiteit altied eine ~ oppe kirmes.

kerresjmeer {ke(r)/re/sj mee:r} (m.) [sjmeer] **wagensmeer**.

kerresjop {ke(r)/re/sjo:p} (m. of o.) [sjop] **karrenschuur**.

kerresjpaor {ke(r)/re/sjpa:o:r} (o.) [²sjpaor] (verg. **vaarleis**) **karrenspoor**.

kers {ke:rs} (m.) [geen mv.] **kerst**. - mitte ~ kómme v'r biej uch op bezeuk.

kers-, zie **kors-**

kersao vindj {ke:r/'zao:/vinjtj} (m.) [aovindj]

kerstavond.

kersboum {ke:rz/bou:m} (m.) [boum] **kerstboom**.

kersdaag {ke:rz/'daa:ch} (m.) [daag] **kerstdag**.

kersden {ke:rz/den} (m.) [den] **spar** (*Picea excelsa*).

kersfekansie {ke:rs/fe/ka:n/siē} (v.) [fekansie] **kerstvakantie**.

kersjet {ker/'sje:t} (ook wel **korset** {kor/'set} (N.) (o.) [~te / ~je] **korset**.

kersjaanjel {ker/'sjtaa:/njel} of **kesjtaanjel** {ke/'sjtaa:/njel} (v.) [~e / ke(r)sjtaenjelke {ke(r)/*sjtēè:/njel/ke}] [N. kastanje; D. Kastanie] **kastanje**. - ~e rape; gepoefde ~e.

kersjaanjeleboum {ker/'sjtaa:/nje/le/bou:m} of **kesjtaanjeleboum** {ke/'sjtaa:/nje/le/bou:m} (m.) [boum] **kastanjeboom** (*Castanea sativa* en *Aesculus hippocastanum*).

kerskiendje {ke:rs/kienj/tje} (o.) [~s] **kerstkindje**. - 't ~ in 't kribke.

kerskónaer {ke:rs/kó:n/zèèr} (o.) [kónzaer] **kerstconcert**.

kerskribke {ke:rs/kri:p/ke} (o.) [~s] **kerstkrabbetje**.

kersmert {ke:rs/me:rt} (v.) [¹mert] **kerstmarkt**.

kersmès {ke:rs/mè:s} (v.) [mès] **kerstmis** (mis op kerstdag).

Kersmis {ke:rs/mis} (m.) [~se] (zie **Korsmes**) **Kerstmis**. - 'ne zalgige ~; ich wins uch zalgig ~.

kersnach {ke:rs/'na:ch} (v.) [nach] **kerstnacht**.

kerssjtal {ke:r(s)/sjta:l} (m.) [sjtal] **kerststal**.

kerssjtökske {ke:r(s)/sjtō:ks/ke} (o.) [~s] **kerststukje**.

kersverhaol {ke:rs/fer/hao:l} (o.) [verhaol] **kerstverhaal**.

kerswins {ke:rs/wi:ns} (v.) [²wins] **kerstwens**.

kertoesj {ker/toe:sj} (v.) [~e] **cartouche, kardoes, patroonhuls**. - de ~e van de jachpetrone loge euveral tösse de sjtruuk.

kertóng {ker/'tóng} (m.) [geen mv.] **karton**. - door dae ~ kumps se clam mit de sjeer haer.

kertónge {ker/'tó/nge} (bn.) **kartonnen**. - ein ~ doos.

kerwatsj {ker/'wa:tjsj} (v.) [~e] **karwats, zweep**.

kes {ke:s}, zie ^{1,2}**kas**.

kesjotje {ke/'sjo:tje} (o.) [~s] **cachot(je), cel, gevangenis**. - hae zit in 't ~. // **Kesjotje**, naam van een bekend café in Swalmen.

kesjtaanjel {ke/'sjtaa:/njel}, zie **kersjtaanjel**.

kesjteel {ke/'sjteel} (o.) [kesjtele / ~ke] **kassteel**. - ouch Zjwame haet zie ~, ~ Hilleraod;

kesjtuum

- kesjtele bouwe van zandj.
- kesjtuum** {ke/’sjtuum}, zie **kosjtuum**.
- keske** {ke:s/ke}, zie ^{1,2}**kas**.
- kesufel** {ke/’sū:/fel}, zie **kezuifel**.
- keteer** {ke/’teer} (o.) [ketere / ~ke] **kwartier**.
- ‘t is ein ~ veur twelf; óm ‘t ~ waerde d'r efkes gerös; hae is drie ~ te laat gekómme; ‘t Zjwamer ~ke (*gezegd bij het te laat aanvangen van iets*); ‘t Zjwamer ~ (een zanggroep in Swalmen).
- ketje** {’ke:/tje} (o.) [~s] (zie **kat**) **katje**. - in ‘t vreugjaar bleuje de ~s; wils se ein ~ höbbe? (*dropje in de vorm van een kat*); ‘t sjmeeds-oppe deur doon (*het slot op de deur doen*); det vroumes is verdöld neet ~s (*niet voor de poes*).
- ketoen** {ke/’tōē:n} (m.) [geen mv.] **katoen**. - ‘ne rok van ~; ‘m van ~ gaeve.
- ketoene** {ke/’tōē:/ne} (bn.) **katoenen**. - ‘ne ~ rok; ‘t Ketoene Dörp (*een wijk in Roermond*).
- Ketrien** {ke/’triēn} (eig.v.) [~ke] **Katrien**, *Catharina*.
- ketrol** {ke/’trol} (v.) [~le of ~s / ketrolke {ke/’trol/ke}] **katrol**.
- kets** {ke:ts} (v.) [~e / ~ke] **kat**. - dao zit die nutte ~ mich weer aan ‘t vleis! // **kat**, **kattige vrouw**. - det vroumes is ‘n richtige ~.
- ¹**ketsje** {ke:t/se} (ww.zw. 6) **pissen**, **plassen**. - ich gaon nag eers efkes ~.
- ²**ketsje** {ke:t/se} of **ketsje** {ke:tj/sje} (ww.zw. 3d) **ketsen**. - d'r kets(j)de ‘ne sjetin taenge de veurroet; vuur ~ (*vuur ketsen, door met een steen tegen een andere steen te slaan vonken voortbrengen*); sjetinke ~ (*keilen, kiskassen*; verg. **kievel**). // ook de naam van een spel, waarbij iemand probeert een knikker te raken met een andere knikker.
- ketter** {ke:(t)/ter} (m.) [~s] **ketter**. - vloke wie eine ~.
- këtting** {’kè:(t)/ting} (v.) [~e / ~ske] **ketting**.
- de hóndj aan de ~ ligke; de ~ is mich van ‘t raad aafgeloupe; ze haaj ein sjoon ~ske óm de hals.
- këttinghóndj** {’kè:(t)/ting/hó:njtj} (m.) [hóndj] **kettinghond**.
- këttingkas** {’kè:(t)/ting/ka:s} (m.) [¹kas] **kettingkast**.
- këttingkerresel** {’kè:(t)/ting/ke(r)/re/sel} (m.) [kerresel] **kettingcarrousel**. - de zjwingel van de ~.
- keu** {keu} (m.) [~s] (F.) **queue**, **keu**, **biljartstok**.
- Keub** {keup} (eig.m.) [> Keubke, zie **Koob**] **Kobus**, *Jacob*.
- Keubeske** {’keu/bes/ke}, zie **Kobes**.
- keugel**, **keugelke** {’keu:/gel(/ke)}, zie **kogel**.
- keuk** {keuk}, zie **kook**.
- keuke** {’keu:/ke} (v.) [~s / keukske {’keu:ks/ke}] [N. keuken, D. Küche] **keuken**. - v'r aete altied in de ~; de ~ sjroebbe; door de ~ nao binne kómme; ze höbbe dao ein gooj ~.
- keukezaat** {’keu:/ke/zaa:t} (o.) [zaat] **keukenzout**.
- ¹**keukske** {’keuks/ke}, zie **kook**.
- ²**keukske** {’keu:ks/ke}, zie **keuke**.
- ¹**keul** {keul} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~(d)er; ~s(te)] [N. koel; D. kühl] **koel**. - ‘ne ~e aovindj; ‘t is lekker ~ in hoes; ‘t beer mó̄t ~ sjtaon.
- ²**keul** {keul} (m.mv.) **koolplanten**. - ~ mó̄s se inne sjeem zejjie.
- keule** {’keu/le} (ww.zw. 1) [N. koelen; D. kühlen] **koelen**. - det beer mó̄s se eers get laote ~.
- keulkas** {’keul/ka:s} (m.) [¹kas] **koelkast**.
- keulplante** {’keul/pla:n/te} (v.mv.) alle soorten **koolplanten**.
- Keuls** {keuls} (bn.) [~e, ~e, ~] **Keuls** [zie ook **1Köls**]. - ‘ne ~ pot.
- keunigin** {’keu:/ni/gin}, zie **keuningin**.
- keuning** {’keu:/ning} (m.) [~e / ~ske] [N. koning; D. König] **konink**. - de Belzje ~; de drie ~e; de ~ van de sjötterie; sjöppé~; de ~ sjteit sjaaik.
- keuningin** {’keu:/ni/’ngin} (ook **keunigin** {’keu:/ni(g)/’ngin}) (v.) [~ne / ~ke] [N. koningin; D. Königin] **koninkin**. - laeve de ~; de ~ sjlaon biej ‘t sjake.
- keuningsjete** {’keu:/ning/sjee/te} (o.) **koningschieten**.
- keuninklik** {’keu:/ningk/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **koninklijk**. - ‘n ~ke óngersjeijing; de ~ke harmenie van Zjwame; ~ óngersjeije waere.
- keure** {’keu:/re} (ww.zw. 1) (N.) **keuren**.
- keuring** {’keu:/ring} (v.) [~e] (N.) **keuring**. - neet door de ~ haer kómme; oppe ~ gaon.
- ¹**keus** {keus} (v.) [keuzes {’keu/zes}] **keus**, **keuze**. - doe mó̄s ‘n ~ make; in dae winkel is neet väöl ~; det is tweede ~.
- ²**keus** {keus} zie **keze**.
- keut**, **keutje** {keut, ’keu/tje}, zie **koot**.
- keutel** {’keu:/tel} (m.) [~e of ~s / ~ke] **keutel**.
- de ~e van eine knien; ‘ne paers~; hae kós zienne ~ neet kwiet (*hij kreeg geen kans om zijn mening te zeggen*); hae haet zienne ~

- ingetroch (*hij is erop teruggekomen*).
keutele {*'keu:/te/le*} (ww.zw. 1) **keutelen**. - hiej höbbe knien gekeuteld; **beuzelen, keutelen** (zich uitgebreid bezighouden met kleinnigheden) lik neet zo te ~!
keutje {*'keu/tje*}, zie **kooj** en **koot**.
keve {*'kee:/ve*}, zie **kieve**.
1keze {*'kee/ze*} (ww.st. 19) **kiezen**. - 'n nuuj besjtuur ~; hae kan neet ~.
2keze {*'kee:/ze*}, zie **kees**.
kezel {*'kee/zel*} (m.) [~e / ~ke] **kiezel**. - 'ne paad van ~kes (*grind*).
kezelsjtein {*'kee/zel/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **kiezelsteen**.
kezien {*'kei/'ziēn*} of **kozien** {*koo/'ziēn*} (o.) [~e / *'kei/'ziē:/ne, koo/'ziē:ne*] / ~ke] **kozijn**.
kezuifel {*'kei/'zui:/fel*}, ook (ouder) **kesufel** {*ke/sūū:/fel*} (o.) [~s] **kazuifel**. - mit Goje Vriedig dreug de priester ein zjwart ~; waat höbs doe 'n sjtóm ~ aan! (*raar kledingstuk*).
kie {*'kie:*} (tsw.) **kijk!** - ~ waat d'r kiek!
kiebbetig {*'kie(b)/be/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **koddig, guitig**. - det wich haaj ein ~ sjnuutje.
kiebes {*'kiē/bes*} (m.) [~e / ~ke] **kop**. - hae haaj 'ne kale ~.
kiebeskop {*'kiē/bes/ko:p*} (m.) **kop**. - lillikke kale ~ des se bös!
kieddele {*'kie(d)/de/le*} (ww.zw. 1) [N. kietelen; D. kitzeln] **kietelen**. - emes ~; de haor kieddelde mich in mienne nak.
kieddelsjtein {*'kie(d)/del/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **rond kiezelseentje**.
kiekdoos {*'kiē/G/doos*} (v.) [doos] **kijkdoos**. - van ein sjondoos këns se ein ~ make.
kieke {*'kiē:/ke*} (ww.st. 32) [N. kijken; D. gucken] **kijken**. - dao kóns se heel wied ~; taenge 't leech in ~; dae kiek mit zie linkse oug in 't rechse waemesteske (*hij loenst*); nao boete ~; door eine verrekieker ~; nao de tillevizie ~; op 't horlooasje ~; kiek ze ~; emes get laote ~; dao sjtaon ich van te ~; kiek oet dien döp (*of döppé!*); kiek, daa kump d'r!; kiek dem dao!; sjael ~; ze kiek meug oet häör ouge; kiek èns efkes nao 't aoliepiel; kiek èns of se waal geldj in dien beurs höbs.
kieker {*'kiē:/ker*} (m.) [~s / ~ke] **kijker**. - de ~ móste achter de toen blieve sjtaon; dae zen- der troch te wenig ~s; door 'ne ~ nao de sjterre kieke; det wich haet sjoon blauw ~kes.
kiekgaat {*'kiē:k/cha:t*} (o.) [gaat] **kijkgat**, spec. **spionnetje** in een deur.
- kiekglas** {*'kiē:k/chlaa:s*} (o.) [glaas] **kijkglas; vergrootglas, loep**; ook: **lorgnet**.
kiel {*'kiē:l*} (m.) [~e / ~ke] **wig**.
kiella {*'kie(l)/laa*}, in: doe bös ~ (*je bent niet goed snik*).
kielle-kielle {*'kie(l)/le/'kie(l)/le*} 1. (tsw.) **kiele-kiele** [uitroep bij het kietelen]. - ~ wenske, ein kiendje mit ein bloot penske; sjtök van de laever, sjtök van de pens, ~ wens (*uit een kinderrijmpje*). 2. (bw.) **op het nippertje**. - hae haet 't ekzame gehaold, mer 't woer mer ~.
kien {*'kien*} (tsw.) **kien!** (uitroep bij het kien-en: *alle nummers op één regel of de hele kaart vol*). - kien!; ich hób ~.
kienavindj {*'kie(n)/nao;/vinjtj*} (m.) [ao-vindj] **kienavond**.
kienbulke {*'kien/bul/ke*} (o.) [~s] **kiendopje** (houten schijfje met nummer, gebruikt bij het kien-en).
kiendje {*'kienj/tje*} (o.) [~s] (zie **kindj**) **kindje, kind, baby**. - 't ~ lik in de weeg; 't ~ in 't kribbe; 't Jezus~; 't móet ein ~ kriege; waat bös doe ein klein ~!
kiendjeskóffie {*'kienj/tjes/kó:(f)/fiē*} (m.) **kraamvisite**. - oppe ~ gaon.
kiendjs- {*kienjtjs-*}, zie **kinds-**.
kienne {*'kie(n)/ne*} (ww.zw. 1) **kienen**. // zie **boek, taers, ²kater, kien**.
kiepker {*'kie:p/ker*} (v.) [ker] **stortkar, tuimelkar**.
kieppe {*'kie:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) 1. **storten** (vanaf een kar), **kieperen**. - ze kiepde de sjrót naeve de waeg. 2. **kantelen, omvallen**. - die lèdder sjteit op ~; (overdr.) die febriek sjteit op ~ (*is bijna failliet*).
kiepper {*'kie:(p)/per*} (m.) [~s / ~ke] **keeper, doelman**.
kiepraam {*'kie:p/raam*} (m. of o.) [raam] **klapraam**.
kies {*'kie:s*} (tsw.) **kijk eens!** - ~ dae dao! (*kijk hem eens!*).
kiesje {*'kie:/sje*} (ww.zw. 3d) **sissen**. - de bótter kiesj inne pan.
kiet {*'kie:t*} (bn.) **quitte, kiet**. - v'r zin ~; ~ sjtaon; ~ sjpele.
kietsjpech {*'kie:t/sjpe:ch*} (v.) [~te / ~ske] **bonte specht** (*Picoides major*).
kieve {*'kiē:/ve*} (ww.st. 32) **kijven**. - op de kinjer ~; Levenheerke kief! (*tegen kinderen gezegd, als het dondert*).
kievel {*'kiē:/vel*} (m.) [~e] **platte steen** om

kievviet

- mee te keilen (zie onder **ketsje**).
- kievviet** {*'kie(v)/viet*} (m.) [~te] **kievit** (*Vanellus vanellus*). - in de buurt van de Maas breuje heel get ~te.
- kilemaeter** {*'kie(l)/le/'mèè:/ter*} (m.) [¹maeter] **kilometer**.
- kilemaeterteller** {*'kie(l)/le/'mèè:/ter/tè(l)/ler*} (m.) [-s/-ke] **kilometerteller**.
- kilo** {*'kie(l)/loo*} (m.) [~s] **kilo**. - ich bön 'ne ~ aafgevalle; 'ne ~ sókker.
- kiloospak** {*'kie(l)/loos/pa:k*} (o.) [pak] **kilo-verpakking**.
- kilosjtein** {*'kie(l)/loo/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **kilogewicht**, gebruikt op een weegschaal.
- kin** {*kin*} (v.) [~ne / ~ke] **kin**. - mit zien ~ opper grondj valle; emes ónger de ~ kieddele; 'n kuulke inne ~ höbbe.
- kindj** {*'ki:njtj*} (o.) [kinjer {*'ki:njer*} / zie **kiendje**] [N. kind; D. Kind] (zie **wich**) **kind**. - mer ~, det gluifs se toch zelf neet!; ze höbbe veer kinjer; de kinjer grootbringe; oet de kinjer zin (*de kinderen volwassen hebben*); getrouwde kinjer höbbe; de kinjer nao sjool bringe; zanikke wie kinjer; op de kinjer passe; kinjer kriege.
- kindjs** {*'kinjtjs*} (bn.) [~e, ~e, ~] (zie **ver-kiendjs**) **kinds, dement**.
- kindjsbein** {*'kinjdjz/bei:n*} (o.) in: van ~ aaf: **van kindsbeen af**.
- kindsheid** {*'kin(t)s/(h)ei:t*} ook **kiendsheid** {*'kienjtjs/(h)ei:t*} (v.), de Heilige ~: de Heilige **Kindsheid**, een pauselijk missiegenootschap waarvan (zeker vanaf 1890) bijna alle kinderen beneden de twaalf jaar lid waren; in 1960 telde Swalmen nog 1652 ledelen.
- kindsheidoptoch** {*'kin(t)s/(h)ei:/do:p/toch*}, ook **kiendsheidoptoch** {*'kienjtjs/(h)ei:/do:p/toch*} (m.) [optoch], of:
- kindsheidpersessie** {*'kin(t)s/(h)ei:t/per-se:(s)/siè*}, ook **kiendsheidpersessie** {*'kienjtjs/(h)ei:t/per/se:(s)/siè*} (v.) [persessie] **kindsheidoptocht**, **kindsheidprocessie**, waarbij de kinderen die bij de Heilige Kindsheid waren aangesloten, in groepen verkleed als missiekinderen, paters, nonnen, enz. door het dorp trokken; in Swalmen vond de laatste plaats in juni 1960.
- kinjerbèd** {*'ki:njer/bè:t*} (o.) [bèd] **kinderbed**. - ein groot bèd en twee ~jes; **kraambed**. - ze is in 't ~ gesjtórve.
- kinjerbiejsjlaag** {*'ki:njer/'biè:j/sjlaa:ch*} (m.)
- [geen mv.] **kinderbijslag**.
- kinjerechtig** {*'ki/nje/re:ch/tich*} (bn., bw.) [~e, ~] **kinderachtig**. - doot neet zo ~!; wat een ~e behanjeling!
- kinjerfekansiewerk** {*'ki/njer/fe/'ka:n/siè-we:rk*} (o.) [geen mv.] **kindervakantiewerk**.
- kinjerköpke** {*'ki/njer/kö:p/ke*} (o.) [~s] **kinderkopje** (steen gebruikt bij bestrating). - mit hoog hakke löps se neet gemekkelik euver die ~s.
- kinjerleef** {*'ki/njer/'leef*} (tsw.) **mijn hemel!**.. - ~ nag aan toe!
- kinjermès** {*'ki/njer/mè:s*} (v.) [²mès] **kinder-mis**.
- kinjersjpeelplaats** {*'ki/njer/sjpee:l/plaats*} (v.) [plaats] **kinderspeelplaats**.
- kinjersjpeel** {*'ki/njer/sjpee:l*} (o.) [geen mv.] **kinderspel**. - det is ~ veur mich.
- kinjersjpeel** {*'ki/njer/sjpel*} (o.) [~le; ook kinjerspele {*'ki/njer/sjpee:/le*} / ~ke] (soort) **kinderspel**. - d'r zin allerlei saorte ~le (of kinjerspele), wie hinkele, sjtokke en dobbe.
- kinjerwage** {*'ki/njer/waa:/ge*} (m.) [wage] **kinderwagen**.
- kinkhoos** {*'ki:ngk/hoos*} (m.) [hoos] **kink-hoest**.
- kinnebakkes** {*'ki(n)/ne/ba:(k)/kes*} (o.) [bakkes] **kin**; ook: **gezicht**. - emes op zien ~ sjlaon.
- kios** {*kie(j)/jo:s*} (o.) **kiosk**. - de zank zóng op 't ~ opper mert; gank ripe óm 't ~! (*hoepel op!*, gezegd tegen kinderen die zich verveel-den).
- kipaars** {*'ki(b)/baa:rs*} (o.) [geen mv.] **irritatie van de huid** in de buurt van de anus. - ich höb 't ~, want ich höb de ganse middig achter de ploog geloupe.
- kirk** {*ki:rk*} (v.) [~e / ~ske] [N. kerk, D. Kirche] **kerk**. - in de oorlog is de ~ gans verranne-weerd; edere zónjig nao de ~ gaon; de kat-tielikke ~; de ~ in 't midde laote; bös se inne ~ gebaore? (gezegd tegen iemand die de deur laat openstaan).
- kirkbezeuk** {*'ki:rG/be/zeuk*} (o.) [bezeuk] **kerkbezoek**. - 't ~ is allewiel danig truukgeloupe.
- kirkbook** {*'ki:rG/book*} (o.) [book] **kerkboek, missaal**. - mitte eerste kemunie kreegs se meistal dien eerste eige ~.
- kirkekkoor** {*'ki:r/ke/koor*} of **kirkkoor** {*'ki:r(k)/koor*} (o.) **kerkkoor**.
- kirkelik** {*'ki:r/ke/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **ker-kelijk**. - 't ~ jaor; dae miens is erg ~.

- kirkeplies** {*ki:r/ke/plies*} (m.) [plies] **suisse** (zie **swies**). - in Asselt höbbe ze 'ne ~.
- kirkesjleutelke** {*ki:r/ke/sjleu:/tel/ke*} (o.) [~s] **sleutelbloem** (*Primula officinalis*).
- irkewerk** {*ki:r/ke/we:rk*} (o.) [geen mv.] **nauwkeurig werk, monnikenarbeid**. - det is gèn ~ (dat hoeft niet zo nauwkeurig).
- kirkfebriek** {*ki:rk/fe/brie:k*} (v.) [febriek] **kerkfabriek** (het beheer van het kerkelijk bezit).
- kirkgank** {*ki:rk/cha:ngk*} (m.) [geen mv.] **kerkgang** (eerste kerkbezoek van een moeder na de geboorte van een kind).
- kirkgenger** {*ki:rk/che/nger*} (m.) [~s] **kerkganger**.
- kirkhaof** {*ki:rk/hao:f*} (m.; tegenw. ook o.) [haof] **kerkhof**. - mit Allerzielle waerde nao de ~ gegange.
- kirkkoor** {*ki:r(k)/koor*}, zie **kirkekkoor**.
- kirkmeister** {*ki:rk/mei:s/ter*} (m.) [~s] **kerkmeester**.
- kirkture** {*ki:rk/'too:/re*} (m.) [tore] **kerktoren**.
- kirmes** {*kir/mes*} (v.) [~e / ~ke] **kermis**. - mit Zjwamer ~; hae llop alle ~e aaf; biej hem toes woer 't weer èns ~ (was er weer ruzie); kóm mer achteróm, achteróm is ~! (is het te doen); Brusselse ~ (een soort koekjes); de duvel haet ~ (het is kermis in de hel, de zon schijnt, terwijl het regent).
- kirmesdaag** {*kir/mez/daa:ch*} (m.) [daag] **kermisdag**.
- kirmesgeldj** {*kir/mes/che:ljtj*} (o.) [geldj] **kermisgeld**.
- kirmeshóndj** {*kir/mes/hó:njtj*} (m.) [hóndj] **kermishond**; spec.: 'ne (bóntje) ~, een vrijgevochten iemand.
- kirmeskraom** {*kir/mes/kraom*} (m.) [kraom] **kermiskraam**; ook: **kitsch, rommel**. - waat haje die veur eine ~inne kamer sjaon!
- kirvel** {*ki:r/vel*} (m.) [geen mv.] **kernel** (*Anthriscus cerefolium*).
- kirvelsoep** {*ki:r/vel/soe:p*} (v.) [soep] **kernelsoep**. - ~ mit ein sjeutje roum.
- kis** {*ki:s*} (v.) [~te / ~je of ~ke] [N. kist; D. Kiste] **kist**. - 'n ~appele; 'n ~je sigare.
- kiskenade** {*ki:s/ke/'naa/de*} of **kiskenate** {*ki:s/ke/'naa/te*} (v.mv.) **aanmatiging, pretenties, kieskeurigheid**. - doe, mit dien ~!; ~ make of höbbe (praatjes maken); neet zóväö! ~!
- kistefebriek** {*ki:s/te/fe/brie:k*} (v.) [febriek] **kistenfabriek**.
- kits** {*ki:ts*} (v.) [~e / ~ke] **klokhus** van appel of peer.
- kitsj** {*ki:tjsj*} (m.) [geen mv.] **kitsch**.
- klaagzank** {*klaach/sa:ngk*} (m.) [geen mv.] **klaagzang, jammerklacht**. - dao kump zieb weer mit häöre ~.
- Klaar** {*klaar*) (eig.v.) [Kläörke {*kläör/ke*} of ~tje] **Clara**.
- klaats** {*klaats*) (tsw.) **klets!, pats!** - ~, dao loog d'r; ~ Kerneles! (gezegd als iemand een smack maakt).
- klaatse** {*klaat/se*} of **klatse** {*kla:t/se*} (ww.zw. 6) **kletsen, klappen, smakken, slaan**. - de deur klaatsde (klatsde) toe; klaats (of klatse) neet zo mit de deure; hae klaatsde (klatsde) taenge de gróndj; dae klaatsde zich heel get pilskes achtereuvver.
- klaatskäördje** {*klaats/käö:r/tje*} (o.) [~s] 1. **klapkoord, klaptouw** (het dunne uiteinde van de zweep, dat het klappen veroorzaakt). 2. **tolkoord** (koord aan een stok, waarmee een tol [*koekkerel*] werd aangedreven).
- klach** {*kla:ch*} (v.) [~te] **klacht**. - ein ~ indene biej de gemeinde; zèk mich mer èns, waat eur ~te zin.
- 1klad** {*kla:t*} (v.) [~de {*kla(d)/de*}] **klad, inktvlek**. - óm die ~ in mien taalsjrif haet de meister eine roje krink gezat; dao is beheurlik de ~ in gekómme.
- 2klad** {*kla:t*} (o.) [geen mv.] **klad**. - get in 't ~ sjriewe; 't ~ kóns se waal weggoje. // zie **2kladde**.
- 1kladde** {*kla(d)/de*} (ww.zw. 7a) **kladden**.
- 2kladde** {*kla(d)/de*} (v.mv.) **kladden**, in: emes biej zien ~ griepie.
- kladderdaatsj** {*'kla(d)/der/'daatjsj*} (bw.) **plompverloren**. - hae sjpróng ~ de baek in.
- kladpepier** {*kla:t/pe/pié:r*} (o.) [pepier] **kladpapier**.
- klaefkroed** {*'klièef/krôé:t*} (o.) [geen mv.] **kleefkruid** (*Galium aparine*).
- klaepel** {*klèè:/pel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] **klepel**. - hae haet de klok heure loeje, mer wèt neet wo de ~ hink.
- klaerig** {*klèè/rich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **onuitstaanbaar, vervelend**. - 'n ~ ventje.
- klaeve** {*klèè;/ve*} (ww.zw. 5a) **klevens**. - dao klaeve väöl naodeile aan.
- klage** {*klaa/ge* of *'klaa:/ge*} (ww.zw. 5a) **klagen**.
- klakke** {*kla:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **klakken, een klakkend geluid maken**. - mit de tóng ~.

klam

¹**klam** {kla:m} (bn.) [klamme {kla(m)/me},
klam {klam}, ~] **klam, vochtig.** - ~ waer; 't
woor 'ne ~me daag; de was is nag ~.

²**klam** {kla:m} (bw.) [D. kaum] **nauwelijks, ternauwernood.** - det is ~ de meutje waerd; ich
kan d'r ~ biejkómme; ich kós ~ nag oet mien
ouge kieke; ich haaj mich ~ gelag, wie d'r
oppe deur geboes waerde.

klammer {kla(m)/mer} (m.) [~s / klemmerke
{kle(m)/mer/ke}] **klem, knijper,** (ook:) **wasknijper.** - get mit eine ~ vaszitte; de
inmaaksglazer waere mit ~s toegemaak; 't
wundje móos mit ~s gehech waere.

klamotte {klaa'mo:(t)/te}, zie **klemotte.**

klandiezze {klan/'dié:/zié} (oook **klandiesie**
{klan/'dié:/sié}) of **klandizie** {klan/'die(z)/zié} (oook **klandisie** {klan/'die(s)/sié}) (v.)
[geen mv.] **klandizie.**

klank {kla:ngk} (m.) [~e / klenkske {kle:ngks/-ke}] [N. klank; D. Klang] **klank.** - wie sjriefs
se dae ~? mit ae of mit èe?

klantj {kla:njtj} (m.) [~e / klentje {kle:nj/tje}]
klant. - 'ne winkel mit väöl ~e; emes es ~
krieger.

klantjenere {kla:nj/tje/nee/re}, zie **klasjenere.**

klaor {klaor} (bn., bw.) 1. [~e, ~, ~ / ~der;
~s(te)] [N. klaar; D. klar] **klaar, helder.** - ~
water; 'n ~ lóch; 't waert al get ~der. 2. [predicatief] **klaar, gereeid** (verg. **vaerdig, ge-**
reid). - bös se nag neet ~? bös se dao noe ~
veur?; v'r kómme dao nootj mit ~; de flesse
sjtaon ~; ze ligke ~; g'r móot 't besjtek ~ligke
en de glazer ~zitte.

Kläör {kläör} (eig.v.) [uit het verkleinwoord
van Klaar] **Clara.**

¹**klaore** {klao/re} (m.) [geen mv.] **klare, jenever.** - 'n fles aje ~; jongé ~.

²**klaore** {klao/re} (ww.zw. 1) **klaren, helder maken.** - de soep ~. // **klaarspelen.** - ze
höbbie-n-'t binne 'n oer geklaord.

klaorigheid {klao/rich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.]
klaarheid. - v'r móotte dao èns get ~ in bringe.

klaorleech {klaor/leech} (bn.) [~te, ~te, ~]
klaarlucht. - op ~te daag.

¹**klaorligke** {klaor/li(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke]
klaarleggen, gereeleggen. - ich höb dich
dienne jas al klaorgelag oppe sjtool.

²**klaorligke** {klaor/li(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke]
klaarliggen, gereeleggen. - dienne jas lik al
klaor oppe sjtool.

klaormake {klaor/maa;/ke} (ww.zw.) [make]
klaarmaken, gereeedmaken. - 't aete ~; ich

gaon mich ~ veur de sónjese mès.

klaorsjpele {klaor/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele]
klaarspelen. - wie höbs se-n-'m det klaor-
gesjpeeld?

klaorsjtaon {klaor/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon]
klaarstaan. - 't aete sjteit al klaor oppe tao-
fel; v'r sjtaon klaor óm mit te gaon; de
zusters van 't Groene Kruis sjtónge altied
veur de kranke klaor.

klaorwakker {klaor/'wa:(k)/ker} (predicatief
bn.) **klaarwakker.**

¹**klaorzitte** {klaor/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte]
klaarzetten, gereedzetten. - ze höbbe alles
al klaorgezat veur de resepsie.

²**klaorzitte** {klaor/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte]
klaarzitten. - de wichter zote al klaor taen-
ge det Sinterklaos kwoom.

Klaos {klaos} (eig.m.) [Kläöske {kläös/ke}]
Klaas, Nicolaas. - zie ook **Sinterklaos.** //
klaos (m.) [klaoze {klao:/ze} / käöske
{kläös/ke}] **klaas** (alg. aanduiding van een
manspersoon). - 'ne sjtieve ~; 'ne höltjere ~.
Kläös {kläös} (eig.m., > Kläöske, zie Klaos)
Klaas.

klapemöts {klaa/pe/mö:ts} (v.) [möts] **klap-**
muts, klepmuts (muts met omslag en oor-
kleppen).

klapluijer {kla:p/lui:/per} (m.) [luiper] **klap-**
loper.

klapnaas {kla:p/naas} (v.) [naas] **klikspaan.**

¹**klappe** {kla:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **klappen,**
applaudisseren.

²**klappe** {kla:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **verklikken,**
verklappen. - doe hoofs det neet te ~ toes.

klapper {kla:(p)/per} (m.) [~s / klepperke
{kle:(p)/per/ke}] **klapper, map.** - de pepie-
re biejeindooin in eine ~.

klaproos {kla:p/roos} (v.) [roos] **klaproos**
(Papaver rhoas).

klapsjtool {kla:p/sjtool} (m.) [sjtool] **klap-**
stoel.

klas {kla:s} (v.) [~se / kleske {kle:s/ke}] **klas.**
- hae zit in de zësde ~; de gank en de ~se
waerde gesjroeb; ein retroertje tweede ~; det
is eerste ~ wien.

klasjenere {kla:sje/nee/re}, ook **klantjenere**
{kla:nj/tje/nee/re} (ww.zw. 1) **discussiëren,**
praten, kletsen, keuvelen. - ze zote de gan-
sen aovindj veur de deur te ~.

klater {kla:/ter} (m.), in: oppe ~ gaon: de
benen nemen, ervandoor gaan, op hol slaan;
ook: *aan de zwier gaan.*

klatere {*klaa:/te/re*} (ww.zw. 1) **klateren.** - 't raengelde det 't klaterde; de jónges sjtónge taenge de moer te ~.

1klat {*kla:ts*} (v.) [~e of klatze {*klad/ze*} / kletske {*kle:ts/ke*}] **klap, klets, slag, tik, oorvijg.** - doe kóns 'n ~ veur dienne baom kriege; emes ein ~ óm de ore gaeve.

2klat {*kla:ts*} (m. of v.) [klatze {*klad/ze*} / kle:tske {*kle:ts/ke*}] **rest(je)** (van eten of drank), **overblijfsel** (in een fles), **kliekje.** - van de klatze höbbe v'r nag get biejeinge-bródzeld; 'n ~ water ('n slok water, 'n scheut water); d'r zoot nag ein(e) ~ (of ei kletske) beer in die fles; de kletskes oetdrinke.

klatse {*kla:t/se*} (ww.zw. 6) **kletsen, slaan** (met de zweep). - mit de sjmik ~; emes óm de ore ~. // zie ook **klaatse**.

klatsj {*kla:tjsj*} (m.) [geen mv.] [D. Klatsch] **praatje, gekeuvel, genoeglijk onderhoud.** - bedank veur de kóffie en de ~!

klatsoor {*klad/'zoor*} (o. of m.) [klatsore / kletseurke {*kled/'zeur/ke*}] **klezoor** (*baksteen van eenvierde van de normale lengte; in het algemeen: een gedeelte van een baksteen.*)

klatze {*klad/ze*}, zie **1.2klat**.

klatzedaag {*kla:d/ze/daa:ch*} (m.) [daag] **kliekjesdag.**

klauw {*klauw* of *klaw*} (v.) [~e] (N.) (zie **nagel**) **klauw.** - de ~e van ein kat; zit neet mit dien ~e dao-aan (*vingers*); det llop aardig oet de ~e.

klauwe {*klau/we* of *'kla(w)/we*} (ww.zw. 4a) (N.) **klauwen, jatten, stelen.** - ze höbbe mich mien beurs geklauwd.

kleddere {*kle(d)/de/re*}, ook **klieeddere** {*klie(d)/de/re*} (ww.zw. 1) **kliederden.** ze wore mit water aan 't ~; mit vèrf ~.

kleddernaat {*kle:(d)/der/'naa:t*} of **klieddernaat** {*kle:(d)/der/'naa:t*} (bn.) [naat] **kletsnat.**

klèdj, klèdjs {*klè:tj(s)*}, zie **kleije**.

1klèdje {*klè:/dje*}, zie **kleije**.

2klèdje {*klè:/tje*}, zie **kleid**.

klee {*klee*} (m.) [geen mv.] [D.Klee] **klaver** (*Trifolium-soorten*). - ~ sjnieje veur de knien; Franse ~; wilje ~.

kleehuij {*klee/hui:j*} (o.) [huij] **gedroogde klaver** (met de stengels).

kleekaaf {*klee/'kaaf*} (v.) [¹kaaf] **gedroogde klaver** (zonder stengels).

kleer {*kleer*} (v.) [klere / ~ke] **klier.**

kleezoad {*klee/zaot*} (m.) **klaverzaad.** - taenge

Paose gaon v'r mit de ~ nao pesjtoor (*gaan we biechten*); zienne ~ verkoupe of wegbringe (*gaan biechten*).

klei {*klei(j)*}, zie **klein**.

kleid {*klei:t*} (o.) [kleijer {*klei/jer*} (zie ook **kleijer**) / klèdj {*klè:/tje*}] [N. kleed; D. Kleid] **jurk, japon.** - ze haet ein nuuj ~ aan; det ~ sjteit dich neet; 'n bleumkes~, 'n roete ~; 'n broeds~; 't wich haaj ein sjoon klèdj aan. // (N.) **kleed.** - ein nuuj ~ oppe floer **ligke;** 'n **taofel~.**

kleigeldj {*klei(j)/ge:ljtj*}, zie **kleingeldj**.

kleihökske {*kleij/hö:ks/ke*} (o.) [~s] **kleed hokje, pashokje.**

kleij {*klei:j*}, zie **klej**.

kleijaasj {*klei/jaasj*} (v.) [geen mv.] **kleding.**

kleije {*klei/je*} (ww.zw. 3a) [N. kleden; D. kleiden] **kleden.** - ze höbbe nag gèn geldj genòg óm häör kinjer fetsuundelik te ~; ze woort altied good geklèdj (of gekleid); ze klèdj (of kleide) zich good.

kleijer {*klei/jer*} (o.mv.) (zie **kleid**) **kleren.** - die aaj ~ höb ich aan de fôddeleboer mitgegaaeve; sjwerdese ~, sónjese ~; zich de ~ oetdoon; zich anger ~ aandoon; hae zit good in de ~ (*hij staat er piekfijn op*); hae haet de ~ aan gad (*hij is uiteindelijk niet tot priester gewijd*).

kleijerhenger {*klei/jer/he/nger*} (m.) [henger] **klerenhanger.**

kleijerkas {*klei/jer/ka:s*} (m.) [¹kas] **klerenkast** (ook gezegd van een fors persoon).

kleijgrónđj {*klei:j/gró:njtj*} (m.) [*grónđj*] **kleigrond.**

kleikamer {*kleij/kaa:/mer*} (v.) [kamer] **kleedkamer.**

klein {*klein*} (bn., bw.) [~e, ~, ~ (ook klei {*klei(j)*}) / ~er {*klei:/ner*}, ~der {*klei:n/der*} of klènder {*klè:n/der*}; ~s(te) {*klei:ns/te*} of klèns(te) {*klè:ns(/te)*} / verb. vorm ~s] [N. klein; D. klein] **klein.** - ei ~ (of klei) kiendje; hae woort 't klèns (of kleins) in de klas; 'ne ~e wage; ein ~ taofel; 't sjteit in de ~ lètterkes; ~ sjriewe; ze begint al ~ uigskes te kriege; 't zin mer ~ dinger die 't 'm doon; zich erg ~ veule; wie ich nag ~ woor; van ~s aaf aan; de aerpele ~ make; ich kan neet truukgaeve, höbs se 't neet ~?; 'n ~ femielie; 'n ~ bedrief; 'ne ~e boer; 'ne ~e aafsjtandj; ze ginge door toet in de ~ uurkes; 'n ~ bietje gedöldj; det is de werrelid in 't ~; mie zöster haet 'ne ~e gekrege.

kleingeldj

kleingeldj {‘klein/ge:ldj} of **kleigeldj** {‘klei(j)/ge:ljtj} (o.) [geldj] **kleingeld**.

kleinigheid {‘klei/nich/(h)ei:t} (v.) [kleinighe-de {‘klei/nich/(h)ee:/de} / ~je] **kleinigheid**. - door zón ~ laot ich mich neet van de wies bringe.

kleintje {‘kleinj/tje} (o.) [~s] (N.) **kleintje**, **klein kind**. - de ~s gaon nao de kleutersjool; doe mós baeter oppe ~s lètte (*het geld*).

kleinzerig {‘klein/’zee/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **kleinzerig**, **kleinzielig**. - dae is ~ aangelag.

klej {kle:j}, ook **kleij** {klei:j} (m.) [geen mv.] **klei**. - pupkes make van ~; dao haole ze de ~ oet de gróndj veur de panne; oppe ~ gruijt 't baeter es oppe zandj.

klejfebriek {‘kle:j/fe/brie:k} (v.) [febriek] **fabriek waar klei verwerkt wordt, pannenbakkerij**.

klejje {‘kle(j)/je} (ww.zw. 3a) **met klei spelen, boetseren**. - de kinjer wore aan 't ~.

klejkoel {‘kle:j/kóél} (v.) [koel] **kleigroeve**.

klejzeip {‘kle:j/zei:p} (v.) [zeip] **kleizeep**. - in d'n Haok oppe Boekkoel waerde klej oetgrave veur ~.

klemotte {kle/’mo:(t)/te} of **klamotte** {klaa/’mo:(t)/te} (v.mv.) **kleren**. - dae haaj aaj ~ aan. // **geld**. - hae zoot diek in de ~.

klender {‘kle:n/der} (m.) [~s / ~ke] **kalender**.

klenjere {‘kle/nje/re} (ww.zw. 1) **praten, kletsen, keuvelen**. - ze sjtónge veur 't hoes te ~; ich kóm nag waal éns langs óm get te ~.

klenske {‘kle:ngks/ke}, zie **klank**.

kléns, klénste {‘klé:ns/te)}, zie **klein**.

klep {kle:p} (v.) [~pe / ~ke] [N. klep, D. Klappe] **klep**. - de ~ van ein patsj of ein móts; d'r zit ein ~ op det deuske en die krieg ich neet aope; de kleppe van de wage laote biejsjtelle; haaj dien ~ toe!

kleppe {‘kle:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **kleppen**. - zich d'r eine ~ (achteroverslaan).

klepper {‘kle:(p)/per} (m.) [~s / ~ke] **klep, klap, klepper** (houten instrument, dat bij open neer bewegen een kleppend geluid maakt, doordat een kleine klepel op een plank slaat; in de kerk samen met de ratel gebruikt in plaats van de bel of schel vanaf het Gloria op Witte Donderdag tot het Gloria op Paaszaterdag). -

mit de klepper en de ratel gaeve de mès-deenders de konsekrasie aan.

kleppere {‘kle:(p)/pe/re} (ww.zw. 1) **klepperen**. - oppe klump klepperde ze op hoes aan. // (spec.: een klepperend geluid maken met de 'klepper') veur de konsekrasie waerde geklepperd.

kleske {‘kle:s/ke}, zie **klas**.

klet {kle:t}, **klet** {klè:t} (v.) of **klit** {kli:t} [~te / ~je] **klis** (*Arctium*) (zowel de plant als het stekelige bloemhoofdje ervan). - 't sjteit dao vól mit ~te; d'r zit ein ~ in mien haor.

¹**klets** {kle:ts} (m.) [geen mv.] [D. Lakritz] **drop**. - zich get ~ haole veur vief sent.

²**klets** {kle:ts} (v.) [geen mv.] **klets, geklets, praat, roddel**. - det is mer ~ van de luuj.

³**klets** {kle:ts} (v.) [~e / ~ke] **klets, pats, mep, slag**. - emes ein ~ óm de ore of op zien vót gaeve. // de ~ voert (of weg, eweg) kriege (verkouden worden).

4klets {kle:ts} (tsw.) **klets!** - ~, dao veel mich det oppe gróndj.

1kletse {‘kle:t/se} (ww.zw. 6) [N. kletsen; D. klatschen] **kletsen, slaan** (met de hand) - emes in zie gezich ~; pas op of ich klets d'r dich ein!. // panne ~ ([dak]pannen vervaardigen, door de klei in de vorm te slaan).

2kletse {‘kle:t/se} (ww.zw. 6) (N.) (zie **kalle, klenjere, prazele**) **kletsen, praten**. - kinjer, g'r mótt neet ~ in de klas!; ze sjtónge get te ~ mitein.

kletseurke {‘kled/’zeur/ke}, zie **klatsoor**.

kletske {‘kle:ts/ke}, zie ^{1/2}**klats**, ²**klets**.

kletskop {‘kle:ts/ko:p} (m.) [kop] 1. **kaal hoofd**. 2. **kletskous**. 3. **kletskop** (een dun, krokant, zoet koekje).

kletsnaat {‘kle:ts/’naa:t} (bn.) [naat] (verg. **kleddernaat, ziepnaat, zeiknaat, mènsnaat**) **kletsnat**.

kletsreem {‘kle:ts/reem} (m.) [reem] **dropveter**.

kletswater {‘kle:ts/waa:/ter} (o.) [water] **dropwater, hoestdrank**. - mit ~ sjuumke trèkke.

kletswief {‘kle:ts/wiê:f} (o.) [wief] **kletstante, kletskous**.

klettesjtroek {‘kle:(t)/te/sjtrôë:k} of **kléttesjtroek** {‘klè:(t)/te/sjtrôë:k} (m.) [sjtroek] **kliskruid** (*Arctium*) (zie **klet**).

klevol {‘kle:t/fó:l} (predicatief bn.) **overladen, helemaal vol**. - dae boum hink ~ mitappele.

kleunke {‘kleun/ke}, zie **kloon**.

kleur {kleur} (v.) [~e {kleu:/re} / ~ke] [N.

kleur] **kleur**. - in waatv'r ~ wils se de kamer vèrve?; op ~ sortere; 'n sjoon ~ greun; 'n pötje mit ~ (verf); 'n rooj ~ kriege; get in geure en ~e vertèlle; [bij het kaarten] ~ bekènne; watav'r ~ is troef?

kleurbook {'kleur/book} (o.) [book] **kleurboek**.

kleure {'kleu/re} (ww.zw. 1) **kleuren**. - de kinjer zote braaf te ~; get rood ~; hae sjteit d'r gekleurd op!; det kleurt dao neet biej.

kleureblindj {'kleu:/re/bli:njtj} (predicatief bn.) **kleurenblind**.

kleurerulke {'kleu:/re/rul/ke} (o.) [~s] **kleurenrolletje**.

kleuretillevizie {'kleu:/re/ti(l)/le/vie(z)/ziē} (m.) [tillevizie] **kleurentelevisie**.

kleuretoesjtèl {'kleu:/re/tôē/sjtēl} (o.) [toesjtèl] **kleurentoestel** (T.V.). - nao de zjwart-witte toesjtèlle kwome de ~le in de mode.

kleurkenarie {'kleur/ke/'naa:/riē} (m.) [kenarie] **kleurkanarie**.

kleurrik {'kleu(r)/riē:k} (bn., bw.) [¹riek] **kleurrijk**. - 'n ~e figuur; ~e taal.

kleuter {'kleu:/ter} (m.) [~s / ~ke] (N.) **kleuter**.

kleuterbero {'kleu:/ter/be/roo} of **kleuterbro** {'kleu:/ter/broo} (o.) [bero, bro] **kleuterbu-reau**.

kleutersjool {'kleu:/ter/sjool} (v.) [sjool] (N.) **kleuterschool**.

kleutje {'kleu/tje}, zie **kloot**.

klevere {'klee:/ve/re} of **kleverte** {'klee:/ver-te} (m.mv.) **klaveren** (bij het kaartspel).- ~ troef make; ~ oetsjpele; ~keuning, ~boer, ~teen.

klieddere {'klie(d)/de/re}, zie **kleddere**.

klieddernaat {'klie:(d)/der/'naa:t}, zie **kle-dernaat**.

klieje {'klie(j)/je} (v.mv.) **zemelen**. - mik mit ~, ~mik (gebakken van ongezeefd meel).

kliek {'klie:k} (v.) [~ke / ~ske] (N.) **kliek**. - bije dae ~ wil ich neet heure; 't woort altijd 'tzelfde ~ske det dao zoot.

klier {klíér} (v., ook m.) [~e / ~ke] **klier** (verg. **kleer**). - hae haet opgezatde ~e in zienne

hals; wat is det 'n (of 'ne) ~ van eine vent!

klikke {'klí:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **klikken**. - det klik, es se 't induudjs; 't klik neet tösse die twee; kinjer, g'r moogt neet ~!

kliksjaan {'klí:k/sjpaan} (v.) [kliksjaane] {klí:k/sjpaan/:ne]} (N.) **kliksjaan**.

Klim {klím} (eig.m.) [-ke] **Clemens**.

klimbim {'klím/'bim} (m.) [geen mv.] [D.

Klimbim] *in*: de ganse ~ (het hele hebben en houden).

pling {kling} (v.) [~e] **ketting** (waarmee de kar wordt getrokken door het paard).

klingelbujel {'kli/ngel/buu(j)/jel} of **klinger-bujel** {'kli/nger/buu(j)/jel} (m.) [bujel] [D. Klingelbeutel] **kerkenzakje, collectezak** aan een lange steel. - mit de ~ róndgaon.

klink {kli:ngk} (v.) [~e / ~ske] **klink**. - 'n nuuj ~ oppe deur zitte.

klinke {'kli:ng/ke} (ww.st. 29) [N.klinken; D. klingen] **klinken**. - de bel klink door 't gans hoes; dien sjtum klink sjoon; det klink of d'r giftig is; 't klónk wie ein klok.

klinkvaerse {'kli:ngk/fèè:r/se} (ww.zw. 6) **niet-snutten, zitten te luieren, klaplopen**. - waat zits se weer te ~!

klip {kli:p} (v.) [~pe] **duivenslag**. // **huis**. - 'n aaj ~; ich höb de ganse ~ gepoets.

klit {kli:t}, zie **klet**.

klitse {kli:t/se}, *in*: det is nao de ~ (naar de knoppen); hae veel op zien ~ (op zijn gat).

klitsketje {'kli:ts/ke:/tje} (o.) [~s] **katjesdrop**, verg. **1klets**.

klitsklatsoor {'kli:ts/klad/zoor} (o. of m.) [klatsoor] **klisklezoor** (baksteen van halve breedte en volle lengte).

klitskletske {'kli:ts/kle:ts/ke} (o.) [~s] **kliekje**. - de ~s mótté opgemaak waare.

kloch {klo:ch} of **klóch** {kló:ch} (v.) [~te] **klucht, zwerm**. - 'n ~ hoonder; 'n ~ petrieze.

klödder {'kló(d)/der} (m.) [~s] **klodder**. - 'ne ~ vèrf; 'ne ~ módder.

klöddere {'kló(d)/de/re} (ww.zw. 1) **klodderen, kliederken, knoeien**.

1kloek {kloe:k} (v.) [~ke] **kloek, broedse kip** (verg. **broek**).

2kloek {kloe:k} (tsw.) **klok!** (aanduiding van een klokkend geluid).

kloekke {kloe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **klokken, een klokkend geluid maken**. - die hoon is weer aan 't ~; 't water kloekde, wie 't oet de fles gesjöd waerde; zich d'r eine gaon ~ (drinken, achteroverslaan).

1kloes {kloe:s} (m.) [kluus {kluu:s} / kluuske {kluu:s/ke}] **klos**. - ein kluuske gare.

2kloes {klóê:s} (v.) [kloeze {klôê/ze} / kluuske {klüüs/ke}] [N. kluis; D. Klause] **kluis**. - geldj inne ~ ligke.

kloet {klôë:t} (m.) [kluut {klûû:t} / kluutje {klûû:t/je}] **kluit**. - 'ne ~ bôtter; 'ne ~ aerd; op 'n kluutje zitte.

kloetse

kloetse {*kloe:t/se}* of **kloetsje** {*kloe:tj/sje}* (ww.zw. 3d) **klotzen**. - 't kaad beer kloets(j)-de mich inne boek; 't water kloets(j)de euver de randj van 't bad.

kloezeeneer {*kłô:ze/neeर*} (m.) [~s] **kluze-naar**. - dem zuus se nootj, dae laef wie 'ne ~.

kloje {*kloo/je* of *kloo:/je*} (ww.zw. 3b) (N.) **klooien, stunteleen, aanmodderen**.

klojo {*kloo:/joo*} (m.) [klojo's] **klojo, stunte-laar**.

klok {*klo:k*} (v.) [-ke / *klökske* {*kłö:ks/ke*}] (N. klok; D. Glocke) **klok**. - de ~ van de kirktoore; oppe ~ kieke; de ~ opdreejje.

klokke {*klo:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (bij de duiven-sport) **klokken** (het registreren van de aan-komsttijd van een duif).

klokkesjpeel {*klo:(k)/ke/sjpee:l*} (o.) [sjpeel] **klokken spel** (schertsend ook: de geslachtsde-len van een man).

klokketore {*klo:(k)/ke/too:/re*} (m.) [tore] **klokkontoren**.

kloksjaag {*klo:k/sjlaa:ch*} (m.) [sjlaag] **klok-slag**. - óm ~ nege geit de zaak aope.

klóm {*klóm*}, zie **klumme**.

klómmel {*kló(m)/mel*} (ook **knómmel** {*knó(m)/mel*}) (m.) [~e / klummelke {*klu(m)/mel/ke*} of knummelke {*knu(m)/mel/ke*}] **prul, lor, onding, waardeloos voorwerp**. - gooij dae ~ mer weg; dae fiets is 'ne ~; dao verkoupe ze ~e; de ~ biejeingoje (iets gezamenlijk gaan ondernemen).

klómmelderiej {*kló(m)/mel/de/'riē(j)*} (v.) (ook **klómmeleriej** {*kló(m)/me/le/'riē(j)*} of **knómmelderiej** {*knó(m)/mel/de/'riē(j)*}) [~e] **prul, onbenulligheid**. - gooij die ~ toch weg!; waat höbs se mich dao weer veur ~e mitgebrach?; **geklungel, gepruts**. - sjeij toch oet mit die ~!

klómmele {*kló(m)/me/le*} (ook **knómmele** {*knó(m)/me/le*}) (ww.zw. 1) **prutsen, klungelen, rommelen**. - ze höbbe get aan de moter geklómmeld (geknómmeld); hae zit edere daag oere te ~ in zien graasj.

klómmeleer {*kló(m)/me/leer*} (ook **knómmeleer** {*knó(m)/me/leer*}) (m.) [~s] **klunge-laar, prutser**.

klómmeleriej {*kló(m)/me/le/'riē(j)*}, zie **klómmelderiej**.

klómp {*kló:mp*} (m.) [klump {*klu:mp*} of ~e / *klumpke* {*klu:mp/ke*}] (N. *klomp*) **klomp**. - hoog en leeg klump; mit de klump (klómp) aan in de haof wirke; get mit de klump aan-

veule; dae geit d'r mitte klump doorhaer; zich de klump neet oetdoon veur se nao bèd geis (*het beheer van je geld niet uit handen geven voor je sterft*). // **klumpke**, hard snoepje in tumtum.

klómpehout {*kłó:m/pe/hou:t*} (o.) [hout] **klompenhout**.

klómpemaeker {*kłó:m/pe/mè:/ker*} (m.) [~s] **klompenmaker**.

klómpenaegelke {*kłó:m/pe/nè:/gel/ke*} (o.) [~s] **spijkertje** (klein, met brede kop, oor-spronkelijk gebruikt om de *klómpereem* aan leeg *klump* te bevestigen).

klómpepin {*kłó:m/pe/pi:n*} (m.) [pin] **klom-penpen** (driehoekig, houten pennetje om een leren zool vast te zetten onder een *klomp* of schoen).

klómpereem {*kłó:m/pe/reem*} (m.) [reem] **klompleertje** (riem over de wreef van de voet bij de zogenaamde lage *klomp*).

klómpvoet {*kłó:mp/foot*} (m.) [voot] **klomp-voet**. - det wich waerde mit ei *klómpveutje* gebaore.

klónk {*kló:ngk*}, zie **klinke**.

klóntj {*kló:njtj*} (m.) [~e / kluntje {*klu:nj/tje*}] **klont**. - 'ne ~ aerd; kluntjes in de kóffie doon.

klóntjer {*kló:nj/tjer*} of **kluntjer** {*klu:nj/tjer*} (m.) [~s of ~e / kluntjerke {*klu:nj/tjer/ke*}] **klonter**. - d'r zitte ~s (of ~e) in de pap.

klóntjere {*kló:nj/tje/re*} (ww.zw. 1) **klonteren**.

klook {*klook*} (predicatief bn.) [D. *klug*] **wijs, in**: dao waer ich neet ~ oet.

kloon {*kloon*} (m.) [~s / kleunke {*kleun/ke*}] **clown**. - de ~s in de sirk; de ~ oethange.

klooster {*kloos/ter*} (o.) [~s] **klooster**. - 't ~ van de zusters; in 't ~ gaon.

kloosterzuster {*kloos/ter/zu:s/ter*} of **kloos-terzöster** {*kloos/ter/zö:s/ter*} (v.) [zuster, zöster] **kloosterzuster**.

kloot {*kloot*} (m.) [klote / kleutje {*kleu/tje*}] (N. *kloot*) 1. **kloot, bal, teelbal**. - pien aan de klote höbbe; emes ónger zien klote sjtam-pe; ich vinj d'r gèn klote aan; dae kantjeneer van de gemeinde sjiteit zich de klote te sjoe-re (staat met de handen in de zakken niets te doen). 2. **kloot, klootzak, stomme vent**. - waat bös se toch eine ~!; 'ne goje ~ (goed-zak); 'nen erme ~ (zielenpoot). // zie **2kloot**.

klootzak {*kloot/sa:k*} (m.) [zak] **klootzak, gemenerik**.

klop {*klo:p*} (m.) **in**: ~ kriege (verliezen, versla-

- gen worden, bijv. met voetballen of bij andere sporten).*
- kloppe** {*klo:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) [N. kloppen; D. klopfen] **kloppen**. - eijer ~; op de deur ~; dao klop nieks van; die oetkómste kloppe neet; ze krege ze geklop (ze werden verslagen).
- klöppel** {*klö:(p)/pel*}, ook **knöppel** {*knö:(p)/pel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] [N. knuppel; D. Knüppel] **knuppel**. - hae kwaam mit 'ne diekke ~ achter ós aan; **sufferd, stommerik**. - waat bös se eine ~!; 'ne sjtómme ~; móos se die ~s dao noe èns bezig zeen!
- klöppele** {*klö:(p)/pe/le*}, ook **knöppele** {*knö:(p)/pe/le*} (ww.zw. 1) **knuppelen**. - es ze neet weggaon, zal ich d'r èns ónger ~; de notebuim waerde geknöppeld.
- klöppelmaot** {*klö:(p)/pel/maot*} (v.) [maot] **knuppelmaat** (een maataanduiding bij het afmeten van graan), bv. ein vaat ~ (waarbij in het vat een knuppel werd geplaatst vóór het afmeten) (= veer kop ~).
- klöppelsjeip** {*klö:(p)/pel/sjlei:p*} (v.) [sjleip] **kluitenbreker**, een vlonder van naast elkaar liggende palen, die over het land getrokken werd om de kluiten stuk te maken.
- klöppelzeilke** {*klö:(p)/pel/zeil/ke*} of **klöppelzèlke** {*klö:(p)/pel/zèl/ke*} (o.) [~s] **springtouw** (koord met houten handvatten, waarmee tuike gesjprónge werd).
- kloprieske** {*klo:p/rie:s/ke*} (o.) [rieske] **garde**. - eijer kloppe mit ei ~.
- klores** {*kloo:res*} (m.) [~e] **stoethaspel, sukkel**.
- ¹**kloté** {*kloo:te*} (ww.zw. 7a) **bedriegen, bedotten, voor de gek houden**. - door dem laot ich mich nimmear ~; ze kloté dich dao in dae winkel wo se biej sjteis; zich gekloot veule; zo kloot men Frederik (zo kan men iemand opjutten); kloot de gek, den vrit d'r good (jut hem maar flink op); **rotzooien, rotzooi uit-halen**. - in daen hook zote ze altied te ~.
- ²**kloté** {*kloo:te*} (bn.) (P) **kloté, bar slecht, beneden alle peil**. - 't waer woor ~; 't woor ~ waer; in zón ~ zaak koup ich neet meer; 't woor ~ mit ei rietje.
- kloter** {*kloo:ter*} (m. of v.) [~s] **bel, bevestigd op de haam van een mooi opgetuigd paard**.
- klotere** {*kloo:te/re*} (ww.zw. 1) **een rinkelend geluid maken, rinkelen**. - d'r kloterde ein ker euver de waeg.
- klotergeldj** {*kloo:ter/ge:ltj*} (o.) [geldj] **klein-geld, munten**. - 'n beurs vòl ~.
- kloteriej** {*kloo/te/'rië(j)*} (v.) **gedoe, problemen**. - dao kries se ~ mit.
- kloterker** {*kloo:/ter/ker*} (v.) [ker] **rinkelende kar** (waarvan het paardentuig voorzien is van 'kloters').
- klotje** {*klo:/tje*} (o.) [~s] **kalot**. - de priester droog ein zjwart ~; waat haaj det vroumes ein sjtóm ~ oppe kop!
- klots** {*klo:ts*} (m.) [klöts {*klö:ts*} of ~e / klötske {*klö:ts/ke*}] **klots, klomp hout, houtklomp**. - klötskes kluive mitte heep (hout kloven met het hakmes); 'ne sjtómme ~ (sufferd).
- klonet** {*kloo/'ze:t*} (o.) [~te] **closet**. - wo is hiej 't ~?
- klonetpepier** {*kloo/'ze:t/pe/piê:r*} (o.) [pepier] **closetpapier**.
- klub** {*klu:p*} (v.) [~s / ~ke] (N.) **club** (verg. **kluup**). - de jonges höbbe zich ein ~ opge-rich; ein foetbal~; mit det ~ke wil ich neet väöl te make höbbe.
- kluive** {*klui/ve*} (ww.zw. 5a) **klieven**. - hout ~ veur de sjtoof.
- klum** {*klu:m*} (m.) [geen mv.] **klim**. - v'r begóste aan de ~; det woor 'ne hele ~!
- klumme** {*klu(m)/me*} (ww.st. 42) **klimmen**. - in 'ne boum ~; op 'n lèdder ~.
- ¹**klump** {*klump*}, zie **klumme**.
- ²**klump, klumpke** {*klu:mp(/ke)*} zie **klömp**.
- klumplant** {*klu:mp/pla:nt*} (v.) [plant] **klim-plant**.
- klumrèk** {*klu:m/rè:k*} (m. of o.) [²rèk] **klimrek**.
- klungele** {*klu:nge/le*}, ook **knungele** {*knu:nge/le*} (ww.zw. 1) **klungelen, prutsen**.
- klungeleer** {*klu:nge/leer*}, ook **knungeleer** {*knu:nge/leer*} (m.) [~s / ~ke] **klungelaar, prutser**.
- klungelig** {*klu:nge/lich*}, ook **knungelig** {*knu:nge/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **klungelig**. - det zoot mer ~ inein.
- kluns** {*klu:ns*} (m.) [klunze {*klu:n/ze*}] **kluns, sukkel; beunhaas**. - des ouch 'ne ~, dae det gemaak haet.
- kluntje** {*klu:nj/tje*}, zie **klöntj**.
- kluntjer** {*klu:nj/tjer*}, **kluntjerke** {*klu:nj/-tjer/ke*}, zie **klöntjer**.
- kluntjesmik** {*klu:nj/tjes/'mi:k*} (v.) [mik] **sukkerbrood**.
- klus** {*klu:s*} (m. of v.) [~se / ~je] (N.) **klus**. - det woor 'n(e) ganse ~ óm det vaerdig te kriege; ich höb nag ein ~je veur dich óm te doon.
- kluts** {*klu:ts*} (N.) **kluts, in:** de ~ kwiet zin.

klutse

- klutse** {*klu:t/se*} (ww.zw. 6) **klutsen.** - ein ej ~.
kluup {*kluu:p*} (v.) [~s / ~ke] **club.** - de foetbal~.
kluus, kluuske {*kluu:s(/ke)*}, zie **1kloes.**
kluuske {*kluûs/ke*}, zie **2kloes.**
kluut, klutje {*kluû:t, 'klûû:/tje*}, zie **kloet.**
1knaap {*knaap*} (m.) [knape] **knaap, jongen.** - ich vertroew dae ~ neet! // **groot exemplaar, kanjer.** - 'ne ~ van eine boum; 'ne ~ van 'ne kael.
2knaap {*knaap*} (bw.) (verg. **knaatsj, knatsj**) **helemaal, totaal, totaal, volslagen.** - dae boum brook ~ aaf; dae sjtumpel is d'r ~ vanaaf gebraoke.
knaatsj {*knaatsj*} (bw.) (verg. **knatsj**) **totaal, helemaal, volslagen.** - dae tak is ~ aafgebrake.
knab {*kna:p*} (m.) [-be / zie **knebke**] **geldstuk, stuiver;** (*spec. in mv.*) **geld.** - dae haaj nag ~be.
knaeje {*knèè:je*} (ww.zw. 3b) [N. kneden; D. kneten] **kneden.** - de deig móit good geknaedj waere.
knaetje {*knèè:tje*} (o.) [~s] **klappertje** (voor een klapperpistool).
knaetjesgewaer {*knèè/tjes/che/wèè:r*} (o.) [gewaer] **klapperpistool.**
knakke {*kna:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **knakken, een knakkend geluid maken.** - binnenin knakde d'r get; mit de vingers ~; hout sjnieje, dorewieje, klómpe make, det zal krake, breudjes bakke, zólle ~, appele, paere, proeme (*gezongen terwijl men een kind op de knieën wiegt*). // stenen **knippen** met behulp van een knipschaar. - ich bön bienao klaor, allein de randj móit ich nag ~.
knakker {*kna:(k)/ker*} (m.) [~s] **knipschaar** voor stenen. // des 'nen aje ~ (*ouwe taaie*).
knal {*knal*} (m.) [~-le / knelke {*knel/ke*}] [N. knal; D. Knall] **knal.** - de ~ van ein gewaer; de fles sjpróng mit eine ~ aop.
knalle {*kna(l)/le*} (ww.zw. 1) [N. knallen; D. knallen] **knallen.** - 't gewaer knalde; 't is nag gën nuujaor, en ze zin al aan 't ~; 'ne bal inne gool ~; hae knalde mit zienne wage taenge de paol aan; hae knalde zien sjpraek-beurt ram oet de kop.
knalpiep {*knal/piê:p*} (v.) [piep] **uitlaat** (van een motor, auto e.d.).
knaok {*knao:k*} (m.) [knäök {*knäö:k*} / knäökske {*knäö:ks/ke*}] [D. Knoche] **bot, been.** - zich zien knäök braeke; de knäök sjtoke-n'-m zóget door zien hoed; soep trékke van eine ~; 'ne ~

aafknage; det vleis zit vól knäökskes; ich höb ein knäökske in mienne kael; [*plat*] **been, arm, lidmaat.** - ich höb mich mienne ~ versjtoek; des good veur mien aaj knäök; ich höb 't kaad toet oppe knäök; emes taenge de knäök sjtampe; blief mit dien knäök daovan aaf!

knaokedokter {*knao:/ke/do:k/ter*} (m.) [dokter] **orthopeed.**

knaokedreug {*knao:/ke/dreuch*} (bn.) [dreug] **kurkdroog.** - de gróndj woor ~; de mik is ~.

knaokehel {*knao:/ke/he:l*} (bn.) [hel] **keihard, zo hard als steen.**

knaokel {*knao:/kel*} (m.) [knäökel {*knäö:/kel*} / knäökelke {*knäö:/kel/ke*}] [N. knokkel; D. Knöchel] **knokkel.** - zich de knäökel aope sjtote.

knaokeridder {*knao:/ke/ri(d)/der*} (m.) [ridder] **magere jongen.**

knäöre {*knäö/re*} of **kneure** {*kneu/re*} (ww.zw. 1) **hardrijden, scheuren.** - hae knäörde (kneurde) de boch óm.

knap {*kna:p*} (bn., bw.) [~pe, ~pe, ~ / ~per; ~s(te)] (N.) **knap.** - 'ne ~pe jóng, 'n ~pe vrouw, 'n ~ maedje; det woor ~ vervaelend.

knapkook {*kna:p/kook*} (m.) [kook] **knapkoek** (een brosse, besuikerde koek).

knappe {*kna:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **knappen.** - de kabel woor geknap; dao knapde mich de sjartel.

knapper {*kna:(p)/per*} of **knepper** {*kne:(p)/per*} (m.) [~s] **knap, kerel.** - die aaj ~s loere nag gaer nao jóng vrouluuj.

knapzak {*kna:p/sa:k*} (m.) [zak] **knapzak.**

knaster {*kna:s/ter*} (m.) [geen mv.] 1. **kanaster, knaster** (zware tabak). 2. **moeilijk bewerkbare grond.** - det is ~ van gróndj. 3. (overdr.) 'ne aje ~ (*ouwe taaie*).

knatergek {*knaa:/ter/'ge:k*} (bn.) [gek] **knettergek, volslagen gek.**

knatsj {*kna:tjsj*} (bw.) **volslagen, geheel, totaal, helemaal.** - 't is mich ~ egaal; dae tak is ~ aafgebraoke.

knatsje {*kna:tj/sje*} of **knetsje** {*kne:tj/sje*} (ww.zw. 3d) **knauwen.** - op ein sjtök kougum zitte te ~; op ein zjwaars ~.

knatsjgaard {*kna:tjsj/'chaa:r*} of **knetsjgaard** {*kne:tjsj/'chaa:r*} (bn.) [gaard] **helemaal gaar.**

knatsjgek {*kna:tjsj/'chek*} of **knetsjgek** {*kne:tjsj/'chek*} (bn.) [gek] **volslagen gek, stapelgek.** - doe bös ~ es se det duis.

knauwel {*knau(w)/wel* of *kna(w)/wel*} (m.)

[~e] **homp, brok** (speciaal van moeilijk te kauwen eten), **rest, restant**. - d'r is nag eine ~ euver.

knauwelbrood {'knau(w)/wel/broot} of {'kna(w)/wel/broot} (o.) [brood] **knabbelbrood** (hard roggebrood) (verg. plenkkesbrood). - biej de bekker krege v'r es kinjer dökker ~.

knauwele {'knau(w)/we/le of 'kna(w)/we/le} (ww. zw. 1) **kieskauen, met lange tanden eten**. - zit neet zo te ~, mer aet èns get door!; op zeuthout ~.

knebbig {'kne(b)/bich} (ook **knebbetig** {'kne(b)/be/tich}) (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **kortaangebonden, heetgebakerd**. - des 'ne ~! // **de krachten te boven gaand**, (ook:) **duur**.

- 't woor 'm te ~ aaf; dae pries woor 'm te ~.

knebke {'kne:p/ke} (o.) [~s] (zie **knab**) **stuiver**.

knech {'kne:ch} (m.) [-ter of ~te, ook ~s / ~ske] [N. knecht; D. Knecht] **knecht**. - de ~ van Sinterklaos. // (ook:) **speciebak** van stukadoor.

kneen {'knee:n} (m.) (zie **knie**) [~ / ~ke] [N.knie; D. Knie] **knie** (verg. **knie**). - toet aan de ~ in de módder sjaon; op de ~ gaon zitte; op de ~ kroope; zich zienne ~ kepot valle; de ~ kómme dich door de bóks haer; God oppe blote ~ danke; mit knikkende ~ loupe; door de ~ gaon; ~ in de bóks hóbbe.

¹kneep {'knee:p} (m.) [knepe / ~ke] **kneep**. - emes ein ~ke in de wang gaeve; dao zit 'm de ~.

²kneep {'knee:p}, zie **kniepe**.

kneersje {'knee:r/sje} (ww.zw. 3d) [D. knirschen] **knarsen**. - det sjerneer mójt gesjmeerd waere, det kneersj; hae lik sjnachs oppe tenj te ~.

kneip {'knei:p} (m.), **beklemmend gevoel, verdrukking, problemen, angst**. - ze zote aardig inne ~ (ze hadden vrijwel geen geld meer); ze haje ~ (ze waren bang).

knelke {'knel/ke}, zie **knal**.

knepper {'kne:(p)/per}, zie **knapper**.

knetsj {'kne:tjsj} (m.) [geen mv.] **weke of vochtige substantie**. - die mik, det is ~; van die temate is ~ euvergebleve.

knetsje {'kne:tj/sje}, zie **knatsje**.

knetsjerig {'kne:tj/sje/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **week, vochtig**. - ~e paere.

knetsjhaar {'kne:tjsj/'chaar}, zie **knatsjhaar**.

knetsjgek {'kne:tjsj/'chek}, zie **knatsjgek**.

knettere {'kne:(t)/te/re} (ww.zw. 1) **knetteren**.

- 't vuur knettert; de moter knettert; dae zit te ~ (*winden te laten*).

knettergek {'kne:(t)/ter/'ge:k} (bn.) [gek] **knettergek** (verg. **knatergek**).

kneur, kneurke {'kneur/(ke)}, zie **knoor**.

kneure {'kneu/re}, zie **knäöre**.

knevel {'knee:/vel} (m.) [~s of ~e / ~ke] 1. **knevel, snor**. - väöl mansluuj haje vreuger 'ne ~. 2. **knevel, dwarsstaafje**, waarmee een ketting e.d. in een ring wordt vastgezet. - de ~s (of ~e) van ein gebit (*van een paardenbit*); de ~s van ein koekëtting.

knie {'kniē} (o.) [kneen {knee:n}] **knie** (oude vorm, verg. **kneen**). - ich höb mich 't ~ gesjtote.

kniedaak {'kniē/daa:k} (o.) [daak] **mansarde-dak** (ook **Frans daak** genoemd). - ein hoes mit ein ~.

knieheugde {'kniē/heug/de} (v.) [heugde] **kniehoogte**. - 'ne boum op ~ aafzaege.

knielbenske {'kniel/be:ngks/ke} (o.) [~s] **knielbankje**.

knielle {'knie(l)/le} (ww.zw. 1) [N.knien] **knielen**. - es 't Allerheiligste waert langse drage, mós se ~.

knien {'kniē:n} (ook **kenien** {ke/'nîe:n}) (m.) [knien {kniēn} / ~ke {'kniēn/ke}] [N. konijn; D. Kaninchen] **konijn** (*Oryctolagus cuniculus*). - knien haje; 'ne wilje ~; waem knien haet, haet och keutele (*wie het genot van iets wil hebben, moet ook de lasten dragen*); gebräoje ~; ~ in 't zoer; zó sjoew wie eine ~; waat bös se 'ne ~ (*wat ben je gauw op je tenen getrapt*); zó giftig wie 'ne ~; 'n gezich wie 'ne ~ (*ontevreden, onvriendelijk gezicht*).

kniens {'kniēns} (bn.) [~e, ~e, ~] **erg kwaad**. - dae is ~, dao vèlt gèn waord meer mit te kalle.

kniensaerd {'kniēn/sèert} (v.) [aerd] **slechte zandgrond**.

kniensgaat {'kniēns/chaa:t} (o.) [gaat] **ingang van een konijnenhol**.

kniensgiftig {'kniēns/'chi:f/tich} (bn.) [giftig] **erg kwaad, woedend**.

knienskeutel {'kniēns/keu:/tel} (m.) [keutel] **konijnenkeutel**.

knienskooj {'kniēns/kooj} (v.) [kooj] **konijnen-hok**.

knienspiep {'kniēns/piē:p} (v.) [²piep] **konijnenhol**.

kniensraekel {'kniēns/rèè:/kel} (m.) [raekel] **rammelaar, mannelijk konijn**.

knienvang

knienvang {*'kniēns/fang*} (v.) [vang] **konijsnerval.**

kniensvel {*'kniēns/fe:l*} (o.) [vel] **konijnenvel.**

kniensvoor {*'kniēns/foor*} (o.) [¹voor] **konijnenvoer.**

kniep {*'kniē:p*} (v.) [~e / ~ke] [D. *Kneif*]

knipmes, zakmes. - ich höb altied ein ~ inne tes.

kniepe {*'kniē:p/pe*} (ww. st. 32) [N. knijpen; D. *kneifen*]

knijpen. - emes in zienne erm ~; hae kniep 't m veur det ekzame; ze zin d'r tössenoet geknepe; biej die hoog tone mós se neet zó ~.

kniepkat {*'kniē:p/ka:t*} (v.) [kat] **knijpkat** (kleine zaklantaarn, waarvan de dynamo met de vingers bediend wordt). - biej ós lik de ~inne maeterkas.

kniepmuulke {*'kniē:p/mūül/ke*} (o.) [~s] **pruimenmondje.**

kniestere {*'kniēs/te/re*} (ww.zw. 1) **kniezen.** - hae zit dao get in zien eige te ~.

knikke {*'kni:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. knikken; D. knicken, nicken] **knikken.** - 'ne draod ~; mit de kop ~; jao en nae ~; mit knikkende kneen nao binne gaon.

knikker {*'kni:(k)/ker*} (m.) [~s], alleen in: 'ne kale ~ (een kaal hoofd); dao is sjtróntj aan de ~ (daar is iets aan de hand, daar klopt iets niet).

¹**knip** {*'kni:p*} (v.) [~pe / ~ke] **knip, sluiting** (bijv. van een beurs). - de ~ oppe beurs doon (niets meer uitgeven).

²**knip** {*'kni:p*} (v.) (verg. **klip**) **behuizing, huis, kamer.** - hae haaj de ganse ~ vól zitte.

³**knip** {*'kni:p*} (tsw.) **knip!** // (als zn., v.) hae is gèn ~ veur de naas waerd.

knippe {*'kni:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **knippen.** - 'n pepier in sjtökker ~; zich de haor laote ~; de hèk ~; in dae teks mótt nag geknip waere; hae knipde mitte vingers.

knipper {*'kni:(p)/per*} (m.) [~s / ~ke] **druk-knoopje, ook lichtschakelaar.**

knipperból {*'kni:(p)/per/bó:l*} (m.) [²ból] (scheldnaam voor) **iemand met rode haren.**

knippere {*'kni:(p)/pe/re*} (ww.zw. 1) **knipperen.** - mit de ouge ~ 't leech begós te ~.

knipperleech {*'kni:(p)/per/leech*} (o.) [leech]

knipperlicht.

knippetroon {*'kni:(p)/pe/troon*} (o.) [petroon] **knippatroon.**

knipsjeer {*'kni:p/sjeer*} (v.) [sjeer] **knipschaar** (in de metaalindustrie).

knipuiigske {*'kni(b)/buichs/ke*} (o.) [~s] **knip-oogje.**

knirpe {*'kni:r/pe*} (ww.zw. 5a) **knarpfen, knerpfen, knisperen.** - de dreuge sjnee knirp mich ónger de veut.

knóddele {*'knó(d)/de/le*} (ww.zw. 1) **knoeien.** - waat zits se weer te ~ mit det aete!; mit vèrf ~.

knóddeleer {*'knó(d)/de/leer*} (m.) [~s / ~ke] **knoeier, knoeipot.**

knoeb {*'kno:p*} (m.) [knuub {*knuu:p*} of knoebbe {*knoe(b)/be*} / knuuubke {*knuu:p/ke*}] **1. knol.** - 'ne ~ kólleraap. **2. knobbel.** - hae haet 'ne ~ baove op zienne kop. **3. schat, lieffje.** - och maedje, mienne leve, lekkere ~.

knoebbel {*'knoe(b)/bel*} (m.) [~e / knuubbekelke {*knuu(b)/bel/ke*}] **knobbel.** - hae haaj 'ne ~ oppe kop; nao die knuubbekelkes mós se 'ns laote kieke, die kènne kwaadaardig zin; det vroumes haaj 'ne tale~.

knoebselderij {*'knoe:p/se:l/de/rîe(j)*} (m.) **knolselderij.** - v'r kaoke soep veur veerten daag van eine ~.

knoeddel {*'knoe(d)/del*} (m.) [~e / knuuddelke {*knuu(d)/del/ke*}] (in het haar) **knoet, kluwen** // (als etenswaar) **knoedel, meelbaljetje.**

knoedzjel {*'knoe/dzjel*} (m.) [~e / knuudzjelke {*knuu/dzjel/ke*}] **pol, kluit** van dicht op elkaar staande (jonge) planten. - 'ne ganse ~ afrikaantjes biejein.

knoep {*'knoe:p*} (m.) [knuup {*knuu:p*} / knuupke {*knuu:p/ke*}] **knop.** - dae sjtrocq zit al vól knuup; de knuup zin bevraore; 'ne ~ oppe deur; op 'ne ~ duje; de knuupkes van de radio // zie ook **knoeb**.

knoerhel {*'knoēr/he:l*} (bn., bw.) [hel] **keihard.** - 'ne ~le sjtein; ~ ónger 'ne bal sjtampe.

knoes {*'knôē:s*} (m.) [~te / knuuuske {*'knûū:s/ke*}] **knoest.** - 'ne boum mit väöl ~te; de ~ van 'ne bielesjteel (*verdikking aan de top van de steel van een bijl*).

¹**knoet** {*'knoe:t*} (m.) [~te / knuutje {*knuu:tje*}] **knoet** (haardracht van een vrouw). - ze droog häör haor in 'ne ~ (in ei knuutje).

²**knoet** {*'knoe:t*} (m.) (N.) **knoet, in:** ónger de ~

zitte.

knoevele {‘knôē:/ve/le} (ww.zw. 1) **knuffelen**. - 'n kiendje ~; 't wich zit zien pôp te ~.

knoje {‘knoo/je} (ww.zw. 3b) **knoeien**. - waat höbs se weer zitte te ~!

knojer {‘knoo/jer} (m.) [~s] **knoeier**.

knokkel {‘kno:(k)/kel} (m.) [~e of ~s / knökkelke {‘knö:(k)/kel/ke}] (verg. **knaokel**) **knokkel**.

knól {‘knó:l} (m.) [knul {knul} of ~le {‘knó(l)/le}] **knol** (paard). - dao höbbe ze 'ne aje ~ oppe sjtal sjtaon.

knömmel {‘knó(m)/mel}, zie **klómmel**.

knómmelderij {‘knó(m)/mel/de/’rié(j)}, zie **klómmelderij**.

knómmele {‘knó(m)/me/le}, zie **klómmele**.

knómmeleer {‘knó(m)/me/leer}, zie **klómmeleer**.

knón {‘knón} (v.) [~ne / knunke {‘knun/ke}] **kanon**.

knónnezaat {‘knó(n)/ne/’zaa:t} (bn.) [³zaat] **stomdronken**.

knónskogel {‘knóns/koo:/gel} (m.) [kogel] **kanonskogel**.

knónsjeut {‘knón/sjeu:t} (m.) [sjeut] **kanon-schot**.

knooj {‘knooj} (m.) [geen mv.] **vuil, viezigheid**. - draag mich dae ~ neet 't hoes in!; **knoei-boel**. - ruum dae ~ zelf mer op; waat höbs se weer eine ~ gemaak!; **vuil** (in een wond). - d'r kwaam nag altied väöl ~ oet de wónj; **onkruid**. - d'r sjteit väöl ~ tösse de poor; **knoei, problemen**. - in de ~ zitte.

'ne knoor mit 'n heep
en 'n klotske

knoor {‘knoor} (m.) [kneur {kneur} / kneurke {‘kneur/ke}] **houtblok** (spec. gebruikt als hakblok). - de heep inne ~ vashouwe. // (overdr.) **dik hoofd**. - waat haet dae 'nen diekke ~!

knoors {knoo:rs}, zie **knórs**.

knoppe {‘kno:(p)/pe} (m.mv.) (N.) **in**: det is gans nao de ~; nao de ~ gaon.

knöppel {‘knö:(p)/pel}, **knöppele** {‘knö:(p)/pe/le}, zie **klöppel, klöppele**.

knórre {‘knó(r)/re} (ww.zw. 1) **knorren**. - de verkes wore aan 't ~.

knórs {knó:rs} of **knoors** {knoo:rs} (m.) [geen mv.] [D. Knorpel] **kraakbeen**. - sjpek mit väöl ~ d'r in.

knót {‘knó:t} (m.) [~te / knutje {‘knu:/tje}] **knot, kluwen**. - 'ne ~ gare.

knoterbaer {‘knoo:/ter/bèér} (m.) [¹baer] **knorrepat, mopperaar**.

knotere {‘knoo:/te/re} (ww.zw. 1) **knorren, mopperen**. - dao zit d'r weer te ~; ze zitte eewig op 'm te ~.

knoterpot {‘knoo:/ter/po:t} (m.) [pot] **knorre-pot**.

knoterzak {‘knoo:/ter/za:k} (m.) [zak] **knorre-pot**.

knoup {‘knou:p} (m.) [knuip {knui:p} / knuipke {‘knui:p/ke}] **knoop**. - 'ne ~ örges in ligke; det touw zitinne knuip; 'ne ~ aan de bôks zitte; de knuip aaf höbbe (aan het einde van zijn krachten zijn); dao gaon mich de knuip van aaf!

knoupsgaat {‘knou:ps/chaat} (o.) [knoupsgater of knuipsgater {‘knui:ps/cha:/ter}] **knoopsgat**. - gank mich éns 'n deuske knuipsgater haole biej de sjnieder (bekende aprilgrap).

knozel {‘knoo:/zel} (v.) [~e] **kriebelmug** (*Simulium*: een kleine, zwarte, stekende mug).

knudde {‘knu(d)/de} (predicatief bn.) (N.) (P) **knudde**. - det is ~ mit ei rietje.

knuip {‘knui:p}, zie **knoup**.

knuipe {‘knui:/pe} (ww.zw. 5a) **knopen**. - det touw zit gans geknuip; knuip dich det in dien ore.

knuis {‘knuis} (m.) [geen mv.] **prak, geprakt eten, slecht toebereid eten**.

knuize {‘knui/ze} (ww.zw. 6) **met lange tanden eten**.

knuizer {‘knui/zer} of **knuizerd** {‘knui/zert} (m.) [knuizers] **iemand die met lange tanden eet**.

knujel {‘knû:je/l} (m.) [~e / ~ke] 1. **kluwen, bos**. - 'ne ~ wol; 'ne ~ perikke óm mit te gaon vësse. 2. **onbenul**. - sjtómme ~ des se bös!

knujele {‘knû:je/le} (ww.zw. 1) **prutsen, onhandig bezig zijn**.

knujelig

knujelig {*'knûû/je/lich*} (*bn., bw.*) [~e, ~e, ~] **knuddelig, knullig.** - waat höbbe ze det ~ ineingezat.
knungele {*'knu/nge/le*}, **knungeleer** {*'knu/nge/leer*}, **knungelig** {*'knu/nge/lich*}, zie **klungel-**.

kunuke {*'knun/ke*}, zie **knón**.

knutje {*'knu:/tje*}, zie **knót**.

knuub {*'knuu:p*}, zie **knoeb**.

knuubbelke {*'knuu(b)/bel/ke*}, zie **knoebbel**.

knuubke {*'knuu:p/ke*}, zie **knoeb**.

knuudzjelke {*'knuu/dzjel/ke*}, zie **knoedzjel**.

knuup {*'knuu:p*}, **knuupke** {*'knuu:p/ke*}, zie **knoep**.

knuuske {*'knûû:s/ke*}, zie **knoes**.

knuutje {*'knuu:/tje*}, zie **1knoet**.

Kobes {*'koo/bes*} (*eig.m.*) [Keubeske {*'keu/bes/ke*}] **Jacobus, Jakob.** - waat is det 'ne ~ van eine vent (*klier*); mie leef Keubeske! (*lief ventje*).

koch, kochte {*ko:ch, ko:ch/te*}, zie **koupe**.

kóche {*'kô:/che*} of **kuche** {*'ku:/che*} (*ww.zw. 5a*) **kuchen, kort hoesten.** - waat zit d'r weer te ~.

koe {*kôë*} (v.) [*kuuj* {*kûûj*} of *koewe* {*koe(w)/we*} / *kuujke* {*kûûj/ke*} of *kuukke* {*'kuu:(k)/ke*}] [N. *koe*; D. *Kuh*] **koe.** - de kuuj (of koewe) in de wei; de kuuj (of koewe) sjtaon op sjtal; 'n ~ sjlachte; 'n ~ mèlke; es de ein ~ sjiet, höf de anger de sjert op (*ze open weer iets na*); sjtóm ~ des se bös!

koeddeljach {*'koe(d)/del/ja:ch*} (v.), in: 'n ~ jónge höbbe (*een groot gezin hebben*) (*verg. katerjach*).

koef {*koe:f* of *kôéf*} (m.) [*kuuf* {*kuuf* of *kûûf*} / *kuufke* {*'kuu:f/ke* of *'kûûf/ke*}] **kuif.** - 'ne vogel mit 'ne ~; emes aan zienne ~ trèkkie; 'ne ~ rooj haor; d'r zit 'ne ~ op 't lement (*een roetkapje op de lampepit*, waardoor de vlam rood kleurde).

koejjenere {*koe(j)/je/'nee/re*} (*ww.zw. 1*) **koeioneren, 't leven zuur maken, treiteren, pesten.** - daen erme miens höbbe ze zie gans laeve ligke te ~.

koekdenang {*koe:G/de/'nang*} (m.) [geen mv.] [*koek-de-Dinant*] **taaitaai.** - mit Sinterklaos ote v'r ós heel get sjpikkelasie en ~.

koekdenangsplank {*koe:G/de/'nangs/pla:ngk*} (v.) [*plank*] **houten taaitaaivorm.**

koekètting {*'kôë/kè:(t)/ting*} (v.) [*këtting*] **ketting** waarmee een koe op stal wordt aangebonden.

koekkeloere {*koe(k)/ke/'löê:/re*} (*ww.zw. 1*) **koekeloeren.** - zit neet te ~, gank lever aan 't werk!

koekkeluitsjete {*koe:(k)/ke/'lui:t/sjee/te*} (*ww.*) [sjete] (vervoegde vormen zeldzaam) **kopjebuitelen, kopjeduiken, een koprol maken.** - de kinjer wore aan 't ~.

koekkerel {*koe:(k)/ke/'re:l*} (m.) [~le {*koe:(k)/ke/'re(l)/le*} / ~ke {*koe:(k)/ke/'rel/ke*}] **tol, drijftol** (*verg. dob*). - mit 'ne ~ sjpele.

koekkerelle {*koe/ke/'re(l)/le*} (*ww.zw. 1*) **tol-en, met de drijftol spelen.**

koekkermumkes {*koe:(k)/ker/'mum/kes*} of **koekkernulkes** {*koe:(k)/ker/'nul/kes*} (o. mv.) naam van besachting vruchten, zowel van de **kornoelje** (*Cornus mas*) als van de **sneeuwbies** (*Symporicarpus racemosus*). // ook: **kleine koekjes van taaitaaideeg.** - mit Sinterklaos waerde d'r ~ gegoodj.

koekkoek {*koe:(k)/koe:k*} (m.) [~ke] 1. (vogel) **koekoek** (*Cuculus canorus*). 2. **koekoek** (dakvenster; ook: *in de bodem gemetselde lichtkolk voor een kelderraam*)

koekkoeksbloom {*koe:(k)/koe:kz/bloom*} (v.) [*bloom*] **koekoeksbloem** (*Coronaria Flos-cuculi*); ook naam voor bepaalde wilde orchideën.

koel {*kôël*} (v.) [~e {*kôë:/le*} / *kuulke* {*'kuûl/-ke* of *'kuul/ke*}] **kuil.** - 'n depe ~ grave; de aerpele oet de ~ haole. // **(kolen)mijn** (spec. als arbeidsplaats). - vreuger wirkde d'r väöl mansluuj in de ~.

koel(e)kòpke {*'kôë:/le/kö:p/ke, 'kôë:l/kö:p/-*

- ke} [ook **kuulköpke** {kuu:l/kö:p/ke} (zie aldaar)] (o.) [~s] **kikkervisje**, **dikkop**.
- koelleraab** {koe(l)/le/'raa:p}, zie **kölleraab**.
- koelleradekaever** {koe(l)/le/'raa/de/keè:/ver}, zie **kölleradekaever**.
- koellevater** {koe(l)/le/'vaa/ter}, **koellevatere** {koe(l)/le/'vaa/te/re}, zie **kallevater(e)**.
- koelraab** {koel/'raa:p}, zie **kölleraab**.
- koelvoor** {'köël/voor} (o.) [¹voor] **ingekuild voer**.
- koemoel** {'kôé/môél} (v.) [moel] een vis, **sneep** (*Chondrostoma nasus*).
- Koen** {koen) (eig.m.) [~tje] **Koenraad**.
- koeplet** {koe/ple:t} of **kómplet** {kóm/ple:t} (o.) [~te / ~je] **couplet**.
- koeppee** {koe(p)/pee} (v.) [~s / ~ke] **coupé**.
- koeppel** {koe:(p)/pel} (m.) [~s / kuuppelke {kuu:(p)/pel/ke}] **koepel**. - 'n kirk mit 'ne ~.
- koer** {kôé:r} (v.) [geen mv.] **cour**, **speelplaats** (spec. van het Bisschoppelijk College in Roermond). - oppe ~ van 't kolleezje loog ein beugelbaan.
- ¹**koesj** {koe:sj} (m.) [kuusj {kuu:sj} / kuusjke {kuu:sj/ke}] **varken** [kindertaal]. // ook: **hebzuchtig iemand**.
- ²**koesj** {koe:sj} (predicatief bn., bw.) **koest**. - de kinjer hele zich ~.
- koesjtal** {'köé/sjta:l} (m.) [sjtal] **koeienstal**, **koestal**.
- ¹**koet** {kôé:t} (v.) [~e / kuutje {küü:/tje}] [N. koet] **meerkoet** (*Fulica atra*).
- ²**koet** {kôé:t} (v.) [~e / kuutje {küü:/tje}] **kuil**, **kuiltje** [spec. kuiltje dat men ergens in kan duwen]. - 'n ~ in eine bal duje; kuutjes in de wange; 'n ~ in 't béd; de ~ opzeuke (het bed opzoeken), gaon v'r nao de boet, of gaon v'r nao de ~? (naar huis of naar bed); ich gaon de ~ veurwerme (ik ga alvast naar bed).
- koetele** {'kôé:/te/le} (ww.zw. 1) **ruilen**. - v'r koetelde 'ne sjeetkôls taenge vief klejkôlse.
- koets** {koe:ts} of **koetsj** {koe:tjsj} (m.) [~e / kuutske {kuu:ts/ke} of kuutsjke {kuu:tjsj/ke}] [N. koets; D. Kutsche] **koets**.
- koetsje** {koe:tj/sje} (ww.zw. 3d) 1. (onoverg.) **ridden**. - hae koetsjde nao Remunj. 2. (overg.) **vervoeren**, **in het eigen vervoermiddel** (koets, wagen, auto) **meenemen**. - de vrouw nao de mert ~.
- koetsjuul** {'kôé:d/zjüül} (m.) [uul] **steenuil** (*Athene noctua*). // (als scheldwoord) **lomperik**. - waat bös doe 'ne ~!
- kóffer** {'kó:(f)/fer} (o.) [~s / kufferke {kuu:(f)/fer/ke}] **koffer**. - de ~s inpakke; hae droog altied ein kufferke mit zich mit; same 't ~ induike.
- kóffie** {'kó:(f)/fié} (m.) [geen mv.] [N. koffie; D. Kaffee] **koffie**. - ~ op sjödde; ~ in 'n tas sjödde; ~ drinke; zjwarde ~, sjterke ~, sjlappe ~; zich 'n tas ~ drinke; luuj oppe ~ neuje; op de ~ kómme.
- kóffiedras** {'kó:(f)/fié/dra:s} (m.) [dras] **koffiedik**.
- kóffiedrinken** {'kó:(f)/fié/dri:ng/ke} (o.) [geen mv.] **ontbijt**. - biej 't ~ heurde sjpek mit ejer.
- kóffiedrinkestied** {'kó:(f)/fié/dri:ng/kes/-tié:t} (m.) [geen mv.] **drie-uurtje** (de tijd dat er koffie gedronken werd, rond drie uur 's middags). - mit ~ brachte ze ós de kóffie op 't veldj.
- kóffieleut** {'kó:(f)/fié/leu:t} (m. of v.) **koffieleut**. - des 'ne (of 'n) richtige ~.
- kóffielood** {'kó:(f)/fié/lood} (o.) [geen mv. / kóffieleudje {kó:(f)/fié/leu/tje}] **lood** (een bepaalde maat voor het afmeten van koffie; ook het daarvoor gebruikte **kokertje**).
- kóffiemeule** {'kó:(f)/-fié/meu:/le} (v.) [meule] **koffiemolen**.
- kóffietafel** {'kó:(f)/-fié/tafel} (v.) [tao-fel] **koffietafel**. - 'n oetneuing veur de ~ nao de begrafenis.
- kóffietas** {'kó:(f)/fié/-ta:s} (v.) [²tas] **koffiekop**.
- kóffietuit** {'kó:(f)/fié/tui:t} (v.) [tuit] **koffiekan**.
- kogel** {koo:/gel} (m.) [keugel {keu:/gel} / keugelke {keu:/gel/ke}] [N. kogel; D. Kugel]
1. **kogel**. - 'ne loje ~; 'ne ~ aafsjetie; (kinderversje:) Sintermertes veugelke haaj ein rood-wit keugelke (*kopje*).
  2. **bijenkop**, **bijenmasker** (gedragen door de imker om zich tegen bijensteken te beveiligen). - kap en ~ verzoope (alles wat men bezit, verdrinken).
- kogelreek** {koo:/gel/reek} (m.) [reek] **kogelriet** (riet met aan het uiteinde bolvormig ver dikte tanden).
- kojboj** {koj/boj} (m.) [~s] **cowboy**. - indiane en ~s.
- kojbojfilm** {koj/boj/film} (m. of v.) [film] **cowboyfilm**.
- kokedeig** {koo/ke/dei:ch} (m.) [deig] **koedeeig**, **cakedeeg**. - 'n flaaj van ~.

kokepers

kokepers {koo/ke/pe:rs} (v.) [pers] kleine **persmachine** om kleibroden te vormen.

kokesjóttel {koo/ke/sjó:(t)/tel} (v.) [sjóttel] **gebakrooster, horretje** waarop een koek gelegd wordt. - 'ne kook oppe ~ ligke. // **ko-kesjuttelke** {koo/ke/sju:(t)/tel/ke} (o.) [~s] **primula, sleutelbloem** (*Primula*-soorten).

koks {ko:ks}, zie **kooks**.

koksbærer {kokz/béér} (m.) [baer] **vuurkorf**. - aan 'ne ~ kós se dich boete werme.

kolbaer {kol/béér} (o.) [~s / ~ke] **colbert**.

kolf {kolf} (v.) [kolve {ko:l/ve} / kölfke {kölf/ke}] **kolf**. - d'r zitte dit jaor wenig kolve aanne meis.

Kölle {kö(l)/le} (o.) [N. Keulen; D. Köln] **Keulen**. - ~ en Aoke zin neet op eine daag gebouwd; 't in ~ heure dóndere.

kolleezje {ko(l)/lee:/zje} (o.) [~s] **college**. - 't bössjoppelik ~ in Remunj; 't ~ van börge-meester en wéthajers; de sjtudente haje van-daag gën ~.

kolleksie {ko(l)/le:k/siē} (v.) [~s] **collectie**. - de ~s van 't muzejem in Asselt.

kollektant {ko(l)/lek/ta:nt} (m.) [~e] **collectant**. - de ~e gingé róndj mitte klingelbijel.

kollekte {ko(l)/le:k/te} (v.) [~s] **collecte**.

kólleraab {kó(l)/le:/raa:p} of **kólraab** {kó'l/raa:p}, ook **koelleraab** {koe(l)/le/-'raa:p} of **koelraab** {koel/'raa:p} (m.) [kól(le)rape, koellerape] **koolraap, koolrabi** (*Brassica napus* var. *napobrassica*). - dae ~ is sjtekkerig.

kólleradekaever {kó(l)/le/'raa/de/kèè:/ver} of **koelleraab** {koe(l)/le/'raa/de/kèè:/ver} (m.) [kaever] **coloradokever** (*Leptinotarsa decemlineata*).

¹**Köls** {köls} 1. (bn.) [~e, ~e, ~] **Keuls** (verg. **Keuls**). - ~e luuj; 'ne ~e pot. 2. (o.) **Keuls dialect**. - 't ~ liek waal get op 't Kirkraojs.

²**köls** {kö:ls} (m.) [~e / ~ke] **knikker**. - 'ne bujel ~e; mit ~e sjpele; de ~ dörmelde inne moetsj.

kölse {kö:l/se} (ww.zw. 6) **knikkeren**. - euveral wo se ein moetsj kós make, waerde geköls.

kölsebujel {kö:l/se/buu(j)/jel} (m.) [bujel] **knikkerzakje**.

kom {kom} (v.) [~me] (N.) **kom, in:** de bebouwde ~.

kómaaf {kó/'maaf} (m.) [geen mv.] **komaf**. - dae is van hoge ~; örges 'ne ~ aan make (een eind).

kómbien {kóm/'bién} (v.) [~s] **combine, maai-dorser**.

kómfoor {kó:m/'foor} (o.) [kómfore / kómfeurke {kó:m/'feur/ke}] **komfoor**.

komies {koo:/mies} (bn., bw.) [komise, komise, ~] **komisch**.

kómkommer {kó:m/kó(m)/mer} (v.) [~s, ook ~e of ~te / kómkummerke {kó:m/'ku(m)/mer/ke} of kumkummerke {ku:m/'ku(m)/mer/ke}] **komkommer** (*Cucumis sativus*).

kómme {kó(m)/me} (ww.st. 36) [N. komen; D. kommen] **komen**. - kóm èns hiej!; 't voor ein gaon en ~; doe móos biej de direkteur ~; bie-jein ~; die bös kump van Bezel aaf; de bös kump biej ós naeve; ze kómme hiejaer; ze kómme veur geldj; te laat ~; d'r kómme luuj op bezeuk; ze kómme aete; ze kómme geldj ophaole; d'r kwoom blood oet zienne móndj; d'r is 'ne breef veur mich gekómme; d'r kómme nag meer daag; dae kump mich mer toet aan de sjouwer; die bóks kump mich toet aan de knee; wienee kump 't kiendje?; hae kump van Zjwame; doe móos 't numme wie 't kump; ich kan neet aan det knuupe ~; wie kump det?; dao kump nieks van; det kump d'r van; wie kumps se dao noe biej?; ich kan neet op zienne naam ~; op 'n idee ~; ich kóm dao neet aan toe; in aanraking ~ mit de plisié; det kump dich op heel get geldj te sjtaon; dao kwoom mer gën inj aan; geldj te kórt ~; ouge te kórt ~; det kump zich neet zó nej (dat hoeft niet zo nauwkeurig te zijn, dat komt er niet zo op aan).

kómmedere {kó(m)/me/'dee/re} (ww.zw. 1) **com-manderen**. - ich laot mich door dem neet ~.

kómmesie-kómmesa {kó(m)/me/'siē/kó(m)/-me/'sa}, ook: **kómmesier-kómmesaar** {kó(m)/me/'siēr/kó(m)/me/'saar} (F. com-me ci, comme ça), in: 't voor ~ (verdwelen, gestolen).

kómmedant {kó(m)/me/'da:nt} (m.) [~e] **com-mandant**. - de ~ vanne plisié. // ook: **bazig iemand**.

kómmend {kó(m)/ment} (bn.) [~e, ~e, ~] **komend, aanstaande**. - ~ jaor duit 't zien eerste kemunie; ~e zaoterdig; de ~e tied hoof g'r neet op mich te raekene; de gaonde en de ~e gemeinderaod.

kómmetaar {kó(m)/men/'taar} of **kómmetaar** {kó(m)/me/'taar} (o.) [kómme(n)tare] **commentaar**. - doe hoofs gën ~ te levere.

kómmeraod {kó(m)/me/'raot}, zie **kammeraod**.

kómmesaar {kó(m)/me/'saar} [kómmesare] of

kammesaar {ka(m)/me/'saar} [kammesare]

- (m.) **forse persoon, fors exemplaar.** - 'ne ~ van ei vroumes; waat höbs doe eine duchtige ~ van 'ne vès gevange.
- kómmesares** {kó:(m)/me/'saa:/res} [~e] (m.) **commissaris.**
- kómmesveur** {kó:(m)/mes/'feu:r} (m.) [geen mv.] **(grote) boezem.** - ze haaj 'n aardig grote ~.
- kómmetaar** {kó:(m)/me/'taar}, zie **kómmetaar.**
- kómmezaol** {kó:(m)/me/'zaol}, zie **kammezaol.**
- kómmezus of kómmezo** {kó:(m)/me/'zu:(z)/-zo:f/kó:(m)/me/'zoo} in: 't is ~ ('t is om 't even).
- kómmitee** {kó:(m)/mie(t)/*'tee} (o.) [~s] **comité.**
- kómp** {kó:mp} (m.-v.) [~e of kump {ku:mp} / kumpke {ku:mp/ke}] [N. kom; D. Kumme] **kom.** - 'n ~ sjlaaj; de ~e oppe taofel zitte; oet eine ~ aete.
- kómpabel** {kó:m/'paa:/bel} of **kepabel** {ke-/paa:/bel} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **capabel.**
- kómpas** {kó:m/'pa:s} (o.) [~se] **kompas.**
- kómpassie** {kó:m/'pa:(s)/siê} (v.) [geen mv.] [F.] **medelijden.** - ~ mit emes höbbe; dao höb ich gèn ~ mit.
- kómpel** {kó:m/pel} (m.) [~s] **maat, kameraad.** - hae ging mit zienne ~ nao de kefee.
- kómpelement** {kó:m/pe/le/'me:nt} of **kompliment** {ko:m/plie(m)/*'me:nt} (o.) [~e / ~je] [> F.] **compliment, gelukwens.** - emes 'n ~ make; väöl ~e höbbe (of make) (veel noten op zijn zang hebben).
- kómpenie** {kó:m/pe/'nié} (v.) [geen mv.] [F.] **gezelschap.** - ze haet gelökkig weer ~ gekräge; emes ~ haje.
- kómpetisie** {kó:m/pe/'tie:(s)/siê} (v.) [~s] **competitie.**
- kompjoeter** {kom/'pjôê/ter} (m.) [~s / kompjuterke {kom/'pjûû/ter/ke}] **computer.**
- kómpleet** {kó:m/'pleet} (bn., bw.) [kómpplete, kómplete, ~ / kómpleter; ~s(te)] **compleet.** - det woort 'n kómplete mislökking; zien verzameling is nej ~; hae woort ~ vanne kaart.
- kóplet** {kóm/'ple:t}, zie **koeplet.**
- kompliment** {ko:m/plie(m)/*'me:nt}, zie **kómplement.**
- kóms** {kó:ms} (v.) [geen mv.] **komst.** - de kinjer wachde oppe ~ van Sinterklaos; dao is get op ~ (een baby).
- kóngergasie** {kó/nger/'gaa:/siê}, zie **kónker-gasie.**
- kónjak** {kó:'nja:k} (m.) [geen mv. / kónjekske {kó:'nje:ks/ke}] **cognac.** - zich ei kónjekske drinke.
- kónkelefoeze** {kó:ng/ke/le/'fôê/ze} (ww.zw. 6) **konkelfoezen, intrigeren, achterkamertjes-polietiek bedrijven.**
- kónkelvaers** {kó:ng/kel/vèè:rs} (v.) [^vaers] **schoenversteving** (verharde hiel van een schoen).
- kónkergasie** {kó:ng/ker/'gaa:/siê} of **kóngergasie** {kó/nger/'gaa:/siê} (v.) [~s] **congregatie.** - de Maria~.
- kónne** {kó:(n)/ne} (ww.onr. 34) [N. kunnen; D. können] [als tegenw. tijd wordt ook **kènne** {kè:(n)/ne} (ww.zw. 1) gebruikt] **kunnen.** - hae kan (kènt) op zienne kop sjtaon; det kan (of kèn) ich neet versjtaon; det kóns se (of kèns se) neet make!; doe kóns (of kèns) mich de rök op!; det kan (of kènt) toch zeker neet!; 't geldj neet op ~ (of kènne); ze ~ (of kènne) 't good doon (ze hebben geld genoeg); hae kós door 't raemke nao boete kieke; hae kós mich det neet oetligke; det haadjs se baeter neet ~ (of kènne) doon; ich kan (of kèn) neet sónger dich.
- kónsekrasie** {ko:n/se/'kraa:/siê} (v.) [~s] **consecratie.**
- kónsentrasiekamp** {kó:n/sen/'traa:/siê/-ka:mp} (v.) [^kamp] **concentratiekamp.**
- kónsentrere** {kó:n/sen/'tree/re} (ww.zw. 1) **concentrereren.**
- konsternasie** {ko:n/ster/'naa:/siê} (v.) [geen mv.] **consternatie, opwinding.** - det voor mich in die heel ~ nag neet opgevalle.
- kóntak** {kó:n/'ta:k} (o.) [~te] **contact.** - ~ höbbe mit emes; in ~ sjtaon mit emes; de wage sjteit op ~; det maak gèn ~.
- kóntaksleutel** {kó:n/'ta:k/sjleu:/tel} (m.) [sjleutel] **contactsleutel.**
- kóntant** {kó:n/'ta:nt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **constant.**
- kóntent** {kó:n/'te:nt} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~t(st)e)] **content, tevreden.** - hae voor al gauw ~ mit alles; ich bön dao erg ~ euver.
- kónterbusie** {kó:n/ter/'buu:(s)/siê} of **kónterbuus-sie** {kó:n/ter/'buu:(s)/siê} (v.) **contributie.**
- konterlere** {ko:n/ter/lee/re}, zie **kontrelere.**
- konterleur** {ko:n/ter/leur}, zie **kontroleur.**
- kóntj** {kó:njtj} (v.) [~e / kuntje {ku:nj/tje}] [N. kont] **kont, achterste, achterwerk.** - ze haet 'n diekke ~; op zien ~ gaon zitte; emes op zien ~ sjlaon; emes ónger de ~ sjtampe; hae is mit zien ~ in de bótter gevalle; ze haet ein lekker kuntje; emes de ~ lekke; emes in de ~ kroope; hae kwoom in zien blote ~ binne; de ~ veur (of

kóntjekrooper

taenge) de kröb zitte; dao vaeg ich mich de ~ aan aaf (*daar trek ik me niets van aan*).

kóntjekrooper {kó:n/jte/krôë:/per} (m.) **vleier**.

kóntrak {kó:n/tra:k} (o.) [~te] **contract**.

kontraole {ko:n/trao/le}, zie **kontrol**.

kontrelere {ko:n/tre/lee/re} of **konterlere** {ko:n/ter/lee/re} (ww.zw. 1) **controleren**. - de kas ~; aan de grens waerde v'r gekonstreerd.

kontrol {ko:n/trol} of **kontraole** {ko:n/trao/le} (v.) [geen mv.] **controle**. - v'r kwome neet door de ~ haer.

kontroleur {ko:n/troo/leur} of **konterleur** {ko:n/ter/leur} (m.) [~s] **controleur**.

kónzaer {kó:n/zéér} (o.) [~s / ~ke] **concert**. - 't ~ van de harmonie.

Koob {koop} (eig.m.) [Keubke {keup/ke}] **Kobus, Jacob**.

kooj {kooj} (v.) [koje {koo:/je}] / keutje {keu/tje}] **kooi**. - 'n ~ veur kenaries; noe 't keutje vaerdig is, is de vogel gevlaoge (*gezegd als iemand kort na zijn pensionering sterft*).

kook {kook} (m.) [keuk {keuk}] / keukske {keuks/ke}] **koek**, spec. **pannenkoek**. - 'ne ~ bakke; kaje ~ (*ophet om niets*).

kooks {kooks} (ook **kok** {ko:ks}) (m., oorspr. mv.) **cokes, kooks** (*harde, onder hoge temperatuur gedestilleerde steenkool*). - veural in febriekke waerde mit ~ gesjaok.

koom {koom}, zie **kómme**.

koor {koor} (o.) [kore {koo:/re}] / keurke {keur/ke}] **koor**. - biej ein ~ zinge; 't keurke zóng heel sjoon; 't priester~.

koors {koo:rs} (v.) [geen mv.] **koorts**. - ~ höbbe; de ~ opnumme; zien wange gleudje van de ~.

koorstermemaeter {koo:rs/ter/me/'mèè:/ter} (m.) [termemaeter] **koortstermometer**.

koorzenger {koor/ze/nger} (m.) [zenger] **koorzanger**.

koos {koo:s}, zie **keze**.

koot {koot} (m.) [keut {keut}] / keutje {keu/tje}] **1. kei, steen**. - ze höbbe-n-'m ein gaan inne kop gegoodj mit eine ~. **2. koot** (*van vingers; ook: eerste teenlid van een paard*).

kop {ko:p} (m.) [**köp** {kö:p} / **köpk** {kö:p/ke}] [N. kop; D. Kopf] **hoofd, kop**. - zich 'ne hood op zienne ~ zitte; pien inne ~ höbbe; 'ne kale ~; zich de ~ sjtote; mit de ~ taenge de moer loupe; op zienne ~ gaon sjtaon; 'n wichske euver de ~ aje; dae haet 'ne gekke ~ op (*heeft*

een raar hoofd); veul dich èns aan dienne ~; (*je bent niet goed bij je hoofd*); doe hoofs neet drek sjaele halve ~ te zègke! (*je hoeft me niet onmiddellijk uit te schelden*); doe hoofs dich neet oppe ~ te laote zitte; hae is 'ne ~ grótter es zien vrouw; ich kós ze waal mit de köp taengenein houwe; 'ne roje ~ kriege; de ~ d'r neet biej kónne haje; van alles aan zienne ~ höbbe; haaj dienne ~!; get oet de ~ lere; de ~ van de keuningin sjtóng op edere gölje; de ~ van ein paerd, van eine hóndj; 'n hoon de ~ aafhouwe; op ~ ligke; 't wore op de ~ aaf teen luuj; alles op zienne ~ zitte; mit 'ne wage euver de ~ gaon; die zaak is euver de ~ gegange; de ~ van eine nagel, van eine zjwaegel; de köp in de gezet. // (een oude inhoudsmaat) **kop**. - drie kop is twintzig mäötjes; 'ne ~ klöppelmaot (zie onder **klöppelmaot**).

¹**köp** {kö:p}, zie **kop**.

²**köp** {kö:p}, zie **koupe**.

kopbal {ko:(b)/ba:l} (m.) [bal] **kopbal**.

kopbraekes {ko(b)/brèè:/kes} (o., genitivus-vorm) **hoofdbreken(s)**. - det klusje haet mich väöl ~ gekos.

koper {koo:/per} (o.) [geen mv.] [N. koper; D. Kupfer] **koper**. - 'ne kaetel van ~; 't ~ poetse; väöl ~ inne beurs höbbe (*kopergeld*).

kopere {koo:/pe/re} (bn.) **koperen**. - 'ne ~ sent; 'n ~ broelof.

kopergeldj {koo:/per/ge:ljtj} (o.) [geldj] **kopergeld**.

kopergeter {koo:/per/gee/ter} (m.) [~s] **kopergeter**.

kopergeteriej {koo:/per/gee/te/'riè(j)} (v.) [geteriej] **kopergeteriej**.

kopersjlaeger {koo:/per/sjlèè:/ger} (m.) [~s] **koperslager**.

köpkekutele {kö:p/ke/küü:/te/le} of **kopkutele** {ko:p/küü:/te/le} (ww.zw. 1, of zn., o.) **kopje duiken** (zie: **koekkeluitsjete**).

kopkösse {ko:p/kö:(s)/se} (o.) [¹kösse] **hoofdkussen**.

kopluijer {ko:p/lui:/per} (m.) [~s] **koploper**.

köppe {kö:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **1. koppen, van de kop ontdoen**. - krótte ~. **2. (een bal) koppen**.

koppel {ko:(p)/pel} (o.) [~e of ~s / köppelke {kö:(p)/pel/ke}] [N. koppel; D. Koppel] **koppel, stel, tweetal**. - 'n ~ doeve; die twee vórmē ein sjoon ~.

koppele {ko:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) [N. koppe-

- len; D. koppeln, kuppeln] **koppelen**. - mesjen kónne v'r die twee mesjiener ~; ze perbeerde die twee te ~.
- koppelung** {ko:(p)/pe/ling} (v.) [~e] **koppelung**. - de ~ op laote kómme.
- koppien** {ko:(p)/piēn} (v.) [geen mv.] **hoofdpijn**. - dao krieg ich ~ van; sjael ~ (migraine).
- köppig** {kö:(p)/pich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **köppig** (verg. **waers, taengesjträps**). - det menke is verréks ~; dae wien is beheurlik ~.
- kopplak** {ko:(p)/pla:k} (m.) [plak] **hoofddoek**.
- kops** {ko:ps} (bn.) [~e, ~e, ~] **kops** (het meest smalle deel betreffend). - de ~e kantj van eine brik; de ~e kantj van hout is roew; de ~e kantj van ein sjtök landj.
- köps** {kö:ps}, zie **koupe**.
- kopsjtök** {ko:p/sjtö:k} (o.) [sjtök] **1. hoofdeinde** (van een bed). **2. hoofdstel**. - 't ~ van ei paerd. **3. kopstuk**. - de ~ke(r) van alle vereniginge kwome biejein.
- kopzorg** {ko:p/sorch} (v.) [zorg] **kopzorg**. - zich ~ make; det guf mich ~.
- ¹**Kor** {kor} (eig.m.) [Körke {kör/ke}] **Cornelis**.
- ²**Kor** {kor} (eig.v.) [Körke {kör/ke}] **Cornelia**.
- korf** {ko:r:f} (m.) [körf {körf} / körfke {körf-ke}] **korf**. - oppe ~ sjtote (voorzichtig achter de waarheid proberen te komen).
- kornetbrief** {kor/ne:d/bief} (m.) [geen mv.] **corned beef**. - nao d'n oorlog kreegs se euveral ~ in blikskes.
- kors-** {ko:rs} **kerst-** (oudere vorm van **kers-**), bijv. **korsboum** {ko:rz/bou:m}, **kerstboom**, **korsden** {ko:rz/den}, **kerstden**, enz.
- kórs** {kó:rs} (v.) [~te / kurske {ku:rs/ke}] [N. korst; D. Kruste] **korst**. - de ~ van ein sjnee mik; keeskurskes; d'r zitte kurskes op die bruubbelkes.
- kórsbiej** {kó:rz/biē:j}, zie **kórtbiej**.
- korset** {kor/'set}, zie **kersjet**.
- Korsmes** {ko:rs/mes} of **Korsemes** {ko:r/se/mes} (m.) **Kerstmis** (oudere vorm van **Kersmis**).
- kört** {kó:rt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; kör(t)s(te)] [N. kort; D. kurz] **kort**. - 'n ~ sjtök touw; 'n ~e bóks; zich de haor ~ laote knippe; de kör(t)ste waeg pakke; 'n ~e vergadering; de daag beginne al ~er te waere; det doert mer ~; in 't ~ kump 't hiej op neer. // **kortademig, aamborstig**. - ze is vandaag weer erg ~.
- kórttaaf** {kó:r/'daaf} (bw.) **kortaf**.
- kórttaangebónje** {kó:r/'daa:n/ge/bó/nje} (bn.) **kortaangebonden**.
- kórttaangeknuiip** {kó:r/'daa:n/ge/knui:p} (bn.) [~de, ~de, ~] **kortaangebonden**.
- kórtbiej** {kó:rd/biē:j} (bw.) [kórterbiej {kó:r/ter/biē:j}; kórsbiej {kó:rz/biē:j}] **dichtbij**. - hae sjtóng d'r ~, wie 't gebeurde; kóm èns get kórterbiej!; waem 't kórsbiej sjteit, kènt 't perbere te pakke; de kirmes kump al ~.
- kórtleter** {kó:r/te/le:t} (v.) [~te / ~je] **kotelet**.
- kórtting** {kó:r/ting} (v.) [~e] **korting**.
- kos** {ko:s} (m.) [zie ²**koste**] **kost**. - de ~ verde- ne; waat duit dae veur de ~?; örges in de ~ zin; es se get magerder wils waere, zoodjs se mit get minder vètte ~ mótté beginne.
- kós** {kö:s}, zie **kónne** en ¹**kènne**.
- kosbaar** {köz/baar} (bn.) [kosbare {ko:z/baa/re}, ~, ~ / ~der; ~s(te)] **kostbaar**.
- kosgenger** {ko:s/che/nger} (m.) [~s] **kostgan- ger**. - Sleveneer haet aardige ~s ónger de zón.
- koshoes** {ko:s/(h)oē:s} (o.) [³hoes] **kosthuis**. - biej mam höbs se meistal ei good ~; dae haet 'n good ~ (*hij is weldoorvoed*).
- kosjuum** {ko:/sjtuum} (ook **kesjuum** {ke:/sjtuum}) (o.) [~s / ~ke] **kostuum**.
- ¹**kösse** {kö:(s)/se} (o.) [~s / köske {kö:s/ke}] **kussen**. - 'n nuuj ~ op 't bèd ligke; 'n köske veur ónger de kop.
- ²**kösse** {kö:(s)/se} (ww.zw. 6) (N.) **kussen, zoenen**.
- kössjteek** {kö:(s)/sjtee:k} (v.) [kössjteke / ~ske] **kussensloop**.
- ¹**koste** {ko:s/te} (ww.zw. 7c) [N.koste; D. kosten] **kosten**. - 'n glaas beer kosde vreuger minder es ei kwartje; det geit dich geldj ~; det kos mich gèn meutje.
- ²**koste** {ko:s/te} of **koste** {kö:s/te} (m.mv.) [N. kosten; D. Kosten] **kosten**. - waat zin de ~?; de ~ van 't laevesóngerhaad; de ~ kóns se aaftrèkke.
- kóste** {kó:s/te}, zie **kónne** en ¹**kènne**.
- kóste** {kö:s/te}, zie ²**koste**.
- köstelik** {kö:s/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] (N.) **kostelijk**. - det wore ~ke plaatjes; 't woor ~ óm te zeen; ich höb mich ~ geommezeerd.
- köster** {kö:s/ter} (m.) [~s] **koster**.
- koswinner** {ko:s/wi(n)/ner} (m.) [~s] **kost- winner**. - vreuger wore de meiste mansluuj allein ~.
- kóts** {kó:ts} (m.) [geen mv.] **spuug; braaksel**.
- kótse** {kó:t/se} (ww.zw. 6) **spugen**. - hae kóts-

kótsmeug

- de-n-'m rech in zie gezich; ich kós waal op 'm ~; **kotsen, braken.** - hae voor zó zaat det d'r móos ~.
- kótsmeug** {kó:ts/'meuch} (predicatief bn.) **spuugzat.** - ich bön det ~.
- kótsmisselik** {kó:ts/'mi:(s)/se/lik} (predicatief bn.) **kotsmisselijk.** - op dae boot bön ich ~ gewaore; det is óm ~ van te waere.
- kótsvól** {kó:ts/'fó:l} (bn.) [vól] **barstensvol.** - de harmeniezaal zoot nao de optoch ~.
- kotterbank** {ko:(t)/ter/ba:ngk} (v.) [bank] **kotterbank** (machine om gaten in metaal groter te maken of bij te werken).
- kottere** {ko:(t)/te/re} (ww.zw. 1) **kotteren** (met de kotterbank werken).
- kotteree** {ko:(t)/te/reer} (m.) [~s] **kotteraar.**
- kougom** {kou/gum} (m.) [geen mv.] (N.) **kauwgom.**
- koup** {kou:p} (m.) [geen mv. / kuipke {kui:p/ke}] [N. koop; D. Kauf] **koop.** - get te ~ aanbeje; det is neet te ~; 't hoes sjiteit te ~; det móos se oppe ~ toe numme; det voor een kuipke; get op de ~ toe kriege.
- koupaovindj** {kou:/bao:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **koopavond.**
- koupe** {kou:/pe} (ww.onr. 41) [N.kopen; D. kaufen] **kopen.** - 'n hoes ~; hae haet zich 'ne hóndj gekoch; hae köp altied alles oppe mert; waat köps se daouveur?
- kous** {kou:s} (m.) [~e / kuiske {kui:s/ke}] (N.) (verg. **zok, haos**) **kous.** - neilon ~e; 't kuiske van een kerbiedluch.
- kousebinjel** {kou:/se/bi/njel} (m.) [binjel] **kousenband** (vaak werden hier inmaakringen voor gebruikt).
- kouwe** {kou/we} (ww.zw. 4a) (N.) **kauwen.** - doe móos dien aete good ~.
- koze** {koo:/ze}, zie **keze.**
- kozien** {koo/'zîen}, zie **kezien.**
- kraag** {kraa:ch} (m.) [kraeg {kréèch} / kraegske {kréèchs/ke}] [N. kraag; D. Kragen] **kraag.** - de ~ van 'ne jas, van 'n euverhaemp; zich de ~ opzitte; 'n glaas beer móot 'ne goje ~ höbbe; dae haet mich kraeg gemaak! (*frassen uitgehaald, fouten gemaakt*); ein sjtök inne ~ höbbe.
- kraan** {kraan} (m. en v.) [krane {kraa:/ne} / kraenke {kréèn/ke}] **kraan.** - d'r kump gén water oet de ~; 'ne nuje (of 'n nuuj) ~ dropzitte; 'ne heiskraan.
- kraasj** {kraasj}, zie **krazie.**
- krab** {kra:p} (m.) [kreb {kre:p} / krebke {kre:p/ke}] [v.] [kranke {kra:ng/ke} / krabke {kra:b/ke}] **inkeping, kerf.** - 'ne ~ make in eine sjtek.
- krach** {kra:ch} (v.) [~te] **kracht.** - dao höb ich de ~ neet meer veur; de ~ van eine moter; dao móot 'ns get ~ achter gezat waere; v'r kènne de ~ dao neet van; ze zeuke nuuj ~te in die zaak.
- kraef** {kréèf}, zie **kreef.**
- kraeg** {kréèch}, **kraegske** {kréèchs/ke}, zie **kraag.**
- kragkel** {kra(G)/Gel} (m.) [~e / kregkelke {kra(G)/Gel/ke}] **misbaksel.**
- kragkele** {kra(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **sukkelen** (met de gezondheid). - die twee zin al jaore aan 't ~.
- kragkelig** {kra(G)/Ge/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **krakkemikkig, stutelig.** - det zit mer ~ inein.
- krak** {kra:k} (v.) [~ke] **bouwval.** - des 'n echte ~ wo die in wone.
- krake** {kraa:/ke} (ww.zw. 5a) **kraken.** - ein noot ~; die trap kraak erg; dae haaj ein kra-kende sjtum; 't vruus det 't kraak; 'n gekraak-de weuning.
- kral** {kral} (v.) [~le / krelke {krel/ke}] [N. kraal] **kraal.** - ~le aan eine vaam vaeme; ze haaj ouge wie krelkes. // **kralenketting, collier.** - ze haaj ein sjoon ~ ómme nak. // **krelke, kraaloogje.** - dae maerel zoot mit zien krelkes nao mich te kieke.
- kraljee** {kral/'jee} (m. of o.) [~s] **collier.**
- ¹**kramp** {kra:mp} (m.) [kremp {kre:mp} / krempke {kre:mp/ke}] **kram** (om iets vast te zetten). - de daakpanne vaszitte mit kremp. // **knip** (op de deur). - doot de ~ ouch oppe deur es se toes kumps.
- ²**kramp** {kra:mp} (m.) [~e / krempke {kre:mp/ke}] [N. kramp; D. Krampf] **kramp.** - ~ in de kute höbbe.
- krangs** {krangs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **binnenste buiten, verkeerd.** - de ~e kantj van 't sjtöf; hae haet zienne jas ~ aan; hae kalt ~ Hollands.
- krangsóm** {krang/'zóm} (bw.) **binnenste buiten, verkeerd om.** - zienne jas ~ aan höbbe.
- krank** {kra:nk} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [D. kransk] **ziek.** - 'ne aje, ~e miens; es se teväöl daovan its, waers se ~; ~ op bëd ligke; ich waer ~ van det gedoons.
- kranke** {kra:ng/ke} (m.) [~] **zieke.** - de pesjtoor bezeuk de ~.
- krankigheid** {kra:ng/kich/(h)ei:t} (v.) [kran-

kighede {'kra:ng/kich/(h)ee:/de}] (verg. **krekde**) **ziekte**. - dao heers 'n ~ ónger 't vee; hae kós van ~ neet meer oet zien uig kieke.

krans {kra:n}s (m.) [~e / krenske {kre:ns/ke of krens/ke}] [N. krans; D. Kranz] **krans**. - emes eine ~ ómhange; eine ~ op 't graaf ligke; de ~ van eine kaoreberm (*de uitstekende rand, waar het puntige bovendeel van de korenmijt begint*); krenskes van sjóklaat.

kransuul {kra:n/zúül} (m.) [uul] **kerkuil** (*Tyto alba*).

kräöke {'kräö:/ke} of **kreuke** {'kreu:/ke} (ww.zw. 5a) **kreukens**. - det pepier is gans ge-kräök (*of gekreuk*); det is gekräök of det 'nen hondj 't in zien vót haet gad.

kräökel {'kräö:/kel} (m.) [~s of ~e / ~ke] **kreukel**. - dae wage lik inne ~s.

kräökele {'kräö:/ke/le} of **kreukele** {'kreu:/ke/le} (ww.zw. 1) **kreukelen**.

kraom {kraom} (m.) [kräöm {kräöm} / kräömk {kräöm/ke}] **kraam**. - de kräömkjes oppemert; ze höb de ganse ~ aafgebraoke (*de hele boel*); waat 'ne ~ verkoupe ze dao! (*kitsch*).

kraomejak {'krao:/me/jak} of **kraomenak** {'krao:/me/nak} (m.), in: emes oppem ~ drage (*op de rug*).

kraon {kra:o:n} (v.) [~e of kräön {kräö:n} / kräönke {kräö:n/ke}] **kraai** (*Corvus corone*). - 'n gries ~ (*bonte kraai, Corvus corone cornix*); det kump droet alwen de kräön 't droet bringe (*het komt altijd boven water*).

kraone-ès {'krao:/ne/è:s} of **kraonenès** {'krao:/ne/nè:s} (o.) [è:s, nè:s] **kraaiennest**.

kraop {krao:p}, zie **kroope**.

kräötsj {kräö:tjsj} (v.) [~e / ~ke] **krates, onderkruipsel**. - waat is det 'n klein ~!

kraoze {krao/ze} (ww.zw. 6) **hard werken, zweogen, pootaan spelen**. - ze höbbé de ganse daag gekraos in 't veldj. // **racen, crossen**. - die jónge kraosde róndj op häorre fiets.

1 krap {kra:p} (bn., bw.) [~pe, ~pe, ~ / ~per; ~s(te)] **knapperig**. - 'ne hers mit ein ~pe zjwaars; 'n ~pe kórs.

2 krap {kra:p} (bn., bw.) [~pe, ~pe, ~ / ~per; ~s(te)] [N. krap; D. knapp] **krap**. - 'n ~pe meerderheid; die sjoon zitte mich erg ~; 'n ~pe behoezing; v'r zitte deze maondj get ~; det is ~ aan (*dat is nog net op het nippertje*).

krappuul {kra(p)/puul}, zie **krepuul**.

krat {kra:t} (v.) [~te / kretje {kre:/tje}] **krat**. - ich höb nag ein paar kretjes beer in de kelde r sjtaon.

krats {kra:ts} (m.) [krets {kre:ts} of ~e / kretske {kre:ts/ke}] **1. kras, schram**. - d'r zit 'ne ~ oppem taofel; ich höb 'ne ~ op mie bein. **2. krab**. - 'ne ~ vanne kat kriege.

kratse {kra:t/se} (ww.zw. 6) **1. krassen, schrammen**. - vèrf van 't hout ~; mit 'ne nagel euver 't bord ~; kiek oet, jóng, dao kóns se dich aan ~!; de naolj vanne grammefoon krats; doe këns mich gekrats waere (*je kunt me de pot op*). **2. krabben**. - de hondj zoot zich weer te ~; zich achter ein oor ~. **3. (P) fietsen**. - hae krats nag 'n aardig sjtök weg op zienne laeftied.

kravle {kraa:/ve/le} (ww.zw. 1) **klauteren**.

kraveliezer {kraa:/ve/lié:/zer} (o.) [~s] **klimijzer**.

krazie {'kraa/zié}, ook **kraasj** {kraasj} (v.) [geen mv.] [F. courage] **moed, lef**. - höb neet de ~ óm det te doon!

kreb {kreb:p}, zie **krab**.

krebber {'kre(b)/ber} (m.) [~s / ~ke] **krabber** (bijv. om verf af te krabben; om bij geslachte varkens de haren af te krabben; ook een werktyug gebruikt om de grond los te maken); (een-voudig) **scheertuig** (*scheermesje in houder*).

krebke {kreb:p/ke} (o.) [~s] **1. kaantje** (stukje uitgebraden spek of vet); **soldaatje** (in vet gebakken stukje brood, gebruikt in de soep) (zie **sjeldäötje**). **2. inkeping, kerf**. - ~s in 'ne sjtek make (zie **krab**).

kree

kree {kree} (bw.) **nog net rakend, nipt.** - veur muus móos se de val heel ~ zitte (zo, dat ze bij de geringste aanraking dichtslaat); det näödje is ~ genejd.

kreef {kreef} of **kraef** {krèef} (v.) [~te / ~ke] **kreeft.** - v'r höbbe dao lekkere ~ gegaete.

kreeg {kree:ch}, zie **kriege**.

kreek {kreek} (v.) [kreke / ~ske] **kroospruim** (kleine, roodgroene pruimensoort) (verg. **sjetproem**).

kreem {kream} (v.) [kreme {kree:/me} / ~ke] **zeug.** - de ~ móot bagke; mie moder zie moder zie verke zie moder woor ein ~ (reactie bij het aanhoren van een ingewikkelde familieverhouding).

kreensjèle {'kreenj/sje/le} (v.mv.) **resten van aren**, overgebleven na het wannen. - de ~ aan de hoonder vore.

kregkelke {'kre(G)/Gel/ke} zie **kragkel**.

kreite {'krei:/te} (ww.zw. 7a) **plagen, pesten, treiteren.** - lik neet te ~; ze zitte zich ónge-rein te ~.

krejje {'kre(j)/je} of **krèjje** {'krè(j)/je} (ww.zw. 3a) **kraaien.** - de haan krejde (krèjde) al vreug tizzemorge; 't wich krejde van plezeer.

krek {kre:k} (bw.) [F. correct] **precies, net, juist, exact.** - ~ op tied kómme; ich kwaam ~ binne; dao kump d'r ~ aan; hae is ~ zie vader; hae sjloog zich ~ op zienne vinger; des mich ~ egaal.

krekeboum {kree/ke/bou:m} (m.) [boum] **kroospruimenboom** (*Prunus cerasifolia*).

kreksjieter {'kre:k/sjìé:/ter} (m.) [~s / ~ke] **Pietje precies.**

krelke {krel/ke}, zie **kral**.

krelkespis {krel/kes/pi:s} (m.) [pis], **nadrup-pelen** bij het plassen (oudemannenkoala). - de ~ van get kriege (*ongedurig worden*).

¹**kremer** {kree/mer} (m.) [geen mv.] (soort) **spit.** - hae haet de ~ inne rök.

²**kremer** {kree/mer} (m.) [~s] **marskramer.** - 'ne fóddle~.

krem {kre:mp}, zie ¹**kramp**.

krempe {krem/pe} (ww.zw. 5a) **met een kram** (of **met krammen**) **vastzetten.** - de panne ~.

krempel {'kre:m/pel} (m.) [geen mv.] **het hele hebben en houden, inboedel.** - doe këns mich de pot op mit dienne ~; ze höbbe de ganse ~ verkoch.

krempelik {'kre:m/pe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **krap, (te) kort.** - dae zumo is erg ~; dae rok zit get ~.

krempe {krem/pe}, zie ^{1,2}**kramp**.

kreng {kreng}, zie **kring**.

krenkde {'kre:ngk/de} (v.) [~s] **ziekte.** - d'r is 'n ~ ónger 't vee.

krenkelik {'kre:ng/ke/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **ziekelijk.** - 'n ~ke vrouw; die ganse femielie is get ~.

krenske {'kre:ns/ke of krens/ke}, zie **krans**.

kreppepapier {'kre:(p)/pe/pié:r} (o.) [pepier] **crêpepapier.**

krepuul {krem/puul} of **krappuul** {kra(p)/-puul} (o.) [geen mv.] **crapuul, tuig.**

kretje {'kre:tje}, zie **krat**.

¹**krets** {kret:ts} (v.) [geen mv.] [D. Krätze] **schurft.** - nao d'n oorlog haje nag väöl luuj las van de ~; dao krieg ich de ~ van (daar erger ik mij aan).

²**krets** {kret:ts} (v.) [~e] **handcultivator, krom-me riek.**

³**krets** {kret:ts}, zie **krats**.

kretse {'kre:t/se} (ww.zw. 6) **de grond losma-ken** met de 'krets'.

kretser {'kre:t/ser} (m.) [~s] (populaire aandui-ding van) **schrijver, secretaris.** - de ~ vanne Hopsjlokkers.

kretske {kret:ts/ke}, zie **krats**.

kreuke {kru:/ke}, zie **kräöke**.

kreukele {kru:/ke/le}, zie **kräökele**.

kreune {kru/ne} (ww.zw. 1) **kreunen** (verg. **kume**). - ~ van de pien.

kreunke {kruen/ke}, zie **kroon**.

kribke {kri:p/ke} (o.) [~s] (verg. **kröb**) **kribje.** - 't kerskiendje in 't ~.

kriebbel {krie(b)/bel} (m.) [~s / ~ke] **kriebel.** - dao krieg ich de ~s van; die ~s van dem kan ich neet laeze.

kriebbele {krie(b)/be/le} (ww.zw. 1) **krieb-e-len.** - dao kriebbelt mich getinne kael; hae haet mich get op ein pepierke gekriebbd.

kriebbelechtig {krie(b)/be/le:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **kriebelig.** - det guf ein ~ geveul.

kriebbelig {krie(b)/be/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **kriebelig.**

kriege {krié:/ge} (ww.st. 32) [N. krijgen; D. kriegen] **krijgen.** - van emes ein kedootje ~;

waat kries se mit sinterklaos?; höbbe is höbbe, mer ~ is de kuns; hae haet nag gèn vrouw kónne ~; ein kiendje ~; 't wich begint tendjes te ~; 'n rooj kleur ~; fies henj ~; fekansie ~; v'r kriege zomer; gooij kaarte ~; gooij puntje ~; sjtraof ~; sjlaeg ~; de griep ~; sjlaop ~; ruzing ~; geliek ~; 't kaad ~; get te heure ~; v'r kriege vandaag balkebrije; hónger en dórs ~; det is neet meer te ~; waat kries se nag van mich?; ich krieg d'r óngerhandj genóg van; ich krieg get van dich! (*je werkt me op de zenuwen*); dao kries se get van (*dat werkt op je zenuwen*); hae haet ze gekrege (*ervan langs gekregen*); emes klein ~; **te pakken krijgen.** - ich krieg dich waal; doe kóns mich toch lekker neet ~. // **zich get ~: nemen, pakken.** - zich 'ne jas van de kapstok ~; kriegt uch nag ei pletske!; krieg oet! (*neem nog iets!*).

krijelijken {*kriē:je/’liē:n*} (m.) [geen mv.] **creoline.** - de hoonderskooj óntsjmètte mit ~.

kriel {*kriel*} (v.) [~le / ~ke] **krielkip.** // **krielkes, krielaardappelen.**

krielhaan {*kriel/haan*} (m.) [haan] **krielhaan.**

kriet {*kriē:t*} (o.) [geen mv. / ~je] [N. kriet; D. Kreide] **krijt.** - mit ~ get teikene; mit ei ~je op 't bord sjrieve; biej emes in 't ~ sjtaon.

kriete {*kriē:te*} (ww.zw. 7a) **met kriet spelen, met kriet tekenen.** - de kinjer zin oppe sjtoep aan 't ~. // **krijten, witten.** - de keuke doon v'r eder jaor veur Paose ~.

krietwit {*kriē:t/wi:t*} (bn.) [wit] **krijtwit.**

krimeneel {*krie(m)/me/’neel*} (bn., bw.) [krimenele, ~, ~] **crimineel, vreselijk, erg.** - 't is toch ~, wie dae zich gedreug; 't is ~ kaad. // (zn., m.) [*krimenele*] **crimineel, misdadiger.**

krimenelig {*krie(m)/me/’nee/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **geirriteerd.** - dao waers se ~ van!

¹**kring** {*kring*} of **kreng** {*kreng*} (v.) [~e] **kreng.** - ein ~ van ei vroumes; det wich is 'n klein ~.
²**kring** {*kring*}, zie **krink.**

krink {*kri:ngk*} (m.) [*kring* {*kring*} / kringske {*krings/ke*}] **kring, cirkel.** - in eine ~ gaon sjtaon; 'ne ~ make; ~ sjpele (*een kringspelletje doen, waarbij liedjes gezongen worden*); d'r is 'ne ~ ómme maon; d'r zit 'ne ~ in 't taofel-lake (*ringvormige vlek*).

krinke {*kri:ng/ke*} (ww.zw. 5a) [N. krenken; D. kränken] **krenken.** - hae veulde zich erg gekrink.

krint {*kri:nt*} (v.) [~e / ~je] [N. krent] **krent.** - 'n mik mit ~e; zit dich op dien ~ (achterste).

// **klein meisje.** - ein lekker ~je. // **gierigaard.** - die vrouw det is 'n richtige ~.

krinte {*kri:n/te*} (ww.zw. 7b) **krenten, uitdunnen.** - de droeve ~.

krintebaard {*kri:n/te/baa:rt*} (m.) [geen mv.] **krentenbaard** (zweren rondom neus en kin).

krintekakker {*kri:n/te/ka:(k)/ker*} (m.) [~s] **krentenkakker, gierigaard.**

krintemik {*kri:n/te/’mi:k*} (v.) [mik] **krentenbrood.**

krinterig {*kri:n/te/rig*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **krenterig.**

krintesiek {*kri:n/te/sie:k*} (m.) [siek] **krentenaard.**

Kris {*kri:s*} of **Krisj** {*kri:sj*} (eig.m.) **Christiaan.**

- Könings Krisj haaj vreuger eine bekende winkel.

Krisjaan {*kri:sjaan*} (eig.m.) **Christiaan.**

kristeleer {*kri:s/te/leer*} (m.) [kristelere] **catechismus.**

kristelere {*kri:s/te/lee/re*} (ww.zw. 1) **discussiëren.** - ze zote dao de ganse morgé euver te ~.

kristelik {*kri:s/te/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **christelijk.** - 'n ~ fees; zich ~ gedrage (*netjes*).

Kristes {*kri:s/tes*} (eig.m.) **Christus.** - sjlaeg kriege wie eine laere ~ (*een flink pak slaag krijgen*).

Kristesbeeld {*kri:s/tez/beelt*} (o.) [beeld] **Christusbeeld.**

Kristeskindje {*kri:s/tes/kienj/tje*} (o.) [kiendje] **Christuskindje.**

Krit {*kri:t*} (eig.m.) [~je] **Christiaan** (F. *Chrétien*).

¹**kritiek** {*krie(t)/tie:k*} (m.) [~ke] **kritiek.** - örges ~ op höbbe; die oetveuring haet 'ne goje ~ gekrege.

²**kritiek** {*krie(t)/tie:k*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **kritiek.** - 'n ~ke situwasie; zienne toesjtandj woor ~.

kritis {*krie:(t)/ties*} (bn., bw.) [kritise, ~] **kritisch.** - des 'ne kritise miens; 'n ~ moment; det móos se ~ bekieke.

krizant {*krie(z)/za:nt*} (v.) [~e] **chrysant** (*Chrysanthemum-soorten*).

krizes {*krie(z)/zes*} (m.) [~e] **crisis.**

kröb {*krö:p*} (v.) [~be {*krö(b)/be*} / ~ke] **krib, ruif.** // zie ook **kribke.**

kröbbebieter {*krö(b)/be/biē:ter*} (m.) [~s] **kruppenbijter** (paard dat in zijn krib bijt).

kröddel {*krö(d)/del*} (v.) [~s / kruddelke {*kru(d)/del/ke*}] **onderkruipsel.**

kröddelig {*krö(d)/de/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~]

kroed

gedrongen, klein van stuk. - ein ~ menke;
'ne ~e sjtroek.

kroed {krôē:t} (o.) [kruje {krûū/je}] [N. kruid; D. Kraut] **kruid.** - v'r höbbe allerleij kruje in de haof sjtaon; dao is gèn ~ taenge gewasse. // (spec. een bepaald soort) **raap.** - ~ kroeje. **kroednagel** {krôē:t/naa:/gel} (m.) [kroednaegel {krôē:t/nèè:/gel} / kroednaegelke {krôē:t/nèè:/gel/ke}] **kruidnagel.** // **kroednaegelkes** {krôē:t/nèè:/gel/kes} **seringen** (*Syringa vulgaris*).

kroedwès {krôē:t/wè:s} (m.) [~se] **bos kruiden en veldbloemen** (spec. wórbloeme en aels), gezegend in de kerk en in huis opgehangen ter bescherming tegen onheil (vooral bliksem); werd bij onweer gedeeltelijk in de kachel verbrand.

kroedwèskroed {krôē:t/wè:s/krôē:t} (o.) [kroed] **kruid voor de kroedwès.**

kroedwien {krôē:t/wiē:n} (o.) **kruidenwijding**, het feest van **Maria-ten-Hemelopneming** (15 augustus). - mit ~ waerde de kroedwès gewiedj.

kroeje {krôē:/je} (ww.zw. 3b) (met de handen) **uit de grond trekken, uittrekken** (verg. gaeje). - ónkroed ~; kroed ~.

kroek {krôē:k} (v.) [~e / kruukske {krûū:ks/ke}] [N. kruik; D. Krug] **kruik.** - 'n ~ water; 'n werm ~.

kroekesjtop {krôē:/ke/sjto:p} (m.) [sjtop] **stop** op een kruik, grote **kurk.** // [spottend] **dreumes, onderkruipsel.** - móos se dae ~ (of det kroekesjtöpke) dao zeen zitte!

kroekezak {krôē:/ke/za:k} (m.) [zak] **kruiken-zak** (gebreide zak om een warmwaterkruik).

kroenekraan {krôē:/ne/kraa:n} (v.) [kroene-krane {krôē:/ne/kraa:/ne}] **kraanvogel**

(*Grus grus*).

kroepaolie {krôē:/baō:/liē(j)} (m.) [aoolie] **kruipolie.**

kroope {krôē:/pe} (ww.st. 37) [N. kruipen] **kruipen.** - euver de gróndj ~; ónger de taofel ~; in 'ne kas ~; in 'ne boum ~; op 't daak ~; dao kruup ein sjpin; 't vóch kruup euveral in.

kroepgereij {krôē:p/che/reij} of **kroepgreij** {krôē:p/chreij} (o.) [gereij] **bodembedekkers.**

kroepruumde {krôē:p/rûūm/de} of **kroepruumte** {krôē:p/rûūm/te} (v.) [ruumde, ruumte] **kruipruimte.**

¹**kroes** {krôē:s} (bw.) **rakelings.** - det woor ~ d'rnaeve (dat was rakelings erlangs).

²**kroes** {krôē:s} (m.) [geen mv.] **zwarte aanslag** bijv. onder een waterketel.

kroeshaar {krôē:s/haor of kroes:s/haor} (o.) [haor] **kroeshaar.**

¹**kroet** {kroet:f} (o.) [geen mv.] **kroet, minderwaardig fruit.** - 't ~ brach nieks op.

²**kroet** {krôē:t} (o.) [geen mv.] **kruit.** - dae haet al zien ~ al versjaote.

kroese {krôē/ze} (ww.zw. 6) **zwart maken** (verg. ²**kroes**). - ich höb mich mienne moew gekroes; zich ~ aan de moor.

krök {krô:k} (v.) [~ke / ~ske] **kruk.** - op ~ke loupe. // **kruk** (als meubelstuk). - 'n bar-~; de kinjer zote op klein ~skes. // **schriel, krom vrouwtje.**

¹**kröl** {krô:l} (v.) [~le {krô(l)/le} / krulke {krûl/ke}] **krul** (in het haar). - ze haaj sjoon krulkes.

²**kröl** {krô:l} (m.) [~le {krô(l)/le} / krulke {krûl/ke}] **krul.** - de ~ aan de sjtaaf van Sinterklaos; in dae sjtert zit 'ne ~.

krölkop {krô:l/ko:p} of **kröllekop** {krô(l)/le/ko:p} (m.) [kop] **krullenkop.**

krölle {krô(l)/le} (ww.zw. 1) **krullen.**

kröllekop {krô(l)/le/ko:p}, zie **krölkop.**

krölmoos {krô:l/moos} (o.) [geen mv.] **krulkool, boerenkool** (*Brassica oleracea* var. *acephala*).

krölsjpang {krô:l/sjpang} (v.) [sjpang] **krul-speld.** - de ~e indrejje.

kröltang {krô:l/-tang} (v.) [tang] **krultang, krulijzer.**

króm {króm} (v.) [~me] **sikkel.** -

graas sjnieje mit de ~.

krómboese {‘kró:m/bóé:/se} of **krómbossele** {‘kró:m/bó:(s)/se/le} (v.mv.) **gebundelde stroesten** (als veevoer). - gooij èns ein paar ~ nao ónger veur de geite.

1krómp {kró:mp} (bn., bw.) [krómme {‘kró(m)/me}, króm {króm}, ~ / krómmer {‘kró(m)/mer}; króms(te) {‘króms(/te)}] [N. krom; D. krumm] **krom**. - 'ne krómme nagel; 'ne krómme rök höbbe; ~ loupe van ajerdóm; 'ne krómme (iemand met een kromme rug); 'ne nagel ~ sjlaon; zich ~ lache; ~ ligke veur get; ein s is ein króm lètter (zie **S**, **s**); króm zin höbbe (slechtgehumeurd zijn); króm gezèkdes (malle uitspraken); ~ calle (de taal radbraken).

2krómp {kró:mp}, zie **krumpe**.

krómphout {‘kró:mp/(h)ou:t} (o.) [hout] **kromhout** (licht gebogen stuk hout waarmee een geslacht varken aan de ladder werd opgehangen).

krómpliche {‘kró:mp/li(G)/Ge} (ww.st.) [?ligke] **kromliggen**. - ze höbbe häör gans laeve krómpgelaege óm die kinjer zo wied te kriege; ~ van 't lache.

krómpmets {‘kró:mp/me:ts} (o.) [mets] **krommes** (om te slachten, om te snoeien).

krómptrèkke {‘kró:mp/trè:(k)/ke} (ww.st.) [trèkke] **kromtrekken**. - det hout is gans krómpgetroch.

krónkel {‘kró:ng/kel} (m.) [~e / krunkelke {‘krú:ng/kel/ke}] **krónkel**.

krónkele {‘kró:ng/ke/le} (ww.zw. 1) **kronkelen**. - ~ vanne pien; ~ van 't lache.

krónkelig {‘kró:ng/ke/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **krónkelig**.

kroon {kroon} (v.) [krone {‘kroo:/ne} / kreunke {‘kreun/ke}] [N. kroon; D. Krone] **kroon**. - de keuninklikke ~; de kinjer haje pepiere kreunkes op; de tandjarts haet mich 'n nuuj ~ ingezat; de ~ van eine boum.

kroonjaor {‘kroon/jaor} (o.) [jaor] **kroonjaar**, **feestjaar**. - óm de teen jaor viert d'r ein ~.

kroop, **krope** {‘kroo:/p(e)}, zie **kroepe**.

krop {‘kro:p} (m.) [kröp {‘krö:p} / kröpké {‘krö:p/ke}] **krop**. - twee kröp sjlaaj.

krot {‘kro:t} (v.) [~te] karot, **rolletje** (munten). - 'n ~ cente.

krót {‘kró:t} (v.) [~te / krutje {‘kru:/tje}] [N. kroot] **biet**, **kroot** (*Beta vulgaris*). - rooij ~te; sókker~te; de ~te van 't veldj haole; 'n ~ oethäöle veur Sintermerte.

króttekoel {‘kró:(t)/te/kóél} (v.) [koel] **kuil om bieten in op te slaan**.

krótteköpper {‘kró:(t)/te/kö:(p)/per} (m.) [~s] **bietenkopper**.

króttemeule {‘kró:(t)/te/meu:/le} (v.) [meule] **bietenmolen** (waarin bieten werden fijngemalen voor het vee).

króttereek {‘kró:(t)/te/reek} (m.) [reek] **bietenvork** (met vijf of zes ver van elkaar staande tanden).

krótteveldj {‘kró:(t)/te/ve:ljtj} (o.) [veldj] **bietenveld**.

kruddelke {‘kru(d)/del/ke}, zie **króddel**.

1kruje {‘krú:ú/je} (ww.zw. 3a) **kruiden**. - die soep woort goed gekruijd.

2kruje {‘krú:ú/je}, zie **kroed**.

krulke {‘krul/ke}, zie **król**.

krumel {‘krú:ú:/mel} (m.) [~e / ~ke] (verg. greumel) **kruimel**.

krumele {‘krú:ú:/me/le} (ww.zw. 1) (verg. greumele) **kruimelen**. lik neet zo te ~ mit die mik!

krumpe {‘kru:m/pe} (ww.st. 42) [N. krimpen] **krimpen**, **minderen**, **minder worden**. - de veurraad begint te ~; 't geldj begós te ~.

krutje {‘kru:/tje}, zie **krót**.

kruukske {‘krú:ú:ks/ke}, zie **kroek**.

kruun {‘krú:ún} (v.) **kruin** (van het hoofd).

kruup, **kruups** {‘kruu:p(s)}, zie **kroepe**.

kruutje {‘kruu:/tje} (o.) [geen mv.] [verg. ‘kroet] **stroop**. - ein bótram mit ~; 'ne pot ~; emes ~ ómme móndj sjmere.

kruutjesbótram {‘kruu:/tjez/’bó:/tram} (v.) [bótram] **boterham met stroop**.

kruutjespot {‘kruu:/tjes/po:t} (m.) [pot] **strooppot**.

kruuts {‘krú:ú:ts} (o.) [~er of ~e / ~ke] [N. kruis; D. Kreuz] **kruis**. - Jezus is aan 't ~ gesjtorve; 'n houte ~; 't ~ verere; 'n ~ op ein graaf; det is veur die luuj ein zjwaor ~; **kruis**, **kruisteken**. - (zich) 'n ~ make; de pesjtoor goof de kinjer ei kruutske op de kop; es se neet këns sjriewe, zits se d'r mer ein ~ke ónger; **kruis** (in broek; van het lichaam). - 't ~ van ein bóks; emes ónger zie ~ sjtampe; **kruis** (in de muziek), **verhoogde noot**. - d'r sjtaon väöl ~e in det sjtök; 'n do ~.

kruutsbeeld {‘krú:ú:tz/beelt} (o.) [beeld] **kruisbeeld**.

kruutsbaog {‘krú:ú:tz/baoch} (m.) [baog] **kruisboog**.

kruutsbaogbaan {‘krú:ú:tz/baog/baan} (v.) [baan] **kruisboogbaan**.

kruutsdaag

kruutsdaag {krû:tz/daag} (m.mv.) **kruisdagen** (de maandag, dinsdag en woensdag voorafgaand aan het Hemelvaartsfeest; op deze dagen werd telkens een processie door de velden gehouden om Gods zegen af te smeken over het gewas).

kruutsden {krû:tz/den} (m.) [¹den] **kerstboom**.

kruitse {krû:t/se} (ww.zw. 6) **kruisen**. - die twee liene kruitse zich. // **kruisjassen** (een bep. kaartspel). // **zich ~, een kruisteken maken**. - hae kruutsde en zaengelde zich.

kruutsgewies {krû:ts/che/'wiës} (bw.) **kruiselings, in kruisverband**. - die panne waerde ~ op 't daak gelag (verg. **kruutspan**).

kruutsgewölf {krû:ts/che/wö:l̩f} (o.) [²ge-wölf] **kruisgewelf**. - de kirk haet ein hoog ~.

kruutsing {krû:t/sing} (v.) [~e / ~ske] **kruising** (van wegen). - 'n geveerlikke ~; 'n ~ mit sjtopleechter; 'n ~ van twee rasse.

kruutskopsjroevedreijjer {krû:ts/ko:p-sjrô:/:ve/dre(j)/jer} (m.) [~s] **kruiskopschroeendraaier**.

kruutskroed {krû:ts/krô:t} (o.) [kroed] **kruiskruid** (Senecio).

kruutspan {krû:ts/pan} (v.) [pan] **kruispan** (in kruisverband gelegde dakpan).

kruutspersessie {krû:ts/per/se:(s)/sië} (v.) [persessie] **kruisprocessie** (gehouden op de kruisdagen, zie **kruutsdaag**).

kruutssjeutel {krû:t(s)/sjleu:/tel} (m.) [sjleute] **kruissjeutel**.

kruutssjteek {krû:t(s)/sjtee:k} (m.) [sjteek] **kruissteek**. - det kösse is gans mit ~ gemaak.

kruutsteike {krû:ts/tei:/ke} (o.) [teike] **kruisteken**. - zich ein ~ make.

kruutsverbandj {krû:ts/fer/ba:njtj} (o.) [verbandj] **kruisverband**. - die moer is in ~ gemetseld; emes ein ~ ómdoon.

kruutswaeg {krû:ts/wèè:ch} (m.) [waeg] **kruisweg**. - de ~ baeje; de ~ gaon mit Goje Vriedig; ze höbbe in die kirk 'ne sjone gesjiljerde ~.

kruutswaegsјtasie {krû:ts/wèè:ch/sjtaa:/sië} (v.) [sjtasie] **kruiswegstatie**.

kuche {ku:/che}, zie **kóche**.

kufferke {ku:(f)/fer/ke}, zie **kóffer**.

kuijes {kui:jes} (m.) [~e] **stoethaspel**. - waat ein ~e van jónge!

kuiper {kui:/per} (m.) [~s / ~ke] [N. koper; D. Käufer] **koper**. - dao zin gën ~s veur te vinje.

kuipke {kui:p/ke}, zie **koup**.

kuiske {kui:s/ke}, zie **kous**.

kuit {kui:t} (v.) [~e / ~je] **neus** (zie **zoepkuit**). **kuitbaan** {kui:d/baan} (v.) [baan] **kleine beugelaan** (spec. voor kinderen).

kuite {kui:/te} (ww.zw. 7a) **spelen, ravotten, kattenkwaad uithalen, lol trappen** (vooral in de klas). - de kinjer zin boete aan 't ~; de jonges zote weer te ~.

kuke {kû:/:ke} (o.) [~s of ~ / kuukses {kû:ks/ke}] [N.kuiken; D. Kü(c)ken] **kukken**. - die höbbe dao sjoon ~ (of ~s); de kuukses zin oet de eijer gekómme; hae is zo dól wie ei ~ (duizelig); sjtóm ~ des se bös!

kukebreujer {kû:/:ke/breu/jer} (m.) [~s] **kukkenfokker**.

kukedeef {kû:/:ke/deef} (m.) [deef] **kiekendief** (vogel, Circus-soorten).

kukedaod {kû:/:ke/draot} (m.) [draod] **kukkengaas**.

kukele {kû:/:ke/le} of **kuukkele** {kuu:(k)/-ke/le} (ww.zw. 1) **tuimelen, buitelen**. - 't wich kukelde (of kuukkelde) veureuver oette kaksjtool.

kul {ku:l} (m.) [geen mv.] (N.) **kul**. - det is allemaol flauwe ~.

kulkook {ku:l/kook} (m.) [geen mv.] **kletskoek**.

kultevater {ku:l/te/vaa/ter}, zie **kallevater**.

kume {kû:/:me} (ww.zw. 2) (zwaar) **zuchten, kreunen, kermen**. - hae kuumde van meugigheid; ~ van de pien; **hijgen**. - nao hóngerd maeter begós d'r al te ~.

kumkummerke {ku:m/ku(m)/mer/ke}, zie **kómkómmher**.

kump {ku:mp}, zie **kómme** en **kómp**.

kumpke {ku:mp/ke}, zie **kómp**.

kumps {ku:mps} zie **kómme**.

kundige {ku:n/di(g)/ge} (ww.zw. 5a) [D. kündigen] (zijn baan) **opzeggen**. - dae haet gekundig, en hae wirk noe biej emes anges.

kuns {ku:ns} (v.) [~te / ~ke] [N. kunst; D. Kunst] **kunst**. - 'n book euver ~; sjiljer~; dao is gën ~ aan; det is oette ~; en noe gën ~te meer oethaole!; hae vertuinde allerleij ~kes.

kunslaer {ku:ns/lèèr} (o.) [laer] **kunstleer, kunstleder**.

kunsmès {ku:ns/mès} (o. of m.) [¹mès] **kunstmest**.

kunstemaeker {ku:ns/te/mèè:/ker} (m.) [~s] **kunstenmaker**.

kuntje {ku:nj/tje}, zie **kóntj**.

kuper {kuu:/per} (m.) [~s / ~ke] [N. kuiper; D.

Küfer] **kuiper**.

kurk {ku:rk} (m.) [~e / ~ske] [N. kurk; D. Kork] **kurk**. - plate van ~; zó dreug wie ~; 't sjamaak nao ~; 'ne ~ oppe fles doon; get ónger de ~ höbbe.

kurke {'ku:r/ke} (bn.) **kurken**. - ~ plate; 'ne ~ sjtop.

kurketrèkker {'ku:r/ke/trè:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **kurkentrekker**.

kurske {'ku:rs/ke}, zie **kórs**.

kut {ku:t} (v.) [~te / ~je] [N. kut] **kut, vrouwelijk geslachtsorgaan**; (P. ook als scheldwoord:) sjmerige ~ des se bös!

kute {'kùú:/te}, zie ¹**kuut**.

kutebieter {'kùú:/te/bié:/ter} (m.) [~s / ~ke] (N.) **kuitenbijter**. - haaj det ~ke biej dich! (bijtgrage hond); dae berg is 'ne echte ~ (moeilijk te bestijgen, bijv. bij het wielrennen).

kutele {'kùú:/te/le} (ww.zw. 1) **buitelen, kopje duikelen**. - ze kutelde euverein haer; köpke ~.

kuub {kuu:p} (m.) **kubieke meter**. - ich höb twee ~ zandj neudig veur de sjtoep.

kuuf {kuuf} zie ^{1,2}**koef**.

kuufke {kuu:f/ke, kùúf/ke}, zie **koef**.

kuuj, kuujke {'kùúj/ke}), zie **koe**.

kuukke {kuu:(k)/ke}, zie **koe**.

kuukkle {'kuu:(k)/ke/le}, zie **kukele**.

kuukske {'kùú:ks/ke}, zie **kuke**.

¹**kuul** {kùú:l} (m.) [kule] **druiloor, onnozele hals**. - waat is det toch eine ~!

²**kuul** {kùú:l} (predicatief bn.) **dol, duizelig**. - ~zin van 't drejje. // ook: **stomdrunken**.

kuulke {'kùúl/ke, 'kuul/ke}, zie **koel**.

kuulkop {'kùú:l/ko;p} (m.) [kop] **sufferd, iemand die een dommigheid begaat**. //

kuulköpke {'kùú:l/kö:p/ke} (o.) [zie ook **koel(e)köpke**] [~s] **kikkervisje, dikkopje**. // 't **Kuulköpke**, jaarljiks verschijnend orgaan van de Carnavalsvereniging 'de

*Hopsjlokkers' in Swalmen; de **Kuulköpkes**, jeugdafdeling van de Boukoulse Carnavals-vereniging 'de Kwekkerte'.*

kuup {kùú:p} (v.) [kupe / ~ke {'kùú:p/ke or kuu:p/ke}] **kuip, tobbe, teil**. - de kinjer ginge saoterdes altied inne ~; 'n kuupke bôtter; det duit dae, alwen 't kuupke de baom oetgeit (hij doet dat ongeacht het gevolg, door dik en dun; verg. **kuutsjke**).

kuuppelke {'kuu:(p)/pel/ke}, zie **koeppel**.

kuus {kùús} (m.) [kuze {'kùú/ze} / ~ke] **dikke stok, knuppel, knots, stamper**. - 'ne verkes~; get fiensjtampe mitte ~; doe bös 'ne ~ (fors persoon, dwarslijger, sufferd). // ook de naam van een **scepter** (zoals bijv. in gebruik bij de Aartjes in Asselt).

kuusj, kuusjke {'kuu:sj/(ke)}, zie **koesj**.

kuuskop {kùús/ko:p} (m.) [kop] **dwarsslijger, weerspannig iemand**.

¹**kuut** {kùú:t} (v.) [kute / ~je] [N. kuit] **kuit** (lichaamsdeel). - de hóndj woog 'm in de kute biete; kramp in de kute höbbe.

²**kuut** {kùú:t} (v.) [kute] [N. kuit] **kuit** (van vis). - ~sjete; **eileider** (van een vis), **kuitje**. - d'r zitte twee kute in eine vès.

kuutje {kùú:/tje}, zie ^{1,2}**koet**, ¹**kuut**.

kuutsjke {kuu:tsj/ke} (o.) [geen mv.] **bodem van een mand**. - det duit dae, alwen 't ~ de baom oetgeit (hij doet dat ongeacht het gevolg, door dik en dun; verg. **kuup**).

kuutske {kuu:ts/ke}, zie **koets**.

kuze {'kùú/ze} (ww.zw. 6) **stampen** (met een kuus). - 't verkesvoor ~; 't zoermoos ~.

kwaaj {kwaaj} (v.) [kwaje {'kwa:/je}] **plek, vlek**. - de kóffie haet flink get kwaje op 't taofellake achtergelaote; ich höb ein duchtinge ~ op mienne erm.

¹**kwaak** {kwaak} (m.) [kwake] **gil, schreeuw**. - 'ne ~ gaeve.

²**kwaak** {kwaak} (v.) [kwake] = ²**kwakel**.

kwaam {kwaam}, zie **kómme**.

kwaart {kwaar:t} (o.) (verg. **kwart**) [~e / zie kwartje] [N. kwart] **kwart**. - 'ne ~lieter beer; twee en ein ~.

kwabbel {kwa(b)/bel} (m.) [~e / kwebbelke {'kwe(b)/bel/ke}] **kwab, weke massa, vetrol**. - 'ne ~ vèt; die haaj flink get ~e aan häör lief hange.

kwabbelig {'kwa(b)/be/lich}, zie **kwebbelig**.

kwaeké {'kwèè/ke} (ww.zw. 5a) (verg. **kwaeké schreeuwen, blèren**). - 't wich loog te ~.

kwaele {'kwèè/le} (ww.zw. 1), **zich ~, zich**

kwaffäör

- kwellen, zich pijnigen.** - mit die vraog höb ich mich al jaore gekwaeld.
- kwaffäör** {kwa(f)/*fääör} (m.) [~s / ~ke] **coiffeur, kapper.**
- kwagkel** {kwa(G)/Gel}, zie **kegkel.**
- kwagkele** {kwa(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **kwakken.** - hae is aan 't ~ mit zien gezondheid.
- kwagkelig** {kwa(G)/Ge/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] [van het weer] **wisselvallig.** - 't is ~ waer vandaag.
- kwak** {kwa:k} (m.) [~ke] **klodder.** - 'ne flinke ~ majjenaes.
- kwake** {kwa:ke} (ww.zw. 5a) [N. kwaken; D. quaken] **kwaken.** - de kwekkerte kwake; kwakende aenje; **gillen, schreeuwen** (verg. kake). - kwaak neet zo!; ze zote allemaol doorein te ~.
- ¹**kwakel** {kwa:a:/kel} (m.) [~e] 1. **opgedroogde uitwerpselen** op de achterzijde van een koe. 2. **uitwassen**, een ziekte van koolplanten. - dao zitte ~e aan de keulplante.
- ²**kwakel** {kwa:a:/kel} (v.) [~e] **vrouw met een schelle stem (= ²kvaak).** - des 'n richtige ~.
- kwaliteit** {kwa(l)/lie(t)/'teit:} (m. of v.) [~e] **kwaliteit.** - sjtôf van gooij (of goje) ~.
- kwalm** {kwa:lm} of **walm** {wa:lm} (m.) [geen mv.] **walm.** - door de ~ dae dao hóng, kós se nej nieks zeen.
- kwalme** {kwa:l/me} of **walme** {'wa:l/me} (ww.zw. 2) **walmen.** - in die keuke kwalmp (of walmp) 't aardig.
- kwansies** {kwa:n/'sié:s} (bw.) **kwansuis, quasi.** - hae duit 't veur ~ (hij doet maar alsof).
- kwant** {kwa:nt} (bn.) [~e, ~e, ~] **olijk, guitung.** - det wich haet 'n ~ köpke op; des 'ne ~e vent.
- ¹**kwaod** {kwaot} (bn., bw.) [kwaanje {kwa:je}, kwaoj {kwaoj}, ~ / kwaoyer {kwa:jer}; kwaodjs(te) {kwaotjs/(te) of kwaotjs/(te)}] **kwaad** (verg. **giftig**). - doe mós neet zó flot ~ waere; mit 'ne kwaanje kop wegloope; emes ~ aankieke; euver dem is gè ~ waord te zègke; 'ne kwaanje hóndj; **slecht, niet goed.** - zó good en zó ~ es 't ging; **pijnlijk, niet in orde.** - Sinterklaos zie paerdje, det haaj eine kwaanje voot (*sinterklaasliedje*). // zie ook **kwaanje.**
- ²**kwaod** {kwaot} (o.) [geen mv.] **kwaad.** - in dem zit gèn ~; det kan gè ~.
- kwaoj** {kwaoj} (v.), **kwaanje** {kwa:je} (m.) [~] **iemand die kwaad is, opvliegend persoon.** - zónne kwaanje kénns se baeter neet es baas höbbe. // **geducht iemand, geduchte tegen-**
- stand(st)er.** - mit sjake höbs se dao ein kwaoj (eine kwaanje) ~ aan.
- kwaojigheid** {kwaao/jich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **kwaadheid.** - hae wis van ~ neet meer waat d'r deej.
- kwaojóng** {kwaoo/jóng} (m.) [~jóng] **kwajongen.**
- kwaol** {kwaol} (v.) [~e {kwaoo:le} / kwäölke {kwaööl/ke}] **kwaal.**
- kwaolik** {kwaoo/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **kwalijk.** - 'n ~ke vergissing; det num ich dich neet ~.
- kwart** {kwa:rt} (o.) (N.) (zie **kwaart**) **kwart.** - 'ne ~lieter mèlk; 't is ~ veur drie.
- kwartel** {kwa:r/tel} (v.) [~s / kwertelke {kwe:r/tel/ke}] [N. kwartel] **kwartel** (*Coturnix coturnix*).
- kwartet** {kwa:r/'te:t} (o.) [~te / ~je] **kwartet.** - hae sjpeelde de klarinet biej det ~; de kinjer wore ~ aan t sjpele.
- kwartetsjpel** {kwa:r/'te:t/sjpel} (o.) [sjpel] **kwartetspel.**
- kwartette** {kwa:r/'te:(t)/te} (ww.zw. 7a) **kwartet spelen.**
- kwartje** {kwa:r/tje} (o.) [~s] (N.) **kwartje.** - 'n ~ fooj gaeve; ze woor zo gek wie ein ~.
- kwas** {kwa:s} (m.) [kwas {kwe:s} / kwaske {kwe:s/ke}] **kwast, verfkwast.** - dao móos se èns mitte ~ euverhaer gaon.
- kwastelorum** {kwa:s/te/'loo:/rum} of **kwastelorus** {kwa:s/te/'loo:/rus} (m.) [~se] **kwast, verwaand persoon.** - dae veurzitter, det is 'ne richtige ~.
- kwatsj** {kwa:tjsj} (m.) [geen mv.] [D. Quatsch] **onzin, flauwe kul.** - det is allemaol mer ~; dae ~ hoofs se neet te gluive.
- kwatsje** {kwa:tj/sje} (ww.zw. 3d) 1. [D. quat-schen] **zwetsen, kletsen.** 2. **soppen.** - 't wa-ter kwatsj michinne sjoon.
- kwatsjkop** {kwa:tjsj/ko:p} (m.) [kop] **zwetser, kletskous.**
- kwatsjnaat** {kwa:tjsj/'naat} (bn.) [naat] **door en door nat, kletsnat.** - de weij is ~; mien sjoon zin ~.
- kwatta** {kwa(t)/taa} (m.) [~s] **chocoladereep** [oorspronkelijk een merknaam]. - ich sjpaarde de ~sjeldäötjes.
- kwattertemperdaag** {kwa(t)/ter/'te:m/per-daa:ch} (m.) [daag] **quatertemperdag, vastendag.**
- kwazel** {kwa:zel}, zie **wazel.**
- kwazie** {kwa:zië} (bw.) **quasi, als het ware.** - hae wooj dae jóng ~ ein watsj gaeve, zódet

- dae zich bökde en zich zienne kop sjheet.
- kwebbele** {*'kwe(b)/be/le}*} (ww.zw. 1) **kwebbel-en**. - kinjer, zit neet zo te ~!
- kwebbelig** {*'kwe(b)/be/lich*} of **kwabbelig** {*'kwa(b)/be/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **kwabbig, lobbig, week**. - ~ vleis; det veulde zich erg ~ aan.
- kweej** {*'kweej*} (v.) [*kweje*] **kwee, kweeappelboom** (*Cydonia vulgaris*).
- kweejappel** {*'kwee/ja:(p)/pel*} (m.) [appel] **kweeappel**.
- kweejpaer** {*'kweej/pèè:r*} (v.) [*paer*] **kweepeer**.
- kweert** {*'kwee:rt*} (v.) [~e] **harde streng** of **sliert** in witbrood dat gebakken is van slecht gemengd deeg. - d'r ziet ~e in die mik.
- kweet** {*'kweet*}, zie **kwiete**.
- kwegkel** {*'kwe(G)/Gel*}, zie **kegkel**.
- kweke** {*'kwee/ke*} (ww.zw. 5a) **kweken, telen**. - roze ~.
- kweker** {*'kwee/ker*} (m.) [~s / ~ke] **kweker, teler**.
- kwekeriej** {*'kwee/ke/rîè(j)*} (v.) [~e / ~ke] **kwekerij**.
- kwekker** of **kwekkert** {*'kwe:(k)/ker(t)*} (m.) [kwekkers of kwekkerte / kwekkerke] [N. kikker] **kikker, kikvors** (*Rana-soorten*). - d'r zit 'ne ~ in de viever; waem ~ wilt waere, móet es kuulköpke beginne (*wie iets wil bereiken of vakman wil worden, moet jong beginnen*); 'ne ~ in de kael höbbe; de Kwekkerte (*Boukoulse carnavalsvereniging*).
- kwekkertebetske** {*'kwe:(k)/ker/te/be:ts/ke*} (o.) [~s] **kikkerbiljetje**. - ~s zin ein lekker niej veur de leefhöbbers.
- kwekkertegegäöt** {*'kwe:(k)/ker/te/ge/gäö:t*} (o.) [geen mv.] **kikkerdril**.
- kwekkertekop** {*'kwe:(k)/ker/te/ko:p*} (m.) [kop] **kikkerkop**. - euveral zoogs se de kwekkerteköpkes baove-n't water oetsjtaeke.
- kwekkertepool** {*'kwe:(k)/ker/te/pool*} (m.) [¹pool] **kikkerpoel; (schertsend:) klein zwembad**. // ook naam van de harmoniezaal in Boukoul in Carnavalstijd.
- kwerelant** {*'kwe:/re/la:nt*} (m.) [~e] **querulant**.
- kwes** {*'kwe:s*}, **kweske** {*'kwe:s/ke*}, zie **kwas**.
- kwetsj** {*'kwe:tjsj*} (v.) [~e] **kwets** (*lange, harde, blauwe pruimensoort*).
- kwetsjbuotel** {*'kwe:djzj/buu(j)/jel*} (m.) [buotel] **accordeon**.
- kwetsje** {*'kwe:tj/sje*} (ww.zw. 3d) **kwetsen, kneuzen, verwonden**. - ich höb mich mienne vinger gekwetsj.
- ¹**kwezel** {*'kwee:/zel*} (m.) [~s / ~ke] **lap** (*waarmee hete voorwerpen van het vuur genomen worden*).
- ²**kwezel** {*'kwee:/zel*} (m. of v.) [~s / ~ke] **kwezel** (*overdreven vroom persoon*). - hae woor 'ne echte ~; ze woор 'n echte ~.
- kwezelig** {*'kwee:/ze/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **kwezelig**. - ich loester nimmeer nao dae ~e kal.
- kwiebes** {*'kwîè/bes*} (m.) [~e / ~ke] [N. kwibus] **kwibus**. - 'ne gekke ~.
- kwiet** {*'kwîè:t*} (*predicatief bn.*) **kwijt**. - ich böñ mien beurs ~; hae is zien versjandj ~; det böñ ich lever ~ es riek.
- kwiete** {*'kwîè:/te*} (ww.st. 32) **kwijten**. - de plise haet zich goed van häör taak gekwete.
- kwietmake** {*'kwîè:t/maa:/ke*} (ww.zw.) [make] **zoekmaken**.
- kwietsjelje** {*'kwîè:t/sje/lje*} (ww.st.) [sjelje] **kwijtschelden**.
- kwietwaere** {*'kwîè:t/wèè:re*} (ww.st.) [waere] **kwijtraken**. - ich böñ dao mien beurs kwietgewaore; det waer ich aan de sjtraotsjein nag neet kwiet.
- kwik** {*'kwi:k*} (o.) [geen mv.] [N. kwik; D. Queck(silber)] **kwik**. - 't ~ sjteit hoog; ~ in de vót höbbe (*ongedurig zijn, niet stil kunnen zitten*).
- kwiksjert** {*'kwi:k/sjte:rt*} (m.) [sjert] (N.) (zie akkermenke) **kwikstaart** (*Motacilla-soorten*).
- kwint** {*'kwi:nt*} (v.) [~e] **kwint** (in de muziek). - sjpeel èns ein ~. // (*hoogste vioolsnaar*) dem sjprink de ~ (*hij wordt kwaad*).
- kwis** {*'kwi:s*} (m.) [~se] **quiz**.
- kwitansie** {*'kwie/ta:n/siè*} (v.) [~s] **kwitantie**.
- kwölle** {*'kwö(l)/le*} (ww.st. 35a) **opzwollen, uitzetten**. - 't hout is aan 't ~; die wöllebone kwölle es se ze in 't water zits.
- kwome** {*'kwoo:/me*}, **kwoom** {*kwoom*}, zie **kómme**.

L

- L, l {e:l}** (v.) [l's of elle {'e(l)/le}] de letter **L, l.**
la {laa} (v.) [la's] **la** (muziekknoot).
laaj {laaj} (v.) [laje {laa:/je}] / laetje {lèè/tje}]
la, lade. - 'ne kas mit laje; 'n ~ toesjuve; get in de ~ ligke; 'n sjtök inne ~ höbbe (*een stuk in de kraag hebben*). // **kinnebak** (de holte tussen de onderkaaksbeenderen van een paard).
laajbak {laa:j/bak} (m.) [bak] **laadbak.**
laajklep {laa:j/kle:p} (v.) [klep] **laadklep.**
laajsjtek {laa:j/sjte:k} (m.) [sjtek] **laadstok** (van een geweer).
laam {laa:m} (bn., bw.) [lame {laa/me}], laam {laam}, ~ / lammer {laa/mer}; ~s(te) {laam/s(te)}] **lam, mank.** - 'ne lame miens; hae haet 'n ~ bein; Sinterklaos zie paerdje haaj 'ne lame poot; **lam, gevaelloos.** - 'ne lame erm höbbe; 'n ~ geveul in de bein höbbe; **murw.** - emes ~ make mit zanikke.
laam {laa:m} (o.) [lamer {laa/mer} / zie **lemke**] **lam.**
laammaeker {laa:(m)/mèè:/ker} (m.) [~s] **doordrammer.**
laan {laan} (v.) [lane {laa:/ne} / laenke {lèèn-/ke}] (N.) (zie **geleij**) **laan.**
laars {laa:rs} (m.) [laarze {laa:/r/ze} / laerske {lèè:rs/ke}] (N.) (zie **sjtevel**) **laars.** - zich de laarze aandoon; laerskes mit hoog hakke.
laat {laa:t} (bn., bw.) [late, late, ~ / later, zie ook **later**; zie ook **lès, lèste, lètste**; verb. vorm ~s] **laat.** - v'r höbbe nag 'ne late wintjer; nao de late mès gaon, nao 'n later mès gaon; 'ne late trein; 'ne latere trein; op zie (*of zien*) laats; hae geit altied pas ~ sjlaope; de kefees zin nag ~ aope; op 'n later tidsjtip; te ~ kómme; op zie ~s kump d'r óm ach oer; det is van later zorg. // zie ook **late.**
lach {la:ch} (m.) [geen mv. / lechske {le:ch/-ske}] **lach.** - in de ~ sjete; zich verriete vanne ~; neet kónne kalle vanne ~; d'r kós biej hem gën lechske van aaf.
lachbuuj {la:ch/buuj} (v.) [buuj] **lachbui.**
lachdoef {la:ch/döef} (v.) [doef] **lachduif** (*Streptopelia risoria*). // **lachduufke {la:ch/-dūuf/ke}**, **lachebek.**
lache {la:/che} (ww.zw. 5a, of ww.onr. 1) [N. lachen; D. lachen] **lachen.** - ~ is gezóndj; ze

begóste allemaol te ~; zich kepot ~; det is neet óm te ~; hiej waert neet gelach (gela- che)!; g'r mótt neet ~ mit daen erme miens!; 'n sjtök óm te ~ (*een komedie*); ~ óm ein móp; euver get ~ (*om iets*); ze sjtónge d'rbiej te ~; hae lachde van de sjpas; daa mótt ich óm ~.

- lachenderwies {la:/chen/der/'wîës}** of **laches- gewies {la:/ches/che/'wîës}** (bw.) **al lachen- de.** - dae zaet ~ de waorheid.
lacheszakes {'la:/che(s)}/saa:/kes} (v.mv.) **onderwerpen waar om gelachen wordt.** - det zin ech gèn ~.
lachfilm {la:ch/film} (m. of v.) [~s] **komische film.**
lachsjiére {la:ch/sjpië:/re} (v.mv.) (N.) **lach- spieren.** - det wirk mich op mien ~.
lachsjtök {la:ch/sjtö:k} (o.) [sjtök] **blijspel, klucht, komedie.**
laefruumde {lèèf/rüüm/de} of **laefruumte {lèèf/rüüm/te}** (v.) [ruumde/ruumte] **leef- ruimte.**
laeftied {lèèf/tiè:t} (m.) [tied] **leeftijd.** - dae kump veur zinne ~ nag aardig mit; dae is al op ~; ein film veur alle laeftieje.
laeg {lèèch} (bn.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] **leeg, ledig.** - 'n ~ glaas; de kamer woort gans ~; 'n ~ sjAAP; höbs se dienne tejjer noe nag neet ~; 'n ~ maag; d'r woort gèn plaats meer ~; mit ~ henj kómme. // **laag, laaghartig, gemeen.** - laege hóndj!; ~e kal doon; det is 'ne ~e.
laegde {lèèg/de} of **laegte {lèèch/te}** (v.) **leegte.** - zinne dood haet ein grote ~ naoge- laote.
laege {lèè/ge} (v.) [~] **streek.** - 'n sjael ~ oethaole; gekke (of sjael) ~ make (*rare streken uithalen*); bienao böñ ich die sjael ~ meug.
laegenieks {lèè/ge/'nie:ks}, **in:** veur de ~ (doelloos, voor niets); det is 'ne ~ (*nietsnut*).
laeghaole {lèèch/(h)ao:/le} (ww.zw.) [haole] **leeghalen, uithalen, uitruimen.** - 'ne kas ~; 't heel hoes ~; die jónges höbbe det zjwalge- ès laeggehaold.
laeglaote {lèèch/lao/te} (ww.st.) [laote] **laten leeglopen.** - 'ne bandj ~.
laegloupe {lèèch/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **leeg- lopen.** - de benj zin laeggeloupe; de zaal begint laeg te loupe.
laegliper {lèèch/lui:/per} (m.) [~s] **leeglover.**
laegmake {lèèch/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **leegmaken.** - 'n fles ~; de ganse kas ~.
laegsjödde {lèèch/sjö(d)/de} (ww.zw. of onr.)

- [sjödde] **legen, uitgieten.** - 'n fles ~.
- laegte** {lēech/te}, zie laegde.
- laekske** {lēe:ks/ke}, zie lake.
- Laen** {lēēn} (eig.v.) [~ke] **Helena, Lena.**
- laenke** {lēēn/ke}, zie laan.
- laepel** {lēē:/pel} (m.) [~s of ~e / ~ke] [N.lepel; D. Löppel] **lepel.** - soep opspjoppe mit eine ~; de soep ómreure mit eine ~; in de kóffie reure mit ei ~ke; 'n ~ke zaat örges in doon.
- laepele** {lēē:/pe/le} (ww.zw. 1) **lepelein.**
- laepelerék** {lēē:/pe/le/rē:k} (m. of o.) [rēk] **lepelrek.**
- laer** {lēēr} (o.) [geen mv. / zie laerke] [N. leer; D. Leder] **leer.** - sjoon van ech ~; 'n sjtök ~; 't is good reme sjnieje van angemans ~ (het is gemakkelijk om op andermans kosten vrijgevig te zijn of te leven).
- laere** {lēē/re} (bn.) [N. leren; D. ledern]. **leren, lederen.** - ~ sjoon; 'n ~ bóks; ~ hase.
- laerke** {lēēr/ke} (o.) [~s] **leertje, stukje leer.** - 'n nuuj ~inne kraan zitte; det zit vas mit det ~.
- laerske** {lēē:rs/ke}, zie laars.
- laesbook** {lēē:z/book} (o.) [book] **leesboek.**
- laesles** {lēē:s/le:s} (v.) [les] **leesles.**
- laesmès** {lēē:s/mè:s} (v.) [²mès] **stille mis** (waarbij niet gezongen wordt).
- laespunkeské** {lēē:s/ples:ngks/ke} (o.) [~s] **leesplankje.**
- laetje** {lēē:tje}, zie laaj.
- ¹**laeve** {lēē:/ve} (ww.zw. 5a) **leven.** - det bees laef neet meer; zó lang ich laef, is mich det nag nootj gebeurd; d'r woor gèn laevende zeel te zeen; ze laefde lang en gelökkig; dao mós se mit lere ~; es d'r mer meziek kan make, den laef d'r; ze höbbe altied in Zjwame gelaef; det laef neet meer ónger de luuj. // (lang) laeve de keuningin!
- ²**laeve** {lēē:/ve} (o.) [~s / ~ske] **leven.** - d'r zit gèn ~ meer in; 't ~ hiej is good; det is gè ~!; 'n zjwoar ~ höbbe; det is oet 't ~ gegrepe; det doon ich van ze ~ neet; ich veul al ~ (bij zwangerschap); zich toet in 't ~ sjnieje; gèn ~ make, want pap sjleup nag.
- laevend** {lēē:/vent} (bn.) [~e, ~e, ~] **levend.** - alle nag ~e lede van de vereniging; hae is daovan 't ~ bewies; nao dae sjlechte tied is de vereniging weer heel ~.
- laever** {lēē:/ver} (m. of v.) [~s / ~ke] **lever.** - 't aan de ~ höbbe; det is sjlech veur dienne (of dien) ~; verkes~; hae haaj get op zienne (of zien) ~.
- laeverwórs** {lēē:/ver/wó:rs} (v.) [wó:rs] **lever-**
- worst.**
- laevesdaag** {lēē:/vez/'daach} (m.mv.) **levensdagen.** - det doon ich van ze ~ neet.
- laevesgevaor** {lēē:/ves/che/vaor} (o.) [geen mv.] **levensgevaar.**
- laeveslang** {lēē:/ves/'lang} of **laeveslank** {lēē:/ves/'la:ngk} (bn., bw. / zn.o.) [laeveslange, laeveslang, laeveslang of laeveslank] **levenslang.** - 'n ~ sjtraof; dao zits se ~ mit; hae kreeg ~.
- laevesloup** {lēē:/ves/lou:p} (m.) [loup] **levensloop.**
- laevesmiddel** {lēē:/ves/'mi(d)/del} (o.) [~e] **levensmiddel.**
- laevesteike** {lēē:/ves/tei:/ke} (o.) [teike] **levensteken.**
- ¹**laeveswies** {lēē:/ves/wiē:s} (v.) [³wies] **levenswize.**
- ²**laeveswies** {lēē:/ves/wiē:s} (bn.) [⁴wies] **levenswijs.** - dae miens is ~.
- laevetig** {lēē:/ve/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **levend.** - hae waerde haos ~ begrave. // **levendig.** - 'n ~ wich; det kèn ich mich ~ veursjtelle.
- laeze** {lēē:/ze} (ww.st. 22) [N. lezen; D. lesen] **lezen.** - neet kónne ~ en sjrieve; 'n book ~; ich loos det in de gezet; emes de les ~; emes de handj ~; 't woor 'm van 't gezich aaf te ~.
- laezing** {lēē:/zing} (v.) [~e] **lezing.** - de graduale waert in de mès nao de eerste ~ gezónge; 'n ~ haje euver sjiljerkuns; dae guf 'n anger ~ van 't verhaol.
- laf** {la:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~ / ~fer; ~s(te)] **laf, lafhartig.** - det is ein ~fe sjtreek. // **laf, zacht.** - 't is ~ waer. // (van voedsel) **licht verteerbaar, zacht.** - es se krank bös gewaes, mós se eers beginne mit get ~fe kos.
- lag, lags, lagt, lagte** {la:ch(s), la:ch/t(e)}, zie **1ligke.**
- lager** {laa:/ger} (o.) [~s] [D. Lager] **lager, leger** (waarin een as ronddraait). // **opslagplaats, stapelruimte,loods.** - de gereid-sjappe ligke in 't ~.
- lagere** {laa:/ge/re} (ww.zw. 1) **opslaan.**
- lagerhoes** {laa:/ger/hôē:s} (o.) [⁴hoes] **bus van een kogellager.**
- laje** {laa:/je} (ww.st. 5) [N. laden; D. laden] **laden.** - losse en ~; 'n ker ~; kaole ~; hae haaj kratte gelaje; 'ne akku ~; 'n gewaer ~; hae haet 'm (good) gelaje (*hij is behoorlijk dronken*).
- lajekas** {laa:/je/ka:s} (m.) [¹kas] **ladenkast.**

lajing

lajing {la:/jìng} (v.) [~e] **lading**. - de ~ is aan 't sjuve; de ~ van 'n gewaer; de akku haet 'n sjterke ~.

lak {la:k} (m.) [-ke] **lak**. - get mit ~ vèrve; nagel~; örges ~ aan höbbe.

lake {laa:/ke} (o.) [-s / laekske {lèè:ks/ke}] **laken**. - nuuj ~s op 't bèd ligke; de ~s wasse; waem deilt hiej de ~s oet?; van 'tzelfde ~ ein pak; 't ~ van eine biljaar.

lakes {laa:/kes} (bn.) [~e, ~e, ~] **lakens**. - 'n ~ pak; 'ne ~e jas.

lakke {la:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **lakken**. - zich zien naegel ~.

laksjoon {la:k/'sjoo:n} (m.) [sjoon] **lakschoen**.

la-la {laa/'laa} (tsw., bw.) **lala**. - ~ zinge; det woor mer ~! (niet veel soeps).

¹**lam** {lam} (o.) [zie **laam**, **lemke**] (N.) **lam**. - 't paos~.

²**Lam** {lam}, ook **Lamb** {la:mp} (eig.m.) **Lambert**.

Lambaer {la:m/'bèèr} (eig.m.) [~ke] **Lambert**.

lambrizering {la:m/brie(z)/*zee/ring} (v.) [~e] **lambrizering**.

¹**lame** {laa/me} (ww.zw. 2) [D. lammen] **lammeren**. - 't sjaop móos ~.

²**lame** {laa/me}, zie ¹**laam**.

lamentere {laa/me:n/tee/re}, zie **lemmetere**.

lamet {laa/me(r)}, zie (1 en 2) **laam**.

lamigheid {laa/mich/(h)eit} (v.) [geen mv.] **lamheid**.

lamlenjing {lam/le/nje/ling} of **lammeling** {la(m)/me/ling} (m.) [~e] **lammeling**.

lamlenjig {lam/le/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **lamlendig**. - ich veul mich ~; 'n ~ geveul höbbe.

lammeling {la(m)/me/ling}, zie **lamlenjing**.

lamp {la:mp} (v.) [~e / lempke {le:mp/ke}] **lamp**. - de ~ aandoon, oetdoon; 'n sjtaonde ~; de ~ van 'ne fiets; taenge de ~ loupe; dao ging biej mich ei lempke branje; dem höbbe ze de ~ oetgedaon, of dem is de ~ oetgegange (*hij is overleden*).

lampeglas {la:m/pe/glaas:s} (o.) [glaas] **lampeglas**. - de lampglazer vanne petroslampe.

lampeknœp {la:m/pe/knoe:p} (m.) [knoep] **lichtschakelaar** (verg. **knipper**).

lampepoetser {la:m/pe/poe:t/ser} (m.) [~s] **lampenpoetser** // **lisodde** (*Typha*).

lampesjeer {la:m/pe/sjeer} (v.) [sjeer] **lampenschaar, snuiter** (om de verbrande lampenpit af te knippen).

lampezjwart {la:m/pe/zjwa:rt} (o.) [geen mv.] **lampzwart** (pigment voor zwarte verf).

lampleech {la:mp/leech} (o.) [geen mv.] **lamplicht**. - biej det sjlech ~ kan ich neet laeze.

landj {la:njtj} (o.) 1. [lenj {lenj} of lenjer {le/njer} / lendje {len/tje}] **land, staat**. - Frankriek is 'n groot ~; de lenj (of lenjer) van Europa; nao vraemde lenj trèkke. 2. [geen mv., maar zie **lanjerieje**] **land, grond, akker**. - ~ en water; aan ~ kómme; 'n sjtök ~; 't ~ ómdoon; dae boer haet väöl ~; lendje sjtaeke (*het landjesjtaeke beoefenen*, zie aldaar).

landjbouw {la:njdj/bouw} (m.) [geen mv.] (N.) **landbouw**.

landjbouwer {la:njdj/bou/wer} (m.) [~s] (N.) **landbouwer**.

landjeigeneer {'la:nj/djei:/ge/neer} (m.) [eigeneer] **landeigenaar**.

landjgood {'la:njtj/choot} (o.) [landgojer {la:njtj/choo/jer}] (o.) **landgoed**.

landjlouperiej {la:njtj/lou:/pe/'riè(j)} (v.) **landloperij**.

landjluijer {la:njtj/lui:/per} (m.) [~s / ~ke] **landloper**.

landjmaeter {la:njtj/mèè:/ter} (m.) [~s] **landmeter**.

landjmien {la:njtj/mièn} (v.) [²mien] **landmijn**.

landjverraoyer {la:njtj/fe(r)/rao:/jer} (m.) [verraoyer] **landverrader**.

landjwaeg {la:njtj/wèè:ch} (m.) [waeg] **landweg**.

landjwaer {la:njtj/wèèr} (m.) [~e] **verdedigingswal**. // **landweer, burgermilie**.

landouwer {la:n/dou/wer} (m.) [~s] **landauer**.

¹**lang** {lang} (bw.) [~er; ~s] (zie **lank**) [N. lang; D. lange] **lang, lange tijd**. - hae blief ~ weg; det geit ~ doere; det doert mich te ~; ~ geleje; wie ~ duis se dao-euver?; wie ~er wie baeter; 'n jaor ~ (of lank); eerlik doert 't ~s.

²**lang, lange** {la/ng(e)}, zie **lank**.

langdräöjig {lang/'dräö/jich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **langdradig**.

¹**lange** {la/nge} (ww.zw. 5b) **geven**. - wieväöl móit ich dich daoveur ~?; höbs se de kat ouch get gelank?; lang dae ome èns ein handj; emes d'r ein ~ (een draai om de oren geven).

²**lange** {la/nge} (m.) [~] 1. **lange, lang persoon**. 2. (mv.) *in*: lange sjete of lange make (verliezen bij het kaarten); dae sjuut dao lange op (*hij schiet erbij in*).

langs {langs} [N. langs; D. längs] 1. (vz.) **langs, naast** (verg. **næeve**). - ~ emes loupe,

- zitte, sjtaon; ~ de sjool wone; d'r sjtaon sjoon hoezer ~ de Riekswaeg; det is 'm ~ de naas gegange; ~ 't sjapaor loupe; doe mós eers ~ de meule loupe en den rechsaaf gaon; mit kouppwaar ~ de hoezer gaon; ~ amtelijke waeg. 2. (bw.) **langs, voorbij.** - de posbode is al ~; ze loupe baove ~; hae krieg d'rvan ~. // (vormt scheidbare ww.).
- langsaaf** {lang/'zaaf} (bw.) **erlangs** (bij een beweging). - 't water leep d'r ~; hae streek zich d'r sjoon ~.
- langszaam** {la:ng/'saam} (bn., bw.) [langsame, ~, ~ / langsamer; ~s(te)] [N. langzaam; D. langsam] **langzaam, traag** (verg. **lasem**). - 'ne langsame trein; ~ op gang kómme; hae wirk erg ~; ~ mer zeker.
- langsamaan** {la:ng/'saa/'maan} (bw.) **langzaamaan.** - ~ begós 't leech te waere; ze zin ~ begós.
- langsamerhandj** {la:ng/'saa:/mer/'ha:njtj} (bw.) **langzamerhand, geleidelijk.**
- langsgaon** {langs/chao:n} (ww.st.) [gaon] **voorbijgaan.** - de bös ging net langs; biej emes ~ (aangaan).
- langsjeelplaat** {lang/sjee:l/plaa:t} (v.) [plaat] **langsjeelplaat.** // (spottend) *iemand die steeds hetzelfde vertelt.*
- langskómme** {langs/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **voorbijkomen.** - de persessie kump hiej altied langs; **aankomen, binnenlopen.** - ich kóm nag waal èns langs; de dokter is net langsgekómme.
- langsleevende** {langs/lèè:/ven/de} (m./v.) [~] **langstlevende.** - 't testament make oppe ~.
- langslaote** {langs/lao/te} (ww.st.) [laote] **voorbijlaten.**
- langsloupe** {langs/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **voorbijlopen.** - de harmenie leep langs; biej emes ~ (aangaan).
- langssjtrieke** {lang(s)/sjtrié:/ke} (ww.st.) [sjtrieke] **in:** zich örges ~: met uitvluchten zorgen dat men iets niet hoeft te doen.
- langstrèkke** {langs/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **voorbijtrekken.** - det hómmelwaer trèk waal langs; de persessie troch langs.
- langsvare** {langs/faa:/re} (ww.st.) [vare] **voorbijrijden.** - hae voor hiej net nag langs.
- langsziej** {lang(s)/'sîej} (bw.) **langszijs.** - mit 'ne boot ~ vare.
- lanje** {la/nje} (ww.zw. 3c) [N. landen; D. landen] **landen.** - d'r is 'ne blón gelandj achter die boerderie.
- lanjelik** {la/nje/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **landelijk.** - 'n ~ke ómgaaving; 't ruuk hiej ~.
- lanjerije** {la/nje/'rié/je} (v.mv.) **landerijen.**
- lanjing** {la/njing} (v.) [~e] **landing.** - de ~ van eine vleger.
- lank** {la:ngk} (bn., bw., zie ook **lang**) [lange {la:nge}, lang {lang}, ~ / langer {la:nger}; langs(te) {lang/s(te)}] [N. lang; D. lang] **lang.** - 'ne lange miens, 'n lang vrouw, 'n ~ wich; lang plenk; 'n jeske mit lang moewe; 'ne lange tied; oppe langen doer; hae is good oppe lange aafsjitandj; get oppe lang baan sjuve; de lang en de kóerte golf; lang daag make; lang vingers höbbe; 'n ~ gezich trèkke; 'n lang naas taenge emes make; 't is zó ~ es 't breid is. // (als bw.) dae waeg trèk zich ~; 'n jaor ~ (of lang). // (als zn.) zie ¹**lange.**
- lank-eweg** {la:ng/Ge/'wech} (bw.) **languit.** - hae loog ~ oppe gróndj.
- lankwerpig** {la:ngk/we:r/pich} (bn.) [~e, ~e, ~] **langwerpig.**
- lans** {la:ns} (v.) [~e / lenske {le:ns/ke}] [N. lans; D. Lanze] **lans.** - sjötteriej, prizzenteer de ~!
- laog** {laoch} (v.) [~e {lao:/ge} / läögske {läöchs/ke}] [N. laag] **laag.** - d'r lik 'n ~ betón euverhaer; 'n flinke ~ sjnee; 'n ~ vèrf; 'n läögske sjlaagroum euver de aerbeze doon; de ~ van de bevolking; emes de vól ~ gaeve; de vól ~ kriege.
- lään** {läön}, zie **leun.**
- läöning** {läö/ning}, zie **leuning.**
- läönsjtool** {läön/sjtool}, zie **leunsjtool.**
- läöres** {läö:/res} of **leures** {leu:/res} (m.) [~e / ~ke] **mannelijk geslachtsdeel** van dieren (spec. van paarden).
- laot** {lao:t} (o.) [~e / läötje {läö:/tje}] **lot** (bij een loterij). - ~e verkoupe; d'r is 'ne pries op mie ~ gevalle.
- ¹**laote** {lao/te} (ww.st. 6) [N. laten; D. lassen] **laten.** - laot ze toch binne!; 'ne sjeet ~; 'ne boer ~; emes ~ begaon; laot 'm zien werk aafmake!; hae leut neet euver zich loupe; zoodjs se det neet èns ~!; laot det!; emes in de sjteek ~; emes in zie waeze ~; emes mit rös ~; laot gaon dae wage!; waem 't breid haet, leut 't breid hange; hae leet 't gelökkig biej get wäord; ze kóste 't neet ~ óm 'm te peste; ich höb mienne jas toes gelaote; laote v'r èns get gaon doon.
- ²**laote** {lao:/te} (ww.zw. 7a) [N. loten; D. losen] **loten.** - v'r höbbe dróm gelaot.
- laoterij** {lao:/te/'rié(j)} (v.) [~e / ~ke] **loterij.**

laoting

laoting {lao:/ting} (v.) [~e] **loting**.

lap {la:p} (m.) [lep {le:p} of lappe {la:(p)/pe} / lepke {le:p/ke}] [N. lap; D. Lappen] 1. **lap**. - 'ne ~ sjtóf; 'ne ~ laer; aaj ~pe; 'ne ~ op ein bóks zitte; 'ne ~ op 'ne sjoon zitte; zienne erm in eine ~ drage; 'n lepke óm eine vinger doon; pien höbbe aan 't lepke (*pijn voorwenden*); v'r haje ze de gansen aovindj oppe ~ (hange) (*we zaten de hele avond met hen opgescheept*); oppe ~pe gaon (*uitgaan*); 'ne ~ gróndj; 'ne ~ sjpek; 'n lepke kees. 2. muntstuk van 2 ? cent.

laplazerus {la:p/'laa:ze/rus} ('t) ~ (bijwoordelijke uitdrukking), **te barsten, buitenspoorig**. - zich 't ~ aete, drinke, wirke; ich höb mich 't ~ gezóch daonao.

lapoar {la:(b)/boor} (o.) [oor] **knaap, schooljongen**.

lappe {la:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **lappen, herstellen**. - zich de sjoon laote ~. // **lappen, klaarspelen, flikken**. - det haet d'r toch mer sjoon gelap; det laps se mich neet nag 'ne keer, menke!

lappedaake {la:(p)/pe/'dèè:/ke} (v.) [daeke] **lappendeken**.

lappekis {la:(p)/pe/ki:s} (v.) [kis] **lappenkist**.

lappemanj {la:(p)/pe/manj} (v.) [manj] **lappenmand**. - in de ~ terechkomme (*beginnen te sukkelen*).

lappepóp {la:(p)/pe/'pó:p} (v.) [póp] van lappen gemaakte **pop**.

lapwerk {la:p/we:rk} (o.) [geen mv.] **lapwerk**. - de snoester duit ~; det ~ móos se euvernuuj doon.

lapzjwans {la:p/sjwa:ns} (m.) [zjwans] **vlegel, deugniet**. - zoodjs se dae ~ neet!

lapzwanse {la:p/sjwa:n/se} (ww.zw. 6) **lanterfanten**.

¹**las** {la:s} (m.) [~se] **las** (plaats waar iets gelast is).

²**las** {la:s} (m., soms v.) [laste {la:s/te}] **last**. - de laste van get mótte drage; ~ höbbe van get; dao höb ich gènne (*of gèn*) ~ van; emes ~ bezorge.

lasem {laa:/sem} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er, ~s(te)] **langzaam, traag** (*verg. langsaam*). - det is 'ne ~e; det sjuut mer ~ op.

lassé {la:(s)/se} (ww.zw. 6) **lassen**.

lat {la:t} (v.) [~te / letje {le:/tje}] [N. lat; D. Latte] **lat**. - zo mager wie ein ~.

late {laa:/te} (m.) [geen mv.] **latertje**. - det waert 'ne ~ tizzenaovindj.

later {laa:/ter} (verg. **laat**) (bw.) **later, naderhand, in de toekomst**. - det is veur ~; ~, es ich groot böñ.

laterhaer {laa:/ter/'hèè:r} (bw.) **naderhand**. ~ deej me zóget neet meer.

latnagel {la:t/naa:/gel} (m.) [nagel] **latspijker** (lange, dunne spijker). - dae llop zo krómp wie 'ne ~.

latteij {la(t)'/teij}, zie **leteij**.

lauw {lauw of law} (bn.) [~e, ~, ~] **lauw**. - de soep is ~ gewaore.

lawabese {laa/'waa/be/se}, zie **lewabese**.

lazaret {laa/zaa/'ret}, zie **lazeret**.

lazere {laa:/ze/re} (ww.zw. 1) **lazeren, smijten**. - ze lazerde-n' m de kefee oet. // **lazeren, vallen**. - 't lazerde 'm allemaal oet zien henj; de trap aaf ~.

lazeres {laa:/ze/res} (bn.) **lazarus, stomdronken**.

lazeret {laa/ze/'ret} of **lazaret** {laa/zaa/'ret} (o.) [~te] **lazaret**. - in de moutfabriek van Hendrickx-Crijns woer op 't inj vanne oorlog ein ~.

lebbere {le:(b)/be/re} (ww.zw. 1) **lebberen, slobberen, met kleine slokjes drinken, sabelen**. - aan zienne kóffie zitte te ~; zit neet zo te ~ op det sjtök klets.

lebendig {le/'be:n/dich} (bn.) [~e, ~e, ~] (D.) **levend**. - heks waerde ~ oppe brandjsjatapel gezat; die plökke-n'-t vanne ~e (*van een levende, niet van een dode*).

lebsdaag {le:ps/'daag} (mv.), **in:** van mie ~ neet (*nooit van mijn leven*).

lèdder {lè(d)/der} (v.) [~s / ~ke] (zie ook **leijer**) **ladder**. - 'n ~ in 'ne boum zitte óm keers te plökke; 'n ~ in 'ne neilonkous höbbe. // (bij een kar) laddervormige zijschotten.

lèdderker {lè:(d)/der/ker} (v.) [ker] **ladderwagen** (boerenkar met 'lèdders', voor het vervoer van hooi of stro).

lede {lee:/de}, zie **lid**.

lèdj, lèdje, lèdjs {lè:tj(s), lè:dje}, zie **leije**.

¹**leech** {leech} (o.) [~ter / ~ske] **licht**. - 't ~ van de zón, van de maon, van ein lamp; 't ~ aandoon, oetdoon; get taenge 't ~ haje; veur 't rood ~ sjtaon te wachte; greun ~ kriege; dao geit mich ein ~ op; hae woer gèn ~ op de sjool.

²**leech** {leech} (bn.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] **licht**. - 't begint al ~ te waere; es de zón sjient, is 't ein ~te kamer; op klaor~te daag; ein ~te kleur. // zie **lich 1**.

leechknoep {leech/knoep} (m.) [knoep] **lichtknop, lichtschakelaar**. - duuj èns oppe ~!

- Leechmès** {*'leech/mès*}, ook **Lichmès** {*'li:ch/mès*} (m.), in: **Maria ~, Levrouw ~, Maria Lichtmis**, het feest van de Zuivering van Gods Moeder op 2 februari, met zegening van de kaarsen en een lichtprocessie. - es de zón mit Ós Levrouw Leechmès oppen altaor sjient, sjeper bewaar dien orte.
- leechsjepeel** {*'leech/sjeepl*} (o.) **lichtspel**. - biej 't draaksjtaeke in Bezel is d'r saoves ein ~; waat ein ~ mit al die lampe aan, is de sjtroum dök veur nieks?
- leechsjtraol** {*'leech/sjtraol*} (v.) [sjtraol] **lichtstraal**.
- leechte** {*'leech/te*} (ww.zw. 7c) **lichten, licht worden**. - sjtank op, 't begint al te ~!
- leedje** {*'lee/tje*}, zie **liedje**.
- leef** {*leef*} (bn., bw.) [leve {*'lee/ve*}, ~, ~ / lever {*'lee:/ver*} (zie ook **lever**); ~s(te) {*'lee:fs/(te)*} (zie ook **leefste**)] [N. lief; D. lieb] **lief**. - 'n ~ klein huundje; ~ kinjer; mie ~ vrouw Maosel!; leven hemel!; bön èns ~ taenge mich; emes ~ aankieke; 't ~s (of 't ~ste) höb ich kóffie. // (als zn., o.) ~ en leid deile (**lief en leed**).
- leefde** {*'leev/de*}, ook (N.) **liefde** {*'liev/de*} (v.) [N. liefde; D. Liebe] **liefde, genegenheid**. - ze deej det mit väol ~; ~ veur de natuur; oet ~ zóchte ze zich op; de ~ toet God.
- leefhöbber** {*'leef/(h)ö:(b)/ber*} (m.) [~s / ~ke] **liefhebber**. - 'ne ~ van allerlei saorte sjport.
- leefhöbberiej** {*'leef/(h)ö:(b)/be/'rië(j)*} (v.) [~e / ~ke] **liefhebberij, hobby**.
- leefke** {*'leef/ke*} (o.) [~s] **lieffe**.
- leefs** {*leefs*} (bw.) (zie **leef**) **liefst**. - es 't kós, haje ze ~ nag sjoonder kedoos.
- leefste** {*'leefs/te*} (m./v.) **gelifde**. - det is mien(ne) ~.
- leeg** {*'leech*} (bn., bw.) [lege, ~, ~ / leger {*'lee:/ger*}; ~s(te) {*'lee:ch/s(te)*}] **laag**. - 'ne lege plefóng; 'n ~ bank; haaj dienne kop èns get leger; de Zjawaam sjteit ~; 'ne lege temperatuur; de termemaeter sjteit ~; de zón sjteit ~; 'n leeg toon; ~ zinge; get veur de ~ste pries verkoupe; de leger sjool; leger óngerwies.
- leegbees** {*'lee:g/bees*}, zie **legebees**.
- leej** {*'lee:j*}, zie **lieje**.
- ¹leek** {*leek* of *lee:k*} (m.) [leke] (N.) **leek**. - de ról van de ~ in de kirk; v'r zin leke op det gebied.
- ²leek** {*lee:k*}, zie **lieke**.
- Leen** {*leen*} (eig.v.) [~ke of ~tje] **Helena**.
- leep** {*leep*}, zie **loupe**.
- leer** {*'leer*} (m.) [geen mv.] [N. leer; D. Lehre] **leer**. - de ~ van de kirk; volgens de ~; in de ~ gaon biej emes.
- leerling** {*'leer/ling*} (m.) [~e / ~ske] **leerling**.
- leersjool** {*'leer/sjool*} (v.) [sjool] **lagere school** (i.t.t. kleuterschool). - hae geit al nao de ~;
- leerschool**. - det woer 'n gooij ~ veur 'm.
- leet** {*'leet*}, zie **laote**.
- leew** {*'leew*} (m.) [~e / ~ke] **leeuw** (*Panthera leo*).
- leewerik** {*'lee/we/rik*}, zie **leewerk**.
- leewerk** {*'lee/we:rk*} (m.) [~e / ~ske], tegenw. ook **leewerik** {*'lee/we/rik*} (m.) [~ke, ~ske] **leeuwerik**, spec. **veldleeuwerik** (*Alauda arvensis*).
- lege** {*'lee:/ge*} (ww.st. 19) [N. liegen; D. lügen] **liegen**. - hae haet taenge ós gelaoge; doe luugs, menke!; det is gelaoge!; hae luug waat d'r zich baedj (*hij is een grote leugenaar*). // *ook de naam van een kaartspel*.
- legebaer** {*'lee:/ge/bèér*} (m.) [¹bær] **liegbeest, grote leugenaar**.
- legebees** {*'lee:/ge/bees*} of **legebees** {*'lee:g/-bees*} (o.) [bees] **liegbeest, grote leugenaar**.
- leger** {*'lee:/ger*} (o.) [~s / ~ke] [N. leger] **leger**. - 't ~ waerde ingesjakeld biej die euversjtrui-minge.
- lègke** {*'lè(G)/Ge*}, zie **¹ligke**.
- leguuster** {*'le/'guu:s/ter*} (m.) [geen mv.] **liguster** (*Ligustrum-soorten*).
- leguusterhèk** {*'le/'guu:s/ter/'hè:k*} (v.) [¹hèk] **ligusterhaag**.
- Lei** {*'lei(j)*} (eig.m.) [~ke] **Leonardus, Leo**.
- leid** {*'lei:t*} (o.) [geen mv.] [N. leid; D. Leid] **leid**. - 't duit mich ~ det 't zo haet mótte gaon; leef en ~ deile.
- leider** {*'lei:/der*} (m.) [~s / ~ke] (N.) **leider**.
- leiding** {*'lei:/ding*}, zie **leijing**.
- leij** {*'leij*} (v.) [~e / ~ke] [N. lei] **lei**. - mit de griffel op ein ~ sjrieve; nuuj ~e op 't daak ligke.
- ¹leije** {*'lei/je*} (bn.) **leien**. - 'n ~ daak; det ging van ein ~ daekske.
- ²leije** {*'lei/je*} (ww.zw. 3a) [N. leiden; D. leiten] **leiden**. - hae lèdje-n-'m aan de handj euver de sjtoep; hae haet jaore die vereniging gelèdj; zo get lèdj toet ruzing.
- leijer** {*'lei/jer*} (v.) [~s / ~ke] [D. Leiter] (zie ook **lèdder**) **ladder; trapleer**.
- leijgraaf** (v.) [¹graaf] **waterlossing**.
- leijing** {*'lei/jing*}, ook **leiding** {*'lei:/ding*} (v.) [~e / ~ske] [N. leiding; D. Leitung] **leiding**. - waem haet hiej de ~?; ónger ~ van de meester

leim

trochte de kinjer nao de mert; de water~.

leim {lei:m} (m.) [geen mv.] **leem, klei.**

leimgrondj {'lei:m/gró:ndtj} (m.) [gróndj] **leemgrond, klei.**

leimkoel {'lei:m/kóél} (v.) [koel] **kleigroeve.**

leip {lei:p} (bn.) [~e, ~e, ~] **leep, geslepen.** - doe höbs heel get ~e luuj.

¹**leis** {leis} (v.) [leize {lei:/ze}] [verg. D. Gleis?] **(karren)spoor.** - es de krótte van 't veldj zin, kóns se klam nag loupe van de leize.

²**leis** {lei:s} (m.) [~te / ~ke] [N. leest; D. Leisten] **leest** (van de schoenmaker) (verg. **sjoesterspoot**). - hae haaj 'ne sjoon oppe ~ sjtaon. // **leest, middel, taille.**

leiste {lei:s/te} (ww.zw. 7c) (D.) **zich ~, zich veroorloven.** - zóget kén ich mich neet ~.

¹**leje** {lee:/je}, zie **lieje.**

²**leje** {lee:/je}, zie **lid.**

³**leje** {lee:/je} (o.mv.) **leden, ledematen.** - get ónger de ~ höbbe.

lèk {lè:k}, zie ²**lik** (zie ook **lègke**).

¹**leke** {lee:/ke} (ww.zw. 5a) [N. lekken; D. lecken] **lekken, lek zijn.** - dae ummer leek; de kraan leek.

²**leke** {lee:/ke}, zie **lieke.**

³**leke** {lee:/ke}, zie ^{1,2}**leek.**

lekflute {lei:k/flû:/:te} (v.mv.) **delicatessen, liflafjes.** - daa kwome aardig get ~ op taofel; v'r aete ~ (*ontwijkend antwoord op de vraag "Wat krijgen we te eten?"*).

lekkaasj {le:(k)/'kaasj} of **lekkaazje** {le:(k)/'kaa/zje} (v.) [lekkaazjes] **lekkage.**

lekke {le:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. likken; D. lecken] **likken.** - aan 'ne lollie ~; mit zien tóng örges aan ~; lek vinger, lek doem! (*dat is het lekkerste van het lekkerste*); nao krepkes lek ich mich vinger en doem (*voor kaantjes lik ik mijn vingers af*); daa kumps se dich nag èns vinger en doem nao aan 't ~ (*als de tijden slechter worden, heb je spijt van deze beslissing*); lek mich de tes of lek mich e-Maas (*je kunt me gestolen worden*).

lekker {le:(k)/ker} [N. lekker; D. lecker] **1.** (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] **lekker.** - 't aete is ~; 'n ~ sjtök vleis; 't is ~ waer; 'n ~ sjtök; get ~ vinje; ~ zitte te aete; det ruuk ~; v'r höbbe dich ~ te pakke gad; det moogs se ~ neet; doe bös 'ne ~e! (*een mooie!*). **2.** (o.) [zie **lekkerke**] **snoep, lekkers.** - 'n täätje ~; kinjer, g'r kriegt noe gèn ~.

lekkerke {le:(k)/ker/ke} (tegenw. ook **lekker-tje** {le:(k)/ker/tje}) (o.) [~s] **snoepje.** -

moog ich ein ~ höbbe?

lekterniej {le:(k)/ker/'niêj} (v.) [~e / ~ke] **lekkernij.**

leknaas {le:k/naas} (v.) [naas] **lekkerbek, kies-keurige eter, fijnproever.** - des 'n echte ~.

Leks {le:ks} (eig.m.) [~ske] **Alexander, Alex.**

¹**lektries** {le:k/tries} (o.) [geen mv.] **elektricitet.** - ze höbbe ós 't ~ aafgesjlaote; de rae-kening van 't ~.

²**lektries** {le:k/tries} (bn., bw.) [lektrise, lektri-se, ~] **elektrisch.** - lektrise sjtroum; 'n lektrise lamp; 'ne lektrise paol (*elektriciteitspaal*); det mesjien waert ~ aangedreve; 't ~ knuup-ke (*gevoelige plek op de elleboog*).

lektriesbuus {le:k/triez/bûüs} (v.) [buus] **elektriciteitsbuis.**

lektriespaol {le:k/tries/paol} (m.) [paol] **elektriciteitspaol.**

lektrizjaen {le:k/trie/'zjèèn} (m.) [~s] **elek-tricien.** - veur zagte es kinjer vreuger taenge 'ne ~ 'ne lektrise Sjeng.

lelpoepl {le:l/poe:p} (m.) [¹poep] **denkbeeldige ziekte.** - höbs se de ~?

lemend {lee:/ment} (o.) [~e] **lampenpit** (van een petroleumlamp). - ein lank ~ (*een lang meisje*).

lemke {lem/ke} (o.) [~s] [zie ²laam] **lam, lam-metje.**

lemkespap {lem/kes/'pa:p} (v.) [pap] **lamme-tjespap, broodpap, meelpap.**

lemmetere {le(m)/me/'tee/re} of **lamentere** {laa/me:n/'tee/re} (ww.zw. 1) **lamenteren, jammeren, kermen, klagen.**

lempes {le:m/pes} (m.) [~e] **slungel.** - 'ne lange ~.

lempke {le:mp/ke}, zie **lamp.**

Lena {lee:/naa} (eig.v.) **Helena.**

lendje {lenj/tje}, zie **land.**

lendjesjtaeke {lenj/tje/sjtèè:/ke}, ook **mets-kesjtaeke** {'me:ts/ke/sjtèè:/ke} genoemd (o.), een kinderspel, waarbij door met een zakmes te gooien binnen een op de grond afgetekende ruimte 'land' wordt afgeno-men van de tegenstander.

lene {lee:/ne} (ww.zw. 1) [N. lenen; D. leihen] **lenen.** - emes geldj ~; geldj van emes ~; die hèksjeer höb ich mich geleend.

Lenie {*lee:/niē*} (*eig.v.*) **Helena**.

lening {*lee:/ning*} (*v.*) [*~e / ~ske*] **lening**.

lenj, lenjer {*le/nj(er)*}, zie **landj**.

lens {*le:ns*} (*v.*) [*lenze* {*le:n/ze*} / *~ke*] [N.lens; D.Linse] **lens**. - de ~ van 't oug; lenze drage; de ~ van ein fototoesjtèl.

lenske {*le:ns/ke*}, zie **lans, lens**.

lente {*le:n/te*} (*m. of v.*) [*~s*] (N.) (zie **vreug-jaor**) **lente**.

lep, lepke {*le:p(/ke)*}, zie **lap**.

lepe {*lee/pe*}, zie **loupe**.

lepien {*le/piēn*} (*v.*) [*~e*]

lupine (*Lupinus-soorten*).

lepieneboon {*le/'piē/ne/-boon*} (*v.*) [*boon*] **lupine**.

leps {*le:ps*} (*bn.*) [*~e, ~e, ~*]

(van koffie, thee, soep, enz.) **slap**. - ~e kóffie; ~e limmenaad.

lere {*lee:/re*} (*ww.zw. 1*) **1.**

[N. leren; D. lehren] **leren**.

- emes get ~; de meester

leert dich det waal; emes mores ~. **2.** [N. leren; D. lernen] **leren**. - zien les ~; get van boete ~; g'r mórt good ~ op sjool; hae is aan

't ~ veur tummerman; hae leert 't nootj; hae móos weer ~ loupe.

lereer {*le/'reer*} (*m.*) [*lerere / ~ke*] **laurier**

(*Laurus-soorten*).

lereerblaad {*le/'reer/blaa:t*} (*o.*) [*blaad*] **lau-riérblad**. - heringe inmake mit lereerblajer.

lereresjtroek {*le/'ree/re/'sjtrōē:k*} (*m.*) [*sjtroek*] **laurierstruik** (*Prunus-soorten*).

Lerins {*le/'ri:ns*} (*eig.m.*) **Laurentius, Laurens**.

les {*le:s*} (*v.*) [*~se / ~ke*] **les**. - te laat in de ~ kómme; ~ höbbe in tieppe; ~gaeve aan ein sjool; emes de ~ laeze; emes ei ~ke gaeve; die ~ höb ich nag neet gans geleerd.

lès {*lè:s*} (*v.*) [*~se / ~ke*] **gele lis** (*Iris pseudacorus*); ook benaming van gekweekte *Iris*-soorten.

lèts {*lè:s*} of **lèts** {*lè:ts*} [*N. laatst; D. letzt*] **1.**

(*bn., bw.*) [*zie lèste, lètste*] **laatst**. - hae

woor altied 't ~; hae kwaam altied 't ~ binne;

op 't ~ begós d'r 't eindelik te lere; op 't ~

loupe (*bijna aan bevalling toe zijn*); ~ bës

(*lest best*). **2.** (*bw.*) **laatst, onlangs**. - ich

höb 'm ~ nag geseen.

lès-aan {*lè:/zaan*} of **lèts-aan** {*lè:d/zaan*} (*bw.*) **laatst, onlangs**.

lèste {*lè:s/te*}, ook **lètste** {*lè:ts/te*} (*bn., bw.*,

overtr. trap van laat) **laatste**. - oppe ~ plaats eindige; de ~ daag van 't jaor; de ~ trein pakke; det is de ~ keer; emes de ~ eer bewieze; de ~ aom oetblaoze; det is mien ~ aanbod; de ~ mode; 't ~ sjtök vónj ich 't sjónste; de ~ zólle de bëste zin; hae kwaam 't ~ binne; oppe ~ bein loupe (*aan het eind van zijn krachten zijn, uitgeput zijn*).

lestig {*le:s/tich*} (*bn., bw.*) [*~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)*] [N. lastig; D. lästig] **lastig, moeilijk**.

- 'n ~e som; det is ~ te vinje; **lastig, verve-lend**. - de kinjer zin vandaag ~; 'ne ~e klantj.

lete {*lee/te*}, zie **laote**.

leteij {*le/teij*} of **letej** {*le/tej*}, ook **latteij**

{*la(t)/teij*} (*v.*) [*leteije, letejje of latteije / ~ke*] **latei, bovendorpel**; ook: **vensterbank**. -

zit de blome mer oppe ~.

Letien {*le/tiē:n*} (*o.*) [geen mv.] **Latijn**. - ~ lere; det is ~ veur mich; 't ~ in de kirk; hae is aan 't inj van zie ~.

Letiens {*le/tiēns*} (*bn.*) [*~e, ~e, ~*] **Latijns**. - de ~e les; de ~e gezange in de kirk; op zie ~.

letje {*le:/tje*}, zie **lat**.

letjesdèksel {*le:/tjez/dè:k/sel*} (*m.*) [*dèksel*] **reepjesgarnering** (op een vlaai). - appele-flaaj mit ~.

lèts {*lè:ts*}, zie **lès**.

lèts-aan {*lè:d/zaan*}, zie **lès-aan**.

lètste {*lè:ts/te*}, zie **lèste**.

lètte {*lè:(t)/te*} (*ww.zw. 7a*) **letten**. - lèt mer neet op dem; lèt op mien wäörd!; waat lèt dich?

lètter {*lè:(t)/ter*} (*v.*) [*~s / ~ke*] **letter**. - 't sjtóng mit grote ~s in de gezet; laes eers èns de klein ~kes; dae haet ~s gevraete (*heeft gestudeerd, heeft meer dan alleen lager onderwijs gehad*); 'n sjókkelate ~.

lètterlik {*lè:(t)/ter/lik*} (*bn., bw.*) [*~ke, ~ke, ~*] **letterlijk**.

lèttervraeter {*lè:(t)/ter/vrèè:/ter*} (*m.*) [*~s*] **iemand die veel leest; (quasi)geleerde**.

leudj, leudjs {*leutj(s)*}, zie **laje**.

leuge {*leu:/ge*} (*v.*) [*~s / ~ske*] **leugen**. - ~s verkoupe; det zin nieks es ~s.

leugebees {*leu:/ge/bees*} (*o.*) [*bees*] **liegbeest, grote leugenaar** (zie **legebees**).

leugeneer {*leu:/ge/neer*} (*m.*) [*~s / ~ke*] **leu-genaar**.

leuk {*leu:k*} (*bn., bw.*) [*~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)*] (*N.*) **leuk**. - 'n ~ gezichske; ei ~ maedje; 'n ~ heudje; det zuut ~ oet; hae is de ~ste toes;

dachs se det ich det ~ vónj?

Leukerbaekskebode

Leukerbaekskebode {leu/ker/bèè:ks/ke/'boo:/de} (m.), een plaatselijk carnavalsblad in de tijd van de Trékveugel.

leukighed {leu:/'kich/(h)ei:t} (v.) [leukighede {leu:/'kich/he:/de}] **leukheid, grappigheid, geestigheid.** - van die leukighede bön ich neet gedeend.

leun {leun} of **läön** {läön} (v.) [~e / ~ke] **leuning.** - de ~ van de trap; 'ne sjtool mit sjtevige ~e.

leune {leu/ne} (ww.zw. 1) **leunen.** - mit ziennen èllebaog oppe taofel ~.

leuning {leu/ning} of **läöning** {läö/ning} (v.) [~e / ~ske] (N.) (zie **leun**, **läön**) **leuning.**

leuns {leuns} (v.) [leunze {leun/ze} / ~ke] **luns, spie** (door het uiteinde van een as gedreven om aflopen van het wiel te verhinderen).

leunsjtool {leun/sjtool} of **läönsjtool** {läön/-sjtool} (m.) [sjtool] **leunstoel, fauteuil.**

leures {leu:/res}, zie **läores.**

leus {leus}, zie **laeze.**

leut, leuts {leut(s)}, zie **laote.**

leuter {leu/ter} (v.) [geen mv.] **zeepwater, sop.** - de was in de ~ doon; de ~ oetsjödde in de ziep.

leutere {leu/te/re} (ww.zw. 1) **leuteren, kletsen.** - laot dem mer ~; höbbe ze nieks baeters te doon es get zitte te ~?

Leve {lee/ve} het dorp **Leeuwen** (gemeente Roermond).

Leveheer {lee/ve/'heer} of **Levenheer** {lee/ve/'neer} (m.) **Lieve Heer** (aanduiding van God).

leveheersbeesje {lee/ve/'heerz/bee/sje} of **levenheersbeesje** {lee/ve/'neerz/bee/sje} (o.) [~s] **lieveheersbeestje** (Coccinella).

leveheerslempke {lee/ve/'heers/le:mp/ke} of **levenheerslempke** {lee/ve/'neers/le:mp/ke} (o.) [~s] **devotielampje.** // ook: **lieveheersbeestje** (Coccinella).

levemodere {lee/ve/'moo:/de/re} (ww.zw. 1) **lievemoederen.** - dao hulp gèn ~ aan.

Levenheer {lee/ve/'neer}, zie **Leveheer.**

lever {lee/ver} (bw.) **liever.** - ich höb ~ haachelsjlaag; ich höb ~ des se 't mich zaes; det doon ich ~ neet.

leveranseer {lee/ve/ra:n/'seer} (m.) [~s] **leverancier.**

levere {lee/ve/re} (ww.zw. 1) **leveren.** - det kan in die kleur neet geleverb waere; waat höbs se mich noe geleverb?

leverkeukskes {lee:/ver/keuk/skes} (o.mv.), in: ~ waere hiej neet gebakke of ~ waere-n-in ós pan neet gaar (gezegd als iemand zegt: "ich höb lever ...").

leviette {le/vie:(t)/te} (m. mv.), in: emes de ~ laeze: **iemand de levieten lezen, iemand de les lezen.**

Levrrouw {le/'vrouw} (v.) **Onze Lieve Vrouw** (de H. Maagd Maria). - ~ Leechmès.

lewabese {le/'waa/be/se} of **lawabese** {laa-/'waa/be/se} (ww.zw. 6) **hinderlijk lawaai maken.**

leweit {le/we:i:t} (o.) [geen mv.] **lawaai, laweit, ophef.** - hae kwoom mit väöl ~ binne; väöl ~ make óm nieks.

lewej {le/we:j} (o.) [geen mv.] **lawaai.**

Lewie {le/'wië} (eig.m.) [~ke] **Louis.** - (zie ook onder **zoeplap**).

lezend {lee:/zent} (o.) [geen mv.] **lijnzaad, vlas** (*Linum usitatissimum*).

lezesolie {lee:/ze/'zao/lië} (m.) [aolie] **lijnzaadolie, lijnolie.**

lezeskook {lee:/zes/'kook} (m.) [kook] **lijnzaadkoek, lijnkoek.**

lezesmael {lee:/zes/'mèèl} (o.) [mael] **lijnzaadmeel, lijnmeel.**

lezesmaelpinke {lee:/zes/'mèèl/pe:p/ke} (o.) **lijnzaadpap** (waarmee ontstekingen werden behandeld).

lich {li:ch} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] 1. [neenvorm van **2leech**] **licht** (van kleur).

- det is heel ~ gael; v'r könne 't nag get ~ter vèrve. 2. [N. licht; D.leicht] **licht** (van gewicht). - 'n ~ pekske; 'n ~ gewich; 'n ~te lajing; 'n ~te bepakking; zó ~ wie ein vaerke; ich bön twee kilo ~ter gewaore; ich veul mich ~ inne kop; ~te mezik; ~te kos; ~ sjlaope. // zie **lichte**. 3. (bw.) **wellicht.** - ~ det d'r kump.

lichblauw {li:g/'blaw} (bn.) [blauw] **lichtblauw.**

lichgreun {li:(ch)/*chreun} (bn.) [greun] **lichtgroen.**

Lichmès {li:ch/mès}, zie **Leechmès.**

lichreem {li:ch/reem}, ook **lichtereem** {li:ch/te/reem} (m.) [reem] **kruizeel, helpzeel** (zeel aan de bomen van een kruiwagen, dat over de schouders geslagen wordt).

lichrood {li:ch/'root} (bn.) [rood] **lichtrood.**

lichte {li:ch/te} (m.) [geen mv.] **lichte grond, zandgrond.** - oppe ~ (op zandgrond).

lichtelik {li:ch/te/lik} (bw.) **lichtelijk, enigs-**

zins. - ich bön ~ verkaadj. // **al gauw, licht.**
- det is ~ genög.

lichtereem {*li:ch/te/reem*}, zie **lichreem**.

lichtig {*li:ch/tich*} (bw.) **allicht.** - hae zal ~ kómme.

lid {*li:t*} (o.) [lede {*lee:/de*} of leje {*lee:/je*}] [N. lid] **lid** (van een vereniging). - ~ waere van de sjötterie; alle lede (*of leje*) wore dao.

Lie {*li:ē*} (eig.v.) [~ke] **Angelina**.

Lied {*lie:t*} (eig.v.) [~je] **Aleida**.

liedje {*lie:/tje*} (zelden **leedje** {*lee:/tje*}) (o.) [~s] [N. liedje; D. Liedchen] **liedje, lied.** - ein ~ zinge; ze kós al die ~s nag oet häöre kop.

liedjesavindj {*lie:/tje/zao:/vijnjtj*} (m.) [ao vindj] **liedjesavond.** - veur vastelaovindj waert 'ne ~ georganizeerd.

lief {*li:ē:f*} (o.) [liever {*li:ē:/ver*} / zie **liefke**] [N. lijf; D. Leib] **lijf, lichaam.** - ich höb pien in mie ganse ~; ein groot ~ mit weinig herses.

liefde {*liev/de*}, zie **leefde**.

liefke {*lie:f/ke*} (o.) [~s] **borstrok.** - ein gesjtrik ~.
lieje {*lie(j)/je*} (ww.st. 32) [N. lijden; D. leiden] **lijden.** - ze haet erg geleje; hae liedj aan kanker; ich kan dem neet lieje; det kan waal get ~; hae is good geleje biej de luuj (*men mag hem graag*).

liek {*li:ē:k*} (o.) [~e / ~ske] **lijk.** - hae zuut oet wie ein loupend ~; ter ~ gaon (*naar een begrafenis gaan*); ter ~ baeje (*op een begrafenis noden, spec. met een verzoek om een bijdrage*); dao sjtaon allemaol ~e oppe taofel (*lege bierglazen*).

liekbleik {*li:ē:G/blei:k*} (bn.) [?bleik] **lijkbleek.**
lieke {*li:ē:/ke*} (ww.st. 32) [N. lijken; D. gleichen] **lijken.** - det liek grótter den 't is; ze

leke d'r aard aan te höbbe; hae liek op zie vader; det liek nörges op.

liekedraeger {*li:ē:/ke/drē:e:/ger*} (m.) [~s] **dra-ger** bij een begrafenis.

liekeplank {*li:ē:/ke/pla:ngk*} of **liekplank** {*li:ē:k/pla:ngk*} (v.) [plank] **lijkbord** (dat vroeger naast de deur van een sterfhuis werd gezet) (ook **rouwplank**).

Liel {*liel*} (eig.v.) [~ke] **Liliane**.

liem {*li:ē:m*} (m.) [geen mv.] **lijm.**

lieme {*li:ē/me*} (ww.zw. 2) **lijmen.** - die tas is mesjien nag te ~; geliemeerde zaole; hae leut zich neet ~.

liemmenaad {*lie(m)/me/'naat*}, zie **limme-naad**.

liemstek {*li:ē:m/sjte:k*} (m.) [sjtek] **lijmstok** (om vogels te vangen).

1Lien {*li:ē:n* of *lien*} (eig.v.) [~ke] **Angelina**

2lien {*li:ē:n*} (v.) [~e {*li:ē:/ne*} / ~ke {*li:ēng/ke*} of *lieng/ke*] [N. lijn; D. Leine] **lijn.** - ~e trèkke; oppe ~ sjriewe; de hóndj aan de ~ haje; emes aan 't ~e haje; emes aan de ~ höbbe; de ~ is bezat; dao zit ~ in; aan de ~ doon. // **leidsel** (om het paard te mennen).

Liena {*li:ē:/naa*} (eig.v.) **Angelina**.

lienaolie {*li:ē:/nao:/li:ē(j)*} (m.) [aoolie] **lijnolie.**

1liene {*li:ē/ne*} (ww.zw. 1) **lijnen, aan de lijn doen.** - 't waert hoog tied des doe èns geis ~!.

2liene {*li:ē/ne*} (o.) [geen mv.] [N. linnen; D. Leinen] **linnen.** - 'n haemp van ~.

3liene {*li:ē/ne*} (bn.) [N. linnen; D. linnen, leinen] **linnen.** - 'ne ~ sjolk.

lienetrekker {*li:ē:/ne/trè:(k)/ker*} (m.) [~s] **lijnentrekker** (onderdeel van een handzaaimachine om lijnen te trekken op het veld).

lienlat {*li:ēn/la:t*} (v.) [lat] **lineaal.**

lientrèkker {*li:ēn/trè:(k)/ker*} (m.) [~s] **lijn-trekker** (iemand die niet van opschieten weet).

1Lies {*li:ē:s*} (eig.v.) [~ke] **Elizabeth.** - ~ke zaat in de kamer, zaat en sjleep (*uit een kinderliedje*).

2lies {*li:ē:s*} (bw.), **licht, gemakkelijk.** - det geit heel ~; spec.: **neet ~: niet licht, niet gauw, niet gemakkelijk.** - det zal d'r neet ~ nag èns doon.

3lies {*li:ē:s*} (v.), **in:** 'n lang ~ (*een lang, tenger vrouwspersoon*).

4lies {*li:ē:s*} (v.) [~te / ~ke] [N.lijst; D. Leiste, Liste] **lijst.** - de ~ van ein sjeldriej; get op ein ~ zitte; emes van de ~ aafveure; de kinjer höbbe häör ~kes veur sinterklaos al vaerdig.

liester

- liester** {*liēs/ter*} (m. of v.) [~s / ~ke] **lijster**, zowel **zanglijster** (*Turdus philomelos*) als **grote lijster** (*Turdus viscivorus*).
liesterskeers {*liēs/ters/kee:rs*} (v.) [keers] **lijsterbes** (*Sorbus aucuparia*).
liestrèkker {*liē:s/trē:(k)/ker*} (m.) [~s] **lijsttrekker**.
lieter {*liē:/ter*} (m.) [~s / ~ke] **liter**.
lievend {*liē:/vent*} of **lieves** {*liē:/ves*} (o.) [geen mv.] **lijfgoed, onderkleren**. - vrouluuj en ~ mótt me mitte leechte koupe (*het is niet alles goud wat er blinkt*).
lieveskas {*liē:/ves/ka:s*} (m.) [‘kas] **kleerkast**.
liezejmo {*lie/zje/’moo*} (m.) [~s] **litsjumeaux**.
lif {*li:f*} (v.) [~te / ~ke] **lift**. - mit de ~ nao de derde verdeding gaon; emes ein ~ gaeve.
liflefkes {*li:f/le:f/kes*} (o.mv.) **lifflafjes**.
lifte {*li:f/te*} (ww.zw. 7c) **liften**.
¹**ligke** {*li:(G)/Ge*}, ook **lègke** {*lè:(G)/Ge*} (ww.onr. 28) [N. leggen; D. legen] **leggen**. - lik det mer in de kas; ‘n wich in bèd ~; zich op bèd ~ (*gaan liggen*); ejer ~; det zin ligkende (lègkende) hoonder; ‘n floer ~; de eerste sjtein ~; emes get in de waeg ~; de naodrök op get ~; ‘ne knoup in ein touw ~; de windj haet zich gelag (*is gaan liggen*).
²**ligke** {*li:(G)/Ge*} (ww.st. 30) [N. liggen; D. liegen] **liggen**. - op de gróndj ~; in bèd ~; ich mótt van de dokter ein paar daag ~; hae wis neet, wie lang det d'r dao gelaege haaj; ich höb mienne hood laote ~; emes links laote ~; de zök ligke inne kas; d'r loog ein lake euver; det lik mich ónger de veut; Zjwame lik aan de Zjwaam; dae kelder lik half ónger de gróndj; d'r lik ‘ne boot in de Maas; dae wien mótt nag ~; in deens loog ich in Amersfoort; de hóndj loog te sjlaope; lik neet te zanikke!; ze ligke mich al te peste; de windj is gaon ~; ‘t werk is blieve ~; det loog veur de handj; det lik hiej gans anges; det lik neet aan mich; det lik mich neet; dao lik mich neet väöl aan gelaege.
¹**lik, liks, likt** {*li:k(s, t)*}, zie ^{1,2}**ligke**.
²**lik** {*li:k*} of **lèk** {*lè:k*} (m.) [geen mv.] **leg** (het leggen van eieren). - de hoonder zin aan de ~.
likeur {*lie(k)/keur*} (m.) [~e / ~ke] **likeur**.
likpuuzzel {*li:k/puu(z)/zel*} (m.) [puuzzel] **legpuzzel**.
liksjtool {*li:k/sjtool*} (m.) [sjtool] **liststoel**.
illik {*li(l)/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **lelijk**. - ‘n ~ke vrouw; doe mös neet

zón ~ gezich trèkke; ~ kieke; des ‘ne ~ke zjwaer dae se dao höbs; ~ mispunktj des se bös!; doot neet zó ~! (*ga niet zo te keer!*); det woort ‘ne ~ke taengevaller; dao haaj d'r zich ~ op verkeke.

lillikkerd {*li(l)/li(k)/kert*} (m.) [lillikkers {*li(l)/li(k)/kers*}] **gemenerik, valserik**.

Limburg {*li:m/bu:rch*} (o.) [~e] **Limburg**. - de twee ~e (*Nederlands en Belgisch Limburg*).

Limburger {*li:m/bu:r/ger*} (m.) **Limburger**. - d'n aje ~ (*het Oud-Limburgs schuttersfeest*).

Limburgs {*li:m/burchs*} (bn.) [~e, ~e, ~] **Limburgs**. - ‘t ~ dialek; ~e kees; ‘t ~ volkslied. // (als zn.) (o.) **Limburgs** (dialect). - wie zaes se det in ‘t ~?

limmenaad {*li(m)/me/’naat*} of **liemmenaad** {*lie(m)/me/’naat*} (m.) [geen mv.] **limona-de**. - ein glaas ~.

¹**Lin** {*lin*} (eig.m.) **Leendert, Lenaart**.

²**Lin** {*lin*} (o.) het dorp **Linne**.

lingde {*ling/de*} of **lingte** {*ling/te*} (v.) [~s] **lengte**.

linge {*li/nge*} (ww.zw. 5b) **lengen**. - de daag beginne weer te ~; mit Driekeuninge zin de daag mit eine hanesjreij gelink.

liniaal {*lie(n)/nie(j)/jaal*} (m.) [~s / liniaelke {*lie(n)/nie(j)/’jèèl/ke*}] (N.) (zie **lienlat, maetlat**) **lineaal**.

¹**linje** {*li/nje*} (m.) [~] **linde** (*Tilia*). - oppé sjpeelplaats sjpeelde v'r ónger de ~.

²**linje** {*li/nje*} (v.mv.) **lendenen**. - ich höb pieninne ~.

linjeboum {*li/nje/bou:m*} (m.) [boum] **lindeboom**.

linjelaam {*li/nje/-laa:m*} (bn., bw.) [laam] **onstabiel, wankel**. - dae sjtool is ~; dae miens llop ~.

linkerbein {*li:ng/-ker/-’bei:n*} (o.) [bein] **linkerbeen**.

linkererm {*li:ng/-ke/-’re:rm*} (m.) [erm] **linkerarm**.

linkerhandj {*li:ng/ker/ha:njtj*} (v.) [handj] **linkerhand**. - ich höb twee linkerhenj; de ~ hoof neet te wete, waat mien rechter duit.

linkerkantj {*li:ng/ker/’ka:njtj*} (m.) [kantj] **linkerkant, linkerzijde**. - ‘t hert zit aan de ~; aan de ~ van de waeg; kiekt allemaol èns nao

- de ~.
- linkerziej** {*li:ng/ker/’zîj*} (v.) [¹ziej] **linkerzij-**
de. - op zien ~ sjlaope; ich höb pien in mien ~.
- linkmiechel** {*li:ngk/mie:/chel*} (m.) [~s] **slu-**
werik, gehaaid iemand.
- links** {*li:ng(k)s*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er] [N.]
links; D. links] **links.** - mien ~e handj; de ~e
kantj op gaon; nao ~ gaon; van ~ aaf kómme;
~ rieje; ~ aafsjaon; 'n ~e partie; ~ sjtumme,
op ~ sjtumme; twee ~e henj höbbe; hae is ~;
emes ~ laote ligke; ~ rechs!
- linksepoot** {*li:ng(k)/se/poot*} (m.) [poot]
linkshandige, spec. iemand die met de lin-
kerhand schrijft.
- linkshenjig** {*li:ng(k)s/he/njich*} (bn.) [~e, ~e,
~] **linkshandig.**
- linksóm** {*li:ng(k)/*zóm*} (bw.) **linksom.** - zich ~
drejje.
- linne** {*li(n)/ne*} (o.) [geen mv.] (zie ¹liene)
linnen.
- linne** {*li(n)/ne*} (bn.) (zie ²liene) **linnen.**
- lintj** {*li:njtj*} (o.) [linjer {*li/njer*}, ~er of ~e / ~e
{*li:nj/tje* of *linj/tje*}] **lint.** - ze haje allemaol
ein wit ~ óm; ein ~ óm de hood; 't terein woor
mit linjer aafgezat; ein lintje kriege.
- lintjesraengel** {*li:nj/tjes/rèè:/ngel*} (m.)
[raengel] **lintjesregen.**
- lintjmaeter** {*li:njtj/mèè:/ter*} (m.) [²maeter]
lintmeter. - nejsters gebrooke altied 'ne ~.
- linze** {*li:n/ze*} (v.mv.) **linzen** (*erwtvormige
zaden van Lens esculenta*).
- linzebaom** {*li:n/ze/baom*} (m.) [baom] **vlaai-**
bodem van linzendeeg.
- linzededeig** {*li:n/ze/dei:ch*} (m.) [deig] **linzen-**
deeg (deeg bereid met het zaad van linzen).
- linzedèksel** {*li:n/ze/dè:k/sel*} (m.) [dèksel]
vlaaideksel van linzendeeg.
- linzeflaaj** {*li:n/ze/flaaj*} (v.) [flaaj] **linzen-**
vlaai (vlaaibodem en/of vlaaideksel van lin-
zendeeg).
- linzesoep** {*li:n/ze/’soe:p*} (v.) [soep] **linzen-**
soep.
- litse** {*li:t/se*} (ww.zw. 6) **glijden.** - die floer
woor zo good geboend det ich aan 't ~ ging;
dae tejjer litsde mich oet de vingers; kiek oet
mit die proeme, die litse good (*daar krijg je
diarree van*).
- litsechtig** {*lid/ze:ch/tich*} of **litserig** {*li:t/se/-
rich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **glad, glibberig.**
- littenie** {*li(t)/te/’nié(j)*} (v.) [-je] **litanie.** - op
det lieske sjtóng ein ganse ~ name.
- löbbes** {*lös(b)/bes*} (m.) [~e / ~ke] **lobbes,**
- goedzak.** - 'ne goje ~; 't zin echte ~e, die
huunj.
- lóch** {*ló:ch*} (bn., bw.) (zie ook **lóchte**) [~te,
~te, ~] **luchting, licht.** - 'n ~te laog sjlaag-
roum; 'n ~ taertje; 'n ~te taart; dao móos se
neet te ~ euverhaer kalle.
- lóch** {*ló:ch*} (v.) [~te / luchske {*lu:chs/ke*}]
lucht. - 'n klaor ~, aope, blauw, gries,
bewolkde ~; d'r zit raengel in de ~; de blun-
kes ginge de ~ in; 'n gaat in de ~ sjpringe; get
in de ~ laote vlege; 't kwoom oet de ~ valle;
in de ~ vlege; 't hink in de ~; gèn ~ kriege;
~ in de bandj pómpe; de ~ is hiej nag good;
't waert tied des se weer èns oppe ~ kumps
(*in de buitenlucht*); d'r hink hiej 'n fies ~; d'r
zit 'n luchske aan; ~ van get kriege; dae
miens is ~ veur mich.
- lóchbandj** {*ló:g/ba:njtj*} (m.) [bandj] **lucht-
band.** - 'ne wage op lóchbenj.
- lóchpièp** {*ló:ch/piè:p*} (v.) [²pièp] **luchtpièp.**
- lóchpóm** {*ló:ch/pó:mp*} (v.) [pómpe] **lucht-
pomp.**
- lóchte** {*ló:ch/te*} (bn., bw.) (zie ook ¹**lóch**) [on-
verbogen] **luchting, luchthartig, licht.** - 'n ~
taertje; hae sjpróng ~ op (*sprong op alsof hem
een wasp had gestoken*); dao móos se neet te ~
euverhaer kalle. // **oppervlakkig.** - 't zaod ~
óngerwirke.
- lode** {*loo/de*} (ww.zw. 7a) **loden, verzegelein**
(met een loodje). - 'ne gelode gaasmaeter.
- lode** {*loo/de*} (bn.) **loden** (vervaardigd van
een bepaalde dichte wollen stof). - 'ne ~ jas.
- loe** {*lôé*} (m.) [~we] een vis, **zeelt** (*Tinca
tinca*).
- Loe** {*lôé*} of **Loet** {*loe:t*} (eig.m.) [Loetje
{*loe:/tje*}] **Ludovicus, Lodewijk.**
- loeder** {*lôé:/der*} (v. of o.) [~s] **loeder.** - des 'n
richtige (of richtig) ~!
- loeje** {*lôé:/je*} (ww.zw. 3b) [N. luiden; D. läu-
ten] **luiden.** - de köster loedj de klok; mit
Paose loeje de klokke; loejende klokke; pas
op, jóng, 't haet geloedj! (*ik waarschuw niet
meer*).
- loejheit** {*loej/heit*} (bn.) [heit] **bloedheet.**
- loejhel** {*loej/he:l*} (bn., bw.) [hel] **keihard.** -
'ne ~le bal.
- loejje** {*loe(j)/je*} (ww.zw. 3b) **loeien** (van koeien).
- loejjer** {*loe(j)/jer*} (m.) [~s] (N.) **loeier, harde
trap.** - 'ne ~ ónger eine bal gaeve.
- loejjere** {*loe(j)/je/re*} (ww.zw. 1) **eem harde
trap geven onder, knallen.** - de sjpits loej-
jerde de bal knoerhel in 't gare.

Loek

- 1Loek** {*loe:k*} (*eig.m.*) **Loek, Lodewijk**; ook: **Lucas**.
- 2loek** {*lôê:k*} (v., tegenw. ook o.) [~e / luukske {*lûû:ks/ke*}] [N. luki; D. Luke] **luik**. - doot de ('t) ~ toe; de ~ veur de vinsters; 'n ~ in de plefóng; d'r zit ei luukske in de deur; 'n bóks mit ein ~ (*klep*).
- loense** {*loe:n/se*} of **loensje** {*loe:n/sje*} (ww. zw. 6, 3d) **loensen, scheelzien**.
- loepetig** {*lôê:/pe/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **gluiperig, achterbaks, stiekem, onbetrouwbaar**. - des 'ne ~e.
- 1loer** {*lôê:r*} (v. of m.) [geen mv. / zie **luurke**] [N. loer; D. Lauer] **loer**. - oppé ~ ligke.
- 2loer** {*lôê:r*} (v.) *in*: emes 'n ~ drejje (*iemand een loer draaien, een poets bakan*).
- loere** {*lôê:/re*} (ww.zw. 1) [N. loeren; D. lauern] **loeren**. - örges nao binne ~; nao de maedjes ~; dae fieze kael sjtóng dao weer te ~.
- loerechtig** {*lôê/re:ch/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~] (van het weer) **een vorstperiode aankondigen**. - 't is ~ waer.
- loeriezer** {*lôê:/rië:/zer*} (o.) [~s / ~ke] (spotend) **bril**.
- loeroor** {*lôê:/roor*} (o.) [oor] **gluiperd, stiekerd**.
- loes** {*lôê:s*} (v.) [*loeeze* {*lôê:/ze*} of *luus* {*lûûs*} / *luuske* {*lûûs/ke* of *luu:s/ke*}] [N. luis; D. Laus] **luis**. - de hóndj zit ónger de loeze (of luus); emes luus in de pils paote (*iemand verdacht maken*).
- loestere** {*lôê:s/te/re*} (ww.zw. 1) **luisteren**. - nao 't boeze van de windj ~; noe móos se èns good ~!; de kinjer loesterde neet; det loestert zich nej (*er is grote nauwkeurigheid vereist*).
- loesterlap** {*lôê:s/ter/la:p*} (m.) [*lap*] **oogklep** van een paard.
- loestig** {*loe:s/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [D. lustig] **vrolijk**. - det is 'ne ~e; 't ging d'r ~ aan toe; hae hodje d'r ~ op los.
- loeszak** {*lôê:(s)/sa:k*} (m.) [*zak*] **een gehaaid iemand**.
- Loet** {*loe:t*}, zie **2Loe**.
- loetsj** {*loe:tjsj*} (v.) [~e / luutsjke {*luu:tjsj/ke*}] (*fop)speen*. // **ventiel** aan de binnenbal van een voetbal. - hae haaj de ~ vanne foetbal oppe kop gekrege.
- loetsje** {*loe:t/sje*} (ww.zw. 3d) **zuigen, sabbeln**. - op de doem ~ (*duimzuigen*).
- loeze** {*lôê/ze*} (ww.zw. 6) **luizen**. - de hóndj ~; emes d'r in ~.
- loezekamp** {*lôê:/ze/ka:mp*} (m.) [¹kamp] **lui-**
- zenkam, stofkam**.
- loezeapaad** {*lôê:/ze/paa:t*} (m.) [paad] **scheidung in het haar**.
- loezepongel** {*lôê:/ze/pó/ngel*} (m.) **iemand die onder de luizen zit**.
- loezeppummel** {*lôê:/ze/pu(m)/mel*} (m.) [geen mv.] **kruimeltje, haartje** (iets van te verwaarlozen omvang). - 't kump zich neet op 'ne ~; 't sjilde mer eine ~.
- lof** {*lo:f*} (o.) **lof**. - óm drie oer sónjessjnaamedaags ginge v'r nao 't ~.
- lofzank** {*lô:f/sa:ngk*} (m.) [*lofzange* {*lo:f/-sa:nge*}] **lofzang**. - de ~ op emes aafsjtaeke.
- lege** {*loo:/ge*}, zie **lege, 2ligke**.
- logies** {*loo:/gies*} (bn.) [logise, logise, ~] **logisch**.
- 1loje** {*loo/je*} (bn.) **logen**. - 'n ~ buus; det woor 'ne ~ las veur 'm.
- 2loje** {*loo:/je*}, zie **laje**.
- lok** {*lo:k*} (v.) [-ke / lökske {*lö:ks/ke*}] (**haar**)-**lok**. - 'n ~ haor; piepe-ke.
- 1lokaal** {*loo/'kaal*} (o.) [lokale] **lokaal**. - waem poets de lokale van de sjool?
- 2lokaal** {*loo/'kaal*} (bn., bw.) [lokale, lokale, ~] **lokaal**. - de lokale politiek; det is allein mer ~ van belang.
- lokemetief** {*loo:/ke/me/'tief*} (m.) [*lokeme-tievve* {*loo:/ke/me/'tie(v)/ve*} / ~ke] **loco-motief**.
- loket** {*loo/'ke:t*} (o.) [~te / ~je] **loket**.
- lokke** {*lo:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **lokken**. - 'ne hóndj ~ mit ein sjtök wórs.
- lökke** {*lô:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. lukken; D. glücknen] **lukken**. - 't lökde-n-'m neet óm det glaas te laote sjtaon.
- lol** {*lol of lo:l*} (m.) [geen mv.] **lol, pret**. - v'r höbbe dao vääl ~ gad; det haet d'r veur de ~ gedaon; dao gaon ich neet veur mienne ~ haer.
- lolbóks** {*lol/bó:ks of lo:l/bó:ks*} (v.) [*bóks*] **lol-broek**.
- lollie** {*lo(l)/liê*} (m.) [~s / ~ke] **lolly**.
- looloor** {*lo(l)/loor*} (o.) [geen mv.] **bof** (ziekte). - hae haet 't ~.
- lómmel** {*lô(m)/mel*} (m.) [~e / lummelke {*lu(m)/mel/ke*}] [N. lomp; D. Lumpen] **vod, lomp, oude lap**. - de ~e in de lómmelezaan doon; "~~!" reep de lómmeleboer. // (soms synoniem met **knómmel**). - gooij dae ~ toch weg!
- lómp** {*lô:mp*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. lomp] **lomp, onbehouwen**. - waat 'ne ~e vlaegel!; zich ~ gedrage; **onhandig**. - waat bös se toch weer ~ bezig!
- lóumperik** {*lô:m/pe/rik*} (m.) [~ke / ~ske] **lom-**

- perd, lomperik;** ook: **onhandig iemand, stoethaspel.**
- lompigheid** {ló:m/pich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **lomphedie.**
- lone** {loo/ne} (ww.zw. 1) **lonen, winstgevend zijn.** - det loont zich neet.
- lóng** {lóng} (v.) [~e] **long.** - dae rouk sjleit mich op mien ~; hae rouk euver de ~.
- lóngkroed** {lóng/kró:e:t} (o.) [geen mv.] **long-kruid** (*Pulmonaria officinalis*).
- lóngóntsjaeking** {ló/ngó:nt/sjtèè:/king} (v.) [ónntsjaeking] **longontsteking.**
- lónke** {ló:ng/ke} (ww.zw. 5) (N.) **lonken.** - nao de maedjes ~.
- lóntj** {ló:njtj} (o.) [~er of ~e / luntje {lu:nj/-tje}] **lont.**
- lood** {lood} (o.) [geen mv. / leudje {leu/tje}] 1.
lood (metaal). - zó zjwaor wie ~; piepe van ~; glaas-in-~; d'r hink 'n leudje aan die fles; 't leudje in de maeterkas; 't is ~ óm aad iezer.
2. **lood** (een maat of gewicht). - 'n half ~ kóf-fie; ich sjnap d'r gè ~ van (*helemaal niets*); hae guf d'r gè ~ óm; (ook een maatkokertje om een lood af te metten) 't ~ in de kóffiebös;
lood, paslood, schietlood. - oet 't ~ sjtaon.
- loodgeter** {lood/chee/ter} (m.) [~s] **loodgieten.**
- loods** {loods} (v.) [~e] (N.) **loods, schuur.** - gank mich 'ns efkes inne ~ ein kis pakke; de Loods (*aanduiding van het gebouw van de Boerenbond*).
- loodzitter** {lood/si:(t)/ter} of **loodzètter** {lood/sè:(t)/ter} (m.) [~s] **letterzetter, typograaf** (die regels formeert in lood).
- ¹**loog** {looch}, zie ²**ligke.**
- ²**loog** {looch} (v.) (N.) **loog.**
- ³**loog** {loo:ch}, zie **lege.**
- looj** {loo:j}, zie **laje.**
- loon** {loon} (m. of o.) [lone {loo:/ne} / leunke {leun/ke}] **loon.** - 'ne goje (of 'n good) ~ verdene; de lone ligke in Pruse get hoger es biej ós; van ein klein leunke róndj mótté kómme.
- loontötje** {loon/täö:/tje} (o.) [~s] **loonzakje.**
- ¹**loos** {loos} (bn., bw.) [loze {loo/ze}, ~, ~] (N. los; D.los) **loos.** - ~ alarm; 'n ~ verbinjing; **nietswaardig.** - 'ne loze vent; **kwijt.** - ich waerde 'm neet ~; **aan de hand, loos.** - waat is dao ~?; d'r woar heel get ~; 't sjpeel geit ~

- (begint).
- ²**loos** {loos}, zie **laeze.**
- lop, löps** {lö:p(s)}, zie **loupe.**
- lorre** {lö(r)/re} (ww.zw. 1) **snappen, pakken.** - dae höbbe ze gelord mit sjtruipe.
- los** {lo:s} (bn., bw.) [~se, ~se, ~ / ~ser] [N. los; D. lose] **los.** - 'ne ~se knoup; det tuike zit ~; doe höbs de kop ~! (*je bent gek*); de paerd loupe ~ in de weij; mienne hoos begint al get ~ te kómme; ze höbbe d'r flink op ~ gezjwaars. // [D. los] (verg. **loos**) **aan de hand** (zie **losgaon**). - d'r woar heel get ~.
- losgaon** {lo:s/chao:n} (ww.st.) [gaon] **losgaan, loslaten.** - dae knoup is losgegange; die plank is losgegange (*heeft losgelaten*).
- losknuipe** {lo:s/knui:/pe} (ww.zw.) [knuipe] **losknopen.**
- loslaote** {lo:s/lao/te} (ww.st.) [laote] **loslaten.** - ze leet mien handj neet los; de hóndj ~; de vérh haet losgelaote.
- losloupe** {lo:s/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **los-open.** - det zal waal ~.
- losmake** {lo:s/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **los-maken.**
- losse** {lo:(s)/se} (ww.zw.) **lossen.** - 'n ker ~; laje en ~.
- löste** {lö:s/te} (ww.zw. 7c) **lusten.** - ich lös gèn sjprutjes; dao zólle ze van ~; wie meer v'r löste, des te baeter v'r kösse (*uit een bekend carnavalslied*).
- louf** {lou:f} (o.) [geen mv.] [N. loof; D. Laub] **loof, gebladerte.** - 't ~ van eine boum; doe kóns de aerpele oetdoon, es 't ~ douf is.
- loop** {lou:p} (m.) [geen mv.] **loop.** - in de ~ van ein jaor kan d'r heel get gebeure.
- loupe** {lou:/pe} (ww.st. 40) [N. lopen; D. laufen] **lopen.** - det wich lop al vreug; ich kan nimmeer ~ van de pien in mien kneen; op klump ~; de Aovindjveerdaagse ~; neet euver zich laote ~; de zeiver leep 'm oet de móndj; de Zjawaam lop midde door 't dörp; dae wage lop good; dae wage lop op gaas; de zake loupe prima; 'n loupende raekening; det lop in de pepiere; det lop ós oet de handj.
- louppagraaf** {lou:p/chraaf} (m.) [¹graaf] **loop-graaf.**
- loupjóng** {lou:p/jóng} (m.) [¹jóng] **loopjon-gen.** - ich bön dienne ~ neet!
- loupnaas** {lou:p/naas} (v.) [naas] **lopende neus.**
- louprèk** {lou:p/rè:k} (m. of o.) [rèk] **looprek.**
- loupsjans** {lou:p/sja:ns} (v.) [~e] **vrouw die vaak uithuizig is.**

louwloenne

louwloenne {*louw/’loe(n)/ne*} (tsw.) *niks ervan!, dat had je gedacht!* // dae duit det veur ~ (voor niets).

louwman {*lou:w/ma:n*} (m.) [man] *iemand die niet aan de verwachting voldoet.*

1loze {*loo:/ze*} (ww.zw. 6) *lozen.* - water ~ oppe baek.

2loze {*loo:/ze*}, zie laeze.

luch {*lu:ch*} (v.) [~te / ~ske] (*stal*)*lantaarn.* - de ~ aansjtaeke; wie ein vót veur ein ~ sjataon (voor aap staan). // *fietslamp.* - hae haaj gèn ~ oppe fiets. // *straatlantaarn.* - de ~te zin al aan.

luchske {*lu:chs/ke*}, zie lóch.

1luchte {*lu:ch/te*} (ww.zw. 7c) [N. lichten] *til-len, optillen, heffen, lichten.* - hae luchde dae zjwaore kas gans allein; det kan ich neet ~, 't is te zjwaor; 'ne déksel van get aaf ~. // *zich ~, zich verheffen, opstaan.* - luch dich èns, den kan ich 't kósse ónger dich sjuve; eindelik luchde ze zich (*stonden ze op en verdwenen*); 't sjtink hiej, waem haet zich geluch? (*zich van zijn stoel omhoog geheven om een wind te laten*).

2luchte {*lu:ch/te*} (ww.zw. 7c) *luchten.* - de kamer mójt neudig geluch waere; ich kan dem neet zeen of ~.

luchtepaol {*lu:ch/te/paol*} (m.) [paol] *lantaarnpaal.*

luchter {*lu:ch/ter*} (m.) [~s / ~ke] *kandelaar.* - 'n kaers in de ~ zitte.

luif {*luif*} (v.) [luive {*lui/ve*} / ~ke] (overste-kende) *rand van een hoed, luifel.* // *overste-kend dakgedeelte.* - ze haje 'n ~ aan häör hoes.

luij {*lui:j*} (bn., bw.) [~e {*lui/je*}, ~ {*luij*}, ~ {*lui:j*} / ~er {*lui/jer*}; ~s(te) {*luijs/(te)*}] *lui.* - 'ne ~e miens, 'n ~ vrouw, 'n ~ wich; ~ aangelag zin; lever ~ es meug.

luijer {*lui/jer*} (m.) [~s / ~ke] (N.) *luijer.* - 'n wich de ~ ómdoon; de ~s oetwasse.

luijere {*lui/je/re*} (ww.zw. 1) *luieren.*

luijerik {*lui/je/rik*} (m.) [~ke / ~ske] *luierik, lúaard.*

luijigheid {*lui/jich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] *luiheid.*

luijwames {*lui:j/waa/mes*} of **luijwammes** {*lui:j/wa(m)/mes*} (m.) [~e] *luiwammes, lúaard.*

luijwammese {*lui:j/wa(m)/me/se*} (ww.zw. 6) *luiwammesen.* - dae lik weer te ~.

luijwieversoep {*lui:wíé:/ver/soe:p*} (v.) [soep] *soep uit een pakje.*

luip {*lui:p*} (v.) [~e / ~ke] [N. loop; D. Lauf] **1. loop**, het *lopen.* - op de ~ gaon (van paarden: *op hol slaan*; van mensen: *weglopen*). **2. greppel, vore.** - ~e grave, ~e trèkké; (spec.) de *greppel* vanwaaruit gespeeld werd bij het beugelspel. **3. tuit** (van bijv. een koffiekan). **4. loop** (van een vuurwapen).

luiper {*lui:/per*} (m.) [~s / ~ke] *loper.* - de ~ oetligke; de ~s biej 't sjake; dae ~ pas op zóget alle sjläöj.

luipetrèkker {*lui:/pe/trè:(k)/ker*} (m.) [~s] = *lieneträkker.* // ook: *vorenpløeg* (werktuig om voren te trekken).

luips {*lui:ps*} (bn.) [~e, ~e, ~] *loops.* - 'ne ~e hóndj.

lul {*lu:l*} (m.) [lulle {*lu(l)/le*} / ~ke {*lul/ke*}] *lul, penis.* - 'ne grote ~ höbbe; *lul, sul*, ook *lummel, lomperd.* - waat bös doe toch veur eine ~!

lulbóks {*lu:l/bóks*} (v.) [bóks] *lulbroer, klets-kous, zwetsjer.*

lulle {*lu(l)/le*} (ww.zw. 1) *lullen, zwetsen, uit zijn nek praten.* - hae sjtóng weer èns get te ~; sjiej oet mit ~ en zèk waat v'r mótte doon; oet de nek ~.

lullig {*lu(l)/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] *lullig, flauw, onnozel.* - doot neet zó ~!; ei ~ klein bietje.

lulwames {*lu:l/waa/mes*} (m.) [~e] *praatjes-maker.*

lummel {*lu(m)/mel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] *lum-mel, lomperd, vlegel.* - houw die ~s èns óm de ore; dao höbbe die ~e weer aan gezaete.

lummele {*lu(m)/me/le*} (ww.zw. 1) *lummelen, nietsnutten, rondhangen.* - waat liks se weer te ~!

lummelke {*lu(m)/mel/ke*}, zie lómmel, lummel.

lumpe {*lu:m/pe*} (ww.zw. 5a) [van kleren] *lod-deren, uitzakken.* - det kleid lump van alle kenj; dae gelumpde rok këns se neet meer drage.

lungel {*lu/ngel*} (m.) *in:* emes aanne ~ haje (aan het lijntje houden).

lungèle {*lu/nge/le*} (ww.zw. 1) *tijd rekken, langzaam zijn.*

lungelig {*'lu:nge/lich*} (*bn., bw.*) [~e, ~e, ~]

weinig ijverig, traag.

luntje {*'lu:nj/tje*}, zie **löntj.**

lup {*lu:p*} (*v.*) [~pe / ~ke] [*N. lip; D. Lippe*] **lip**.

- zich de ~pe vèrve; rooj ~pe; hae lekde zich zien ~pe aaf; zich op de ~ biete. // **lupke** {*lu:p/ke*} (*o.*) [-s] **lipje**. - óm det aope te kriege mós se aan det ~ trèkke.

luppesjtif {*'lu:(p)/pe/sjti:f*} (*m.*) [sjtif] **lipstick, lippensstift.**

lurve {*'lu:r/ve*} (*mv.*) (*N.*) **lurven.** - emes biej zien ~ pakke.

¹**lus** {*lu:s*} (*m. of v.*) [~se / ~ke] **lus**. - 'n touw mit 'n(e) ~.

²**lus** {*lu:s*} (*v.*) [~te] [*N. lust; D. Lust*] **lust**. - det woortienien ~ en zien laeve; vleiselikke ~te.

luug, luugs {*luu:ch(s)*}, zie **lege**.

luuj {*luu:j*} (*m.mv.*) [*N. lui; D. Leute*] **lieden, lui, mensen.** - waat zólle de ~ daovan zègke?; d'r wore haos gèn ~ in de kirk; hae mótt weer èns ónger de ~ kómme (*zich onder de mensen begeven*).

¹**Luuk** {*luu:k*} (*eig.m.*) [~ske] **Lucas**.

²**Luuk** {*lûû:k* of *lûûk*} (*o.*) **Luik** (in België).

¹**luuks** {*luu:ks*} (*v.*) [geen mv.] **luxe**. - 't is ein ~ óm zóget te kènne doon.

²**luuks** {*luu:ks*} (*bn.*) [~e, ~e, ~] **luxe-, luxueus**. - 'ne ~e wage; 'n ~ hoes.

luukske {*lûû:ks/ke*}, zie ²**loek**.

luukswage {*luu:ks/waa:/ge*} (*m.*) [wage] **luxewagen, personenauto**.

luurke {*'lûû:r/ke*} (*o.*) [zie ¹**loer**] **loer**. - op 't ~ ligke biej 't sjtokke.

¹**Luus** {*luu:s*} (*eig.vr.*) [~ke] **Lucia**.

²**luus** {*lûûs*}, **luuske** {*lûûs/ke* of *luu:s/ke*}, zie **loes**.

luuster {*'luu:s/ter*} (*o.*) [geen mv.] [*E.*] **lustre** (een donkere, glanzende stof). - 'n wirkkeelke van ~.

M

- M, m** {e:m} (v.) [m's {e:ms}] of emme {'e(m)/-me} / m-ke {'e:m/ke}] de letter **M, m**.
- 'm** {em} (pers.vnw.) [verkorte vorm van hem]. - ich höb ~ gister nag gezeen; pak dae sjtool en zit ~ hiej neer; kóns se-n-~ det gaeve?; hae haet ~ óm (*hij is dronken*).
- ¹**ma** {maa} (v.) **ma, moeder**.
- ²**ma** {maa:} (tsw.) [bij verwondering] **oh!** - ~, waat sjfoon!
- ¹**maag** {maach} (v.) [mage {'maa:ge} / maegske {'mèechs/ke}] [N. maag, D. Magen] **maag**. - nieks in de ~ höbbe; 'n vól ~ höbbe; 'n zjwake ~ höbbe; det veel mich kaad oppe ~; det sjleit mich oppe ~ (*daar krijg ik maagpijn van*); dao zit ich mit in mien ~; emes get in de ~ sjplitse (*iem. iets aansmeren*).
- ²**maag** {maach} (v.) [maeg {mèech} of maagde {'maag/de} / zie **maedje**] [N. maagd, D. Magd] **maagd**. - de heilige ~ Maria. // **dienstmaagd, meid**. - de pesjtoor haet 'n nuuj ~.
- ³**maag** {maa:ch}, zie **moge**.
- maagdekoor** {'maag/de/koor} (o.) [koor] **maagdenkoor** (een groep in lange witte gewaden geklede meisjes die palmtakken dragen) - in de sakkermentspersessie troch ouch ein ~ mit.
- maagdelik** {'maag/de/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~] **maagdelijk, ongerept**. - ze is nag ~; in ~ke sjtaot zin; 'n ~ landjsjap.
- maagkwaol** {'maach/kwaol} (v.) [kwaol] **maag-kwaol**.
- maagpien** {'maach/piēn} (v.) [pien] **maagpijn**.
- maagpoeijer** {'maach/poe(j)/jer} (m.) [poeijer] **maagpoeder**.
- maagsaap** {'maach/saa:p} (o.) [saap] **maag-saap**.
- maagtablet** {'maach/te/ble:t} of **maagtablet** {'maach/taa/ble:t} (v.) [tablet, tablet] **maagtablet**.
- maagzjwaer** {'maach/sjwèér} (m.) [zjwaer] **maagzweer**.
- maagzoer** {'maach/sôé:r} (o.) [²zoer] **maagzuur**.
- maaj** {maaj}, ook **maalj** {maalj} (v.) [maje {'maa:/je} of maalje {'maa:/je}] [N. made, D. Made] **made, vliegenlarve**. - d'r zitte maje (maalje) in 't vleis; zó meug wie ein ~.
- maaksel** {'maa:k/sel} (o.) [~s] **maaksel**. - det kleid, det is een sjlech ~.
- maalderiej** {maa:l/de/'rié(j)} (v.) [~e] **maalde-rij** (plaats waar gemalen wordt).
- maalj** {maalj}, zie **maaj**.
- maaltandj** {'maa:l/ta:njtj} (m.) [tandj] **kies** (zie ook **baktandj**).
- Maan** {maan} (eig.m.) [Maenke {'mèèn/ke} of ~tje] **Herman**.
- maanbreef** {'maa:n/breef} (m.) [breef] **maan-brief, aanmaningsbrief**.
- maar** {maar} (vw.) (N.) alleen als zn. in: dao zitte heel get mitse en mare aan.
- ¹**maas** {maas} (v.) [maze {'maa:/ze} / maeske {'mèès/ke}] [N. maas, D. Masche] **maas**. - de maze van ein net.
- ²**Maas** {maas} (v.) **Maas**. - de ~ sjteit hoog; de ~ is tizzewintert drie keer oet gewaes; 't vaer euver de ~, 'n ~ make (*schertsend voor: wateren*); es dae in de ~ sjprink, sjprings se-n-'m den nao? (*gezegd als iemand ter verontschuldiging aanvoert dat een ander het ook doet*); det kóns se net zo good drek inne ~ goje (*dat is een onnodige aankoop*); (P) lek mich e-~ [*verbastering van D. leck mich am Arsch*].
- maasból** {'maaz/bó:l} (m.) [²ból], zie **maaseij**.
- Maasbrök** {'maaz/'brö:k} (v.) **Maasbrug** (in Roermond), - dae mótt taenge de ~ ome zègke (*hij schijnt een ver familielid te zijn*).
- maaseij** {'maa/zei:j} (o.) [eij] **maasbal** (*houten bal waarover verstelwerk gespannen wordt*); ook **maasból of sjtop-eij**.
- Maaswater** {'maas/waa:/ter} (o.) **Maaswater**. - 't ~ sjteit hoog.
- maaswiede** {'maas/wiē/de} of **maaswiedte** {'maas/wiē/te} (v.) [wiede, wiedte] **maas-wijde**. - de ~ van de foekie kwoom zich nej.
- Maasiwenderte** {maas/'wiē:n/der/te} of **Maas-wienerte** {maas/'wiē:/ner/te} **Maaswijn-gaarden**, een buurtschap aan de Maas in Neer, in de Tweede Wereldoorlog bekend als oversteekplaats voor piloten en gevluchte krijgsgevangenen.
- maatsjap** {'maat/sjap}, zie **maotsjap**.
- maatsjappelik** {maat/'sja:(p)/pe/lik}, zie **maotsjappelik**.
- maatsjappiej** {maat/sja(p)}/'piē(j)}, zie **maot-sjappiej**.
- mach** {ma:ch} (v.) [~te] [N. macht; D. Macht] **macht**. - de ~ van de regering; gèn ~ höbbe euver de leerlinge; de tweede ~ van ein getal;

- ich höb gèn ~ in mien erm (*kracht*); oet alle ~; 't goof proeme mitte ~ (*in overvloed*).
machhöbber {'ma:ch/(h)ö)b)/ber} (m.) [~s] **machthebber**.
- Machteld** {'ma:ch/telt} (eig.v.) **Machteld**, **Mathilde**.
- machtelooos** {'ma:ch/te/loos} (bn., bw.) [mach-teloze {'ma:ch/te/loo/ze}, ~, ~ / machteloozer {'ma:ch/te/loo/zer}] **machtelooos**. - taenge-neuver det besjloet sjaon v'r ~.
- machtelooosheid** {'ma:ch/te/loos/hei:t} (v.) **machtelooosheid**.
- mae** {mèè:} (tsw.) **bèh** (nabootsing van het geluid van een geit). - ~, de geit meek.
- maedje** {'mèè/tje} (o.) [~s] [oorspr. verkl.w. van ²maag] [N. meisje; D. Mädchen] **meisje**. - 't kiendje is ein ~; jonges en ~s; 'n jónk ~; ze is altied ~ gebleve (*ongetrouwed*); de aaj ~s (*oude vrijsters*); hae geit danse mit zie ~; vreugher haje de rieke luuj ein ~ in hoes veur te poete.
- maedjesechtig** {'mèè/tje/ze:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **meisjesachtig**.
- maedjesgek** {'mèè/tjes/che:k} (m.) [²gek] **meisjesgek**.
- maedjeskleijer** {'mèè/tjes/klei/jer} (o.mv.) [kleijer] **meisjeskleren**.
- maedjessjool** {'mèè/tje(s)/sjool} (v.) [sjool] **meisjesschool**. - vreugher numde ze de Heilig Hartsjool de ~.
- maedjessjpeelgood** {'mèè/tje(s)/sjpee:l/goot} (o.) [sjpeelgood] **meisjesspeelgoed**.
- maedjessjpeelplaats** {'mèè/tje(s)/sjpee:l/plaats} (v.) [plaats] **meisjesspeelplaats**.
- maedjessjtum** {'mèè/tje(s)/sjtum} (v.) [sjtum] **meisjesstem**.
- maeg, maegske** {'mèèch(s/ke)}, zie ²maag.
- maeker** {'mèè:/ker} (m.) [~s] **maker, ver-vaardiger**.
- mael** {mèèl} (o.) [geen mv.] [N. meel, D. Meh] **meel**. - ~ haole biej de meule; 'ne zak ~.
- maeldraad** {'mèèl/draot } (m.) [draod] **meel-draad**.
- maelig** {'mèè/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **melig**. - dae appel is gans ~ gewaore; doot neet zó ~!
- maelmeule** {'mèèl/meu:/le} (v.) [meule] **meel-molen, korenmolen**.
- maelpap** {'mèèl/ pa:p} (v.) [²pap] **meelpap**. - de ~ zoot vòl klóngtjere.
- maelsjöp** {'mèèl/sjö:p} (v.) [sjöp] **meelschap**.
- maeltón** {'mèèl/tón} (v.) [tón] **mealton**.
- maelwórm** {'mèèl/wó:rm} (m.) [wórm] **meel-worm**.
- maelzak** {'mèèl/za:k} (m.) [zak] **meelzak, meelbaal**. - dae hink wie 'ne ~ in zienne sjtool.
- Maen** {mèèn} (eig.m.) [> Maenke, zie **Maan**] **Herman**.
- maer** {mèè:r} (v.) [~e / ~ke] **merrie**. - 'ne hings en 'n ~. // **nachtmerrie**. - de ~ haet mich tis-nach gereje.
- maarel** {'mèè:/rel} (m.) [~s / ~ke] **merel** (*Turdus merula*). - d'r zit 'ne ~ te fluite oppe sjouw; 'ne golje ~ (*wielewaal, Oriolus oriolus*).
- maerezeik** {'mèè/re/zei:k} (m.) (P) **slappe koffie of thee** [eig. urine van een merrie].
- maete** {'mèè:/te} (ww.st. 22) [N. meten; D. messen] **meten**. - dao waert mit twee maote gemaete; ze gemaete kriege (*ervan langs krijgen*).
- maeter** {'mèè:/ter} (m.) [~s / ~ke] **meter** [lengtemaat]. - twee ~ sjtòf; doe kóns gènne ~ veur dich oet kieke door de nevel; det lòp veur gènne ~ (*daar zit geen schot in*).
- maeter** {'mèè:/ter} (m.) [~s] **meter** [iets dat meet of iemand die (op)meet] - ze höbbe de ~ gekónterleerd. // **duimstok**.
- maeter** {'mèè:/ter} (v.) [~s] **meter** (verg. gäöl). - paeter en ~.
- maetlat** {'mèè:t/la:t} (v.) [lat] **meetlat**.
- maetpuntj** {'mèè:t/pu:njtj} (o.) [puntj] **meet-punt**.
- maf** {ma:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~ / ~fer; ~s(te)] **maf, idioot**. - doe bös ~; sjtank neet zó ~ te kieke. // (als zn.) waat bös doe 'ne ~!
- mafkaetel** {'maf/kèè:/tel} (m.) [kaetel] (P) **mafkees, idioot**.
- mager** {'maa:/ger} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] [N., D. mager] **mager**. - 'ne ~e miens, 'n ~ vrouw, 'n ~ wich; ~ kinjer; hae is ~ gewaore; ~ en gezondj; kake wie ein ~ verke; ~ sjpek; ~e en vètte kaol; 'n ~ zèskes kriege veur ein proef werk.
- magerigheid** {'maa:/ge/rich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **magerheid**. - dae vèlt oetrein van ~.
- maggezien** {ma(g)/ge/'zîè:n of ma(g)/ge-/'zièn} (o.) [~e / ~ke] [N. magazijn; D. Magazin] **magazijn**. - 't ~ van ein gewaer; 't lik in 't ~; ze höbbe grote ~e gebouwd.
- maggezienbedeende** {ma(g)/ge/'zîè:n/be-deen/de} (m.) [bedeende] **magazijnbediende**.
- maggezienmeister** {ma(g)/ge/'zîè:n/mei:s-ter} (m.) [meister] **magazijnmeester**.

maggie

maggie {‘ma(g)/giē} (m.) [geen mv.] **maggi**.
maggieblokske {‘ma(g)/giē/blō:ks/ke} (o.)
[~s] **maggiblokje**.

magneet {mach/’neet} (m.) [magnete / ~je] [N.
magneet; D. Magnet] **magneet**.

magneetnaolj {mach/’neet/naolj} (v.) [naolj]
magneetnaald.

mahoniehoute {maa/’hoo:/nîê/hou:/te} (bn.)
mahoniehouten. - ‘n ~ deur.

Maj {maj} (eig.v.) **Maria**.

maje {’maa:/je}, zie **maaj**.

majjenaes {ma(j)/je/’nèës} (m.) [geen mv.]
mayonaise. - friet mit ~.

make {’maa:/ke} (ww.zw. 5a) [N. maken, D.
machen] **maken**. - de tummerman haet ós ‘n
nuuj taofel gemaak; zal ich kóffie ~; zien
hoeswerk ~; somme ~; ‘n kruutsteike ~; ‘ne
boch ~; geluid ~; sjpektakel ~; waat höbs se
mich noe gemaak?; zich kwaod ~; de sjoester
haet mien sjoen gemaak; det maak den same
derteen gölje; ‘t mit emes good ~; ze make ‘t
allebij good; es ‘t zich maak, kóm ich morge
(als het me goed uitkomt); ze höbbe zich
good gemaak (ze hebben vorderingen
gemaakt); det wich haet zich good gemaak
(is goed gegroeid); ‘t maak mich nieks oet;
maak des se weg kumps!

makke {’ma:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (geld) **besteden**. - es se werkeloos bös, höbs se nieks te
~; dae haet nieks te ~ biej zien vrouw (niets
te vertellen, niets in te brengen).

makkedamwaeg {ma:(k)/ke//’dam/wèè:ch}
(m.) [waeg] **asfaltweg**. - de ~ nao Remunj.

makkes {’ma:(k)/kes} (m.) [~e] (P) **hoop poep,
drol**. - traej neet in dae ~!

male {’maa:/le} (ww.st. 5) [N. malen; D. mah-
len] **malen**. - kaore ~; kóffie ~; dae is aan ‘t
~ (slaat wartaal uit).

maljan {mal/’jan}, zie ¹**marjan**.

mam {mam} (v.) [~s of ~me] **ma, mama, mam**.
- alle paps en ~s; mien ~ sjteit veur de klas;
moog ich nao boete, ~?

mamma {’ma(m)/maa} (v.) [mamma’s] [kin-
dertaal] **mama**.

mammaaskiendje {’ma(m)/maas/kienj/tje}
(o.) [kiendje] **moederskindje**.

man {ma:n} (m.) [men {men}], zie ook mans en
mansluuj / menke {’men/ke}, ook menneke
{’me(n)/ne/ke}] [N. man, D. Mann] **man**. -
‘ne ~ en ‘n vrouw; v’r höbbe sjterke men neu-
dig; oppe ~ aaf gevraog; es de nood aan de ~
kump; ein glaas beer per ~; ‘ne ~ van de klok;

hae is d’r de ~ neet nao; toet de lèste ~ toe;
‘n klein menke; det brik dich op, menke (of
menneke)! // **man, echtgenoot** (verg.
mien). - mienne ~ is nao zien werk; ~ en
vrouw; aan ‘ne ~ kómme; aan de ~ bringe. //
(collectief) **man**. - ze wore teen ~ sjterk; d’r
wore twintig ~ van de harmenie dao. // (zie
ook **menke**).

manaejsj {maa/’nèësj} (v.) [manaejzes {maa/-
’nèè/zjes}] **manege** // ook = **rósmeule**.

¹**mane** {’maa/ne} (ww.zw. 1) [N. manen; D.
mahnen] **manen, aanmanen**. - es d’r nag
neet betaalt, mótte v’r ‘m ~; **waarschuwen**. -
ich maan dich nag eine keer.

mane {’maa:/ne} (v.mv.) [N. manen; D.
Mähne] **manen**. - ‘t paerd haet sjoen lang ~.

maneezje {maa/’nee/zje} of **meneezje** {me/-
’nee/zje} (v.) [~s] = **manaejsj**.

mangel {’ma/ngel} (v.) [~s / mengelke {me/-
ngel/ke}] [N. mangel; D. Mangel] **mangel**. -
de was door de ~ haole.

mangèle {’ma/nge/le} (ww.zw. 1) **mangelen**. -
de was ~.

manj {manj} (v.) [~e / mendje {menj/tje}]
mand. - de boedsjappe in ein ~ doon; ‘n ~
appele; ‘n grauw ~ (uit wilgentenen gevloch-
ten); det leek wie ein grauw ~ (dat lekt erg).

manjefiek {ma/nje/fie:k} (bn., bw.) [~ke, ~ke,
~] **magnifiek**. - ‘n ~ kónzaer; ze höbbe ~
gesjpeeld.

manjemaeker {’ma/nje/mèè:/ker} (m.) [~s]
mandenmaker. - ~s Meerts Martien maakde
ouch besseme.

manjifikat {ma/’njie(f)/fie(k)/ka:t} (o.) **mag-
nificat** (lofzang van de H. Maria). ‘t ~ waerde
gezónge.

mank {ma:ngk} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. mank]
mank. - ein ~ bein höbbe; ~ loupe.

mankasie {mang/’kaa:/sié} (v.) [~s] **gebrek,**
mankement. - die höbbe gèn ~ aan geldj; ‘ne
wage mit flink get ~s.

mankement {ma:ng/ke/’me:nt} (o.) [~e / ~je]
mankement. - ‘ne fiets mit väöl ~e; ‘t guf
haos gèn luuj sónger ~e.

mankere {mang/’kee/re} (ww.zw. 1) **mankeren**
(verg. faele). - d’r mankere ‘n paar sent; mich
mankeert nieks; waat mankeert dich?; waat
mankeert d’r aan dae fiets?; ze wore sónger ~
allemaol dao.

mankrach {’man/kra:ch} (v.) [krach] **mankracht**.
mannefakture {ma(n)/ne/fak/túü:/re} (v.
mv.) **manufacturen**.

- mannekoor** {‘ma(n)/ne/koor} (o.) [koor] **mannenkoor**. - ‘t ~ ‘Swalmens Liedertafel’ waert ouch waal ‘de Zank’ genump.
- mannelik** {‘ma(n)/ne/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **mannelijk**. - ‘t ~ geslach; in de ~ke lien; ~ke en vrouwelikke wääörd; zich ~ gedrage.
- mannesjutum** {‘ma(n)/ne/sjutm} (v.) [sjutm] **mannenstem**. - hae haaj ‘n duuster ~.
- manoevrere** {maa/noe/vree/re} (ww.zw. 1) **manoeuvreren**. - mit väöl ~ kreeg ich de wage op zien plaats.
- mans** {mans} (verbogen vorm van man) **mans**. - hae woer heel get ~; dao bös se ~ genög veur.
- manseluuj** {‘man/se/lüüj}, zie **mansluuj**.
- manseluujhaemp** {‘man/se/lüüj/’hèemp}, zie **mansluujhaemp**.
- mansheugde** {‘mans/(h)eug/de} (v.) [geen mv.] **manshoogte**.
- manshoog** {‘mans/(h)ooch} (bn.) [hoog] **manshoog**.
- mansjappe** {‘man/sja:(p)/pe} (o.mv.) **manschappen**.
- mansjester(s)** {man/’sje:s/ter(s)}, zie **mensjester(s)**.
- mansjet** {manj/’sje:t} (v.) of **manzjet** {manj/’zje:t} [~te / ~je] **manchet**. - vreuger haadjs se euverhaemde mit losse kraag en losse ~te.
- mansjetknoup** {manj/’sje:t/knou:p} of **manzjetknoup** {manj/’zje:(t)/te/knou:p} (m.) [knoup] **manchetknoop**.
- manskael** {‘mans/kèèl} (m.) [zie **mansluuj**] **manspersoon, man**. - d'r is ‘ne ~ aan de deur; jong, bös doe noe ‘ne ~?; zich wie ‘ne ~ gedrage.
- mansluuj** {‘mans/lüüj}, ook **manseluuj** {‘man/se/lüüj} (mv.) **mannen**. - de ~ zitte links in de kirk; det is allein veur ~.
- mansluujhaemp** {‘mans/lüüj/’hèemp}, ook **manseluujhaemp** {‘man/se/lüüj/’hèmp} (o.) [haemp] **herenhemd**.
- mansvolk** {‘mans/fo:lk} (o.) [geen mv.] **mansvolk, de mannen**. - ‘t ~ is eindelik de deur oet.
- manswerk** {‘mans/we:rk} (o.) [geen mv.] **mannenwerk**.
- manswief** {‘mans/wî:f} (o.) [wief] **manwijf**.
- mantjel** {‘ma:nj/tjel} (m.) [~s / mentjelke {‘me:nj/tjel/ke}] **mantel**. - de vrouluuj haje allemaol ‘ne ~ aan; ‘n Mariabeeld mit eine ~; de ~ van Sinterklaos.
- mantjelpak** {‘ma:nj/tjel/pa:k} (o.) [pak] **mantelpak**.
- manzjet** {manj/’zje:t}, zie **mansjet**.
- manzjetteknooup** {manj/’zje:(t)/te/knou:p}, zie **mansjetknoup**.
- mao** {mao:} (tsw.) [bij ontzetting] **o jee!** - ~, det is gans kepot!; ~, wat höbs se mich noe gedaon?
- maol** {mao:l} (v.) (N.) (zie **keer**) **maal**. twee ~ twee is veer.
- mäölke** {‘mää:ł/ke} (o.) [~s] **partie**. - ‘n ~ aol.
- maon** {maon} (v.) [~e {‘mao:/ne} / mäönke {‘mää:ń/ke}] **maan**. - ‘t is vól ~; de ~ sjient; hae haet mäönkes (*kale plekken op het hoofd*); ‘ne bril mit mäönkes; de mäönkes van de naegel zin wit.
- maondj** {maonjtj} (m.) [~e {‘mao:nj/dje} / mäöndje {‘mää:ńj/tje}] [N. maand; D. Monat] **maand**. - per ~ betale; det kan maondje doere; det doert nag mer ei mäöndje.
- maondjblaad** {‘maonjdj/blaa:t} (o.) [blaad] **maandblad**.
- maondjelang** {‘mao:n/dje/’lang} of **maondjelank** {‘mao:n/dje/’la:ngk} (bw.) **maandenlang**. - hae is ~ weg gewaes.
- maondjeliks** {‘maonj/dje/liks} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **maandelijks**. - in ~e termiene; det blaad kump ~ oet.
- maondjig** {‘maonj/djich} (m.) [~e] **maandag**.
- maondjigaovindj** {‘maonj/dji(g)/’gao:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **maandagavond**.
- maondjigmiddig** {‘maonj/djich/’mi(d)/dich} (m.) [middig] **maandagmiddag**.
- maondjigmorge** {‘maonj/djich/’mo:r/ge} (m.) [morge] **maandagmorgen, maandagochtend**.
- maonesjen** {‘mao:/ne/sjé:n} (m.) [geen mv.] **maneschijn**.
- maonleech** {‘maon/leech} (o.) [geen mv.] **maanlicht**.
- maonmenke** {‘maon/men/ke} (o.) [~s] **maanmannetje** (in wit geklede asbestverwijde-raar).
- maonsverduustering** {‘maons/fer/düü:s/te/-ring} (v.) [~e] **maansverduistering**.
- maord** {mao:rt} (m.) [~e] [N. moord; D. Mord] **moord**. - ‘ne ~ plege; ~ en doodsjlaag; dao doon ich ‘ne ~ veur.
- maordaansjlaag** {‘mao:r/daa:n/sjlaa:ch} (m.) [aansjlaag] **moordaanslag**.
- maorde** {‘maor/de} (ww.zw. 7b) **moorden**.
- maordaegers** {‘mao:r/dèè:g/ers} (v.) [aegers] **klapekster** (*Lanius excubitor*).
- maordeneer** {‘mao:r/de/neer} (m.) [~s] **moordenaar**.
- maore** {‘mao/re} (ww.zw. 1) **morrelen**. - lik neet

Maose

- aan die sjroef te ~! // **hard werken, zwoegen.** - hae loog edere daag in de haof te ~.
- Maose** {‘mao/se}, in: mie leef vrouw ~! (P, lieve hemel!) [waarschijnlijk een verbastering van “Maas”].
- ¹**maot** {maot} (m.) [~e / mäötje {‘määö/tje}] [N.]
maat, **maat, kameraad.** - des mienne ~ op ‘t werk; gooj mäötjes mitein zin.
- ²**maot** {maot} (v.) [~e / mäötje {‘määö/tje}] [N.]
maat, D. Maß] **maat.** - det höbs se in drie ~e; emes de ~ numme; ‘n pak op ~; ze haet klein ~e; ze haet ‘n klein mäötje; emes ‘n gooj ~ gaeve (een flinke hoeveelheid); waat hae sjrief, blief ónger de ~; ~ haje in get; de ~ sjlaon; drie ~e rös; in de ~ sjpele; op de ~ van de meziek; oet de ~ loupe.
- maotbaeker** {‘maod/bèè:/ker} (m.) [baeker] **maatbeker.**
- maotglas** {‘maot/chlaa:s} (o.) [glas] **maatglas.**
- maotkleijing** {‘maot/klei/jing} (v.) **maatkleding.**
- maotkesjuum** {‘maot/ke/sjuum} (o.) [kesjuum] **maatkostuum.**
- maotlat** {‘maot/lat} (v.) [lat] **maatlat.**
- maotregel** {‘maot/ree:/gel} (m.) [regel] **maatregel.** - ~e numme; óndanks alle ~e ging ‘t toch nag mis.
- maotsjap** {‘maot/sja:p} (v.) [~pe] **maatschap.**
- maotsjappelik** {‘maot/sja:(p)/pe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **maatschappelijk.** - in ‘t ~ laeve; ~ telt d’r neet mit.
- maotsjappieij** {‘maot/sja:(p)/‘pié(j)} (v.) [~e / ~ke] **maatschappij.** - wirke biej ein grote ~; good werk doon in de ~.
- maotwerk** {‘maot/we:rk} (o.) [geen mv.] **maatwerk.** - ~ leve.
- map** {ma:p} (v.) [~pe / mepke {‘me:p/ke}] **map.** - doot mich die pepiere mer in die ~.
- Marg** {ma:rch} (eig.v.) **Margaretha, Margriet.**
- margrien** {mar/’grien of mar/’grîen} (v.) **margin.**
- margriet** {mar/’grie:t} of **megriet** {me/’grie:t} (v.) [~te / ~je] (N.) (zie: **ganzeblom**) **margriet** (*Chrysanthemum leucanthemum*).
- Maria** {maa/’rie(j)/jaa} (eig.v.) **Maria.** - de Heilige ~; es ‘t raengelt mit ~ Ziep, den raengelt ‘t zès waeke (bedoeld wordt 2 juli, het feest van Maria Visitatie).
- Mariabeeld** {maa/’rie(j)/jaa/beelt} (o.) [beeld] **Mariabeeld.** // ~je, **kwezel.** - des ‘n ~, det haaj begin mótté waere.
- Mariakónkergasie** {maa/’rie(j)/jaa/kó:ng/ - ker/’gaa:/sië} (v.) **Mariacongregatie** (kerkelijke vereniging voor ongehuwde vrouwen).
- ¹**marjan** {mar/’jan} of **maljan** {mal/’jan} (v.) **mallejan, oets** (wagen om boomstammen te vervoeren) (zie **bölleker, bólleverage, wimpel**).
- ²**Marjan** {mar/’jan} (eig.v.) **Marianne.**
- marjo** {mar/’joo}, zie **mejo.**
- Mark** {ma:rk} (eig.m.) **Marcus.**
- ¹**markies** {ma:r/kies} (m.) [markiezze {ma:r/-kie(z)/ze}] **markies.** - ~ de Villers waar de bewoner van kesjteel Waterloo.
- ²**markies** {ma:r/kies} (v.) [markiezze {ma:r/-kie(z)/ze}] **markies, luifel, zonwering.** - de markiezze wore aaf.
- markoef** {‘ma:r/koef} (m.) [markuuf {‘ma:r/-kuuf} / markuufke {‘ma:r/kuuf/ke}] **Vlaamse gaai, meerkol** (*Garrulus glandarius*) (zie **sjaek**). - ‘ne blauwe ~.
- Marlaen** {mar/’lèèn} of **Marleen** {mar/’leen} (eig.v.) **Magdalena, Marlène.**
- marmel** {ma:r/mel} (v.) [~te of ~e/ mermelke {‘me:r/mel/ke}] **bosbes** (*Vaccinium myrtillus*).
- marmelesjem** {‘ma:r/me/le/’sjem} (m.) [sjem] **bosbessenjam.**
- marmelesjtroek** {‘ma:r/me/le/sjtrôë:k} (m.) [sjtroek] **bosbes(senstruik).**
- ¹**marmere** {‘ma:r/me/re} (bn.) **marmeren.** - ein ~ taofelblaad; ‘ne ~ sjeetkôls.
- ²**marmere** {‘ma:r/me/re} (ww.zw. 1) **marmeren** (het nabootsen van marmer, een bepaalde schildertechniek).
- mars** {ma:rs} (m.) [~e / merske {‘me:rs/ke}] (N.) **mars, marche.** - ‘ne flinke ~ make; de harmenie sjpeelde ‘ne ~.
- marsj** {ma:rsj} (tsw.) [F. marche] **mars!** - voorwaarts ~!; ~ nao bëd!
- marsjere** {mar/’sjee/re}, zie **mesjere.**
- marsjesjee** {mar/sje/’sjee} (m.) [~s] **marechaussee.**
- marsmeziek** {‘ma:rs/me/zîë:k} (m.) [meziek] **marasmuziek.**
- Mart** {ma:rt}, **Martien** {mar/’tién} of **Martines** {mar/’tië/nes} (eig.m.) **Martinus, Martijn, Maarten.**
- mas** {ma:s} (m.) [~te] **mast.** - de ~te van ein sjEEP.
- masjinaal** {ma/sjie(n)/’naal} (bn., bw.) [masjinaale, ~, ~] **machinaal.**
- masjinis** {ma/sjie(n)/’ni:s} (m.) [~te] **machinist.**
- maske** {ma:s/ke} (o.) [~s] **masker.** - zich ei ~

- opzitte.
- maskuke** {‘ma:s/kûû:/ke} (o.) [kuke] **mestkui-ken.**
- massa** {‘ma:(s)/saa} (m.) [massa’s] **massa**. - ‘ne ~ luuj; ich höb ‘ne ~ werk te doon.
- massör** {ma(s)/’säör} of **masseur** {ma(s)/’seur} (m.) [~s] **masseur**.
- ¹**maste** {‘ma:s/te}, zie **mas**.
- ²**maste** {‘ma:s/te} (ww.zw. 7c) **mesten**. - gemas-de verkes.
- masverke** {‘ma:s/fe:r/ke} (o.) [verke] **mestvar-ken**.
- ¹**mat** {ma:t} (v.) [~te / metje {‘me:/tje}] [N. mat; D. Matte] **mat**. - ‘n nuuj ~ koupe veur inne keuke; ‘t metje veur de deur.
- ²**mat** {ma:t} (bn.) [~te, ~te, ~] [N. mat, D. matt] **mat**. ‘n ~te kleur.
- ³**mat** {ma:t} (predicatief bn.) **mat, schaakmat**. - de keuning sjiteit ~.
- Mat** {ma:t} (eig.m.) [~je] **Matthieu**.
- matglas** {‘ma:t/chlaa:s} (o.) [geen mv.] **mat-glas**.
- matriaal** {ma:/trie(j)/’jaal} (o.) [matriale] **materiaal** (verg. **gereij**). - van waatv’r ~ is det gemaak?; de vèrver haaj al zien ~ biej zich.
- matjsj** {ma:tjsj} (m.) [geen mv.] **blubber, prak, moes**. - de aerpele laote kaoke toet ‘t ~ is. // **slijk** (= **pratsj**).
- matstsjaar** {‘ma:tjsj/’chaa:r} (bn.) [gaar] **over-gaar**.
- matteklopper** {‘ma(t)/te/klo:(p)/per} (m.) [~s] **mattenklopper**. - ze gerete kriege mitte ~.
- mattesjlaeger** {‘ma:(t)/te/sjlèè:/ger} (m.) [sjlaeger] **mattenklopper**.
- matties** {‘ma:(t)/ties} (m.) [~se] **minder begaafd iemand, onnozelaar**. - ich bön toch geine ~!
- mavo** {‘maa:/voo} (v.) [~s] **mavo**. - het zoot oppe ~.
- maze** {‘maa/ze} (ww.zw. 6) **mazen**. - get op ‘ne truij ~.
- mazele** {‘maa:/ze/le} (v.mv.) **mazelen**. - de ~ höbbe; ónger de ~ zitte.
- mazesmazes** {‘maa/zes/’maa/zes}, **mazesmie-na** {‘maa/zes/’miê:/naa} of **mazesmiens** {‘maa/zes/’miens} (tsw.) **mijn hemel!, goeie genade!, wel heb je van je leven!, wel ver-draaid!**. - ~, bös se nag neet weg?
- mazzel** {‘ma(z)/zel} (m.) [~s] (N.) **mazzel**. - v’r höbbe ~ gad; waat ‘ne ~; (als groet:) nou, de ~!
- mazzeleer** {‘ma(z)/ze/leer} (m.) [~s / ~ke]

- mazzelaar, geluksvogel**.
- me** {me} (zie ²**men**) **men**. - zóget duit ~ neet!; ~ zooj zo zègke; det heurt ~ waal dökker.
- Mechel** {‘me:/chel} (eig.v.) [~ke] **Mechteld, Mathilde**.

- mechóchel** {me/’chó:/chel}, ook **megoechel** {me/’goe:/chel} of **megóchel** {me/’gó:/chel} (v.) [~s] (P) **machochel, schommel, dikke vrouw**.
- Mechteld** {‘me:ch/telt} of **Mechtild** {‘me:ch/ti:lt}, ook **Metild** {me/’ti:lt}(eig.v.) **Mech-teld, Mathilde**.
- mechtig** {‘me:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **machtig**. - det is ‘n ~e pertie in de gemeinderaod; de roumpödding woer erg ~; det sjmaak erg ~; det waerde-n’-m te ~ (dat ging hem boven de pet); det is ~ intre-sant.
- medaag** {me/’daa:ch} (m.) **middag, in**: óm ~ (om twaalf uur ‘s middags).
- medalie** {me/’daa:/lié} (v.) [~s / medaelieke {me/’dèè:/lié/ke}] [N. medaille; D. Medaille] **medaille**. - ‘n ~ van de Heilige Femielië; emes ‘n ~ opsjpelje; ‘n golj ~ winne.
- medam** {me/’dam} (v.) [~me / medemke {me/’dem/ke}] **madam, mevrouw, matrone**. - is ~ toes?; (P, vaak in minachtende of schertsen-de zin) dao kump ~; is ~ eindelik vaerdig?; ‘n kak~.
- medeim** {me/’dei:m} of **medein** {me/’dei:n} (bw.) **meteen, zo dadelijk**. - ich kóm ~; **meteen, onmiddellijk**. - ze deej ‘t geldj ~ in häör beurs.
- medel** {me/’del}, ook **model** {moo/’del} (o.) [~le / ~ke] **model**. - de nuuj ~le in de mode; ‘t ~ is d’roet; det miens haaj gèn ~; ~ sjtaon veur get.
- medern** {me/’dern}, ook **modern** {moo/’dern} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] **modern**. - ~

medisien

kleijer; ~e meziek; in deze ~e tied; ze is ~ geklèdij.

medisien {mee:/die(s)/*siēn}, ook **millesien** {mi(l)/le/*siēn} (v.) [~e] **medicijn**.

meditasie {mee/die(t)/*taa:/siēt} (v.) **meditatie**. - in de Gooj Waek waert in de kirk 'n ~ gehaje.

medoelia {me/'dôē:/liē/jaa} (v.), *hetzelfde als medoelie*, maar gebruikt als aanspreekvorm.

- waem haet die deur aopgelaote? det woors doe zeker, ~!

medoelie {me/'dôē:/liē(j)} (v.) [~s] *gezette, weinig charmante, enigszins excentrieke vrouw*. - des 'n richtige ~.

meek {mee:k} (v.) [meke] **mekkeraar, zanikerd**.

meekmoel {mee:k/môēl} (v.) [moel] **iemand die snel huilt, huilebalk**.

meekvót {mee:k/fó:t} (v.) [vót] **mekkeraar, zanikerd**.

meelj {mee:lj} (v.) [~e] (D. Milbe) **zwarte (bonen)luis** (*Aphis fabae*) (ook gebruikt voor andere bladluizen). - d'r zitte väöl ~e op dae sjtroek.

¹**meer** {meer} (onbep.telw., bn. en bw.) [N. meer; D. mehr] **meer**. - ze höbbe ~ geldj es veur; ich höb d'r ~ kiek op gekrege; hae wilt al ~ höbbe; des min of ~ verajerd; d'r is ~ te belaeve; hae liek ~ op zie vader es op zie moder; ich kóm hiej nootj ~; ich zal 't neet ~ doon; d'r is d'r gènne ~ dao; det geit ~ en ~ de verkeerde kantj op.

²**meer** {mee:r} (o.) [mere / ~ke] [N. meer; D. Meer] **meer**. - de Friesse mere.

meerderjäorig {mee:/der/'jääö/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **meerderjarig**.

meerjäorig {meer/'jääö/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **meerjarig**. - ein ~ gewas.

meerpries {'meer/priē:s} (m.) [pries] **meerprijs**.

meersjtummig {meer/'sjtu(m)/mich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **meerstemmig**. - 'n ~e mès; ~ zinge.

meert {meert} (m.) [N. maart; D. März] **maart**.

meerts {meerts} (bn.) [~e, ~e, ~] **maarts**. - ~e bieze kómme in april gerieze; 'n ~ veule (*groene specht*, *Picus viridis*).

meerwaerd {'meer/wèèrt} (v.) [geen mv.] **meerwaarde**.

mees {mees of mee:s} (v.) [meze {'mee:/ze} / ~ke] (N.) (zie **biejmöske**, **biejevraeter**) **mees** (*Parus*).

meew {meeuw} (v.) [~e / ~ke] **meeuw** (*Larus*).

megaard {me/'gaart} (P), *in:* die zin van achter

~ (dat is achterbuurtvolk) [naar de Mariagar-destraat in Roermond].

megóchel {me/'gó:/chel}, **megoechel** {me/'goe:/chel}, zie **mechóchel**.

megriet {me/'grie:t}, zie **margriet**.

meh {me} (tsw.) (korte vorm van **mer**) **maar**. - ~ nae!; ~ jóng, det geit toch neet!

meij {meij} (m.) [geen mv.] [N. mei; D. Mai]

1. de maand **mei**. - op twee ~; oppe tweede ~; in ~ lik eder veugelke ein eij; ~ keul en naat, vòlt sjuur en vaat (of: vult de sjuur en ouch 't vaat). 2. **mei** (lovertak of den, tegenwoordig ook vlag, die op het dak gezet wordt van een huis dat bij het bouwen zijn hoogste punt heeft bereikt). - de ~ op 't daak zitte.

meijblome {mei:j/bloo:/me} (v.mv.) **madeliefjes** (*Bellis perennis*) (ook **meijoentjes**).

meijkaever {'mei:j/kèè:/ver} (m.) [kaever] **meikever** (*Melolontha vulgaris*) (verg. **muler**).

meijkeers {'mei:j/kee:rs} (v.) [keers] **meikers**.

meijmaondj {'mei:j/maonjtj} (m.) [maondj] **meimaand**.

meijjsjeut {'mei:j/sjeut} (m.) [sjeut] **groeischeut, groeistuip**.

meijzoentje {'mei:j/zoenj/tje} (o.) [~s] **madelefje** (*Bellis perennis*) (zie ook **meijblome**).

meine {'mei:/ne} (ww.zw. 1) [N. menen; D. meinen] **menen**. - hae meint det d'r 't eers is; det kóns se waal ~, mer 't is neet zo; meins se det ech?; mit ~ besjeet d'r zich eine (*gezegd als een vaste overtuiging niet blijkt te kloppen*); zich get ~ (zich iets verbeeldt, een hoge dunk van zichzelf hebben); hae meint zich heel get. // **bedoelen**. - waat zooj d'r daomit gemeind höbbie?

meines {'mei:/nes} (predicatief bn.) **menens**. - 't woor ~.

meining {'mei:/ning} (v.) [~e] **mening**. - dao höb ich gèn ~ euver; volges mien ~ klop det neet; emes nao zien ~ vraoge.

Meinwaeg {'mein/wèè:ch}, ook **Mienwaeg** {'mien/wèè:ch} (m.) **Meinweg** (natuurgebied bij Herkenbosch).

¹**meis** {mei:s} (m.) [geen mv.] [N. maïs; D. Mais] **maïs**. - euveral zuus se allewiel ~ en krótte op 't veldj; gepoefde ~.

²**meis** {mei:s} [N. meest; D. meist] 1. (bn.) zie **meiste**. 2. (bw.) **meest**. - 't ~ grote sjtök; de ~ eerlikke jóng is dae dao; hae liek 't ~ op zie moder; **meestal, meest**. - hae kump ~ óm drie oer.

- meisblaad** {‘mei:z/blaa:t} (o.) [blaad] **maïs-blad.**
- meiskolf** {‘mei:s/kolf} (v.) [kolf] **maïskolf.**
- meismael** {‘mei:s/mèèl} (o.) [mael] **maïsmeel.**
- meissjtengel** {‘mei:(s)/sjte/ngel} (m.) [sjtengel] **maïsstengel.**
- meistal** {‘mei:s/tal} (bw.) **meestal.** - ~ wès d'r zich eers.
- meiste** {‘mei:s/te} (bn., zie **meis**) **meeste.** - de ~ luuj zeen det neet; de ~ tied lik d'r in bëd; waem haet 't ~ geldj?
- meistentieds** {‘mei:s/ten/’tië:ts} (bw.) **meestentijds, meestal.**
- meister** {‘mei:s/ter} (m.) [N. meester; D. Meister] **meester.** - 'ne ~ in de rechte; hae is dao eine ~ in; [meestal:] (**school)meester, onderwijzer, leraar.** - de ~ van de veerde klas; ~, moog ich nao de WC?
- meisterlik** {‘mei:s/ter/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **meesterlijk.**
- meistersjool** {‘mei:s/ter(s)/sjool} (v.) [sjool] **jongensschool.** - de ~ loog vreuger oppe Sjoolsjtraot, en de jongessjool later aanne Meisterswaeg.
- meisveldj** {‘mei:s/fe:ltj} (o.) [veldj] **maïsveld.**
- meiter** {‘mei:/ter} (m.) [~s / ~ke] (N.) **mijter.** - de ~ van eine bösjop; de ~ van Sinterklaos.
- mejje** {‘me(j)/je} (ww.zw. 3a) [N. maaien; D. mähen] **maaien.** - 't kaore ~; 't graas ~.
- meijer** {‘me(j)/jer} (m.) [~s / ~ke] **maaier.**
- mejmesjen** {‘mej/me/sjiē:n} (o.) [mesjen] **maaimachine.**
- mejo** {me/joo} of **marjo** {mar/joo} (m.) [~s] **maillot.**
- mejoor** {me/’joor} (m.) [~s] **majoer.**
- mejsel** {‘mej/sel} (o.) [~s] **maaisel.**
- mekanodoos** {me/’kaa/noo/doos} (v.) [doos] **meccanodoos.**
- meke** {‘mee:/ke} (ww.zw. 5a) **mekkeren.** - de geit woor aan 't ~; **jengelen.** - lik toch neet altied zo te ~!
- mekkelik** {‘me(k)/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **gemakkelijk, makkelijk.** - 'n ~ke som; dao kóns se ~ euver haer sjpringe; det is neet zo ~ es 't liek; des ~ genög; ~ gezag!
- mekkere** {‘me:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) [N. mekeren; D. meckern] (zie **meke**) **mekkeren.** - ein mekkerende geit; waat liks se weer te ~!; ze höbbe altied get te ~.
- mekkereer** {‘me:(k)/ke/reer} (m.) [~s] **jammeraar, klager.**
- mekreel** {me/’kreel} (m.) [mekrele] **makreel** (*Scomber scombrus*).
- mekron** {me/’kron} (v.) [~s / mekrönke {me-/’krön/ke}] **makron, makaron** (kokosgebak op ouwel).
- mekronie** {me/’kroo:/niē} (m.) **macaroni.**
- meles** {‘mee/les} (m.) [geen mv.] **kop, hoofd, gelaat** (verg. **gevraet**). - ze sjloge-n-'m rech in zienne ~.
- meleur** {me/’leur} (o.) [geen mv.] [F. malheur] **mankement, euvel, pech.** - dae haet väöl ~ gad.
- Melik** {‘mee/lik} (o.) **Melick.**
- Meliks** {‘mee/lik:s} (bn.) [~e, ~e, ~] **van of uit Melick.**
- melj** {melj} (m.) [geen mv.] **roem** (bij het kaarten).
- melje** {‘me/lje} (ww.zw. 3a) [N. melden; D. mel-den] **melden.** - get biej de plisie ~; ze melje sjlech waer oppe radio; doe móos dich óm nege oer ~; de kinjer meldje zich al óm zès oer; nemes dae get te ~ haet?; ich melj drie troef.
- meljing** {‘me/ljing} (v.) [~e / ~ske] **melding.**
- mèlk** {mè:lk} (v.) [geen mv.] [N. melk; D. Milch] **melk.** - ~ van de koe; vòl ~, mager ~; de ~ is zoer; ~ drinken; ~ in de kóffie doon; ~ kaoke; de ~ kaok euer.
- mèlkboer** {‘mè:lG/bôê:r} (m.) [boer] **melkboer.**
- mèlke** {‘mè:l/ke} (ww.zw. 5a, of ww.st. 15) [N. melken; D. melken] **melken.** - de kuuj ~.
- mèlkested** {‘mè:l/kes/tiê:t} (m.) [tied] **melktijd.**
- mèlkfles** {‘mè:lk/fle:s} (v.) [fles] **melkfles.** - dae haaj bein wie ~se (bleke benen).
- mèlkkan** {‘mè:l(k)/kan} (v.) [kan] **melkkan.**
- mèlkker** {‘mè:l(k)/ker} (v.) [ker] **melkkar.**
- mèlkkuut** {‘mè:l(k)/kûû:t} (v.) [geen mv.] **hom** (van mannelijke vissen). - in heringe vinjs se ofwaal gridzelkuut ofwaal ~.
- mèlkvik** {‘mè:lk/mi:k} (v.) [mik] **wittebrood.**
- mèlkmoel** {‘mè:lk/môêl} (v.) [moel] **melkmuij, onvolwassen persoon.**
- mèlkpot** {‘mè:lk/po:t} (m.) [pot] **melkpot.** - gaef mich 't mèlkpotje èns aan.
- mèlksjtool** {‘mè:lk/sjtool} (m.) [sjtool] **melkkruk.**
- mèlktruit** {‘mè:lk/tui:t} (v.) [tuit] **melkbus.**
- mèlkummer** {‘mè:l/Gu(m)/mer} (m.) [ummer] **melkemmer.**
- melm** {me:lm} (m.) [geen mv.] [N. molm; D. Mulm] **molm, houtstof**, in het alg. **fijn stof.** - haol mich det hout neet nao binne, want det guf toch zónne ~. // **rul zand.** - door dae ~ fiets 't zich neet.

meloon

meloen {me/'lôen of me/'loen} (v.) [~e of ~ne]

meloen.

mem {mem} (v.) [~me / ~ke] **tepel**. - aan de lèste (of echelste) ~ hange (*het laatste aan de beurt zijn, het minst in aanzien zijn*); **vrouwenborst**. - 'n aaj ~ (*oud wijf*).

mement {me/'me:nt}, zie **moment**.

memmekas {/me(m)/me/ka:s} (m.) [¹kas] (P) **grote boezem**.

memmesjtieper {'me(m)/me/sjtî:per} (m.) [~s] (P) **beha**.

¹**men** {men}, zie **man**.

²**men** {men} (*onbep.vnw.*) (zie ook **me**) [N. men; D. man] **men**. - wie ~ zo zaet; ~ duit det zo; ~ heurt det zo gauw zègke.

menäöver {me/'näö/ver} (v.) [~s] **manoeuvre**. - óm de wage dao te kriege móste ze heel get ~s make.

mendje {'menj/tje}, zie **manj**.

¹**meneer** {me/'neer} (m.) [menere {me/'nee:/re} / ~ke] [N. meneer, mijneheer; D. mein Herr] **meneer, mijnheer**. - zèk dae ~ èns goej-jedaag!; ~ Jansen; is ~ toes?; eindelik kump ~ ouch nao hoes!; ~, moog ich nao boete?

²**meneer** {me/'neer} (v.) [menere {me/'nee:/re} / ~ke] [N. manier; D. Manier] **manier, wijze**. - op die ~ geit det neet; op waatv'r ~ kan ich dao kómme?; ich weit waal ein ~ óm det te kriege; eder op zien ~; des gèn ~ van doon; dae miens kënt gèn menere.

Meneerkes {me/'neer/kes} (o.mv.) **Mijnheerkens** (*van ouds bekende uitspanning nabij de Maas in Leeuwen, gem. Roermond*).

meneezje {me/'nee/zje}, zie **maneezje**.

menister {me/'ni:s/ter} of **minister** {mie(n)/'ni:s/ter} (m.) [~s / ~ke] 1. **minister**. - de ~ van boetelandse zake. 2. (*meubelstuk*) **bureau** (*met door een rolluik af te sluiten schrijfblad*).

menke {'men/ke} (o.) [~s] (zie **man**) **mannetje**. - 't ~ inne maon; ~s van koekdenang; hae is weer 't ~ (*hij is er weer bovenop*); ~s make (*drukte maken*). // **rechtopstaand, trapezium-vormig stuk hout op het midden van het achterste dwarshout ('sjemel')** van een mallejan.

Menne {'me(n)/ne} (eig.m.) [~ke] **Hermanus, Herman**.

menneke {'me(n)/ne/ke}, zie **man**.

mennig {'me(n)/nich} (bn.) [~e, ~e, ~] [N. menig; D. manch] **menig**. - ich höb dich det ~e keer gezag; ~ jaor geit veurbiej.

mennigein {'me(n)/ni/'gei:n} (*onbep.vnw.*)

menigeen.

mennigte {'me(n)/nich/te} (v.) [~] **menigte**. - d'r woord dao ein ganse ~ biejein.

mensjester {men/'sje:s/ter} of **mansjester** {man/'sje:s/ter} (m.) [geen mv.] **manches-terstof**.

mensjesters {men/'sje:s/ters} of **mansjesters** {man/'sje:s/ters} (bn.) [~e, ~e, ~] **van man-chesterstof**. - 'n ~e bóks.

mentjelke {'me:nj/tjel/ke}, zie **mantjel**.

menu {me/'nûü} (o.) [~s / ~ke] **menu**.

menuus {me/'nuu:/sië} (v.) [geen mv.] **munitie**.

menuiekis {me/'nuu:/sië/ki:s} (v.) [kis] **mu-nitiekist**.

menuut {me/'nûü:t} (v.) [menute / ~je] **mi-nuut**. - 'n oer tèlt sètig menute; 't kump zich oppe ~; kóns se ein ~je wachte?

mepke {'me:p/ke}, zie **map**.

mer {mer} I. (vw.) **maar**. - ich bön waal good, ~ neet gek; det is neet gael, ~ oranje; ~ noe gaon ich nao hoes! II. (bw., tsw.) **maar, slechts** (zie ook **me**). - det duit ~ efkes pien; det kosde ~ twee gólje; es se ~ get wèts!; höb ~ gedoldj!; gank ~ nao binne; pas ~ op!; det is allein ~ veur de lol; hae duit ~ net esof; es d'r det ~ kan ónthaje; doe höbs ~ te doon waat d'r zaet; ich vinj 't hiej ~ kaad; ~ jöng, waat duis se hiej nag zó laat!; ~ verdorie, noe höb ich det nag vergaete!

merante {me/'ra:n/te} (tsw.) (*verbastering van de naam Maria*). - ~ Jozef! (*mijn hemel!*); zie **hassesmerante** en **jasses**.

mere {'mee:/re} (ww.zw. 1) [N. meren] **meren**. - in Assel ligke heel get sjEEP gemeerd.

merel {me/'rel} (v.) [~le / ~ke] **morel**.

merelleboom {me/'re:l)/le/bou:m} (m.) [boum] **morellenboom** (*Prunus cerasus austera*).

merelsjtein {me/'rel/sjtei:n} (m.) [sjtein] **amarilslijpsteen**.

merendeil {'mee:/ren/dei:l} (o.) **merendeel**. - 't ~ van de luuj wèt zóget neet.

merendeils {'mee:/ren/'deils} (bw.) **meren-deels**.

merg {me:rch} (o.) [geen mv.] [N. merg; D. Mark] **merg**. - bulkes van ~ in de soep; 't geit mich door ~ en bein.

mergel {'me:r/gel}, zie **mirlgel**.

mergpiep {'me:rg/pî:ep} (v.) [²piep] **mergpipp**.

Merie {me/'rië} (eig.v.) [~ke] (zie **Mrie**) **Maria**.

meriekeukske {me/'rië/keuks/ke} (o.) [~s] **Mariakaakje** (droog, rond koekje).

meriel {me/'rië:l} (o.) [geen mv.] **drukte, op-**

- hef.** - waat 'n ~!; die vrouluuj maakde väöl ~, wie ze heurde det grootje gesjtórve woor; daen dirigent maak altied heel get ~.
- merk** {me:rk} (o.) [~e / ~ske] **merk.** - haol 't ~ d'r mer vanaaf; kóffie van ei good ~; waat rouks doe veur ein ~? // (spec. **merkske**)
- kledingetiket.** - aan det ~ske kóns se zeen det die bóks van gooj kwalliteit is.
- merke** {me:r/ke} (ww.zw. 5a) **merken.** - alle artiekkèle zin gemerk; dao merks se nieks van; dao woor nieks van te ~; höbs se gemerk det d'r zaat is? // (spec.) **merken** (letters e.d. op linnengoed zetten). - ich höb de lakes gemerk.
- merketon** {me:r/ke/ton} of **merketón** {me:r/ke/tón} (v.) [~s] **merkaton** (grote, gele perzik).
- merklap** {me:rk/la:p} (m.) [~pe] **merklap, tekenlap** (waarop meisjes leerden merken). - de maedjes leerde létters bordure op 'ne ~.
- merkplaatje** {me:rk/plèè:/tje} (o.) [~s] **handelsmerk, label, etiket.**
- merkteike** {me:rk/tei:/ke} (o.) [teike] **merkteten.**
- mermelke** {me:r/mel/ke}, zie **marmel.**
- merske** {me:rs/ke}, zie **mars.**
- ¹**mert** {me:rt} (v.) [~e / ~je] [N. markt; D. Markt] **markt.** - eder waek is d'r ~ in Zjwame; op de ~ sjtaon; nao de ~ gaon; höbs se geldj, gank nao de ~, koup ein koe (*uit een kinderrijmpje*); hae is van alle ~e toes; aan de ~ wone, oppe ~ wone; op de ~ sjtóng ein kios.
- ²**mert** {me:rt} (v.) (F. merde) (P) **schijft.** - dao höb ich ~ aan.
- Merte** {me:r/te} (eig.m.) **Sint ~, Sint Maarten.** - mit Sint ~ trékke ze mit fakkels en lampionne door de sjtraote (zie: Sintmerte).
- mertele** {me:r/tele} (ww.zw. 1) **martelen.** - mit väöl ~ wirkde d'r zich oppe kantj (*met grote inspanning*).
- mertwief** {me:rt/wiē:f} (o.) [wief] **marktvrouw, luidruchtig, bazig persoon, schreeuwlelijk.**
- ¹**mès** {mè:s} (o. of m.) [geen mv.] (N. mest; D. Mist) **mest, gier.** - 't (of de) ~ oetvare; de blome ~ gaeve.
- ²**mès** {mè:s} (v.) [~se / ~ke] (N. mis; D. Messe) **mis.** - de ~ opdrage, de ~ doon; nao de ~ gaon; 'n ~ mit drie here; 'n houtere ~ (*kerkdienst met kleppers en ratels op Goede Vrijdag*); 'n zjwarte ~ (*mis ter ere van gestorvenen, waarbij een zwart kazuifel gedragen werd*); 'n doordewaekse ~; 'n ~ besjtelle; 'n meersjtummige ~ zinge; 'n kórt ~ke.
- mèsdeender** {'mè:z/deen/der} of **mèsdener** {'mè:z/dee/ner} (m.) [~s / ~ke] **misdienaar.**
- mèshaok** {'mè:s/(h)aok} (m.) [haok] **mesthaak** (waarmee mest van de wagen wordt getrokken; vaak gemaakt door de tanden van een riek om te buigen). - 'ne veertandjs ~.
- mèshoup** {'mè:s/hou:p} (m.) [houp] **mesthoop.**
- mesjaot** {me/'sjaot}, zie **besjaot.**
- mesjaotbloom** {me/'sjaot/bloom}, zie **besjaotbloom.**
- mesjaotriefke** {me/'sjaot/riéf/ke}, zie **besjaotriefke.**
- mesjere** {me/'sjee/re} of **marsjere** {mar/'sjee/re} (ww.zw. 1) **marcheren.** - oppe maot van de meziek ~; hae mesjeerde veurbiej wie eine sjeldaoat.
- mesjeu** {me/'sjeu} (m.) [~s / ~ke] [F. monsieur] **manspersoon, kerel, vent** (vaak met bijbete-kenis *dandy, aansteller*). - 'ne flinke ~ (een gezette man).
- ¹**mesjen** {me/'sjien} of **mesjiens** {me/'sjiens} (bw.) **misschien, wellicht.** - 't waert ~ waal good waer; höbs se ~ ein vuurke veur mich?; ~ det d'r morgé kump.
- ²**mesjen** {me/'sjiē:n} (o.) [~der, ~er, tegenw. ook ~e / ~ke {me/'sjiē:n/ke of me/'sjien(g)/-ke}] **machine.** - was~, nej~, mej~, graas~, vleeg~; de was in 't ~ doon; 't ~ aanxitte; det zal ich mit 't ~ nejjie; mit 't ~ke euver 't graas gaon; waat haet die ein ~! (*achterwerk*); sjóng, waat ei ~! (*forse vrouw*).
- mesjienefebriek** {me/'sjiē:/ne/fe/brie:k}, zie **mesjenfebriek.**
- mesjienegare** {me/'sjiē:/ne/gaa:/re} (o.) [gare] **naaimachinegaren.**
- mesjienerie** {me/'sjiē:/ne/'riē(j)} (v.) [~je] **machinerie.** - dae haaj mich dao ein ~ sjtaon!
- mesjienefebriek** {me/'sjiē:n/fe/brie:k} of **me-sjienefebriek** {me/'sjiē:/ne/fe/brie:k} (v.) [febriek] **machinefabriek.**
- mesjienskaetel** {me/'sjiēns/kè:/tel} (m.) [kaetel] **grote ketel, gestoakt met takkenbos-sen, voor het koken van veevoer; ev. ook voor de was.**
- mesjienspan** {me/'sjiēns/pan} (v.) [pan] **ma-chinaal vervaardigde dakpan** (i.t.t. handj-pan).
- Mesjtreech** {me/'sjtreetch} (o.) **Maastricht.**
- mesjuut** {me/'sjüü:t}, zie **besjuut.**
- mèskaever** {'mè:s/kè:/ver} (m.) [kaever] **mestkever** (spec. *Geotrupes stercorarius*).
- mèskelder** {'mè:s/ke:/der} (m.) [kelder] **gier-**

mèsker

kelder.

- mèsker {‘mè:s/ker} (v.) [ker] **mestkar.**
 mèskleijer {‘mè:s/klei/jer} (o.mv.) **misgewaden.** - de köster hink de ~ klaor.
 mèskoel {‘mè:s/kôêl} (v.) [koel] **mestkuil, mestvaalt.**

- mèsmiet {‘mè:s/miê:t} (v.) [?miet] **mesthoop.**
 mèsnat {‘mè:s/naa:t} (bn.) [naat] **kletsnat.** - ich bön ~ van ‘t zjweite.
meterie {me/’tee:/rîë} (v.) [geen mv.] **etter.** - d’r kwoom ~ oette zjwaerende vinger.

Metild {me/’ti:lt}, zie **Mechteld.**

metje {‘me:/tje}, zie **’mat.**

- metras** {me/’tra:s} (v.) [-se / metreske {me/’tre:s/ke}] **matras.**
metries {me/’triës} (v.) [metrieze {me/’trië/ze} / ~ke] **matrijs, mal.**

- metriezemaeker** {me/’trië/ze/mèë:/ker} (m.)
 [-s] **vervaardiger van matrijzen.**

- metroos** {me/’troos} (m.) [metroze {me/’troo:/ze} / metreuske {me/’treus/ke}] **matroos.**

- metrozepekske** {me/’troo:/ze/pe:ks/ke} (o.)
 [-s] **matrozenpakje.** - mitte eerste kemunie droge väöl jungskes ei ~.

- mets** {me:ts} (o.) [~er of ~e / ~ke] [N. mes, D. Messer] **mes.** - mit ~ en versjet aete; ‘n bót ~, ‘n sjerp ~; ‘n ~ sjliepe; ~ke sjtaeke (*het metskesjtaeke beoefenen*, zie aldaar).

metsele {‘me:t/se/le} (ww.zw. 1) **metselen.**

- metseleer** {‘me:t/se/leer} (m.) [-s / ~ke] **met-selaar.**

- metselkuup** {‘me:t/sel/kûû:p} (v.) [kuup] **speciekuip.**

- metsetsjpies** {‘me:t/sel/sjpiës} (v.) [sjpies] **metsetselspecie.**

- metselverbandj** {‘me:t/sel/ver/ba:njtj} (o.) [verbandj] **metselverband.**

- metsesjeij** {‘me:t/se/sjeij} (v.) [sjeij] **messchede.**

- metsesjlieper** {‘me:t/se/sjlië:/per} (m.) [-s] **messenslijper.**

- metskesjtaeke** {‘me:ts/ke/sjtèë:/ke}, zie **lendje-sjtaeke.**

meug {meuch} (bn.) [~e, ~, ~ / ~er {‘meu:/ger};

~s(te) {‘meuch/s(te) of ‘meu:ch/s(te)}] (N. moe; D. müde) **moe, vermoeid.** - ich bön ~, ich gaon nao bëd; van det gewazel waer ich toch zó ~!; ich bön det gezeiver ~; ich höb ~ bein; zo ~ wie ein maaj; zich ~ make óm get; des ‘ne ~e (een liuerik).

meugelik {‘meu/ge/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **mogelijk.** - det is neet ~; kóm mer zó gauw wie ~; det is ‘ne ~ke kandidaat; bije ~ is alles God, drie batse is angerhalf vót (*gezegd als iets volkomen ongeloofwaardig is*).

meugelikhed {‘meu/ge/lik/(h)ei:t} (v.) [meugelikhede {‘meu/ge/lik/hee:/de}] **mogelijkheid.** - ich zeen nag waal meugelikhede óm aan geldj te kómme; ‘t voor d’r mit gën ~ vanaaf te kriege.

meugigheid {‘meu/gich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **moeheid.** - de uig valle mich toe van ~.

meuje {‘meu/je} of **bemeuje** {be/’meu/je} (ww.zw. 3b) [N. (be)moeien; D. (be)mühen] **zich ~: zich moeien, zich bemoeien, zich mengen.** - dao móos se dich neet mit (of in) ~; hae meudj zich mit alles; toe meuđde mie vader ‘t zich (*zich er mee*).

meujelik {‘meu/je/lik}, **meujlik** {‘meu/lik} of **moejjelik** {‘moe(j)/je/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **moeilijk.** ~ ‘n ~ke som; hae haet ‘t ~ in ‘t laeve; doot neet zo ~!

meujte {‘meu/te}, zie **meutje.**

meule {‘meu:/le} (v.) [~s / meulke {‘meu:l/ke} [N. molen, D. Mühle] **molen.** - mael haole biej de ~; köffiebone in de ~ doon; ‘n meulke koupe oppe kirmes; mit meulkes loupe. // ‘ne sjlaag van de ~ höbbe (*getikt zijn*), vandaar: *een van de symbolen van het Swalmer carnaval.*

meulebaas {‘meu:/le/baas} (m.) [baas] **mole-naar.**

Meulelandj {‘meu:/le/la:njtj} (o.) *Swalmen in carnavalstijd.*

meulepaerd {‘meu:/le/pèërt} (o.) [paerd] **molenpaard** (P. ook als aanduiding van een fors en log persoon).

meuleraad {‘meu:/le/raa:t} (o.) [raad] **molen-rad.**

meulesjtein {‘meu:/le/sjtei:n} (m.) [sjtein] **molensteen.**

meuls, meult {meu:ls, meu:lt}, zie **male.**

¹**meun** {meun} (m.) [~e / ~ke] **kopvoorn** (*Leuciscus cephalus*).

²**meun** {meun} (v.) [~e] **dikke vrouw.** - ‘n diekke ~; ‘n aaj ~; [*schertsend*] **koffiepot.** - gaef de ~ èns hierobbes!

- meur** {meur}, zie **moor**.
- meurs** {meurs}, zie **moor**.
- meutje** {meu/tje} of **meujte** {'meuj/te} (v.) [geen mv.] **moeite** (verg. **mote**). - zich ~ doon veur get; ich höb dao ~ mit; hae sjpróng sónger ~ euver daen toen; alle ~ woor veur nieks; des de ~ neet waerd; des 'n klein ~.
- mezena** {me/'zee/naa} (m.) [geen mv.] **maizena**.
- mezerie** {me/'zee:/rië} (v.) [geen mv.] **misère**. - mazesmiens, waat woor det dao ein ~!
- meziek** {me/'zié:k} (m.) [geen mv. / ~ske] **muziek**. - nao de ~ loestere; ~ make; höbs se de ~ biej dich?; ein sjoon ~ske.
- meziekkelpel** {me/'zié:(k)/ke/pel} (v.) [kepel] **muziekkapel**.
- meziekmaeker** {me/'zié:k/mèè:/ker} (m.) **muzikant**.
- meziekpepier** {me/'zié:k/pe/pié:r} (o.) [pe-pier] **muziekpapier**.
- mi** {miē} (v.) [mi's] **mi** (muziekknoot). - 'n ~ sjpele; die leeg ~ haolt d'r neet.
- miauwe** {mie/'ja(u)/we} (ww.zw. 4a) **miauwen**. - de kat is aan 't ~; lik toch neet zo te ~!
- mich** {mi:ch}, zie **ich**.
- midde** {mi(d)/de} (bw.) [N. midden, D. mitten] **midden**. - ze zote ~ in de zaal; ~ oppe kop is d'r kaal; ~ door 't kaore haer loupe; ~ ónger de veursjtelling; ~ in de wintjer. / (zn.o.) [geen mv.] **midden**. - in 't ~ van de kamer; in 't ~ van de zomer; det hèlt 't ~ tösse 'n paerd en eine pónnie. / (zn.v.) [geen mv.] **midden**. - die plank is in de ~ door.
- middedor** {'mi(d)/de/'doo:r} (bw.) **door** **midden, in tweeën**. - de sjöppesjteel woor mich ~ gebraoke.
- middedrin** {mi(d)/de/'drin} (bw.) **er middenin**.
- middel** {'mi:(d)/del} (o.) [~e / ~ke] [N. middel; D. Mittel] **middel**. - 'n ~ taenge verkaadjheid; door ~ van; de ~e daoveur óntbraeke; ich weit gèn ~ te bedinke.
- Middeleewe** {'mi:(d)/de/lee/we} (v.mv.) **Middeleeuwen**.
- middeleews** {'mi:(d)/de/leews} (bn.) [~e, ~e, ~] **middeleeuws**.
- middenin** {mi(d)/de/'nin} (bw.) **middenin, in het midden**.
- middepaad** {'mi(d)/de/paa:t} (m.) [paad] **middenpad** (in de kerk). - inne ~ loog 'ne sjone roje luiper.
- middesjeep** {'mi(d)/de/sjee:p} (o.) [sjeep] **middenschip** (van de kerk).
- middesjtandj** {'mi(d)/de/sjta:njtj} (m.) [geen mv.] **middenstand**. - de ~ van Zjwame is beheurlik oetgedund.
- middesjtenjer** {'mi(d)/de/sjte/njer} (m.) [~s] **middenstander**. - ~s höbbe-n't nootj gemekkelik.
- middewaeg** {'mi(d)/de/wèè:ch} (m.) [waeg] **middenweg**.
- middig** {'mi(d)/dich} (m.) [~e / ~ske] [N. middag; D. Mittag] **middag**. - laat op de ~; det móos se veur de ~ aaf höbbe; v'r höbbe 'ne vrieje ~; **middagmaal**. - nao de ~ kreeg d'r altied sjlaop; emes op de ~ neuje. // verg. **ómmiddig**.
- middigaete** {'mi(d)/di(g)/gèè:/te} (o.) [geen mv.] **middageten, middagmaal**. - waat krijege v'r veur ~?; nao 't ~ unjerde d'r altied get.
- middigdeens** {'mi(d)/dig/deens} (m.) [deens] **middagdienst**.
- middigsame** {'mi(d)/dich/saa:/me} (tsw.) **goedemiddag!** (groet bij aanwezigheid van twee of meer personen).
- middigsjiech** {'mi(d)/dich/sjie:ch} (v.) [sjiech] **middagdienst**. - de ~ begint óm twee oer.
- midveur** {mi:t/'feu:r} (m.) [~s] **midvoor, middenvoor** (van een voetbalelftal).
- ¹**mie** {mie of miē} (bez.vnw.) (meestal onz., in bep. gevallen ook m. of vr.) **mijn**. - ~ maedje; ich deej det op ~ gemaak; dao kan ich mit ~ verstand neet biej; ~ vader; ~ moder; ~ broor.
- ²**mie** {miē} (m.) [geen mv.] **mie** (Indisch-Chinees gerecht).
- ³**Mie** {miē} (eig.v.) [~ke of Miekke {'mie:(k)/-ke}] **Maria, Mia**.
- Miechel** {'mie:/chel} (eig.m.) [~ke] **Michiel, Michael**.
- miechele** {'mie:/che/le} (ww.zw. 1) **smikkelen, smullen**. - ich vinj det v'r 'ns lekker mótte gaon ~.
- Miek** {mie:k} (eig.v.) [~ke] **Maria, Mia**.
- miékemous** {mie:(k)/ke/'mou:s} (m.) [miékemouze] **Micky-Mouse-pop; trekpop**. // **clowneske figuur**. - móos se dae ~ dao èns zeen loupe!
- miekmak** {'mie:k/mak}, zie **mikmak**.
- ¹**Miel** {miel} (eig.m.) [~ke] **Emilius, Emiel**.
- ²**Miel** {miel} (eig.v.) [~ke] **Emilia**.
- mieljeu** {miel/jeu} (o.) [~s] **milieu**. - in det ~ veul ich mich neet toes; aandach höbbe veur 't ~; de Mieljeuvereniging (de Milieu- en Heemkundevereniging).
- miemel** {miē:/mel} of **miemer** {'miē:/mer} (v.) [miemerte {miē:/mer/te}, miemere {'miē:/-

miemele

- me/re}, ~te of ~e / ~ke] **aalbes, bes** (*Ribes-soorten*). - rooij, witte en zjwarte ~e; ~e plökke.
- miemele-** {‘mîē:/me/le-}, zie **miemerte-**
- niemer** {‘mîē:/mer}, zie **niemel**.
- ¹**miemere** {‘mîē:/me/re} (ww.zw. 1) **mijmeren**. - ich höb d'r lang euver gemiemerd, veurdet ich 't deej.
- ²**miemere** {‘mîē:/me/re}, **miemerte** {‘mîē:/mer/te}, zie **niemel**.
- miemerteflaaj** {‘mîē:/mer/te/’flaaj} of **mie-meleflaaj** {‘mîē:/me/le/’flaaj} (v.) [flaaj] **bessenvlaai**.
- miemertesjem** {‘mîē:/mer/te/’sjem} of **mie-melesjem** {‘mîē:/me/le/’sjem} [ook: **mie-mertezjem** {‘mîē:/mer/te/’zjem}] (m.) [sjem] **bessenjam**.
- miemertesjtroek** {‘mîē:/mer/te/sjtrôē:k} of **miemelesjtroek** {‘mîē:/me/le/sjtrôē:k} (m.) [sjtroek] **bessenstruik** (*Ribes*).
- niemkesrazel** {‘mie:m/kes/raa:/zel} (m.) [ra-zel] (P) **kippenvel**. - dao krieg ich de ~ van.
- niimmel** {‘mie(m)/mel} (v.) [~e] (P) **drein, zeukous**.
- niemmelle** {‘mie(m)/me/le} (ww.zw. 1) (P) **1. drenzen, blijven zeuren. 2. mummelen**.
- niemmeleer** {‘mie(m)/me/leer} (m.) [~s] (P) **drein, zeurpiet**.
- niimmelmuulke** {‘mie(m)/mel/muul/ke} (o.) [~s] **mummelaar, iemand zonder tanden**.
- ¹**Mien** {mien of mién} (eig.v.) [~tje] **Mien, Wilhelmina**.
- ²**mien** {‘mie:n} (zie ook ¹**mie**) (bez.vnw.) [~ne {‘mie(n)/ne} of ~e {‘mîē:/ne}, ~ {mien}, ~ {mie:n}] [N. mijn; D. mein] **mijn**. - ~ne miens; ~ vrouw, ~ maedje; ~ kinjer.
- ³**mien** {‘mîē:n} (v.) [~e {‘mîē:/ne}] **1. mijn** (oorlogstuig). - op ein ~ loupe; 't veldj loog vól ~e. **2. (kolen)mijn**. - oppe ~ wirke; de eijer~ in Remunj.
- Miena** {‘mîē:/naa} (eig.v.) **Mien, Wilhelmina**.
- mienbös** {‘mîēn/bö:s} (v.) [²bös] **mijnbus**. - mien-wirkers waerde euveral mit de ~ opgehaold.
- Mienes** {‘mîē:/nes} (eig.m.) [~ke] **Dominicus**.
- mienevaeger** {‘mîē:/ne/vè:ger} (m.) [~s] **mijnenveger**.
- mieneveldj** {‘mîē:/ne/ve:ljtj} (o.) [veldj] **mijnenveld**.
- mienlamp** {‘mîēn/la:mp} (v.) [lamp] **mijnlamp**.
- ¹**miens** {mien}s} (m.) [~e / ~ke] [N. mens, D. Mensch] **mens**. - ~e en beester; God haet de ~ gesjaope; d'r woor gè ~ in de kirk; ~, gank mich ónger de veut oet! // **man**. - d'r is 'ne ~ aan de deur. // **man, echtgenoot**. - mien-ne ~ is neet toes.
- ²**miens** {mien}s} (o.) [geen mv. / ~ke] **mens** (ge-zegd van een vrouw). - det ~ kan ich neet oetsjtaon; mie leef ~!
- miensekènnér** {‘mien/se/kè(n)/ner} (m.) [kènnér] **mensenkennér**.
- miensekènnis** {‘mien/se/kè(n)/nis} (v.) [geen mv.] **mensenkennis**.
- miensekindj** {‘mien/se/ki:njtj} (o.) [kindj] **mensenkind**. - miensekinjer nag aan toe! (mijn hemel!).
- mienselik** {‘mien/se/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, / ~ker; ~s(te)] **menselijk**. - 't ~ laeve; 't ~ versjandj; zich vergaete is ~; det is neet meer den ~.
- miensesjowé** {‘mien/se/sjôē:w} (bn.) [sjoew] **mensenschuw**.
- miensewerk** {‘mien/se/we:rk} (o.) [werk] **mensenwerk**.
- mensheid** {‘mien/(h)eit} (v.) [geen mv.] **mensheid**.
- miensjach** {‘mîēn/sja:ch} (v.) [sjach] **mijn-schacht**.
- mient** {‘mie:nt}, ‘t ~: **het mijne, dat van mij**. - gaef hiej det book, des 't ~!
- Mienwaeg** {‘mîēn/wè:ch}, zie **Meinwaeg**.
- mienwirker** {‘mîēn/wi:r/ker} (m.) [~s] **mijn-werker**.
- mier** {‘mîē:r} (v.) [geen mv.] **muur** (plant: *Stellaria media*).
- mieretietjes** {‘mîē:/re/tie:/tjes} (o.mv.) (N.) (zie **miemkesrazel, hoondervel**) (P) **kip-penvel**.
- ¹**Mies** {‘mie:s} (eig.v.) **Maria**.
- ²**mies** {‘mie:s} (v.) [miezze {‘mie(z)/ze} / ~ke] **poes**. - ze haje dao ein zjwarte ~.
- Miesjel** {‘mie:/sjel} (eig.m.) **Michael, Michiel**.
- ¹**Miet** {‘mie:t} (eig.v.) [~je] **Maria, Mariëtte**.
- ²**miet** {‘mîē:t} (v.) [~e / ~je] (zie ook **berm**) **koren- of stromijt** (rechthoekig, i.t.t. een berm).
- ³**miet** {‘mîē:t} (v.) [~e / ~je] **mijt** (diertje behorend tot de *Acari*).
- mietje** {‘mie:/tje} (o.) [~s] (N.) **homo, mietje** (ook iemand die zich altijd snel gewonnen geeft).
- miettere** {‘mie:(t)/te/re} (ww.zw. 1) (P) **mietteren, smijten**. - 'ne sjtein door ein roet ~; emes de deur oet ~.
- miezèl** {‘mîē:/zel} of **miezèl** {‘mie(z)/zel} (m.) [geen mv.] **miezèl, miezèlregen, motregen**.

- miezele** {‘miē:/ze/le} of **miezzele** {‘mie(z)/-ze/le} (ww.zw. 1) **miezelen**, **miezeren**, **mot-regenen**. - ‘t haet de ganse daag gemiezzeld.
- miezelechting** {‘mîē:/ze/le:ch/tich}, **miezeling** {‘mîē:/ze/lich} of **miezzeling** {‘mie(z)/ze/-lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **miezeling**. - ~ waer; ‘t blief de ganse daag ~; ein miez(z)elijg menke.
- miezelaengel** {‘mîē:/zel/rèè:/ngel} of **miez-zelraege** {‘mie(z)/zel/rèè:/ge} (m.) [raengel, raege] **miezelregen**.
- mik** {mi:k} (v.) [-ke of migke {‘mi(G)/Ge} / ~ske] (**witbrood**). - ‘n ~ haole biej de bekker; ~ en brood (*witbrood en zwartbrood*); witte ~; ‘n sjnee ~.
- mika** {‘mie:(k)/kaa} (m.) [geen mv.] **mica**. - ~ ruutjes in de haard.
- mikke** {‘mi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **mikken**. - hae mikde op ‘t óngerste bulke; get in ein doos ~.
- mikkedeig** {‘mi:(k)/ke/dei:ch} (m.) [deig] **brooddeeg**. - ‘ne flajebaom van ~.
- mikkeman** {‘mi:(k)/ke/ma:n} (m.) [man] **uit deeg gebakken pop**. // **mikkemenke** {‘mi:(k)/ke/men/ke} (o.) **mollig jongetje**.
- mikmak** {‘mi:k/mak} of **miekmak** {‘mie:k/-mak} (m.) [geen mv.] **mikmak**, **boel**. - hae gooje de ganse ~ nao boete.
- mikminge** {‘mi:k/mi/nge} (ww.zw. 5b) **een knuffelspelletje doen** met een peuter of kleuter. - zal ich dich ‘ns lekker ~ en kielle kielle wenske doon?
- Mil** {mil} (eig.v.) [~ke] **Emilia, Mill**.
- miletzaod** {‘mie(l)/’le:t/saot} (m. of o.) [zaod] **milletzaad**, **gierstzaad** (gebruikt als vogelvoer). - ~ gemink mit negerzäödje.
- miljaar** {mil/’jaar} (tsw.) **verdomme!** - ~! of god~!
- miljard** {mil/’ja:rt} (telw., o.) [~e] **miljard**. - zo get kos mesjien waal meer es ei ~ euro.
- miljenaer** {mil/je/’nèèr} (m.) [~s] **miljonair**.
- miljoen** {mil/’jôè/ne} of **mil/joen** (telw., o.) [~e] {mil/’jôè/ne} of ~ne] **miljoen**. - dao haet de regering ~n(e) veur oetgetroch.
- milledie** {mi(l)/le/’diè} (v.) [~je / ~ke] **melodie**.
- millesien** {mi(l)/le/’sièn}, zie **medisien**.
- ¹**min** {min} (bw.) **min**. - ach ~ drie is vief; ich haaj ‘n zeve ~ veur Ingels.
- ²**min** {mi:n} (bn., bw.) [minne {‘mi(n)/ne}, min {min}, min {mi:n}] **min**, **minderwaardig**, **gemeen**. - det is ~ volk; ‘ne minne miens; det vinj ich erg ~ van ‘m; des mich te ~.
- ³**min** {mi:n} (onbep.telw.) [minder (zie aldaar); mins(te) {‘mins(/te)}] **weinig**. - ich höb nag mer ~ geldj; d’r wore mer ~ luuj dao; ze haet mer ~ gegaete; biej de minste gelaegenheid begint d’r te praeke; ziej haet altied ‘t minste gedöldj; des waal ‘t minste waas se kóns doon; det duit ‘t minste pien.
- minder** {‘min/der} (onbep.telw. [vergr trap van ³min], bw.) **minder**. - ich höb ~ gelök gad es dich; det kos ~; det duit ~ pien.
- minderjääorig** {‘min/der/’jäärich} (bn.) [~e, ~e, ~] **minderjarig**.
- minge** {‘mi/nge} (ww.zw. 5b, of ww.st. 29) **men-gen**. - deig ~; reziene ónger de deig ~; dao móos se dich neet in ~.
- minger** {‘mi/nger} (m.) [~s] **menger**; **mengma-chine**.
- mingsel** {‘ming/sel} (o.) [~s / ~ke] **mensel**.
- minister** {mie(n)/’ni:s/ter}, zie **menister**.
- mink** {mingk}, zie **minge**.
- minstes** {‘min/stes} (bw.) **minstens**. - det zin ~ sëstige kölse.
- Mir** {mir} (eig.v.) **Maria, Mirjam**.
- mirabel** {‘mie(r)/raa/bel} (v.) [~le / ~ke] **mira-bel**, **kroosje** (een klein soort pruim, *Prunus insititia*).
- mirgel** {‘mi:r/gel} of **mergel** {‘me:r/gel} (m.) [geen mv.] [N. mergel; D. Mergel] **mergel**.
- mergelblok** {‘mi:r/gel/blo:k} (m.) [blok] **mer-gelblok**.
- mirgelsjtein** {‘mi:r/gel/sjtei:n} (m.) [sjtein] **mergelsteen**. - de Munsterkirk is van ~.
- ¹**mis** {mi:s} (bw., *predicatief bn.*) **mis**. - dae sjlaag woor ~; neet sjete is altied ~.
- ²**mis** {mi:s} (m.) [geen mv.] (N.) **mist**. - d’r hóng ‘ne diekké ~; det is de ~ ingegange.
- misbroek** {‘miz/brôè:k} (o.) [~e] **misbruik**. - ~ make van get.
- mishanjele** {mis/’ha/nje/le} (ww.zw.) [hanjele] **mishandelen**.
- mishouwe** {‘mi:s/hou/we} (ww.onr.) [houwe] **misslaan**. - de plank ~.
- misjenaris** {mi:/sje/’naa:/ris} (m.) [~se] **mis-sionaris**. - d’r kwome heel get ~se oet Zjwame.
- miskoup** {‘mi:s/kou:p} (m.) [koup] **miskoop**.
- miskoupe** {‘mi:s/kou:/pe} (ww.onr.) [koupe] **zich ~, zich miskopen**, **een miskoop doen**. - ich veul mich miskoch.
- miskraom** {‘mi:s/kraom} (m.) [~e] **miskraam** (verg. **misval**).
- mislökke** {mi:s/’lö:(k)/ke} (ww.zw.) [lökke] **mislukken**. - ze höbbe ‘t waal geperbeerd, mer ‘t is mislös; de taart is mislös.
- mismeujig** {mi:s/’meu/jich} (bn., bw.) [~e, ~e,

mismood

~) **mismoedig.** - det is óm ~ van te waere.

mismood {‘mi:s/moot} (m.) [geen mv.] **mismoed, mismoedigheid.** - ich höb de ~ aanne pens.

misnete {‘mi:s/’nee/te} (ww.zw. 7a) **het ontgelden.** - waat de kop vergit, mótte de bein ~ (als je iets vergeet, zul je ervoor terug moeten lopen).

misougs {‘mi:(z)/zouchs} of **misous** {‘mi:(z)/zous} (m.) [ougs, ous] **misoogst.**

¹**mispel** {‘mi:s/pel} (v.) [~e] **mispel** (*Mesphilus*). - zó rót wie ein ~.

²**mispel** {‘mi:s/pel} (v.) [~e] **wesp** (*Vespa-soorten*).

mispelebóch {‘mi:s/pe/le/bó:ch} (m.) [‘bóch] **wespennest.** - dae ~ móos se oetruike es ‘t duuster is.

mispunktj {‘mi:s/pu:njtj} (o.) [punktj] **mispunkt.** - waat is det ein ~!; lillik ~ des se bös!

misraekene {‘mi:s/réè:/ke/ne} (ww.zw.) [raeke-ne] **misrekenen.** - ich höb mich misraekend.

missaal {‘mi:(s)/’saal} (o.) [~s / missaelke {‘mi:(s)/’séèl/ke}] **missaal.** - mitte plechtige kemunie krege de kinjer häör eerste missaelke.

misse {‘mi:(s)/se} (ww.zw. 6) [N. missen; D. missen] **missen.** - det dink haaj ich nag neet gemis; hae kan zien vrouw neet ~; v'r misse-n-'m heel erg; de bös ~; hae sjoot op de gool, mer hae misde; ze haje nieks meer te ~ (*het was gedaan met hun grote mond*).

misselik {‘mi:(s)/se/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. misselijk; D. (mißlich)] **misselijk.** - van det dreijje waerde ich ~; 'ne ~ke kael; 'n ~ke sjtreek.

misselikke {‘mi:(s)/se/li(k)/ke} (ww.zw. 5a) **vervelend zijn.** - lik neet zo te ~!

misseling {‘mi:(s)/se/ling} (m.) [~e / ~ske] **misselijke vent, etter.** - klein ~ske des se bös!

missie {‘mi:(s)/siê} (v.) [~s] **missie.** - 'n geheim ~; de broor van mie vader haet jaore in de ~ gewirk.

missiehoe {‘mi:(s)/siê/hôë:s} (o.) [hoes] **missiehuis.**

missiezöster {‘mi:(s)/siê/zö:s/ter} (v.) [zöster] **missiezuster.**

missjete {‘mi:(s)/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **misschieten.**

missjlaon {‘mi:(s)/sjlaon} (ww.st.) [sjlaon] **misslaan.** - de plank ~.

missjtaon {‘mi:(s)/sjtaon} (ww.st.) [sjtaon] **misstaan.** - det missjteit dich neet; 't zooj

dich neet ~, es se 'ns dien óngieliek zoodjs bekènne.

mistreustig {‘mi:s/’treus/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **mistroostig.** - 't is ~ waer vandaag; waat kieks se weer ~!

misval {‘mi:s/fa:l} (m.) [~le {‘mi:s/fal/le}] **misbraam.**

misverstandj {‘mi:s/fer/sjta:njtj} (o.) [misversjtenj {‘mi:s/fer/sjtenj}] **misverstand.**

¹**mit** {‘mi:t} 1. (vz.) [N. met; D. mit] **met.** - kóm mer ~ mich mit; ~ de harmenie mitloupe; ~ de kallebas in de handj loupe; ~ meulkes loupe; ~ knikkende kneeën loupe; ~ dem d'r-biej zin v'r mit zeve; friet ~ majjenaes; ~ emes ómgaoen; sjpele ~ de kinjer; ~ 'ne bal sjpele; ~ de groette van mien vrouw; emes ~ 'ne diekke boek; ~ zienne kop d'r baovenoot sjtaeke; get ~ plezeer doon; ich zeen det ~ angs aankómme; ~ 'ne pas kumps se dao door; des ~ de handj gemaak; dao sjpring ich ~ gemaak euver haer; dao kóns se 't ~ doon (mee); zich örges ~ bemeuje (mee); 't geit good ~ 'm; ~ 't jaor waert d'r versjtenjiger. 2. (bw.) [N. mee; D. mit] [vormt scheidbare ww.] **mee.** de windj ~ höbbe; ~ op reis gaon; zien uterlik neet ~ höbbe; ich bön 't d'r ~ èns; hae ging ~ helpe dorse; ~ det d'r det zag, gebeurde-n-'t.

²**mit** {‘mi:t}, zie **maete.**

mitaete {‘mi:(d)/dèè:/te} (ww.st.) [aete] **meeeten.**

mitaeter {‘mi:(d)/dèè:/ter} (m.) [~s / ~ke] **mee-eter** (verstoopt talgkliertje in de huid).

mitbringe {‘mi:d/bri/nge} (ww.st.) [bringe] **meebrengen.** - bring mich ei mikske mit; waem höbs doe mitgebrach?

mitdeile {‘mi:(d)/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **meedelen, deel krijgen.** - de kinjer moogde allemaol ~. // **mededelen.**

mitdeiling {‘mi:(d)/dei:/ling} (v.) [~e] **mededeeling.**

mitdoon {‘mi:(d)/doo:n} (ww.st.) [doon] **mee doen.** - waem duit d'r mit mit kaarte?; mit vastelaovindj duit edere richtige Hopsjlokker mit.

mitdreije {‘mi:(d)/dre(j)/je} (ww.zw.) [dreijje] **meedraaien.** - mit de wiezers van de klok ~; hae drejt al jaore mit in det bedrief.

mitein {‘mi:(d)/’dei:n} (bw.) **met elkaar, samen, onderling.** - det höbbe v'r ~ aafgesjpraoke.

mitgæeve {‘mi:t/’chëè:/ve} (ww.st.) [gæeve] **meegeven.**

- mitgaon** {*mi:t/chao:n*} (ww.st.) [gaon] **meegaan**. - waem geit d'r mit nao de mert?; hae is mitgaond van aard.
- mithelpe** {*mi:t/(h)e:l/pe*} (ww.st.) [helpe] **meehelpen**.
- mitkalle** {*mi:t/ka(l)/le*} (ww.zw.) [kalle] **meepraten**. - dao kan ich euver ~!
- mitkènne** {*mi:t/kè(n)/ne*}, zie **mitkonné**.
- mitkieke** {*mi:t/kîë:/ke*} (ww.st.) [kieke] **meekijken**. - kiek mer mit euver mienne sjouwer; de wichter móchte saoves ~.
- mitkónne** {*mi:t/kó(n)/ne*} of **mitkènne** {*mi:t/kè(n)/ne*} (ww.onr.) [²kènne, kónne] **meekunnen**. - doe kóns (kèns) mit ós mit nao Mesjtrech; hae kós neet mit op sjool.
- mitkriege** {*mi:t/krië:/ge*} (ww.st.) [kriege] **meekrijgen**. - ze krege bótramme mit veur óngerwaeg; van waat dae gezag haet, höb ich neet väöl mitgekrege.
- ¹**mitlaeve** {*mi:t/lèë:/ve*} (ww.zw.) [laeve] **meeleven**. - mit get ~.
- ²**mitlaeve** {*mi:t/lèë:/ve*} (o.) [geen mv.] **medeleven**. - de heel buurt haet ~ getuind.
- mitliej** {*mi:t/liëj*} of **mitlieje** {*mi:t/lie(j)/je*} (o.) [geen mv.] **medelijden**. - ich höb ~ mit die erm vrouw.
- mitloestere** {*mi:t/löë:s/te/re*} (ww.zw.) [loestere] **meeluisteren**.
- mitloupe** {*mi:t/lou:/pe*} (ww.st.) [loupe] **meelopen**. - mit de persessie ~; de hondj llop altied mit 'm mit.
- mitlouper** {*mi:t/lou:/per*} of **mitluiper** {*mi:t/lui:/per*} (m.) [~s] **meeloper**.
- mitmake** {*mi:t/maa:/ke*} (ww.zw.) [make] **meemaken**. - zóget höb ich nag nootj mitgemaak; det haop ich nag ootj mit te make.
- mitnumme** {*mi:t/nu(m)/me*} (ww.st.) [²numme] **meenemen**. - zich de bótramme nao 't werk ~; emes mit de wage ~ nao Amsterdam; det veursjtél könne v'r geliek ouch ~.
- mitrenne** {*mi:t/re(n)/ne*} (ww.zw.) [renne] **meerennen**.
- ¹**mits** {*mi:ts*} (vw.) (N.) **mits**. - (als zn.) dao zitte heel get ~e en mare aan.
- ²**mits** {*mi:ts*}, zie **maete**.
- mitsjikke** {*mi:t/sji:(k)/ke*} (ww.zw.) [sjikke] **meesturen, meezen**.
- mitsjleipe** {*mi:t/sjlei:/pe*} (ww.zw.) [sjleipe] **meeslepen**. - waat die allemaol ~, es ze op fekansie gaon!; laot dich neet ~ door waat dae zaet.
- mitsjpele** {*mi:t/sjpee:/le*} (ww.zw.) [sjpele] **meespelen**.
- mitsjpraeke** {*mi:t/sjprè:/ke*} (ww.st.) [sjpraeke] **meespreken** (verg. **mitkalle**). - dao wooj ich waal ei wäordje euver ~.
- mitsjtumme** {*mi:t/sjtum(m)/me*} (ww.zw.) [sjtumme] **meestemmen**. - es d'r 'ne veurzitter gekaoze waert, wil ich ~.
- mitsjture** {*mi:t/sjtûû:re*} (ww.zw.) [sjture] **meesturen, meezen**.
- mitte** {*mi:(t)/te*} = **mit de**.
- mittèlle** {*mi:(t)/tè(l)/le*} (ww.zw.) [telle] **meetellen**.
- mittertied** {*mi:(t)/ter/tië:t*} (bw.) **mettertijd, te zijner tijd**.
- mitvalle** {*mi:t/fa(l)/le*} (ww.st.) [valle] **meevallen**. - 't is mich erg mitgevalle.
- mitveule** {*mi:t/feu/le*} (ww.zw.) [¹veule] **meevóelen**.
- mitwanjele** {*mi:t/wa/nje/le*} (ww.zw.) [wanjele] **meewandelen**.
- mitwirke** {*mi:t/wi:/ke*} of **mitwérke** {*mi:t/wè:r/ke*} (ww.zw.) [wirke/wérke] **meewerken**. - es g'r allemaal mitwirkt, waert 't ein sjoon fees; 't waer wirk neet mit.
- mitwirker** {*mi:t/wi:r/ker*} of **mitwérker** {*mi:t/wè:r/ker*} (m.) [~s] **medewerker**. - v'r bedanke alle ~s veur häör deenste.
- mitwirkung** {*mi:t/wi:r/king*} of **mitwérking** {*mi:t/wè:r/king*} (v.) [geen mv.] **medewerking**. - van de gemeinde krege v'r alle ~.
- mitzinge** {*mi:t/si:nge*} (ww.st.) [zinge] **meezingen**.
- mitzitte** {*mi:t/si:(t)/te*} (ww.st.) [²zitte] **meezitten**. - 't waer zoot neet mit; 't zit mich vandaag neet mit.
- móch, móchte** {*mó:ch(/te)*}, zie **moge**.
- módde** {*mó(d)/de*}, zie **mótte**.
- móddelig** {*mó(d)/de/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **zwoel**. - ~ waer.
- móddelwaer** {*mó(d)/del/wèr*} (o.) [waer] **zwoel weer**.
- módder** {*mó(d)/der*} (m.) [geen mv.] **modder**. - ónger de ~ zitte; hemelse ~ (*mousse au chocolat*).
- móddere** {*mó(d)/de/re*} (ww.zw. 1) **modderen**. - de kinjer zin aan 't ~ en make zich gans zjwart; mit de organizasie van det fees höbbe ze aardig zitte te ~.
- móddervèt** {*mó(d)/der/'vè:t*} (bn.) [~te, ~te, ~] **moddervét**.
- mode** {*moo/de*} (v.) [~s] **mode**. - det kleid is oet de ~; 't is ~ óm zo te kalle.

model

model {moo/'del}, zie **medel**.

modepop {'moo/de/pó:p} (v.) [pó:p] **modepop** (spec. ook als aanduiding van een zich overdreven mooi kledende vrouw).

moder {'moo:/der} (v.) [~s / meuderke {'meu:/der/ke}] [N. moeder, D. Mutter] **moeder**. - mie ~ is morge jäärig; vader en meuderke sjpele.

moderdaag {'moo:/der/daa:ch} (m.) [geen mv.] **moederdag**.

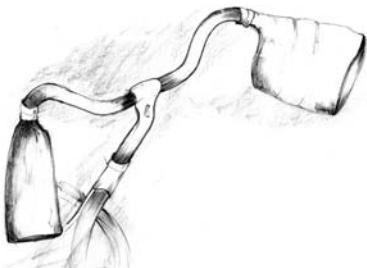
modern {moo/'dern}, zie **medern**.

moderskantj {'moo:/ders/ka:njtj} (m.) [geen mv.] **moederskant**. - de femielie van ~.

moderskiendje {'moo:/ders/kienj/tje} (o.) [~s] **moederskindje**. - des 'n richtig ~.

modes {moo/'de:s} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **modest, ingetogen, bescheiden**. - 'n ~ maedje; 'n ~te koe (eersteklas rund).

moedder {'moe:(d)/der} (v.) [~s] (N.) (zie **moder, mam**) **moeder**. - die kinjer zègke

neet mam, mer moedder taenge häör moder; de ~euverste van 't klooster.

moef {moe:f} (m.) [-fe] **mof, handwarmer** (meestal van bont, ooit in gebruik bij dames uit betere kringen; ook: handwarmer aan het stuur van een fiets).

moeffele {'moe:(f)/fe/le}, zie **móffe**.

moeffelkook {'moe:(f)/fel/kook}, zie **móffelkook**.

moejjelik {'moe(j)/je/lik}, zie **meujelik**.

moek {moek} (v.) [-ke / muukske {'muu:ks/-ke}] **schommel**; ook: **wip**.

¹**moekke** {'moe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **schommelen, wippen**.

²**moekke** {'moe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (verg. **moetsje, broekke, bronke**) **mokken, prullen, wrevelig zitten te kijken**.

moekkefoek {'moe:(k)/ke/foek} (m.) [geen mv.] **slappe koffie**; ook: **surrogaatkoffie**. // **luchting of droog gebak of brood**.

moel {môél} (v.) [-e {'môé:/le} / muulke {'mûül/ke of 'muul/ke}] **muil** (van een dier).

- de ~ van ein paerd. // (P) **mond, bek, muil** (van een mens). - emes op zien ~ sjlaon; haaj dien ~!; ~ toe!; hae kós zien ~ neet haje; ~e make (*praatjes hebben*); hae haet altied väöl ~e; dao kump meer sjlechs oet de ~ es det d'rin geit. // [verkleinw.] **muulke: kus, zoen**. - emes ei ~ gaeve.

moelaazel {'môé/lèè:/zel} (m.) [aezel] **muil-ezel**. - hae wirkde wie 'ne ~.

moeldepan {'môé:l/de/pan}, zie **moelepan**.

moele {'môé/le} (ww.zw. 1) (P) **veel praats hebben, het hoge woord hebben, een grote mond hebben; opspelen; bekvechten**. - hae is altied aan 't ~; ~ kan d'r waal, mer hae duit nemes get; moel neet zo!; dao sjtaon die weer te ~.

moelefloep {'môé:/le/floe:p} (m.) [geen mv.] **flapuit**.

moelejan {'môé:/le/ja:n} (m.) [geen mv.] (P) **praatjesmaker**.

moelemaeker {'môé:/le/mèè:/ker} (m.) [~s / ~ke] (P) **praatjesmaker**.

moelepan {'môé:/le/pan} of **moeldepan** {'môé:l/de/pan} (v.) [pan] **muldenpan** (platte dakpan met kop- en zijsluiting).

moelkorf {'môél/ko:rf} (m.) [korf] **muilkorf**. - de hondj 'ne ~ ómdoon.

moelwerk {'môél/we:rk} (o.) [werk] (P) **muil, mond**. - hae haet ei good ~ (*hij is goed van de tongrem gesneden*) // **gebit**. - 'n sjlech ~.

¹**moer** {môér} (v., soms m.) (P) *in*: det kan mich gën ~ sjille (*dat kan me helemaal niet scheiden*); ich zeen gën ~ of gënnen eine ~ (*ik kan geen hand voor ogen zien*).

²**moer** {môé:r} (v.) [~e / muurke {'mûû:r/ke}] [N. muur, D. Mauer] **muur**. - de ~e van ein hoes; 'n sjteine ~; taenge ein ~ aanloupe (*ook overdr.*); 'n ~ pleestere; óm 't muurke kieke (*om het hoekje kijken*).

moer {môé:r} (v.) [~e / muurke {'mûû:r/ke}] [D. Möhre] **wortel, peen** (*Daucus carota*). - ertjes en muurkes.

moerbleumke {'môé:r/bleum/ke} (o.) [~s] **muurbloempje** (*Cheiranthus cheiri*).

moeremoos {'môé:/re/'moos} (o.) [moos] **wortelenstamppot**.

moereratsj {'môé:/re/'ra:tjsj} (m.) [geen mv.] **wortelenstamppot** (met uien).

moeriezer {'môé:/riè:/zer} (o.) [~s / ~ke] **muuranker**.

moerkas {'môé:r/ka:s} (m.) [¹kas] **muurkast**.

moerplaaj {'môé:r/plaaj} of **moerplaat**

- {'môē:r/plaa:t} (v.) **muurplaat** (platte houten balk op een buitenmuur, waarop de dakconstructie bevestigd wordt).
- moes** {môē:s} (v.) [moeze {'môē:/ze} of muus {mûūs} / muuske {'muu:s/ke}] [N. muis; D. Maus] **muis** (*Mus musculus*). - d'r zitte moeze (of muus) oppe zölder; las höbbe van muus; ze zote zo sjtil wie ei muuske te kieke; dao zooj ich waal 's muuske wille sjpele (of zin) (ik zou wel eens willen weten, wat daar gebeurt); muuske belle (*belletje trekken*); besjuut mit muuskies; de ~ vanne kómpjoeter. // **muuskies** {'muu:s/kes}, zie **mouskes**.
- moesjel** {'moe:/sjel} (v.) [~e / muusjelke {'muu:/sjel/ke}] **mossel** (*Mytilus edulis*). - t is weer de tied óm ~e te aete.
- moesjelesjelp** {'moe:/sje/le/sje:lp} (v.) [sjelp] **mosselschelp**.
- moet** {môē:t} (v.) [geen mv.] **jeukende aan-doening** aan het onderbeen van een paard.
- moetje** {'moe:/tje} (o.) [~s] 1. met de handen gemaakte **holte** in opgeslagen hooi of stro, waarin nog onrijpe appelen e.d. te rijpen gelegd werden. - die appelen zin nag greun, maak mich èns ei ~, det ich ze dao in lik. 2. **voorraad**. - höbs se dao ein ~ van?
- moetsj** {moe:tsj} (v.) [~e / muutsjke {'muu:tsj/-ke}] 1. **knikkerkultje**. - 'n ~ make; alle kôl-se ligke in de ~. 2. **mouche, moesje** (schoonheidsvlekje of pronklestertje op het gezicht; ook: nopje of stipje op een voile [vâôlke]).
- moetsje** {'moe:tj/sje} (ww.zw. 3d) (verg. **moekke, broekke, brónke**) **mokken, wrevelig zitten te kijken**.
- moetsjkop** {'moe:tjsj/ko:p} (m.) [kop] **stijfkop**.
- moew** {môêw} (m.) [~e {'moe(w)/we} / muukke {'muu:(k)/ke}] **mouw**. - 'n haemp mit lang ~e en ein mit kôrte muukkes.
- moeze-ès** {'môē:/ze/è:s} of **moezenès** {'môē:/ze/nè:s} (o.) [nès] **muizennest**.
- moezegaat** {'môē:/ze/gaa:t} (o.) [gaat] **muizengat, muizenhol**. - in de plint zoot ein ~.
- moezekeutel** {'môē:/ze/keu:tel} (m.) [keutel] **muizenkeutel**. - besjuut mit moezekeutelkes (muisjes).
- moezele** {'môē:/ze/le} (ww.zw. 1) **motregenen** (vooral gezegd van zeer fijne motregen bij nevelig weer).
- moezenès** {'môē:/ze/nè:s}, zie **moeze-ès**.
- moezetandj** {'môē:/ze/ta:njtj} (m.) **muizen-tand** (specifiek getand metselwerk aan de gootkant van een pannendak). // spec. **moezetendjes** {môē:/ze/'tenj/tjes} (o.mv.) **muizentandjes, picot** (puntrandje aan handwerk).
- moezetrepke** {'môē:/ze/tre:p/ke} (o.) [~s] **muizentrapje** (harmonica-achtig vormwerk van papieren stroken, gemaakt op de kleuterschool, en gebruikt als slinger).
- moezeval** {'môē:/ze/val}, ook **moezevang** {'môē:/ze/vang} (v.) [val, vang] **muizenval**.
- mof** {mó:f} (m.) [~fe] **mof** (scheldnaam voor Duitser). - de ~fe haje 't doe veur 't zègke.
- móffele** {'mó:(f)/fe/le} of **moeffele** {'moe:(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **moffelen** (een harde deklaag aanbrengen op metaal). - 't freem van edere fiets is gemóffeld (gemoefeld).
- móffelkook** {'mó:(f)/fel/kook} of **moeffel-kook** {'moe:(f)/fel/kook} (m.) [kook] **zon-dagsgebak** (een koek met krenten, rozijnen en suiker).
- moge** {'moo:/ge} (ww.zw. 5a, of ww.onr. 39a) **mogen**. - de kinjer moogde (of móchte) gisterao vindj get later opblieve; van mich oet moogs se det doon; det moogde se (of móch se) neet zègke; det moog (of maag) neet!; al moog d'r ouch nag zoväöl te zègke höbbe, hae kump d'r hiej neet in; 't haaj bës nag get langer ~ doore; det moog den waal waor zin, doe bliefs toch aantoe.
- mögke** {'mô(G)/Ge}, zie **mök**.
- mögkebôltj** {'mô(G)/Ge/bô:ljtj} (m.) [bôltj] **muggenbult**.
- mögkesjeet** {'mô(G)/Ge/sjee:t} (m.) [sjeet] in: det is 'ne ~ (dat heeft niets te betekenen, dat is niet de moeite waard).
- mögkesjieter** {'mô(G)/Ge/sjîë:ter} (m.) [~s] **muggenzifter**.
- mögkesjeek** {'mô(G)/Ge/sjeee:k} (m.) [sjeeek] **muggenbeet**.
- mök** {mô:k} (v.) [mögke {'mô(G)/Ge} / ~ske] [N. mug, D. Mücke] **mug** (m.n. *Culex pipiens*). - d'r haet mich ein ~ gesjtao; 't zit hiej vól mögke.
- mol** {mol} (v.) [~le] **mol** (muziekteken). - 'n sjtök mit väöl ~le.
- mólj** {môlj} (m.) [mul {mul} / mulke {'mul/ke}] **mol** (*Talpa europaea*). - d'r zitte väöl mul in de weij.
- mole** {'moo:/le}, zie **male**.
- mólj** {môlj} (v.) [~e] [D. Mulde] **baktrog, meel-trog, mengbak** voor deeg.

mólk

mólk {mó:lk}, zie **mèlke**.

molle {'mo(l)/le} (ww.zw. 1) (N.) **mollen, van kant maken, of vernielen.** - ze höbbe daen hóndj gemold; ze höbbe mienne fiets gemold.

móllevang {'mó(l)/le/vang} (v.) [vang] **mol-lerval.**

móljm {mó:lm} (m.) [geen mv.] **moljm** (zie **meljm**).

mólmoes {'mó:/môê:s} (v.) [moes] **woelmuis** (in de grond woelende, voor het gewas schadelijke muis; soorten van de onderfamilie *Microtinae*).

mólrat {'mó:/ra:t} (v.) [rat] **waterrat** (*Arvicola terrestris*).

mólsgaat {'móls/cha:t} (o.) [gaat] **mollengat, molsgat.**

mólsgank {'móls/cha:ngk} (m.) [¹gank] **mol-lengang.**

mólshoup {'móls/hou:p} (m.) [houp] **molshoop.**

mómbakkes {'mó:m/ba:(k)/kes} (o.) [~e] **masker.** - zit dich det ~ èns aaf!

moment {moo:/me:nt} bij moment, na {moo:/me:nt} of **mement** {me:/me:nt}. (o.) [~e / ~je] **moment.** - op 't goje ~ binnekómme; 't is noe neet 't ~ daoveur; van det ~ aaf; momentje!

momer {'moo:/mer} (m.) [~s] **voogd.**

mómmegezich {'mó(m)/me/ge/zi:ch} (o.) [ge-zich] **masker.**

mómmele {'mó(m)/me/le} (ww.zw. 1) **mummenlen.**

mómpele {'mó:m/pe/le} (ww.zw. 1) **mompelen.**

mónjdj {'mó:njtj} (m.) [muunj] {muunj} / muundje {muunj/tje}] [N. mond, D. Mund] **mond.** - zich get in de ~ sjtaeke; de ~ vól höbbe; haaj dienne ~!; 'ne grote ~ höbbe; mit aope ~ nao get kieke; mit de ~ vól tenj sjtaon; doe haols mich de wäord oet de ~. // (zie **muundje**).

mónjdjsjtök {'mó:njtj/sjtö:k} (o.) [sjtök] **mond-stuk.** - 't ~ van mien trääot is kepot.

mónjdjzak {'mó:njtj/sa:k} (m.) [zak] **mondzak, haverzak** (om het hoofd van een paard gehangen).

moneka {moo:/ne/kaa}, zie **monika**.

monement {moo:/ne/'me:nt} (o.) [~e / ~je] **monument.** - oppé kirkhaof sjteit 't oorlogs~.

móng {móng}, zie **minge**.

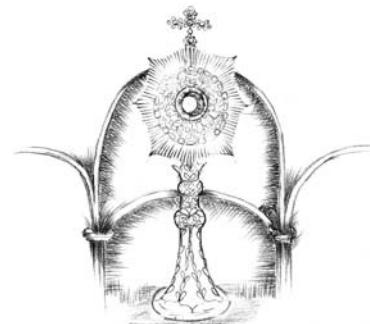
monika {'moo:/nie(k)/kaa} of **moneka** {moo:/ne/kaa} (m.) [~s] **harmonica** (zowel **trekharmonica** als **mondharmonica**). - oppé

~ sjpele.

monikaaskremer {'moo:/nie(k)/kaas/kree/-mer} of **monekaaskremer** {'moo:/ne/kaas/-kree/mer} (m.) [~s] **harmonicaspeler** als straatumuzikant of in cafés.

mónjeling {'mó/nje/ling} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **mondeling.** - 'n ~ ekzame; det is mich ~ mitgedeild. // (zn., o.) [~e] **mondeling.** - hae is gezak veur zie ~.

mónjing {'mó/njing} (v.) [~e] **monding.** - de ~ van de Zjwaam.

monsinjeur {mon/si/'njeur} (m.) [~-s] [F. monseigneur] **monseigneur.**

monsjtrans {mon/'sjtra:ns} (m.) [~e] **monstrans.**

montaasj {mo:/n'taasj} (v.) [geen mv.] **montage.**

monteur {mo:n/'teur} of **montäör** {mo:n/-'täör} (m.) [~s] **monteur.**

mood {moot} (m.) [geen mv.] **moed.** - de ~ zakde-n-'m in de sjoon; hae haaj gënne ~ meer; ze haaj de ~ neet meer óm wiejer te gaon; de ~ verleze; ~ haje; mit nuje ~ beginne.

moodwil {'moot/wil} (m.) [geen mv.] **moedwil, kwade opzet.**

moodwillig {moot/'wi(l)/lich} (bn., bw.) [~e, ~] **moedwillig, opzettelijk.**

mool {mool}, zie **male**.

¹**moor** {moor} (m.) [meur {meur} of meurs {meurs} / meurke {'meur/ke}] **waterketel** (met tuit). - de ~ op 't vuur zitte; 'ne ~ water opzitte.

²**moor** (moor) (v.) [more / meurke {'meur/ke}] **moer.** - 'ne bout en 'n ~.

³**moor** {moor} (v.) [meurs {meurs} / meurke {'meur/ke}] **moer, moederkonijn.** - 'ne remmel en 'n ~.

moord {moo:rt} (m.) [~e] (N.) **moord** (zie **maord**).

moordeneer {'moo:r/de/neer} (m.) [~s] **moordenaar** (zie **maordeneer**).

moorzelig {moor/zee/lich} (bw.) **moederziel.** -

- hae sjiteit ~ allein oppe werrelde.
- moos** {moos} (o.) [geen mv. / meuske {'meus-/ke}] **kool** (*Brassica-soorten*). - wit~; greun~, sevoje~; rood~; eewig~ (*splijtkool*) ~ sjnieje; ~ kaoke; d'r zitte roepse op 't ~; 'n hödje ~. // **moes, stampot**. - zoer~;appele~; ~ mit wórs aete; greun~ mit sjpek; emes toet ~ sjlaon. // **geld**. - die fekansie kos väöl ~.
- mooshaof** {moos/(h)ao:f} (m.) [haof] **moes-tuin**.
- mooshödje** {'moos/hö:/tje} (o.) [hödje] **kool**. - de ~ sote vól roepse.
- mooshuid** {'moos/(h)uit} [huid] (o.) of **moos-kop** {'moos/ko:p} (m.) [kop] **dikke kop, dik hoofd**.
- moossjtrónk** {'moos(s)/sjtró:ngk} (m.) [sjtrónk] **koolstronk**.
- moot** {moot}, zie **maete**.
- ¹**móp** {mó:p} (m.) [mup {mu:p}] **zwabber**.
- ²**móp** {mó:p} (v.) [~pe / mupke {mu:p/ke}] **mop, grap**. - 'n ~ vertelle; 'n sjjuun ~.
- möp** {mö:p} of **mup** {mu:p} (m.) [geen mv.] **(uiterste) rand, oorsprong, beginpunt, basis**. - det glaas is toet aanne ~ vól; det is oppe ~ aaf eine gölje (*precies*); 'ne tak aanne ~ aafzaege (*helemaal*); 'ne sjtroek aanne ~ aafsjnieje.
- móppere** {'mó:(p)/pe/re} (ww.zw. 1) **mopperen** (verg. *grauwele, knotere, graze*).
- móppereer** {'mó:(p)/pe/reer} (m.) [~s] **mop-pe-raar**.
- mópperpot** {'mó:(p)/per/po:t} (m.) [pot] **mop-peraar**.
- móppetapper** {'mó:(p)/pe/ta:(p)/per} (m.) [~s] **moppentapper**.
- möppig** {'mó:(p)/pich} of **muppig** {'mu:(p)/pich} (*predicatief bn.*) **duur**. - det is beheurlik ~.
- mörg** {mörch} (bn.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. murw; D. mürb] **zacht, week, sappig, rijp**; ook **overrijp, beurs** (speciaal van vruchten). - 'n ~ paer; 'n ~ kóntj (*een dik, waggelend achterste*); 'n ~ vroumes (*een vervelende vrouw, zanikster*); dae kael is 'ne richtige ~ (liever lui dan moe).
- ¹**morge** {'mo:r/ge} (m.) [~s] **morgen, ochtend**. - vreug op de ~; edere ~ kump d'r hiej langs; goejje ~!; ~!
- ²**morge** {'mo:r/ge} (m.) [~s] **morgen** (oppervlaktemaat). - 'ne Pruse ~ (30 are).
- ³**morge** {'mo:r/ge} (bw.) **morgen**. - ich kóm ~ waal efkes langs; vanaovindj is 't de aovindj
- en ~ is 't de daag det ich dich besjatae maag; ~ bringe! (*daar geloof ik niets van!*).
- morgemiddig** {'mo:r/ge/'mi(d)/dich} (bw.) **morgenmiddag**.
- morgenaovindj** {'mo:r/ge/'nao:/vinjtj} (bw.) **morgenavond**.
- morgesame** {'mo:r/ge/saa:/me} (tsw.) **goede-morgen!** (*groet bij aanwezigheid van twee of meer personen*).
- morgesjter** {'mo:r/ge/sjter} (v.) [sjter] **narcis** (*Narcissus-soorten*). // (ook:) **morgenster** (iemand die voor dag en dauw de aan de straat staande vuilnisbakken doorzoekt).
- morgevreug** {mo:r/ge/‘vreuch} (bw.) **morgen-ochtend**.
- morkse** {'mo:rk/se} (ww.zw. 6) **zwaar werk verrichten, zweegen**. - dae haet danig mótte ~, eer d'r dae paol oet de gróndj haaj.
- mórmel** {'mó:r/mel} (o.) [~s / murmelke {'mu:r/mel/ke}] **mormel**. - zuug des se det ~ de deur oetkries; waat ei ~ van ei bees!
- mórteer** {'mó:r/“teer} (v.) [mortere] **mortier**.
- mös** {mös:s} (v.) [~se / ~ke] 1. (kleine) **vogel**. - goutse zin de mösse die se 't meis zuus; de ~se valle van 't daak, zó heit is 't. 2. (N.) **mus** (*Passer domesticus*) (zie **guuts**). - ze zoot wie ein sjow ~ke te kieke.
- ¹**mós** {mó:s} (o.) [~se] [N. mos; D. Moos] **mos**. - d'r zin allerleij saorte ~.
- ²**mós** {mó:s}, **móste** {'mó:s/te}, zie **mótté**.
- mössedraod** {'mó:(s)/se/draot} (m.) [geen mv.] **fijnmazig gaas** voor een volière.
- mössehemel** {'mó:(s)/se/hee:mel} (m.), in: hae is in de ~ (hij zit in gezelschap te dommelen).
- mössekooj** {'mó:(s)/se/kooj} (v.) [kooj] **vogel-kooi**.
- móssel** {'mó:(s)/sel} (v.) [~e / musselke {'mu:(s)/sel/ke}] (N.) (zie **moesjel**) **mossel** (*Mytilus edulis*).
- möstegaal** {'mó:s/te/gaal} (m.) in: zinge (of fluite) wie 'ne ~ (slecht zingen, vals zingen).
- mósterd** {'mó:s/tert} (m.) [geen mv.] **mosterd** (*Sinapis*).
- mósterdglas** {'mó:s/tert/chlaa:s} (o.) [glaas] **mosterdpot**.
- mósterdtas** {'mó:s/ter(t)/ta:s} (v.) [²tas] **mos-terdkopje**.
- mósterdzaod** {'mó:s/tert/saot} (m. of o.) [zaod] **mosterdzaad**.
- mót** {mó:t} (v.) [~te / mutje {'mu:/tje}] [N. mot, D. Motte] (**kleer**)**mot** (*Tinea-soorten*). -

mote

- de ~ zit in de kleijer; d'r zitte ~te in de kleijerkas. // **mot, nachtvlinder.** - d'r vluug 'n ~ óm de lamp.
- 1mote** {'moo/te} (v.) **moeite.** - doot gèn ~!
- 2mote** {'moo/te}, zie **maete.**
- moter** {'moo/ter} (m.) [~s / meuterke {'meu/ter/ke}] **motor.** - de ~ oetzitte, de ~ sjtarte; mit zienne ~ riedj d'r väöls te hel.
- moteraolie** {'moo/te/rao:/lië(j)} (m.) [aolie] **motorolie.**
- moterfiets** {'moo/ter/fie:ts} (m.) [fiets] **motorfiets.**
- mótje** {'mó:/tje} (o.) [~s] **moetje, motje** (een huwelijk dat aangegaan wordt, omdat de bruid al in verwachting is).
- möts** {mö:ts} (v.) [~e / ~ke] [N. muts, D. Mütze] **muts.**
- mótte** {'mó:(t)/te}, ook **módde** {'mó(d)/de} (ww.onr. 34) [N. moeten; D. müssen] **moeften.** - doe móos op tied kómme!; det mótte (of módde) v'r neet laote gebeure; ze móste häör loslaote; es 't mótt, den mótt 't mer; 't mótt en 't zal!; doe móos 't zelf wete!; det mótt veer jaor geleje gebeurd zin; det móos se mitge maak höbbe; ich mótt danig (*naar het toilet*).
- móttebal** {'mó:(t)/te/ba:l} (m.) [bal] **mottenbal.**
- möttig** {'mó:(t)/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **pokdilig.** - ein ~ gezich. // (van het weer) **druk kend.** - ~ waer.
- mouskes** {'mou:s/kes}, **muuskes** {'muu:s/kes} of **muiskes** {'mui:s/kes} (o.mv.) **spierballen, biceps.** - laot dien ~ mer èns zeen.
- mouteriej** {mou:/te/'rië(j)} (v.) [~e] of **mout febriek** {'mou:t/fe/brie:k} (o.) [~ke] **moute rij.**
- 1mouw** {mou:w} (predicatief bn.) **onaange naam, niet best.** - wie geit 't mit dich? nou, 't is mer ~!; ich vinj 't mer ~ det ich mit de fiets door det waer mótt.
- 2mouw** {mou:w} (m.) [geen mv.] (verg. **melm**) **molm; rul zand.** - dae zandj is eine ~ (dat is een en al rul zand).
- mouze** {'mou/ze} (ww.zw. 6) **smikkelen, schransen.** - ze zote flink te ~.
- Mrie** {mrië} (eig.v.) [Mriekske {'mrie:ks/ke}] **Marie.**
- Mriekketrien** {'mrie:(k)/ke/triēn} (eig.v.) **Maria Catharina.**
- mud** {mu:t} [geen mv.] **mud** (75 kilogram). - twee ~ kaole.
- muf** {mu:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~ / ~fer; ~s(te)]
- (N.) **muf.** - 'ne ~fe reuk; 't ruuk hiej ~.
- muibel** {'mui:/bel} (o.) [~e of ~s / ~ke] **meubel.**
- muibelmaeker** {'mui:/bel/mèè:/ker} (m.) [~s] **meubelmaker.**
- muibelmaeriej** {'mui:/bel/mèè:/ke/'rië(j)} (v.) [~e] **meubelfabriek.**
- muibelsjtóf** {'mui:/bel/sjtó:f} (m.) [sjtóf] **meubelstof.**
- muiskes** {'muu:s/kes}, zie **mouskes.**
- mujer** {mûû/jer} (m.) [geen mv.] **slijk, blubber.**
- mujere** {'mûû/je/re} (ww.zw. 1) **bederven, gisten, broeien.** - det zoermoos is aan 't ~. // **troebel worden, vertroebelen.** - 't water is gans gemuierz. // **etteren.** - dae zjwaer is aan 't ~ // 't mujert (er komen onweerswolken opzetteten).
- mujerig** {'mûû/je/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **troebel.** - 't water is ~.
- mul(ke)** {'mul/(ke)}, zie **mól.**
- mulder** {'mul/der} (m.) [~s / ~ke] 1. **mole naár.** 2. **meikever** (*Melolontha vulgaris*).
- mulo** {'muu(l)/loo} (v.) [~s] **mulo.** - vreugher höb ich de ~ gedaon.
- mummelmanulke** {'mu(m)/mel/mûûl/ke} (o.) [~s] **mummelmanjde, tandeloze mond.**
- muntj** {mu:njtj} (v.) [~e / ~e] (N.) **munt.**
- mup** {mu:p}, zie **möp.**
- mupke** {'mu:p/ke}, zie **möp.**
- muppig** {'mu:(p)/pich}, zie **möppig.**
- musselke** {'mu:(s)/sel/ke}, zie **mössel.**
- mutje** {'mu:/tje}, zie **mót.**
- muukke** {'muu:(k)/ke}, zie **moew.**
- muukske** {'muu:ks/ke}, zie **moek.**
- muulke** {'mûûl/ke of 'muul/ke}}, zie **moel.**
- muundje** {'muunj/tje} (o.) [~s] (zie **móndj**) **kus(je), zoen(tje).** - emes ei ~ gaeve.
- muundjesmaot** {'muunj/tjes/'maot} (bw.) **mondjesmaat.**
- muunj** {muunj}, zie **móndj.**
- muurke** {'mûû:r/ke}, zie **1,2moer.**
- muus** {mûûs}, **muuske** {'muu:s/ke}, zie **moes.**
- muusjelke** {'muu:/sjel/ke}, zie **moesjel.**
- muuskessjtil** {'muu:s/ke(s)/*sjtil} (bw.) **muistil.** - ze zote ~ te kieke; ze kwome ~ nao binne.
- muzejum** {muu(z)/*zee/jum} (o.) [~s / ~ke] **museum.** 't ~ van Assel.

N

N, n {e:n} (v.) [n's {e:ns} of enne {'e(n)/ne} / n-ke {'e:n/ke} de letter **N**, **n**. - get mit ein ~ sjrieve; de N.S.

-**n** {n} (tussen twee klinkers ingevoegde tussenklank, hiaatdengend). - höbs se-n-'m gezeen?; hae maakde-n-'t. // vergelijkbaar is de -n in bijv. daen, d'n, 'nen.

1'n {en} 1. (onbep.lidw.; zie **1ein**) ['ne (voor klinkers, d en h ook 'nen), ~, ~] [N. een, 'n; D. ein] **een**, 'n. - ~e miens; ~ vrouw; ~ wichi; ~e grote kelder; ~ grote kamer; ~ groot hoes; ~e zekere Jansen; ~ menuut of twee; sjóng, det voor mich ~ rótzooj!; waatv'r ~(e), zie **waatv'r**.

2'n {en} (onbep.vnw.; zie **2ein**) [~, ~, ~] [N. een, 'n; D. ein] **een**, 'n. - det is d'r mich ~e!; waat is det veur ~e?; d'r is d'r ~e binne; ich pak d'r mich nag ~e; **een zekere**. - det voor ~e Jansen dae det gezag haet.

naa {naa of naa:} (tsw.) [D. na] **nou**. - ~, waat zaes se d'rvan?

Naad {naat} (eig.m.) [~je] **Bernhard, Leonard**. - det is ~je pet (erbarmelijk slecht, waardeloos).

naaf {naaf} (v.) [nave {'naa:/ve} / naefke {'nèèf/ke}] [N. naaf; D. Nabe] **naaf**. - de ~ van een raad.

naaks {naa:ks} (bn., bw.) [~, ~, ~ / ~er; ~(te)] [N. naakt; D. nackt] **naakt, bloot**. - 'n ~e vrouw; ~ door 't hoes loupe; de miens waert ~ gebaore; 'n ~e foto (*naaktfoto*).

naaksigheit {'naa:k/sich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **naaktheid**. - mie grootvader kós al die ~ oppe tillevizie neet aanzeen.

naam {naam} (m.) [name {'naa:/me} / naemke {'nèèm/ke} / verb. vorm name {'naa:/me}] [N. naam; D. Name] **naam**. - zèk mich dienne ~; emes 'ne ~ gaeve; get 'ne ~ gaeve; waat is de ~ daovan in 't Zjwaams?; zienne ~ örges ónger zitte; in de ~ van; oet ~ van; in ~ is hae de direkteur; 'ne ~ sjelle; det moog gènne ~ höbbe; det sjiteit op zienne ~; 'ne goje ~ höbbe; ten name van; mit name.

naambordje {'naam/bö:r/tje} (o.) [~s] **naam-bordje**.

naamdaag {'naam/daa:ch} (m.) [daag] **naam-**

dag.

naamfees {'naam/fees} (o.) [fees] **naamfeest**.
Naams {naams} (bn.) [~e, ~e, ~] **Naams, van of uit Namen**. - 'n puij van ~e sjtein.

naas {naas} (v.) [naze {'naa:ze} / naeske {'nèès/ke}] [N. neus; D. Nase] **neus**. - 'n króm, lang, sjpitse, diekke, rechte, rooj ~ höbbe; 'n versjtopde ~; mien ~ bloodj; door de ~ kalle; 'n fies ~ höbbe; zich de ~ sjnoeve; 't wichi de ~ aafvaege; vaeg dien ~ aaf; de ~ optrèkke (*de neus met een hard geluid ophalen*); emes aan de ~ trèkke; 'n lang ~ trèkke; emes op zien ~ sjlaon; op zien ~ valle; 't lik veur dien ~; hae sjiteit euveral mit zien ~ bauvenop; loup dien ~ mer nao, den kumps se d'r vanzelf; doe móos neet euveral dien ~ insjataeke; mit zien ~ inne bótter valle; emes get ónger de ~ vrieve; emes get aan zien ~ hange; de ~ optrèkke veur get; de ~ in de lóch sjtaeke; mitte ~inne windj loupe; 'n fien ~ veur get höbbe; neet wiejer kieke den zien ~ lank is; det hoofs se 'm neet aan zien ~ te hange; det is dich aan dien ~ veurbijgegange; det is mich langs die ~ gegange; hae zag det zo langs zien ~ weg; de ~ van ei paerd; dae hóndj haet 'n gooij ~; de ~ van 'ne sjoon; de ~ van ein vleegtuug; zit dien ~ aaf! (*feestneus*).

naasgaat {'naas/chaat} (o.) [gaat] **neusgat**.

1naat {naat:t} (bn., bw.) [nate, nate, ~ / nater; ~s(te)] [N. nat; D. naß] **nat**. - 'ne nate handjedook; wie dökker ~, wie dökker ein gaat (*hoe vaker het gewassen wordt, des te eerder komen er gaten in*; als spreekwoord: *al te veel aandacht werkt aveerchts*); nate kleijer höbbe van de raengel; ~ waere; de was ~ make; 't jungske haaj ein nate bóks; zien bóks ~ make; ~ waer; 'ne nate wintjer; 'n nate naas; 't ~ haje (*flink drinken*); de vèrf is nag ~; det gebeurde mit 'ne nate vinger.

2naat {naa:t} (o.) [geen mv.] [N. nat; D. Naß] **nat, vocht**. - 't ~ van 't vleis, van de greunte; det is ein pot ~.

1nach {na:ch} (v.) [~te / nechske {'ne:chs/ke}] [N. nacht; D. Nacht] **nacht**. - 't begint al ~ te waere; in 'n duuster ~; ich bön de ganse ~ opgebleve; d'r geit gèn ~ veurbij sónger det ich druim; goje ~!; hae wirkde daag en ~; dao wil ich nag ei nechske euver sjlaope.

2nach {na:ch} (vw.) **noch**. - 't is ~ 't ein ~ 't anger.

nachblindj {'na:g/bli:njtj} (bn.) [blindj] **nacht-blind**.

nachdeens

nachdeens {‘na:g/deens} (m.) [deens] **nacht-dienst.**

nachkaers {‘na:ch/kèè:rs} (v.) [kaers] **nacht-kaars.** - 't ging oet wie ein ~.

nachkeske {‘na:ch/ke:s/ke} (o.) [~s] **nacht-kastje.**

nachmerrie {‘na:ch/me(r)/riè} (v.) [~s] **nacht-merrie** (zie **maer**).

nachmès {‘na:ch/mè:s} (v.) [²mès] **nachtmis.** - mit Kersmis nao de ~ gaon.

nachploog {‘na:ch/plooch} (v.) [ploog] **nacht-ploeg.**

nachpón {‘na:ch/pón} (m.) [pón] **nachtpón.**

nachraaf {‘na:ch/raaf} (m.) [raaf] **nachtraaf,** **nachtbraker.**

nachrös {‘na:ch/rö:s} (v.) [rös] **nachtrust.**

nachsame {‘na:ch/saa:/me} (tsw.) **goede-nacht!, welterusten!** (groet bij aanwezigheid van twee of meer personen).

nachsjaaj {‘na:ch/sjaaj} (v.) [geen mv.] **nacht-schade** (plant; soorten van *Solanum*).

nachsjaot {‘na:ch/sjlaot:t} (o.) [sjlaot] **nacht-slot.**

nachsјtroum {‘na:ch/sjtrou:m} (m.) [geen mv.] **nachtstroomb.**

nachtaofel {‘na:ch/tao/fel} (v.) [taofel] **nacht-tafel, wastafel.** - zit 't mer op 't nachtäofelke.

nachtegaal {‘na:ch/te/gaal} (m.) [nachtegale / nachtegaalke {‘na:ch/te/gèèl/ke}] **1.** [N. nachtegaal; D. Nachtigall] **nachtegaal** (*Luscinia megarhynchos*). - d'r zink 'ne ~; zinge wie 'ne ~. **2. zwarte nachtschade** (*Solanum nigrum*).

nachtelik {‘na:ch/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **nachtelijk.**

nachvlinder {‘na:ch/fli:n/der} (m.) [vlinder] **nachtvlinder.**

nachvors {‘na:ch/fo:rs} (m.) [²vors] (N.) **nacht-vorst.**

nachwake {‘na:ch/waa:/ke} (v.) [geen mv.] **nachtwake.**

nachwerk {‘na:ch/we:rk} (o.) [werk] **nacht-werk.** - 't is ~ gewaore.

nachzöster {‘na:ch/sö:s/ter} of **nachzuster**

{‘na:ch/su:s/ter} (v.) [zöster, zuster] **nacht-zuster.**

nae {nèè:} (bw. en tsw.) [N. nee; D. nein] **nee,** **neen.** - ~, det doon ich neet; ~ zègke taenge emes; ~ höbs se, jao kóns se kriege; kumps se? ~!; ~!, det is toch zeker neet waor!; mer ~, det kan neet; ~ mer, waat zaes se mich noe?; och ~, laot mer!; oh ~, det moog d'r neet; heh ~, laot det noe!; ich zèk van ~; ~ neet! (*nietes!*); jao ~ (of ja ~), ich bön 't dao neet mit èns.

naef {nèèf} (m.) [naeve {‘nèè:/ve} / ~ke] [N. neef; D. Neffe] **neef.** - naeve en nichte; 'ne volle ~; det is mien ~ke.

naefke {‘nèèf/ke}, zie **naaf** en **naef.**

naegel, naegelke {‘nèè:/gel(/ke)}, zie **negel.**

naegelbiete {‘nèè:/gel/biè:/te} (ww.st.) [biete] **negelbijten.**

naegele {‘nèè:/ge/le} (ww.zw. 1) **nagelen, spij-keren.** - 'n plank taenge de moer ~.

naegellak {‘nèè:/ge(l)/la:k} of **nagellak** {‘naa:/-ge(l)/la:k} (m.) [lak] **nagellak.**

naegelsjeerke {‘nèè:/gel/sjeer/ke} (o.) [~s] **nagelschaartje.**

naemke {‘nèèm/ke}, zie **naam.**

Naer {nèèr} (o.) **Neer** (plaats).

Naers {nèèrs} (bn.) [~e, ~e, ~] **van** of **uit Neer.**

naeske {‘nèès/ke}, zie **naas.**

naetsig {‘nèè:t/sich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **nat-tig, natachtig.** - 't veult ~ aan.

naeve {‘nèè:/ve}, zie **naef.**

naaste {‘nèè:/ve} (vz.) [N. neven; D. neben] **naast.** - ~ de kirk wone; des neet ~ de deur!; zich ~ zienne sjtool zitte; ~ emes rieje; ~ emes zitte; det ging d'r~; ~ de roos sjete; ~ pötje pissee; ~ zie werk deej d'r ouch väöl veur de gemeinsjap.

naevenaaf {‘nèè:/ve/’naaf} (bw.) **ernaast,** **erlangs** (bij bewegingen). - 't water leep d'r ~; hae sjtreek zich d'r sjoon ~.

naevenein {‘nèè:/ve/’nei:n} (bw.) **naast elkaar.** - ~ zitte; twee dinger ~ haje.

nag {‘na:ch} (bw.) [N. nog; D. noch] **nog.** - hae kump ~ waal; höbs se ~ get tied?; wèts se ~ van vreuger?; det haet ~ tied; ze is ~ altied krank; det is ~ groter es ein hoes; es se döks ~ get wèts!; ze wille ~ meer; det is ~ 's get anges; ich dach ~ waal det ich 'm ein pleezer deej; al is d'r ~ zó sjlum, det wèt d'r neet; verdómme ~ aan toe!

nagal {na(g)/gal} (bw.) **nogal.** - hae is ~ ver-laege; det wilt ~ get zègke!; det gebeurt ~

- èns.
- naigel** {'naa:/gel} (m.) [naegel {'nèè:/gel} / naegelke {'nèè:/gel/ke} [N. nagel; D. Nagel] **1. nagel.** - zich de naegel knippe; gelakde naegel; oppe naegel zitte te biete; dae haet nag gènne ~ óm zich te kratse (*hij is heel arm*); 'n kat haet sjerpe naegel. **2. spijker.** - 'ne ~ in 't hout sjlaon; naegel oet 't hout trèkke; get aan 'ne ~ hange.
- naagellak** {'naa:/ge(l)/la:k}, zie **naegellak**.
- nak** {na:k} [tegenw. ook **nek**] (m.) [nek {nek} / nekske {'ne:ks/ke}] [N. nek; D. Nacken] **nek.** - hae haet 'ne diekke ~; zich de ~ braeke; emes de ~ toekniepe; emes de ~ ómdreje; ich höb mich heel get oppe ~ gehaold; emes mit de ~ aankieke; oette nek lulle (P) (*onzin uitkramen*); de ~ van ein paerd.
- namelijk** {'naa/me/lik} (bw.) [N. namelijk; D. nämlich] **namelijk.** - det is ~ neet waor; d'r is mer eine paus, ~ dae in Rome.
- names** {'naa/mes} (vz.) **namens.** - bedank ~ de feeskómmissee.
- Nan** {nan} (eig.m.) **Antonius, Antoine.**
- nanneet** {'na(n)'/neet} (bw.) [> nag neet] **nog niet; ich höb det ~ gedaon.**
- 1nao** {nao} [N. naar / D. nach] **1. (vz.) naar.** - ~ sjool gaon; ~ hoes gaon; ~ Remunj gaon; kumps se ~ ós haer?; ~ de sjterre kieke; ~ get oetkieke; ~ emes genump waere; ~ get vrao-ge. **2. (vw.) naar.** - ~ men zaet.
- 2nao** {nao} [N. na / D. nach] **1. (vz.) na.** - ~ de vesper; ~ de fekansie; ~ sjooltied; ~ uch!; ~ ein (na elkaar); ~ det gezag te höbbe ging d'r weg. **2. (bw.) na.** - op 'n döbbeltje ~; op hem ~ kómme ze allemaol; biej lange ~ neet; veur en ~ kwome ze binne (*langzamerhand*); waat kriege v'r ~? (*als toetje*); hae heel d'r twee huunj op ~. // vormt scheidbare ww.
- nao-ape** {'nao/aa:/pe} (ww.zw. 5a) **na-apen.**
- Nääöb** {näöp} (eig.m.) [~ke] **Norbert.**
- naobaeje** {'nao/bèè:/je} (ww.zw.) [baeje] **nabidden.** - de pesjtoor baedje veur en de heel kirk baedje nao.
- naober** {'nao/ber} (m.) [~s] [N. nabuur; D. Nachbar] **buur, buurman.** - baeter 'ne goje ~ es 'ne verre vrundj.
- naobere** {'nao/be/re} (ww.zw. 1) **zich ~: burenplicht vervullen.** - de femielie naobert zich neet (*familieleden zijn ontslagen van burenplicht, ook als ze buren zijn*).
- naoberluuj** {'nao/ber/lúúj} (m.mv.) [luuj] **buurtgenoten.** - alle ~ wore op 't fees.
- naoberplich** {'nao/ber/pli:ch} (v.) [plich] **burenplicht.**
- naoberse** {'nao/ber/se} (v.) [~] **buurvrouw.**
- naobershoes** {'nao/ber/'s(h)ôê:s} (o.) **buurhuis.**
- naobersjap** {'nao/ber/sja:p} (v.) [geen mv.] **naabuurschap.**
- naobesjpraeke** {'nao/be/sjprèè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **nabespreken.**
- naobesjtaonde** {'nao/be/sjtaon/de} (m., v.) [~] **nabestaande.**
- naobesjtèlle** {'nao/be/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [besjtèlle] **nabestellen.** - de res van de serie höbbe v'r naobesjtèld; waat zalle v'r ~?
- naobleuj** {'nao/bleuj} (m.) [geen mv.] **nabloeij.**
- naobleuje** {'nao/bleu/je} (ww.zw.) [bleuje] **nabloeien.**
- naobloje** {'nao/bloo/je} (ww.zw.) [bloje] **nabloeden.** - de wónj zal nag waal get ~.
- naoblusse** {'nao/blu:(s)/se} (ww.zw.) [blusse] **nablussen.**
- naobranje** {'nao/bra/nje} (ww.zw.) [branje] **nabranden.** - det brandje nag lang nao.
- naod** {naot} (m.) [näöj {näöj} of näöd {näöt} / näödjie {'näö/tje}] [N. naad; D. Naht] **naad.** - de ~ is losgegange; get langs de ~ losmake; zich oet de ~ wirke; 'ne ~ tösse twee plenk; hae haet ze duchtig euver zien näöj gekrege (*hij heeft er flink van langs gehad*); hae haet nieks oppe näöd (of: oppe naod) (*hij heeft geen geld*).
- naodaag** {'nao/daach} (m.mv.) **nadagen.** - in de ~ van zie laeve.
- naodeil** {'nao/dei:l} (o.) [deil] **nadeel.** - det haet meer veur- es ~e; ten ~e van.
- naodeilig** {'nao/dei:/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **nadelig.** - ~e gevolge; det vèlt ~ oet.
- naoderhandj** {'nao/der/'ha:njtj} (bw.) **naderhand.** - ~ kwaam d'r weer biej.
- naodet** {'nao/de:t} (vw.) [N. nadat] **nadat.** - ~ d'r det gezag haaj, ging d'r weg; ~ d'r woor opgesjtange.
- naodinke** {'nao/di:ng/ke} (ww.st.) [dinke] **nadenken.** deep ~; dao hoof ich neet lang euver nao te dinke; dao móit ich nag èns euver ~; sónger dreuver nao te dinke belaofde d'r det.
- naodloos** {'naot/loos} (bn., bw.) [naodloze, naodloze, ~] **naadloos.** - naodloze neilons; det sjluut ~ aanein.
- naodoon** {'nao/doon} (ww.st.) [²doon] **nadoen.** - doot mich det mer èns nao!

naodórs

- naodórs** {‘nao/dó:rs} (m.) [geen mv.] **nadorst.**
- naodrage** {‘nao/draa:/ge} (ww.st.) [drage]
- nadragen.** - emes de vót ~ (overdreven gedienstig zijn t.o.v. iem.).
- naodrök** {‘nao/drö:k} (m.) [geen mv.] **nadrök.**
- op eder waord lag d'r ~.
- naodrökkelik** {‘nao/drö:(k)/ke/lik} (bn., bw.)
- [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **nadrökkelijk.** - 'n ~ bevel; ich höb dich det ~ gezag.
- naodröppele** {‘nao/drö:(p)/pe/le} (ww.zw.)
- [dröppele] **nadruppelen.** - de kraan dröppelt get nao; dae aje miens dröppelt allewiel get nao mit pisse.
- naoduke** {‘nao/düü:/ke} of **naoduike** {‘nao/dui:/ke} (ww.st.) [duke, duike] **naduiken.** - emes ~.
- nao-ein** {‘nao/ei:n} (bw.) **na elkaar.** - ze kwo-me ~ binne.
- naofietse** {‘nao/fie:t/se} (ww.zw.) [fietse] **na-fietsen.**
- naogaeve** {‘nao/gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **nage-ven.** - emes nag 'ne sjtamp ~; hae duit det sjlum, det mótt ich 'm ~; det zooj ich 'm neet ~ (daar zou ik hem niet toe in staat achter).
- naogalm** {‘nao/ga:lm} (m.) [geen mv.] **nagalm.**
- naogaon** {‘nao/gao:n} (ww.st.) [gaon] **nagaan.**
- ze ginge-n-'m nao en grepe-n-'m; de ganse lies ~; ze höbbe alles naogegange; kóns se ~!
- naogape** {‘nao/gaa:/pe} (ww.zw.) [gape] **naga-pen.** - de kinjer gaapde-n-'m nao.
- naogeboarte** {‘nao/ge/bao:r/te} (v.) [gebaorte] **nageboorte.**
- naogedachtenis** {‘nao/ge/da:ch/te/nis} (v.) [gedachtenis] **nagedachtenis.** - 'n mès ter ~ aan de doje.
- naogelang** {‘nao/ge/’lang} (vw.) **naargelang,**
- naarmate.** - ~ 't wiejer oetleep, waerde v'r al meuger.
- naogerech** {‘nao/ge/re:ch} (o.) [gerech] **nage-recht.**
- naogesjlach** {‘nao/ge/sjla:ch} (o.) [gesjlach] **nageslacht.**
- naogoje** {‘nao/goo/je} (ww.zw.) [goje] **nagooien.**
- emes 'ne sjtein ~.
- naojaor** {‘nao/jaor} (o.) [jaor] **najaar, herfst.** - dieappele zin eers riep in 't ~.
- naokaarte** {‘nao/kaa:r/te} (ww.zw.) [kaarte] **nakaarten.** - ~ haet gènne zin.
- naokalle** {‘nao/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **napraten.** - ze kalde zich allein mer nao; ze zote nag get nao te calle.
- näöke** {‘näö:/ke} (ww.zw. 5a) **prutsen, frunni-**

- ken.** - lik neet aan det dink te ~.
- naokieke** {‘nao/kiê:/ke} (ww.st.) [kieke] **nakij-ken.** - ze keek de kinjer nao, wie ze nao sjool ging; 't werk van de leerlinge ~; 't ~ höbbe.
- naoklenjere** {‘nao/kle/nje/re} (ww.zw.) [klen-jere] **nakletsen, nababbelen.** - ze zote nag get nao te klenjere.
- naoklinke** {‘nao/kli:ng/ke} (ww.st.) [klinke]
- naklinken.** - det klónk mich nag lang nao in de ore.
- naoklumme** {‘nao/klu)m/me} (ww.st.) [klum-me] **naklimmen.** - waem durf mich nao te klumme?
- naokómme** {‘nao/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme]
- nakomen.** - veur zin alvas vertroch, ze kómme waal nao; 'n naogekómme berich; 'n belofte ~.
- naokómmeling** {‘nao/kó(m)/me/ling} (m.)
- [~e] **nakomeling.**
- naokómmer** {‘nao/kó(m)/mer} (m.) [~s / naokummerke {‘nao/ku(m)/mer/ke}] **nakomer.** - hae woor 'n naokummerke.
- naolaeve** {‘nao/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **nale-ven.** - de gebaoje ~.
- naolaaze** {‘nao/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **nale-zen.** - det mótt ich mich nag èns good ~.
- naolaote** {‘nao/lao/te} (ww.st.) [laote] **nala-ten.** - aan zien kinjer haet d'r zien gans bezit naogelaoete; hae kan 't neet ~ óm 'm det ónger de naas te vrieve; sjpäör ~; 't wasmessojen begint nao te laote (*minder goed te functioneren; achteruit te gaan door ouderdom*).
- naolaotensjap** {‘nao/lao/ten/sja:p of nao/-lao/ten/sja:p} of **naolaotesjap** {‘nao/lao/-te/sja:p of nao/’lao/te/sja:p} (v.) [~pe] **nala-tenschap.**
- naoldj** {naoljtj}, zie **naolj.**
- naoldje-** {‘nao:lj/dje-}, zie **naolje-.**
- naoldjhak** {‘naoljtj/ha:k} (m.) [²hak] **naaldhak.**
- näöle** {‘näö/le} (ww.zw. 1) **zacht omgaan met, sollen met.** - g'r mótt neet zo ~ mit die kinjer; die laote neet mit zich ~.
- naolestig** {‘nao/le:s/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~]
nalatig. - det zin ~ luuj.
- naolevere** {‘nao/lee:ve/re} (ww.zw.) [levere]
- naleveren.** - d'r waere nag óngerdeile naogeverd.
- naolj** {naolj} of **naoldj** {naoljtj} (v.) [~ {nao:/lj} / näöldje {‘näööl/tje}] [N. naald; D. Nadel] **naald.** - 'ne vaam door de ~ haole;

emes mit ein ~ sjtaeke; door 't oug van de ~ kroope; 'n nuuj ~ in de platesjpeler zitte; det kump heit van de ~; de ~ van ein kómpas; d'r zin väöl ~e van de kersboum gevalle.

naoljebeukseske {'nao:/lje/beuks/ke} of **naoldje-beukseske** {'nao:lj/dje/beuks/ke} (o.) **naaldenboekje** (boekje met pakjes naalden van verschillende soorten).

naoljekösse {'nao:/lje/kö:(s)/se} of **naoldje-kösse** {'nao:lj/dje/kö:(s)/se} (o.) [1kösse] **naaldenkussen, speldenkussen.**

naoloupe {'nao/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **nalo-pen.** - hae llop häör euveral nao wie ein huundje; de kraan leep nag ein tiedje nao; v'r zalle alle regels nag èns ~.

naolouper {'nao/lou:/per} of **naoluiper** {'nao/-lui:/per} (m.) [-s] **naloper.**

naomaak {'nao/maa:k} (m.) [geen mv.] **namaak, imitatie.** - det is gèn ech laer, mer ~.

naomaete {'nao/mèè:/te} (ww.st.) [maete] **na-meten.**

naomake {'nao/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **namaken.** - ze höbbe die kirk hiej in 't klein naogemaak; hae haet mien handiteikening naogemaak.

naomiddig {'nao/'mi:(d)/dich} (m.) [middig] **namiddag.** - inne ~ (in de loop van de namiddag); oppe ~ (later in de middag).

nao-oorlogs {'nao/'oo:r/lochs} (bn.) [~e, ~e, ~] **naoorlogs.** 'n ~ hoes.

naopien {'nao/pién} (v.) [pien] **napijn.**

naopluze {'nao/plúú/ze} (ww.zw.) [pluze] **napluizen.**

naoraekene {'nao/rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raeke-ne] **narekenen.** - v'r höbbe det drie keer naogeraekend; det kóns se op dien vingers ~.

naorenne {'nao/re(n)/ne} (ww.zw.) [renne] **narennen, nlopen.** - emes ~; ich mós 'm altied ~ es ich get gedaon wooj krieg; **krij-gertje spelen.** - de jonges wore aan 't ~.

naorieje {'nao/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **narij-den.** - emes mit eine wage ~ (verg. naovare). // **controleren.** - ich mós dem duchtig ~, anges kwoom van zien hoeswerk nieks terech.

naorope {'nao/roo/pe} (ww.st.) [rope] **naroe-pen.** - g'r mótt daen erme miens neet ~; ze repe-n-'m get nao.

naosezoen {'nao/se/'zôé:n} (o.) [sezoen] **na-seizoen.**

naosjikke {'nao/sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke] **nasturen, nazenden.**

naosjiljere {'nao/sji/lje/re} (ww.zw.) [sjiljere] **naschilderen.**

naosjlaagwerk {'nao/sjlaa:ch/we:rk} (o.) [werk] **naslagwerk.** - 't Zjwaams waordebook is ein ~.

naosjlaon {'nao/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **na-slaan.** - get in ein book ~.

naosjleip {'nao/sjlei:p} (m.) [geen mv.] **na-sleep.**

naosjmaak {'nao/sjmaa:k} (m.) [sjmaak] **na-smaak.** - 'ne fieze ~ höbbe.

naosjmiete {'nao/sjmié:/te} (ww.st.) [sjmiete] **nasmitjen.** - emes 'ne sjtein ~.

naosjole {'nao/sjoo/le} (ww.zw.) **nascholen.** - zich laote ~.

naosjpele {'nao/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **na-spelen.** - 'n sjtök oet de kop ~

naosjpeule {'nao/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeule] **naspoelen.** - doe móts dien haor good ~.

naosjpringe {'nao/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **na-springen.** - ze sjprónge-n-'m nao in 't water.

naosjture {'nao/sjtûú:/re} (ww.zw.) [sjture] **nasturen, nazenden.** - emes 'n raekening ~.

naoteikene {'nao/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teike-ne] **natekenen.**

naotelle {'nao/tè(l)/le} (ww.zw.) [telle] **natel-len.** - höbs se 't geldj naogeteld?

naotrèkke {'nao/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **natrekken.** - hae trèke zien bein get nao; ich laot det op de administrasie ~.

nao-uite {'nao/ui/ge} (ww.zw.) [uige] **nasta-ren.** - ze uigde-n-'m nao toet d'r nimmeer te zeen woor.

naovare {'nao/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **nav-a-ren.** - emes mit ein beutje ~; **narijden.** - emes mit 'ne wage ~.

naovenant {nao/ve/'na:nt} (bw. en *predicatief* bn.) **navenant, naargelang.** - ~ det d'r geleerd haaj, wore zien puntje mer leeg; det is ~.

naovertelle {'nao/ver/tè(l)/le} (ww.zw.) [ver-telle] **navertellen.** - hae woort blieb det d'r 't nag kós ~.

naovolge {'nao/vo:l/ge} (ww.zw.) [volge] **na-volgen.**

naovraog {'nao/vraoch} (v.) [geen mv.] **na-vraag.** - det bleek biej ~; d'r is gèn ~ nao.

naovraoge {'nao/vrao:/ge} (ww.onr.) [vraoge] **navragen.** - det kóns se op 't gemeindehøes ~.

naoweije {'nao/wee/je} (v.mv.) **naweeën.**

naowinke {'nao/wi:ng/ke} (ww.zw.) [winke]

naowirke

- uitzwaaien.** - ze winkde-n-'m nao, wie d'r wegvoor.
- naowirke** {'nao/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **na-werken.** - die pille wirkde nag lang nao.
- naozègke** {'nao/zè(G)/Ge} (ww.onr.) [zègke] **nazeggen.** - zèk mich die wäördjes mer nao.
- naozeuke** {'nao/zeu/ke} (ww.onr.) [zeuke] **nazoeken.** - zich zien tesse ~; det mótt ich nag efkes ~.
- naozinge** {'nao/zi/nge} (ww.st.) [zinge] **nazingen.** - probeer mich det mer èns nao te zinge!; 't koor zóng veur en de heel kirk zóng nao.
- naozitte** {'nao/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **na-zitten.** - ze zote-n-'m nao toet achter in de bóngerd.
- naozomer** {'nao/zoo:/mer} (m.) [zomer] **nazo-mer.** - dit jaor höbbe v'r 'ne sjone ~.
- naozorg** {'nao/zorch} (v.) [geen mv.] **nazorg.**
- naozuijere** {'nao/zui/je/re} (ww.zw.) [zuijere] **nasudderend.** - 't aete sjiteit nag get nao te zuijere; 'ne rótte tandj kan nag lang ~ (voor pijn achteraf zorgen).
- narsis** {'na:r/si:s of na:r/'si:s} (v.) [~se / ~ke] **narcis** (*Narcissus*-soorten).
- nasjonaal** {na:sjoo/'naal} of **natsjonaal** {na:t/sjoo/'naal} (bn., bw.) [na(t)sjonale, ~, ~] **nationaal.** - van ~ belang; 'ne nasjonale (of natsjionale) feesdaag; de ~ ploog.
- nasjonaliteit** {na:sjoo/naa/lie(t)/*teit} of **natsjonaliteit** {na:t/sjoo/naa/lie(t)/*teit} (v.) [~e] **nationaliteit.**
- nassie** {'na(s)/siê} (m.) [geen mv.] **nasi.** - ~ haole biej de Sjinees.
- nassiesjöttel** {'na(s)/siê/sjó:(t)/tel} (v.) [sjót-tel] **nasischotel.**
- natigheid** {'naa:/tich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **natheid, vocht, nattigheid.** - de heel nach loog d'r boete, in kaaj en ~; ~ veule.
- natsjonaal** {na:t/sjoo/'naal}, zie **nasjonaal.**
- natsjonaliteit** {na:t/sjoo/naa/lie(t)/*teit}, zie **nasjonaliteit.**
- natuur** {naa/'tûür} (m.) [verb. vorm nature {naa/'tûü:/re}] [N. natuur; D. Natur] **natuur.** - de ~ in trèkké; 'ne sjone ~; de ~ besjerme; de wet van de ~; van nature is d'r luij.
- natuurbad** {na/'tûür/ba:t} (o.) [bad] **natuur-bad.** - 't ~ woort mit Zjwaamwater gevuld.
- natuurbesjerming** {na/'tûür/be/sje:r/ming} (v.) [besjerming] **natuurbescherming.**
- natuurkunde** {na/'tûür/ku:n/de} (v.) [geen mv.] **natuurkunde.** - natuur- en sjeikunde zin baetavakke.

- natuurlik** {na/'tûür/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. natuurlijk; D. natürlich]
- natuurlijk.** - de ~ke gang van zake; 'n ~ke kleur; ~ke sjtein; 'ne ~ke dood sjterve; det is ~ ónzin; ~ geis se mit!
- natuurmiens** {na/'tûür/miens} (m. of o.) [miens] **natuurmens, natuurliebhebber.** - des 'ne echte ~; des 'n ech ~.
- natuurrizzervaat** {na/'tûû(r)/ri(z)/zer/vaat} (o.) [rizzervaat] **natuurreservaat.**
- natuursjoon** {na/'tûür/sjoon} (o.) [geen mv.] **natuurschoon.**
- natuursjtein** {na/'tûür/sjtei:n} (m.) [sjtein] **natuursteen.**
- nauweliks** {'na(u)(w)/we/lik}s} (bw.) (N.) **nau-welijs** (zie **klam**). - hae woort ~ te herkènne; ich woort nag mer ~ dao, wie d'r kwaam.
- nauwkeurig** {na(u)w/keu/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (N.) **nauwkeurig** (zie **persies (presies), nej**).
- navel** {'naa:vel} (m.) [~s / naavelke {nèè:/vel/-ke}] [N. navel; D. Nabel] **navel.**
- navelbandje** {'naa:/vel/benj/tje} (o.) [~s] **na-velbandje.**
- nechske** {'ne:chs/ke}, zie **nach.**
- Nederlandj** {'nee:/der/la:njtj} (o.) **Nederland.**
- Nederlands** {'nee:/der/lan(t)s} (bn.) [~e, ~e, ~] **Nederlands.** - de ~e taal; de ~e regering. // (zn., o.) **Nederlands** (als taal). - wie zaes se det in 't ~?
- Nederlenjer** {'nee:/der/le/njer} (m.) [~s] **Nederlander.**
- Nee** {nee} (eig.m.) [~ke] **René.**
- 1 Neel** {neel} (o.) **Maasniel** (gem. Roermond).
- 2 Neel** {nee:l} (eig.v.) [~ke] **Cornelia.**
- Neels** {neels} (bn.) [~e, ~e, ~] **Maasniels.**
- neep** {nee:p}, zie **niepe.**
- 1 neer** {neer} (v.) [nere / ~ke] [N. nier; D. Niere] **nier.** - det is good veur de nere!; las höbbe van zien nere; gebraoje ~kes.
- 2 Neer** {neer} (eig.m.) [~ke] **Reinier.**
- 3 neer** {nee:r, vaak neer} (bw.) [N. neer; D. nie-der] **neer.** de lif ging op en ~ {neer of nee:r}. // vormt scheidbare ww. {nee:r- of neer-}.
- neergaon** {'nee:r/gao:n} (ww.st.) [gaon] **neer-gaan, tegen de grond gaan.** - nao dae rechse ging d'r neer.
- neergoje** {'nee:r/goo/je} (ww.zw.) [goje] **neer-gooien.** - zienne jas örges ~; 't werk d'rbiej ~.
- neerkieke** {'nee:r/kie:/ke} (ww.st.) [kieke] **neerkijken.** - op emes ~.
- neerknalle** {'nee:r/kna(l)/le} (ww.zw.) [knalle]

- neerknallen.** - 'ne haas ~.
- neerknielle** {'nee:r/knie(l)/le} (ww.zw.) [kniel-le] **neerknien.** - ~ veur 't Allerheiligste.
- neerkómme** {'nee:r/kó(m)/me} (ww.st.) [kóm-me] **neerkomen.** - de granaat kwoom neer op de sjuur; hae kwoom hel neer, toen d'r veel; det kump allemaol op mich neer; 't kump neer op 't volgende.
- neerligke** {'nee:r/li(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke]
- neerleggen.** - lik det mets neer!; wo höbs se de sjeer neergelag?
- neerpaote** {'nee:r/pao:/te} (ww.zw.) [paote] (P)
- neerzetten.** - paot deze sjtool dao mer neer; ze paotde-n-'m dao neer in 'nen hook.
- neersjete** {'nee:r/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **neerschieten.** - de kemiezze höbbe dae sjmoekke-leer neergesjaote.
- neersjlaon** {'nee:r/sjlaon:n} (ww.st.) [sjlaon]
- neerslaan.** - emes ~ mit 'ne klöppel; de zjwaaj sjeit neer opper raam.
- neersjmiete** {'nee:r/sjmietē:/te} (ww.st.) [sjmiete] **neersmijten.** - doe móos dien kleijer neet euveral ~.
- neersjtaeke** {'nee:r/sjtēè:/ke} (ww.st.) [sjtae-ke] **neersteken.**
- neersjtein** {'neer/sjtei:n} (m.) [sjtein] **nier-steen.**
- neersjtorte** {'nee:r/sjto:/te} (ww.zw.) [sjtorte]
- neerstorten.** - d'r is ein vleegtuug neergesjtort.
- neersjtote** {'nee:r/sjtoo/te} (ww.st.) [sjtote]
- neerstorten.** - 'n sjörker zandj örges ~.
- neersjtrike** {'nee:r/sjtriē:/ke} (ww.st.) [sjtrike] **neerstrijken.** - de vogel sjtreek neer op 't daak; op 'n terasje ~.
- neertelle** {'nee:r/tè(l)/le} (ww.zw.) [telle] **neer-tellen.** - dao móos se heel get geldj veur ~.
- neervalle** {'nee:r/va(l)/le} (ww.st.) [valle]
- neervallen.** - op zien kneen ~.
- neerzitte** {'nee:r/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte]
- neerzetten.** - zit dae sjtool dao mer neer; de kinjer op ein riej ~; hae zat zich neer opper gróndj (*ging zitten*).
- nees** {nees} (m.) [geen mv.] **nies**, het **niezen**. - ich kan neet van dae ~ aafkómme.
- neesbuuj** {'neez/buuj} (v.) [buuj] **niesbui.**
- neeste** {'nees/te} (ww.zw. 7c) (ww.zw. 6) [N. niezen; D. niesen] **niezen.** - ich móos ~; hae heurt de perikke in de gróndj ~ (*hij is op de centen uit*).
- ¹**neet** {neet of nee:t} (bw.) [N. niet; D. nicht] **niet.** - ich kóm ~; duis se 't ~; det geit ~; hae wis 't ~ meer; det is ~ erg; hae woor ~ de sjlumste; nae ~! (*nietes!*); det is ~ èns waor; des ~ zó erg; ~ veur 't ein of 't anger; det is zienne naef, ~? (*nietwaar?*); det ~!
- ²**neet** {nee:t} (v.) [nete / ~je] [N. neet; D. Niß, Nisse] **neet, luizenei.** - nete in de haor höbbe.
- neetwaor** {neet/'wao:r of neet/'waor} (bw.) [N. nietwaar; D. nichtwahr] **nietwaar.** - ich höb toch geliek, ~?
- nege** {'nee:ge} (hoofdtelw. en zn.v.) [~s / ~ske / verb. vorm ~ne] [N. negen; D. neun] **negen.** - drie keer drie is ~; ~ sent; 't is ~ jaor; óm ~ oer; ~ meert; regel ~; v'r zin mit ós ~ne; 'n ~ veur wiskunde; twee ~s op 't rapport höbbe.
- negedoezjend(st)** {'nee:ge/'dōē:/zjent(s/te)} (telw.) **negenduizend(st).**
- negehóngerd** {'nee:/ge/'hó/ngert} (telw.) **ne-gehónnerd.**
- negehóngerdste** {'nee:/ge/'hó/nger(t)s/te} (telw.) **negenhónnerd.**
- negeklap** {'nee:/ge/kla:p} (m.) *in:* driedöbbele ~ (ritmisch handgeklap bij huldigung met carnaval).
- negende** {'nee:/gen/de} (rangtelw.) **negende.** - de ~ daag; de ~ van de maondj.
- negenendertich(st)** {'nee:/ge/nen/'de:r/-tich(s/te)} (telw.) **negenendertig(st).**
- negenennegetich(st)** {'nee:/ge/ne(n)/*nee:/-ge/tich(s/te)} (telw.) **negenennegentig(st).**
- negenenséstich(st)** {'nee:/ge/nen/'sé:s/-tich(s/te)} (telw.) **negenenzestig(st).**
- negenensevetich(st)** {'nee:/ge/nen/'see:/ve/-tich(s/te)} (telw.) **negenenzeventig(st).**
- negenentachetich(st)** {'nee:/ge/nen/'ta:/-che/tich(s/te)} (telw.) **negenentachtig(st).**
- negenentwintjich(st)** {'nee:/ge/nen/'twi:nj/-tich(s/te)} (telw.) **negenentwintig(st).**
- negeneneveertich(st)** {'nee:/ge/nen/'veer/-tich(s/te)} (telw.) **negeneneveertig(st).**
- negenenviectich(st)** {'nee:/ge/nen/'vie:f/-tich(s/te)} (telw.) **negenenvijftig(st).**
- negenoug** {'nee:/ge/nouch} (m.) [oug] 1. een vis, *rivierprik* (*Lampetra fluviatilis*). 2. **negenoog, steenpuist.**
- neger** {'nee:/ger} (m.) [~s / ~ke] [N. neger; D. Neger] **neger.** - zó zjwart wie eine ~.
- ¹**negere** {'nee/ge/re} (ww.zw. 1) **pijnlijk hinderen, lastigvallen.** - det aegersoug negert mich al lang; dae miens dae negerde mich, en van daen tied aaf bón ich hem gaon negere.
- ²**negere** {ne/'gee/re} (ww.zw. 1) **negéren.** - dae miens dae negeerde mich, en van daen tied

negerzäödje

- aaf bón ich hem gaon negere.
- negerzäödje** {'nee:/ger/zäö/tje} (o.) [geen mv.] **nigerzaad**, gebruikt als vogelvoer.
- negeteen** {'nee:/ge/'teen} (hoofdtelw.) **negentien**.
- negeteende** {'nee:/ge/'teen/de} (rangtelw.) **negentiende**.
- negetig** {'nee:/ge/tich} (hoofdtelw.) **negentig**. - ~ kilemaeter per oer rieje; hae is ~ gewaore.
- negetiger** {'nee:/ge/ti/ger} (bn.) **negentiger**. - in de ~ jaore.
- negetigste** {'nee:/ge/ti:chs/te} (rangtelw.) **negentigste**.
- nèh** {nè} (tsw.) **nietwaar?**, **niet?** - o ~, det zal ich dich èns laote zeen!; des toch zeker gelaoge, ~?
- neilon** {'nei:/lon} (m.) [~s; ook als bn.] **nylon**. - det is van ~ gemaak; ~s aanhöbbe; 'ne ~ kous.
- nej** {ne:j} 1. (bn., bw.) [nejje, nej {nej}, nej {ne:j} / neijjer {'ne(j) /jer}; nejs(te) {'nejs(/te)}] [N. nauw; D. nahe, genau] **nauwkeurig, secuur**. - des 'ne ~je (een pietje *precies*); det kump zich ~ (dat luistert nauw, dat vereist nauwkeurigheid); det kump zich neet zo ~ (*het komt er niet zo op aan*); 't loestert zich ~ (*er is grote nauwkeurigheid vereist*); hae wilt det ~ wete; alles heel ~ bekike; dao kiek men neet zo ~; det gluif ich nag zo ~ neet; **zuinig, krenterig, gierig**. - hae is net zo ~ es zie moder; des 'ne ~je. 2. (bw.) **bijna**. - 't is al ~ half èlf; des ~ genög; ich bön d'r ~; hae is ~ zó groot wie zie vader; ich höb ze ~ allemaol gezeen.
- nejgare** {'nej/gaa:/re} (o.) [gare] **naaigaren**.
- nejhood** {'nej/hoot} (m.) [hood] **vingerhoed**. // **nejheudje** {'nej/heu/tje} (o.) [~s] (plant) **klokje** (*Campanula-soorten*) of **vingerhoeds-kruid** (*Digitalis purpurea*).
- nejje** {'ne(j)/je} (ww.zw. 3a) [N. naaien; D. nähren] **naaien**. - mam zit te ~; det kan ich nimmeer ~; 'ne moew aan ein haemp ~; ze höbbe-n-'m dao genejd (*bedrogen*).
- nejles** {'nej/le:s} (v.) [les] **naailes**.
- nejmendje** {'nej/menj/tje} (o.) [-s] **naaimande**.
- nejmesjen** {'nej/me/sjië:n} (o.) [2mesjen] **naaimachine**. - 'n lektries ~.
- nejsjool** {'nej/sjool} (v.) [sjool] **naaischool**. - vreuger ginge väöl maedjes nao de ~ biej de begiene.
- nejster** {'nejs/ter} of **nejtster** {'nejts/ter} (v.) [~s / ~ke] **naaister**.
- nejwerk** {'nej/we:rk} (o.) [geen mv.] **naaiwerk**.
- nek** {ne:k} (m.) [~ke / ~ske] **nek** (zie **nak**).
- nekke** {'ne:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **nekken**. - det d'r det gezag haet, haet mich genek.
- neksjlaag** {'ne:k/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **nek-slag**.
- nekske** {'ne:ks/ke}, zie **nak**, ¹**nek**.
- Nel** {nel} (eig.v.) [~ke] **Nel, Petronella**.
- nemes** {'nee:/mes} (onbep.vnw.) **niemand**. - d'r woort ~ te zeen; ~ wèt d'rvan; ich wil mit ~ get te make höbbe; det sjtök landj is van ~; det kan dich ~ zègke.
- neomis** {nee/joo/'mi:s} (m.) [~te] **neomist** (pasgewijde priester). - d'r wore väöl femielies wo ze eine of meer ~te haje.
- nep** {ne:p} (m.) (N.) **nep**. - 't voor allemaol ~ waas se dao zoogs.
- nerf** {ne:r:f} (m. of v.) [nerve {'ne:r/ve}] (**blad**)- **nerf**.
- ¹**Nes** {ne:s} (eig.m.) **Ernest**.
- ²**Nes** {ne:s} (eig.v.) [~ke] **Agnes**.
- nès** {nè:s} (o.) [~ter of ~te / ~ke] (verg. **ès**) [N. nest; D. Nest] **nest**. - 't ~ van eine guuts; de hoon zit op 't ~; 'n ~ jöng huunj; 'n verwènd ~. // [verbogen vorm **nèste** {'nè:s/te}] ich bön benuudj wie die hoon te nèste geit (*ik ben benieuwd hoe dat zal aflopen*).
- nèshaor** {'nè:s/haor} (v.) [haor] **nesthaar**.
- nèskas** {'nè:s/ka:s} (m.) [¹kas] (verg. **èskas**] **nestkast**. - nèskeskes in de buim hange veur de veugelkes.
- neskóffie** {'ne:s/kó:(f)/fië} (m.) [kóffie] **nes-café** (oploskoffie in poedervorm; merknaam).
- nèstele** {'nè:s/te/le} (ww.zw. 1) **nestelen**. - d'r nèstele väöl veugel in de haof; zich op 'ne sjtool ~.
- ¹**net** {ne:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. net; D. nett] 1. **mooi, fraai, knap**. - 'n ~ maedje; 'n ~ kleid; 'n ~te sjeldriej; det zin ~te hoezer; 'n ~te teikening; det haet d'r ~ gemaak; det zuut d'r ~ oet. 2. **net, keurig**. - ~te luuj; 'n ~te femielie; 'n ~te buurt; get in 't ~ sjrieve. 3. (bw.) **net, precies**. - ich kwaam ~ op tied; des ~ get veur hem; det is ~ zoväöl; ze is ~ zo luij es häör broor; det is ~ mèlk; ich kwaam ~ toes, wie det gebeurde; hae sjtóng mich ~ in 't leech; det is ~ aange-kómme; det weit ich zo ~ nag neet.
- ²**net** {ne:t} of **nèt** {nè:t} (o.) [~te / ~je] [N. net; D. Netz] **net**. - vèsse vange mit ein ~; de haor in ein ~je drage; 'n ~je veur de boodsjappe;

- det kump op 't tweede ~.
- ³**Net** {ne:t} (eig.v.) [~je] **Antoinette**.
- nèt** {nè:t}, zie ²**net**.
- netekop** {'nee:/te/ko:p} (m.) [kop] **opvliegend iemand**.
- netel** {'nee:/tel} (v.) [~e / ~ke] [N. netel; D. Nessel] **netel** (*Urtica-soorten*). - in de ~e valle.
- neteldook** {'nee:/tel/dook} (m.) [dook] **neteldoek**.
- netelooks** {'nee:/tel/doeks} (bn.) [~e, ~e, ~] **neteldoeks**. - 'n ~ lepke.
- netele** {'nee:/te/le} (ww.zw. 1), **zich ~, in aanraking komen met brandnetels**.
- netelewater** {'nee:/te/le/waa:/ter} (o.) [water] **aftreksel van brandnetels** (tegen luizen).
- netenek** {'nee:/te/ne:k} (m.) [nek] **vervelend persoon**.
- netjes** {'ne:/tjes} (bw.) (N.) **netjes**. - g'r móet ~ wirke; det höbs se ~ gedaon; det haet d'r heel ~ gezag; 't is neet ~ óm det te zègke.
- netsjrif** {'ne:t/sjri:f} (o.) [sjrif] **netschrift**.
- neuchter** {'neuch/ter} [tegenw. ook **nuchter** {'nu:ch/ter}] (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] [N. nuchter; D. nüchtern] **nuchter**. - vreuger móos men ~ blieve veur de kemunie; det lik mich zjwaor op de ~ maag; 'n ~ kaaf; laot mich mer vare, ich bön nag ~; hae bleef euveral ~ ónger; 'n ~ opmerking.
- neudig** {'neu/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. nodig; D. nötig] **nodig**. - det geldj is ~; v'r höbbe 't ~e aangesjaf; v'r höbbe dich ~; des nörges veur ~; det woer toch neet ~ gewaes; det kosde de ~e zjweidröppelkes; ze haje-n-'m de ~e göljes lichter gemaak; ich móet dem ~ sjpraeke; ich móet ~ nao achter; nao die waek móet ich mich ~ get biejsjlaope; doe móos ~ èns aan de lien dinke; det móos doe ~ zègke.
- neuje** {'neu/je} (ww.zw. 3b) [N. noden, nodigen; D. nötigen] **noden, uitnodigen**. - v'r höbbe 'm oppe broelof geneudj; emes op de kóffie ~; v'r zin geneudj op zienne verjöödig.
- neume** {'neu/'me}, zie ²**numme**.
- neumeswaerd** {neu/mes/'wè:r/dich}, zie **nummeswaerd**.
- neut** {neu:t} zie ²**noot**; verg. ²**neutje**.
- neutelik** {'neu/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **kribbig, kregelig, prikkelbaar, humeurig**. - 'ne ~ke miens; bön neet zo ~!
- ¹**neutje** {'neu/tje}, zie ¹**noot**.
- ²**neutje** {neu:tje} (o.) [~s] (N.) (zie **dröpke**)
- neutje, borrel**. - zich ei ~ pakke.
- ³**neutje** {neu:/tje}, zie ³**noot**. // (spec.) **neutes, nootjeskolen** (antraciet in kleine brokken). - neutjes veer (*de beste soort nootjeskolen*).
- neuzel** {'neu/zel} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] **onnozel, dom**. - 'ne ~e vent, 'ne ~e hals, 'ne ~e (onnozeling). // **onnozel, erg klein**. zón ~ sjtökske flaaj woor alles waat ich kreeg; 'n ~ bietje; waat 'n ~ menke. // **onhebbelijk, kleingeestig, vervelend**. - doot neet zo ~, en gaef mich ouch get.
- neuzelighed** {'neu/ze/lich/(h)eit} (v.) [neuzelighede {'neu/ze/lich/hee:/de}] **onnozelheid, domheid, idioterie, bekrompenheid, kleingeestigheid**. - waat 'n ~ óm ós hiej zo lang te laote wachte; sjeij oet mit die ~; zón neuzelighede kóns se baeter laote.
- nevel** {'ne:/vel} (m.) [~e of ~s / ~ke] [N. nevel; D. Nebel] **nevel, mist**. - sjmorges hóng d'r 'ne ~ euver de veljer; v'r kóste nieks zeen door de ~; d'r kwaam mich 'ne ~ veur de uig.
- nevele** {'ne:/ve/le} (ww.zw. 1) **nevelen, misten**. - 't nevelt tizzemorgé aardig.
- nevelig** {'ne:/ve/lich} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er] **nevelig, mistig**. - 't voor gans ~; 'ne ~e daag.
- nich** {ni:ch} (v.) [~te / ~ske] [N. nicht; D. Nichte] **nicht**. - naeve en ~te. // (ook:) (N.) **homofiel**.
- nied** {niê:t} (m.) [geen mv.] **nijd, afgunst**. - d'r voor nieks es haat en ~ in die femielie.
- Niek** {nie:k} (eig.m.) [~ske] **Nicolaas**.
- niekkel** {'nie:(k)/kel} (o.) [geen mv.] [N. nikkel; D. Nickel] **nikkel**.
- niekkele** {'nie:(k)/ke/le} (bn.) **nikkelen**. - ei ~ muntje.
- Nieklaos** {'niê:/klaos} (eig.m.) **Nicolaas**.
- nieks** {nie:ks} [N. niiks, niets; D. nichts] 1. (*onbep.vnw.*) **niets**. - dao is ~ te zeen; det is minder es ~; det kries se dao veur ~; veur ~ geit de zón op; ich bön dao neet veur ~ haergégange; det maak ~ oet; doe höbs hiej ~ te make; 'ne kael van ~; ~ es elenj; ~ d'rvan! (*dat gebeurt niet!*). 2. (bw.) **niets, helemaal niet**. - 't voor dao ~ werm.
- niekse** {'nie:k/se} (ww.zw.) **niksen, niets doen**. - ze zote te ~.
- nieksnut** {'nie:ks/nu:t} (m.) [~te] **nietsnut**.
- niekszègkend** {'nie:k(s)/'sè(G)/Gent} (bn.) [~e, ~e, ~] **nietszeggend**. - 'n ~e figuur.
- nielpaerd** {'niê:/pèèrt} (o.) [paerd] **nijlpaard** (*Hippopotamus amphibius*) (ook gezegd van

nienäöke

een forse gebouwde vrouw).

nienäöke {‘nîë:/nää:/ke} (ww.zw. 5) een kinderspel, te vergelijken met **boter, kaas en eieren spelen**, waarbij met krijt of gips een lijnenpatroon op een stoep tegel werd getekend, waarop door twee spelers met elk drie kiezelsteentjes om de beurt geschoven werd, tot de winnaar zijn steentjes op een rechte lijn had.

niepe {‘nîë:/pe} (ww.st. 32) [N. (k)nijpen; D. kneifen] **nijpen, knijpen.** - emes in de wang ~.

niepetaer {‘nîë:/pe/tèè:r} (v.) [~e] 1. (een zure vrucht) **zuurbes** (*Berberis vulgaris*). 2. **vrek, overdreven zuinig iemand;** ook: **chagrijnig persoon.** - des ein echte ~.

niepetaere {‘nîë:/pe/tèè/re} (ww.zw. 1) **chagrijnig zijn.** - lik neet zo te ~!

nieptang {‘nîë:p/tang} (v.) [tang] **nijptang.**

Niet {nie:t} (eig.v.) **Agneta.**

nietje {‘nie:/tje} (o.) [~-s] (N.) **nietje.** - get mit ~s vasmake.

niette {‘nie(t)/te} (ww.zw. 7a) (N.) **nieten.** - die blajer kóns se 't bëste aanein ~.

nikker {‘ni:(k)/ker} (m.) [~-s / ~ke] [N. nikker] **nikker.** - de ~kes in de kindsheidpersessie.

nimmeer {‘ni(m)/meer of ni(m)/meer} (bw.) **niet meer.** - ich zal 't ~ doon; hae kump hiej al jaore ~.

nipperke {‘ni:(p)/per/ke} (o.), in: op 't ~, op het **nippertje.**

nis {ni:s} (v.) [~se / ~ke] [N. nis; D. Nische] **nis.** - 't beeld sjtóng in ein ~.

nisbös {‘niz/bö:s} (v.) [!bös] **nisbus.** - 't dèk-selke oppe ~ doon.

nistel {‘ni:s/tel} (v.) [~e of ~s / ~ke] [N. nestel; D. Nestel] **schoenriem, veter, rijgsnoer.**

nistelgaat {‘ni:s/tel/gaa:t} (o.) [gaat] **veter-gat, rijgopening.**

nivo {‘nie(v)/’vo} (o.) [~s] (F.) **niveau.**

nja {nja of njaa} (tsw.) **hm ja, nou ja.** - ~, waat zóolle v'r d'rvan zègké?

no {noo}, zie **nooj.**

noe {‘nôë:} 1. (bw.) [N. nu; D. nun] **nu.** - ~ of nootj; ~ waert 't tied; kóm ~ mer; zo ~ en den; det woort ~ nag èns ein sjoen fees; det woort ~ waas se numbs ein sjoen broed; kump d'r ~ waal of neet? 2. (vw.) **nu.** - ~ se toch hiej bös, kan ich dich det mitgaeve; ~ se groot bös, móos se det zelf mer doon.

noebbele {‘noe(b)/be/le} (ww.zw. 1) **stevig kneden** (gezegd van bijv. een masseur); ook: **knuffelen.** - kóm èns hiej, det ich dich èns

lekker noebbel.

noep {noe:p} (m.) [nuup {nuu:p} / nuupke {nuu:p/ke}] **nop** (bijv. onder voetbalschoenen).

nogablok {‘noo/gaa/blo:k} (m.) [blok] **noga-blok.** - mitte kirmes höb ich mich 'ne ~ gekoch.

nok {no:k} (m.) [-ke] **nok.** - oppe ~ van 't daak; de ~ke van die daker zin ingezak.

Nól {nó:l} (eig.m.) [Nulke {'nu:l/ke}] **Nol, Arnold.**

nólles {‘nó(l)/les}, ook **nulles** {‘nu(l)/les} (m.) [~e] **onnozel iemand, onbenul.**

nome {‘noo:/me}, zie **numme.**

nómmmer {‘nó(m)/mer}, zie **nummer.**

nómminasie {‘nó(m)/mie(n)/naa:sië} (v.) [~s] **nominatie.** - op de ~ sjtaon.

nón {nón} (v.) [~ne / nunke {'nun/ke}] (N.) **non** (verg.: begin).

non-aktief {non/a:k/“tief} (o.) **non-actief.** - op ~ gezat waere.

nondedju {non/de/‘djúú} (tsw.) bastaard-vloek [verbastering van *nom de Dieu*]. // waat bös doe 'ne nutte ~! (verrekkeling). // **nonde-djuke** {non/de/‘djúú/ke}, zie **nondejuke.**

nondedjuling {non/de/‘djúú/ling} (m.) [~e] **verrekkeling.**

nondedomme {‘non/de/do(m)/me} (tsw.) bastaardvloek [verbastering van *nomen Domini, de naam des Heren*].

nondejuke {non/de/‘júú/ke} of **nondedjuke** {non/de/‘djúú/ke} (o.) [~s] **vlinderstrijkje.**

nondepie {non/de/‘pié(j)} (tsw.) bastaard-vloek.

nónneklooster {‘nó(n)/ne/kloos/ter}] (o.) [klooster] **nonnenklooster.**

nónnevót {‘nó(n)/ne/vó:t} (v.) [vót] **nonnen-vot** (soort besuikerd gebak). - echte ~te oet Sitterd.

nonsjelant {‘non/sje/la:nt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **nonchalant.** - 'ne ~e miens; hae sjtóng d'r ~ op.

nood {noot} (m.) [node {'noo:/de}] [N. nood; D. Not] **nood.** - in ~ zin; de ~ voor groot; in tieje van ~; es de ~ aan de man kump; in geval van ~; gën ~!; ~ leert baeje; van de ~ ein deug make; gën ~! (*niets aan de hand*); hoge ~ höbbé (*naar het toilet moeten*).

noodduiip {‘noo(d)/dui:p} (m.) [duip] **nood-doop.**

noodgedwónge {‘noot/che/‘dwó/nge} (bw.) **noodgedwongen.**

- noodhulp** {'noot/hu:lp} (v.) [geen mv.] **noodhulp**.
- noodkechelke** {'noot/ke:/chel/ke} (o.) [~s] **noodkacheltje**. - in de oorlog móste väöl luuj zich behelpe mit ein ~.
- noodkirk** {'noot/ki:rk} (v.) [kirk] **noodkerk**.
- noodlanjing** {'noot/la/njing} (v.) [~e] **noodlanding**.
- noodloek** {'noot/löê:k} (v. of o.) [loek] **noodluik**. - óngerdukers vluchde zich dök door ein ~.
- noodoetgang** {'noo/dôë:t/chang} (m.) [oetgang] **nooduitgang**.
- noodransoen** {'noot/ra:n/sôë:n} (o.) [ransoen] **noodrantsoen**.
- noodsjach** {'noot/sjla:ch} (m.) [geen mv.] **noodslachting**. - det vleis kump van 'ne ~.
- noodsjachting** {'noot/sjla:ch/ting} (v.) [sjlachting] **noodslachting**.
- noodverleechting** {'noot/fer/leech/ting} of **noodverlichting** {'noot/fer/li:ch/ting} (v.) **noodverlichting**.
- noodwaer** {'noot/wèèr} (o.) [geen mv.] **noodweer**. - biejd det ~ gaon ich neet nao boete.
- noodzaak** {'noot/saa:k} (v.) [geen mv.] **noodzaak**. - d'r is gèn ~ veur; ze dejé det oet ~, sónger ~; ich zeen d'r de ~ neet van in.
- noodzakelik** {noot/saa:/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **noodzakelijk**. - de ~ke beslissinge numme; 'n ~ kwaod; 't is neet ~ det g'r kómp.
- nooj** {nooj} of **no** {noo} (bw.) [N. node] **node, ongaarne, met tegenzin**. - det doon ich ~.
- nooijt** {nooijt}, zie **nootj**.
- noom** {noom}, zie **¹numme**.
- noord** {noo:rt} (bw.) [N. noord; D. nord] **noord**. - van ~ toet zuid. // (als zn.) ~ en zuid vierde same fees.
- noorde** {'noo:r/de} (o.) [geen mv.] [N. noorden; D. Norden] **noorden**. - 't ~ van Nederland; luuj oet 't ~; Bezel lik ten ~ van Zjwame; de windj kump oet 't ~.
- noordelik** {'noo:r/de/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **noordelijk**. - de ~ke provinsies; in ~ke richting; 'ne ~ke windj; det lik ~.
- noordewindj** {'noo:r/de/'wi:njtj} (m.) [windj] **noordenwind**. - 'ne kaje ~.
- noordoos** {noo:r/'doos} (bw.) **noordoost**.
- noordooste** {noo:r/'doos/te} (o.) **noordoosten**. - ten ~ van.
- noordoostelik** {noo:r/'doos/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **noordoostelijk**. - 'ne ~ke windj.
- noordwes** {noo:rt/'we:s} (bw.) **noordwest**.
- noordweste** {noo:rt/'we:s/te} (o.) **noordwesten**. - ten ~ van.
- noordwestelik** {noo:rt/'we:s/te/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **noordwestelijk**.
- ¹**noot** {noot} (v.) [note / neutje {'neu/tje}] [N. noot; D. Note] **noot, muzieknoot**. - 'n hoog ~; ich kan gèn note laeze; heel en half note; väöl note op zienne zank höbbe; **noot, notitie, aantekening**. - det sjteit in de note ónger aan 't blaad.
- ²**noot** {noot}, zie **nootj**.
- ³**noot** {noo:t} (v.) [note of neut {neu:t} / neutje {'neu:/tje}] [N. noot; D. Nuß] **noot**. - note (of neut) krake; es d'r väöl neut zin, kries se 'ne sjtrenge wintjer; dae zie lief (of zichzelf) bewaart, bewaart gèn douf ~ (wees voorzichtig!, neem je in acht!).
- nootbesjaot** {noo:d/be/'sjaot}, zie **nootmuskaat**.
- nootj** {nootj}, ook **noot** {noot}, **nootjs** {nootjs} en **nooijt** {nooijt} (bw.) [N. nooit; D. nie] **noot**. - hae is ~ toes; doe gluifs ~ waat ich gezeen höb; ~ van mie laeve.
- nootmuskaat** {noo:t/mu:s/'kaat}, ook **nootbesjaot** {noo:d/be/'sjaot} of **nootmesjaot** {noo:t/me/'sjaot} (m.) [geen mv.] (N.) (zie **besjaot, mesjaot**) **nootmuskaat**.
- nop** {no:p}, in: veur ~, zie **noppes**.
- noppes** {'no:(p)/pes} (bn.) **waardeloos**. // spec. in: veur ~: **voor niets, gratis** (ook veur **nop**). - ich höb dao veur ~ ein oer in de rie gesjtange; det höb ich veur ~ gekrege.
- nörjes** {'nö:r/ges} (bw.) [N. nergens; D. nirgends] **nergens**. - ich kan det ~ vinje; det höbbe ze ~; det sjteit ~ in 't book; hae bleef ~, wie ze 'm óngervroge; hae wèt ~ van; det liek ~ op; doe moogs ~ aankómme; ich vertèl det ~ aan (aan geen mens).
- normaal** {nor/'maal} (bn., bw.) [normale, normale of ~, ~ / normaler; ~s(te)] (N.) **normaal**. - 'ne gans normale daag; 'n normale (of ~) geweunde; hae woer neet gans ~; 't is nimmeer ~ waat ze van ós vraoge; ~ gesjpraoke doon v'r zoget neet; det is de ~ste zaak van de werrel.
- nosie** {'noo:/siê} (v.) [geen mv.] **notie**. - hae haaj dao gèn ~ van.
- notares** {noo/'taa:/res} (m.) [~e] **notaris**.
- note** {'noo:/te} (bn.) **noten, van notenhout**. - 'n ~ tääöfelke.
- notebalk** {'noo/te/ba:lk} (m.) [balk] **notenbalk**.

notere

noteboom {‘noo:/te/bou:m} (m.) [boum] **notenboom** (*Juglans regia*). - sjlaeg kriege wie eine ~ (een flink pak rammel krijgen).

notehout {‘noo:/te/hou:t} (o.) [hout] **notenhout**.

notere {‘noo/’tee/re} (ww.zw. 1) [N. noteren; D. notieren] **noteren**. - ich höb ‘t in mienne agenda genoteerd; ‘t sjteit genoteerd.

notiesie {‘noo/’tié:/sié} of **notisie** {‘noo/’tie(s)/sié} (v.) [~s / ~ke] **notitie**.

notse {‘nót:t/se} (ww.zw. 6) [D. nützen] **nuttig zijn, baten**. - det nöts dich neet, es se greis.

notule {‘noo:/tuu(l)/le} of **noo:/’tuu(l)/le}** (v.mv.) **notulen**. - de ~ van ein vergadering sjriewe; ‘t sjteit in de ~.

nou {‘nou of nou:} (tsw.) [N. nou; D. na] **nou**. - ~, det woor wirke!; ~, des mer get fein!; ~, ~, mótt det noe?; ~, kump d'r nag get van?; ~, det haaj ich neet van dem gedach.

noveen {‘noo/’veen} (v.) [novene] **noveen, novene** (gebedscyclus van negen dagen).

november {‘noo/’vem/ber} (m.) **november**.

nozem {‘noo/zem} (m.) [~s] (N.) **nozem**. - ze zoge d'r oet wie ~s.

‘**ns** {ens} (bw., verkort uit èns) **eens, ’ns**. - kóm ~ hiej!; laot mich ~ kieke; dao woor ~ ‘ne keuning.

nuchter, nuchterheid {‘nu:ch/ter/(hei:t)}, zie **neuchter, neuchterheid**.

nujerwèts {‘nûû/jer/’wè:ts} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **nieuwerwets, modern**. - allewiel heurs se heel get ~e wáord in ‘t Zjwaams.

nujerwètsighed {‘nûû/jer/’wè:t/sich/(h)ei:t} (v.) [nujerwètsighede {‘nûû/jer/’wè:t/sich/(h)ee:/de}] **moderniteit**. - hae heel neet van al die nujerwètsighede.

nujighed {‘nûû/jich/(h)ei:t} (v.) [nujighede {‘nûû/jich/hee:/de} / ~je] **nieuwigheid**. - miennen opa móos nieks höbbe van al die nujighede.

nul {nul} (telw. en zn.v.) [~le / ~ke] [N. nul; D. null] **nul**. - ‘t is ~ grade; ~ komma ~; ‘n getal mit drie ~le; dae miens is ein ~; ich gaef dich ‘n ~ veur det werk; de sjtandj is ein~.

Nulke {‘nu:l/ke}, zie **Nól**.

nulles {‘nu(l)/les}, zie **nóllés**.

¹**numme** {‘nu:(m)/me} (ww.st. 43) [N. nemen; D. nehmen] (zie **pakke**) **nemen**. - numt uch nag ei keukske; ze nome de trein; v'r numme ‘t wie ‘t kump; ‘t d'rvan ~; emes d'rtösse ~.

²**numme** {‘nu:(m)/me}, ook **neume** {‘neu/me} (ww.zw. 2) [N. noemen; D. nennen] **noemen**.

- hae n(e)umde zienne naam neet; n(e)um mich èns ein waord van zès lètters; ze höbbe die roos nao de teler gen(e)ump; hae n(e)ump zich sjriever.

nummer {‘nu(m)/mer} of (ouder) **nómmer** {‘nó(m)/mer} (m. of o.) [~s / ~ke] [N. nummer; D. Nummer] **nummer**. - ~ twee; alles ein ~ gaeve; emes op zien ~ zitte; es ‘n ~ behanjeld waere; ~ ein van de klas; hae woont op ~ viefteen; op dae nómmer (of det nummer) is d'r neet te bereike; ich höb zien ~ genoteerd; ‘n ~ke trèkké; ‘t eerste ~ van ein tiedsjrif; des mich ein ~!; ze sjepeelde ‘n paar sjoon ~s.

nummere {‘nu(m)/me/re} (ww.zw. 1) **nummeren**.

nummeswaerd {‘nu(m)/mes/’wèè:rt} of **neumeswaerd** {‘neu/mes/’wèè:rt} (predicatief bn.) **noemenswaard**. - det is neet ~.

nummeswaerdig {‘nu(m)/mes/’wèèr/dich} of **neumeswaerdig** {‘neu/mes/’wèèr/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **noemenswaardig**. - ze haje gèn ~e sjaaaj.

Numwaegé {‘nu:m/wèè:/ge} (o.) **Nijmegen**.

núnke {‘nun/ke}, zie **nón**.

¹**nut** {‘nu:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] **lelijk**. - die haet gaar gèn ~ gezichske; ‘n ~ gebouw; **smerig, vies, vuil**. - ~te kleijer; neet mit ~te henj aan taofel gaon zittel; höbt gr' uch weer ~ gemaak?; haol mich dae ~te drek neet in hoes!; **gemeen, vuil, laag, slecht**. - ‘ne ~te kael; det zin ~te luuj; ‘n ~ waord; **verzot**. - hae is ~ op keukskes; **vreselijk, danig, verschrikkelijk, lelijk**. - d'r sjteit ‘ne ~te windj; ‘t duit ~ boete (*de wind gaat danig te keer*); ‘t waer is mich te ~; hae deej ~ (*hij speelde vreselijk op*); **verzot, begerig**. - ich böñ ~ op sjprutjes.

²**nut** {‘nu:t} (o.) [geen mv.] [N. nut; D. Nutzen] **nut**. - ich zeen dao ‘t ~ neet van in; det haet gèn ~.

nutterd {‘nu:(t)/tert} (m.) [nutters {‘nu:(t)/ters} / nutterke {‘nu:(t)/ter/ke}] **viezerik, vuilak**; ook: **gemene kerel, gemenerik**. - doe klein nutterke!; det is ‘ne ~; de ~ greize (*zitten te mokken*).

nutterik {‘nu:(t)/te/rik} (m.) [~ke / ~ske] **gemene kerel, gemenerik, valsuard**.

nuttig {‘nu:(t)/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. nuttig; D. nützlich] **nuttig**. - ‘n ~ book; ~e lesse; ~e handjwerke; wo is det ~ veur?

nuttige {‘nu(t)/ti(g)/ge} (ww.zw. 5a) (N.) **nut-**

tigen. - de Hostie ~.

nuttigheid {‘nu:(t)/tich/(h)ei:t} (v.) [nuttig-hede {‘nu:(t)/tich/hee:de}] **viezigheid, vuil.**
- bring mich die ~ neet binne!

nuuj {nûûj} (bn., bw.) [nuje, ~, ~ / nujer; ~s(te) nuutste {‘nûûts/te} of nuutsje {‘nûûtsj/te}/ verb. vorm ~s, verg. **nuutjs, nuuts**] [N. nieuw; D. neu] **nieuw.** - ~ kleijer koupe; ‘n ~ hoes; ‘n ~ kiendje (*pasgeboren baby*); ‘t zuut d'r oet wie ~; zich get ~s aansjaffe; zich in ‘t ~ sjtaeke; ‘t nuutste van ‘t nuutste; ich pak mich nag ein ~ tas köffie (*opnieuw een kop koffie*); ich zit efkes ‘n ~ mesjien was aan; volgens de ~ste berichte; des nieks ~s; det is ‘t ~stel!; det is ~ veur mich; ‘n ~ poging doon; mit ‘t aad en ‘t ~ jaor; mit aad en ~; mit ~ maon.

nuuijaor {nuu(j)}/‘jaor} (o.) [geen mv.] **nieuwjaar.**

nuuijaorsdaag {nuu(j)}/‘jaorz/daa:ch of nuu(j)/‘jaorz/daa:ch} (m.) [daag] **nieuwjaarsdag.**

nuuijaorskeukske {nuu(j)}/‘jaors/keuks/ke} (o.) [~s] **nieuwjaarskoekje** (*pannenkoekje met krenten en rozijnen*).

nuuijaorsresepsie {nuu(j)}/‘jaors/re/se:p/sîê} (v.) [resepsie] **nieuwjaarsreceptie.**

nuujsjerig {‘nûû(j)/sjee/rich of nuu(j)/‘sjee/-rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. nieuwsgierig; D. neugierig] **nieuwsgierig, benieuwd.** - die jónges zin ~er es de maedjes; ich bön d'r ~ nao, wie det is aafgeloupe; doe hoofs neet ~ te zin.

nuujsjerigenaas {‘nûû(j)/sjee/ri(g)/ge/naas} (v.) [naas] **nieuwsgierig iemand, nieuwsgerig aanje.** - waat höbs se dao? nuusjerigenaze mit lang sjterte! (*daar heb je niets mee te maken*).

nuujsjerigheid {‘nûû(j)/‘sjee/rich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **nieuwsgierigheid.**

nuup {nuu:p}, **nuupke** {‘nuu:p/ke}, zie **noep.**

nuutjs {nûûtjsj} of **nuuts** {nûûts} (o.) [eig. tweede naamval, zie **nuuj**] **nieuws.** - good ~ höbbe; ‘t ~ in de gezet; nao ‘t ~ kieke op de tillevizie.

nuutjsberich {‘nûûdjzj/be/rich} of **nuutsberich** {‘nûûdz/be/rich} (o.) [berich] **nieuwsbericht.**

nuutjsbreef {‘nûûdjzj/breef} of **nuutsbreef** {‘nûûdz/breef} (m.) [breef] **nieuwsbrief;** ook: **kletstante.**

nuutjste {nûûtjs/te}, zie **nuuj.**

nuutste {‘nûûts/te}, zie **nuuj.**

O

o, o {oo} (v.) [o's {oos}] (de letter) **o, o.** - get mit ein ~ sjrieve; 'n lang ~; O.F. 74 (Oktoberfeeste 74).

o-bein {oo/bein} (o.mv.) **o-benen.**

ober {oo/ber} (m.) [-s] **ober.** - roop de ~ èns efkes; ~, aafrakene!

obere {oo/be/re} (ww.zw. 1) **kelner zijn, als kelner optreden.** - waem obert d'r in de feesttent? // **stenen aandragen** (bijv. bij het bouwen van een huis), **opperen.**

oberjóng {oo/ber/jóng} (m.) [jóng] **opperman, handlanger.**

och {o:ch} (tsw.) **och!, ach!** - ~ erme jóng!; ~ jao, det mótt ich neet vergaete; ~ waat, det kan mich nieks sjilje; ~, woróm neet?; ~ ~ toch!; ~ God!; ~ god-e-god!

ocherm {o:/cherm} (tsw.) **ocharm!** - ~, waat zuus se d'roet!; ~, ich höb mitlieje mit dem.

odeklónj {oo/de/'klónj}, aodeklónj {ao/de/'klónj} of **ónjeklónj {ó/nje/'klónj}** (m.) [geen mv.] **eau de cologne.**

oefene {oe:(f)/fe/ne} (ww.zw. 1) [N. oefenen; D. üben] **oefenen.**

oeffening {oe:(f)/fe/ning} (v.) [~e / ~ske] **oefening.** - det is ein gooij ~; ein ~ van berouw baeje; v'r höbbe die ~e al op sjool gemaak.

oeffenwèdsjtried {oe:(f)/fen/wè:t/sjtriët} (m.) [wèdsjtried] **oefenwedstrijd.**

oej {oej} (tsw.) **oei!, o!** - ~ det duit pien; ~, waat is 't kaad; ~ jeij es d'r det heurt! (o wee!).

oejoej {oe(j)/joej} (tsw.) **oei!**

oer {ôér} (v.) [~e / uurke {'ûür/ke}] [D. Uhr] **horloge.** - 'n golj ~; kiek èns oppe ~ wie laat 't is; in 't waemeske zoot ein teske veur de ~.

oer {ôér} (v. of o.) [~ of oere {ôê:/re}] / **uurke {'ûür/ke}}** [N. uur] **uur.** - v'r mótté 'n ~ wachte; det doert twee oer (of oere); hae sjtink 'n ~ inne windj; v'r kómme óm twee ~; óm 'n ~ of drie; wieväöl ~ höbbe v'r? (*hoe laat is 't?*); 't zin vief oere (*het is vijf uur*); hae kump euver 'n ~; v'r höbbe-n-'n uurke gewach; 't waert mit 't ~ erger; óm 't ~ waert det ómgerope; 't begint op 't ~ (*op het tijdstip dat de klok een nieuw uur aanwijst*); 't volgend ~ höbbe v'r wiskunde; 'n lesrooster van dertig ~; det gebeurt allemaol op ~ en tied; fees viere toet in de klein uurkes; dao kónne v'r nag oere euver kalle; dao löps se oere euver; des 'n good ~ loupe.

oereketting {ôê:/re/kè:(t)/ting} (v.) [këtting] **horlogeketting.**

oeremaeker {ôê:/re/mèè/ker} (m.) [maeker] **horlogemaker.**

oertied {ôér/tiê:t} (m.) [tied] **oertijd.** - waas se dao aanhöbs, det liek waal get oet de ~.

oet {ôê:t}; als bw., aan het einde van een zin, soms ôêt} [N. uit; D. aus] **1. (vz.) uit.** - ~ de kamer kómme; ~ 't water kómme; ~ 'ne boum sjpringe; de trein ~ Vénlo; ~ de lóch kómme valle; get ~ zien henj laote valle; 't haemp hink 'm ~ de bóks; de lóch is ~ de bandj; ~ zien vel sjpringe; kiek ~ dien ougel; neet ~ zien wäörd kónne kómme; get ~ de kop lere; hae kump ~ Remunj; ze zin ~ 't boetelandj; det is ~ de mode; det is ~ de tied; hae woor ~ zienne doon; ~ de maot zin; det is get ~ d'n aje tied; det weit ich ~ de gezet; ~ 't Ingels vertaald; det besjteit ~ teen óngerdeile; get ~ veurzorg doon; ~ gekkigheid zag d'r det. **2.** (bw. en *predicatief bn.*) **uit.** - hae woor baove alles ~ te heure; de homes kwaam häör ónger de vreumes ~; gank mich ónger de veut ~! (*loop me niet voor de voeten!*); d'r tössen~gaon; d'r op ~ gaon; ze zin tizzenaovindj ~; doe bös ~ [*bij het spel*]; de Maas is tizzewintjer drie keer ~ gewaes (*buiten de oevers getreden*); dae vlook veel 'm de móndj ~; 't kump mich de sjträots ~; v'r zin d'r eindelik ~; hae kós d'r mer neet euver ~; 't is ~ tösse die twee; 't mótt mer èns ~ zin mit det gedoons!; de mès is ~; ich höb det book ~; de lamp is ~; en daomit ~!; jaor in jaor ~; van vreuger ~ (*van oudsher*); det höb ich 'm ~ en tenao oetgelag (*tot in den treure*). //

oetaome {ôê:/dao/me} (ww.zw.) [aome] **uit-**

- ademen.** - deep ~.
- oetbääke** {‘ōē:d/bää:/ke} (ww.zw.) [bääke] **uit-huilen.** - laot häör mer efkes ~.
- oetbesjtaeje** {‘ōē:d/be/sjtē:/je} (ww.zw.) [besjtaeje]
- uitbesteden.** - de wichter ~; 'n werk ~.
- oetbetale** {‘ōē:d/be/taa:/le} (ww.zw.) [betale]
- uitbetalen.**
- oetbiete** {‘ōē:d/bîē:/te} (ww.st.) [biete] **uitbij-ten.** - sjlab neet, want det gereij biet mich de ganse taefel oet!
- oetbinjel** {‘ōē:d/bi/njel} (m.) [geen mv.] **uit-leg, interpretatie.** - dienne ~ is good, mer dienne sjpikkelasie doug neet; det woор de ganse ~ (*dat was de hele waarheid*).
- oetblaoze** {‘ōē:d/blao:/ze} (ww.st.) [blaoze] **uitblazen.** - rousk ~; eers ~ en den deep inaome; de kinjer laote ~; 'n kaers ~.
- oetblieve** {‘ōē:d/bliē:/ve} (ww.st.) [blieve] **uit-bliven.** - ze blieve lang oet tizzenaovindj; maotregele bleve oet; det kós neet ~.
- oetbraeke** {‘ōē:d;brèē:/ke} (ww.st.) [braeke] **uitbreken.** - ze gaon die pört ~; 't zjweit brook 'm oet; d'r woor dao eine oorlog oetgebraoke.
- oetbranje** {‘ōē:d/bra/nje} (ww.zw.) [branje] **uitbranden.** - 'n vaat ~; dae sjop is gans oetgebrandj; 't vuur laote ~.
- oetbreiже** {‘ōē:d/brei/je} (ww.zw. 3a) **uitbrei-den.** - ze höbbe häör zaak oetgebreid (*of oetgebrèdj*); die zaak haet oetgebreid (*of oetgebrèdj*).
- oetbringe** {‘ōē:d/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **uitbrengen.** - zien sjtum ~; report ~.
- oetbuite** {‘ōē:d/bui:/te} (ww.zw. 7a) **uitbuiten.**
- oetdeile** {‘ōē:(d)/dei:/le} (ww.zw.) [deile] **uit-delen.**
- oetdinke** {‘ōē:(d)/di:ng/ke} (ww.st.) [dinke] **uitdenken, bedenken.** - 't is 'ne sjlummerik dae det oetgedach haet; waat höbs se dich noe weer oetgedach?
- oetdoon** {‘ōē:(d)/doon:n} (ww.st.) [doon] **uit-doen** (kleren). - doot uch eure jas oet; zich de sjoon ~; zich ~ (*zich uitkleden*); men mótt zich neet ~, veurdet men nao bëd geit (*men moet zijn bezittingen niet verdelen, voordat men sterft*); **uitdoen, rooien, uit de grond halen.** - aerpele ~; 't ónkroed ~; **uitdoen, doven.** - 't leech ~; **opbrengen.** - ich weit neet wieväöl die bagke mótté ~; waat duit de poor vandaag oet oppe veiling?
- oetdrejje** {‘ōē:(d)/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje]
- uitdraaien.** - ein sjroef örges ~; 't leech ~; ich vraog mich aaf, wo det op oetdrejt; hae wis d'r zich toch weer oet te drejje; ein besjtanjd ~ oppe kompjoeter.
- oetdrinke** {‘ōē:(d)/dri:ng/ke} (ww.st.) [drinke] **uitdrinken.** - 'n glaas ~; drink èns oet, den kónne v'r gaon.
- oetdrökké** {‘ōē:(d)/drö:(k)/ke} (ww.zw.) [drök-ke] **uitdrukken.** - zienne dank ~; zich neet goed kènne ~ in 't Hollands.
- oetdrökkelik** {‘ōē:(d)/drö:(k)/ke/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~] **uitdrukkelijk.**
- oetdrökkung** {‘ōē:(d)/drö:(k)/king} (v.) [~e] **uitdrukkung.** - 'n aaj ~; ich höb gaer des se det saort ~ nimmeer gebroeks.
- oetduje** {‘ōē:(d)/dūū/je} (ww.zw.) [duje] **uitdu-wen, uitdrukken.** - emes de deur ~; 'n sigret ~; de knooj oet ein wónj ~.
- oetdunne** {‘ōē:(d)/du(n)/ne} (ww.zw. 1) **uit-dunnen.** - 'ne bós ~; de moere ~.
- oetein(-)** {‘ōē:/dei:n}, zie **oetrein.**
- oeteindelik** {‘ōē:/dein/de/lik } (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~] **uiteindelijk.** - de ~ke oetsjlaag; det is ~ neet good gegange.
- oeteraard** {‘ōē:/te/’raart} (bw.) (N.) **uiteraard.** - det zal ~ neet mitvalle.
- oeterlik** {‘ōē:/ter/lik}, zie ^{1,2}**uterlik.**
- oeters** {‘ōē:/ters}, zie **uters.**
- oeterste** {‘ōē:/ters/te}, zie **uterste.**
- oetgaaf** {‘ōē:t/chaaf} of **oetgave** {‘ōē:t/chaa:/~ve} (v.) [oetgave] **uitgave.** - des 'n heel ~ veur zóget kleins!; de tweede ~ van ein book.
- oetgaeve** {‘ōē:t/chèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **uit-geven.** - geldj ~; ein book ~; hae guf zich oet veur 'ne kunsteneer.
- oetgang** {‘ōē:t/cha:ngk} (m.) [gank] **uitgang.** - ze sjtóng biej de ~ te wachte.
- oetgang** {‘ōē:t/chang} (m.) [oetgeng {‘ōē:t/cheng} / oetgengske {‘ōē:t/chengs/-ke}] (N.) (zie **oetgang**) **uitgang.**
- oetgaon** {‘ōē:t/chao:n} (ww.st.) [gaon] **uit-gaan.** - de deur ~; 't dörp ~; de kaers is oetgegange; 't geit nag èns oet tösse die twee; saoterdes gaon v'r altied oet; 'ne breef laote ~ aan alle inwoners; ze gaon oet van teen euro per persoon.
- oetgaonslaeve** {‘ōē:t/chaons/lèè:/ve} (o.) [geen mv.] **uitgaansleven.**
- oetgebred** {‘ōē:t/che/breit} (bn.) **uitgebreid.** - 'n ~ versjlaag; hae zat zich ~ aan de taefel.
- oetgehóngerd** {‘ōē:t/che/hó/ngert} (predicatiel bn.) **uitgehongerd.** - gaef mich flot get te aete, want ich böñ ~.

oetgekaok

- oetgekaok** {‘ôē:t/che/kao:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **uitgekookt, gewiekst.** - det is ‘ne ~de!
- oetgesieferd** {‘ôē:t/che/siē:/fert} (bn.) [~e, ~e, ~] (van personen) **pijnlijk nauwkeurig.** - des ‘nen ~e (een pijnlijk nauwkeurig iemand, een kreterig iemand).
- oetgesjlaope** {‘ôē:t/che/sjla/o/pe} (bn.) **uitgeschlapen, pienter.**
- oetgesjtreke** {‘ôē:t/che/sjtree:/ke} (bn.) **uitgestrekken, onbewogen.** - ze sjtóng d'r mit ein ~ gezich biej te kieke.
- oetgeteld** {‘ôē:t/che/tēlt} (predicatief bn.) **aan het eind van zijn krachten.** - hae woor ~; ziej woor ~ (op het einde van haar zwangerschap).
- oetgetut** {‘ôē:t/che/tut} of **oetgetuut** {‘ôē:t/che/tuut} (predicatief bn.) **uitgepraat, of klaar met de bezigheden.** - ich böñ ~.
- oetgrave** {‘ôē:t/chraa:/ve} (ww.st.) [grave] **uitgraven.**
- oetgruije** {‘ôē:t/chrui/je} (ww.zw.) [gruije] **uitgroeien.** - det is oetgegruijd toet ein groot fees.
- oetgruisel** {‘ôē:t/chruij/sel} of **oetgruitsel** {‘ôē:t/chruit/sel} (o.) [~-s] **uitgroeisel.**
- oethaje** {‘ôē:t/haa:/je} (ww.st.) [haje] **uithouden.** - det is neet óm oet te haje; det haaj ich gën oer oet. // **voorwaarden stellen.** - daobieb haje v'r oet det 't kóntant betaald waert.
- oethange** {‘ôē:t/ha/nge} (ww.st.) [hange] **uithangen.** - de vlag ~; vanaovindj hink d'r de kloon oet; wo hink det menke eigelik oet?; de kleijer mótté ~.
- oethaole** {‘ôē:t/(h)ao:/le} (ww.zw.) [haole] **uithalen.** - waat ze gesjtrik haaj, haet ze weer allemaol oetgehaold; waat höbbe die vlaegels noe weer oetgehaold?; det haolt nieks oet (*dat brengt niets op, dat zet geen zoden aan de dijk*); guutse ~ (*mussennesten uithalen*); **te voorschijn halen.** - hae haolde de roze-krans oet óm te gaon baeje.
- oethäöle** {‘ôē:t/(h)äö/le} (ww.zw. 1) **uithollen.** - 'n krót ~.
- oethelpe** {‘ôē:t/he:l/pe} (ww.st.) [helpe] **uithelpen, helpen.** - 'n kaok zal ós kómme ~ biej de broelef.
- oetinj** {‘ôē:/dinj} (o.) [inj] **uiteinde.** - emes 'n good ~ winse (op oudejaarsavond).
- oetkaere** {‘ôē:t/kèè:/re} (ww.zw.) [kaere] **schoonvegen** (met de bezem). - de sjtal ~.
- oetkaffere** {‘ôē:t/ka:(f)/fe/re} (ww.zw. 1) **uitkafferlen, uitschelden.**

- oetkake** {‘ôē:t/kaa/ke} (ww.zw.) [kake] **uitschreeuwen, uitgillen.** - ze kaakde-n-t oet van de pien.
- oetkalle** {‘ôē:t/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **uitpraten.** - laot dae miens eers èns ~; es g'r 't zo gaot doon, den zin v'r oetgekald; dae wèt zich euveral oet te kalle.
- oetkaoke** {‘ôē:t/kao:/ke} (ww.zw.) [kaoke] **uittkoken.** - de was ~. // verg. **oetgekaok.**
- oetkäöke** {‘ôē:t/käö:/ke} (ww.zw.) [käökje] **uitbraken.** - hae käökde al oet waat d'r gaete haaj.
- oetkènne** {‘ôē:t/kè(n)/ne} (ww.zw.) [kènne] **in: zich örges ~, zich weten te oriënteren, ergens de weg kennen.** - wen ich mich örges neet oetkèn, riej ich dao neet gaer in 't duuster.
- oetkere** {‘ôē:t/kee/re} (ww.zw. 1) **uitkeren.** - geldj aan emes ~.
- oetkeze** {‘ôē:t/kee/ze} (ww.st.) [keze] **uitkiezen.** - hae haet zich de sjónste jas oetgekaoze.
- oetkiek** {‘ôē:t/kîè:k} (m.) [geen mv.] **uitkijk.** - oppe ~ sjtaon; dao höbs se 'ne sjone ~.
- oetkieke** {‘ôē:t/kîè:/ke} (ww.st.) [kieke] **uitkijken.** - doe móos ~, es se de waeg op geis; kiek oet!; ze keke al daag oet nao det fees; dae raam kiek oet oppe haof; emes de deur ~; dao böñ ich op oetgekeke.
- oetkienne** {‘ôē:t/kie(n)/ne} (ww.zw.) [kienne] **uitkienlen.** - det haje ze zich good oetgekiend.
- oetkleije** {‘ôē:t/klei/je} (ww.zw.) [kleijke] **uitkleden.** - biej de dokter móos ich mich gans ~.
- oetkloppe** {‘ôē:t/klo:(p)/pe} (ww.zw.) [kloppe] **uitkloppen.** - 'n tafellake ~; de ingelkes kloppe de bèdder oet (*gezegd als het sneeuwt*); 'n piep ~; brood ~ (*uit de vorm verwijderen*).
- oetkómme** {‘ôē:t/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **uitkommen.** - g'r mótté noe ~ (*uit de schuilplaats komen bij het verstoppertje spelen*); 't hoes kump achter oet op 't sjträötje; d'n óngerrok kump häör ónger de rok oet; de aerpele beginne al oet te kómme; die kegkele zin pas oetgekómme; det book is net oetgekómme; alles waat d'r zag, is oetgekómme; die som kump neet oet; det kump mich sjleich oet; det kump mich de sjträöts oet; v'r mótté d'r same oet zeen te kómme; häör figuur kwoom good oet in det kleid; mit sjöppé ~; in waat-v'r klasse mótté ze ~?
- oetkóms** {‘ôē:t/kóms} (v.) [~te] **uitkomst.** - die

- nuuj wêt zal ~ bringe; de ~ van ein som.
- oetkraome** {‘ōē:t/krao/me} (ww.zw. 2) **uitkramen**. - ónzin ~.
- oetkratse** {‘ōē:t/kra:t/se} (ww.zw.) [kratse] **uitkrabben, schoonkrabben**. - ‘n kelle ~; de voge ~.
- oetlache** {‘ōē:t/la:/che} (ww.zw.) [lache] **uitlachen**.
- oetlaeve** {‘ōē:t/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **zich ~; zich uitleven**. - dao kós d'r zich op oetlaeve.
- oetlaeze** {‘ōē:t/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **uitezen**. - ich höb det book gans oetgelaeze; laot mich eers èns ~.
- oetlaot** {‘ōē:t/laot} (m.) [~e] **uitlaat** (van een auto).
- oetlaote** {‘ōē:t/lao/te} (ww.st.) [laote] **uitlaten**. - de hondj ~; v'r höbbe ós èns lekker oetgelaote.
- oetleke** {‘ōē:t/lee:/ke} (ww.zw.) [leke] **uitelekken**. - laot die kuup eers mer gans ~.
- ¹**oetlekke** {‘ōē:t/le:(k)/ke} (ww.zw.) [lekke] **uitlikken**. - 't voor zó lekker, det 't wach de teijer oetlekde.
- ²**oetlekke** {‘ōē:t/le:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (N.) (zie oetleke) **uitelekken**. - zien planne zin oetgelek.
- oetlevere** {‘ōē:t/lee:/ve/re} (ww.zw.) [leveren] **uiteleveren**.
- ¹**oetlike** {‘ōē:t/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **uitleggen**. - de luiper ~; emes ein lestige som ~.
- ²**oetlike** {‘ōē:t/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **uitliggen, uitgespreid liggen**. - de luiper loog oet.
- oetlik** {‘ōē:t/li:k} (m.) [geen mv.] **uitleg**. - dao zöls se mich ~ biej mótté gaeve.
- oetlitse** {‘ōē:t/li:t/se} (ww.zw.) [litse] **uitglieden**.
- oetlöddere** {‘ōē:t/ló(d)/de/re} (ww.zw. 1) **te ruim worden, flodderen**. - oetgelödderde sjoon; 'n oetgelödderde bóks; 'n oetgelödderd lager.
- oetloupe** {‘ōē:t/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **uitlopen**. - 'n sjtraot gans ~; hae haet de marreton oetgeloupe; de deur ~; d'r voor väöl volk oetgeloupe; de ink is oetgeloupe; de buim beginne al oet te loupe; de veursjtelling is erg oetgeloupe; det llop op ein mislokking oet.
- oetlulle** {‘ōē:t/lu(l)/le} (ww.zw.) [lulle] (P) **uitpraten**. - laot dae kael toch èns ~!
- oetlumpe** {‘ōē:t/lu:m/pe} (ww.zw. 5a) (van kleedstukken) **uitzakken** aan de rand, **lubberen**. - 'ne oetgelumpde triko.
- oetmaete** {‘ōē:t/mèè:/te} (ww.st.) [maete] **uitmeten**.
- oetmake** {‘ōē:t/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **uitmaken**. - de lamp ~; 'n sigret ~; die twee höbbe-n-t oetgemaak; op doe�end gölje maak det nieks oet; waem det krieg, mótt hae mer ~; det is 'n oetgemaakde zaak.
- oetmèste** {‘ōē:t/mè:s/te} (ww.zw.) [mèste] **uitmesten**. - de sjtal ~.
- oetmirgele** {‘ōē:t/mi:r/ge/le} (ww.zw. 1) **uitmergelen**. - dae gróndj woor oetgemirgeld; hae woor gans oetgemirgeld.
- oetmoele** {‘ōē:t/môê/le} (ww.zw.) [moele] **uitschelden**.
- oetneuje** {‘ōē:t/neu/je} (ww.zw.) [neuje] **uitnodigen**. - op 'ne broelof oetgeneudej waere.
- oetneujing** {‘ōē:t/neu/jing} (v.) [~e] **uitnodiging**. - de ~e zin al de deur oet.
- oetperbere** {‘ōē:t/per/bee/re} (ww.zw.) [perbere] **uitproberen**.
- oetperse** {‘ōē:t/pe:r/se} (ww.zw.) [perse] **uitpersen**.
- oetpotte** {‘ōē:t/po:(t)/te} (ww.zw. 7a) **aftelrijmpje zingen**. - ich pot oet, en doe bös droet!
- oetpotte** {‘ōē:t/pö:(t)/te} (ww.zw.) [pötte] **uitputten**. - oetpöttende bezighede.
- oetprakezere** {‘ōē:t/prakkezere} (ww.zw.) [prakkezere] **uitdenken, bedenken**. - ze höbbe zich vanalles oetgeprakteerd veur de vastelaovindj.
- oetprinte** {‘ōē:t/pri:n/te} (ww.zw.) [printe] **uitprinten**.
- oetraekene** {‘ōē:t/rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raeke-ne] **uitrekenen**.
- oetrapé** {‘ōē:t/raa:/pe} (ww.zw.) [rape] **uitrapen**, (al rapende) **sortern**. - 'n manj aerpele ~.
- oetrein** {‘ōē:/trei:n} of **oetein** {‘ōē:/dei:n} (bw.) **uiteen, uit elkaar**. - mit de bein wied ~ sjtaon; die twee zin al ein paar jaor ~.
- oetreinbarste** {‘ōē:/trei:n/ba:rs/te} of **oeteinbarste** {‘ōē:/dei:n/ba:rs/te}, ook **oetreinbórste** {‘ōē:/trei:n/bó:rs/te} of **oeteinbórste** {‘ōē:/dei:n/bó:rs/te} (ww.zw.) [barste, bórste]. - dae pot bórs oetrein (of oetein) wen 't vrous.
- oetreindoorn** {‘ōē:/trei:n/doo:n} of **oeteindoorn** {‘ōē:/dei:n/doo:n} (ww.st.) [²doon] **uit elkaar halen**; spec.: (een geslacht varken) **in stukken verdelen** (verg. **sjtòkkere**).
- oetreinhaje** {‘ōē:/trei:n/haa:/je} of **oeteinhaje** {‘ōē:/dei:n/haa:/je} (ww.st.) [haje] **uiteen-**

oetreibhaole

houden, uit elkaar houden, gescheiden **houden, gespreid houden, spreiden.** - de erm en bein ~; hae wooj die remmels ~; ich kan die vraemde wäörd neet ~.

oetreibhaole {ôë:/'trei:n/hao:/le} of **oeteinhäole** {ôë:/'dei:n/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **uit elkaar halen, scheiden.** - haol die twee die aan 't vechte zin, oetrein (of oetein); **uit elkaar nemen, demonteren.** - ein mesjen gans ~.

1 oetreibnligke {ôë:/'trei:n/li(G)/Ge} of **oeteinligke** {ôë:/'dei:n/li(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **uit elkaar leggen.** - lik eers mer èns de sjtökskes van dae legpuuzzel oetrein (of oetein); **uitleggen.** - ich sjnap d'r nieks van, lik mich det èns oetrein (of oetein)!

2 oetreibnligke {ôë:/'trei:n/li(G)/Ge} of **oeteinligke** {ôë:/'dei:n/li(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **uit elkaar liggen.** - die plaatse ligke wied oetrein (of oetein).

oetreibnvalle {ôë:/'trei:n/va(l)/le} of **oeteinvalle** {ôë:/'dei:n/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **uit elkaar vallen, uiteenvallen, in stukken vallen.** - dae sjtool vèlt van ajerdom haos oetrein (of oetein); in sjnammele ~; es ze neet oetkieke, den vèlt die ganse klub oetrein (of oetein).

1 oetreibnxitte {ôë:/'trei:n/zi:(t)/te} of **oeteinxitte** {ôë:/'dei:n/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹xitte] **uit elkaar zetten.** - ze zatte de jonges en maedjes oetrein (of oetein); **uiteenzetten, verklaren, uitleggen.** - zit mich èns oetrein (of oetein) wie det wirk.

2 oetreibnxitte {ôë:/'trei:n/zi:(t)/te} of **oeteinxitte** {ôë:/'dei:n/zi:(t)/te} (ww.st.) [²xitte] **gescheiden zitten.** - jonges en maedjes zote dao oetrein (of oetein).

oetrèkke {ôë:t/rè:(k)/ke} (ww.zw.) [rèkke] **utrekken.**

oetrieje {ôë:t/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **utrijden.** - 'n sjtraot gans ~; de graasj ~.

oetriete {ôë:t/rîê:/te} (ww.st.) [riete] **utrijten, uittrekken.** - 'ne poes graas ~.

oetroeije {ôë:t/roe(j)/je} (ww.zw.) [roeije] **utroeiien.**

oetroope {ôë:t/roo/pe} (ww.st.) [rope] **uitroepen.** - emes toet prins ~.

oetruffele {ôë:t/ru:(f)/fe/le} (ww.zw.) [ruffele] **rafelen.** - die moewe zin gans oetgeruf-feld.

oetriuke {ôë:t/rui;/ke} (ww.zw.) [ruike] **utroken.** - det óngesiefer mótt oetgeruik waere.

oetsiefere {'ôë:t/siê:/fe/re} (ww.zw.) [siefere] **uitcijferen, nauwkeurig uitrekenen.** - hae haet zich det good oetgesieferd. // zie **oetgesieferd.**

oetsjakele {'ôë:t/sjaa:/ke/le} (ww.zw.) [sjakele] **uitschakelen.** - 't leech ~; 'n èltal ~.

oetsjeije {'ôë:t/sjei/je} (ww.zw. 3a) **ophouden, uitscheiden.** - sjeij dao noe èns mit oet!; hae is oetgesjèjd mit wirke.

oetsjelje {'ôë:t/sje/lje} (ww.st.) [sjelje] **uitschelden.**

oetsjerre {'ôë:t/sje(r)/re} (ww.zw.) [sjerre] **leegschrapen.** - zienne tejjer ~.

oetsjete {'ôë:t/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **uitschieten.** - de aerpele sjete oet; de dob sjoot de bôks oet (van de niet geheel omwikkelde tol schoot het touw af); de flaaj de aove ~ mitte sjeetplank.

oetsjlaag {'ôë:t/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **uitslag.** - van te vét aete kóns se ~ kriege; de ~ van ein ekzame.

oetsjlaeger {'ôë:t/sjlèè:/ger} (m.) [~s] **uitspruitsel of scheut,** ontspringend uit de wortel van een plant, **wortelspruit, wortelopslag.**

oetsjlaon {'ôë:t/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **uitslaan.** - 'ne bal ~; de vleugels ~; emes ein oug ~; de wiezer sjleit wied oet; 'ne oetsjlaonde brandj; de wenj wore greun oetgesjlage.

oetsjlaope {'ôë:t/sjlao/pe} (ww.st.) [sjlaope] **uitslapen.** - morge sjlaop ich 'ns lekker oet. // verg. **oetgesjlaope.**

1 oetsjliepe {ôë:t/sjliè:/pe}, zie **oetsjlieppe.**

2 oetsjliepe {ôë:t/sjliè:/pe} (ww.st.) [sjliepe] **uitslijpen.** - 'n pannevòrm ~; 't water haet zich 'ne waeg oetgesjlepe.

oetsjlieppe {ôë:t/sjlie:(p)/pe} of **oetsjliepe** {ôë:t/sjliè:/pe} (ww.zw. 5a) **uitsliepen.** - ze sjlieppe mich oet veur diekke; sjliep oet, sjliep oet, alle kinjer lache dich oet!

oetsjliete {ôë:t/sjliè:/te} (ww.st.) [sjliete] **uitslijten.** - 't sjerneer is oetgesjlete.

oetsjmieter {ôë:t/sjmîè:/ter} (m.) [~s] **uitsmijter.** - zich 'nen ~ aete; kiek oet veur daen ~ biej dae diskoteek.

oetsjödde {ôë:t/sjö(d)/de} (ww.zw.) [sjödde] **uitschudden.** - 'ne zak aerpele ~; 'n taofella-ke ~; **uitschenken, uitgieten, leeggieten.** - 'n fles ~; 't water ~ in de zieg.

oetsjoebbe {ôë:t/sjoe(b)/be} (ww.zw.) [sjoeb-be] **uitschelden, de huid volschelden.**

oetsjöppé {ôë:t/sjö:(p)/pe} (ww.zw.) [sjöppé]

- 1. uitscheppen.** - zandj ~; 'n pötje ~. **2. uit-schoppen.** - zich de sjoon ~.
oetsjpanne {‘ōē:t/sjpa(n)/ne} (ww.onr.) [sjpanne] **uitspannen.** - 't paerd ~.
oetsjpele {‘ōē:t/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **uit-spelen.** - 't pötje gans ~; troef ~; twee luuj taengenein ~.
oetsjpieje {‘ōē:t/sjpie(j)/je} (ww.zw.) [sjpieje] **uitspuwen.** - de sjtein van de keerse mós se ~.
oetsjpraeke {‘ōē:t/sjprèè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **uitspreken.** - laot dae miens èns ~; 'n vonnis ~; ze höbbe zich d'r nag neet euver oetgesjpraoke; wie mós se det waord ~?
oetsjpraoek {‘ōē:t/sjprao:k} (v.) [~e] **uitspraak.** - de rechter duit morge ~; de ~ van 't Ingels vinj ich neet gemekkelik.
oetsjrieve {‘ōē:t/sjriè:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **uitschrijven.** - ein raekening ~; 'n resep ~.
oetsjtaeke {‘ōē:t/sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **uitsteken.** - (overg.) de handj ~; de vlag ~; ze höbbe gènne poot oetgesjtaoke; 'n paar sjpier poor ~; 'n plant ~; emes de ouge ~ (*iemand jaloeurs maken*). // (*onoverg.*) de lajing moog neet te wied ~; zich sjtote aan eine oetsjtaekende tump.
oetsjtaekend {‘ōē:t/sjtèè:/kent} (bn., bw.) [~e, ~] **uitstekend, voortreffelijk.** - 'n ~ e prestasie; 't waer is d'r ~ veur; g'r höbt ~ gewirk.
oetsjtalde {‘ōē:t/sjta(l)/le} (ww.zw. 1) **uitstal-len.** - in zien etelaasj haaj d'r vanalles oetgesjtaald.
oetsjtampe {‘ōē:t/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **uittrappen, uitschoppen.** - 'ne bal ~; zich de sjoon ~.
oetsjtaon {‘ōē:t/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **uit-staan.** - ze höbbe väöl geldj ~; ich höb doodsangste oetgesjtange; det haet dao nieks mit oet te sjtaon; ich kan dem neet ~; ich kan 't neet ~ det d'r det duit.
oetsjtappe {‘ōē:t/sjta:(p)/pe} (ww.zw.) [sjtappe] **uitstappen.** - biej de volgende halte mótte v'r ~.
oetsjtèl {‘ōē:t/sjtè:l of ‘ōē:t/sjtè:l} (o.) [geen mv.] **uitstel.**
oetsjtèlle {‘ōē:t/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtèlle] **uitstellen.** - de vergadering waert oetgesjtèld.
oetsjtèlling {‘ōē:t/sjtè(l)/ling} (v.) [~e] **uit-stelling.** - de ~ van 't Allerheiligste.
oetsjterve {‘ōē:t/sjte:r/ve} (ww.st.) [sjterve] **uitsterven.** - 't plat is in Zjwame nag lang neet oetgesjtòrve.
oetsjtevele {‘ōē:t/sjtee:/ve/le} (ww.zw.) [sjtevele] **inrichten, van een uitzet voorzien, in het nieuw steken.** - zien eljers haje-n-'m good oetgesjteveld; de kemunikant woer good oetgesjteveld.
oetsjtökker {‘ōē:t/sjtö:(k)/ke/re} (ww.zw.) [sjtökker] **1. doen verslijten.** - 'ne fiets ~. **2. oplappen.** - 'n bóks ~. **3. de huid vol schelden, uitkifferen.** - ich höb 'm flink oetgesjtökkerd.
oetsjtrieke {‘ōē:t/sjtriè:/ke} (ww.st.) [sjtrieke] **uitstrijken.** - de vèrf dun ~; waat höbbe de kinjer zich weer oetgesjtreke (zich weer vuil gemaakt). // zie **oetgesjtreke**.
oetsjtruije {‘ōē:t/sjtrui/je} (ww.zw.) [sjtruije] **uitstrooien.**
oetsortere {‘ōē:t/sor/tee/re} (ww.zw.) [sortere] **uitsorteren.**
oette {‘ōē:/te} = **oet de.**
oettekene {‘ōē:(t)/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teikene] **uittekenen.** - 'n petroon ~.
oettèlle {‘ōē:(t)/tè(l)/le} (ww.zw.) [tèlle] **uit-tellen.** - det bedraag waerde sent veur sent oetgetèld. // zie **oetgetèld**.
oettente {‘ōē:(t)/te:nte} (ww.zw.) [tent] **1. leeghalen, leegruimen.** - ze haje de ganse kamer oetgetent. **2. uitstellen.** - de kleijer loge op 't béd oetgetent.
oetrèkkè {‘ōē:(t)/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **uittrekken.** - emes 'n haor ~; ze höbbe dao flink get geldj veur oetgetroch; ze trochte d'r mit zien vere op oet.
oetvaart {‘ōē:t/faa:rt} (v.) [~e] (N.) **uitvaart.**
oetvaeghe {‘ōē:t/fèè/ge} (ww.zw.) [vaege] **uitve-gen, uitwissen, schoonvegen.** - 't bord ~; lètters ~ mit eine gum; 'n pan ~ mit de sjötelsplak.
oetvalle {‘ōē:t/fa(l)/le} (ww.st.) [valle] **uitvallen.** - ame dame, de köster oet Zjwame, pesjtoor oet Neel, dae de bóks oetveel (*uit een kinderversje*); d'r wore twee sjpelers oetgevalle; 't leech is oetgevalle.
oetvare {‘ōē:t/faa:/re} (ww.st.) [vare] **uitvaren.** - 't sjEEP is gisteraovindj oetgevare; de have ~; taenge emes ~; **uitrijden.** - de graasj ~; mès ~ (*over het land verspreiden*); (met een wagon) **bezorgen.** - de bekker veurt de mik oet.
oetvergreute {‘ōē:t/fer/greu/te} (ww.zw.) [vergreute] **uitvergroten.**
oetverkoup {‘ōē:t/fer/kou:p} (m.) [verkoup] **uitverkoop.**

oetvinje

oetvinje {‘ōē:t/fi/nje} (ww.st.) [vinje] **uitvinden.** - waat dae wilt, móit nag oetgevónje waere.

oetvlege {‘ōē:t/flee:/ge} (ww.st.) [vlege] **uitvliegen.** - de guutse zin oetgevlaoge; ich zal zorge det ze de deur ~; taenge emes ~.

oetvraete {‘ōē:t/frē:/te} (ww.st.) [vraete] **uitvreten.** - det is gans oetgevraete door de muus; jónges, wat höbt gr’ noe weer oetgevraete?

oetvrieve {‘ōē:t/friē:/ve} (ww.st.) [vrieve] **uitwrijven.** - zich de ouge ~.

oetwasse {‘ōē:t/wa:(s)/se} (ww.st.) [wasse] **uitwassen.**

oetwaeg {‘ōē:t/wèè:ch} (m.) [waeg] **uitweg.** - ‘ne ~ oet de probleme zeen te vinje.

oetweijje {‘ōē:t/we(j)/je} (ww.zw.) [weijje] **uitwaaien.** - de was laote ~; v’r höbbe get gewanjeld en noe zin v’r lekker oetgewejd; de kaers is oetgewejd.

oetwèssele {‘ōē:t/wè:(s)/se/le} of **oetwissele** {‘ōē:t/wi:(s)/se/le} (ww.zw.) [wèssele, wissele] **uitwisselen.** - gegaevs ~.

oetwieje {‘ōē:t/wie(j)/je} (ww.zw.) [wieje] **uitweiden.** - hae haet dao ‘n gans oer euver zitte oet te wieje.

oetwieke {‘ōē:t/wiè:/ke} (ww.st.) [wieke] **uitwijken.**

oetwieze {‘ōē:t/wiè:/ze} (ww.st.) [wieze] **uitwijzen, duidelijk maken.** - de tied zal det waal ~; det wies zich vanzelf oet.

oetwinke {‘ōē:t/wi:ng/ke} (ww.zw.) [winke] **uitzwaaien.** - ‘nen houp luuj wore biejeingekómme óm ‘m oet te winke.

oetwirke {‘ōē:t/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **uitwerken.** - ein wiskundesom ~; die pille zin óngertösse al oetgewirk.

oetwissele {‘ōē:t/wi(s)/se/le}, zie **oetwèssele.**

oetzakke {‘ōē:t/sa:(k)/ke} (ww.zw.) [zakke] **uitzakken.** - dae plefóng is in ‘t midde get oetgezak; dae rok is get oetgezak.

oetzat {‘ōē:t/sa:t} (m.) [geen mv.] **uitzet.** - sjpare veur d’n ~.

oetzeen {‘ōē:t/see:n} (ww.st.) [zeen] **uitzien.** - ‘t zuut oet of ‘t geit raengele; nao zón baan zeen ich al lang oet; hiej kóns se nag zeen wie ‘t d’r vreuger oetzoog; ich höb ‘m gezag det d’r toes móos blieve, want hae zoog oet! (hij was niet om aan te zien, hij had een verschrikkelijk uiterlijk); det zuut neet oet!

oetzejje {‘ōē:t/se(j)/je} (ww.zw.) [zejje] **uitzaaien.**

oetzeuke {‘ōē:t/seu/ke} (ww.onr.) [zeuke] **uit-**

zoeken. - zich de bëste plaats ~; ze höbbe de heel zaak oetgezóch.

oetzich {‘ōē:t/si:ch} (o.) [~te] **uitzicht.** - van dao-aaf haadjs se ein geweldig ~; ~ höbbe op ein nuuj baan.

oetziepe {‘ōē:t/siê:/pe} (ww.st.) [ziepe] **uitdruipen.** - laot dae zak mit fluitekees eers ~.

1oetzitte {‘ōē:t/si:(t)/te} (ww.onr.) [1zitte] **uitzetten.** - emes de kefee ~; de radio ~; geldj ~; paotvès ~; de lóch zit oet bije wermde.

2oetzitte {‘ōē:t/si:(t)/te} (ww.st.) [2zitte] **uitzitten.** - v’r höbbe de ganse veursjtelling oetgezaete; ‘n sjtraof ~.

oetzjeweite {‘ōē:t/sjwei:/te} (ww.zw.) [zjweite] **uitzweten.** - zorg mer des se de koors eers goed oetzwèts; die moere móos se laote ~, veurdet se d’r good behang op kóns plekke.

oetzjeweije {‘ōē:t/sjwe(j)/je} (ww.zw.) [zjweijje] **uitzwaaien.** - v’r höbbe-n-’m oetgezjewjd toet d’r de boch óm woor.

oetzoike {‘ōē:t/sôè:/ke} (ww.zw.) [zoeke] **uitzugen.** - ‘n ejj ~; ‘ne wispesjteek ~.

oetzónjere {‘ōē:t/só/nje/re} (ww.zw. 1) (N.) **uitzonderen.** - nemes waert oetgezónjerd.

oetzónjering {‘ōē:t/só/nje/ring} (v.) [~e] **uitzondering.** - veur emes ein ~ make; gr’ gaot allemaol sónger ~ mit.

oetzónjerlik {‘ōē:t/só/njer/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] (N.) **uitzonderlijk.**

oewee {oe(w)/’wee} (tsw.) **o jee!** - ~ es doe toes-kumps, menke!

of {o:f} I. (nevensch.vw.) **of.** - ich ~ doe; jao ~ nae; hae hét Peer ~ zóget; ‘ne pater ~ baeter gezag ‘ne geiselik; wils se blieve ~ geis se noe? II. (soms **af** {af}) (ondersch.vw.) **of.** - ~ se det noe gluifs of neet; ‘t is net ~ ich get heur; ich vraog mich aaf ~ (ook af) d’r nag kump; wèts doe ~ (ook af) dae winkel aop is?; ich vroog dich ~ se (ook af se) mit gings; ‘t ame woor nag neet gezag, ~ ze ginge al nao boete; neet nao hoes toe gaon, ~ de fles móit laeg op de taovel sjtaon! III. (bw.) **of.** - jao en ~!; nou en ~!

offer {‘ō:(f)/fer} of **offer** {‘o:(f)/fer} (o.) [~s / ufferke {‘u:(f)/fer/ke} of öfferke {‘ö:(f)/fer/ke}] [N. offer; D. Opfer] **offer.** - in de vaste móos se ufferkes bringe.

offerblok {‘ō:(f)/fer/blo:k} of **offerblok** {‘o:(f)/fer/blo:k} (m.) [blok] **offerblok.**

offere {‘ō(f)/fe/re} of **offere** {‘o(f)/fe/re} (ww.zw. 1) [N. offeren; D. opfern] **offeren.**

offersjtok {‘ō:(f)/fer/sjto:k} (m.) [sjtok] **offer-**

- blok.**
- offesear** {o(f)/fe/'seer} (m.) [offesere {of/fe-/see:/re of of/fe/'see/re}] **officier**.
- offesjeel** {o(f)/fe/'sjeel} of **offisjeel** {o(f)/fié-/sjeel} (bn., bw.) [offesjele (offisjele), ~, ~] **officieel**. - de ~ Veldekespjelling.
- ofsjoon** {of/sjoon} (vw.) [N. ofschoon] **ofschoon** (verg. **wieaal**).
- ofwaal** {'o:f/waal} (vw.) **ofwel**. - ~ det duis se, ~ doe kries ze gewatsj.
- ofwen** {of/wen} of **afwen** {af/wen} (vw.) **als-of**. - hae duit ~ 'm de naas bloodj.
- oh** {o} (tsw.) **o.** - ~ jao?; ~ joh?; ~ nae?; ~ jeij! (o jee!).
- ojemoos** {'oo/je/moos} (o.) [geen mv.] (moos) **uienstampot**.
- ojesaus** {'oo/je/sou:s} (v.) [geen mv.] [sous] **uiensaus**.
- ojesoep** {'oo/je/soe:p} (v.) [geen mv.] [soep] **uiensoep**.
- ojevaar** {'oo/je/vaar} (m.) [~s] (N.) **ooievaar** (*Ciconia ciconia*). - de ~ haet ós ei kiendje gebrach.
- oker** {'oo/ker} (bw.) (**te**) **kort, krap** (spec. van broek of rok) - die bóks is 'n bietje ~; **onbeschut, blootgesteld aan weer en wind**. - det hoes lik ~ oppe windj; ~ inne windj sjtaon.
- oker** {'oo/ker} (m.) [geen mv.] **oker**. - ze höbbe gaele ~ gemink ónger de kalk.
- okkelere** {o(k)/ke/lee/re} (ww.zw. 1) **oculieren, enten**. - roze ~.
- oksaol** {ok/'saol}, zie **okzaol**.
- oktaaf** {o:k/'taaf} (o.) [oktave {o:k/'taa/ve}] **octaaf**. - get 'n ~ leger sjpele; ónger 't ~ van Kersmis.
- oktober** {o:k/'too/ber} (m.) **oktober**.
- okzaol** {oG/'zaol} of **oksaol** {ok/'saol}, ook **ekzaol** {eG/'zaol} (m.) [~s] **oksaal, zangerskoor** (in de kerk). - d'n órgel sjteit oppen ~.
- olief** {oo/lîe:f} (v.) [olieve {oo/lîe:/ve}] **olijf**.
- oliefaolie** {oo/lîe:/vao:/lîê} (m.) [aolie] **olijfolie**.
- óm** {óm, zelden ó:m} I. (vz.) **om**. - 'ne toen ~ 'ne haof zitte; 'ne plak ~ de kop höbbe; 'ne rink ~ 'ne vinger höbbe; 'n kaf ~ 'n book doon; d'r sjtaon buim ~ die bleik; ~ de taovel zitte; ~ emes zie bëd haer zitte; ~ de kirk haer loupe; ze haet altied häör kinjer ~ zich haer; ~ nege oer; zo ~ daen doon (*rond dat tijdstip*); ~ 'n oer of ach; ~ de angere daag; ~ 't oer waerde det ómgerope; dao guf d'r nieks ~; hae duit 't ~ 't geldj; ~ ein geljige raeje; ~ Gods wil; hae sjteit bekënd ~ zien nejjigheid; ~ raenger baeje; ~ 't hels renne; 'n verzeuk ~ sjtilte; det is get ~ te lache; det duit d'r ~ op te valle; ~ 't laeve kómme. II. (bw. of *predicatief bn.*) **om**. - doot dich dae sjaa ~; 'n horloozje ~ höbbe; hae haaj 'm ~ (*hij had te veel gedronken*); de hook ~ gaon; det is 'n flink sjtök ~; de tied is ~; ze ginge achter d'n altaor ~; ze dejé det ~ en ~ (om en om, om beurten); 't is ~ en ~ drie oer (*het is om en nabij drie uur*); de soep ging ~ (*werd zuur*). // (vormt scheidbare ww.); {in samenstellingen óm- of ó:m-}.
- oma** {'oo/maa} (v.) [oma's {'oo/maas}] / eumke {'eum/ke}] **oma, grootmoeder**.
- ómbäöre** {óm/bäö/re of 'óm/bäö/re} (ww.zw.) [¹bäöre] **omboorden, van een zoom voorzien**. - ein mat ~.
- ómbinje** {óm/bi/nje} (ww.st.) [binje] **ombinden**.
- ómplaje** {'óm/blaa/je} of **ómplajere** {'óm/blaa/:je/re} (ww.zw.) [blaje, blajere] **ombladeren, bladzijden omslaan**.
- ómlaoze** {'óm/blao/:ze} (ww.st.) [blaoze] **omblazen**.
- ómbringe** {'óm/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **ombrennen**. - die rótzek höbbe daen erme miens nej ómgebrach.
- ómbuige** {'óm/bui/:ge} (ww.st.) [buige] **ombuigen**.
- ómdet** {ó:m/'de:t} (**ómdes** {ó:m/'de:s} voor doe en se) (vw.) **omdat**. - ~ 't raegent, doon ich mich 'ne jas aan; ómdes se zo sjlum bös, laot ich dich det oetraekene.
- ómdoon** {'óm/doon} (ww.st.) [¹doon] **omdoen**. - zich 'ne sjlieps ~; zich de gordel ~ in de auto; 't landj ~ (*omploegen*).
- ómdrage** {'óm/draa/:ge} (ww.st.) [drage] **omdragen, ronddragen**. - 't Allerheiligste waerde in ein persessie ómgedrage. // **naar de andere kant dragen**. - 't book is al ómge-drage (van de rechterkant naar de linkerkant van het altaar, voor het evangelie); dae kump es 't book al ómgedrage is (*hij komt te laat*).
- ómdrejje** {'óm/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **omdraaien, omkeren**. - 'n hoon de nek ~; 't bord ~; de lëtters van ein waord ~; 'n blaad van ein book ~; hae drejde zich óm en leep weg.
- ómdjuje** {'óm/dùú/je} (ww.zw.) [duje] **omduwen**.
- ome** {'oo:/me} (m.) [~s / eumeske {'eu:/mes/-ke} of eumke {'eum/ke}] **oom**. - ~s en tantes; ~ Piet; miennen ~ is biej de plisie; 'ne hogen

ómerme

~; (*in kindertaal voor "meneer"*) zèk daen ~ èns gojendaag; ~, moge v'r hiej sjpele?

ómerme {ó(m)'/mer/me} (ww.zw. 2) **omarmen, omhelzen.**

omezègker {'oo:/me/zè(G)/Ger} (m.) **neef of nicht** (kind van broer of zus).

ómgaeve {óm/'gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **omgeven.**

ómgank {'óm/ga:ngk} (m.) [geen mv.] **omgang.** - ze is neet gemekkelik in d'n ~.

ómgaoon {óm/gao:n} (ww.st.) [gaon] **omgaan.** - de hook ~; dees waek zal ouch waal ~; mit die jónges móos se neet ~; d'r geit heel get kal óm ónger de luuj. // (*van melk*) **schiften.**

ómgoje {ó(m)/goo/je} (ww.zw.) [goje] **omgooien, omwerpen.**

ómgrave {'óm/graa:/ve} (ww.st.) [grave] **omspitten.** - wils se mit die sjöp d'n haof ~?

ómhæer {óm/'hèè:r} (bw.) **omheen.** - örges ~ loupe; 'n hèk örges ~ zitte; doe kumps d'r neet ~ óm ós det te zègke.

ómhakke {'óm/ha:(k)/ke} (ww.zw.) [hakke] **omhakken, vellen.**

ómhange {ó(m/ha/nge} (ww.st.) [hange] **omhangen.** - zich 'ne sjaal ~; zich 'ne mantjel ~.

ómhooog {óm/'hooch} of **emoog** {e/'mooch} (bw.) **omhoog.** - henj ~!; hae zoot mit ziene vinger ~; 't is nag 'n flink sjtök ~. // (*vormt scheidbare ww.*)

ómhooogduje {ó(m/'hoog/dúú/j)e} of **emoogduje** {e/'mooch/dúú/j)e} (ww.zw.) [duje] **omhoogduwen, omhoogdrukken.** - 'n handjvat ~.

ómhooogaon {ó(m/'hoo(ch)/chao:n} of **emooggaon** {e/'moo(ch)/chao:n} (ww.st.) [gaon] **omhooggaan.** - de temperature gaon ómhoog.

ómhoooghaje {ó(m/'hooch/haa:/je} of **emooghaje** {e/'mooch/haa:/je} (ww.st.) [haje] **omhooghouden.** - haaj die lamp èns ómhoog.

ómhooogkieke {ó(m/'hooch/kîè:/ke} of **emoogkieke** {e/'mooch/kîè:/ke} (ww.st.) [kieke] **omhoogkijken.**

ómhooogloupe {ó(m/'hooch/lou:/pe} of **emoogloupe** {e/'mooch/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **omhooglopen.** - de waeg lòp van hiejaaf ómhoog.

ómhoogsjtaeke {ó(m/'hooch/sjtèè:/ke} of **emoogsjtaeke** {e/'mooch/sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **omhoogsteken.** - 'n handj ~.

ómhouwe {ó(m/hou/we) (ww.onr.) [houwe] **omverslaan, omhakken.** - mit ein voes hodje d'r 'm óm; 'ne boum ~.

ómkalle {ó(m/ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **ompra-**

ten. - ze höbbe-n-'m ómgekald.

ómkieke {'óm/kié:/ke} (ww.st.) [kieke] **omkijken.** - hae leep zich taenge ei päölke aan, wie d'r ómkeek; dao höb ich gèn ~ nao.

ómkieppe {'óm/kie:(p)/pe} (ww.zw.) [kieppe] **omkiepen, omkieperen, omkantelen.** - ze höbbe de lajing dao ómgekiep; de sjörker is ómgekiep; hae kiepde óm van zatigheid.

ómkleije {'óm/klei/je} (ww.zw.) [kleije] **ómkleden.** - ich mótt mich nag efkes ~.

ómkleije {'óm/'klei/je} (ww.zw.) [kleije] **omkléden.** - get mit raejes ~.

ómkómme {'óm/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **omkommen.** - biej det óngelök zin twee luuj ómgekómme; ~ van de hónger; ze kwome dao óm in de rótzooj.

ómkoupe {'óm/kou:/pe} (ww.onr.) [koupe] **omkopen.**

ómkuijerij {óm/kui:/pe/'riè(j)} (v.) **omkoperij.**

ómlieeg {óm/'leech} (bw.) **omlaag, naar beneden.** // vormt scheidbare ww.

ómlieegduje {ó(m/leeg/dúú/j)e} (ww.zw.) [duje] **omlaagduwen, omlaagdrukken.** - 'n handjvat ~.

ómlieeggaon {ó(m/'lee(ch)/chao:n} (ww.st.) [gaon] **omlaaggaan.** - van hiejaaf geit de paad ómlieeg; de temperature gaon ómlieeg; de prieze zin ómlieeggegange.

ómlieeghaje {ó(m/'leech/haa:/je} (ww.st.) [haje] **omlaaghouden.** - doe móos dienne kop ~.

ómlieegkómme {ó(m/'leech/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **omlaagkommen, dalen, afdalalen, naar beneden komen.** - kóm èns efkes ómlieeg van die lèdder; de vleger kwoom langsaam ómlieeg.

ómlieegloupe {ó(m/'leech/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **omlaaglopen.** - de waeg lòp van hiejaaf ómlieeg.

ómligke {'óm/li(G)/Ge} (ww.onr.) [líligke] **omleggen, vloeren, tegen de grond slaan, doodschieteren.** - 'nen haas ~.

ómloup {'óm/lou:p} of **ómluip** {ó(m/lui:p} (m.) [geen mv.] **omloop.** - d'r zin gèn gòljes meer in ~.

ómloupe {ó(m/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **omlopen.** - die grote jónges höbbe 'twich ómloupe; v'r höbbe 'n flink sjtök ómloupe; ich gaon ei sjtòkske ~; 't lòp mich óm (in mienne kop) (*ik krijg er geen hoogte meer van, ik zie het niet meer zitten*).

ómluip {ó(m/lui:p}, zie **ómloup.**

- ómmme {‘ó(m)/me} = óm de.**
- ómmbeurt {‘ó(m)/me/’beu:rt} of ómstebeurt {‘ó(m/ste/’beu:rt} (bw.) *om beurten, om de beurt.* - g’r moog ~ mitdoon.**
- ómmlelet {ó(m)/me/’let} (v.) [~te / ~je] *omelet.***
- ómmezang {ó(m)/me/’zang} (bw.) [speelse verdraaiing van angesóm] *andersom, verkeerd.***
- hae haet de sjevele ~ aan; doe duis ‘t ouch altied ~.
- ómmemo {ó(m)/me/’zoo} (bw.), zie onder ómmezus.**
- ómmezus {ó(m)/me/’zu:s} (bw.) [D. umsonst] *gratis, voor niets.* - duis se det veur ~ of ómmemo? (doe je dat voor niets?).**
- ómmiddig {ó(m)/’mi(d)/dich} (bw.) *rond het middaguur.* - zo ~ begin ich altied get sjlaop te kriege.**
- ómp {ó:mp} (bn.) [~e, ~e, ~] *oneven, onpaar.* - op dae rök sjtaon allein ~e sjoon (*alleen linkse of rechtse schoener*); in det gezelsjap llop d’r eine ~ (*als eenling*).**
- ¹ómpakke {‘ó(m/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] *ompakken, opnieuw inpakken.* - ‘t kóffer móos gans ómgepak waere.**
- ²ómpakke {‘ó(m/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] *omvatten.* - ‘ne klöppel ~.**
- ómpaote {‘ó(m/pao:/te} (ww.zw.) [paote] *ompoten, verpoten.***
- ómrækene {‘ó(m/rèè:/ke/ne} (ww.zw.) [raeke-ne] *omrekenen.* - de euro’s in göljes ~.**
- ómrære {‘ó(m/reu/re} (ww.zw.) [reure] *omroeren.***
- ómrrieje {‘ó(m/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] *omrijden.* - emes ~ mit ‘ne fiets; óm dao te kómme móste v’r ein flink sjtök ~.**
- ómrule {‘ó(m/rû:u:/le} (ww.zw.) [rule] *omruilen.***
- ómsjakele {‘ó(m/sjaa:/ke/le} (ww.zw.) [sjakele] *omschakelen.***
- ómsjlaag {‘ó(m/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] *omslag.* - de ~ van ‘t waer; ‘ne ~ óm ‘ne zjwaerende erm doon; de ~ van ‘n book.**
- ómsjlaon {‘ó(m/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] *omslaan.* - [overg.] van gif sjloog d’r die fles óm; zich ‘ne dook ~; de moewe ~; ‘n blaad in ‘n book ~; ich höb mich mienne voot ómgesjlage; de koste ~ euver alle deilnummers. // [onoverg.] door dae windj zin ‘n paar beut ómgesjlage; ‘ne hook ~; ‘t waer geit ~.**
- ómsjödde {‘ó(m/sjö:(d)/de} (ww.onr.) [sjödde] *uitgieten.* - ‘nen ummer water ~; *omschudden, dooreenschudden.* - det fleske móos se teveure good ~.**
- ómsjpeule {‘ó(m/sjpeu/le} (ww.zw.) [sjpeule]**
- omspoelen.** - de tasse ~.
- ómsjrieve {ó(m/’sjriéh:/ve} (ww.st.) [sjrieve] *omschrijven.***
- ómsjtaeke {‘ó(m/sjtèè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] *omspitten.* - de haof ~. // *omschakelen.* - wie de hoonder nieks meer opbrachte, sjtook d’r óm nao verkes.**
- ómsjtenj {‘ó(m/sjtenj} (m.mv.) *drukte, ophef, omslag.* - waat maakde ze weer väöl ~; waat ‘n ~!; ze maakde neet väöl ~ mit dem (ze maakten korte metten met hem).**
- ómsjtenjer {‘ó(m/sjte/njer} (m.) [~s] *omstander.***
- ómsjtenjig {‘ó(m/sjte/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] *omstandig, uitgebred.* - hae ging dao ~ op in; waat duis se weer ~ (*ingewikkeld, moeilijk*).**
- ómsjtenjighed {‘ó(m/sjte/njich/(h)ei:t} (v.) [ómsjtenjighede {‘ó(m/sjte/njich/(h)ee:/de}] *omstandigheid.* - ‘ne sameloup van ómsjtenjighede.**
- ómsjtoe {‘ó(m/sjtoo/te} (ww.st.) [sjtote] *omstoten.* - ze höbbe die moer mit väöl meutje ómgesjtote; ‘n tas kóffie ~.**
- ómsodemiettere {‘ó(m/soo:/de/mie:(t)/te/re} of *ómsoudemiettere {‘ó(m/sou:/de/mie:(t)/te/re} (ww.zw.) [so(u)demiettere] 1. *omgooen, omwerpen.* - hae so(u)demietterde die ganse taofel om. 2. *omkantelen, omvallen.* - zorg det dae kas neet ómso(u)demiettert!***
- ómstebeurt {‘ó(m/ste/’beu:rt}, zie ómmebeurt.**
- ómtente {‘ó(m/te:n/te} (ww.zw. 7b) *veranderen, een ander aanzien geven.* - ich höb mien hoeskamer gans ómgetent.**
- ómtoene {‘ó(m/töè/ne} (ww.zw. 1) *omheinen.* - hae haet zich ziennen haof gans ómtoend.**
- ómtrèk {‘ó(m/trèk} (m.) [~ke] *omtrek.* - dae boum haet ‘nen ~ van nej drie maeter; inne duustere kós se nag net de ~ke van ‘t hoes zeen; *omtrek, omgeving.* - ze kwome van wied oet d’n ~.**
- ómtrèkké {‘ó(m/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkké] *omtrekken.* - die moer kënt ‘t bëste ómgetroch waere. // *zich ~, zich omkleden.* - ich höb mich alvas ómgetroch veur tizzenao-vindj.**
- ómtrintj {‘ó(m/tri:njtj}, zie intrintj.**
- ómvalle {‘ó(m/va(l)/le} (ww.st.) [valle] *omvallen.* - de kóffiepot woor ómgevalle; ich val óm vanne hóngter.**
- ómvang {‘ó(m/vang} (m.) [geen mv.] *omvang, bereik.* - waat is de ~ van dien sjtum?; de völle ~ van eine ramp.**

ómvare

ómvare {‘ó:m/vaa:/re} (ww.st.) [vare] **omvaren**.

- dae paol is door ein sjEEP ómgevare. // **omrijden**. - kiek oet det ze dich neet ~; ich höb gènne zin óm zón sjtök óm te vare.

ómver {óm/’ver} (bw.) **omver** (in scheidbare ww.).

ómvergoje {óm/’ver/goo/je} (ww.zw.) [goje] **omvergooien, omverwerpen**.

ómverhouwe {óm/’ver/hou/we} (ww.onr.) [houwe] **omverslaan**.

ómverloupe {óm/’ver/lou/:pe} (ww.st.) [loupe] **omverlopen**. - 't paerd haet det breerke ómvergelope; hae leep det wichske ómver.

ómversjmite {óm/’ver/sjmié:/te} (ww.st.) [sjmiete] **omversmijten, omverwerpen..**

ómversjtote {óm/’ver/sjtoo/te} (ww.st.) [sjto-te] **omverstoten**.

ómvertrèkke {óm/’ver/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **omvertrekken**. - ein moer ~.

ómvervalle {óm/’ver/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **omvervallen**. - de kersboum is ómvergevalle.

ómwaeg {‘ó:m/wèè:ch} (m.) [waeg] **omweg**.

ómwasse {‘ó:m/wa:(s)/se} (ww.st.) [²wasse] **omspoelen, awassen**. - de sjottèle ~.

ómwejje {‘ó:m/we(j)/je} (ww.zw.) [wejje] **omwaaien**.

ómwerpe {‘ó:m/we:r/pe} (ww.st.) [werpe] **de rand afwerken** (van een stuk stof), **overlocken**. - 'n daeke ~, det ze neet kan ruffele.

ómwule {‘ó:m/wùù/le} (ww.zw.) [wule] **omwoelen**. - de mul haje 't gans graas ómgewuuld.

ómzat {‘ó:m/za:t} (m.) [-te] **omzet**.

ómzitte {‘ó:m/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **omzetten**. - ze höbbe dae teks ómgezat in 't Ingels; wieväöl vater beer haet d'r ómgezat mitte vastelaovindj?

ómzuime {‘ó:m/zui/me of ‘ó:m/zui/me} (ww.zw.) [zuime] **omzomen**.

ónnaafsjeijelik {‘ó:(n)/naaf/’sjei/je/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **onafschiedelijk**.

ónnaeve {‘ó:(n)/’nèè:/ve} (bn.) **oneven**. - 'n ~ getal; det is aevel neet ~! (dat is niet slecht!).

ónbegaonbaar {‘ó:n/be/’gao:n/baar} (bn.) [be-gaanbaar] **onbegaanbaar**.

ónbegriepelik {‘ó:n/be/’grìē:/pe/lik} (bn., bw.) [begriepelik] **onbegrijpelijk**.

ónbeheurlik {‘ó:n/be/’heur/lik} (bn., bw.) [be-heurlik] **onbehoorlijk**. - ~ gedraag.

ónbekènd {‘ó:n/be/’kènt} (bn.) [bekènd] **onbekènd**.

ónbekèndheid {‘ó:n/be/’kènt/(h)ei:t} (v.)

[geen mv.] **onbekendheid**.

ónbelaef {‘ó:n/be/’lèèf} (bn., bw.) [belaef] **on-beleefd**. - waat zin det ~de luuj.

ónbelaefdigheid {‘ó:n/be/’lèèv/dich/(h)ei:t} (v.) [ónbelaefdighede {‘ó:n/be/’lèèv/dich/hee/:de}] **onbeleefdheid**.

ónbelangriek {‘ó:n/be/’lang/rîè:k} (bn.) [belangriek] **onbelangrijk**.

ónbepaold {‘ó:n/be/’paolt} (bn.) [bepaold] **on-bepaald**.

ónbesjoef {‘ó:n/be/’sjoe:f} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **onbeschoft**. - det zin ~de luuj; des 'nen ~de.

ónbesjoefdigheid {‘ó:n/be/’sjoe:f/dich/(h)ei:t} (v.) [ónbesjoefdighede {‘ó:n/be/’sjoe:f/dich/hee/:de}] **onbeschoftheid**.

ónbesjprooke {‘ó:n/be/’sjprao:/ke} (bn.) **onbe-sproken**. - emes van ~ gedraag.

ónbesoes {‘ó:n/be/’sôés} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **onbesuisd**. - ~ te werk gaon.

ónbetaald {‘ó:n/be/’taa:lt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **onbetaald**. - 'n ~e baan; ~ werk; get ~ doon.

ónbetroewbaar {‘ó:n/be/’trôê(w)/baar} (bn.) [betroewbaar] **onbetrouwbaar**.

ónbewaoge {‘ó:n/be/’wao:/ge} (bn., bw.) [bewaoge] **onbewogen**. - ze sjtónge d'r ~ nao te kieke.

ónbewolk {‘ó:n/be/’wo:lk} (bn.) [~de, ~de, ~] [bewolk] **onbewolkt**. - 'n ~de lóch; ~ waer.

ónbezat {‘ó:n/be/’za:t} (bn.) [bezat] **niet bezet**. - d'r zin nag väöI ~de plaatse. // **onbepleisterd**. - die moer is nag ~.

ónbezorg {‘ó:n/be/’zorch} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **onbezorgd**. - 'ne ~de aje daag; doe kóns ~ zin.

ónbraekbaar {‘ó:n/’brèè:G/baar} (bn.) [braekbaar] **onbreekbaar**.

ónbroek {‘ó:n/broê:k} (o.) [geen mv.] **onbruik**. - in ~ rake.

óndankbaar {‘ó:n/’da:ngk/baar} (bn., bw.) [dankbaar] (N.) **ondankbaar**. - det is ~ werk.

óndanks {‘ó:n/’da:ngks} (vz.) **ondanks**.

ondèleertang {on/de/’leer/tang} (v.) [tang] **onduleerijzer, krulijzer** (verg. **króltang**).

ondelere {on/de/’lee/re} (ww.zw. 1) **onduleren**, (het haar) **krullen**.

óndeug {‘ó:n/deuch} (m. of v.) [~de] **ondeugd**. - de ~ sjtraolt 'm van zie gezich aaf; wat is det 'ne ~!

óndinkbaar {‘ó:n/’di:ngk/baar} (bn.) [óndinkbare, ~, ~] **ondenkbaar**.

ónndudelik {'ó:n/'dû:u:/de/lik} (bn., bw.) [dude-lik] **onduidelijk.** - 'n ~ handjsjrif; ~ sjrieve; ~ kalle; det is mich gans ~.

ónéech {'ó:/'nech} (bn.) [²ech] **onecht.** - ~te kinjer.

ónéech {'ó:/'nech} (m.) [¹ech] **onecht** (een carnavalesk woord). - 't boerebroedspaar waert mit vastelaovindj in de ~ verbónje.

ónneerlik {'ó:/'neer/lik} (bn., bw.) [eerlik] **oneerlijk.**

ónneindig {'ó:/'nein/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **oneindig.**

ónnëns {'ó:/'nëns} (predicatief bn.) [ëns] **oneens.**

ónfetsoen {'ó:n/fet/sôé:n} (o.) [fetsoen] **onfatsoen.** - waat ein ~ van die luuj óm neet te kómme!

ónfetsuundelik {'ó:n/fet/'sû:u/n/de/lik}, zie **ónfetsuunlik.**

ónfetsuunlik {'ó:n/fet/'sû:u/n/lik} (ook **ónfetsuundelik** {'ó:n/fet/'sû:u/n/de/lik}) (bn., bw.) [fetsuunlik, fetsuundelik] **onfatsoenlijk.**

óngeach {'ó:n/ge/'a:ch} (vz.) **ongeacht.**

óngebroek {'ó:n/ge/'brô:é:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **ongebruikt.**

óngebroekelik {'ó:n/ge/'brô:é:/ke/lik} (bn.) [gebroekelik] **ongebruikelijk.**

óngedöldj {'ó:n/ge/'dö:ljtj of 'ó:n/ge/'dö:ljtj} (o.) [gedöldj] **ongeduld.** - waat 'n jufferke ~ bös doe!

óngedöljig {'ó:n/ge/'dö/ljich of 'ó:n/ge/'dö/ljich} (bn., bw.) [gedöljig] **ongeduldig.**

óngebroekelik {'ó:n/ge/'brô:é:/ke/lik} (bn.) [gebroekelik] **ongebruikelijk.**

óngehoebeld {'ó:n/ge/'hoe(b)/belt} (bn.) [~e, ~e, ~] **onbehouwen, lomp.** - 'ne richtige ~ baer.

óngekaok {'ó:n/ge/'kao:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **ongekookt.**

óngekeimp {'ó:n/ge/'keimp} (bn.) [óngekeimde, óngekeimde, ~] **ongekamd.** - mit óngekeimpde haor binnekómme; 'ne óngekeimpde (*iemand met slechte manieren*).

óngelaege {'ó:n/ge/'lè:e:/ge} (bn.) **ongeleggen.** - dae kump op 'n ~ moment; det kump mich erg ~.

óngelag {'ó:n/ge/'lach} (bn.) [~de, ~de, ~] **ongelegd, niet gelegd.** - zich meug make óm ~de eijer (zich vooraf onnoodig zorgen maken).

óngelaoge {'ó:n/ge/'lao:/ge} (bn.) [gelaoge] **ongelogen.**

óngelekk {'ó:n/ge/'le:k} (bn.) [gelek] **ongelikt.** -

'ne ~de baer.

óngeliek I. (bn., bw.) {'ó:n/ge/'lié:k of 'ó:n/ge/'lié:k} [geliek] **ongelijk.** - ~e aantalle; die floer is erg ~; 't is ~ verdeild in de wereld. II. (zn., o.) {'ó:n/ge/'lié:k of 'ó:n/ge/'lié:k} **ongelijk.** - dae miens haet ~, es d'r det zaet.

óngelijig {'ó:n/ge/'ljich} (bn., bw.) [gelijig] **ongeldig.** - det peske is ~; dao is ~ gesjturnp.

óngelök {'ó:n/ge/'lök of 'ó:n/ge/'lök} (o.) [gelök] **ongeluk.** - hae haet 'n ~ gad mit zienne wage; det höb ich per ~ gedaon; 'n gelök biej ein ~; zich ein ~ lache; des 'n sjtök ~.

óngelökkig {'ó:n/ge/'lö(k)/'kich of 'ó:n/ge/'lö(k)/'kich} (bn., bw.) [gelökkig] **ongelukkig.** - 'ne ~e miens; ze veel en kwoom nagal ~ terech; op 'n ~ moment kómme; ze höbbe n'm ~ gesjlage; die haje ein ~ wich (*een gehandicapt kind*).

óngeluif {'ó:n/ge/'luif} (o.) [geen mv.] (N.) **ongeloof.**

óngeluivig {'ó:n/ge/'lui/vich} (bn.) [geluivig] **ongelovig.** - 'nen ~e Tomas.

óngeluifelik {'ó:n/ge/'lui/fe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **ongelofelijk.** - 'ne ~ke mitvaller; ich höb ~ väöl pech gad.

óngemekkelik {'ó:n/ge/'me:(k)/ke/lik} (bn., bw.) [gemekkelik] **ongemakkelijk.** - 'ne ~ke sjtool; dae sjtool zit ~.

óngemeneerd {'ó:n/ge/'me:'neert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **ongemanierd.** - waat bös doe 'ne ~e prengel!

óngemerkt {'ó:n/ge/'me:rk} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **ongemerkt.** - ~de artiekkele; **onbe-merkt, onopgemerkt.** - hae kwoom ~ nao binne.

óngemeudj {'ó:n/ge/'meutj} (predicatief bn.) **ongemoeid.** - laot dem mer lever ~.

óngemood {'ó:n/ge/'mootj}, **óngemoodj** {'ó:n/ge/'mootj} of **óngemoojd** {'ó:n/ge/'moojt} (bw. of predicatief bn.) **onwel, niet lekker, niet in conditie.** - zich ~ veule; zich ~ aete (zich ziek eten).

óngenaeselik {'ó:n/ge/'nè:e:/se/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **ongeneselijk.** - 'n ~ke krankheid; ze is ~ krank.

óngeneudj {'ó:n/ge/'neutj} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **ongenood.** - ~ is och hiej (gezegd van iemand die ongenood op een feest aanwezig is).

óngepermeteerd {'ó:n/ge/pe/me/'teert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **ongepermitteerd, ongeoorloofd.**

ónger

ónger {‘ó/nger} [N. onder; D. unter] 1. (vz.) **onder**. - ~ ein aafdaak sjule; det lik half ~ de gróndj; get ~ de deur door sjuve; emes ~ water duje; ‘t landj sjtóng ~ water; ~ sjtroum sjtaon; emes get ~ de naas vrieve; kóm mich nimmeer ~ mien ouge!; ‘n petries ~ sjot höbbe; emes ~ zien vót sjtampe; ~ eine bal sjtampe; get ~ de pries verkoupe; ~ invloed zin; ~ toezech; hae zoot ~ de drek; ~ de mès waerde d'r sjlech; ~ ‘t aete waerde neet gekald; ~ ‘t aafwasse sjteit ze altied te zinge; hae mótt weer èns ~ de luuj kómme (*zich onder de mensen begeven*); ~ angere; emes ~ de doeve sjete; det haje v'r ~ ós; det vinjs se ~ nummer dertig; ~ veurwaarde; det heurt toes ~ ‘t hoofsjtók veurwaarde; ~ begeleiding van eine piano; ~ dank aan de gaevers. 2. (bw.) **onder, onderen, beneden**. - ~ aanne trap; ~ inne kelder; ~ op ‘t sjaap; nao ~ gaon; kóm nao ~!; van ~ toet baove; dae faas is van ~ besjadig; ~ zin de woonkamer en de keuke.

óngeraaf {‘ó/nge/’raaf of ‘ó/nge/’raa:f} (bw.) **onderaf**. - dao keeks se van ~ taengenaan; ederein mótt van ~ beginne.

óngeraan {‘ó/nge/’raan of ‘ó/nge/’raa:n} (bw.) **onderaan**. - ze sjtóng ~ aan de trap; ze sjtaon ~ in ‘t klastement.

óngerbinje {‘ó/nge/bi/nje} (ww.st.) [binje] **onderbinden**. - zich de sjaatse ~.

óngerbóks {‘ó/nge/bóks} (v.) [bóks] **onderbroek**.

óngerbraeke {‘ó/nge/’bréè:/ke} (ww.st.) [braeke] **onderbreken**. - de oetzenjing waerde óngerbraoke; g'r mótt mich neet de ganse tied ~.

óngerbringe {‘ó/nge/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **onderbrengen**. - nao dae brandj waerde de luuj in ein hotel óngerbrach.

óngerdaak {‘ó/nge/daa:k} (o.) [geen mv.] **onderdak**. - örges ~ vinje.

óngerdaak {‘ó/nge/’daa:k} (predicatief bn.) **onderdak**. - ze zin eindelik ~.

óngerdaan {‘ó/nge/daan} (m.) [óngerdane] (N.) **onderdaan**. - dae haet ein paar sjtevige óngerdae.

óngerdeil {‘ó/nge/dei:l} (o.) [deil] **onderdeel**.

óngerdeur {‘ó/nge/deu:r} (v.) [deur] **onderdeur** (benedenste deel van een in twee helften verdeelde deur). // ein óngerdeurke (*klein persoon*).

óngerdoon {‘ó/nge/doo:n} (ww.st.) [doon] **onderdoen**. - ze deje neet ónger veur die oet Bezel.

óngerdoor {‘ó/nge/’doo:r} (bw.) **onderdoor**. - v'r kóste dao neet ~.

óngerdörpel {‘ó/nge/dö:r/pel} (m.) [dörpel] **onderdorpel, onderdrempel**. - de ~ van ‘ne raam.

óngerduike {‘ó/nge/dui:/ke} of **óngerduke** {‘ó/nge/duu:/ke} (ww.st.) [duike of duke] **onderduiken**. - vääl jóng mansluuj wore in de oorlog óngergedaoke.

óngerduiker {‘ó/nge/dui:/ker} of **óngerduker** {‘ó/nge/duu:/ker} (m.) [-s] **onderduiker**.

óngere {‘ó/nge/re} = **ónger de**.

óngerein {‘ó/nge/’rei:n} (bw.) **onder elkaar, met elkaar, onderling**. - ze höbbe-n-t ~ verdeild; jóng luuj ~; ze kóste-n-t good vinje ~; zich ~ helpe (*elkaar helpen*); **dooreen, ondereen, door elkaar, overhoop, wanordelijk**. - ‘t ganse hoes sjtóng ~; die sjrifte loge gans ~; dae drink beer en sjnaps ~; (als zn.m.) ‘t woor mich dao ‘nen ~ (*een janboel, wanorde, chaos, zootje*); **de kluts kwijt, in de war**. - ze woor gans ~. // vormt scheidb. ww.

óngereinreure {‘ó/nge/’rei:n/reu/re} (ww.zw.) [reure] **door elkaar roeren**.

óngereinzitte {‘ó/nge/’rei:n/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **overhoop halen**. - ze höbbe-n-t 't ganse hoes óngereingezat.

óngererm {‘ó/nge/re:rm} (m.) [erm] **onderarm**.

óngergank {‘ó/nge/ga:ngk} (m.) [geen mv.] **ondergang**. - emes van de ~ redde; de ~ vanne zón.

óngergaon {‘ó/nge/gao:n} (ww.st.) [gaon] **óndergaan**. - de zón is ónger gegange.

²óngergaon {‘ó/nge/’gao:n} (ww.st.) [gaon] **ongergáán**. - hae haet ein operasie ónger gange.

óngergesjaove {‘ó/nge/ge/sjao:/ve} (bn.) **ondergeschoven**. - ein ~ kiendje.

óngergetekende {‘ó/nge/ge/’tei:/ken/de} (m.) **ondergetekende**. - ~ woor ‘t dao neet mit èns.

óngergood {‘ó/nge/goot} (o.) [geen mv.] **ondergoed**.

óngergróndj {‘ó/nge/gró:njtj} (m.) [geen mv.] **ondergrond**. - de ~ is nag gans bevraore; hae haaj nag ‘ne richtige Zjwamer ~.

óngergróndjs {‘ó/nge/’gró:njtjs} (bn., bw.) [~, ~e, ~] **ondergronds**. - ~e geng; hae wirkde in de mien altied ~. // (zn.) **óngergróndjse** {‘ó/nge/’gró:njtj/se} (m.) **ondergrondse**. - in Peries pakde v'r ós de ~; in d'n oorlog zoot

- d'r biej de ~ (*het verzet*).
óngerhaad {‘ó/nge/haa:t} (o.) [geen mv.]
onderhoud. - 't ~ van det hoes geit mich teväöl koste; nao det ~ woor de lóch weer opgeklaord.
óngerhaemp {‘ó/nge/hèemp} (o.) [haemp] **onderhemd.**
óngerhaje {‘ó/nge/haa:/je} (ww.st.) [haje] **onderhouden.** - ze kós häör kinjer allein neet meer ~; 't hoes ~; v'r mótté ós èns daouer ~.
óngerhandj {‘ó/nge/’ha:njtj} (bw.) **onderhand.** - ich bön det ~ meug.
óngerhandjs {‘ó/nge/’(h)anjtjs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **onderhands, undershands.** - get ~ verkuope.
óngerhanjèle {‘ó/nge/’ha/nje/le} (ww.zw.) [hanjèle] **onderhandelen.**
óngerhout {‘ó/nge/hou:t} (o.) [geen mv.] **onderhout.** - ze mótté 't ~ neudig èns kappe.
óngerin {‘ó/nge/’rin} (bw.) **onderin.** - 't lik ~ in de laaj.
óngerinj {‘ó/nge/inj of ‘ó/nge/rinj} (o.) [inj] **ondereind.**
óngerkeldere {‘ó/nge/’ke:l/de/re} (ww.zw. 1) **onderkelderen.**
óngerkleid {‘ó/nge/klei:t} (o.) [kleid] **onderjurk.** // (mv.) **óngerkleijer** {‘ó/nge/klei/jer}, **onderkleren, ondergoed.**
¹**óngerkómme** {‘ó/nge/kó(m)/me} (o.) **onderkomen.** - ze vónje 'n ~ in 'ne sjoelekelder.
²**óngerkómme** {‘ó/nge/kó(m)/me} (bn.) **onderkomen.** - det hoes is gans ~.
óngerkroeper {‘ó/nge/krôé:/per} (m.) [~s / óngerkruperke] {‘ó/nge/krûü:/per/ke} **onderkruiper.**
óngerkroepsel {‘ó/nge/krôé:p/sel} (o.) [~s] **onderkruipsel.**
óngerlag {‘ó/nge/’la:ch} (bn.) [~de, ~de, ~] **onderlegd.** - op det gebied woor d'r good ~.
óngerlake {‘ó/nge/laa:/ke} (o.) [lake] **onderlaken.**
óngerlaog {‘ó/nge/laoch} (v.) [laog] **onderlaag.**
óngerlief {‘ó/nge/lië:f} (o.) [lief] **onderlichaam.**
óngerliefke {‘ó/nge/lie:f/ke} (o.) [~s] **borstrokje.**
óngerligker {‘ó/nge/li(G)/Ger} (m.) [~s / ~ke] **onderlegger.**
óngerling {‘ó/nge/ling} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **onderling.** - ~ aafsjpraoke; det höbbe ze ~ aafgesjpraoke (verg. **óngerein**).
- óngerloupe** {‘ó/nge/lou:/pe} (ww.st.) [loupe]
onderlopen. - de ganse kelder woor óngereloupe.
óngerlup {‘ó/nge/lu:p} (v.) [lup] **onderlip.**
óngermaots {‘ó/nge/’maots} (bn.) [~e, ~e, ~] **ondermaats.** - ~e vès móos se truuikoje inne Maas.
óngermiene {‘ó/nge/’mîê/ne} (ww.zw. 1) **ondermijnen.**
óngernaeve {‘ó/nge/’nèè:/ve} (bw.) **onderlangs, langs de onderkant.** - die gevels zin ~ bezat.
óngernumme {‘ó/nge/’nu(m)/me} (ww.st.) [1numme] **ondernemen.** - v'r mótté get ~, anges kump d'r nieks van terech.
óngeroet {‘ó/nge/’rôé:t} (bw.) **onderuit.** - van ~ kwoom d'r ein sjtum; doe kóns d'r neet ~.
óngeroetgaon {‘ó/nge/’rôé:t/chao:n} (ww.st.) [gaon] **onderuitgaan.** - 't woor zó gled det ze allemaal óngerelginge.
óngerop {‘ó/nge/’ro:p} (bw.) **onderop.** - det móos se van ~ bekicie; hae móos gans van ~ beginne.
óngerös {‘ó/nge/’rös of ‘ó:n/ge/’rös} (bn., bw.) [~de, ~de, ~ / ~der] **ongerust.** - ze lete 'n ~ de moder achter; ich maak mich dao ~ euver.
óngerösdigheid {‘ó/nge/’röz/dich/(h)ei:t of ‘ó:n/ge/’röz/dich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **ongerustheid.**
óngerpach {‘ó/nge/pa:ch} (v.) [pach] **onderpacht.** - get in ~ gaeve.
óngerpandj {‘ó/nge/pa:njtj} (o.) [pandj] **onderpand.**
óngerrok {‘ó/nge(r)/ro:k} (m.) [rok] **onderrok.**
óngersjatte {‘ó/nge/’sja:(t)/te} (ww.zw.) [sjatte] **onderschatten.**
óngersjeid {‘ó/nge/sjei:t} of **óngersjied** {‘ó/nge/sjië:t} (o.) [geen mv.] **onderscheid.** - ~ make tösse gooij en sjelechte dinger; ~ módt d'r zin.
óngersjeije {‘ó/nge/’sjei/je} (ww.st.) [sjeije] **onderscheiden.** - det woor klam nag te ~; hae waerde óngersjeije veur zien verdeenste.
óngersjeijing {‘ó/nge/’sjei/jing} (v.) [~e / ~ske] **onderscheiding.** - 'n keuninklikke ~.
óngersjied {‘ó/nge/sjië:t}, zie **óngersjeid.**
óngersjlaag {‘ó/nge/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **tussenschot** (bijv. in een stal).
óngersjoeffele {‘ó/nge/sjoe:(f)/fe/le} (ww.zw.) [sjoeffele] **onderschoffelen.**
óngersjteek {‘ó/nge/sjtee:k} (m.) [sjteek] **on-**

óngersjtèl

dersteek [bekken om urine van bedlegerige mensen op te vangen).

óngersjtèl {'ó/njer/sjtèl} of {'ó/njer/sjtè:l} (o.) [sjtèl] **onderstel.** - 't ~ van eine wage.

óngersjteune {'ó/njer/sjteu/ne} (ww.zw.) [sjteune] **ondersteunen.** - ze móste daen aje

miens biej 't loupe ~; 't verenigingslaeve ~.

óngersjteuning {'ó/njer/sjteu/ning} (v.) [geen mv.] **ondersteuning.** - sónger ~ kóste ze 't neet redde.

óngersjtök {'ó/njer/sjtö:k} (o.) [sjtök] **onderstuk, benedenstuk.**

óngersjtrepe {'ó/njer/sjtree:/pe} (ww.zw.) [sjtrepe] **onderstrepēn.**

óngersjtrouw {'ó/njer/sjtrou:m} (m.) [sjtroum] **onderstroem.** - de ~ van de Maas kan dök heel kaad zin.

óngerste {'ó/ngers/te}, ook **ungelste** {'u/ngels/-te} en **ungerste** {'u/ngers/te} (bn.) **onderste.** - de ~ traej van de trap; de ~ regels.

óngerstebaove {'ó/ngers/te/bao:ve}, ook **ungelstebaove** {'u/ngels/te/bao:/ve} en **ungerstebaove** {'u/ngers/te/bao:/ve} (bw.) **ondersteboven.** - ze hele-n-'m 't ~; ze zatte

't ganse hoes ~; dao woor d'r ram van ('t) ~.

óngerteikenē {'ó/njer/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teikene] **ondertekenē.**

óngertösse {'ó/njer/tö:(s)/se} **ondertussen, intussen, onderwijl.** - 't is ~ waal erg laat gewaore; det doon ich waal efkes ~; ~ det det gebeurde (*terwijl dat gebeurde*); hae zaet det noe waal, mer ~!

óngertrouw {'ó/njer/trou:w} (m.) [geen mv.] **ondertrouw.** - die zin in ~, die hange in 't keske.

óngervinje {'ó/njer/vi/nje} (ww.st.) [vinje] **ondervinden.**

óngervinjes {'ó/njer/vi/njes} (o.) **ondervinding, ervaring.** - genóg ~ mit get höbbe.

óngervinjing {'ó/njer/vi/njing} (v.) [~e] **ondervinding.** - ich sjpraek oet ~.

óngervraoge {'ó/njer/vrao:/ge} (ww.onr.) [vraoge] **ondervragen.**

óngerwaeg {'ó/njer/wèè:ch} of **óngerwaeges** {'ó/njer/wèè:ges} (bw.) [N. onderweg; D. unterwegs] **onderweg.** - ze zin al ein paar daag ~; ~ vinje v'r waal örges ein kefee.

óngerwerp {'ó/njer/we:rp} (o.) [~e] (N.) **onderwerp.** - 't ~ van ein zin zeuke; euver watv'r ~ zólle v'r 't noe èns höbbe?

óngerwiel {'ó/njer/wiel} of **óngerwieles** {'ó/njer/wiè:/les} (bw.) **onderwijl, intussen.**

- ~ wonen ze hiej al meer es twintjig jaor.

óngerwies {'ó/njer/wiè:s} (o.) [geen mv.]

onderwijs. - veur 1968 haadjs se 't leger en 't middelbaar ~; in 't ~ wirkzaam zin.

óngerwiezer {'ó/njer/'wiè:/zer} (m.) [~s] **onderwijzer.**

óngerwiezeres {'ó/njer/wiè:/ze/re:s} (v.) [~se] **onderwijzeres.**

óngerzeuk {'ó/njer/zeuk} (o.) [~e / ~ske] **onderzoek.**

óngerzeuke {'ó/njer/'zeu/ke} (ww.onr.) [zeuke] **onderzoeken.** - det is door de plisie óngerzoch; ze óngerzochte-n-'m op 't ziekke-hoes.

óngerzitter {'ó/njer/zi:(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] **onderzetter.** - 'n ~ke ónger ein glaas sjuve.

óngerzoch {'ó/njer/zoch}, zie **óngerzeuke.**

óngesiefer {'ó/nge/siè:/fer of 'ó:n/ge/siè:/fer} of **óngesieferte** {'ó/nge/siè:/fer/te} (o.) **ongedierte.**

óngesjlage {'ó:n/ge/sjlaa:/ge} (bn.) **ongeslagen.** - ze zin nag ~ in de kómpetisie.

óngesjreve {'ó:n/ge/sjree:/ve} (bn.) **ongeschreven.** - 'n ~ wèt.

óngesjtèld {'ó:n/ge/sjtèl} (bn.) [~e, ~e, ~] **ongesteld.**

óngesjtempeld {'ó:n/ge/sjte:m/pelt} (bn.) [~e, ~e, ~] **ongestempeld.**

óngetrouwed {'ó:n/ge/trouwt} (bn.) [getrouwed] **ongetrouwed.** - 'n ~ sjtèl.

óngeveer {'ó:n/ge/veer of 'ó:n/ge/veer} (bw.) [N. ongeveer; D. ungefähr] **ongeveer.**

óngewasse {'ó:n/ge/wa:(s)/se} (bn.) **ongewassen.** - mit ~ henj geis doe hiej neet aan de taofel zitte.

óngezate {'ó:n/ge/zaa:/te} (bn.) **ongezouten.** - 'n ~ sjtök vès; emes ~ de waarheid zègke; det is de ~ waarheid.

óngezellig {'ó:n/ge/ze(l)/lich} (bn., bw.) [gezelig] (N.) **ongezellig.**

óngezjeneerd {'ó:n/ge/zje/neeert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **ongegeneerd.** - dae zoot ~ te rupsē.

óngezondj {'ó:n/ge/zó:njtj} (bn., bw.) [gezondj] **ongezond.** - 'n óngezónj ómgæving; ze zuut d'r ~ oet; ~ laeve.

ónhenjig {'ó:n/he/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **onhandig.**

ónhöbbelik {'ó:n/hö:(b)/be/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **onhebbelijk.** - 'n ~ gedraag; ~ zitte te lache.

ónjeklónj {'ó/nje/klónj}, zie **odeklónj.**

- ónjuus** {‘ó:n/’juu:s} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **onjuist.**
- ónkóntent** {‘ó:n/kón/’te:nt} (bn., bw.) [kón-tent] **oncontent, ontevreden.** - ich höb gèn ~e klantje; zit neet zón ~ gezich op!
- ónkoste** {‘ó:n/ko:s/te} of **ónköste** {‘ó:n/-kö:s/te} (m.v.) **onkosten.** - v'r höbbe flink get ~ mótté make.
- ónkroed** {‘ó:n/krô:t} (o.) [geen mv.] **onkruid.** - 't ~ wegsoeffele; ~ gaeje; ~ kroeye.
- ónmechtig** {‘ó:n/me:ch/tich} (predicatief bn.) **onmachtig,** ergens **niet toe in staat.**
- ónmeugelik** {‘ó:n/’meu/ge/lik} (bn., bw.) [meugelik] **onmogelijk.** - 'n ~ke opgave; nieks is ~; det kan ~ waor zin.
- ónmienselik** {‘ó:n/’mien/se/lik} (bn., bw.) [mienselik] **onmenselijk.**
- onnag** {‘o(n)/na:ch} (> ouch nag) (bw.) **ook nog.** - hae is biej de zank en ~ biej de harmenie; höbs se ~ get anges te zègke?
- onneet** {‘o(n)/neet} (> ouch neet) (bw.) **ook niet.** - zó get is ~ neudig.
- onnemes** {‘o(n)/nee:/mes} (> ouch nemes) **ook niemand.** - dae miens des ~.
- ónneudig** {‘ó:(n)/neu/dich} (bn., bw.) [neudig] **onnodig.** - det zin ~e oetgave; get ~ verklappe.
- ónneuzel** {‘ó:(n)/neu/zel} (bn., bw.) [neuzel] **onnozel** (verg. **neuzel**). - 'nen ~e vent; 'n ~ klein bietje. // **onschuldig, onnozel, onwettend.** - hae heel zich ~; hae kwoom dao gans ~ binnegeloupe; 't fees van de Ónneuzele Kinjer.
- ónneuzelighed** {‘ó:(n)/’neu/ze/lich/(h)ei:t} (v.) [ónneuzelighede {‘ó:(n)/’neu/ze/lich/-(h)ee:/de}] **onnozelheid.** // **futiliteit, kleintigheid.** - waat riet d'r zich weer op euver zón ~!
- onnieks** {‘o(n)/nieks} (> ouch nieks) **ook niets.** - van dem kriege ze ~.
- ónperseunlik** {‘ó:n/per/’seun/lik} (bn.) [perseunlik] **onpersoonlijk.**
- ónraod** {‘ón/raot} (m.) [geen mv.] **onraad.**
- ónrech** {‘ó:n/re:ch} (o.) **onrecht.**
- ónrechvaerdig** {‘ó:n/re:ch/’fèr:dich} (bn., bw.) [rechvaerdig] **onrechtvaardig.**
- ónrestig** {‘ó:n/re:s/tich}, zie **ónröstig.**
- ónriep** {‘ó:n/rî:p} (bn.) [riep] **onrijp.**
- ónrös** {‘ó:n/rö:s} (v.) [geen mv.] **onrust.** - veur ~ zorge; waat bös doe ein sjtök ~!; **ongerustheid.** - in ~ zitte euver get.
- ónrössjtääker** {‘ó:n/rö:(s)/sjtääö:/ker} (m.) [sjtääker] **onruststoker.**
- ónröstig** {‘ó:n/’rös/tich} (ook **ónrestig** {‘ó:n/re:s/tich}) (bn., bw.) [röstig] **onrustig.** - de kinjer wore de ganse daag al ~.
- óns** {‘óns} (o.) [ónze {‘ó:n/ze} / unske {‘uns/ke}] **ons.** - 'n ~ kees; dao móos se wachte toet se 'n ~ waogs; get aafwaoge in ónze en pónjer.
- ónsjaejelik** {‘ó:n/’sjè:je/lik} (bn.) [sjaejelik] **onschadelijk.**
- óntbraeke** {‘ó:nd/’brè:;/ke} (ww.st.) [braeke] **ontbreken.** - det óntbrook d'r nag mer aan.
- óntdékke** {‘ó:n(d)/’dè:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **ont-dekken.** - Columbus haet Amerika óntdék; ze óntdékke det ze te laat wore; det zal d'r nag waal ~!
- óntdeuje** {‘ó:n(d)/’deu/je} (ww.zw.) [deuje] **ontdooen.**
- óntgaon** {‘ó:nt/’chao:n} (ww.st.) [gaon] **ont-gaan.** - zóget óntgeit mich neet.
- óntgelje** {‘ó:nt/’che/lje} (ww.st.) [gelje] **ontgel-den.**
- ónthaad** {‘ó:nt/’haa:t} (o.) **geheugen.** - 't ~ begint ouch al nao te laote.
- ónthaje** {‘ó:nt/’haa:/je} (ww.st.) [haje] **onthou-den.** - ich kan die Franse wäord neet ~.
- ónthandj** {‘ó:nt/’(h)anjtj} (bn.) [~e, ~e, ~] **ont-hand.**
- óntiechelik** {‘ó:n/’tie:/che/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **ontiegelijk.** - det is 'ne ~ke flater; hae haet ~ hel gewirk.
- óntiej** {‘ó:n/ti:j} (v.) [geen mv.] **ontij.** - biej nach en ~.
- óntkómme** {‘ó:nt/’kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **ontkomen.** - dao veel neet aan te ~.
- óntloupe** {‘ó:nt/’lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **ont-lopen.** - die óntloupe zich neet väöl.
- óntreve** {‘ó:nt/’ree/ve} of **óntrieve** {‘ó:nt/’rié-/ve} (ww.zw. 5a) **ontrieven.** - v'r wille uch neet ~, mer moge veur hiej ouch gaon zitte?
- óntroew** {‘ó:n/trôêw} (m.) [troew] **ontrouw.**
- óntsiefere** {‘ó:nt/’sié:/fe/re} (ww.zw. 1) **ontcij-feren.**
- óntsjlaag** {‘ó:nt/’sjlaa:ch} (o.) [óntsjlage {‘ó:nt/’sjlaa:/ge}] **ontslag.** - zien ~ kriege; emes ~ gaeve; d'r vele väöl óntsjlage in 't óngerwies.
- óntsjlaon** {‘ó:nt/’sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **ont-slaan.** - op sjtaonde voot óntsjlage waere.
- óntsjpanne** {‘ó:nt/’sjpa(n)/ne} (ww.onr.) [sjpanne] **ontspannen.** - dao kónne de luuj zich ~; ze loog d'r ~ nao te kieke.
- óntsjtaeke** {‘ó:nt/’sjtè:;/ke} (ww.st.) [sjtaeke]

óntsjtaeking

- ontsteken.** - 'n groot vuurwerk ~; de wónj begint te ~.
- óntsjtaeking** {ó:nt/'sjtèè:/king} (v.) [~e / ~ske]
- ontsteking.** - de ~ van dae moter duit 't neet; ich höb 'n ~ske aan mienne doen.
- óntsjtaon** {ó:nt/'sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **ontstaan.** - zón ruzing óntsjeit neet vanzelf.
- óntvange** {ó:nt/'fa/nge} (ww.st.) [vange] **ontvangen.** - de bëste óntvink 'n medalie; ze óntvóngen-n-'m op 't gemeindehoes.
- óntvangs** {ó:nt/'fangs} (v.) [vangs] **ontvangst.** - 'n bewies van ~; de ~ van de nuje burgemeester.
- óntvenger** {ó:nt/'fe/ngér} (m.) [~-s] **ontvanger.** - de ~ van de gemeinde.
- óntveure** {ó:nt/'feu/re} (ww.zw.) [²veure] **ontvoeren.**
- óntwerpe** {ó:nt/'we:r/pe} (ww.st.) [werpe] **ontwerpen.**
- óntwike** {ó:nt/'wiè:/ke} (ww.st.) [wieke] **ontwijken.**
- ónveilig** {ó:ñ/'vei/lich} (bn., bw.) [veilig] **onveilig.** - 'ne ~e waeg; ~ vrieje.
- ónverangerlik** {ó:ñ/ve/'ra/nger/lik} (bn., bw.) [~-ke, ~ke, ~] **onveranderlijk.**
- ónverbaeterlik** {ó:ñ/ver/'bèè:/ter/lik} (bn.) [~-ke, ~ke, ~] **onverbeterlijk.**
- ónvergaeflik** {ó:ñ/ver/'gèè:/fe/lik} (bn.) [~-ke, ~ke, ~] **onvergeeflijk.** - ein ~ke fout.
- ónvergaetlik** {ó:ñ/ver/'gèè:/te/lik} (bn.) [~-ke, ~ke, ~] **onvergetelijk.** - ein ~ fees.
- ónverhöds** {ó:ñ/ver/'hö:ts} of **ónverhödjs** {ó:ñ/ver/'hö:tsj} (bw.) **onverhoeds, onverwacht.** - hae kwoom ~ nao binne.
- ónversjiljig** {ó:ñ/ver/'sji/ljich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **onverschillig.**
- ónversjonabaar** {ó:ñ/ver/'sjtao:n/baar} (bn., bw.) [versjonabaar] **onverstaanbaar.** - hae zag get ~ wäörd; det is ~; ~ kalle.
- ónverwach** {ó:ñ/ver/'wa:ch} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **onverwacht.** - 'ne ~de breetf; d'r veel ~ väöл sjnee; ~ kwoom d'r binne.
- ónverwachs** {ó:ñ/ver/'wa:chs} (bw.) **onverwacht.** - ~ veel 'm ein daakpan oppe kop.
- ónvoldoende** {ó:ñ/vö'l/doen/de} (v.) [~-s] (N.) **onvoldoende.** - ze haaj twee ~s op häör report.
- ónvoldoonde** {ó:ñ/vö'l/doon/de} (bw.) (N.) **onvoldoende.** - 't hoes woor ~ beveilig.
- ónvruntjelik** {ó:ñ/'vru:nj/tje/lik} (bn., bw.) [vruntjelik] **onvriendelijk.**
- ónwaarsjienlik** {ó:ñ/waar/'sjién/lik} (bn., bw.) [waarsjienlik] **onwaarschijnlijk.**
- ónwaer** {ó:ñ/wèèr} (o.) [~e] **onweer.** - ein gezich wie zeve daag ~.
- ónwaerae** {ó:ñ/wèè/re} (ww.zw. 1) **onweren.**
- ónwetend** {ó:ñ/'wee:/tent} (bn.) [~e, ~e, ~] **onwetend.**
- ónwies** {ó:ñ/'wiè:s} (bn.) [wies] **niet goed snik.**
- ónzin** {ó:ñ/zin} (m.) [geen mv.] [N. onzin; D. Unsinn] **onzin.** - verkoup neet zónnen ~!; des ~ waat dae zaet; waat 'nen ~!; sjeij èns oet mit daen ~!
- ónzuver** {ó:ñ/'zûú:/ver} (bn., bw.) [zuver] **onzuiver.** - 'n ~ noot; ~ zinge.
- ooj** {ooj} (v.) [ojo / eutje {eu/tje}] **ui, ajuin.** - oje sjnieje; 'n veldj mit oje; broen bone mit sjpek en oje; 'n glas eutjes.
- Ool** {ool} (o.) **Ool** (bij Herten, gem. Roermond). - dae is nag lang neet in ~ euver (*hij is nog ver van zijn doel af*).
- oop** {oop}, zie **opa.**
- oor** {oor} (o.) [ore {oo:/re} / eurke {'eur/ke}] [N. oor, D. Ohr] **oor.** - ore höbs se óm te loestere; ich höb pien aan mien ~; det duït mich pien aan de ore; de ore toete mich daovan; hae versjöd gèn ~ (*hij luistert helemaal niet*); emes de ore van de kop kalle; emes de kop tösse twee ore zitte (*iemand dreigen*); emes get nao die ore goje (*ergens van beschuldigen*). // 't ~ van ein tas.
- oordeil** {oo:r/dei:l} (o.) [~e] [N. oordeel; D. Urteil] **oordeel.** - 't ~ van de rechter; ich höb dao gèn ~ euver.
- oordeile** {oo:r/dei:/le} (ww.zw. 1) **oordelen.** - dao kan ich neet euver ~.
- oordröppel** {oor/drö:(p)/pel} (m.) [dröppel] **oordruppel.** - van de dokter haaj ze ~kes gekrege.
- oorlog** {oo:r/log} (m.) [oorloge {oo:r/loo:/ge} / oorlögske {oo:r/lögs/ke}] **oorlog.** - miennen opa haet twee oorloge mitgemaak; in de ~ höbbe ze de luuj van Zjwame nao Frieslandj geëvakueerd; 't is ~ tösse die twee; oorlögske sjpele.
- oorlogge** {oo:r/lo(g)/ge} (ww.zw. 5a) **oorlogen** (een bep. soort spel).
- oorlogsgeldj** {oo:r/lo:chs/che:ljtj} (o.) [geldj] **oorlogsgeld.** - 't ~ woor van zink.
- oorlogstied** {oo:r/lochs/tiè:t} (m.) [tied] **oorlogstijd.**
- oorpien** {oor/pién} (v.) [geen mv.] **oorpijn.**
- orpödding** {oor/pö(d)/ding} (m.) [pödding]

oorsmeer.

oorsgaat {‘oors/chaat} (o.) [gaat] **ooropening**.

oorsjpróng {‘oor/sjpróng} (m.) **oorsprong**.

oorsjprónkelik {oor/’sjpró:ng/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **oorspronkelijk**.

oorvieg {‘oor/viêch} (v.) [~e ‘oor/vîê:/ge] **oorvijg**.

1oos {oos} (bez.vnw., neenvorm van ³ós) [oze {‘oo:/ze}, ~ oos, ~ oos] **ons**. - oze vader, oos moder, oos wich, oos wichter.

2oos {oos} (bw.) [N. oost; D. Ost] **oost**. - de windj sjteit ~.

ooste {‘oos/te} (o.) [geen mv.] **oosten**. - de windj kump oet ‘t ~.

oostelik {‘oos/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **oostelijk**.

oostewindj {‘oos/te/’wi:njtj} (m.) [windj] **oostenwind**.

oot {oot}, zie **aete**.

otj {ootj} (bw.) **oit**. - bös doe ~ in Kölle ge-waes?; wen se det nag ~ zaes, kries se ze gerete!

op {o:p} [N. op; D. auf] 1. (vz.) [zie ook **oppe**] **op**. - ‘ne hood ~ de kop höbbe; ‘t lik ~ de tao-fel; ‘t lik baove-n~ ‘t sjaat; ‘ne bril ~ de naas höbbe; ~ bèd ligke; ~ ‘ne sjtool zitte; d'r sjtónge väöl keerse oppe buim; ~ klump loupe; ~ krukke loupe; ~ sjool zitte; ~ sjtraot sjpele; ~ ‘t gemeindehoes wirke; ~ ‘t ziekke-hoes ligke; ~ ‘ne zaal ligke; ‘t lik ~ zienne kop; ~ de kneen gaon zitte; emes ~ zienne kop gaeve; get ~ sjterk water zitte; ~ sjterve ligke; ~ sjerp sjtaon; de wèkker sjteit ~ ach oer; ~ zich is det neet sjlech; eine ~ de hóngerd luuj; ~ grote aafsjtandj; ~ kop ligke; ~ ‘n riej sjtaon; ~ ‘n lèdder klumme; ~ ‘t daak kroope; ~ zien ziej gaon ligke; emes ~ sjtraot zitte; geldj ~ de bank zitte; get ~ ein blaad pepier sjriewe; ich veul mich ~ mie gemaak; get ~ zie gemaak doon; ‘t sjteit ~ sjpringe; ~ reis gaon; ~ bezeuk zin; ~ gaas kaoke; dae moter llop ~ benzien; ~ de wies van ‘t Limburgs volkslied; ~ aafbetaling; twee ~ teen deile; ~ twee nao zin ze allemaol hiej; ~ ver-luus sjtaon; ~ det moment; ~ sjtèl en sjpróng; ~ sjlaag; ~ zien èlf-en-dertigste; ~ mienne verjäördig; ~ vandaag (*heden ten dage, tegen-woordig*); ich höb ‘t neet ~ dem; v'r haope ~ good waer. 2. (bw. en *predicatief bn.*) [vormt scheidbare ww.] **op**. - ~ en aaf loupe; vreug ~ zin; ‘t beer is ~; ze höbbe-n~’t aete ~; ze könne ‘t geldj neet ~; de trap ~; doe kóns

mich de rök ~!; d'r sjteit haor ~; de soep sjteit ~; dao sjteit sjtraof ~; ich kan d'r neet ~ kómme; örges ~ aan kieke (*ergens naar toe kijken*); dao is nieks ~ taenge; ‘t kump d'r neet ~ aan; ~ get oet zin; det zit d'r weer ~; ich böñ ~ van de zenuwe.

opa {‘oo/paa}[opa's], neenvormen **oop** {oop} [verkleinw. eupke {'eup/ke}] en **eup** {eup} [ontstaan uit het verkleinw.] (m.) **opa**, **grootvader**.

op-aaf {o:(b)/’baaf} (bw.) **op af**. - emes örges ~ sjture.

op-aan {o:(b)/’baan} (bw.) **op aan**. - örges ~ gaon; dao kóns se neet van ~.

opaete {o:(b)/bèè:/te} (ww.st.) [aete] **opeten**.

opbeje {o:(b)/bee:/je} (ww.st.) [beje] **opbie-den**. - taenge emes ~.

opbelle {o:(b)/be(l)/le} (ww.zw.) [belle] **op-bellen**.

opberge {o:(b)/be:r/ge} (ww.st.) [berge] **op-bergen**.

opbiechte {o:(b)/bie:ch/te} (ww.zw.) [biechte] **opbiechten**. - zien zunj ~; noe biech mer èns alles op.

opbinje {o:(b)/bi/nje} (ww.st.) [binje] **opbin-den**. - de roze ~; emes get ~ (*wijsmaken*).

opblaoze {o:(b)/blao:/ze} (ww.st.) [blaoze] **oplazzen**. - ‘ne blón ~; in de oorlog waerde väöl brögke opgeblaoze.

opbleuje {o:(b)/bleu/je} (ww.zw.) [bleuje] **op-bloeien**.

opbleive {o:(b)/blié:/ve} (ww.st.) [blieve] **op-bliven**. - v'r zin de ganse nach opgebleve; ich blief biej dich op, menke! (*ik houd je in de gaten*).

opbod {o:(b)/bo:t} (o.) [geen mv.] **opbod**. - get biej ~ verkoupe oppe sjómmelmert.

opbraeke {o:(b)/brèè:/ke} (ww.st.) [braeke] **opbreken**. - ein kamp ~; ze höbbe de waeg dao opgebraoke; det zal dich ~!

opbranje {o:(b)/bra/nje} (ww.zw.) [branje] **op-branden**.

opbringe {o:(b)/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **opbrengen**. - de plisie haet ‘m opgebrach; det bring ich d'r neet veur op; de verkoup van det hoes haet neet väöl opgebrach.

opbrings {o:(b)/brings} (v.) [~te] **opbrengst**.

opdabbe {‘o:b/da(b)/be} (ww.zw.) [dabbe] (met de handen of de poten) **opgraven**. - dae hóngdj haet zich ‘ne knaok opgedab; **loskrabben**. - emes de raof ~ (*iemand mores leren, iemand ter verantwoording roepen*). // **ver-**

opdene

- dwijnen, ophoepelen.** - doe këns ~!
opdene {‘o:b/dee/ne} (ww.zw.) [dene] **opdienen, opdissen.**
opdoeffe {‘o:b/doe:(f)/fe} (ww.zw. 5a) **zich ~, zich opdoffen, zich mooi kleden of opmaken.** - ziej haet zich sjoon opgedoeft óm nao de kirk te gaon.
opdoon {‘o:b/doo:n} (ww.st.) [doon] **opzetten.** - doot uch d’n hood op; **opdoen, oplopen.** - dao höb ich flink get kënnis mit opgedaon; mit die kaaj höb ich mich ‘n blaosóntsjaaking opgedaon; dae haet zich ei maedje opgedaon (*heeft kennis gekregen aan een meisje*) // **zich ~: zich opwerpen (als), solliciteren, dingen (naar).** - zich ~ es veurzitter.
opdrach {‘o:b/dra:ch} (v. of m.) [~te] **opdracht.**
opdrage {‘o:b/draa:/ge} (ww.st.) [drage] **opdragen.** - de insjtrumente de buun ~; mich is opgedrage óm det te verzorge; de mès ~; det is opgedrage aan de heilige Antonius.
opdrave {‘o:b/draa/ve} (ww.zw.) [drave] **opdraven.**
opdrejje {‘o:b/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **opdraaien.** - ‘t lement van de lamp ~; dae mótt euveral veur ~. // **opwinden.** - de klok ~. // **op de mouw spelden, wijsmaken.** - waat höbbe ze dich noe weer opgedrejd?
opdreuge {‘o:b/dreu:/ge} (ww.zw.) [dreuge] **opdrogen.** - laot mer ligke, det dreug waal op.
opdrieve {‘o:b/driē:/ve} (ww.st.) [drieve] **opdrijven.** - de prieze ~; ‘t wildj ~ mit huunj.
opdrinke {‘o:b/dri:ng/ke} (ww.st.) [drinke] **opdrinken.**
opdrök {‘o:b/drö:k} (m.) [~ke / ~ske] **opdruk.**
opduike {‘o:b/dui:/ke}, zie **opduke.**
opduje {‘o:b/düü/:je} (ww.zw.) [duje] **opduwen, opdrucken.** - zich mit twee henj ~.
opduke {‘o:b/düü/:ke} of **opduike** {‘o:b/dui:/ke} (ww.st.) [duke, duike] **opduiken.** - ze höbbe det oet de Maas opgedaok; dae kael is weer opgedaok.
opdweijele {‘o:b/dwei/je/le} (ww.zw.) [dweijkele] **opdweilen.**
opein {‘o:(b)/bei:n} (bw.) **opeen, op elkaar.** - v’r zote dao dun ~. // vormt scheidbare ww.
opeinduje {‘o:(b)/bei:n/düü/:je} (ww.zw.) [duje] **opeenduwen, op elkaar duwen, op eendrukken, op elkaar drukken, samen-drukken.** - de luuj zote opeingeduuđj inne harmeniezaal.
1opeinligke {‘o:(b)/bei:n/li:(G)/Ge} (ww.onr.)
- [¹ligke] **opeenleggen, op elkaar leggen.** - lik die beuk mer opein.
2opeinligke {‘o:(b)/bei:n/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **opeenliggen, op elkaar liggen.** - die beuk ligke opein.
opeinsjapele {‘o:(b)/bei:n/sjtaa:/pe/le} (ww.zw.) [sjtapestele] **opeenstapelen.**
opeise {‘o:(b)/bei:/se} (ww.zw.) [eise] **opeisen.**
opéns {‘o:(b)/bëns} (bw.) **opeens, ineens.** - ~ ging de bel; ‘t is ~ duuster gewaore.
op-enuuj {‘o(b)/be/’nûûj}, zie **opnuuj.**
operasie {oo/pe/’raa:/sië} (v.) [~s / ~ke] **operatie.**
operere {oo/pe/’ree/re} (ww.zw. 1) **opereren.**
opfrisse {‘o:p/fri:(s)/se} (ww.zw. 6) **opfrissen.** - ich gaon mich efkes get ~; zien kënnis get ~.
opgaaf {‘o:p/chaaf} (v.) [opgaves {‘o:p/cha:/ves}] **opgave.** - ‘t woort een heel ~ óm det klaor te sjpele. // zie ook **opgave.**
opgæve {‘o:p/chèè:/ve} (ww.st.) [gæve] **opgeven.** - hoeswerk ~; g’r mótt eur adres en telefoonnummer ~; det hoofs se neet op te gæve veur de belasting; ze sjtónge achter, mer ze woe neet ~; dae kranke miens is opgægæve gewaore.
opgank {‘o:p/cha:ngk} (m.) [gank] **opgang, entree.** - d’r zin twee opgeng nao dae zaal; **opgang, succes.** - det book haet ~ gemaak.
opgaon {‘o:p/chao:n} (ww.st.) [gaon] **opgaan.** - ‘n trap ~; det geit de verkeerde kantj op; ich bön ein sjtök mit ‘m opgegange (*meege-lopen*); de zón is net opgegange; dae vogel geit neet op; de breudjes zin neet gans opgegange; veur ein ekzame ~; op- en aafgaon; op- en neergaon.
opgave {‘o:p/cha:/ve} (v.) [~] **opgave.** - ‘n raeken~. // zie ook **opgaaf.**
opgesjaote {‘o:p/che/sjao:/te} (bn.) **opgescho-ten.** - ~ jónge; ~ jeug.
opgesjpoe {‘o:p/che/sjpôës} of **opgesjpoets** {‘o:p/che/sjpoe:ts} (bn., zie **opsjpoeze**) [~de, ~de, ~] **opgezet, opgezwollen.** - ‘n ~ gezich.
opgezat {‘o:p/che/za:t} (bn., zie ¹opzitte) [~de, ~de, ~] **opgezet, gezwollen.** - ‘ne ~de pols.
opgoje {‘o:p/choo/je} (ww.zw.) [goje] **opgoien, opwerpen.** - ‘ne bal ~; ‘n kaart ~.
opgrave {‘o:p/chraa:/ve} (ww.st.) [grave] **op-graven.**
opgraving {‘o:p/chraa:/ving} (v.) [~e] **opgra-ving.** - in Middelhaove woort d’r in 1937 ein ~ van eine Romeinse panneaove.

- opgreuje** {'o:p/chreu/je} of **opgruije** {'o:p/-chrui/je} (ww.zw.) [greuje, gruije] **opgroeien**.
- ophaje** {'o:p/haa:/je} (ww.st.) [haje] **ophouden**. - binne heel d'r zienne hood ouch op; de baedeleer heel zien handj op; zienne sjtandj ~; ze höbbe mich dao ein oer opgehaje; det is de plaats wo de jeug zich meis ophèlt; noe mós se dao èns mit ~ (zie **oetsjeije**).
- ophange** {'o:p/ha/nge} (ww.st.) [hange] **ophangen**. - de was ~; 'n sjildrij ~; vreuger zoje ze emes daoveur opgehange höbbie; v'r höbbie genòg gezag, ich hang weer èns op; 'n heel verhaol ~.
- ophaalbrök** {'o:p/hao:l;brö:k} (v.) [brök] **ophaalbrug**.
- ophaoole** {'o:p/hao:/le} (ww.zw.) [haole] **ophalen**. - ze kómme 'taad pepier ~; ze höbbie good get geldj opgehaold; in de fekansie haet d'r zien Duits nag èns opgehaold; de naas veur get ~.
- ophemele** {'o:p/hee:/me/le} (ww.zw. 1) **ophemelen**.
- opheuge** {'o:p/heu/ge} (ww.zw. 5a) 1. **ophogen**; **aanaarden**. - de aerpele ~. 2. **opbieden** (ook als kaartterm). - op dae verkoup wore twee luuj die zich taengenein opheugde.
- ophoeppele** {'o:p/hoe:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) (N.) **ophoeppelen**.
- ¹**ophöffe** {'o:p/hö:(f)/fe} (ww.zw.) [hoffe] **opheffen**, **oplichten**, **optillen**. - zienne vin-ger ~; ze höfde häore rok op.
- ²**ophöffe** {'o:p/hö:(f)/fe} (ww.st. 33a) (N.) **opheffen**, **afschaffen**. - die bepaoling is opgeheve.
- ophuipe** {'o:p/hui:/pe} (ww.zw.) [huipe] **ophopen**, **opstapelen**. - ze höbbie de zandj opgehuip achterin de haof; de sjörker woor opgehuip vól; de probleme huipde zich op.
- opjage** {'o:p/jaa:/ge} (ww.onr.) [jage] **opjagen**.
- opjasse** {'o:p/ja:(s)/se} (ww.zw.) [jasse] **opjagen**, **wegjagen**. - emes van zienne sjtool ~.
- opjenne** {'o:p/je(n)/ne} (ww.zw. 1); ook **opjense** {'o:p/je:n/se} of **opjenze** {'o:p/je:n/ze} (ww.zw. 6) **opjutten**, **opjagen**, **opzetten**. - ze höbbie-n-'m opgejend (of opgejens) óm mit te doon.
- opkaere** {'o:p/kèè:/re} (ww.zw.) [kaere] **opvegen** (met een bezem). - de blajer ~.
- opkallefatere** {'o:p/ka(l)/le/faa:/te/re} (ww.zw. 1) **opkalefateren**, **opknappen**. - 'ne sjtool ~; de dokter wis 'm waal op te kallefateren.
- opkamer** {'o:p/kaa:/mer} (v.) [kamer] **opkamer**. - de ~ loog altied baove de kelder.
- opkaoke** {'o:p/kao:/ke} (ww.zw.) [kaoke] **opkoken**.
- opkieke** {'o:p/kië:/ke} (ww.st.) [kieke] **opkijken**. - dao keek d'r van op; taenge dae miens kiek ederein op.
- opkiele** {'o:p/kîé/le} (ww.zw. 1) **met een wig omhoogbrengen**. - 'ne balk 'n bietje ~.
- opkieppe** {'o:p/kie:(p)/pe} (ww.zw.) [kieppe] **opkippen**. - 'n ker ~.
- opklaore** {'o:p/klao/re} (ww.zw. 1) **opklären**. - de lóch is weer opgeklaord; 't klaort waal weer op; de plisie haet dae moord opgeklaord.
- opklappe** {'o:p/kla:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **opklappen**, **omhoogklappen**. - de zitting van de bank ~.
- opkloppe** {'o:p/klo:(p)/pe} (ww.zw.) [kloppe] **okloppe**. - eijer ~; det verhaol höbbie ze danig opgeklop.
- opklumme** {'o:p/klu(m)/me} (ww.st.) [klumme] **opklommen**. - 'n lèdder ~; hae is opgeklomme toet aafdeilingssjef.
- opknappe** {'o:p/kna:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **opknappen**. - ze zin begós mit häör hoes op te knappe; hae is alweer aan 't ~.
- opknuipe** {'o:p/knui:/pe} (ww.zw.) [knuipe] **opknopen**.
- opkómme** {'o:p/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **opkommen**. - 't graas begint al aardig op te kómme; de luuj begóste op te kómme nao 't sjtumlokaal; doe mós in 't begin van 't tweede bedrief ~; ~ veur militaere deens; d'r kwoom ein vraog biej mich op; ich weit 't waal, mer ich kan dao neet drek ~; die kómme op veur 't behaad van de natuur.
- opkoms** {'o:p/koms} of **opkóms** {'o:p/kóms} (v.) [geen mv.] **opkomst**. - de ~ veur de verkezinge woor neet erg groot.
- opkoupe** {'o:p/kou:/pe} (ww.onr.) [koupe] **opkopen**.
- opkroep** {'o:p/króê:/pe} (ww.st.) [kroope] **opkruipen**. - de trap ~; de bóks kruup mich op.
- opkuiper** {'o:p/kui:/per} (m.) [~s] **opkoper**.
- oplaepele** {'o:p/lèè:/pe/le} (ww.zw.) [laepele] **oplepelen**. - emes ein sjoon verhaol ~.
- oplaeve** {'o:p/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **opleven**. - ze laefde gans op, wie ze det heurde; de hanjel is weer opgelaef.
- oplaeze** {'o:p/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **oplezen**.

oplaje

oplaje {‘o:p/laa/je} (ww.zw. 3a) (N.) **oplaaien**.

- ‘t vuur laajde weer op.

oplaje {‘o:p/laa:/je} (ww.st.) [laje] **opladen**. - de akku ~.

oplaote {‘o:p/lao/te} (ww.st.) [laote] **oplaten**. - ‘ne windjvogel ~; hae veulde zich opgelaote.

oplappé {‘o:p/la:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **oplappen**.

opleechte {‘o:p/leech/te} (ww.zw.) [leechte] **oplichten, lichter worden**. - aan de horizon begint ‘t al get op te leechte.

opleide {‘o:p/lei:/de} (ww.zw. 7a) (N.) of **opleije** {‘o:p/lei/je} (ww.zw. 3a) **opleiden**.

oplekke {‘o:p/le:(k)/ke} (ww.zw.) [lekke] **oplikken**.

oplétte {‘o:p/lè:(t)/te} (ww.zw.) [lètte] **opletten**. - doe móos baeter ~ in de klas; lèt op, dao kump d’r!

oplevere {‘o:p/lee:/ve/re} (ww.zw.) [levere] **opleveren**. - ‘n hoes ~; det haet te wenig opgeleverd.

oplichte {‘o:p/li:ch/te} (ww.zw. 7c) (N.) **oplichkeit**. - ze haje mich veur hóngerde göljes opgelich.

opligke {‘o:p/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [!ligke] **opleggen**. - emes ein sjtraof ~; ich haaj ‘m aan de tillefoon, mer wie ich ‘m det wooj oetligke, lag d’r inéns op.

opligker {‘o:p/li:(G)/Ger} (m.) [~s] **oplegger**. - ‘ne vrachwage mit ~.

oplosse {‘o:p/lo:(s)/se} (ww.zw. 6) **oplossen**. - ‘n probleem ~; get in water ~.

oploup {‘o:p/lou:p} (m.) [geen mv.] (N.) **oploop**.

oploupe {‘o:p/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **openen**. - ‘n trap ~; de waeg llop hiej langsaam op; zien temperatuur is opgeloupe; ‘t bedraag llop langsaam op; ‘n sjtök mit emes ~ (*mee-lopen*); **opzwellen**. - mien aore zin get opgeloupe; ‘t ~ van ein koe (*opzwellen door openhoping van gassen in de ingewanden*).

opluchte {‘o:p/lu:ch/te} (ww.zw.) [luchte] **oplichten, optillen, opbeuren, opluchten**. - luch die matras èns op; luch dich èns op (*sta eens op*); zóget luch mich op; ich veul mich inéns opgelucht.

opmaete {‘o:p/mèè:/te} (ww.st.) [maete] **opmeten**.

opmake {‘o:p/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **opmaken**. - alle geldj ~; de begroting ~; ze haet zich opgemaak veur vanaovindj.

opmerke {‘o:p/me:r/ke} (ww.zw.) [merke] **opmerken**. - det haaj ich nag gaar neet opge-

merk; ich wil nag get ~.

opmerkelik {‘o:p/me:r/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **opmerkelijk**. - des ‘ne ~ke miens; ‘n ~ke prestasie; ze zin ~ sjtil vandaag.

opname {‘o:p/naa:/me} (v.) [~s] **opname**. - ~ in een ziekkehoe; die plaat is al ‘n aaj ~; besjtanjdjs ~.

opnäöker {‘o:p/näö:/ker} (m.) [~s] (P) **oplaawaai, optater**. - hae goof dae bal ‘ne ~; emes ‘ne ~ verkoupe.

opnejdsel {‘o:p/nejt/sel}, zie **opnejsel**.

opnejje {‘o:p/ne(j)/je} (ww.zw.) [nejje] **opjutten, op stang jagen**.

opnejsel {‘o:p/nej/sel} of **opnejdsel** {‘o:p/-nej/sel} (o.) [~s / ~ke] **plooisel**. - dae rok is zó lank det ich d’r ‘n ~ in maak.

opneume {‘o:p/neu/me}, zie **opnumme**.

opnumme {‘o:p/nu(m)/me} of **opneume** {‘o:p/-neu/me} (ww.zw.) [!numme] **opnoemen**. - num mich mer èns al dien vrunj op.

opnumme {‘o:p/nu(m)/me} (ww.st.) [!numme] **opnemen**. - emes in een gezin ~; in ‘t ziekkehoe opgenaome waere; de termemaebersjstandj ~; die CD is opgenaome in 1997; de draod weer ~; ‘t veur emes ~.

opnuuj {op/‘nûûj} of **op-enuuj** {o(b)/be/‘nûûj} (bw.) **opnieuw**.

opóffere {‘o:(b)/bó:(f)/fe/re} (ww.zw.) [óffere] **opofferen**.

opóffering {‘o:(b)/bó:(f)/fe/ring} (v.) [~e] **opoffering**. - zich heel get ~e getreuste.

opónthaad {‘o:(b)/bó:nt/haa:t} (o.) [geen mv.] **oponthoud**. - v’r haje dao väöl ~.

oppakke {‘o:(p)/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] **oppakken**. - de gezet van de grondj ~; de plise haet ‘m opgepak; v’r pakke de draod mer weer èns op; zich ~ (*vertrekken, weggaan*).

oppas {‘o:(p)/pa:s} (m.) [~se] **oppas**. - ‘ne ~ veur de kinjer.

oppasse {‘o:(p)/pa:(s)/se} (ww.zw.) [passe] **oppassen**. - biej de kinjer ~; ze haet jaore häör eljers opgepas (*verzorgd*); ~ veur get; pas op of doe kriegs ze gevaeg!

oppe {‘o:(p)/pe} [= op de] **op de**. - ~ kop sjtaon; ~ Boekkoel wone; ~ taofel ligke; ‘ne roeffel ~ tróm; ~n ao vindj aan (*tegen de avond*).

oppenaard {‘o:(p)/pe/‘naa:rt} (bw.) **ongeveer**. - det haet ~ ‘tzelfde kleid.

oppendaod {‘o:(p)/pen/‘daot} (bw.) **dadelijk, op stel en sprong**. - det móet ~ gebeure.

oppentied {‘o:(p)/pen/‘tié:t} (bw.) **van tijd tot**

- tijd, af en toe, nu en dan.** - zo ~ leut d'r nag waal éns get van zich heure.
- opper** {‘o:(p)/per} (m.) [~s/ öpperke {‘ö:(p)/-per/ke}] **opper** (van hooi of gras, 's avonds gemaakt om te voorkomen dat het te drogen uitgespreide hooi of gras door dauw nat werd).
- opper** {‘o:(p)/per} (m.) [oppermen {‘o:(p)/-per/men}] **opperman** (helper van de metse-laar).
- opper** {‘o:(p)/per} (m.) [~s] **opperwacht-meester** (rang bij de marechaussee).
- oppere** {‘o:(p)/pe/re} (ww.zw. 1) 1. **opperen** (oppers stapelen in het veld). 2. **opperen** (als opperman werkzaam zijn in de bouw).
- opperfylak** {‘o:(p)/per/vla:k} (o.) [~ke] **opper-vlak.**
- opperfylakkig** {‘o:(p)/per/vla:(k)/kich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **opperfylakkig.** - 'nen ~e miens; 'n ~e opmerking; get ~ bekieke.
- oppikke** {‘o:(p)/pi:(k)/ke} (ww.zw.) [pikke] **oppikken.** - de hoonder höbbe alles opgepik; pik mich dalik efkes op biej 't poskantoor.
- applekke** {‘o:(p)/ple:(k)/ke} (ww.zw.) [plekke] **opplakken.**
- oppómpé** {‘o:(p)/pó:m/pe} (ww.zw.) [pómpe] **oppompen.** - water ~; opgepómpte benj.
- oppotte** {‘o:(p)/po:(t)/te} (ww.zw. 7a) **oppotten.** - geldj ~.
- oppozisie** {‘o:(p)/poo/’zie(s)/sië} (v.) [~s] **oppositie.**
- opraochele** {‘o:p/rao/che/le} (ww.zw.) [raoche-le] **oprakelen.** - 't vuur ~; doe móos gèn aaj verhaole ~.
- oprape** {‘o:p/raa:/pe} (ww.zw.) [rape] **oprapen.**
- oprèkke** {‘o:p/rè:(k)/ke} (ww.zw.) [rèkke] **oprekken.**
- opreup** {‘o:p/reup}, zie **oproop.**
- oprichte** {‘o:p/ri:ch/te} (ww.zw.) [richte] **oprichten.** - ze richde zich op oet häör béd; ein vereniging ~. // **zich ~, verontwaardig worden of zijn, zich opwinden.** - ze höbbe zich dao nagal euver opgerich.
- oprieje** {‘o:p/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **oprijden.** - 'ne berg ~; 'n sjtök mit emes ~.
- oprijlaan** {‘o:p/riej/laan} (v.) [laan] **oprijlaan** (verg. **geleij**). - de ~ van 't kesjetel.
- opriete** {‘o:p/rîé:/te} (ww.st.) [riete] **optrekken.** - zich zien naas ~ (*hoorbaar de neus ophalen*). // **zich ~ (= zich oprichte).** - doe móos dich neet zo ~ (*opwinden*).
- oprólle** {‘o:p/ró(l)/le} (ww.zw.) [rólle] **oprol-**
- len.** - 'n sjtök pepier ~; de kat rólde zich op in häör mendje; get taenge 'ne berg ~; die bende is eindelik opgerold.
- oproop** {‘o:p/roop} of **opreup** {‘o:p/reup} (m.) [oprope, opreupe] **oproep.**
- oprótte** {‘o:p/ró:(t)/te} (ww.zw.) [rótte] (P) **oprotten.**
- oprume** {‘o:p/rûû/me} (ww.zw.) [rume] **oprumen, opbergen.** - de rómmel ~; 't ganse hoes ~.
- opruming** {‘o:p/rûû/ming} (v.) [-e] **opruming.** - det höbbe v'r gekoch inne ~.
- opsiere** {‘o:p/siê/re} (ww.zw.) [siere] **opsieren, versieren.** - wie d'r fietig waerde, haje ze de ganse gevel opgesiert.
- opsjarrele** {‘o:p/sja(r)/re/le} (ww.zw.) [sjarrele] **opscharrelen.** - hae haet zich ein maedje opgesjarrelld.
- opsjepé** {‘o:p/sjee:/pe} (ww.zw.) **opschepen.** - emes mit get ~.
- opsjete** {‘o:p/sjee/te} (ww.st.) [sjete] **opschie-ten.** - de plante zin hoog opgesjaode; det werk sjtuut mer neet op; sjheet éns get op!; ich kós good mit 'm ~. // zie **opgesjaote.**
- opsjikke** {‘o:p/sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke] **opsturen.** - ich zal dich det mitte pos ~.
- opsjiljere** {‘o:p/sji/lje/re} (ww.zw.) [sjiljere] **opschilderen.**
- opsjlaag** {‘o:p/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **opslag.** - dao sjtóng väöl ~ van aerpele tösse de meis; nao de sjtaking kriege v'r mesjian ~; 'ne goje ~ höbbe biej 't tennisse.
- opsjlaon** {‘o:p/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **opslaan.** - 'ne bal ~; waem is aan 't ~?; de sjanse ~ in 't sjop; alles is opgesjlage in pries; gegaeves ~ oppe kómpjoeter; kiek oet, de ker sjleit op!
- opsjleipe** {‘o:p/sjlei:/pe} (ww.zw.) [sjleipe] **op-slepen.** - ze höbbe zienne wage mótte ~.
- opsjloete** {‘o:p/sjlöé:/te} (ww.st.) [sjloete] **op-sluiten.**
- opsjnije** {‘o:p/sjnie(j)/je} (ww.st.) [sjnieje] **opsnijden, opscheppen.**
- opsjnijer** {‘o:p/sjnie(j)/jer} (m.) [~s] **opsnij-der, opschepper.**
- opsjnoeve** {‘o:p/sjnôé/ve} (ww.zw.) [sjnoeve] **opsnuiven.** - 'n raar lóch ~; det kóns se dich ~ (*dat kun je je aantrekken*).
- opsjnuije** {‘o:p/sjnuí/je} (ww.zw.) [sjnuije] (stammen) **van beneden af ontdoen van takken.** - de buim ~.
- opsjödde** {‘o:p/sjö:(d)/de} (ww.zw.) [sjödde] 1. **opschudden.** - de kösses ~. 2. (koffie, thee)

opsjoere

- zetten.** - de kóffie is net opgesjöd.
opsjoere {‘o:p/sjôē:/re} (ww.zw.) [sjoere] **op-schuren**.
opsjöppe {‘o:p/sjö:/(p)/pe} (ww.zw.) [sjöppe] **op-scheppen**. - de soep ~; doe móos neet altied zo ~.
opsjöpper {‘o:p/sjö:/(p)/per} (m.) [~s / ~ke] **op-schepper**.
opsjöpperie {‘o:p/sjö:/(p)/pe/’rîē(j)} (v.) [geen mv.] **op-schepperij**.
opsjpange {‘o:p/sjpa/nge} (ww.zw. 5b) **opspel-den**. - ze höbbe-n-’m ein medalie opgesjpank.
opsjpele {‘o:p/sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **opspelen**. - ‘ne bal ~; hae is weer èns kómme ~ euver die hèk van ós; mien maag sjpeelt get op.
opsjpelje {‘o:p/sjpe/lje} (ww.zw. 3a) **opspelden** (zie **opsjpange**).
opsjpoeze {‘o:p/sjpôē/ze} (ww.zw.) [sjpoeze] **opspelen, te keer gaan**. - wie d’r èns danig opgesjpoes haaj, deje ze waat d’r gezag haaj.
opsjpringe {‘o:p/sjpri:/nge} (ww.st.) [sjpringe] **opspringen**. - hae sjpróng lóchte op.
opsjraleve {‘o:p/sjraa:/ve/le} (ww.zw.) [sjrav-le] **moeizaam overeindkrabbeln**. - ze litsde oet en ‘t doerde ‘ne hele tied eer ze weer opgesjraveld woor.
opsjriefbeukske {‘o:p/sjriēv/beuks/ke} (o.) [~s] **notitieboekje**.
opsjrieve {‘o:p/sjriē:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **op-schrijven**.
opsjrif {‘o:p/sjri:f} (o.) [~te / ~ke] **opschrift**.
opsjtaeke {‘o:p/sjtèē:/ke} (ww.st.) [sjtaeke] **opsteken**. - zienne vinger ~; opgesjtaoke haor; ‘n kaers ~; hae sjtook zich ein sigret op; in die lesse kóns se heel get ~; **opspelden**, **opprikken**. - de burgemeester sjtook ‘m eige-henjig ‘t lintje op.
opsjstandj {‘o:p/sjta:njtj} (m.) [sjtandj] **op-stand**. - ze kwome-n-in ~ taenge die nuuj veursjritfe. // **bovenstuk** van een kast. - in de gooij kamer sjtóng ‘ne kas mit eine ~.
opsjtange {‘o:p/sjta/nge} (ww.zw. 5b) **opjut-ten, tergen**. - ze höbbe-n-’m de ganse aovindj zitte op te sjtange.
opsjtaoke {‘o:p/sjtao:/ke} (ww.zw.) [sjtaoke] **opstoken**. - ‘t vuur ~; v’r höbbe alle tek opgesjtaok.
opsjtaon {‘o:p/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **op-staan**. - van zienne sjtool ~; hae sjtóng op en ging nao boete; opgesjtange, plaats vergan-ge; sjmorges vreug ~; de aerpele sjtaon op.
opsjtaele {‘o:p/sjtaa:/pe/le} (ww.zw.) [sjtape-]
[le] **opstapelen**.
opsjtappe {‘o:p/sjta:(p)/pe} (ww.zw.) [sjtappe] **opstappen**. - es g’r nao Weert wilt, kónt g’r ‘t bëste in Remunj ~; v’r sjtappe mer weer èns op; ‘t ganse besjtuur is opgesjtap.
opsjteige {‘o:p/sjtei/ge} (ww.st.) [sjteige] **op-stijgen**.
opsjtèl {‘o:p/sjtèl} (o.) [~le / ~ke] **opstel**.
opsjtèlle {‘o:p/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **op-stellen**. - ‘ne breet ~; de sjpelers ~.
opsjteuke {‘o:p/sjteu:/ke} (ww.zw.) [sjteuke] **opstoken, opzetten, aanzetten**. - ze haje-n-’m opgesjteuk óm det te zègke.
opsjtote {‘o:p/sjtoo/te} (ww.st.) [sjtote] **kip-pen**. - de ker ~. // [van genuttig voedsel] **opbreken**. - ich aet gènne balkebriej, want dae sjteut mich altied op.
opsjtrike {‘o:p/sjtriē:/ke} (ww.st.) [sjtrike] **opstriiken**. - flink get geldj ~. // **oppersen**. - ‘n bóks ~.
opsjtruipe {‘o:p/sjtrui:/pe} (ww.zw.) [sjtruipe] **opstropen**. - zich de moewe ~.
opsjture {‘o:p/sjtûû:/re} (ww.zw.) [sjture] **op-sturen, opzenden**. - get mitte pos ~.
opsjuve {‘o:p/sjûû/ve} (ww.st. of zw.) [sjuve] **opschuiven**. - sjuuif èns get op!
opsodemietter {‘o:p/soo:/de/mie:(t)/ter} of **opsoudemietter** {‘o:p/sou:/de/mie:(t)/ter}
(m.) (P) 1. **oplawaai**. - emes ‘ne ~ gaeve. 2. **vlegel**. - det is ‘ne nutte ~.
opsodemiettere {‘o:p/soo:/de/mie:(t)/te/re} of **opsoudemiettere** {‘o:p/sou:/de/mie:(t)/-te/re} (ww.zw. 1) (P) **opdonderen**. - zorg det die vlaegels dao ~!
opsommé {‘o:p/so(m)/me} (ww.zw. 2) **opsom-men**.
opsoppe {‘o:p/so:(p)/pe} (ww.zw.) [soppe] **deppen, opdweilen**. - sop det water èns op; dae kritiek këns se dich ~ (*ter harte nemen*).
opsoudemietter {‘o:p/sou:/de/mie:(t)/ter}, zie **opsodemietter**.
opsoudemiettere {‘o:p/sou:/de/mie:(t)/te/-re}, zie **opsodemiettere**.
optaere {‘o:p/tèē/re} (ww.zw.) [taere] **opteren, geleidelijk opmaken**. - dae haet zich zien kappetaaltje sjoon opgetaerd; dae aje miens woor gans opgetaerd.
optakele {‘o:p/taa:/ke/le} (ww.zw.) [takele] **optakelen**.
opteikene {‘o:p/tei:/ke/ne} (ww.zw.) [teikene] **optekenen**. - ‘n petroon van eine rok ~.
optèlle {‘o:p/tè(l)/le} (ww.zw.) [telle] **optellen**.

- ~ en aaftrèkke; det mós se biejein ~.
- optoch** {‘o:p/to:ch} (m.) [~te] **optocht**.
- optraeje** {‘o:p/trèe:/je} (ww.st.) [traeje] **optreden**. - de zank zal in de harmeniezaal ~; de plisie mós dao mer èns taenge ~. // (zn., o.) [~s] **optreden**. - 't fluiterkorps haet eersdaags ein paar ~s.
- oprèkke** {‘o:p/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **optrekken**. - de lamelle ~; zien winkbrouwe ~; de naas ~ (*hoorbaar de neus ophalen*); de naas veur get ~; zich ~ aan eine tak; ze höbbe die bedrage beheurlik opgetroch; 't leech is greun, doe kóns ~; hae is jaore mit mie broor opgetroch; ze höbbe häör kinjer good opgetroch (*opgevoed*).
- optrómmele** {‘o:p/tró(m)/me/le} (ww.zw. 1) **optrommelen**. - ze haje alle lede opgetrómmeld.
- optuge** {‘o:p/tûû/ge} (ww.zw. 5) **optuigen, versieren**. - 'ne wage veur de optoch ~; de kersboum ~.
- optujere** {‘o:p/tuu(j)/je/re} (ook **optujele** {‘o:p/tuu(j)/je/le}) (ww.zw.) [tujere] **uitdossen, opdoffen**. - ze tujert (tujelt) zich nag efkes get op veur tizzenao vindj.
- opvæge** {‘o:p/fèè/ge} (ww.zw.) [væge] **opvegen**. - vaeg èns op waas se dao gesjlab höbs.
- opvaje** {‘o:p/faa/je} (ww.zw.) [vaje] **opvouwen**. - 'ne bref ~; ze zote opgevaadj opein in dae wage.
- opvalle** {‘o:p/fa(l)/le} (ww.st.) [valle] **opvallen**. - det is mich eder nag neet opgevalle; mit dae hood vèls se waal erg op.
- opvallend** {‘o:p/fa(l)/lent} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **opvallend**. - ze haaj eine ~e hood op; 't is waal ~ det d'r krek noe hiej is; de kinjer wore ~ röstig.
- opvange** {‘o:p/fa/nge} (ww.st.) [vange] **opvangen**. - 'ne bal mit de henj ~ (zie **prikke**); ze höbben-'m dao good opgevange; 'n sinjaal ~; ich höb opgevange det ze dae waeg gaon aafsjloete.
- opvare** {‘o:p/faa/:re} (ww.st.) [vare] **opvaren**. - de Maas ~; **oprijden**. - 'ne berg ~; 'n sjtök mit emes ~.
- opvatte** {‘o:p/fa:(t)/te} (ww.zw.) [vatte] **opvatten**. - 't is mer wie se-n-'t opvats.
- opvèrve** {‘o:p/fè:r/ve} (ww.zw.) [vèrve] **opschildderen**.
- opvèsse** {‘o:p/fè:(s)/se} (ww.zw.) [vèsse] **opvissen**. - get oet de Zjwaam ~; wo höbbe ze det opgevès?
- opveure** {‘o:p/feu/re} (ww.zw.) [veure] **opvoe-**
- ren**. - 'n toneelsjtök ~; 'ne moter ~.
- opvlege** {‘o:p/flee:/ge} (ww.st.) [vlege] **opvliegen**. - inèns vloge alle doeve op.
- opvoedde** {‘o:p/foe:(d)/de} (ww.zw. 7a) (N.) **opvoeden**.
- opvölle** {‘o:p/fö(l)/le} of **opvulle** {‘o:p/fu(l)/-le} (ww.zw.) [völle, vulle] **opvullen**.
- opvolge** {‘o:p/fo:l/ge} (ww.zw.) [volge] **opvolgen**. - waem volg dich op es veurzitter?
- opvraete** {‘o:p/frèe:/te} (ww.st.) [vraete] **opvreten**. - de hóndj haet alles opgevraete; hae vrit zich op van gif.
- opvraoge** {‘o:p/frao:/ge} (ww.onr.) [vraoge] **opvragen**.
- opvulle** {‘o:p/fu(l)/le}, zie **opvölle**.
- opwachte** {‘o:p/wa:ch/te} (ww.zw.) [wachte] **opwachten**. - ze sjtónge mich op te wachte aan de sjtasie.
- opwerme** {‘o:p/wer/me} of **opwörme** {‘o:p/-wörl/me} (ww.zw.) [werme, wörme] **opwarmen**. - 't aete ~; ze wermde (wörmdé) zich get op veur de wèdsjtried.
- opwinje** {‘o:p/wi:nje} (ww.st.) [²winje] **opwinden**. - 'n sjtreen gare ~; hae wónj zich danig op van gif.
- opwirke** {‘o:p/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **opwirken**. - hae haet zich aardig opgewirk in die nuuj baan.
- opwörme** {‘o:p/wör/me}, zie **opwerme**.
- opzakke** {‘o:p/sa:(k)/ke} (ww.zw.) [zakke] **in zakken doen**. - aerpele ~. // **opzadelen**. - emes örges mit ~.
- opzat** {‘o:p/sa:t} (m.) [geen mv.] **opzet**. - ze keze veur 'nen angere ~; get mit ~ doon. // **opzet** (*gebak van opeengestapelde, met room gevulde soesjes*). // **opzet** (*toeslag op de inschrijfsom bij aanbesteding, ten geieve van de inschrijvers aan wie het werk niet gegund wordt*).
- ¹**opzeen** {‘o:p/see:n} (ww.st.) [zeen] **opzien**. - dao zoog d'r sjentjig taenge op.
- ²**opzeen** {‘o:p/see:n} (o.) [geen mv.] (N.) **opzien**. - det zorgde veur heel get ~.
- opzègke** {‘o:p/sè:(G)/Ge} (ww.onr.) [zègke] **opzeggen**. - ein versje ~; die gezet höb ich opgezag.
- opzeuke** {‘o:p/seu/ke} (ww.onr.) [zeuke] **opzoeken**. - ei waord ~ in ei waordebook; emes ~ in 't ziekhehoes.
- opzich** {‘o:p/si:ch} (o.) [~te] **opzicht**. - in det ~ haet d'r geliek; det is in alle ~te verkeerd.
- opzichter** {‘o:p/si:ch/ter} (m.) [~s] **opzichter**.

opziej

opziej {o:p/'sij̥əj} (bw.) **opzij**. - ~ van 't hoes lik de graasj; gank èns efkes ~!; zit dich èns get ~!; geldj ~ ligke.

opzitte {'o:p:/si:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **opzetten**. - de aerpele ~; water ~; ein plaat ~; eine baog veur de persessie ~; 'nen opgezat-de uul. / zie ook **opgezat**.

opzitte {'o:p:/si:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **opzitten**. - v'r höbbe de ganse nach opgezaete; zo, det zit d'r op; d'r zal nieks anges ~.

opzwense {'o:p/sjwe:n/se} (ww.zw. 6) **opjutten, tergen**.

opzoeko {'o:p/sôē:/ke} (ww.zw.) [zoeko] **opzugen**.

opzuge {'o:p/sûū/ge} (ww.zw.) [zuge] **opzuigen**.

oranje {oo/'ra/nje}, ook **oraanje** {oo/'raa/nje} en **oraanjese** {oo/'raa/nje/se} (bn.; ook zn., o.)

oranje. - 'n ~ vlag; 'n ~ möts opdoon mit Keuninginnedaaag; get ~ vèrve; ~ haet gewónne.

orde {'or/de} (v.) [-s] **orde**. - de ~ van de Witte Paters; de ~ van de Nederlandse Leew; zien pepiere wore neet in ~; ich veul mich neet gans in ~; get op ~ bringe.

ordelik {'or/de/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **ordelijk**.

ordinaer {'o:r/die(n)/*nèr} (bn.) [~e, ~ of ~e, ~] **ordinair**. - 'n ~ (of ~e) vrouw; zón ~ wäörd wil ich nimmeer van dich heure.

orebel {'oo:/re/bel} (v.) [~le / ~ke] (N.) **oorbel**.

orekroeper {'oo:/re/krôē:/per} (m.) [~s / orekruperke {'oo:/re/kriū:/per/ke}] **oorworm** (*Forficula auricularia*).

órf, órve {órf, 'ó:r/ve}, zie **erve**.

organizasie {'o:r/gaa/nie(z)/*zaa:/siē} (v.) [~s] **organisatie**. - de ~ van ein fees verzorge; bije 'n ~ aangeslaote zin.

organizere {'o:r/gaa/nie(z)/*zee/re} (ww.zw. 1) **organiseren**.

órgel {'ó:r/gel} of **orgel** {'o:r/gel} (m., tegenw. ook o.) [~s / urgelke {'u:r/gel/ke} of örgelke {'ö:r/gel/ke}] **orgel**. - oppen ~ (op 't ~) sjpele; 't is ei waer wie 'nen ~ (goed weer).

órgele {'ó:r/ge/le} (ww.zw. 1) **draaien, zwengelen**. - hae sjtóng waal 'n oer aan dae zjwinge te ~.

órgelmeziek {'ó:r/gel/me/zîē:k} (m.) [geen mv.] **orgelmuziek**.

organis {'o:r/ge/ni:s} (m.) [~te] **organist**.

órges {'ó:r/ges} (bw.) **ergens**. - det dink mótt hiej ~ ligke; wo höbs se det ~ weggelag?; ~ haet dae miens geliek.

orizjineel {oo:/rie/zjie(n)/*neel} of **orzjineel**

{o:r/zjie(n)/*neel} (bn., bw.) [or(i)zjinele, ~ / ~ / ~der; ~s(te)] **origineel**.

orkes {or/'ke:s} (o.) [~ter of ~te / ~je] **orkest**.

ort {o:rt} (v.) [~e] **bundel halmen**. - es de zón mit Ós Levrouw Leechmès oppen altaor sjient, sjeper bewaar dien orte.

orjzineel {o:r/zjie(n)/*neel}, zie **orizjineel**.

óós {ó:s} (m.) [us {u:s} / uske {'u:s/ke}] **os**. - de ~ en de aezel bije 't kribke; 't kump wie bije 'nen ~ de mèlk (*gezegd als iemand erg traag handelt*); sjtómme-n~ des se bös!; hae waert ~ en kump in 't óssebook (z. aldaar).

²óós {ó:s} (pers.vnw.) zie **¹veur**.

³óós {ó:s} (bez.vnw.) [ózze {'ó(z)/ze}, ~ {ó:s}, ~ {ó:s}] (verg. **¹oós**) **ons**. - ózze vader, ~ moder, ~ wich, ~ kinjer; ~ dörp; Ózze Levenheer (*Onze Lieve Heer*); Ós Levrouw (*Onze Lieve Vrouw*, d.i. de H. Maria).]

óssebloed {'ó(s)/se/bloot} (o.) [blood] **ossenbloed** (vroege gebruikt als kleurmiddel of als hechtmiddel voor verf).

óssebook {'ó:(s)/se/book} (o.), in: hae sjteit in 't ~ (*hij is dertig jaar of ouder en nog niet verloofd*).

óssehaas {'ó:(s)/se/haas} (m.) [haas] **ossenhaas**. - v'r höbbe ein lekker óssehaesk gaete.

otter {'o:(t)/ter} (m.) [~s / ötterke {'ö:(t)/ter/ke}] **otter** (*Lutra lutra*). - hae sjtink wie 'nen ~.

otto {'o:(t)/too} (m.) [otto's / ötteke {'ö:(t)/te/ke}] (verouerd) **auto**. - de ~ van de dokter; mit öttekes sjpele.

ouch {ou:ch} (vw., bw.) [N. ook; D. auch] **oock**. - mien breurs kómme ~; hae wilt ~ get zègke; hae kan 't neet allein, mer hae duit 't ~; dao höbs se dem ~!; det is ~ waal neudig; en det ~ nag!; geit 't ~ good mit eur vrouw?; det is mich ~ get sjoons!; wie sjlech det d'r zich ~ veulde, hae kwoom toch altied; ~ es 't vruss geit d'r wanjèle; waat d'r ~ zag, 't woort nootj good; 't is wie den ~ altied verkeerd; hae haet den ~ sjtraof gekrege; 't is toch ~ altied 'tzelfde liedje!

oug {ouch} (o.) [~e {ou:/ge} of uig {uich} / uigske {'uichs/ke}] [N. oog; D. Auge] **oog**. - 'ne sjplintjer in 't ~ kriege; zich 't zjweit oet de ~ vaege; ich doon efkes mien ~e toe; höbs se gèn uig (of ~e) in dienne kop?; ich höb mien ~e (of uig) neet in mien tes!; ich höb d'r gèn ~e genòg veur (*ik kijk mijn ogen uit*);

de uig (*of ~e*) ginge-n-'m aope; hae begós klein uigskes te kriege; sjlechte ~e (*of uig*) höbbe; emes ein blauw ~ sjlaon; emes op zien uig sjlaon; kiek oet dien uig (*of ~e*!); haaj dien uig biej dich!; 'n glazere ~; get in 't ~ haje; 'n uigske op get haje; get mit 'n half ~ bekieke; get in 't ~ kriege; gèn ~ kónne toedoon; ich kóm ~e te kórt; get ónger ~e zeen; get ónger uig kriege; get oet 't ~ verleze; zich de ~e oet de kop sjame; 'n gesjprek ónger veer ~e; hae haet 'n uigske op det maedje; emes de ~e oetsjtaeke (*iemands hebzucht of afgunst opwekken*); dien ~e zin grótter es dienne boek; gèn handj veur ~e kónne zeen; grote ~e (*of uig*) opzitte; det is allein veur 't ~ gedaon (*voor de mooie schijn*); det haet gèn ~ (*dat ziet er niet uit*); get op 't ~ sjatte; get op 't heilig ~ aafmaete; mit 't ~ op de wintjer; 't ~ van ein naolj; soep mit ~e; 't greun ~ op de radio (*het afstemoog*); hoog ~e goje [*bij het dobbelen*].

ougeblik {ou:/ge/'bli:k} (o.) [~ke / ~ske] [N. ogenblik; D. Augenblick] **ogenblik**. - höbs se ein ~ske tied veur mich?

ougeblikkelijk {ou:/ge/'bli:(k)/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **ogenblikkelijk**.

ougedokter {ou:/ge/do:k/ter} (m.) [dokter] **oogarts**.

ougesjen {ou:/ge/sjiē:n} (m.) [geen mv.] **aanzien**. - get veur de ~ doon.

ougesjenlik {ou:/ge/sjiēn/lik} (bw.) **ogen-schijnlijk**.

ougs {ouchs} of **ous** {ous} (m.) [~te] **oogst**.

ougsappel {oug/za:(p)/pel} of **ousappel** {ou/za:(p)/pel} (m.) [¹appel] **oogstappel** (vroegrijpe appelsoort, Yellow Transparant of Transparant Jaune).

ougstied {ouchs/tiē:t} of **oustied** {ous/tiē:t} (m.) [tied] **oogsttijd**.

ous {ous}, zie **ougs**.

ousappel {ou/za:(p)/pel}, zie **ougsappel**.

oustied {ous/tiē:t}, zie **ougstied**.

over {oo/ver} (m.) [~s] [N. oever; D. Ufer] **oever**. - de ~ vanne Zjwaam; oppe ~ van de Maas.

oze {oo:/ze}, zie ¹**oos**.

ozel {oo:/zel} (m.) [geen mv.] **kou** (die men lijdt). - in dae wintjer höbbe v'r ~ geleje. // **armoeide, gebrek, nood**. - mit häör kinjer zitte ze al jaore in de ~; ze höbbe dök ~ geleje; v'r zin eindelik oet de ~; van erme ~ zin ze mer verhoes (*noodgedwongen*). //

gekwakkel, gesukkel, voortdurende ziekte.

- in de ~ zitte. // zie **euzelke**.

ze sjtóng te
ozele....

ozele {oo:/ze/le} (ww.zw. 1) **kleumen**. - ze sjtóng te ~ in det dun klèdj. // **sukkelen, problemen hebben, tegenspoed hebben, in armoedige omstandigheden verkeren**. - in d'n oorlog woer 't veur de meiste luuj ~; ze zitte mit twelf kinjer te ~ in det hoes; en zo ozele v'r mer wiejer. // **kwakkelen, sukkel-en, voortdurend ziek zijn**. - ze ozelt al jaore mit häöre rummetiek.

ozeleer {oo:/ze/leer} (m.) [~s / ~ke] **stakker, zielepoot, stumper, sukkelaar, koukleum**. - 't is 'ne richtige ~.

ozelig {oo:/ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **zielig, schamel, armoedig, armzalig**. - 'ne ~e miens; 'n ~ hoeshaje; in 'n ~ huuske wone; 't woer mer 'n ~ plentje; 'n ~ sjtökske vleis; 't is ~ waer (*kil weer*); ~ geklèdj zin; de harmenie sjeerde mer ~; 'n ~ klein bietje.

ozelliejer {oo:/ze(l)/liē/jer} (m.) [~s] **koukleum**.

ózze {ó(z)/ze}, zie ³**ós**.

P

P, p {pee} (v.) [p's {pees}] (zie ook **pee**) de letter **P**, **p**. - de P.T.T. {pee/tee/'tee}.

paad {paat} (m., tegenw. ook o.) [paej {pèèj}], ook pajer {'paa:/jer} / paedje {'pèè/tje}.

pad. - de paedjes inne haof; oppe paej (of pajer) blieve; de (ook 't) fietse~; op ~ gaon; op ~ zin.

paaf {paaft} 1. (tsw.) **paf, pang**. - ~!, dao geit ein gewaar aaf; hae veel boem ~ oppe grondj (met een bons); zie ook onder **pief**. 2. (m.) [pave {paa/ve}] **paf, knal**. - de ~ van ein gewaar.

paar {paa:r} (o.) [N. paar] 1. [~] **paar, stel, tweetal**. - 'n ~ sjoon; twee ~ sjoon; ze waere per ~ verkoch. 2. [pare / ~tje] (N.) **paar** (bijv. op de dansvloer), **bruidspaar**, (verloofd) **stel**. - 'n gelökkig ~; twee pare móchte nao veur kómme; 't ~ knielde veur d'n altaor; 't fees is sjpesjaal veur ~tjes. 3. **ein** ~, 'n ~, **een paar, enkele, enige**. - d'r wore mer ein ~ luuj gekómme; det kosde mer 'n ~ gölje; gaef mich èns 'n ~ naegel aan.

paars {paa:rs} [N. paars] 1. (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] **paars**. - 'n ~ kleid; zie gezich leep ~ aan; 't ~ kabinet. 2. (o.) [geen mv.] **paars**. - 'n tuubbe ~; de bösjop woer in 't ~ geklèdj; ~ is de kleur van de vaste.

paarsgewies {'paa:rs/che/'wîës} (bn., bw.) [paarsgewieze, ~, ~] **paarsgewijs, paarsgewijze, twee aan twee**. - ein ~ opsjtelling; de kemunikantjes waerde ~ opgesjteld.

paart {paa:rt} (v. of o.) [~e] [N. part; D. Part] **part**. - get in drie ~e verdeile; veur mien ~ geit 't neet door.

paas {paas} (m.) [E. pass] **pass**. - 'ne ~ nao de rechsboete.

pach {pa:ch} (v.) [geen mv.] [N.pacht; D.Pacht] **pacht**.

pad {pa:t} (v.) [~de {pa(d)/de} / pedje {pe:/tje}] (N.) (zie **ped**) **pad** (dier) (*Bufo bufo*).

paddesjtool {'pa(d)/de/sjtool} (m.) [sjtool] **paddestoel**.

padje {pa:/tje} (o.) [~s] **pafferig iemand, dikzak**.

paedje {pèè/tje}, zie **paad**.

paej {pèèj}, zie **paad**.

paek {pèè:k} (m.) [geen mv.] [N.pek, pik; D. Pech] **pek, pik**. - zó zjwart wie ~; mit ~ besjtrieke.

paekdraod {'pèè:G/draot} (m.) [draod] **pik-draad, pekdraad**. - zaalmaekers en sjoesters gebroekde ~.

paekel {'pèè:/kel}, zie **pekel**.

paekele {'pèè:/ke/le}, zie **pekele**.

paekzjwart {'pèè:k/'sjwa:rt} (bn.) [zjwart] **pik-zwart**.

paeper {'pèè:/per} (m.) [geen mv.] **peper**.

paeperbös {'pèè:/per/bös} (v.) [¹bös] **peperbus**.

paepere {'pèè:/pe/re} (ww.zw. 1) **peperen**. - die soep woer good gepaeperd; ein gepaeperde raekening kriegen.

paeperkoke {'pèè:/per/koo/ke} (bn.) **van ontbijtkoek, peperkoeken**. - ein ~ menke (ook: slappeling).

paeperkook {'pèè:/per/kook} (m.) [kook] **ontbijtkoek**. - det is net ~ (*poreus materiaal*).

paepermeule {'pèè:/per/meu:/le} (v.) [meule] **pepermolen**.

paepermuntj {pèè:/per/"mu:njtj} (m.) [~e / ~e] (zie ook **pippermuntj**) **pepermunt**. - det sjmaak nao ~; hiej höbs se ein ~e.

paepernoot {'pèè:/per/noo:t} (v.) [³noot] **pepernoot**. - Zjwartepiet sjtruijde paepernootjes.

paer {pèè:r} (v.) [~e, ~ke] [N.peer; (D. Birne)] **peer**. - 'n lekker mörg ~; 'n ~ sjelle;appele, ~e, proeme [een aftelrijmpje]; emes mit de gebakke ~e laote zitte; 'n nuuj ~ in de fitting drejje.

paerd {pèèrt} (o.) [~ (tegenw. ook ~e {pèè:r/de}) / ~je] [N. paard; D. Pferd] **paard** (*Equus caballus*). - 't ~ in de weij zitte; de ~ (~e) sjtaon op sjtal; 'n ~ veur 'n ker sjpanne; op 'n ~ rieje; zó sjterk wie ein ~; wirke wie ein ~; 't ~ ruuk de sjtal; 't bëste ~ van de sjtal; 'n ~ en 'n vroumes móos se naeve de deur koupe (wordt gezegd van iemand die heel wat te stellen heeft met zijn vrouw, die niet uit de buurt stamt); de bëste Pruus haet nag ein ~ gesjtaole (geen mens is te vertrouwen); waem jónk te ~ geit, kan aad te voot loupe (wie in zijn jeugd gemakkelijk leeft, krijgt het op latere leeftijd moeilijk); ~je rieje; de ~jes van de kerresel; oeffeninge doon op 't ~ en op de boek; 'ne tore sjlaon mit ein ~.

paerdesjtert {'pèè:r/de/sjte:rt} (m.) [sjtert] (verg. paersjtert) **paardenstaart** (als haardracht). - 't maedje haaj 'ne ~.

- paerdrieje** {‘pèèrt/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **paardrijden.**
- paere** {‘pèè/re} (ww.zw. 1) **een klap geven** (met de vuist), **slaan**. - ich paer d'r dich ein!
- paereboum** {‘pèè:/re/bou:m} (m.) [boum] **perenboom** (*Pirus communis*).
- paerekakaer** {‘pèè:/re/kèèr} (v.) [kaer] **pit van een peer.**
- paerekruutje** {‘pèè:/re/kruu:/tje} (o.) [kruutje] **perenstroop.**
- paezelke** {‘pèè:/rel/ke}, zie **parel.**
- paersbloom** {‘pèèrz/bloom} (v.) [bloom] **paardebloem** (*Taraxacum officinale*).
- paersdaeke** {‘pèèrz/dèè:/ke} (v.) [daeke] **paardendekken** (deken voor een paard), **paarden-dek.**
- paersgebeit** {‘pèèrs/che/bee:t} of **paersgebit** {‘pèèrs/che/bi:t} (o.) [gebit] **paardenbek** (mond met grote tanden).
- paersgedoldj** {‘pèèrs/che/dö:ljtj} (o.) [gedoldj] **engelengeduld.**
- paersgesjeer** {‘pèèrs/che/sjeer} (o.) [gesjeer] **paardentuig.**
- paershaam** {‘pèèrs/haam} (m.) [haam] = **haam.**
- paershaor** {‘pèèrs/(h)aor} (v. of o.) [haor] **paardenhaar.** - 'n metreske gevöld mit ~.
- paershaore** {‘pèèrs/(h)ao/re} (bn.) **gemaakt van paardenhaar.** - 'n ~ sjtröpké óm liesters te vange.
- paersker** {‘pèèrs/ker} (v.) [ker] **paardenkar.**
- paerskeutel** {‘pèèrs/keu:/tel} (m.) [keutel] **paardenkeutel, paardenvijg.** // zie **gepaers-keuteld.**
- paerskop** {‘pèèrs/ko:p} (m.) [kop] **paardenkop.** - d'r zote angerhalve man en 'ne ~ inne kirk (er waren slechts weinig mensen aanwezig).
- paersmert** {‘pèèrs/me:rt} (v.) [mert] **paarden-markt.**
- paersnaef** {‘pèèrs/’nèèf} (m.) [naef] **ver familielid.**
- paerspien** {‘pèèrs/’pién} (v.) [geen mv.] **vrese-lijke pijn, ondragelijke pijn.**
- paerspoot** {‘pèèrs/poot} (m.) [poot] **paarden-poot.**
- paersslechter** {‘pèèr(s)/sjle:ch/ter} (m.) [sjlechter] **paardenslager.**
- paerssjtal** {‘pèèr(s)/sita:l} (m.) [sjtal] **paardenstal.**
- paerssjert** {‘pèèr(s)/sjte:rt} (m.) [sjert] 1. **paardenstaart** (als haardracht) (zie **paerdesjert**). 2. **paardenstaart** (plant, *Equisetum*).
- paerssjtransie** {‘pèèr(s)/sjtra:n/siè} (v.) [sjtransie] **[sjtransie] onderlinge paardenverzekering.**
- paerstandj** {‘pèèrs/ta:njtj} (m.) [tandj] **paar-dentand.** - vrouluujhenj en paerstenj moge nootj sjtilsjaon (een vrouw dient altijd druk bezig te zijn).
- paersvleis** {‘pèèrs/flei:s} (o.) [vleis] **paarden-vlees.**
- paerswerk** {‘pèèrs/we:rk} (o.) [werk] **zware arbeid, langdurige arbeid, geduldwerk.**
- paetekindj** {‘pèè:/te/ki:njtj} (o.) [kindj] **petekind.**
- paeter** {‘pèè:/ter} (m.) [~s] [N. peter; D. Pate] **peter.** ~ en maeter (of: ~ en gäöl).
- paeterome** {‘pèè:/te/roo:/me} of **paetome** {‘pèè:/do:/me} (m.) [ome] **peetoom.**
- paettant** {‘pèè:(t)/ta:nt} (v.) [tant] **peettante.**
- paje** {‘paa/je} (ww.zw. 3a) (N.) **paaien.** - ze höbbe-n'm gepaajd (of gepaadj) mit väöl geldj.
- pak** {pa:k} (o.) [~ker of ~ke / pekske {‘pe:ks/-ke}] [N.pak; D.Pack] **pak, pakket, verpak-king.** - 'n ~ pepier; 'n ~ pieptebak; 'n pekske oppe pos doon; 'n diek ~ sjnee; **pak, kostuum.** - 'n nuuj ~ koupe; hae haaj zien bëste ~ aan; 'n kemuniepekske.
- pakhoes** {‘pa:k/(h)oê:s} (o.) [hoes] **pakhuis.**
- pakke** {‘pa:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. pakken; D. packen] **pakken, nemen.** - get oet eine kas ~; emes biej zienne erm ~; emes in de erm ~; emes te ~ kriege; zich ein sigret ~; ich pak d'r mich nag eine; ich pak mich altied Belsj beer; ich pak de bös waal; hae haet 't good te ~; 'n kóffer ~; v'r zote erg opein gapak; die sjroef pak neet.
- pakpepier** {‘pa:k/pe/piè:r} (o.) [geen mv.] **pakpapier.**
- palm** {pa:lm} (m.) [~e / pelmke {‘pe:lm/ke or ‘pelm/ke]} 1. **palm, palmboom.** - op die foto sjtaon v'r in de hèts ónger de ~e. 2. **palm, buksboom** (*Buxus sempervirens*). - ein hèk van ~. 3. **(hand)palm.**
- palmlaad** {‘pa:lm/blaa:t} (o.) [blaad] **palmlaad.**
- palmebessem** {‘pa:l/me/be:(s)/sem} (m.) [bessem] **palmpaas** (met palmtakjes versierd kruis).
- palmeboom** {‘pa:l/me/bou:m} (m.) [boum] **palmboom** / spec. **palmebuimke** {‘pa:l/-me/buim/ke} (o.) **palmboompje, buksboom-pje** (*Buxus sempervirens*).
- palmhèk** {‘pa:l/me/hè:k} (v.) [¹hèk] **buxusheg.**
- palmhout** {‘pa:l/me/hou:t} (o.) [hout] **palm-hout** (van de buksboom). - van ~ waere mae-

palmtak

ters (*duimstokken*) gemaak.

palmtak {*pa:lm/ta:k*} (m.) [tak] **palmtak** (spec. van de buksboom). - palmtekskes achter 't kruuts.

palmwiejing {*pa:lm/wie(j)/jing*} (v.) [wiejing] **palmwijding**.

Palmzónjig {*pa:lm/zó/njich*} (m.) [zónjig] **Palmzondag** (de zondag vóór Pasen).

pampes {*pa:m/pes*} (m.), in: 'ne diekke ~, **dik-zak**. // in: veur ~ ligke (*uitgeput zijn, geen voet kunnen verzetten*).

pan {*pan*} (v.) [~ne / penke {*pen/ke*}] [N. pan; D. Pfanne] 1. **pan** (spec. steelpan). - de ~ op 't vuur zitte; 'n ~ vleis, 'n ~ sjpek; 'n eij braoje in de ~; kaetels en ~ne; 'n penke mèlk. 2. **pan, dakpan**. - d'r zin ~ne van 't daak gewejd; ~ne kletse (*dakpannen vormen uit klei*); dae haet 'n pan los (of aaf) (*aan hem is een steekje los, hij is niet goed snik*).

pandj {*pa:njtj*} (o.) [panjer {*pa/njer*} of penj {*penj*} / pendje {*penj/tje*}] [N. pand; D. Pfand] **pand**. - emes get in ~ gaeve; 't ~ van 'ne jas; van die grote panjer (of penj) zin d'r noe twee verkoch.

pannebekker {*pa(n)/ne/be:(k)/ker*} (m.) [bekker] **pannenbakker, fabrikant van dakpannen**.

pannedaak {*pa(n)/ne/'daa:k*} (o.) [daak] **pannendak**.

pannefabriek {*pa(n)/ne/fe/brie:k*} (v.) [fe-briek] **dakpannenfabriek, pannenbakkerij**.

pannekletser {*pa(n)/ne/kle:t/ser*} (m.) [~s] **panmaker, iemand die dakpannen vormt**.

pannekook {*pa(n)/ne/kook*} (m.) [kook] **pannenkoek**. - besvlaag make veur pannekeuk.

pannelap {*'pa(n)/ne/la:p*} (m.) [lap] **pannenlap**.

pannesjop {*'pa(n)/ne/sjo:p*} (m. of o.) [sjop] **pannenschuur** (*opslagplaats voor dakpannen bij een pannenbakkerij*); **dakpannenfabriek, pannenbakkerij**. - es se neet good dien bès duis, geis se mer nao de ~.

pannesjpóns {*'pa(n)/ne/sjpó:ns*} (m.) [sjpóns] **pannenspons**.

pannevorm {*'pa(n)/ne/vorm*} of **pannevórm** {*'pa(n)/ne/vórm*} (v.) [vorm, vórm] **pannenvorm** (*mal voor het vormen van dakpannen*).

pantoeffel {*pa:n/toe:(f)/fel*} (m.) [~e of ~s / pantuuffelke {*pa:n/tuu:(f)/fel/ke*}] [N. pantoffel; D. Pantoffel] **pantoffel**.

paol {*paol*} (m.) [päöl {*päö'l*} / paelke {*päö'l/ke*}] [N. paal; D. Pfahl] **paal**. - 'ne ~ in de grondj sjaon; de pindraad tösse de päöl sjpanne; 'ne luchte~; in 'ne ~ klumme; ze höbbe päölkes naeve de waeg gezat; euver de päöl calle (*een vreemde taal spreken*); ~ haje (*niet opgeven*); veur ~ sjtaon (*voor gek staan*); dae leut zich de päöl oppe kop sjerp make (*hij accepteert alles*).

Paolder {*paol/der*} (o.) **Paarlo** (nabij Vlodrop).

paoling {*'pao:/ling*} (m.) [~e / päölingske {*päö:/lings/ke*}] (N.) **paling** (*Anguilla anguilla*) (zie **aol**). - geruikde ~.

pääre {*'pää:/re*} (ww.zw. 1) **peuren, poeren** (paling vangen met wormen).

paorsie {*'pao:r/siē*}, zie **porsie**.

paort {*pao:rt*} (v.) [~e / päörtje {*'pää:rt/tje*}] (verg. **pórt**) **poort**.

paosbès {*'paoz/bé:s*} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **paasbest**. - zien ~te kleijer aanhöbbe; op zie ~ geklèdj.

paosbloom {*'paoz/bloom*} (v.) [bloom] **narcis** (*Narcissus-soorten*).

paosdaag {*paoz/'daa:ch*} (m.) [daag] **paasdag**. - op ~; op eerste ~; mitte ~ höbbe v'r vriej.

Paose {*pao/se*} (o.) **Pasen**. - mit ~ rape v'r eijer; ~ vreug of ~ laat, ~ haet de zomer aan 't gaat (*hoe dan ook, met Pasen begint het voorjaar*); ~ kaad en naat vult sjuur en vaat.

paoseij {*'pao/zei:j*} (o.) [eij] **paasei**. - paoseijer rape; ein eij is gèn eij, twee eij is 'n half eij, drie eij is ein ~; waat bös doe ein ~! (*onnozelhaar*).

paosfees {*'paoz/fees*} (o.) [fees] **paasfeest**.

paosfeksansie {*'paoz/fe/ka:n/siē*} (v.) [fekansie] **paasvakantie**.

paoshaas {*'paoz/haas*} (m.) [¹haas] **paashaas**.

- paoskaers** {‘paos/kèè:rs} (v.) [kaers] **paas-**
kaars. - hae sjteit zo sjtief wie ein ~ te kieke.
- paosklok** {‘paos/klo:k} (v.) [klok] **paasklok**. - op paoszaoterdig kómme de ~ke truu oet Rome.
- paosmaondjig** {‘paos/’maonj/djich} (m.) [maondjig] **paasmaandag**.
- paosmès** {‘paos/mè:s} (v.) [?mès] **paasmis**.
- paospiepe** {‘paos/piè:/pe} (v.mv.) **narcissen** (*Narcissus-soorten*).
- paostied** {‘paos/tiê:t} (m.) [tied] **paastijd**.
- paoswaek** {‘paos/wè:k} (v.) [waek] **paasweek**.
- paoszaoterdig** {‘pao(s)/’sao/ter/dich} (m.) [zaoterdig] **paaszaterdag**.
- paoszónjig** {‘pao(s)/’só/njich} (m.) [zónjig] **paaszondag**.
- paot** {‘pao:t} (m.) [geen mv.] **poot**, het **poten**. - die plante zin veur de ~.
- paotaerpel** {‘pao:/dèè:r/pel} (m.) [aerpel] **pootaardappel**.
- paote** {‘pao:/te} (ww.zw. 7a) [N.poten] **poten**. - aerpele ~. // **een slag toedienen**. - ich paot dich d'r ein!
- päöter** {‘päö:/ter} (m.) [~s / ~ke] 1. **poter** (iemand die poot). 2. **pootaardappel**. 3. **pootstok**.
- paotgereij** {‘pao:t/che/’rei(j)} (o.) **pootgoed**.
- paotgood** {‘pao:t/choot} (o.) **pootgoed**.
- paotsjtek** {‘pao:t/sjte:k} (m.) [sjtek] **pootstok**.
- paotvès** {‘pao:t/fè:s} (coll.stofnaam) **pootvis**. - ze höbbe ~ oetgezat in de Zjwaam.
- ¹**pap** {‘pa:p} (m.) **pa, vader**. - ~ en mam; mienne ~ wirkde in de mien.
- ²**pap** {‘pa:p} (v.) [geen mv. / pepke {pe:p/ke}] [N.pap] **pap**. - vreuger waerde allerlei saorte ~ gegaete; 'ne tejjer ~; 'n pepke van get make; 't zó meug zin wie kaaj ~ (*het spuugzat zijn*); kóm hiej, ich zal dich èns pepke vore (*plagend in de kin knijpen*).
- papezjwans** {‘paa:/pe/zjwa:ns} (m.) [zjwans] **halve baksteen**.
- parkaetel** {‘pa:p/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **papketel, pappot**.
- papkiendje** {‘pa:p/kienj/tje} (o.) [kiendje] **papkindje, slappeling**.
- papkómp** {‘pa:p/kó:mp} (v.) [kómp] **papkum**.
- plaapelpel** {‘pa:p/lèè:/pel} (m.) [laeapel] **papplepel**. - det haet d'r mit de ~ binnegekrege.
- pappa** {‘pa:(p)/paa} (m.) [~s] (vooral kindertaal) **pa, papa, vader**. - zèk èns get taenge ~!; mienne ~ wirk oppe febriek.
- pappe** {‘pa:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **pappen**. - 'ne
- zjwaer ~ mit lezesmael; ~ en naat haje.
- pappegaaj** {‘pa:(p)/pe/’gaaj} of **pappegej** {‘pa:(p)/pe/’gej} (m.) [pappegaje, pappegeje] **papegaai**.
- papzak** {‘pa:p/sa:k} (m.) [zak] **papzak, luie dikzak**. - ónger de kinjer höbs se al meer papzek.
- papzandj** {‘pa:p/sa:njtj} (m.) [zandj] **fijn geel zand**. - ~ is gesjik es óngergrondj veur plevuze.
- pare** {‘paa:/re} (ww.zw. 1) (N.) **paren**. - die veugel pare al vreug in 't jaor.
- paredies** {‘paa:/re/’dié:s} (o.) [paredieze / ~ke] **paradijs**.
- parel** {‘paa:/rel} (m.) [~s / paerelke {pèè:/rel/ke}] [N. parel; D. Perle] **parel**. - ze haaj ein kral van ~s óm.
- parelhoon** {‘paa:/rel/hoon} (o.) [hoon] **parelhoen** (*Numida meleagris*) (verg. **poellepetaat**).
- pareplujebak** {‘paa:/re/’plüü/je/ba:k}, zie **perplujebak**.
- parepluuuj** {‘paa:/re/’plüüj}, zie **perpluuuj**.
- parepluuujbak** {‘paa:/re/’plüüj/ba:k}, zie **perpluuujbak**.
- paresjuut** {‘paa:/re/’sjuu:t} (v.) [paresjute] **parachute**.
- paresjuutziej** {‘paa:/re/’sjuu:t/sîêj} (m.) [?ziej] **parachutezijde**. - nao d'n oorlog waerde dökker broedskleijer gemaak van ~.
- paresol** {‘paa:/re/’sol} (m.) [~le of ~s / paresölke {‘paa:/re/’sölk/ke}] **parasol**.
- park** {‘pa:rk} (o.) [~e / perkske {‘pe:rks/ke}] **park**.
- parkere** {‘pa:r/’kee/re} (ww.zw. 1) **parkeren**.
- parplujebak** {‘par/’plüü/je/ba:k}, zie **perplujebak**.
- parpluuuj** {‘par/’plüüj}, zie **perpluuuj**.
- parpluuujbak** {‘par/’plüüj/ba:k}, zie **perpluuujbak**.
- ¹**partekleer** {‘pa:r/te/’kleer} (bn., bw.) [partekleere, ~, ~] **particulier**. - ~ luuj (*particulieren*); 'n ~ ziekteverzekering; get ~ regele.
- ²**partekleer** {‘pa:r/te/’kleer} (m.) [parteklere] **particulier**. - dao këns se es ~ nieks kriege.
- partiej** {‘pa:r/’tiêj}, zie **pertiej**.
- ¹**pas** {‘pa:s} (bw.) **pas**. - det is ~ gebeurd; hae kump ~ kieke; wèts se det noe ~?
- ²**pas** {‘pa:s} (m.) [~se / peske {‘pe:s/ke}] **pas, schrede** (verg.: traej, sjtap). - mit grote ~se loupe; in de ~ loupe.
- ³**pas** {‘pa:s} (m.) [~se] **pas, paspoort**. - ich höb mienne ~ neet biej mich.

pas

***pas** {pa:s} (o.) **pas** (in bepaalde uitdrukkingen). - van ~ kómme; de sjmik kwoom draan te ~.

passe {'pa:(s)/se} (ww.zw. 6) [N. passen; D. passen] **passen**. - nuuj kleijer ~; die bóks pas neet; det pas persies in det gaat; op de kinjer ~; op zie geldj ~; die sjtaon dao neet op te ~ (*op te wachten*); det pas uch neet óm det te doon; ich höb al twee keer mótté ~ [*bij het kaarten*].

passiesjpel {'pa:(s)/siê/sjpel} (o.) [passiesjpele {'pa:(s)/siê/sjpee:/le}] **passiespel**. - de passiesjpele in Tegele.

pasterie {pa:s/te/'rië(j)} of **pastorie** {pa:s/-too/'rië(j)} (v.) [~je] **pastorie**.

pasviet {pa:s/fie:t} (v.) [~te] **passe-vite**. - de appele door de ~ drejje veur appelemoos.

pater {paa/ter} (m.) [~s / paeterke {'pèè/ter-/ke}] **pater**. - biej de ~s op retraet gaon.

patere {'paa/te/re} (ww.zw. 1) **struinen, lopen**. - door 't kaore ~ (zoals paters die het koren kwamen keuren dat aan een klooster geleverd zou worden).

patersteen {'paa/ters/tee:n} (m.mv.) **tuinbonnen** (*Vicia faba*).

patronaat {paa/troo/'naat} (o.) [patronate] **patronaat**. - de vereniging sjteit ónger 't ~ van de heilige Lambertus; de jeug kwoom biejin in 't ~ (zie **patronaatzaal**).

patronaatzaal {paa/troo/'naat/saal} (m.) [zaal] **patronaatzaal** (ruimte waar de R.K. jeugd bijeenkwam onder leiding van de geestelijkheid). - de ~ loog achter 'taad gemeindehoes.

patsj {pa:tjsj} (v.) [~e / petsjke {'pe:tjsj/ke}] (platte) **pet**. - veur daen heer móos se de ~ aafdoon.

Paul {poul} (eig.m.) [Puilke {'puil/ke}] **Paul**.

Paulus {'pou/lus} (eig.m.) **Paulus**. - Petrus en ~.

paus {pou:s} (m.) [~e] **paus**.

pauw {pauw of paw} (m.) [~e] (N.) **pauw** (Pavosoorten). - de ~ reup, 't guf raengel.

¹**pave** {'paa/ve} (ww.zw. 5a) 1. **knallen**. - d'r paafde ein gewaer; de kamersjeut paafdé; euveral paafde d'r knaetjes; de jaegers höbbe danig gepaaf; de sjötterej paafde d'r aardig op los. 2. **slaan**. - ich paaf d'r dich ein! (*ik geef je een oplawaai!*) emes rech in zie gezich ~. 3. **paffen, roken**. - ze zote allemaol sigare te ~; paaf d'r dich nag mer ein en hoos nag mer get.

²**pave** {paa/ve}, zie **paaf**.

pech {pe:ch} (m.) [geen mv.] **pech**. - waat 'ne ~ det v'r 'm neet taengekómme zin; óngerwaeg ~ kriege.

pechsjtreen {'pe:ch/sjtree} (v.) [sjtree] **pechvogel**.

pechte {'pe:ch/te} (ww.zw. 7c) [N.pachten; D.pachten] **pachten**.

pechter {'pe:ch/ter} (m.) [~s / ~ke] [N.pachter; D. Pächter] **pachter**. - waem zit op die boerdej es ~?

ped {pe:t} (v.) [~de {'pe(d)/de} / ~je] [N.pad] **pad** (dier, *Bufo bufo*). - 'n kepotgevare ~ oppe waeg; 'n vlegende ~ (*nachtzwaluw, Caprimulgus europaeus*).

pedaal {pe'daal}, zie **pendaal**.

peddepool {pe(d)/de/pool} (m.) [¹pool] **pad-denpoel**.

pee {pee} (v.), in: de ~ inhöbbe (*de pee, de pest inhebben*).

peek {peek of pee:k} (m.) [peke / ~ske] **prik, pik, steek**. - emes 'ne ~ gaeve mit ein naolj; doe bös toch neet bang veur zó ~ske?.

Peel {peel} (m.) de **Peel**. - hae kump oet de ~.

peeps {pee:ps} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **pips, bleek, sip**. - ze zoog d'r erg ~ oet; ze sjtóng mit ei ~ gezichske d'rnao te kieke; ze keek ~ oet häör ouge.

Peer {peer} (eig.m.) [~ke] **Piet, Peter**. - ~, haad de hóndj vas, det d'r mich neet biet (*uit een kinderliedje*).

¹**pees** {pees} (v.) [peze {'pee/ze} / ~ke] [N.perzik; D.Pfirsich] **perzik**. - de peze waere dit jaor neet riep; peze plökke; de sjtein van ein ~.

²**pees** {pees} (v.) [peze {'pee/ze} / ~ke] (N.) (zie **zeen**) **pees**. - ich höb mich 'n ~ gesjeurd.

Peet {peet} (eig.m. en v.) [~je] (m.) **Peter, Petrus**; (v.) **Petra**.

peets {pee:ts} of **peetsj** {pee:tsj} (v.) [~e / ~ke] **beschadiging** (bij houten oppervlakken). - de kefetaofel haaj nao de vastelaovindj heel get peetse (of peetsje). // **oog** in een aardapfel.

pegel {'pee:/gel} (m.) [~e of ~s / ~ke] **(ijs)-pegel**.

peijas {'pei/ja:s} (m.) [peijes {'pei/je:s}] **pias, trekpop**. // (overdr.) **pias, paljas**. - des 'ne rare ~; **kluns**. - waat is det veur eine ~ det d'r det neet kënt!; die peijes make get vaerdig!

peil {pei:l} of **piel** {pië:l} (o.) [geen mv.] **peil**. - 't ~ (of piel) van de aolie konterlere; det is ónger ~ (of piel).

peile {'pei/le} of **piele** {'pië:/le} (ww.zw. 1) **pei-**

len. - de aolie ~; de meining van alle lede mós gepeild (gepield) waere.

peize {*pei/ze*} of **peze** {*pee/ze*} (ww.zw. 6) **aflen** (peulen e.d.) (verg. **renge**). - beunkes ~.

¹**pej** {*pej*} (v.) [F. paye] **loon**. - de ~ van 'n waek; de ~ oetbetaald kriege.

²**Pej** {*pej*} (o.) **Peij** (bij Echt).

pejje {*pe(j)/je*} (ww.zw. 3a) 1. **loon ontvangen**. - höbs doe vandaag gepejd? 2. **betalen**. - dae haet nieks te ~ (*heeft geen geld*).

pejsjieve {*pej/sjîē:/ve*} (v.mv.) [sjieve, zie sjief] **geld, munten**.

peke {*pee/ke* of *pee:/ke*} (ww.zw. 5a) **prikken, pikken, steken**. - ze peekde-n-'m mit ein naolj.

pekel {*pee:/kel*} of **paekele** {*pèè:/ke/le*} (m.) **pekel**. - 't verke waerde ingezate inne ~.

pekele {*pee:/ke/le*} of **paekele** {*pèè:/ke/le*} (ww.zw. 1) **pekelon**. - gepaekelde sjniejbone.

pekske {*pe:ks/ke*}, zie **pak**.

pelaver {*pe/laa:/ver*} (m.) [geen mv.] **poeha, ophef**. - mit väöl ~ binnekómme.

peldrien {*pel/’driēn*} of **pellerien** {*pe(l)/le/*

'riēn} (v.) [~e / ~ke] **pelerine, schoudermanteltje**. - ze droog 'n ~ in plaats van eine mantjel.

pelies {*pe/’lîē:s*} (o.) [pelieze / ~ke] **paleis**.

pemel {*pee/mel*} (m.) [~e / ~ke] (van haar) **dunne sliert, piek**. - 'ne ~ veur de ouge höbbe hange. // **sliert, rafel**. - dao hange ~ aan de gerdien.

pelig {*pee:/me/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **sluik**. - ~ haor.

pen {*pen*} (v.) [~ne / ~ke] [N.pen] **pen**. - vleis aan ~ne sjaeke; mit ein ~ sjrieve; det is mit gën ~ te besjrieve.

penaes {*pe/’nèēs*} of **pinnaes** {*pi(n)/’nèēs*} (v.) [penaeze {*pe/’nèē/ze*}, pinnaeze {*pi(n)/’nèē/ze*} / ~ke] **punaise**.

penantie {*pe/’na:n/tiē*} (m.) [~s] **penalty, strafschop**.

pendaal {*pen/’daal*} of **pedaal** {*pe/’daal*} (m.) [pe(n)dale of ~s / pe(n)daelke {*pe(n)/’dèèl/-ke*}] **pedaal**. - de pe(n)dale van eine fiets.

pendje {*penj/tje*}, **penj** {*penj*}, zie **pandj**.

peneel {*pe/’neel*} (o.) [penele / ~ke] **paneel**. - 'n deur mit penele.

peneermael {*pe/’neer/mèèl*} (o.) [mael] **panneermeel**. - gemale dreug mik waerde es ~ gebroek.

penere {*pe/’nee/re*} (ww.zw. 1) **paneren**. - verkeslekpes ~.

penetensie {*pe/ne/’te:n/siē*} (v.) [~s] **penitentie**. - 'ne rozekrans es ~ kriege; det is veur dem ein heel ~ (*dat kost hem veel moeite*).

penke {*pen/ke*}, zie **pan, pen**.

pennebekske {*pe(n)/ne/be:ks/ke*} (o.) [~s] **pennenbakje**.

pennelukker {*pe(n)/ne/le:(k)/ker*} (m.) [~s] **pennenlikker, ambtenaar, klerk**.

penningmeister {*pe(n)/ning/mei:s/ter*} (m.) [meister] **penningmeester**.

pens {*pe:ns*} (v.) [~e / ~ke] [N. pens; D. Pansen] **pens**. - de ~ van ein koe; gebraoje ~; (P) **pens, buik, llijf**. - dae haet 'n diekke ~; ich höb de mismood aan de ~; pas op of ich houw dich op dien ~!

penseel {*pe:n/’seel*} (m.) [pensele / ~ke] (N.) (zie **pienzel**) **penseel**.

penserij {*pe:n/se/’riē(j)*} (v.) **ergernis**. - det is richtige ~, es se zo get móos doon.

penseterger {*pe:n/se/te:r/ger*} (m.) [~s] 1. **korset**. - die vrouw haet 'ne ~ en eine memmesjiever aan. 2. **iets wat zwaar op de maag ligt; drank van slechte kwaliteit**.

pensioen {*pe:n/sie(j)/joen*}, zie **pensjoen**.

pensjenaat {*pen/sje/’naat*} (o.) [pensjenate] **pensionaat, kostschool**.

pensjenere {*pen/sje/’nee/re*} (ww.zw. 1) **pensioneren**.

pensjoen {*pen/sjoen*} of **pensioen** {*pe:n/-sie(j)/joen*} (o.) [~ne / pensjuunke {*pen/-’sjuun/ke*}] **pensjoen**. - op ~ gaon; hae mórtóndkómme van ein klein pensjuunke.

penspien {*pe:ns/piēn*} (v.) [pien] (P) **buikpjin**. - van det gezanik van dae vent kries se ~.

pepier {*pe/pîē:r*} (o.) [~e / ~ke] **papier**. - 'n móts vaje van ~; lik dit mer biej die anger ~e; det llop in de ~e; de gats loog vól ~kes; get op ~ zitte.

pepiere {*pe/pîē:/re*} (bn.) **papieren**. - ~ ser-

pepiere

vetjes.

pepierfebriek {pe/'piē:r/fe/brie:k} (v. of o.) [febriek] **papierfabriek**. - de ~ lik aanne Zjwaam.

pepietter {pe/'pie(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] (F. pupitre) **pupiter, lessenaar**. - lik uch eur pertieje oppe ~.

pepke {'pe:p/ke}, zie **2pap.**

peraat {pe/'raat} (bn.) [perate, perate, ~] **paraat, geredd**. - perate kënnis; ze sjtónge veur alles ~; doe höbs mich get ~ gemaak! (jij hebt wat aangericht!).

perbere {per/'bee/re}, ook **probere** {proo-/bee/re} (ww.zw. 1) **proberen, trachten**. - hae perbeerde mich veur te blieve; det mós se mit mich neet ~!

perdon {per/'don} (o.) [geen mv.] **pardon**. - hae waerde sónger ~ oppe gank gezat.

perfek {per/'fe:k} (m.) [~te] **prefect** (spec. degene die, bijv. op het Bisschoppelijk College in Roermond, belast was met de zorg voor en het toezicht op een gedeelte van de leerlingen). - de ~ van de boete-eksterne op 't kolleezje.

perfek {per/'fe:k} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **perfect**. - 't vleegtuug maakde ein ~de lanjing; det haet d'r ~ opgelos.

perfesser {per/'fe:(s)/ser} (ook **professer** {proo/'fe:(s)/ser}) (m.) [~s / ~ke] **professor**. - hae kalt wie eine ~; mós se det ~ke dao èns zeen sjtaon!

perfiesiat {per/'fiē:/sie(j)/ja:t}, zie **perfisiat**.

perfiet {per/'fiē:t} (o.) [geen mv.] **profijt**. - örges ~ van trèkké.

perfietelik {per/'fiē:/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **profijtelijk**. - det vroumes troch 'n ~ muulke (zuinig mondje).

perfisiat {per/'fie:(s)/sie(j)/ja:t} of **perfiesiat** {per/'fiē:/sie(j)/ja:t} (tsw.) **proficiat**.

Peries {pe/'riē:s} (o.) **Parijs**.

perik {'pee:/rik} (m.) [~ke / ~ske] [N. pier; D. Pier] **pier, regenworm** (*Lumbricus terrestris*). - vèsse mit ~ke; hae heurt de ~ke (in de grondj) neeste (hij is op de centen uit); hae haet 'ne ~ inne naas (neusvuil, snot); emes de ~ke oet de naas trèkke of haole (alles van iemand te weten willen komen).

perk {pe:rk} (m. of o.) [~e / ~ske] (N.) **(bloem)perk**. // ~ sjpele, zie **hinkperk, hinkelperk**.

perkske {pe:rks/ke}, zie **park** en **perk**.

permeter {per/me/'tee/re} (ww.zw. 1) **permit-**

teren. - det waert dao neet gepermeterd; zóget kónne v'r ós neet ~.

permissie {per/'mi:(s)/siē} (v.) [geen mv.] **permisie, toestemming**.

perochiaan {pe/ro/chie(j)/jaan} (m.) [perochia-ne] **parochiaan**.

perochie {pe/'ro:/chîē} (v.) [~s] **parochie**.

perplujebak {per/'plûū/je/ba:k} of **parpluje-bak** {par/'plûū/je/ba:k}, tegenw. ook **pare-plujebak** {paa:/re/'plûū/je/ba:k} = **perpluujbak**.

perpluuj {per/'plûūj} of **parpluuj** {par/'plûūj}, tegenw. ook **parepluuj** {paa:/re/'plûûj} (v.) [perpluje, parpluje, parepluje / ~ke] **paraplu**.

perpluujbak {per/'plûûj/ba:k} of **parpluujbak** {par/'plûûj/ba:k}, tegenw. ook **parepluuj-bak** {paa:/re/'plûûj/ba:k} (m.) [bak] **paraplubak**.

pers {pe:rs} (v.) [~e] **pers**. - det book is net van de ~.

perse {pe:r/se} (ww.zw. 6) **persen**. - 't saap oet deappele ~.

persee {per/'see of per/'see} (bw.) **per se**. - mós se noe ~ daohaer?

personeel {per/se:/neel} (o.) [geen mv.] **personeel**.

perses {per/'se:s} of **proses** {proo/'se:s} (o.) [~se] **process**. - emes ein ~ aandoon; ein ~ verbaal; emes ein ~ gaeve.

persessie {per/'se:(s)/siē} (v.) [~s] **processie**.

persessieroeps {per/'se:(s)/siē/rôê:ps} (v.) [²roeps] **processierups** (*Thaumatopoea processionea*).

perseunlik {per/'seun/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **persoonlijk**. - mien ~ke bezittinge; 'n ~ antjwaord; det woort neet ~ gemeind; 'n zelfgemaak kedo is ~ker.

persies {per/'siēs} (ook **presies** {pre/'siēs}, soms **pre/sie:s**) (bn., bw.) [persieze {per/'siē/ze}, ~, ~] [N. precies; D. präzis]

precies, nauwkeurig. - des 'ne persieze (of presieze) kael; es Pietje Persies sjturf, kries doe zien möts (je bent al te nauwkeurig); 'n ~ berakening; 't ging d'r ~ langs; det is ~ wat ich bedoel.

persiezighed {per/'siē/zich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **nauwkeurigheid**. - hae deej det allemaol mit de grutste ~.

persjoenkele {per/'sjoe:ng/ke/le}, zie **in-en-oetgaon**.

persoon {per/'soo:n} (m.) [personen] **persoon**. - 'n bank veur tweee persone; get per ~ betale;

de drie Goddelikke Persone; det sjteit in de tweede ~ meervoud.

pert {pe:rt} (m.) (**grote**) **weegbree** (*Plantago major*).
per**teblaad** {‘pe:r/te/blaat:} (o.) [blaad] **weegbreeblad**. - 't sjteit dao vól mit perteblajer (*grote weegbree, Plantago major*); es dich ein biej gesjtaoke haet, mós se d'r mit ein ~ euverhaer gaon.

partie {pe:r/tiēj} of **partij** {pa:r/tiēj} (v.) [<~e / ~ke] [N. partij; D. Partei] **partij**. - op waatv'r ~ geis se sjtumme?; det is gèn gooij ~ veur häör; 'n ~ke kaart sjpele; de ~e waere oppe repetesie oetgedeild; 'n verjäordigs-ke.
pertret {per/tre:t} of **portret** {po:r/tre:t} (o.) [<~te / ~je] [N. portret; D. Porträt] **portret**. - 'n ~ laote make van de ganse femielie; des mich 'n ~!

perzent {per/ze:nt}, zie **prezent**.

²perzent {per/ze:nt} (o.) [<~e] **procent**.

perzentsgewies {per/ze:n(t)s/che/wiēs} (bn., bw.) [perzentsgewieze, ~, ~] **procentueel, procentsgewijze**.

pes {pe:s} (v.) [geen mv.] **pest**. - heel vreuger ginge d'r luuj dood aan de ~; de ~ aan emes höbbe; dae vent sjtink es de ~; det haat ich es de ~.

pesjtoor {pe/sjtoor} (m.) [pesjteurs {pe/-sjteurs} / pesjteurke {pe/sjteur/ke}] [N. pastoor; D. Pastor] **pastoor**. - pesjteurs en keplääns; de ~ zaengt zichzelf altied 't eers.

pesjtoorsbloom {pe/sjtoorz/bloom} (v.) [bloom] **herfstaster** (*Aster novae-angliae* en verwante soorten).

pesjtoorsmaag {pe/sjtoors/maach} (v.) [²maag] **pastoorsmeid**.

peskop {pe:s/ko:p} (m.) [kop] **pestkop, treiteraar**.

peste {pe:s/te} (ww.zw. 7c) **pesten**. - g'r módt dae jóng neet zo ~! // ook een kaartspel.

pesteriej {pe:s/te/ríēj} (v.) [<~e] **pesterij**.

¹pet {pe:t} (v.) [~te / ~je] (N.) (zie **patsj**) **pet**. - dao num ich mie ~je veur aaf; die van de harmenie höbbe allemaol ein ~ op.

²pet {pe:t} (predicatief bn.) (P) **in**: det is naadje ~ (erbarmelijk slecht, waardeloos).

petaasj {pe/taasj} (v.) [F. potage, 'soep'] **in**: det is hiej 'n zate ~ (er wordt hier flink gedronken) (verg. **petazie**).

petat {pe/ta:t}, verkort voor **petat friet** {pe/ta:t/fri:t} of **petatte friet** {pe/ta:(t)/te/frie:t} [<~te / ~je of petetje {pe/te:/tje}]

(m.) **patates frites**. - 'ne taot ~ (of ~te); petetje kriege (verliezen, bij het voetballen).

petazie {pe/taa/zíē} (v.) [geen mv.] **troep, bende, rotzooi** (verg. **petaasj**). - es 't geraengert haet, is 't dao altied 'n ~; es dich ei gans häörtje ejer kepot vèlt, den höbs se 'n heel ~.

petent {pe/te:nt} (o.) [~e] **patent**.

petentknoup {pe/te:nt/knou:p} (m.) [knoup] **patentknoop** (uit twee in elkaar gedrukte delen bestaande knoop).

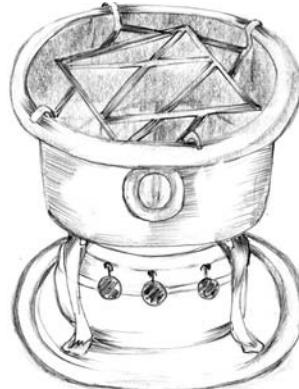
petetje {pe/te:/tje}, zie **petat**.

petietterig {pe/tie:(t)/te/rich} (bn., bw.) [<~e, ~e, ~] **petieterig, erg klein**. - ein ~ ventje; det is ~ klein.

petóng {pe/tóng}, zie **betón**.

petreun {pe/treun} (m.) [~s] [uit petreuns, het mv. van petroon] **(forse) kerel, vent**. - 'ne sjtevige ~; 'ne graove ~.

petries {pe/triēs} (v.) [petrieze {pe/triē/ze} / ~ke] [N. patrijs] **patrijs** (*Perdix perdix*). - de

jach op petrieze is aope; 'n klóch petrieze.

petrol {pe/trol} (m.) [geen mv.] **petroleum**.

petrolsjtèl {pe/trol/sjtèl} (o.) [¹sjtèl] **petroleumstel** (kooktoestel).

petrolskachel {pe/trols/ka:chel} (v.) [kachel] **petroleumkachel**. - de meiste luuj haje vreuger waal ein petrolskechelke in hoes.

petrolslamp {pe/trols/la:mp} (v.) [lamp] **petroleumlamp**.

petrolsluch {pe/trols/lu:ch} (v.) [luch] **petroleumlamp, stallantaarn**.

petrolstuut {pe/trols/tui:t} (v.) [tuit] **petroleumkan**.

¹petroon {pe/troon} (m.) [petreuns {pe/-treuns} / petreunke {pe/treun/ke}] **patroon, patroonheilige**. - Hubertus is de ~ van de jaegers; wat is dienne ~? // **patroon**,

petroon

- werkgever, baas.** - van mienne ~ höb ich väöl geleerd. // **rekel, kwajongen.** - det zin mich petreuns! // **fors voorwerp, forse vent** (verg. **petreun**). - die buim wore al heel petreuns; dae miens is 'ne forse ~.
- petroon** {pe/'troon} (v.) [petrone {pe/'troo:/ne} / petreunke {pe/'treun/ke}] **patroon** (projectiel). - mit sjerpe petrone sjete.
- petroon** {pe/'troon} (o.) [petrone {pe/'troo:/ne} / petreunke {pe/'treun/ke}] **patroon** (model). - ich höb 'n ~ veur 'n nuuj kleid.
- petroonheilige** {pe/'troon/hei:/li/ge} (m.) [heilige] **patroonheilige**.
- Petrus** {'pee/trus} (eig.m.) **Petrus.** - de heilige ~; op ~ en Paulus (29 juni).
- petsjke** {'pe:tjsj/ke}, zie **patsj**.
- pette** {'pe:(t)/te} (ww.zw. 7a) **steppen.** - de kinjer wore aan 't ~.
- peuk** {peu:k} (v.) [~e / ~ske] (N.) (zie **sjturnuk**) **peuk.** - de ~ van ein sigaar; de ~e in de assebak doon.
- 1peul** {peul} (v.) [~e / ~ke] (N.) **peul.** - de ~e van erte; ~kes kooke.
- 2peul, peulke** {peul(/ke)} zie **1pool**.
- peuske** {'peus/ke}, zie **poos**.
- peut** {peut}, zie **poot**.
- peuter** {'peu:/ter} (m.) [~s / ~ke] (N.) **peuter.**
- peuterspelzaal** {'peu:/ter/sjee:l/zaal} (m.) [²zaal] **peuterspelzaal.**
- peutje** {'peu/tje}, zie **poot**.
- peutjelappe** {'peu/tje/la:(p)/pe} (ww.zw.) [lap-pe] **een pootje zetten, doen striukelen.**
- peutjetrekke** {'peu/tje/tré:(k)/ke} (ww.onr.) [träkke] = **peutjelappe**.
- 1peze** {pee/ze} (ww.zw. 6) **pezen, zich behoorlijk inspannen, hard werken.**
- 2peze** {pee/ze}, zie **peize**.
- 3peze** {pee/ze}, zie **1,2pees**.
- pezeboom** {'pee/ze/bou:m} (m.) [boum] **perzikenboom** (*Prunus persica*).
- pezerik** {'pee/ze/rik} (m.) [~ke / ~ske] **roede van een varken, pezerik** (gebruikt voor het invetten van bijv. een zaag). - pak mich èns de ~ oet de sjuur, den kan ich de zaeg gengig make.
- peziesie** {pe/'ziē:/siē} (v.) [geen mv.] **positie, zwangerschap.** - die vrouw is in ~.
- peziesiekleid** {pe/'ziē:/siē/klei:t} (o.) [kleid] **positiejurk.**
- pezisie** {pe/'zie:(s)/siē} (v.) [~s] **positie.** - hae haet ein hoog ~ biejd de plisie.
- piano** {pie(j)/jaan/noo} (m.) [piano's] **piano.** - ~ sjpele. // (ook als bw.) **piano, zacht, rustig.** - kinjer, ein bietje ~ estebleef!
- 1pief** {pie:f} (m.) [~fe] **in:** 'ne hoge ~ (een belangrijk iemand, autoriteit); hoog ~fe.
- 2pief** {pie:f} (tsw.) (kindertaal) **in:** ~ paaf poef of ~ poef paaf (*pief-paf-poef*).
- Piejaer** {pie(j)/jèè:r} (eig.m.) [~ke] **Pierre, Petrus.**
- piek** {pie:k} (m.) [~ke] (N.) **gulden, piek.** - det kos dich twee ~; hae haet väöl ~ke inne beurs (veel geld).
- piekkie** {'pie:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **vogelpik spelen, darten.**
- piekklub** {pie:(k)/klu:p} (v.) [klub] **vogelpikclub, dartclub.**
- 1piel** {piē:l} (m.) [~e / ~ke] [N. pijl; D. Pfeil] **pijl.** - 'ne ~ aafsjete; doe móos de ~e volge.
- 2piel** {piē:l}, zie **peil**.
- piele** {'piē:/le}, zie **peile**.
- pielebaog** {'piē:/le/baoch} (m.) [baog] **boog.** - mit 'ne ~ sjete.
- pielle** {'piē(l)/le} (ww.zw. 1) **frunniken, piete-peuterig bezig zijn.** - zitte te ~.
- pielrech** {'piē:l/re:ch} (bw.) **pijtrecht, loodrecht, recht overeind.** - de raengel veel ~ nao ónger; hae sjtóng ~ op zien veut. // **linea recta, rechtstreeks.** - hae ging ~ nao Mesjtreech.
- piemmel** {'pie(m)/mel} (m.) [~s of ~e / ~ke] (verg. **pummel**) **piemel, plasser, penis;** ook: **klein mannetje, dreumes.** - móos se det klein ~ke dao zeen sjtaon!
- pien** {piēn} (v.) [geen mv.] [N. pijjn; D. Pein] **pijn.** - ich höb mich ~ gedaon (*ik heb me bezeerd*); det duit erg ~; zien antjwaord deej mich ~; ~ höbbe; mit ~ höb ich det good gevónje.
- pienda** {'pie:n/daa} (m.) [~s] **pinda, apen-nootje.**
- piendasjinees** {'pie:n/daa/sjie(n)/nees} (m.) [Sjinees] **pindachinees** (venter met pindabletten).
- pienlik** {'piēn/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~ste] **pijnlijk.**
- pienzel** {'pie:n/zel} (m.) [~e / ~ke] [D. Pinsel] **penseel.** - mit 'ne fiene ~ dreuverhaer gaon; hae haet duchtig ~ gekrege (*slaag*).
- pienzele** {'pie:n/ze/le} (ww.zw. 1) [D. pinseln] **penselen, schilderen.** - det haet d'r sjoon gepienzeld; waat haet d'r mich dao gepienzeld? (*gekrabbeld, geschreven*); doe kries se gepienzeld (*je krijgt ervan langs*).
- 1piep** {pie:p, soms piēp} **1.** (tsw.) **piep.** - ~ zag

de moes. 2. (m.) [~pe / ~ke] **piep**. - nao de ~ kónt g'r eur boedsjap insjpraeke; biej 't eerste ~ke móos se kómme.

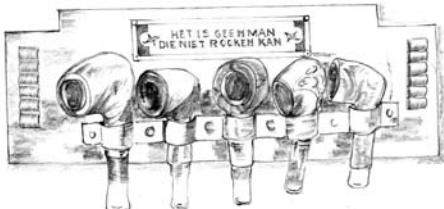
piep {piē:p} (v.) [~e / ~ke] [N. pijp; D. Pfeife] **pijp**. - de ~e van 'nen órgel; de ~e van de waterleijing; doemse ~; de ~ van de kachel; 'n ~ keneel; 'n kniens~; de ~e van de bóks (zie **2sjtoek**); 'n ~ rouke, sjtoppe; de ~ oetkloppe; dao geit mich de ~ van oet (*daar sta ik van te kijken; dat doet de deur dicht*); de ~ oethöbbe (*buiten adem zijn*); hae is de ~ oet (*hij is gestorven*).

piepe {piē:pe} of **pieppe** {pie:(p)/pe} (ww.zw. 5a) [N. piepen; D. piepsen] **piepen**. - dao piep 'n moes; de deur piep; hae zal nag gaon ~ van de pien; noe zal d'r waal anges ~; ze piepde d'rtössenoet.

piepekop {piē:/pe/ko:p} (m.) [kop] **pijpenkop**. **piepekrölle** {piē:/pe/kró:l/le} (v.mv.) of **piepelokke** {piē:/pe/lo:(k)/ke} (v.mv.) **pijpenkrullen**.

piepelaa {piē:/pe/laaj} (v.) [laaj] **pijpenlade** (*lange, smalle ruimte*).

pieperèk {piē:/pe/rè:k} (m. of o.) [rèk] **pij-**

penrek.

pieperling {piē:/per/ling} (m.) [~e / ~ske] (*gras*)**pieper** (*Anthus pratensis*).

piepesjteel {piē:/pe/sjee:l} (m.) [sjtee] **pijpensteel**. - 't raengert piepesjtele.

piepkuke {pie:p/kú:/:ke} (o.) [kuke] **piepkukken**. - die kooj zoot vól ~s; 't ~ kós net oppe taofel kieke.

pieppe {pie:(p)/pe}, zie **piepe**.

pieppel {pie:(p)/pel} (m.) [~e / ~ke] 1. **pieper**, **aardappel**. 2. **gat** (in een sok). - hae haet 'ne ~ inne zok.

pieppele {pie:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) **manipuleren**, **beïnvloeden**. - ich laot mich door dich neet ~!

piepper {pie:(p)/per} (m.) [~s / ~ke] **pieper**. - mit de ~ kóste ze 'm euveral oprope.

pieprouker {piē:p/rou:/ker} (m.) [rouker] **pijproker**.

pieptebak {piē:p/te/ba:k} (m.) [tebak] **pijpta-**

bak.

piepwurske {'piēp/wu:rs/ke} (o.) [~s] klein **worstje** dat na de slacht aan de kinderen gegeven werd.

pies {pies} (tsw.) zie onder **?poep**.

Piet {pie:t} (eig.m.) [~te / ~je] **Piet**. - Zjwarde ~. // **piet**. - hae is al 'ne hele ~; 'ne hoge ~; 'n ~je persies; veur ~ sjnót sjtaon; 'n kanarie~je; de wichter höbbe ~jes (*luizen*).

Pieter {piē/ter} (eig.m.) [~ke] **Peter, Petrus**.

piezzel {pie(z)/zel} (m.) [~e / ~ke] **klein stukje, beetje**. - 'n ~ke touw.

piezzelenke {'pie(z)/ze/le/men/ke} of **piezzemenke** {'pie(z)/ze/men/ke} (o.) [~s] **klein ventje, onderkruipsel**. - móit ich döks weggaon veur det ~?

piezzelig {'pie(z)/ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **miniem, erg klein, miezerig**. - 'n ~ sjtökske pepier; 'n ~ klein bietje.

piezzewiet {'pie(z)/ze/wie:t} (m.) [~te / ~je] **onnozelaar**. - waat is det 'ne neuzele ~!

pijama {pie(j)/'ja/a/maa} (m.) [~s / ~ke] **pyjama**.

pijamabóks {pie(j)/'ja/a/maa/bó:ks} (v.) [bóks] **pyjamabroek**.

pijamajeske {pie(j)/'ja/a/maa/je:s/ke} (o.) [~s] **pyjamajasje**.

pik {pi:k} (m.) [~ke / ~ske] 1. = **pikhaak**. 2. **penis**. 3. **pik, wrok**. - de ~ op emes höbbe.

pikbrok {pi:G/bro:k} of **pitbrok** {pi:d/bro:k} (m.) [brok] **soort hard snoepgoed**.

pikhaak {pi:k/(h)aok} (m.) [haok] **pikhaak** (*gebogen metalen haak aan een houten steel om het gemaide graan bijeen te houden*).

pikke {pi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **pikken**. - dae haan pikde mich in mien handj; zóget hoof ich toch zeker neet te ~; ze höbbe mich mienne fiets gepik.

pikkeduuster {pi:(k)/ke/'dū:u:s/ter} (bn.) [duuster] **pikdonker, stikdonker**. - 't woort ~ in de kamer; ze zóchte inne ~e nao häöre jas.

pikpakknoup {'pi:k/pa:(k)/knou:p} (m.) [knoup] **pic-pac-knoop** (met stof omklede knoop).

pik-up {pi(G)/'Gu:p} (m.) [~s of ~pe] **pick-up, platenspeler**.

pil {pi:l} (v.) [~le / ~ke] [N. pil; D. Pille] **pil**. - ~le sjlikke; ze gebroek al jaore de ~; dao hulp gei ~ke taenge.

pilaer {pie(l)/'lè:r} (m.) [~e / ~ke] **pilaar, zuil**. - in de kirk sjteit d'r altied achter 'ne ~.

pilaerheilige {pie(l)/'lè:r/hei:/li(g)/ge} (m.)

pilaerheilige

- [~] iemand die in de kerk altijd achter een pilaar gaat staan; (vandaar:) iemand die weinig betrokkenheid toont.
- 1. pills** {pi:l}s (m.) [~e / ~ke] [N. pels; D. Pelz] **pels**. - emes luus (of vleu) inne ~ paote (iemand schade berokkenen).
- 2. pills** {pi:l}s (m.) [geen mv. / ~ke] **pils, bier**. - ein glas ~; zich ei ~ke pakke.
- pimpele** {pi:m/pe/le} (ww.zw. 1) (N.) **pimpe- len**. - ze zote de hele aovindt te ~.
- pin** {pi:n} (m.) [~ {pin} of ~ne {pi(n)/ne} / ~ke {pin/ke}] [N. pin; D. Pinne] 1. **pin, scherp uitsteeksel, punt**. - get mit eine ~ vaszitte; 'ne ~ orges insjalon; de pin (of pinne) van eine reek (*tanden*); de ~ van de pindraod; op 't ~ke mitrieje (*staande op de pinvormige steuntjes links en rechts van de as van het achterwiel van een fiets*); traej mer èns good op dae ~ (*op het gaspedaal*); de ~ drinhouwe (*ermee ophouden*); ~ {pin} make (*kou lijden*). 2. **knijper**. - de was aan de draod hange mit ~kes (*wasknijpers*); emes de ~ oppe naas zitte. 3. **alpinopet**. - hae droog altied ein ~ke.
- pinaap** {pi:(n)/naa:p} (m.) [aap] **snotaap, kwajongen**.
- pindraod** {pi:n/draot} (m.) [draod] **prikkel-draad**.
- pingel** {pi:ngel} (m.) [~s] (*bij het voetballen*) **strafschop, penalty**.
- pingele** {pi:nge/le} (ww.zw. 1) **pingelen**. - op eine piano ~; de moter begós te ~; lik neet zo te ~ mit dae bal!; oppe mert móos se ~ (*afdingen*).
- pingeeler** {pi:nge/leer} (m.) [~s] **pingelaar** (spec. bij het voetballen).
- pingsbloom** {pi:ngz/bloom} of **pingsterbloom** {pi:ng/ster/bloom} (v.) [bloom] **brem** (*Sarrothamnus vulgaris*) (verg. **brumme**). - de pingsblome bleuje al vreug.
- pingsdaag** {pi:ngz/'daa:ch} of **pingsterdaag** {pi:ng/ster/'daa:ch} (m.) [daag] **pinksterdag**. - op ~ is d'r 'n mès mit drie here; tweede ~.
- pingsmaondjig** {pi:ngs/'maonj/djich} of **ping- stermaondjig** {pi:ng/ster/'maonj/djich} (m.) [maondjig] **pinkstermaandag**.
- Pingste** {pi:ng/ste}, **Pingstere** {pi:ng/ste/re} (m.) [geen mv.] **Pinksteren**. - mit (de) ~; es Paose en ~ op einen daag valle, den kriegs doe daen auto.
- pingster-** {pi:ng/ster/}, zie **pings-**.
- pingstied** {pi:ngs/tiē:t} of **pingstertied** {pi:ng/ster/tiē:t} (m.) [geen mv.] **pinkster-tijd** (periode van Pinksteren tot aan de Advent).
- 1. pink** {pi:ngk} (m.) [~e / ~ske] **pink**. - de ~ is de kleinste vinger; biej de ~ zin.
- 2. pink** {pi:ngk} (m.) [~e / ~ske] [N. pink] **bokje, pink** (kleinste soort snip, *Lymnocryptes minimus*).
- 1. pinke** {pin/ke}, zie **pin**.
- 2. pinke** {pi:ng/ke}, zie **1. 2. pink**.
- pinkode** {pi:n/koo:de} (v.) [~-s] **pincode**.
- pinmantjel** {pi:n/majnj/tjel} (m.) [mantjel] (driehoekige) **regencape** met muts.
- pinmöts** {pi:n/mö:ts} (v.) [möts] **spitse muts, puntmutz, kaboutermutz**.
- pinnaes** {pi(n)/*nèës}, zie **penaes**.
- pinne** {pi(n)/ne} (ww.zw. 1) **pinnen**. - geldj ~.
- pint** {pi:nt} (m.) [~e / ~je] [N. pint; D. Pinte] **pint**. - 'ne ~ beer; ze haje heel get ~jes op. // **pintje**: geëmailleerd **drinkbekertje** met oor.
- pintenäöker** {pi:n/te/näö:/ker} (m.) [~-s / ~ke] **Pietje precies, muggenzifter**.
- pippermuntj** {pi(p)/per/'mu:njtj} (m.) [~e / ~e] (zie ook **paepermuntj**) **peppermunt**. - det sjmaak nao ~; hiej höbs se ein ~e.
- pis** {pi:s} (m.) [geen mv.] **pis, urine**. - mit ei fleske ~ nao de dokter gaon; emes de ~ lauw make (*iem. treiteren*); ~ höbbe.
- pisbak** {pi:z/ba:k} (m.) [bak] **pisbak, urinoir**.
- pispao** {pi:s/paol} (m.) [paol] **pispaal, voet-veeg**.
- pispot** {pi:s/po:t} (m.) [pot] **pispot, kamer-pot, po**.
- pispötjes** {pi:s/pö:/tjes} (o.mv.) **haagwinde** (*Convolvulus sepium*); ook **hoornbloem** (*Cerastium*).
- pisse** {pi:(s)/se} (ww.zw. 6) **pissen, urineren, wateren**. - hae pis nag in de bóks; mis gepis! (*mislukt!, mis!*); naeve 't pötje ~.
- pit** {pi:t} (v., ook m.) [~te / ~je] **pit**. - droeve mit väöl ~te; d'r zit gënne ~ in dae kael.
- pitbrok** {pi:d/bro:k}, zie **pikbrok**.
- pitjeskees** {pi:/tjes/kees} (m.) [kees] **komijne-kaas**.
- pitsblaor** {pi:tz/blaor} (v.) [blaor] **bloedblaar**.
- pitse** {pi:t/se} (ww.zw. 6) 1. **knijpen, knellen, drukken**. - emes ~; ich höb mich gepits tösse de deur (*ik heb mijn vinger gekneld*); die sjoen pitse mich. 2. **schrijnen, pijnlijk zijn, pijn doen**. - det wundje blief mer ~; mien ouge pitse mich. 3. (stiekem) **drinken**. - ich höb d'r mich eine gepits.

- pitte** {‘pi:(t)/te} (ww.zw. 7a) **pitten, slapen.** - hae lik te ~.
- Pitter** {‘pi:(t)/ter} (eig.m.) [~ke] **Peter, Petrus.**
- pittersillie** {‘pi:(t)/ter/‘si(l)/lié} (m.) [geen mv.] **peterselie** (*Petroselinum sativum*).
- pizang** {‘pie(z)/zang} in: de ~ zin (*de klos zijn*).
- plaat** {plaa:t} (v.) [plate / plaatje {‘plèè:/tje}] [N. plaats; D. Platz] **plaat.** - 'ne sjop mit plate aafdèkke; 'n ~ triepleks; 'n glaze ~; 'n iezere ~; hae haet 'n ~ veur de kop; de plaatjes van ein fernuus; 'n ~ drejje, opzitte; 'n book mit gekleurde plate.
- plaats** {plaats} (v.) [~e / plaatske {‘plèèts/ke} / verb.vorm ~e] [N. plaats; D. Platz] **plaats.** - alles op zien ~ zitte; d'r is gèn ~ veur zónne grote kas; 'n besjpraoke ~ in de zaal; sjuuf èns ein ~ op; maak èns ~!; vaste ~e aan taofel; opgesjtange, ~ vergange; de burgemeester woor flot ter ~e; op de ~ rös!; Zjwame is gèn grote ~; achter 't hoes höbbe v'r ein klein plaatske; op twee ~e in det book sjteit det; de ~ van emes innumme; ze höbbe nag ~ veur 'ne monteur; in ~ van kaarte; ich sjpraek in de ~ van de veurzitter; op de eerste ~.
- plaatse** {‘plaat/se} (ww.zw. 6) [N. plaatsen] **plaatsen.** - zón taofel kónne v'r nörges ~; 'n advertensie ~; v'r kónne gènne monteur ~; det kan ich neet ~.
- plaatsegeldj** {‘plaat/se/ge:ltj} (o.) [geen mv.] **plaatsegeld.** - in de kirk móos ~ betaald waere.
- plaatselik** {‘plaat/se/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **plaatselijk.** - 'n ~ gebroek; de ~ke plisie; 'n ~ke buuj; 't geit ~ raegene.
- plaatshöbbe** {‘plaats/(h)ö:(b)/be} (ww.onr.) [höbbe] **plaatshebben.** - de resepsie haet plaats in de hal.
- plaatsjeer** {‘plaa:t/sjeer} of **platesjeer** {‘plaa:/te/sjeer} (v.) [sjeer] **plaatschaar.**
- plaatsjtaol** {‘plaa:t/sjtaol} (o.) [geen mv.] **plaatstaal.**
- plaatsvinje** {‘plaats/fi/nje} (ww.st.) [vinje] **plaatsvinden.** - 't kónzaer vónj plaats in de harmeniezaal.
- plaatwerk** {‘plaa:t/we:rk} (o.) [geen mv.] **plaatwerk.** - 't ~ van einen auto.
- plætje** {‘plèè:/tje}, zie **plaat.**
- plaatske** {‘plèèts/ke}, zie **plaats.**
- plak** {pla:k} (m.) [ple:k {ple:k} / plekske {‘ple:ks/ke}] [D. Placken] **doek.** - 'ne ~ ómme kop höbbe; de taofel aafvaege mit 'ne ~; 'ne sjóttels-; 'ne tesse~; get mit ei plekske aafvaege. // **plak, schijf.** - 'ne ~ keek biej de

- kóffie.
- plakke** {‘pla:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **toenemen, groter worden** (verg. **huipe**). - det plak goed; **opschieten.** - det plak neet.
- plan** {plan} (o.) [~ne / plenke {‘plen/ke}] [N. plan; D. Plan] **plan.** - höbt geur al ~ne veur de fekansie?
- plank** {pla:ngk} (v.) [plenk {ple:ngk} of ~e / plenkske {‘ple:ngks/ke}] [N. plank; D. Planke] **plank.** - de plenk van de floer zin rót aan 't waere; de bäöveste (bäövelste) ~; 'n ~ veur de kop höbbe; v'r höbbe nag waal get oppe ~ ligke; de bótramme sjmere veur ós altied op ei plenkske.
- planke** {‘pla:ng/ke} (bn.) **planken.** - ein ~ floer.
- plant** {pla:ntf} (ook **plantj** {pla:njtj}) (v.) [~e / plentje {‘ple:nj/tje}] [N. plant; D. Pflanze] **plant.** - ~e veur de raam höbbe sjtaon; de ~e water gaeve.
- plante** {‘pla:n/te} of **plantje** {‘pla:nj/tje} (ww. zw. 3c) [N. planten; D. pflanzen] **planten.**
- plaog** {plaog} (v.) [~e] (N.) **plaag.** - de mögke zin dit jaor ein richtige ~ aan 't waere.
- plaoge** {‘plao/ge} (ww.zw. 5a) [N. plagen; D. plagen] **plagen.** - die jónges zitte mich al te ~; jóng, ze plaog dich allein ei bietje!; mit get geplaog zin (*last hebben van iets*); ich höb mich dao aardig mótté ~ (*haasten*).
- plaoster** {‘plaos/ter} (v.) [~s / pläösterke [‘pläös/ter/ke]] **pleister** [verbandmiddel]. - 'n pläösterke oppe wónj doon.
- plare** {‘plaa/re} (ww.zw. 1) **aanmodderen.** - jaorelank höbbe ze daomit zitte te ~.
- plasje** {‘pla:/sje} (o.) [~s] (N.) **plasje.** - 't kiendje mótt eers ei ~ make; ich gaon efkes ei ~ doon.
- ¹**plat** {pla:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. plat; D. platt] **plat.** - 'n ~ daak; 'ne ~te beitel; 'n ~te sjöp; 'ne ~te bandj; ~ oppe gróndj valle; ze loge allemaol ~ van 't lache; hae sjloog die vleeg zó ~ wie eine sent (*of wie ein döbbeltje*); hae is neet ~ te kriegie; ~ calle.
- ²**plat** {pla:t} (o.) [geen mv.] **plat, dialect.** - wie zaes se det in 't ~?
- platduje** {‘pla:(d)/dûû/je} (ww.zw.) [duje] **platdrukken.**
- platesjeer** {‘plaa:/te/sjeer}, zie **plaatsjeer.**
- platesjpeeler** {‘plaa:/te/sjee:/ler} (m.) [~s / ~ke] **platenspeler.**
- plat-eweg** {‘pla(d)/de/we:ch} (bw.) **platweg.** - dao kéns se dich, ~ gezag, de vót mit aafvaege.

plats

- plats** {pla:ts} (m.) [~e / zie **pletske**] **groot krentenbrood** (bij boerenbruiloften).
- platsjlaon** {'pla:t/sjlaon:} (ww.st.) [sjlaon] **platslaan**. - 'n vleeg ~; emes de naas ~.
- platsjpeut** {'pla:t/tjsj/peut} (m.mv.), in: hae ging d'r mit zien ~ doorhaer (*met de klompen*).
- platveut** {'pla:t/feut} (m.mv.) **platvoeten**.
- plechtig** {'ple:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. plechtig] **plechtig**. - 'n ~e mës; de ~e kemunie doon; hae sjprook heel ~; get ~ belaove.
- plee** {plee} (v.) [~s] (N.) **plee, W.C., toilet**.
- pleesteneer** {'plees/te/neer}, ook **pleestereer** {'plees/te/reer} (m.) [~s] **pleisteraar, stukadoor**.
- pleestere** {'plees/te/re} (ww.zw. 1) [N. pleisternen; D. pliestern] **pleisteren, stukadoren**. - 'ne wandj ~; 'n bôtram vól ~ (*dik besmeren*).
- pleesterwerk** {'plees/ter/we:rk} (o.) [werk] **stucwerk**.
- plefóng** {ple/'fóng} (m., tegenw. ook o.) [~s / plefungske {ple/'fungs/ke}] **plafond**. - de (of 't) ~ pleestere; de (of 't) ~ witte; get aan de (of 't) ~ ophange.
- plefónger** {ple/'fó/nger} (m.) [~s] **stukadoor**.
- 1pleite** {'plei:/te} (ww.zw. 7a) **pleiten**. - ~ wie 'nen advokaot; dao höbbe ze al jaore veur gepleit.
- 2pleite** {'plei:/te} (predicatief bn.) **ertussenuit, ervandoor**. - v'r woje ze d'rop aansjpraeke, mer ze wore ~.
- 1plek** {ple:k} (m.) [geen mv.] **plaksel**. - doot d'r mer get ~ op.
- 2plek** {ple:k} (v.) [~ke / ~ske / verb.vorm ~ke] [N.plek] **1. plek, plaats**. - op die ~ is 't gebeurd; de brandjwaer woor sjnel ter ~ke; is d'r nag ein ~ske euver?; det is zien geveulige ~; dao höbbe v'r gën ~ veur. **2. plek, vlek**. - 'n blauw ~ höbbe; d'r zitte ~ke in dien bóks; det guf ~ke (*daar komen vlekkens van*).
- 3plek** {ple:k}, zie **plak**.
- plekbook** {'ple:G/book} (o.) [book] **plakboek**.
- plekke** {'ple:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. plakken] **plakken, klevén**. - det kóns se neet meer ~; 'ne bandj ~; det gereij plek sjlech; dae poszegel plek neet; ze bleve de hele aovindj ~.
- plekkerke** {'ple:(k)/ker/ke} (o.) [~s] **plakker-tje, plakzegel**. - de datum sjteit op 't ~.
- plekplaetje** {'ple:k/plè:tje} (o.) [~s] **plak-plaatje, afwrijfplaatje**.
- plekplaoster** {'ple:k/ploas/ter} (v.) [plaoster] **plakpleister**. - det is 'n richtige ~ (*hij/zij*

- blijft overal lang hangen, hij is niet weg te slaan, ook: hij is erg aanhankelijk).*
- pleksel** {'ple:k/sel} (o.) [geen mv.] **plaksel**. - 'n tube ~; get mit ~ vasplekke.
- plekske** {'ple:ks/ke}, zie **plak, ²plek**.
- plemure** {ple/'mûu/re} (ww.zw. 1) **plamuren**. - (*schertsend*) 'n bôtram ~.
- plenet** {ple/'ne:t} (v.) [~te] **planet** (verstelbare cultivator).
- plenk, plunkske** {'ple:ngk(/ske)}, zie **plank**.
- 1plenke** {'ple:ng/ke} (bn.) **planken**. - ein ~ floer.
- 2plenke** {'plen/ke}, zie **plan**.
- plenkskesbrood** {'ple:ngks/kez/broot} (o.) [brood] **hard zwartbrood, knabbelbrood** (verg. *knauwelbrood*).
- plentje** {'ple:nj/tje}, zie **plant**.
- 1plestiek** {'ple:s/tiek} (m. of o.) [geen mv.] **plastic**. - 'ne taot van ~; det is van ~ gemaak.
- 2plestiek** {'ple:s/tiek} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **van plastic, plastic**. - 'ne ~ke taot; 'n ~ tötje.
- pletske** {'ple:ts/ke} (o.) [~s] (zie **plats**) **1. [D. Plätzchen]** (rond) **koekje, kaakje**. - 'n ~ biej de kóffie; ze haaj ei gezich wie ei ~ (*een beteuted gezicht*). **2. leipan** (*als dakbedekking*). - 'n daak mit ~s.
- pleugske** {'pleuchs/ke}, zie **ploog**.
- pleutje** {'pleu/tje}, zie **plooij**.
- plevuus** {ple/'vûus} (v.) [plevuze {ple/'vûu/ze} / ~ke] **plavuis, tegel**. - de floer in de keuke is van plevuze; de plevuze sjoebbe; **stoepetegel**. - de kinjer haje gekriet oppe plevuze; kefee Tegels hèt de Plevuus; hae haet henj wie plevuze.
- plezeer** {ple/'zeer} (o.) [geen mv. / ~ke] [N. plezier; D. Pläsier] **plezier, pret, genoegen**. - ~ make; ze haje väöl ~; det duit mich ~!; dao duis se mich ein groot ~ mit; wils se mich det ~ doon?; ze höbbe ~ in häör laeve; v'r höbbe väöl ~ van det dink; ich dink dao mit ~ aan truuk; det duit d'r veur zie ~.
- plezerig** {ple/'zee/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **plezierig**. - det zin ~e luuj óm mit óm te qaon; det woor ein ~ feesje; det vinj ich neet zo ~.
- plich** {pli:ch} (v.) [~te] [N. plicht; D. Pflicht] **plicht**. - zien ~ doon.
- plies** {plie:s} (m.) [~se] **politieagent**. - kiek oet, dao sjtaon twee ~se!
- plint** {pli:nt} (v.) [~e / ~je] **plint**.
- plintelèdderke** {'pli:/nte/lè(d)/der/ke} of **plinteleijerke** {'pli:/nte/lei/jer/ke} (o.) **plintladder**, in bijv.: mótt ich dich 't ~ efkes

aangaeve (*gezegd als iemand ergens niet bij kan komen*); wordt ook in een-aprilmoppen gebruikt.

plisie {*'plie:(s)/siē}* of **polisie** {*poo/'lie:(s)/siē*} (m. of v.) [~s] **politie**. - hae is van de ~; get biej de ~ aangaeve; de ~ haet de zaak in óngerzeuk; mit de ~ te make höbbe; 'ne ~ op 'ne moter (*politie-agent*).

plisiebero {*'plie:(s)/siē/be/roo*} of **plisiebro** {*'plie:(s)/siē/broo*} (o.) [bero, bro] **politiebureau**.

plisieman {*'plie:(s)/siē/ma:n*} (m.) [plisiemen {*'plie:(s)/siē/men*}] **politieeman**.

plisiewage {*'plie:(s)/siē/waa:/ge*} (m.) [wage] **politiewagen, politie-auto**.

ploch, plochte {*plo:ch, 'plo:ch/te*}, zie **plökke**.

ploeffe {*'ploe:(f)/fe*} (ww.zw. 5a) **ploffen**.

ploejere {*'plö:e-/je/re*} (ww.zw. 1) [N. ploeteren] **een zandbad nemen**. - de mösse en de hoender ploejere inne zandj. // **poedelen, ploeteren** (in het water), **plassen, waden**. - de aendjes ploejerde in 't water; de kinjer ploejerde in 't zwumbad; door de peul ploejere.

ploensje {*'ploe:nj/sje*} (ww.zw. 3d) **plonzen**. - hae ploensje boempaaf in 't water.

ploetsje {*'ploe:tj/sje*} (ww.zw. 3d) **plonzen, spetteren**. - es se 'ne koot in 't water goodjs, den ploetsj det.

ploge {*'ploo/ge*} (ww.zw. 5a) **ploegen**. - 't is de tied óm te ~; 't landj ~; 'n voor ~.

plogedeens {*'ploo/:ge/deens*} (m.) [deens] **ploegendienst**.

¹**ploje** {*'ploo/je*} (ww.zw. 3b) **plooien**.

²**ploje** {*'ploo/je*} (bn.) **geplooid, met plooien**. - 'ne ~ rok.

plojerok {*ploo/je/'ro:k*} (m.) [rok] **plooien rok**.

plök {*plö:k*} (m.) [geen mv.] **pluk, het plukken**. - die ummers sjtaon dao klaor veur de ~.

plökke {*'plö:(k)/ke*} (ww.onr. 35, of ww.zw. 5a) [N. plukken; D. pflücken] **plukken**. - appele ~; v'r höbbe de ganse daag geploch.

plökker {*'plö:(k)/ker*} (m.) [~s] **plukker**.

plöklèdder {*'plö:k/lè(d)/der*} (v.) [lèdder] **pluk-ladder**.

plöktied {*'plö:k/tiē:t*} (m.) [tied] **pluktijd**.

plombe {*'plo:m/be*} (o.) [~] **plombe, loden zegel, loodje**. - 'ne vrachwage verzegele mit 'n ~.

plómberie {*plóm/'bee/re*} (ww.zw. 1) **plomberen**. - zich de tenj laote ~; vreuger kwoom de keurmeester zelf de planté ~ (*plomberen, voorzien van een plombe*).

¹**plómp** {*pló:mp*} (v.) [~e] **gele plomp** (*Nuphar*

luteum).

plómp {*pló:mp*} (bn.) [~e, ~e, ~] **plomp, log**. - 'ne ~ kael.

plómpelblajer {*'pló:m/pe/blaa:/jer*} (o.mv.) **plompenbladeren, gele plomp** (*Nuphar luteum*).

ploog {*plooch*} (v.) [ploge {*'ploo:/ge*} / pleugské {*'pleuchs/ke*}] **ploeg**. - mit de ~ euver 't veldj gaon; veur dae wèdsjtried höbbe ze 'n ganse nuuj ~ biejeingebrach; in ploge wirke.

ploogbaas {*'ploog/baas*} (m.) [baas] **ploegbaas**.

ploogsjaard {*'plooch/sjaa:rt*} (o.) [sjaard] **ploegschaar**.

ploogsjert {*'plooch/sjte:rt*} (m.) [sjert] **ploegstaart**. - in fibberwarie vluug 'ne leewerk 'ne ~ hoog.

plooij {*plooij*} (v.) [ploje {*'ploo/je*} / pleutje {*'pleu/tje*}] **plooij**.

plover {*'ploo:/ver*} (m.) [~s] **pull-over**.

pluis {*plui:s*}, zie ²**pluus**.

plunjere {*'plu/nje/re*} (ww.zw. 1) [N. plundren; D. plündern] **plunderen**. - die deve höbbe dao de kas geplunjerd.

plunjereer {*'plu/nje/reer*} (m.) [~s] **plunderaar**.

plus {*plu:s*} (bw. en vz.) **plus**. - twee ~ twee is veer; kees van feertig ~; ein zès ~ veur Nederlands. // (als zn.v.) [~se / ~ke] **plus**. - plusse en minne.

pluum {*plüüm*} (v.) [plume {*'plüü:/me*} / ~ke] **pluim**. - 'n sjoon ~ oppe hood.

¹**pluus** {*plüü:s*} (o.) [pluze / ~ke {*'plüüs/ke* or *'plüü:s/ke*}] **pluis**. - mien henj zitte vól ~ van die blome; mien ganse bóks zoot ónger de pluuskes.

²**pluus** {*plüü:s*}, ook **pluis** {*plui:s*} (predicatief bn.) (N.) **pluis**. - 't woord dao neet ~.

pluuusj {*pluu:sj*} (m.) [geen mv.] **pluche**.

pluuusje {*'pluu:/sje*} (bn.) **pluche**. - 'n ~ gerdién.

pluze {*'plüü/ze*} (ww.zw. 6) **pluizen**. - det sjtòf pluuusde nagal.

pödding {*'pö(d)/ding*} (m.) [~e / ~ske] [N. pudding; D. Pudding] **pudding**. - ~ mit sjlaagroum; 'n kómp ~; 'n pekske ~.

pöddinglaepel {*'pö(d)/ding/lèè:/pel*} (m.) [laepel] **puddinglepel**.

pöddingpoeijer {*'pö(d)/ding/poe(j)/jer*} (m.) [poeijer] **puddingpoeder**.

poe {*poe* of *pöe*} (tsw.) **oef, foei**. - ~, waat is 't werm!

poeddel

- poeddel** {‘poe(d)/del} (m.) [~s / puuddelke {‘puu(d)/del/ke}] [N.poedel; D. Pudel] **poe-del.** - det puuddelke kós allerleij kunsjes; det is een lekker puuddelke (*gezegd van een kind*).
- poeddele** {‘poe(d)/de/le} (ww.zw. 1) **in bad doen, wassen** (kinderen). - kóm, den zólle v'r dich èns lekker ~.
- poeddelig** {‘poe(d)/de/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **aaibaar, zacht.** - det is ei ~ kiendje.
- poeddelnaaks** {‘poe(d)/del/’naa:ks} (bn.) [naaks] **poedelnaakt, moedernaakt.**
- poeddelprijs** {‘poe(d)/del/priē:s} (m.) [pries] **poedelprijs.**
- ¹**poef** {poe:f} (m.) [~fe / puufke {‘puu:f/ke}] [N.poef, pof; D. Puffe] **poef** (dik kussen). - ze zoot oppe ~ veur de haard.
- ²**poef** {poe:f} (m.) [geen mv.] [N.pof] **pof.** - get oppe ~ koupe.
- ³**poef** {poe:f} (tsw.) zie onder ²**pief.**
- poefbóks** {‘poe:v/bó:ks} (v.) [bóks] **plusfour, pofbroek.** - op die foto van vlak nao d'n oorlog höbbé alle jonges ein ~ aan.
- ¹**poeffe** {‘poe:(f)/fe} (ww.zw. 5a) **op de pof kopen.**
- ²**poeffe** {‘poe:(f)/fe} (ww.zw. 5a) **poffen.** - kersjtaanjele ~.
- poefmoew** {‘poe:f/môew} (m.) [moew] **pof-mouw.**
- poejjakke** {‘poe(j)/ja(k)/ke} (ww.zw. 5a) **zich afbeulen, zwoegen, ploeteren.**
- poejjer** {‘poe(j)/jer} (m.) [~s / pujerke {‘puu(j)/jer/ke}] **poeder.**
- poejjeroos** {‘poe(j)/jer/doos} (v.) [doos] **poe-derdoos.** - det vroumes is ein richtige ~ (zwaar opgemaakt).
- poejjere** {‘poe(j)/je/re} (ww.zw. 1) **poederen.** - zich 't gezich ~.
- poekkel** {‘poe:(k)/kel} (m.) [~s of ~e / puukkelke {‘puu:(k)/kel/ke}] [N. poekel, pukkel; D.Puckel] **bochel, bult.** - 'ne man mit 'ne ~; rug. - doe kóns mich de ~ op!
- poekkele** {‘poe:(k)/ke/le} (ww.zw. 1) **torsen, op de rug dragen.** - zek aerpele ~.
- poellepetaat** {‘poe(l)/le/pe/’taat} (v.) [poellepetate] [F. poule pintade] **parelhoen** (*Numida meleagris*).
- poem** {pôê:m} of **poem-aan** {‘poem/’aan} (predicatif bn.) **doodop, doodmoe.**
- ¹**poep** {poe:p} (m.) [geen mv. / puupke {‘puu:p/ke}] [N. poep] **poep.** - de bóks vól ~ höbbe; ich höb in de ~ getraoje; ich höb ~ (ik moet naar de W.C.); 'n puupke laote; emes ein puupke laote ruke.
- ²**poep** {pôê:p} (tsw.) **poep.** - ~ doon; jao ~! (of pies ~!), det doon ich neet! (*niks hoor!*).
- poepaerpel** {‘pôê:/bèè:r/pel} (m.) [aerpel] **moederknol** van de aardappelplant [bij het rooien van de aardappelen]. - ich greep mit mien henj in de ~; dae zichzelf bewaart, bewaart geine ~ (*wees voorzichtig!, neem je in acht!*).
- poepbóks** {‘poe:(b)/bó:ks} (v.) [bóks] **vuile broek.**
- poeppe** {‘poe:(p)/pe} (ww.zw. 5a) [N.poepen] **poepen.** - in de bóks ~; laot 't wich eers ~; de veugel poeppe mich de ganse sjtoep ónger.
- poepper** {‘poe:(p)/per} of **poeppert** {‘poe:(p)/-pert} (m.) [geen mv.] **aars, gat, achterste.** - kóm hiej, den vaeg ich dich dienne ~ aaf; waat door de hoepper(t) geit, geit ouch door de ~.
- poepvól** {‘poe:p/fô:l} (bn.) [vól] **overvol, barstensvol.** - 't hoes zoot ~; 'ne ~le zaal.
- ¹**poes** {poe:s} (m.) [puus {‘puu:s} / puuske {‘puu:s/ke}] **pluk, bosje, tuil, toef** [verg. ¹**boes** en ³**poes**]. - 'ne ~ graas; emes 'ne ~ haor oettrékke; 'ne ~ blome; de puuskes van ein windjbuks (*pluimpjes*).
- ²**poes** {poe:s} (v.) [poezze {‘poe(z)/ze} / ~je of ~ke] (N.) (zie **kat**) **poes.** - de ~ te aete gaeve; ze haaj twee poezze in hoes; leef ~je van mich!; ~je (*vrouwelijk geslachtsdeel*).
- ³**poes** {pôë:s} (m.) [poeze {‘pôë:/ze} / puuske {‘puûs/ke}] **kwast** (bijv. aan een touw, op een muts). - de ~ griepe inne rups (*op de kermiss, en zo aanspraak maken op een gratis ritje*). // ook = ¹**poes.**
- poet** {pôë:t} (m.) [~e] **kind.** - zin de ~e nao bëd?; det zin noe oos ~e.
- poetje** {‘poe:/tje} (o.) [~s] **vuil kind, viezerik-je.** - waat bös doe 'n vëttig ~!
- poets** {poe:ts} (m.) [geen mv.] **poets, schoonmaak.** - de grote ~ doon.
- poetsdaag** {‘poe:dz/daa:ch} (m.) [daag] **poets-dag.** - friedes woer meis de ~.
- poetse** {‘poe:t/se} (ww.zw. 6) **poetsen, schoonmaken.** - 't hoes ~; de wage ~; die medalies blónke esof ze net gepoets wore.
- poetsgereij** {‘poe:ts/che/reij} (o.) [gereij] **poetsmiddelen, poetsbenodigheden.**
- poetslap** {‘poe:ts/la:p} (m.) [lap] **poetslap.**
- poetterke** {‘poe:(t)/ter/ke} (o.) [~s] (kinder-taal) **voetje.** - kóm 's hiej, det ich dich dien

- ~s was.
- poezele** {‘pôē:/ze/le} (ww.zw. 1) *aaien, strelen.*
- ‘t wich poezelde zien baerke.
- poezelhendje** {‘pôē:/zel/henj/tje} of **poezzelhendje** {‘poe(z)/zel/henj/tje} (o.) [~s] *molilig handje*; ook: *slap handje, klef handje*. - van dem kries se altied zón ~.
- poezzie** {‘poe(z)/ziē} of **poezziealbum** {‘poe(z)/ziē/a:l/bum} (m.) [album] *poëziealbum*.
- poezzieplaatje** {‘poe(z)/ziē/plè:/tje} of **poezzieprintje** {‘poe(z)/ziē/pri:nj/tje} (o.) [~s] *plaatje om in het poëziealbum te plakken*.
- pókkie** {‘pô:(k)/ke} (v.mv.) [N. pokken; D. Pocken] *pokken*. - ingeént waere taenge de ~.
- pókkewaer** {‘pô:(k)/ke/wèér} (o.) [waer] *pokkenweer, bar weer*.
- pôl** {pôl} (v.) [~le / ~ke] [F. poule] *jonge kip, hen*; ook: *jong meisje*.
- ¹**Pole** {‘poo/le} (o.) *Polen*. // zie ook ³**Pool**.
- ²**pole** {‘poo:/le}, zie ²**pool**.
- polenaes** {‘poo/le/’nèès} (m.) [polenaaze] *polonaise*. - ‘t fees waerde aafgesjlaote mit ‘ne ~.
- pôlf** {pôlf} (v.) [pôlve {‘pô:l/ve}] [N. peluw; D. Pfüh] *peluw*, (schuin oploopend) *onderkussen*. - de ~ loog oppe metras ónger ‘t kopkösse.
- polfer** {‘po:l/fer} (m.) [geen mv.] [D. Pulver] *kruit, buskruit*. - zo dreug wie ~; dae is gènne sjeut ~ waerd (*een nietsnut*).
- polferdregu** {‘po:l/fer/dreuch} (bn.) [dreug] *droog als poeder*.
- polieste** {‘poo/’liē:s/te} (ww.zw. 7c) *polijsten*. - ‘ne gepoliesde kas.
- polisie** {‘poo/’lie:(s)/siē}, zie **plisie**.
- politiek** {‘poo/lie(t)/’tiek}, ook **pólletiek** {‘pô(l)/le/’tiek} 1. (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **politiek**. - ‘n ~ke beslissing; ‘n ~ke partiej; get ~ oplosse. 2. (m.) [geen mv.] **politiek**. - de plaatselikke ~; in de ~ gaon; ich weit nieks van ~ aaf; det is zo zienne ~.
- pölle-eij** {‘pô(l)/le/ei:j} (o.) [eij] *pullenei* (ei van een jonge kip).
- polleka** {‘po(l)/le/kaa} (m.) [~s] 1. **polka** [dans]. - de ~ danse. 2. **polkahaar, polkakapsel**.
- pollekakop** {‘po(l)/le/kaa/ko:p} (m.) [kop] *polkakopje* [vrouwenkopje met polkakapsel].
- pólletiek** {‘pô(l)/le/’tiek}, zie **politiek**.
- pol** {po:ls} (m.) [~e / pôlske {‘pô:ls/ke}] [N. pols; D. Puls] **pol**s. - zich zienne ~ versjoke; emes de ~ veule; ‘ne te flotte ~ höbbe.
- polshorloozje** {‘po:ls/(h)or/loo:/zje} (v. of o.) [horloozje] *polshorloge*.
- polssjlaag** {‘po:l(s)/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] *polsslag*.
- polssjtek** {‘po:l(s)/sjte:k} (m.) [sjtek] *polsstok*.
- pomel** {poo/’mel} (v.) [~le of ~s] *paumelle, scharnierpunkt* (van bijv. een deur).
- pómmerans** {pô(m)/me/’ra:ns} (m.) *pomerans* (aan de top van een biljartkeu).
- pómp** {pô:mp} (v.) [~e / pumpke {‘pu:mp/ke}] [N. pomp; D. Pumpe] **pomp**. - water oet de ~; de zwingel van de ~; de ~e van de brandjwaer; waat kos de benzien biej die ~; loup nao de ~!
- pómpe** {‘pô:m/pe} (ww.zw. 5a) *pommen*.
- pómpemaeker** {‘pô:m/pe/mèè:/ker} (m.) [~s] *loodgieter*.
- pómperniekkel** {‘pô:m/per/’nie:(k)/kel} (m.) [geen mv.] *pompernikkel* (soort hard, zwart roggebrood). - zo dreug wie ~.
- pómpesjlaeger** {‘pô:m/pe/sjleè:/ger} (m.) [~s] *loodgieter*. - Pómpekoen woer bekènd es ~.
- pómpesjtein** {‘pô:m/pe/sjtei:n} (m.) [sjtein]
-
- gootsteen, aanrecht.** - ‘ne blauwe ~ (een natuurstenen aanrecht); de ~ sjoere.
- pómpoen** {‘pô:m/’poen} (v.) [~ne / pómpunke {‘pô:m/’puun/ke}] (N.) *pompoen* (Cucurbitasoorten) (verg. **prónkappel**).
- pón** {pón} (m.) [~ne / punke {‘pun/ke}] *nachtpon*.
- pónđj** {‘pô:njtj} (o.) [pónjer {‘pô/njer}] / **pundje** {‘pu:nj/tje} **pond**. - ‘n ~ sókker; ich böñ twee ~ aangekómme; det waert in pónjer aafgewaog; ‘n ~ bóks en ‘n óns vót (*gezegd van iemand die een te wijde broek draagt*).
- pónđjspak** {‘pô:njtjs/pa:k} (o.) [pak] *verpakking van één pond*.
- póngel** {‘pô/ngel} (m.) [~e] 1. **bos, bundel** (onbepaalde hoeveelheid). - ‘ne ~ aol; ‘ne ~

póngele

aerpele. **2. lor, waardeloos voorwerp.** - die ~e zooj ich neet langer meer beware. // (ook als troetelwoord) **honnepon.** - lekkere ~ van mich!

póngele {‘pó:/nge/le} (ww.zw. 1) **rommelen, onhandig bezig zijn, prutsen.** - hae zit noe al de ganse middig mit die dräöj te ~; **spelen, troetelen.** - lekker ~ mit ‘t kiendje.

pónnie {‘pó:(n)/nîe} (m.) [~s] **pony.** - ‘n sjeeske mit twee ~s; ‘t maedje haaj ‘ne kóerte ~ (ponyhaar).

pontefikaal {po:n/te/fie(k)/’kaal} (bw.) **ponteficaal, op (overdreven) plechtige of indrukwekkende wijze.** - hae kwoom ~ de kamer in; hae zat zich ~ inne praos.

¹**pool** {pool} (m.) [peul {peul} / peulke {peul/-ke}] **poel, plas.** - ‘ne ~ water; d'r sjtaon peul oppe sjtraot; ‘ne ~ blood; ‘ne ~ beerinne boek höbbe.

²**pool** {pool} (m.) [pole {poo:/le}] **pool.** de Noord~.

³**Pool** {pool} (m.) [Pole {‘poo/le}] **Pool** (bewoner van Polen).

poor {poo:r} (m.) [geen mv.] **prei** (*Allium porrum*). - ‘n sjpijer ~; ~ sjnieje; gesjtoofde ~.

poorgaandj {‘poo:r/gaanjtj} (m.) [geen mv.] (gezegd van mannen of vrouwen) **kwast, zot, kwibus, ijdeluit, verwaande vrouw, aanstellerig meisje.**

poorsoep {‘poo:r/’soe:p} (v.) [geen mv.] **preisoep.**

poos {poos} (v.) [poze {‘poo:/ze} / peuske {‘peus/ke}] (N.) **poos.** - kéns se efkes ei peuske wachte? // verg. **tössepoos.**

poot {poot} (m.) [peut {peut} / peutje {‘peutje}] (N. poot; D. Pfote) **poot.** - de peut van eine hóndj; de peut van ein taovel, van eine sjtool (zie **sjtumpel**); emes peutje trèkke (beentje lichten); op zien echterste (of echelste) peut gaon sjtaon; hae haet gènne ~ óm op te sjtaon; op hoog peut nao de burgemeister loupe; emes ‘ne ~ oettrèkk; emes biej de peut pakke (te pakken nemen); ze höbbe mich biej de peut gad (te pakken genomen, bedrogen); blief mit dien peut dao van aaf!; haaj dien peut toes!; hae sjtook gènne ~ oet; de hóndj ein peutje laote gaeve; d'r sjtónge euveral peut van de hóndj oppe mat; zienne ~ örges ónger zitte (handtekening).

pop {po:p} (m.) [geen mv.] **pop(muziek).** - ~ sjpele.

póp {pó:p} (v.) [~pe / pupke {pu:p/ke}] (N.

pop; D. Puppe] **pop.** - de kinjer zin mit ~pe aan ‘t sjpele; ze zoog d'r oet wie ei pupke. // **pop, wijfje** van (zang)vogels). - ein kenarie~; ‘n vinke~. // **(vlinder)pop.** - dae vlinder is net oet de ~ gekraope. // **dok, stropop** (ter afdichting aangebracht onder dakpannen). - ~pe ónger de panne zuus se allewieles neet dök meer. // **pop, doekje.** - pupke blauw (blauwselfpop).

popmeziek {‘po:p/me/zîê:k} (m.) [meziek] **popmuziek.**

pónnagel {‘pó:p/naa:/gel} (m.) [nagel] **popnagel.**

¹**póppé** {‘pó:(p)/pe} (ww.zw. 5a) (een dak) **voorzien van dokken of stropoppen.** - det daak mótt neudig opnuuj gepóp waere. // **popnagels aanbrengen** (metaal verbinden met de pótang).

²**póppé** {‘pó:(p)/pe} (ww.zw. 5a) (P) **neuken.**

póopeklédje {‘pó:(p)/pe/klé:/tje} (o.) [~s] **poppenjurkje.**

póppelien {pó(p)/pe/’liê:n of pó(p)/pe/’lien} (m.) **popeline** (bep. soort textiel).

póppesjtróntj {‘pó(p)/pe/sjtró:njtj} (m.) [sjtróntj] **in:** zich zo fien wie ~ gedrage (uiterst netjes).

póppewage {‘pó(p)/pe/waa:ge} (m.) [wage] **poppenwagen.**

póptang {‘pó:p/tang} (v.) [tang] **popnageltang.**

poreus {poo/’reus} (bn.) [poreuze {poo/’reu/-ze}, ~, ~] **poreus.**

porie {poo:/’rië} (v.) [-je] **porie.**

pórk {pó:rk} (m.) [-e] **schrale struik.** - op dae nate gróndj sjtónge allein ~e van sjtruuk.

rorsie {‘pao:r/sië} (ook **paorsie** {‘pao:r/sië}) (v.) [~s] **portie.** - g'r kriegt allemaol ‘n aeve grote ~; de ~s wore neet al te groot; hae haet zien ~ waal gad!; gaef mien ~ mer aan fikkie.

port {po:rt} (v.) [geen mv.] **port.** - ‘n glaeske ~.

pórt {pó:rt} (v.) [~e / purtje {‘pu:r/tje}] (zie ook **paort**) (N.poort; D. Pforte) **poort.** - de ~ toedoorn; ‘t purtje van de haof. // **ring** bij het beugelspel. - ‘n kuitbaan mit ein purtje.

portaol {po:r/’taol} (o.) [~e {po:r/’tao/le of po:r/’tao:/le} / portäölke {po:r/’täöl/ke}] (N. portaal; D. Portal) **portaal.** - ‘t ~ van de kirk.

¹**porter** {po:r/’teer} (m.) [~s / ~ke] (N. portier; D. Portier) **portier.** - de ~ van ‘t hotel.

²**porter** {po:r/’teer} (o.) [portere {po:r/’tee/re of po:r/’tee:/re} / ~ke] (N.portier) **portier, deur.** - ‘t ~ veur emes aopehaje.

portefuij {po:r/te/’fuij} (v.) [~s of ~e / ~ke]

- portefeuille.**
- portret** {po:/'tre:t} (v.) zie **pertret**.
- pos** {po:s} (m.) [~te] **post, wachtpost**. - ze hōbbe ~te oetgezat. // **post, punt** (op een begroting e.d.), **bedrag**. - de ~ ónkoste op 'n begroting; d'r sjtaon nag twee ~te aope; 'ne sjade~. // **post, posterijen**. - hae wirk biej de ~; tante ~; **post, brievenbus**. - get oppe ~ doon; **post, postkantoor**. - de ~ is nag toe; (**brieven**)**post**. - waat is d'r vandaag biej de ~?; höbs se de ~ al gezeen?; **postbode**. - is de ~ al langs gewaes?
- posbode** {po:z/boo:/de} (m.) [~s] **postbode** (verg. **brevedraeger**).
- posdoef** {po:z/dôef} (v.) [doef] **postduif**.
- poskantoor** {po:s/ka:n/toor} (o.) [kantoor] **postkantoor**.
- pospaerd** {po:s/pèèrt} (o.) [paerd] **postpaard**. - hae kuump wie ein ~ (*hij was helemaal buiten adem*).
- poste** {po:s/te} (ww.zw. 7c) (N.) **posten, op wacht staan**. - ze hōbbe dao drie daag sjtaon te ~. // **posten, op de post doen**. - 'ne breet ~.
- poszegel** {po:(s)/see:/gel} (m.) [zegel] **postzegel**. - 'ne ~ op 'ne breet plekke; ~s sjpare; **ontevreden gezicht**. - mit zónne ~ kumps se d'r biej mich neet in.
- pot** {po:t} (m.) [pöt {pö:t} / pötje {pö:/tje}] **pot**. - 'ne ~ appelemoos; 'ne ~ köffie; 'ne ~ beer drinke; det is ~ wie dèksel (*om het even*); d'r ein pötje van make (*rommeltje*). // **kamerpot, po**. - 'n wich oppe ~ zitte; doe kóns mich de ~ op! // **pot** (bij het spel). - waat zit d'r nag in de ~? // (v.) *in*: det is ein ~ naat (N.).
- pöt** {pö:t} (m.) [~te / ~je] **put**. - water oet de ~ haole; in de ~ zitte.
- potbekker** {po:d/be:(k)/ker} (m.) [bekker] **pottenbakker**.
- potdèksele** {'po:(d)/dè:k/se/le} (ww.zw. 1) **potdeksele** (houtwerk schuin overnaads aanbrengen om inregenen te voorkomen).
- potdomme** {'po:(d)/'do(m)/me}, zie **potverdomme**.
- poter** {'po:/:ter} (predicatief bn.) **verdwenen, weg**. - de hóndj is al ein paar daag ~.
- pôthaok** {pö:t/(h)aok} (m.) [haok] **puthaak** (waaran de emmer gehangen wordt bij het putten van water). - det (*ook: hae of zie*) is zo krómp wie 'ne ~.
- pötjesfabriek** {pö:/tjes/fe/brie:k} (v. of o.)
- [febriek] **pottenfabriek, keramische fabriek**.
- pötjesletien** {pö:/tjes/le/tiē:n} (o.) [Letien] **potjeslatijn**.
- pötjessjöpper** {pö:/tje(s)/sjö:(p)/per} (m.) [~s] **putjesschepper**. - es se neet wils lere, waers se mer ~.
- pötjeswinkel** {pö:/tjes/wi:ng/kel} (m.) [win-kel] **winkel van sinkel**. - in dae ~ këns se alles kriege; dae ~ sjtóng zo vól des se nieks meer kós vinje.
- potlaepel** {po:t/lèè:/pel} (m.) [laepel] **polle-pel**.
- potlood** {po:t/lood} (o.) [potlode of potlojer {po:t/loo:/jer} / potleudje {po:t/leu/tje}] **potlood**.
- potloodslijper** {po:t/lood/sjlié:/per} (m.) [sjlieper] **potloodslijper**.
- potlood** {po:t/lood} (m.) [geen mv.] **potlood** (als kachelpoets).
- potlote** {po:t/loo/te} (ww.zw. 7a) **potloden** (bewerken met *potlood*). - de sjtoof en de sjtoviepje waerpde gepotlood.
- potperie** {po:t/pe/rië} (m.) [~s] **potpourri**.
- potsókker** {po:t/só:(k)/ker} (m.) [sókker] **bruine suiker, basterdsuiker**.
- potte** {po:(t)/te} (ww.zw. 7a) **potten, sparen**. - dae haet zie gans laeve gepot. // **aftellen** (bij spelletjes). - waem is aan de beurt óm te ~?
- pötte** {'pö:(t)/te} (ww.zw. 7a) **putten**. - water ~.
- pötter** {'pö:(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] [N.putter] **putter, distelvink** (*Carduelis carduelis*).
- pottoe** {'po:(t)/töé} (bw.) **potdicht, helemaal gesloten, verstopt**. - de deur zoot ~; mien naas zit ~; 't zoot ~ vanne nevel.
- potvas** {po:t/fa:s} (predicatief bn., bw.) **muurvast**. - det dink zit ~, 't is neet droet te kriege.
- potverdomme** {'po:t/fer/'do(m)/me} of **pot-domme** {'po:(d)/*do(m)/me} (tsw.) [bastardvloek] **potverdomme**.
- potverdorie** {'po:t/fer/'doo:rië}, **potverdriedöbbeltjes** {'po:t/fer/drië:dö:(b)/bel/tjes} (tsw.) [bastaardvloek] **potverdorie**.
- praam** {praam} (m.) **praam, prangijzer** (neusklem om een stier in bedwang te houden).
- prach** {pra:ch} (v.) [geen mv.] **pracht**. - mit väöl ~ en praol; det woer mich dao 'n ~!.
- prachtig** {'pra:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **prachtig**. - ze vónje 't ~; 'ne ~e bós blome.
- praek** {prèèk} (m. of v.) [~e / ~ske] [N. preek, D. Predigt] **preek**. - hae kwoom pas nao de ~

praeke

de kirk in; doe hoofs neet altied zón (of zónne) ~ te haje.

praeke {‘prèè:/ke} (ww.zw. 5a) [N.preken, D. predigen] **preken**. - vandaag waert neet gepraek, mer waert 'ne bref van de bösjop veurgelæze; waat sjteis se weer te ~!

praejsjtool {‘prèèk/sjtool} (m.) [sjtool] **preekstoel**. - dae zit op zienne ~ (hij is spraakzaam); hae kós waal oppe ~ sjaon (hij komt belerend over).

prakkedinke {pra:(k)/ke/’di:ng/ke} (ww., alleen onbep.wijs) (P) **prakkizeren, piekeren, nadenken**.

prakkezasie {pra:(k)/ke/’zaa:/siē} (v.) [geen mv.] **geprakkizeer**.

prakkezere {pra:(k)/ke/’zee/re} (ww.zw. 1) **prakkizeren, piekeren, overwegen, nadenken**. - hae zoot de ganse daag te ~; ~ kump van erm luuj; dao prakkezeer ich neet euver! (ik denk er niet aan om dat te doen); v'r prakkezere d'r euver óm nao Frankriek te gaon.

prakteik {pra:k/’tei:k} (m. of v.) [~e] **praktijk**. - de ~ van eine dokter; in de ~ vèlt det neet mit; dae hèlt d'r raar ~e op nao.

prakties {‘pra:k/ties} (bn., bw.) [praktise, praktise, ~] **praktisch**.

praol {praol} (m.) [geen mv.] **praal**. - mit väöл prach en ~.

praoper {‘praø:/per} (bn.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] 1. **proper, op properheid gesteld**. - det is ein ~ vrouw. 2. **schoon**. - zorg des se ~ henj höbs; zich ~ kleijer aandoon; nao 't poetse voor de kamer weer ~.

praos {‘praø:s} (m.) [präös {‘präø:s}] / präöske {‘präø:s/ke}] **rookstoel, armstoel, leunstoel, fauteuil**. - vader zoot in de ~.

pratsj {‘pra:tsj} (m.) [geen mv.] **slijk, modder**. - höbs se weer door de ~ geloupe?; **brij, pap, moes**. - de érpele toet ~ laote kaoke.

pratsje {‘pra:tj/sje} (ww.zw. 3d) **prakken, fijnmannen**. - sjniejbomemoos waert gepratsj; hae zoot mit 't versjet 't aete te ~. // **knoeien, modderen**. - de kinjer wore in de toter aan 't ~.

pratsjerig {‘pra:tj/sje/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **modderig**. - 'ne ~e paad.

pratsjkontj {‘pra:tjsj/kó:njtj} (v.) [kóntj] **moddervet achterste**.

prazel {‘pra:/zel} (m.) [geen mv.] **praat, geklets**. - det is sjtómme ~.

prazele {‘pra:/ze/le} (ww.zw. 1) [N.praten] **kletsen, praten, keuvelen, babbelen, zwetsen**. - ze sjtónge get te ~ aan de deur; waat

die zich dao allemaol biejein ~ is grote ónzin. **prazeleer** {‘pra:/ze/leer} (m.) [~s / ~ke] **kletsen, kletskous, zwetsen**.

prazelmöts {‘pra:/zel/mö:ts} (v.) [möts] **kletsmajoor**.

preez {pree:s}, zie ²**prieze**.

prengel {‘pre/ngel} (m.) [~e of ~s / ~ke] 1. **stuk hout, stok, knuppel**. - hae saarsde-n-'m drop mit eine ~. 2. **bengel**. - waat höbbe die ~e (of ~s) noe weer aangevange?; zoodjs se dae ~ neet?; **onhandig iemand, stoethaspel, sufferd**. - waat bös se toch eine ~!

prengele {‘pre/nge/le} (ww.zw. 1) **preugelen, aframmelen**. - ze flink geprengeld kriege.

presies {pre/’siës, pre/’sie:s}, zie **persies**.

preugel {‘preu/gel} (m.) [geen mv.] [D. Prügel] **slaag**. - ~ kriege.

preuve {‘preu/ve} (ww.zw. 5a) **proeven**. - zó get lekkers höb ich nag zelje gepreuf; preuf eers mer èns, veurdes se 't opits; ze höbbe good zitte te ~ (drinken).

preuver {‘preu/ver} (m.) [~s] **proever** (spec. *iemand die van lekker eten en drinken houdt*) // de Preuvers (een vriendenclub in Swalmen).

preze {‘pree:/ze}, zie ²**prieze**.

prezensielies {‘pre/ze:n/siē/lie:s} (v.) [‘lies] **presentielijst**.

prezent {‘pre/ze:nt} of **perzent** {per/ze:nt} (predicatif bn.) **present, aanwezig**. - ze wore allemaol ~.

prieggele {‘prie(g)/ge/le} (ww.zw. 1) **priegelen, prutsen, peuteren**. - waat zits se weer sónger leech te ~; zit neet aan det lempke te ~!

prieggelwerk {‘prie(g)/gel/we:rk} (o.) [geen mv.] **peuterwerk**. - det is ech ~!

priej {‘priéj} (v.) [~e / ~ke] **achterwerk** (van een gezette vrouw). - ze sjtóng mit häör diekke ~ veur mich.

prieke {‘prié:/ke} (ww.zw. 5a) **vlassen, azen**. - hae sjteit d'r op te ~ det d'r ouch 'n sjtök flaaj krieg.

pries {‘prié:s} (m.) [prieze {‘prié:/ze} / ~ke] [N. prijs, D.Preis] **prijs**. - de eerste ~ winne; det geit neet óm prieze; de prieze zin dao leeg; de vòlle ~ betale.

prieskaertje {‘prié:s/kèè:r/tje} (o.) [~s] **prijskaartje**. - ich wil uch waal helpe, mer dao hink waal ein ~ aan.

priester {‘prie:s/ter} (m.) [~s] (N.) (zie **geise-lik priester**).

priesterkoor {‘prie:s/ter/koor} (o.) **priester-**

- koor.**
- prieze** {‘priē:/ze} (ww.zw. 6) **prijzen** (van een prijskaartje voorzien). - de artiekkele dao zin leeg gepris.
- prieze** {‘priē:/ze} (ww.st. 32) [N. prijzen, D. preisen] **prijzen**. - ze höbbe-n-’m erg gepreze vanwaege zienne inzat.
- prik** {pri:k} (m.) [~ke / ~ske] (N.) (zie **peek**) **prik**. - ‘ne ~ kriegen taenge de griep; ‘n ~ske gaeve; det is veur ein ~ske te koup.
- prikke** {pri:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (iets dat toe- geworpen wordt) **vangen, opvangen**. - ‘ne bal ~.
- prikke** {pri:(k)/ke} (ww.zw. 5a) (N.) (zie **peke**) **prikken**. - es de dokter dich prik, móos se neet gaon bääöke.
- prikkeliemmenaad** {‘pri:(k)/ke(l)/lie(m)/me/naat} of **prikliemmenaad** {‘pri:k/lie(m)/me/naat} (m.) [liemmenaad] **limona-de gazeuse, spuitwater, prik**.
- prikketeur** {pri:(k)/ke/’teur} (m.) [~s] (P) **acupuncturist**.
- pril** {pri:l} (m.) **april** (alleen na klinkers). - de zeveteende ~.
- prilgek** {‘pri:l/ge:k} (m.) **aprilek** (iemand die zich op 1 april heeft laten beettnehmen).
- primmetief** {pri(m)/me/’tie:f} (bn., bw.) [primmetievve, ~, ~] **primtief**.
- prins** {pri:ns} (m.) [~e / ~ke] [N. prins; D. Prinz] **prins**. - ~ Bernard; ~e en prinsesse; ~ karneval; ze höbbe-n-’m toet ~ oetergeroe.
- prinsekepel** {‘pri:n/se/ke/’pel} (v.) [kepel] **prinsenkapel**.
- prinsemöts** {‘pri:n/se/mö:ts} (v.) [möts] **prinsenmuts**.
- prinses** {pri:n/’ses} (v.) [~se / ~je] [N.prinses; D. Prinzess] **prinses**.
- prinsesjteek** {‘pri:n/se/sjtee:k} (m.) [sjteek] **prinsensteeek**.
- prinsiep** {pri:n/’sie:p} (o.) [prinsipes {pri:n/’sie:(p)/pes}] **principe**. - des d’r ‘ne mit prinsipes.
- print** {pri:nt} (v.) [~e / ~je] [N.print] **print**. - ‘n book mit sjoon ~e; trèk neet zón ~! (gezicht); ‘n ~je kriegen van de zöster; biej ein begrafenis kries se ein ~je. // **pootafdruk** (van dieren), **spoor**. - v’r vónje ~e vanne verkesdas in ózzen haof.
- printe** {‘pri:n/te} (ww.zw. 7b) [E. print] **printen, afdrukken**.
- printebok** {‘pri:n/te/book} (o.) [book] **pren-tenboek**.
- prizzedent** {pri(z)/ze/’de:nt} (m.) [~e] **presi- dent**.
- prizzentasie** {pri(z)/zen/’taa:/sîê} (v.) **presen- tatie**.
- prizzenter** {pri(z)/zen/’tee/re} (ww.zw. 1) **pre- presenteren**. - prizzenteer de lans! (een bevel, ooit in zwang bij de Boukoulse schutterij).
- probere** {proo/’bee/re}, zie **perbere**.
- probleem** {proo/’bleem} (o.) [probleme / ~ke] **probleem**.
- produk** {proo/’du:k} (o.) [~te] **product**.
- produksie** {proo/’du:k/siê} (v.) [geen mv.] **pro- ductie**.
- produsere** {proo/duu/’see/re} (ww.zw. 1) **pro- duceren**.
- proefwerk** {‘proe:f/we:rk} (o.) [werk] (N.) **proefwerk**.
- proem** {prôêm} (v.) [~e {‘prôê:/me} / pruumke {‘prûum/ke of ‘pruum/ke}] **pruim** (vrucht). - ~e plökke; blauw en gael ~e. // **pruim** (tabakspruim). - hae haaj ‘n ~ inne móndj. // **pruim** (vrouwelijk schaamdeel). // **achter- werk** (van vrouw). - ze ging op häör diekke ~ zitte. // **hoeveelheid, som**. - ein flinke ~ geldj. // (P) **sloom persoon**. - ein ~ van ei vroumes.
- proeme** {‘prôê/me} (ww.zw. 2) **pruimen**. - hae zoot op zien sjekske te ~, det ‘m de zeiver oet de móndj dreef; det is neet te ~ (niet te eten, of: niet te verdragen; verg. **pruime**).
- proemeboom** {‘prôê:/me/bou:m} (m.) [boum] **pruimenboom** (*Prunus domestica*).
- proemedant** {prôê:/me/’da:nt} (v.) [~e] **prui- medant** (gedroogde blauwe pruim).
- proemeflaaj** {‘prôê:/me/’flaaj} (v.) [flaaj] **prui- menvlaai**.
- proememuulke** {‘prôê:/me/’mûûl/ke} (o.) [~s] **pruimenmondje, zuinig mondje**. - ein ~ trèkke.
- proemesjem** {‘prôê:/me/’sjem} (m.) [sjem] **pruimenjam**.
- proemesjein** {‘prôê:/me/sjtei:n} (m.) [sjtein] **pruimenpit**.
- proemrulke** {‘prôêm/rul/ke} (o.) [~s] **rolletje pruimtabak**.
- proemtebak** {‘prôêm/te/ba:k} (m.) [tebak] **pruimtabak**.
- proetsje** {‘proe:tj/sje} (ww.zw. 3d) **proesten**. - ~ van ‘t lache. // (van met vocht gevulde voor- werpen) **uiteenploffen**. - es se op ein temaat treudjs, den proetjs die.
- proezele** {‘prôê:/ze/le} (ww.zw. 1) (van een

proezele

- baby) **belletjes blazen**. - 't wîch loog te ~ in de weeg.
- prof** {pro:f} (m.) [~s] **prof** (spec. in de sport).
- professer** {proo/fe:(s)/ser}, zie **perfesser**.
- próffetere** {pró(f)/fe/tee/re} (ww.zw. 1) **profiteren**.
- program** {proo/'gram} (o.) [~me] **programma**. - waat sjteit d'r vandaag op 't ~?
- programma** {proo/'gra(m)/maa} (o.) [~s] **programma**.
- proklamasie** {proo/klaa/'maa:/siê} (v.) [~s] **proclamatie**. - de jaorlikse ~ van de prins.
- prónk** {pró:ngk} (m.) [geen mv.] **pronk, sier**. - de fiets sjtóng veur de ~ in de gooij kamer.
- prónkappel** {'pró:ng/Ga:(p)/pel} (m.) [¹appel] **pompoen** (Cucurbita-soorten). - in ~e waerde mómmgezichter oetgesjneje róndj Sint Merte.
- prónk** {'pró:ng/ke} (ww.zw. 5a) **pronken**. - mit get ~.
- prónksjtök** {'pró:ngk/sjtö:k} (o.) [sjtök] **pronk-stuk**.
- prónt** {pró:nt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. prompt, pront; D. prompt] **prompt, pront**. - ~e betâling; **keurig, precies, juist**. - ein ~ vroumes; hae woor ~ op tied; **precies, net**. - hae woor ~ zie vader; ze deej det ~ wie hâör moder.
- proof** {proof} (v.) [prove {proo/ve}] **proef, proeve**. - de ~ oppe som numme; mit det kunsmès waere nag prove gedaon; emes op ~ aannumme. // (spec.) **monster** van het vlees van een geslacht varken. - pesjtoor kreeg de bëste ~, es 't verke gesjlach woor.
- proos** {proos} (tsw.) **proost!**, **prosit!** - ~!, op dien gezondheid!
- prooste** {'proos/te} (ww.zw. 7c) **toasten, toosten**.
- prop** {pro:p} (m.) [pröp {prö:p} of ~pe / pröp-ke {prö:p/ke}] **prop**. - 'ne ~ pepier; mit pröpkes goje in de klas. // (N.) hae kwoom dao pas laat mit oppe ~pe.
- proses** {proo/se:s}, zie **perses**.
- protes** {proo/te:s} (o.) [~te] **protest**. - ze dejé det oet ~.
- protesjtere** {proo/te/sjtee/re} (ww.zw. 1) **protesteren**. - taenge get ~; ~ baat dich neet.
- pruime** {'prui/me} (ww.zw. 2) **voor lief nemen, slikken, pikken, nemen** (verg. **proeme**). - ich kan det nimmeer ~.
- prul** {pru:l} (m.) [prulle {pru(l)/le} / prulke {prul/ke}] **prul**. - det vroumes is nag lang gënne ~ (*is behoorlijk knap*).
- Pruse** {'prû:se} (o.) **Duitsland**. - in ~ op fekansie gaon.
- Pruses** {'prû:ses} 1. (bw.) **(op zijn) Duits**. - det huij is ~ dreug (*niet echt droog*). 2. (o.) **Duitsland**. - hae geit in ~ wone.
- pruuk** {prû:k} (v.) [pruke / ~ske] **pruik**.
- pruumke** {'prû:m/ke of 'pruum/ke}, zie **proem**.
- Pruus** {'prû:s} 1. (m.) [Pruse / ~ke] **Duitser**. - v'r höbbe nagal get Pruse in de femielie zitte; de eerste ~ (*het eerste net op de Duitse televisie*). 2. (bn., bw.) [Pruse, Pruse, ~] **Duits**. - de Pruse grens; hae wirkde oppe Pruse bós; mit ~ geldj betale; de Pruse bezëttig; 'ne Pruse morge (30 are); hae kalt good ~.
- Pruzin** {'prû:zin} (v.) [~ne] **Duitse vrouw, Duitse**.
- publiek** {puu/'blie:k} (o.) [geen mv.] **publiek**.
- publikasie** {puu/blie(k)/*kaa:/siê} (v.) [~s] **publicatie**.
- publisere** {puu/blie(s)/*see/re} (ww.zw. 1) **publiceren**.
- puf** {pu:f} (m.) [geen mv.] **puf, energie**. - ich haaj gënne ~ meer.
- puij** {puij} (v.) [~e / ~ke] **pui**. - de ~ van 'ne gevél.
- Puil** {puil} (eig.m.) [> Puilke] **Paul, Paulus**.
- Puiles** {'pui/les} (eig.m.) [~ke] **Paulus**.
- Puilke** {puil/ke}, zie **Paul**.
- 1puin** {puin} (v.) [~e {pui:/ne}] (*hardnekking*) **onkruid, kweekgras** (*Agropyrum repens*). - alles toet de lèste ~ oetsjaaeke; de ~e tösse de plante wegsjoeffe; ~e sjtaeke (*uitsteken met de riek*); 't gruijde wie ~.
- 2puin** {puin}, ook **puun** {pûn} (o.) [geen mv.] (N.) (zie **sjrót**) **puin**. - nao de oorlog loog alles in ~; ~ rume.
- puineboer** {'pui:/ne/bôê:r} (m.) [boer] **boer met magere akkers**.
- puinekop** {'pui:/ne/ko:p} (m.) [kop] **warrig, wild kapsel**.
- puinhoup** {'puin/hou:p}, ook **puunhoup** {pûn/hou:p} (m.) [houp] (N.) (zie **sjrót-houp**) **puinhoop**. - 't woort 'ne ~ op det kantoor.
- puinoug** {'pui:/nouch} (m.) [~e] een vis, krusing tussen bliek en brasem.
- puk** {pu:k} (m.) [~ke / ~ske] **puk, uk, peuter**.
- pukkel** {'pu:(k)/kel} (m.) [~e / ~ke] **pukkel, puist**. - hae haaj 'ne flinke ~ in zienne nak; hâör gezich zoot vól ~kes.
- pukkesjool** {'pu:(k)/ke/sjool} (v.) [sjool] **kleuterschool**. - de ~ loog vreuger aan de Boutesjtraot.

- pummel** {‘pu(m)/mel} (m.) [~s / ~ke] (verg. piemmel) **penis, lul** (ook als scheldwoord).
- pumpke** {‘pu:mp/ke}, zie **pómp**.
- pumpsjtein** {‘pu:mp/sjtei:n} of **pumsjtein** {‘pum/sjtei:n} (m.) [sjtein] **puimsteen**.
- pungel** {‘pu/ngel} (m.) [~e / ~ke] **pungel, buidel, zak**. - hae haaj al zien aetesgereij in eine ~ op zienne rök.
- punjer** {‘pu/njer} (m.) **ponder, unster** (weeg-instrument met verschuifbaar gewicht).
- punjere** {‘pu/nje/re} (ww.zw. 1) **wegen** (met een punjer). - de fóddeleboer haet de fóddele gepunjerd.
- punké** {‘pun/ke}, zie **pón**.
- ¹**puntj** {pu:njtj} (m. of o.) [~e / ~e] (scherpe, spitse) **punt, spits**. - de ('t) ~ van det potlood is bót; de ('t) ~ van ei mets; 't ~ van mien tóng; op 't ~e van de sjtool zitte; örges 'ne ('n) ~ aan zuge; **punt, stip**. - d'r sjtaon 'n heel deil fien ~es op det pepier; de ~es oppe i zitte; **punt** (als leesteken). - doe móś 'ne ('n) ~ achter die zin zitte; v'r zitte d'r 'ne ('n) ~ achter.
- ²**puntj** {pu:njtj} (o.) [~e / ~e] [N. punt; D. Punkt] **punt, moment**. - v'r sjtaon op 't ~ óm te gaon; **punt, aandachtspunt**. - d'r sjtaon nag twee ~e oppe agenda; 't ~ is det ze neet wille betale; dao maak ich gèn ~ van; **punt, waarderingscijfer**. - waatv'r ~ höbs doe veur wiskunde?
- puntjelik** {‘pu:nj/tje/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] [D. pünktlich] **stipt, precies, nauwkeurig, nauwgezet**. - ich sjnap neet det d'r nag neet hiej is, hae is anges altied zó ~; ~ op tied kómme.
- puntjesjlieper** {‘pu:nj/tje/sjliē:/per} (m.) [sjlieper] **potloodslijper**.
- puké** {‘pu:p/ke}, zie **póp**.
- pups** {pu:ps} (v.) [~e / ~ke] **propje oogvocht** of **oogvuil, slaap** (in de ogen: oogafscheiding). - vrief dich die ~e èns oet dien ouge! // **oogje** van een aardappel. - de ~e oet de aer-pele pitse.
- ¹**purper** {‘pu:r/per} (o.) [geen mv.] **purper**. - 't guf nagal get saorte ~.
- ²**purper** {‘pu:r/per} (bn.) [~e, ~, ~] **purperen**. - 'n ~ kleur; 'ne ~e mantjel.
- purtje** {‘pu:r/tje}, zie **pórt**.
- puufke** {‘puu:f/ke}, zie ¹**poeef**.
- puukkelke** {‘puu:(k)/kel/ke}, zie **poekkel**.
- puun** {püün}, zie ²**puin**.
- puunhoup** {‘püün/hou:p}, zie **puinhoup**.

- puupke** {‘puu:p/ke}, zie **poeep**.
- puur** {püür} (bn., bw.) [pure, ~, ~ / ~der, ~s(te)] (N.) **puur**. - pure sjókkelaat; det is ~ zilver; ich drink 't aelske ~; pure ónzin; det woör ~ en allein óm 'm te peste.
- puus** {puu:s}, **puuske** {‘puu:s/ke}, zie ¹**poes**.
- puuzzel** {‘puu(z)/zel} of **puzzel** {‘pu(z)/zel} (m.) [~s / ~ke] [N. puzzel] **puzzel**. - 'ne ~ oplosse; det is 'ne ~ veur mich.
- puuzzele** {‘puu(z)/ze/le} of **puzzle** {‘pu(z)/-ze/le} (ww.zw. 1) **puzzelen**.
- puuzzeleer** {‘puu(z)/ze/leer} of **puzzeleer** {‘pu(z)/ze/leer} (m.) [~s / ~ke] **puzzelaar**.

R

- R, r {e:r}** (v.) [r's {e:rs}] (de letter) **R, r.** - de ~ is oet de maondj (*het zal niet meer vriezen*); de R 73 is in Zjwame 'n heit hangiezer gewaore.
- ra** {raa} {tsw.} *in:* ~~, wat is det? (*ra ra, wat is dat?*).
- raad** {raa:t} (o.) [rajer {'raa:/jer}] / raedje {'rèè-/tje}] [N. rad, D. Rad] **rad, wiel.** - de rajer van eine fiets, van ein ker, van eine auto; 't ~ van ein sjörker; emes in 't ~ vare (*met de fiets*); de raedjes van rólsjaatse, van ein horloozje; ~ sjlaon; zó gek wie ei ~ (*zie raadgek*).
- raadgek** {'raat/'che:k} (*predicatief bn.*) **volslagen gek, tureluurs, krankjorum.** - ich waer ~ van det geluid; jóng, doe bös ~, es se det duis.
- raadsjlaag** {'raa:t/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **rad-slag.** - 'ne ~ make.
- raaf** {raaf} (m.) [rave {'raa:/ve}] [N. raaf; D. Rabe] **raaf** (*Corvus corax*). - hae sjteult wie de rave.
- raak** {raa:k} (bn., bw.) [rake, rake, ~/ raker; ~s(te)] **raak.** - de piel woor ~; 'ne rake piel; ~ sjete; die watsj woor ~; 'n rake opmerking; det woor ~.
- raam** {raam} (m., tegenw. ook o.) [rame {'raa:/me} / raemke {'rèèm/ke}] **raam, omraming, kader.** - 'ne ~ óm ein sjeldrieb; in 't ~ van de bezuiniginge. // **raam, venster.** - 'ne ~ aopezitte; veur de ~ zitte te kieke; oet de ~ kieke; de rame wasse; 'ne winkel~; 't lik euveral veur de rame; 't raemke van de W.C.; 't kelderraemke; de raemkes van eine trein.
- raaplaaq** {'raa:p/laoq} (v.) [laog] **raaplaaq** (eerste laag pleisterwerk, direct op de muur). - de ~ waert mit roew sjpies oppe moer gezat.
- raapaolie** {'raa:/bao;/lié(j)} (m.) [aolie] **raapolie** (uit geplet koolzaad). - sjlaon rook neet lekker.
- raapkook** {'raa:p/kook} (m.) [kook] **raapkoeck.** - ~ waerde es veevoor gebroek.
- raapzaod** {'raa:p/saot} (m. of o.) [zaod] **raap-zaad.**
- raar** {raar} (bn., bw.) [rare, ~, ~ / raarder {'raa:r/der}; ~s(te) {'raa:r/s(te)}] **1. raar, zondeling, vreemd.** - 'n ~ gezich trèkkie; ze haaj ~ kleijer aan; det zin ~ luuj; 'n ~ sjepsel; 'ne rare Sjinees; 'n ~ geveul; hae gedreug zich ~. **2. [D. rar] schaars, zeldzaam.** - 'ne rare tref (*een zeldzaam toeval*); die plante zin hiej ~ gewaore.
- rabouw** {raa/'bouw} of **radouw** {raa/'douw} (m.) [~e] **rabauw, vlegel, lummel.** - die jón-ges, det wore echte ~e.
- raddikaal** {'ra(d)/die(k)/'kaal}, zie **rattekaal.**
- radio** {'raa:/die(j)/joo} (m.) [radio's] **radio.**
- 1radouw** {raa/'douw}, zie **rabouw.**
- 2radouw** {raa/'douw} (o.) [geen mv.] [D. Radau] **kabaal, herrie.** - 'nen houp ~ make.
- raedje** {'rèè-/tje}, zie **raad.**
- raege** {'rèè:/ge} en **raege(n)** - {'rèè:/ge(n)}, zie **raenger(-).**
- raegene** {'rèè:/ge/ne}, zie **raengere.**
- raeje** {'rèè:/je} (v.) [~s] (N.) **reden.** - doe höbs gèn inkel ~ óm zóget te zègke; dao zin väöl ~s veur.
- raejelik** {'rèè:/je/lik} (ook **redelik** {'ree:/de/lik}) (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **redelijk.** - 'ne ~ke miens; 'n ~ke vraog; det is ~ te doon.
- raek** {rèè:k} (m.) [~e / ~ske] **hark.** - mit de ~ door d'n haof gaon; 'ne huij~.
- raeke** {'rèè:/ke} (ww.zw. 5a) **harken.** - blajer op 'ne houp ~; de paad veur 't hoes ~.
- raekel** {'rèè:/kel} (m.) [~s / ~ke] **1. rekel** (mannetje van bijv. hond of vos). **2. rekel, kwajongen.** **3. slecht bewerkbare grond.** - blauwe leim is richtige ~. **4. bocht, iets dat zwaar op de maag ligt.** - eigteelt woor dök ~; zjwarde ~ (zwarte koffie).
- raekenbook** {'rèè/ken/book} (o.) [book] **reken-boek.**
- raekene** {'rèè:/ke/ne} (ww.zw. 1) [N. rekenen; D. rechnen] **rekenen.** - 'n teen veur ~ haole; doe kóns op mich ~.
- raekening** {'rèè:/ke/ning} (v.) [~e / ~ske] [N. rekening; D. Rechnung] **rekening.** - 'n ~ betale; wat sjteit d'r op dien ~?; dao móos se ~ mit haje.
- raekeninghajer** {'rèè:/ke/ning/haa:/jer} (m.) [~s] **rekeninghouder.**
- raekenles** {'rèè:/ken/le:s} (v.) [les] **rekenles.**
- raekenmesjien** {'rèè:/ken/me/'sjìe:n} (o.) [²mesjien] **rekenmachine, rekenapparaat.**
- raekensjrif** {'rèè:/ken/sjri:f} (o.) [sjrif] **reken-schrift.**
- raemke** {'rèèm/ke}, zie **raam.**
- raenge of raenge-** {'rèè:/nge}, zie **raenger(-).**
- raengel of raengel-** {'rèè:/ngel}, zie **raenger(-).**

- raengele** {‘rèè:/nge/le}, zie **raengere**.
- raenger** {‘rèè:/nger}, **raenge** {‘rèè:/nge} of **raengel** {‘rèè:/ngel}, tegenw. meestal **raege** {‘rèè:/ge} (m.) [N. regen; D. Regen] **regen**. - biej dae ~ gaon v'r neet nao boete; 'ne helle ~; ~ veur ach oere kan gèn oere doere (*vroege regen duurt niet lang*); ein gezich wie zeve daag ~. // in samenstellingen naast **raenger**-ook **raenge-** {‘rèè:/nge}, **raengel-** {‘rèè:/ngel} en **raege-** {‘rèè:/ge}.
- raengerbaog** {‘rèè:/nger/baoch} (m.) [baog] **regenboog**.
- raengerbuuj** {‘rèè:/nger/bûûj} (v.) [buuj] **re-genbui** (verg. **bies**, **sjoel**).
- raengerdröppel** {‘rèè:/nger/drö:(p)/pel} (m.) [dröppel] **regendruppel**.
- raengere** {‘rèè:/nge/re}, **raengene** {‘rèè:/nge/-ne}, **raengele** {‘rèè:/nge/le}, tegenw. **raege-ne** {‘rèè:/ge/ne} (ww.zw. 1) [N. regenen; D. regnen] **regenen**. - 't raengert (raengent) hel; 't beginnt net te ~; 't raengelt, 't zaengelt, de panne waere naat; 't raegende ónvoldoendes.
- raengerechtig** {‘rèè:/nge/re:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **regenachtig**. - ~ waer; 't is ~ vandaag.
- raengerjas** {‘rèè:/nger/ja:s} (m.) [jas] **regen-jas**.
- raengerkeep** {‘rèè:/nger/kee:p} (v.) [keep] **re-gencape**.
- raengerkepke** {‘rèè:/nger/ke:p/ke} (o.) [~s] **regenkapje**.
- raengermantjel** {‘rèè:/nger/ma:nj/tjel} (m.) [mantjel] **regenmantel**.
- raengerpiep** {‘rèè:/nger/pië:p} (v.) [³piep] **re-genpijp**.
- raengertón** {‘rèè:/nger/tón} (v.) [tón] **regen-ton**.
- raengerwaer** {‘rèè:/nger/’wèèr} (o.) [geen mv.] **regenweer**.
- raengerwater** {‘rèè:/nger/waa:/ter} (o.) [wa-ter] **regenwater**.
- raetelke** {‘rèè:/tel/ke}, zie **ratel**.
- rajer** {‘raa:/jer}, zie **raad**.
- rake** {‘raa:/ke} (ww.zw. 5a) [N. raken] **raken**. - de roos ~ mit eine piel; ich raakde-n-'m mit dae sjtein; hae haaj ei pälkje geraak mit 't sjpatbord; aan de drank ~; in ónbroek ~; ich waerde beheurlik geraak door waat dae zag.
- rakketak** {‘ra:(k)/ke/tak} (m.) [geen mv.] **onheil**, **ongeluk**. - 'n paerd det oppe luip geit, kan 'ne nutte ~ make; es dich 'ne klöppel tösse de sjpeike vluug, këns se 'ne duchtige ~ make.
- ¹ram** {ram} (m.) [~me] (N.) **ram**.
- ²ram** {ram} (bw.) **helemaal**, **totaal**, **geheel** [verg. **²ratsj**]. - ich woort 't ~ vergaete; hae woort d'r ~ van aaf (*helemaal de kluts kwijt*); hae haet 't ~ opgegaete.
- rammel** {‘ra(m)/mel} (m.) [geen mv.] **rammel**, **slaag**. - emes ein pak ~ gaeve.
- rammelen** {‘ra(m)/me/le} (ww.zw. 1) **rammen**. - ze zin mit de mèlktuite aan 't ~; dao zòls se flink mit de beurs mótté ~; die plenk zote los en ze rammelde aardig; dae wage rammet sjentjig; zienne praek rammelde aan alle kenj.
- rammeleer** {‘ra(m)/me/leer} (m.) [~s / ~ke] **rammelaar** (kinderspeelgoed).
- rammelkas** {‘ra(m)/mel/ka:s} (m.) [¹kas] **ram-melkast**. - dao kump dae weer op zienne aje ~.
- ramp** {ra:mp} (m.) [~e] **ramp**. - 'ne trein~; 't waer is 'ne ~ veur de boere; dae jong is eine ~.
- rampetampe** {‘ra:m/pe/ta:m/pe} (ww.zw. 5a) (P) **neuken**.
- randj** {ra:njtj} (m.) [renj {renj} / rendje {‘renj/tje}] [N. rand; D. Rand] **rand**. - de ~ van einen hood; aan de ~ van 't water; op 't rendje van de sjtoep loupe; det woort op 't rendje!; rooj renj om de uig höbbe.
- rang** {rang} (m.) [~e] (N.) **rang**. - eerste ~ zitte; waat woort zienne ~ in 't leger?
- ranja** {‘ran/jaa} (m.) [~s] **ranja**, **limonadesi-roop**.
- rank** {ra:ngk} (m.) [reng {reng} of ~e / rengske {‘rengs/ke}] 1. **rank**. - de ~e van eine droevjesstroek; rengskes aan de beunkes. 2. (ringvormige) **vlek**, **kring**. - d'r zitte reng in de gerdien; reng ónger de ouge höbbe.
- ransoen** {ra:n/’sôê:n} (o.) [~e] **rantsoen**.
- ranzjeerterein** {ranj/’zjeer/te/rei:n} (o.) [terein] **rangeerterrein**. - de pepierfebriek haaj 'n eige ~.
- ranzjere** {ranj/’zjee/re} (ww.zw. 1) **rangeren**.
- raochele** {rao/che/le} (ww.zw. 1) **rakelen**, **po-ken**. - 'in 't vuur ~ mit ein sjtoveniezer.
- raocheliezer** {rao/chel/iê:/zer} (o.) [~s / ~ke] **pook** (zie **sjtoveniezer**).
- raad** {raot} (m.) [geen mv.] **raad**. - emes 'ne goje ~ gaeve; de vergadering van de ~; de ~ van èlf; ich weit mich gènne ~.
- raadhoes** {‘raot/hôë:s} (o.) [hoes] **raadhuis**, **gemeentehuis**. - in 't aad ~ is noe 'De Mert' gevlestig.
- raadsel** {‘raot/sel} (o.) [~s / ráödselke {‘räöt/-sel/ke}] **raadsel**.
- raadslid** {‘raots/li:t} (o.) [lid] **raadslid**.

raodsvergadering

raodsvergadering {‘raots/fer/gaa:/de/ring} (v.) [vergadering] **raadsvergadering**.

raof {rao:f} (m.) [räöf {räöf}] / räöfke {‘räöf/-ke]} **roof, wondkorst.** - d'r zit al ein räöfke op dae sjnats; emes de ~ opdabbe (*iemand mores leren, iemand ter verantwoording roepen*).

raofele {‘rao/fe/le} (ww.zw. 1) **rafelen** (verg. **ruffele**).

raoje {‘rao:/je} (ww.st. 10) [N. raden; D. raten]

1. **raden, gissen.** - ein getal ónger de teen ~; det reudjs se nootj. 2. **raden, raadgeven, aanraden.** - ich raoj dich det neet te doon; 't is dich geraoje, menke!

raok {rao:k}, zie **ruke**.

raon {rao:n} (bn., bw.) [~e {‘rao/ne}, ~ {raon}], ~ 1. **dun** (door slijtage). - ~ sjtöf; det sjtöf is ~ gewaore door 't drage. 2. **los geweven.** - 'ne ~e zak. 3. **los gestapeld, los op elkaar.** - det sjnuijhout lik dao erg ~.

raos {raos of rao:s} (bn.) [raoze {‘rao/ze of ‘rao:/ze}, ~, ~] **roze.** - ze haaj ein ~ klëdje aan.

raot {rao:t} (v.) [~e] **(honing)raat.**

raotedreug {‘rao:/te/’dreuch} (predicatief bn.) **kurkdroog.** - 't veldj is ~; de was woor ~ gewaore.

räöts {räöts} (v.) [geen mv.] **perzikkruid** (*Polygonum persicaria*). - dao sjteit väöl ~ inne aeppele.

¹**rap** {ra:p} (m.) [geen mv.] **jute.** - zich ei sjtök ~ ómme knee binje.

²**rap** {ra:p} (bn., bw.) [~pe, ~pe, ~] (N.) (zie **flot, gauw**) **rap, vlug.** - det voor mich eine ~pe!; det voor ich ~ weer vergaete.

rape {‘raa:/pe} (ww.) (zw.) **rapen.** - eijer ~.

rappe {‘ra:(p)/pe} (bn.) **van jute.** - 'ne ~ zak.

rappaasj {ra(p)/po:r/’taasj} (v.) [rappoortaaazjes] **rapportage.**

¹**ras** {ra:s} (v.) [geen mv.] [D. Rast] **gemoedsrust, rust.** - ich höb gën ~, zóläng d'r neet truuik is.

²**ras** {ra:s} (o.) [~se] [N. ras; D. Rasse] **ras.** - d'r zin väöl ~se biej de knien.

rasp {ra:sp}(v.) [~e / respke {‘re:sp/ke}] [N. rasp] (verg. **rief rasp**).

raspe {ra:s/pe} (ww.zw. 5a) [N. raspen] **raspen.** - moere ~.

rat {ra:t} (v.) [~te / retje {‘re:/tje}] [N. rat; D. Ratte] **rat.** - d'r zitte ~te in de sjop; broen ~te (*Rattus norvegicus*), zjwarste ~te (*Rattus rattus*), water~te (*Arvicola terrestris*).

ratel {‘raa:/tel} (m.) [~s / raetelke] [N. ratel, D.

Rassel] **ratel** (spec. gebruikt in de kerk vanaf het Gloria op Witte Donderdag tot het Gloria op Paaszaterdag, zie **klepper**).

ratele {‘raa:/te/le} (ww.zw. 1) [N. ratelen, D. rasseln] **ratelen.** - de mësdeenders klepperde en ratelde; dao ratelt get ónger de moterkap; 'ne ratelende dóndersjlaag; hae ratelde aan ein sjtök door.

¹**ratsj** {ra:tjsj} (m.) [geen mv.] **stampot.**

²**ratsj** {ra:tjsj} (bw.) **helemaal, totaal, geheel** [verg. ²ram]. - hae woer ~ vanne kaart aaf.

rattekaal {‘ra:(t)/te/’kaal}, ook **raddikaal** {‘ra(d)/die(k)/’kaal} (bw.) [N. radicaal] **radi-caal, geheel en al, totaal.** - ich bön det ~ vergaete; det is ~ kepot.

rattekroet {‘ra:(t)/te/krôé:t} (o.) [geen mv.] **rattenkruit, arsenicum.**

rattejsjtert {‘ra:(t)/te/sjte:rt} (m.) [sjtert] **rat-tenstaart** (ook als gereedschap, soort vijl).

ratteval {‘ra:(t)/te/val} of **rattevang** {‘ra:(t)/-te/vang} (v.) [val, vang] **rattenval.**

rattevenger {‘ra:(t)/te/ve/nger} (m.) [~s] **rat-tenvanger.**

rattevergif {‘ra:(t)/te/ver/gi:f} (o.) [vergif] **rattenvergif, rattengif.**

razel {‘raa:/zel} (m.) [geen mv.] **het rillen, huivering, bibberatie.** - ich höb de kaje ~ euver mie gans lief.

razele {‘raa:/ze/le} (ww.zw. 1) **rillen, bibbe-ren, trillen, sidderen, huiveren.** - ~ van de kaaj; ~ van angs.

razelkoors {‘raa:/zel/koo:rs} (v.) [koors] **koude koorts**

re {ree} (v.) [re's] **re** (muziekknoot). - dao móos se ein ~ kruuts sjpele.

reaksie {ree/ja:k/siē} (v.) [~s] **reactie.**

rebarber {re/ba:r/ber} (m.) [geen mv.] **rabar-ber** (*Rheum*).

rebat {re/ba:t} (o.) [~te] 1. **rabat,** plankdeel met sierprofiel. 2. **rabat,** opgehoogd gedeelte tussen twee slotjes.

rebatsjaaf {re/ba:t/sjaaf} (v.) [sjaaf] **rabat-schaaf, sponningschaaf.**

rebbebedeb {re(b)/be/’de:p} (m. of v.) [~be] **ratel, iemand die druk praat.**

rebbel {re(b)/bel} (m.) [~s / ~ke] **babbelaar, ratel.**

rebbebe {re(b)/be/le} (ww.zw. 1) **ratelen, druk praten.**

¹**rech** {re:ch} (o.) [~te] [N. recht; D. Recht] **recht.** - dao höbs se ~ op; dao höbs se 't ~ neet veur; zien ~te laote gelje; det haet d'r

- mit ~ gezag; ~ van sjpraeke höbbe; ~te sjtudere.
- rech** {re:ch} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. recht; D. recht] **recht**. - zeuk mich èns 'n ~ sjtök hout; 'ne ~te sjtreep; 'ne ~te hook; ~ ómhoog gaon; ~ op emes aaf gaon.
- rechaan** {re:(g)/'gaan} (bw.) **rechtaan** (zie **rechtoe**).
- rechbank** {re:g/ba:ngk} (v.) [bank] **rechtbank**.
- rechdoor** {re:g/'doo:r} (bw.) **rechtdoor**. - ~ blieve loupe.
- rechheukig** {re:ch/('h)eu/kich} (bn.) [~e, ~e, ~] **rechthoeukig**.
- rechhook** {re:ch/('h)oek} (m.) [hook] **rech-hoek**.
- rechoet** {re:(g)/'gôë:t} (bw. en *predicatief bn.*) **rechtout**. - doe móos altied mer ~ gaon; emes ~ zègke wo 't op sjteit; doe kós nootj van 'm oapaan, want hae woor nootj ~.
- rechop** {re:(g)/'go:p} (bw.) **rechtop**, *overeind*. - ~ sjtaon; ~ zitte; zien haor sjtóng altied ~.
- rechopsjtaond** {re:(g)/'go:p/sjtaont} (bn.) [~e, ~e, ~] **rechtopstaand**. - 'ne ~e sjtein baoove 'n deur.
- rechs** {re:chs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. rechts; D. recht, rechts] **rechts**. - det lik aan de ~e kantj van de waeg; de ~e handj; de ~e bòksesjtoek; op ein ~e pertiej sjtumme; bòs doe ~ of links?; nao ~ gaon; de waeg drejt nao ~; hae kwoom van ~ aaf.
- rechsaaf** {re:g/'zaaf of 're:g/zaa:f} (bw.) **rechtsaf**. - ~ sjlaon.
- rechsbinne** {re:gz/bi(n)/ne} (bw. en zn., m.) **rechtsbinnen**. - ~ sjpele; es ~ sjpeelde d'r good.
- rechsboete** {re:gz/bôë:/te} (bw. en zn., m.) **rechtsbuiten**. - ~ sjpele; es ~ deej d'r 't neet sjlech.
- rechshenjig** {re:chs/he/njich} (bn.) [~e, ~e, ~] **rechtshandig**.
- rechsjtreeks** {re:ch/sjtreeks of 're:ch/-'sjtree:ks} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **rechtstreeks**. - 'n ~e vertaling oet 't Ingels; hae ging d'r ~ opaaf.
- rechsóm** {re:g/zóm} (bw.) **rechtsonm**. - es se biej de drey kumps, móos se ~ gaon.
- rechszaak** {re:ch(s)/saa:k} (v.) [zaak] **rechtszaak**.
- rechter** {re:ch/ter} (m.) [~s] [N. rechter; D. Richter] **rechter**. - de ~ zal oetsjpraok doon; det bringe v'r veur de ~; eige ~ sjpele.
- rechter-** {re:ch/ter} (bn.) [N. rechter-; D. recht] **rechter-** (in samenstellingen): rechterachterleech, rechterbaan, rechterbein, rechtererm, rechterhandj, rechterhèlf, rechterkantj, rechteroug, rechtersjouwer, rechtervleugel, rechtervoot, rechterziej, enz.
- rechtoe** {re:ch/tôë} (bw.) **rechttoe**, *in:* ~ rechaan (**rechttoe** **rechtaan**).
- rechtoedoero** {re:ch/tôë/doo:r} (bw.) **rechttoe**, **rechtdoor**. - doe móos al mer ~ loupe.
- rechvaerdig** {re:ch/feèr/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **rechtvaardig**.
- rechzitte** {re:ch/si:(t)/te} of **rechzètte** {re:ch/sè:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte; zètte] **rechzetteten**.
- Redaensj** {re/'dèënsj} (bn.) [~e, ~e, ~] (verg. *Ardaens uit de Ardennen*). - ~e sjtein; 'n ~e bookvink (*keep, Fringilla montifringilla*).
- redaksie** {re:'da:k/sië} (v.) [~s] **redactie**.
- redelik** {ree:/de/lik}, zie **raejelik**.
- redies** {re/'diës} (v.) [redieze / ~ke {re/'die:s/-ke}] **radijs** (*Raphanus sativus*).
- ree** {ree} (o.) [~ of reje {ree/je} / reke] [N. ree; D. Reh] **ree** (*Capreolus capreolus*). - 'n ~ sjete.
- reej** {ree:j}, zie **rieje**.
- reek** {reek} (m.) [reke / ~ske] **riek**. - de tenj van eine ~; 'ne veertendjse of 'ne viefendjse ~.
- reel** {reel} (m. of v.) [rils {rils}] **rail** (van gordijnen).
- reem** {reem} (m.) [reme {ree:/me} / ~ke] [N. riem; D. Riemen] **riem**. - zich 'ne ~ ómdoon; 'ne bòkse~; de ~ aanhaole; 'ne sjoon~; de reemkes van 'ne sandaal; 't is good reme sjnieje van angermans laer (*het is gemakkelijk om op andermans kosten vrijgevig te zijn of te leven*); 'ne ~ pepier.
- reemselke** {reem/sel/ke} (o.) [~s] **opsomming, litanie**. - ederskeer opnuuj zag d'r det ~ weer op.
- reep** {reep}, zie **rope**.
- reep** {ree:p} (v.) [repe / ~ke] **reep**. - 'n ~ sjók-kelaat; pepier in repe sjnieje.
- rees** {rees} (v.) [reses] **race**.
- rees** {ree:s}, zie **rieze**.
- reesbaan** {reez/baan} (v.) [baan] **racebaan**.
- reeskak** {rees/ka:k} (m.) [kak] (P) **diarree**.
- reeswage** {rees/waa:ge} (m.) [wage] **racewagen**.
- reet** {reet} (o.) [geen mv. / ~je] **riet** (*Phragmites communis*). - d'r gruijt ~ naeve de Zjwaam.
- reet** {ree:t} (m. of v.) [rete / ~je] **reet, kier, spleet**. - 'ne sjop inkieke door 'n(e) ~ in de

pórt; de deur op ein ~je zitte (*kier*). // [plat] **reet, gat, achterste.** - emes ónger zien(ne) ~sjtampe; zich de ~ aafvage; ein wích ~je sjnääre (*of laote sjnääre*) of ~je laote loupe of tip-pele (*een weerbarstig kind bij zijn broeksriem optillen, zodat zijn tenen nog maar net de grond raken*).

³**reet** {ree:t}, zie **riete**.

reetruts {reet/rut:s} (m.) [ruts] een vis, **rietvoorn** (*Scardinius erythrophthalmus*).

reets {reets} (bn.) [~e, ~e, ~] (van de geit) **ritsig, tochtig, loops.** - de geit is ~; dae llop wie ein ~e geit (*met huppelpasjes*).

regel {'ree:/gel} (m.) [~s / ~ke] **regel.** - doe móos op de ~s sjrieve; ein opsjtél van viefhóngerd ~s; zo zin de ~s hiej!; van dae ~ waert neet aafgeweke; aanne ~s zin of de ~s höbbe (*menstrueren*).

regele {'ree:/ge/le} (ww.zw. 1) **regelen.** - ich regel det waal efkes; 't verkeer ~.

regelmaotig {ree:/gel/'mao/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **regelmätig.**

regelrech {'ree:/gel/'re:ch} (bn., bw.) [~te, ~te, ~] **regelrecht.** - det is 'ne ~te aansjlaag op mie geldj; zo geis se ~ nao de hemel.

regerè {re/'gee/re} (ww.zw. 1) [N. regeren; D. regieren] **regeren.** - v'r waere geregeerd van-oet D'n Haag; eder jaor regeert d'r 'ne angere prins euver 't Hopsjlokkersriek.

regering {re/'gee/ring} (v.) [~e] **regering.**

reefel {'rei:/fel} (m.) [~e / ~ke] **strook, reep, rafel.** - 'ne ~ pepier; 'ne ~ gróndj; 'n ~ke sjtóf; dao is nag ein klein ~ke flaaj euver.

reefele {'rei:/fe/le} (ww.zw. 1) **rafelen.** - dae haaj ein gereifelde bóks aan.

reiger {'rei:/ger} (m.) [~s / ~ke] [N. reiger; D. Reiher] **reiger** (*Ardea cinerea*).

reike {'rei:/ke} (ww.zw. 5a) **reiken.** - nao get ~; dae paad reik toet aan de bósrandj. // **toereikend zijn.** - 't geldj reik neet veur de aansjaf daovan.

reime {'rei/me} of **rieme** {'riê/me} (ww.zw. 2) [N. rijmen; D. reimen] **rijmen.** - die wäörd reime (rieme) neet opein.

¹**rein** {rein} (bn.) **rein, zuiver, onveralst, echt, in:** 't is 'n ~ sjandaal; det is je ~ste ónzin.

Rein {rein} (eig.m.) [~tje] **Reinhard, Reinier.**

reip {rei:p} (m.) [~e / ~ke] [D. Reifen] **velg;**

hoepel. - ~e óm ein tón en óm ein kerreraad; dae is de ~e op of dae is oppe ~e (*hij is versleten, of: hij is ertussenuit*); det is oppe ~e (*totaal versleten*).

reipe {'rei:/pe} (ww.zw. 5a) **hoepelen.** - gank ~ óm 't kios! (*hoepel op!*).

reis {reis} (v.) [reize {'rei/ze} / ~ke] **reis.** - 'n ~ make nao 't boetelandj; op ~ zin.

reisdoef {'reiz/döef} (v.) [doef] **postduif;** ook: iemand die regelmatig op reis is.

reize {'rei/ze} (ww.zw. 6) **reizen.**

rejaal {re/'jaal}, **riejaal** {rie(j)/'jaal} of **rojaal** {roo/'jaal} (bn., bw.) [rejale (riejale, rojale), ~, ~] **royaal.** - 'n ~ bedraag; det höbs se ~ betaald; dae guf altied ~.

¹**reje** {'ree/je}, zie **ree.**

²**reje** {'ree:/je}, zie **rieje.**

rèk {rè:k} (m.) [geen mv.] **rek, elasticiteit.** - de ~ is droet.

rèk {rè:k} (m. of o.) [~ke / ~ske] **rek** (*vergsjaap*). - get oppe (*of op 't*) ~ zitte; 'n eijer-rékske; **stok** (*in het kippenhok*). - de hoonder zitte-n-oppe ~; de ~ opgaon (ook van mensen: *naar bed gaan*).

rekaor {re/'kaor} (o.) [~s] **record.** - 'n ~ braeke.

reklama {re/'klaam} (v.) [reklames] **reclame.** - ~ veur get make; die pletskes zin in de ~; ze haje altied 'n paar reklames oppe roet sjtaon.

rèksjtok {'rè:k/sjto:k} (m.) (N.) **rekstok.**

rektor {'re:k/tor} (m.) [~s] **rector.** - veurdet d'r 'ne pesjtoor oppe Boekkoel kwoom, haje ze dao eine ~; de ~ van 't kolleezje in Remunj.

rektoaraat {re:k/too/'raat} (o.) [rektrorate] **rectoraat.**

- ¹rel {rel} (v.) [~le] **op rijen getrokken hooi**. - 't huij op ~le trèkke.
- ²rel {rel} (m. of v.) [~le / ~ke] (N.) **rel**. - biej de ~le nao de wèdsjtried waerde de plisie ingezat.
- relekwie** {re/le/'kwîē}, zie **rillekwie**.
- rem** {rem} (v.) [~me / ~ke] **rem**. - de ~me van eine fiets, van 'ne auto; op de ~ traeje.
- reme** {'ree:/me}, zie **reem**.
- remies** {re/'miēs} (v.) 1. *stalling voor werktuigen, koetsen, trams of treinen*. - oppe Sjpèk haje ze 'n ~. 2. **remise**. - v'r höbbe ~ gesjpeeld mit sjake.
- remme** {'re(m)/me} (ww.zw. 2) **remmen**.
- remmel** {'re(m)/mel} (m.) [~s of ~e / ~ke] **knuppel**. - hae kreeg ze gerete mit 'ne flinke ~. // **rammelaar** (*mannelijk konijn*). - 'ne ~ en 'n moor. // **kwajongen, deugniet, rakker**. - des 'ne echte ~, dae jóng; 'ne sjmale ~ (*een magere jongen*).
- remsjpaor** {'rem/sjpao:r} (o.) [?sjpaor] **remspoor**. - doe zuus dao de remsjpääör nag oppe waeg; 'n ~ inne óngerbóks höbbe.
- Remunj** {re/'muunj}, ook **Remuunj** {re/'muunj} (o.) **Roermond**.
- Remunj** {re/'munjs}, ook **Remuunjs** {re/'muunj} (bn.) [~e, ~e, ~] **Roermonds**. - 'ne of 'n ~e (*iemand uit Roermond, Roermondenaar resp. Roermondse*).
- ren** {ren} (v.) [~ne / ~ke] **ren** (*dierenverblijf*). - hoonderren, hónđsren, verkesren.
- renbaan** {'ren/baan} (v.) [baan] **renbaan**. - oppe Boekkoel haadjs se vreuger ein ~.
- reng, rengske** {'reng(s/ke)}, zie **rank**.
- renge** {'re/nge} (ww.zw. 5b) **afhalen** (*boontjes e.d.*).
- renne** {'re(n)/ne} (ww.zw. 1) **rennen**. - ich móos ~ óm op tied dao te zin; ich zoog 'nen haas euver 't veldj ~; es die fietserenners aan 't ~ zin, sjloete ze hiej de waeg aaf; ich blief aan 't ~ (*ik heb het erg druk; ook: ik moet herhaaldelijk naar de W.C.*).
- renner** {'re(n)/ner} (m.) [~s / ~ke] **renner**, zowel **hardloper** als **wielrenner**.
- rente** {'re:n/te} (v.) **rente**.
- rentekaart** {'re:n/te/kaa:rt} (v.) [kaart] **rente-kaart** (*voor het plakken van rentezegels*).
- renteneer** {'re:n/te/'neer} (m.) [~s] **rentenier**.
- rentezegel** {'re:n/te/zee:/gel} (m.) [zegel] **rente-tezegel**. - ~s plekke veur d'n ajen daag.
- ¹**repe** {'ree/pe}, zie **rope**.
- ²**repe** {'ree:/pe}, zie **reep**.

- repeterere** {re/pe/'tee/re}, zie **rippetere**.
- repetiesie** {re/pe/'tiē:/siē}, **repetisie** {re/pe-/tie:(s)/siē}, zie **rippetiesie, rippetisie**.
- repkedepeu** {re:p/ke/de/'peu} (o.) **onbetroubbare liedien**. - det ~ is zo laeg wie tuutjeshout.
- report** {re/'po:rt} (o.) [~e] **rapport**. - 'n good ~ höbbe; ~ oetbringe euver get.
- reppele** {'re:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) 1. **reppen, aanroeren, ergens over spreken**. - ziej repelde nörges euver. 2. **zich ~, zich reppen, zich haasten**. - dae kump zich nag aardig aan 't ~, es d'r veur d'n aovindj 't huij binne wilt höbbe.
- res** {re:s} (v.) [~te / ~je] [N. rest; D. Rest] **rest**. - de ~jes van 't aete aan de hónđj gaeve; de ~ van 't verhaol; veur de ~ laot ich 't gans aan dich euver.
- resaorbak** {re/'saor/ba:k} (m.) [1bak] [F. ressort] **springbak** (*bed met springveren en houten randen*). - hae zoot wie 'nen haan oppe ~ (*hij was niet van zijn stuk te brengen*).
- rese** {'ree/se} (ww.zw. 6) **racen**. - hae reesde door de boch.
- resep** {re/'se:p} (o.) [~te / ~ke] **recept**.
- resepsie** {re/'se:p/siē} (v.) [~s / ~ke] **recepzie**. - 'n ~ haje; op ~ gaon; de sjleutel aafhaole biej de ~.
- resjpek** {re/'sje:k} (o.) [geen mv.] **respect**. - órges väöl ~ veur höbbe.
- respke** {'re:sp/ke}, zie **rasp**.
- resterant** {res/te/'ra:nt} (o.) [~s of ~e / resterentje {res/te/'re:n/tje}] **restaurant**.
- ¹**rete** {'ree/te} (bn.) **rieten**. - ei ~ daak; 'ne ~ sjtool.
- ²**rete** {'ree/te}, zie ¹**reet**.
- ³**rete** {'ree:/te}, zie ²**reet**.
- ⁴**rete** {'ree:/te}, zie **riete**.
- retoer** {re/'tôē:r} (o.) [~s / ~tje] **retour**. - ein ~tje tweede klas Mesjtreich; hae is op zien ~.
- retraet** {re/'trèet} (v.) [~e of -es] **retraite**. - op ~ gaon.
- reub** {reu:p} (v.) [~e / ~ke] [N. raap; D. Rübe] **raap** (*Brassica rapa*). - ~e zeijje; ~e veur 't vee.
- reudj, reudjs** {reutj(s)}, zie **raoje**.
- reudsel** {'reut/sel} (o.) [geen mv.] **roodsel, dodekop** (*soort pigment*).
- reuk** {reu:k} (m.) [~e / ~ske] [N. reuk; D. Geruch] **reuk**. - 'ne lekkere ~, 'ne fieze ~; 'n lekker ~ske; ze kómme oppe ~ aaf.
- reup, reups** {reup(s)}, zie **rope**.
- reure** {'reu/re} (ww.zw. 1) **roeren**. - in 'ne kae-

tel sjtaon te ~. // **verroeren**. - hae dörs gènne vinger te ~. // **zich** ~: **zich verroeren**. - kiek oet en reur dich neet!; dao kós se dich neet ~ of drejje. // **zich** ~: **geluid geven, kikken**. - pas op det gr' uch neet nag èns reurt!

reureij {‘reu/rei:j} (o.) [eij] **roerei**.

reurlaepel {‘reur/lèè:/pel} (m.) [laepel] **roerlepel**.

reus {reus} (m.) [reuze {‘reu:/ze} / ~ke] [N.]
reus] **reus**. - de reuze en kebuiterkes oet de sjprookjes; 'ne Vlaamse ~ (*konijnenras*).

reuske {reus/ke}, zie **roos; reus**.

reuster {‘reus/ter} (m. of o.) [~s / ~ke] [N.] rooster; D. Rost] **rooster**. - 'n pötje aafdèkkke mit ein (of eine) ~; vleis oppe ~ ligke; ze wirke dao volges ~.

reuzel {‘reu:/zel} (m.) [geen mv.] (N.) **reuzel** (zie *vaerevèt*).

revaasj {re/‘vaasj} (v.) [geen mv.] **ravage**. - daa woer ein grote ~ aangerich.

revaer {re/‘vèr} (m.) [~s] **revers**. - de ~s van ei jeske.

revier {re/‘vièr} (v. of m.) [~e / ~ke] (N.) **ri-vier**. - det kump van baove de grote ~e.

revu {re/‘vuu} (v.) [~s] **revue**.

reze {‘ree:/ze}, zie **rieze**.

rezenabel {re/ze/‘naa:/bel} (bw.) [F. raisonnaible] **behoorlijk, flink, danig**. - ~ sjlaeg kriege.

rezerf {re/‘zerf} (v.) [rezerves {re/‘zer/ves}] **reserve**. - det waert mit de neudige ~ gezag; dae sjpeler sjteit ~.

rezerveraad {re/‘zer/ve/raa:t} (o.) [raad] **reservewiel**. - dae is altied 't ~ biej det gruuupke (*het vijfde wiel aan de wagen*).

rezervere {re/zer/‘vee/re} of **rizzervere** {ri(z)/-zer/‘vee/re} (ww.zw. 1) **reserveren**. - plaatse ~.

rezervesjpeler {re/‘zer/ve/sjpee:/ler} (m.) [sjpeler] **reservespeler**.

reziën {re/‘zién} (v.) [~e {re/‘zié:/ne} / ~ke] [N. rozijn; D. Rosine] **rozijn**.

reziennemik {re/‘zié:/ne/‘mi:k} (v.) [mik] **rozijnenbrood**.

richte {‘ri:ch/te} (ww.zw. 7c) [N. richten, D. richten] **richten**. - 't gewaer op emes ~; ze richte zich op verbaetering van 't verkeer.

richtig {‘ri:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [D. richtig] **waar, echt, juist, correct, werkelijk, precies**. - waas se dao zaes, is neet ~; des 'ne ~e heer; 'ne ~e sufferd; det is ~ Zjwaams; des neet ~ wat ich meinde (*dat is niet precies wat ik bedoelde*); det is noe èns ~ sjtóm!

richting {‘ri:ch/ting} (v.) [~e] [N. richting; D.

Richtung] **richting**. - die ~ móos se op gaon; 't wejde alle ~e oet; ich böñ de ~ kwiet; det geit hel in de ~ van 'n mislökking.

riddekuulke {ri:(d)/de/‘kuul/ke} (o.) [~s] [F. réticule, ridicule] **karbiesje**.

riddenasie {ri(d)/de/‘naa:/siè} (v.) [~s] **redenering**. - die ~ klop neet.

riddenere {ri(d)/de/‘nee/re} (ww.zw. 1) **redeneren**.

Rie {rié} (eig.m. en v.) [~ke] (m.) **Harrie, Hen-ri;** (v.) **Maria, Ria**.

rieghel {‘rie:/chel} (m.) [~s / ~ke] (N.) **richel**.

1rief {riéf} (v.) [rieve {‘rié/ve} / ~ke] [D. Reibe] **rasp**.

2rief {riéf} (v.) [geen mv.] **vogelwikke** (*Vicia cracca*).

3rief {riéf} (bn.) [rieve {‘rié/ve}, ~, ~] **welva-rend, voorspoedig**. - in ~ jaore jónk gewaes (*in welvaart opgengroeid*).

riefkeukske {‘riéf/keuks/ke} (o.) [~s] **aardap-pelkoekje**.

rij {riej} (v.) [~e / ~ke] [N. rij, D. Reihe] **rij, reeks**. - 'n ~ kinjer; in de ~ sjtaon op de sjpeelplaats; 'n lang ~ veur ein loket; 'n ~ siefers; hae haet ze neet allemaol op ein ~.

riejaal {rie(j)/‘jaal}, zie **rejaal**.

riejaan {‘riej/baan} (v.) [baan] **rijbaan**.

riebewies {‘riej/be/wiè:s} (o.) [bewies] **rijbewijs**.

rieje {‘rie(j)/je} (ww.st. 32) [N. rijden, D. rei-ten] **rijden** (spec. op een rijdier). - op ein paerd ~; opa leet 't wích op zien kneeñ ~; vannach haet mich de maer gereje (*ik heb een nachtmerrie gehad*). // **rijden** (op of met een vervoermiddel, verg. **vare**). - op 'ne fiets ~; mit de auto nao de sjtad ~; mienne wage riedj ein op twelf. // [gezegd van Sinterklaas] **geschenken brengen**. - Sinterklaos haet tis-nach gereje.

riejere {‘rie(j)/je/re} (ww.zw. 1) **rillen, sidde-ren, beven, bibberen, trillen**. - ~ van de kaaj; ~ van angs; ~ van de koors; zien henj riejerde; zien sjtum riejerde, wie d'r det zag.

riejerkes {‘rie(j)/jer/kes} (o.mv.) **trilgras** (*Bri-za media*).

riejles {‘riej/le:s} (v.) [les] **rijles**.

riejsjaaf {‘riéj/sjaaf} (v.) [sjaaf] **rijschaaf, ree-schaaf**.

riejtuug {‘riej/tûû:ch} (o.) [riejtuge / ~ske] **rij-tuig**.

riejwaeg {‘riej/wèè:ch} (m.) [waeg] **rijweg**.

1iek {rié:k} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **rijk**. - ~e luuj; hae is ~ gewaore mit nieks doon.

- ²riek {riē:k} (o.) [~e / ~ske] **rijk**. - 't Duitse ~; det is 'ne maotregel van 't ~.
- riekdom** {riē:G/dom} of **riekdóm** {riē:G/dóm} (m.) [~me] **rijkdom**.
- Riekel** {riē:/kel} (o.) **Rijkel** (*gehucht onder Beesel*).
- riekeluujswins** {riē:/ke/lūu(j)s/wi:ns} (m.) [wins] **rijkeluiswens**. - 'ne jong en ei maedje is ~.
- rieksdeens** {riē:ks/deens} (m.) [~te] **rijksdienst**. - in ~ zin.
- rieksveldjwachter** {riē:ks/fe:ljtj/wa:ch/ter} (m.) [veldjwachter] **rijksveldwachter**.
- riekswaeg** {riē:ks/wèè:ch} (m.) [waeg] **rijksweg**.
- ¹**riem** {riē:m} (m.) [geen mv. / zie **riemke**] **rijm**. - 't is een sjoon gedich, en de ~ duit d'r neet zóväö'l toe.
- ²**riem** {riē:m} (m.) [geen mv.] (verg. ¹**riep**) **rijp**, **rijm**. - d'r lik ~ op 't daak.
- ¹**rieme** {riē:me}, zie **reime**.
- ²**rieme** {riē:me} (ww.zw. 2) **rijpen**, **rijmen**. - 't haet tisnach geriemp.
- riemke** {riēm/ke} (o.) [~s] **rijmpje**. - 'n sinterklaos~.
- ¹**riep** {riē:p} (m.) [geen mv.] [N. rijp, D. Reif] **rijp**. - alles zit tizzemorge ónger de ~.
- ²**riep** {riē:p} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. rijp; D. reif] **rijp**. - dieappele zin nag neet ~; veur die baan is d'r nag neet ~.
- rieppe** {riē:/pe} (ww.zw. 5a) **rijpen**. - deappele woje neet hel ~.
- rie-ra-roetsj** {riē:/raa/'roe:tjsj} (tsw.) *in: ~, v'r vare mit 'ne koetsj, v'r vare in 'nen iezere wage, ~ (werd gezongen, terwijl men bij een op schoot zittend kind ritmisch de beide armen heen en weer bewoog; in Boukoul gezongen door kinderen die elkaar met de handen vasthielden en ritmisch bewogen, terwijl bij het laatste 'roetsj' de kinderen aan het uiteinde van de rij met een ruk naar elkaar toe werden geslingerd).*
- ¹**ries** {rie:s}, zie **rieze**.
- ²**ries** {riē:s} (m.) [geen mv.] [N. rijst; D. Reis] **rijst**. - ~ kaoke; 'n pak ~.
- ³**ries** {riē:s} (o.) [riezer {riē:zer} / zie **rieske**] **rijshout**, **teen**. - riezer zitte óm d'r erte taengenaan te laote gruije; dae geit wie 'n ~ (*hij gaat er hard tegenaan, dat is een rap iemand*).
- rieshout** {riē:s/(h)ou:t} (o.) [hout] **rijshout**. - sjiere van ~.
- rieskas** {riē:s/ka:s} (m.) [¹kas] **rijskast**. - de

- deig sjtóng te rieze inne ~.
- rieske** {rie:s/ke} (o.) [~s] **bundeltje rijshout**, **kloppertje**. - de zeip kloppe mit ei ~ óm leuter te make; ejer kloppe mit ei ~.
- riestaofel** {riē:s/tao/fel} (v.) [taofel] **rijsttafel**.
- riestebloom** {riē:s/te/bloom} (v.) [bloom] **rijstebloem**.
- riesteflaaj** {riē:s/te/flaaj} (v.) [flaaj] **rijsteflaai**.
- riestepap** {riē:s/te/pa:p} (v.) [pap] **rijstepap**, **rijstebrij**.
- riete** {riē:/te} (ww.st. 32) [N. rijten; D. reißen] **rijten**, **trekken**. - 't behang van de moer aaf ~; hae bleef mer aan de touw ~; doe kries ze
-
- ze gerete kriege
mit de sjmik
- gerete, menke (*je krijgt ervan langs*).
- rietje** {rie:tje} (o.) [~s] (N.) **rietje**. - limmenaad drinke mit ei ~; det waas knudde mit ei ~; 't ~ van ein klarinet.
- rieve** {riē:ve} (ww.zw. 5a) **raspen**. - mesjaot ~.
- rievig** {riē:vich} (bw.) **royaal**, **ruim**, **met ruime hand**. - ~ doon (*royaal zijn*, bijv. met hagelstag op de boterham); det pak zich ~ eweg (*die voorraad slinkt snel*).
- rieze** {riē:/ze} (ww.st. 32) [N. rijzen] **rijzen**. - de deig is aan 't ~; 't kaore kan ~, es 't neet op tied gemejd waert; 't geldj ries mich de beurs oet (*vliegt mijn beurs uit*); d'r zin probleme gerezee.
- riezererde** {riē:/ze/re:r/te} (v.mv.) **schokkers** (opgaand soort erwten).
- rikke** {ri:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **rikken** (een bep. kaartspel).
- riksdaalder** {riks/daal/der} (m.) [~s] **rijksdaalder**. - 'ne ~ woort twee en 'nen halve gölje.
- ril** {ril} (v.) [~le / ~ke] **mollengang**, **mollenrit**.
- rillekwie** {ri(l)/le/kwiē} of **relekwie** {re/le/-kwiē} (v.) [~je] **relikwie**.

- rils {rils} (v.mv.) 1. **(spoor)rails** (verg. **gleis**). - g'r moog neet euver de ~ loupe. 2. zie **reel**.
- rimmetiek** {ri(m)/me/'tie:k} of **rummetiek** {ru(m)/me/'tie:k} (m. of v.) [geen mv.] **reumatiek**.
- rindj** {ri:njtj} (o.) [rinjer {ri:njer}] / rindje {'rinj/tje}] [N. rund; D. Rind] **rund** (*Bos taurus*). - bloje wie ei ~.
- rindjsvleis** {'rinjtjs/flei:s} (o.) [vleis] **rundvlees**.
- ringe** {'ri:nge} (tsw.) in: ~, ~, roze, sôkker in de doze (*aanvang van een kring spelletje*).
- ringeloot** {ri:nge/loot} (v.) [ringelote] **reine-claude** (pruimensoort, *Prunus italicica*).
- ringvinger** {'ring/vi:nger} (m.) [vinger] (N.) **ringvinger**.
- rink** {ri:ngk} (m.) [ring {ring} of ringe {ri:nge} / ringske {'rings/ke}] [N. ring; D. Ring] **ring**. - 'ne ~ ómme vinger höbbe; 'ne golje ~; 'ne trouw~; de sjtier haaj 'ne ~ door de naas; 'ne bal door de ~ goje; 'ne aope ~ of 'ne toewe ~ (*op de beugelbaan, verg. port*); 'n ringske in 't oor höbbe; de boksers in de ~. // zie ook **ringe**.
- rinkele** {'ri:ng/ke/le} (ww.zw. 1) **rinkelen**. - ze höbbe-n'n bel die heel hel rinkelt.
- rintjmeester** {ri:njtj/mei:s/ter} (m.) [meister] **rentmeester**. - de ~ van 't kesjiteel.
- ripperasie** {ri(p)/pe/'raa:/siê} (v.) [~s] **reparatie**.
- ripperere** {ri(p)/pe/'ree/re} (ww.zw. 1) **repareren**.
- rippertwaar** {ri(p)/per/'twaa:r} (o.) [geen mv.] **repertoire**. - de harmenie haet ein gans nuuij ~ ingesjitudeerd.
- rippetere** {ri(p)/pe/'tee/re} of **repetere** {re-/pe/'tee/re} (ww.zw. 1) **repeteren**.
- rippetiesie** {ri(p)/pe/'tiê:/siê}, **repetiesie** {re/pe/'tiê:/siê}, **rippetisie** {ri(p)/pe/'tie:(s)/siê} of **repetisie** {re/pe/'tie:(s)/siê} (v.) [~s / ~ke] **repetitie**.
- ris** {ri:s} (m.) [~ of ~se / ~ke] (**gras)zode**. - ~ (of ~se) sjtaeke.
- riskere** {ris/'kee/re} (ww.zw. 1) **riskeren**. - menke, riskeer det neet!
- rit** {ri:t} (v.) [~te / ~je] (N.) **rit**. - waat kos ein inkel ~; 'n ~je mit 'n sjees make; veur 'ne gölje haadjs se teen ~te oppe kerresel.
- rits** {ri:ts} (v.) [~e / ~ke] 1. **rits(sluiting)**. - 'n bôks mit 'n ~. 2. **rij, reeks**. - 'ne ganse ~ beuk.
- ritsbómmele** {'ritz/bó(m)/me/le} (ww.zw. 1), in: doe këns mich geritsbómmeld waere! (je kunt me gestolen worden!).

- ritse** {'ri:t/se} (ww.zw. 6) **risten, rissen, ritzen, trekken, scheuren**. - miemele van 't sjteelke ~; blajer van eine tak ~; 'n sjtök van ein pepier ~.
- ritssjloeting** {'ri:t(s)/sjlôê:/ting} (v.) [sjloeting] **ritssluiting**.
- rijement** {ri:zje/'me:nt} (o.) [~e] **regiment, groep, troep**. - 'n gans ~ aomezeike kwoom de keuke binne; d'r bleef nag ein gans ~ sjtruuk sjtaon.
- riziko** {'rie(z)/zie(k)/koo} (o.) [riziko's] **risico**. - väöl riziko's loupe; ich num gèn ~.
- rizzervaat** {ri(z)/zer/'vaat} (o.) [rizzervate] **reservaat**.
- rizzervere** {ri(z)/zer/'vee/re}, zie **rezervere**.
- röb** {rö:p} (v.) [~be {rö(b)/be} / ~ke] [N. rib; D. Rippe] 1. **rib**. - hae haet al zien ~be gebraoke; doe kóns zien ~be telle; nieks oppe ~be höbbe (*erg mager zijn*; ook: *geen geld hebben*); ~kes in de soep. 2. **rib, houten balk** (onder de vloer).
- röbbekas** {'rö(b)/be/ka:s} (m.) [1kas] **ribbenkast**.
- röbkessoep** {'rö:p/ke(s)/'soe:p} (v.) [soep] **van ribjes getrokken soep**.
- róchèle** {'ró:/che/le} (ww.zw. 1) **rochelen**. - door zien verkaadjigheid blief d'r mer aan 't ~.
- röddel** {'ró:(d)/del} (m.) [~-s] (N.) **roddel**.
- röddele** {'ró:(d)/de/le} (ww.zw. 1) (N.) **roddelen**.
- roe** {rö:é} (v.) [roewe {'rö:é/we}] [N. roede, roe; D. Rute] **roe**. - de ~ van Zjwarte Piet.
- roebbel** {'roe(b)/bel} (m.) [~e / ruubbelke {'ruu(b)/bel/ke}] **ribbel**. - d'r zitte ~e op 't pleesterwerk; 't water woor vól ruubbelkes.
- roebbeldeboebbel** {'roe(b)/bel/de/'boe(b)/-bel} of **hoebbeldeboebbel** {'hoe(b)/bel/de/'boe(b)/bel} (tsw.) **hobbeldebobbel**. - hae kwoom ~ de trap aaf.
- ¹**roebbele** {'roe(b)/be/le} (ww.zw. 1) **stomme-len**. - waem is dao oppe zölder aan 't ~?
- ²**roebbele** {'roe(b)/be/le} (ww.zw. 1) **wentelen, draaien**. - blajerdeig mótt ederskeer good geroebbeld waere; zich d'r eine ~ (*masturbieren*).
- roeddele** {'roe:(d)/de/le} (ww.zw. 1) **rollen**. - van de trap aaf ~; 't roeddelde mich zo oet de handj.
- roeffel** {'roe:(f)/fel} (m.) [~s / ruuffelke {'ruu:(f)/fel/ke}] **roffel**. - 'ne ~ oppe klein tróm.
- roeffele** {'roe:(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **roffelen**. - op ein tróm ~; hae roeffelde de trap aaf.
- roej** {roej}, zie ¹**rooj**.

- roejboot** {‘roej/boot} (m.) [boot] **roeiboot**.
- roejje** {‘roe(j)/je} (ww.zw. 3a) **roeien**.
- roeijjer** {‘roe(j)/jer} (m.) [~s] **roeier**.
- roejvereniging** {‘roej/ve/’ree:/ni/ging} (v.) [vereniging] **roeivereniging**. - ‘t is mit de ~ mit (‘t is gestolen).
- roepetig** {‘rōē:/pe/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **onstuimig, onbestendig, stormachtig**. - ‘t is ~ waer.
- roepping** {‘roe:(p)/ping} (v.) [~e] **roeping**. - in de mès waerde gebaedj veur ~e.
- 1roeps** {roe:ps} (bw.) **in een oogwenk, in een ommezien, in een handomdraai**. - hae woor ~ vaerdig; det woor ~ gedaon; dae is van ~ (is gauw met zijn werk klaar)..
- 2roeps** {‘rōē:ps} (v.) [~e / ruupske {‘rūū:ps/ke}] **rups**. - d’r zitte ~e op ‘t moos.
- roepzak** {‘roe:p/sa:k} (m.) [zak] **1. rugzak. 2. wildebras**.
- roeipsezaod** {‘rōē:p/se/zoot} (o.) [zaod] **iets wat jeuk verwekt** (spec. brandharen van de rupsen van bep. vlindersoorten, m.n. op eiken levende soorten; men had er ook last van bij het plukken van kersen).
- 1roer** {‘rōē:r} (o.) [~e] (N.) **roer**. - ‘t ~ van ein sjEEP; aan ‘t ~ sjtaon.
- 2Roer** {‘rōē:r} (v.) de **Roer** bij Roermond; de **Ruhr** of **Rur** in Duitsland.
- Roerbrök** {‘rōē:r/’brö:k} (v.) de **Roerbrug** in Roermond.
- 1roes** {roe:s}, zie **1rös**.
- 2roes** {‘rōē:s} (m.) [geen mv.] **ruis**. - ich höb ‘ne ~ in mien ore; d’r zit ‘ne ~ oppe radio.
- roese** {‘rōē:/se} of **roesje** {‘rōē:/sje} (ww.zw. 6) [N. ruisen; D. rauschen] **ruisen**. - ‘t ~ van de windj; dae ventilater roes (of roesj) ‘n bietje.
- 1roesj** {roe:sj} (m.) [geen mv.] **rouge**. - doe móos dich get ~ oppe wange doon.
- 2roesj** {roe:sj} (v.) [~e / ruusjke {‘ruu:sj/ke}] **ruche** (geplooid oplegsel op dameskleren). - ein klèdje mit ruusjkes.
- roesjle** {‘roe:/sje/le} (ww.zw. 1) **1. (textiel) doen rimpelen (verg. roesj). 2. sjacheren.**
- roesjleer** {‘roe:/sje/leer} (m.) [~s] **sjacheraar**.
- roeste** {roe:s/te}, zie **róste**.
- roet** {‘rōē:t} (v.) [~e / ruutje {‘rūū:/tje}] [N. ruit; D. Raute] **ruit**. - sjtóf mit ~e; dao zit ein sjoon ~ in (ruitpatroon); pepier mit ruutjes; ‘t haet de vórm van ein ~; de ~e wasse; door de ~ nao boete kieke; ‘n nuuj ~ inzitte; de ~e van eine auto; ‘n kepotde ~; mien ~e besjlaon mich (*schertsend: mijn brillengla-*
- zen). // zie **1roete**.
- 1roete** {‘rōē:/te} (v.mv.) **ruiten** (bij het kaartspel). - ~ is troef; ~ keuning, ~ boer, ~ zès; oetkómme mit ~.
- 2roete** {‘rōē:/te} (bn.) **met ruiten, geruit**. - ~ sjtóf; ‘ne ~ rok.
- roetewèsser** {‘rōē:/te/wè:(s)/ser} (m.) [~s] **ruitenwisser**.
- roetsj** {roe:tjsj} (m.) [geen mv.] [D. Rutsche] **uitglijding**, het **glijden**. - oppe sjnee höb ich ‘ne flinke ~ gemaak; ‘ne goje ~! ([D., overgenomen via Zuidlimburgse dialecten] een goede overgang naar het nieuwe jaar!).
- roetsjbaan** {‘roe:tjsj/baan} (v.) [baan] **roetsjbaan, glijbaan**. - van de ~ aafroetsje.
- roetsje** {‘roe:tj/sje} (ww.zw. 3d) [D. rutschten] **glijden, roetsjen**. - de wage begós te ~ oppe iesel; hae roetsjde van zienne sjtool aaf; det roetsjde mich oet de henj; de kinjer wore in de sjpeeltuin aan ‘t ~.
- roetsjeriej** {‘roe:t/sje/’rîē(j)} (v.) [geen mv.] **diarree**. - aan de ~ zin.
- roette** {‘roe:(t)/te} (v.) [~s] **route**.
- roew** {‘rōē:w} (bn., bw.) [~e {‘roe(w)/we}], roew {‘rōēw}, roew {‘rōē:w} / ~er {‘roe(w)/wer}; ~s(te) {‘roews/(te)} [N. ruw; D. rauh] **ruw**. - ‘ne ~e handjdoek; ‘ne ~e bessem; ~ henj höbbe; ‘ne ~e waeg (*oneffen*); ~e sókker; ~ sjpies (*kalkmortel*); get ~ op pepier zitte; ~ geteikend; ‘n ~ sjatting; det is ~ inein getummerd; ~ waer; ‘ne ~e kael; ~ sjpele.
- roewigheid** {‘roe(w)/wich/(h)ei:t} (v.) **ruwheid**.
- rogke** {‘ro(G)/Ge} (v.) [geen mv.] **rogge**.
- rögke** {‘rō:(G)/Ge}, zie **1rök**.
- rogkebrood** {‘ro(G)/Ge/broot} (o.) [brood] **roggebrood, zwartbrood**.
- rögkegraot** {‘rō:(G)/Ge/grao} (m.) [¹graot] (verg. **rögkesjtrank**) **ruggengraat**. - des d’r ‘ne mit wenig ~.
- rögkemerg** {‘rō:(G)/Ge/me:rch} (o.) [**ruggenmeng**.
- rögkesjtrank** {‘rō:(G)/Ge/sjtra:ngk} of **röksjtrank** {‘rō:k/sjtra:ngk} (m.) [sjtrank] **ruggengraat**.
- rogkesjtreu** {‘ro(G)/Ge/sjtreu} (o.) [sjtreu] **roggestro**.
- rojaal** {‘roo/jaal}, zie **rejaal**.
- 1roje** {‘roo/je}, zie **rood**.
- 2roje** {‘roo/je} (ww.zw. 3a) (N.) **rooien**. - buim ~.
- 3roje** {‘roo/je}, zie **raoje**.
- 4roje** {‘roo/je}, zie **1rooj**.
- rojigheid** {‘roo/jich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **roodheid**.

- 1rok** {ro:k} (m.) [rök {rö:k} of ~ke / rökske {rö:ks/ke}] [N. rok / D. Rock] **rok.** - 'ne lange ~, 'ne körte ~, 'ne ploje~, 'ne roete ~; 'ne ónger~, 'ne mini~, 'ne ruutjese ~; de here wore in ~ (*rakkostuum*).
- 2rok** {ro:k} (m.) [geen mv.] **rock.** - d'r waerde allein ~ gespeeld; ~ en rol.
- 1rök** {rö:k} (m.) [rögke {rö(G)/Ge} / rökske {rö:ks/ke}] [N. rug; D. Rücken] **rug.** - pien in de ~ höbbe; 'ne krómme ~ kriege van 't sjörge; de henj oppe ~ haje; doe kóns mich de ~ op; 'ne breije ~ höbbe (*onontvankelijk zijn voor kritiek*); ich bön bliej det v'r det achter de ~ höbbe; de ~ van ei jeske; de ker is te lich (te zjwaor) inne ~ (*van achteren*).
- 2rök** {rö:k}, zie **1rok**.
- roke** {'roo:/ke}, zie **ruke**.
- rokmeziek** {ro:k/me/zíé:k} (m.) **rockmuziek**.
- rökpiken** {rö:k/pîen} (v.) [pien] **rugpijn**.
- röksjlaag** {rö:k/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **rugslag** (bij het zwemmen).
- rökske** {rö:ks/ke}, zie **1rok**, **1rök**.
- 1ról** {ró:l} (v.) [~le / rulke {rul/ke}] [N. rol; D. Rolle] **rol.** - 'n ~ behangselpeper; 'n rulke klozetpeper; 'n ~ besjuut; 'n rulke ziej; 'n nuuj rulke op 't fototoesjtèl zitte; 't rulke is vól; ein ~ in ei toneelsjtök sjpele; de ~ van vader euvernumme; geldj sjpeelt gën ~; die organizasie llop op rulkes.
- 2ról** {ró:l} (m.) [geen mv.] **rol, rollende beweging**, het **rollen**. - 'ne ~ make; aan de ~ gaon; de ~ van eine kenarie (*roller*).
- rölderdien** {ró:l/ger/dién} (v.) [gerdien] **rol-gordijn**.
- róllaog** {'ró(l)/laoch} (v.) [laog] **rollaag, laag** stenen die op hun lange of korte zijkant zijn gelegd.
- rölle** {ró:(l)/le} (ww.zw. 1) [N. rollen; D. rollen] **rollen.** - de kôlse rôlde euver de floer; 't geldj laote ~; de zaak aan 't ~ bringe; de kinjer rôlde euver de gróndj; de ból gare rôlde van de taofel aaf; de traone rôlde-n-'m euver de wange; 'n tón euver ein plank op ein ker ~; zien ouge laote ~; in Naer laote ze de r ~; 'n sigret ~; get in ein daeke ~.
- röller** {ró:(l)/ler} (m.) [~s / rullerke] **verfrol.** - de plefóng kóns se 't bête mit eine ~ doon.
- rölmöps** {ró:l/mó:ps} (m. of v.) [~e] (N.) **rol-mops.** - det menke is krek 'n (of 'ne) ~ (*klein en gezet*).
- rölse** {ró:l/se} (ww.zw. 6) **ravotten, over de grond rollen, stoeien.** - de kinjer wore boete aan 't ~; euver de floer ~.
- rölsjaats** {ró:l/sjaats} (m.) [sjaats] **rolschaats.**
- rölsjaatse** {ró:l/sjaat/se} (ww.zw. 6) [sjaatse] **rolschaatsen.**
- róltrap** {ró:l/trap:p} (v.) [trap] **roltrap.**
- rólverdeiling** {ró:l/ver/dei:/ling} (v.) [geen mv.] **rolverdeling.**
- Rome** {'roo/me} (o.) **Rome.** - de paus in ~.
- römmel** {'ró(m)/mel} (m.) [geen mv.] (N.) **rommel.** - in zónne ~ kan ich neet wirke; ruum dae ~ èns op; dao verkoupe ze ~.
- rómmele** {'ró(m)/me/le} (ww.zw. 1) (N.) **rommelen.** - römmelende dónder; 'n römmelend geluid; waat zits se weer te ~.
- römmelig** {'ró(m)/me/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **rommelig.**
- römmelmert** {'ró(m)/mel/me:rt} (v.) [mert] **rommelmart.**
- römmelzölder** {'ró(m)/mel/zö:l/der} (m.) [zölder] **rommelzolder.**
- römmetóm** {'ró(m)/me/tóm} (bw.) (verg. óm en óm {'ó(m)/me/nóm} en **röndj-en-óm** {'ró:nj/tje/nóm}) **om en nabij, ongeveer.** - 't woort ~ teen oer; det is ~ fietig kilo.
- römpsjlömp** {'ró:mp/sjlö:mp} (m.) [geen mv.] **rompslomp.**
- röndj** {ró:njtj} 1. (bn., bw.) [rónje {ró/nje}, rónj {rónj}, ~ / rónjer {ró/njer}; rón(d)js(te) {'rónj(tj)s(/te)}] [N. rond; D. rund] **rond.** - zo röndj wie eine köls; de werred is ~; 'ne rónje vlaggesjtek; 'n rónj taofel; 'n ~ sjtök pepier; rónj wengskes höbbe; 'n ~ bedraag; rónj getalle; de zaak is ~; örges ~ veur oet-kómme. // **vormt scheidb.** ww. 2. (vz.) **rond.** - v'r móste mer èns ~ de taofel gaon zitte; **rond, omstreeks.** - ich kóm zo ~ de middig; hae is ~ de dertig.
- röndjblaatsje** {ró:njdj/blaa:tj/sje} (ww.zw.) [blaatsje] **rondvertellen, rondbazuinen.**
- röndjbringe** {ró:njdj/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **rondbrengen.** - de gezet ~.
- röndjdrejje** {ró:nj(dj)/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **ronddraaien** (overg. en onoverg.).
- röndjdróm** {ró:njtj/tróm} of **röndjdrómhaer** {'ró:njtj/tróm/hèè:r} (bw.) **eromheen.**
- röndj-en-óm** {'ró:nj/tje/nóm} (bw.), zie **róm-metóm.**
- röndjgaon** {ró:njtj/chao:n} (ww.st.) [gaon] **rondgaan.** - de grote wiezer geit èns in 't oer röndj; d'r geit väöl kal röndj in 't dörp; mit de klingerbuuel ~; laot die foto's èns ~.
- röndjhange** {ró:njtj/(h)a/nge} (ww.st.) [hange]

- rondhangen.** - de jeug hink dao de ganse aovindj róndj oppe hangplek.
- rónđjkieke** {‘ró:njtj/kíē:/ke} (ww.st.) [kieke]
- rondkijken.** - vanaaf de kirktore keke ze róndj; v'r kómme allein mer get ~.
- rónđjkøetsje** {‘ró:njtj/koe:tj/sje} (ww.zw.) [koetsje] (doelloos) **rondrijden.** - v'r höbbe de ganse middig mer get rónđjgekoetsj.
- rónđjkroep** {‘ró:njtj/krôē:/pe} (ww.st.) [kroep] **rondkruipen.**
- rónđjleije** {‘ró:njtj/lei/je} (ww.zw.) [leije] **rondleiden.**
- rónđjloupe** {‘ró:njtj/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **rondlopen.**
- rónđjmets** {‘ró:njtj/me:ts} (o.) [mets] **slagersmes met ronde top.**
- rónđjoet** {‘ró:nj/’djôē:t} (bw.) **ronduit.** - det is ~ sjandalig.
- rónđjóm** {‘ró:nj/’djóm} (bw., vz.) **rondom.** - ~ woor alles wit van de sjnee; ze zote ~ de tao-fel; kiek 'ns ~ dich.
- rónđjsjnuffele** {‘ró:njtj/sjnu:(f)/fe/le} (ww.zw.) [sjnuffele] **rondsuffelen.** - oppe mert ~.
- rónđjsjpraeke** {‘ró:njtj/sjprèē:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **zich ~, de ronde doen, overall besproken worden.** - zóget sjprik zich rónđj.
- rónđjsjpringe** {‘ró:njtj/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **rondspringen.**
- rónđjsjtruije** {‘ró:njtj/sjtrui/je} (ww.zw.) [sjtruije] **rondstrooien.** - dao waert mich get kal rónđgesjtruijd!
- rónđjsjtruine** {‘ró:njtj/sjtrui/ne} (ww.zw. 1) **rondstruinen, rondzwerven.**
- rónđjvertèlle** {‘ró:njtj/fer/tè(l)/le} (ww.zw.) [vertèlle] **rondvertellen.**
- rónđjvraog** {‘ró:njtj/fraoch} (v.) [vraog] **rondvraag.**
- rónđjwanjèle** {‘ró:njtj/wa/nje/le} (ww.zw.) [wanjèle] **rondwandelen.**
- rónke** {‘ró:ng/ke} (ww.zw. 5a) (N.) **ronken.** - mit rónkende moter de boch ómgaon; ze loge te ~.
- rood** {root} I. (bn.) [roje {‘roo/je}, rooj {rooj}, ~ / rojer {‘roo/jer or ‘roo:/jer}; roodjs(te) {‘rootj/s(te)} of ~ste] **rood.** - 'ne roje lap; 'ne roje kop kriege; ~ waere (*blozen, kleuren*); rooj vingers van de kaaj; rooj ouge van 't bääöke; 'n rooj kleur; rooj haor höbbe; rooj naegel; get ~ vèrve; ein ~ daak; roje wien; rooj besse; ~ moos; veur 't ~ leech sjtaon; dao gaef ich gènné roje sent veur; mien raeke-ning sjteit ~; de rooj vlag; 'n rooj kaart krie-
- ge. // (zn.) 'ne roje, 'n rooj (iem. met rood haar; iem. met socialistische ideeën); roje, sevoje zoot inne bótter te knoje (*hiermee werd iemand met rood haar geplaagd*); door de roje gaon (*een woede-uitbarsting krijgen*). II. (o.) [geen mv.] **rood.** - get mit ~ aansjtrepe; in 't ~ gekledj zin; in 't ~ sjtaon oppe bank; door 't ~ rieje.
- roodbóntj** {‘rood/bó:njtj} (bn.) [bóntj] **rood-bont.** ~ vee.
- roodborstje** {‘rood/bo:r/sje} (o.) [~s] **roodborstje** (*Erithacus rubecula*).
- roodjs** {rootjs}, zie **raoje**.
- roodkaoker** {‘root/kao:/ker} (m.) [~s] **stoof-peer** die rood kleurt (Saint-Remy).
- roodsjtertje** {‘root/sjte:r/tje} (o.) [~s] **roodstaart** (vogel) (*Phoenicurus phoenicurus* en *P. ochruros*). - 'n zjwart ~ (*Phoenicurus ochruros*).
- roodwieje** {‘root/wie(j)/je} (bn.) **van rood wilgenhout.** - ~ klómpe.
- ¹**rooj** {rooj} (v.) [roje {‘roo:/je}] of **roej** {roej} (v.) [~je] [N. roede; D. Rute] **roede** (van bv. traploper of gordijn).
- ²**rooj** {rooj}, zie **raoje**.
- ³**rooj** {rooj}, zie **rood**.
- rook** {roo:k}, zie **ruke**.
- rooms-kattieliek** {‘rooms/ka:(t)/te/lie:k} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **rooms-katholieke**. - de ~ke kirk.
- roop** {roop} (m.) [geen mv.] [N. roep; D. Ruf] **roep.** - de ~ van de koekkoek; ze höbbe de tweede ~ al gad (*kerkelijke aankondiging van het huwelijk*).
- roos** {roos} (v.) [roze {‘roo:/ze} / reuske {‘reus/-ke}] [N. roos; D. Rose] **roos** (*Rosa-soorten*). - rooj en witte roze; wilj roze; 'ne boes roze; in de ~ sjete; ~ inne haor höbbe.
- root** {root} (o.) [geen mv.] **roet.** - 't ~ oet de sjouw haole; zó zjwart wie ~.
- rope** {‘roo/p/pe} (ww.st. 39) [N. roepen; D. rufen] **roepen.** - waem is dao aan 't ~?; d'r woor 'ne koekkoek aan 't ~; roop dien mam èns efkes; roop mich mer óm zès oer; de dokter waerde d'rbiej gerope.
- röpse** {‘rö:p/se}, zie **rupse**.
- ¹**rós** {ró:s} of **roes** {roe:s} (m.) [geen mv.] [N. roest; D. Rost] **roest.** - dae kaetel zit ónger de ~; d'r zit ein laog ~ op.
- ²**rós** {ró:s} (o.) [~se] **ros, paard** (vrijwel alleen in samenstellingen, zie **róskamp**, **rósmeule**, **rósak**).
- rös** {rös} (v.) [geen mv.] [N. rust; D. Rast] **rust**

rösaltaar

(verg. **ras**). - ich kan mer gèn ~ vinje; ich höb gèn ~, zólang d'r nag neet toes is; toet ~ kómme; hae deej det in alle ~; nao jaore woor d'r eindelik ~; ~ duit dich good; gun mich èns ein uurke ~; de eewige ~; emes neet mit ~ laote; ze wore in depe ~; in de ~ van de wèdsjtried; twee maote ~.

rösaltaar {‘rō(z)/za:l/taar} of **rösaltjaor** {‘rō(z)/-za:l/tjaor} (o.) [altaar, altjaor] **rustaltaar**. - biej de sakkermentspersessie waerde gezónge biej 't ~.

rosbief {‘roz/bief} (m.) [geen mv.] (N.) **rosbief**. **röshoes** {‘rō:s/(h)ōē:s} (o.) [²hoes] **rusthuis**.

röskamp {‘rō:s/ka:mp} (m.) [‘kamp] **roskam**.

rösmeule {‘rō:s/meu:/le} (v.) [meule] **rosmono** *len* (een door een paard in beweging gebrachte installatie, waarmee via een as machines, zoals dorsmachines e.d., aangedreven werden).

rossig {‘rō:(s)/sich} of **rossig** {‘ro:(s)/sich} (bn.) [~e, ~e, ~] **rossig**. - ~ haor höbbe; 'n ~e vrouw.

rössjtandj {‘rō(s)/sjta:njtj} (m.) [sjtandj] **ruststand**.

röste {‘rō:s/te} of **roeste** {‘roe:s/te} (ww.zw. 7c) [N. roesten; D. rosten] **roesten**. - det iezer is aan 't ~; 'ne gerósde (geroesde) nagel.

röste {‘rō:s/te} (ww.zw. 7c) **rusten**. - ich gaon mich get ~; de kranke mótt ~; v'r zalle die zaak mer laote ~.

röstig {‘rō:s/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. rustig] **rustig**. - det hoes lik op 'n ~e plaats; des ein heel ~ dörp; det zin erg ~e luuj; ze höbbe ~e kinjer; kinjer, zit èns ~; 'n ~e waek höbbe; 'n ~e baan; ze dejé-n-'t ~ aan; hae leep ~ nao veur; doe moogs ~ binnekómme (*gerust*).

röszak {‘rō:(s)/sa:k} (m.) [zak] *onder een kar of wagon hangende zak voor het opbergen van gereedschap e.d.*

rót {‘rō:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] **rot, verrot**. - 'ne ~te appel; det hout begint ~ te waere; det is erg ~ veur dich; 'n ~te situwasie; ich veulde mich ~; ich höb mich ~ gezóch.

rötjónk {‘rō:t/jō:ngk} (o.) [rótjónge {‘rō:t/jō:nge}] **mispunt**. - laot ich det ~ neet te pakke kriege!

röts {‘rō:ts}, zie **ruts**.

rötte {‘rō:(t)/te} (ww.zw. 7a) **rotten, verrotten**.

- det fruit lik hiej te ~.

röttighed {‘rō:(t)/tich/(h)ei:t} (v.) [röttighede

{‘rō:(t)/tich/(hee:/de)}] **rotheid**. - dae sjop veel van ~ nej inein; **rottigheid**. - des allemaol ~ waat ze vandaag daaag oethaole.

rótwaer {‘rō:t/wèèr} (o.) [waer] **rotweer**.

rótzak {‘rō:t/sa:k} (m.) [rótzek {‘rō:t/se:k} of ~ke / rótzeekske {‘rō:t/se:ks/ke}] **rotzak, smeeralap**.

rótzooj {‘rō:t/sooj} (v.) [geen mv.] **rotzooi, troep, bend, rommel**. - dao loog 'ne grote houp ~; ze höbbe d'r ein ~ van gemaak.

rótzoosjöpper {‘rō:t/sooj/sjö:(p)/per} (m.) [~s] *iemand die rommel maakt, ook: herrieschopper*.

roufvogel {‘rou(f)/foo:/gel} (m.) [vogel] **roofvogel**.

rouk {‘rou:k} (m.) [geen mv.] [N. rook; D. Rauch] **rook**. - d'r kump ~ oet de sjouw; in de ~ zitte; de ~ van ein sigret.

rouke {‘rou:/ke} (ww.zw. 5a) [N. roken; D. rauchen] **roken**. - 't vuur rouk; ~ is s'lech veur de gezondjheid; ze zitte te ~; 'n piep ~.

rouker {‘rou:/ker} of **ruiker** {‘rui:/ker} (m.) [~s] **roker**. - ~s moge hiej neet nao binne.

roukes {‘rou:/kes} (o.) [geen mv.] **rookwaar**. - es se bezeuk kreegs, lags se vreuger altied allerlei ~ oppe taofel.

roukkoeppée {‘rou:(k)/koe(p)/pee} (v.) [koep-pee] **rookcoupé**. - de ~s in de trein zin aaf gesjaf.

rouksjtool {‘rou:k/sjtool} (m.) [sjtool] **rookstoel**.

roukvrij {‘rou:k/friē:j} (bn.) [vriej] **rookvrij**.

roukwaar {‘rou:k/waar} (v.) [waar] **rookwaar** (zie **roukes**).

roukwórs {‘rou:k/wó:rs} (v.) [wórs] **rookworst**.

roum {‘roum} (m.) [geen mv.] [N. room; D. Rahm] **room**. - keerseflaaj mit ~; ~ in de kóffie doon.

rouve {‘rou/ve} (ww.zw. 5a) [ook **rove** {‘roo/ve}] [N. roven; D. rauben] **roven**.

rouw {‘rou:w of rouw} (m.) [geen mv.] **rouw**. - 'ne tied van ~; in de ~ zin.

rouwbrief {‘rou:w/breef of ‘rouw/breef} (m.) [breef] **rouwbrief**.

rouwkleijer {‘rou:w/klei/jer of ‘rouw/klei/jer} (o.mv.) **rouwkleding**.

rouwplank {‘rou:w/pla:ngk of ‘rouw/pla:ngk} (v.) [plank], zie **liekplank, liekeplank**.

rouwjsjtrik {‘rou:w/sjtri:k of ‘rouw/sjtri:k} (m.) [sjtrik] **rouwstrik** (zwarte strik die op de deur van een sterfhuis bevestigd werd).

rouwties {‘rou:w/tiē:t of ‘rouw/tiē:t} (m.)

- [tied] **rouwijd, rouwperiode.**
- rouze** {‘rou/ze} (ww.zw. 6) (met veel lawaai) **hard lopen, stormen.** - de kinjer rousde de sjool binne.
- rove** {‘roo/ve}, zie **rouve**.
- rover** {‘roo:/ver}, zie ¹**ruiver**.
- ¹**roze** {‘roo/ze} (ww.zw. 6) in: ich roos dich get (je kunt me gestolen worden).
- ²**roze** {‘roo:/ze}, zie **roos**.
- rozenkrans** {‘roo:/ze/kra:ns} (m.) [krans] **rozenkrans.** - de ~ baeje.
- rozenkweker** {‘roo:/ze/kwee/ker} (m.) [kweker] **rozenkweker, rozenteler.**
- rozenkwekerie** {‘roo:/ze/kwee/ke/’riē(j)} (v.) [kwekerij] **rozenkwekerij.**
- rozesjtroek** {‘roo:/ze/sjtrōē:k} (m.) [sjstroek] **rozenstruik.**
- rozeteelt** {‘roo:/ze/teelt} (m. of v.) [teelt] **rozenteelt.** - oppe Boekkoel is d'r altied ~ gewaes.
- ruffele** {‘ru:(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **rafelen.** - det sjtōf ruffelt gaer.
- ruif** {‘ruijf} (v.) [ruive {‘rui:/ve} / ~ke] **ruif.**
- ruike** {‘rui:/ke} (ww.zw. 5a) [N. roken; D. räuchern] **roken.** - sjpek ~; geruikde sjónk.
- ruiker** {‘rui:/ker}, zie **rouker**.
- ruikvleis** {‘rui:k/flei:s} (o.) [vleis] **rookvlees.**
- ruiter** {‘rui:/ter} (m.) [~s / ~ke] ¹**ruiter,** **paardrijder.** - d'r reje ouch ein paar ~s mit in dae optoch. ²**ruiter, driepoot,** waarop het hooi werd gezet om te drogen.
- ¹**ruiver** {‘rui:/ver}, ook **rover** {‘roo:/ver} (m.) [~s / ~ke] [N. rover; D. Räuber] **rover.**
- ²**Ruiver** {‘rui:/ver} (m.), de ~: **Reuver** (plaats ten noorden van Swalmen). - oppe ~ wone.
- ruke** {‘rūū:/ke} (ww.st. 45) [N. ruiken; D. riechen] **ruiken.** - huunj kónne good ~; ruuk èns aan dees bloom; ich ruuk 't sjpek al; doe kóns ~ det d'r zich al lang neet meer gewasse haet; det gereij ruuk erg zoer; ze rook lekker nao perfum; 't ruuk hiej nao vès.
- rule** {‘rūū:/le} (ww.zw. 1) (N.) (zie **toese**) **ruilen.** - poszegels ~; in dae winkel kóns se neet ~.
- rukke** {‘rul/ke}, zie ²**ról.**
- rullerke** {‘ru(l)/ler/ke}, zie **róller.**
- rum** {rum} (m.) [geen mv.] **rum.** - ei glaas ~.
- ¹**rume** {‘rūū/me} (ww.zw. 2) **ruimen.** - 't veldj veur emes mótte ~.
- ²**rume** {‘ruu/me}, zie ^{1,2}**ruum.**
- rumme** {‘ru(m)/me} (ww.zw. 2) **rimpelplooien maken** (in stof).
- rummetiek** {ru(m)/me/’tie:k}, zie **rimmetiek.**
- rumpel** {‘ru:m/pel} (m.) [~s en ~e / ~ke] **rimpel** (zie **frunsel**). - 'n gezich vól ~s (of ~e); ~kes óm de ouge; d'r zitte ~s in det lake.
- rumpеле** {‘ru:m/pe/le} (ww.zw. 1) **rimpelen** (zie **frunsele**).
- ¹**rundje** {‘runj/dje} (v.) [~s / zie ²**rundje**] **ronde** (verg. **runj**). - ze zote allemaal biejein in de ~; de bewakers lepe häör ~s; d'r doon raar verhaole de ~.
- ²**rundje** {‘runj/tje} (o.) [~s] (zie **rondj, runj,** ¹**rundje, rondje, cirkel.** - biej 't sjtumme móse ein ~ rood make; de renners móste nag ei ~ rieje; d'r waerde ein ~ gegaeve. // **rong** (opstaand balkje aan de zijkant van een wagen). - de ~s op ein ker.
- runj** {runj} (v.) [~ / rundje {‘runj/tje}] (verg. ^{1,2}**rundje**) [N. ronde; D. Runde] **ronde.** - de renners móste nag twee ~ make.
- rups** {ru:ps} (v.) [~e] **rupsbaan** (kermisattractie). - de poes griepe inne ~ (de kwast in de rupsbaan grijpen, en zo aanspraak maken op een gratis ritje).
- rupse** {ru:p/se} of **röpse** {‘rö:p/se} (ww.zw. 6) **oprissen, boeren.** - van bone kóm ich aan 't ~.
- ruts** {ru:ts} of **röts** {rö:ts} (m.) [~e / ~ke] een vis, **blankvoorn** (*Rutilus rutilus*) of **rietvoorn** (*Scardinus erythrophthalmus*).
- ruubbelke** {‘ruu(b)/bel/ke}, zie **roebbel.**
- ruul** {rūū:l} (m.) [geen mv.] **ruil** (zie ¹**toes**). - des 'ne goje ~; in ~ veur get.
- ruulhanjel** {‘rūū:l/ha/njel} (m.) [hanjel] **ruilhandel.** - in d'n oorlog woort d'r väöl ~.
- ¹**ruum** {rūūm} (bn., bw.) [rume, ~, ~ / rumer; ~s(te)] [N. ruim; D. geraumig] **ruim.** - 'n ~ kamer, 'n ~ hoes; 'n ~ oetzich; 'ne rume jas; dae jas zit mich ~; 't ~ kónne doon (*welgesteld zijn*); det móse ~ zeet; ze höbbe dao ein ~ keus; op ~ sjaol; ze is ~ teen menute te laat.
- ²**ruum** {rūūm} (o.) [rume] (N.) **ruim.** - 't ~ van ein sjEEP.
- ruumde** {‘rūūm/de} of **ruumte** {‘rūūm/te} (v.) [~s] **ruimte.** - naeve dees kamer zin d'r hiej-ónger nag ei paar ~s; ze höbbe neet väöl ~ euver; gaef ze de ~.
- ruun** {rūūn} (m.) [rune / ~ke] **ruin.**
- ruupske** {‘ruu:ps/ke}, zie ²**roeps.**
- ruusjke** {‘ruu:sj/ke}, zie **roesj.**
- ruutje** {‘rūū:/tje}, zie **roet.**
- ruutjese** {‘rūū:/tje/se} (bn.) **geruit, met ruiten.** - 'ne ~ rok.
- ruutjesflaaj** {‘rūū:/tjes/’flaaj} (v.) [flaaj] **ruit-**

ruutjeskleid

jesvlaai (*vlaai met kruiselings eroverheen gelegde deegreepjes*).

ruutjeskleid {‘rûû:/tjes/’klei:t} (o.) [kleid]
jurk van geruite stof.

ruutjespepier {‘rûû:/tjes/pe/’piê:r} (o.) [pepier]
ruitjespapier.

ruwine {ruu(w)/’wie(n)/ne} (v.) [~s] **ruïne.**

ruzel {‘rûû:/zel} (m.) [geen mv.] **rui.** - aan de ~ zin (*in de rui zijn*, ook: *de bladeren laten vallen*).

ruzele {‘rûû:/ze/le} (ww.zw. 1) **ruien.** - de kenarie is aan ‘t ~. // **bladeren** (of **naalden**)

verliezen. - de kersboom is al aan ‘t ~. //

haren verliezen. - ich bön al aardig aan ‘t ~.

ruzing {‘rûû/zing} (v.) [geen mv.] **ruzie.** - ~ make; ~ euver get höbbe; ~ zeuke.

S

S, s {e:s} (v.) [s-e {e:(s)/se} / s-ke {e:s/ke}] de letter **S, s**. - s is een króm lètter (je kunt beter geen voorwaarden stellen [gezegd als iemand een voorwaarde stelt, beginnend met "es ..."]); 'ne S-boch; S.O.S; dae heurde biej de S.S.

1's {es} (bw.) **er** [in combinatie met de woorden ein(t), gèn(t) en zón(t)]. - ich höb ~ mer eint; veur höbbe-n~ ouch ein gad; d'r is ~ gèn(t) meer te kriege; ich höb ~ zón(t) nootj gad.

2's {es} (bw., verkort uit **èns**; zie ook 'ns) **eens**, 'ns. - kóm ~ hiej!; laot mich ~ efkes kieke; dao woor ~ eine keuning.

saaj {saaj} (bn., bw.) [saje, ~, ~ / sajer; saaj-s(te) {'saa/jer, 'saa:j/sté}] (N.) **saaai**. - 'n ~ vergadering; hae sjprook erg ~.

saap {saa:p} (o.) [sepke {'se:p/ke}] [N. sap, D. Saft] **sap**. - 't ~ oet ein appelesien perse; 't ~ van de pees dreef 'm langs de móndj; 'n leker sepke.

saarze {'saar/ze} (ww.zw. 6) **beuken, hard slaan**. - mit 'ne hamer op ein sjtök iezer ~; kiek oet of ich saars d'r dich ein!

sacherientje {sa:/che/'rienj/tje}, zie **sakkerientje**.

saer {sèèr} (v.) [~es / ~ke] **serre**.

sajigheid {'saa/jich/(h)ei:t} (v.) **saatheid**.

sakkerdiet {sa:(k)/ker/'diët} (tsw.) **sakkerloot**!

sakkerdu {sa:(k)/ker/'djúú}, zie **sakkerju**.

sakkere {'sa:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) [afgeleid van vloeken die met 'sakker-' beginnen] (verg. **sek-kere**) **vloeken; foeteren**. - lik neet zo te ~!

sakkerientje {sa:(k)/ke/'rienj/tje} of **sacherientje** {sa:/che/'rienj/tje} (o.) [~s] **sachari-netablet**. - 'n ~ in de koffie doon.

sakkerju {sa:(k)/ker/'júú} of **sakkerdu** {sa:(k)/ker/'djúú} I. (tsw.) [F. sacre dieu] [vloek] **verdomme**. II. (zn., m.) [~s] **deugniet, vlegel**.

sakkerloot {sa:(k)/ker/'loot} (tsw.) (N.) **sakkerloot!**

sakkerment {sa:(k)/ker/'me:nt} (o.) [~e] **sacrament**. - 't ~ van 't huwelik; de lèste ~e toedene.

- Sakkermentsdaag** {sa:(k)/ker/'me:nts/daa:g} (m.) [daag] **Sacramentsdag**.
- sakkermentspersessie** {sa:(k)/ker/'me:nts/-per/se:s/siè} (v.) [persessie] **sacramentsprocessie**.
- sakkernondeju** {sa:(k)/ker/non/de/'júú} of **sakkernondedju** {sa:(k)/ker/non/de/'djúú} (tsw.) [F. sacre nom de dieu] (vloek) **godverdomme!**
- sakkertsjtie** {sa:(k)/ker/'sjtié} of **sakristie** {saa/kris/'tié of sa:/kris/'tié} (v.) [~je] **sacristie**.
- saksefoon** {sa:k/se/'foon} (m.) [~s] **saxofoon**.
- sallemander** {sa(l)/le/'ma:n/der} (m.) [~s] [sallenderke {sa(l)/le/'me:n/der/ke}] **salamander** (Triturus-soorten) (verg. **aektes**).
- salon** {saa/'lon} (m.) [~s] **salon**. - biej deftige luuj hèt de gooij kamer ~; 'ne sjaer~.
- same** {'saa:/me} (bw. en predicatief bn.) [N. samen, D. (zu)samen] **samen**. - die twee zin altied ~; ~ nao sjool gaon; det is ~ vief gölje; ze höbbe ~ altied ruzing; daag~! (groet aan meer personen). // vormt scheidbare ww. (gebruikelijker is aanein-, biejein- en opein-).
- samegaon** {'saa:/me/gao:n} (ww.st.) [gaon] **samengaan**. - lekker aete en aan de lien doon, det geit neet same.
- samehang** {'saa:/me/hang} of **samehank** {'saa:/me/ha:ngk} (m.) **ammenhang**. - in ~ mit; d'r zoot gènne ~ in.
- samehange** {'saa:/me/ha/nge} (ww.st.) [hange] **ammenhangen**. - 't ein hink mit 't anger same; det is 'n samehangend geheel.
- samehank** {'saa:/me/ha:ngk}, zie **samehang**.
- samelaeve** {'saa:/me/lèè:/ve} (ww.zw.) [laeve] **ammenleven**. - ze zin nag neet getrouw'd mer laeve veurluipig same.
- sameloup** {'saa:/me/lou:p} (m.) [geen mv.] **ammenloop**. - door ~ van ómsjenjighede.
- samesjtèlle** {'saa:/me/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtèl-le] **ammenstellen**. - ein élftal ~; 't besjtuur is samegesjtèld oet vief luuj.
- samevalle** {'saa:/me/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **ammenvalle**. - zienne verjöördig vèlt same mit dae van mich.
- samevatte** {'saa:/me/va:(t)/te} (ww.zw.) [vat-te] **ammenvatten**. - ich zal zien wäord kórt ~.
- samewirke** {'saa:/me/wi:r/ke} (ww.zw.) [wir-ke] **ammenwerken**.
- sandaal** {sa:n/'daal} (m.) [sandale / sandaelke {sa:n/'dèèl/ke}] [N. sandaal; D. Sandale] **sandaal**.

sangerdaags

sangerdaags {‘sa/nge/’daags} of **sangerendaags** {‘sa/nge/ren/’daags} (bw.) ‘s anderendaags.

sanitaer {saa/nie(t)/’teèr} 1. (bn.) [~e, ~, ~] **sanitair**. - ‘ne ~e sjtop make. 2. (o.) [geen mv.] **sanitair**. - ‘t ~ mótt neudig vernuujd waere.

sanktus {‘sa:ngk/tus} (m. of o.) [~se] **sanctus** (een der vaste gezangen in de gregoriaanse mis). - de (of ‘t) ~ zinge; in die mès zit ‘ne sjone ~.

sannetorium {sa(n)/ne/’too:/rie(j)/jum} (o.) [~s] **sanatorium**. - ‘t ~ in Häör.

santemekraom {sa:n/te/me/kraom} of **santemekraom** {sa:n/te/’kraom} (m.) [geen mv.] **santenkraam, boel, zootje**. - ze höbbe daen hele ~ verkoch.

saort {sao:rt} (o., ook v.) [~e / säörtje {‘säö:r/tje}] [N. soort, D. Sorte] **soort**. - waat is det veur ein ~ bees?; det ~ pepier is dao baeter veur; ~ zeuk ~; det is säörtje (*uitvaagsel, minder volk*).

saortement {sao:r/te/’me:nt} (o.) [geen mv.] **soortement, soort, zoiets als**. - des ‘n ~ óngergood.

saortsgewies {‘sao:rts/che/’wîës} (bw.) **soort bij soort, gerangschikt naar soort**. - knuip ~ biejeinligke.

saoterdes {‘sao/ter/des} (bw.) ‘s zaterdays.

saoterdessaoves {‘sao/ter/de(s)/’sao:/ves} (bw.) **zaterdagavonds, op zaterdagavond**.

saoterdessjmiddes {‘sao/ter/de(s)/’sjmi(d)/-des} (bw.) **op zaterdagmiddag**.

saoterdessjmorges {‘sao/ter/de(s)/’sjmo:r/-ges} (bw.) **op zaterdagmorgen**.

saoves {‘sao:/ves} (bw.) ‘s avonds. - somers is ‘t ~ nag lang leech.

Sara {‘saa:/raa} (eig.v.) **Sara**. - ze haet ~ al gezeen (ze is vijftig jaar).

saro {‘saa/roo} (m.) [saro’s {‘saa/roos}] **deugniet, bengel**. - des ‘ne echte ~!

satam {‘saa/tam} (m.) [~s / satemke {‘saa/-tem/ke}] **deugniet, rakker, vlegel**.

satamme {‘saa/ta(m)/me} (ww.zw. 2) **donderjagen**.

satan {‘saa/tan} (m.) [~s] **satan, duivel**. - de Kaaj Satans (naam van een vriendenclub, opgericht in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog).

saus {sou:s} (v.) [~e of sauze {‘sou:/ze} / suiske {‘sui:s/ke}] [N. saus; D. Sofse] **saus**.

sause {sou:/se} (ww.zw. 6) **witten**. - dae ple-

fóng mótt gesaus waere. // **hevig regenen**. - ‘t woort danig aan ‘t ~.

sauskómp {‘sou:s/kó:mp} (v.) [kómp] **sauskom**.

sauslaepel {‘sou:s/léè:/pel} (m.) [laepel] **sauslepel**.

sausniekkel {‘sou:s/nie:(k)/kel} of **sausnikker** {‘sou:s/ni:(k)/ker} (m.) [~s] **pestkop, klier**.

se {se} (pers.vnw., 2e pers.enk.) [zie ³doe] **je** (achter persoonsvorm en woorden die een bijzin inleiden). - höbs ~ dem dao gezeen?; zó get begrieps ~ ech neet; wen ~ toes kumps, gaef de blome den get water; de breet dae ~ mich gesjik höbs. // (zie ook ¹des).

sebedeijes, zie **zebedeijes**.

Seef {seef} (eig.v.) [~ke] **Josephina**.

Seel {seel} (eig.m.) [~ke] **Marcel**; ook: **Silvester**.

seer {seer} 1. (vz.) **sedert, sinds**. - ich höb ‘m ~ dónderdig nimmeer gezeen; ~ gister is d’r kransk; ~ lange tied. 2. (vw.) **sedert, sinds**, ~ d’r hiej is, is d’r nieks es ruzing. 3. (bw.) **sindsdien**. - ich höb det ~ nootsj meer geheurd.

Sef {se:f} (eig.m.) [~ke] **Josef**.

sefraan {se/’fraan} (m.) [geen mv.] **saffraan**. - zo gael wie ~.

segaar {se/’gaar}, zie **sigaar**.

segare- {se/’gaa/re-}, zie **sigare-**.

segret {se/’gre:t}, zie **sigret**.

seguinder {se/’guin/der}, zie **siguiner**.

seguinderin {se/’guin/de/’rin}, zie **siguinerin**.

seil {seil}, in: te ~ **gaon, tekeergaan**. - de diri- gent ging danig te ~

seis {seis} (v.) [seize / ~je of ~ke] (N.) **sijsje** (*Carduelis spinus*).

sektere {se:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) (verg. **sakkere**) **vloeken; foeteren**. - lik neet zo te ~!

sektereer {se:(k)/ke/reer} (m.) [~s] **foete-raar**.

sekkerzak {se:(k)/ker/za:k} (m.) [zak] **foete-raar**.

sekonde {se/’ko:n/de} of **sekond** {se/’kont} (v.) [~] **seconde**. - det doert mer ein ~.

sekondewiezer {se/’ko:n/de/’wië:/zer} (m.) [wiezer] **secondewijzer**.

sekuur {se/’küür} (bn., bw.) [sekure, ~, ~ / ~der; ~s(te)] **secuur**. - det woort ‘ne hele sekure miens; hae raekende det ~ nao.

sel {sel} (v.) [-le / ~ke] **cel**.

selaris {se/’laa:/ris} (o.) [~se] **salaris**. - ‘n good ~ verdene.

selderiej {‘se:l/de/’riëj} (m.) [geen mv.] **selder-**

- rij** (*Apium graveolens*).
selderieknoeb {‘se:l/de/riēj/knoe:p} (m.) [knoeb] **selderijknol**.
semmelik {‘se(m)/me/lik} [D. ziemlich] of (N.) **tamelik** {‘taa/me/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **tamelijk**. - ‘ne ~ke hóngter höbbe; hae is ~ verkaadj.
- Sen** {sen} (eig.m.) **Alexander**.
- sent** {se:nt} (m.) [~e / ~je] **cent**. - det kóns se veur ei paar ~ kriege; hae haet gènne roje ~ meer; zó plat wie eine ~; ich bön gènne ~ waerd (*ik voel me helemaal niet goed*); dao höbbe v'r de ~e neet veur ('t geld); oppe ~e zitte; op de ~e oet zin; dae drejt zich op 'ne ~ (*hij is erg lenig*); ich gluif dich veur gènne ~ (*helemaal niet*).
- sentebak** {‘se:n/te/ba:k} (m.) [¹bak] (scheldnaam voor) **iemand met vooruitstekende onderkaak**.
- sentededeuske** {‘se:n/te/deus/ke} (o.) [~-s] **cendifoosje** (doosje waarin kinderen enige centen meenamen naar de kleuterschool als een vorm van ouderbijdrage). - zorg desse 't ~ neet verlus!
- senterfu** {se:n/ter/‘fūū} 1. zie **fu**. 2. **centrifuge**. - de was in de ~ doon.
- sentetèller** {‘se:n/te/tè(l)/ler} (m.) [~s] **krengerig iemand, gierigaard**. // **penningmeester**.
- sentetetèllersdoem** {‘se:n/te/tè(l)/lerz/-‘dōēm} (m.) [doem] **kromme duim**.
- sentraal** {sen/‘traal} (bn., bw.) [sentrale, sentrale of ~, ~] **centraal**. - de sentrale (of sentraal) verwerming; det óngerwerp sjiteit ~.
- sentrum** {‘se:n/trum} (o.) [~s] **centrum**.
- sentsjataeke** {‘se:nt/sjtèe:/ke} (ww. en zn., o.) **centen gooien** (een spel waarbij met centen op een in het zand getrokken lijn werd gegooid).
- sepke** {‘se:p/ke}, zie **saap**.
- september** {sep/‘tem/ber} (m.) **september**.
- septer** {‘se:p/ter} (m.) [~s / ~ke] **scepter**.
- serdel** {ser/‘del} (m.) [geen mv.] **serradella, serradelle** (*Ornithopus sativus*) (een gewas ter verbetering van de bodem).
- Serf** {serf} (eig.m.) [~ke] **Servatius, Servaas**.
- servies** {ser/‘viē:s} (o.) [servieze {ser/‘viē:/ze} of serviezer {ser/‘viē:/zer}] **servies**. - 'ne kas veur 't ~.
- serzjant** {ser/‘zja:nt} (m.) [~e] **sergeant**. // **lijmklem** (om planken bij het lijmen opeen te klemmen).
- sèstig** {‘sè:s/tich} (hoofdtelw.) **zestig**. - dao höbbe v'r ~ man veur neudig; hae is nag gèn ~. // (verbogen vorm: ~e) v'r zin d'r mit zien ~e haer gegange.
- sèstigste** {‘sè:s/tichs/te} (rangtelw.) **zestigste**.
- setien** {se/‘tiē:n} (m.) [geen mv.] **satijn**.
- setiene** {se/‘tiē:/ne} (bn.) **satijnen**. - 'n ~ nachhaemp.
- setroen** {se/‘trōēn} (v.) [~e] **citroen**.
- setroenesaap** {se/‘trōē/ne/saa:p} (o.) [saap] **citroensap**.
- sevetig** {‘see:/ve/tich} (hoofdtelw.) **zeventig**.
- sevetigste** {‘see:/ve/tichs/te} (rangtelw.) **zeventigste**.
- sevoje** {se/‘voo/je} (m.) of **sevojemoos** {se/‘voo/je/moos} (o.) [geen mv.] **savooiekool** (*Brassica oleracea* subvar. *sabauda*). - roje sevoje zit in de bótter te knoje (werd gezegd tegen iemand met rood haar).
- sezoen** {se/‘zōē:n} (o.) [~e] **sezoen**. - v'r höbbe 'n good ~ gad.
- sfeer** {sfee:r} (m.) [sfere / ~ke] **sfeer**. - dao hóng ein akelig ~ke; de ~ ónger de lede woor good.
- sfriedes** {‘sfriē:/des} (bw.) **vrijdags**.
- sgoondaes** {‘schoonz/des} of **sjwoondaes** {‘sjwoonz/des} (bw.) **woensdag**.
- si** {sîē} (v.) [sî’s] **si** (muzieknoot). - 'n ~ bemol; die ~ móos se neet te leeg zinge.
- Sieb** {sie:p} (eig.m.) [~ke] **Sybert**.
- siefer** {‘sîē:/fer} (o.) [~s / ~ke] [N. cijfer; D. Ziffer] **cijfer**. - det getal moogs se in ~s opsjieve; kóns se mich de ~s levere euver 't lèste jaor?; gooij ~s op 't report höbbe.
- sieferbeukske** {‘sîē:/fer/beuks/ke} (o.) [~s] **cijferboekje**.
- siefere** {‘sîē:/fe/re} (ww.zw. 1) **cijferen**.
- sieferlies** {‘sîē:/fer/liē:s} (v.) [³lies] **cijferlijst**.
- siek** {sie:k}, zie **sik**.
- Siel** {siel} (eig.v.) [~ke] **Cecilia**.
- Siem** {siem} (eig.m.) [~ke] **Simon**.
- Sien** {sien of sîēn} (eig.v.) [~tje] **Francine**.
- siepele** {‘sîē:/pe/le} (ww.zw. 1) **sijpelen**. - 't water siepelde daodoor nao boete.
- sieraod** {‘sîē:/raot} (o.) [~e / sieräodje {‘sîē:/-räö:tje}] **sieraad**.
- siere** {‘sîē/re} (ww.zw. 1) [N. sieren; D. zieren] **sieren, versieren**. - ze höbbe gesierz (*het huis versiert*).
- sies** {sie:s} (m.) [siezze {‘sie(z)/ze} / ~ke] **raar iemand, snuiter**. - waat is det toch 'ne rare ~!
- sigaar** {sie(g)/‘gaar} of **segaard** {se/‘gaar} (v.) [sigare, segare / sigaerke {sie(g)/‘gèér/ke}, segaerke {se/‘gèér/ke}] **sigaar**.

sigarebendje

sigarebendje {sie(g)}/'gaa/re/benj/tje} of
segarebendje {se/'gaa/re/benj/tje} (o.) [~s]
sigarenbandje.

sigarekisje {sie(g)}/'gaa/re/ki:/sje} of **sigarekiske** {sie(g)}/'gaa/re/ki:s/ke}, ook **segarekiske** {se/'gaa/re/ki:/sje} of **segarekiske** {se/'gaa/re/ki:s/ke} (o.) [~s] **sigarenkistje**.

sigret {sie(g)}/'gre:t} of **segret** {se/'gre:t} (v.)
[~te / ~je] **sigaret**. - ein pekske ~te; zich ein
~ opsjtaeke; de sjtumpkes van de ~te in de
assebak.

siguiner {sie(g)}/'gui/ner} of **seguinder**
{se/'guin/der} (m.) [~s] **zigeuner**.

siguinerin {sie(g)}/'gui/ne/'rin} of **seguinderrin** {se/'guin/de/'rin} (m.) [~ne] **zigeunerin**.

sik {si:k} of **siek** {sie:k} (m.) [~ke / ~ske] **sik**,
puntbaardje. - dae haaj gènne echte baard,
meer eine ~; dae haet 'ne ~ (*hij is slecht
geluimd*). // **geit**. - de ~ sjteit getujerd oppe
groos.

sikkertariaat {si:(k)}/ker/taa/rie(j)}/'jaat} (o.)
[sikretariate] **secretariaat**.

sikkertarie {si:(k)}/ker/taa/'riê(j)} (v.) [~je]
secretarie.

sikkertares, zie **sikretares**.

sikretær {si:/kre/'tèr} (m.) [~s / ~ke] **secretaire** (*kast met laden en vakken, en een klep
die neergelaten kan worden om schrijfwerk op
te verrichten*).

sikretares {si:/kre/'taa:/res} of **sikkertares**
{si:(k)}/ker/taa:/res} (m.) [~e] **secretaris**.

Sil {sil} (eig.m.) [~ke] **Silvester**.

simmenarie {si(m)/me/'naa:/riê} (o.) [~s]
seminarie.

simmenaris {si(m)/me/naa/'ri:s} (m.) [~te]
seminarist, priesterstudent.

simpetie {si:m/pe/'tiê} (v.) [geen mv.] **sympathie**.

simpetiek {si:m/pe/'tie:k} (bn., bw.) [~ke, ~ke,
~] **sympathiek**. - det zin ~ke luuj; det kump
~ euver.

singel {'si/ngel} (m.) [~s / ~ke] 1. **singel** van
een paardentuig, **buikriem**. 2. **singel, gordel**
(bij de liturgische kleding van priesters). 3.
singel, draagband (bijv. onder de veren van
een matras). 4. **singel, gedempte gracht,**
rondlopende straat. - in Remunj guf 't ein
paar ~s.

sinjeur {sin/jeur} (m.) [~s / ~ke] **sinjeur**. - des
'ne rare ~.

sins {sins} (vz.) (N.) (zie **seer**) **sinds**.

Sintemerte {si:n/te/'me:r/te}, zie **Sinte(r)-**

merte.

Sinterklaos {si:n/ter/'klaos} (m.) [Sinterklaoze
{si:n/ter/'klaos/ze} / sinterkläöske {si:n/-
ter/'kläös/ke}] **Sinterklaas, Sint Nicolaas**. -
~ en Zjwarte Piet; ~ haet gereje; wat hōbs
doe van ~ gekrege?; v'r höbbe-n-ne goje ~
gad; mit ~ höbbe de kinjer sjmorges vrien;
wach mer toet ~, den kries se det. // (*spot-
tend, ter aanduiding van een sullig iemand*):
hae sjtóng d'r wie eine ~ biej te kieke.

Sinterklaosfees {si:n/ter/'klaos/fees} (o.)
[fees] **Sinterklaasfeest**.

Sinte(r)merte {si:n/te(r)}/'me:r/te}, ook **Sint
Merte** {si:nt/'me:r/te} (m.) **Sint Maarten,**
Sint Martinus (*heilige, wiens feestdag op 11
november met optochten en feestvuren wordt
gevierd*). - Sinte(r)mertes veugelke (*gebra-
den gans, gegeten met Sint Maarten*, volgens
anderen: *de grote bonte specht*); (*kindervers-
je*); Sinte(r)mertes veugelke haaj ein roodwit
keugelke, haaj ein roodwit sjtertje, hoepla
Sinte(r)merte; gènne gek van ~ make
(*gewoon doen*).

Sinte(r)merte-optoch {si:n/te(r)}/'me:r/te/-
o:p/toch} of **Sintmertesoptoch** {si:nt/-
'me:r/te/zo:p/toch} (m.) [optoch] **Sint-
Maartenoptocht** (*optocht waarbij lampion-
nen meegedragen worden*).

Sinte(r)mertevuur {si:n/te(r)}/'me:r/te/vûû:r}
of **Sintmertesvuur** {si:nt/'me:r/tes/fûû:r}
(o.) [vuur] **Sint-Maartenvuur** (*feestvuur op
de feestdag van Sint Maarten*).

sintjattemes {si:n/'tja:(t)/te/mes} [*schert-
send*] 't is van ~ ('t is gestolen); es d'r 't van
~ of sintkriegemes neet kënt höbbe, den hoof
d'r 't neet.

sintjuttemes {si:n/'tju:(t)/te/mes} *in:* mit ~
(*met sint-juttemis, nooit*).

sintkriegemes {si:nt/'krîê:/ge/mes}, zie onder
sintjattemes.

Sintmertes- {si:nt/'me:r/tes/-}, zie **Sinte(r)-
merte-**.

sirk {si:rk} (m.) [~e / ~ske] [F. cirque] **circus**.
- v'r zin nao de ~ gewaaes; d'r sjteit 'ne ~ oppe
mert; de kloons inne ~; wat höbbe die dao
'ne ~ van gemaak! (*wat hebben die er een
poppenkast van gemaakt!*).

sirkes {si:r/kes} (o.) [~e / sirkeske {si:rks/ke}]
[N. circus; D. Zirkus] **circus**.

sirkestent {si:r/kes/te:nt} (v.) [tent] **circustent**.

sirrenaadje {si(r)/re/'naa/tje} (o.) [~s] **sere-
nade**. - emes ein ~ bringe.

- sitaks** {sie(t)/ta:ks} (m.) **taxi**. - mitte ~ van Venhaove nao de kirmes gaon.
- Sitterd** {si:(t)/tert} (o.) **Sittard**.
- Sitters** {si:(t)/ters} (bn.) [~e, ~e, ~] **Sittards**.
- ¹**sja** {sjaa}, zie **sjaaj**.
- ²**sja** {sjaa} (tsw.) **tja**. - ~, waat zalle v'r d'rvan zègke?
- sjaaf** {sjaaaf} (v.) [sjave {sjaa:/ve} / sjaeftje {sjèèf/ke}] **schaaf**. - mit de ~ euver 't hout gaon; 'n kees~.
- sjaafbank** {sjaa/ba:nk} (v.) [bank] **schaafbank**.
- sjaafwónj** {sjaa/fwónj} (v.) [wónj] **schaafwond**.
- sjaag** {sjaaach} (v.) [sjage {sjaa:/ge} / sjaegske {sjèech/ske}] **grendel, schuifslot**. - de ~ toe-doon; 'n nuuj sjaegske op 't purtje zitte.
- ¹**sjaaj** {sjaa}, ook **sja** {sjaa} en (N.) **sjade** {sjaa:/de} (m.) [geen mv.] [N. schade, D. Schaden] **schade**. - v'r haje beheurlikke ~ aan de auto; ~ lieje; de ~ opnumme; waat is de ~? (wat moet ik betalen?).
- ²**sjaaj** {sjaa}, ook **sja** {sjaa} (*predicatief bn.*) [D. schade] **zonde, jammer**. - 't is ~ van det dink; 't is toch ~!; dao vinj ich de tied te ~ veur.
- sjaajloos** {sjaa/loos} (*predicatief bn.*) (N.) **schadeloos**.- emes ~ sjettle.
- ¹**sjaak** {sjaaik} 1. (tsw., bw.) **schaak**. - ~ sjpele; sjak!; doe sjteis ~; de keuning sjteit ~. 2. (o.) [geen mv.] **schaak**. - ~ gaeve.
- ²**Sjaak** {sjaaik} (eig.m.) [Sjaekske {sjèèks/ke}] [F.] **Jacques**.
- sjaakkord** {sjaaG/bo:rt} (o.) [bord] **schaakkord**.
- sjaakpartie** {sjaa/peri/tièj} of **sjaakpartij** {sjaa/pa:ri/tièj} (v.) [pertiej, partiej] **schaakpartij**.
- sjaaksjpel** {sjaa/k/sjpel} (o.) [sjpel] **schaakspel**.
- sjaaksjtök** {sjaa/k/sjtök} (o.) [sjtök] **schaakstuk**.
- ¹**sjaal** {sjaaal} (m.) [~s / sjaelke {sjèèl/ke}] **sjaal, omslagdoek**. - zich 'ne ~ ómdoon.
- ²**sjaal** {sjaaal} (v.) [sjale {sjaa:/le} / sjaelke {sjèèl/ke}] [D. Schale] **schil**. - de ~ van 'ne appel; aerpelesjale. // **schaal** [van eieren]. - in de ~ van det eij zit 'ne bars.
- sjaalsjtök** {sjaa/k/sjtök} (o.) [sjtök] **schaaldeel** (de eerste en de laatste plank die uit een boomstam worden gezaagd, en die aan een kant rond zijn).
- sjaap** {sjaa:p} (o.) [sjape of sjaper / sjaeptje {sjèè:p/ke}] [N. schap] **schap, plank, legplank** [in kast e.d.]. - get op 't ~ ligke; de sjape(r) in de kelder; 'ne kas mit sjape(r); die

vrouw haet flink get op 't ~ (heeft grote borsten). // **houten rek** (met planken). - 't ~ laote v'r op zien plaats sjtaon.

- sjaard** {sjaa:rt} (o.) [~e; sjerdje {sjèèr/tje}] **ploegschaar**.

sjaars {sjaars} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) (zie krap, raar) **schaars**. - de greunte waerde ~.

sjaarsmoel

{sjaa:rs/môél} (v.) [geen mv.] **tandeloze mond** (spec. van kinderen in de periode van de gebitswisseling).

- sjaats** {sjaats} (m.) [~e / sjaetske {sjèèt/-ske}] **schaats**. - zich de ~ aandoon; oppe ~e sjtaon.

sjaatsbaan {sjaatz/-baan} (v.) [baan] **schaatsbaan**.

sjaats {sjaat/se} (ww.zw. 6) **schaatsen**. - dök waerde d'r gesjaats op de wiejer van 't kesjeel.

sjaatser {sjaat/ser} (m.) [~s] **schaatser**.

sjaatswèdsjtried {sjaats/wè:t/sjtriët} (m.) [wèdsjtried] **schaatswedstrijd**.

sjab {sja:p} (m.) [~be / sjebke {sje:p/ke}] **zwerver, schooier, landloper, vagabond**. - dao zin weer ~be aan de deur; d'rbiej loupe wie 'ne ~.

sjabbekamp {sja(b)/be/ka:mp} (o.) [³kamp] **woonwagenkamp**.

sjabbeler {sja(b)/be/leer} of **sjabbelier** {sja(b)/be/liér} (o.) **scapulier** (twee lapjes gewijde stof, op borst en rug onder de kleren gedragen). - luuj die biej de Derde Orde wore, droge ein ~.

sjabbelermedalie {sja(b)/be/leer/me/daa:/liè} of **sjabbeliermedalie** {sja(b)/be/liér-/me/daa:/liè} (v.) [medalje] **scapuliermedaille**.

sjabbewage {sja(b)/be/waa:/ge} (m.) [wage] **limousine, grote** (oude, Amerikaanse) **slee**.

sjach {sja:ch} (v.) [~te] **schacht**. - de ~te van ein mien.

sjachele {sja:/che/le} (ww.zw. 1) **sjacheren**. - oppe mert waerde danig gesjacheld.

sjacheleer {sja:/che/leer} (m.) [~s / ~ke] **sjachersaar**.

sjachere {sja:/che/re} (ww.zw. 1) (N.) (zie **sjachele**) **sjacheren**. - dao waerde flink gesjacherd.

sjachereinig {sja/che/rei:/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **chagrijnig**.

sjachrein {sja/'chrein} of **sjagrein** {sja(g)/-grein} (m.) **chagrijn**. - sjónge, det is mich

sjade

ein sjtök ~!; dae kael, des eine ~.

sjade {*sjaa:/de}*, zie **sjaaj**.

sjadelik {*sjaa:/de/lik*}, zie **sjaejelik**.

sjadeloos {*sjaa:/de/loos*}, zie **sjaeloos**.

sjaefke {*sjèèf/ke*}, zie **sjaaf**.

sjaegske {*sjèèch/ske*}, zie **sjaag**.

sjaejelik {*sjèè/je/lik*} of **sjajelik** {*sjaa/je/lik*},

ook (N.) **sjadelik** {*sjaa:/de/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **schadelijk**. - det is ~ veur de gezondheid; ~ke beester. // **onvoordelig**. - sjtòf mit ein ~ petroon; sjtòf mit ein vluug is ~.

Sjaek {*sjèèk*} (*eig.m.*) [> *Sjaekske*] [-ske] *Jacques*.

sjaekeleerde {*sjèè:/ke/leer/ke*}, zie **sjaeleer**.

sjaekelke {*sjèè:/kel/ke*}, zie **sjakel**.

Sjaekske {*sjèèks/ke*}, zie ²**Sjaak, Sjaek**.

sjael {*sjèè:l*} (bn., bw.) [~e {*sjèè/le*}, ~ {*sjèèl*}, ~ {*sjèè:l*} / ~er {*sjèè/ler*} of ~der {*sjèèl/der*}; ~s(te) {*sjèèl/s(te)*} **scheel**. - hae is ~; ~kieke; dao kieks se dich ~ op; jong, bös se ~?; 'ne ~e (*iemand die scheel is*; ook scheldwoord voor brildragers); des 'ne richtige ~e Wiellie; doe hoofs neet drek sjaele halve kop te zègke (*je hoeft me niet meteen uit te schelden*); mit 'n ~ uigske nao emes (*of get*) kieke; ~ zeen van de hóngter; 'n ~ bótram (*alleen brood, geen warme maaltijd*); ~ koppien (*migraine*); ~e wazel, ~e kal, ~ laege (*geklets, flauwekul*); ~ leech (*vals licht, slechte belichting*).

sjaele {*sjèè:/le*} (ww.zw. 1) [N. schelen] (verg. **sjille**) **schelen, uitmaken**. - det sjaele neet väöl; det kan mich nieks ~; **verschillen, verschil uitmaken**. - ze sjaele (zich) twee jaor óngerein (ze verschillen ongeveer twee jaar in leeftijd); det zal waal 'ne hele boel ~.

sjaelighed {*sjèè/lich/(h)ei:t*} (v.) **scheelheid**.

sjaelke {*sjèèl/ke*}, zie ^{1,2}**sjaal**.

sjaemel {*sjèè:/mel*} (bn.) [~e, ~, ~] **schamel**. - ~ gedoon (schamele vertoning).

Sjaen {*sjèè:n*} (*eig.m.*) [~ke] *Eugène*.

sjaepke {*sjèè:p/ke*}, zie **sjaap**.

sjaerbaas {*sjèè:r/baas*} (m.) [baas] **barbier, kapper**.

sjaerbekske {*sjèè:r/be:ks/ke*} (o.) [~s] **scheerbakje** (met het scheerwater).

sjaerdoos {*sjèè:r/doos*} (v.) [doos] **scheerdoos** (kistje met scheergerei, gewoonlijk met een scheerspiegel in het deksel).

sjaere {*sjèè:/re*} (ww.st. 20) [N., D. scheren] **scheren**. - sjäöp ~; zich ~; de hèk ~ (*knippen*); 't graas ~ (*maaien*). // hae sjaerde d'r

vlak naevenaaf.

Sjaerelke {*sjèè:/rel/ke*}, zie **Sjarel**.

sjaergereij {*sjèè:r/ge/'reij*} (o.) [gereij] **scheergereedschap**.

sjaerkeukske {*sjèè:r/keuks/ke*} (o.) *in*: det is 't ~ van de femielie (*de benjamin*).

sjaermets {*sjèè:r/mets*} (o.) [mets] **scheermes**. - zó sjerp wie ein ~; 't ~ sjliepe oppen aoliesjelein.

sjaermoës {*sjèè:r/môë:s*} (v.) [moes] **spitsmuis** (spec. *Crocidura*-soorten: *veldspitsmuis, huis-spitsmuis*).

sjaerreem {*sjèè:(r)/reem*} (m.) [reem] **scheerriem** (riem waarop het scheermes aangezet wordt). - waat haet det vroumes ei sjtèl sjaerreeme (*hangborsten*).

sjaersalon {*sjèè:r/saa/lon*} (m.) [salon] **scheersalon, scheervertrek**.

sjaersjool {*sjèè:r/sjool*} (v.) [sjool] **scheerschool** (samenvkomst van mensen die geschorren wilden worden). - saoterdessaoves woer d'r ~ oppe Boekkoel biej Peterke van Angenees.

sjaersjpegel {*sjèè:r/sjpee:/gel*} (m.) [sjpegel] **scheerspiegel**.

sjaersjtool {*sjèè:r/sjtool*} (m.) [sjtool] **scheerstoel**.

sjaerwater {*sjèè:r/waa:/ter*} (o.) [water] **scheerwater**.

sjaerzeip {*sjèè:r/zei:p*} (v.) [geen mv.] **scheerzeep**.

sjaetske {*sjèèt/ske*}, zie **sjaats**.

sjaevel {*sjèè/vel*} (m.) [~e] **spaander, houtkrul** (van geschaafd hout). - de wirkplaats loog vòl ~e.

sjaffe {*sja:f/fe*} (ww.zw. 5a) [N. schaffen; D. schaffen] **1. klaarspelen, presteren**. - det sjafs se neet binne ein oer; v'r höbbe 't gesjaf. **2. schaffen, bieden, te bieden hebben**. - raod ~; waat sjaf de pot?

sjafte {*sja:f/te*} (ww.zw. 7c) [N. schaften] **schaften**. - 't woort tied óm te ~.

sjaftied {*sja:f/tiêt*} (m.) [tied] **schafttijd**.

sjagrein {*sja(g)'/grein*}, zie **sjachrein**.

sjaje {*sja:je*} (ww.zw. 3b) **schaden**. - baat 't neet, den sjadje 't neet; det sjadje-n-'m gaar neet.

sjajelik {*sja:je/lik*}, zie **sjaejelik**.

Sjak {*sja:k*} (*eig.m.*) [~kie] *Jacques*.

sjake {*sja:ke*} (ww.zw. 5a) **schaken**. - v'r höbbe 'n pötje gesjaak; ze zote te ~.

sjakel {*sja:/kel*} (m. of v.) [~s of ~e / sjaekelke {*sjèè:/kel/ke*}] **schakel**. - de ~s van ein

- këtting; d'r óntbrik 'ne ~ in de riddenering.
- sjakele** {*sja:/ke/le*} (ww.zw. 1) ***schakelen***. - die twee leechpuntje zin gesjakeld; veur de boch mós se ~; volges mich sjakels doe neet richtig (zit er bij jou een schroeffe los).
- sjakeleer** {*sja:/ke/leer*} (m.) [~s / *sjaekeleerde*] ***schakelaar***. - de ~ van 't leech.
- sjakeling** {*sja:/ke/ling*} (v.) [~e / ~ske] ***scha-keling***.
- sjaker** {*sja:/ker*} (m.) [~s] ***schaker***.
- sjakke** {*sja:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) ***sjokken***. - dae kump altied op zien èlfendertigste achteraan gesjak.
- sjakker** {*'sjak/ker*} (m.) [~s / *sjekkerke*] ***kramsvogel*** (*Turdus pilaris*). - inne hérfs kómme d'r grote troebbe ~s in 't veldj.
- sjaleboer** {*sja:/le/bôê:r*} (m.) [boer] ***schillen-boer***. - de ~ kwoom vreuger mitte hóndjsker.
- sjalevaeger** {*sja:/le/vêè/ger*} (m.) [~s] ***rok-kenjager***.
- sjalle** {*'sja(/)le*} (ww.zw. 1) [N. schallen; D. schallen] (verg. **galdere**) ***schallen***. - de trómpet sjalde door de kirk.
- sjallezie** {*sja(l)/le/zîè*} (v.) [~je] ***jalouzie, zonnescherm***. - höltjere ~je guf 't neet väöl meer.
- sjalm** {*sja:lm*} (m.) [~e] ***smalle houtspaander***. - d'r waerde dök nummers gezat op sjalme, es d'r sjlaaghout verkoch waerde.
- sjame** {*sja:/me*} (ww.zw. 2) ***zich*** ~ [N. zich schamen, D. sich schämen] ***zich schamen***. - hae sjaaerde zich det d'r det gezag haaj; kinjer, sjampaamp geur uch neet?; ich mótt mich veur uch ~; zich de uig oet de kop ~.
- sjammeterre** {*sja(m)/me/tee/re*} (ww.zw. 1) ***bij elkaar bedelen, vergaren, verzamelen*** (zie ook **biejeinsjammetere**). - dae haet zich 'ne ganse houp gesjammeteerd oppe sjómmel-mert.
- Sjamp** {*sja:mp*} (eig.m.) ***Jean-Baptiste***.
- ¹**sjampe** {*sja:m/pe*} (ww.zw. 5a) ***schampen***. - dae wage sjampde naeve de moer.
- ²**sjampe** {*sja:m/pe*} (ww.zw. 5a) ***schimpen***. - dae lik altied op angere te ~.
- sjampes** {*sja:m/pes*} (bw.) ***rakelings***. - dae paol veel ~ naeve de moer.
- sjampinjon** {*sja:m/pin/jon*} (m.) [~s] ***cham-pignon***.
- sjampo** {*sja:m/poo*} (m.) [~s] ***shampoo***.
- sjamppao** {*sja:m(p)/paol*} (m.) [paol] = ¹**sjaoor**.
- sjampsjtein** {*sja:mp/sjtei:n*} (m.) [sjtein]
- schampsteen, grensteen*** op een akker, waar men vlak langs ploegt.
- Sjan** {*sjan*} (eig.v.) [F.] ***Jeanne***.
- sjandaal** {*sja:n/'daal*} (o.) [sjandale] {*sja:n/-daal/le of sja:n/'daa:/le*} ***schandaal***. - 't is 'n ~, wie ze dem behanjeld höbbe; hae leep d'r veur ~ biej. // ***herrie, lawaai, leven***. - op sjtraot zin ze weer ~ aan 't make.
- sjandale** {*sja:n/'daa/le*} (ww.zw. 1) ***lawaaien, spektakel maken***. - zin ze weer aan 't ~?
- sjandalig** {*sja:n/'daa/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] ***schandalig***. - 'ne ~e breet; emes ~ behanjele; det woer ~ lekker.
- sjandsjstein** {*'sja:njtj/sjtei:n*} (m.), in: emes oppe ~ zitte (*iemand te kijk zetten, als hij vreemdgegaan is*).
- ¹**Sjang** {*sjang*} (eig.m.) [*Sjengske* {*'sjengs/ke*}] [F. Jean] ***Jean, Johan, Jan***.
- ²**sjang** {*sjang*} (bn.), in: neet good ~ zin (*niet goed wijs zijn*).
- sjanj** {*sjanj*} (v.) [geen mv.] [N. schande, D. Schande] ***schande***. - 't is 'n ~ veur de ganse gemeinde; ermooj is gèn ~.
- sjanjelijk** {*sja/nje/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] ***schandelijk***.
- sjanjewaege** {*sja/nje/wèè:/ge*}, ***van ~, uit schaamte***. - hae geit van ~ neet de sjtraot op.
- sjanjig** {*'sja/njich*} (predicatief bn.), in: ~ ***make, verknoeien, bederven***. - de kuuj make dök väöl van 't graas in de weij ~.
- Sjannet** {*sja(n)'/net*} (eig.v.) ***Jeannet***.
- ¹**sjans** {*sja:ns*} (v.) [~e / *sjenske* {*sje:ns/ke*}] ***takkenbos, mutsaard***. - 'ne aove sjtaoke mit ~e; 'ne berm ~e.
- ²**sjans** {*sja:ns*} [F. chance], in: ~ höbbe (*succes hebben bij het andere geslacht*).
- ¹**sjanse** {*sja:n/se*} (ww.zw. 6) [D. schanzen] ***schansgraven, loopgraven aanleggen***. - in de oorlog waerde de jóng kaels gedwóngé óm te gaon ~.
- ²**sjanse** {*sja:n/se*} (ww.zw. 6) [verg. ²**sjans**] ***koketteren***. - dao zitte die maedjes weer te ~.
- sjanseberm** {*sja:n/se/be:rm*} (m.) [berm] ***stapel takkenbossen***.
- sjansedraad** {*sja:n/se/draot*} (m.) [draod] ***draad om takkenbossen mee bijeen te binden***.
- sjansegaffel** {*sja:n/se/ga:(f)/fel*} (v.) [gaffel] ***gaffel*** voor het verplaatsen van takkenbossen (met gesmede, vierkante tanden).
- sjansemaeker** {*sja:n/se/mèè:/ker*} (m.) [~s] ***mutsaardbinder*** (*iemand die takkenbossen*

sjanslok

- bindt).
- sjanslok** {*sja:ns/lo:k*} (v.) [lok] *mooie krul in het haar, spuuglok.*
- sjääök** {*sjääö:k*} (m.) [~e / ~ske] *schalk, grapjas.*
- sjaoł** {*sjaol*} (v.) [~e {*sja:/le*} / sjääölke {*sjääöl/ke*}] *schaal.* - d'r sjtónge grote ~e mit lekker aeteswaar; geldj op de ~ ligke; mit de ~ róndgaon in de kirk; de ~e van ein waog; 'n kaart mit ein grote ~; dao waerde op grote ~ gesjtaole.
- sjaołverdeiling** {*sjaol/ver/dei:/ling*} (v.) [verdeiling] *schaalverdeling.*
- sjaop** {*sjaop*} (o.) [sjääöp {*sjääöp*} of ~e / sjääöpke {*sjääöp/ke*}] [N. schaap, D. Schaf] *schaap* (*Ovis aries*). - sjääöp (sjaope) in de weij; help det erm sjaop èns efkes; sjääöpkes telle; 'n neuzel ~. // sjääöpkes in de lóch (*schapenwolken*); sjääöpkes, det kan neet misse, die kómme binne drie daag pisse (*als er schapenwolkjes zijn, komt er binnen drie dagen regen*).
- sjaopeboek** {*sjaao/pe/boe:k*} (m.) [1boek] *ram.*
- sjaopesjeer** {*sjaao/pe/sjeer*} (v.) [sjeer] *wolschaar.*
- sjaopesjtal** {*sjaao/pe/sjta:l*}, zie *sjaopsjtal*.
- sjaopewól** {*sjaao/pe/wól*} (v.) [wól] *schapenwol.*
- sjaopewölkse** {*sjaao/pe/wö:lbs/ke*} (o.) [~s] *schapenwolkje.*
- sjaopshónđj** {*sjaops/(h)ó:njtj*} (m.) [hóndj] *schaapherdershond.*
- sjaopsjtal** {*sjaop/sjta:l*} of **sjaopesjtal** {*sjaao/-pe/sjta:l*} (m.) [sjtal] *schaapskooi.*
- sjaopskop** {*sjaops/ko:p*} (m.) [kop] *schaapskop, sufferd.*
- 1sjaor** {*sjaor*} (m.) [sjääör {*sjääör*} / sjääörke {*sjääörke*}] *schoor, steunbalk* (spec. de schuine verstevigingen van weidepalen) (ook **sjemper**).
- 2sjaor** {*sjaor*} (v.) [geen mv.] *schering* (in stof). - lik mich det sjtök sjtób èns zo neer det ich de ~ kén zeen. // ook **vluug**.
- 3sjaor** {*sjaor*} (v.) [geen mv.] *oogst.* - eder jaor haolde d'r 'n gooij ~ van det sjtök landj.
- sjaore** {*sjaao/re*} (ww.zw. 1) *vastjorren, met touw verbindingen maken of vastmaken.*
- sjaorsjtein** {*sjaoo:r/sjtei:n*} (m.) [sjtein] (N.) *schoorsteen* (verg. **sjouw**).
- sjaorsjteinkap** {*sjaoo:r/sjtei:n/ka:p*} (v.) [kap] *schoorsteenkap.*
- sjaorsjteinvaeger** {*sjaoo:r/sjtei:n/'vèè:ger*} (m.) [~s] (N.) *schoorsteenveger* (verg. **sjouwvaeger**).
- sjaot** {*sjaoo:t*} (m.) [sjääöt {*sjääö:t*} / sjääötje {*sjääö:/tje*}] (verg. **sjeut**) *scheut.* - te lang sjääöt mótté aafgesjnejie waere.
- sjapiter** {*sjaaa/pie:(t)/ter*} (o.) [~s] *chapiter, hoofdstuk.*
- sjapo** {*sjaaa/poo*} (m.) [~s] [F. chapeau] *dop, hoed* (metalen "hoed" om het uiteinde van de as van een kar, waardoor de luns geslagen werd).
- sjappelik** {*sja:(p)/pe/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. schappelijk] *schappelijk.* - taenge 'ne ~ke pries verkoupe.
- sjaare** {*sjaaa/re*} (ww.zw. 1) *scharrelen.* - de hoonder sjaarde get róndj in de weij; hae sjaaart zich zo veur en nao get biejein.
- Sjarel** {*sjaaa:/rel*} (eig.m.) [Sjaerelke {*sjèè:/rel/ke*}] [F.] *Charles, Karel.*
- sjarluut** {*sjar/lüü:t*} (v.) [sjarlute / ~je] *wulp* (*Numenius arquata*). - vreuger heurde me nag al èns 'n ~ inne Lank.
- sjarminkel** {*sjar/mi:ng/kel*} (o.) [~e of ~s / ~ke] *scharminkel.* - ein mager ~.
- 1sjarrel** {*sja(r)/rel*} (m.) [-s] *scharrel.* - det woort allein mer 'ne losse ~ tösse die twee; aan de ~ zin.
- 2Sjarrel** {*sja(r)/rel*} (eig.m.) *Charles, Karel.*
- sjarrele** {*sja(r)/re/le*} (ww.zw. 1) (verg. **sjaare**) *scharrelen, geen vaste verkering hebben.* - veurluipig sjarrelt d'r allein mer get.
- sjarreleer** {*sja(r)/re/leer*} (m.) [~s / ~ke] *scharrelaar.*
- sjarreleij** {*sja(r)/re/lei:j*} (o.) [eij] (N.) *scharrelei.*
- sjarrelhoon** {*sja(r)/rel/hoon*} (v.) [hoon] *scharrelkip.*
- sjarretel** {*sja(r)/re/’tel*}, zie **sjartel**.
- sjars** {*sja:rs*} (v.) [geen mv.] [F. charge] *in: in* ein ~ door (*in één ruk*).
- sjartel** {*sjar/’tel*} of **sjarretel** {*sja(r)/re/’tel*} (v.) [~s] *jarretel.*
- sjat** {*sja:t*} (v., als liefkozend woord ook m.) [~te / (N.) sjatje {*sja:/tje*}] *schat.* - v'r gaon de verbórgje ~ zeuke; 'n ~ van ein vrouw, 'n ~ van ei wich; 'ne ~ van 'ne miens; ~te van kinjer; doe bös 'n ~, doe bös 'ne ~; die kinjer zin sjatjes.
- sjateren** {*sjaao/te/re*} (ww.zw. 1) (N.) *schateren.* - ~ vanne lach.
- sjatte** {*sja:(t)/te*} (ww.zw. 7a) *schatten.* - de waerd van get ~; ich sjat 'm op fietftig jaor.
- sjattig** {*sja:(t)/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. schattig] *schattig.* - ~e kinjer; ein

- ~ klèdje.
- sjatting** {*sja:(t)/ting*} (v.) [~e] **schatting**.
- sjave** {*sja:ve*} (ww.zw. 5a) **schaven**. - hout ~; aan die veurdach kan nag waal get gesjaaf waere; ich höb mich gesjaaf aan det sjtök hout.
- sjaverte** {*sja:/ver/te*} (v.mv.) **veenplaggen**; verg. ²**vlink**.
- sjebetig** {*sje(b)/be/tich*} (bn., bw.) [~, ~e, ~] **haveloos, slonzig**. - hae leep d'r ~ biej. // **schandalig, vreselijk, ontzettend**. - ich höb 'ne ~ hónger; ze haje ~ väöl sjpas; det is ~ sjoon.
- sjebbig** {*sje(b)/bich*} (bn., bw.) [~, ~e, ~] **haveloos, slonzig**. - ~e kleijer. // **vreselijk, ontzettend**. - det is ~ sjoon.
- sjebke** {*sje:p/ke*}, zie **sjab**.
- sjembrang** {*sje/'brang*} (m.) [~s] [F. chambranle] **deurlijst**.
- sjech** {*sje:ch*}, zie ¹**sjek**.
- sjechte** {*sje:ch/te*} (ww.zw. 7b) **peilen, diepte bepalen** van het water waar gevist wordt. - baeter te hoog gesjech es geine beet (een carnavalsmotto).
- sjedel** {*sjee:/del*} (m.) [~s / ~ke] [N. schedel; D. Schädel] **schedel**.
- sjèdj** {*sjè:tj*}, **sjèdje** {*s'jè:/dje*}, zie **sjeije** en **oetsjeije**.
- ¹**sjoom** {*sjeem*} (m.) [geen mv.] **schaduw**. - in de ~ zitte; dae boum guf get ~.
- ²**sjoom** {*sjeem*} (v.) [*sjeme*] **lomer** (een hulpmiddel bij het pottendraaien van hout of metaal om een strakkere vorm tot stand te brengen) (ook **sjpaan** genoemd).
- ¹**sjoen** {*sjee:n*} (m.) [sjene of ~ / ~ke] [N. scheen; D. Schiene] **scheen**. - emes taenge zien sjene (of ~) sjtampe.
- ²**sjoen** {*sjee:n*}, zie ^{1,2}**sjene**.
- sjoop** {*sjee:p*} (o.) [sjepe, sjeper of ~ / ~ke] **skip**. - d'r vare sjope (of sjeper of ~) op de Maas. // **sjoopke: scheepje** (schipvormig wie-rookdoosje).
- sjoor** {*sjeer*} (v.) [sjere {*sjee:/re*} / ~ke] [N. schaar, D. Schere] **1. schaar**. - pepier of sjtòf knippe mit ein ~; de hèk sjaere mit ein lektrise ~. **2. dakspant**.
- ¹**sjoes** {*sjees*} (v.) [sjeze {*sjee:/ze*} / ~ke] **sjees, rijtuig**. - 'n ~ke mit twee pónnies. // **strange vrouw, kenau**. - des 'n nutte ~! // 'n gekke ~: een vrouw met humor.
- ²**sjoes** {*sjees*}, zie **sjaze**.
- ¹**sjheet** {*sjee:t*} (m.) [sjete / ~je] **scheet**. - 'ne ~ laote; dae maak van eine ~ eine dóndersjlaag (hij maakt veel misbaar om een kleinigheid).
- ²**sjheet** {*sjee:t*}, zie **sjiete**.
- sjheetboun** {*sjeed/bou:m*} (m.) [boum] **schietboom** (in gebruik bij een schutterij).
- sjheetgebedje** {*sjeet/che/be:/tje*} (o.) [~s] **schietgebedje**.
- sjheetgewaer** {*sjeet/che/wèè:r*} (o.) [gewaer] **(schiet)geweer** (vooral een kinderwoord).
- sjheetkòls** {*sjeet/kö:ls*} (m.) [köls] **stuiter** (grote glazen of marmeren knikker).
- sjheetlood** {*sjeet/loot*} (o.) [sjheetlojer {*sjeet/-loo:/jer*}] **schietlood**.
- sjheetplank** {*sjeet/pla:ngk*} (v.) [plank] **schietplank, schietschop** (van bakkers).
- sjheetsjief** {*sjeet/sjéef*} (v.) [sjief] **schietsschijf**.
- sjheetsjpool** {*sjeet/sjpool*} (v.) [sjpool] **schietspoel**.
- sjieettent** {*sjee(t)/te:nt*} (v.) [tent] **schiettent**.
- sjietwòrm** {*sjeet/wó:rm*} (m.) [wórm] **zilvervisje, suikergast** (*Lepisma saccharina*).
- ¹**sjef** {*sje:f*} (m.) [~s / ~ke] **chef**.
- ²**Sjef** {*sje:f*} (eig.m.) [~ke] **Josef**.
- sjefäör** {*sje:/föär*}, **sjefeur** {*sje:/feur*} of **sjo-feur** {*sjoo:/feur*} (m.) [~s / ~ke] **chauffeur**.
- sjiedsrechter** {*sjeits/re:ch/ter*} (m.) [rechter] (vaak afgekort tot **sjuids** {*sjeids*} **scheidsrechter**).
- sjEIF** {*sjei:f*} (bn., bw.) [sjeive {*sjei/ve*}, sjEIF {*sjeif*}, ~ / sjeiver {*sjei/ver*}; ~s(te) {*sjeifs/-te*} of {*sjei:fs/(te)*}] [N. scheef; D. schief] **scheef**. - 'n ~ moer; die moer sjiteit ~; 'n ~ gezich trèkkie; ~ gezichter trèkkie.
- sjiej** {*sjeij*} (v.) [~e / ~ke] **1. scheiding**; D. Scheitel] **scheiding** (in het haar). - 'n rechte ~. **2. scheide**; D. Scheide] **etui, foedraal, koker, schede**. - de bril in de ~ doon.
- sjeije** {*sjei/je*} (ww.zw. 3a; ww.onr. 25) [N. scheiden; D. scheiden] **scheiden**. - mansluuj en vrouluuj waerde gesjeije; twee kamers door ein moer vanein ~; 't hoesvoel waert gesjeije opgehaold; gegaevens gesjeije (of gesjedj) haje; ze zin nao twee jaor getrouwde gewaes te zin noe gesjeije (of gesjedj); 'n gesjeije vrouw; ze sjlaope gesjeije.
- sjeing** {*sjei/jing*} (v.) [~e] **scheiding**. - de ~ van 't hoesvoel; dök kump 't toet ein ~.
- sjievigheid** {*sjei/vich/(h)eit*} (v.) [geen mv.] **scheefheid**.
- ¹**sjek** {*sje:k*} of **sjech** {*sje:ch*} (m.) [geen mv. / ~ske] **shag**. - zich ei sjekske rouke; zjwaore ~.
- ²**sjek** {*sje:k*} (m.) [~s] **cheque**. - 'ne ~ oetsjriewe.

sjek

- 3sjek** {sje:k} (m.) [~ke] een bepaald *duivenras* (met enkele witte penveren).
- sjekkerke** {sje:(k)/ker/ke}, zie **sjakker**.
- 1sjel** {sje:l} (v.) [~le / ~ke] **schel**, **bel**. - de ~ kump (de priester komt met de schel om iemand de laatste sacramenten toe te dienen).
- 2Sjel** {sje:l} (eig.m.) [~ke] **Michael**, **Michiel**.
- sjèlbeitel** {sji:l/bei:/tel of sji:e:l/bei:/tel} (m.) [beitel] **schilschop** (voor het schillen van geveld bomen).
- sjeldaers** {sje:l/'dèè:rs} of **sjoldaers** {sje:l/'dèè:rs} (v.) [sjeldaezer {sje:l/'dèè:r/ze} / ~ke] **brems**, **daas** (bloedzuigende vlieg, gewoonlijk Chrysops-soorten; verg. **daes**). - 'n ~ haet mich gesjataoke; in 't zjwumbad mós se oetkieke veur sjeldaerze.
- sjeldao** {sje:l/'daot} (m.) [~e / sjeldäötje {sje:l/'däö:tje}] **soldaat**. - mit tene sjeldäötjes sjpele. // **sjeldäötje**, ook: **soldaatje** (in vet gebakken stukje brood, gebruikt in de soep).
- sjelderm** {sje:l/'de:rm} (m.) [~e] **gendarme**. - aan de grens hele de ~e mich taenge.
- sjeldjnaam** {sje:ljtj/naam} (m.) [naam] **scheld-naam**.
- sjeldjwaord** {sje:ljtj/wao:rt} (o.) [waord] **scheld-woord**.
- sjeldrij** {sje:l/'drîej}, ook **sjildriej** {sji:l/'drîej}, **sjilderiej** {sji:l/de/'rîej} of **sjiljeriej** {sji:l/je/'rîej} (v., tegenw. ook o.) [~e / ~ke] **schilderij**.
- sjelje** {'sje/lje} (ww.st. 12) [N. schelden, D. schelen] **schelden**. - waat liks se toch altied te ~!; ~ op emes; ~ duit gèn pien, sjlaon des te meer.
- sjelle** {'sje(l)/le} (ww.zw. 1) [N. schillen; D. schälen] **schillen**. - de aerpele ~; 'ne appel ~; 'ne boum ~ (van schors ontdoen); mit ein gesjèld sjtekske nao hoes gaon (van een koude kermis thuiskommen); **pellen**. 'n eij ~.
- sjelleboum** {'sje(l)/le/bou:m} (m.) [boum] **schellenboom**.
- sjellekaord** {'sje(l)/le/kao:rt} (o.) [kaord] **schelkoord** (gebruikt om bedienend personeel op te roepen).
- sjeloers** {sje:lôêrs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **jaloers**.
- sjeloerzigheid** {sje:lôêr/zich/(h)ei:t} (v.) **jaloersheid**.
- sjelp** {sje:lp} (v.) [~e / ~ke] **schelp**.
- sjèlsjöp** {sji:l/sjö:p} (v.) [sjö:p] **schilschop** (voor het schillen van geveld bomen).
- sjem** {sjem}, ook **zjem** {zjem} (m.) [geen mv.]

- jam**. - ~ oppe bótram doon; ~ make van keerse.
- sjemel** {sjee/mel} (m.) [~s / ~ke] **schemel**, **dwarshout** (van een kar).
- sjemer** {sjee/mer} (m.) [geen mv.] **schemer**.
- sjemere** {sjee/me/re} (ww.zw. 1) **schemeren**.
- sjemerig** {sjee/me/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **sche-merig**.
- sjemerlamp** {sjee/mer/la:mp} (v.) [lamp] **schemerlamp**.
- sjemper** {sje:m/per} (m.) [~s], hetzelfde als **1sjaor**.
- sjempot** {sje:m/po:t}, **zjempot** {'zjem/po:t} (m.) [pot] **jampot**.
- sjenere** {sje/nee/re} of **zjenere** {zje/nee/re} (ww.zw. 1) **zich ~: zich schamen**. - dao hoofs se dich neet veur te ~.
- sjenesjöpper** {sjee/ne/sjö(p)/per} (m.) [~s] **schenentrapper** (op het voetbalveld).
- Sjeng** {sjeng} (eig.m.) [~ske] [> Sjengske] **Jan**.
- Sjengske** {'sjeng/ske}, zie **Sjang**, **Sjeng**.
- sjenske** {'sje:ns/ke}, zie **1sjans**.
- sjentjelik** {'sje:nj/tje/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **schandalig**. - 't is ~, wat daa gebeurd is. // (bw.) **zeer**, **erg**, **geweldig** (= **sjentjig**). - det is ~ sjoon.
- sjentjig** {'sje:nj/tjich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (bn.) **danig**, **geweldig**. - hae leet 'ne ~e boer; 'ne ~e houp gereij. // (bw.) **zeer**, **erg**, **gewel-dig**. - 'ne ~ grote kael.
- sjepbank** {sjee/pe/ba:ngk} (v.) [bank] **sche-penbank**.
- sjepeng** {sje/pen} (m.) [geen mv.] **spitskool** (Brassica oleracea, var.).
- sjeper** {sjee/peri} (m.) [~s / -ke] **schaapher-der**, **scheper**.
- sjeppe** {sje:(p)/pe} (ww.st. 11) [N. scheppen; D. schöpfen] **scheppen**. - God haet de werrelde gesjaope; 'ne sjeppende kunsteneer.
- sjepping** {sje:(p)/ping} (v.) [~e / ~ske] **schep-ping**. - de ~ van de welt; de ~e van eine kunsteneer.
- sjepsel** {sje:p/sel} (o.) [~e of ~s] (N.) **schepsel**. - des mich 'n raar ~!
- sjere** {sjee/re} (ww.zw. 1) **scharen**. - kiek oet det dich daen aanhenger neet geit ~!
- sjeresjliiper** {sjee/re/sjliê:/per} (m.) [~s] **scharenslijper**.
- sjerf** {sje:rf} (o.) [sjerver of sjerve / ~ke {sjerf/ke}] [N. scherf; D. Scherbe] **scherf**. - de sjerver van ein tas; d'r is ein ~ke oet die tas; de sjerver van ein granaat; 'n nut ~ (ordinaire vrouw).

- sjerlot** {sjer/'lo:t} (v.) [~te / sjerlötje {sjer/-lö:/tje}] **sjalot** (*Allium ascalonicum*).
- sjerm** {sje:rm} (o.) [~e / ~ke {'sjerm/ke}] [N. scherm; D. Schirm] **scherm.** - 'n ~ taenge de zón; 't ~ in de bioskoop; waat is d'r op 't ~? (op de tv).
- sjerme** {sje:r/me} (ww.zw. 2) **schermen.** - örges mit ~.
- sjerneer** {sjer/'neer} (o.) [sjernere / ~ke] [N. scharnier; D. Scharnier] **scharnier.** - det ~ móit gesmeerd waere.
- sjernere** {sjer/'nee/re} (ww.zw. 1) **scharnieren.**
- ¹**sjerp** {sje:rp} (m.) [~e / ~ke] **sjerp.** - die van de sjötterie haje 'ne roje ~ óm.
- ²**sjerp** {sje:rp} (bn., bw.) [~e {sjer/pe}, ~e {sjer/pe}, ~ / ~er {sjer/per}; ~s(te) {sjerp/-s(te)}] [N. scherp, D. scharf] **scherp.** - 'n ~ mets; 'n ~e naolj; 'n ~e vaaj; 'ne ~e hook; 'ne ~e boch; ~ leech; 'n ~ geluid; 'ne ~e sjmaak; hae haet 'n ~ uigske; ~ kieke; det leech sjient ~; 'n ~e tóng höbbe; get op ~ zitte; de tote sjtik ~ aaf taenge de lóch; 'n ~e lien trékkie; dao is d'r ~ op; 'n ~ versjstandj; des 'ne ~e (iemand die belust is op vrouwelijk schoon). // (zn.) mit ~ sjete.
- sjerge** {sjer/pe} (ww.zw. 5 a) **scherpen.** - 'n zich ~.
- sjermets** {sje:rp/me:ts} (o.) [mets] **slagersmes.**
- sjerre** {'sje(r)/re} (ww.zw. 1) **scharren, schrapen.** - doe móis dienne tejjer good laeg ~. // zie ook **sjorre**.
- ¹**sjete** {'sjee/te} (ww.st. 19) [N. schieten; D. schießen] **schieten.** - ~ mit 'ne pielebaog, ~ mit 'n gewaer; mitte kattepul op guutse ~; emes ónger zien doeve ~; hae haet 'n paar knien gesjaote; 'ne bal inne gool ~; de mik in de aove ~; in de lach ~; lange ~ (erop toe leggen, ook: verliezen bij het kaarten).
- ²**sjete** {'sjee:/te}, zie ¹**sjheet.**
- ³**sjete** {'sjee:/te}, zie **sjiete.**
- sjeter** {'sjee/ter} (m.) [~s] **schietshop, schietplank**, waarmee een bakker het brood in de oven schiet.
- sjets** {sje:ts} (v.) [~e / ~ke] **schets.**
- sjetse** {'sje:t/se} (ww.zw. 6) **schetsen.**
- sjeulke** {'sjeul/ke}, zie **sjoool.**
- sjeunke** {'sjeu:n/ke}, zie ²**sjoon.**
- sjeuns(te)** {sjeu:ns(/te)}, zie ¹**sjoon.**
- sjeupke** {'sjeup/ke}, zie **sjoop.**
- sjeure** {sjeu:/re} (ww.zw. 1) **scheuren.** - ein sjtök pepier in twee sjtökke ~; get kepot ~; kiek oet! det sjtób sjeur erg gauw; door de boch ~.
- sjeurs, sjeut** {sjeu:rs, sjeu:rt}, zie **sjaere.**
- sjeut** {sjeu:t} (m.) [~ / ~je] (verg. **sjaot**) 1. **scheut, uitspruitsel.** - d'r kómme lang ~ aan die plant; ~ aafknippe. 2. **schot.** - ich heur de ~ van gewaere; ze höbbe vandaag nag gènne ~ gedaon; dae is gènne ~ polfer waerd (een nietsnut). 3. **scheut.** - 'ne ~ in de ziej kriëge; hae haet 'ne ~ gekrege (hij is plotseling gegroeid). 4. **schot, voortgang.** - dao zit gènne ~ in; ich bön al aardig op ~.
- sjeuteling** {'sjeu:/te/ling} (m.) [~e / ~ske] **halfwas varken. // opgeschoten jongeman, puber.**
- sjeutig** {'sjeu:/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **scheutig, goedgeefs, royaal.** - dao is d'r neet ~ mit; de luuj kóste waal 'ns get ~er zin biej de kollektes.
- sjevaak** {sje/'vaa:k} (o.) [sjevake] **gevaarte, kolos.** - 't groot ~ in dae optoch kós clam de boch óm; die haaj toch 'n ~ van eine hood op!
- sjeze** {'sjee/ze} (ww.zw. 6) **hard lopen, snellen, sjezzen.** - ich sjees nag efkes nao de bekker; ze sjeesde d'r tössenoet.
- sjiech** {sje:ch} (v.) [~te] [D. Schicht] 1. **laag** (spec. van pleisterwerk). - twee ~te opein. 2. **werktijd, dienst** (aanvankelijk spec. gezegd van mijnwerkers, later ook van fabriekspersoneel). - ze wirke in twee ~te.
- sjief** {sjiēf} (v.) [sjieve {'sjiē:/ve} / ~ke {'sjiēf/-ke of 'sje:f/ke}] [N. schijf; D. Scheibe] **schijf.** - get in sjieve sjnieje. // **plak, snee.** - ei sjiefke kees.
- sjiek** {sjiēk} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker ; ~s(te)] [F. chic] **chic, sjiek, deftig.** - ~ke kleijer; 'ne ~ke heer, 'n ~ke dame, 'n ~ hoes; 'n ~ke femielie; ~ gekleid zin.
- sjiekigkeit** {'sje(k)/kich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **sjiekheid, deftigkeit.** - det voor mich 'n ~ biej die broelof!
- sjien** {sjiē:n} (m.) [geen mv.] [N. schijn; D. Schein] **schijn.** - det is mer veur de ~; sjone ~.
- ¹**sjiene** {'sjiē:/ne} (ww.st. 32) [N. schijnen; D. scheinen] **schijnen.** - de zón sjient; emes mit ein lamp in 't gezich ~.
- ²**sjiene** {'sjiē:/ne} (ww.st. 32) [N. schijnen; D. scheinen] **schijnen, lijken.** - ich sjien det neet begrepe te höbbe; det sjient fout te zin.
- sjienheilig** {sjiē:n/'hei;/lich} (bn.) [heilig] **schijnheilig.** - det zag d'r mit ein ~ gezich.
- sjinsel** {sjiēn/se} (o.) [geen mv.] **schijnsel.** - 't ~ van de maon.
- sjieniskoel** {sjiēns/kōēl} (v.) [koel] **vuilstortplaats, vuilnisbelt.**

sjier

sjier {*sjiē:r*} (v.) [~e] *lange bundel rijshout*, gebruikt bij het beschoeien van oevers (zie *batte*).

sjiet {*sjiē:t*} (m.) [geen mv.] [N. schijt; D. Scheiße] (P) *schijt, stront*. - ~ aan de bôks höbbe; dao höb ich ~ aan (*dat kan me niets schelen*); *diarree*. - aan de ~ zin.

sjiet- {*sjiē:t/*} (in samenst.) *verwaarloosbaar klein, nietig*. - 'n ~sjtrukske; 'n ~sjmoesje; 'n ~bietje // (pleonastisch in bn.) 'n ~klein sjtrukske; 'n ~klein bietje.

sjietbôks {*sjiē:d/bō:ks*} (v.) [bôks] *schijtebroek, bangerik, lafaard*.

sjiete {*sjiē:/te*} (ww.st. 32) [N. schijten; D. scheißen] (van dieren) *schijten*. - dao haet ei paerd gesjete; (van mensen) (P) *schijten, poepen*. - in zien bôks ~; de duvel sjiet altied op de grutste houp; dao sjiet ich op (*daar heb ik maling aan*); in de bôks ~ van angs; sjiet dich inne henj, den këns se bul drejje (*gezegd tegen iemand die zich zit te vervelen*).

sjiet-egaal {*sjiē:/de/gaal*} (predicatief bn.) (P) *totaal om het even*. - det is mich ~!

sjieder(t) {*sjiē:/ter(t)*} (m.) [~s / ~ke] (P) *schijtebroek, bangerik*.

sjietevóttekeutele {*sjiē:/te/vó:(t)/te/keu:/te/le*} (tsw.) (P) (*gezegd om een eind te maken aan een oeverloze discussie*) **en daar mee uit!**

sjethoes {*sjiē:t/(h)ōē:s*} (o.) [²hoes] (P) *schijthuis, W.C.* - nao 't ~ gaon; op 't ~ zitte; des ein ~ (*schijtebroek*).

sjietloes {*sjiē:t/lōē:s*} (v.) [loes] (P) *schijtebroek, bangerik*.

sjietmeelj {*sjiē:t/meelj*} of **sjietmilj** {*sjiē:t/milj*} (v.) [geen mv.] *melde* (*Atriplex patulum*).

sjietproem {*sjiē:t/prōēm*} (v.) [proem] *kroos-pruim* (*kleine, roodgroene pruimensoort*) (verg. *kreek*).

sjietvót {*sjiē:t/fó:t*} (v.) [vót] (P) *schijtebroek, bangerik*.

sjikenere {*sjie(k)/ke/nee/re*} (ww.zw. 1) *chicaneren, het iemand lastig maken*. - hae waerde zo gesjikeneerd det d'r oet de vergadering wegleep.

¹**sjikke** {*sji:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [D. schicken] *sturen, zenden*. - emes 'ne bref ~; ich sjik mie broor waal nao dich haer; ze sjikde mich van 't ein loket nao 't anger.

²**sjikke** {*sji:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (N.) *schikken*. - blome ~; zich nao get ~ (zie *veuge*); daen

daag sjik mich neet zo; sjik 't uch óm mor gevreug te kómme? // **zich** ~, *opschuiven, opzij gaan*. - sjik dich èns!

sjikkkelik {*sji:(k)/ke/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] *schikkelyk, redelijk*. - det is ein ~ veursjtêl.

sjilderij {*sji:l/de/'rîēj*}, zie **sjeldriej**.

sjildj {*sji:ljtj*} (o.) [sjilje {*sji/lje*} of sjiljer {*sji/ljer*} / ~e] (o.) [N. schild; D. Schild] *schild*. - 'ne ridder mit ein ~; ze droge ein groot ~ mit.

sjildriej {*sji:l/'drîēj*}, zie **sjeldriej**.

sjilfer {*sji:l/fer*} (m.) [~s of ~e / ~ke] *schilfer*.

sjilfere {*sji:l/fe/re*} (ww.zw. 1) *schilferen*.

sjilje {*sji/lje*}, zie **sjille**.

sjiljer {*sji/ljer*} (m.) [~s / ~ke] *schilder*. - 'ne ~ laote kómme veur 't boetewerk; 'ne beroemde ~ haet det gemaak.

sjiljere {*sji/lje/re*} (ww.zw. 1) *schilderen*. - 't ganse hoes opnuuj laote ~ [*gebruikelijker*: vèrve]; orges lètters op ~; 'n landjsjap ~. // *staan te wachten*. - v'r sjtónge dao al ein oer te ~, eerder d'r kwoom.

sjiljeriej {*sji/lje/rîēj*}, zie **sjeldriej**.

sjiljersjtök {*sji/ljer/sjtök*} (o.) [sjtök] *schilderstuk*.

sjiljerwerk {*sji/ljer/we:rk*} (o.) [~e / ~ske] *schilderwerk*. - ich laot 't ~ door mien broor doon.

sjille {*sji(l)/le*} (ww.zw. 1), ook **sjilje** {*sji/lje*} (ww.zw. 3a) (zie ook **sjale**) *schelen, uitma-ken*. - det sjilde (sjildje) neet väöl; det kan mich nieks ~. // *verschillen*. - ze sjille (sjilje) zich twee jaor óngerein (ze *verschillen twee jaar in leeftijd*).

sjilletien {*sji(l)/le/tiē:n*} (m.) [geen mv.] *gelatine*. - blanke en roje ~.

Sjinees {*sjie(n)'/nees*} 1. (m.) [Sjineze {*sjie(n)'/nee/ze*} / ~ke] *Chinees*. - biej de ~ gaon aete (*in een Chinees restaurant*); des eine rare ~. 2. (bn., bw.) [Sjinese, Sjinese, ~] *Chinees*. - 'n ~ resterant; ~ aete; ~ vuurwerk; op zie ~; ein Sjinese (*Chinese vrouw*). 3. (o.) [geen mv.] *Chinees* (taal). - det is ~ veur mich.

sjineze {*sjie(n)'/nee/ze*} (ww.zw. 6) *chinezen* (in een Chinees restaurant eten). - vanaovindj gaon v'r ~.

sjinke {*sji:ng/ke*} (ww.st. 29) [N. schenken; D. schenken] *schenken*. - die sjeldriej höbbe ze mich gesjónke; de res van 't bedraag sjink ich dich.

sjinkel {*sji:ng/kel*} (m.) [~e / ~ke] *bot, been*.

- d'r zit neet väöl vleis aan dae ~.
- sjinkelekraom** {*'sji:ng/ke/le/kraom*} (m.) [kraom] *erg mager persoon of dier, iemand die vel over been is.*
- sjinker** {*'sji:ng/ker*} (m.) [~s] *schenker.*
- sjinne** {*'sji(n)/ne*} (ww.zw. 1) *zwoegen, hard werken* (spec. met het paard). - de ganse daag höbbe v'r gesjind.
- sjipper** {*'sji:(p)/per*} (m.) [~s / ~ke] *skipper.*
- Sjir** {*'sji:r*} (eig.m.) [~ke] *Gerardus, Gerard.*
- sjirvel** {*'sji:r/vel*} (m.) [~e / ~ke] *scherf, scherfje, velletje, schilfer, flenter.* - de ganse floer loog vól ~; zienne kop zoot vól ~.
- sjirvele** {*'sji:r/ve/le*} (ww.zw. 1) *schilferen.*
- sjittere** {*'sji:(t)/te/re*} (ww.zw. 1) *schitteren.* - de sjiterre sjittere aan de lóch; ein sjitterende euverwinning; hae sjitterde door aafwezigheid.
- siviepke** {*sje(v)/vie:p/ke*} (o.) [~s] *sigaret* (> merknaam Chief Whipp). - zich 'n ~ opsjtacke.
- sjlaag** {*'sja:ch*} (m.) [sjlaeg {*sjlēech*}] (zie aldaar) / sjlaegske {*'sjlēech/ske*} [Nl. slag, D. Schlag] *slag.* - emes 'ne ~ op zienne kop gaeve; 'ne ~ in 't gezich kriege (*oak fig.*); 'ne ~ op 'n tróm gaeve; op de ~ van de tróm loupe; 'ne ~ van de meule höbbe (*getikt zijn*); 't veel mit 'ne ~ óm; ich heurde 'ne helle ~; biej de twelfde ~ begint 't nuuj jaor; det wore mich sjlaeg!; 't woort op ~ sjtil; ~ op ~ (*slag op slag, keer op keer*); van de dood van häöre miens haet ze 'ne ~ mitgekrege; des 'ne zjwaore ~ veur de femielie; 'ne ~ haole biej 't kaarte; aan ~ zin; 'ne ~ kaarte (*een partijtje kaartspelen*); mit 'n paar sjlaeg zjwóm d'r op 'm aan; ich veel mich toch 'ne ~! (*ik maakte een harde smak*); 'ne ~ in 't raad höbbe; de sjroef 'ne ~ meer gaeve; zich 'ne halve ~ drejjie; 'ne ~ inne haor höbbe; 'ne ~ óm de erm haje; 'ne gekke ~ (*een dwaze opmerking, kwinkslag*); dae haet mich sjlaeg gemaak (*fratsen uitgehaald, domme fouten gemaakt*); 'ne ~ vloke; de ~ te pakke höbbe of de ~ beet höbbe (*afgeleid van het slaan met de dorsvlegel*); ~ haje (*bij het dorsen met meer personen: in het ritme blijven*); dao haet d'r ~ van; de ~ van de sjmik kënné (*het klappen van de zweep*); aan de ~ gaon; van ~ zin; det hoes lik gans oet de ~ (*buiten de normale bebouwing*); de wilj verkes en de herte zólle zich waal oet de ~ haje, es d'r hout gekap waert (*zullen wel uit de buurt blijven*); de ~ van ein bookvink.
- sjlaag** {*'sja:ch*}, zie **sjlaon.**
- sjlaagaor** {*'sja:gaor*} (v.) [aor] *slagader.*
- sjlaagboum** {*'sja:gbou:m*} (m.) [boum] *slagboom.* - de sjlaagbuim aan de grens.
- sjlaagheudje** {*'sja:ch/(h)eu:tje*} (o.) [~s] *slaghoedje.*
- sjlaaghout** {*'sja:ch/(h)ou:t*} (o.) [hout] 1. *hakhout.* 2. *slaghout* (bij bep. balspelen).
- sjlaagker** {*'sja:ch/ker*} (v.) [ker] *tuimelkar, stortkar, boerenkar* op twee wielen.
- sjlaagraenger** {*'sja:ch/rèè:/nger*}, **sjlaagraenge** {*'sja:ch/rèè:/nge*} of **sjlaagraengel** {*'sja:ch/-rèè:/ngel*}, ook **sjlaagraege** {*'sja:ch/rèè:/ge*} (m.) [raenger, raenge, raengel, raege] *slagregen.*
- sjlaagroum** {*'sja:ch/roum*} (m.) [roum] *slagroom.* - ze deej zich get ~ oppe pödding.
- sjlaaj** {*'sja:aj*} (v.) [geen mv.] [N. sla; D. Salat] *sla* (*Lactuca sativa*). - de ~ sjteit d'r good biej; twee kröp ~; de ~ sjoonmake; aek op de ~ doon.
- sjlabbe** {*'sja:(b)/be*} (ww.zw. 5a) *morsen, knoeien.* - ich höb gesjlab mit de mèlk.
- sjlabber** {*'sja:(b)/ber*} (m.) [~s / sjlebberke {*'sja:(b)/ber/ke*}] *slab, slabbetje, morsdoek.* - 't wich 'ne ~ ómdoon.
- sjlabbere** {*'sja:(b)/be/re*} (ww.zw. 1) *morsen, knoeien* (zie ook **sjlabbe**).
- sjlabberlepke** {*'sja:(b)/ber/le:p/ke*} (o.) [~s] *monddoekje.*
- sjlach** {*'sja:ch*} (m.) [geen mv.] *slacht.* - die knien zin veur de ~ besjtrump.
- sjlachhoes** {*'sja:ch/(h)ôë:s*} (o.) [hoes] *slacht-huis.*
- sjlachlèdder** {*'sja:ch/lè(d)/der*} (v.) [lèdder] = *verkeslèdder.*
- sjlachte** {*'sja:ch/te*} (ww.zw. 7c) [N. slachten; D. schlachten] *slachten.*
- sjlachtied** {*'sja:ch/tiê:t*} (m.) [geen mv.] *slachttijd.*
- sjlachvee** {*'sja:ch/fee*} (o.) [vee] *slachtvee.*
- sjlaeg** {*sjlēech*} (m.mv., zie **sjlaag**) [N. slaag] *slaag.* - emes ~ gaeve; ~ kriege.
- sjlaeger** {*'sjlēè:/ger*} (m.) [~s / ~ke] *slaghout* (spec. bij het beugelen), *klopper, (trommel)stok.*
- sjlaegeriej** {*'sjlēè:/ge/'riê(j)*} (v.) [~e] [D. Schlägerei] *kloppartij, knokpartij.*
- sjlage** {*'sja:ge*} (ww.zw. 5a) *slagen.* - ~ veur ein ekzame; dao is d'r neet in gesjlaag.
- sjlagmessig** {*'sja:ch/me:(s)/sich*} (bw.) [D.] *slag op slag, voortdurend.* - dae sjuut ~ raaik.
- sjlam** {*'sja:m*} (m.) [geen mv.] *kolenslik* (vaak

sjlamkoel

met toevoeging van leem, hetgeen voor sintels zorgde). - ónger d'n oorlog sjtaokde de meiste luuj 't fernuus mit ~.

sjlamkoel {*'sjla:m/köél*} (v.) [koel] **kuil** voor het opslaan van kolenslik.

sjlang {*sjlang*} (v.) [~e / sjlengske {*'sjlengs-/ke*}] [N. slang; D. Schlange] **slang**. - 'n vergiftige ~; de brandjwaer gebroekde veer ~e; 't sjlengske van de kraan is kepot.

sjlank {*'sjla:ngk*} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **slank**.

sjlankheid {*'sjla:ng/kich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **slankheid**.

sjläöj {*sjläöj*}, zie **sjlaot**.

sjlaon {*'sjlao:n*} (ww.st. 9) [N. slaan; D. schlagen] **slaan**. - emes mit 'ne sjtek ~; emes oppe kop ~; emes óm de ore ~; ze sjloge zich mit de vuus (*sloegen elkaar*); emes ein blauw oug ~; ich kós mich waal veur mienne kop ~; zich de sjtaof van de kleijer ~; hae veel in 't water en begós mit erm en bein te ~; hae sjloog zich good door 't ekzame haer; emes taenge de gróndj ~; zich 'ne plak óm de kop ~; ze sjloge heel get nao binne; 'ne paol in de gróndj ~; 'ne pöt ~; mit de voes op de taofel ~; op 'n tróm ~; Jezus waerde aan 't kruuts gesljage; mit 'ne hamer op 'ne nagel ~; zich op de vingers ~; doe sjleis de plank mis; ejer in de pan ~; de vlam sjloog in de pan; de bliksem is in dae boum gesljage; de raengel sjleit taenge de roet; de granaat sjloog door 't daak nao binne; det sjleit alles!; det sjleit nörges op; de gemeinde leut 'ne penning ~; nao 't renne sjleit 't hert flotter; de sjrik sjloog mich óm 't hert; det sjleit mich op d'n aom; 't paerd sjloog oppe klater; de klok sjleit; 't haet al teen oer gesljage; ich heurde ein bookvink ~.

sjlaongewies {*'sjlao:ns/che/'wiës*} (bw.) **al slaande**. - zich ~ nao boete wirke.

sjlaop {*'sjlaop*} (m.) [geen mv. / sjläöpke {*'sjläöp-/ke*}] [N. slaap, D. Schlaf] **slaap**. - ich höb nag gënne ~; emes oet de ~ haole; hae kwoom zo oet zienne ~; örges ~ van kriege; in ~ valle; emes oet de ~ haje.

sjlaope {*'sjlao/pe*} (ww.st. 6) [N. slapen, D. schlafen] **slapen**. - sjlech kónne ~; 't wich sjleup al; lét op en zit neet te ~!; mienne erm sjleup.

sjlaopenderwies {*'sjlao/pen/der/'wiës*} (bw.) **al slapend**. - ~ riek waere.

sjlaoperig {*'sjlao/pe/rich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~

/ ~er; ~s(te)] **slaperig**. - 'n ~ gezich; ich veul mich ~.

sjlaopkamer {*'sjlaop/kaa:/mer*} (v.) [kamer] **slaapkamer**.

sjlaopkop {*'sjlaop/ko:p*} (m.) [kop] **slaapkop**.

sjlaopliedje {*'sjlaop/lie:/tje*} (o.) [~s] **slaapliedje**.

sjlaopmöts {*'sjlaop/mö:ts*} (v.) [möts] **slaapmuts**. - vreugger waerde ~e gedrage in béd; doe bös ein ~!; zich ei ~ke pakke.

sjlaoppoeijer {*'sjlao(p)/poe(j)/jer*} (m.) [~s] **slaappoeder**.

sjlaopwanjele {*'sjlaop/wa/nje/le*} (ww.zw. 1) **slaapwandelen**.

sjlaopzak {*'sjlaop/sa:k*} (m.) [zak] **slaapzak**.

1sjlaot {*'sjlao:t*} (o.) [sjläöj {*sjläöj*} / sjläötje {*'sjläö:/tje*}] [N. slot; D. Schloß] **slot**. - 'n nuuj ~ oppe deur zitte; in 't ~ valle; 't ~ is kepot; 't ~ van 'ne fiets; get op ~ doon.

2sjlaot {*'sjlao:t*}, zie **sjloete**.

sjlap {*'sjla:p*} (bn., bw.) [~pe, ~pe, ~ / ~per; ~s(te)] **slap**. - de vlag hóng d'r ~ biej; die touw is te ~; ~pe deig (*slecht gerezen deeg*); ich veul mich vandaag erg ~; aan dae ~pe kal höbbe v'r nieks; de ~pe lach kriege; zich ~ lache.

sjlapjanes {*'sjla:p/jaa/nes*} (m.) [~e] **slappling**.

sjlappigheid {*'sjla:(p)/pich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **slapheid, slapte**.

sjlauw {*'sjlau:w*} (bn., bw.) [~e {*'sjlau/we*}, sjlauw {*'sjlauw*}, ~] [D. schlau] **sluw, slim**. - örges neet ~ oet waere (*ergens niet wijs uit worden*).

sjlauwberger {*'sjlau:w/be:r/ger*} of **sjlauwmiechel** {*'sjlau:w/mie:/chel*} (m.) [~s] **sluwvos, geslepen figuur, gluiperd**.

sjlech {*'sjle:ch*} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. slecht; D. schlecht] **schlecht**. - ~te sjtóf; ~ pepier; beer van ein ~ merk; ~te kwalliteit; 'n ~ report; ~ waer; ~te uig höbbe; ~te ore; 'n ~te gezóndjheid; ~te zin höbbe; zón ~ book móos se neet laeze; 'ne ~te miens; 'n ~ veurbeld; de auto sjtart ~; 't werk sjuut ~ op; ~ sjlaope; d'r ~ aan toe zin; ~ kónne gaon (*moeite hebben met naar de W.C. gaan*); hae waerde ~ (ziek); 't waert mich ~, es ich zóget zeen (*ik word onpasselijk*); dao kump meer ~s oet de moel es drin geit (*er wordt veel kwaadgesproken*); dao kóns se toch ~ zo mer binnegaon (*bezwaarlijk*).

sjlechter {*'sjle:ch/ter*} (m.) [N. slager; D. Schlächter] **slager**. - vleis haole biej de ~; de

- ~ is toe.
- slechterie** {*sjle:ch/te/’riēj*} (v.) [~e / ~ke] **slagerij**.
- slechterswinkel** {*sjle:ch/ters/wi:ng/kel*} (m.) [winkel] **slagerswinkel**.
- slechtigheid** {*sjle:ch/tich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **slechtheid**. - d'r is väöl ~ ónger de luuj.
- sjleep** {*sjleep*}, zie **sjlaope**.
- 2sjleep** {*sjleep:p*}, zie **sjliepe**.
- 1sjleet** {*sjleet:t*} (m.) [geen mv.] **slijtage**. - dao zit duchtig de ~ in.
- 2sjleet** {*sjleet:t*}, zie **sjliete**.
- sleetenj** {*sjlee/’tenj*} (m.mv.) **stroeve tanden** (na het eten van fruit met veel looizuur).
- sheets** {*sjlee:ts*} (bn.) [~e, ~e, ~] **aan slijtage onderhevig**.
- sleij** {*sjlei:j*} (v.) [~e / ~ke] **slede, slee**. - sjwin-tjers sjpele de kinjer gaer mit häör ~e; hae reej in ein ~ van 'ne wage.
- sleije** {*sjlei:je*} (ww.zw. 3a) **sleeën**. - de kinjer zin aan 't ~.
- sleijproem** {*sjlei:j/prōēm*} (v.) [proem] **sleep-ruim** (vrucht van de sleedoorn, *Prunus spinosa*).
- sleip** {*sjlei:p*} (m.) [~e / ~ke] [N. sleep; D. Schleppe] **sleep**. - de ~ van ein broedskleid. // ook met de bet. van **klöppelsjleip**.
- sleipe** {*sjlei:/pe*} (ww.zw. 5a) [N. slepen; D. schleppen, schleifen] **slepen**. - mit zek zandj ~; 'ne wage de graasj oet ~; ze sjleipde mich euveral haer; sjóng, waat sjleip dae mit zien sjtum.
- sleipkabel** {*sjlei:p/kaa:/bel*} (m.) [kabel] **sleepkabel**.
- sleipmoel** {*sjlei:p/’môēl*} (v.) [moel] **scheve mond**.
- sleiptoon** {*sjlei:p/too:n*} (m.) [toon] **sleep-toon**. - biej 't waord 'sjlaon' heurs se 'ne ~.
- sleis, sjleit** {*sjlei:s, sjlei:t*}, zie **sjlaon**.
- sleiver** {*sjlei:/ver*} (m.) [~s / ~ke] **sliert**. - 'ne ~ sjnoter oet zien naas höbbe hange.
- sleivere** {*sjlei:/ve/re*} (ww.zw. 1) [onoverg.] **1. slepen**. 't lake sjleiver-de achter 'm aan; doe móos neet zo ~ (*sjlepen*, bijv. bij het zingen). **2. morsen**. - doe kós zeen, wo d'r geloupe haaj, doordet d'r mit 't huij gesleiverd haaj; get laote ~ (*laten slijgen*); 'n zaak laote ~ (*op zijn beloop laten*).
- sjlek** {*sjle:k*} (v.) [~ke / ~ske] **slak**. - d'r zitte
- väöl ~ke in de haof; veuroetkroep wie ein ~.
- sjlekkehoes** {*sjle:(k)/ke/hōē:s*} (o.) [²hoes] **slakkenhuis**.
- sjlene** {*sjlee:/ne*} (v.mv.) **sleedoorn** (*Prunus spinosa*).
- sjlengske** {*sjlengs/ke*}, zie **sjlang**.
- 1sjlepe** {*sjlee/pe*}, zie **sjlaope**.
- 2sjlepe** {*sjlee:/pe*}, zie **sjliepe**.
- sjleup, sjleups** {*sjleup(s)*}, zie **sjlaope**.
- sleutel** {*sjleu:/tel*} (m.) [~s of ~e / ~ke] [N. sleutel; D. Schlüssel] **sleutel**. - de ~ sjtik nag in 't sjlaot; 'ne sol~.
- sleutele** {*sjleu:/te/le*} (ww.zw. 1) **sleutelen**. - ze höbbe danig aan mienne wage gesjleuteld.
- sleutelhenger** {*sjleu:/tel/he/nger*} (m.) [henger] **sleutelhanger**.
- sleutelsgaat** {*sjleu:/tels/chaa:t*} (o.) [gaat] **sleutelgat**.
- sjlich** {*sjli:ch*} (v.) [~te] **plakspaan, pleister-spaan** (om pleisterwerk glad te schuren of glad aan te brengen; ook een spaan om na het steken van asperges de gaten te dichten).
- sjlichte** {*sjli:ch/te*} (ww.zw. 7c) **het pleister-work afwerken** (met de plakspaan), **egalise-ren**.
-
- sjludderbaan** {*sjli(d)/der/baan*} (v.) [baan] **glijbaan** (op ijs of sneeuw).
- sjliddere** {*sjli(d)/de/re*} (ww.zw. 1) **glijden, baantje glijden**. - de kinjer wore aan 't ~; ~ op 't huukske; 't voor zó gled des se geliek aan 't ~ gings.
- sjliek** {*sjliē:k*} (m. of o.) [geen mv.] **slijk**. - mien sjoon zote vól ~; emes door de (of 't) ~ haole.
- sjlikaenj** {*sjliē:/Gèēnj*} (v.) [aenj] (P) **1. mod-dereend, smeerpoots, kind dat onder de modder zit. 2. treuzelaar, traag iemand.**
- sjlieklap** {*sjliē:k/la:p*} (m.) [lap] **spatlap** (aan fiets of auto).
- sjliekplaat** {*sjliē:k/plaa:t*} (v.) [plaat] **slijkbord aan een kar**.
- sjliem** {*sjliē:m*} (m.) [geen mv.] [N. slijm, D. Schleim] **slijm**. - väöl ~ oppé lóngé höbbe.
- sjlieme** {*sjliē/me*} (ww.zw. 2) **slijmen, draden**

sjliepe

trekken. - havermoutepap sjliemp erg.

sjliepe {*'sjliē:/pe}* (ww.st. 32) [N. slijpen; D. schleifen] **slijpen.** - 'n mets ~; 'n potlood ~; 'ne gesjlepe sjtein. // **sjliep oet**, zie onder **oetsjliepe**.

sjlieper {*'sjliē:/per}* (m.) [~s / ~ke] **slijper.** - 'n potlood sjliede mit 'ne ~.

sjlieps {*'sjliē:ps}* (m.) [~e / ~ke] **stropdas.** - zich 'ne ~ ómdoon; des 'ne gekke ~ (P, een mafkees); 'ne sjone ~ (P, een leukerd).

sjliepsjtein {*'sjliē:p/-sjeti:n}* (m.) [sjtein]
slipsteen.

sjlietaasj {*'sjliē:/taasj}* (v.) [geen mv.] **slijtage.**

sjliete {*'sjliē:/te}* (ww.st. 32) **slijken.** - op zón floer sjliete de sjoon erg flot; det verdreet sjliet mit de jaore; drank ~.

sjlieter {*'sjliē:/ter}* (m.) [~s] (drank) **slijter.**

sjlieteriej {*'sjliē:/te/'riēj}* (v.) [~e / ~ke] **slijterij.**

sjlikke {*'sjli:(k)/ke}* (ww.zw. 5a) **slikken.** - ich kós neet good meer ~; pille ~.

sjlinger {*'sjli:nger}* (m.) [~s / ~ke] **slinger.** - de ~ van ein klok; ~s in de kersboom hange; örges zienne ~ aan höbbe (*ergens plezier aan hebben*).

sjlingere {*'sjli/nge/re}* (ww.zw. 1) **slingereren.** - 'ne sjtein door ein roet ~; d'r hóng ein sjtök touw te ~; ze laote de heel zaak d'r biej ~.

sjlingergäöt {*'sjli:nger/gäö:t}* (v.) [gäöt] **slingergoot** (*glijbaan in het zwembad van Swalmen*).

sjlingerlings {*'sjli:nger/lings}* (bw.) **schriflings** (verg. **sjrangs**). - ~ achter oppe fiets zitte.

sjlingersjiet {*'sjli:nger/sjîē:t}* (m.) [sjiet] (P) **diarree.**

sjlinke {*'sjli:ng/ke}* (ww.st. 29) **slinken.** - de veurraad is gesjlonke.

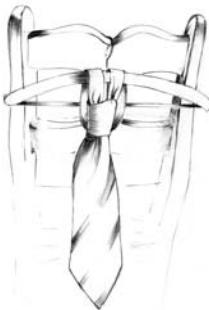
sjlippe {*'sjli:(p)/pe}* (ww.zw. 5a) **slippen.**

sjlitske {*'sjli:ts/ke}* (o.) [~s] **keep, insnede** (in papier).

sjlobkous {*'sjlo:p/kou:s}* (m.) [kous] **slobkous.** - es 't kaad woor, droge de sjpoolmeisters ~.

sjlobpekske {*'sjlo:(p)/pe:ks/ke}* (o.) [~s] **slob-pakje, hansop.** - de wichter haje ~s aan van badsjtöf.

sjloebber {*'sjloe(b)/ber}* (m.) 1. **slobber, var-kensdraf.** 2. [~s] **sloeber, stakker.** - 'ne

erme ~.

sjloebbere {*'sjloe(b)/be/re}* (ww.zw. 1) **slobbe-ren, te ruim zitten.** - de kleijer sjloebberde-n-'m óm 't lief.

sjloebberig {*'sjloe(b)/be/rich}* (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **slobberig, slordig** (van kleren).

sjloedder {*'sjloe(d)/der}* (v.) [~s] **sloddervos.**

sjloedderig {*'sjloe(d)/de/rich}* (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **slordig.** - 'n ~ hoeshaje.

sjloef {*'sjloe:f}* (m.) [~fe / sjluufke {*'sjluu:f/ke}}*] **slof, pantoffel.** - op ~fe loupe; get op zien ~fe doon (*op zijn dooie gemak*); det kós d'r op zien ~fe aafkriege; 'ne ~ sigrette.

sjloeffe {*'sjloe:(f)/fe}* (ww.zw. 5a) **sloffken.** - hae sjloefde nao binne.

sjloek {*'sjloe:k}* (m.) [sjluuk {*'sjluu:k*} of ~ke / sjluukske {*'sjluu:ks/ke}}*] **slok.** - 'ne ~ water; 'ne flinke ~ beer pakke; get in eine ~ doorsjlikke; mit klein sjluukskes drinke.

sjloekke {*'sjloe:(k)/ke}* (ww.zw. 5) **slikken; schrokken.**

sjloes {*'sjlöē:s}* (tsw.) [D. Schluß] **in:** en daomit ~! **of** ~ daomit! (*en daarmee uit!, genoeg ermee!*).

sjloes {*'sjlöē:s*} (v.) [sjloeze {*'sjlöē/ze}}*] **sluis.**

sjloete {*'sjlöē:/te}* (ww.st. 37) [N. sluiten; D. schließen] **sluiten.** - de deur ~; dae winkel is gesjlaote; es det zo door geit, könne v'r waal ~; de pesjtoor sjlaot mit ei gebed; die deur sjluut neet good; vrundjsjap ~.

sjloeting {*'sjlöē:/ting}* (v.) [~e / sjlutingske {*'sjlüü:/tings/ke}}*] **sluiting** (het sluiten; het gesloten zijn). - door de ~ van det bedrief kómme väöl luuj op sjtraot te sjtaon; biej de ~ van de missiewaek waerde ein mès opgedrage door eine misjenaris; **sluiting, slot.** - d'r zit ein gooij ~ op dae pot.

sjloetingstied {*'sjlöē:/tings/tiē:t}* (m.) [tied] **sluitingstijd.** - de sjloetingstieje van de winkels.

sjloetsjpang {*'sjlöē:t/sjpang}* (v.) [sjpang] **veiligheidsspeld.**

sjloge {*'sjloo:ge}, zie sjlaon.*

sjlók {*'sjlō:k}* (m.) [geen mv.] **snoep.** - 'n täötje ~.

sjlókke {*'sjlō:(k)/ke}* (ww.zw. 5a) **snoopen.** - doe móos neet zóväöl ~, dao waers se diék van.

sjlóknaas {*'sjlō:k/naas}* (v.) [naas] **snooperd.**

sjlókwinkel {*'sjlō:k/wi:ng/kel}* (m.) [winkel] **snoepwinkel.**

sjlónk {*'sjlō:ngk}*, zie sjlinke.

sjlóns {*'sjlō:ns}* (v.) [sjlónze {*'sjlō:n/ze}}*] **slons, slonzige vrouw.**

- sjloog** {*sjlooch*} zie **sjlaon**.
- sjloom** {*sjloo:m*} (bn., bw.) [sjlome {'sjloo/me}], ~ {*sjloom*}, ~ {*sjloo:m*} / sjlomer {'sjloo-/mer}; sjlooms(te) {'sjlooms(/te)} **sloom**.
- ¹**sjloop** {*sjloo:p*} (v.) [sjlope] (N.) **sloop** (verg. kössjteek). - 'n kösse.
- ²**sjloop** {*sjloop of sjloo:p*} (m.) [geen mv.] (N.) **sloop**. - dae wage is good veur de ~.
- ³**sjloop** {*sjloo:p*}, zie **sjlufe**.
- sjloot** {*sjloo:t*}, zie **sjloete**.
- sjlope** {'sjloo/pe of 'sjloo:/pe} (ww.zw. 5a) (N.) **slopen**.
- sjlote** {'sjloo:/te}, zie **sjloete**.
- sjlouch** {*sjlou:ch*} of **sjlouk** {*sjlou:k*} (m.) [sjluich {*sjlui:ch*} of sjluik {*sjlui:k*} / sjluichske {*sjlui:chs/ke*} of sjluikske {'sjlui:ks/ke}] [D. Schlauch] (rubberen) **slang**. - 'n gummi sjluichske (sjluikske).
- sjlouk** {*sjlou:k*}, zie **sjlouch**.
- sjluich**, **sjluichske** {'*sjlui:ch(s/ke)*'}, **sjluik**, **sjluiskske** {'*sjlui:k(s/ke)*'}, zie **sjlouch**.
- sjluip** {*sjlui:p*} (v.) [~e / ~ke] **kram** (speciaal voor het vastzetten van (prikkel)draad).
- sjlum** {*sjlum*} (bn., bw.) [~me, ~, ~ / ~mer; ~s(te)] **slim**. - 'ne ~me jóng; hae is de ~ste toes; hae is neet van de ~ste; 'n ~ oplossing; ~ kieke; det höbs se neet ~ gedaon; det is neet erg ~ van dich; doe bös te ~ veur deze wereld; 'ne ~me hóndj. // [D. schlimm] **erg**. - det is neet zó ~.
- sjlumke** {'*sjlum/ke*} (o.) **slimmerikje**, in: es ~ dood is, kriegs doe zien móts, of: es ~ dood is, den waers doe ~ [gezegd tegen een dom iemand].
- sjlummerik** {'*sjlu(m)/me/rik*} (m.) [~ke / ~ske] **slimmerik**.
- sjlummigheid** {'*sjlu(m)/mich/(h)ei:t*} (v.) [sjlummighede {'*sjlu(m)/mich/(h)ee:de*} / ~je] **slimheid**. - dao is neet väöl ~ veur neudig. // **slimmigheid**. - det woer weer zón ~ van 'm.
- sjlungel** {'*sjlu/ngel*} (m.) [~s of ~e / ~ke] (N.) **slungel**, lang en mager persoon.
- sjlip** {*sjlu:p*} (m.) [~pe / ~ke] **slip**. - de ~pe drage; de ~pe van eine jas. // **shoot**. - oppé ~ zitte; de wichter zitte mich oppé ~ (hangen aan me).
- sjlupe** {'*sjlû:pe*} (ww.st. 45) **sluipen**. - hae sjloop nao binne; de padvinders zin aan 't ~; sjtilkesaan sjlupe d'r verangeringe binne; 'n sjlupende kwaol.
- sjlipjas** {'*sjlu:p/ja:s*} (m.) [jas] **pandjesjas**, **jacquet**. - de veurzitter haaj zienne ~ en 'n
- sjtriepkesbóks aan.
- sjluppedraeger** {'*sjlu:(p)/pe/drèè:/ger*} (m.) [~s] **slippendrager** (bij begrafenissen); ook: **onderdanig iemand**.
- sjlurpe** {'*sjlu:r/pe*} (ww.zw. 5a) **slurpen**.
- sjluufke** {'*sjluu:f/ke*'}, zie **sjloef**.
- sjluuk(ske)** {'*sjluu:k(s/ke)*'}, zie **sjloek**.
- sjluut**, **sjluuts** {'*sjluu:t(s)*'}, zie **sjloete**.
- sjmaak** {'*sjmaa:k*} (m.) [sjmake / sjmaekske {'*sjmèè:k/ske*}] **smaak**. - 'ne lekkere ~; 'n fies sjmaekske; 'ne fieze ~ in de móndj höbbe; de ~ te pakke höbbe; ze klèdj zich neet mit väöl ~; sjmake versjille.
- sjmaal** {'*sjmaa:l*} (bn., bw.) [sjmale {'*sjmaa/le*}], ~ {*sjmaal*}, - {*sjmaa:l*} / ~der {'*sjmaal/der*} of sjmaler {'*sjmaa/ler*'; ~s(te)] [N. smal, D. schmal] **smal**. - 'ne sjmale paad; 'n ~ figuurke (slank); 'n ~ gaerd (een mager meisje); 'ne sjmale remmel (een magere jongen); 't geit 'm ~ (hij heeft het niet breed).
- sjmaalbetser** {'*sjmaa:l/be:t/ser*} (m.) [~s] **iemand met een smal figuur**.
- sjmaekske** {'*sjmèè:ks/ke*'}, zie **sjmaak**.
- sjmak** {'*sjma:k*} (m.) [~ke] (N.) **smak**. - hae haaj 'ne flinke ~ gemaak mit zienne fiets; det is 'ne aardige ~ geldj.
- sjmake** {'*sjmaa:/ke*} (ww.zw. 5a) **smaken**. - 't aete sjmaak mich neet; det vleis sjmaak good; det sjmaak nao meer.
- sjmakelik** {'*sjmaa:/ke/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **smakelijk**. - 'n ~ke soep; ~ aete!; 'n ~ke móp.
- sjmaondjes** {'*sjmaonj/djes*} of **sjmaondjigs** {'*sjmaonj/djichs*} (bw.) **'s maandags**.
- sjmaondjessaoves** {'*sjmaonj/dje(s)/sao:/ves*} (bw.) **op maandagavond**.
- sjmaondjessjmiddes** {'*sjmaonj/dje(s)/sjmi(d)/-des*} (bw.) **op maandagmiddag**.
- sjmaondjessjmorges** {'*sjmaonj/dje(s)/sjmo:r/-ges*} (bw.) **op maandagmorgen**.
- sjmeed** {'*sjmee:t*} (m.) [sjmeej {*sjmee:/ljé*} / ~je {*sjmee:/tje*}] [N. smid; D. Schmied] **smid**.
- sjmeedsketje** {'*sjmeets/ke:/tje*} (o.) **schuifslot**. - 't ~ oppe deur doon.
- sjmeelj** {'*sjmeelj*} (v.) [~e {*sjmee:/ljé*}] **pijpestrootje** (een grassoort: *Molinia coerulea*). - hae sjneej zich 'n paar sjpier ~e aaf óm zien piep te poetse.
- sjmeer** {'*sjmee:r*} (m.) [geen mv.] **smeer**, **smurrie**. - kerre~ (wagensmeer); hae zoot ónger de ~.
- sjmeeraolie** {'*sjmee:/rao:/lië*} (m.) [aolie] **smeerolie**.
- sjmeerder** {'*sjmee:r/der*} (m.) [~s] **smeerder**. -

sjmeerkenke

de ~ mójt de lagers good vèt haje.

sjmeerkenke {‘sjmee:r/ken/ke} (o.) [~s] **olie-kannetje**.

sjmeeralap {‘sjmee:r/la:p} (m.) [lap] **smeerlap, viezerik**.

sjmeeralpperiej {‘sjmee:r/la:(p)/pe/’riēj} (v.) [~e] **smeeralpperij, gemeenheid, valsheid; viezigheid**.

sjmeeroets {‘sjmee:r/poe:ts} (m.) [~e] **smeeroes**.

sjmeerpot {‘sjmee:r/po:t} (m.) [pot] **smeerpot** (waaruit een deel van een werktuig wordt gesmeerd).

sjmeetaeg {‘sjmee:t/’wèè:ch}, ook **sjmetwaeg** {‘sjmiē:t/’wèè:ch} of **sjmietswaeg** {‘sjmiē:ts/’wèè:ch} (m.) **een steenworp ver, een korte afstand.** - det is nag gènne ~ hiej vanaaf.

sjmeje {‘sjmee/je} (ww.zw. 3b) **smeden**.

sjmejeriej {‘sjmee:/je/’riē(j)} (v.) [~e / ~ke] **smederij, smidse**.

sjmekke {‘sjmee:(k)/ke} (ww.zw. 5) **smakken.** - zit neet zo te ~!

sjmere {‘sjmee:/re} (ww.zw. 1) **smeren.** - vèrf op get ~; zich 'n bótram ~; 't sjlaot mójt gesjmeerd waere; dae good sjmeert, dae good veurt; hae is 'm gesjmeerd.

sjmette {‘sjmè:(t)/te} (ww.zw. 7 a) **smetten, afgeven, besmettelijk zijn.** - det sjmèt erg.

sjmiddes {‘sjmi(d)/des} of **sjmiddigs** {‘sjmi(d)/dichs} (bw.) **'s middags.** - sgoondes höbbe de kinjer ~ vriej; ~ aete v'r ós meistal ein bótram.

sjmids {‘sjmi:ts} (v.) [~e] **smidse.** - de ~ van Sjmeed-Door.

sjmienk {‘sjmie:ngk} (m.) [geen mv.] **schmink.**

sjmienke {‘sjmie:ng/ke} of **sjminke** {‘sjmi:ng/ke} (ww.zw. 5a) [D. schminken] **schminken, grimeren.** - zich laote ~ es 'ne kloon.

sjmiespele {‘sjmie:s/pe/le} (ww.zw. 1) **smoezen, smoezelen, smiespelen, stiekem fluisteren.** - waat zitte die weer te ~!

sjmiespeeler {‘sjmie:s/pe/leer} (m.) [~s] **stiekeme fluisteraar.**

sjmiete {‘sjmîē:/te} (ww.st. 32) [N. smijten; D. schmeißen] **smijten.** - get op de gróndj ~; mit de deure ~; mit geldj ~.

sjmiet(s)waeg {‘sjmîē:t(s)/’wèè:ch}, zie **sjmeetaeg**.

sjmieze {‘sjmîē/ze} in: emes in de ~ haje (N.) (*iemand in de smiezen hebben, iemand door hebben*).

sjmik {‘sjmi:k} (v.) [~ke / ~ske] **zweep.** - de sjlaag vanne ~ kènne (*het klappen van de*

zweep); dae zit d'r mit de ~ achter (*gezegd van iemand die voortdurend aanspoort tot spoed of harder werken*).

sjmikke {‘sjmi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **zweepen.** - avele ~ (zie onder **avel**); de koekkerel ~.

sjmiltje {‘sjmi:lj/tje} (ww.st. 29) **smelten.** - bótter ~; de sjnee is al aan 't ~; det sjmiltj mich op de tóng; v'r zritte hiej te ~ van de hèts.

sjminke {‘sjmi:ng/ke}, zie **sjmienke**.

sjmoedzelig {‘sjmoed/ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **beduimeld.**

sjmoekkelbóks {‘sjmoe:(k)/kel/bó:ks} (v.) [bóks] (P) **pofbroek, plusfour.**

sjmoekkele {‘sjmoe:(k)/ke/le} (ww.zw. 1) **smokkelen.**

sjmoekkeleer {‘sjmoe:(k)/ke/leer} (m.) [~s / ~ke] **smokkelaar.**

sjmoeze {‘sjmôē/ze} (ww.zw. 6) **smoezen.**

sjmorges {‘sjmo:r/ges} (bw.) **'s morgens.** - ~ vreug kwome ze de mèltuite al haole.

sjnaak {‘sjnaa:k} (m.) [sjnake] (N.) **snaak, jongen.**

sjnaap {‘sjnaap} (bw. en tsw.) **pardoes.** - dao böñ ich dich ~ mitte fiets ómgevalle; hae sjtuut de bal ~ d'rnæve; ~! dao kreeg d'r d'r eine! (*pats!*).

1sjnabbel {‘sjna(b)/bel} (m.) [Jiddisch: schnabbel] **schnabbel.** - mit zien trómpet haet d'r aaf en toe eine ~.

2sjnabbel {‘sjna(b)/bel} (m.) [-e / sjnebbelke {‘sjne(b)/bel/ke}] **= reifel.**

sjnabbele {‘sjna(b)/be/le} (ww.zw. 1) **schnabbeln** (rechts en links iets bijverdienen).

sjnabbeleer {‘sjna(b)/be/leer} (m.) [~s] **iemand die schnabbelt.**

sjnachs {‘sjna:chs} (bw.) **'s nachts.**

sjnagere {‘sjnaa:/ge/re} (ww.zw. 1) **knabbeln, knagen** (spec. aan appels of peren). - hiej höbt g'r get appele, den höbt g'r get te ~; aan 'nen appel ~.

sjnaje {‘sjnaa/je} (ww.zw.) **pakken, grijpen, jatten, gappen.** - hae sjnaajde zich 'nen appel; **betrappen, pakken.** - emes ~ biej 't sjmokkele.

sjnakrech {‘sjna:k/re:ch} (bn.) [?rech] **lijnrecht, kaarsrecht.** - 'n ~te lien; zorg det die rieje ~ zin.

sjnal {‘sjnal} (v.) [~le / sjnelke {‘sjnel/ke}] [D. Schnalle] soort **gesp.** - de ~ van 't waemeske is kепot.

sjnammedaags {‘sjna(m)/me/daachs}, zie **sjnaomedags.**

sjnammel {‘sjna(m)/mel} (m.) [~e / sjnemmel-

- ke {‘sjne(m)/mel/ke]} **stuk(je), brokje.** - 't veel in ~e vanein.
- sjnaomedaags** {‘sjnao/me/’daachs} of **sjnamedaags** {‘sjna(m)/me/’daachs} (bw.) **’s namiddags.**
- sjnaor** {‘sjnaor} (v.) [~e {‘sjnao:/re} / sjnäörke {‘sjnäör/ke}] [N. snaar] **snaar.** - de ~e van een gitaar; een ~ sjpanne.
- sjnäöre** {‘sjnäö/re} (ww.zw. 1) **1. in:** ein wich reetje ~ (of laote ~) (een weerbarstig kind bij zijn broekriem optillen, zodat zijn tenen nog maar net de grond raken). **2. scheuren, racen.** - hae sjnäörde door de boch.
- sjnappe** {‘sjnaa/pe} (ww.zw. 5a) **1. snappen, grijen.** - ich höb mich dae bal gesjnap, wie d'r langs kwoom vlege. **2. slaan, klappen geven.** - emes ei paar ~.
- sjnappe** {‘sjna:(p)/pe} (ww.zw. 5a) [N. snappen; D. schnappen] **pakken, snappen.** - de hónjd sjnapde zich ei keukske; zich 'n vleeg ~; hae sjnapde zich ei vroumes óm mit te danse; **snappen, begrijpen.** - det sjnap ich neet; dao sjnap ich nieks van; des neet te ~.
- sjAPPER** {‘sjna:(p)/per} (m.) [geen mv.] (schertsend:) **verstand.** - höbs se de ~ kepot?
- sjnaps** {‘sjna:ps} (m.) [geen mv. / sjnepske {‘sjne:ps/ke}] [D. Schnaps] **jenever.** - 'n fles ~; zich ei sjnepske drinke (*borreltje*).
- sjnater** {‘sjnaa:/ter} (m.) [~s / sjnaeterke {‘sjnèè:/ter/ke}] **snater, bek.** - haaj dienne ~!
- sjnatere** {‘sjnaa:/te/re} (ww.zw. 1) **snateren.** - de aenje ~.
- sjnats** {‘sjna:ts} (m.) [~e / sjnetske {‘sjne:ts/ke}] **snee.** - 'ne ~ in 'ne vinger hóbbe.
- sjneb** {‘sjne:p} (v.) [~be / ~ke] **snibbige vrouw.** - des 'n echte ~.
- sjnebbel** {‘sjne(b)/bel} (m.) [~s / ~ke] **kwebbel.** - haaj dienne ~ èns, doe kals aan ein sjtök door.
- sjnebbetig** {‘sjne(b)/be/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **snibbig.** - ei ~ maedje.
- sjnee** {‘sjnee} (m.) [geen mv.] [N. sneeuw, D. Schnee] **sneeuw.** - d'r vèlt ~; de ~ lik diek; nate ~, dreuge ~; in de ~ sjpele; d'r zit ~ inne lóch; aje ~ wach op nuje (*het blijft niet bij één sneeuwbui*); ~ oppe tillevizie.
- sjneebal** {‘sjnee/ba:l} (m.) [¹bal] **sneeuwbal.** - mit sjneebel goje.
- sjneebelke** {‘sjnee/bel/ke} (o.), **sjneebelkes- sjtroek** {‘sjnee/bel/ke(s)/sjtrôë:k} (m.) [sjtroek] [~s] **Gelderse roos** (*Viburnum*
- Opulus sterile).
- sjneed** {‘sjneet} (m.) [geen mv.] **snede** (bij het oogsten van gewassen). - de eerste en de tweede ~ van 't graas.
- 1sjneej** {‘sjneej} (v.) [sjneje {‘sjnee:/je} / sjneek {‘sjnee/ke}] **snee** (bijv. brood). - 'n ~ mik; 'n rechte en ein króm ~ (*resp. van het onderste en het bovenste deel van een mik gesneden*); 't hout woer fein wit oppe ~.
- 2sjneej** {‘sjneej}, zie **sjnieje.**
- sjneeman** {‘sjnee/ma:n} (m.) [man] **sneeuwman, sneeuwpop.**
- sjneemik** {‘sjnee/mi:k} (v.) [geen mv.] **snee (witte)brood.** - num dich 'n ~ mit.
- sjneesjöp** {‘sjnee/sjöp} (v.) [²sjöp] **sneeuwschop.**
- sjneewit** {‘sjnee/wi:t} (bn., bw.) [wit] **sneeuwwit.**
- sjneewitje** {‘sjnee/wi:/tje} (o.) [~s] **Sneeuwwitje** (uit het sprookje); **sneeuwwitje** (een drank, seven-up met een scheutje bier).
- 1sjneje** {‘sjnee/je} (onpers. ww.zw. 3b) [N. sneeuwen; D. schneien] **sneeuwen.**
- 2sjneje** {‘sjnee:/je}, zie **1sjneej** en **sjnieje.**
- sjnel** {‘sjnel} (bn., bw.) [~le, ~, ~ / ~ler; ~s(te)] (N.) (zie **flot, hel**) **snel.** - 'ne ~le wage; ~ loupe.
- sjnelbinjer** {‘sjnel/bi/njer} of **sjne:l/bi/njer** (m.) [~s] **snelbinder.**
- sjnelheid** {‘sjnel/hei:t} (v.) [sjnelhede {‘sjnel/hee:/de}] **snelheid.** - de ~ waert gekonterleerd.
- sjnelkaoker** {‘sjnel/kao:ker} of **sjne:l/kao:ker** (m.) [~s] **snelkoker.**
- sjnelkaokpan** {‘sjnel/kao:k/pan} (v.) [pan] **snelkookpan.**
- sjnelkelke** {‘sjnel/ke}, zie **sjnal.**
- sjneltrein** {‘sjne:l/trei:n} (m.) [trein] **sneltrein.**
- sjnelzeiker** {‘sjnel/zei:/ker} of **sjne:l/zei:/ker** (m.) [~s] [spottend] linnen **onderbroek** zonder kruis, voor vrouwen.
- sjnep** {‘sjne:p} (v.) [~pe / ~ke] [N. snip; D. Schnepfe] **snip** (houtsnip, *Scolopax rusticola*, of watersnip, *Gallinago gallinago*).
- sjnepske** {‘sjne:ps/ke}, zie **sjnaps.**
- sjnetske** {‘sjne:ts/ke}, zie **sjnats.**
- sjneuje** {‘sjneu/je}, zie **sjnuije.**
- sjneuk(ske)** {‘sjneuk(s/ke)}, zie **sjnook.**
- sjneur** {‘sjneu:r}, zie **sjnoor.**
- 1sjneure** {‘sjneu/re} (ww.zw. 1) **1. hard lopen, scheuren, hard rijden, racen** (verg. **sjnäöre**). - hae sjneurde door de boch; langs kómme ~. **2. snoeren** (verg. **sjnore**). - emes de móndj ~.

sjneure

2sjneure {*sjneu/re*} (ww.zw. 1) [N. snoeren; D. schnüren] **snoeren; betrappen.** - emes ~ biej 't sjmoekkele.

sjneurke {*sjneu:r/ke*}, zie **sjnoor**.

sjneuvele {*sjneu:/ve/le*} (ww.zw. 1) **sneuvelen.** - hae is in de oorlog gesjneuveld; d'r is mich weer ein tas gesjneuveld.

sjnibbel {*sjni(b)/bel*} (m.) [-e / -ke] = reifel.

sjnieder {*sjniē:/der*} (m.) [-s / ~ke] [N. snijder; D. Schneider] **snijder, kleermaker.** - zich ein pak laote aanmaete biej de ~; det is 'ne ~ (*onhandig iemand*). // **sjniederke** {*sjniē:/der/ke*} (o.) [-s] **schrijvertje** (waterkever, *Gyrinus natator*).

sjniedere {*sjniē:/de/re*} (ww.zw. 1) **snijderen, kleren maken.**

sjniejbloom {*sjniēj/bloom*} (v.) [bloom] **snij-bloem.**

sjniejbonemeulke {*sjniēj/boo:/ne/'meu:l/ke*} (o.) [-s] **snijbonenmolentje.**

sjniejbonemoos {*sjniēj/boo:/ne/'moos*} (o.) [moos] **stampot van snijbonen.**

sjniejboon {*sjniēj/boon*} (v.) [boon] **snijboon.** - des 'n raar ~!

sjnieje {*sjnie(j)/je*} (ww.st. 32) [N. snijden, D. schneiden] **snijden.** - vleis ~; de mik ~; poor ~; sjtoep ~ veur de knien; 't graas ~; zich in 'ne vinger ~; det mets sjniedj neet good; 't mets sjniedj aan twee kenj; 'ne sjniejende windj; det geluid sjniedj mich door merg en bein; gezichter ~; emes ~ (*te veel laten betalen*); d'r haet mich 'ne wage gesjneje oppe autobaan.

sjniejkantj {*sjniēj/ka:njtj*} (m.) [kantj] **snij-kant, snijvlak.**

sjniejkis {*sjniēj/ki:s*} (v.) [kis] **snijkist** (een plank met twee opstaande zijden, waarin een bundel stro in stukken werd gesneden).

sjniejmets {*sjniēj/me:ts*} (o.) [mets] **snijmes.**

sjniejroos {*sjniēj/roos*} (v.) [roos] **snijroos.**

sjniejtandj {*sjniēj/ta:njtj*} (m.) [tandj] **snijtand.**

sjniejtaofel {*sjniēj/tao/fel*} (v.) [taofel] **snijtafel.**

sjniejwel {*sjniēj/wel*} (v.) [wel] **schijveneg, schijfeg.**

sjnietsel {*sjnie:t/sel*} (m.) [-s / ~ke] **schnitzel.**

sjnietselbank {*sjnie:t/sel/ba:nk*} (v.) een openbaar vermaak, waarbij liedjes gezongen worden bij afbeeldingen die getoond worden.

sjieviepke {*sjie(v)/vie:p/ke*} (o.) **sigaret** [afgeleid van de merknaam *Chief Whipe*]. - zich 'n ~ op sjtaeke.

sjnik {*sjni:k*} (N.) **snik**, in: doe bös neet good ~

(je bent niet goed snik).

sjnipper {*sjni:(p)/per*} (m.) [-s / ~ke] **snip-per.** - 'ne ~ pepier.

sjnippere {*sjni:(p)/pe/re*} (ww.zw. 1) (N.) **snipperen.** - sjneujhout ~; pepier ~.

sjnirke {*sjni:r/ke*} (ww.zw. 5a) **smeulen, een schroeilucht verspreiden.** - dao lik hiej örges get te ~.

sjnirp {*sjni:rp*} (v.) [-e / ~ke] **snib, vinnig persoon.**

sjnirpe {*sjni:r/pe*} (ww.zw. 5a) **snerpen, een schel geluid maken.** - es de rayer beginne te ~, mós se ze sjmere.

sjnit {*sjni:t*} (m.) [geen mv.] **snit.** - hae haet 'n pak aan mit 'ne ajerwëste ~.

sjnitje {*sjni:tje*} (o.) **hoogtepunt.** - in 't ~ vanne ougs waerde d'r lang daag gemaak.

sjnoebbel {*sjnoe(b)/bel*} (m.) [-e / sjnuubbelle {*sjnuu(b)/bel/ke*}] **lieveling, schat.**

sjnoefgaar {*sjnōēf/chaar*} (bn.) [¹gaar] **door en door gaan.**

sjnoefrót {*sjnōēf/rō:t*} (bn.) [¹rót] **door en door rot.** - dae aerpel is ~.

sjnoeftebak {*sjnōēf/te/ba:k*} (m.) [tebak] **snuiftabak.**

sjnoek {*sjnoe:k*}, zie **sjnók.**

sjnoekke {*sjnoe:(k)/ke*}, zie **sjnókke.**

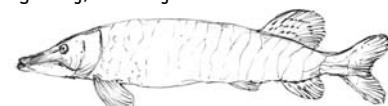
sjnoet {*sjnōē:t*} of **sjnoets** {*sjnōē:ts*} (v.) [-e / sjnuutje {*sjnūū:tje*} of sjnuutske {*sjnūū:ts/ke*}] [N. snuit; D. Schnauze] **snuit.** - de ~ van ei verke; de ~ van eine aolifant; ze haaj ein leuk sjnuutje; haaj dien ~ toe!

sjnoeve {*sjnōē/ve*} (ww.zw. 5a) **snuiven.** - 't paerd sjnoefde; hae zoot te raochele en te ~; vreuger waerde neet allein gerouk, d'r waerde ouch gesjnoef. // **snuiten.** - zich de naas ~.

sjnók {*sjnō:k*}, ook **sjnoek** {*sjnoe:k*} (m.) [-ke / sjnukske {*sjnu:ks/ke*} of sjnuukske {*sjnuu:ks/ke*}] [N. snik] **snik.**

sjnókke {*sjnō:(k)/ke*}, ook **sjnoekke** {*sjnoe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **snikken.**

sjnómmel {*sjnō(m)/mel*} (m.) [-e / sjnummelke {*sjnu(m)/mel/ke*}] **klein stuk, reep.** - 'ne ~ gróndj; 'ne ~ sjtóf.

sjnook {*sjnook*} (m.) [sjneuk {*sjneuk*} / sjneukske {*sjneuk/ske*}] **snoek** (*Esox lucius*).

sjnoor {*sjnoo:r*} (o.) [sjneur {*sjneu:r*} / sjneurke {*sjneu:r/ke*}] [N. snoer, D. Schnur] **snoer,**

- touw, draad.** - 'ne sjtekker aan 'n ~ zitte; 'n ~ vól kralle. // **rozenkrans.** - mien mam haolde 't ~ oet.
- sjnór** {sjnór} (m.) [~re / sjnurke {'sjnur/ke}] [N. snor; D. Schnurr(bart)] **snor.**
- sjnore** {sjnoo/re} (ww.zw. 1) **snoeren.** - zich in 't kersjet ~; emes de móndj ~.
- sjnórke** {'sjnó:r/ke}, zie **2sjnurke.**
- sjnórre** {'sjnó(r)/re} (ww.zw. 1) **snorren.** - hae sjnórde veurbie op zienne solex. // (van een kat) **spinnen.** - de kat loog te ~.
- sjnórrerezäödje** {'sjnó(r)/re/zääö/tje} (o.) [geen mv.] (niet bestaand) **middel om snorhaar te laten groeien** (spottende uitdrukking, gebezield als iemand zich scheert, voordat zijn eerste snorharen verschijnen).
- sjnótaap** {'sjnó:(d)/daa:p} (m.) [aap] (N.) **snotaap.**
- sjnótblaag** {'sjnó:d/blaach} (m.) [blaag] **snotaap.**
- sjnoter** {'sjnoo:/ter} (m.) [geen mv.] **snot, neusvocht.** - vaeg dich de ~ èns van de naas aaf.
- sjnoterbel** {'sjnoo:/ter/bel} (v.) [bel] **snottebel.** // **kind, snotaap.**
- sjnotere** {'sjnoo:/te/re} (ww.zw. 1) **snotteren.** // **mopperen.**
- sjnoterkop** {'sjnoo:/ter/ko:p} (m.) [kop] **onervaren iemand, mopperraar.** //ich höb 'ne ~ (ik ben verkouden).
- sjnoterkuke** {'sjnoo:/ter/küü:/ke} (o.) [~s] **snotaap.**
- sjnoterlap** {'sjnoo:/ter/la:p} (m.) [lap] **1. zakdoek. 2. snotaap.**
- sjnoternaas** {'sjnoo:/ter/'naas} (v.) [naas] **snotneus** (ook als aanduiding van een kind). - 't wich haaj ein ~; wat mótte die sjnoternaze hiej?
- sjnotersnaas** {'sjnoo:/ters/'naas} (v.) [naas] **snotneus.** - ein wich mit ein ~.
- sjnotverdomme** {'sjno:t/fer/'do(m)/me} (tsw.) **potverdomme!**
- sjnótverkaadj** {'sjnó:t/fer/'kaatj} (bn.) [verkaadj] **snipverkouden.**
- sjnuffel** {'sjnu:(f)/fel} (m.) [~s / ~ke] **snuf- ferd, gezicht.** - hae veel op zienne ~.
- sjnuffele** {'sjnu:(f)/fe/le} (ww.zw. 1) **snuffelen.** - kiek dae hóndj dao èns ~!
- sjnuffeleer** {'sjnu:(f)/fe/leer} (m.) [~s] **snuffelaar.** - oppe mert zuus se altied waal ein paar ~s róndjloupe.
- sjnugger** {'sjnu(g)/ger} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] (N.) **snugger.** - des gén al te ~ vrouw; hae keek neet erg ~ oet zien uig; des
- 'ne ~e.
- sjnuije** {'sjnui/je} of **sjneuje** {'sjneu/je} (ww.zw. 3b) [N. snoeien] **snoeien.** - de buim ~.
- sjnuijhout** {'sjnui(j)/hou:t} (o.) **snoeihibit.**
- sjnuijmets** {'sjnui(j)/me:ts} (o.) [mets] **snoeimes.**
- sjnuijsjeer** {'sjnui(j)/sjeer} (v.) [sjeer] **snoei- schaar.**
- sjnuitier** {'sjnui:/ter} (m.) [~s] (N.) **snuiter.** - 'ne rare ~.
- sjnukske** {'sjnu:ks/ke}, zie **sjnók.**
- 1sjnurke** {'sjnur/ke}, zie **sjnór.**
- 2sjnurke** {'sjnu:r/ke} of **sjnórke** {'sjnó:r/ke} (ww.zw. 5a) [N. snurken; D. schnarchen] **snurken.** - hae lik de ganse nach te ~; ~ wie einen ós.
- sjnutte** {'sjnu(t)/te} (ww.zw. 7a) **afbekken, de mond snoeren.** - emes ~ of emes de móndj ~.
- sjnuutje** {'sjnûu:/tje}, **sjnuutske** {'sjnûu:ts/-ke}, zie **sjnoet.**
- sjob** {sjo:p} (m.) [sjobbe {'sjo(b)/be}] **schoof, bos.** - eine ~ kaore (vóór het doren), eine ~ weit; de ~be huipe; aore oet de ~be sjtrietse (bij het zeumere).
- sjobbemaeker** {'sjo(b)/be/mèè:/ker} (m.) [~s] **schovenmaker,** die zittend op de maaimachine het gemaide graan bindklaar maakt.
- sjod** {sjo:t}, zie **sjödde.**
- sjödde** {'sjö(d)/de} (ww.zw. 7a; ww.onr. 35), soms ook **sjöddele** {'sjö(d)/de/le} (ww.zw. 1) [N. schudden; D. schütteln] **1. schudden.** - zienne kop ~; nae ~; jao ~; aan eine boum ~; emes de handj ~; emes doorein ~; emes aan zienne sjouwer ~; hae kan 't ~ (hij kan ernaar fluiten); kóffie oet de bös ~; zienne boek sjödde van de lach; de hóndj sjödde zich, wie d'r oet 't water kwoom;appele van de boum aaf~; de kienbulkes sjöddele; de kaarte sjöddele. **2. schenken, gieten.** - kóffie in ein tas ~; water euver de floer ~. **3. zich ~, walgen.** - ich sjöd mich van det drenkske; bah, dao sjöd ich mich van; ich höb mich d'rvan gesjöd; ich sjödde (of: sjod) mich van dae kael.
- sjöddegaffel** {'sjö(d)/de/ga:(f)/fel} (v.) [gaf-fel] **gaffel** om bij het doren het stro op te schudden.
- sjöddele** {'sjö(d)/de/le}, zie **sjödde.**
- sjoe** {sjöë}, zie **2sjoon.**
- sjoebbe** {'sjoe(b)/be} (ww.zw. 5a) **scherken, wrijven, krabben.** - hae zoot zich de rök te ~; **scheiden.** - op emes ~.
- sjoebbejak** {'sjoe(b)/be/ja:k} (m.) [~ke] **schob-**

sjoef

bejak.

sjoef {*sjoef*} (m.) [sjoefte {*sjoe:f/te*} / sjuufke {*'sjuu:f/ke*}] **schoft, schurk, schobbejak, onbehouwen kerel.** - des 'ne echte ~!

sjoeffel {*'sjoe(f)/fel*} (v.) [~e of ~s / sjuuffelke {*'sjuu(f)/fel/ke*}] **schoffel.**

sjoeffele {*'sjoe(f)/fe/le*} (ww.zw. 1) **schoffelen.** - pap is aan 't ~; de haof ~; emes óngeroet ~ (*onderuit halen*).

sjoeffelmesjen {*'sjoe(f)/fel/me/sjî:ē:n*} (o.) [²*mesjen*] **schoffelmachine.**

sjoefte {*'sjoe:f/te*} (ww.zw. 7c) [D. *schuft*] **hard werken, zwoegen.** - ze höbbe hel mótte ~ óm róndj te kómme.

sjoeftig {*'sjoe:f/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **schoftig.**

sjoegkel {*'sjoe(G)/Gel*} (v. of m.) [~s / sjuugkelke {*'sjuu(G)/Gel/ke*}] **schommel.** - de kinjer zin op de ~ en de wip aan 't sjpele.

sjoegkete {*'sjoe(G)/ge/le*} (ww.zw. 1) **schommelen.** - de kinjer zin in de sjpeeltuin aan 't ~; 't ganse hoes sjoegkelde, wie die bóm veel.

sjoek {*'sjoe:k*} (m.) [~ke of sjuuk {*'sjuu:k*} / sjuukske {*'sjuu:ks/ke*}] [N. *schok*] **schok.** - ~ke veule biej ein aardbeving; 'ne lektrise ~; 'ne ~ krieger; det woer 'ne grote ~ veur ze.

sjoekke {*'sjoe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **schokken.** - de trein begint te ~; de ker sjoek erg; hae sjoekde euver de waeg.

sjoekkelaat {*'sjoe(k)/ke/laat*}, **sjoekkelate** {*'sjoe(k)/ke/laa/te*}, zie **sjókkelaat, sjókkelate.**

sjoel {*'sjô:ēl*} (v.) [~e] (zware regen)**bui, plensbui.** - d'r kwoom 'n ~ raengel euver ós haer.

sjoelbak {*'sjoe/ba:k*} (m.) [bak] (N.) **sjoelbak.** - in wintjerdaag waerde de ~ oetgehaold.

sjoele {*'sjô:ē:/le*} (ww.zw. 1), ook **sjule** {*'sjû:ū:/le*} (ww.st. 45 of ww.zw. 1) [meestal **zich ~]** **schuilen.** - zich ~ taenge de raengel.

sjoelle {*'sjoe(l)/le*} (ww.zw. 1) **sjoelen, sjoelbakken.**

sjoelplaats {*'sjô:ē:l/plaats*} (v.) [plaats] **schuilplaats.**

sjoem {*'sjô:ē:m*} (m.) [geen mv.; zie **sjuumke**] [N. *schuum*; D. *Schaum*] **schuim.** - de ~ oppe móndj höbbe sjtaon; 'ne kraag ~ op 't beer; 'n sjtaekbaerefllaaj mit ~.

sjoeme {*'sjô:ē/me*} (ww.zw. 2) [N. *schuimen*; D. *schäumen*] **schuimen;** verg. **1sjume.** - 't beer sjoemde good; die zeip sjoemp neet good.

sjoemkraag {*'sjô:ē:m/kraa:ch*} (m.) [kraag] **schuimkraag.**

sjoenkele {*'sjoe:ng/ke/le*} (ww.zw. 1) [D. *schunkeln*] (arm in arm) **heen en weer wiegen.** - de ganse zaal begós te ~.

sjoeppe {*'sjoe:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **wegpakken, jatten, pikken.** - hae haet zich 'ne fiets gesjoep.

sjoere {*'sjô:ē:/re*} (ww.zw. 1) **schuren.** - de kaetele ~; 't fernuus ~; zandj sjoert de maag; hae sjoerde zich mit zienne rök taenge de moer.

sjoereem {*'sjô:ē/reem*} (m.) [reem] **schoenriem, veter** (verg. *nistel*).

sjoerpepier {*'sjô:ē:r/pe/piē:r*} (o.) **schuurpapier.**

sjoersjpóns {*'sjô:ē:r/sjpō:ns*} (m.) [sjpóns] **schuurspons.**

sjoes {*'sjoe:s*} (m.) [D. *Schuß*] **pils met scheutoud bruin.**

sjoester {*'sjô:ē:s/ter* of *'sjoe:s/ter*} (m.) [~s / sjuusterke {*'sjû:ū:s/ter/ke* of *'sjuu:s/ter/ke*}] [D. *Schuster*] **schoenmaker.** - mit die sjoon móos se nao de ~; des 'ne ~ (*een ondeskundig iemand*).

sjoestere {*'sjô:ē:s/te/re*, ook *'sjoe:s/te/re*} (ww.zw. 1) **schoenen repareren.** - hae zoot aldaag inne sjoesteriej te ~.

sjoesteriej {*'sjô:ē:s/te/rî:ēj*} (v.) [~e / ~ke] **schoenmakerij.**

sjoesterspoot {*'sjoe:s/ters/poot*} (m.) [poot] **leest** (van de schoenmaker).

sjoesterstrein {*'sjoe:s/ters/trei:n* of *'sjô:ē:s/ters/trei:n*} (m.), in: ich böñ mit de ~ (*te voet*).

sjoet {*'sjô:ē:t*} (v.) [~e / zie **sjuutje**] 1. grote, ronde **schop** (om bijv. graan te scheppen). // grote ~e höbbe (*grote voeten*). 2. **gezellige vrouw.** - v'r höbbe ós kepot gelache mit die ~.

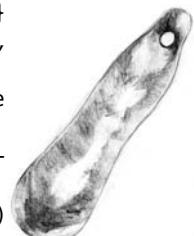
sjoetrèkker {*'sjô:ē:trè:(k)/ker*} (m.) [~s / ~ke] **schoenlepel, schoenhoorn.**

sjoevere {*'sjô:ē:ve/re*}, zie **sjuvere.**

sjoeverechtig {*'sjô:ē:ve/re:ch-tich*}, zie **sjuverechtig.**

sjoew {*'sjô:ē:w*} (bn., bw.) [sjoewe {*'sjoe(w)/we*}, sjoew {*'sjô:ēw*}, ~ / sjoewer {*'sjoe(w)/wer*}; ~s(te) {*'sjô:ē(w)s/-te*}] [N. *schuw*; D. *scheu*] **schuw, schichtig, bang, angstig.** - ze zoot dao wie ein ~ veugelke; ich böñ ~ veur dae hóndj.

sjoewbóks {*'sjô:ē:w/bó:ks* of *'sjoe/w/bó:ks*} (v.) [bóks] **bangerik, bangerd.**

sjoewe {'sjoe(w)/we} (ww.zw. 4a) [N. schuwen; D. scheuen] **schuwen, ervoor terugschrikken.** - hae sjoewde d'rveur óm daohaer te gaon; m'n zooj nag ~ óm d'rhaer te gaon; ze sjoewe ouch gèn vraemde wäord. // **zich ~: bang zijn, angst hebben.** - hae sjoewde zich óm 't daak op te gaon.

sjoewerik {'sjoe(w)/we/rik} (m.) [~ke /~ske] **bangerik.**

sjoewigheid {'sjoe(w)/wi:ch/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **schuwheel, angst.**

sjofere {sjo:/fee/re} (ww.zw. 1) **chaufferen.**

sjofeur {sjo:/feur}, zie **sjefeur.**

sjoje {'sjo:/je} (ww.zw. 3b) **struinen, (rond)lopen.** - door de bós ~; ich bön meug gesjooid; die jónge sjoje achter de maedjes aan. // **schooien, langs de deuren gaan.** - mit get naeve de deur ~.

sjojer {'sjo:/jer} (m.) [~s] **schooier, bedelaar.**

sjókkelaat {sjó(k)/ke/'laat}, **sjóklaat** {sjó-/klaat} of **sjoekkelaat** {sjoek(k)/ke/'laat} (m.) [geen mv.] **chocolade.** - ein reep ~.

sjókkelaatje {sjó(k)/ke/'laa/tje}, **sjóklaatje** {sjó/klaa/tje} of **sjoekkelaatje** {sjoek(k)/ke/'laa/tje} (o.) [~s] **chocolaatje.**

sjókkelate {sjó(k)/ke/'laa/te}, **sjóklate** {sjó-/klaa/te} of **sjoekkelate** {sjoek(k)/ke/'laa/te} (bn.) **chocoladen.** - ein ~ ejij.

sjóklaat {sjó/klaat}, **sjóklaatje** {sjó/klaa/tje}, **sjóklate** {sjó/klaa/te}, zie **sjókk-**

sjoldaers {sjo:l/'dè:rs}, zie **sjeldaers.**

sjöldj {sjö:/ljtj} (v.) [sjöldje {'sjö:/lje}] **schuld** (zie ook **sjoud**). - des dien eige ~; emes de ~ gaeve; ze höbbe väöl sjölte.

sjólj {sjö/lj}, zie **sjelje.**

sjöljig {'sjö/ljich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **schuldig.** - zich ~ make aan deefsjtal; hae keek erg ~; emes geldj ~ zin.

sjöljige {'sjö/lji/ge} (m./v.) [~] **schuldige.** - ze höbbe de ~ nag neet gevónje.

sjolk {sjo:lk of sjolk} (m.) [~e / sjölske {'sjölk/-ske}] **schort, voorschoot.** - zich 'ne ~ ómdoon biej 't kaoke.

sjóm {sjóm} (predicatief bn.) **braak.** - 'n sjtök landj ein jaor ~ laote ligke.

sjómmel {'sjö(m)/mel} (v.) [~s / sjummelke] (N.) (zie **sjogkel**) **schommel.** - de grote ~ van de kirmes; de kinjer ammezere zich op de

~s; 'n diekke ~ (dikke vrouw).

sjómmele {'sjö(m)/me/le} (ww.zw. 1) (N.) (zie **sjogkele, moekke**) **schommelen.** - ~ in de sjpeeltuin; de prieze sjómmelde; in 't archief zitte te ~.

sjómmeleer {'sjö(m)/me/leer} (m.) [~s] **schommelaar** (spec.: iemand die de markt afstroopt).

sjómmelmert {'sjö(m)/mel/me:rt} (v.) [mert] **rommelmarkt.**

sjóng {sjóng}, **sjónge nag aan toe** {sjó/nge nag aa:n tòé}, **sjóngejónge** {'sjó/nge/'jó/nge} (tsw.) **jonge, jonge jonge, mijn hemel.** - sjóng (of sjónge nag aan toe), wat sjtónk det!; sjóngejónge waat 'ne joekkel!

¹**sjónk** {sjó:ngk} (v.) [~e / sjunkske {'sju:ngk/-ske}] [N. schonk, D. Schinken] **ham.** - 'n ~ in de sjouw höbbe hange; geruikde ~; geakoerde ~; gaar ~ (gekookte ham); greun ~ (raue ham).

²**sjónk** {sjó:ngk}, zie **sjinke.**

sjónketump {'sjó:ng/ke/tu:mp} (m.) [tump] **hampunt.**

sjónkezekske {'sjóng/ke/ze:ks/ke} (o.) [~s] **zakje waarin de ham werd opgehangen.**

sjoof {sjoof:f}, zie **sjuve.**

sjoovjót {'sjooj/vó:t} (v.) [vót] **iemand die regelmatig buitenshuis vertoeft.**

sjool {sjool} (v.) [sjole {'sjo:/le} / sjœulke {'sjeul/ke}] [N. school; D. Schule] **school.** - d'r waert 'n nuuj ~ gebouwd; nao ~ gaon; op ~ zitte; aan 'n ~ les gaeve; de ~ is oet; v'r höbbe vandaag gèn ~; de leger ~; de middelbaar ~; de ~ aafmake; sjœulke sjopele.

sjoolbank {'sjool/ba:ngk} (v.) [bank] **schoolbank.**

sjoolhoof {'sjool/hoof} (o.) [-de] **schoolhoofd.**

sjooljóng {'sjool/jóng} (m.) [jóng] **schooljongen.**

sjooljuf {'sjool/ju:f} (v.) [juf] **schooljuf.**

sjoolkinjer {'sjool/ki:/njjer} (o.mv.) **schoolkin-deren.**

sjoolmaedje {'sjool/mèè/tje} (o.) [maedje] **schoolmeisje.**

sjoolmeister {'sjool/mei:s/ter} (m.) [meister] **schoolmeester, onderwijzer.**

sjoolmuibel {'sjool/mui:/bel} (o.) [muibel] **schoolmeubel.**

sjoolreport {'sjool/re/po:rt} (o.) [report] **schoolrapport.**

sjooltas {'sjool/ta:s} (v.) [tas] **schooltas.** - 'n laere ~ mit reemkes.

sjooltied {'sjool/tiē:t} (m.) [tied] **schooltijd.** -

sjoolwich

de sjooltieje zin verangerd; ónger ~; det is nag oet mienne ~.

sjoolwich {*'sjool/wi:ch*} (o.) [wich] ***schoolkind***.

¹**sjoon** {*sjoon*} (bn., bw.) [sjone, ~, ~ / sjoner {*'sjoo:/ner*} of sjoonder {*'sjoo:n/der*}; sjoons(te) {*'sjoo:ns(/te)*} of sjeuns(te) {*'sjeu:ns(/te)*}] [N. schoon, D. schön] ***mooi***. - 'ne sjone jóng, 'n ~ vrouw, 'n ~ maedje; 'n ~ sjeldriej; ~ kleijer; ~ sjoon; 'n sjoon praek; ze sjtónge d'r ~ op (*ze waren mooi gekleed*); hae sjtóng ~ op die foto; hae wèt 't allemaol ~ te zègke; des 'ne sjone! (*een grappenmaker*). // ***schoon, zuiver***. - ~ kleijer aandoon; de floer is weer ~; ~ water.

²**sjoon** {*sjoon:n*} (m.), oudere vorm ***sjoe*** {*sjô:é*} [sjoon {*sjoon:n*} / sjunke {*'sjeu:n/ke*}, soms sjuukke {*'sjuuk/ke*}] [N. schoen, D. Schuh] ***schoen***. - zich de sjoon aandoon, oetdoon; sjoon sjoon (*mooie schoenen*); sjoon poetse; doot det wich zien sjeunkes (of sjuukkes) aan; mit Sinterklaos zienne ~ zitte; ich zooj neet gaer in zien sjoon sjtaon; ich gaon 'm de sjoon oetdoon (*een geslacht varken ontdoen van zijn teennagels*, d.m.v. de haak aan het häörke).

sjoonbroor {*'sjoon/broor*} (m.) [broor] (verg. *zjwaoger*) ***schoonbroer, zwager***.

sjoondochter {*'sjoon/do:ch/ter*} (v.) [dochter] ***schoondochter***.

sjoondoos {*'sjoon:n/doos*} (v.) [doos] ***schoenen-doos***.

sjooneljers {*'sjoon/ne/ljers*} (m.mv.) ***schoonou-ders***.

sjoonfemielie {*'sjoon/fe/miê:/liê*} (v.) [femie-lie] ***schoonfamilie***.

sjoonmoder {*'sjoon/moo:/der*} (v.) [moder] ***schoonmoeder***.

sjoonpoets {*'sjoon/n/poe:ts*} (m.) [geen mv.] ***schoenpoets***.

sjoonreem {*'sjoon/n/reem*} (m.) [reem] ***schoen-riem, veter*** (zie ***nistel*** en ***sjoereem***).

sjoonwiks {*'sjoon/n/wi:ks*} (m.) [wiks] ***schoen-poets***.

sjoonzoon {*'sjoon/zoo:n*} (m.) [zoon] ***schoon-zoon***.

sjoonzöster {*'sjoon/zö:s/ter*} (v.) [zöster] ***schoonzuster*** (zie ***zwegers(t)e***).

sjoop {*sjoop*} (v.) [sjoope / sjeupke {*'sjeup/ke*}] grote, platte ***schap*** (om mee te scheppen), ***schep***. - paerskeutele opsjöppé mitte ~.

sjoor {*sjoor:*}, zie ***sjaere***.

¹**sjoot** {*sjoot*} (m.) [geen mv. / sjeutje {*'sjeu/*

tje)] [N. schoot; D. Schoß] ***schoot***. - zich de henj aan de ~ aafvaege; 't wich waerde oppe ~ gezat; op de ~ zitte.

²**sjoot** {*sjoo:t*}, zie ***sjete***.

sjoothundje {*'sjoot/huunj/tje*} (o.) [~s] ***schoothondje***.

sjop {*sjo:p*} (m. of o.) [~pe / sjöpke {*'sjö:p/ke*}] [D. Schuppen] (open) ***schuur, bergplaats***. - sjanse berme in de (of 't) ~; ich höb 't gereij allemaol in 't sjöpke gezat.

¹**sjöp** {*sjö:p*} (v.) [~pe / ~ke] (N.) (zie ***sjamp, traej***) ***schap***. - emes 'n ~ ónger zien vót gaeve; dae is gèn ~ ónger zien vót waerd.

²**sjöp** {*sjö:p*} (v.) [~pe / ~ke] ***schap, spade, schep*** (verg. ***sjoop, sjoet, graafsjöp, sjtaeksjöp***). - de haof mit de ~ ómdoon; ris sjataek mit de ~; flink get aerd oppe ~ pakke; de kinjer sjpeelde mit ~kes in de zandjbak; det hoes geit oppe ~ (wordt gesloopt); hae woer zó zaat wie ein ~ (zo zat als een maleier); 'n ~ zandj d'r euverhaer goje; doot d'r mer ein ~ke sòkker in; 'n ~ aerd oppe kis goje. // ***sjöpke***, ook: klein slaghout bij het beugelen, vooral door kinderen gebruikt. // zie ¹**sjöppé**.

sjöpke {*sjö:p/ke*} (o.) [~s] [verg. D. Schoppen] ***glaasje*** (als maat voor een borrel, soms ook voor bier). // zie ook ²**sjöp**.

¹**sjöppé** {*sjö:(p)/pe*} (v.mv.) ***schoppen*** (bij het kaartspel). - ~sjpele; ~boer, ~keuning, ~aos.

²**sjöppé** {*sjö:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) (N.) (zie ***sjtampe, traeje***) ***schoppen***. - emes ónger de kóntj ~; ich sjöp dich droet!

sjöppé {*sjö:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) [N. scheppen; D. schöpfen] ***scheppen***. - water oet eine bak ~; zandj in ein sjörker ~; 't moos op de tejjer ~; èrpele in eine zak ~.

sjöppesjeel {*'sjö:(p)/pe/sjtee:l*} (m.) [sjteel] ***steel van een schop***.

sjore {*'sjoor:/re*}, zie ***sjaere***.

sjörge {*'sjö:r/ge*} (ww.zw. 5a) ***sjouwen, kruien***.

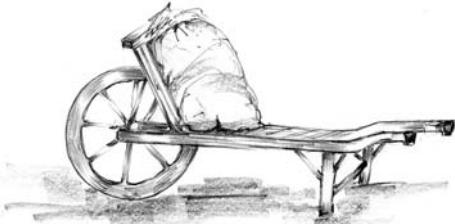
- 'ne zak mael op 'ne wage ~; hae woer de ganse daag mit de sjörker aan 't ~. // ***trek-ken, zeulen***. - eine zak mael de lèdder op ~; det is de ker veur de vót gesjörg of det is mich veur de vót gesjörg (daar heb ik me toe laten dwingen; zoals men bij het inspannen van een lastig paard de kar naar het paard toe schoof, in plaats van het paard achteruit tussen de lamoenen te leiden). // ***onrustig zijn, heen en weer wippen***. - waat zits se toch te ~!; zit neet zo te ~, drek gaon de sjtumpele ónger dae sjtool oet! (verg. ***sjravele***). //

dwars zitten, zwaar op de maag liggen. - die ertesoep blief mich de ganse tied mer ~; det d'r det gezag haaj, sjörgde 'm de ganse tied.

sjörger {'sjö:r/ger} (m.) [~s / ~ke] **sjouwer**. - d'r zin nag get ~s neudig óm 't gereij in de feestent te kriege. // **schooier**. - d'r kómme ~s langs de deur.

sjörgvót {'sjö:rch/fót} (v.) [vót] **wiebelkont, ongedurig persoon**.

sjörgwames {'sjö:rch/waa:/mes} (o.) [wames] **wiebelkont, woelwater**.

sjörker {'sjö:r/ker} (v.) of **sjörsker** {'sjö:rs/ker} [ker] **kruiwagen**. - zandj vare mit ein ~; de ~ opsjtote; 'n gooij ~ hóbbe (*geholpen worden door iemand die invloed heeft*).

sjörkerplank {'sjö:r/ker/pla:ngk} of **sjörkerre-plank** {'sjö:r/ke(r)/re/pla:ngk} (v.) [plank] **zijschot van een kruiwagen** (verg. **sjöt-breid**).

sjorre {'sjo(r)/re} (ww.zw. 1) **scharrelen**. - de hoonder sjorre tösse-n'-t graas; **vegen, scharren, schrapen**. - sjor det efkes van dienne teijer aaf.

sjors {sjo:rs} (v.) [geen mv.] **schors, bast**.

2Sjors {sjo:rs} (eig.m.) **George**.

sjorsenere {sjo:r/se/'nee/re} (v.mv.) **schorse-neren** (*Scorzonera hispanica*). - ~ is de sjperjes veur erm luuj.

sjörsker {'sjö:rs/ker}, zie **sjörker**.

sjort {sjo:rt} (v.) [~e / sjörtje {'sjö:r/tje}] **rok**. - kinjer, hang mich neet zo aan de ~!

sjórvele {'sjö:r/ve/le} (ww.zw. 1) langs iets **strijken**, iets **schampen**, een **schrapend geluid maken**. - langs ein moer ~; ich heurde 't d'rlangsaaf ~; mit de veut ~; zit neet zo te ~!

sjöt {sjo:t} (m.) [~te] **schutter**. - de bëste ~ vanne sjötterej. // **schut**. - veur ~ sjtaon (voor *schut staan*), hae llop veur ~.

sjötbreib {'sjö:d/brei:t} (o.) [geen mv.] **achter-schot of voorschot** van een kar. // **zijschot van een kruiwagen** (verg. **sjörker(re)-**

plank).

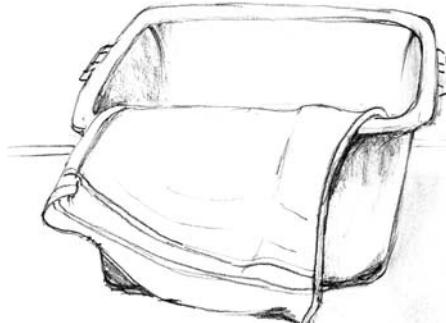
sjote {'sjoo:/te}, zie **sjete**.

sjóttel {'sjö:(t)/tel} (v.) [~e of ~s, ook sjuttele {'sju:(t)/te/le} / sjuttelke {'sju:(t)/tel/ke}] (zie **sjuttelke**) [N. schotel; D. Schüssel]

schotel. - 'n aerde ~; 'n zilveren ~; de ~e oppe taofel zitte; 'n lekker ~ klaormake; 'n kaaj ~; de ~e wasse of ómwasse (*de vaat doen*); 'n ~ op 't daak hóbbe sjtaon (*schotelantenne*); 'n vlegende ~.

sjóttelhanddook {'sjö:(t)/te/le/ha:njdj/- (d)oek} (m.) [dook] **theedoek**.

sjóttelwater {'sjö:(t)/te/le/waa:/ter} (o.) [water] **afwaswater** (ook **sjöttelwater**).

sjöttelsplak {'sjö:(t)/tels/pla:k} of **sjuttels-plak** {'sju:(t)/tels/pla:k} (m.) [plak] **vaatdoek**. - hae haet 'n gezich wie eine ~; laot dich neet veur ~ gebrooke (*laat niet over je lopen*); dae hink wie 'ne ~ (een *slapjanus*).

sjöttelwater {'sjö:(t)/tel/waa:/ter}, ook **sjuttelwater** {'sju:(t)/tel/waa:/ter} (o.) [water] **afwaswater**; ook: **slappe koffie**.

sjötter {'sjö:(t)/ter} (m.) [~s] **schutter** (verg. **sjöt**).

sjötteriej {sjo:(t)/te/'riêj} (v.) [~e / ~ke] **schutterij**.

sjöttersfees {'sjö:(t)/ters/fees} (o.) [fees] **schuttersfeest**.

sjötting {'sjö:(t)/ting} (v.) [~e / ~ske] **schutting**.

sjoud {sjo:t} (v.) [geen mv.] **schuld** (verg. **sjöldj**). - det voor zien eige ~: haaj d'r mer oet mótté kieke.

sjouf {sjo:f} (m.) [geen mv.], **in:** op ~ ligke: **opgebaard liggen**.

sjouter {'sjou:/ter} (m.) [~s] **kwast, aansteller, kwibus**.

sjoutere {'sjo:/te/re} (ww.zw. 1) **zich aanstellen**. - waat liks se weer te ~!

sjouw {sjo:w} (v.) [~e / sjuike {'sjui/ke}]

sjouwe

- schoorsteenmantel, schouw.** - oppe ~ sjtóng
ein penduul; **schoorsteen.** - de ~ vaege.
- sjouwe** {*'sjou/we*} (ww.zw. 4a) (N.) (zie **sjörge**)
sjouwen. - mit plenk ~.
- sjouwegaat** {*'sjou/we/gaa:t*} (o.) [gaat]
schoorsteengat. - de piep in 't ~ sjtaeke.
- sjouwer** {*'sjou/wer*} (m.) [~s / sjuiwerke
{*'sjui/wer/ke*} of sjuijerke {*'sjui/jer/ke*}] [N.
schouder; D. Schulter] **schooulder.** - pien in de ~s
höbbe; emes op de ~s drage (verg. kraome-jak);
zien ~s ónger get zitte; de ~s van ein jeske.
- sjouwer** {*'sjou/wer*} (m.) [~s] (N.) (zie **sjörger**) **sjouwer.**
- sjouwersjónk** {*'sjou/wer/sjó:ngk*} (v.) [sjónk]
of **sjouwersjpek** {*'sjou/wer/sjpe:k*} (o.)
[sjpek] **schooulderham.**
- sjouwersjtok** {*'sjou/wer/sjtö:k*} (o.) [sjtök]
schooulderstuk.
- sjouwmantjel** {*'sjouw/ma:nj/tjel*} (m.) [mantjel]
schoorsteenmantel.
- sjouwvaeger** {*'sjouw/vèè/ger*} (m.) [~s]
schoorsteenveger.
- sjove** {*'sjoo:/ve*}, zie **sjuve.**
- sjpaan** {*sipaan*} (m.) [sjpane {*'spaa:/ne*}], zie
~**sjeem.**
- Sjpaans** {*sipaans*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **Spaans.**
- de ~e tied; det kump mich ~ veur (totaal
verkeerd, een uitdrukking nog stammend uit
de tijd van de Spaanse bezetting); dao geit 't
d'r ~ aan toe. // (zn., o.) **Spaans.** - ~ lere; ~
konné kalle; dae sjprík Ingels (Duits, Frans,
enz.) wie 'n koe ~.
- sjpaarbank** {*'sjpaa:r/ba:ngk*} (v.) [bank]
spaarbank.
- sjpaarbeukske** {*'sjpaa:r/beuks/ke*} (o.) [~s]
spaarboekje.
- sjpaargeldj** {*'sjpaa:r/ge:ljtj*} (o.) [geldj] **spaargeld.**
- sjhaarlamp** {*'sjpaa:r/la:mp*} (v.) [lamp] **spaarlamp.**
- sjhaarpot** {*'sjpaa:r/po:t*} (m.) [pot] **spaarpot.** -
vreuger haaj eder wich 'ne ~.
- sjhaarrekening** {*'sjpaa:(r)/rèè:/ke/ning*} (v.)
[raekening] **spaarrekening.**
- sjapje** {*'sjpaa/je*} (ww.zw. 3b) **gulzig eten,**
schranse. - hae zoot duchtig te ~.
- sjpan** {*sipan*} (o.) [~ne / sjpenke {*sipen/ke*}]
[N. span] **span, paar, stel.** - die twee vórmē
ein sjoon ~.
- sj pang** {*'sjpang*} (v.) [~e / sjpengske
{*'sjpengs/ke*}] **speld.** - get mit ~e vaszitte; ze
haaj de ~e nag in häör haor; **sierspeld.** - ze
- haaj 'n golj ~ op häör kleid; **dennennaald.** -
vaeg die ~e ~ns biejein.
- Sjpanje** {*'sjpa/nje*} (o.) **Spanje.** - kiek oet,
want Sinterklaos numpt dich anges in de zak
mit nao ~!
- sjpanne** {*'sjpa(n)/ne*} (ww.onr. 1) [N. spannen;
D. spannen] **spannen.** - 'n touw ~; 't geit
d'róm ~, 't sjpènt zich dróm; de deur sjpènt
zich get (*klemt*).
- sjpannend** {*'sjpa(n)/nent*} (bn.) [~e, ~e, ~]
spannend. - 'ne ~e wedsjtried; 'n ~e film.
- sjpanning** {*'sjpa(n)/ning*} (v.) [~e] **spanning.** -
d'r zit gèn ~ op 't sjtopkóntak; de ~ woor te
sjnieje.
- sjpantj** {*'sjpa:njtj*} (o.) [~e] **spant, dakspant.** -
d'r is 'n ~ van 't daak rót gewaore.
- sjpanzaeg** {*'sjpan/zèèch*} (v.) [1zaeg] **spanzaag.**
- sjpaon** {*sipaon*} (m.) [sjpäön {*'sjpäön*}] **spaan**
(van metaal). - de sjpäön vloge aan de drejbank
alle kenj op.
- sjpaor** {*sipaor:r*} (v.) [~e / sjpäörke {*'sjpäö:r/ke*}]
[N. spoor; D. Sporn] **spoor.** - 't paerd de
~e gaeve.
- sjpaor** {*sipaor:r*} (o.) [sjpäör {*'sjpäö:r*} of ~e /
sjpäörke {*'sjpäö:r/ke*}] [N. spoor, D. Spur]
spoor. - d'r is gèn ~ meer van te zeen; det leut
gèn sjpäör (of sjpaore) nao; sjpäör (of ~e) zeuke
in de sjnee; get (emes) op 't ~ zin; d'r zitte nag
sjpäörkes root in de gerdiene; die krenkde haet
~e biej 'm naogelaote. // **spoor(lijn).** - biej 't ~
wone; kóm van 't ~ aaf, d'r kump 'ne trein!;
spoorgewbedrijf. - biej 't ~ wirke.
- sjpäöre** {*'sjpäö:/re*} (ww.zw. 1) **sporen.** - die ker
sjpäört neet (de wielen lopen aan één zijde
buiten het karrenspoor); dae fiets sjpäört
neet good (voor- en achterwielen volgen niet
hetzelfde spoor); dae sjpäört neet richtig (*hij*
heeft ze niet allemaal op een rijtje).
- sjpaot** {*sipaot*}, zie **sjpuite.**
- sjpare** {*'sjpaa/re*} (ww.zw. 1) [N. sparen; D.
sparen] **sparen.** - v'r höbbe heel get geldj
gesjpaard; poszegels ~; dao sjpaars se lektris
mit; sjpaar ós eure kal.
- sjpas** {*sipa:s*} (m.) [geen mv.] [D. Spaß] **pret,**
plezier, jolijt. - v'r höbbe dao mechtig väöl ~
gad; ze haje ~ aan det jungske; de ~ zal dich
waal vergaon.
- sjpataor** {*'sjpa:(d)/daor*} (v.) [2aor] **spatader.**
- sjpatbord** {*'sjpa:d/bö:rt*} (o.) [bord] **spatbord.**
- sjpatlap** {*'sjpa:t/la:p*} (m.) [lap] **spatlap.**
- sjpech** {*'sjpe:ch*} (v.) [~te / ~ske] [N. specht; D.
Specht] **specht** (soorten van de familie

- Picidae).*
- sjpeel** {sjpee:l} (o.) [sjpele] **spel** (bijv. kaarten). - 'n nuuj ~ kaarte; dao höbs se 't ~! (*daar heb je de poppen aan het dansen*); dao krieg dae nag ~ (of sjpeels) mit! (*problemen*).
- sjpeelgood** {sjpee:l/goot} (o.) [geen mv.] **speelgoed.**
- sjpeelgoodwinkel** {'sjpee:l/goot/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **speelgoedwinkel.**
- sjpeelplaats** {sjpee:l/plaats} (v.) [plaats] **speelplaats.**
- sjpeeltuin** {sjpee:l/tuin} (m.) [tuin] (N.) **speeltuin.** - biej 't zjwumbad lik 'ne ~.
- sjpeen** {sjpeen} (m.mv) **houtspaanders, stukken boomschors.** - ~ op 't vuur doon. // ook: de twee uitsteeksels boven op de haam van het paard.
- sjpeet** {sjpee:t}, zie **sjpiete.**
- sjpegel** {sjpee:/gel} (m. of o.) [-s / ~ke] [N. spiegel; D. Spiegel] **spiegel.** - 'ne grote ~ op de sjlapkamer; 'ne kas mit ~s; de ~s van eine auto; get in de ('f't) ~ zeen; de ree leet zien ~zeen.
- sjpegelbeeld** {sjpee:/gel/beelt} (o.) [beeld] **spiegelbeeld.**
- sjpegele** {'sjpee:/ge/le} (ww.zw. 1) **spiegelen.** - de waeg sjpegelt; zich ~; aan dae miens kónt g'r uch ~.
- sjpegelfebriek** {'sjpee:/gel/fe/brie:k} (o. of v.) [febriek] **spiegelfabriek.**
- sjpegelgled** {'sjpee:/gel/'gle:t} (bn.) [gled] **spiegelglad.** - de waeg is ~.
- sjpegelkas** {'sjpee:/gel/ka:s} (m.) [?kas] **spiegelkast.**
- sjpeik** {sjpei:k} (v.) [~e / ~ske] [D. Speiche; N.spaak] **spaak.** - de ~e van ein raad; d'r is mich 'ne tak tösse de ~e gekómme.
- sjpeikerbóks** {'sjpei:/ker/bó:ks} (v.) [bóks] (N.) **spijkerbroek.**
- ¹**sjpek** {sjpee:k} (o.) [geen mv.] [N. spek; D. Speck] **spek.** - d'r zit heel get ~ aan det verke; ~ braoje; veur ~ en bone mitdoon.
- ²**sjpek** {sjpee:k} (m.) [~ke / ~ske] **spek** [snoepgoed], **suikerschuim.** - 'n täotje ~skes.
- sjpèk** {sjpè:k} of **sjpik** {sjpi:k} (m.) *naam van bep. grote boerderijen.* - de Sjpèk (Sjpik) oppe Boekkoel; de Neelder Sjpèk (Sjpik).
- sjpekgled** {sjpee:k/'chle:t} (bn.) [gled] **spekglad.** - de sjtoeppe zin ~.
- sjpekke** {'sjpee:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **spekken.** - det haet de kas get gesjpek.
- speknek** {sjpee:k/ne:k} (m.) [nek] **speknek.**
- sjpektakel** {sjpee:k/'taa:/kel}, zie **sjpiktakel.**
- sjpektakele** {sjpee:k/'taa:/ke/le}, zie **sjpiktakel.**
- sjpekzjwaars** {'sjpee:k/sjwaars} (v.) [zjwaars] **spekzwoerd.**
- sjpel** {sjpel} (o.) [-le of sjpele {sjpee:/le} / ~ke] [N. spel, D. Spiel] **spel** (verg. **sjpeel**). - sjtokke is 'n sjoon ~; sjpelkes doon; v'r höbbe toes allerlei sjpele gedaon; get op 't ~ zitte; 't besjtaan van de vereiniging sjteit op 't ~; boete- sjtaon; 't is mer 'n ~ (ke); biej det ~ doon ach sjpelers mit.
- sjpelbraeker** {'spel/brèè:/ker} (m.) [~-s] **spelbreker.**
- sjeldj** {sjpee:ljtj} (v.) [sjpelje {sjpee/lie} / ~e] **speld** (als sieraad of onderscheidingssteken) (verg. **sjpang**). - 'n ~ oppe sjlieps drage; hae haet ein ~e gekrege.
- sjpele** {'sjpee:/le} (ww.zw. 1) [N. spelen; D. spielen] **spelen.** - de kinjer sjpeelde oppe sjtraot; ze sjpele mit teen sjpelers; mens-erger-je-niet ~; op 'ne piano ~; de harmenie sjpeelt vanaovindj; klarinet ~; de radio sjpeelt; hae sjpeelt mit zie laeve; det sjpeelt gèn ròl; det wieske sjpeelde mich de ganse aovindj door de kop.
- sjpelenderwies** {'sjpee:/len/der/'wies} (bw.) **spelenderwijs.**
- sjpelner** {'sjpee:/ler} (m.) [~-s / ~ke] **speler.**
- sjpelle** {'sjpe(l)/le} (ww.zw. 1) **spellen.** - wie sjpels se det waord?
- sjpellung** {'sjpee(l)/ling} (v.) [~-e] **spelling.**
- sjpelt** {sjpe:lt} (m.) [geen mv.] **spelt, grove tarwe** (*Triticum spelta*).
- sjpengske** {sjpengs/ke}, zie **sjpang.**
- sjpene** {'sjpen/ke}, zie **sjpan.**
- sjpèns, sjpènt** {sjpèns, sjpènt}, zie **sjpanne.**
- sjpenzér** {'sjpe:n/zer} (m.) [~-s] **spencer** (kleedingstuk).
- sjperjes** {'sjper/jes} (m.mv.) **asperge(s)** (*Asparagus officinalis*). - ~ sjtaeke; ~ mit hel eijer en gekaokde sjónk aete.
- sjperjessjöttel** {'sjper/je(s)/sjö:(t)/tel} (v.) [sjöttel] **aspergeschotel, aspergegerecht.**
- sjperjessoep** {'sjper/je(s)/*soe:p} (v.) [soep] **aspergesoep.**
- sjperjesveldj** {'sjper/jes/fe:ltj} (o.) [veldj] **aspergeveld.**
- sjpersboon** {sjperz/boon}, zie **sjperzieboon.**
- sjpertele** {'sjper:te/le} (ww.zw. 1) **spartelen.**
- sjpertied** {'sjper/tiē:t} (m.) [tied] [D. Sperrzeit]

sjperwer

- spertijd** (straatverbod). - in de oorlog goof 't dök ~.
- sjperwer** {*sjper/wer*} (m.) [~s / ~ke] **sperwer** (*Accipiter nisus*).
- sjperzieboon** {*sjper/zîē/boon*} of **sjpersboon** {*sjperz/boon*} (v.) [boon] **sperzieboon, slaboон, prinsessenboon** (variëteit van *Phaseolus vulgaris*). - sjperziebone (sjpersboone) peize en renge; doot mich get zaat op die sjperziebeunkes (sjpersbeunkes).
- sjpesiaal** {*sjpee/sie(j)/jaal*} (bn., bw.) [sjpesiale, ~, ~] **speciaal**. - des 'ne hele sjpesiale miens en hae haet 'n heel ~ vrouw; det haet d'r ~ gezag óm dich te peste.
- sjpesialis** {*sjpee/sie(j)/jaa/li:s*} (m.) [~te] **specialist**.
- sjpeule** {*sjpeu/le*} (ww.zw. 1) [N. spoelen; D. spülen] **spoelen**. - zich de móndj ~.
- sjpeulke** {*sjpeul/ke*}, zie **sjpool**.
- sjpeulsjeitein** {*sjpeul/sjtei:n*} (m.) [sjtein] **aanrecht** (= **pómpesjtein**).
- sjpeure** {*sjpeu:/re*} (ww.zw. 1) [N. speuren; D. spüren] **speuren**. - ze lete de hóndj d'rao ~. // **bespeuren, bemerken**. - dao höb ich neet väöl van gesjpeurd.
- sjpeurhóndj** {*sjpeu:r/hó:njtj*} (m.) [hóndj] **speurhond**.
- sjpeurtoch** {*sjpeu:r/to:ch*} (m.) [toch] **speurtocht**.
- sjpichte** {*sjpi:ch/te*} (ww.zw. 7c), **zich ~, zich verheugen**. - ich sjpichtde mich oppe fekansie.
- sjpie** {*sjpié*} (v.) [~je / ~ke] **wig, spie**. - 'n ~ örges tösse zitte; get vaszitte mit ein ~.
- sjpiedsel** {*sjpiēt/sel*} of **sjpiejsel** {*sjpiēj/sel*} (o.) [geen mv.] **braaksel**. - 't ~ van ein klein wich.
- sjpiej** {*sjpiēj*} (m.) [geen mv.] **speeksel, spuug**. - hae vaegde zich de ~ vanne móndj aaf; det kóns se waal mit get neuchtere ~ wegkriege; **braaksel**. - zien ganse bóks zoot nag ónger de ~.
- sjpiejbekske** {*sjpiēj/be:ks/ke*} (o.) [~s] **kwis-pedooor**.
- sjpieje** {*sjpie(j)/je*} (ww.zw. 3b) [N. spuwen; D. speien] **spuwen, spugen**. - emes in 't gezich ~; op de gróndj ~; hae sjpiedje van gif (*hij was pismijdig*); op dem kan ich waal ~. // **braken, overgeven**. - ich woor zó krank det ich móos ~.
- sjpiejsel** {*sjpiēj/sel*}, zie **sjpiedsel**.
- sjpieker** {*sjpiē:/ker*} (m.) [~s / ~ke] [D. Speicher] **voorraadschuur, zolder, zolderka-**
- mer.** - hae zoot altied op zienne ~ te sjtudere.
- sjpiekke** {*sjpie(k)/ke*} (ww.zw. 5a) **spieken**.
- sjpiel** {*sjpiē:l*} (m.) [~e / ~ke] [N. spijl] **spijl**. - de ~e van ein sjtanketsel; tösse de ~e door kroope.
- sjpiense** {*sjpie:n/se*} of **sjpienze** {*sjpie:n/ze*} (ww.zw. 6) **loeren, gluiperig kijken**.
- sjpienser** {*sjpie:n/ser*} of **sjpienzner** {*sjpie:n/zer*} (m.) [~s] **gluiperd, gluurder**.
- ¹**sjpier** {*sjpiē:r*} (v.) [~e / ~ke] **spier**. - sjterke ~e höbbe; zich 'n ~ verrèkke; hae vertroch gèn ~.
- ²**sjpier** {*sjpiē:r*} (o.) [~e / ~ke] **spier, halm, spriet**. - 'n ~ graas; 'n ~ sjtreu; 'n ~ poor; 'n ~ haor (een haar). // ~ke (o.) **beetje, vleugje**. - doot d'r 'n ~ke zaat in; d'r zoot ei ~ke wit in.
- sjpiertes** {*sjpier/tes*}, zie **sjpiritus**.
- sjpiert** {*sjpiē:r/'wi:t*} (bn.) [wit] **spierwit**. - ~te haor höbbe; hae troch ~ weg.
- ¹**sjpies** {*sjpie:s*} (v.) [sjpiezze {*sjpie(z)/ze*} / ~ke] **spies**. - vleis aan ein ~doon.
- ²**sjpies** {*sjpiē:s*} (v.) [geen mv.] **metselspecie, mortel**. - ~ aanmake; roew ~ (kalkmortel). // **beslag, deeg**. - roum door de ~doon. // **vulling van een vlaai**. - de ~ oppe baom doon.
- sjpiesbak** {*sjpiēz/ba:k*} (m.) [¹bak] **speciebak**. - de sjpies waerde mitte ~ nao de sjpieskuup gedrage.
- sjpieskuup** {*sjpiēs/kū:u:p*} (v.) [kuup] **speciekuip**.
- sjpiet** {*sjpiē:t*} (m.) [geen mv.] **spijt**. - örges ~ van höbbe, kriege; dao zals se ~ van kriege, menkel!; ich höb d'r gènne ~ van det ich det gedaon höb.
- sjpiete** {*sjpiē:/te*} (onpers. ww.st. 32) **spijten**. - 't sjpiet mich det ich det gezag höb; det zal dich nag ~!
- sjpietig** {*sjpiē:/tich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **spijtig**. - ~genóg kan ich neet kómme.
- sjpiets** {*spie:ts*} (m.) [~e / ~ke] **speech**. - hae heel 'ne ~ van waal twintjig minute.
- ¹**sjpik** {*sjpi:k*} (m.) [geen mv.] **in**: de ~ zit in 't lake (door het vocht zijn er vlekjes op het laken gekomen).
- ²**sjpik** {*sjpi:k*}, zie **sjpèk**.
- sjpikkkel** {*sjpi:(k)/kel*} (m.) [~e of ~s / ~ke] [N. spikkkel] **spikkkel, stippel**. - greun moos mit ~kes; ich höb allemaol ~kes op mien erm.
- sjpikkkelant** {*sjpi(k)/ke/la:nt*} (m.) [~e] **speculant**.
- ¹**sjpikkelasie** {*sjpi(k)/ke/laa:/siē*} of **sjpiklasie** {*sjpi/klaa:/siē*} (m.) [geen mv.] [N.

- speculaas; D. Spekulatius] **speculaas**. - mit Sinterklaos kriege v'r ~ en koekdenang.
- 2sjpikkelasie** {sjpi:(k)/ke/'laa:/siē} (v. of m.) **speculatie, berekening, redenering**. - dienne oetbinjel is good, mer dienne ~ doug neet (je uitleg is goed, maar de redenering deugt niet).
- sjpikkelasiemeneke** {sjpi:(k)/ke/'laa:/siē/-men/ke} of **sjpikklasiemenke** {sjpi/'klaa:/siē/men/ke} (o.) [~s] **speculaasje**.
- sjpikkelasieplank** {sjpi:(k)/ke/'laa:/siē/-pla:ngk} (v.) [plank] **speculaasplank** (deegvorm voor speculaas).
- sjpikkelen, stippelen**. - 'n gesjpikkeld eij.
- sjpikkeleren** {sjpi:(k)/ke/'lee/re} (ww.zw. 1) **speculeren, azen**. - hae sjpikkelerde d'rop det ze 'm die vergunning zoje gaeve.
- sjpiklasie** {sjpi/'klaa:/siē}, zie **sjpikkelasie**.
- sjpiksplintjernuuw** {sjpi:k/sjpli:nj/tjer/'nūūj} (bn.) [nuuj] **spiksplinternieuw**.
- sjpiktakel** {sjpi:k/'taa:/kel} of **sjpektakel** {sjpe:k/'taa:/kel} (o.) [geen mv.] [N. spektakel; D. Spektakel] **spektakel**. - 'nen houp ~ make.
- sjpiktakele** {sjpi:k/'taa:/ke/le} of **sjpektakele** {sjpe:k/'taa:/ke/le} (ww.zw. 1) **spektakelen, lawaai maken, ophef maken**. - de kinjer wore danig aan 't ~; doe hoofs neet zo te ~, es 't dich neet bevèlt.
- sjpiktakeleer** {sjpi:k/'taa:/ke/leer} (m.) [~s / ~ke] **spektakelmaker, lawaaimaker**.
- 1sjpil** {sjpil} (m.) [~le] **spil** (van het voetbalelfatal).
- 2sjpil** {sjpil} (v.) [~le / ~ke] (N.) **spil, as**.
- sjpin** {sjpin} (v.) [~ne / ~ke] [N. spin, D. Spinne] **spin**. - in deze tied zit 't ganse hoes weer vól ~ne; des 'n fien ~ke (*tenger meisje*).
- sjpinazie** {sjpie(n)/*naa/:ziē} (v.) [geen mv.] **spinazie** (*Spinacia oleracea*).
- sjpinne** {sjpi:(n)/ne} (ww.st. 29) [N. spinnen; D. spinnen] **spinnen**. - gare ~; de sjpin sjpint 'ne draod; de kat zit te ~ (verg. **sjnorré**); dae haet d'r good gare biej gesjpónne.
- sjpinnejaeger** {sjpi:(n)/ne/jèë:/ger} (m.) [~s / ~ke] **ragebol**.
- sjpinnevaam** {sjpi:(n)/ne/vaam} (m.) [vaam] **spinrag**. - de plefóng zoot vól sjpinnevaem.
- sjpinneweb** {sjpi:(n)/ne/we:p} (o.) [~be / ~ke] **spinnenweb**.
- sjpint** {sjpi:nt} of **sjpintj** {sjpi:ntj}, ook **sjpintjhout** {sjpi:ntj/hou:t} (o.) [geen mv.] **spint, spinthout** (het hout van de buitenlaag van een stam, i.t.t. kernhout).
- sjpintmiet** {'sjpi:nt/mîē:t} (v.) [³miet] **spintmijt** (soorten van de familie *Tetranychidae*).
- sjpioen** {sjpie(j)/joen} of **sjpion** {sjpie(j)/jon} (m.) [~ne] (N.) **spion**.
- sjpionaasj** {sjpie(j)/jo(n)/*naasj} (v.) (N.) **spionage**.
- sjpionere** {sjpie(j)/jo(n)/*nee/re} (ww.zw. 1) (N.) **spioneren**.
- sjpiraal** {sjpie(r)/*raal} (m.) [sjpirale / (N.) ~tje] **spiraal**.
- sjpiritus** {'sjpie(r)/rie(t)/tus} of **sjpierentes** {'sjpier/tes} (m.) [geen mv.] **spiritus**.
- 1sjpit** {sjpi:t} (o.) [geen mv.] **spit**. - ~ in de rök höbbe.
- 2sjpit** {sjpi:t} (o.) [geen mv.] **spit**. - vleis aan 't ~ braoje.
- 1sjpits** {sjpi:ts} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] [N. spits; D. spitz] **spits**. - 'n ~e naolj; 'n potlood ~ sjliepe; 'ne ~e tump; 's kieke of v'r det ~ zölle kriege (zullen klaarspelen); 'n ~e opmerking; 'ne ~e windj (koude wind).
- 2sjpits** {sjpi:ts} (m.) [~e / ~ke] [N. spits; D. Spitze] **spits**. - de ~ van de tore; get op de ~ drieve; de ~ aafbiete; de bëste ~ van de klub.
- sjpitse** {'sjpi:t/se} (ww.zw. 6) **spitsen**. - zien ore ~. // **zich ~ op, zich verheugen op**. - ze sjpitsde zich op die reis.
- sjpitsgaerd** {'sjpi:ts/cheèrt} (v.mv.) **spitsroeden**. - ~ loupe.
- sjpitskool** {'sjpi:ts/kool} (m.) [geen mv.] (N.) **spitskool** (*Brassica sinensis*).
- sjpitskop** {'sjpi:ts/ko:p} (m.) [kop] **intelligent iemand**.
- 1sjpleet** {sjplee:t} (m.) [sjplete / ~je] (N.) (zie **2reet**) **spleet**.
- 2sjpleet** {sjplee:t}, zie **sjpliete**.
- sjpleetnagel** {sjplee:t/naa/:gel} (m.) [nagel] 1. **nijdnagel, stroopnagel**. 2. **splitpen**.
- sjpleetuigske** {sjplee:/duichs/ke} (o.) [~s] **spleetoogje**.
- sjpliete** {sjpliē:te} (ww.st. 32) **splijten**.
- sjplintjer** {sjpli:nj/tjer} (m.) [~s / ~ke] [N. splinter; D. Splitter] **splinter**. - 'ne ~ in 't oug kriege; euveral loge de ~s van de granaat; 'ne ~ inne rök höbbe (*hoognodig naar het toilet moeten*).
- sjplintjere** {sjpli:nj/tje/re} (ww.zw. 1) **splinteren**. - det hout sjplintjert erg.
- sjplintjernuuw** {sjpli:nj/tjer/'nūūj} (bn.) [nuuj] **splinternieuw**.
- split** {sjpli:t} (m. of v.) [~te / ~je] **split**. - 'ne (of 'n) ~ in ein kleid; kiek oet!, d'r lik ~ oppe

sjplitse

waeg.

sjplitse {*'sjpli:t/se*} (ww.zw. 6) *splitsen*. - de klas in twee ~; de waeg sjplits zich.

sjplitziej {*'sjpli:t/si:j*} (v.) [?ziej] *splitzijde*.

sjpoeskop {*'sjpô:es/ko:p*} (m.) [kop] 1. *verwarde haardos*. 2. *iemand die opspeelt*.

sjpoeze {*'sjpô:ze*} (ww.zw. 6) *proesten*. - 't wich haaj zienne ganse sjlabber naat van 't ~; ~ van 't lache. // *blazen* (van een kat). - de kat sjpoes. // *briesen, uitvaren, te keer gaan, opspelen*. - doe hoofs neet zo taenge mich te ~; ~ van gif. // *sputteren*. - taenge~.

sjpoje {*'sjpoo:/je* of *'sjpoo/je*} (ww.zw. 3b) [N. spoeden] *zich ~, zich haasten, zich spoe-den*. - v'r mótte ós ~ es v'r oppe tied wille kómme; sjpooj dich get! (of. sjpood dich get!).

sjpoke {*'sjpoo:/ke* of *'sjpoo/ke*} (ww.zw. 5a) *spoken*. - det liedje sjpook mich al door de kop.

sjpole {*'sjpoo/le*} (ww.zw. 1) (*op*)*spoelen, opwin-den*. - veurdet ich kan nejje, móit ich eers ~.

sjpón {*'sjpón*}, zie **sjpinne**.

sjponning {*'sypo(n)/ning*} (v.) [~-e] *sponning*.

sjpóns {*'sjpô:ns*} (m.) [~-e of sjpónze] {*'sjpô:n/ze*} / sjpunske {*'sjpu:ns/ke*} *spons*. - mit de ~ euver de raam gaon; 'n pekske sjpunskes koupe veur d'n aafwas.

sjpontaan {*'sjpon/'taan*} (bn., bw.) [sjpontane, ~, ~] *spontaan*. - ~ mitwirkung; ze dejé allemaol ~ mit.

sjpook {*'sjpook* of *'sjpoo:k*} (o.) [sjpoke {*'sjpope*}] *spook*. - doe móis de kinjer neet bang make mit sjpoke; ein ~ van ein vroumes.

sjpool {*'sjpool*} (v.) [sjpole {*'sjpoo:/le*} / sjpeulke {*'sjpeul/ke*}] [N. spoel; D. Spule] *spoel*. - 't sjpeulke gare zit vas in 't nejmesjien.

sjpörg {*'sjpörch*} (v.) [geen mv.] *spurrie* (*Spergula arvensis*).

sjpörgkoe {*'sjpörch/kô:ē*} (v.) *in*: kume wie ein ~ (amechtig zijn).

sjport {*'sypo:rt*} (v.) [~-e] *sport*. - aan ~ doon; foetbal is 'n sjoon ~; get veur de ~ doon; tennis en anger ~e; euver ~ sjriewe.

sjporte {*'sypo:/te*} (ww.zw. 7b) *sporten*. - in 't wiekend gaon v'r altied ~.

sjportthaemp {*'sypo:/t/hè:mp*} (o.) [haemp] *overhemd*. - hae droog ein ~ en eine sjliesp.

sjportklub {*'sypo:rt/klu:p*} (v.) [klub] *sportclub*.

sjportveldj {*'sypo:rt/fe:ljtj*} (o.) [veldj] *sportveld*.

sjpot {*'sjpo:t*} (m.) [geen mv.] (N.) *spot*. - de ~

mit get drieve.

sjpöt, sjpöts {*'sjpö:t(s)*}, zie **sjpuite**.

sjpotte {*'sypo:(t)/te*} (ww.zw. 7a) (N.) *spotten*. - mit dem is neet te ~; jao, sjpot d'r mer mit!

sjpouw {*'sjpouw*} (v.) [~-e] *spouw*. - de troeffel is mich in de ~ gevalle.

sjpouwmoer {*'sjpouw/mô:ē:r*} (v.) [moer] *spouw-muur*.

sjpraekbeurt {*'sjprè:G/beu:rt*} (v.) [beurt] *spreekbeurt*.

sjpraekbóks {*'sjprè:G/bó:ks*} (v.) [bóks] *praatjesmaker*.

sjpraekbuus {*'sjprè:G/bû:üs*} (v.) [buus] *spreekbuis, woordvoerder*.

sjpraeke {*'sjprè:ke*} (ww.st. 20) [N. spreken; D. sprechen] *spreken*. - de veurzitter sjprook ein half oer; ich móit eers mit de dokter hiejeuver ~ (zie **kalle**); waert hiej ouch Ingels gesjprooke? (zie **kalle**); ich sjpraeck 'm dao nag euver; 'ne sjprakende pappegej; det sjprik vanzelf; det sjprik veur zich; hae sjprook de waorheid (zie **zègke**).

sjpraekend {*'sjprè:/kent*} (bw.) (N.) (zie **presies, krek, prónt**) *sprekend*. - hae liek ~ op zie vader.

sjpraeke {*'sjprè:/ker*} (m.) [~-s / ~ke] *spreker*. - ze haje twee ~s oetgeneudj; hae is 'ne goje ~.

sjpraekegewies {*'sjprè:/kes/che/'wi:ës*} (bw.) *sprekenderwijs*.

sjpraekkamer {*'sjprè:(k)/kaa:/mer*} (v.) [kamer] *spreekkamer*.

sjpraekoer {*'sjprè:/Gôér*} (o.) [oer] *spreekuur*.

sjpraeptaal {*'sjprè:k/taal*} (v.) [taal] *spreektaal*.

sjpraekwáord {*'sjprè:k/wao:rt*} (o.) [waord] *spreekwoord*.

sjprao {*'sjprao:k*} (v.) [~-e] *spraak*. - 'n raar ~ höbbe ze dao; det book is in versjillende ~e gedrök. // (N.) *sjprake* {*'sjprao:/ke*}, in: dao is gèn ~e van; det kump nag ter ~e.

sjprakles {*'sjprao/le:s*} (v.) [les] *spraakles*.

sjpraoen {*'sjprao:n*} (v.) [sjpräön {*'sjpräö:n*} of ~e / sjpräönke {*'sjpräö:n/ke*}] *spreeuw* (*Sturnus vulgaris*). - de sjpräön zitte weer aan de keerse.

sjpraoat {*'sjprao:t*} (v.) [~-e of sjpräöt {*'sjpräö:t*} / sjpräötje {*'sjpräö:/tje*}] *sport* (van een ladder of stoel). - van dees lèdder zin twee ~e kepot.

sjpreij {*'sjpreij*} (v.) [~-e / ~ke] [N. spreij; D. Spreite] *sprei*. - 'n nuuj ~ op 't bèd doon.

sjpreije {*'sjprei/je*} (ww.zw. 3a) *spreiden*.

sjpreijing {*'sjprei/jing*} (v.) *spreiding*. - ~ van de wirkzaamhede.

- sjprengig** {*'sjpre/ngich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **tochtig** (van een koe).
- sjpreuk** {*sjpreu:k*} (m.) [~e / ~ske] [N. spreuk; D. Spruch] **spreuk.** - 'ne aje ~.
- sjpreutelke** {*'sjpreu/tel/ke*}, zie **sjprotel**.
- 1sjpriet** {*sjpri:t*} (v.) [~te / ~je] [N.] **sriet.** - de ~te van eine vlinder.
- 2sjpriet** {*sjpri:t*} (m.) [geen mv.] **spirit, pit, energie.** - det vroumes haet väöl ~. // **brandstof, benzine.** - de ~ is duur allewiel.
- sjpriets** {*sjpri:ts*} (m.) [~e / ~ke] **1. sprits** (soort koekje). **2. sputje, injectie.** - de hondj haet 'n ~ke gekrege.
- sjprietsje** {*'sjpri:t/se*} (ww.zw. 6) [D. spritzen] **spuiten** (met een fijne straal). - 't water sjprietsde d'roet; emes naat ~.
- sjpriek, sjpriks** {*sjpri:k(s)*}, zie **sjpraeke**.
- sjpringe** {*'sjpri/nge*} (ww.st. 29) [N., D. springen] **springen.** - van de taovel ~; op 'ne fiets ~; in de Zjwaam ~; euver get haer ~; wied kónme ~; 'n gaat inne lóch ~; tuike ~; de hondj sjpróng 'm nao zienne kael; ~ wie 'ne kwekkert; boek~; de traone sjprónge-n-'m in de ouge; dae bandj sjteit op ~; de sjtop sjpróng van de fles aaf; hae sjteit te ~ óm weg te gaon.
- sjpringplank** {*'sjpring/pla:ngk*} (v.) [plank] **springplank.**
- sjpringsjtaak** {*'sjpring/sjtaa:k*} (m.) [sjtaak] **polsstok.** - mitte ~ euver de Koelebaek sjpringe.
- sjpringtouw** {*'sjpring/touw*} (v.) [touw] **springtouw.**
- sjprinkele** {*'sjpri:ng/ke/le*} (ww.zw. 1) **spreken.** - wiejwater ~; water oppe floer ~; **invochten.** - de was ~.
- sjprinkhaan** {*'sjpri:ngk/haan*} (m.) [haan] **sprinkhaan** (soorten van *Saltatoria*).
- sjprint** {*sjpri:nt*} (m.) [~e / ~je] **sprint.** - hae woord de bëste in de ~; ei ~je trëkke.
- sjprinte** {*'sjpri:n/te*} (ww.zw. 7b) **sprinten.** - de renners beginne te ~; ich mós ~ óm de bös nag te haole.
- sjproeije** {*'sjproe(j)/je*} (ww.zw. 3a) [N. sproeien; D. sprühen] **sproeien.** - de plante ~; de zeik euver 't landj ~.
- sjproet** {*sjpri:ô:t*} (v.) [~e / sjpruitje {*'sjpri:û:/tje*}] **1. spruit.** - d'r kómme al flinke ~e aan dae tak; v'r aete vandaag ~e (of sjpruitjes). **2. sproet** (verg. **sjprotel**). - ~e in 't gezich höbbe.
- sjproetetied** {*'sjpri:ô:/te/tiê:t*} (m.) [tied] **spruitentijd.**
- 1sjprok** {*sjpro:k*} (m.) [geen mv.] **oeveraas, larve van een eendagsvlieg** (o.a. *Palingenia longicauda*) (door hengelaars als aas gebruikt).
- 2sjprok** {*sjpro:k*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **broos, breekbaar, bros.** - det hout is ~ gewaore.
- sjroke** {*'sjproo/ke*}, zie **sjpraeke**.
- sjrokkele** {*'sjpro:(k)/ke/le*} (ww.zw. 1) **sprokelen.** - hout ~; geldj biejein ~.
- 1sjpróng** {*sjpróng*}, zie **sjpringe**.
- 2sjpróng** {*sjpróng*} (m.) [sjprung {sjprung} of ~e / sjprungske {*'sjprungs/ke*}] [verg. **1sjprung**] **srong.** - 'ne ~ van bliedsjap make; v'r kónne gën grote (of gekke) sjprung meer make of ós sjprung zin gedaon (we hebben geld tekort).
- sjprook** {*sjprook*}, zie **sjpraeke**.
- sjprookje** {*'sjprook/je* of 'sjproo:k/je} (o.) [~s] (N.) **sprookje.** - ~s vertelle; det voor ein ~.
- sjprotel** {*'sjproto/tel*} (v.) [~e / sjreutelke {*'sjpreu/tel/ke*}] **sproet.** - ze haet ~e op häor gezich.
- sjprunk** {*sjpru:ngk*} (m.) [~e / ~ske] **bron, wel.** - op väöl plaatse in Zjwame guf 't ~e.
- sjprunks** {*sjpru:nks*} (bw.) **op stel en spong, in aller ijl, met grote haast.** - hae ging ~ op hoes aan.
- sjpruitje** {*'sjpri:û:/tje*}, zie **sjproet**.
- sjpuchte** {*'sjpu:ch/te*} (v.mv.) (**kwajongens-streken, geintjes.** - ~ oethaole.
- sjpuit** {*sjpui:t*} (v.) [~e / ~je] **spuit.** - de ~ van de brandjwaer; ~èlf guf módder; de boer geit mit de ~ tösse de appelebuim door; 'n ~ veur vèrf te sjpuite; det waerde-n-'m ingesjpaote mit ein ~; 'n ~je kriege van de dokter; euveral loge d'r ~e van de versjlaafde; **gieter.** - de blome water gaeve mit de ~.
- sjpuitbös** {*'sjpu:i:d/bös*} (v.) [!bös] **spuitbus.**
- sjpuite** {*'sjpu:/te*} (ww.zw. 7a, of ww.st. 44) **spuiten.** - 't water sjpuit droet; 't blood sjpuide (of sjpaot) oet de wónj; ze höbbe mich naat gesjpuit {of gesjpaote}; de brandjwaer is aan 't ~; de boere zin aan 't ~; dae auto mótt opnuuj gesjpaote waere; gesjpaote fruit (bespoten fruit); sjlaagroum op ein flaaj ~; hae is versjlaaf en sjpuit edere daag; de dokter sjpuit (of sjpöt) det in 'n aor; **begieten, besproeien** (met een gieter). - de blome ~.
- sjpul** {*'sjpu:l*} (o.) [~le] (N.) **spul** (zie **gereij**). - ich verdraag det ~ neet; nump al eur ~le mit.
- sjunske** {*'sjpu:ns/ke*}, zie **sjpóns**.
- sjpurke** {*'sjpu:r/ke*} (v. mv.) **sporkenhout, vuil-**

sjputtere

- boom** (*Frangula alnus*) (verg. **duvelskeers**).
sjputtere {*sjpu:(t)/te/re*} (ww.zw. 1) (N.) **sputteren**. - de moter sjputtert.
- Sjra** {*sjraa*} (eig.m.) [F. Gérard] **Gerard**.
- sjraag** {*sjraach*} (m.) [*sjraeg* {*sjrèech*} of *sjrage* {*sjraa:/ge*} / *sjraegske* {*sjrèechs/ke*}] [N.] schraag; D. Schragen] **schraag; zaagbok**.
- 1sjraap** {*sjraa:p*} (bn.) [*sjrape*, *sjrape*, ~] **schraal, droog**. - 'ne sjrape windj; 'n sjrape kael (*schorre of zere keel*).
- 2sjraap** {*sjraa:p*} (o.) [geen mv.] **schrale, zere huid**. - ~ aan de bein höbbe.
- sjraapkael** {*sjraa:p/'kèél*} (v.) [²kael] **zere keel, schorre keel**.
- sjrabbe** {*sjra(b)/be*} (ww.zw. 5a) **schrappen, schrapen, afkrabben**. - muurkes ~; èrpele ~.
- sjrabber** {*sjra(b)/ber*} (m.) [~s / *sjrebberke* {*sjre(b)/ber/ke*}] **scraper** (spec. voor het ontharen van geslachte varkens; ook **häörke**)
- sjraek** {*sjrèek*} (m.) [~e / ~ske] **Vlaamse gaai** (*Garrulus glandarius*) (zie **markoef**).
- sjrage** {*sjraa/ge*} (ww.zw. 5a) **schragen** (spec. gezaagd hout om en om schuin tegen elkaar zetten).
- sjragkel** {*sjra(G)/Gel*} (m.) [~e / *sjregkelke* {*sjre(G)/Gel/ke*}] **aftands exemplaar, krakkemikkig iets of iemand**. - 'ne ~ van eine fiets; 'ne ~ van eine miens.
- sjragkelig** {*sjra(g)/Ge/lich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **haveloos, bouwvallig, vervallen, slordig, niet stevig, wankel, onvast**. - ein ~ huuske; dae kersboum zuut d'r mer ~ oet; ich sjtaon get ~ op mien bein.
- sjramme** {*sjra(m)/me*} (ww.zw. 2) **schrammen, krassen oplopen**. - zich örges aan ~; ich höb mich mien handj gesjramp.
- sjrangs** {*sjrangs*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **dwarfs, schrijlings**. - ~ op 'ne sjtool zitte; de lichte-reem geit ~ euver de sjouwer haer.
- sjrank** {*sjra:ngk*} (m.) [*sjrenk* {*sjre:ngk*}], zie **houtsjrank**.
- sjranke** {*sjra:ng/ke*} (ww.zw. 5a) **opstapelen, optasten** (spec. van gezaagd hout, zie **houtsjrank**).
- sjrankele** {*sjra:ng/ke/le*} (ww.zw. 1) **strompen, zich moeizaam voortbewegen** (verg. hómpele en **sjravele**).
- sjrankeleer** {*sjra:ng/ke/leer*} (m.) [~s] **iemand die zich moeizaam voortbeweegt**.
- sjrankeliezer** {*sjra:ng/ke/lië:/zer*} (o.) [~s] (P) **fiets**.
- sjranse** {*sjra:n/se*} (ww.zw. 6) **schransen**. - ze zote dao lekker te ~.
- sjraokel** {*sjrao:/kel*} (v.) [~e / *sjräökelke* {*sjräö:/kel/ke*}] **schriel, krom vrouwtje**.
- sjraol** {*sjrao:l* of *sjraol*} (bn., bw.) [~e {*sjrao:-le*}, ~ {*sjraol*}, ~ {*sjrao:l*}] **schraal**. - ~ waer; 'ne ~ windj (verg. **sjraap**).
- sjraom** {*sjraom*} (m.) [*sjräöm* {*sjräööm*} / *sjräömk* {*sjräööm/ke*}] **schram**. - mien henj zitte ónger de sjräöm door die braomelesjtruuk. // (term bij het *toeppe*) drie sjräöm! // sjräöm oppe lat zitte (*op de kerfstok*); väol sjräöm höbbe (*goed bij kas zijn*); euver de ~ gaon (*te ver gaan*).
- sjrap** {*sjra:p*} (bw.) **schrap**. - zich ~ zitte.
- sjrape** {*sjraa:/pe*} (ww.zw. 5a) **schrapen, schrappen**. - de vèrf van 't hout ~; zich 't vel van de vingers ~; 't vèt oet de kaetel ~; zich de kael ~; geldj biejein~.
- sjraper** {*sjraa:/per*} (m.) [~s / *sjraeperke* {*sjrèe:/per/ke*}] **scraper, schraapijzer, krabber**.
- sjrapnel** {*sjrap/'nel*} (v.) [~s] **granaatkartets**. // ook scheldnaam voor een ordinaire, kijvende vrouw.
- sjrappe** {*sjra:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) (N.) (zie **sjrabbe**) **scrappen**. - det waord höb ich oet dae teks gesjrap.
- sjravele** {*sjraa:/ve/le*} (ww.zw. 1) **zich moeizaam voortbewegen, haspelen, klauteren, rondscharrelen**. - hae sjravelde mit meutje taenge de berg op; hae sjravelde zich ómhoog; ze kós allein mer get door 't hoes ~. // **onrustig zijn, heen en weer schuiven**. - lik neet zo te ~! (verg. **sjörge**)
- sjraveleer** {*sjraa:/ve/leer*} (m.) [~s / ~ke] **iemand die zich moeizaam voortbeweegt, woelwater, iemand die niet stil kan blijven zitten, onrust**. // de Sjraveleers (carnavalsvereniging in Sint Jan Baptist).
- sjraveliezer** {*sjraa:/ve/lië:/zer*} (o.) [~s] (P) **schaats**.
- sjravelkóntj** {*sjraa:/vel/kó:njtj*} (v.) [kóntj] **draaikont, woelwater**.
- sjravelvót** {*sjraa:/vel/vót*} (v.) [vót] **draaikont, woelwater**. - det wich is ein echte ~.
- 1sjreef** {*sjreef*} (m.) **schreeuw**. - 'ne ~ gaeve.
- 2sjreef** {*sjreef* of *sjree:f*} (m.) **schreef, in**: euver de ~ gaon.
- 3sjreef** {*sjree:f*}, **sjreve** {*sjree:/ve*}, zie **sjrieve**.
- sjregkedek** {*sjre:(G)/Ge/de:k*} (m.) [*sjregkedegke* {*sjre:(G)/Ge/de:(G)/Ge*} / ~ske] **mager iemand, scharminkel**.

- sjregkelke** {*'sjre(G)/Gel/ke*}, zie **sjragkel**.
- sjreuje** {*'sjreu/je*} (ww.zw. 3b) **schroeien**. - ich höb mich lillik gesjreudj aan 't fernuus; det euverhaemp is gesjreudj biej 't sjtrieke.
- sjreuplek** {*'sjreuj/ple:k*} (v.) [plek] **schroevlek**.
- sjreur** {*'sjreur*} (m.) [~s] **snijder, kleermaker**.
- sjreursgaat** {*'sjreurs/gaat*} (o.) [gaat] **split, zijspleet** in de overrok (waarlangs men bij de zak of tas in de onderrok kon komen); **gulp**. - doot dich 't ~ toe.
- 1sjreve** {*'sjree/ve*} (ww.zw. 5a) **schreeuwen**, - van pien ~ wie ein mager verke; hae sjreefde of det d'r in ein mets hóng.
- 2sjreve** {*'sjree:/ve*}, zie **sjrieve**.
- sjriefbeukske** {*'sjriē:v/beuks/ke*} (o.) [~s] **notitieboekje**.
- sjriefgereij** {*'sjriē:f/che/reij*} (o.) [geen mv.] **schrijfgerei**.
- sjriefwies** {*'sjriē:f/wiēs*} (v.) [~wies] **schrijfwijze**.
- Sjrieck** {*'sjrie:k*} (eig.m.) [~ske] **Gerardus, Gerard**.
- sjrieve** {*'sjriē:/ve*} (ww.st. 32) [N. schrijven; D. schreiben] **schrijven**. - 'ne breef ~; 'n book ~; ze sjrieve hiej det 't waer ómsleit; 'n good puntj höbbe veur ~; 'n raekening ~; ich sjrief dich zó gauw meugelik; wie sjiefs se det?; wie sjrief dae zich? (wat is zijn naam?).
- sjriever** {*'sjriē:/ver*} (m.) [~s] **schrijver, klerk**. // **sjrieverke** {*'sjriē:/ver/ke*} (o.) [~s] **schrijvertje** (waterkever, *Gyrinus natator*) (verg. **sjniederke**).
- sjriebes** {*'sjriē:/ves*} (o.) [geen mv.] **schrijven, schriftelijke boodschap**. - ich höb dao ~ van gekrege.
- 1sjrif** {*'sjri:f*} (o.) [~te / ~ke] [N. schrift; D. Schrift] **schrift, handschrift**. - zie ~ is bienao neet te óntsiefere; get op ~ sjtelle. // **schrift, cahier**. - get in ein ~ sjrieve.
- 2sjrif** {*'sjri:f*} (v.) **schrift**, alleen in: de Heilige Sjrif.
- sjrifgeleerde** {*'sjri:f/che/leer/de*} (m.) [~] **beweter**.
- sjrik** {*'sjri:k*} (m.) [geen mv.] [N. schrik; D. Schreck] **schrik**. - de ~ zoot mich nag in de bein; örges ~ veur höbbe; get van ~ laote valle.
- sjrikdraod** {*'sjri:G/draot*} (m.) [draod] **schrikdraad**.
- sjrikke** {*'sjri:(k)/ke*} (ww.st. 29) [N. schrikken, D. schrecken] **schrikken**. - dao sjrök ich van; zich kepot ~; waar mich det efkes ~!; doe leuts

mich ~; ejer laote ~ (*in koud water zetten*).

- sjrikkeldaag** {*'sjri:(k)/kel/daa:g*} (m.) [daag] **schrikkeldag**.

- sjrikkelik** {*'sjri:(k)/ke/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **verschrikkelijk, vreselijk**. - ich vónj 't 'ne ~ke daag; 't is ~ heit.

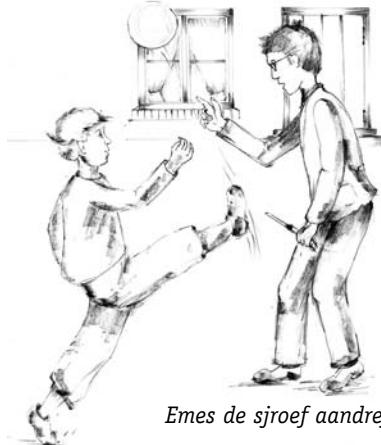
- sjrikkeljaor** {*'sjri:(k)/kel/jaor*} (o.) [jaor] **schrikkeljaar**.

- sjroebbe** {*'sjroe(b)/be*} (ww.zw. 5a) **schrobben**. - de sjtoep ~.

- sjroebber** {*'sjroe(b)/ber*}, zie **sjruubber**.

- sjroebwater** {*'sjroe/p/waa:/ter*} (o.) **schroewater**.

- sjroebaeg** {*'sjroe/p/séech*} (v.) [zaeg] **schroenzaag**.

Emes de sjroef aandrejje....

- sjroef** {*'sjrōēf*} (v.) [sjroeve {*'sjrōē:/ve*} / sjruufke {*'sjruu:f/ke*}] [N. Schroef; D. Schraube] **schroef**. - emes de ~ aandrejje (*op speelse wijze tot de orde roepen, de les lezen*); doe höbs ein sjroef (of sjruufke) los! (*je hebt ze niet allemaal op een rijtje*).

- sjroefdraod** {*'sjrōēv/draot*} (m.) [draod] **schroefdraad**. - 't guf linkse en rechse ~.

- sjroefsjtek** {*'sjrōēf/sjte:k*} of **sjroefsjtok** {*'sjrōēf/-sjto:k*} (m.) [~ke] **achtertang** van een houten timmermanswerkbank.

- sjroet** {*'sjrōē:t*} (v.) [~e / sjruutje {*'sjrūū:/tje*}] **kalkoen** (*Meleagris gallopavo*). - 'n aaj ~ (oude vrouw).

- sjroethaan** {*'sjrōē:t/haan*} (m.) [haan] **kal-koense haan**.

- sjroeve** {*'sjrōē/ve*} (ww.zw. 5a) **schroeiven**. // ook: **hard werken, zwoegen**.

- sjroovedreijjer** {*'sjrōē:/ve/dre(j)/jer*} (m.) [~s / ~ke] **schroevendraaier**.

- sjroevele** {*'sjrōē:/ve/le*} (ww.zw. 1) **strijken langs, schrapen langs of over**. - hae sjroe-

sjroevesjleutel

velde langs de moer; mit 'ne sjtool euver de floer ~.

sjroevesjleutel {*'sjrōē:/ve/sjleu:/tel*} (m.)
[sjleutel] **schroevensleutel**.

sjrók {*sjró:k*}, zie **sjrikke**.

sjrómp {*sjró:mp*} (v.) [~e] **wasbord**. - de was doon oppe ~.

sjrómp {*sjró:m/pe*} (ww.zw. 5a) **schuren** (om iets schoon te maken). - ze sjtóng te ~ (deed de was op het wasbord). // (**onbeholpen**) **dansen**. - geis se tizzenaovindj ouch ~?

sjrómpel {*'sjrō:m/pe/le*} (ww.zw. 1) **krimpen, verschrompelen**. - 'ne gesjrómpelde aerpel; 'n gans gesjrómpeld gezich.

sjrót {*sjró:t*} (m.) [geen mv.] [N. schroot; D. Schrott] **puin**. - de ~ van aafgebraoke hoezer oprume. // **afval, schroot**. - oppe Boekkoel brachte ze de ~ nao de Koele.

sjróthoup {*'sjrō:t/(h)ou:p*} (m.) [houp] **puiinhoop**. // **afvalhoop**.

sjruub {*sjuu:p*} (m.mv.) **schrobbering, uitbrander**. - flink ~ kriege.

sjruubber {*sjuu(b)/ber*} of **sjroepper** {*sjroe(b)/ber*} (m.) [-s / ~ke] **schrobber, luiwagen**.

sjruufke {*sjuu:f/ke*}, zie **sjroef**.

sjruutje {*'sjrū:u:/tje*}, zie **sjroet**.

sjtaaf {*sjtaaf:f*} (m.) [*sjtaef* {*sjtēè:f*} / *sjtaefke* {*sjtēè:f/ke*}] [N. staf; D. Stab] **staf**. - de ~ van Sinterklaos; de ~ van eine bösjop; aan eine ~ zoebbele (suikerstok).

sjtaags {*sjtaachs*} (bw.) **daags**. - ~ nao Paose.

sjtaak {*sjtaak:k*} (m.) [*sjtake* / *sjtaekske* {*sjtēè:ks/ke*}] **staak**. - de bone gruije taenge de sjtake; wórs van de ~ (metworst); ze sjtoke de hood op eine ~ ómhoog; 'ne lampion aan eine ~; dae haet sjtake van bein.

sjtaakboon {*'sjtaa:G/boon*} (v.) [boon] **snijboon**.

sjtaats {*sjtaats*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **stätig**. - ein ~e vrouw.

sjtad {*sjta:t*} (v.) [*sjtaej* {*sjtēè:j*} / *sjtedje* {*sjtē:t/tje*}] [N. stad; D. Stadt] **stad**. - nao de ~ gaon (d.i. Roermond); de grote sjtaej van Nederlandj; det is d'r eine oet de ~.

sjtads {*sjta:ts*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **steeds, stads**. - ~e menere höbbe; det is ein ~e medam (een stadse, wereldse dame).

sjtadsbös {*'sjtadz/bö:s*} (v.) [²bö:s] **stadsbus**.

sjtaef, sjtaefke {*sjtēè:f/ke*}, zie **sjtaaf**.

sjtaej {*sjtēè:j*}, zie **sjtad**.

sjtaekbaer {*'sjtēè:G/bèèr*} (v.) [~e {*sjtēè:G/bèè:*/re} / ~ke] **kruisbes** (*Ribes uva-crispa*).

sjtaekbaereflaaj {*'sjtēè:G/bèè:/re/'flaaj*} (v.)
[flaaj] **kruisbessenvlaai**.

sjtaekbaeresjtroek {*'sjtēè:G/bèè:/re/sjtrōē:k*} (m.) [sjtroek] **kruisbessenstruik**.

sjtaeke {*'sjtēè:/ke*} (ww.st. 20) [N. steken; D. stechen] - **steken**. - emes mit ein mets ~; zich mit ein naolj ~; 't draak ~ in Bezel; örges de draak mit ~; 't mets in 't verke laote ~; ein sjtök vleis aan de versjet ~; de sjöp inne gróndj ~; door ein wisp gesjtaoake waere; dae zjwaer begint te ~; 'n sjtaekende pien; 'n vaer op eine hood ~; ris ~ mit ein sjöp; sjtoep ~; sjperjes ~; grundjes ~; lendje ~ (zie **landj**); metske ~ (zie **mets**); sente ~ (zie **sent**); 'ne vinger inne móndj ~; zich getinne tes ~; det kóns se dich in dien tes ~; geldj biej zich ~; de henj oet de moewe ~; de henj in de lóch ~; ze haaj zich gans in 't nuuj gesjtaoake; dao sjtik meer achter; de zón sjtik erg; det d'r det gezag zooj höbbe, sjtik mich; get in brandj ~; dao zal ich ein sjtiskske veur ~; zich 'ne rink aan de vinger ~; 't bleef mich in de kael ~; in de módder blieve ~; hae bleef ~ in zien veurdach.

sjtaekel {*'sjtēè:/kel*} (m.) [-s of ~e / ~ke] (verg. **sjtikkel**) [N. stekel; D. Stachel] **stekel**. - de ~s (of ~e) van ein roos.

sjtaekmets {*'sjtēè:k/me:ts*} (o.) [mets] **steekmes** (gebruikt door slagers; ook: gereedschap om asperges te steken).

sjtaekpenke {*'sjtēè:k/pen/ke*} (o.) [~s] **bats, panschop** (verg. **sjoop**).

sjtaeksjöp {*'sjtēè:k/sjö:p*} (v.) [²sjöp] **spa, spade**.

sjtaekske {*'sjtēè:ks/ke*}, zie **sjtaak**.

sjtaekvleeg {*'sjtēè:k/fleech*} (v.) [vleeg] **steekvlieg** (*Stomoxys calcitrans*).

- sjtaeldeef** {‘sjtēè:l/deef} (m.) [deef] **dief.**
- sjtaele** {‘sjtēè:/le} (ww.st. 20) [N. stelen; D. stielen] **stelen.** - ze sjtole wie de rave; geldj van emes ~; doe kóns mich gesjtaole waere.
- sjtaepelke** {‘sjtēè:/pel/ke}, zie **sjtapel.**
- sjtake** {‘sjtaa:/ke} (ww.zw. 5a) (N.) **staken.** - d'r waert gesjtaak in 't óngerwies; ze woje d'rmit ~.
- sjtaker** {‘sjtaa:/ker} (m.) [~s] (N.) **staker.**
- sjtaking** {‘sjtaa:/king} (v.) [~e] (N.) **staking.**
- sjtal** {sjta:l} (m.) [sjtel {sjtel} / sjtelke {‘sjtel/ke}] [N. stal; D. Stall] **stal.** - 't vee sjteit oppe ~; de ~ oetmèste; 't sjtelke ónger de kersboum zitte.
- sjtalbein** {‘sjta:l/bein} (o. of m.mv.) **dikke benen (van vrouwen).**
- sjtalbessem** {‘sjta:l/be:(s)/sem} (m.) [bessem] **stalbezem.**
- sjtaldeur** {‘sjta:l/deu:r} (v.) [deur] **staldeur.** - dae kiek wie ein koe veur ein gesjlaote ~ (hij kijkt dom en verbaasd).
- sjtale** {‘sjtaa/le} (ww.zw. 1) (~ op) **lijken op.** - hae sjtaalt op zie broor; det sjtaalt nörges op; det sjtaalt op gè verke of det sjtaalt op oorlog (dat lijk nergens op).
- sjtalle** {‘sjta(l)/le} (ww.zw. 1) **stallen, parkeren.** - zienne fiets ~; wo kóns se hiej dienne auto ~?
- sjtalling** {‘sjta(l)/ling} (v.) [~e / sjtellingske {‘sjte(l)/lings/ke}] **stalling.** - zienne fiets in de ~ zitte.
- sjtalluch** {‘sjta:(l)/lu:ch} (v.) [luch] **stallantaarn.**
- sjtamele** {‘sjtaa:/me/le} (ww.zw. 1) **stamelen** (verg. **sjtrotele**). - hae sjtamelde get van 'waal bedank' en doe ging d'r.
- sjtamgas** {‘sjtam/ga:s} (m.) [gas] **stamgast.**
- sjtamhajer** {‘sjtam/haa:/jer} (m.) [~s] **stamhouder.**
- sjtamp** {‘sjta:mp} (m.) [~e] **schap, trap.** - emes 'ne ~ ónger zien vót gaeve.
- sjtampe** {‘sjta:m/pe} (ww.zw. 5a) **stampen.** - 't verkesvoor ~ mit eine kuus; 'ne paol in de gróndj ~; hae sjtampde op de gróndj van gif. // **trappen.** - emes ónger zien vót ~; ich sjtamp 'm 't hoes oet; ónger eine bal ~ (een bal trappen).
- sjtamper** {‘sjta:m/per} (m.) [~s / sjtemperke {‘sjte:m/per/ke}] **stamper**. - de was doon mit de ~; de ~ en de maeldräöj van ein bloom.
- sjtandj** {‘sjta:njtjy} (m.) [sjtenj {sjtenj}] / sjtendje {‘sjte:njtje}] **stand.** - in dae ~ kóns se neet wirke sónger pien te kriege; 'ne handj~; van ~ zin; op ~ wone.

- sjtandjbeeld** {‘sjta:njdj/beelt} (o.) [beeld] **standbeeld.** - oppe Zjwaambrök sjteit ein ~ van Nepomuk.
- sjtang** {‘sjtang} (v.) [~e / sjtengske {‘sjtengs/ke}] [N. stang; D. Stange] **stang, spijl.** - 'n iezer ~; de ~ van ein hèk; oppe ~ van de fiets mitvare; emes op ~ jage; 'n ~ ies; ein ~ zeip.
- sjtange** {‘sjta/nge} (ww.zw. 5b) **op stang jagen.** - ze zote häör weer te ~.
- sjtangzeip** {‘sjtang/zei:p} (v.) [geen mv.] **zeep aan één stuk** (zeep geleverd in grote lengten waarvan men stukken afbreekt).
- ¹**sjtank** {sjta:ngk} (m.) [geen mv.] [N. stank; D. Stank] **stank.** - d'r hink hiej eine versjrikkelijke ~; ~ veur dank kriege.
- ²**sjtank** {sjta:ngk} zie **sjtaon.**
- sjtanketsel** {sjta:ng/ke:t/sel} (o.) [~s / ~ke] **staket, staketsel, traliewerk.** - 't ~ langs de sjpeelplaats.
- sjtanze** {‘sjta:n/ze} (ww.zw. 6) **stansen, ponson.**
- sjtaof** {sjtao:f} (o.) [geen mv. / sjtäöfke {‘sjtäö:f/ke}] **stof.** - d'r lik ~ oppé letej; d'r zit ein sjtäöfke in mien oug.
- sjtaofkraom** {‘sjtao:f/kraom} (m.) [kraom] **stofnest, stoffige situatie of omgeving.** - det woord mich 'ne ~ dao!
- sjtaoflap** {‘sjtao:f/la:p} (m.) [lap] **stofdoek.**
- sjtaofvaam** {‘sjtao:(f)/faam} (m.) [vaam] **stoffig spinrag.** - de sjtaofvaem oet de heuk wegvaeghe mit de sjpinnejaeger.
- sjtaokaolie** {‘sjtao:/Gao:/lië(j)} (m.) [aolie] **stookolie.**
- sjtaoke** {‘sjtao:/ke} (ww.zw. 5a) **stoken.** - vanwaege de kaaj höbbe v'r flink mótté ~; kaole ~.
- sjtäöker** {‘sjtäö:/ker} (m.) [~s / ~ke] **stoker.** - vreugher haajs se 'ne ~ oppé lokemetief.
- sjtaokhout** {‘sjtao:k/hou:t} (o.) [hout] **stookhout, brandhout.**
- ¹**sjtaol** {sjtaol} (o.) [geen mv.] [N. staal; D. Stahl] **staal.** - 'n plaat ~; 'n buus van ~. // ook = **wètsjtaol.**
- ²**sjtaol** {sjtaol} (o.) [~e {‘sjtao:/le} / sjtäölkje {‘sjtäölk/ke}] [N. staal] **staal.** - 'n ~ sjtóf.
- sjtaole** {‘sjtao/le} (bn.) **stalen.** - 'n ~ plaat; 'n ~ buus; hae zag det mit ei ~ gezich.
- sjtaon** {sjtao:n} (ww.st. 8) [N. staan; D. stehien] **staan.** - wils se gaon zitte of bliefs se ~?; hae sjtóng boete te wachte; doe sjteis mich ónger de veut; d'r sjtaon twee taofels in die kamer; de boum dae dao sjteit; 't sjtóng (of sjting) in de gezet; 't sjteit gesjreve; de verwerming

sjtääönder

sjteit op zien heugs; 't sjteit op sjpringe; doe sjteis d'r good veur; ich sjtaon d'rop det det gebeurt; drejjende windj guf sjtaond waer (*vast weer*).

sjtääönder {sjtääön/der} (m.) [~s / ~ke] **stan-der, standaard.** - de fiets oppe ~ zitte; 'ne ~ veur perpluje; lik de meziek mer op de ~.

sjtaor {sjtaor} (v.) [~e] **rolgordijn.** - de ~ op-rölle.

sjtaot {sjtaot} (m.) [~e / sjtääötje] **staat.** - de Nederlandse ~; örges toe in ~ zin; det is in goje ~.

sjtap {sjta:p} (m.) [sjtep {sjte:p} of ~pe / sjtepke {sjte:p/ke}] **stap.** - mit grote sjtep (~pe) leep d'r door de kirk; ze leep mit klein sjtipes; ich heur sjtep (~pe) achter 't hoes; dao zit ich gènne ~ meer binne; op ~ gaon.

sjtapel {sjtaa:/pel} (m.) [~s / sjtaepelke {sjtääè:/pel/ke}] **stapel.** - 'ne ~ hout; 'ne ~ beuk; get op 'ne ~ ligke; zich door 'ne ~ pepier haer wirke; get op ~ zitte.

2sjtapel {sjtaa:/pel} (predicatif bn.) (N.) **sta-
pel(gek).** - doe bös ~; haet is ~ op det maedje.

sjtapele {sjtaa:/pe/le} (ww.zw. 1) **stapelen.** - hout op ein ker ~; beuk ~; de probleme sjta-
pelde zich op.

sjtapelgek {sjtaa:/pel/ge:k} (bn.) [gek] **sta-
pelgek.**

sjtappe {sjta:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **stappen.** - euver de dörpel ~; Sjengske kan al ~; ze zin vanaovindj gaon ~.

sjtare {sjtaa/re} (ww.zw. 1) [N. staren; D. star-
ren] **staren.** - waat zits se dao weer te ~; nao ei puntj ~.

sjtasie {sjtaa:/sië} (v.) [~s] **1. station.** - hae woont dun biej de ~. **2. statie.** - de ~s van de kruutswaeg.

sjtasiegeldj {sjtaa:/sië/ge:ljtj} (o.) [geldj] **sta-
tiegeld.**

1sjtave {sjtaa/ve} (ww.zw. 5a) **stappen, met
grote passen lopen.** - hae sjtaafde rech op de kirk aan.

2sjtave {sjtaa/ve} (ww.zw. 5a) (N.) **staven.** - get mit bewieze ~.

sjtechelderij {sjte:/chel/de/'rîj} (v.) [~e / ~ke] **gesteggel, twistpartij.**

sjtechele {sjte:/che/le} (ww.zw. 1) **redetwisten,
bekvechten, ruziën.** - ze zitte weer te ~.

sjtedje {sjte:/tje}, zie **sjtad.**

1sjteeg {sjteech} (v.) [sjtege / ~ske] (N.) (zie
gats) **steeg.**

2sjteeg {sjtee:ch}, zie **sjteige.**

sjteek {sjtee:k} (m.) [~ of sjteke / ~ske] [N.
steek; D. Stich] **steek.** - emes 'ne ~ mit ei mets
gæve; ich veul 'ne ~ in mien maag; mit ein
paar ~ höb ich de zoun vasgezat; ich kan
gènne ~ zeen; emes in de ~ laote; 'ne ~ bôter
inne pan doon. // **steek** (hoofddeksel gedra-
gen door Prins Carnaval en zijn Raad van Elf).

sjteel {sjtee:l} (m.) [sjteel {sjteel} of sjtele
{sjtee:/le} / ~ke] [N. steel; D. Stiel] **steel.** -
't ~ke van eine appell; de ~ van ein sjöp, van
ein piep, van ein penke, van ein mets.

sjteelmoos {sjtee:l/moos} (o.) [moos] **raapste-
len.** - ~ is ein ajerwètse greunte.

sjteelpan {sjtee:l/pan} (v.) [pan] **steelpan.**

sjteep {sjtee:p}, zie **sjtiepe.**

sjteesdes {sjtee:z/des} (bw.) **dinsdags** (zie ook
sjtinsdes).

sjtee {sjteet}, zie **sjtote.**

sjtege {sjtee:/ge}, zie **sjteige.**

sjteige {sjtei/ge} (ww.st. 23) [N. stijgen; D.
steigen] **stijgen** (verg. rieze). - in de lôch ~;
't water is aant ~; de prieze zin gesjtege.

sjteiger {sjtei/ger} (m.) [~s / ~ke] [N. steiger]
steiger. - de vèrvvers höbbe-n~ne ~ opgezat;
't sjeeplik aan de ~.

sjteigere {sjtei:/ge/re} (ww.zw. 1) **steigeren.** -
't paerd begós te ~.

1sjteil {sjtei:l} (bn., bw.) [~e {sjtei/le}, sjteil
{sjteil}, ~ / ~der {sjteil/der} of ~er
{sjtei/ler}; ~s(te) {sjteils/(te)}]] [N. steil; D.
steil] **steil,** verg. **1sjtiel.** - 'ne ~e berg; det
leep dao ~ ómhoog; ~ haor höbbe.

2Sjteil {sjtei:l} (o.) **Steijl.**

sjtein {sjtei:n} (m.) [sjtein {sjtein} / ~ke
{sjtein/ke of sjteing/ke} of sjténke {sjtèng/-
ke}] [N. steen; D. Stein] **steen** (verg. **koot,**
brik.) - mit sjtein goje; 'ne zjwaore ~; euver
'ne ~ sjtruuke; Naamse ~; ein hoes van ~; zó
hel wie 'ne ~; ~ke ketse (*keilen*); ~ en bein
klage; 'ne ~ op ein graaf; 'ne rink mit eine ~;
las höbbe van sjtein in de nere; de sjtein van
ein damsjspel; 'ne dobbel~. // **pit** (van een
vrucht). - de ~ van ein pees.

sjteinbloom {sjtei:n/bloom} (v.) [bloom] **wil-
genroosje** (*Epilobium angustifolium*).

sjteine {sjtei:/ne} (bn.) [N. stenen; D. stei-
nern] **stenen.** - 'n ~ taofel; 'n ~ plaat; 'n ~
kroek; oet 't ~ tiedperk.

sjteinfiool {sjtei:n/fie(j)/jool} (v.) [fiool]
muurbloem (*Cheiranthus cheiri*).

sjteinvórm {sjtei:n/vórm} of **sjteinvorm**
{sjtei:n/vorm} (v.) [vórm, vorm] **steenvorm**

- (vorm voor bakstenen).
- sjeis** {sjtei:s}, **sjeit** {sjtei:t}, zie **sjtaon**.
- ¹**sjtek** {sjte:k} (m.) [~ke, ook ~ker / ~ske] **stok**. - emes mit eine ~ sjlaon; örges ei ~ske veur sjtaeke; op ~ke loupe (*op krukken*).
- ²**sjtek** {sjte:k} (m.) [~ke / ~ske] (N.) **stek**. - kóns se mich aan ei ~ske van die plant helpe?
- sjtekke** {'sjte:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **stekken**. - roze ~.
- sjtekker** {'sjte:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **stekker**. - de ~ in 't sjtopkóntak sjtaeke.
- sjtekkerig** {'sjte:(k)/ke/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **houtig**. - ~e sjperjes.
- sjtekwórs** {'sjte:k/wó:rs} (v.) [wórs] **metworst**.
- sjtel** {sjtel}, zie **sjtal**.
- ¹**sjtèl** (sjtel, ook sjte:l) (o.) [~le / ~ke] [N. stel] **stel, paar**. - 'n ~ sjoon; die twee vórmē ein good ~; **stel**. - ein ~ kleijer.
- ²**sjtèl** {sjtè:l} (m.) (N.) *in:* op ~ en sjpróng (*op stel en sprong*).
- sjtelke** {'sjtel/ke}, zie **sjtal**.
- sjtellaasj** {sjtè(l)/'laasj} (v.) [sjtèllaazjes] **stel-lage**.
- sjtelle** {'sjtè(l)/le} (ww.zw. 1) [N. stellen; D. stellen] **stellen**. - sjteigers ~; alles op ein lien ~; zien vertroewe in emes ~; belang ~ in get; emes van get op de heugde ~; zich in veiligheid ~; besjikbaar ~; orde op zake ~; get op pries ~; zich kandidaat ~; emes toet get in sjtaot ~; ein vraog ~; mit die luuj dao höbbe v'r heel get te ~; sjtel det d'r 't duit.
- sjtelling** {'sjtè(l)/ling} (v.) [~e / ~ske] **stelling, stellage, steiger**. - van ein ~ aafvalle; **stelling**. - gesjöt in ~ bringe; 't leger haet zien ~ betrocch; **stelling, bewering**. - det is dien ~.
- sjteltj** {sjte:ljtj} (m.) [~e / ~e] [N. stelt; D. Stelze] **stelt**. - op ~e loupe; 't ganse hoes op ~e zitte; ~e van sjnee ónger de klump höbbe.
- sjtimpel** {'sjte:m/pel} (m.) [~s / ~ke] **stimpel**. - det is d'r nag eine van d'n aje ~.
- sjtimpole** {'sjte:m/pe/le} (ww.zw. 1) **stimpelen**. - mèlkmiik waerde gesjtempeld mit de lètters MB (*melkbrood*); in d'n oorlog waerde de gesjlachde verkes gesjtempeld mit HSL (*huisslachting*).
- sjtimpinke** {'sjte:m/per/ke}, zie **sjtamper**.
- sjtendje** {'sjte:nj/tje}, zie **sjtandj**.
- sjtengske** {'sjtengs/ke}, zie **sjtang**.
- sjtjenj** {sjtjenj}, zie **sjtandj**.
- sjténke** {'sjtèng/ke}, zie **sjtein**.
- sjtenze** {'sjte:n/ze} (ww.zw. 6) **dreinen, drenzen, zaniken**. - dao lik d'r weer te ~.
- sjter** {sjter} (v.) [~re / ~ke] [N. ster; D. Stern] **ster**. - de ~re sjiene aan de hemel; de ~ van Bettlehem; vallende ~re; 't sjteit in de ~re gesjreve; de ~re van de hemel zinge; ich zeen ~kes; d'r zit ein ~ in mien veurroet; ze woort de ~ van de aovindj.
- sjterappel** {'sjte(r)/ra:(p)/pel} (m.) [appel] **sterappel**.
- sjterfbèd** {'sjte:rv/bè:t} (o.) [bèd] **sterfbed**.
- sjterfde** {'sjterv/de} of **sjterfte** {'sjterf/te} (v.) [~s] **sterfte**. - ein ~ ónger 't vee.
- sjterfhoes** {'sjte:rf/hôè:s} (o.) [hoes] **sterfhuis**.
- sjterfjaor** {'sjte:rf/jaor} (o.) [jaor] **sterfjaar**.
- sjterfpöt** {'sjte:rf/pö:t} (m.) [pöt] **zinkput**.
- sjterfte** {'sjterf/te}, zie **sjterfde**.
- sjterk** {sjte:rk} (bn., bw.) [~e {sjter/ke}, ~e {sjter/ke}, ~ / ~er {sjter/ker}; ~s(te) {sjters/(te)}] [N. sterk; D. stark] **sterk**. - 'ne ~e kael; waem neet ~ is, dae mótt sjlum zin; 'n ~ sjtök touw; des 'n ~ sjtök!; 'n ~ verhaol; ~e drank; ~e kóffie; det is ~ euverdreve.
- sjterkde** {'sjterG/de} of **sjterkte** {'sjterk/te} (v.) [geen mv.] **sterkte**. - ich wins dich väöл ~.
- sjterrebeeld** {'sjte(r)/re/beelt } (o.) [beeld] **sterrenbeeld**.
- sjterrehemel** {'sjte(r)/re/hee:/mel} (m.) [hemel] **sterrenhemel**.
- sjterrekieker** {'sjte(r)/re/kî:/ker} (m.) [~s] **sterrenkijker**. // spec.: *iemand die met de neus in de lucht loopt*.
- sjterrezaat** {'sjte(r)/re/zaa:t} (bn.) [³zaat] **stomdronken**.
- sjtert** {sjte:rt} (m.) [~e / ~je] **staart**. - de ~ van eine hóndj, van ei paerd; de haor in eine ~ drage; emes oppe ~ traeje.
- sjterte** {'sjte:r/te} (ww.zw. 7b) *in:* zich örges achter ~ (*zich ergens voor inspannen*).
- sjtertvaer** {'sjte:rt/féér} (v.) [¹vaer] **staartveer**. - emes zien ~e laote zeen (*iemand achter zich laten*).
- sjterve** {'sjte:r/ve} (ww.st. 12) [N. sterven; D. sterben] **sterven**. - ze sjtòrf aan kanker; die plentjes sjterve van de dreugde; ich sjterf van de hóngter.
- sjterveskrank** {'sjte:r/vez/'kra:ngk} (bn.) [krank] **doodziek**. - nao de eerste piep die ich roukde, woort ich ~.
- sjtete** {'sjtee/te}, zie **sjtote**.
- sjtiefke** {'sjteuf/ke}, zie **sjtoof**.
- sjtuke** {'sjteu:/ke} (ww.zw. 5a) **stoken, opstoeken, opruijen**. - hae is altied aan 't ~.
- sjteuker** {'sjteu:/ker}) **stoker, stokebrand**,

sjteukvót

- opruijer.** - des 'ne echte ~.
- sjteukvót** {*sjteu:k/fó:t*} (v.) [vót] = **sjteuker.**
- sjteul, sjteulke** {*sjteul(/ke)*}, zie **sjtool.**
- sjteuls, sjteult** {*sjteu:ls, sjteu:lt*}, zie **sjtaele.**
- sjteun** {*sjteun*} (m.) [~e / ~ke] (N.) (verg. **sjtiep) steun.** - dao höb ich neet väöl ~ aan; hae laef van de ~.
- sjteune** {*sjteu/ne*} (ww.zw. 1) (N.) **steunen.** - ein vereniging ~.
- sjteure** {*sjteu/re*} (ww.zw. 1) [N. storen; D. stören]
- storen.** - ich laot mich door nemes meer ~; det geluid sjteurt erg; dae sjteurt zich dao erg aan.
- sjteuring** {*sjteu/ring*} (v.) [~e / ~ske] **storing.** - 'n ~ oppe radio; sorrie veur de ~.
- sjteut, sjteuts** {*sjteut(s)*}, zie **sjtote.**
- sjtevel** {*sjtēe:/vel*} (m.) [~e / ~ke] [D. Stiefel]
- laars.** - zich de ~e aandoon; mit ~e door 't water loupe.
- sjtevele** {*sjtēe:/ve/le*} (ww.zw. 1) [D. stiefln]
- stappen, stevenen.** - hae sjtevelde rech op mich aaf.
- sjtevig** {*sjtēe/vich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **stevig.** - 'n ~ wich; die taofel sjteit ~; 'n ~ glaas drinke; ze lepe ~ door.
- sjtevigheid** {*sjtēe/vich/(h)eit*:t} (v.) [geen mv.] **stevigheid.**
- sjtief** {*sjtēf*} (v.) [geen mv.] **stijfsel.**
- 2sjtief** {*sjtē:f*} (bn., bw.) [sjtieve {*sjtē:ve*}, sjtief {*sjtē:f*}, sjtief {*sjtē:f*} / sjtiever {*sjtē:ver*}; sjtiefs(te) {*sjtēfs/(te)*}] [N. stijf; D. steif] **stijf.** - 'ne sjtieven erm höbbe; ~ zin van ajerdóm; zó ~ zin wie ein plank, wie 'n hout; sjötteriej, sjtank ~! (*ga in de houding staan*); des 'ne sjtieve; die sjoon zin ~ gewaore; de pap ~ laote waere.
- sjtieffele** {*sjtē:(f)/fe/le*} (ww.zw. 1) **stevenen, in een flink tempo lopen, met kleine pasjes lopen.** - örges opaaf ~; detaad miens sjtief-felde nag aardig flot door de gank.
- sjtieffgood** {*sjtēf/choot*} (o.) [²good] **stijfgoed.** - 't ~ módt eers ingevóch waere veur 't sjtrieke.
- sjtiefkop** {*sjtē:f/ko:p*} (m.) [kop] **stijfkop.**
- sjtiefsel** {*sjtē:f/sel*} (o.) [geen mv.] **stijfsel.**
- sjtiekkem** {*sjtē:(k)/kem*} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] **stiekem.** - des 'ne ~e!; neet van die ~ bewaeginge!: hae woort ~ nao binne gekómme; hae duit det altied ~.
- 1sjtiel** {*sjtē:l*} (bn., bw.) [~e {*sjtē:le*}, ~ {*sjtē:l*}, ~ {*sjtē:l*} / ~der {*sjtē:l/der*} of ~er {*sjtē:l/er*}]; ~s(te) {*sjtēls/(te)*} **steil;** verg. **1sjteil.** - 'ne ~e berg, 'n ~ helling; dae waeg llop tamelik ~ aaf.
- 2sjtiel** {*sjtē:l*} (m.) [~e] **(deur)stijl.** - dae rech-

- ter ~ módt nag gevèrf waere. // (N.) **stijl.** - det vinj ich gènne ~!
- Sjtien** {*sjtē:n*} of **Sjtiena** {*sjtē:/naa*} (eig.v.) [Sjtienke] **Christina.**
- sjtiep** {*sjtē:p*} (v.) [~e / ~ke] [D. Steiper] **stut, schoor.** - 'ne ~ ónger ein ker zitte; haol die ~e ónger dienne kop weg (*laat je hoofd niet op je armen rusten*); dae haet ein paar sjtevi-ge ~e ónger (*stevige benen*); de zón sjteit op ~e, morge zal 't ziepe (*gezegd als er lichtende banen onder de ondergaande zon te zien zijn*).
- sjtiepe** {*sjtē:p*} (ww.zw. 5a, ww.st. 32) **stut-ten.** - 'n moer ~; zich de kop oppe henj ~.
- sjtier** {*sjtē:r*} (m.) [~e {*sjtē:/re*} / ~ke] [N. stier; D. Stier] **stier.** - 'ne gesjneje ~ is 'nen ós; 'ne ~ van 'ne vent (*bokkige krel*).
- sjtiets** {*sjtē:ts*} (m.) [~e / ~ke] **dwaruskop.** // ook: **ijdelruit.**
- sjtieve** {*sjtē:ve*} (ww.zw. 5a) **stijven.** - de was ~.
- sjtif** {*sjtē:f*} (v.) [~te / ~ke] **stift.**
- sjtifie** {*sjtē:f/te*} (ww.zw. 7c) **ertussenuit knij-pen.** - wie 't op betale aankwoom, woort d'r ~.
- 1sjtik, sjtiks** {*sjtē:k(s)*}, zie **sjtaeke, 1,2sjtikke.**
- 1sjtikke** {*sjtē:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. stikken; D. (er)sticken] **stikken.** - door de rouk is d'r gesjtok; v'r sjtikke haos vanne hëts; hae sjtik-de vanne lach; ze höbbe ós laote ~; sjtik mer mit dienne kal; sjtik (noe toch)!, ich höb mien beurs vergaete; 't sjtik dao van de aomezeike (*het zit daar vol met mieren*).
- 2sjtikke** {*sjtē:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) [N. stikken]
- stikken.** - 'ne zoom langs get ~; 'ne zakdook ~; de gesjtokke näöd van eine sjoon.
- sjtikkeduuster** {*sjtē:(k)/ke/dū:u:s/ter*} (bn.) [duuster] **stikdonker, pikdonker.**
- sjtikkel** {*sjtē:(k)/kel*} (m.) [~s of ~e / ~ke] [N. stekel; D. Stachel] **stekel.** - de ~s (of ~e) van ein sjtikkelverke; die roze zitte vól ~s (of ~e).
- sjtikkelverke** {*sjtē:(k)/kel/ve:r/ke*} (o.) [verke] **egel** (*Erinaceus europaeus*).
- sjtiknaolj** {*sjtē:k/naolj*} (v.) [naolj] **naald** van naaimachine.
- sjtikziej** {*sjtē:k/siēj*} (v.) [²ziej] **naaigaren.**
- sjtil** {*sjtē:l*} (bn., bw.) [~le, ~, ~ / ~ler of ~der; ~s(te)] [N. stil; D. still] **stil.** - waat is 't hiej ~!; 'n ~ més (*een mis zonder gezang*); des 'ne sjtille jóng, dae zaet nootj väöl; des 'ne ~le (*achterbaks iemand*); kinjer, zit èns get ~!; hae zoot ~ te wachte. // (als tsw.) ~!, ich heur get!
- sjtilhaje** {*sjtēl/haa:/je*} (ww.st.) [haje] **1. stil-**

te bewaren over, geheimhouden. - det is get waat g'r waal sjtil mótt haje. **2. stoppen.** - biej 't sjtopleech móts se ~. **3. zich ~, stil blijven.** - kinjer, haadj uch sjtil!

sjtilkes {'sjtil/kes} (bw.) **stilletjes.** - ich böñ ~ nao binne gegange.

sjtilkesaan {'sjtil/ke/'zaan} (bw.) **stilaan, geleidelijk, langzamerhand.** - 't begós ~ duuster te waere.

sjtilsjtandj {'sjtil/sjta:njtj} (m.) [geen mv.] **stilstand.**

sjtilsjaon {'sjtil/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **stilstaan.** - blief èns efkes ~!; dao höb ich nag nootj biej sjtilgesjtange; det is wo de bös altied sjtilsjeit (*stopt*).

sjting {sjting}, zie **sjaon.**

sjinke {'sjti:ng/ke} (ww.st. 29) [N. stinken; D. stinken] **stinken.** - det gereij sjtink versjrikkelik; hae sjtink 'n oer inne windj; ~ wie d'n hoephap; 't sjtink hiej nao drank; ze zin sjtinkend riek.

sjtinker {'sjti:ng/ker} (m.) [~s / ~ke] **stinkerd.** - rieke ~s // **sjtinkerke** {'sjti:ng/ker/ke} (o.) [~s] **afrikaantje** (*Tagetes erecta*).

sjtinkkees {'sjti:ng(k)/kees} (m.) [kees] **stinkkaas, Limburgse kaas, rommedoe.**

sjtinksjtek {'sjti:ngk/sjte:k} (m.) [~sjtek] **stinkstok** (sigaar of sigaret).

sjtinsdes {'sjti:nz/des} (bw.) **dinsdags.**

1sjtip {'sjti:p} (m.) [~pe / ~ke] **stip.** - teikeninge make mit ~pe; de bal op de ~ ligke; de vleger woer nag mer ein ~ke in de lóch.

2sjtip {'sjti:p} (v.) [~pe] **wiedschopje, plantschapje.** - sjtoep oetdoon mit de ~. // (ook:) een instrument om een klompleertje te verwijderen.

sjtippel {'sjti:(p)/pel} (m.) [~s of ~e / ~ke] **stippel.** - ze höbbé nuuj ~e (of ~s) op de waeg gezat; waat waert bedoeld mit die ~kes?

sjtippellien {'sjti:(p)/pe(l)/lién} (v.) [~lien] **stippellijn.**

sjtoeb {sjtoe:p} (m.) [~be / sjtuubke {'sjtuu:p/-ke}] **stomp** (spec. *staartstomp*). - dae hóndj haaj ei kórt sjtuubke; kórte sjtuubkes oppe kop höbbe (*stoppelhaar*).

sjtoebbel {sjtoe:(b)/bel} (m.) [~e / sjtuubbelke {'sjtuu:(b)/bel/ke}] **stronk** (die overblíft na het kappen van struiken of bomen). - aan de ~kéns se zeen det hiej sjtruuk gesjtange höbbe. (zie ook **sjtrabbel**). // **stoppel.** - doe móts dich sjaaere, doe höbs sjtuubbelkes oppe wang.

sjtoebnaas {sjtoe:p/naas} (v.) [naas] **wipneus.**

- ze haaj ein sjjoon sjtoebnaeske.

sjtoebsjtert {'sjtoe:p/sjte:rt} (m.) [sjtert] **staartstomp, kort staartje.** - 'ne hóndj mit ein ~je.

sjtoeffe {'sjtoe(f)/fe} (ww.zw. 5a) **pochen, opscheppen.**

1sjtoek {sjtoe:k} (m.) [~ke / sjtuukske {'sjtuu:k/ske}] **schok.** - esse aan de sjrikdraod kumps, kries se 'ne ~.

2sjtoek {sjtôe:k} (m.) [sjtuuk {sjtuû:k} / sjtuukske {'sjtuû:k/ske}] (**broeks**) **pijp.** - zich de sjtuuk oprólle.

sjtoeke {'sjtôe:/ke} (ww.zw. 5a) (financieel) **ondersteunen.** - emes dae gèn geldj haet, ~.

sjtoekke {'sjtoe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) 1. **stoken, stuften.** - de bal sjtoekde taenge de moer aan; **schokken, schudden, hobbeln.** - op dae waeg begós de wage erg te ~. 2. (financieel) **opbrengen.** - dae kan det neet ~.

1sjtoep {sjtoe:p} (m.) [geen mv.] **paardenbloem** (*Taraxacum officinale*), **molsla** (de bladeren van de paardenbloem). - sjtoep sjtaeke veur de knien.

2sjtoep {sjtoe:p} (m.) [~pe / sjtuupke {'sjtuu:p/ke}] **stoep, trottoir.** - 'ne ~ ligke; oppe ~ loupe; 't sjtuupke veur 't hoes; val neet euver 't sjtuupke!

sjtoet {sjtoe:t} (m.) [~te] **stoet.** - in eine ~ mit loupe.

sjtoets {sjtoe:ts} (m.) [~e / sjtuutske {'sjtuu:ts/ke}] **stoet** (een speciaal voor de gelegenheid gebakken rond witbrood, dat, gevuld met door bruiloftsgasten geschonken muntstukken, door de bruid of het bruidspaar om twaalf uur 's middags voor de dorpsjeugd te grabbel werd gegooid).

sjtoetsgoje {'sjtoe:ts/choo/je} (ww.zw.) [~goje] **stoetgooen** (zie onder **sjtoets**).

sjtoetsgriepe {'stoe:ts/chrié:/pe} (o.) [geen mv.] het **stoetgrijpen** (het gebruik als omschreven onder **sjtoets**).

sjtóf {sjtô:f} (o. of m.) [~fe / sjtufke {'sjtu:f/-

sjtóffe

ke}] [N. stof; D. Stoff] **stof, goed, textiel.** - det is gemaak oet feine ~; det is good sjufke.
sjtóffe {sjtó:(f)/fe} (bn.) **stoffen, van stof.** - 'ne ~ baer.

Sjtóffel {sjtó:(f)/fel} (eig.m.) [Sjtuffelke {sjtu:(f)/fel/ke}] **Christoffel.**

sjtóffewinkel {sjtó:(f)/fe/wi:ng/kel} of **sjtóf-winkel** {sjtó:f/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **tex-tielzaak.**

sjtok {sjto:k} (m.) [-ke] **1. stok** (bij het kaart-spel). - d'r mótte nag twee boere oppe ~ ligke. **2. (volledig) spel kaarten.** - 'ne ~ kaarte. **3. honk bij het verstoppertje spelen** (plaats waar degene staat die aftelt en gaat zoeken). **4. verdieping, etage.** - ze wone oppe derde ~.

sjtök {sjtö:k} (o.) [-ke of ~ker / ~ske] **stuk.** - ein ~ flaaj; 'n ~ vleis; get in ~ke sjnieje; de ~skes van eine likpuzzel; de sjtökker bieje-inrake; 'n ~ sjtöf; sjtöf verkoupe aan 't ~; 'n ~ gaon wanjèle; 'n sjtökske wiejer; des ein sjoon ~ waat ze dao sjpele; aan ein ~ door; ein sjtökske in de gezet sjrieve; det geit mich ei sjtökske te wied; ich veul mich ~ke baeter; ein ~ in de laaj höbbe (*een stuk in zijn kraag hebben*); des 'n ~ óngelök; des 'n ~ verdreet; des 'n lillik ~ sjtröntj (*vervelende vent, last-post*); des 'n ~ hout (*stommerik*).

sjtoke {sjtoo/ke}, zie **sjtaeke.**

sjtokke {sjto:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **verstopper-tje spelen.**

sjtökkere {sjtö:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) **1. op-lappen, verstellen.** - 'n bóks ~. **2. (een geslacht varken) in stukken verdelen** (verg. *oetreindoorn*).

sjtokvès {sjto:k/fè:s} (m.) [vès] **stokvis.** // ook: **stommerik.**

sjtökwaegs {sjtö:k/'wèèchs} of **sjtökwaes** {sjtö:k/'wèës} (o.) **eind, stuk** (dat men aflegt bij het lopen). - ich loup ein ~ mit dich op.

sjtola {sjtoo:/laa} (m.) [~'s] **stola** (verg. ²**sjtool**). - 'ne paarse, roje of zjwarre ~.

sjtole {sjtoo:/le}, zie **sjtaele.**

sjtolt {sjto:lp} (v.) [~e / sjtölpke {sjtö:lp/ke}] **stolp.** - 'n kees~; 'n beeldje ónger ein ~.

sjtols {sjto:ls} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [D. stolz] **trots.** - 'n ~e vrouw; örges ~ op zin; ~en Héndrik (*wilgenroosje, Epilobium angustifolium*).

sjtolsighed {sjto:l/sich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **trots.**

sjtóm {sjtóm} (bn., bw.) [~me, ~, ~ / ~mer; ~s(te)] [N. stom; D. stumm] **stom.** - zèk èns get, doot neet of se ~ bös!; 'n ~ film; hae zag gè ~ waord; doot neet zó ~!; de ~ste boere höbbe de diekste aerpele; 'n ~ sjtreek; 'ne ~me klöppel; ~ jónk des se bös!; zó ~ bös se toch zeker neet!

sjtómmerik {sjtó(m)/me/rik} (m.) [-ke / ~ske] **stommerik, stommert, sufferd, domoor.** - waat bös doe eine ~!

sjtòmmigheid {sjtó(m)/mich/(h)ei:t} (v.) [sjtòmmighede {sjtó(m)/mich/hee:/de}] **stommigheid, domheid.** - det is allein mer ~ van hem det d'r det neet wilt doon; door zón klein ~ is mich det gebeurd.

sjtòmp {sjtó:mp} (m.) [sjtump {sjtu:mp}] (ook ~e) / sjtumpke {sjtu:mp/ke}] [N. stomp; D. Stumpf] **stomp.** - van zienne erm haaj d'r allein nag 'ne ~ euver; gooij de sjtumpkes in de assebak (*peukjes*).

sjtònderdes {sjtó:n/der/des} (bw.) **donderdags.**

sjtóng {sjtóng}, zie **sjtaon.**

sjtónk {sjtó:ngk}, zie **sjtinke.**

sjtoof {sjtoof} (v.) [sjtove {sjtoo:/ve} / sjteuf-ke {sjteuf/ke}] [N. stoof] **stoof, kachel.** - de ~ op sjtaoike; 'ne kaetel water oppe ~ zitte.

sjtoofpaer {sjtoof/pèè:r} (v.) [paer] **stoofpeer.**

sjtoofsjöttel {sjtoof/sjö:(t)/tel} (v.) [sjöttel] **stoofschotel.**

sjtook {sjtook}, zie **sjtaeke.**

¹**sjtool** {sjtool} (m.) [sjteul {sjteul} / sjteulke {sjteul/ke}] [N. stool; D. Stuhl] **stoel.** - op 'ne ~ zitte; de sjteul biej de taovel zitte; de Heilige Sjtool.

²**sjtool** {sjtool} (m.) [sjtole {sjtoo:le}] **stola.** - 'ne zjwarre ~ ómhöbbe.

³**sjtool** {sjtoo:l}, zie **sjtaele.**

sjtoot {sjtoot} (m.) [sjtote / sjteutje {sjteu-/te}] [N. stoot; D. Stoß] **stoot.** - gaef dem èns ei sjteutje; 'ne ~ ónger de gordel; det kan waal taenge-n-ein sjteutje; 'ne ~ gaas gaeve.

sjtootkösse {sjtoot/kö:(s)/se} (o.) [kösse] **stootkussen.**

¹**sjtop** {sjto:p} (m.) [sjtöp {sjtö:p}], ook ~pe / sjtöpk {sjtö:p/ ke}] **stop, dop, kurk.** - 'ne ~ oppe fles doon.

²**sjtop** {sjto:p} (m.) [geen mv.] (N.) **stop.** - laote v'r hiej mer efkes 'ne ~ make; d'r zit 'ne ~ op de verkoup van det fruit.

sjtoopeij {sjto:(b)/bei:j} (o.) [eij], zie **maaseij.**

sjtopleech {sjto:p/leech} (o.) [leech] **stoplicht.** // (schertsend) **roodharig iemand.**

- sjtopnaolj** {*'sjto:p/naolj*} (v.) [naolj] **stopnaald.**
- ¹**sjtoppe** {*'sjto:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **stoppen, verstellen.** - zök ~. // **stoppen.** - zich ein piep ~.
- ²**sjtoppe** {*'sjto:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **stoppen.** - (overg.) ze mótte die luuj ~ veurdet 't te laat is; (onoverg.) de wage sjtopde veur 't rood leech; v'r móitte d'rmit ~, anges waert 't te laat; ~ mit rouke.
- sjtoppel** {*'sjto:(p)/pel*} (m. of v.) [~e] **stoppel.** - nao 't mejje sjaon ~e op 't veldj.
- sjtoppelbloot** {*'sjto:(p)/pel/'bloot*} (predicatief bn.) [bloot] **vrij van gewas.** - 'n veldj mótt ~ opgeleverd waere.
- sjtoppelebaard** {*'sjto:(p)/pe/le/baa:rt*} (m.) [baard] **stoppelbaard.**
- sjtopverbod** {*'sjto:p/fer/bo:t*} (o.) [verbod] **stopverbod.**
- sjtôrf, sjtôrve** {*sjtôrf, sjtô:r/ve*}, zie **sjterve.**
- sjtork** {*sjtô:rk*} of **sjtôrk** {*sjtô:rk*} (bn.) [~e, ~e, ~] **stug, stroef.** - ~e sjtôf; det veult zich ~ aan. // (van mensen) **stram, niet lenig.** - waat is dae jong ~!; **stijfhoofdig, stug.** - waat is det 'ne ~!
- sjtôrm** {*sjtô:rm*} of **sjtorm** {*sjtô:rm*} (m.) [~e / sjtôrmke {*'sjtôrm/ke*} of sjturmke {*'sjturm/ke*}] [N. storm; D. Sturm] **storm.**
- sjtôrme** {*sjtôr/me*} of **sjtorme** {*sjtôr/me*} (ww. zw. 2) **stormen.** - 't haet vannach duchtig gesjtôrmp (gesjtormp); ze sjtôrmd (sjtorm-de) allemaal op 'm aaf.
- sjtôrmsjaaj** {*'sjtô:rm/sjaaj*} of **sjtormsjaaj** {*'sjto:rm/sjaaj*} (m.) [¹sjaaj] **stormschade.**
- sjtort** {*sjtô:rt*} (m. of o.) [~e] **stortplaats.**
- sjtorte** {*'sjto:r/te*} (ww.zw. 7b) (N.) **storten.** - wo höbbe ze dae sjrót gesjtort?; d'r is 'ne vleger op det hoes gesjtort; geldj op ein raekening ~ ; gesjtortde sjrot.
- sjtortgaat** {*sjtô:rt/chaat*} (o.) [gaat] **afvoer-opening** (in de buitenmuur van een keuken, voor het afvoeren van afvalwater).
- sjtote** {*'sjtoo:/te*} (ww.st. 39) [N. stoten; D. stoßen] **stoten.** - 'ne bal ~ oppe biljaar; kiek oet det die koe dich neet sjteut (*met de horens*); zich ~ aan de tump van de taofel.
- sjtoum** {*sjtou:m*} (m.) [geen mv.] [N. stoom] **stoom.** // *ook als naam van de zuivelfabriek (die ook 'fuu' werd genoemd).* - de mèlk geit nao de ~; hae woont vlakbiej de ~.
- sjtoumboot** {*sjtou:m/boot*} (m.) [boot] **stoom-boot.**
- sjtoume** {*'sjtou/me*} (ww.zw. 2) **stomen.** - det kleid zooj ich laote ~; 't aete sjteit te ~ op 't vuur; mit dampo ~ taenge de verkaadjheid.
- sjtoumeriej** {*sjtou/me/'riêj*} (v.) [~e] **stomerij.**
- sjtoumfiets** {*'sjtou:m/fie:ts*} (m.) [fiets] **stoomfiets, motorfiets.**
- sjtoumeketief** {*'sjtou:m/loo/ke/me/tief*} (m.) [lokemetief] **stoomlocomotief.**
- sjtoumsenterfu** {*'sjtou:m/se:n/ter/'füü*}, zie fu.
- sjtoumtrein** {*'sjtou:m/trei:n*} (m.) [trein] **stoomtrein.**
- sjtoumwals** {*'sjtou:m/wa:ls*} (v.) [¹wals] **stoomwals.**
- sjtout** {*sjtou:t*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **stout, ondeugend.** - sjtoute wichter waare inne hook gezat; zit g'r weer ~ gewaes oppe sjool?
- sjtouterik** {*'sjtou:/te/rik*} (m.) [~ke / ske] **stouterd, stoutertik.**
- sjtove** {*'sjtoo/ve*} (ww.zw. 5a) **stoven.** - poor ~; gesjtoofde paere.
- sjtoveniezer** {*'sjtoo:/ve/nîê:zer*} (o.) [iezer] **pook.** - in 't vuur raochele mit 't ~.
- sjtovépiep** {*'sjtoo:/ve/pîê:p*} (v.) [²piep] **kachelpijp.**
- sjtrabbel** {*'sjtra(b)/bel*}, ook **sjtroebbel** {*'sjtroe:(b)/bel*} of **sjtoebbel** {*'sjtoe:(b)/bel*} (m.) [~e] **kleine stronk, stob.**
- sjtraevelderij** {*sjtîrè:/vel/de/'riêj*}, zie **sjtraeveleriej.**
- sjtraevele** {*'sjtrè:/ve/le*} (ww.zw. 1) **zich ~, twisten, bekvechten, ruziën.** - ze sjtraeveldelich óm ein kleinigkeit.
- sjtraeveleer** {*'sjtrè:/ve/leer*} (m.) [~s / ~ke] **ruziemaker, bekvechter.** - kaarters zin dök richtige ~s.
- sjtraeveleriej** {*sjtîrè:/ve/le/'riêj*} of **sjtraevelderij** {*sjtîrè:/vel/de/'riêj*} (v.) [~e] **twistpartij, gebekvecht.**
- ¹**sjtrak** {*sjtara:k*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. strak] **strak.** - 'n ~ verbandj; die bòks zit mich erg ~; 'n touw ~ sjpanne; emes ~ aankieke.
- ²**sjtrak** {*sjtara:k*} (bw.) **straks.** - hae kump ~.
- sjtrakkes** {*sjtara:(k)/kes*} (bw.) **straks.** - hae kump ~.
- sjstrandj** {*sjtara:njtj*} (o.) [stranje {*'sjtra/nje*} of sjtrenj {*sjtrenj*} / sjtrendje {*'sjtrenj/tje*}] [N. strand; D. Strand] **strand.** - 'n fekansie op 't ~; de Nederlandse sjtranje (sjtrenj).
- sjtrang** {*sjtang*} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er;

sjtrank

~s(te)] **welig.** - 't kaore sjtóng ~. // **knel-lend, nauwsluitend, strak.** - die bóks zit erg ~; ~ sjoon. // **strak, stevig, vast.** - de sjroef ~ aandrejje. // **sterk** (van smaak, van alcoholgehalte), **pittig, te zout.** - det sjmaak erg ~; kónjak is mich get te ~; ~e kóffie; de soep is te ~. // **streg.** - hae keek de kinjer ~ aan; 'ne ~e wintjer.

sjtrank {sjtra:ngk} (m.) [geen mv.] **ontzag.** - gènne ~ höbbe veur aaJ luuj.

sjtransie {sjtra:n/siē} (v.) [N. assurantie] (onderlinge) **veeverzekering.** - de luuj vanne ~.

sjtransiemens {sjtra:n/siē/men} (m.mv.) **schat-ters** bij de onderlinge veeverzekering.

sjtraof {sjtraof} (v.) [sjtraove {sjtrao/ve} / sjträöfke {sjträöf/ke}] [N. straf; D. Strafe] **straf.** - ~ kriege veur get; emes ~ gaeve; höbs se dien ~ al gemaak?; 't wích mós veur ~ in de hook gaon sjtaon.

sjtraofblaad {sjtraov/blaa:t} (o.) [blaad] **straf-blad.**

sjtraofwerk {sjtraof/we:rk} (o.) [werk] **straf-werk.**

¹**sjtraol** {sjtraol} (v.) [~e {sjtrao:/le} / sjträölke {sjträöl/ke}] [N. straal; D. Strahl] **straal.** - 'n ~ water; 'n ~ leech; 'n sjträölke leech; de ~e van de zón; de ~ van eine sirkel; binne 'n ~ van twee kilemaeter.

²**sjtraol** {sjtraol} (bw.) **totaal, geheel.** - det böñ ich ~ vergaete.

sjtraole {sjtrao/le} (ww.zw. 1) [N. stralen; D. strahlen] **stralen.** - de zón sjtraolt; 't leech sjtraolde nao boete; sjtraolend waer; ze sjtraol-de van bliedsjap.

sjtraoling {sjtrao/ling} (v.) [~e] **straling.**

sjtraoljaeger {sjtraol/jèè:/ger} (m.) [~s / ~ke] **straaljager.**

sjtraolkachel {sjtraol/ka:/chel} (v.) [kachel] **straalkachel.** - v'r wörmdé ós aan ein sjtraol-kechelke.

sjtraot {sjtraot} (v.) [~e / sjträötje {sjträö/tje}] [N. straat; D. Straße] **straat.** - de voelnishbak aan de ~ zitte; 'n ~ sónger sjtoep; ze móste die vlaegels vanne ~ haole!; ze zin zó vrek wie de ~; det lik in zie sjträötje; 'n ~ make (bij het monopoliespel).

sjtraotaad {sjtrao/daa:t} (bn.) [aad] **zeer oud.** - 'n ~ waord; 'n sjtraotaaj móp.

sjtraotbessem {sjtraod/be:(s)/sem} (m.) [bes-sem] **straatbezem, harde bezem.**

sjtraote {sjtrao/te} (ww.zw. 7a) **bestraten.** - 'ne paad ~; 'ne waeg ~.

sjtraotemaeker {sjtrao/te/mèè:/ker} (m.) [~s] **stratenmaker.**

sjtraoterm {sjtrao/'de:rm} (bn.) [¹erm] **straat-arm, doodarm.**

sjtraotluch {sjtraot/lu:ch} (v.) [luch] **straat-lantaarn.**

sjträöts {sjträö:ts} (v.) [~e / ~ke] [N. strot] **strot, keel.** - emes biej de ~ griepe; emes de ~ toekniepe; ich krieg det neet door de ~; 't kump mich de ~ oet; 't hink mich de ~ oet; dae haaj ein ~!; dae haet 'n ~ wie ei mager verke (gezegd van iemand die met hard schreeuwen anderen probeert te overdonderen).

sjtraotsjlech {sjtraot/sjle:ch} (bn.) [sjlech] **erg slecht** (van kwaliteit). - dae sjtóf is ~.

sjtraotverke {sjtraot/fe:r/ke} (o.) [verke] **kwajongen.** - die ~s höbbe dae ganse toen versjangeleerd.

sjtraove {sjtrao/ve} (ww.zw. 5a) [N. straffen; D. strafen] **straffen.** - waem sjtout is, waert gesjtraof; dao bös se al genóg veur gesjtraof.

sjtreber {sjtree/ber} (m.) [~s / ~ke] (D. Streber) **strever.**

sjtreej {sjtree:j}, zie **sjtrieje.**

¹**sjtreek** {sjtree:k} (m. of v.) [sjtreke of ~ / ~ske] [N. streek; D. Strich, Streich] **streek.** - in die sjtreeke sjient altied de zón; de deur 'ne ~ vèrf gaeve; mit ein paar sjtreke van ein potlood get op pepier zitte; gans van ~ zin; mien maag is van ~; sjtóm sjtreke (of ~) oethaole; 'ne vós verluus waal zien haor, mer neet zien ~; ~ veil höbbe.

²**sjtreek** {sjtree:k}, **sjtreke** {sjtree:/ke}, zie **sjtrike.**

sjtreekgezet {sjtree:k/che/ze:t} (v.) [gezet] **streekkrant.**

sjtreeknuts {sjtree:k/nüüts} of **sjtreeknuujs** {sjtree:k/nüüjs} (o.) **streeknieuws.**

sjtreeen {sjtreeen} (v.) [sjtrene {sjtree:/ne} / ~ke] **streg** (wol, garen e.d.). - 'n ~ gare; ze euver de ~ kriege (ervan langs krijgen).

sjtreep {sjtree:p} (m.) [sjtrepe / ~ke] [N. streep; D. Streif] **streep** (zie **sjtreep**). - 'ne ~ make mit ein pen; 'ne roje ~ ónger get zitte; puntjes en ~kes; 'ne ~ leech; de sjtrepe oppe waeg; hae haaj de sjtrepe op zienne rök sjtaon, wie d'r ze gerete gekrege haaj; 'ne ~ d'rbiej kriege; 'n ~ke veur höbbe.

sjtreeje {sjtree:/je}, zie **sjtrieje.**

sjtrekel {sjtree:/kel} (m.) **strekkel** (voor het aanzetten van zeis en zicht).

¹sjtreng {sjtreng} (v.) [~e / ~ske] [N. streng; D. Strang] **streng** (verg. **sjtreeen**). - 'n ~ske bor- duurgare; de ~e van ein sjees (waarmee het paard wordt ingespannen); 'n ~ touw (*metselkoord*).

²sjtreng {streng} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. streng; D. streng] **streng**. - 'ne ~e meester, 'n ~ juf; op 'n ~ sjool zitte; ~ kieke; 'ne ~e wintjer.

sjtrengigheid {sjtre/ngich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **strengheid**.

sjtrepe {sjtree:/pe} (ww.zw. 5a) **strepēn**. - hae haet good gesjtreep in mien aanteikinge.

sjtreu {sjtreu} (o.) [geen mv.] [N. stro; D. Stroh] **stro**. - 'n boes ~; ~ in de sjtal ligke; op ~ sjlaope; emes van 't bēd op 't ~ helpe (*van de wal in de sloot helpen*); zō lōmp wie ~ (oliedom).

sjtreuberm {sjtreu/be:rm} (m.) [berm] **stapel stro**.

sjtreudaak {sjtreu/'da:k} (o.) [daak] **strooien dak, strodak**.

sjtreuhood {sjtreu/'hoot} (m.) [hood] **stro-hood**.

sjtreukske {sjtreu:ks/ke}, zie **sjtrook**.

sjtreupōp {sjtreu/pō:p} (v.) [pōp] **stropop** (*onder dakpannen*).

sjtreuzak {sjtreu/za:k} (m.) [zak] **stromazak, stromatras**.

sjtried {sjtriē:t} (m.) [geen mv.] **strijd**. - die naobers höbbe altied ~; hae haet zienne lèste ~ gestreje.

sjtrieje {sjtrie(j)/je} (ww.st. 32) **strijden**. - ze sjtrieje zich altied óngerein; ze sjtreje óm de wèsselbaeker.

sjtriejig {sjtrie(j)/jich} (bn.) [~e, ~e, ~] **strijdig**. - ~e meininge.

sjtriek {sjtriē:k} (m.) [geen mv.] **strijkgoed**. - 'ne grote ~ höbbe sjtaon. // **het strijken** (van wasgoed). - zich langs de ~ sjtriek.

sjtriekdaeke {sjtriē:G/dēè:/ke} (v.) [²daeke] **strijkdeken** (werd bij het strijken over de tafel gelegd).

sjtrike {sjtriē:/ke} (ww.st. 32) [N. strijken; D. streichen] **strijken**. - vèrf op 'n plank ~; hae sjtreek zich euver de kin; de was ~; hae sjtriek zich d'r tössenoet (*hij gaat ervandoor, hij ont-trekt zich aan het werk*); zich örges langs ~.

sjtricker {sjtriē:/ker} (m.) [~s] **strijker**. - de ~s en de blaozers van 't orkes.

sjtriekkiezer {sjtriē:/Giē:/zer} (o.) [~s / ~ke] **strijkijzer**.

sjtrikeliech {sjtriē:k/leech} (o.) [¹leech] **strijklucht** (schuin invallend licht).

sjtriekplank {sjtriē:k/pla:ngk} (v.) [plank] **strijkplank**.

sjtriefsjtek {sjtriē:k/sjte:k} (m.) [¹sjtek] **strijkstok**.

sjtriektaofel {sjtriē:k/tao/fel} (v.) [taofel] **strijktafel**.

sjtriep {sjtriē:p} (m. of v.) [~e / ~ke] [N. streep; D. Streif] **streep**. - de ~e op ein bóks; d'r zoot 'ne ~ op de roet; ~e houwe (*waar een bos gerooid is, de humuslaag wegghalen tot op de kale grond, in banen van ± 25 cm, met de bedoeling er zaad voor nieuw bos in te strooien*).

sjtriepetrèkker {sjtriē:/pe/trè:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **strepentrekker** (o.a. een werktuig om evenwijdige lijnen op het veld te trekken, bijv. voor het op lijn poten van aardappelen).

sjtriekpesbóks {sjtriē:p/kez/'bó:ks} (v.) [bóks] (zwarte) **gestreepte broek**. - hogen hood, sjlupjas en ~.

sjtrietse {sjtriē:t/se} (ww.zw. 6) **grissen** (spec. van aren uit een 'boes' bij het 'zeumere'). - aore oet ein boes ~. // **gappen, jatten, stelen**. - ze höbbe zich getappe gesjtriets.

sjtrik {sjtri:k} (m.) [~ke / ~ske] [N. strik; D. Strick] **strijk**. - 'ne knien vange in 'ne ~; 't maedje haaj 'ne sjone ~ in häör haor; zō ~ske waert ein nondejuke genump.

sjtrikhaos {sjtri:k/(h)aos} (v. of m.) [¹haos] **breikous**; (alg.) **breiwerk**.

sjtrikke {sjtri:(k)/ke} (ww.zw. 5a) 1. **strikkken**. - 'ne knien ~; 'ne sjlieps ~; ich höb mich laote ~ veur det baantje. 2. [D. stricken] **breien**. 'ne haos ~; mien mam zoot te ~; Ingels ~ (zie Ingels).

sjtrikmanj {sjtri:k/manj} (v.) [manj] **breimand, mand voor breiwerk**.

sjtriknaolj {sjtri:k/naolj} (v.) [naolj] **breinaald, breipen**.

sjtrikvraog {sjtri:k/fraoch} (v.) [vraog] **strikvraag**.

sjtrikvrouw {sjtri:k/frouw} (v.) [vrouw] **breister** (spec. een vrouw die voor anderen breiwerk verricht).

sjtrikwerk {sjtri:k/we:rk} (o.) [werk] **breiwerk**.

sjtrip {sjtri:p} (v.) [~pe / ~ke] (N.) **strip**. - 'n lanjings~; figure oet ein ~; van hiej nao Remunj zin drie ~pe.

sjtripfiguur {sjtri:p/fie(g)/gûûr} (v.) [figuur] **stripfiguur**.

sjtrippekaart

- sjtrippekaart** {*sjtri:(p)/pe/kaa:rt*} (v.) [kaart] *strippenkaart*.
- sjtröb** {*sjtrö:p*} (m.) [~be / ~ke] *bengel, kwa-jongen*.
- sjtröbbant** {*sjtrö(b)/ba:nt*} (m.) [~e] *knul, grote jongen*. - des al 'ne hele ~; des mich 'ne ~!
- sjtroebbel** {*sjtroe:(b)/bel*} (m.) *versleten hei-bezem*. // zie ook **sjtrabbel**.
- sjtroek** {*sjtrö:e:k*} (m.) [sjtruuk {*sjtrüü:k*} / sjtruuske {*sjtrüü:ks/ke*}] [N. struik; D. Strauch] *struik*. - hae haaj zich tösse de sjtruuk versjtop; 't vruus de sjtruuk oet de aerd (*het vriest dat het kraakt*); oppe sjtruuk sjlaon (*blijven doorvragen zonder rechtstreeks te zeggen waarom het gaat*).
- sjtroes** {*sjtrö:e:s*} (m.) [~e / sjtruuske {*sjtrüü:s/-ke*}] *bos* (bloemen), *boeket*. - 'ne ~ blome.
- sjtroesvogel** {*sjtrö:e:s/foo:/gel*} (m.) [vogel] *struisvogel* (*Struthio camelus*).
- sjtrömpele** {*sjtrö:m/pe/le*} (ww.zw. 1) (N.) *strompelen*.
- sjtrónk** {*sjtrö:ngk*} (m.) [sjtrunk {*sjtru:ngk*} / sjtrunkske {*sjtru:ngks/ke*}] *stronk*. - 'ne ~ królmoos.
- sjtrónse** {*sjtrö:n/se*} (ww.zw. 6) *opscheppen, pralen*. - lik neet zo te ~ mit det kleid van dich!
- sjtrónslepke** {*sjtrö:ns/le:p/ke*} (o.) [~s] *lef-doeke, pochet*.
- sjtróntj** {*sjtrö:njtj*} (m.) [sjtrunj {*sjtrunj*} / sjtruntje {*sjtru:nj/tje*}] [N. stront] *stront, poep, mest*. - de ~ van paerd, van doeve; in de ~ reure; doe höbs ~ in dien ouge; sjtaon te drejje wie 'ne ~ in 'ne pispot (*ongedurig staan te trappelen, bijv. als men op iemand wacht*); van baove bóntj, van ónger ~ (*gezegd van mensen die meer willen lijken dan ze zijn*); ~, waem haet dich gesjete? (id.); hae haet de ~ dun biej 't hert (*hij is opvliegend van aard*); des 'n lillik sjtök ~ (*vervelende vent, last-post*).
- sjtrónteigewies** {*sjtrö:nj/djei:/ge/'wî:e:s*} (bn., bw.) [eigewies] (P) *erg eigenwijs*.
- sjtróntjker** {*sjtrö:njtj/ker*} (v.) [ker] *mestkar*.
- sjtróntlillik** {*sjtrö:njtj/li(l)/lik*} (bn.) [lillik] *aartslelijk*.
- sjtróntmueug** {*sjtrö:njtj/'meuch*} (bn.) [meug] *doodmoe, doodop*. - saoves voor ich ~ // *spuugzat*. - ich bön dich ~!
- sjtróntnaat** {*sjtrö:njtj/naa:t*} (bn.) [~naat] *doornat*.

- sjtróntjverkaadj** {*sjtrö:njtj/fer/'kaatj*} (bn.) [verkaadj] *snotverkouden*.
- sjtróntjvervaelend** {*sjtrö:njtj/fer/'vèè:/lent*} (bn.) [vervaelend] *ontzettend vervelend*.
- sjtróntjverwènd** {*sjtrö:njtj/fer/'wènt*} (bn.) [verwènd] *door en door verwend*.
- sjtróntjvèttig** {*sjtrö:njtj/fè:(t)/tich*} (bn.) [vèttig] *zeer vies, erg smerig..*
- sjtróntjvleeg** {*sjtrö:njtj/fleech*} (v.) [vleeg] *strontvlieg* (*Scatophaga stercoraria*); ook aanduiding van *vleesvlieg* (*Sarcophaga-, Calliphora- en Lucilia-soorten*). - 'n blauw ~ (*Calliphora vomitoria*); 'n greun ~ (*Lucilia caesar*); doe bös zo flot wie ein ~ (*erg langzaam*).
- sjtróntjzaat** {*sjtrö:njtj/'saa:t*} (bn.) [~zaat] *strontzat, stomdrunken*.
- sjtrook** {*sjtroo:k*} (m.) [sjtroke / sjtreukske {*sjtreu:ks/ke*}] *strook*. - 'ne ~ gróndj; 'ne ~ graas; 'ne ~ sjtòf; 'n sjtreukske peper.
- sjtrop** {*sjtro:p*} (m.) [sjtröp {*sjtrö:p*} / sjtröpké {*sjtrö:p/ke*}] *strap, strik*. - get mit eine ~ toebinje; 't sjtröpké van de jas (*lusje*); 'ne ~ óm veugel te vange; det woar eine ~ veur ze.
- sjtrotele** {*sjtroo/te/le*} (ww.zw. 1) *stotteren*.
- sjtroteleer** {*sjtroo/te/leer*} (m.) [~s / ~ke] *stotteraar*.
- sjtroum** {*sjtrou:m*} (m.) [sjtruum {*sjtruum*} / sjtruumke {*sjtruum/ke*}] (m.) [N. stroom / D. Strom] *stroom, stroming*. - d'r zoot 'ne sjterke ~ inne Maas; lektrise ~; de ~ is oetgevalle; aan de ~ blieve hange; mit de ~ mit gaon.
- sjtroumaaf** {*sjtrou:/'maaf*} (bw.) *stroomaf-waarts*. - mit de kano ~ vare.
- sjtroumop** {*sjtrou:/'mo:p*} (bw.) *stroomop-waarts*.
- sjtruije** {*sjtrui/je*} (ww.zw. 3a) [N. strooien; D. streuen] *strooien*. - zandj ~; zaat ~; sókker euver de aerbeze ~; wat bös se weer aan 't ~! (morsen); ries ~ euver 't broedspaar; mès euver 't landj ~; Zjwarte Piet haet gesjtruijd.
- sjtruijer** {*sjtrui/jer*} (m.) [~s / ~ke] *strooier*. - de gemeinde haet 'ne ~ ingezat; 'n zaat~ke.
- sjtruijsel** {*sjtrui/sel*} of **sjtruitsel** {*sjtruit/sel*} (o.) [geen mv.] *strooisel*.
- sjtruijzaat** {*sjtrui(j)/zaa:t*} (o.) *strooizout*.
- sjtruijzandj** {*sjtrui(j)/za:njtj*} (m.) *strooizand*.
- sjtruum, sjtruumke** {*sjtruum/(ke)*}, zie **sjtroum**.
- sjtrume** {*sjtrui/me*} (ww.zw. 2) [N. stromen; D. strömen] *stromen*. - 't water sjtruimp dao neet erg hel; 't volk sjtruumde nao binne.
- sjtruijp** {*sjtrui:p*} (m.) [~e / ~ke] *strook*. - 'ne

- ganse ~ kaore loog plat nao det ónwaer.
- sjtruipe** {‘sjtrui:/pe} (ww.zw. 5a) **stropen**. - zien bóks nao ónger ~; de buim ~ (*ontbladeren, van bladeren ontdoen*); vreuger waerde d'r meer gesjtruip in de bós.
- sjtruiper** {‘sjtrui:/per} (m.) [~s / ~ke] **stropér**.
- sjstrukelen** {‘sjtrû:/:ke/le} (ww.zw. 1) **struiken**. - hae sjstrukelde euver zien eige bein.
- sjtrunj** {‘sjtrunj}, **sjtruntje** {‘sjtru:nj/tje}, zie **sjtróntj**.
- sjtrunk**, **sjtrunkske** {‘sjtru:ngk(s/ke)}, zie **strónk**.
- sjtruuk**, **sjtruukske** {‘sjtrû:/:k(s/ke)}, zie **sjtroek**.
- sjtruske** {‘sjtrû:/:s/ke}, zie **sjtrosé**.
- sjtuderen** {‘sjtuu(d)/dee/re} (ww.zw. 1) **studieren**. - hae zoot hel te ~; woveur sjtudeert dienne zoon?; de harmenie sjtudeerde maondje op det sjtök.
- Sjtuf** {‘sjtu:f} of **Sjtuffel** {‘sjtu:(f)/fel} (eig.m.) [> Sjtuffelke] **Christoffel**.
- Sjtuffelke** {‘sjtu:(f)/fel/ke}, zie **Sjtóffel**.
- sjtufke** {‘sjtu:f/ke}, zie **sjtóf**.
- sjtum** {‘sjtum} (v.) [~me / ~ke] [N. stem; D. Stimme] **stem**. - emes mit ein hel ~; hae leut zien ~ zelje heure; gèn ~ höbbe; de hoog en de leeg ~me van ein koor; zien ~ oetbringe.
- sjtumbandj** {‘sjtum/ba:njtj} (m.) [bandj] **stem-band**. - get aan de sjtumbenj höbbe.
- sjtumme** {‘sjtu(m)/me} (ww.zw. 2) [N. stemmen; D. stimmen] **stemmen**. - de piano laote ~; die klarinet is in bes gesjtmp; ich mótt nag gaon ~; **kloppen**. - det sjtump neet.
- sjtummer** {‘sjtu(m)/mer} (m.) [~s] **stemmer**. - die partiej trék neet väöл ~s; 'ne piano~.
- sjtumming** {‘sjtu(m)/ming} (v.) [~e / ~ske] **stemming**. - 'n veursjtél in ~ bringe; de ~ woör geweldig; in gooij ~ zin; det instrument haet neet de gooij ~.
- sjtump** {‘sjtu:mp}, zie **sjtómp**.
- sjtumpel** {‘sjtu:m/pel} (m.) [~e / ~ke] **poot** (van tafel of stoel). - zich sjtote aan eine ~; de ~e ónger de taofel oet zaege. // **steun** van een kruiwagen. // **been**. - ziej haaj 'n paar duchtige ~e ónger.
- sjtumpke** {‘sjtu:mp/ke}, zie **sjtómp**.
- sjtupe** {‘sjtû:/:pe} (v.mv.) **stuipen** (verg. *begaaving*). - de ~ höbbe; de ~ kriege; emes de ~ op 't lief jage.
- sjture** {‘sjtû:/:re} (ww.zw. 1) [N. sturen; D. steuern] **sturen**. - nao rechs ~; dae sukkel kan neet ~; 'ne bref ~; emes de klas oet ~.
- sjturf**, **sjturfs** {‘sjturf(s)}, zie **sjterve**.
- sjturmke** {‘sjturm/ke}, zie **sjtôrm**.
- sjtute** {‘sjtû:/:te} (ww. 7a) (zw.) **pochen, opscheppen, hoog opgeven**. - hae sjtuitde nagal euver zien siefers.
- sjtuubbelke** {‘sjtuu(b)/bel/ke}, zie **sjtoebbel**.
- sjtuufmael** {‘sjtûf/mèèl} (o.) [mael] **stuifmeel** (van planten). // **strooimeel** (gebruikt door de bakker bij het kneden van deeg).
- sjtuukkedoor** {‘sjtuu(k)/ke/'door} (m.) [~s] (zie pleesteneer, **plefónger**) **stukadoor**.
- sjtuukkedore** {‘sjtuu(k)/ke/'doo/re} (ww.zw. 1) (zie pleestere) **stukadoren**.
- sjtuukwerk** {‘sjtuu:k/we:rk} (o.) [geen mv.] **stucwerk, pleisterwerk**.
- sjtuupke** {‘sjtuu:p/ke}, zie **²sjtoep**.
- sjtuur** {‘sjtû:/:r} (o.) [sjture / ~ke] [N. stuur; D. Steuer] **stuur**. - 't ~ van eine fiets, van eine auto.
- sjtuut** {‘sjtû:/:t} (m.) [geen mv.] **geepoch, pocherij, opschepperij**. - eige ~ sjtink (eigen roem stinkt).
- ¹sjtuutje** {‘sjtuu:tje}, zie **sjtoet**.
- ²sjtuutje** {‘sjtû:/:tje} (o.) [~s] **stuit, stuitbeen**. - hae woör op zie ~ gevalle.
- sjtuutske** {‘sjtuu:ts/ke}, zie **sjtoets**.
- sjtuve** {‘sjtû:/:ve} (ww.zw. 5a) **stuiven**. - 't sjtuufde dao zó erg det ich mien uig vól zandj höb zitte; mael ~ (*strooien*); ze lepe-n-'m achterao det 't sjtuufde (ze stoven achter hem aan).
- sjtuver** {‘sjtû:/:ver} (m.) [~s / ~ke] (N.) (zie knepeke) **stuiver**.
- sjufele** {‘sjû:/:fe/le} (ww.zw. 1) **schuifelen**. - de aaj luuj sjufelde door de kirk.
- sjuijerke** {‘sjui/jer/ke}, zie **¹sjouwer**.
- sjuike** {‘sjui/ke}, zie **sjouw**.
- sjuiwerke** {‘sjui/wer/ke}, zie **¹sjouwer**.
- sjuldj** {‘sjuljtj}, zie **sjelje**.
- sjule** {‘sjû:/:le}, zie **sjoele**.
- sjuljs** {‘sjuljs}, zie **sjelje**.
- sjume** {‘sjû:/:me} (ww.zw. 2) 1. **schuimen**. - 't beer sjuump; sjumende leuter. 2. (rond)-**schuimen, neuzen**, (tussen spullen) **rommelen**. - wat zits se toch tösse die sjoon te ~?
- sjumer** {‘sjû:/:mer of ‘sjû:/:mer} (m.) [~s] **iemand die rondschuimt**.
- ¹sjummel** {‘sju(m)/mel} (m.) [geen mv.] [N. schimmel; D. Schimmel] **schimmel**. - d'r zit ~ op det fruit; ich höb las van ~ op mien teen.
- ²sjummel** {‘sju(m)/mel} (m.) [~s / ~ke] [N. schimmel; D. Schimmel] **schimmel**. -

sjummele

- Sinterklaos reej op 'ne ~.
- sjummele** {*sju(m)/me/le*} (ww.zw. 1) **schimmelen**. - det fruit is aan 't ~.
- sjummelke** {*sju(m)/mel/ke*}, zie **sjómmel**, ²**sjummel**.
- sjunkske** {*sju:ngk/ske*}, zie **sjónk**.
- sjureraek** {*sjûû:/re/rèè:k*} (m.) [raek] **hooihark**.
- sjutte** {*sju:(t)/te/le*}, zie **sjóttel**.
- sjuttelke** {*sju:(t)/tel/ke*} (o.) (zie **sjóttel**) **schoteltje**. - tasse en ~s (verg. teijerke).
- sjuttelplak** {*sju:(t)/tels/pla:k*}, zie **sjóttelplak**.
- sjuttelwater** {*sju:(t)/tel/waa:/ter*}, zie **sjót-telwater**.
- sjuuf** {*sjûûf*} (v.) [sjuve {*sjûû/ve*} / ~ke] **schuif**. - de ~ van de haard toedoorn; d'r zit 'n ~ke op 't purtje (*schuifslot*); 't ~ke kriege van pesjtoor (*geen absolutie krijgen in de biechtstoel*).
- sjuufdeur** {*sjûûv/deu:r*} (v.) [deur] **schuifdeur**.
- sjuufelke** {*sjuu:(f)/fel/ke*}, zie **sjoeffel**.
- ¹**sjuufke** {*sjuu:f/ke*}, zie **sjoef**.
- ²**sjuufke** {*sjûûf/ke*}, zie **sjuuf**.
- sjuufsjpang** {*sjûûf/sjpang*} (v.) [*sjpang*] **schuifspeld**.
- sjuugkelke** {*sjuu:(G)/Gel/ke*}, zie **sjoegkel**.
- sjuukke** {*sjuu:(k)/ke*}, zie ²**sjoon**.
- Sjuul** {*sjuul*} (eig.m.) [~ke] **Julius, Jules**.
- suumke** {*suum/ke*} (o.) [~s] (zie **sjoem**) **schuimpje** (snoepgoed). - ~ trèkke (*schuim van dropwater opzuigen*).
- suumslaepel** {*sjûûms/lèè:/pel*} (m.) [*laepel*] **schuimspaan**.
- sjuun** {*sjûûn*} (bn., bw.) [sjuune, ~, ~ / sjuner of ~der; ~s(te)] [verg. **sjuuns**] [N. *schuin*] **schuin**. - 'n ~ daak; 't daak llop ~ aaf; ~ lètterkes; hae woont hiej ~ taengeneuver; 'n ~ móp vertèlle.
- sjuuns** {*sjûûns*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] [N. *schuins*] **schuins, schuin**. - det llop ~ toe; de waeg geit ~ nao dae kantj; 'n ~ móp
- sjuunsmesjeerde** {*sjûûns/me/sjeer/der*} (m.) [~s] **schuinsmarcheerde**.
- sjuur** {*sjûûr*} (v.) [sjure {*sjûû:/re*} / ~ke] **schuur**. - de trakter in de ~ zitte; es aaj sjure in brandj vlege, zin ze neet te blusse (*als iemand op latere leeftijd verliefd wordt, is er geen houden aan*); achter 't hoes höbbe v'r ein ~ke.
- sjuurpôrt** {*sjûûr/pô:rt*} (v.) [*pôrt*] **schuurpoort**. - mit ein ~ winke (*met niet mis te ver-*
- stane woorden iemand ergens op wijzen).
- sjurraek** {*sjûû(r)/rèè:k*} of **sjureraek** {*sjûû:/re/rèè:k*} (m.) [raek] **hooihark**.
- sjuut(s)** {*sjuu:t(s)*}, zie **sjete**.
- sjuutje** {*sjûû:/tje*} (o.) [~s] (verg. **sjoet**) **schuitje** (van een schommel op de kermis). - same in 't ~ zitte.
- sjuve** {*sjûû/ve*} (ww.zw. 5a, of *ww.st.* 45) [N. schuiven; D. schieben] **schuiven**. - zit neet zo mit de sjteul te ~; 'ne kas taenge de moer ~; sjuuf èns get aan de gerdien; zorg det de lajing neet geit ~; laot dem mer ~!
- sjuvegaat** {*sjûû:/ve/gaa:t*} (o.) [gaat] **opening** in kippenhok, met afsluitend schot.
- ¹**sjuver** {*sjûû/ver*} (m.) [~s / ~ke] **schuiver**. - 'ne flinke ~ make.
- ²**sjuver** {*sjûû:/ver*} (m.) [geen mv.] **huiver, huivering, rilling**. - de kaje ~ llop mich euver de rök.
- sjuvere** {*sjûû:/ve/re*} of **sjoevere** {*sjôê:/ve/re*} (ww.zw. 1) **huiveren**. - sjtaon te ~ in de kaaj.
- sjuverechtig** {*sjûû:/ve/re:ch/tich*} of **sjoeverechtig** {*sjôê:/ve/re:ch/tich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **huiverig**. - 't is kaad, naat en ~.
- sjwerdes** {*sjwe:r/des*} 1. (bw.) **op werkdagen, door de week**. - de winkels zin allein mer ~ aop. 2. (bn.) [~e, ~e, ~] **doordeweeks**. - ~ kleijer; op 'ne ~e daag; 'n ~ gezich (*een niets-zeggend gezicht*).
- sjwieps** {*sjwie:ps*} (m.) [geen mv.] **lichte dronkenschap**.
- sjwintjers** {*sjwi:nj/tjers*} (bw.) **'s winters**. - ~ gaon ze nootj op fekansie.
- swoonsdes** {*swoonz/des*}, zie **sgoonsdes**.
- Sleveheer** {*slee/ve/heer*} of **Slevenheer** {*slee-/ve/heer*} (m.) [geen mv.] **onze lieve Heer** (zie **Leveheer, Levenheer**). - ~ van 't kruuts aafbaeje (*gezegd van iemand die overdreven godsdienstig is*).
- Slevrouw** {*slee/ve/vrouw*} of **Slevrouw** {*isle/vrouw*} (v.) [geen mv.] **onze lieve Vrouw**.
- sodemietter** {*soo:/de/mie:(t)/ter*} of **soudemietter** {*sou:/de/mie:(t)/ter*} (m.) [~s] in: emes op zienne ~ gaeve (*ervan langs geven*); det zin richtige ~s (*vlegels*); ich sjnap d'r gènne ~ van.
- sodemiettere** {*soo:/de/mie:(t)/te/re*} of **soudemiettere** {*sou:/de/mie:(t)/te/re*} (ww.zw. 1) **sodemieteren**. - lik neet ederskeer zo te ~; so(u)demieter det mer in de voelnisbak.

- soekke** {'soe:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **zuigen** (verg. **zoeka**). - 't wich soekde aan eine lollie.
- soeks** {soe:ks} *in:* det woor neet väöl ~: dat was niet veel soeps.
- soep** {soe:p} (v.) [~pe / suupke {'suu:p/ke}] [N. soep; D. Suppe] **soep**. - laot uch de ~ neet kaad waere! sónjese ~ mit bulkes; ~ trèkkie van 'n hoon; dae haet d'r ei suupke van gemaak (*een rotzooitje*).
- soepgreunte** {'soe:p/chreun/te} (v.) [greunte] **soepgroente**.
- soepkaetel** {'soe:p/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **soepketel, soeppan**.
- soepknaok** {'soe:p/knao:k} of **soeppeknaok** {'soe:(p)/pe/knao:k} (m.) [knaok] **soepbeen**.
- soepkómp** {'soe:p/kó:mp} (v.) [kómp] **soepkom**.
- soeplaepel** {'soe:p/lèè:/pel} (m.) [laepel] **soeplepel**.
- soeppegreun** {'soe:(p)/pe/greun} (o.) **soepgroente**.
- soeppeknaok** {'soe:(p)/pe/knao:k}, zie **soepknaok**.
- soeppevleis** {'soe:(p)/pe/vlei:s}, zie **soepvleis**.
- soepteijer** {'soe:p/te(j)/jer} (m.) [teijer] **soepbord**.
- soepvleis** {'soe:p/flei:s} of **soeppevleis** {'soe:(p)/pe/vlei:s} (o.) [vleis] **soepvlees**.
- soes** {sôës} (v.) [soeze {'sôë/ze}] **soes**. - 'n ~ van Van Zoes.
- soeze** {'sôë/ze} (ww.zw. 6) **suizen**. - de windj soesde door de buim; mien ore soeze d'rvan; ich soes nag èns róndj (*ik ren nog een keer rond*).
- Sof** {so:f} (eig.v.) **Sophie**.
- Soffie** {'so:(f)/fië} (eig.v.) **Sophie**.
- sokkel** {'so:(k)/kel} (m.) [~s] **sokkel**. - ein beeld op eine gemetselde ~. // **neut** [het uiteinde van een architraaf (dekbalk van een kozijn)].
- sókkereij** {sô:(k)/ke/'rei} (m.) [geen mv.] **cithorei**. - de ~ is hel gewaore.
- 2sókkereij** {sô:(k)/ke/rei:j} (o.) **suikerei**. - mit Paose kries doe ein ~ van mich.
- sókkelerert** {sô:(k)/ke/re:rt} (v.) [ert] **suikererwt, peul**.
- sókkerkluntje** {sô:(k)/ker/klu:nj/tje} (o.) [~s] **suikerklontje**.
- sókkerkrót** {sô:(k)/ker/krô:t} (v.) [krót] **sukerbiet** (*Beta vulgaris* var. *rapa*).
- sókkermumkes** {sô:(k)/ker/'mum/kes} (o. mv.) (bessen van de) **sneeuwbes** (*Symporicarpus racemosus*).
- sókkerome** {'sô:(k)/ke/roo:/me} (m.) [ome] **suikeroom**.
- sókkerepier** {'sô:(k)/ker/pe/pîè:r} (o.) [pepier] **suikerpapier**.
- sókkerpot** {'sô:(k)/ker/po:t} (m.) [pot] **suikerpot**.
- sókkersjöp** {'sô:(k)/ker/sjö:p} (v.) [sjöp] **sukerklepel**.
- sókkertant** {'sô:(k)/ker/ta:nt} (v.) [tant] **sukerkertante**.
- sókkerzeut** {'sô:(k)/ker/'zeut} (bn., bw.) [zeut] **suikerzoet**. - ze troch 'n ~ gezich, wie ich mich 'n tweede sjtök flaaïj pakde.
- sókkerziekte** {'sô:(k)/ker/zie:k/te} (v.) **suikerziekte**.
- sol** {sol} (v.) [~le] **sol** (muziekknot).
- soldeerbout** {sol/'deer/bou:t} (m.) [bout] **soldeerbout**.
- soldere** {sol/'dee/re} (ww.zw. 1) **solderen**.
- solsjleutel** {'sol/sjleu:/tel} (m.) [sjleutel] **solsleutel**.
- solusie** {soo/lüü:/sîë} (m.) [geen mv.] **solutie**. - höbs doe nag get ~? ich mótt mienne bandj plekke.
- 1som** {som} (v.) [~me / sümke {'söm/ke}] **som, rekenopgave**. - ~me make in de raekenles.
- 2som** {som}, zie **sóm**.
- sóm** {sóm} of **som** {som} (v.) [~me / sumke {'sum/ke} of sümke {'sóm/ke}] [N. som; D. Summe] **som, geldsom**. - 'n flinke ~ geldj.
- somber** {'so:m/ber} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] (N.) **somber**. - 'n ~ gezich; hae keek ~; ich zeen 't ~ in; 'n ~ lóch.
- somers** {'soo:/mers} (bw.) **des zomers, in de zomer**. - ~ kan 't good heit zin. // (bn.), zie **zomers**.
- sommige** {'so(m)/mi/ge} (onbep.telw.) **sommige**. - ~ luuj weite neet wie ze zich mótté gedrage.
- soms** {soms} (bw.) (N.) (zie **aventoe**) **soms**. - ~ gebeurt zóget waal èns; höbs se dem ~ gezeen? (zie **dök, döks**).
- sónger** {sô/nger} (vz.) **zonder**. - hae ging ~ hood op nao kirk; get ~ bezej doon; ~ det v'r d'r erg in haje, kwoom d'r binne.
- sóngermeer** {sô/nger/'meer} (bw.) **zondermeer, ongetwijfeld, absoluut**. - hae is ~ de bésté.
- sónjes** {sô/njes} 1. (bw.) **'s zondags**. - ~ is d'r

sónjesgeldj

- sjmiddles lof. 2. (bn.) [~e, ~e, ~] **zondags**. - zien ~e kleijer aandoon.
- sónjesgeldj** {‘só/njes/che:ljtj} (o.) [geen mv.] **zakgeld** (spec. voor kinderen), **zondagscent**.
- sónjessaoves** {‘só/nje(s)/’sao:/ves} (bw.) **zondagsavonds, op zondagavond**.
- sónjessente** {‘só/nje(s)/se:n/te} (m.mv.) **zakgeld, zondagscent**.
- sónjessjmiddes** {‘só/nje(s)/’sjmi(d)/des} (bw.) **zondagsmiddags, op zondagmiddag**.
- sónjessjmorges** {‘só/nje(s)/’sjmo:r/ges} (bw.) **zondagsmorgens, op zondagmorgen**.
- sónjessjnachts** {‘só/nje(s)/’sjna:chs} (bw.) **op zondagnacht**. - 't wich waerde ~ gebaore.
- sónjessjnamedaags** {‘só/nje(s)/sjna/me/daachs} of **sónjessjammedaags** {‘só/nje(s)/sjna(m)/me/daachs} (bw.) **op zondagnamiddag**.
- sop** {so:p} (o.) [geen mv.] **brij**, als voer voor koeien.
- soppe** {‘so:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **soppen**. - de bótram in 't vèt ~; ze höbbe-n-'m gesop (*met het hoofd onder water geduwde*); 't water sopde michinne sjoon.
- sorrie** {‘so(r)/nîē} (tsw.) **sorry**. - ~, det ich hiej zo mer binneloup.
- sorteermesjen** {sor/’teer/me/sjîē:n} (o.) [mesjen] **sorteermachine**.
- sortement** {so:r/te/’me:nt} (o.) [~e] **assortiment, verzameling**. - 'n heel ~ zjwaegeldeuskes.
- sortere** {sor/’tee/re} (ww.zw. 1) **sorteren**.
- sosiaal** {soo/sie(j)/’jaal} (bn., bw.) [sosiale, ~, ~] **sociaal**.
- sosialis** {soo/sie(j)/jaa/’li:s} (m.) [~te] **socialist**.
- soudemietter(e)** {sou:/de/’mie:(t)/te/r(e)}, zie **sodemietter(e)**.
- subbedeijes** {su(b)/be/’dei/jes}, zie **zebedeijes**.
- suf** {su:f} (bn., bw.) [~fe, ~fe, ~] **suf**. - ich veul mich nag get ~; zich ~ prakkezere.
- suffe** {‘su:(f)/fe} (ww.zw. 5a) **suffen**. - hae zoot get te ~ in zienne sjtool; zit neet zo te ~!
- suffer** {‘su:(f)/fer} of **sufferd** {‘su:(f)/fert} (m.) [suffers {‘su:(f)/fers} / sufferke {‘su:(f)/fer/ke}] **sufferd**.
- sufklaos** {‘su:f/klaos} (m.) [klaos] **sufferd**.
- suftrien** {‘su:f/trîēn} (v.) [~e / ~ke] **sufferd** (*gezegd van een vrouw*).
- suiske** {‘sui:s/ke}, zie **saus**.
- sukkel** {su:(k)/kel} (m.) [~s / ~ke] (N.) **sukkel**. - waat bös se toch eine ~!
- sukkele** {‘su:(k)/ke/le} (ww.zw. 1) (N.) **sukkel**. - ze sukkelt al jaore mit häör gezóndheid; en zo sukkelde ze mer wiejer; sjeet op!, neet zo ~!
- sukkeleer** {‘su:(k)/ke/leer} (m.) [~s] **sukkelaar**.
- sukses** {su:k/’se:s} of **suumses** {suu:k/’se:s} (o.) [~se / ~ke] (N.) **succes**.
- sul** {su:l} (m.) [sulle {‘su(l)/le}] (N.) **sul**.
- sumke** {‘sum/ke}, zie **sóm**.
- sumpel** {su:m/pel} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der of ~er; ~s(te)] **simpel, eenvoudig**. - det is neet zó ~ es 't liek; 'n ~ som; **simpel, onnozel, idioot**. - des 'ne ~e!
- suupke** {‘suu:p/ke}, zie **soep**.
- Suus** {suu:s} (eig.v.) [~ke] **Suzanna**.
- swies** {swie:s} (m.) [~se] **suisse** (geüniformeerde ordebewaarder in een kerk, verg. **kirkeplies**). - in Asselt höbbe ze nag altied 'ne ~ inne kirk.

T

T, t {tee} (v.) [t's {tees}] de letter **T, t.** - de T.V. {tee/'vee}.

't {et} (zie **het**) 1. (bep.lidw., o.enk.) **het, 't.** - ~ paerd; ~ maedje; ~ hoes; (*bij onbep.wijs*) hae blief aan ~ kalle. 2. (pers.vnw., 3e pers.o.) **het, 't.** - höbs se ~ gezeen?; ~ sjiteit boete; veur ~ eers; (*van vrouwelijke personen*) ~ haet 'n nuuj klèdje aan; ich höb ~ al jaore nimmeer gezeen; (*bij onpers.ww.*) ~ is kaad; ~ vruus; ~ geit raegene; det ~ den, det ~ (*het doet er niet toe*).

taaj-taaj {'taaj/'taaj} (m.) (geen mv.) **taai-taai** (zie: **koekdenang**).

taak {taak} (v.) [take] **taak.** - det is ein ~ van 't besjtuur; de take verdeile; biej de euvergank 'n ~ veur Frans kriege.

taal {taal} (v.) [tale {taa:/le} / (N.) taaltje {taal/tje}] **taal.** - de Nederlandse ~; väöl tale kenne; Zjwame haet zien eige ~; waat is det veur ein gek taaltje; 'n teen veur ~ höbbe; ~ noch teike gaeve.

taalbook {taal/book} (o.) [book] **taalboek**.

taalgebroek {taal/ge/brôê:k} (o.) [geen mv.] **taalgebruik**.

taam {taa:m} (bn., bw.) [tame {taa/me}, ~ {taam}, ~ {taa:m} / tamer {taa/mer}; ~s(te) {taam/s(te)}] [N. tam, D. zahm] **tam.** - ~ en wilj doeve; ze höbbe det däölke ~ gemaak; taam kersjaanjele; 't ging d'r dao nagal ~ aan toe.

taap {taa:p} (v.) [tape] **opzichtig geklede vrouw**.

taart {taa:rt} (v.) [~e / taertje {tèè:r/tje}] **taart.** - ~ mit sjlaagroum; waat is det veur ein aaj ~? (*oude vrouw*).

taartsjöp {taa:rt/sjö:p} (v.) [sjöp] **taartschep**.

taatsj {taa:tjsj} (v.) [~e] **kletstante**.

taatsje {taa:tj/sje} (ww.zw. 3d) **kletsen.** - ze sjiteit dao te ~.

tabak {taa/'ba:k}, zie **tebak**.

tabberd {ta(b)/ber/bert} (m.) [~s] **tabberd.** - Sinterklaos mit zienne ~ aan.

tabbernakel {ta(b)/ber/naa:/kel} (o.) [~s] **tabbernakel.**

tabel {taa/'bel} (m. of v.) [~le / ~ke] **tabel**.

tablet {taa/'ble:t}, zie **teblet**.

tachetig {'ta:/che/tich} (*hoofdtelw.*) **tachting.** -

~ gölje; ~ jaor; 'ne miens van ~.

tachetigste {'ta:/che/tichs/te} (*rangtelw.*) **tachtingste.** - op zien ~ leep d'r nag edere daag door 't dörp.

taege {tèè:/ge}, zie **taenge**.

taekelke {tèè:/kel/ke}, zie **takel**.

taenge {tèè:/nge} (tegenw. ook **taege** {tèè:/ge}) [N. tegen; D. gegen] 1. (vz.)

tegen. - ~ de moer sjtaon; ~ de windj in gaon; emes ~ 't lief loupe; de kat klump ~'ne boum op; get ~ emes zègke; ~ 'ne sjterke taengesjtenjer sjpele; ~ dem kan ich neet op; ~ de regering zin; get ~ de verkaadjheid innumme; hae kump ~'n oer of veer. 2. (predicatif bn., bw.) [vormt scheidbare ww.] **tegen.** - ich böñ ~ 't zit mich allemaol ~; de windj ~ höbbe; ich höb d'r nieks op ~; **tegemeet.** - emes ~ gaon; ze kwome mich ~. 3. (zn., o.) [~s] **tegen.** - 't veur en 't ~; dao zin ~s en taenges.

taengebewies {tèè:/nge/be/wiê:s} (o.) [bewies] **tegenbewijs**.

taengegaas {tèè:/nge/gaas} (o.) **tegengas.** - ~ gaeve.

taengegaon {tèè:/nge/gao:n} (ww.zw.) [gaon] **tegengaon.** - misbroek mótt taengegegange waere; **tegemoetgaon.** - v'r zin ze ein sjtök taengegegange.

taengehaje {tèè:/nge/haa:/je} (ww.st.) [haje] **tegenhouden.**

taengekómme {tèè:/nge/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **tegenkommen, ontmoeten.** - ich böñ 'm gister nag taengegekómme; v'r zin heel get probleme taengegekómme; **tegemoetkomen.** - ze kwome ós al oppe sjtoep taenge.

taengeleech {tèè:/nge/leech} (o.) [geen mv.] **tegenlicht.**

taengeligker {tèè:/nge/li:(G)/Ger} (m.) [~s] **tegenlijger**.

taengeloupe {tèè:/nge/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **tegemoetlopen.** - ze kwome ós taengege loupe, wie v'r oet de kirk kwome.

taengenein {tèè:/nge/'nei:n} (bw.) **tegen elkaar.** - zit die plenk dao mer ~; ich weit neet, waat die ~ gezag höbbe; waem mótté d'r ~ sjpele?; ze höbbe get ~; zich ~ helpe (elkaar helpen).

taengeneinaan {tèè:/nge/'nei:/naan of tèè:/nge/nei:/'naan} (bw.) **tegen elkaar aan.** - ~ zitte.

taengeneuver {tèè:/nge/'neu:/ver} (vz., bw.) **tegenover.** - ze wone ~ de kirk; ich zal dich

taengeneuveein

- helpe, mer waat sjiteit dao ~?
- taengeneuveein** {tèè:/nge/neu:/ve/'rei:n} *tegenover elkaar.*
- taengeneuvergesjtèld** {tèè:/nge/'neu:/ver-/ge/sjtèlt} (bn.) [~e, ~e, ~] **tegenovergesteld.** - hae zag krek 't ~e.
- taengeneuversjtèlle** {tèè:/nge/'neu:/ver-/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtèlle] **tegenoverstel-**
len. - dao kènne v'r nieks ~.
- taengenin** {tèè:/nge/'nin} (bw.) **tegenin.** - d'r waerde veursjtèlle gedaon, mer ziej gingé d'r weer ~.
- taengenop** {tèè:/nge/'no:p} (bw.) **tegenop.** - taenge dae berg is neet ~ te kómme; ich zeen dao erg ~; ich kan dao neet ~.
- taengepertieij** {tèè:/nge/per/tièj} (v.) [pertieij] **tegenpartij.**
- taengesjpeler** {tèè:/nge/sjpee:/ler} (m.) [sjpe-
ler] **tegenspeler.**
- taengesjpertele** {tèè:/nge/sjpe:r/te/le} (ww.
zw.) [sjpertele] **tegenspartelen.**
- taengesjpraeke** {tèè:/nge/sjprè:/ke} (ww.st.) [sjpraeke] **tegenspreken.**
- taengesjtandj** {tèè:/nge/sjta:njtj} (m.) [geen
mv.] **tegenstand.** - ~ beje.
- taengesjtaon** {tèè:/nge/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **tegenstaan, tegen de borst stuuten, mishagen.** - det gedoons sjiteit mich taenge.
- taengesjtenjer** {tèè:/nge/sjte/njer} (m.) [~s /
~ke] **tegenstander.**
- taengesjtraevele** {tèè:/nge/sjtrè:/ve/le} (ww.
zw.) [sjtraevele] **tegenstribbelen.**
- taengesjtriejig** {tèè:/nge/sjtriè/jich} (bn.) [sjtriejig] **tegenstrijdig.** - ~e berichte.
- taengesjtröps** {tèè:/nge/sjtrö:ps} of **taenge-
sjtrops** {tèè:/nge/sjtro:ps} (bn.) [~e, ~e, ~]
**koppig, tegendraads, weerspannig, tegen-
strevend.** - doe móos neet zó ~ zin.
- taengevalle** {tèè:/nge/va(l)/le} (ww.st.) [val-
le] **tegenvalLEN.** - dae oetsjlaag veel mich ein bietje taenge.
- taengeveursjtèl** {tèè:/nge/veu:r/sjtèl} (o.) [veursjtèl] **tegenvoorstel.**
- taengewirke** {tèè:/nge/wi:r/ke} (ww.zw.) [wir-
ke] **tegenwerken.**
- taengezin** {tèè:/nge/zin} (m.) [geen mv.] **tegenzin.** - v'r gingé dao mit ~ haer.
- taere** {tèè:/re of tèè/re} (ww.zw. 1) **teren.** - ze taere nag altied op wat ze doe gesjpaard haje.
- taergeldj** {tèè:r/ge:ljtj} (o.) [geldj] **geld om te
verteren.** - es de meij op 't daak sjtóng,
- krege de werknummers ~.
- taering** {tèè:/ring} (v.) [geen mv.] **tering,**
tuberclose. - vreuger gingé d'r väöl luuj dood aan de ~.
- taers** {tèè:rs} (tsw.) **terne** (uitroep bij het kien-
nen: *drie nummers op één regel*).
- taertje** {tèè:r/tje}, zie **taart.**
- taffele** {ta:(f)/fe/le} of **taffelere** {ta(f)/fe/-
lee/re} (ww.zw. 1) **dribbelen, bedrijvig
lopen, paraderen.** - 't wích taffelde mit de grote luuj mit; ze taffelde door de kamer; hae wèt op zienne laeftied nag aardig mit te ~.
- tafziej** {'ta:f/sjèj} (v.) [²ziej] **tafzijde.**
- tagke** {'ta(G)/Ge}, zie **takke.**
- tak** {ta:k} (m.) [tek {te:k} / tekse {te:ks/ke}]
tak. - tek van de buim aafzaege; 'n palm-
tekske; van de hak op de ~ sjpringe; de rieke ~ van de femielie.
- takel** {'taa:/kel} (m.) [~s / taekelke {tèè:/kel/-
ke}] **takel.** - get mit 'ne ~ ómhoogtakele; in de ~s hange.
- takele** {'taa:/ke/le} (ww.zw. 1) **takelen.**
- takelwage** {'taa:/kel/waa:/ge} (m.) [wage] **ta-
kelwagen.**
- takke** {'ta:(k)/ke} of **tagke** {'ta(G)/Ge} (ww.zw.
5a) **zich ~, redetwisten, ruziën** (verg. **zich
tegkele**).
- taksasie** {ta:k/saa:sjè} (v.) [~s] **taxatie.**
- taksere** {ta:k/see/re} (ww.zw. 1) **taxeren.**
- taksie** {'ta:k/sjè} (m.) [~s] **taxi.** - 'ne ~ pakke; 'ne ~ besjettle.
- tale** {'taa/le} (ww.zw. 1) **talen, verlangen.** - hae taalt dao neet nao.
- taleknoebbel** {'taa:/le/knoe(b)/bel} (m.) [knoebbel] **talenknobbel.**
- talewónjer** {'taa:/le/wó/njer} (o.) [wónjer] **ta-
lenwonder.**
- tamelik** {'taa/me/lik}, zie **semmelik.**
- tamtasie** {tam/taa:/siè} of **temtasie** {tem/-
taa:/siè} (v.) [geen mv.] **temptatie, beproe-
ving, opwinding, ophef, gedoe, bezoeking.** - de oetsjlaag goof väöl ~; det woor ein heel ~.
- tandj** {ta:njtj} (m.) [tenj {tenj} / tendje {tenj/-
tje}] **tand.** - zich de tenj poetse; zich 'ne ~ laote trèkke; 't wích begint tendjes te kriege; pien aan de tenj höbbe; rótté tenj; valse tenj; gènne ~ meer inne móndj höbbe; zich de tenj oet de móndj valle; mit de móndj vól tenj sjtaon; mit lang tenj zitte te aete; flot ter ~, flot ter handj (*wie goed eet, kan goed wer-
ken*); emes aan de ~ veule; op zien tenj biete; de tenj van 'ne reek, van 'ne kamp, van ein

- tandjraad; de tenj poetse (verkeerd gebruik maken van de versnellingspook).
- tandjarts** {*ta:njtj/ars* of *'ta:nj/djars*} (m.) [arts] **tandarts**.
- tandjbörstel** {*'ta:njdj/bó:rs/tel*}, ook **tanjebörstel** {*'ta:nje/bó:rs/tel*} (m.) [börstel] **tandenborstel**.
- tandjpasta** {*'ta:njtj/pa:s/taa*}, ook **tanjepasta** {*'ta:nje/pa:s/taa*} (m.) [~s] **tandpasta**.
- tandjpien** {*'ta:njtj/piēn*} (v.) [geen mv.] **kiespijn**.
- tandjraad** {*'ta:njtj/raa:t*} (o.) [raad] **tandrad**, **tandwiel**.
- tandjsjtein** {*'ta:njtj/sjtei:n*} (m.) [geen mv.] **tandsteen**.
- tandjyleis** {*'ta:njtj/flei:s*} (o.) [geen mv.] **tandvlees**. - 't ~ óntsjtaoke höbbe; hae llop op zien ~.
- tang** {*tang*} (v.) [~e / tengske {*'tengs/ke*}] **tang**. - 'n iezere ~; de ~ van de tandjarts; hae is nag te fies óm mit ein ~ aan te pakke; det sjleit wie ein ~ op ei verke; 'n ~ van een vroumes; 'n aaj ~.
- tanjebörstel** {*'ta/nje/bó:rs/tel*}, zie **tandjbörstel**.
- tanjepasta** {*'ta/nje/pa:s/taa*}, zie **tandjpasta**.
- tant** {*ta:nt*} of **tante** {*'ta:n/te*} (v.) [tantes {*'ta:n/tes*} / tentje {*'te:nj/tje*}] **tante**. - mien omes en tantes; tant Fien, tante Fien. // (als aanduiding van willekeurige vrouwen, vooral in kindertaal) laot die ~ èns door.
- tantezègker** {*'ta:n/te/zè(G)/Ger*} (m.) **neef** of **nicht** (kind van broer of zus).
- tantezòster** {*'ta:n/te/zò:s/ter*} (v.) [zòster] **tante in het klooster**. - v'r haje 'ne heeroom en twee ~s inne femielie.
- taofel** {*'tao/fel*} (v.) [~s / täöfelke {*'täö/fel/ke*}] **tafel**. - de ~ dèkkie; aanne ~ zitte; 't aete oppe ~ zitte; v'r móste èns róndj de ~ gaon zitte; 'n ~ veur zès man besjèlle; 't täöfelke van zès; de täöfkelkes lere.
- taofelblaad** {*'tao/fel/blaa:t*} (o.) [blaad] **tafelblad**.
- taofelkleid** {*'tao/fel/klei:t*} (o.) [kleid] **tafelkleed**.
- taofellaaj** {*'tao/fe(l)/laaj*} (v.) [laaj] **tafella**.
- taofellake** {*'tao/fe(l)/laa:/ke*} (o.) [lake] **tafellaken**, **tafelkleed**.
- taofelmanere** {*'tao/fel/me/nee:/re*} (v.mv.) **tafelmanieren**.
- taofelpoot** {*'tao/fel/poot*} (m.) [poot] **tafelpoot** (zie: **sjtmpel**).
- taofelservies** {*'tao/fel/ser/viē:s*} (o.) [servies] **tafelervies**. - 'n twelfdeilig ~.
- täöj** {*täöj*}, zie **taot**.
- taot** {*'tao:t*} (m.) [täöt {*täö:t*} of täöj {*täöj*}] / täötje {*'täö:/tje*} [D. Tüte] (papieren, tegenw. ook plastic) **zak**. - twee täöt sókker; 'ne ~ friet; 'ne plestiekke ~; 'n täötje lekker (een zakje snoep); emes 'ne ~ aanne kop kalle (de oren van het hoofd praten).
- täöt** {*täö:t*} (m.) [~e / ~je] [N. tuit] **tuit** (van bijv. pomp of koffiekan).
- täöts** {*täö:ts*} (predicatief bn.) **tureluurs**, **spuugzat**. - dao waer ich ~ van; aan prikkel-limmennaad waers se ouch ~ gezaope.
- tap** {*ta:p*} (m.) [geen mv.] **tap**, **bierkraan**. - beer van de ~. // **tapkast**. - aan de ~ sjtaon; v'r höbbe ós veur 't fees 'ne ~ laote bringe.
- tapere** {*'taa:/pe/re*} (ww.zw. 1) **kuieren**, **stappen**. - op zie gemaak door de sjtat ~; ze taperde zo mer get róndj; door de pratsj ~.
- tapgaat** {*'ta:p/chaa:t*} (o.) [gaat] **smeeroepning** in de naaf van een wiel bij een kar.
- tapkas** {*'ta:p/ka:s*} (m.) [kas] **tapkast**.
- tappe** {*'ta:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) **tappen**. - beer ~; getap beer; 'n móp ~.
- tapverke** {*'ta:p/fe:r/ke*} (o.) [verke] **pissebed** (*Oniscus*- soorten) (verg. **kelderverke**).
- tarief** {*'taa/'rie:f*} (o.) [tarievve {*'taa/'rie(v)/-ve*}] **tarief**.
- ¹**tas** {*ta:s*} (v.) [~se / teske {*'te:s/ke*}] [N. tas; D. Tasche] **tas**. - alle beuk en sjrifte in de ~ doon; 'n ~ veur boodsjappe te doon; 'n sjiek teske.
- ²**tas** {*ta:s*} (v.) [~se / teske {*'te:s/ke*}] [D. Tasse] **kop(je)**. - 'n ~ kóffie, 'n ~ tee; ~se en tejjerkes.
- ³**tas** {*ta:s*} (m.) [geen mv.] **tast**. - get oppe ~ doon.
- taste** {*'ta:s/te*} (ww.zw. 7c) **tasten**.
- tata** {*'taa/'taa*} (tsw.) (kindertaal) **dada**!
- tatere** {*'taa:/te/re*} (ww.zw. 1) **gakken**, **gakkeren** (van vogels, spec. ganzen). - de ganze taterde inne weij; **kwetteren**, **kwebbeln**. - de kinjer zote te ~.
- te** {*te*} [N. te; D. zu] **I**. (vz.; zie ook **ten**, ²**ter**) **te**. - ~ paerd; ~ water en ~ landj; ~ voot; emes ~ lief gaon; ~ keer gaon; ~ hulp kómme; det is ~ koup; det geit mien versjandj ~ baove; ~ pas kómme; [voor inf.] zich neet weite ~ gedrage; emes ~ pakke höbbe; emes ~ graze numme; get perbere ~ doon; dao is neet aan ~ kómme; det is good ~ doon; doe höbs hiej nieks ~

tebak

zeuke; d'r sjteit 'm get ~ wachte; sjtaon ~ demmele; hae lik ~ sjlaope; lik neet zo ~ zanikke; ich vraog uch ~ gaon zitte; emes vraoge óm ~ kómme; emes get ~ versjtaon gaeve; det guf ~ dinke; zo ~ zeen is 't nag alik. II. (bw.) **te**. - ~ diek zin; dao bös se óngerhandj ~ groot veur; ~ laat kómme; ~ vreug zin; ~ väöl van 't goje (zie ook **teväl**); det geit mich ~ wied; emes ~ sjlum aaf zin; des ~ baeter.

tebak {te/ba:k} of **tabak** {taa/ba:k} (m.) [geen mv.] [N. tabak; D. Tabak] **tabak**. - ~ koupe veur de piep; dao höb ich ~ van.

tebaksblaad {te/ba:Gz/blaa:t} (o.) [blaad] **tabaksblad**. - tebaksblajer ferme(n)tere.

tebaksbös {te/ba:Gz/bö:s} (v.) [bös] **tabaksblik**.

tebaksbuigel {te/ba:Gz/buu(j)/jel} (m.) [buigel] **tabaksbuidel**.

tebakslóch {te/ba:ks/ló:ch} (v.) **tabakslucht**, **tabaksgleur**.

tebaksplant {te/ba:ks/pla:nt} (v.) [plant] **tabaksplant** (*Nicotiana tabacum*). - in d'n oorlog haje väöl luuj ~e in häören haof.

tebakspot {te/ba:ks/po:t} (m.) [pot] **tabakspot**.

tebaksrouk {te/ba:ks/-rou:k} (m.) **tabaksrook**.

tebakswinkel {te/ba:ks/-wi:ng/kel} (m.) [winkel] **tabakswinkel**.

tablet {te/ble:t} of **tablet** {taa/ble:t} (v.) [~te / ~je] **tablet**. - 'n ~je pakke taenge de koppien. // **dienblad**. - zit die tas mer op 't ~je.

¹**tee** {tee} (m.) [geen mv.] **thee**. - lekkere ~; sjlappe en sjerke ~; kemilje~; ~ opsjödde; 'n tas ~; des angere ~ es kóffie!

²**tee** {tee}, zie ²**teen**.

teechel {tee/chel} (m.) [~s / ~ke] [N. verg. tichel] **tegel** (zie **tegel**). - 'ne gank mit sjoon ~kes.

teef {teef} (v.) [teve {tee/ve} / ~ke] **teef** [ook als scheldwoord].

¹**teek** {teek} (m.) [teke / ~ske] [D. Theke] **buf-fet, tooft**, **toog**. - aan de ~ sjtaon.

²**teek** {teek of tee:k} (v.) [teke] **teek** (soorten van de familie *Izodidae*). - kiek oet veur teke, want dao këns se good krank van waere.

teelt {teelt} (m. of v.) [~e] (N.) **teelt**. - de ~ van roze.

teemöts {'tee/mö:ts} (v.) [möts] **theemuts**.

¹**teen** {teen} (hoofdtelw.) [tene of ~s; verbogen vorm tene; zie ook **tientje**] [N. tien; D. zehn] **tien**. - vief en vief is ~; neet toet ~ könne telle; 'ne miens haet ~ teen; ~ gölje; 'n breetke van ~; ~ april; bladzeide ~; v'r wore mit ~ man; v'r wore mit zien tene; 't is ~ oer; 't is ~ veur ~; 'n ~ veur taal; hae haaj twee tene (of ~s) op zien rapport; klevere~; 'n ~ oet-sjpele.

²**teen** {tee:n}, oude vorm **tee** {tee} (m.) [~ {tee:n}, tegenw. ook tene / ~ke] [N. teen; D. Zehe] **teen**. - ich höb mich 'ne ~ (of tee) versjtoek; 'ne miens haet teen ~; oppe teen loupe; emes oppe ~ traeje; lang ~ höbbe; op zien ~ sjtaon óm good te könne zeen.

³**teen** {tee:n} (o.) [geen mv.] [N. tin; D. Zinn] **tin**. - 'ne tejjer van ~.

teende {tee'en/de} (rangtelw.) **tiende**. - op de ~ plaats; de ~ meert.

teepot {'tee/po:t} (m.) [pot] **theepot**.

teertej {'teer/tej} (o.) [geen mv.] **tieretein** (groot geweven stof uit wol en katoen).

teertejje {'teer/te(j)/je} (bn.) **van tieretein**. - 'ne ~ rok.

teetas {'tee/ta:s} (v.) [^tas] **theekop(je)**.

teewater {'tee/waa:/ter} (o.) [geen mv.] **theewater**. - hae is nag neet gans baove zien ~.

teezekské {'tee/ze:ks/ke} (o.) [~s] **theezakje**.

tegel {'tee/gel} (m.) [~s / ~ke] [N. tegel; D. Ziegel] **tegel** (zie **teechel**). - de ~s van de sjtoep (zie **plevuus**); 'n floer van ~s.

Tegele {'tee/ge/le} (o.) **Tegelen**.

tegefloer {'tee:/gel/flöér} (v.) [^floer] **tegefloer**.

tegeliek {te/ge/lië:k} (bw.) [N. tegelijk; D. zugleich] **tegelijk**. - ze kwome allemaal ~; det kwaam ~ mit zien ekzame.

tegeliekertied {te/ge/lië:ker/tiē:t} (bw.) **tegelijkertijd**.

tegelpaad {'tee:/gel/paa:t} (m., tegenw. ook o.) [paad] **tegelpad**.

Tegels {'tee:/gels} (bn.) [~e, ~e, ~] **Tegels**. - de ~e passiesjpele.

tekkele {'te(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **zich ~, rede-twisten, ruziën** (verg. **zich takke, zich tagke**).

tego {te/goo}, zie **tegooj**.

tegood {te/'goot} (o.) [geen mv.] **tegoed**. - mien ~ oppe bank.

tegooj {te/gooj}, ook **tego** {te/goo} (bw.) **te goed**. - g'r höbt nag ei rundje van mich ~; **goed, op de juiste manier**. - det haet d'r neet ~ gemaak; dao mótté ze èns ~ nao

kieke; det mótt èns ~ geregeld waere; **in goede gezondheid, lekker, goed.** - ich veul mich nieks ~; **goed bij zinnen, goed bij verstand.** - doe bös neet ~!

Tei {tei} (eig.m.) [~ke] **Theo.**

teike {'tei:/ke} (o.) [~s / ~ske] **teken.** - emes ei ~ gaeve; det woor 't ~ det 't begós; ein ~ oet de hemel; d'r sjtónge vraemde ~s op de moer; verkeers~s.

teikenblok {'tei:/ken/blo:k} (m.) [²blok] **tekenblok.**

teikene {'tei:/ke/ne} (ww.zw. 1) **tekenen.** - 'n menke ~; 'n good puntj haole veur ~; 'n hoes ~; 'ne breet ~; dao teiken ich veur.

teikening {'tei:/ke/ning} (v.) [~e / ~ske] **tekening.**

teikenles {'tei:/ken/le:s} (v.) [les] **tekenles.** - ~ kriege in de teikensjool.

teikenpepiér {'tei:ken/pe/pî:e:r} (o.) [geen mv.] **tekenpapier.**

teikenpen {'tei:/ken/pen} (v.) [pen] **tekenpen.**

teikensjool {'tei:/ken/sjool} (v.) [sjool] **teken-school.** - de ~ voor vreugter in de patronaatszaal.

teikensjrif {'tei:/ken/sjri:f} (o.) [sjrif] **tekenschrift.**

teikentaofel {'tei:/ken/tao/fel} (v.) [taofel] **tekentafel.**

tej {tej} (bn., bw.) [~je, ~, ~ / ~jer; ~s(te)] [N. taai; D. zäh] **taaí.** - 'n ~ sjtök vleis; d'r zit 'n ~ sjaal ómaer; des 'ne tejje!; ~ vólhaje.

teijer {'te(j)/jer} (m.) [~s of ~e / ~ke] [D. Teller] **(eet)bord.** - 'ne ~ soep; 'ne depe ~; 'ne platte ~; zienne ~ laeg aete; 'n tas en 'n ~ke.

tejjigheid {'te(j)/jich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **taaiheid.** - det vleis is van ~ neet te aete.

tek {te:k}, zie **tak.**

¹tekkel {'te:(k)/kel} (m.) [~s / ~ke] **tekkel** (hond).

²tekkel {'te:(k)/kel} (m.) **tackle.** - de linksbek sjakelde de midveur oet mit 'ne ~.

tekkele {'te:(k)/ke/le} (ww.zw. 1) **tackelen.**

¹tekórt {te/kó:rt} (o.) [~e] **tekort.** - 'n ~ van doe�end euro; ze höbbe 'n ~ aan personeel.

²tekórt {te/kó:rt} (bw.) **te kort.** - v'r kómme henj ~.

teks {te:ks} (m.) [~te / ~ke] **tekst.** - de ~ van een liedje; ich bön ram van d'n ~ aaf.

teksbeukske {'te:Gz/beuks/ke} (o.) [~s] **tekst-boekje.**

tekske {te:ks/ke}, zie **tak, teks.**

tekssjriever {'te:k(s)/sjri:e:/ver} (m.) [sjriever]

tekstschrifver.

Tel {tel} (eig.v.) [~ke] **Mathilde.**

tèl {tè:l} (m.) [~le {tè(l)/le}] **tel.** - ich wach nag drie ~le; in ~ zin; op zien ~le passe.

tele {'tee/le} (ww.zw. 1) **telen, kweken.** - in d'n oorlog teelde ze väöl tebak.

telefoon {te/le/foon}, zie **tillefoon.**

televizie {te/le/vie:(z)/zî:}, zie **tillevizie.**

telle {tè(l)/le} (ww.zw. 1) [N. tellen; D. zählen]

tellen. - hae kan klam toet teen ~; ~ wie 'ne meikaever; ich tèl toet drie en den kóm ich; wieväöl höbbe ze dich daoveur getèld?; häör daag zin getèld; det tèlt neet. // ~ **op: rekenen op.** - ich mótt waal op uch kónne ~; hae tèlde d'rop det ze allemaol kwome; ich tèl op vietteen persone.

télmesjen {tè:l/me/sjî:en of tèl/me/sjî:en} (o.) [mesjen] **telmachine.**

télraam {tèl/raam} (m.) [raam] **telraam.**

teluuj {te/lû:ij}, ook **teluud** {te/lû:ut} (m.) [geen mv.] **talud, berm.**

temaat {te/'maat} (v.) [temate] **tomaat** (*Solanum lycopersicum*).

tematesoep {te/'maa/te/soe:p} (v.) [soep] **tomatensoep.**

temeer {te/'meer} (bw.) **temeer.** - èns ~ ein raeje óm ós te sjopoje; ~ ómdet.

teminste, tenminste {te(n)'/min/sté} (bw.) **tenminste.** - det is ~ eerlik; es se ~ tied höbs.

temme {te(m)/me} (ww.zw. 2) **temmen.** - ein paerd ~; dae jóng is neet te ~.

tempeeste {tem/pees/te} (ww.zw. 7c) **tekeer-gaan.** - ze loge de heel nach te ~.

tempel {te:m/pel} (m.) [~s / ~ke] **tempel.** - (vooral overdr.) 'ne ~ van ein hoes; waem woont d'r in dae ~?

temperatuur {te:m/pe/raa/tû:ür} (m. of v.) [temperature / ~ke] **temperatuur.** - 't is vandaag 'n lekker ~ke; waat is de ~ van de kranke?

tempere {te:m/pe/re} (ww.zw. 1) **temperen.** - de verwerming ~.

temtasie {tem/taa/si:}, zie **tamtasie.**

¹ten {ten} (te + lidw.) **ten.** - ~ eerste; ~ einde raod zin; ~minste (zie **teminste**).

²Ten {ten} (eig.m.) [Tennie {te(n)/nî:}] **Martinus.**

tenao {te/nao} (bw.) **te na.** - emes ~ kómme. // **oet en ~, tot in den treure.** - ich höb 'm det oet en ~ oetgelag.

tenaor {te/naor} (m.) [~e / tenäörke {te-/näör/ke}] **tenor.** - de ~e van 't kirkkoor; ~ zinge; hae haet 'ne goje ~ (tenorstem).

tenaorsjtum

- tenaorsjtum** {te/'naor/sjutm} (v.) [sjtum] **tenorstem.**
tendje {tenj/tje}, zie **tandj.**
¹**tene** {tee/ne}, zie ¹**teen.**
²**tene** {tee:/ne}, zie ²**teen.**
³**tene** {tee:/ne} (bn.) **tinnen.** - 'ne ~ teijer; ~ sjeldäötjes.
Teng {teng} (eig.m.) **Martinus.**
tengske {tengs/ke}, zie **tang.**
tenj {tenj}, zie **tandj.**
tenk {te:ngk} (m.) [~s / ~ske] **tank, reservoir.** - de ~ laote biejvölle; 'ne water-~; **tank** (leger-voertuig). de ~s van de Amerikane.
tenke {te:ng/ke} (ww.zw. 5a) **tanken.** - benzien ~; ich móet eers efkes gaon ~.
tenkgraaf {te:ngk/chraaf} (m.) [¹graaf] **tankgracht.** - in de oorlog waerde de mansluuj opgerope óm aan de tenkgrave mit te grave.
tenksjtasjon {te:ngk/sjtaa/sie(j)/jon} (o.) [~-s] **tankstation.**
tenminste {ten/'min/ste}, zie **teminste.**
tent {te:nt} (v.) [~e / ~je] **tent.** - in ein ~ sjlao-pe; 'n fees haje in ein ~; 'n sjeet~; ze höbbe-n'm de ganse ~ aafgebraoke.
tentame {te:n/taa:/me} (o.) **tentamen.**
tente {te:n/te} (ww.zw. 7b) **bijengaren, openhopen, stapeLEN.** - die is 't hoes danig vól aan 't tente.
tentekamp {te:n/te/ka:mp} (o.) [²kamp] **tentenkamp.**
tentje {tenj/tje}, zie **tant, tent.**
tentoonsjtelle {ten/'toon/sjtè(l)/le} (ww.zw. 1) **tentoonstellen.**
¹**ter** {ter} (m.) [geen mv.] **teer.** - ich höb mien heel sjoon ónger de ~ zitte; ze höbbe ~ en kezelkes oppe waeg gedaon.
²**ter** {ter} (te + lidw.) **ter.** - ~ ere van de keuningin; ~ plaatse; ~ vergadering; d'r is mich ~ ore gekómme; ~ dood veroordeile.
terdege {ter/dee:/ge} (bw.) **terdege.**
terechkómme {te/re:ch/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **terechtkomen.** - hae woort op eine sjtein terechgekómme; waat móet d'r van dae jóng ~; bääk mer neet, det dink kump waal terech.
terein {te/rei:n} (o.) [~e / ~ke of terènke {te/-'rèn(g)/ke}] **terrein.**
terloups {ter/lou:ps} (bw.) **terloops.**
termemaeter {te:r/me/'mèè:/ter} (m.) [~s / ~ke] **thermometer.**
termien {ter/miè:n} (m.) [~e] **termijn.** - de lèste ~ is versjtreke.

- ternejjernood** {ter/'ne(j)/jer/'noot} (bw.) **ternauwernood.**
terpentien {ter/pen/'tiè:n} of **terpetien** {ter/pe/'tiè:n} (m.) [geen mv.] **terpentijn.**
terre {te(r)/re} (ww.zw. 1) **teren, asfalteren.** - ze höbbe de waeg geterd; 'n geterd platdaak.
terwiel {ter/wiè:l} (vw.) **terwijl.** - ~ ze dao sjtonge, voor de bös langs; hae köp det hoes, en det ~ d'r gèn geldj haet.
terzeip {ter/zei:p} (v.) [zeip] **teerzeep** (ontsmettende zeep).
terziejes {ter/zìé/jes} (bw.) **terzijde.** - det sjtook 'ne maeter ~ oet.
terziejesoet {ter/zìé/je(z)/zôè:t} (bw.) **opzijnaar buiten.** - det sjtök hout sjtik wied ~; dae leep ~ van zatigheid.
¹**tes** {te:s} (v.) [~se / ~ke] [D. Tasche] **zak** (in broek, jas, enz.). - 'ne zakdoek in zien ~ höbbe; mit de henj in de ~ sjtaon; geldj oppe ~ höbbe; emes geldj oet de ~ kloppe; nieks oppe ~ höbbe (*geen geld hebben*); det kan d'r zich in zien ~ sjtaeke!; 'n jeske mit väöl ~kes; 'n waemesteske; lek mich de ~ (*je kunt me gestolen worden*); doe kèns nieks mitnumme, 'n doodshaemp haet gèn ~se.
²**tes** {te:s} (v.) [teste {te:s/te} / ~ke] **test.** - emes 'n ~ aafnumme; sjlage veur ein ~.
teske {te:s/ke}, zie ^{1,2}**tas, tes.**
tesseplak {te:(s)/se/plak} (m.) [plak] **zakdoek** (tegenw. **zakdook**).
teste {te:s/te} (ww.zw. 7c) **testen.**
testement {tes/te/'me:nt} (o.) [~e / ~je] **testament.** - zien ~ opmake; 'taad en 't nuuj ~.
tetter {te:(t)/ter} (m.) [~s / ~ke] (N.) **tetter, mond.** - haaj dienne ~ èns, dae sjteit biech dich nootj sjtil.
ettere {te:(t)/te/re} (ww.zw. 1) **1. kwebbel-en.** - die vrouluuj zitte weer te ~. **2. tetteren, drinken, zuipen.** - ze höbbe gisteraowindj flink zitte te ~.
Teu {teu}, zie **Tjeu.**
teugel {teu:/gel} (m.) [~s / ~ke] [N. teugel; D. Zügel] **teugel.**
teugske {teu:chs/ke}, zie ¹**toog.**
Teum {teum} (eig.m.) [> Teumke, zie **Tomas**] [~ke] **Tom, Thomas.**
Teumke {teu/mes/ke}, zie **Tomas, Teum.**
¹**Teun** {teu:n} (eig.m.) [> Teunke, zie ²**Toon**] **Toon, Anton.**
²**teun** {teun} (m.v.) (zie ¹**toon**) **strekken, kat-tenkwad.** - dae haolt ~ oet; gekke ~.
teur {teur}, zie ¹**toor.**

teureske {‘teu:/res/ke}, zie **tore**.

¹**teurke** {‘teur/ke}, zie ¹**toor**.

²**teurke** {‘teu:r/ke}, zie **tore**.

teut {teu:t} (predicatief bn.) **teut, aangeschoten, dronken**. - hae is ~.

teväöl {te/’vääöl} (predicatief bn., bw.) **te veel**. - det waert mich allemaol get ~; dae kalt mich get ~. // (zn., o.) **teveel**. - ‘t ~ aan geldj.

tevergaefs {te/ver/’gëefs} of **tevergaes** {te/ver/’gëëfs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [verg. **vergaefs**]

tevergeefs. - ~e meatje; det is allemaol ~ gewaes; ich kwoom ~ biej hem aan de deur.

teveur {te/’veu:r} of **teveure** {te/’veu:/re} (bw.) **tevoren**. - det wis ich al ‘n waek van ~; det kóns se baeter ~ zègke; daags ~ (op de voorafgaande dag).

tevreje {te/’vree:/je} (bn., bw.) **tevreden**. - ‘ne roukende miens is ‘ne ~ miens; ich böñ ~ euver det werk; ze ginge ~ nao hoes.

’tgeen {et/’cheen}, zie **degene**.

tied {tiē:t} (m.) [tieje {‘tie(j)/je} / ~je] [N. tijd; D. Zeit] **tijd**. - det is get oet vreuger tieje; det wore nag èns tieje!; hae is neet van deze ~; det kleid is oet de ~; det is van veur mienne ~; mit de ~ mitgaon; kóns se mich de persieze ~ zègke?; ze kump nootj oppe ~; alles op zienne ~; ze is al twee waeke euver ~; dao höb ich gènne ~ veur; op ~ van nag gèn oer haje ze alles vaerdig; ich höb dem in gèn tieje meer gezeen; van ~ toet ~; de ~ biejha je; waatv’re ~ haet d’r gereje?

tiedelik {‘tiē:/de/lik} of **tiejelik** {‘tiē/je/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] (N.) **tiедelijk**. - ‘n ~ verblief; hae is mer ~ sikretares.

tiesed {‘tiē:/des} (vz.) **tijdens**.

tiesdrift {‘tiē:t/ri:t} (v.) [rit] **tijdrift**.

tiesdsrif {‘tiē:t/sjri:f} (o.) [sjrif] **tijdschrift**.

tiesdverdrief {‘tiē:t/fer/driē:f} (o.) [geen mv.] (N.) **tijdverdrijf**.

tiesdverlees {‘tiē:t/fer/lee:s} (o.) [geen mv.] (N.) **tijdverlies**.

tiesdwins {‘tiē:t/wins} (v.) [geen mv.] (N.) **tijdwinst**.

tieje {‘tie(j)/je}, zie **tied**.

tiejelik {‘tiē/je/lik}, zie **tiedelik**.

¹**tien** {tiēn} (v. of v.mv.) **tijding, bericht**. - dao kries se nag ~ van; emes ~ doon van get.

²**Tien** {tiēn} (eig.v.) [~ke {‘tien(g)/ke}] **Christina, Tine**.

Tiena {‘tiē:/naa} (eig.v.) **Christina**.

Tienes {‘tiē/nes} (eig.m.) [~ke] **Tinus, Martinus**.

tientje {‘tienj/tje} (o.) [~s] (N.) **tientje**. - ‘n ~

betale; ‘n golje ~.

tiep {tie:p} (o.) [~pe / ~ke] **type** (gezegd van personen, verg. ²**tieppo**). - wat is det veur ein ~; des mich ein ~!

tiepdiploma {‘tie:p/die/ploo/maa} (o.) [diploma] **typediploma**.

tieplintj {‘tie:p/li:njtj} (o.) [lintj] **lint van een typemachine**.

tiepmesjen {‘tie:p/me/sjëē:n} (o.) [~mesjen] **typemachine**.

¹**tieppe** {‘tie:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **typen**. - ‘ne bref ~; ‘n getiep sjtök.

²**tieppe** {‘tie:(p)/pe} (o.) [~ of ~s / tiepke] **type** (zie ook **tiep**). - zón ~ wage höb ich nag nootj gezeen.

tieppies {‘tie:(p)/pies} (bn., bw.) [tieppise, tieppise, ~] **typisch**. - dae maak altied zón tieppise opmerkinge; det is ~ get veur dem.

Ties {ties} (eig.m.) [~ke] **Tijs, Mathijs**.

tiesse {‘tie:(s)/se} (ww.zw. 6) **verrassen, te grazen nemen**. - ‘t eerste van Zjwame haet zich laote ~ door die vanne Ruiver.

¹**tiet** {tie:t} (v.) [~te / ~je] [N. tiet; D. Zitze] **tiet, vrouwenborst**.

²**tiet** {tiē:t} (v.) [~e / ~je] (kindertaal) **kip**. - de ~jes vore.

tiffelere {ti(f)/fe/’lee/re} (ww.zw. 1) **op en meer lopen, ijsberen**. - hae tiffelere door de kamer.

tik {ti:k} (m.) [~ke / ~ske] (N.) **tik**. - biej ‘t tweede ~ske kónt g’r beginne te kalle; emes ‘ne flinke ~ gaeve; **tic**. - hae haet ‘ne ~.

tikke {‘ti:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **tikken**. - op de raam ~; dao hoofs se mer efkes op te ~ en den duit d’r ‘t; ‘ne bref tikke.

tikkelke {‘ti:(k)/kel/ke} (o.) (N.) **tikkeltje, ietsje**. - ze is ‘n ~ verlaege.

Til {til} (eig.v.) [~ke] **Mathilde**.

tillefoon {ti(l)/le/’foon} (m.) [~s] (N.) **telefoon**. - ‘ne mobielle ~; de ~ geit; de ~ oppakke.

tillefoonbook {ti(l)/le/’foon/book} (o.) [book] **telefoongids**.

tillegram {ti(l)/le/’gram} (o.) [~me] **telegram**.

tillevizie {ti(l)/le/vie:(z)/ziē} (m.) [~s / ~ke] (N.) **televisie**. - ‘ne nuje ~ aansjaffe; nao de ~ kieke; waat is d’r oppe ~?

tillevieziegids {ti(l)/le/vie:(z)/ziē/gi:ts} (m.) [gids] **televisiegids**.

tillevizietore {ti(l)/le/vie:(z)/ziē/too:/re} (m.) [tore] **televisietoren**. - de ~ in Herte.

tintjele {‘ti:nj/tje/le} (ww.zw. 1) **tintelen**. - de vingers tintjelde mich vanne kaaj.

tip

- tip** {*ti:p*} (m.) [~s] (N.) **tip**. - emes eine ~ gaeve.
- tippe** {*ti:(p)/pe*} (ww.zw. 5a) (N.) **tippen**. - dao kóns se neet aan ~; hae is getip door zienne kollega. // **tikken**. - mit Paose waert mènnig gekleurd eike getip.
- tippele** {*ti:(p)/pe/le*} (ww.zw. 1) **tippelen**.
- tippeleer** {*ti:(p)/pe/leer*} (m.) [~s / ~ke] **tip-pelaar**.
- tipsie** {*ti:p/siē*} (predicatief bn.) (E.) **tipsy, aangeschoten**.
- tirvele** {*ti:r/ve/le*} (ww.zw. 1) **snel ronddraai-en, dwarrelen, wervelen, rondtollen**. - de blaedjes tirvelde róndj inne windj; 't tirvelde mich veur mien uig.
- tirvelkóntj** {*ti:r/vel/kó:njtj*} (v.) [kóntj] **woel-water, iemand die niet stil kan zitten**.
- tisnach** {*tis/'na:ch*} (ook **desjnach** {*de-/sjna:ch*} (bw.) **vannacht**. - ich höb ~ neet gesjlaope; ~ kump sinterklaos.
- tispel** {*ti:s/pel*} (m.) [geen mv.] **boel, geheel, samenraapsel, bouwsel, santeakraam**. - ze höbbe de ganse ~ aanne sjtraot gezat.
- titsje** {*ti:tj/sje*} (ww.zw. 3d) **geniepig plagen**. - de wichter titsjde zich weer èns.
- tizzemiddig** {*ti(z)/ze/mi:(d)/dich*} (bw.) **van-middag**. - ~ aete v'r greun moos.
- tizzemorge** {*ti(z)/ze/mo:r/ge*} (bw.) **vanmor-gen**. - ~ voor d'r weer te laat.
- tizzenaovindj** {*ti(z)/ze/'nao:/vinjtj*} (bw.) **vanavond**. - ~ waert d'r fees gevierd.
- tizzewintjer** {*ti(z)/ze/'wi:nj/tjer*} (bw.) **van de winter, in de afgelopen winter**. - ~ haet de Maas dök hoog gesjtange.
- tja** {*tja:*} (tsw.) **tja**. - ~, wat mótté v'r d'rmit?
- Tjeu** {*tjeu*} of **Teu** {*teu*} (eig.m.) [Tjeuke] **Mathieu**.
- To** {*too*} (eig.v.) [~ke] **Toos, Cato**.
- ¹**toch** {*to:ch*} (bw.) [N. **toch**; D. **doch**] **toch**. - hae kump ~; 't is ~ nag sjoon waer gewaore; dao höbs se ~ waal aan gedach?; det haaj ich dich ~ gezag!; gaef 't mich ~ mer; doe bös ~ 'ne sjtómmerik; nae ~!
- ²**toch** {*to:ch*} (v. of m.) [~te / töchske {*tö:chs-ke*}] (N.) **tocht**. - v'r höbbe 'ne ~ door Frankriek gemaak; 'ne wanjel~.
- tóch** {*tó:ch*}, zie **tuntje**.
- ¹**toe** {*tóê*} (bn., bw.) [toewe {*toe(w)/we*}, ~, ~] **1. dicht, gesloten, toe**, - veur 'n ~ deur kómme; 'ne toewe wage; de winkel is nag ~; de deur is ~; det duit de deur ~; 'n ~ flaaj (een vlaai met deegdeksel); ~ sjoon (schoenen met veter); móndj ~!; mien ore zitte ~; de

wónj is ~. // vormt **scheidb. ww. 2 (bw.) toe**. ich gaon nao 'm ~; örges nao ~ gaon; det duit d'r neet ~; det is toet dao aan ~; verdorie nag aan ~!; op de koup ~. // vormt **scheidb. ww.** (soms met uitspraak *tôê:-*).

- ²**toe** {*tôê*} (bw.) **toen, destijds, toentertijd**, zie **1doe**.
- toeddele** {*toe(d)/de/le*} (ww.zw. 1) **spelen** (met kleine kinderen). - ze woort get mit de kiendjes aan 't ~.
- toedoorn** {*tôê/doo:n*} (ww.st.) [doon] **dicht-doen, afsluiten**. - de deur ~; det duit de deur toe!; doot dae raam toe!; 'n fles ~; ich höb tisnach gèn oug toegedaon.
- toedrejje** {*tôê/dre(j)/je*} (ww.zw.) [drejje] **dichtdraien**. - de kraan ~.
- toeduje** {*tôê/dûû/je*} (ww.zw.) [duje] **dicht-drukken**. - de deur ~, 'ne raam ~.
- toegaefelik** {*tôê/gèè:/fe/lik*} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **toegeeflijk**.
- toegaeve** {*tôê/gèè:/ve*} (ww.st.) [gaeve] **toege-ven**. - hae wilt det neet ~.
- toegenejd** {*tôê/ge/nejt*} (bn.) [~e, ~e, ~] **gie-riug, kreнтерig**. - 'ne ~e miens; 'ne ~e (*gierigaard*).
- toekoe** {*tôê/:ke*} (v.mv.) **in: ~ trèkke (strootje trekken, gewoonlijk gedaan met lucifers) (verg. *zjwaegèle*)**.
- toekke** {*toe:(k)/ke*} (ww.zw. 5a) (heimelijk, op een gemene manier) **aanstoten, porren, duwtjes geven**. - ze zote zich te ~; emes op die uig ~.
- toeklaatse** {*tôê/klaat/se*} of **toeklatse** {*tôê/-kla:t/se*} (ww.zw.) [klaatse, klatsé] **dicht-slaan, dichtsmakken**. - de deur ~.
- toekoms** {*tôê/koms*} of **toekóms** {*tôê/kóms*} (v.) [geen mv.] **toekomst**.
- toelaote** {*tôê/lao/te*} (ww.st.) [laote] **dichtla-ten**. - de deur ~ veur de vlege. // **toelaten**. - ze lete ós neet toe in det gebouw; zóget kénne v'r neet ~.
- toelike** {*tôê/li(G)/Ge*} (ww.onr.) [¹ligke] **toe-leggen**. - zich örges op ~; v'r höbbe op daen hanjel geldj toegelag.
- toemake** {*tôê/maa/:ke*} (ww.zw.) [make] **dichtmaken**. - 'n deur ~; 'ne envelop ~.
- toemaze** {*tôê/maa/ze*} (ww.zw.) [maze] **dicht-mazen**. - 'n gaat in 'ne zok ~.
- toemel** {*tôê/mel*} (m.) [geen mv.] **drukte, gedoe**. - ich gaon neet meer nao de kirmes: al dae ~ is mich get te väöö.
- ¹**toen** {*toen*} (N.) **1. (bw.) toen**; zie **1doe**. **2.**

- (vw.) (verg. wie) **toen**. - ~ d'r det gezag haaj, leep d'r weg; ~ ich nag klein woor.
- ²**toen** {tōē:n} (m.) [~e / tuunke {tuun(g)/ke}] [D. Zaun] **omheining** (spec. van draad), **afrastering, draad**. - 'ne ~ ómme haof, óm 'n weij; ónger de ~ door kroope; de ~ is kepot; **(was)draad**. - de was oppe ~ hange.
- toendertied** {'toen/der/tiē:t} (bw.) **toentertijd**.
- toendistel** {tōē:n/di:s/tel} (v.) [distel] **melkdistel** (*Sonchus oleraceus*).
- toeneije** {tōē/ne(j)/je} (ww.zw.) [nejje] **dichtnaaien**. // zie **toegeneijd**.
- toenhangs** {tōē:n/hings} (m.) [hings] **onbehouwen persoon**.
- toep** {toe:p} (m.) [tuup {tuu:p} / tuupke {tuu:p/ke}] [N. top] **top** (zie ook **tuup, tōmp** en **tump**). - de ~ van eine berg; de ~ van de gevel; 't tuupke van de naas; mit de ~ van de vinger get aanrake.
- toeplekke** {tōē/ple:(k)/ke} (ww.zw.) [plekke] **dichtplakken**.
- toeppe** {toe:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **1. kloppen**. - waem toep dao opper deur?; det is 'ne getoepde (aan hem zit een steekje los). **2. toepen** (bep. kaartspel).
- toeper** {toe:(p)/per} (m.) [~s] **toeper** (iem. die toopt).
- toeptaafel** {toe:p/tao/fel} (v.) [taafel] **toeptaafel** (tafel waaraan getoopt wordt).
- ¹**toer** {tōē:r} (m.) [~e] **toer, karwei, onderneeming**. - 'ne akrobatis ~; det zal 'ne hele ~ zin; det is zónne ~ neet; watv'r ~ hoebs se noe weer oetgehaold?
- ²**toer** {tōē:r} (m. of v.) [~e] **toer, rondreis, omwenteling**. - 'ne (of 'n) ~ door Pruse make; op ~ gaon; de moter lōp op vól ~e; teen ~ per sekonde.
- toere** {'tōē:/re} (ww.zw. 1) **toeren**.
- toernere** {toer/'nee/re} of **tornere** {tor/'nee/re} (ww.zw. 1) **spektakel maken**. - kinjer, waat zit g'r weer te ~!
- ¹**toes** {tōē:s} (m.) [geen mv.] [D. Tausch] **ruil**. - 'ne goje ~ doon.
- ²**toes** {tōē:s} (bw.) [N. thuis; D. zu Hause] **thuis**. - ze zin neet ~; de vergadering is biej mich ~; ~ moge v'r det; emes ~ treffe; doot of se ~ bös; zich örges ~ veule; ~ is 't baeter es in 't boetelandj; good ~ zin in get; van alle merte ~ zin; hae woor neet ~ (hij kon geen antwoord geven). // (als zn., o.) hae haet dao ein good ~ getróffe.
- toesbringe** {tōē:z/bri/nge} (ww.onr.) [bringe] **thuisbrengen**. - ze höbbe-n-'m toesgebrach mit häöre auto; det kén ich neet ~.
- toese** {'tōē:/se} (ww.zw. 6) [D. tauschen] **rulen**. - poszegels ~; zólle v'r èns ~? (van stoel wisselen).
- toeshaje** {'tōē:/(h)aa:/je} (ww.st.) [haje] **thuishouden**. - zien henj neet könne ~.
- toesheure** {'tōē:s/heu:/re} (ww.zw.) [heure] **thuishoren**. - det heurt hiej neet toes.
- ¹**toesj** {toe:sj} (m.) [~e] [D. Tusch] **muzikale onderstreping**. - mit det de Prins det gezag haaj, goof de kepel 'ne ~.
- ²**toesj** {toe:sj} (m.) [~e / tuusjke {tuu:sj/ke}] **pluk** (haar). - 'ne ~ haor.
- toesjel** {'toe:/sjel} (m.) [~e / tuusjelke {tuu:/sjel/ke}] **bundel, bos**. - 'ne ganse ~ pepier; 'ne ~ klöppele; 'ne ~ haor (verwarde bos haar).
- toesjkop** {'toe:sj/ko:p} (m.) [kop] **warrige haardos**. - höbs se dich neet gekeimp? doe höbs zónne ~!
- toesjlaon** {tōē/sjlaon} (ww.st.) [sjlaon] **dichtslaan**. - de deur ~; 'n book ~. // **toeslaan**. - de deve höbbe weer toegesjlage.
- toesjpraeke** {tōē/sjprè:/:ke} (ww.st.) [sjpraeke] **toesprenken**.
- toesjpraok** {tōē/sjpraok} (m. of v.) [~e / toesjpräökske {tōē/sjpräöks/ke}] **toespraak**. - 'ne (of 'n) ~ haje.
- toesjreuje** {tōē/sjreue/je} (ww.zw.) [sjreuje] **dichtschroeiens**. - 't vleis ~.
- toesjstandj** {tōē/sjta:njtj} (m.) [toesjtenj {tōē/sjtenj}] [N. toestand; D. Zustand] **toestand**. - de ~ van de kranke veel mit; hae bevónj zich in eine erbermelikke ~; waat zin det dao veur toesjtenj!
- toesjtaon** {tōē/sjtaon} (ww.st.) [sjtaon] **toestaan**. - rouke is dao neet toegesjtange.
- toesjtel** {tōē/sjtèl} (o.) [¹sjtèl] **toestel**.
- toesjumme** {tōē/sjtu(m)/me} (ww.zw.) [sjtumme] **toestemmen**.
- toeskómme** {tōē:s/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **thuiskomen**.
- toeswèdsjtried** {tōē:s/wè:t/sjtriët} (m.) [wèd-sjtried] **thuiswedstrijd**.
- ¹**toet** {toet} (vz., vw.) [N. tot] **tot**. - (als vz.) van Zjwame ~ Remunj; van hoog ~ leeg; ~ de moer zin 't twelft maeter; ~ aan de moer; ~ in de boch; ~ op 't daak; ~ veur de deur; ~ ónger de taofel; ~ euver de brök; det doert ~ teen oer; v'r wachte nag ~ Paose; ~ 't inj, ~ 't inj toe; ~ mien plezeer; allemaol, ~ en mit de kleintjes; ~ vervaelles toe. // (als vw.) ich blief hiej ~ d'r kump.

toet

2toet {tôē:t} (v.) [~e / tuutje {tûū:/tje} (zie tuutje)] [N. toeter; D. Tuthorn] **toeter, blaasinstrument.** - 'n ~ koupe oppe kirmes; ze bloze op allerlei ~e; de grote ~ (*bastuba*); **claxon.** - oppe ~ duje; ich heur de ~ van ziene wage al; **fabrieksfluit, sirene.** - óm twelf oer geit de ~.

3toet {tôē:t} (tsw.) **toet!** - ~!, ~!, dao kump 'nen otto aan!

toetdet {toe(d)/*de:t of 'toe(t)/*te:t} (vw.) **totdat.**

toete {tôē:/te} (ww.zw. 7a) **toeteren.** - toet mich neet zo in mien ore; op 'n trómpet ~; 't haet al getoet (*de fabrieksfluit heeft al geklonken*); **claxonneren.** - vreuger móosde se veur edere boch ~.

toetummere {tôē/tu(m)/me/re} (ww.zw.) [tummere] **dichttimmeren.**

toevreze {tôē/vree:/ze} (vw.st.) [vreze] **dichtvriezen.** - mit zó waer vrouws dich 't gaat toe.

toewieze {tôē/wîē:/ze} (vw.st.) [wieze] **toewijzen.** - ze höbbe-n-'n die kamer toegeweze.

toezègke {tôē/zè(G)/Ge} (ww.onr.) [zègke] **toezeggen.** - de gemeinde haet ós det toezegzag.

toezjoer {tôē/zjöē:r} (bw.) [F. toujours] **altijd, steeds, aan een stuk door.** - ze lepe ~ door; hae bleef ~ bezig.

Tomas {too/mas} (eig.m.) [Teumke {teum/ke}] (zie ook **Teum**) **Thomas, Tom.** - de heilige ~; 'nen óngeluvige ~.

tomme {to(m)/me} (tsw.) **verdomme.** - ~ nag aan toe!

tómp {tô:mp} (m.) [tump {tu:mp} / tumpke {tu:mp/ke}] (zie ook **tump**) **punt, (uitstekende) hoek.** - ich höb mich gesjtote aan de ~ van de taofel; de taofel haet veer tump.

Ton {ton} (eig.m. en v.) [~nie] **Anton** en **Antonia.**

tón {tón} (v.) [~ne / tunke {tun/ke}] [N. ton, D. Tonne] **ton, vat.** - 'n ~ beer; wie heringe in ein ~; mit de ~ euver 't veldj gaon; 'n diekke ~ (*dikzak*); (*als maat*) 'n ~ aerpele; (*geldbedrag*) 'n ~ winne biej ein laoteriej.

tone {too/ne} (ww.zw. 1) (N.) (zie **tuine**) **tonen.** - dao móos se dienne pas ~.

toneel {too/'neel} (o.) [geen mv.] **toneel.** - op 't ~ sjtaan; mitdoon aan 't ~; ~ sjpele.

toneelklub {too/'neel/klu:p} (v.) [klub] **toneelclub, toneelvereniging.** - Zjwame en Boekkoel haje vreuger eder 'n eige ~.

tóng {tóng} (v.) [~e / tungske {tungs/ke}] [N. tong, D. Zunge] **tong.** - zien ~ oetsjaaeke; zich op zien ~ biete; 't lik mich op de ~; euver de ~ gaon; höbs se dien ~ verlaore?;

verkes~; rindjs~; zee~.

tóngewórs {tó/nge/wó:rs} (v.) [wórs] **tongenworst.**

tonnag {to(n)/nach} (bw.) [> toch nag] **toch nog.** - ze höbbe ~ gewónne.

tónne {tó(n)/ne} (ww.zw. 1) **mest verspreiden, gieren.** - ze höbbe vandaag getónnd, det kóns se ruke.

tóntjeldoos {tó:nj/tjel/doos} (v.) [doos] **ton-deldoos.**

tóntjete {tó:nj/tje/le} (ww.zw. 1) **veel drinken, pimpelen, gezellig drinken.**

1toog {too:ch} (m.) [toge / teugske {teu:chs/ke}] **toog, toga.** - de ~ van eine geiselik, van eine mësdener.

2toog {too:ch} (m.) [toge] **toog, tapkast, toonbank.** - aan de ~ sjtaon.

1toon {toon of too:n} (v. of m.) [tone {'too:/ne}, zie ook **2teun** / teunke {teun/ke of 'teu:n/-ke}] [N. toon; D. Ton] **toon.** - 'n hoog ~ (of 'ne hoge ~), 'n leeg ~ (of 'ne lege ~), 'n valse ~; op ~ blieve; 'n ~ aanhaje; op de tone van de meziek; 'n hoog ~ aansjlaon; kóns se det neet op 'ne angere ~ zègke?; de ~ aangaeve.

2Toon {too:n} (eig.m.) [Teunke {teu:n/ke}] **Toon, Anton.**

toonbank {toon/ba:ngk} (v.) [bank] **toonbank.**

1toor {toor} (m.) [teur {teur} / teurke {teur/-ke}] **knier** (ophangpunt van een deur).

2Toor {toor} (o.) de plaats **Thorn.**

Toors {toors} (bn.) [~e, ~e, ~] **uit, van Thorn.** - de ~e harmenieje.

toorse {too:/r/se} (ww.zw. 6) **slaan, meppen.** - die vrouw toorsde d'r duchtig op los; ze höbbe zich good getoors (*ze hebben flink op elkaar los geslagen*).

1Toos {toos} (eig.v.) [~je] **Toos.**

2toos {toos} (m.) [~te / ~je] **toast, toost.** - 'ne ~ oetbringe oppe jubelaris; ze haje ~jes mit zalm.

tore {too:/re} (m.) [~s / teureske {teu:/res/ke} of teurke {teu:r/ke of 'teur/ke}] [N. toren; D. Turm] **toren.** - de ~s van ein kesjeel; 'ne ~ sjlaon mit de dame.

tornasie {tor/'naa:/siē} (v.) [geen mv.] **opwindig.** - waat 'n ~ óm nieks.

turnere {tor/'nee/re}, zie **toernere.**

törteldoef {tó:r/tel/dôēf} (v.) [doef] **tortel-(duif)** (*Streptopelia tortur*).

tórvél {tó:r/vel} (m.) [geen mv.] **drukte.** - oet d'n ergsten ~ zin.

tösse {tô:(s)/se} (vz.) [N. tussen; D. zwischen]

tussen. - ~ die sjtein zit gènne sement meer; emes de kop ~ twee ore zitte; Neel lik ~ Remunj en Zjwame; hae sjtóng ~ zien eljers in; 'n bedraag ~ de hóngerd en de hóngerd-fieftig euro; ~ de bedrieve door.

tössebeij {tö:(s)/se/'beij} (bw.) **tussenbeide.** - ~ kómme.

tössedoor {tö:(s)/se/'doo:r} (bw.) **tussendoor.** - ~ ging d'r efkes nao zien dochter haer; doe móos neet al dao ~ kalle.

tössehanjel {tö:(s)/se/ha/njel} (m.) [hanjel] **tussenhandel.**

tössemoer {tö:(s)/se/môë:r} (v.) [²moer] **tus-senmuur.**

tössenin {tö:(s)/se/'nin} (bw.) **tussenin.** - dao móos se 'n pepierke ~ sjtaeke; ich zoot dao midde ~.

tössenoet {tö:(s)/se/'nôë:t} (bw.) **tussenuit.** - d'r sjtik ein sjtök pepier ~; zich d'r ~ make (ervandoor gaan); d'r ~ gaon (ervandoor gaan, op hol slaan).

tössepoos {tö:(s)/se/poos} (v.) [poos] (N.) **tussenpoos.** - det gebeurde mit tössepoze.

tössesjstandj {tö:(s)/se/sjta:njtj} (m.) [sjtandj] **tussenstand.**

tössesjtok {tö:(s)/se/sjto:k} (o.) [sjtok] **tus-senstuk.**

toter {too:/ter} (m.) [geen mv.] **slijk, modder.** - neet in dae ~ sjpele, kinjer!

toterbel {too:/ter/bel} (v.) [²bel] **snottebel.**

toum {tou:m} (m.) **toom.** - 't paerd aanne ~ leije; de kinjer in ~ haje.

touvere {tou:/ve/re}, zie **tovere.**

touw {touw} (v.) [~e / tuike {tuij/ke}] [N. tow; D. Tau] **touw.** - get mit ein ~ toebinje; get aan ein ~ ophange; det hink mit tuikes aanein; dao is gèn ~ aan vas te knuipe; get op ~ zitte; de maedjes zin aan 't tuike sjpringe.

touwtrèkke {touw/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **touwtrekken.**

toveneer {too:/ve/neer} (m.) [~s / ~ke] **tove-naar.**

toverbal {too:/ver/ba:l} (m.) [bal] **toverbal** (snoepgoed). - zoebbele op eine ~.

tovere {too:/ve/re}, ook **touvere** {tou:/ve/re} (ww.zw. 1) [N. toveren; D. zaubern] **toveren.** - ich kan neet ~!; de goocheleer toverde 'ne knien oet zienne hood.

toverheks {too:/ver/he:ks} (v.) [heks] **tover-heks.**

toveriej {too:/ve/'riêj} (v.) [geen mv.] **tovenarij.**

toverspreuk {too:/ver/sjpreu:k} (m.) [sjpreuk]

toverspreuk.

toversjtaaf {'too:/ver/sjtaaf} (m.) [sjtaaf] **tover-staf.**

tradisie {traa/'die:(s)/siê} (v.) [-s] traditie; sjtoetsgriepe is 'n aaj Zjwamer ~.

træj {træj} (v.) [~] 1. **trede.** - van de baoveste ~ aafvalle; 'n trap mit zèsteen ~. 2. **stap,**

schrede. - det is mer ein paar ~ gaons; hae deej nag ein paar ~ en toen veel d'r óm.

træje {træj:je} (ww.st. 20) [N. treden; D. treten] **treden, trappen, stappen, schrijden.** - de haan haet de hoon getraoje; in 'ne flater ~; emes op de teen ~; nao veure ~; ich gaon efkes ei sjtökske ~ (een ommetje maken); zich getraoje veule (verongelijkt).

traene {træ:ne} (ww.zw. 1) **trainen.**

traener {træ:ner} (m.) [-s] **trainer.**

traenere {træ:nee/re} (ww.zw. 1) (N.) **traine-ren, tegenhouden, afremmen.** - de zaak ~.

traening {træ:ning} (v.) [~-e] **training.**

traeter {træ:te/re} (ww.zw. 1) **treiteren.**

trakter {'tra:k/ter} (m.) [~s / trekterke {tre:k/ter/ke}] **tractor.**

tralie {'traa:/lîë} (v.) [~s] **tralie.** - d'r zote ~ veur die vinsters.

tram {tram} (m.) [~me of ~s / tremke {trem-ke}] [N. tram] **tram.** - vreugter leep dao ein tremke.

trammelant {tra(m)/me/la:nt} (m.) [geen mv.] **trammelant, ophef, problemen.** - dao hoofs se neet zónne ~ euver te make; **druk-te.** - 't woort mich dao 'ne ~.

trampele {'tra:m/pe/le} (ww.zw. 1) [D. trampeln] **sjokken, voortstappen.** - hae trampelde door de módder.

tramwaeg {'tram/wè:ch} (m.) [waeg] **tram-weg.** - vreugter leep d'r ein ~ske nao de pan-nesjoppe.

transenasie {tra:n/se/'naa:/siê} (v.) [geen mv.] **getreiter, pesterij.** - edere daag die ~, dao kan ich neet taenge.

transenere {tra:n/se/'nee/re} (ww.zw. 1) **treite-ren, pesten.** - ze zitte daen aje miens weer te ~.

transport {tra:ns/po:rt} (o.) [~-e] **transport.**

transportbandj {tra:ns/'po:rd/ba:njtj} (m.) [bandj] **transportband.** - op 't fietsekerke zitte transportbenj.

transportbedrief {tra:ns/'po:rd/be/driê:f} (o.) [bedrief] **transportbedrijf.**

traochele {trao/che/le} (ww.zw. 1) **rijgen.** - veurdet se de bloes ineinnejts, móos se 'm inein ~.

traochelgare {'troa/chel/gaa:/re} (o.) [gare]

traochelvaam

rijggaren.

traochelvaam {‘trao/chel/vaam} (m.) [vaam] *rijgdraad.*

¹**traoq** {‘traoch} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~er] {‘trao:/ger}; ~s(te)] [N. traag; D. träge] **traag**. - ‘ne ~e miens; ‘n ~ aafhanjeling; det geit dao erg ~; de was is nag erg ~ (*vuchtig, klam*).

²**traoq** {‘trao:ch} (m.) [träög {trääöch} / trääögske {‘trääö:chs/ke}] **trog, voerbak; gemetselde bak.** - ‘t voor inne ~ sjödde.

¹**traon** {‘trao:n} (v.) [~e {‘trao:/ne} / trääönke {‘trääön/ke}] [N. traan, D. Träne] **traan**. - de ~e lepe-n-’m euver de wange; zich zien ~e aafvaege; ze lachde door häör ~e haer; de ~e zote häör dreig; ‘n wich de trääönkes aafdreuge.

²**traon** {‘trao:n} (m.) [geen mv.] [N. traan, D. Tran] **traan** (visolie). - laever~.

traonaenj {‘trao/nèènj} (v.) [aenj] **zaagbek** (soort eend, *Mergus merganser*).

traonig {‘trao/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **tranig.** - ‘ne ~e sjmaak.

träöt {‘trää:t} (v.) [~e / ~je] **toeter, blaasinstrument.** - op ‘n ~ blaoze; sjeij oet mit die ~!

träöte {‘trää:/te} (ww.zw. 7a) **toeteren.** - träöt mich neet zo in mien ore!; hae träötde opper trömpet.

trap {‘tra:p} (v.) [~pe / trepke {‘tre:p/ke}] [N. trap; D. Treppe] **trap.** - de ~ nao de zölder; ‘n ~ aafgaon; ‘n ~ oploupe; van de ~ aafvalle; ‘n sjteine trepke veur de deur; mit ‘t trepke kan ich d’r waal aan kómme; dae is duchting vanne ~ gevalle (*de kapper heeft zijn haren flink kort geknipt*); de ~pe van vergelieking.

traplèdder {‘tra:p/lè:(d)/der} of **trapleijer** {‘tra:p/lei/jer} (v.) [lèdder, leijer] **trapleer, trapladder.**

trappe {‘tra:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **trappen** (op een fiets). - ‘t woor hel ~ taenge dae berg op.

trappegaat {‘tra:(p)/pe/gaa:t} (o.) [gaat] **trapgat.**

trapper {‘tra:(p)/per} (m.) [~s / trepperke {‘tre:(p)/per/ke}] **trapper, pedaal.**

trappere {‘tra(p)/’pee/re} (ww.zw. 1) **betrappen.** - emes örjes op ~.

trapsgewies {‘tra:ps/che/’wîës} (bn., bw.) [trapsgewieze, ~, ~] **trapsgewijs.**

tratsje {‘tra:tj/sje} (ww.zw. 3d) **door de modder lopen.**

travveljere {‘tra(v)/vel/’jee/re} (ww.zw. 1) (*bedrijvig*) **op en neer lopen.** - die travveljeerde d’r aardig op los.

trechter {‘tre:ch/ter} (m.) [~s / ~ke] [N. trech-

ter; D. Trichter] **trechter.**

Trees {tree:s} (eig.v.) [~-ke] **Theresa, Trees.** - waat bös doe toch ein trees (niet al te snugger persoon).

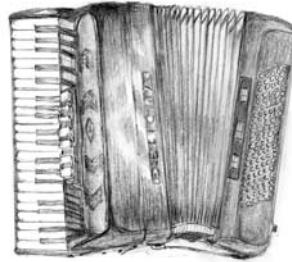
tref {‘tre:f} (m.) [geen mv.] **tref, toeval.** - des ‘ne zelje ~ (dat maak je zelden mee; dat vind je zelden).

treffe {‘tre:(f)/fe} (ww.st. 12) [N. treffen; D. treffen] **treffen.** - ich tróf ‘m in ‘t gemeindehoes; wiene zólle v'r ós weer èns ~?; mit dem höbbe v'r ‘t getróffé; ‘t tróf zo det v'r op ‘tzelfde moment aankwome; det truf good; hae wét de toon altied persies te ~.

trein {‘trei:n} (m.) [~e / ~ke of trènne {‘trè:ng/ke}] **trein.** - mit de ~ nao Amsterdam gaon; zich de ~ pakke; es se oppe Boekkoel de ~ heurs, den geit ‘t waer aaf; de kinjer sjeelde mit ~kes.

treinkaertje {‘trei:n/kèè:r/tje} (o.) [~s] **trainkaartje.**

trèk {‘trè:k} (m.) [~ke / ~ske] [N. trek] **trek, haal.** - ‘ne ~ aan ein touw gaeve; ‘ne ~ aan de piep doon; dae zal waal aan zien ~ke kómme. // **trek, gelaatstrek.** - hae haet de ~ke van zie moder. // **slag** (bij het kaartspel). - ‘ne ~ haole. // **tocht.** - oppe ~ zitte; zich oet de ~ gaon zitte. // **tafellia.** - lik det mer in de ~.

// (ook:) een stuk gereedschap ter ondersteuning van de arm bij het snijden van brood tegen de borst.

trèkbujel {‘trè:G/buu(j)/jel} (m.) [bujel] **trek-harmonica.**

trèkechtig {‘trè(G)/Ge:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **tochtig.** - det is ein ~ hoes. // (van grond) **met hoge waterstand.** - op zónne ~e gróndj gruijt alles good.

trèkgaat {‘trè:k/chaat} (o.) [gaat] **tochtgat.**

trèkhaok {‘trè:k/haok} (m.) [haok] **trekhaak.**

trèkkabel {‘trè:(k)/kaa:/bel} (m.) [kabel] **trekkabel.**

trèkke {‘trè:(k)/ke} (ww.onr. 13) **1. (overg.) trekken.** - ‘t paerd trèk de ker; trèk mer aan

't tuike; aan de bel ~; 'n laot ~; waem zal de ker gaon ~; emes oet 't water ~; emes aan zien haor ~; ich zal 'm èns aan zienne jas ~; zich de hood euver de ouge ~; 'n gek gezich ~; zich 'ne tandj laote ~; sjtrepe ~; baenkes ~; det trèk mich neet zo; sjuumke ~; die mès troch zich erg lank (*duurde erg lang*); van Drees ~; det trèk 'm neet zo (*dat is voor hem niet zo aantrekkelijk*). 2. (onoverg.) **trekken**. - v'r trochte (of trokke) door 't ganse landj; d'r op oet ~; de veugel zin weer aan 't ~; de persestie zal zónjig ~; v'r trochte (of trokke) mit de optoch mit; hae trèk mit zie linkerbein; de kóffie nag get laote ~; aan de piep ~. // **tochten**. - 't trèk hiej, doot die deur èns toe!

trèkker {trè:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **trekker**. - die luuj zin echte ~s; de ~ van ein gewaer.

trèkking {trè:(k)/king} (v.) [~e] **trekking**. - wienee is de ~ van die laoterie?

trèkkraon {trè:(k)/krao:n} (v.) [kraon] **roek** (*Corvus frugilegus*).

trèkpaerd {trè:k/pèèrt} (o.) [paerd] **trekpaard**.

trèkplaoster {trè:k/plaos/ter} (v.) [plaoster] **trekleister**.

trèksjpek {trè:k/sjpe:k} (m.) [²sjpek] **taai sulkerschuim**.

trekterke {tre:k/ter/ke}, zie **trakter**.

trèkvogel {trè:k/foo:/gel} (m.) [vogel] **trekvo-gel**. - de Trèkveugel (*een voormalige vriendenclub in Swalmen*).

trèkzak {trè:k/sa:k} (m.) [zak] **accordeon**.

trèkzalf {trè:k/salf} (v.) [zalf] **trekzalf**.

tremke {trem/ke}, zie **tram**.

trènke {trè:ng/ke}, zie **train**.

trepke {tre:p/ke}, zie **trap**.

trepperke {tre:(p)/per/ke}, zie **trapper**.

treudj, treudjs {treutj(s)}, zie **traje**.

treuste {treus/te} (ww.zw. 7c) [N. troosten; D. trösten] **troosten**. - ze kós zelfs door de pesjtoor neet getreus waere.

treuzelbóks {treu:/zel/bó:ks} (v.) [bóks] **treuzelaar**.

treuzele {treu:/ze/le} (ww.zw. 1) (N.) **treuzelen**. - lik neet zo te ~!; ze bleve mer ~.

treuzeleer {treu:/ze/leer} (m.) [~s / ~ke] **treuzelaar**.

treuzelvót {treu:/zel/vót:t} (v.) [vót:t] **treuzelaar**.

tribuun {trie(b)/'buun} (v.) [tribunes {trie(b)}/'buu(n)/nes} / ~ke] **tribune**. - 't gans besjtuur zoot oppe ~.

triksdoos {triekz/doos} of **triksdoos** {trikz/doos} (v.) [doos] **meccanodoos** (*van het ooit*

populaire merk Trix).

Trien {trién} (eig.v.) [~ke {trien(g)/ke}] **Catharina, Katrijn**. // **trien** {trién} (v.) **troela**. - 'n diekke ~; 'n sjtóm ~.

Triena {trié:/naa} (eig.v.) **Catharina**.
triep {trié:p} (m.) [geen mv.] **trijp, moquette** (fluweelachtig wollen weefsel, spec. voor de bekleding van stoelen).

triepe {trié:pe} (bn.) **trijpen, van moquette**. - dae praos woor mit ~ sjtóf beklèdj.

tripleks {tríe:/pleks} (m.) [geen mv.] **triplex**.
triko {tríe:(k)/koo} (m.) [~s] **tricot** (stofnaam); **trui**. - doot dich 'ne ~ aan.

Triks {tri:ks} (eig.v.) [~ke] **Beatrix**.

triksdoos {trikz/doos}, zie **triksdoos**.

trille {tri(l)/le} (ww.zw. 1) (N.) (zie **razele, riejere**) **trillen**. - ich sjtóng te ~ op mien bein; 't ganse hoes begós te ~.

trintj {tri:njtj} (bw.) **om en nabij, omrent, nagenoeg** (verg. **intrintj**). - ze zin ~ fietftig jaor getrouwdd.

troch, trochte {troch, 'tro:ch/te}, zie **trèkke**.

troeb {troe:p} (m.) (zie ook **troep**) [~be {troe(b)/be} / truuubke {truu:p/ke}] **troep, zwerm**. - d'r zote ganse troebbe sjakkers op 't veldj.

troef {trôef} (v.) [troeve {trôê/ve} / truuufke {truu:f/ke}] **troef**. - 'n ~ inne handj höbbe; sjöppé is ~; 't woor dao ermoed ~.

troeffel {troe:(f)/fel} (v.) [~s / truuuffelke {truu:(f)/fel/ke}] **troffel**. - metsele mit de ~.

troela {trôé:/laa} (v.) [~s] **troela** (scheldnaam voor vrouwen). - 'n diekke ~.

troep {troe:p} (m.) (zie ook **troeb**) [~pe / truuupke {truu:p/ke}] [N. troep; D. Truppe] **troep**. - de Duitse ~pe vele ós landj binne; de ganse ~ leep de zaal oet; 'n truuupke kinjer; waat is 't hiej eine ~! (N.).

troes {troe:s} (m.) [truus {truu:s} / truuus {truu:s/ke}] **etros**. - 'ne ~ droeve.

troeve {trôé/ve} (ww.zw. 5a) **troeven** (ook een bep. kaartspel). - ich höb dae sjlaag getroef.

¹troew {trôéw} (m.) [geen mv.] [N. trouw; D. Treue] **trouw**. - zich ~ belaove; zónne ~ höb ich nörges anges gezeen; te gojer ~.

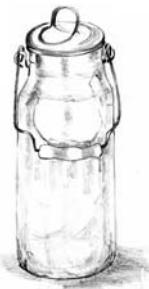
²troew {trôéw} (bn., bw.) [~e {trôé/we of 'troe(w)/we}, ~, ~ / ~er; ~s(te)] [N. trouw; D. treu] **trouw**. - 'ne ~e hóndj; hae ging ~ nao de kirk.

troewe {trôé/we of 'troe(w)/we} (ww.zw.) [D. trauen] **vertrouwen**. - ich troew dem neet. // **zich ~: op zijn gemak zijn, een gerust**

troewes

- gevoel hebben.** - ich troewde mich dao neet.
troewes {troe/wes}, ook **trouwes** {'trou/wes} (bw.) **trouwens**.
tróf, tróffe {tró:f, 'tró:(f)/fe}, zie **treffe**.
trok {tro:k}, zie **trèkke**.
trokaar {troo/'kaar} (m.) [trokare] **trepaan**, gebruikt om bij het **oploupe** (zie aldaar) van een koe de gassen uit de ingewanden te laten ontsnappen.
tróm {tróm} (v.) [~me / trumke {'trum/ke}] [N. trommel, trom; D. Trommel] **trommel, trom**. - de diekke ~; de klein ~; 'ne roeffel oppe ~ houwe. // **trommel** (achterste gedeelte van een kachel, als overgang naar de kachelpijp).
trómboze {tróm/'boo/ze} (m.) [geen mv.] **trombose**.
trómme {tró(m)/me} (ww.zw. 2) 1. **trommelen, op de trom slaan**. - de optoch is nej hiej, ich heur ze al ~. 2. **zich begeven, drommen**. - sónjes trómde alle wichter op 't eljershoe aan.
trómmel {tró(m)/mel} (v.) [~s / trummelke {'tru(m)/mel/ke}] [N. trommel] **trommel, blik**. - keukskes oet de ~ pakke; 'n ~ mit bótramme.
trómmele {tró(m)/me/le} (ww.zw. 1) **trommelen**. - mit zien vingers op de taovel ~; de luuj biejein~.
trómpet {tró:m/pet} (v.) [~te / ~je] [N. trompet; D. Trompete] **trompet**. - de ~ blaoze.
trómpetis {tró:m/pe/tis} (m.) [~te {tró:m/pe/~-ti:s/te}] **trompettist**.
trómsvel {tróms/fe:l} (o.) [vel] **trommelvel**.
trooj, troje {trooj, 'troo:/je}, zie **traeje**.
troos {troos} (m.) [geen mv.] **troost**.
trouw {trou:w} (m.) [geen mv.] **huwelijk, echtverbintenis**. - in häore ~ krege ze ach wichter.
trouwdaag {trouw/daa:ch} (m.) [daag] **trouwdag, dag van de bruiloft**.
trouwe {trou/we} (ww.zw. 4a) [N. trouwen] **trouwen, huwen**. - ze gaon ~; ze zin feertig jaor getrouw'd.
trouwes {trou/wes}, zie **troewes**.
trouwkleid {trouw/klei:t} (o.) [kleid] **trouwjapon**.
trouwmès {trouw/mè:s} (v.) [²mès] **huwelijksmis**.
trouwring {trouw/i:ngk} (m.) [rink] **trouwring**.
truf, trufs {truf:f(s)}, zie **treffe**.
truffel {truf:(f)/fel} (v.) [~s / ~ke] **truffel**.
trugkele {tru(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **treuzelen**. - dao kwoom d'r getrugkeld; lik neet te ~, mer loup door!
Trui {trui(j)} (eig.v.) [~ke] **Trui, Truuus, Gertrudis**.
truij {truij} (m.) [~e / ~ke] (N.) **trui** (verg. triko). - doot dich 'ne ~ aan, 't begint kaad te waere.
trumke {'trum/ke}, zie **tróm**.
trummelke {'tru(m)/mel/ke}, zie **trómmel**.
trump {tru:mp} (m.) [geen mv.] **angelusklokje**.
trumpe {tru:m/pe} (ww.zw. 5a) 1. **luiden** (van één klok; verg. **loeje**). - 't trump al (het wordt tijd dat we gaan; tien minuten voor de aanvang van de kerkdienst luidt één klok); 't trump veur 't lof. 2. **een spel waarbij men probeerde een muntstuk, dat op een straatklinker gelegd was, met een ijzeren kogel te treffen**.
trumpsent {tru:mp/se:nt} (m.) [sent] **gehavende cent** (al of niet ten gevolge van 'trumpe').
trut {tru:t} (v.) [~te / ~je] **trut**. - sjtóm ~ desse bös!
truubke {'truu:p/ke}, zie **troeb**.
truuffelke {'truu:(f)/fel/ke}, zie **troeffel**.
truufke {'truu:f/ke}, zie **troef**.
Truuj {trûu:j} (eig.v.) [~ke] **Trui, Truuus, Gertrudis**.
¹**truuk** {truu:k} (bw.) **terug**. - hae is al lang ~; höbs se mesjien ei döbbeltje ~; dao haaj d'r neet van ~! // vormt scheidb. ww.
²**truuk** {truu:k} (m.) [~s] **truck**. - 'ne ~ mit op-liger.
³**truuk** {truu:k} (v.) [~ke / ~ske] **truc, kunstgreet**.
truukbetale {truu:G/be/taa:/le} (ww.zw.) [betalen] **terugbetalen**.
truukbringe {truu:G/bri/nge} (ww.st.) [bringe] **terugbrengen**. - bring die sjöttel èns efkes truuk nao de keuke; ze wiste 't verlees truuk te bringe toet minder es ein tón.
truukdoon {truu:G/doo:n} (ww.st.) [doon] **terugdoen**. - de tesseplak ~inne tes; es ze 'm peste, den duit d'r nieks truuk.
truukfluite {truu:k/flui:/te} (ww.st.) [fluite] **terugfluiten**.
truukgaeve {truu:k/chèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **teruggeven**.
truukgaon {truu:k/chao:n} (ww.st.) [gaon] **teruggaan**.
truukkènne {truu:(k)/kè(n)/ne} (ww.zw. [¹kènne]) **terugkennen**. - dae kèn ich mich nimmeer truuk.
truukkieke {truu:(k)/kié:/ke} (ww.st.) [kieke] **terugkijken**. - de vereniging kiek truuk op 'n

- geweldig jaor.
- truukkómme** {'truu:(k)/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **terugkommen**. - ze zin net van fekansie truukekómme; v'r zólle dao nag waal èns op ~.
- truukligke** {'truu:k/li(G)/Ge} (ww.onr.) [ligke] **terugleggen**. - lik det mets mer truuukinne laaj; ze höbbe zich get geldj truukgelag.
- truukloupe** {'truu:k/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **teruglopen**. - ich loup det ganse sjtök neet nag èns truuuk!; 't bezeuk aan die kónzaers is danig truukgeloupe.
- truukrieje** {'truu:k/rie(j)/je} (ww.st.) [rieje] **terugrijden**.
- truuksjlaon** {'truu:k/sjlaon:n} (ww.st.) [sjlaon] **terugslaan**. - es se dich sjlaon, moogs se neet ~; biej 't volgende toernooj sjlaon v'r truuuk.
- truuksjrieve** {'truu:k/sjrié:/ve} (ww.st.) [sjrieve] **terugschrijven**. - 'ne breef ~; hae haet mich de veurige waek truukgesjreve.
- truuksjrikke** {'truu:k/sjri:(k)/ke} (ww.st.) [sjrikke] **terugschrikken**. - örges veur ~.
- truuksjtampe** {'truu:k/sjta:m/pe} (ww.zw.) [sjtampe] **terugschoppen, terugtrappen**. - ich sjtampde-n'm ónger zien vót, mer hae sjtampde hel truuuk; hae sjtampde truuuk oppe kiepper.
- truuktrappe** {'truu:k/tra:(p)/pe} (ww.zw.) [trappe] **terugtrappen**. - op dae fiets móos se ~ óm te remme.
- truuktraprem** {'truu:k/tra:p/rem} (v.) [rem] **terugtraprem**.
- truuktrèkke** {'truu:k/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkke] **terugtrekken**. - hae troch flot zien handj truuuk; ze trochte zich truuuk achter de sjtreep; hae haet zich truuukgetroch oet de zaak.
- truuk-u** {truu/'Gûû} (tsw.) **terug!** (uitroep van de voerman om het paard achteruit te laten gaan). // (bw.) **achteruit**. - de wage ~ zitte; gank ~!
- truukvare** {'truu:k/faa:/re} (ww.st.) [vare] 1. **terugvaren**. - de boot voor truuuk. 2. **terugrijden**. - v'r vare truuuk euver de Ruiver; vaar èns ei sjtòkske truuuk.
- truukvinje** {'truu:k/fi/nje} (ww.st.) [vinje] **terugvinden**. - es se good zeuks, den vinjs se det dink waal truuuk; v'r kóste de waeg nimmeer ~.
- truukwaeg** {'truu:k/wèè:ch} (m.) [waeg] **terugweg**. - de persessie is al oppe ~.
- truukwirke** {'truu:k/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **terugwerken**. - mit truuwkirkende krach.
- truukzitte** {'truu:k/si:(t)/te} (ww.onr.) [zitte] **terugzetten**. - zit dae tejjer mer truuuk inne kas; de wage ~ (achteruitzetten).
- truupke** {'truu:p/ke}, zie **troep**.
- tube** {'tuu(b)/be} (v.) [~s / tuubke {'tuu:p/ke}] **tube**. - 'n ~ tandjpasta.
- tuf** {tu:f} (m.) [-fe / ~ke] (kleine) **locomotief** (voor het treintje dat klei van de kleigroeve naar de dakpannenfabrieken bracht).
- tuffe** {'tu:(f)/fe} (ww.zw. 5a) 1. **spugen**. - hae tufde-n'm op zienne kop. 2. **tuffen**. - dao kénns se de trein heure ~.
- tuge** {'túú/ge} (ww.zw. 5a) **getuigen**. - dae móos veur de sjepbank ~.
- tuije** {'tui/je} (ww.zw. 3a) (N.) **tuien, met kabels (of touwen) vastzetten** (verg. **tujere**).
- tuike** {'tuij/ke}, zie **touw**.
- tuikespringe** {'tuij/ke/sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe] **touwtjespringen**.
- tuin** {tuin} (m.) [tuine {'tui:/ne} / ~tje] (N.) (zie **haof**) **tuin**. - es 't sjoon waer is, zin ze allemaol in häör ~tjes aan 't wirke.
- ¹**tuine** {'tui/ne} (ww.zw. 1) 1. **tonen, laten zien**. - hae kós zie gezich dao waal èns ~; mit dae jong kóns se dich dao ~. 2. **zich voor doen als, lijken, er uitzien, ogen**. - det tuint erg groot; det tuint heel get; det tuint gróter den 't is; **er goed uitzien, een mooi uiterlijk hebben**. - dae kersboum tuint nag neet erg.
- ²**tuine** {'tui/ne} (ww.zw. 1) **tuinieren**. - hae tuint good in zie häöfke, en daodoor tuint det good.
- tuit** {tui:t} (v.) [~e / ~je] 1. [N. tuit] **tuit, schenkduit**. - de ~ van de kóffiepot. 2. (meta-len) **bus**. - de ~e waere nao de fuu gebrach (*melkbus-sen*); (**kolen**)**kit**. - haol nag èns ein ~ kaole; **waterkan**. - pak mich èns 'n ~ water. 3. **tuitje**: geëmailleerd **drinkkannetje**. - es se neet wils lere, den kumps se mit ein ~je aan 't gaon (d.w.z. *dan ga je later fabriekswerk verrichten*)
- tujere** {'tuu(j)/je/re} (ww. zw. 1) **tuien, met een touw vastzetten of vastbinden** (aan een in de grond geslagen pin). - de geit ~ oppe groos.

tujerhamel

tujerhamel {‘tuu(j)/jer/haa:/mel} (m.) [hamel] **zware houten hamer**, waarmee de **tujerpaol** in de grond geslagen werd. - 'ne kop wie eine ~ höbbe (een dik hoofd).

tujerpaol {‘tuu(j)/jer/paol} (m.) [paol] **tuipaal, ijzeren pin** om een geit e.d. aan te binden.

tulp {tu:lp} (v.) [~e / ~ke] **tulp** (Tulipa-soorten).

tulpeból {‘tu:l/pe/bó:l} (m.) [²ból] **tulpenbol**.

tumele {‘tū:u:/me/le} (ww.zw. 1) **tuimelen, val-len.** - 't wich tumelde vanne taofel aaf.

tumelraam {‘tū:u:/mel/raam} (m. of o.) [raam] **tuimelraam**.

tummere {tu(m)/me/re} (ww.zw. 1) [N. timmeren; D. zimmern] **timmeren**. - mit 'ne hamer ~; mit de voes oppe taofel ~.

tummerfebriek {tu(m)/mer/fe/briek} (v. of o.) [febriek] **timmerfabriek**.

tummerluuj {tu(m)/mer/lū:u:j} (m.mv.) [luuj] **timmerlieden**.

tummerman {tu(m)/mer/ma:n} (m.) [man] **timmerman**.

tummercansoug {‘tu(m)/mer/man/zouch} (o.) [oug] **scherp oog, deskundige blik**.

tummerwerk {tu(m)/mer/we:rk} (o.) **timmerwerk**.

tummerwinkel {‘tu(m)/mer/wi:ng/kel} (m.) [winkel] **timmermanswerkplaats**.

tump {tu:mp} (m.) [~e / ~ke] (zie **tómp**) **punt**, (uitstekende) **hoek**. - ich höb mich gesjtote aan de ~ van de taofel. // (vleessoort) **ham-punt** (zie **sjónketump**).

tungske {‘tungs/ke}, zie **tóng**.

¹tunke {‘tun/ke}, zie **tón**.

²tunke {‘tu:ng/ke}, zie **tuntje**.

tunnel {‘tu(n)/nel} (m.) [~s / ~ke] [N. tunnel; D. Tunnel] **tunnel**. - de ~ ónger 't sjapaor.

tuntj {‘tu:njt} (m.) [geen mv.] **dunk**. - dae haet 'ne hoge ~ van zichzelf.

tuntje {‘tu:nj/tje} [de infinitivus wordt niet gebruikt en zou ook **tunke** {‘tu:ng/ke} kunnen luiden] (onpers. ww.st. 42; defectief) [N. dunken, D. dünen] **dunken**. - mich tuntj det v'r mer èns gaon opsjtappe; wat tuntj dich daovan?; wat tóch dich daovan?; mich tóch det 't baeter kós; mich tuntj! (of mich tunk!).

tutehout {‘tū:u:/te/hou:t} (o.) [geen mv.] **vlier-hout**. - hae kalde zó laeg wie ~ (hij gebruikte laagbijdegrondse taal).

tuubke {‘tuu:p/ke}, zie **tube**.

tuug {‘tū:u:ch} (o.) [tuge / ~ske] [N. tuig; D. Zeug] **tuig**. - 't ~ van ei paerd (zie **getuug**);

't wich leep in ei ~ske; 't is ~ waat dao woont; geveerlik ~ (gevaarlijk spul); waat is det veur ~? (rommel).

tuul {‘tuul} (m. of v.) [geen mv.] [N. tule; D. Tüll] **tule**.

tuulke {‘tuul/ke} of **twielke** {‘twiel/ke} (o.) [~s] [F. tuile] **tuile du nord** (soort dakpan).

tuunke {‘tuun(g)/ke}, zie **toen**.

tuup {tuu:p} (m.) [tuup {tuu:p} / tuupke {‘tuu:p/ke}] **top** (zie ook **toep**). - eine ~ van 'ne boum; de ~ oet de kersboum haole.

tuup, tuupke {‘tuu:p(/ke)}, zie ook **toep**.

tuuppe {‘tuu:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **toppen, snoeien**. - de hèk ~; zich de haor laote ~.

Tuur {tū:ür} (eig.m.) [~ke] **Arthur**.

tuusjelke {‘tuu:/sjel/ke}, zie **toesjel**.

tuusjke {‘tuu:sj/ke}, zie **toesj**.

tuut {tū:u:t} (m.) balkenbrij

tuutje {‘tū:u:/tje} (o.) [~s] (zie **toet**) 1. **toe-tertje, fluite**. - op 'n ~ blaoze. 2. **kokertje**. - ~s sjnieje veur piele te make (zie **tuutjes-hout**).

tuutjeshout {‘tū:u:/tjes/(h)ou:t} (o.) [geen mv.] (tak van) **vlier** (*Sambucus nigra*). - d'r sjteit dao väöl ~; tuutjes sjnieje van ~ (om pijlen te maken sneed de jeugd uit vliertakken kokertjes die als pijlpunten op rietstengels gestoken werden); zo laeg wie ~ (achterbaks).

twallet {twa(l)/le:t} (o.) [~te / ~je] **toilet** - nao 't ~gaon; ~make.

Twan {‘twan} (eig.m.) **Antoine, Antoon**.

twee {‘twee} (hoofdtelw.) [~s of ~je] (zie ook **tweeje**) [N. twee; D. zwei] **twee**. - ich tèl toet ~; ~ en ~ is veer; ~s (of ~je) veur taal en raekene op 't rapport höbbe; 't is nej ~ oer; 't is ~ veur twelf; ze blieve van ~ toet veer hiej; sjöppé~; ze zin mit zien ~ (of ~je); op ~ nao wore ze allemaal gekómme; ein eij is gèn eij, ~ eij is 'n half eij, drie eij is ein paoseij; op ~ rayer door de boch gaon; ich zèk det gèn ~ keer!; det kosde 'ne gölje of ~.

tweede {‘twee:/de} (rangtelw.) **tweede**. - veur de ~ keer; op de ~ plaats; in de ~ riej zitte.

tweedehyandjs {‘twee:/de/hancts} (bn., bw.) [~, ~e, ~, ~] **tweedehyands**. - 'ne ~e wage; get ~ koupe.

tweederleij {‘twee:/der/’leij} (bn.) **tweeërlei, in twee soorten**. - ze haje ~ wichter (van verschillende vaders of moeders).

tweedoezjend {‘twee/’dôê/’zjent} (hoofdtelw.) **tweeduizend**.

tweedoezjendste {‘twee/’dôê:/’zjents/te} (rang-

- telw.) tweeduizendste.**
- tweeds** {tweets of twee:ts} (bw.) in: 't ~, als tweede, op de tweede plaats. - hae woor 't aan de beurt; hae kwoom 't ~ aan.
- tweeëndertig(st)e** {'twee/en/'de:r/tich(s/te)} (telw.) **tweeëndertig(st)e**.
- tweeënnegetig(st)e** {'twee/en/'nee:/ge/tich(s/te)} (telw.) **tweeënnegentig(st)e**.
- tweeënsèstig(st)e** {'twee/en/'sè:s/tich(s/te)} (telw.) **tweeënzestig(st)e**.
- tweeënsevetig(st)e** {'twee/en/'see:/ve/tich(s/te)} (telw.) **tweeënzeventig(st)e**.
- tweeëntachetig(st)e** {'twee/en/'ta:/che/tich(s/te)} (telw.) **tweeëntachtig(st)e**.
- tweeëntwintig(st)e** {'twee/en/'twi:nj/tjich(s/te)} (telw.) **tweeëntwintig(st)e**.
- tweeënveertig(st)e** {'twee/en/'veer/tich(s/te)} (telw.) **tweeënveertig(st)e**.
- tweeënviertig(st)e** {'twee/en/'vief/tich(s/te)} (telw.) **tweeënvijftig(st)e**.
- twoehóngerd** {'twee/'hó/ngert} (hoofdtelw.) **twoehonderd**.
- twoehóngerde** {'twee/'hó/nger(t)s/te} (rangtelw.) **twoehonderdste**.
- tweeje** {'twee/je} (verb. vorm van twee) **tweeën**.
- dao kóns se mit zien ~ op zitte.
- twoeling** {'twee/ling} (m.) [~e] **twoeling**.
- twoerlings** {'tweer/lings} (m.mv.) **twoelingen**
(de twee personen die een tweeling vormen).
- Sjeng en Driek zin ~.
- twéesjerig** {'twee/'sjee/rich} (predicatief bn., bw.) (van gewassen) **ongelijk opgekomen**. - de krótte kwome ~ oet.
- tweetandjs** {'twee/'tanj(tj)s} of **tweetendjs** {'twee/-'tenj(tj)s} (bn.) **tweetandig**. - 'n ~ gaffel.
- tweeverdener** {'twee/ver/dee/ner} (m.) [~s]
(N.) **tweeverdiener**.
- twelf** {twelf} (hoofdtelw.) [N. twaalf; D. zwölf]
twaalf. - 't jaor haet ~ maondje; 't is ~ oer.
- twelfde** {'twelv/de} (rangtelw.) **twaalfde**.
- twelfdoezjend** {'twelv/'dôé:/zjent} (hoofdtelw.) **twaalfduizend**.
- twelfhóngerd** {'twelf/'hó/ngert} (hoofdtelw.) **twaalfhonderd**.
- twiefel** {'twiē:/fel} (m.) [~s] [N. twijfel; D. Zweifel] **twijfel**. - ich höb zo mien ~s daoueuver; hae is sónger ~ de bëste.
- twiefelbóks** {'twiē:/fel/bó:ks} (v.) [bóks] lange broek met te korte pijpen. // **iemand die twijfelt, twijfelaar**. - des 'n richtige ~.
- twiefele** {'twiē:/fe/le} (ww.zw. 1) [N. twijfelen;
- D. zweifeln] **twijfelen**. - örges aan ~; ich twiefel d'r neet aan det d'r kump; dao zoodjs se van aan 't ~ kómme.
- twiefelechtig** {'twiē:/fe/le:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **twijfelachtig**. - 't is ~ of d'r waal kump.
- twiefeleer** {'twiē:/fe/leer} (m.) [~s / ~ke] **twijfelaar** (ook als naam van een bep. soort bed).
- twiej** {twiēj} (v.) [~e / ~ke] **etui**. - de pen trukdoon inne ~.
- twielke** {'twiel/ke}, zie **tuulke**.
- twintjig** {'twi:nj/tjich} (hoofdtelw.) [N. twintig; D. zwanzig] **twintig**. - ~ euro; 'n breefke van ~; 't is ~ veur twee.
- twintjigste** {'twi:nj/tji:chs/te} (rangtelw.) **twintigste**.

U

U, u {ûû} (v.) [u's {ûûs}] de letter **U, u**.

uch {u:ch} (pers.vnw.) 1. (2e pers.mv.) (zie **geur**) [N. u; D. euch] **jullie, u.** - ich krieg ~ nag waal!; ich höb ~ det dudelik gezag; veur ~ guldj det neet; veur gaon mit ~ mit; drejt ~ allemaol óm; zit ~ mer! 2. (2e pers/enk. beleefdheidsform) (zie **geur**) [N. u; D. euch] **u.** - ich kén ~ neet; ich gaef 't ~ lever es dem; is dae hood van ~?

ufferke {'u:(f)/fer/ke}, zie **offer**.

ug {u:ch} (bez.vnw.) [ugge {u(g)/ge}, ~, ~] 1. (2e pers. mv.) [N. uw] **jullie, je, uw.** - laot ~ jes neet ligke!; höbt geur allemaol ~ pen biej uch?; ~ gedraag kan ich neet goedkeure. 2. (2e pers.enk., beleefdheidsform) **uw** (verg. **eur**). - g'r höbt ugge hood vergaete; ~ vrouw kén ich nag neet.

uig, uigske {'uich(s/ke)}, zie **oug**.

uige {'ui/ge} (ww.zw. 5a) **ogen, staren, turen.** - hae zit altied in zien beuk te ~; zit neet zo te ~, doot dich 't leech aan!: **ogen, er uit-zien.** - det kleid uig neet; det uig nörges nao (*lijkt nergens op*).

uiteke {'ui/te/ke}, zie **auto**.

ujer {'uu/jer} (o. of m.) [~s / ~ke] [N. uier; D. Euter] **uier**.

ujerzalf {'uu/jer/zalf} (v.) [zalf] **uierzalf**.

ulebril {'ûû:/le/bri:l} (m.) [bril] **uilenbril**.

ules {'ûû:/les} (m.) [~e / ~ke] **Keulse pot**.

ummer {'u(m)/-

mer} (m.) [~e of

~s / ~ke] [N.

emmer; D. Eimer]

emmer. - twee

~e (of ~s) water;

de raenger vèlt

mit ~s oet de

lóch.

ungelste {'u/ngels/te} of **ungerste** {'u/ngers/te} (bn.) **onderste.** - de ~ verdeping; ze sjtaon op de ~ plaats.

ungelstebaove {'u/ngels/te/'bao:/ve} of

ungerstebaove {'u/ngers/te/'bao:/ve} (bw.)

ondersteboven. - dao böñ ich 't ~ van.

unjer {'u/njer} (m.) **middagslaapje.** - höbs se d'n ~ al oet?

unjere {'u/nje/re} (ww.zw. 1) **een middag-slaapje houden.** - gaot uch get ~, want de middig is nag lank.

urf, urfs {urf(s)}, zie **èrve**.

Urzelinne {ur/ze/li(n)/ne} (v.mv.) **Ursulinen** (een congregatie van vrouwelijke religieuzen, die zich o.a. bezighield met onderwijs aan meisjes). - de maedjes zote biej de ~ op sjool.

us {us}, **uske** {'u:s/ke}, zie **1.ós**.

ute {'ûû:/te} (ww.zw. 7a) [N. uiten; D. äußern] **uiten.** - ze uitde häör gedachte zelje; hae haet zich dao-euve nootj gevut.

1uterlik {'ûû:/ter/lik} of **oeterlik** {'ôê:/ter/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~] [N. uiterlijk; D. äußerlich] **uiterlijk.** - ~ke kénmerke; det is de ~e datum; doe móis ~ om twee oer dao zin.

2uterlik {'ûû:/ter/lik} of **oeterlik** {'ôê:/ter/lik} (o.) [geen mv.] **uiterlijk.** - doe móis neet allein op 't ~ aafgaon.

uters {'ûû:/ters} of **oeters** {'ôê:/ters} (bw.) [N. uiterst; D. äußerst] **uiterst.** - 't voor ~ ris-kant.

uterste {'ûû:/ters/te} of **oeterste** {'ôê:/ters/te} 1. (bn.) [N. uiterste; D. äußerste] **uiterste.** - zien ~ bès doon; 't ~ puntj; de ~ datum. 2. (o.) [~] [N. uiterste; D. Äußerste] **uiterste.** - toet 't ~ gaon; det zin de twee ~.

uting {'ûû:/ting} (v.) [~e / ~ske] **uiting**.

uul {'ûûl} (m.) [ule {ûû:/le} / ~ke] [N. uil; D. Eule] **uil** (soorten van *Strigiformes*). - d'r zit 'nen ~ oppe sjouw; sjtómmen ~ des se bös!

uulskop {'ûûls/ko:p} (m.) [kop] of **uulskuke** {'ûûls/kûû:/ke} (o.) [kuke] **uilskuiken.** - waat bös se toch eine uulskop (of ein uulskuke)!

uurke {'ûûr/ke}, zie **1.2oer**.

V

V, v {vee} (v.) [v's {vees}] (de letter) **V, v.** - get mit ein ~ sjrieve; V.G.L.O. (school voor voortgezet gewoon lager onderwijs).

vaag {vaag} (bn., bw.) [vage, ~, ~ / vager; ~s(te)] [N. vaag, D. vag] **vaag.** - 'ne vase sjtreep; 'n ~ leech; 't woor nag ~ te zeen.

vaaj {vaaj} (v.) [vaje {vaa:/je} / vaejke {'vèej/ke}] [N. vrouw; D. Falte] **vrouw, plooij.** - d'r zit 'n ~ in det lake; de ~ is oet mien bôks; **plooij, rimpel.** - vaje in 't gezich.

vaal {vaa:l} (bn., bw.) [vale {'vaa/le}, ~ {vaal}, ~ {vaa:l} / vaalder {'vaal/der} of valer {vaa/ler}; ~s(te) {vaaals/(te)} [N. vaal, D. fahl] **vaal.** - det taofellake is ~ gewaore; 'n ~ lôch; des 'ne vale joed! (*gemenerik*).

vaam {vaam} (m.) [vaem {vèèm} / vaemke {'vèèm(p)/ke}] [D. Faden] **draad** (van garen). - 'ne ~ gare; 'ne ~ door de naolj doon (zie **invaeme**); d'r hange vaem aan de plefóng (*spinrag*).

vaan {vaan} (v.) [vane {vaa:/ne} / vaenke {'vèèn/ke}] [N. vaan; D. Fahne] **vaan, vaandel, vlag, banier.** - de ~ oetsjtaeke; de ~ van de sjötteriej drage; doe höbs de ~ oethange (*een pand van het overhemd*).

vaandel {vaa:del} (o.) [~s / vaandelke {'vèèn/del/ke}] (N.) (zie **vaan**) **vaandel.**

vaandeldraeger {'vaan/del/drèè:/ger} (m.) (N.) **vaandeldrager.**

vaarleis {'vaa:r/lei:s} (v.) [leis] **karrenspoor.**

vaart {vaa:rt} (v.) [geen mv. / vaartje {vaa:r/tje}] **vaart** (snelheid). - mit 'n geweldige ~ kómme aanvare; mit ein vaartje kómme aanloupe; örges ~ in bringe; ~ make. // **vaart** (het varen). - twee sjope in de ~ höbbe.

vaat {vaa:t} (o.) [vate / vaetje {'vèè:/tje}] [N. vat, D. Faß] **vat.** - 'n ~ beer; de Heilige vate.

vaats {vaa:ts} (bn.) [~e, ~e, ~] (*bij het kaartspel*) **niet gedekt** (verg. **bloot**). - 'ne ~e aos; ich höb dae boer ~.

vaatsmanj {vaa:ts/manj} (v.) [manj] **grote tenen mand.** - ich höb 'n ~ aerpele oetgeraap.

vader {vaa:/der} (m.) [~s / vaederke {'vèè:/der/ke}] (N. vader, D. Vater) **vader.** - ~ en moder; mie ~ wirk op 't glaasfebriek; hae is ~ gewaore; van ~ op zoon; zo ~, zo zoon; (God

de) Vader, de Zoon en de Heilige Geis; de Heilige Vader; vaederke en meuderke sjpele.

vaderlandj {vaa:/der/la:njtj} (o.) [landj] **vaderland.**

vaderlandjs {vaa:der/lanjtj} (bn.) [~e, ~e, ~] **vaderlands.** - de ~e gesjieddenis.

vaderlik {vaa:/der/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **vaderlijk.** - 't ~ gezag; emes ~ toesjpraeke.

vaderskantj {vaa:/ders/'ka:njtj} (m.) [geen mv.] **vaderskant.** - de femielie van ~ woor oet Remunj.

vadersmôts {vaa:/ders/mö:ts} (v.) [möts] **pet** (muts met klep).

vaederke {'vèè:/der/ke}, zie **vader.**

vaeg {vèèch} (v.) [~e / ~ske] **veeg.** - 'n ~ gaeve mit de bessem; 't taofellake zoot vòl mit ~e; des 'n echte ~ (*een bijdehandje*); **klap, oorveeg, slag.** - emes 'n ~ óm de ore gaeve; emes ein ~ oet de pan gaeve.

vaegje {'vèè/ge} (ww.zw. 5a) [N. vegen; D. fegen] **vegen, wissen.** - zich 't zjweit van de kop aaf ~; mit 'ne dook euver 'n tääfelke ~; de sjouw ~; zich de veut ~; de Zjwaam ~ (= vlaot sjnieje); **een klap geven.** - ich vaeg d'r dich ein!; emes óm de ore ~; ze gevaeg kriege; **snellen, stuiven, rennen.** - euver de sjtoep ~; ze vaegde nag gauw efkes nao de sjlechter.

vaejke {'vèèj/ke}, zie **vaaj.**

vaele {'vèè:/le} (ww.zw. 1) **velen, verdragen.** - zóget kan ich neet ~.

vaem, vaemke {'vèèm(/ke)}, zie **vaam.**

vaeme {'vèè/me} (ww.zw. 2) **draden trekken.** - gesjmoltje kees vaemp.

vaendelke {'vèèn/del/ke}, zie **vaandel.**

vaenke {'vèèn/ke}, zie **vaan.**

1vaer {vèè:r} (v.) [~e / ~ke] [N. veer; D. Feder] **veer.** - de ~e van eine vogel; ~e laote; dae kënt nag gèn ~ van zien luppe blaoze (*hij is niet in staat om ook maar iets te onderne- men*); 'n ~ op 'n möts; de ~ van 'n horloozje; 'n gesjpanne ~.

2vaer {vèè:r} (o.) [~e / ~ke] [N. veer, D. Fähre] **veer(boot), pont.** - 't ~ van Kessel; mit 't ~ nao Naer.

vaerboot {'vèè:r/boot} (m.) [boot] **veerboot.**

vaerdeens {'vèè:r/deens} (m.) [deens] **veerdienst.**

vaerdeeva {'vèè:r/de/vaas} (m.) [F. vers de vase] **muggenlarven,** gebruikt bij het vissen.

vaerdig {vèèr/dich} (bn.) [~e, ~e, ~] [D. fertig] **gereed, klaar, af.** - 't hoes is bienao ~; v'r

- höbbe d'r lang aan gewirk, mer noe is 't ~; de taofel sjiteit ~; dao kóns se ~e kleijer koupe; ~ gekochde kleijer; ich bön ~ mit mie werk; hae woor d'r ~ veur; dao kóm ich neet mit ~; ze höbbe 't den toch ~ gekrege (*klaarge-speeld*); dae haet mich dao get ~ gemaak (*aangericht*); ich woor zo ~ es get (*totaal uit-geput*).
- ¹vaere {vèè/re} (bn.) [N. veren; D. federn] **veren, van of met veren.** - 'n ~ kösse; 'n ~ bèd.
- ²vaere {vèè/re} (ww.zw. 1) [N. veren; D. federn] **veren.** - det kösse vaert lekker; hae vaerde lóchte ómhoog.
- vaerevet {vèè/re/vè:t} (o.) [geen mv.] **reuzel.**
- vaering {vèè/ring} (v.) [~e] **vering.** - dae wage haet 'n gooij ~.
- vaerluuj {vèè:r/lüüj} (m.mv.) **veerlieden.**
- vaerman {vèè:r/ma:n} (m.) [zie vaerluuj] **veerman.**
- ¹vaers {vèè:rs} (v.) [~e] [D. Fehrse] **hiel, hak.** - dae sjoon duit mich pien aan mien ~e; emes achter de ~e zitte; emes de ~e laote zeen (*iemand achter zich laten*).
- ²vaers {vèè:rs} (v.) [vaerze {vèè:r/ze} / ~ke] [N. vaars; D. Färse] **vaars, jonge koe.**
- vaetje {vèè:tje}, zie **vaat.**
- vagevuur {vaa:/ge/vüü:r} (o.) [geen mv.] **va- gevuur.**
- vagheid {vaa/gich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **vaagheid.** - dae sjtreep woer van ~ klam meer te zeen.
- vaje {vaa/je} (ww.zw. 3b) [N. vouwen; D. falten] **vouwen.** - 'n sjtök pepier ~; de euverhaemde ~; zien henj ~ veur 't gebed.
- vak {va:k} (o.) [~ke / vekske {ve:k/ske}] [N. vak, D. Fach] **vak.** - 't derde vekske in de tweede laaj; de ~ke op ein sjaakbord; 'n vekske rood make. // waat is dae van zie ~?; hae zit in 't ~; 'ne man van 't ~.
- vakbónadj {va:G/bó:njtj} (m.) [bónadj] **vak- bond.** - lid zin van 'ne ~.
- vakluuj {va:k/lüüj} (m. mv.) **vaklieden.**
- vakman {va:k/ma:n} (m.) [vakmen {va:k/-men} (zie vakluuj)] **vakman.**
- vakwerk {va:k/we:rk} (o.) [geen mv.] **vak- werk.** - det is ~, det kóns se zo zeen!; 'n boerderiej mit ~.
- ¹val {val} (v.) [~le / velke {vel/ke}] [N. val, D. Falle] **val.** - valle zitte taenge de muus; in de ~ loupe.
- ²val {val} (v.) [~le / velke {vel/ke}] **voile, klein gordijntje.**
- ³val {va:l} (m.) [~le {va(l)/le}] **val.** - 'ne ~ van teen maeter euverlaeve;appele van de ~.
- valappel {va:/la:(p)/pel} (m.) [~e] **valappel.**
- valigheid {vaa/lich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **vaalheid.**
- valk {va:lk} (m.) [~e / velkske {ve:lk/ks/ke}] [N. valk, D. Falke] **valk** (soorten van *Falconidae*).
- valkoel {val/köél} (v.) [koel] **valkuil.**
- valle {val/le} (ww.st. 2) [N. vallen, D. fallen] **vallen.** - van 't daak ~; op zien vót ~; ze vele zich óm de hals; de appele ~ van de buim; 't daak vèlt mich oppe kop (*van verveling*); 't dook vèlt; get oet de henj laote ~; 'ne sjteek laote ~; de haor vèlt mich in mien ouge; 't leech veel krek op 'm; 't vallende sjter; biej 't ~ van de aovindj; ich bön hel gevalle; de prieze zin op de nummers zes en zeve gevalle; det sjteit of vèlt mit wat hae d'r van zal zègke; det vèlt ónger sosiaal zake.
- vals {va:ls} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~(te)] [N. vals, D. falsch] **vals.** - ~ geldj; 'ne ~e sjleutel; ~ zinge; det menke is ~; 'ne ~e hóndj.
- valserik {va:/se/rik} (m.) [~ke / ~ske] **vals- aard, valserik.**
- valsighed {va:l/sich/(h)ei:t} (v.) [valsighede {va:l/sich/(h)ee:de}] **valsheid.** - de ~ van 'ne hóndj; det is niëks den ~ van häör.
- van {van} (vz.) **van.** - ~ de (of vanne) taofel aaf sjpringe; de plaoster is ~ de vinger; ~ Zjwame nao Remunj gaon; ~ de hak oppe tak sjpringe; ~ achter en ~ veur; hae wèt ~ veur neet det d'r ~ achter laef; ~ zie geluif aafvalle; ~ ein gooij femielie zin; Jan ~ de sjmeed; Toos ~ Jansen; hae kump ~ Bezel; ~ Kersmis toet Paose; ~ tied toet tied; ~ twelf oer aaf; ~ vreuger oet (*van oudsher*); blief ~ mien book aaf!; ~ zien vrouw aaf zin; det book is ~ hem; ore wie ~ ei verke; ein ~ de drie; de hèlf ~ 't geldj; 'n groot gedeilte ~ de kelder; ~ allerleij dinger; ~ alles (zie **vanalles**); hae wèt ~ niëks; hae wèt nörges ~.
- vanaaf {va(n)/'naaf} (vz., bw.) **vanaf.** - ~ de brök kós se det good zeen; ~ gister is d'r al krank; ich weit dao niëks ~; dao bliefs se ~!; ich bön d'r ram ~ (*helemaal van mijn stuk gebracht, de kluts kwijt*); dao kóns se bès ei paar euro ~ doon; **vandaan.** - det is neet wied hiej ~.
- vanalles {va(n)/'na(l)/les} (o.) **van alles.** - d'r woer ~ te doon; dao kós se ~ zeen.
- vanaovindj {va(n)/'nao;/vinjtj} (bw.) **van-**

avond (verg. **tizzenaovindj**). -

vandaag {van/'daach} (bw.) [N. vandaag] **vandaag**. - ~ is 't de ao vindj en morge is 't de daag, det ich dich besjtaeke maag; ~ höbbe v'r vriej; ich herinner mich det wie de daag van ~; op ~ (of ~ de daag) duit men det neet meer (*heden ten dage, tegenwoordig*); van ~ op morge.

vandan {van/'dan} (bw.) **vandaan**. - ich kóm oet Zjwame ~.

vandoon {van/'doo:n} (bw.) **vandoen, nodig**. - det höb ich neet ~; dao höb nieks mit ~ (*niets mee te maken*).

vanein {va(n)/'nei:n} (bw.) **van elkaar, uit elkaar**. - ze weite nieks ~; ze zin ~ aaf (*gescheiden*); get waat good genaegeld is, kries se sjlech ~ aaf.

vang {vang} (v.) [~e / vengske {'vengs/ke}] **val** (om dieren te vangen). - moeze~, mólle~, kniens~.

vange {va/nge} (ww.st. 3) [N. vangen, D. fangen] **vangen**. - veugel ~; vèsse ~; vlege ~; ze höbbe de deaf gevange; dae boum vink väöl windj; zichinne breme ~ (*verstrikt raken*).

vangs {vangs} (v.) [~te] **vangst**. - 'n gooij ~ höbbe; mit dem höbbe ze ein gooij ~ gedaon; de vangste valle taenge.

vanniddig {van/'mi(d)/dich} (bw.) **vanmiddag** (verg. **tizzemiddig**).

vanmorge {van/'mo:r/ge} (bw.) **vanmorgen, vanochtend** (verg. **tizzemorge**).

vannach {va(n)/'na:ch} (bw.) **vannacht** (verg. **tisnach**).

vanne {'va(n)/ne} = **van de**.

vanoet {va(n)/'nôê:t} {vz., bw.} **vanuit**. - ~ dae hook bekeke zuut det baeter oet; ich gaon d'r ~ des se det duis.

vanteveure {van/te/veu:/re} (bw.) **tevoren, vooraf**. - ze haje mich det ~ mótte zègke.

vanwaäge {van/'wèè:/ge} of **vanwaeges** {van/'wèè:/ges} (vz.) **vanwege, wegens**. - ~ 't waer geit de optoch neet door.

vanzelaeve {van/ze/'lèè:/ve} (bw.), in: det höb ich ~ neet gezeen (*nooit van mijn leven*).

vanzelaevendaag {van/ze/'lèè:/vez/'daach} (bw.) **altijd**. - det doon ich ~ neet (*nooit van mijn leven*).

vaol {vaol} (v.) [~e / väölke {'väöl/ke}] [F. voile] **sluier, voile**. - ze haaj ein väölke euver häör haor; 'n väölke mit nuupkes.

väöl {väöl} (*onbep. telw. en bw.*) [verb. vorm zie **väöls**, verder onverbogen / zie **'meer, meis**]

[N. veel, D. viel] **veel**. - ~ geldj; ~ water; ~ luuj; ~ hoezer; ~ kinjer; ~ note op zienne zank höbbe; det is neet zó ~ es 't liek; det is ~ óm te betale; ze zin mit ~ (*met velen*); dao kómme d'r ~ op aaf; ~ drinke; ~ van get aaf weite; det waert mich te ~; d'r woor ~ te vertelle; det sjtelt neet ~ veur; det is ~ sjoonder; ~ meer wis d'r neet te vertelle; hae kump ~ biej ós op bezeuk.

Vaols {vaols} (o.) **Vaals** (in Zuid-Limburg).

väöls {väöls} [verb. vorm van **väöl**, vóór te] **veel**. - des ~ te väöl; des ~ te groot; ~ te wénig.

¹**vare** {'vaa:/re} (ww.st. 5) [N. varen, D. fahren] **varen**. - d'r veurt 'ne boot oppe Maas; nao Indië ~. // **rijden** [D. fahren]. - in 'ne auto ~, op 'ne fiets ~; op hoes aan ~; dae veurt zich nag èns kepot.

²**vare** {'vaa:/re} (m.) [~s] **varen** (tot de *Pteridophyta* behorende planten). - inne Riet sjtaon väöl ~s.

vas {va:s} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter] [N. vast; D. fest] **vast**. - 'n ~te wastaoefel; 'ne ~te vrundj; 'n ~te verkering; 'n ~te baan; 'n ~te plaats höbbe; de ~te en de wèsselende gezange inne mès; det gebeurt op ein ~ (*of ~te*) oer; 'n ~ salaris; ich höb 't touw ~; neet ~ op zien veut sjtaon; ~ sjlaope; det zit ~ in mie geheuge; **alvast, vast**. - ich höb mich ~ gesjaore; ich gaon ~ nao baove. // *vormt scheidb. ww.*

vasbinje {'va:z/bi/nje} (ww.st.) [binje] **vastbinden**.

vasdrejje {'va:z/dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **vastdraaien**. - 'n sjroef ~; 'ne déksel ~; hae drejde zich vas in zie verhaol.

vasgriepje {'va:s/chrè:/pe} (ww.st.) [griepje] **vastgrijpen**.

vashaje {'va:s/haa:/je} (ww.st.) [haje] **vasthouden**. - ze móste häör sjtevig ~; Peer, haad de hóndj vas (*uit een kinderversje*); kóns se det efkes ~; emes biej de handj ~; zien hert ~; 'ne toon ~; perbeer dien geldj vas te haje.

lashouwe {'va:s/hou/we} (ww.onr.) [houwe] **vastslaan**. - hae haaj dae nagel good in die plank vasgehodj.

vakniepe {'va:s/knîe:/pe} (ww.st.) [kniepe] **vastknijpen**.

vaknuipe {'va:s/knui:/pe} (ww.zw.) [knuipe] **vastknopen**.

vaskoke {'va:s/koo/ke} (ww.zw. 5a) **vastkoecken, aankoeken**. - de aerpele zin vasgekook in 't kelle.

vasligke

1^{vasligke} {‘va:s/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [1^{ligke}] **vast-leggen**. - ‘ne hóndj ~; det is vasgelag in ein besjloet.

2^{vasligke} {‘va:s/li:(G)/Ge} (ww.st.) [2^{ligke}] **vast-liggen**. - kóm mer binne, de hóndj lik vas; dae datum lik al lang vas.

vasmake {‘va:s/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **vastmaken**. - ‘n touw aan ‘ne nagel ~; zich zien sjoon ~.

vasnaegele {‘va:s/nèè:/ge/le} (ww.zw.) [naege-le] **vastnagelen**.

vasnejje {‘va:s/ne(j)/je} (ww.zw.) [nejje] **vast-naaien**.

vasniepe {‘va:s/nîè:/pe} (ww.st.) [niepe] **vast-knijpen**.

vaspakke {‘va:s/pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] **vastpakken**.

vasplekke {‘va:s/ple:(k)/ke} (ww.zw.) [plekke] **vastplakken**.

vassjlaon {‘va:(s)/sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **vastslaan**. - ‘ne nagel in de moer ~.

vassjnalle {‘va:(s)/sjna(l)/le} (ww.zw. 1) **vast-gespen, dichtgespen**. - de bóks mós se dich good ~.

vassjneure {‘va:(s)/sjneu/re} of **vassjnore** {‘va:(s)/sjnoo/re} (ww.zw.) [sjneure / sjnore] **vastsnoeren**.

vassjroeve {‘va:(s)/sjròë/ve} (ww.zw.) [sjroeve] **vastschroeven**.

vassjtaon {‘va:(s)/sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **vaststaan**. - dae paol sjteit vas in de gróndj; mie besjloet sjteit vas; ‘t sjteit vas det d'r doe zaat woor.

1^{vaste} {‘va:s/te} (ww.zw. 7c) [N. vasten; D. fasten] **vasten**. - vreuger móos d'r väöl gevas waere door de luuj. // (als zn., o.) det ~ veel neet altied mit.

2^{vaste} {‘va:s/te} (v.) [geen mv.] **vasten, vastentijd**. - de ~ doerde feertig daag; ónger de ~ moogde se mer eine keer genóog aete op ‘ne daag; de tweede zónjig van de ~.

vastelaovesgek {‘va:s/te/’lao:/ves/che:k} (m.) [gek] (verklede) **carnavalsvierder**.

vastelaovesgezet {‘va:s/te/’lao:/ves/che/ze:t} (v.) [gezet] **carnavalskrant**.

vastelaovesliedje {‘va:s/te/’lao:/ves/lie:/tje} (o.) [~s] **carnavalslied**.

vastelaovespekske {‘va:s/te/’lao:/ves/pe:ks/-ke} (o.) [~s] **carnavalskostuum**.

vastelaovesvereinigung {‘va:s/te/’lao:/ves/fe/-rei:/ni/ging} of **vastelaovesvereniging** {‘va:s/te/’lao:/ves/fe/ree:/ni/ging} (v.) [ver-

eniging] **carnavalsvereniging**. - de ~ ‘de Hopsjlokkers’.

vastelaovindj {‘va:s/te/’lao:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **vastenavond, carnaval**. - oetgaon mit ~; ~ viere.

vastepraek {‘va:s/te/prèk} (m. of v.) [praek] **vastenpreek**.

vasteted {‘va:s/te/tiè:t} (m.) [tied] **vasten-tijd**.

vastetrummelke {‘va:s/te/tru(m)/mel/ke} (o.) [~s] **vastentrommeltje** (waarin kinderen tijdens de vasten snoep opspaarden).

vastigheid {‘va:s/tich/(h)ei:t} (v.) [vastighede {‘va:s/tich/(h)ee:/de}] **vastheid, houvast**. - örjes gèn ~ vinje.

1^{vaszitte} {‘va:(s)/si:(t)/te} (ww.onr.) [1^{zitte}] **vastzetten**. - get mit ein sjroef ~; ze höbbe-n ‘m opgepak en vasgezat.

2^{vaszitte} {‘va:(s)/si:(t)/te} (ww.st.) [2^{zitte}] **vastzitten**. - det zit sjteiv vas; mienne vinjer zit vas tösse de deur; de wiezer zit vas; hae zit al twee maondj vas; dao zit meer aan vas es des se dinks.

vaszuge {‘va:(s)/süù/ge} (ww.zw. of st.) [zuge] **vastzuigen**. - d'r haet zich ‘ne bloodzuger vasgezaoge (of vasgezuug) op mien bein.

vazel {‘vaa:/zel} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] **wankel, onvast**. - ‘n ~ sjop; ‘n ~ gebuike; ~ op zien bein sjtaon. // **vaag, zwak**. d'r kwoom mer ‘n ~ geluid oet; ze zóng mit ein ~ sjtum; hae zuut d'r ~ oet.

vazelig {‘vaa:/ze/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **vaag, zwak, onvast, wankel**. - ‘n ~ geluid; ‘n ~ geveul höbbe; ich veul mich ~; ‘n ~ taofel.

vechte {‘ve:ch/te} (ww.st. 12) [N. vechten; D. fechten] **vechten**. - in de oorlog is d'r zjwaor gevóchte in dees sjtreke.

vee {vee} (o.) [geen mv.] [N. vee; D. Vieh] **vee**. - ‘t ~ sjteit op sjtal; ich wil det ~ neet in hoes höbbe.

veel {veel}, zie **valle**.

veemert {‘vee/me:rt} (v.) [mert] **veemarkt**.

1^{veer} {veer} (hoofdtelw.) [verbogen vorm vere]

- [N., D. vier] **vier**. - twee keer twee is ~; veur te kaarte móos se mit ~ man zin; 't is vief veur ~; klevere~; 'n ~ haole veur 'n proefwerk; v'r zin mit ós vere.
- 2veer** {vee:r} [Roermonds dialect, pers.vnw.] **wij** [Swalmens: **veur**]. - dae kump van Remunj: dae zaet ~ en geer.
- veerde** {'vee:r/de} (rangtelw.) **vierde**. - veur de ~ keer; op de ~ van de maondj.
- veerdeilig** {'veer/'dei:/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **vierdelig**.
- veerdoezjend** {'veer/'dôê:/zjent} (hoofdtelw.) **vierduizend**.
- veerdoezjendste** {'veer/'dôê:/zjen(t)s/te} (telw.) **vierduizendste**.
- veerds** {vee:ts} (verb. vorm van veerde) **vierde**. - hae is 't ~ gewaore mit renne.
- veerendertig(ste)** {'vee/ren/'de:r/tich(s/te)} (telw.) **vierendertig(ste)**.
- veerennegetig(ste)** {'vee/re(n)/*nee:/ge-tich(s/te)} (telw.) **vierennegentig(ste)**.
- veerensèstig(ste)** {'vee/ren/*sè:s/tich(s/te)} (telw.) **vierenzestig(ste)**.
- veerensevetig(ste)** {'vee/ren/*see:/ve/tich(s-te)} (telw.) **vierenzeventig(ste)**.
- veerentachetig(ste)** {'vee/ren/*ta:/che/tich(s-te)} (telw.) **vierentachtig(ste)**.
- veerentwintjig(ste)** {'vee/ren/*twi:nj/tjich(s-te)} (telw.) **vierentwintig(ste)**.
- veerenveertig(ste)** {'vee/ren/*veer/tich(s/te)} (telw.) **vierenevertig(ste)**.
- veerenvietig(ste)** {'vee/ren/*vie:f/tich(s/te)} (telw.) **vierenvijftig(ste)**.
- veerheukig** {'veer/'heu/kich} (bn.) [~e, ~e, ~] **vierhoekig**.
- veerhóngerd** {'veer/'hó/ngert} (hoofdtelw.) **vierhonderd**.
- veerhóngerdste** {'veer/'hó/nger(t)s/te} (telw.) **vierhonderdste**.
- veerhook** {'veer/hook} (m.) [hook] **vierhoek**.
- veerjäärig** {'veer/'jää/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **vierjarig**.
- veerkantj** {'vee:r/ka:njtj} (o.) [~e / veerkentje {vee:r/ke:njtj}] **vierkant**.
- veerkentjig** {'vee:r/ke:njtjich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **vierkantig, vierkant**. - 'n ~e tafel; 'n ~ sjtök pepier; hae zag 'm ~ de waarheid.
- veertandjs** {'veer/'tanjtjs} (bn.) [~(e), ~(e), ~] **viertandig**. - 'ne ~(e) reek.
- veerteen** {'veer/teen} (hoofdtelw.) **veertien**.
- veerteende** {'veer/teen/de} (rangtelw.) **veertiente**.
- veertenjer** {'veer/te/njer} (m.) [~s] **viertandi-ge riek** (gewone riek).
- veeruiger** {'veer/(r)ui/ger} (m.) [schertsend] **brildrager**.
- veerveutig** {'veer/'veu/tich} (bw.) **gehaast**. - wie de kinjer betrap waerde, ginge ze d'r ~ tössenoet.
- veesjtapel** {'vee/sjtaa:/pel} (m.) [sjtapel] **vee-stapel**.
- veevoor** {'vee/voor} (o.) [voor] **veevoer, vee-voeder**.
- veil** {veil} (predicatief bn.) **veil, ter beschik-king, bij de hand**. - hae haaj altied allerleij sjtreek ~ (van hem kon je altijd geintjes ver-wachten).
- veilig** {vei/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] (N.) **veilig**. - det is gènne ~e waeg; dao kóns se ~ euversjataeke.
- veiling** {'vei/ling} (v.) [~e / ~ske] (N.) **veiling**. - mit 't fruit nao de ~ gaon; 'n kuns~.
- vel** {ve:l} (o.) [~le {ve(l)/le} / ~ke {vel/ke}] [N. vel; D. Fell] **vel, huid**. - 't ~ van eine knien aafsjtruipe; emes 't ~ euver de ore haole; hae zit neet good in zie ~; oet zie ~ sjpringe; emes 't ~ aaftrèkke (*iemand uitkle-den, van alles beroven*); 't ~ vertaere (*na een begrafenis eten en drinken*); d'r drief ein ~ke oppe mèlk; twee ~le pepier; ei velke pepier.
- veldj** {ve:ljtj} (o.) [veljer {ve:ljtj} / ~e] [N. veld; D. Feld] **veld, akker**. - det hoes lik midde in 't ~; door 't ~ loupe; de greun veljer; 'n ~ kaore; 'n ~ kròtte; 't ~ ómdoon; 'n lektries ~.
- veldjbloom** {ve:ljdj/bloom} (v.) [bloom] **veld-bloem**. - in Asselt waerde veur de persessie väöl veldjblome geploch.
- veldjdeens** {ve:lj(dj)/deens} (m.) [geen mv.] **velddienst**. - de kemieze haje ~.
- veldjhoon** {'ve:ljtj/hoon} (v.) [hoon] **patrijs** (*Perdix perdix*).
- veldjkeuke** {ve:ljtj/keu:/ke} (v.) [keuke] **veld-keukene**.
- veldjkretser** {'ve:ljtj/kre:t/ser} (m.) [~s] **duif die haar kostje bijeenscharrelt op het veld**.
- veldjmoes** {ve:ljtj/môê:s} (v.) [moes] **veldmuis** (*Microtus arvalis*).
- veldjslaaj** {'ve:ljtj/sjlaaj} (v.) [sjlaaj] **veldsla** (*Valerianella*).
- veldjwachter** {'ve:ljtj/wa:ch/ter} (m.) [~s] **veldwachter**.
- vele** {vee:/le}, zie **valle**.
- velg** {velch} (v.) [~e {ve:l/ge} / ~ske] **velg**.
- velke** {vel/ke}, zie ^{1,2}**val; vel**.

vèls, vèlt {vèls, vèlt}, zie **valle**.

Vèndele {'vèn/de/le}, zie **Vènlo**.

vengig {'ve/ngich} (bn.) [~e, ~e, ~] **bijdehand**.
- ein ~ vroumes.

vengnaas {'veng/naas} (v.) [naas] **bijdehand kind, wijsneus**.

vengske {'vengs/ke}, zie **vang**.

Vènlo {'vèn/loo}, oudere naam **Vèndele** {'vèn/de/le} (o.) **Venlo**.

Vènloos {'vèn/loos} (bn.) [Vènlose, Vènlose, ~] **Venloos**.

vent {ve:nt} (m.) [~e / ~je] (N.) (zie **kael**) **vent**.
- 'ne neuzele ~; 'ne ~ van nieks; 'ne flinke ~;
'n kwal van eine ~.

ver {ver} (m.) [~re] **var, jonge stier**. - de bôter neet te diek sjmere, anges sjeut de ~ dich (zie onder **bôter**).

ver {ver} (bn., bw.) [~re, ~of~re, ~ / verder (z. aldaar); ~s(te)] [N. ver; D. fern] **ver** (verg. **wied**). - 'n ~ (of ~re) reis make; 'ne ~re vrundj; 'ne ~re naef, 'n ~ nich; op 'ne ~re aafsjandj; 't is nag erg ~; ~ veur zich oet kónne kieke; det is ~ hiej vanaaf; ~ 't water op gaon; hae zeuk 't ~; hae haet 't ~ gebrach; doe zits d'r ~ naeve; waem haet 't ~s gegoodj?; dae zal neet ~ kómme; det geit mich te ~.

verajere {ve/'raa/je/re} (ww.zw. 1) **verouderen**. - det waard is verajerd.

verangere {ve/'ra/nge/re} (ww.zw. 1) [N. verändern; D. verändern] **veranderen**. - ein c in ein k ~; ze höbbe 't hoes verangerd; hae haet zich neet väöl verangerd; dae verangert zich nootj.

verangering {ve/'ra/nge/ring} (v.) [~e] **verandering**. - d'r wore 'n paar ~e neudig; veur de ~ ging d'r nao Frankriek.

verantjwaorde {ve/'ra:ntj/waor/de} (ww.zw. 7b) **verantwoorden**. - det zóls se eers mótte ~; det is neet verantjwaord.

verantjwaardelik {ve/ra:ntj/'waor/de/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **verantwoordelijk**. - waem is daouveur ~?; de ~ke luuj.

verantjwaording {ve/'ra:ntj/waor/ding} (v.) [geen mv.] **verantwoording**. - ~ aafligke; emes ter ~ rope.

verbaal {ver/'baal of ver/'baal} (bn., bw.) **verbaal**. - ein perses (of proses) ~.

verbaeterere {ver/'bèè:/te/re} (ww.zw. 1) **verbeeteren**. - foute ~.

verbaetering {ver/'bèè:/te/ring} (v.) [~e / ~ske] **verbetering**. - dae maotregel is ein heel ~.

verbandj {ver/'ba:njtj} (o.) [verbanje {ver/

ba/nje} of verbenj {ver/'benj} / verbendje {ver/'benj/tje}] **verband**. - 'n verbendje óm de inkel doon; ziennen erm zoot gans in 't ~; dao zit gèn ~ tösse; in ~ mit de kirmes is de winkel toe.

verbaoje {ver/'bao:/je}, zie **verbeje**.

verbeje {ver/'bee:/je} (ww.st.) [beje] **verbieden**.

- de meister verbooj de kinjer óm mit sjnebel te goje; rouke is nej euveral verbaajoje.

verbinje {ver/'bi/nje} (ww.st.) [binje] **verbinden**. - twee puntje mitein ~; ich verbinj uch mit de sikretares; dao zin veurwaarde aan verbónje.

verbinjing {ver/'bi/njing} (v.) [~e / ~ske] **verbinding**. - 'n ~ toet sjtandj bringe; 'n sjlechte ~; ich krieg gèn ~; mitein in ~ sjaon.

verbleike {ver/'blei:/ke} (ww.zw.) [bleike] **verbleken**. - de gerdiene zin verbleik door de zón; hae verbleikde, wie d'r det heurde.

verblief {ver/'blîë:f} (o.) [verblieve {ver/'blîë:/ve} / ~ke] (N.) **verblif**.

verblieve {ver/'blîë:/ve} (ww.st.) [blieve] **verbliven**.

verblinje {ver/'bli/nje} (ww.zw. 3c) **verblinden**. - ich waerde verblindj door de zón.

verbloje {ver/'bloo/je} (ww.zw.) [bloje] **leeg-bloeden**. - 't verke móet eers ~ (voordat verdere bewerking mogelijk is).

verbod {ver/'bo:t} (o.) [verbaajoje {ver/'bao:/je}] **verbod**.

verbondj {ver/'bó:njtj} (o.) [verbunj {ver/'bunj}] **verbond**.

verbónj(e) {ver/'bó/nj(e)}, zie **verbinje**.

verbooj {ver/'booj}, **verboje** {ver/'boo:/je}, zie **verbeje**.

verbraeke {ver/'brèè:/ke} (ww.st.) [braeke] **verbreken**. - v'r höbbe alle kóntak mit dem verbraoke; de verbinjing is verbraoke.

verbranje {ver/'bra/nje} (ww.zw.) [branje] **verbranden**. - v'r höbbe dae ganse rómmel verbrandj; ich höb mich mien vingers verbrandj (gebrand).

verbruje {ver/'brûü/je} (ww.zw. 3b) **verbruiken**.

- hae haet 't gans verbruudj (of verbruijd); 't paerd is verbruudj, want 't haet te lang neet hove te wirke (onhandelbaar geworden).

verdach {ver/'da:ch} (bn., bw.) [~de of ~te, ~de of ~te, ~] **verdacht**. - ~de (of ~te) waar biej

zich höbbe; waat d'r deej woor ~; zich ~ gedrage; det liek ~ väöl op ruzing; d'r eine op ~ drinke (op voorhand). // zie ook **verdinke**.

verdachte {ver/'da:ch/te} (m./v.) [~] **verdach-**

- te.** - de ~ waerde nao 't kesjotje gebrach.
- verdeens** {ver/'deens} (o.) [~te] **verdienste**. - de ~te van det jaor vele get taenge; hae haet väöl ~te gad veur de gemeinsjap; 't is zie ~ det det gebeurd is.
- verdeile** {ver/'dei:/le} (ww.zw.) [deile] **verdelen**.
- verdene** {ver/'dee/ne} (ww.zw.) [dene] **verdiepen**. - geldj ~; zón behanjeling höbs se neet verdeend.
- verdeping** {ver/'dee/ping} (v.) [~e, ~ske] **verdieping**. - oppe tweede ~ höbbe v'r onnag 'n sjlaopkamer.
- verder** {ver/der} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **verder** (verg. ²wiejer), **voorts**. - de ~ aafhanjeling laote v'r aan de plisie euver; de ~ toekóms; ~ is d'r nieks meer te zègke; toet hiej en neet ~; ze kiek neet ~ es häör naas lank is.
- verdinke** {ver/'di:ng/ke} (ww.onr.) [dinke] **verdenken**. - emes van deefsjtal ~.
- verdöbbele** {ver/'dö(b)/be/le} of **verdöbbele** {ver/'do(b)/be/le} (ww.zw. 1) **verdubbelen**.
- verdódzele** {ver/'dó:d/ze/le} (ww.zw.) [dódzele] **aan geheugenverlies lijden, dementeren**. - ze is ei bietje aan 't ~.
- verdoetse** {ver/'doe:t/se} (ww.zw. 6) **verdieten, duidelijk maken, uitleggen** (= verduutsje). - verdoets mich det èns.
- verdöld** {ver/'dölt} of **verdölds** {ver/'dölt}s}, ook **verdöldjs** {ver/-'döltjtjs} of **verdöldj** {ver/'döltj} (tsw., bw.) **verdorie**. - ~, wat vinj ich det jaomer!; 't is ~ kaad.
- verdomme** {ver/'do(m)/me} (ww.zw. 2) **verdommen, vertikken**. - hae verdomde 't óm te kómme. // (tsw.) **verdomme!**
- verdommese** {ver/'do(m)/me/se} (bn.) **verdomde**. - die ~ jongé!
- verdomp** {ver/'domp} (bn., bw.) [verdomde, verdomde, ~] **verdomd, vervloekt**. - die verdomde kinjer van dem kómme hiej neet meer nao binne; 't is hiej ~ heit.
- verdoon** {ver/'doo:n} (ww.onr.) [doon] **zich ~, in de fout gaan**. - ich höb mich verdaon mit maete.
- verdorie** {ver/'doo:/rî} (tsw.) **verdorie**.
- verdrage** {ver/'draa:/ge} (ww.st.) [drage] **verdragen, verduren, uithouden**. - de kaaj woor dao klam te ~; die kinjer verdrage zich neet óngerein (kunnen slecht met elkaar opschielen); det paars verdreug zich neet mit det broen (strookt niet met).
- verdreet** {ver/'dreet} (o.) [geen mv.] (N.) **verdriet**. - dao höb ich väöl ~ euver; det duit
- mich ~; des 'n sjtök ~.
- verdrejje** {ver/'dre(j)/je} (ww.zw.) [drejje] **verdraaien**. - veur 'n gooij óntvangs mótt g'r de sjóttel get ~; ze höbbe mien wäord verdrejd.
- verdreuge** {ver/'dru:/ge} (ww.zw.) [dreuge] **verdrogen**.
- verdrinke** {ver/'dri:ng/ke} (ww.st.) [drinke] **verdrinken**. - hae verdrink al zie geldj; doe mós dien elenj neet ~; jaorliks verdrinke d'r ei paar luuj in de Maas.
- verdudelikke** {ver/'dùú:/de/li:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **verdudelijken**.
- verduseld** {ver/'dùú:/selt}, zie **verduzeld**.
- verduuster** {ver/'dùú:s/te/re} (ww.zw. 1) **verduusteren**. - in d'n oorlog móste de luuj häör hoes ~; dae mit de bujel haet weer èns get verduusterd.
- verduusteringspeper** {ver/'dùú:s/te/rings-pe/piè:r} (o.) [peper] **verduusteringspapier** (in d' oorlog gebruikt om de ramen te verduusteren).
- verduutsje** {ver/'duu:t/sje} (ww.zw. 3d) **verdieten, duidelijk maken, uitleggen** (= verdoetsje). - ich zal dem waal èns ~, wo d'r haer mótt.
- verduseld** {ver/'dùú:/selt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **buiten bewustzijn, bewusteloos**. - hae loog ~ oppe grondj; emes ~ sjlaon.
- verdwale** {ver/'dwaal/e} (ww.zw. 1) **verdwalen**.
- verdwiene** {ver/'dwiè:/ne} (ww.st. 32) **verdwijnen**. - ze zin allemaal verdwene; mien koppien begint te ~.
- verein** {ve/'rei:n} (v.) [D. Verein] **vereniging**. - de zank~.
- verel** {vee/rel} (o.) [~s] **vierel** (een vierde deel van een el of een morgen). - veer ~ is eine morge landj; 'n ~ sjtóf (een vierde van een el).
- vereniging** {ve/'ree:/ni/ging} of **vereinigung** {ve/'rei:/ni/ging} (v.) [~e / ~ske] **vereniging**.
- verenigingslaeve** {ve/'ree:/ni/gins/lèè:/ve} of **vereinigingslaeve** {ve/'rei:/ni/gings/lèè:/ve} (o.) [geen mv.] **verenigingsleven**.
- verf** {vèrf} (v.) [geen mv. / ~ke] [N. verf; D. Farbe] **verf**. - 'n bös rooj ~; de ~ d'r diek op sjmere; v'r gaeve dae sjtool ein nuuj ~ke; ze haet good get ~ op häör luppe; de gael ~ (geelzucht).
- verfoemfaje** {ver/'foe:m/faa/je} of **verfómfafe** {ver/'fó:m/faa/je} (ww.zw. 3b) **verfomfaaien**. - 'ne verfoemfaajde (of verfómfaajde) jas.
- verfroemele** {ver/'frôë:/me/le}, **verfroemmelle** {ver/'froe(m)/me/le} of **verfrómmelle** {ver/-

verfrunsele

'fró(m)/m/ele} (ww.zw. 1) **verfrommelen**. - 'n sjtök pepier ~; 'ne verfroemmelde (verfrómmelde) tesseplak.

verfrunsele {ver/'fru:n/se/le} (ww.zw.) [frunsele] **kreukelen, kruiken**. - 'n verfrunseld sjtök sjtök.

vergadere {ver/'gaa:/de/re} (ww.zw. 1) **vergaderen**.

vergadering {ver/'gaa:/de/ring} (v.) [~e] **vergadering**.

vergaefs {ver/'gèefs} of **vergaes** {ver/'gèès} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. vergeefs; D. vergebens] **vergeefs**. - det voor ~e meatje; v'r kwome ~ aan de deur.

vergaelé {ver/'gèè/le} (ww.zw. 1) **vergelen, geel worden**. - de blajer beginne al te ~.

vergaes {ver/'gèès}, zie **vergaefs**.

vergaet {ver/'gèè:t} (o.) [geen mv.] **vergissing**. - biej (of mit) ~ (bij vergissing).

vergaethbóks {ver/'gèè:d/bó:ks} (v.) [bóks] **vergeetachtig persoon**.

vergaete {ver/'gèè:/te} (ww.st. 22) [N. vergeten; D. vergessen] **1. vergeten**. - ich bön det ram vergaete; det zal ich nootj ~; doe vergits mich toch zeker neet?; ze wore-n-'m biej de priesoetreiking vergaete; ich höb mien beurs ~. **2. zich ~, zich vergissen**. - ich höb mich ~; hae vergit zich zelje.

vergaetechtig {ver/'gèè:/de:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **vergeetachtig**.

¹**vergaeve** {ver/'gèè:/ve} (ww.st.) [gaeve] **1. vergeven, vergiffenis schenken voor**. - det zal ich 'm nootjs ~; eur zunj zin uch vergaeve. **2. vergeven, weggeven**. - det is al vergaeve (bij het delen); hae haet zich ~ (*hij heeft een fout gemaakt bij het uitdelen van de kaarten*). **3. vergeven, vergiftigen**. - dae haet zich vergaeve.

2vergaeve {ver/'gèè:/ve} (volt.dlw.) **(van) vergeven (van)** - 't is dao ~ van de muus.

vergaevung {ver/'gèè:/ving} (v.) [geen mv.] **vergeving, vergiffenis**.

vergange {ver/'ga/nge}, zie **vergaon**.

vergaon {ver/'gao:n} (ww.st.) [gaon] **vergaan**. - de boot is oppe zee vergange; ich vergaon vanne pien.

vergeerriep {ver/'gee(r)/riê:p} (bn.) [²riep] **noodrijp**. - ~ fruit.

vergeerriepe {ver/'gee(r)/riê:pe} (ww.zw.) [riep] **noodrijp worden**. - door de dreugde is 't fruit aan 't ~; 'ne vergeerriepde appel.

vergeis, vergeit {ver/'gei:s, ver/'gei:t}, zie **vergaon**.

vergeliek {ver/ge/'lié:k} (o.) [geen mv.] **vergelijk**. - ich höb nörjes gèn ~ mit (ik kan het nergens mee vergelijken); toet 'n ~ kómme.

vergelieke {ver/ge/'lié:/ke} (ww.st.) [lieke] **vergelijken**.

vergelje {ver/'ge/lje} (ww.st.) [gelje] **vergelden**. - kwaod mit kwaod ~.

vergeuje {ver/'geu/je} (ww.zw. 3b) **vergoeden**. - de sjaaj ~.

vergif {ver/'gi:f} (o.) [~te] **vergif, gift**. - ~ sjtruije taenge de ratte; det is ~ veur de luuj.

vergiftig {ver/'gi:f/tig} (bn.) [~e, ~e, ~] **giftig**. - 'n ~ sjlang.

vergiftige {ver/'gi:f/ti(g)/ge} (ww.zw. 5a) **vergiftigen**.

verging {ver/'ging}, zie **vergaon**.

vergit, vergits {ver/'gi:t(s)}, zie **vergaete**.

verglaze {ver/'glaa/ze} (ww.zw. 6) **glazuren**. - die tegels zin verglaas.

vergoot {ver/'goot}, zie **vergaete**.

vergreute {ver/'greu/te} (ww.zw. 7a) **vergreten**. - 'n foto ~; de wins ~.

vergreuting {ver/'greu/ting} (v.) [-e] **vergrotting**.

vergrip {ver/'grî:p} (o.) [~e] **vergrip**.

vergripe {ver/'grî:p/pe} (ww.st.) [griep] **zich ~, een misgreet begaan, te ver gaan, zich vergissen** (in iets). - hae haet zich vergrepe aan det werk; hae vergrip zich mit kaarte.

vergrieze {ver/'grî:ze} (ww.zw. 6) **vergrijzen**.

vergrootglas {ver/'groot/chlaa:s} (o.) [glas] **vergrootglas**.

vergruije {ver/'grui/je} (ww.zw.) [gruije] **vergroeiien**. - dae vinger is gans vergriijd.

vergruzele {ver/'grû:ze/le} (ww.zw. 1) **vergruizen, vergruizelen - neersjtein ~**.

verhaje {ver/'haa:/je} (ww.st.) [haje] **zich ~, zich verhouden**. - de lingde en de brèdje verhaje sich óngerein wie veer sjteit toet drie.

verhajing {ver/'haa:/jing} (v.) [~e] **verhouding**. - de ~ tösse mie loon en mien oetgave; ze höbbe al twee jaor ein ~.

verhangen, op een andere plek hangen. - ein sjeldriej ~ // **zich ~, 1. zich verhangen, zich ophangen**. - hae haet sich verhangen. **2. (nao) hevig verlangen naar, verzot zijn op**.

- dao kén ich mich nao ~.

¹**verhaol** {ver/'hao:l} (o.) [~e / verhälkje {ver-/häö:l/ke}] **verhaal, vertelling**. - 'n verhälke vertelle.

2verhaol {ver/'hao:l} (o.) [geen mv.] **verhaal, recht op vergoeding**. - dao höbs se gèn ~ op.

- verhaole** {ver/'hao:le} (ww.zw. 1) **verhalen.** - get op emes ~.
- verhapsjtökke** {ver/'ha:p/sjtö:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **verhapstukken, afhandelen.** - ze haje heel get te ~.
- verhelpe** {ver/'he:l/pe} (ww.st.) [helpe] **verhelpen.** - zó get is gauw verhólpe.
- verheuge** (ver/'heu/ge) (ww.zw.) [¹heuge] **verhogen.** - de prieze zin alweer verheug.
- verheuge** (ver/'heu/ge) (ww.zw.) [²heuge] **verheugen.** - det zal 'm ~; ich verheugde mich daal al op.
- verheuging** {ver/'heu/ging} (v.) [~e / ~ske] **verhoging.** - hae sjtóng op 'n ~ske; hae haet ~ (oplopende temperatuur, koorts).
- verheur** {ver/'heur} (o.) [~e {ver/'heu:/re}] **verhoor.** - emes 'n ~aafnumme; tiedes 't ~.
- verheure** {ver/'heu:/re} (ww.zw.) [heure] **verhoren.** - Maria haet mien gebaeye verheurd; ze höbbe-n-'m verheurd op 't plisiebero.
- verhinjere** {ver/'hi/nje/re} (ww.zw. 1) [N. verhinderen; D. verhindern] **verhinderen.** - det kóste v'r neet ~; de veurzitter is verhinjerd, mer de vergadering geit geweun door.
- verhoeze** {ver/'hô:ze} (ww.zw. 6) **verhuizen.** - ze zin al godweit wie dök verhoes.
- verhöffe** {ver/'hö:(f)/fe} (ww.zw.) [höffe] **zich ~, 1. zich verheffen, overeind komen.** - verhöf dich èns! **2. zich vertillen.** - ich höb mich aan dae zak verhöf.
- verhólp, verhólpé** {ver/'hó:l/p(e)}, zie **verhelpe**.
- verhóngere** {ver/'hó/nge/re} (ww.zw. 1) **verhongeren.** - ze lete ós dao ~.
- verjage** {ver/'ja:a:/ge} (ww.onr.) [jage] **verjagen.** - die muus verjeugs se nag zo mer neet.
- verjäärdig** {ver/'jääör/dich} (m.) [~e] **verjaardag.**
- verjäärdigsfees** {ver/'jääör/dichs/fees} (o.) [fees] **verjaardagsfeest.**
- verjääre** {ver/'jää/re} (ww.zw. 1) **1. verjaren.** - die bekeuring is verjäärd. **2. jarig zijn, verjaardag vieren.** - hae verjäärt op 26 julie.
- verjekkere** {ver/'je:(k)/ke/re} (ww.zw.) [jekke-re] **affakkeren.** - dae fiets is ram verjekkerd (helemaal gammel geworden).
- verkaadj** {ver/'kaatj} (bn.) [~e, ~e, ~] **verkouden.** - 'ne ~e miens; 'n ~e vrouw; 'n ~e wich; van dae trèk waers se ~.
- verkaadheid** {ver/'kaatj/hei:t}, **verkaadjigheid** {ver/'kaa/djich/(h)ei:t} of **verkajigheid** {ver/'kaa/jich/(hei:t)} (v.) **verkoudheid.**
- verkalle** {ver/'ka(l)/le} (ww.zw.) [kalle] **zich ~:**

- zich verpraten, zich verspreken.** - de wèthajer verkalde zich, wie d'r det belaofde.
- verkammezäöle** {ver/ka:(m)/me/'zääö/le} (ww. zw. 1) **kapotmaken, stukmaken.**
- verkassebengèle** {ver/ka:(s)/se/'be/nge/le} (ww. zw. 1) **kapotmaken, vernielen.** - die bank woar ram verkassebengeld. // **verslinden, opeten.** - op dae vraetaovindj haje ze ein half verke verkassebengeld.
- verke** {'ve:r/ke} (o.) [~ of ~s / verkske {'ve:rks-/ke}] **varken, zwijn** (*Sus scrofa domestica*). - ein wildj ~ (*Sus scrofa*); 'ne sjtal ~ (of ~s); de ~s vore; zó diek wie ei ~; dae is mer ein voes hoger wie ein ~ (*klein van postuur*); fien ~s waere neet vèt (gezegd van iemand die kieskeurig is aan tafel); 'tzin sjlechte ~s die neet vraete waat de pot sjaf; waat bös doe mich ei ~ (viezerik of gierigaard); zich oetsjtrieke wie ei ~ (zich erg vuil maken); 't mets in 't ~ laote sjtaeke; dao móti ei ~ doorgeloupe höbbe (gezegd van een vleesgerecht waarin minder vlees is verwerkt dan eigenlijk zou moeten); det sjaltaal op gei ~ (dat lijkt nergens op); dae haet van 't gans ~ gevraete (gezegd van een jongen die vóór het huwelijk al omgang heeft gehad met nogal wat meisjes); de voelste ~s wille in 't sjounste sjtreu sjlaope (de grootste luieriken willen op de eerste rang zitten).
- verkeek, verkeke** {ver/'kee;/k(e)}, zie **verkieke**.
- verkeer** {ver/'keer} (o.) [geen mv.] (N.) (zie **gevaers verkeer**).
- verkeerd** {ver/'keert} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] [N. verkeerd; D. verkehrt] **verkeerd.** - det is 't ~e nummerke; de ~e kantj opgaon; det geit ~; det höbs se ~ gezag; dae is van de ~e kantj.
- verkeersdörpel** {ver/'keers/dö:r/pel} (m.) [dörpel] **verkeersdrempel.**
- verkeersleech** {ver/'keers/leech} (o.) [leech] **verkeerslicht.**
- verkènner** {ver/'kè(n)/ner} (m.) [~s] **verkenner.** - vreuger móchte de jónges neet biej de ~s, want det woar gèn kattieliekke organizasie.
- verkering** {ver/'kee/ring} (v.) [~e] (N.) **verkeering.**
- verkesblaos** {'ve:r/kez/blaos} (v.) [blaos] **varkensblaas.** - foetballe mit ein ~; eine foekkespot make van ein ~.
- verkesboer** {'ve:r/kez/bôë:r} (m.) [boer] **varkensboer, varkenshouder.**
- verkesdas** {'ve:r/kez/da:s} (m.) [²das] **das (Meles meles).**
- verkesdrefke** {'ve:r/kez/dre:f/ke} (o.) **holletje.** - op 'n ~ kómme aanzitte.

verkesechtig

verkesechtig {‘ve:r/ke/ze:ch/tich} (bn., bw.) **var-kensachtig, hebberig.** - doe mós neet zo ~ zin!

verkeseriej {‘ve:r/ke/se/’riēj} (v.) [~e] **var-kenstroep, zwijnerij, smeerlapperij.**

verkesgelök {‘ve:r/kes/che/lö:k} (o.) [geen mv.] **onwaarschijnlijk geluk.** - dao höbs se ~ gad.

verkesgraas {‘ve:r/kes/chraas:s} (o.) [graas] **varkensgras** (*Polygonum aviculare*).

verkeshaoer {‘ve:r/kes/(h)aor} (v. of o.) [haor] **varkenshaar.** - vèrfkwes van ~. // **onhan-delbaar, stug haar.**

verkeskaetel {‘ve:r/kes/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **grote ketel** (voor varkensvoer).

verkeskeers {‘ve:r/kes/kee:rs} (v.) [keers] **mei-doorn** (*Crataegus monogyna*).

verkeskop {‘ve:r/kes/ko:p} (m.) [kop] **varkens-kop.** // (ook:) **gierigaard, vrek.**

verkeskuus {‘ve:r/kes/küüs} (m.) [kuus] **stam-per** om varkensvoer te prakken (verg. **bries-selskuus**).

verkeslèdder {‘ve:r/kes/lè:(d)/der} (v.) [lèdder] **varkensladder** (ladder waarop het pas-geslachte varken met de kop naar beneden wordt opgehangen).

verkeslepke {‘ve:r/kes/le:p/ke} (o.) [~s] **var-kenlapje.**

verkesmert {‘ve:r/kes/me:rt} (v.) [mert] **var-kenmarkt.**

verkesmeulke {‘ve:r/kes/meu:l/ke} (o.) [~s] = **briesselsmeule.**

verkespes {‘ve:r/kes/pe:s} (v.) [geen mv.] **varkenpest.**

verkespoot {‘ve:r/kes/poot} (m.) [poot] **varkenspoot.**

verkesren {‘ve:r/kes/ren} (v.) [ren] **varkensuit-loop** (omheinde loopruimte voor een varken).

verkessjlechter {‘ve:r/ke(s)/sjle:ch/ter} (m.) [sjlechter] **varkensslachter, varkensslager.**

verkessjlechteriej {‘ve:r/ke(s)/sjle:ch/te/’riēj} (v.) [sjlechteriej] **varkensslachterij.**

verkessjtal {‘ve:r/ke(s)/sjta:l} (m.) [sjtal] **varkenstal, zwijnenstal.** - ze höbbe d'r 'ne echte ~ van gemaak.

verkessjtert {‘ve:r/ke(s)/sjte:rt} (m.) [sjtert] **varkensstaart.**

verkesuigskes {‘ve:r/ke/zuchs/kes} (o.mv.) **varkensoogjes.** - hae sjtóng d'r mit ~ nao te kieke (met glimmende oogjes).

verkesvleis {‘ve:r/kes/flei:s} (o.) [geen mv.] **varkensvlees.**

verkesvoor {‘ve:r/kes/foor} (o.) [geen mv.] **varkensvoer.**

verkesweij {‘ve:r/kes/weij} (v.) [¹weiij] **var-kenweide.**

verkeze {ver/’kee/ze} (ww.st.) [keze] **verkiezen.**

verkieke {ver/’kiē:/ke} (ww.st.) [kieke] **verkij-ken.** - dao haet d'r zich op verkeke; ich ver-kiek mich ech neet, 't is 't good hoesnummer; die kans woor verkeke.

verkiendjs {ver/’kienjtjs} (bn.) [~de, ~de, ~] **verkindst, kinds, dement.** - hae is gans ~.

verkiendjse {ver/’kienjtj/se} (ww.zw. 6) **ver-kindsen, kinds worden.**

verklaore {ver/’klao/re} (ww.zw. 1) **verklaren.** - de beteikenis van get ~; 't is neet te ~ det det gebeurd is.

verklatse {ver/’kla:t/se} (ww.zw.) [klatse] **ver-patsen, van de hand doen, verkopen.** - dae wage höb ich veur ei prikske verklats.

verkleije {ver/’klei/je} (ww.zw.) [kleije] **verkle-den.** - mitte vastelaovindj verkleije de meiste luuj zich.

verkleure {ver/’kleu/re} (ww.zw.) [kleure] **ver- kleuren.** - die vèrf verkleurt altied get; de gerdiene zin verkleurd.

verknauze {ver/’knaw/ze} (ww.zw. 6) **verwer- ken, verteren.** - wen se 't aan de maag höbs, këns se broen bone sjlech ~.

verknoje {ver/’knoo/je} (ww.zw.) [knoje] **ver- knoeien.** - ze höbbe 't aete gans verknoojd (of verknoodj); tied ~; geldj ~; hae verknoodj 't veur ós allemaol.

verkoetele {ver/köè:/te/le} (ww.zw.) [koetele] **verruilen.**

verkómmezaole {ver/kó(m)/me/’zao/le} of **verkómmezäole** {ver/kó(m)/me/’zäö/le} (ww. zw. 1) **kapotmaken, stukmaken, ver-nielen, mollen.**

verkoup {ver/kou:p, minder vaak ver/’kou:p} (m.) [~e] **verkoop.** - de ~ van ein hoes; in- en ~; inne wintjer waerde väöl hout-e gehaje.

verkoupe {ver/’kou:/pe} (ww.onr.) [koupe] **ver- kopen.** - ze verkoupe dao neet allein beuk; 't hoes is al verkoch; kal ~ (*praatjes verkopen*); det gereij verköp zich sjlech.

verkriege {ver/’kriē:/ge} (ww.st.) [kriegen] **ver- krijgen.** - det saort sjtóf is nimmeer te ~; det kan ich neet van mich ~ (*dat kan ik niet opbrengen*).

verkuiper {ver/’kui:/per} (m.) [~s] **verkoper.**

verkuipter {ver/’kui:ps/ter} (v.) [~s / ~ke] **verkoopster.**

verlaamp {ver/’laamp} (bn.) [verlaamde] {ver/’laam/de}, verlaamde, ~] **verland.** - hae

- woor aan eine kantj ~; 'ne verlaamde erm.
- verlaege** {ver/'lèè:/ge} (bn., bw.) [~, ~, ~ / verlaegener {ver/'lèè:/ge/ner}] **verlegen**. - ein ~ wich; hae is nagal ~; v'r zitte d'róm ~.
- verlaegenheid** {ver/'lèè:/ge/n(h)ei:t} (v.) **verlegenheid**. - ze dòrs oet ~ neet nao binne te gaon; emes in ~ bringe.
- verlaor(e)** {ver/'lao:/r(e)}, zie **verleze**.
- ¹**verlaote** {ver/'lao/te} (ww.st.) [¹laoote] **verlaaten**. - hae verleut altied es lèste 't kantoor; op dich kan ich mich ~.
- ²**verlaote** {ver/'lao:/te} (ww.zw.) [²laoote] **verloten**. - 'ne fiets ~.
- verlate** {ver/'laa:/te} (ww.zw. 7a) **verlaten**. - de trein haet zich verlaat; de verlaatd bös.
- verleechte** {ver/'leech/te} (ww.zw. 7c) **verlichten**. - de waeg woor dao sjlech verleech.
- verleef** {ver/'leef} (bn.) [~de, ~de, ~] **verliefd**. - 'n ~ sjtèl; die twee zin toch zo ~!
- verleep** {ver/'leep}, zie **verloupe**.
- verlees** {ver/'lee:s} (o.) [geen mv.] (zie ook ²verluus) **verlies**. - 't ~ van de beurs woor nag neet 't ergste; neet taenge ~ kónne; ze sjtaon op ~.
- verleet** {ver/'leet}, zie **verlaote**.
- verleje** {ver/'lee:/je} (bn.) **verleden**. - ~ tied; ~ waek.
- verlere** {ver/'lee:/re} (ww.zw.) [lere] **verleren**. - det bön ich gelökkig nag neet verleerd.
- verleut** {ver/'leut}, zie **verlaote**.
- verleze** {ver/'lee:/ze} (ww.st. 19) [N. verliezen; D. verlieren] **verliezen**. - ich bön mien beurs verlaore; ich höb 'm oet 't oug verlaore; 'ne nagel mit 'ne verlaore kop (*spijker zonder kop*); hae verluus haos nootj.
- verlieme** {ver/'liè/me} (ww.zw.) [lieme] **verlijmen, vastlijmen**. - det móos se good ~.
- verlinige** {ver/'li/nge} (ww.zw. 5b) **verlengen**. - 'n kleid ~; 't lidmaatsjap ~; 'n book inne bieb ~; de wèdsjried waerde verlink.
- verloof** {ver/'loo:f} (bn.) [~de, ~de, ~] **verloofd**. - 'n ~ sjtèl; ze zin ~.
- verloor** {ver/'loo:r}, zie **verleze**.
- verloup** {ver/'lou:p} (o.) [geen mv.] **verloop**. - in det bedrief is d'r väöl ~ ónger 't personeel; nao ~ van twee oer.
- ¹**verloupe** {ver/'lou:/pe} (ww.st.) [¹loupe] **verlopen**. - v'r höbbe ós verloupe; mien riejbewies verlop de volgende maondj; 't fees verleep wie geplend.
- ²**verloupe** {ver/'lou:/pe} (bn.) **verlopen, onderkomen**. - dae zuut d'r gans ~ oet.
- verlove** {ver/'loo/ve} (ww.zw. 5a) **verloven**. - ze höbbe zich verloof.
- ¹**verluus** {ver/'luu:s}, zie **verleze**.
- ²**verluus** {ver/'lûu:s} (o.) [geen mv.] **verlies**.
- vermaete** {ver/'mèè:/te} (ww.st.) [maete] **zich ~, zich vermeten, een fout begaan bij het meten**. - ich höb mich vermaete.
- vermassekrere** {ver/'ma(s)/se/'kree/re} (ww.zw. 1) **verknoeien, beschadigen** (en wel zo, dat een en ander nog herstelbaar is). - dae beunhaas haet die deur vermassekreed.
- vermelje** {ver/'me/lje} (ww.zw.) [melje] **vermelden**.
- vermesjel** {ve:r/me/'sjel}, zie **fermesjel**.
- vermoorde** {ver/'moor/de} (ww.zw. 7b) of **vermore** {ver/'moo/re} (ww.zw. 1) (N.) **vermoorden**. - ich kós dich waal ~!
- vermuibele** {ver/'mui:/be/le} (ww.zw. 1) **kapotmaken, stukmaken, vernielen, mollen**.
- vernaegele** {ver/'nèè:/ge/le} (ww.zw. 1) **dichtspikeren**. - es se dae kas neet good vernaegels, vèlt d'r dich oetrein.
- vernäöke** {ver/'näö:/ke} (ww.zw.) [näöke] **voordé gek houden, beetnemen**. - ich laot mich door dem neet meer ~.
- vernäöker** {ver/'näö:/ker} (m.) [~s / ~ke] **misléider, fopper**.
- vernaolestige** {ver/'nao/le:s/ti(g)/ge} (ww.zw. 5a) **nalatig zijn in, veronachtzamen, verwaarlozen, te weinig aandacht besteden aan**. - 't werk ~.
- vernele** {ver/'nee/le} (ww.zw. 1) **vernielen**. - die nuuj buimkes zin verneeld. // **verorberen, naar binnen werken**. - 'ne tejjer zoemoos ~.
- verniekkele** {ver/'nie:(k)/ke/le} (ww.zw. 1) **vernikkelen, verchromen; ook: kleumen, vernikkelen**. - ~ van de kaaj.
- vernis** {ver/nis of ver/'ni:s} (m.) [geen mv.] N.) (zie **fernies**) **vernis**.
- vernjuje** {ver/'nùù/je} (ww.zw. 3a) [N. vernieuwen; D. erneuern] **vernieuwen**.
- ¹**vernunme** {ver/'nu(m)/me} (ww.st.) [¹num-me] **vernemen**. - van dem höbbe v'r nieks meer vernaome.
- ²**vernunme** {ver/'nu(m)/me} (ww.zw.) [²num-me] **vernoemen**. - hae is nao zie vader vernump.
- veróngeliek** {ve/'ró/nge/liè:k} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **verongelijkt**.
- veróngelökke** {ve/'ró/nge/lö:(k)/ke of ve/'ró:n-/ge/lö:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **verongelukken**.
- veróngersjtèlle** {ve/'ró/nger/'sjtè(l)/le} (ww.zw.) [¹sjtèlle] **veronderstellen**.

verónntsjölgjing

- verónntsjölgjing** {ve/'ró:nt/'sjö/lji(g)/ging} (v.)
[~e] **verontschuldiging.**
- verozele** {ve/'roo:/ze/le} (ww.zw.) [ozele] **verkleumen, vernikkelen.** - ~ van de kaaj; ich bön ram verozeld.
- verpakke** {ver/'pa:(k)/ke} (ww.zw.) [pakke] **verpakken.**
- verpaote** {ver/'pao:/te} (ww.zw.) [paote] **verpoten.** - 'ne boum ~; aaj buim móos se neet ~.
- verpechte** {ver/'pe:ch/te} (ww.zw. 7c) **verpachten.** - 'n sjtök landj ~; in de kirk waerde vreuger benk verpech.
- verpitse** {ver/'pi:t/se} (ww.zw.) [pitse] **zich ~, zich vergissen, in de fout gaan, zich verspreken.**
- verplaatse** {ver/'plaat/se} (ww.zw.) [plaatse] **verplaatsen.**
- verpleeghoes** {ver/'pleech/(h)oé:s} (o.) [hoes] **verpleeghuis.**
- verplege** {ver/'plee/ge} (ww.zw. 5a) **verplegen.**
- verplichte** {ver/'pli:ch/te} (ww.zw. 7c) (N.) **verplichten.** - ich veul mich verplich óm det te doon.
- verraengere** {ve(r)/*rèè:/nge/re} of **verraegene** {ve(r)/*rèè:/ge/ne} (ww.zw.) [raengere, raege-ne] **verregenen.** - 't tuinfees is verraengerd (verraegend).
- verrannewere** {ve(r)/ra(n)/ne/'wee/re} of **verrennewere** {ve(r)/re/ne/'wee/re} (ww.zw. 1) **rüñneren, kapotmaken, vernielen, verwoesten.** - ze höbbe mienne fiets verranneweerd; in d'n oorlog waerde d'r heel get verranneweerd.
- verraoje** {ve(r)/*rao:/je} (ww.st.) [raoje] [N. verraden; D. verraten] **verraden.** - doe móos neet ~ watv'r kaart des se höbs; hae verrooj zichzelf.
- verreej, verreje** {ve(r)/*ree:/je}, zie **verrieje.**
- verrèk** {ve(r)/*rè:k} (tsw.) (N.) **verrek!** - ~!, ich höb mien beurs vergaete.
- verrekicker** {'ve(r)/re/kìé:/ker} (m.) [~s / ~ke] **verrekijker.**
- verrèkke** {ve(r)/*rè:(k)/ke} (ww. zw. 5a) (N.) **verrekken.** - ich höb mich 'n sjpier verrèk; [plat] ich verrèk van de kaaj; ze höbbe mich laote ~; verrèk mer mit dienne hanjel!; doe kóns mich ~!
- verrèkkeling** {ve(r)/*rè:(k)/ke/ling} (m.) **verrekkeling, rotzak.** - dae ~ haet mich de roete ingegooid.
- verrennewere** {ve(r)/re/ne/'wee/re}, zie **verrannewere.**
- verreppele** {ve(r)/*re:(p)/pe/le} (ww.zw. 1) **zich ~: zich verroeren.** - zuug det nemes

- zich verreppelt, toet ich truuuk kóm.
- verreudj, verreudjs** {ve (r)/*reutj(s)}, zie **verraoje.**
- verreure** {ve(r)/*reu/re} (ww.zw. 1) [N. verroeren; D. rühren] **verroeren.** - ich kós mien bein nimmeer ~; zich neet kónne ~.
- verrieje** {ve(r)/*rie(j)/je} (ww.st.) [rieje], **verrijden.** - v'r höbbe dae daag tachetig lieter verreje; de wèdsjtried is verreje; **zich ~, verkeerd rijden.** - v'r höbbe ós twee keer verreje.
- verriete** {ve(r)/*rié:/te} (ww.st.) [riete], **zich ~, in:** zich ~ van de lach (zich krom lachen).
- verroepzakke** {ve(r)/*roe:p/sa:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **kapot maken, verknoeien, onbruikbaar maken.**
- verrooij, verroje** {ve(r)/*rooj, ve(r)/*roo:/je}, zie **verraoje.**
- verròtte** {ve(r)/*ró:(t)/te} (ww.zw.) [rótte] **verrotten.** - 't fruit lik te ~; die plank is verrót; emes verrót sjelje.
- 1vers** {vers}, zie **ver.**
- 2vers** {ve:rs} (o.) [verze {'ver/ze} / ~je] [N. vers, D. Vers] **vers.** - hae kós sjoon verze make; de kinjer zagte ein versje op.
- 3vers** {ve:rs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] [N. vers] **vers, fris.** - ~ fruit; ~ vleis; ~e greunte; ~e lóch; ~e sjnee; ~e lakes op 't béd doon; det is nag ~; ~ geplochde beunkes; det lik mich nag ~ in 't geheuge.
- versiere** {ver/*sié/re} (ww.zw.) [siere] **versieren.** - de zaal mit sjlingers ~; hae versiert det waal efkes; ei maedje ~.
- versjale** {ver/*sjaa/le} (ww.zw. 1) **verschalen.** - mitte vastelao vindj sjteit väöl beer te ~.
- versjangelere** {ver/sja:/nge/'lee/re} of **versjengelere** {ver/sje:/nge/lee/re} (ww.zw. 1) **beschadigen, bederven, verknoeien, onbruikbaar maken, toetakelen.** - ze höbbe mich mienne jas ram versjangeleerd (versjen geleerd).
- versjaote** {ver/*sjao:/te}, zie **versjete.**
- versjaove** {ver/*sjao:/ve}, zie **versjuve.**
- versjeen, versjene** {ver/*sjee:/n(e)}, zie **versjiene.**
- versjeije** {ver/*sjei/je} (telw.) **verscheidene, verschillende.** - ~ kere.
- versjengelere** {ver/sje:/nge/lee/re}, zie **versjangelere.**
- versjet** {ver/*sje:t} (o. of v.) [~te / ~je] [F. fourchette] **vork.** - mit mets en ~ aete.
- versjete** {ver/*sjee/te} (ww.st.) [sjete] **verschieten.** - [overg.] v'r höbbe al ós keugel versjao-

te; [onoverg.] hae versjoot van kleur; die gerdiene beginne te ~; versjaote gerdiene.

versjeune {ver/'sjeu/ne} (ww.zw. 1) **verschonen**. - 't bêd ~; de bebie ~.

versjiene {ver/'sjîe:/ne} (ww.st.) [sjiene] **verschijnen**. - dao is Maria versjene; hae versjient dök neet op zie werk; dao is pas ei book euver versjene.

versjikke {ver/'sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjikke] **versturen, verzenden**. - wienee höbs se det pekske versjik?

versjil {ver/'sji:l} of **versjilj** {ver/'sji:lj} (o.) [versjille {ver/'sji(l)/le}, versjilje {ver/'sji/lje} / ~ke {ver/'sji(l)/ke}] **verschil**. - ich zeen gei ~ tösse die twee dinger; des noe net 't ~; det maak gei ~.

versjille {ver/'sji(l)/le} (ww.zw. 1) of **versjilje** {ver/'sji/lje} (ww.zw. 3a) **verschillen** (verg. **sjille**). - dae tweeling versjilt (versjiljt) klam vanein.

versjillend {ver/'sji(l)/lent} of **versjiljend** {ver/'sji/ljent} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **verschillend**. - ~e saorte beer; ich höb dich det al ~e kere gezag.

versjlaag {ver/'sjlaa:ch} (o.) [versjlage] **verslag**. - 't ~ van ein vergadering; 'n ~ sjriewe.

versjlaaggaever {ver/'sjlaa:(ch)/chèè:/ver} (m.) [~s] **verslaggeber**.

versjakkere {ver/'sjla:(k)/ke/re} (ww.zw. 1) **verwelken**. - de blome zin aan 't ~.

versjlaon {ver/'sjlao:n} (ww.st.) [sjlaon] **verslaan**. - ze höbbe die oet Remunj versjlage mit veer nul.

versjlaope {ver/'sjlao/pe} (ww.st.) [sjlaope] **verslapen**.

versjleip {ver/'sjlei:p} (o.), in: in 't ~ gebleve (in het vergeetboek geraakt).

versjleipe {ver/'sjlei:/pe} (ww.zw.) [sjleipe] **verslepen**.

versjlete {ver/'sjlee:/te}, zie **versjliete**.

versjliebbere {ver/'sjlie(b)/be/re} (ww.zw. 1)

laote ~, **veronachtzamen, laten verwarten**. - dao höbs se lang nieks aan gedaon, doe höbs 't laote ~.

versjliete {ver/'sjlië:/te} (ww.st.) [sjliete] **verslijten**. - die sjoon zin al ram versjlete; hae versjliet heel get kleijer; emes veur gek ~.

versjlikke {ver/'sji:(k)/ke} (ww.zw.) [sjlikke] **zich ~: zich verslikken**.

versjloebbere {ver/'sjloe(b)/be/re} (ww.zw. 1) **verslonzen**. - 't hoes laote ~.

versjnije {ver/'sjni(j)/je} (ww.st.) [sjnieje] **verknippen, versnijden**. - sjtóf ~; behang ~; versneje wien.

versjnirke {ver/'sjni:r/ke} (ww.zw.) [sjnirke] **schroeien, verschroeien**. - d'r lik get te ~; 'ne versjnirkde lap laer.

versjödde {ver/'sjöd/de} (ww.) (onr.) [sjödde] **verschudden**. - spec. in de uitdr. gën oor (of haor) ~ (helemaal niet luisteren); ich höb mich versjöd (ik heb de kaarten verkeerd geschud); op det fees is heel get kóffie versjöd (geschonken).

versjoele {ver/'sjöë:/le}, zie **versjule**.

versjoof {ver/'sjoof}, zie **versjuve**.

versjoot {ver/'sjo:t}, zie **versjete**.

versjpele {ver/'sjpee:/le} (ww.zw.) [sjpele] **verspelen**. - puntje ~; 'ne wèdsjtried ~; väöl geldj ~.

versjpaoke {ver/'sjprao:/ke}, zie **versjpake**.

versjpake {ver/'sjprèè:/ke} (ww.st.) [sjprake]

1. [D. versprechen] **toezeggen, beloven**. - ich höb dich det versjpake; hae versjprik väöl, mer duit 't neet; det versjprook 'ne sjone daag te waere. 2. **zich ~, zich verspreken**. - hae versjprook zich nagal èns. 3. **zich örges väöl van ~, zich ergens veel van voorstellen**. - ze haje zich heel get versjpake van die reis.

¹**versjpringe** {ver/'sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe]

verspringen. - doe zoogs wie de wiezers versjprónge.

versjpringe {ver/'sjpri/nge} (ww.st.) [sjpringe]

vérsspringen. - hae haet gewónne biej 't ~.

versjprook {ver/'sjprook}, zie **versjpake**.

versjreuje {ver/'sjreu/je} (ww.zw.) [sjreuje]

verschroeien. - ich höb mich mien winkbroewe versjreudj; waem zien vót versjreudj, mótt oppe blaore zitte.

versjrikke {ver/'sji:(k)/ke} (ww.zw. of st.) [sjrikke] **verschrikken**. - hae versjrikde mich (of versjrók mich); Zjwarste Piet haet de kinjer versjrik (of versjrókke); hae keek erg versjrik (of versjrókke); ich versjrók mich (of

versjrikkelik

versjrikde mich); ich höb mich erg versjrókke
(zelden versjrik).

versjrikkelik {ver/'sjri:(k)/ke/lik} (bn., bw.)
[~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] **verschrikkelijk**,
vreselijk. - 'n ~ óngelök; ~ke pech; ~ke pien;
'n ~ke hëts; ich höb 'ne ~ke hónger; 'ne ~ke
miens; 't woord dao ~ drök; det is ~ sjtóm van
dich.

versjrók, **versjrókke** {ver/'sjró:(k)(/ke)}, zie
versjrikke.

versjrómpele {ver/'sjró:m/pe/le} of **versjrumpum-
pele** {ver/'sjru:m/pe/le} (ww.zw. 1) **vers-
schrompelen**. - 'ne versjrómpelde (versjrumpel-
pelde) appel; det vruike is gans versjrómpeld
(versjrumpeld).

versjtaek {ver/'sjtēè:k} (o.) [geen mv.] **verstek**
(stootnaad van 45°). - letjes in ~ zaege óm 'n
lies te make.

versjtaeke {ver/'sjtēè:/ke} (ww.st.) [sjtaeke]
[D. verstecken] **verstoppen**, **verbergen**. -
paoseijer ~.

versjandj {ver/'sjta:njtj} (o.) [geen mv.] [N.
verständ; D. Verstand] **verstand**. - 'n good ~
höbbe; zie ~ gebrooke; dao kan ich mit mie ~
neet biej; dao höb ich gën ~ van; dao sjeit
mien ~ biej sjtil.

versjandjhajing {ver/'sjta:njtj/haa:/jing} (v.)
[~e] **verstandhouding**.

versjtange {ver/'sjta:nge}, zie **versjtaon**.

versjtaon {ver/'sjtao:n} (ww.st.) [sjtaon] **ver-
staan**. - ich versjtaon dich neet; det woord
neet te ~; ich versjtaon gën Ingels. // **zich ~,
met elkaar kunnen opschieten**. - ze versjtonge
zich good óngerein; kinjer, versjtaot
uch!

versjtaonbaar {ver/'sjtao:n/baar} (bn., bw.)
[versjtaonbare, ~, ~] **verstaanbaar**.

versjtaonder {ver/'sjtaon/der} of **versjtaändör**
{ver/'sjtaän/der} (m.) [~s] **verstaander**. - 'ne
goje ~ haet mer 'n half waord neudig.

versjteis, **versjteit** {ver/'sjtei:s, ver/'sjtei:t},
zie **versjtaon**.

versjtenig {ver/'sjte/njich} (bn., bw.) [~e, ~e,
~ / ~er; ~s(te)] [N. verstandig; D. verständig]
verstandig. - ~e luuj; det is neet ~ van dich;
ze höbbe det ~ bekeke.

versjterve {ver/'sjte:r/ve} (ww.st.) [sjterve]
versterven. - in de vaste mótté de luuj zich
~; de knien mótt ~.

versjtieve {ver/'sjtié:/ve} (ww.zw.) [sjtieve] **ver-
stijven**. - ~ van angs.

versjtoeke {ver/'sjtōè:/ke} (ww.zw. 5a) **verstui-**

ken. - ich höb mich mienne inkel versjtoek.

versjtóng {ver/'sjtóng}, zie **versjtaon**.

versjtoppe {ver/'sjto:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **ver-
stoppen**. - mit Paose waerd d'r ejer versjtop;
hae versjtopde zich achter 'ne sjtrocck; de leij-
ing is versjtop.

versjötpperke {ver/'sjtö:(p)/per/ke} (o.), in: ~
sjpele: **verstoppertje spelen**.

versjtrieke {ver/'sjtrié:/ke} (ww.st.) [sjtrieke]
verstriiken. - d'r zin óngertösse twee maondj
versjtreke.

versjtruid {ver/'sjtruit} (bn.) [~e, ~e, ~] **ver-
strooid**. - 'ne ~e perfesser.

versjtruije {ver/'sjtru:je} (ww.zw.) [sjtruije]
verstrooien, **uitstrooien**. - de as van 'ne
gesjtórvene ~.

versjture {ver/'sjtū:/:re} (ww.zw.) [sjture] **ver-
sturen**, **verzenden**. - 'ne breet ~.

versjule {ver/'sjū:/:le} of **versjoele** {ver/'
sjōè:/:le} (ww.st. of ww.zw.) [sjule, sjoele]
zich ~, zich verschuilen. - de wichter mótté
zich flot ~, es te aan 't sjtokke zin.

versjuve {ver/'sjū:/:ve} (ww.st.) [sjuve] **ver-
schiiven**. - 'ne kas ~; 'ne damsjein ~; get
nao 'ne angere datum ~.

vertaard {ver/'taart} (bn.) [~e, ~e, ~] **verwend**.
- waat zit geur toch ~e jónge!

vertaere {ver//tēe/re} (ww.zw.) [taere] **verte-
ren**. - dae kook is sjlech te ~; 't vel ~ (zie
onder **vel**).

vertale {ver/'taa/le} (ww.zw. 1) **vertalen**. - 'ne
breet in 't Frans ~; kóns se mich det efkes ~?

vertelle {ver/'tē(l)/le} (ww.zw. 1) [N. vertellen;
D. erzählen] 1. **vertellen**. - 'n verhälkje ~;
haaj mich det mer eder vertéld! 2. **zich ~,
zich vertellen**, **een telfout maken**. - ich höb
mich vertéld.

vertræje {ver/'trèè:/je} (ww.st.) [træje] **zich ~,
1. een misstap doen, een voet verstuiken**. -
ich mótt mich zitte, ich höb mich vertræoje. 2.
zich vertreden, een wandelingetje maken. -
kóm, den gaon v'r ós efkes get ~.

vertrèk {ver/'trè:k} (o.) [~ke / ~ske] **vertrek**. -
zien ~ waert nag oetgesjtéld; op ~ sjtaon; 't ~
van de veurzitter; 'n hoes mit väöl ~ke.

vertrèkke {ver/'trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèkkie]
vertrekken. - hae vertroch gën sjpier; ze ver-
trèkke morgé; wienee vertrèk dae trein?

vertroewd {ver/'trôè(w)t} (bn.) [~e, ~e, ~] **ver-
trouwd**. - ze zoot op häör vertrouwd plekske;
örjes mit ~ zin; det heurt zich ~ aan.

1vertrœwe {ver/'troe(w)/we} (ww.zw.) [troewe]

- [N. vertrouwen; D. vertrauen] **vertrouwen**. - mich kóns se ~; ich vertroewde 't neet; dae is neet te ~.
- vertroewe** {ver/'troe(w)/we} (o.) [geen mv.] **vertrouwen**. - dao höb ich gèn ~ in.
- vertuine** {ver/'tui/ne} (ww.zw.) [tuine] **vertonen**. - kunsjes ~; dao zooj ich mich mer nimmeer ~!
- vervaele** {ver/'vè:e;/le} (ww.zw. 1) **vervelen**. - die mök zit mich aardig te ~; ze haje nieks te doon en ze vervaelde zich; hae zoot d'r get vervaeld biej te kieke; det gebeurde toet vervaeles toe.
- vervaelend** {ver/'vè:e;/lent} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **vervelend**. - 'ne ~e vent; ich vinj det erg ~ veur dich; doot neet zó ~!; de kinjer zin erg ~ vandaag.
- vervaeling** {ver/'vè:e;/ling} (v.) [geen mv.] **verveling**. - get oet ~ doon.
- vervalle** {ver/'va(l)/le} (ww.st.) [valle] **vervallen**. - det hoes is aan 't ~; de repetiesie van volgende waek vervélt.
- vervange** {ver/'va/nge} (ww.st.) [vange] **vervangen**. - ze höbbe 't gans behang ~; waem vervink de dokter vandaag?
- vervanger** {ver/'va/nger} of **vervenger** {ver/'ve/nger} (m.) [~s] **vervanger**.
- vervanging** {ver/'va/nging} (v.) [~e] **vervanging**. - dae fiets is aan ~ toe; de ~ van eine kranke óngerwiezer regele.
- vervare** {'ver/'vaa:/re} (ww.st.) [¹vare], **zich ~, verkeerd rijden, de verkeerde weg nemen**. - ich bön laat, want ich höb mich vervare.
- vèrve** {'vè:r/ve} (ww.zw. 5a) [N. verven; D. färben] **verven, schilderen**. - 'n deur gael ~; 't hoes laote ~; de kinjer zote te ~; zich zien haor laote ~; gevèrfde luppe.
- verveel** {ver/'veel}, zie **vervalle**.
- vervèlt** {ver/'vèlt}, zie **vervalle**.
- vervenger** {ver/'ve/nger}, zie **vervanger**.
- vèrver** {'vè:r/ver} (m.) [~s] **verver, (huis)schilder**.
- verveur** {ver/'veur} (o.) [geen mv.] **vervoer**. - kóns doe veur ~ zorge?
- verveure** {ver/'veu/re} (ww.zw.) [²veure] **vervoeren**.
- verveursbedrief** {ver/'veurz/be/drië:f} (o.) [bedrief] **vervoersbedrijf**. - Zjwame haaj vreuger nagal get verveursbedrieve.
- vervolges** {ver/'vo:l/ges} (bw.) (N.) (verg. **daonao, achteraaf, naoderhandj**) **vervolgens**.
- vervreuge** {ver/'vreu/ge} (ww.zw. 5a) **vervroe-gen**. - mit vervreug pensjoen gaon.
- vervure** {ver/'vû:re} (ww.zw. 1) **vermolmen**. - 't hout vervuurt oppen doer.
- verwaeg** {ver/'wè:e/ge} (ww.zw. 5a) **zich ~, zich verroeren**. - verwaeg dich neet!
- verwaer** {ver/'wè:e;r} (o.) [geen mv.] **verweer**. - dao höbbe v'r gèn ~ taenge.
- ¹**verwaere** {ver/'wè:e;/re} (ww.zw. 1) **verweren**. - det hout is aan 't ~; 'n verwaerd gezich.
- ²**verwaere** {ver/'wè:e;/re} (ww.zw. 1) **zich ~, zich verweren**.
- verwènd** {ver/'wè:nt} (bn.) [~e, ~e, ~] **verwend**. - 'ne ~e poet; 'n ~ nès.
- verwènne** {ver/'wè(n)/ne} (ww.zw. 1) [N. verwennen; D. verwöhnen] **verwennen**. - door zien eljers waerde d'r good verwènd.
- verwènnerie** {ver/wè(n)/ne/'rië} (v.) [~e] **verwennerij**.
- verwerme** {ver/'wer/me of ver/'we:r/me} of **verwörme** {ver/'wör/me of ver/'wö:r/me} [werme, wörme] **verwärmen**. - dae zaal waerde neet good verwermp (verwörmp).
- verwerming** {ver/'wer/ming of ver/'we:r/ming} of **verwörming** {ver/'wör/ming of ver/'wö:r/ming} (v.) [~e] **verwarming**. - de sentraal ~.
- verwerpe** {ver/'we:r/pe} (ww.st.) [werpe] **verwerpen**. - 'n veursjtèl ~.
- verwèssele** {ver/'wè:(s)/se/le} of **verwissèle** {ver/'wi:(s)/se/le} (ww.zw.) [wèssèle, wissele] **verwisselen**.
- verwief** {ver/'wiëf} (bn.) [~de, ~de, ~] **verwijfd**. - des 'ne ~de vent.
- verwiet** {ver/'wië:t} (o.) [~e] **verwijt**. - emes ~ make.
- verwiete** {ver/'wië:/te} (ww.st.) [wiete] **verwijten**. - v'r höbbe ós nieks te ~.
- verwieze** {ver/'wië:/ze} (ww.st.) [wieze] **verwijzen**. - ze höbbe mich nao de gemeinde verweze.
- verwiljere** {ver/'wi/lje/re} (ww.zw. 1) **verwil-deren**. - ze höbbe die hoonder laote ~; 'ne verwiljerde haof.
- verwinse** {ver/'wi:n/se} (ww.zw.) [winse] **verwensen**.
- verwissèle** {ver/'wi:(s)/se/le}, zie **verwèssele**.
- verwónje** {ver/'wó/nje} (ww.zw. 3c) **verwonden**.
- verwónjere** {ver/'wó/nje/re} (ww.zw. 1) [N. verwonderen; D. verwundern] **verwonderen**. - 't verwónjerde mich al det d'r neet dao woor; dao höb ich mich al jaore euver verwónjerd.
- verwörme** {ver/'wör/me of ver/'wö:r/me}, zie **verwerme**.

verwörming

verwörming {ver/'wör/ming or ver/'wö:r/ming}, zie **verwerming**.

verzakke {ver/'za:(k)/ke} (ww.zw.) [zakke] **verzakken**. - de floer is op een paar plaatse verzak.

verzamele {ver/'zaa/me/le} (ww.zw. 1) [N. verzamelen; D. versammeln] **verzamelen**. - poszegels ~; 't glaas en 't pepier waere apaart verzameld.

verzaope {ver/'zao:/pe}, zie **verzoepo**.

verzauwe {ver/'za(w)/we} (ww.zw. 4a) [D. versauen] **verknoeien**. - doe höbs mich 't gans aete verzauwd.

verzauwele {ver/'za(w)/we/le} (ww.zw. 1) **verpieteren**. - 't aete sjiteit te ~.

verzekere {ver/'zee/ke/re} (ww.zw. 1) [N. verzecken; D. versichern] **verzekeren**. - ich verzecker dich det 't waor is; zich ~ taenge brandj.

verzekering {ver/'zee/ke/ring} (v.) [~e / ~ske] **verzekering**. - ich gaef dich de ~ det 't waor is; 'n ~ aafsjoete.

verzekeringsmenke {ver/'zee/ke/rings/men/-ke} (o.) [~s] **verzekeringsagent**.

verzet {ver/'ze:t} (o.) [geen mv.] **1. verzet**. - in de oorlog woor d'r in 't ~; d'r woor väöl ~ taenge dae maotregel; in ~ kómme taenge get. **2. verzet, versnelling**. - 'ne renfiets mit 'n groot ~.

verzeuk {ver/'zeuk} (o.) [~e / ~ske] **verzoek**.

verzeuke {ver/'zeu/ke} (ww.onr.) [zeuke] **verzoeken**. - g'r waert belaef verzóch óm neet te rouke.

verzinne {ver/'zi(n)/ne} (ww.st. 29) **verzinnen**.

verzit {ver/'zi:t} (o.) [geen mv.] **verzet, afleiding**. - 'n pötje kaarte is ein leuk ~.

verzitte {ver/'zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **verzetten**. - 'ne sjtool ~; ze verzitte dao 'ne houp werk; ze verzatte zich taenge die opdrach; verzit dich èns get! (*ga eens verzitten, schuif eens wat op*).

verzjwake {ver/'zjwa:/ke} (ww.zw. 5a) **verzwakken**.

verzjwiege {ver/'zjwi:e/ge} (ww.st.) [zjwiege] **verzwijgen**. - zóget kóns se neet ~!

verzjwoende {ver/'zjwoe:n/de} (predicatief bn.) [D. verschwunden] **verdwelen**. - hae woar gauw ~; 't is ~.

verzóch, verzóchte {ver/'zó:ch(/te)}, zie **verzeuke**.

verzoeme {ver/'zôë/me} of **verzume** {ver/'zûû/me} (ww.zw. 2) verzuimen hae verzoemp (verzuump) nootj ein vergadering; dao is nieks aan verzoemp (of verzuump) (*daar is*

niets aan verloren).

verzoepo {ver/'zôë:/pe} (ww.st.) [zoepe] **verzuipen**. - hae verzuup al zie geldj; dae hóndj is in de Zjwaam verzaope; ze verzoepo in 't geldj.

verzoere {ver/'zôë/re} (ww.zw. 1) **verzuren**.

verzorge {ver/'zo:r/ge} (ww.zw.) [zorg] **verzorgen**. - ze haet häorre pap toet aan zienne dood verzorg; de hóndj ~; ze verzorg häör haor neet; de blome ~; ze haje 't aete dao good verzorg; waem verzorg dao de pos?

verzuijere {ver/'zui/je/re} (ww.zw.) [zuijere] **overgaar worden, smakeloos worden**. - 't aete is gans verzuijerd.

verzume {ver/'zûû/me}, zie **verzoeme**.

1Ves {ve:s} (eig.m.) [-ke] **Silvester**.

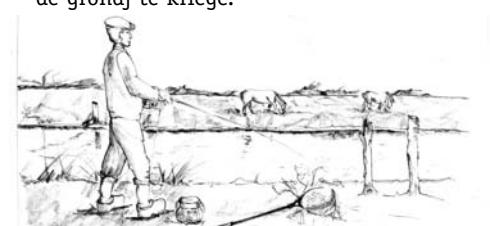
2ves {ve:s} (o.) [~ter of ~te / ~ke] (N.) (zie **waemeske**) **vest**.

vès {vè:s} (m.) [~se / ~ke] [N. vis; D. Fisch] **vis**. - d'r zin väöl saorte ~ in de Maas; ~(se) vange; 'ne ~ aan de haok höbbe; hae veult sjtòf mit ei vèsgräötje (*met visgraatmotief*).

vèskraom {vè:s/kraom} (m.) [kraom] **viskraam**.

vesper {ve:s/per} (v.) [~s] **vesper**. - de ~s waerde in 't Letien gezónge; sónjessjmiddes móederein nao de ~.

vespere {ve:s/pe/re} (ww.zw. 1) **hard slaan, bonken**. - hae móed duchtig ~ óm dae paol in de gróndj te kriege.

vèsse {vè:(s)/se} (ww.zw. 6) **vissen, hengelen**. - aan de Maas zitte te ~.

vèssekom {vè:(s)/se/kó:mp} (v.) [kómp] **viskom**.

vèsser {vè:(s)/ser} (m.) [~s / ~ke] [N. visser; D. Fischer] **visser, hengelaar**.

vèssersboot {vè:(s)/serz/boot} (m.) [boot] **visserboot**.

vèssersletien {vè:(s)/sers/le/tiê:n} (o.) **visserlatijn**.

vèssesjtaak {vè:(s)/se/sjtaa:k} (m.) [sjtaak]

- hengel.**
- Vester** {‘ve:s/ter} (eig.m.) [~ke] **Silvester.**
- vestiaer** {ves/tie(j)/’jè:r} (v.) [geen mv.] **vestiaire, garderobe.** - de ~ in ‘t zjwumbad.
- vèsvärgunning** {‘vè:s/fer/gu(n)/ning} (v.) [vergunning] **visvergunning.**
- vèsviern** {‘vè:s/fièm} (v.) [viern] **hengelsnoer.**
- vèsviever** {‘vè:s/fiè:/ver} (m.) [viever] **visvijver.**
- vèswater** {‘vè:s/waa:/ter} (o.) **viswater.**
- ¹vèt** {vè:t} (o.) [~te] [N. vet; D. Fett] **vet.** - verkeskleis mit väöl ~; krepkes bakke in ‘t ~; friet-; doe mós get taenge ‘t ~ doon; op zien ~ taere; get mit ~ insjmere; dae krieg zien ~ nag waal dao (*hij krijgt de rekening nog gepresenteerd*); emes zie ~ gaeve (*een uitbrander geven*).
- ²vèt** {vè:t} (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. vet; D. fett] **vet.** - ei ~ verke; waat haet dae ‘n ~te pens!; waat se daomit verdeens, daa waers se neet ~ van; ~ sjpek; ~te soep; ~te kees; ze aete daa altied erg ~; ~te vingers höbbe; daa bös se ~ mit; ~te en mager jaore; mager en ~te kaole; ~te gróndj; ~gedrökde teks; ‘ne ~te lach; ‘ne ~te pries winne.
- vètdel** {‘vè:(d)/del} (v.) [~le] **viezerik, viespeuk.**
- vètgevraete** {‘vè:t/che/vrè:e:/te} (bn.) **volge-vreten.** - ein ~ verke.
- vètlaere** {‘vè:t/’lèe/re} (bn.) [laere] **vetleren.** - ~ sjoon; ‘n ~ medalie (*waardeloze onderscheiding*).
- vètlap** {‘vè:t/la:p} (m.) [lap] **viezerik, viespeuk.**
- vètlapperie** {‘vè:t/la:(p)/pe/’rièj} (v.) [~e] **viezighed.**
- vètsjput** {‘vè:t/sjput} (v.) [sjput] **vetsput.**
- vèttig** {‘vè:(t)/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. vettig; D. fettig] **vettig.** - ~e henj höbbe; det veult ~ aan; **vies, smerieg, vuil.** - waat höbs se dien henj weer ~ gemaak; hae haaj ‘n ~e bóks aan; ‘n ~e móp; ~e kal; ~ lache.
- vèttigheid** {‘vè:(t)/tich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **vethed.** - ze kós van ~ klam loupe; **vettigheid.** - d'r zit ~ aan dien vingers; **viezighed.** - gooij die ~ in de voelnisbak; ich kan neet taenje die ~.
- vètweij** {‘vè:t/weij} (v.) [¹weij] **vetweide, weiland voor mestvee.**
- vètzak** {‘vè:t/sa:k} (m.) [zak] - **viezerik, viespeuk.** - fize ~ des se bös!; waat bös doe toch ein vètzekske!
- vètzakkerij** {‘vè:t/sa:(k)/ke/’rièj} (v.) [~e] **viezighed.**
- vètzooj** {‘vè:t/sooj} (v.) [geen mv.] **viezighed, smeerboel.** - waat ‘n ~ in det hoes!
- veug** {veuch} (v.) [geen mv.] **handigheid, slag, aanleg.** - m'n módt d'r ~ van höbbe; dae haet dao ~ veur.
- veuge** {‘veu/ge} (ww.zw. 5a) [N. voegen; D. fügen] **1. goed afgaan, liggen.** - det veug 'm neet zo. **2. zich ~** [N. zich voegen; D. sich fügen] **zich voegen, sich schikken.** - doe höbs dich mer daonao te ~.
- veugel, veugelke** {‘veu:/gel(/ke)}, zie **vogel.**
- veugiske** {‘veuchs/ke}, zie **²voog.**
- ¹veule** {‘veu/le} (ww.zw. 1) [N. voelen; D. fühlen] **voelen.** - dao veuls se nieks van; waem neet heure wilt, dae módt mer ~; veul dich èns aan dienne kop!; ich veul det ‘t kaad waert; hae kreeg ‘ne sjlaag, wie d'r aan de sjrikdraad veulde; pien ~; zich gezónjd ~; hae veult zich weer ‘ne hele miens; ze veulde zich dao toes; wie veuls se dich?; dae veult zich! (*hij is verwaand*); hae veulde zich heel get.
- ²veule** {‘veu:/le} (o.) [-s / veulke {‘veu:l/ke}] [N. veulen; D. Füllen] **veulen.** - ‘n maer mit ei ~; de veulkjes in de weij; ze sjpróng róndj wie ein jónk veulke; ein meerts ~ (*groene specht, Picus viridis*).
- ¹veur** {veu:r} [meestal verkort tot **v'r** {ver}] (pers.vnw.) (1e pers.mv.; verb.vorm ós {ó:s}) **wij.** - ~ (of **v'r**) wone in Zjwame; in Remunj zègke ze neet ~ en geur, mer veer en geer; **v'r ammezere ós** daa altied good; laot ós èns door!; veur ós voor daa gèn plaats meer.
- ²veur** {veu:r} [N. voor; D. vor, fir] **1. (vz.) voor.** - ~ ‘t hoes sjtaon te kalle; ‘t lik ~ dien naas; ~ de raam sjtaon te kieke; kiek ~ dich!; kiek ~ dich oet!; ‘n plank ~ de kop höbbe; ~ de klas mótté kómme; ~ ‘n Mariabeeld knieele; ~ de rechter sjtaon; ~ dem doon ich mien petje aaf; geldj ~ de erm luuj; hae wirk ~ de radio; ~ dae hónjd bön ich bang; sjtök ~ sjtök; ~ nieks geit de zón op; ‘t kosde mer ‘n kwartje, det voor bienao ~ nieks; nag ~ gèn hóngerd gölje doon ich det; det höbs se ~ nieks gedaon; voor ~ de verkes; gaef mich èns ein pen ~ te sjrieve (*om te schrijven*); pepier ~ ‘ne windjvogel te make (*om te maken*); ~ mie geveul is det fout; det is nieks ~ mich; ich zal waal ~ dich betale; ich zeen ‘m neet ~ vól aan; ~ sinterklaos sjpele; ~ zienne laeftied duit d'r ‘t nag good; ~ de middig toeskómme; baeje ~ ‘t aete; hae is ~ zie laeve geteikend; dit blief ~ altied tösse ós twee; ze ginge ~ ‘t eers op reis; waat ~ ein geluid woar det? (zie **waatv'r**); waat woar det ~ ein geluid? **2. (bw.) voor** (vormt scheidbare

veuraaf

ww). - ~ en achter woor det 'tzelde; van ~ en van achter; hae wèt van ~ neet det d'r van achter laef (*gezegd van een onnozel iemand*); van ~ toet achter; van ~ aaf aan beginne; nao ~ kómme; de wage sjteit ~; ze zote ~ in de kamer; de heel klas ~ zin; hae sjtóng twee puntj ~; dao haaj d'r gènne tied ~; ~ en nao vertrochte ze. 3. (zn., o.) [-s] **voor**. - 't ~ en 't taenge; dao zin ~s en taenges.

veuraaf {*'veu:/raaf* of *'veu:/raa:f*} (bw.) **vooraf**. - ~ mótt ich uch 't volgende zègke.

veuraafgaon {*'veu:/raaf/chao:n* of *'veu:/raa:f/chao:n*} (ww.st.) [gaon] **voorafgaan**.

veuraan {*'veu:/raan* of *'veu:/raa:n*} (bw.) **vooraan**. - det huitye is ~ sjpits; ~ lòp de man mit de vaan.

veuraanmake {*'veu:/raan/maa:/ke*} (ww.zw.) [make] **opschieten**. - maak èns get veuraan mit die werk!

veuraevevääöl {*'veu:/r'èè:/ve/'vää:l*} (bw.) **nonchalant, ongeïnteresseerd, onverschillig**. - ze sjtóng d'r ~ biej te kieke; hae deej det ~.

veural {*'veu:/ra:l*} (bw.) [N. vooral] **vooral**. - ~ de jungste is erg zjwaak; det mós se ~ neet vergaete; det mós se ~ zègke!

veuraovindj {*'veu:/rao:/vinjtj*} (m.) [aovindj] **vooravond**.

veurbaat {*'veu:r/baa:t*, in: **biej** ~: **bij voorbaat**.

veurbaeje {*'veu:r/bèè:/je*} (ww.zw.) [baeje] **voorbidden**.

veurbeeld {*'veu:r/beelt*} (o.) [beeld] **voorbeld**. - gaef dao èns ein ~ van; ze woor ein ~ veur de anger maedjes.

veurbehaad {*'veu:r/be/haa:t*} (o.) [geen mv.] **voorbehoud**. - det waert ónger ~ gedaon.

veurbiej {*'veu:r/biè:j*} (bn., bw.) [veurbieje {*'veu:r/bie(j)/je*}, veurbieje, ~]} **voorbij** (zie langs). - in de veurbieje tied; dae tied is al lang ~. // vormt scheidbare ww.

veurbiejgaon {*'veu:r/biè:j/gao:n*} (ww.st.) [gaon] **voorbijgaan**.

veurbiejgenger {*'veu:r/biè:j/ge/nger*} (m.) [-s] **voorbijganger**.

veurbiekómme {*'veu:r/biè:j/kó(m)/me*} (ww. st.) [kómme] **voorbijkomen**.

veurbiejlaoote {*'veu:r/biè:j/lao/te*} (ww.st.) [laote] **voorbijlaten**.

veurbiejrieje {*'veu:r/biè:j/rie(j)/je*} (ww.st.) [rieje] **voorbijrijden**.

veurbiejvare {*'veu:r/biè:j/vaa:/re*} (ww.st.) [vare] **voorbijvaren; voorbijrijden**.

veurdeil {*'veu:r/dei:l*} (o.) [deil] **voordeel**. -

det levert gèn ~ op; d'r zitte veur- en naodeile aan.

veurdeilig {*'veu:r/dei:/lich*} (bn., bw.) [-e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **voordelig**.

veurdet {*'veu:r/de:t*} (vw.) **voordat** (verg. eer).

veurdeur {*'veu:r/deu:r*} (v.) [deur] **voordeur**. - det hoes haet ein nuuj ~.

veurdoon {*'veu:r/doo:n*} (ww.onr.) [doon] **voordoen**. - ich doon 't veur en geur doot 't mich nao; hae deej 't ze allemaal veur; gelökkig duit zóget zich neet zó dök veur; hae deej zich baeter veur es d'r woor.

veurdach {*'veu:r/dra:ch*} (v.) [-te] **voordracht**. - ein ~ haje biej ein fees; doe sjteis gaar neet oppe ~.

veurdrage {*'veu:r/draa:/ge*} (ww.st.) [drage] **voordragen**. - 'n versje ~; emes ~ es veurzitter.

¹**veure** {*'veu/re*} (ww.zw. 1) [N. voeren; D. füttern] **voeren, van voering voorzien**. - 'ne jas ~.

²**veure** {*'veu/re*} (ww.zw. 1) [N. voeren; D. führen] **voeren**. - oorlog ~; 't bevel ~.

³**veure** {*'veu:/re*} (bw.) [N. voren; D. vorn] **voren**. - nao ~ kómme. // zie ook **teveure, vanteveure**.

veureuver {*'veu:/reu:/ver*} (bw.) **voorover**. - hae veel ~ in 't water.

veurgaon {*'veu:r/gao:n*} (ww.zw.) [gaon] **vooragaon**. - ajer luuj mós se laote ~; de klok geit veur; ós kinjer gaon veur; hae is mich veurgéngane es penningmeister; de keplaon ging veur in 't gebed.

veurgenger {*'veu:r/ge/nger*} (m.) [-s] **voorganger**.

veurgerech {*'veu:r/ge/re:ch*} (o.) [-te] **voorgerecht**.

veurgesjieddenis {*'veu:r/ge/sjie(d)/de/nis*} (v.) [gesjieddenis] **voorgeschiedenis**. - dao mós se eers de ~ van kènne.

veurgevel {*'veu:r/gee:/vel*} (m.) [gevel] **voorgevel**.

veurgeveul {*'veu:r/ge/veul*} (o.) [geveul] **voorgevoel**.

veurgister {*'veu:r/gi:s/ter*} (bw.) **ergisteren**.

veurgoood {*'veu:r/goot*} (bw.) **voorgoed**. - det is ~ van de baan.

veurgróndj {*'veu:r/gró:njtj*} (m.) [geen mv.] **voorgrond**. - oppe ~ traeje.

veurhaer {*'veu:r/hèè:r* of *'veur/hèè:r*} **vooreen, tevoren**. - ~ woonde d'r oppe Ruiver; doe mós ~ zorge des se alles in hoes höbs.

veurhaje {*'veu:r/haa:/je*} (ww.st.) [haje] **voorhouden**. - det höbbe ós eljers ós altied veur-

- gehaje; ein wich ei lekkerke ~.
- veurhamel** {‘veu:r/haa:/mel} (m.) [hamel] **voorhamer**.
- veurhandj** {‘veu:r/ha:njtj} (v.) [geen mv.] **voorhand**. - get op ~ klaormake (vooraf, tevoren); de ~ höbbe of op ~ zitte (voorrang hebben, ‘t eerst aan de beurt zijn, o.a. bij het kaartspel).
- veurhöbbe** {‘veu:r/hö:(b)/be} (ww.onr.) [höbbe] **in de zin hebben, van plan zijn, beogen**. - ich weit neet waat die ~.
- veurhoes** {‘veu:r/hôê:s} (o.) [hoes] **voorhuis**. - door ‘t ~ kwooms se in de sjaersalon.
- veurhuid** {‘veu:r/huit} (o.) **kopakker, keersstrook** aan het uiteinde van een akker. - doe haadjs ein ~ neudig óm mit ‘t paerd te drejje.
- veurig** {‘veu:/rich} (bn.) [-e, ~e, ~] **vorig**. - de ~e keer; de ~e waek; de ~e lies klopde neet.
- veurin** {‘veu:/’rin} (bw.) **voorin**. - ze zote ~ in de wage.
- veuring** {‘veu/ring} (v.) [-e / ~ske] [N. voering; D. Futter] **voering**. - ‘ne jas mit ‘n lekker diekke ~; de ~ hóng ‘m oet de naas (*hij had een snotneus*).
- veurjaor** {‘veu:r/jaor} (o.) [jaor] **voorjaar** (verg. **vreugaor**).
- veukamer** {‘veu:r/kaa:/mer} (v.) [kamer] **voorkamer**.
- veukantj** {‘veu:r/ka:njtj} (m.) [kantj] **voorkant**.
- ¹**veurke** {‘veur/ke}, zie ¹**voor**.
- ²**veurke** {‘veu:r/ke}, zie ²**voor**.
- veukene** {‘veu:r/kee/ne} (ww.zw.) [kene], **laote** ~: **vooraf laten kiemen**. - aerpele laote ~.
- veukènnis** {‘veu:r/kè(n)/nis} (v.) [geen mv.] **voorkennis**.
- veurkeur** {‘veu:r/keur} (m.) [-e {‘veu:r/keu:/re}] **voordeur**. - örges ~ veur höbbe; biej ~ gaon ich mit de fiets.
- veurkindj** {‘veu:r/ki:njtj} (o.) [kindj] **voorkind, kind uit een voorechtelijke relatie**.
- ¹**veurkómme** {‘veu:r/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **vóórkomen**. - veur mótté dem zeen veur te kómme; die zaak mótt nag ~; zóget kump zelje veur; ‘t kump waal èns veur det d'r op tied is.
- ²**veurkómme** {‘veu:r/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **voorkómen**. - v'r mótté ~ det det nag èns gebeurt; det is neet te ~.
- ³**veurkómme** {‘veu:r/kó(m)/me} (o.) [geen mv.] **voorkomen, uiterlijk**. - die vrouw haet ‘n net ~.
- veurkroep** {‘veu:r/krôé:/pe} (ww.st.) [kroepel] **voorkruipen**. - alles veur de voet, neet ~!
- veurkroeper** {‘veu:r/krôé:/per} (m.) [~s] **voorkruiper**. - in supermerte guf ‘t altied ~s.
- veurlaeze** {‘veu:r/lèè:/ze} (ww.st.) [laeze] **voorlezen**.
- veurlajer** {‘veu:r/laa:/jer} (m.) [~s] **voorlader** (soort vuurwapen).
- veurlangs** {‘veu:r/’langs} (bw.) **voorlangs**.
- veurlaote** {‘veu:r/lao/te} (ww.st.) [laote] **voorlaten**. - ajer luuj móos se ~.
- veurleech** {‘veu:r/leech} (o.) [leech] **koplamp**. - hae haaj allebij zien ~ter kepot.
- veurleefde** {‘veu:r/leev/de} (v.) [leefde] **voorliefde**. - ~ veur get höbbe.
- veurlege** {‘veu:r/lee:/ge} (ww.st.) [lege] **voorliegen**. - ze höbbe dich dao allein mer get veurgelaoge.
- veurlötter** {‘veu:r/lè:(t)/ter} (v.) [lötter] **voortletter**. - zèk mich dienne naam en dien ~s.
- veurlichte** {‘veu:r/li:ch/te} (ww.zw. 7c) **voortlichten**. - de pesjtoor, dae móos ós vreugter ~.
- ¹**veurlijke** {‘veu:r/li:(G)/Ge} (ww.onr.) [¹ligke] **voorleggen**. - ze lagte-n-'m de raekening veur; det waert aan ‘t besjuur veurgelag.
- ²**veurlijke** {‘veu:/li:(G)/Ge} (ww.st.) [²ligke] **voorliggen**. - ze loge twee kilomaeter veur.
- veurloupe** {‘veu:r/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **voorlopen**. - de klok lòp ei paar minute veur.
- veurluiper** {‘veu:r/lui:/per} (m.) [~s] **voorloper**.
- veurluipig** {‘veu:r/lui:/pich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **voorlopig**. - ‘n ~e besjüssing; ~ kump dao nieks van.
- veurman** {‘veu:r/ma:n} (m.) [veurmen {‘veu:r/-men}] **voorman**.
- veurmiddig** {‘veu:r/mi(d)/dich} (m.) [mid-dich] **voormiddag**.
- veurmónđ** {‘veu:r/mó:njtj} (m.) [veurmónje {‘veu:r/mó:nje}] [D. Vormund] **voogd** (verg. momer).
- ¹**veurnaam** {‘veu:r/naam} (m.) [naam] **voornaam**. - ederein haet ‘ne ~ en ‘ne achternaam.
- ²**veurnaam** {‘veu:r/’naam} (bn., bw.) [veurname, ~, ~ / veurnamer; ~s(te)] **voornaam**. - ‘ne veurname miens, ‘n ~ vrouw; ‘n ~ gebouw; zich ~ gedrage; de ~ste dinger is d'r vergaete; det is ‘t ~ste.
- veurnamelik** {‘veu:r/’naa/me/lik} (bw.) (N.) **voornamelijk**.
- ¹**veurnumme** {‘veu:r/nu(m)/me} (ww.st.) [numme] **voornemen**. - hae haet zich veurnenaome óm nimmeer te rouke.
- ²**veurnumme** {‘veu:r/nu(m)/me} (o.) [~s] **voornemen**. - ich höb gooij ~s.

veuroet

veuroet {*'veu:/rôë:t* of *'veu:/rôë:t}*}, vaak **vroet** {*vrôë:t*} (bw.) **vooruit**. - d'r wore d'r die ~ lepe en angere die achteroet lepe; hae is de angere wied ~; de wage in de ~ zitte; ~, sjheet èns op! // vormt *scheidb.* ww.

veuroetbetale {*'veu:/rôë:d/be/taa:/le}* (ww. zw.) [betale] **vooruitbetalen**.

veuroetgank {*'veu:/rôë:t/cha:ngk*} (m.) [geen mv.] **vooruitgang**. - d'r zit gènne ~ in.

veuroetgaon {*'veu:/rôë:t/chao:n*} (ww.st.) [gaon] **vooruitgaan**. - de wage ging get erg flot veuroet; 't geit langsaam veuroet mit 'm.

veuroetkieke {*'veu:/rôë:t/kîë:ke*} (ww.st.) [kieke] **vooruitkijken**. - det is een kwestie van ~.

veuroetkómme {*'veu:/rôë:t/kó(m)/me*} (ww. st.) [kómme] **vooruitkomen**. - hae kós nej neet meer ~; zorg des se in 't laeve veuroetkumps.

veuroetloupe {*'veu:/rôë:t/lou:/pe*} (ww.st.) [loupe] **vooruitlopen**. - ich loup al ei sjtokske veuroet (of vroet); op de beslissing ~.

veuroetzeen {*'veu:/rôë:t/see:n*} (ww.st.) [zeen] **vooruitzien**. -det is 'n kwestie van ~.

veuroetzeend {*'veu:/rôë:t/seent*} (bn.) [~e, ~e, ~] **vooruitziend**. - 'ne ~e blik.

veuroetzich {*'veu:/rôë:t/si:ch*} (o.) [oetzhich] **vooruitzicht**.

veuroordeil {*'veu:/roor/dei:l*} (o.) [oordeil] **voordeel**.

veurop {*'veu:/ro:p* of *'veu:/ro:p*} (bw.) **voorop**. - ~ oppé fiets zitte; doe kóns biej mich ~ (*voor op de fiets*); ze ligke ~; ~ lepe de kleintjes; det sjiteit biej mich ~. // vormt *scheidb.* ww.

veuropgaon {*'veu:/ro:p/chao:n*} (ww.zw.) **vooropgaan**.

veuropsjöt {*'veu:/ro:p/sjö:t*} (m.) [sjöt] **eerste schutter** (degene die het eerste schot lost bij een schietwedstrijd).

veuropsjtelle {*'veu:/ro:p/sjtë(l)/le*} (ww.zw.) [sjtelle] **vooropstellen**. - ich sjtél veurop det d'r det sónger bezej gedaon haet; veuropge-sjteld det det waor is.

veuroploupe {*'veu:/ro:p/lou:/pe*} (ww.st.) [loupe] **vooroplopen**.

veurpreuve {*'veu:r/preu/ve*} (ww.zw.) [preuve] **voorproeven**.

veurproof {*'veu:r/proof*} (v.) [proof] **voorproef**. - ze krege alvas ei veurpreufke daovan.

veurraad {*'veu:(r)/raa:t*} (o.) [raad] **voorwiel**. - 't ~ van eine fiets; de veurrager van eine auto.

veurrang {*'veu:(r)/rang*} (m.) [geen mv.] (N.) **voorrang**. - ~ verlene.

veurrangskruutsing {*'veu:(r)/rangs/krûû:t/-sing*} (v.) [kruutsing] **voorrangskruising**.

veurraod {*'veu:(r)/raot*} (m.) [geen mv. / veur-räodje {*'veu:(r)/räö:t/tje*}] **voorraad**. - de ~ is beperk; 'ne ~ van get aanligke; oet ~ leverbaar; get in ~ höbbe.

veurre {*'veu:(r)/re*} = **veur de**.

veurrech {*'veu:(r)/re:ch*} (o.) [¹rech] **voorrecht**.

veurrevoot {*'veu:(r)/re/voot*} (bw.) **een voor een, in volgorde, achtereenvolgens**. - die aerpele doon ich ~ oet; die keukskes mótt g'r uch ~ pakke.

veurrieje {*'veu:(r)/rie(j)/je*} (ww.st.) [rieje] **voorrijden**.

veurroet {*'veu:(r)/rôë:t*} (v.) [roet] **voorruit**.

1veurs {*'veu:rs*}, zie **vare**.

2veurs {*'veu:rs*}, zie **1²veur**.

veursjete {*'veu:r/sjee/te*} (ww.st.) [sjete] **voorschieten**. - emes geldj ~.

veursjlaag {*'veu:r/sjlaa:ch*} (m.) [sjlaag] **1. voorslag** (in de muziek). **2. voorstel**. - mit dae ~ böñ ich 't neet èns.

veursjlaeger {*'veu:r/sjleë:ger*} (m.) [~s] **voorschager, iemand die de voorhamer hanteert** (in de smidse).

veursjlaon {*'veu:r/sjlao:n*} (ww.st.) [sjlaon] **1. voorslaan, de voorhamer hanteren. 2. voorstellen**. - det móts se èns biej 't besjtuur ~.

veursjot {*'veu:r/sjö:t*} (o.) [~te] **voorschot**.

veursjpegele {*'veu:r/sjpee:/ge/le*} (ww.zw. 1) **voorspiegelen**. - ze haje ós baeter waer veur-gesjpegeld.

veursjpel {*'veu:r/sjpel*} (o.) [~le] **voorspel**.

veursjpele {*'veu:r/sjpee:/le*} (ww.zw.) [sjpele] **voorspelen**. - kóns se mich det sjtök èns ~? hae móts ~ veur 'n zjurie van ach man.

veursjpellie {*'veu:r/sjpe(l)/le*} (ww.zw. 1) **voorspellen**. - det veursjpell neet väöl goods.

veursjpeelling {*'veu:r/sjpe(l)/ling*} (v.) [~e] **voorspelling**. - de ~ van 't waer klop neet altied.

veursjpraok {*'veu:r/sjpraok*, ook *'veu:r/sjpraok:k*} (v.) [geen mv.] **voorspraak**. - op ~ van; baeje óm ~ van de heilige Jozef.

veursjpróng {*'veu:r/sjpróng*} (m.) [sjpróng] **voorsprong**. - ze höbbe-n'ne ~ van vief puntj.

veursjrieve {*'veu:r/sjrië:/ve*} (ww.st.) [sjrieve] **voorschrijven**. - de dokter haet mich det veurgesjreve; ich laot mich door dich nieks ~.

veursjrif {*'veu:r/sjri:f*} (o.) [sjrif] **voorschrift**.

veursjtaon {*'veu:r/sjtao:n*} (ww.st.) [sjtaon] **voorstaan**. - ze sjtaon twee puntje veur; zich

- örges op laote ~.
- veursjtèl** {‘veu:r/sjtèl} (o.) [~le] **voorstel**. - doot èns ein ~!; det is volgens zien ~ gebeurd; op ~ van de eljers.
- veursjtèlle** {‘veu:r/sjtè(l)/le} (ww.zw.) [sjtelle] **voorstellen**. - ze sjtelle veur óm noe drek te gaon; dao haaj ich mich meer van veurge-sjteld; waat sjtelt det beeld veur?; det sjtelt nieks veur; waat módt det ~?
- veursjtèlling** {‘veu:r/sjtè(l)/ling} (v.) [~e / ~ske] **voorstelling**.
- veursjtenjer** {‘veu:/sje/njer} (m.) [~s] **voor-stander**.
- veurste** {‘veu:rs/te} (bn.) **voorste**. - opper ~ riejditte; de ~ módt de waeg vriejmake.
- veurt** {‘veu:rt}, zie **vare**.
- veurtandj** {‘veu:r/ta:njtj} (m.) [tandj] **voor-tand**. - dae haet de wolf in de veurtenj.
- veurteike** {‘veu:r/tei/:ke} (o.) [teike] **voorte-ken**. - es de ~s mich neet bedrege.
- veurtiejig** {‘veu:r/tie(j)/jich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **voortijdig**.
- veurtrèkke** {‘veu:r/trè:(k)/ke} (ww.onr.) [trèk-ke] **voortrekken**. - hae waerde op sjool ouch al altid veurgetroch.
- veurvader** {‘veu:r/vaa:/der} (m.) [~s] **voorva-der**. - doe hoofs mich neet al dien ~s op te somme.
- veurverwerme** {‘veu:r/ver/wer/me} of **veurver-wörme** {‘veu:r/ver/wör/me} (ww.zw.) [verwer-me/verwörme] **voorverwarmen**. - de aove módt veurverwerm (veurverwörmp) waere.
- veurwaarde** {‘veu:r/waa:r/de} (v.) [~ of ~s] **voorwaarde**. - ich belaof det ónger ein ~.
- veurwerk** {‘veu:r/we:rk} (o.) [geen mv.] **voor-werk**. - 't ~ veur dit waordebook haet väöl tied gekos.
- veurwerme** {‘veu:r/wer/me} of **veurwörme** {‘veu:r/wör/me} (ww.zw.) [werme/wörme] **voorwarmen**. - ich gaon de koet ~ (*ik ga alvast naar bed*).
- veurwerp** {‘veu:r/we:rp} (o.) [~e] (N.) (zie **dink**) **voorwerp**. - gevónje ~e; 't leidend ~ van ein zin.
- veurwirke** {‘veu:r/wi:r/ke} (ww.zw.) [wirke] **voorwerken**.
- veurzat** {‘veu:r/za:t} (m.) [~te] **voorzet**. - 'ne ~ van de rechtsboete.
- veurzeen** {‘veu:r/’zee:n} (ww.st.) [~zeen] **voor-zien**. - det woord neet te ~; ze höbbe-n-'m van al 't neudige ~.
- veurzègke** {‘veu:r/zè(G)/Ge} (ww.onr.) [zègke]
- voorzeggen**. - g'r moog neet ~inne klas.
- veurzenger** {‘veu:r/ze/nger} (m.) [zenger] **voorzanger**.
- veurzichtig** {‘veu:r/’zi:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **voorzichtig**. - des 'ne ~ miens; hae deej ein paar ~e traej; kinjer, zit ~ oppe waeg!; ~ euver 't ies loupe.
- veurzinge** {‘veu:r/zi/nge} (ww.st.) [zinge] **voorzingen**. - 'n liedje ~; waem zink d'r veur biejd 't gregoriaans?
- ¹**veurzitte** {‘veu:r/zi:(t)/te} (ww.onr.) [¹zitte] **voorzetten**. - ze höbbe mich dao good aete veurgezat.
- ²**veurzitte** {‘veu:r/zi:(t)/te} (ww.st.) [²zitte] **voorzitten**. - waem haet die vergadering veurgezate?
- veurzitter** {‘veu:r/zi:(t)/ter} (m.) [~s] **voorzitter**.
- veurzorg** {‘veu:r/zorch} (v.) [zorg] **voorzorg**. - ze haje det oet ~ gedaon; det haet veur- en naozorg neudig.
- veurzover** {‘veu:/zoo/’ver} (bw.) **voorzover**. - ~ 't vaerdig is; ~ ze hiejd zin.
- veut, veutje** {‘veu/t(j)e)} zie **voot**.
- vief** {viē:f} (hoofdtelw.) [verb.vorm en mv. vieve {viē:/ve}] **vijf**. - det kóns se op dien ~ vingers oettelle; het is ~ jaor; ~ gölje; ei breetke van ~; 't is ~ euver ~; ~ jannewarie; hae woont op nummer ~; sjöppé~ en roete~; ich höb twee vieve gegoodj; drie vieve op 't report; v'r sjataon mit ós vieve op die foto; doe höbs dich ein ~ inne bóks gerete (*een winkelhaak*).
- viefde** {viē:v/de} (rangtelw.) **vijfde**. - det is al de ~ keer; de ~ desember; drie~ van 't werk zit d'rop.
- viefdoezjend** {viē:v/’dôê:/zjent} (hoofdtelw.) **vijfduizend**.
- viefdoezjendste** {viē:v/’dôê:/zjen(t)s/te} (rangtelw.) **vijfduizendste**.
- viefendertig(ste)** {viē:/ven/’de:r/tich(s/te)} (telw.) **vijfendertig(ste)**.
- viefennegetig(ste)** {viē:/ve(n)/’nee:/ge-/tich(s/te)} (telw.) **vijfennegetig(ste)**.
- viefensëstig(ste)** {viē:/ven/’së:s/tich(s/te)} (telw.) **vijfenzestig(ste)**.
- viefensevetig(ste)** {viē:/ven/’see:/ve/tich(s/-te)} (telw.) **vijfenzeventig(ste)**.
- viefentachetig(ste)** {viē:/ven/’ta:/che/tich(s/-te)} (telw.) **vijfentachtig(ste)**.
- viefentwintjig(ste)** {viē:/ven/’twi:nj/tjich(s/-te)} (telw.) **vijfentwintig(ste)**. - ei breetke van viefentwintjig guf 't neet meer.

viefenveertig

- viefenveertig(st)** {‘viē:/ven/’veer/tich(s/te)}
(telw.) **vijfeneveertig(st)**.
- viefenvieftig(st)** {‘viē:/ven/’vie:f/tich(s/te)}
(telw.) **vijfenvijftig(st)**.
- viehfukig** {‘viē:f/’heu/kich} (bn.) [~e, ~e, ~]
vijfhoekig.
- viehfóngerd** {‘viē:f/’hó/ngert} (hoofdtelw.)
vijfhonderd.
- viehfóngerdste** {‘viē:f/’hó/nger(t)s/te} (telw.)
vijfhonderdste.
- viefke** {‘viē:f/ke} (o.) [~s] **vijfje, briefje van vijf**.
- viekentjig** {‘viē:f/’ke:nj/tjich} (bn.) [~e, ~e, ~]
vijfkantig.
- viefs** {viē:fs} (predicatief bn.) **vijfde**. - ze zin ~ gewaore.
- vifteen** {vie:f/’teen of ‘vie:f/teen} (hoofdtelw.)
vijftien.
- vietende** {vie:f/’teen/de of ‘vie:f/teen/de}
(rangtelw.) **vijftiende**.
- vieftendjs** {‘viē:f/’tenj(tj)s} (bn.) [~e, ~(e), ~]
vijftandig. - ‘ne ~e reek.
- vieftjenjer** {‘viē:f/te/njer} (m.) **vijftandige riek**
(spec. voor het rooien van aardappelen op lichte grond).
- vieg** {viēch} (v.) [~e / ~ske] **vijg**. // ook: **paardenvijg, paardenkeutel**.
- viegeboom** {‘viē:/ge/bou:m} (m.) [boum] **vijgenboom** (*Ficus carica*).
- viel** {viēl} (v.) [~e {‘viē:/le} / ~ke] [N. vijl; D. Feile] **vijl**.
- viele** {‘viē/le} (ww.zw. 1) [N. vijlen; D. feilen]
vijlen. - ‘n sjtök örges vanaaf ~; zich de naegel laote ~.
- viem** {viēm} (v.) [~e / ~ke] **snoer**, spec. **hengelsnoer**.
- vieme** {‘viē/me} (ww.zw. 2) 1. **aren trekken**
(uit opgezette schoven, bij het ‘zeumere’). 2.
een **oplawaai geven, slaan, afranselen**. - ich viem d'r dich ein!; dae kreeg ze gevimp.
- viere** {‘viē/re} (ww.zw. 1) [N. vieren; D. feiern]
vieren. - fees ~; zienne verjäördig ~; hae viert al ein waek (*hij ontbreekt al een week op zijn werk wegens ziekte*).
- viever** {‘viē:/ver} (m.) [~s / ~ke] **vijver** (verg. **wiejer**). - v'r höbbe ‘n ~ke mit goudvësse in d'n haof.
- ville** {‘vi(l)/le} (ww.zw. 1) **villen**. - langs de kees ~ mit ein mets; ich kós dem waal laevend ~.
- viltj** {vi:ljtj} (o.) [geen mv.] **vilt**.
- 1viltje** {vi:ljtj} (bn.) **vilten**. - ‘ne ~ hood.

2viltje {‘vi:ljtj} (o.) [~s] **(bier)viltje**.

viltjsjtif {‘vi:ljt/sjti:f} (v.) [sjtif] **vilstift**.

vim {vim} (m.) [oorspr. merknaam] **vim** (een schuurmiddel). - de pómpezjein mit ~ oet-sjoeere.

vin {vin} (v.) [~ne / ~ke] [N. vin] **vin**. - de ~ne van eine vès; hae verreerde gèn ~.

vinger {‘vi:nger} (m.) [~s / ~ke] [N. vinger; D. Finger] **vinger**. - zich ‘ne ~ versjtoeke; ‘ne rink aan de ~ höbbe; de ~ opsjtaeke; blief mit dien ~s dao van aaf!; get door de ~s zeen.

vingerhood {‘vi:nger/hoot} (m.) [hood] **vin-gerhoed**.

vingertoep {‘vi:nger/toe:p} of **vingertuup** {‘vi:nger/tuu:p} (m.) [toep, tuup] **vingertop**.

vings {vings}, zie **vange**.

vinje {‘vi:nje} (ww.st.

29) [N. vinden; D. finden] **vinden**. - baej mer goed toet Antonius, den vinjs se det waal weer; hae kós de waeg neet ~; hae kós zien-nen drej neet ~; dao vindj d'r waal get op; de oplossing is gevónje; waat vinjs se daovan?; v'r vinje zóget sjoon; ich vinj d'r nieks aan; dao kós ich mich in ~.

vinjer {‘vi:njer} (m.) [~s] **vinder**. - de eerlikke ~ waert beloond.

1vink {vingk}, zie **vange**.

2vink {vi:ngk} (v.) [~e / ~ske] [N. vink; D. Fink, Finke] **vink** (*Fringilla coelebs*) (zie **book-vink**).

vinke {‘vi:ng/ke} (ww.zw. 5a) 1. **met vuur spelen**. - de kinjer zitte weer te ~. 2. **oogcontact zoeken**. ze zoot dao weer te ~. 3. **aan de beterende hand zijn**. - hae is weer aan ‘t ~.

vinnig {‘vi(n)/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **vinnig**.

vinster {‘vi:ns/ter} (o.) [~s / ~ke] [N. venster; D. Fenster] **venster**. - doot ‘t ~ toe; ze zit altied achter ‘t ~.

vinsterbank {‘vi:ns/ter/ba:ngk} (v.) [bank] **vensterbank**. - d'r sjtaon blome oppe ~.

vitraasj {vie/’traasj} (v.) [geen mv.] **vitrage**. - ze höbbe sjoon kantje ~ veur de rame hange.

vlaak {vlaa:k} (bn., bw.) [vlake, vlake, ~ / vla-

ker; ~s(te)] [N. vlak; D. flach] **vlak**. - 'n ~ terein; 'n sjtök gróndj ~ make; mit de vlake kantj van de handj. // (zn., m.) **vlake** {'vla:/ke} [geen mv.], **het open veld**. - 't trèk oppe ~ (*het waait in het open veld*).

vlaegel {'vlè:/gel} (m.) [~s / ~ke] [N. vlegel; D. Flegel] **1. vlegel, dorsvlegel.** - mit de ~ 't kaore dorse. **2. vlegel, deugniet.** - ich höb dae ~ de kop tösse twee ore gezat; wat bös doe ein lillik ~ke!

vlaegele {'vlè:/ge/le} (ww.zw. 1) **met de vlegel doren.** - 't kaore ~.

vlaegelechtig {'vlè:/ge/le:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **vlegelachtig, ondeugend, lomp.** - det voor een richtig ~ jónk.

vlaermoes {'vlè:/môé:s} (v.) [moes] **vleermuis** (soorten van *Chiroptera*). - de vlaermuus vlakerde-n-'m ómme kop.

vlag {vla:ch} (v.) [~ge {'vla(g)/ge} / vlegske {'vle:chs/ke}] [N. vlag; D. Flagge] **vlag.** - de ~ oethange, de ~ oetsjtaeke; achter de ~ loupe.

vlagge {'vla(g)/ge} (ww.zw. 5a) **vlaggen.** - es d'r fietig waert, waert gevlag; doe vlags (*je onderrok komt onder je jurk uit*).

vlaggesjtek {'vla(g)/ge/sjte:k} (m.) [sjtek] **vlaggenstok.**

1. vlak {vla:k} (o.) [~ke / vlekske {'vle:ks/ke}] [N. vlak; D. Fläche] **vlak.** - ein plat ~; de ~ke van eine kubus; de ~ke van ein ker (*van boven buitenwaarts gebogen zijschotten*); zich op 't politiekke ~ begaeve.

2. vlak {vla:k} (bn., bw.) (zie ook **vlaak**) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. vlak; D. flach] **vlak.** - mit de ~ke handj; de ~ke kantj; ~ biej de kirk; ~ in zie gezich; ~ langs emes door.

vlakbij {'vla:G/bié:j} (bw.) **vlakbij, dichtbij** (verg. **dunbij**). - in de oorlog is hiej ~ 'n granaat ingeslage.

vlake {'vlaa:/ke}, zie **vlaak**.

vlakere {'vlaa:/ke/re}, zie **flakere**.

vlakte {'vla:k/te} (v.) [~s] (N.) **vlakte.** - op dees ~ waere hoezer gebouwd; emes veur de ~ sjlaon; zich op de ~ haje.

vlam {vlam} (v.) [~me / vlemke {'vlem/ke}] (N. vlam; D. Flamme) **vlam.** - de ~me sjloge oet 't daak; 't hoes ging in ~me op; de ~ van ein kaers; 't vlemke van eine aansjtaeker; de ~me sjloge mich oet mienne móndj biej 't aete daovan; det voor zien eerste ~.

vlang {vlang} (v.) [~e / vlenkske {'vlenks/ke}] (gerimpelde) **strook.** - 'n ~ ónger langs ein

kleid zitte.

vlaot {vlaot} (o.) **1. [~er] vlot.** - in 't zjwumbad haadjs se vreuger ein ~ in 't water ligke. **2. [geen mv.] vrottende wateranonkel** (*Ranunculus fluitans*) (met lange, in het water zwevende, langgesteelde bladeren en witte bloempjes, zeer algemeen in de Swalm). - ~ sjnieje.

vlaotmoel {vlaot/môél} (v.) [moel] **flapuit.**

vlech {vle:ch} (v.) [~te / ~ske] [N. vlecht; D. Flechte] **vlecht.**

vlechte {'vle:ch/te} (ww.st. 12) [N. vlechten; D. flechten] **vlechten.**

vleeg {vleech} (v.) [vlege {'vlee:/ge} / ~ske] [N. vlieg; D. Fliege] **vlieg** (soorten *Muscidae*). - d'r zitte väöl vlege in de kamer; 'n ~ kepot-sjlaon; dao zooj ich waal 's ~ wille sjpele (of zin) (*ik zou wel eens willen weten, wat daar gebeurt*).

vleegmesjen {vleech/me/sjî:n of 'vlee:ch/-me/sjî:e:n} (o.) [mesjen] **vliegmachine.**

vleegtuug {'vleech/tûú:ch of 'vlee:ch/tûú:ch} (o.) [vleegtuge / ~ske] **vliegtuig.**

vleegveldj {'vleech/fe:ljtj of 'vlee:ch/fe:ljtj} (o.) [veldj] **vliegveld.**

vleem {vleem} (v.) [vleme {'vlee:/me}] **lies** (zowel van mensen als van dieren). - veur 't koupe van ein koe veulde de boer in de ~.

vlege {'vlee:/ge} (ww.st. 19) [N. vliegen; D. fliegen] **vliegen.** - det veugelke kan nag neet ~; d'r vloog mich ein mök in mien oor; dae zuut ze ~; ich höb nag nootj gevlaoge; det vleegtuug vluug nao Brussel; de sjtein vloog door de roet; in vlegende vaart; oet de boch ~; hae is d'roet gevlaoge biej zienne baas; de tied vluug; hae vloog nao binne óm det te haoole; de vogel woer gevlaoge.

vleeggaas {'vlee:/ge/gaas} (o.) [²gaas] **vliegen-gaas.**

vleegare {'vlee:/ge/gaa:/re} (o.) [gare] of **vlegenet** {'vlee:/ge/ne:t} (o.) [²net] **vliegenet** (om een paard gehangen om vliegen te weren).

vlegekas {'vlee:/ge/ka:s} (m.) [¹kas] **vliegen-kast** (kelderkast die met vliegengaaas afgesloten was; de voorloper van de koelkast).

vlegemepper {'vlee:/ge/me:(p)/per} (m.) [~s / ~ke] **vliegenmepper.**

vlegenet {'vlee:/ge/ne:t}, zie **vleegare**.

1. vleger {'vlee/ger} (m.) [~s / ~ke] **vliegmache-ne, vliegtuig.** - d'r kwome eder nach ~s euver.

vleger

vleger {‘vlee:/ger} (m.) [~s] **vlieger, vliegenier, piloot.**

vlegesjtrónjtj {‘vlee:/ge/sjtró:njtj} (m.) [sjtrónjtj] **vliegenstront, vliegendrek.**

vlegevenger {‘vlee:/ge/ve/nger} (m.) [~s / ~ke] **vliegenvanger.** - 'ne ~ aan de plefóng hange. // (vogel) **vliegenvanger** (spec. de grauwe vliegenvanger, *Muscicapa striata*).

vlegske {‘vle:chs/ke}, zie **vlag.**

vleis {vlei:s} (o.) [geen mv.] [N. vlees; D. Fleisch] **vlees.** - d'r zit neet väöl ~ aan dae knaok; verkes~, rindjs~; friedes waerde gèn ~ gaete; zoer ~; ~ kaoke, bakke, baoje; dae daore sjtook deep in zie ~; weite waatv'r ~ det me in de kuup haet.

vleishaok {‘vlei:s/haok} (m.) [haok] **vleeshaak.**

vleiskuup {‘vlei:s/kú:ú:p} (v.) [kuup] **vleeskuip.**

vleismeulke {‘vlei:s/meu:l/ke} (o.) [~s] **vleesmolen.**

vlemke {‘vlem/ke}, zie **vlam.**

vlemme {‘vle(m)/me} (ww.zw. 2) **roken.** - ich vlem d'r mich nag ein.

vlangske {‘vlenqs/ke}, zie **vlang.**

vleu, vleuke {‘vleu(/ke)}, zie **vlo.**

vliemsjerp {‘vliém/sjer:p} (bn., bw.) [²sjerp] **vlijmscherp.**

vlies {vlei:s} (o.) [vliezze {‘vlie(z)/ze}] **vlies.**

vlinder {‘vli:n/der} (m.) [~s / ~ke] **vlinder.**

1vlink {‘vli:ngk} (v.) [~e / ~ske] **veeg, spoor van excrementen in het ondergoed.**

2vlink {‘vli:ngk} (v.) [~e / ~ske] **veenplag** (gedroogd dienend als brandstof) (verg. *sja-verte*).

vlo {vloo} of **vlooij** {vlooij} (v.) [vleu {vleu} of vloje {‘vloo/je} / vleuke {‘vleu/ke}] [N. vlo; D. Floh] **vlo** (*Pulex irritans*). - nao de oorlog zote väöl luuj ónger de vleu (of vloje); de hóndj haet vleu (of vloje); dae mit de hóndj nao bèd geit, sjteit mit vleu op (in slecht gezelschap leert men niet veel goeds); vleu oppe sjtert höbbe (*wulps zijn*, achter de meis-

jes aan zitten); emes vleu inne pils paote (op stang jagen; ook: *zwartmaken*); 't zin dien eige vleu die dich biete (dat heb je aan jezelf te wijten).

vlóch, vlóchte {vlóch, ‘vló:ch/te}, zie **vlechte.**

vlöchte {‘vlö:ch/te}, zie **vluchte.**

vloeij {vloeij} (o.) [-je / zie **vloeijtje**] (N.) **vloeij.**

vloeijpepier {‘vloeij/pe/piê:r} (o.) [geen mv.] (N.) **vloeipapier.**

vloeijtje {‘vloeij/tje} (o.) [~s] (N.) **vloeijtje** (sigarettenpapier). - 'n pekske ~s.

vloer {vlôér}, zie **1floer.**

vlögke {‘vlö(G)/Ge}, zie **vlök.**

vlojesjpel {‘vloo/je/sjpel} (o.) [~le] (N.) **vlooien-spel.**

vlok {vlo:k} (m. of v.) [~ke / vlokkske {‘vlö:ks/ke}] [N. vlok; D. Flocke] **vlok.** - grote ~ke sjnee vele oet de lóch; sjókkelate ~ke op de bótram doon.

vlök {vlö:k} (bn.) [vlögke {‘vlö(G)/Ge}, vlögke, ~] (van jonge vogels) **vlug, in staat om te vliegen.** - 'ne vlögke guuts; dae guuts haet vlögke jónge. // (van kinderen) **bijdehand.** - det wich is erg ~; (van meisjes) **dartel, vlot** (in de omgang met jongens).

vloke {‘vloo/ke} (ww.zw. 5a) [N. vloeken; D. fluchen] **vloeken.** - ~ wie 'ne këtter; dae vlook alle heilige oet d'n hemel (of: alle duvels oet de hèl).

vlokker {‘vlo:(k)/ker} of **flokker** {‘flo:(k)/ker} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **levenslustig, opgewekt, monter, wakker, vlot, pienter.** - ze haaj uigskes; ein ~ wichske; 't wich keek ~ oet zien uigskes.

vloog, vloge {vloo:ch, ‘vloo:/ge}, zie **vlege.**

vlooij {vlooij}, zie **vlo.**

vlook {vlook} (m.) [vloke] **vloek.**

1vlood {vlood} (v.) [vlove] **houten bak** met opstaande randen aan drie kanten, gebruikt o.a. bij de bereiding van balkenbrij (verg. *havklood*).

2vlood {vlood} (v.) [vlove] (N.) **vlood.**

vlucht {‘vlu:ch} (v.) [~te] **vlucht.** - ein ~ ganze; oppe ~ sjlaon.

vluchte {‘vlu:ch/te} of **vlöchte** {‘vlö:ch/te} (ww.zw. 7c) (ook **zich ~**) **vluchten.** - wie dae kael draan kwoom, vluchde (vlöchde) ze zich.

vlumme {‘vlu(m)/me} (v.mv.) **wimpers.** - 't maedje haaj sjoon lang ~. // **vinnen.** - de ~ van eine herring.

vlump {‘vlu:mp}, zie **flump.**

¹vluug {vluu:ch}, zie **vlege**.

²vluug {vlū:ch} (m.) [geen mv.] **schering, weef- of draadrichting bij textiel** (ook: **sjaor**).

vluughaor {vlū:ch/(h)aor} (v. of o.) [geen mv.] (van dieren) **nesthaar, donshaar; (van mensen) het eerste baardhaar**. - op zien kin haaj d'r allein mer get ~.

vluugs {vluu:chs}, zie **vlege**.

¹vóch {vó:ch} (o.) [geen mv.] [N. vocht] **vocht**. - d'r zit ~ in de moere; d'r zit ~ in de lóch; d'r kump nag ~ oet die wónj.

²vóch, vóchte {vóch, vó:ch/te}, zie **vechte**.

vóchtig {vó:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. vochtig; D. feucht] **vochtig**. - 'ne ~e dook; 'ne ~e zomer; de floer trék ~ op; ze höbbe-n't good ~ gehaje (ze hebben veel gedronken).

voel {vôé:l} (bn., bw.) [~e {vôé:le}, ~ {vôél}, ~ {vôé:l} / ~der {vôél/der} of ~er {vôé:ler}; ~s(te) {vôéls(/te)}] [N. vuil; D. faul] **1. rot, verrot**. - 'ne ~e appel; ~ fruit; 't fruit waert ~ aan de boum; 'n ~ eij, 'n ~ gebreudij eij. **2. lui**. - 'ne ~e kael; hae is nag te ~ óm op te sjtaon. **3. (N.) (zie fies, vèttig, sjmerig, zjwart) vuil**. - ~ henj höbbe; zich ~ make; ~ sjoon; ~e kal. **4. vuil, gemeen**. - 'n ~ sjtreek.

voelighed {vôé/lich/(h)ei:t} (v.) [voelighede {vôé/lich/(h)ee:/de}] **1. rotheid**. - die paere vele van ~ haos oetrein. **2. luiheid**. - hae wis van ~ neet wie d'r zich mós ómdrejje; des nieks es ~ biej dem. **3. (N.) vuilighed, viesheid, smerieghed**. - bring die ~ nao boete; zón voelighede heurs se neet te zègke.

voelik {vôé/lik} (m.) [~ke / ~ske] **luijerik, lui-lak**; (ook:) **smeerlap, gemenerik**. - dae ~ kniep de ketjes in 't duuster. // (bij een kar) **een extra zitplaats, gevormd door een tussen twee aan de achterzijde van de kar uitstekende balken gespannen aardappelzak**.

voelikke {vôé/li:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **luilakken**.

voelnis {vôél/nis} (m.) [geen mv.] **vuilnis**. - de ~ waert morge opgehaold; gooij det mer biej de ~.

voelnisbak {vôél/niz/ba:k} (m.) [bak] **vuilnisbak**.

voelnishoop {vôél/nis/(h)ou:p} (m.) [houp] **vuilnishoop, vuilnisbelt**.

voelnissummer {vôél ni(z)/zu(m)/mer} (m.) [ummer] **vuilnisemmer**.

voelniswage {vôél/nis/waa:/ge} (m.) [wage] **vuilniswagen**.

voelvalle {vôé:l/va(l)/le} (ww.st.) [valle] **door de mand vallen**. - biej die kontrol veel d'r voel.

voert {voe:rt} (bw.) [N. vort, voort; D. fort] **1. vort, voort, weg, uit de voeten**. - maak des se ~ kumps; örges get van ~ höbbe (ergens op lijken). **2. kwijt, zoek**. - mien horlooze is ~; de klets ~ kriege (verkouden worden).

voertkómme {voe:rt/kó(m)/me} (ww.st.) [kómme] **wegkommen, wegwezen, zich uit de voeten maken, uit de buurt gaan**. - zorg det g'r voertkómmt!; **zoek raken**. - det is mich voertgekómme.

voertmake {voe:rt/maa:ke} (ww.zw.) [make] **1. kwijt maken, zoek maken**. - ze höbbe mich mienne jas voertgemaak; maak dich voert! (maak je uit de voeten!). **2. voortmaken, opschieten**. - zorg des se voertmaaks, anges kumps se te laat in de kirk!

¹voes {voe:s} (m.) [vuus {vuu:s} / vuuske {vuu:s/ke}] [N. vos; D. Fuchs] **vos(paard)**. - juu ~!

²voes {vôé:s} (v.) [~te of vuus {vûû:s} / vuuske {vûû:s/ke}] [N. vuist; D. Faust] **vuist**. - 'n ~ make; emes mit de ~te (of vuus) sjlaon; emes 'n ~ ónger de naas haje; oppe ~ gaon; veur de ~ weg sjpraeke. // **vuuske** (o.), ook: **zware vuisthamer (= voeshamel)**.

voeshamel {vôé:s/haa:/mel} of **voeshamer** {vôé:s/haa:/mer} (m.) [hamel, hamer] **zware vuisthamer**.

voge {voo/ge} (ww.zw. 5a) [N. voegen; D. fügen] **voegen**. - 'n moer ~.

vogel {voo:/gel} (m.) [veugel {veu:/gel} of ~s / veugelke {veu:/gel/ke}] [N. vogel; D. Vogel] **vogel**. - guutse en anger veugel; 'ne ~ in ei keutje; des 'ne vreuge ~, 'ne sjlumme ~, 'ne rare ~; de ~ aafsjete; dae haet de ~ aafgesjaote (dat is een slimmerik); dae haet de ~ aaf (het is hem gelukt); dae haet 'ne ~ (een tic); Sintermertes veugelke (zie onder **Sintermerte**).

vogelekooj {'voo:/ge/le/kooj} (v.) [kooj] **vogelkooi**.

vogelevaer {'voo:/ge/le/vèèr} (v.) [¹vaer] **vogel-veer**.

vogelevoor {'voo:/ge/le/voor} (o.) [¹voor] **vogel-voer**.

vogelsjete {'voo:/gel/sjee/te} (ww. en zn.o.) **vogelschieten**.

vogelversjrikker {'voo:/gel/ver/sjri:(k)/ker} (m.) [~s] **vogelverschrikker**.

voger

- voger** {‘voo/ger} (m.) [~s] **voeger**. - de ~s mótté nag aan die moer beginne.
- vól** {vó:l} (bn., bw.) [~le {vól/le}, ~ {vól}, ~ {vól}] / vóller {‘vó(l)/ler} of vólder {‘vól/der}; vóls(te) {‘vóls(/te)} [N. vol; D. voll] **vol**. - de ~ maon; ‘ne ~le zak; ‘n ~ geveul höbbe; de zaal is ~; veur ‘ne ~le zaal sjpele; de winkel sjteit ~; mien sjoon zitte ~ drek; dae breet zit ~ mit foute; veur de ~le hóngerd perzent; ~ gaas gaeve; dao höb ich de henj aan ~.
- 1vóldoon** {‘vó:l/doon} (ww.st.) [doon] **vullen**. - ‘ne taot ~ mit sókker.
- 2vóldoon** {‘vó:l/doo:n} (ww.st.) [doon] **vol-doen**. - det vólduit neet aan de regels; die raekening is nag neet vóldaon.
- volge** {‘vo:l/ge} (ww.zw. 5a) [N. volgen; D. fol-gen] **volgen**. - ze zin mich det gans sjtök gevolg; waem volg?; Kersmis volg op Sinterklaos; de gebroeksaanwizing ~.
- volges** {‘vo:l/ges} (vz.) **volgens**. - ~ mich is dao nieks van aan.
- vólgete** {‘vó:l/gee/te} (ww.st.) [gete] **volgi-ten**. - ‘ne bak ~ mit water; zich ~ mit beer.
- vólgevraete** {‘vó:l/ge/vrè:/te} (bn.) **volge-ten, met dikke buik**. - ei ~ verkske.
- vólgoje** {‘vó:l/goo/je} (ww.zw.) [goje] **volgooien**. - ‘n koel ~ mit aerd; zich de tenk laote ~.
- vólhaje** {‘vó:l/haa/:je} (ww.st.) [haje] **volhou-den, volharden**. - hae heel vól det d'r al betaald haaj; haaj vól, anges wins se nootj!
- volk** {vo:lk} (o.) [~e / vólkse {‘vö:iks/ke}] [N. volk; D. Volk] **volk**. - ‘t ~ toesjpraeke; d'r woor väöl ~ oppé bein; det is raar ~; d'r is ~ in de winkel; det is mich vólkse (*dat is gespuis*).
- völle** {‘vö(l)/le} of **vulle** {‘vu(l)/le} (ww.zw. 1) (N.) [zie **1vóldoon, vólmake**] **vullen**. - ‘ne gevöld (of gevulde) kook; de tandjarts haet mich ein paar tenj gevöld (of gevuld).
- völlig** {‘vö(l)/lich} (*predicatief bn., bw.*) **ruim zit-tend** (*van kledingstukken*). - det kleid is te ~.
- völling** {‘vö(l)/ling} of **vulling** {‘vu(l)/ling} (v.) [~e / ~ske] (N.) **vulling**. - de ~ is mich oet dae tandj gegange.
- vólmaak** {‘vó:l/maak} (bn., bw.) [~de, ~de, ~] **volmaakt**. - gè miens is ~; det is ~de ónzin.
- vólmake** {‘vó:l/maa/:ke} (ww.zw.) [make] **vul-len**. - maak mich de tenk mer vól.
- vóloet** {‘vó:/lôë:t} (bw.) **voluit**. - doe móos dien-ne naam ~ sjrieve.
- vólsjödde** {‘vó:l/sjö(d)/de} (ww.zw. of onr.)

- [sjödde] **volschenken**. - emes zie glaas gans ~; hae sjödde zich vól mit beer.
- Von** {von} (eig.v.) **Yvonne**.
- vóng, vónge** {‘vó/ng(e)}, zie **vange**.
- vónj, vónje** {‘vó/nj(e)}, zie **vinje**.
- vónjs** {vónjs} (v.) [~te] **vondst**. - det voor ein ~ van dich!
- vónk** {vó:ngk} (v.) [~e / vunkske {‘vu:ngks/ke}] [N. vonk; D. Funke] **vonk**. - d'r sjpróng ein ~ euver; ‘t raegende dao ~e biej dae brandj.
- vónke** {‘vó:ng/ke} (ww.zw. 5a) **vonken**. - ‘t vuur vónkde erg.
- 1voog** {vooch} (m.) [~de] [N. voogd] **voogd** (verg. **momer**). - ze höbbe-n-’m toet ~ gemaak euver die twee weeskinjer.
- 2voog** {vooch} (v.) [voge / veugske {‘veuchs/-ke}] [N. voeg; D. Fuge] **voeg**. - de voge tösse de sjtein; oet de voge gaon (*zich niet kunnen beheersen*).
- 1voor** {voor} (o.) [geen mv. / veurke {‘veur/ke}] [N. voer; D. Futter] **voer**. - det is ~ veur de verkes; ~ sjnieje veur de knien; de knien ~ gaeve; waat is det veur ~?, det lös ich neet!; emes ei veurke aaftrekkie (*iemand op dieet zetten*).
- 2voor** {voo:r} (v.) [vore / veurke {‘veu:r/ke}] [N. voor, vore; D. Furche] **voor, vore**. - ‘n ~ ploge; mès in ‘n ~ doon.
- 3voor** {voo:r}, zie **vare**.
- voorbak** {‘voor/ba:k} (m.) [bak] **voederbak**.
- voorkaetel** {‘voor/kèë:/tel} (m.) [kaetel] **voe-derketel**.
- voorkrót** {‘voor/krò:t} (v.) [krót] **voederbiet**.
- voorluuj** {‘voor/lüüj} (m.mv.) [luuj] **voerlieden**.
- voorman** {‘voor/ma:n} (m.) [zie **voorluuj**] **voerman**.
- voorsjöttel** {‘voor/sjò:(t)/tel} (v.) [sjöttel] **voerschotel** (voor varkensvoer).
- voortied** {‘voor/tiê:t} (m.) [tied] **voedertijd** (voor dieren).
- voorwerke** {‘voor/we:r/ke} (ww.zw. 5a) **transport uitvoeren** (*met kar en paard, tegen beloning*).
- voos** {voos} (bn., bw.) [voze, ~, ~] **voos, over-rijp**. - die appele zin get ~.
- voot** {voot} (m.) [veut {veut} / veutje {‘veu-tje}] [N. voet; D. Fuß] **voet**. - eder miens haet twee veut; zich ‘ne ~ versjtoeke; ~ veur ~; veutje veur veutje; zich de veut vaege; te ~ nao hoes gaon; op henj en veut loupe; det lik mich óngere veut (*in de weg*); doe löps mich ónger de veut; op sjtaonde ~ óntsjlage waere; zich ónger de veut oet make (*zich uit de voeten maken*); op grote ~ laeve; op goje ~

sjtaon mit emes; op de aje ~ wiejer gaon; det haet väöl veut in de aerd gad; d'r sjtaon fies veut oppe mat; de ~ van eine zok; de Ingelse maete mit veut; veur de ~ (*in volgorde van aankomst*).

vootgenger {'voot/che/nger} (m.) [~s] **voetganger**.

vootgetouw {'voot/che/touw} (o.) [geen mv.] **schoeisel**. - sjoen en klump heurde biej 't ~.

vootsjoof {'voot/sjtoof} (v.) [sjtoof] **voetstoof**. - de ~ waerde mit aomere gevöld.

vootvaeg {'voot/féêch} (v.) **voetveeg**. - ich böñ dien ~ neet!

vootvolk {'voot/fo:lk} (o.) **voetvolk**, *in:* det is ónger 't ~ gekómme (*dat is zoek geraakt*).

1vore {‘voɔ/re} (ww.zw.) [N. voeren; D. fütern] **voederen, voeren**. - de verkes ~; die wichter móste nag gevoerd waere.

2vore {‘voɔ:/re}, zie **vare**.

vorm {vorm} of **vórm** {vórm} (v.) [~e {‘vo:ɔ:/me, ‘vó:ɔ:/me} / vörmk {‘vörm/ke} of vurmke {‘vurm/ke}] [N. vorm; D. Form] **gorm**. - dae bak haaj ein veerkentjige ~; de deig in de ~ doon; de kinjer sjpeelde mit vörmkes in de zandjbak; allerleij ~e van sjport; hae is neet erg in ~.

vorme {‘vor/me} of **vórmē** {‘vór/me} (ww.zw. 2) [N. vormen; D. formen] **vormen**. - 'ne sirkel ~; ze vormde (vörmdē) same 'ne sjone groep; de kinjer waere volgende waek gevormp.

vormsel {‘vorm/sel} (o.) [~s] (N.) **vormsel**. - de bösjop kump 't ~ toedene.

1vors {vo:rs}, zie **vórs**.

2vors {vo:rs} (m.) [geen mv.] (N.) **vorst, vriend weer** (zie **gevrleur**). - d'r zit nag ~ inne gróndj; nach~.

3vors {vo:rs} (m.) [~te] **vorst** (*spec. als titel van een woordvoerder van de carnavalsvereniging*).

vórs {vó:rs} of **vors** {vo:rs} (m.) [~te] **vorst, nok van het dak**.

vórsbalk {‘vórs/ba:lk} of **vorsbalk** {‘vors/ba:lk} (m.) [balk] **nokbalk**.

vórspan {‘vó:rs/pan} of **vorspan** {‘vo:rs/pan}, ook **vorstepan** {‘vo:rs/te/pan} (v.) [pan] **nokpan**.

vort {vo:rt} (bw.) **dadelijk, direct**. - hae zal ~ waal kómme; ich kóm ~.

vós {vó:s} (m.) [~se of vus {vu:s} / vuske {vu:s/ke}] [N. vos; D. Fuchs] **vos** (*Vulpes vulpes*). - d'r is mich 'ne ~ aan de hoonder gewaes; ze haaj 'ne sjone ~ óm de hals.

vót {vó:t} (v.) [~te / vutje {vu:/tje}] **achterste**,

achterwerk, kont, zitvlak. - gank op dien ~ zitte!; op zien ~ valle; emes ónger de ~ sjtampe; wat haet dae ein diekke ~; det maedje haet ein lekker vutje; zich zien ~ aafvaege; gèn zittende ~ höbbe (*niet stil kunnen zitten*); zich de ~ aan de deursjtiel aafvaege (*zonder te bedanken weggaan*); wie ein ~ veur ein luch sjtaon (*voor aap staan*); emes de ~ naodrage (*overdreven gedienstig zijn*); emes de blote ~ laote zeen (*het nakijken geven*); det is mich veur de ~ gesjörg (*aangedaan*); zich de bein ónger de ~ oet loupe; emes mit de ~ aankieke (*met de rug*); veul dich aan dien ~! (*je kunt me de pot op!*); emes in de ~ kroope (*overdreven vleien*); de ~ toedoorn (*sterven*); doe leuts mien ~ lache (*jj verkoopt domme praat*); wat dae in zienne kop haet, haet d'r neet in zien ~ (*hij is een echte doorzetter*); det wèt mien ~ ouch, en det is gènnen advokaot (*om dat te weten hoeft je niet al te slim te zijn*); det is 'n ~ mit ore (*een grote onbenul*); doe kals wie ein ~ die neut kraak (*je praat alsof je er alles vanaf weet*); hae is mit zien zate ~ in de Zjwaam gevalle (*in bezopen toestand*); doe wèts d'r gèn ~ van aaf (*helemaal niets*); sjEIF ~te pisso ouch (*op elk potje past een deksel*); dao kóns se mit de blote ~ op nao Kaevele (rieje) [*gezegd van een bot mes*]; alles lik oppe ~ (*op z'n gat*); 'n aope ~ (*iemand die de deur open laat staan*); (P) 'n ~ van 'ne kael (*een nietsnut*).

vótbaor {‘vó:d/bao:r} (o.) [baor] **ondeugdelijk stuk gereedschap**. - die sjöp is 'n richtig ~. // (ook gezegd van personen) **kluns, dwarsligger**.

votebenske {‘voo/te/be:ngks/ke} (o.) [~s] **voetbankje**.

vótlavót {‘vó:t/laa/‘vó:t}, *aanduiding van de 44 bij het kienen.*

vótplevuus {‘vó:t/ple/vúûs} (v.) [plevuus] (P) **grappenmaker, iemand die wel in is voor een grapje**.

vóttekrooper {‘vó:(t)/te/krôê:/per} (m.) [~s / vóttekruoperke {‘vó:(t)/te/krûû:/per/ke}] (m.) (P) **vleier, slijmerd**.

vóttepepiér {‘vó:(t)/te/pe/pîê:r} (o.) [pepiér] **toiletpapier** (*spec. een in stukken geknipte krant, gebruikt als toiletpapier*).

vóttetes {‘vó:(t)/te/te:s} (v.) [~tes] **achterzak** (*in een broek*). - de beurs in de ~ höbbe.

vóttevaeger {‘vó:(t)/te/vèê/ger} (m.) [~s] (P) **vleier, slijmerd**.

- v'r {ver}**, zie **1veur**.
- vraak** {vraa:k} (m. of v.) [geen mv.] (N.) **wraak**.
- vrach** {vra:ch} (v.) [~te / vrechske {'vre:chs/-ke}] **vracht**.
- vrachwage** {'vra:ch/waa:/ge} (m.) [wage] **vracht-wagen**.
- vraemd** {vrèèm(p)t}, zie **vraemp**.
- vraemde** {'vrèèm/de} (m. of v.) [~] **vreemde**, **vreemdeling**. - d'r wore väöl ~ in de zaal; det is 'ne ~ veur mich; ich höb det van gèn ~.
- vraemp** {vrèèmp} of **vraemd** {vrèèm(p)t} (bn., bw.) [vraemde, vraemde, ~ / vraemder; ~s(te)] [N. vreemd; D. fremd] **vreemd**. - 'n vraemde ómgaeving; 'n vraemde oetdrökking; vraemde tale lere; alles woor mich dao ~; ze is al èns dökker ~ gegange.
- vraetaovindj** {'vrèè:/da:o:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **smulpartij**. - nagal get vereniginge haje 'ne ~ op 't inj van 't jaor.
- vraetbaer** {'vrèè:d/bèèr} (m.) [baer]] (P) **vreet-zak, gulzigaard**.
- vraete** {'vrèè:/te} (ww.st. 22) [N. vreten, D. fressen] **vreten**. - waat vrit dae hóndj van dich?; 't paerd get te ~ gaeve; de knien höbbe aan de sjlaaj gevraete; hae zoot te ~ wie ei bees; dao höbbe v'r neet gegaete mer gevraete; waat 'ne boer neet kënt, det vrit d'r neet; ze vraete mich de ore vanne kop; zoget vrit aan dich.
- vraeter** {'vrèè:/ter} (m.) [~s / ~ke] **vreter**, **vreetzak**. - eine ~ waert neet gebaore, mer gemaak.
- vraetzak** {'vrèè:t/sa:k} (m.) [zak] (P) **vreetzak, gulzigaard**.
- vruk** {vra:k} (o.) [~ke] **wrak**. - 't ~ van eine wage.
- vrang** {vrang} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **wrang**. - sjlene zin heel ~ 't is ~ det det zo gegange haet.
- vraog** {vraog} (v.) [~e {vrao:/ge} / vräögske {'vräöchs/ke}] [N. vraag, D. Frage] **vraag**. - ~ en antjwaord; 'n ~ sjettle; lestige ~ op 't ekzame; det is ein sjlum vräögske; det is mer de ~; dao is väöl ~ nao.
- vraoge** {vrao:/ge} (ww.onr. 10) [N. vragen, D. fragen] **vragen**. - emes get ~; es se 't mich vreugs, ich weit 't neet; de waeg ~; ~, waat get kos; verlof ~; nao de pries van get ~; nao de bekënde waeg ~; ~ sjiteit vriej; óm raod ~; óm sjlaeg ~; emes ~ óm te danse; dao dórs d'r teen euro veur te ~; hae vreug d'róm; det kan ich neet van uch ~.
- vraogelies** {'vrao:/ge/lié:s} (v.) [lies] **vragenlijst**.
- vraogteike** {'vraoch/tei:/ke} (o.) [teike] **vraag-teken**.
- vrat** {vra:t} (v.) [~te / vretje {'vre:/tje}] **wrat**. - zich de ~te laote aafbaeje.
- vratteplant** {'vra:(t)/te/pla:nt} (v.) [plant] **stinkende gouwe** (*Chelidonium majus*).
- vrechske** {'vre:chs/ke}, zie **vrach**.
- 1vree** {vree} (m.) **wreef**. - pien höbbe aan de ~.
- 2vree** {vree} (v.) **vrede**, **in:** dao höb ich gèn ~ mit.
- 3vree** {vree} (bn.) [vreje, ~, ~] **ruw, stroef**. - det sjtòf veult get ~ aan; ich höb ~ henj.
- vreef** {vree:f}, zie **vrieve**.
- vreeswaer** {'vree:s/wèèr} (o.) [geen mv.] **vries-weer, vorst**.
- vreijele** {'vrei/je/le}, zie **vreijele 2**.
- vreijele** {'vrei/je/le} (ww.zw. 1) **1. peuteren, prutsen**. - nao lang ~ haaj d'r 't losgekrege; mit väöl meutje haaj d'r 't droet gevreibeld.
- 2. (ook vreigele {'vrei:/ge/le}) ruzie zoe-ken, ruzie maken, ruziën**. - ze zote de ganse middig te ~.
- vrek** {vre:k} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [D. frech] **brutaal**. - des 'n ~ maedje; hae woer zó ~ wie de sjtraot (*hondsbrutaal*); 'n ~ke moel höbbe; doe móos neet zó ~ kieke; doe móos mer ~ zin!
- vrek-eweg** {'vre:(G)/Ge/we:ch} (bw.) **brutaal-weg**.
- vrekkigheid** {'vre:(k)/kich/(h)ei:t} (v.) [vrek-kighede {'vre:(k)/kich/(h)ee:/de}] **bruta-liteit**. - de ~ van det jónk volk; die vrekkig-hede laot ich mich neet gevalle.
- vrekklap** {'vre:k/la:p} (m.) [lap] **brutaal per-soon**.
- vrensj** {vrensj} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~(te)] **stuurs, bars, nors, hautain, gebiedend**. - des 'ne echte ~e; ~ kieke.
- vretje** {'vre:/tje}, zie **vrat**.
- 1vreug** {vreuch} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / vreuger {'vreu:/ger} / vreugs(te) {'vreu:chs/(te)}] [N. vroeg, D. früh] **vroeg**. - oppé ~e morgé; 'n ~ mès; 'ne ~e Paose; ~ wanjeleers; 'ne ~e trein; ~e sjperjes; ~ opsjtaon; ~ nao bëd gaon; 't is nag ~; ~ in 't veurjaor; doe bös ~ vandaag; zó ~ meugelik nao binne gaon; hae is vreuger es mich gebaore; te ~ kómme; kóm morgé èns get vreuger!; hae is te ~ gesjítórve.
- 2vreug** {vreuch}, zie **vraoge**.
- vreugaan** {'vreu/'gaan} (bw.) **onlangs**. - ~ höb ich mich ein nuuj kleid laote make.

¹vreuger {‘vreu/ger} (bn., bw.) [~e, ~, ~] **vroe-ger.** I. (bn.) **vroeger, eerder, voormalig.** - mienne ~e vrundj; de ~e loup van de Zjwaam; in ~ jaore. II. (bw.) **vroeger, in het verle-den.** - ~ haje de luuj ‘t nag neet zo good; van ~ haer (of oet) (van oudsher).

²vreuger {‘vreu:/ger}, zie **¹vreug.**

vreugerhaer {‘vreu/ger/’hèè:r} (bw.) **voorheen, vroeger.** - ~ paotde de luuj de krótte in gruupkes.

vreugjaor {‘vreuch/jaor} (o.) [geen mv.] [D. Frühjahr] **voorjaar, lente.**

de homes kump häör
ónger de vreumes oet

vreugmès {‘vreuch/mè:s} (v.) [mès] **vroegmis** (zie **vreumes**).

vreugs {‘vreuchs}, zie **vraoge.**

vreumes {‘vreu/mes} (v.) [~e] **vroegmis.** - nao de ~ gaon; de homes kwoom häör ónger de ~ oet (*haar onderrok kwam onder haar rok uit*); de homes kwaam ‘m ónger de ~ oet (*zijn hemd kwam onder zijn vest uit*); hae haet de ~ euver de homes (*zijn onderbroek is te zien boven de broekriem*).

vreutele {‘vreu/te/le} (ww.zw. 1) **wroeten.** - in de gróndj ~; hae vreutelt gaer get in zienne haof. // **pulken, peuteren.** - in zien naas zitte te ~. // **morrelen.** - zit neet aan det sjlaot te ~!

vreve {‘vree:/ve}, zie **vrieve.**

vreze {‘vree:/ze} (ww.st. 19) [N. vriezen; D. frieren] **vriezen.** - ‘t haet vannach gevraore; ‘t vruus sjtruuk oet de aerd (*het vriest dat het kraakt*).

vriedig {‘vriē:/dich} (m.) [~e] [N. vrijdag; D. Freitag] **vrijdag.** - Goje Vriedig.

vriedster {‘vrîeds/ter} of **vriester** {‘vriê/ster} (v.) [~s] **vrijster.** - ‘n aa j ~.

¹vrij {‘vrij} (v.) [waarschijnlijk niet oorspronkelijk Swalmens] **deel** (*ruimte in de schuur of stal waar het vee gevoerd werd en het voer lag opgeslagen*), (*vandaar: achterkeuken, bijkeuken, poetskôk*).

²vrij {‘vriē:j} (bn., bw.) [~e {‘vrie(j)/je}, ~ {vriej}, ~ {vriē:j} / ~er {‘vrie(j)/jer}; vrie(j)s(te) {‘vriē(j)/s(te)}] [N. vrij; D. frei] **vrij.** - dae llop weer ~ róndj; ~ oeffeninge; oet ~e wil; de ~e sjlaag biej ‘t zjwumme; get ~ vertale; ~e tied; ‘ne ~e daag; die plaat is nag ~; ~ reize. // (zn.) (o.) **vrij, vrijetijd.** - ~ höbbe; get ~ kan ich waal gebroeke; (m.) **vrij, vrije stand** (*van de versnelling van een auto*) - ‘ne wage in zienne ~ zitte.

vriebank {‘vriē:j/ba:ngk} (v.) [bank] **vrijbank** (*verkoopsysteem bij noodsachtingen*). - det vele waert euer de ~ verkoch.

vrieje {‘vrie(j)/je} (ww.zw. 3a) [N. vrijen] **vrij-en.** - ze zote in ein heukske te ~; die twee vrieje al twee jaor.

vrijer {‘vrie(j)/jer} (m.) [~s / ~ke] **vrijer, verloofde.** - ze haet ‘ne nuje ~.

vrijgezel {‘vriē:j/ge/’zel} (m.) [~le] **vrijgezel.**

vriejwaal {‘vriē:j/’waal} (bw.) **vrijwel.** - det kóns se ~ nörge kriege.

vriendje {‘vrie:nj/tje}, zie **vrundj.**

vriester {‘vrîeds/ter}, zie **vriedster.**

vrieve {‘vriē:/ve} (ww.st. 32) [N. wrijven; D. reiben] **wrijven.** - es se mer hel genög vriefs, den geit die plek d’r waal oet; zich door de ouge ~; ~ baat neet.

vring {‘vring} (v.) [~e] **wringer, wringmachine.** - de was door de ~ doon.

vringe {‘vri/nge} (ww.st. 29) [N. wringen; D. ringen] **wringen.** - die moes haet zich door det gaetje gevrónge; de was ~.

vrit, vrits {‘vri:t(s)}, zie **vraete.**

vröch {‘vrö:ch} of **vruch** {‘vru:ch} (v.) [~te / ~ske] **vrucht.** - keerse, proeme en anger ~te; baeje veur de ~te der aarde. // (in het mv. spec.) **graan.** - dit jaor is ‘t zo naat, det v’r de ~ van ‘t veldj móddé sjtaele.

vröchbaar {‘vrö:g/baar} of **vruchbaar** {‘vru:g/-

vroet

baar {bn.) [vröchbare (vruchbare), ~, ~] **vruchtbaar.** - vröchbare (of vruchbare) grónjd; 'n ~ vrouw.

vroet {vrô:t}, zie **veuroet**.

vroetmake {'vrô:t/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **voortmaken, haast maken, opschieten.** - maak 's get vroet!

vróm {vróm} (bw.) **weerom, terug.** - ~ kómme. **vróng** {vróng}, zie **vringe**.

vroog, vrome {vrooch, 'voo:/ge}, zie **vraoge**.

vroor {voo:r}, zie **vreze**.

vroot {vroot}, zie **vraete**.

vrouluuj {vrou/lüüj} (v.mv.) **vrouwien, dames.**

- ~ en mansluuj; v'r laote de ~ toes; de ~ zote vreuger in de kirk aan de rechse kantj.

vrouluujgek {vrou/lüüj/ge:k} (m.) [²gek] **rokkenjager.**

vroumes {vrou/mes} (o.) [zie **vrouluuj**]

vrouw, vrouwmens, vrouwspersoon. - det ~ zèk ich gènné gojendaag meer; 't is al ein heel ~, det Truike van ós.

vrouw {vrouw} (v.) [~e / vrouke {vrui/ke}] [N. vrouw; D. Frau] **vrouw.** - det zin sjoon sjoon veur ~e; man en ~; mien ~ is vandaag neet toes; moder de ~.

vrouwelik {vrou/we/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **vrouwelijk.** - mannelijke en ~ke wäord.

vruch {vru:ch}, zie **vröch**.

vruchbaar {vru:g/baar}, zie **vröchbaar**.

vruchgebroek {vru:(ch)/che/broë:k} (o.) (N.) **vruchtgebruik.**

vruike {vrui/ke}, zie **vrouw**.

vrundj {vru:njtj} (m.) [vrunj {vrunj} / (N.) vriendje {vrie:nj/tje}] [N. vriend; D. Freund] **vriend.** - des 'ne ~ van mich; aa j vrunj óngerein; emes te ~ haje; van dien vrunj móos se 't mer höbbe!; ze haet 'n nuuj vriendje; loester èns good, bëste ~!

vrundjsjap {vru:njtj/sja:p} (v.) [~pe] **vriend-schap.**

vruntjelik {vru:nj/tje/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] [N. vriendelijk; D. freundlich] **vriendelijk.** - 'ne ~ke miens; waas se mer ~ numls!; hae zag ós ~ gojendaag; ~ bedank!

vruntjelikhed {vru:nj/tje/li:k/(h)ei:t} (v.) [vruntjelikhede {vru:nj/tje/li:k/(h)ee:/de}] **vriendelikhed.** - ze woort ein en al ~.

vruus {vruu:s}, zie **vreze**.

vulle {'vu(l)/le}, zie **völle**.

vulling {vu(l)/ling}, zie **völling**.

vunkske {vu:ngks/ke}, zie **vónk**.

¹**vure** {'vûû/re} (ww.zw. 1) [N. vuren; D. feuern] **vuren.**

²**vure** {'vûû/:re} (bn.) **vuren. vurenhouten.**

vus, vuske {'vu:s(/ke)}, zie **vós**.

vut (vu:t) (v.) [geen mv.] (N. [V.U.T.]) **VUT** (Vervroegde UitTreding). - mit de ~ gaon; in de ~ zin.

vutje {'vu:/tje}, zie **vót**.

vuur {vûû:r} (o.) [vure / ~ke] [N. vuur; D. Feuer] **vuur.** - wo rouk is, is ~; 'n ~ sjtaoke; ~ke sjtaoke; de brandjwaer haet 't ~ oetgemaak; höbs se ~ ('n ~ke) veur mich?; veur emes door 't ~ gaon; die twee, des water en ~; mit ~ sjpele; tösse twee vure zitte; get ónger ~ numme; in 't ~ van zie verhaol; hae vertèlde det vól ~; **fornuis, kachel.** - 't ~ poetse; 't ~ aanmake; 'ne kaetel op 't ~ zitte; waem dun biej 't ~ zit, wörmp zich 't bës; **vuur, bederf.** - d'r zit ~ in 't hout.

vuurketsjer {vûû:r/ke:tj/sjer} (m.) [~s / ~ke]

vuursteen (bijv. in een tondeldoos); **aansteker.**

vuurman {'vûû:r/ma:n} (m.) in: 'ne kop höbbe wie 'ne ~ (een vuurrood hoofd hebben).

vuurs {vûûrs} (v.) [vuurze {'vûûr/ze} / ~ke] **bunzing** (*Mustela putorius*).

¹**vuus, vuuske** {'vuu:s(/ke)}, zie ¹**voes**.

²**vuus, vuuske** {'vûû:s(/ke)}, zie ²**voes**.

W

W, w {wee} (v.) [w's {wees}] de letter **W, w.** - de W.C.; de W.A.O (*Wet op Arbeidsongeschiktheidsverzekering*).; de W.K (*Wereldkampioenschappen*).; de A.O.W. (*Algemene Ouderdomswet*); de A.N.W.B. (*Algemene Nederlandse Wielrijdersbond*).

wa {waa}, zie **wah**.

waakhóndj {waa:k/hó:njtj} (m.) [hóndj] *waakhond*.

waaks {waa:ks} (bn.) [-e, ~e, ~] **waaks**. - 'ne ~e hóndj.

waal, I {waa:l} (bw., vragend) **wel**. - kump d'r noe ~ of neet? II {waal, soms ook waa:l} (bw.) **wel**. - hae zaet van neet, mer ich gluif det d'r t' ~ gedaon haet; kumps se noe ~ of neet?; "neet!" "~~"; höbs se dao ~ aan gedach?; hae zal ~ neet kómme; hae woor ~ erg meug gewaore; det is ~ erg lang geleje; det is ~ duur!; det höb ich dich ~ teen keer gezag!; det doon ich ~ efkes; v'r zólle ~ èns zeen.

waap {waap} (m.) [wape] *klap, oplawaai, slag* (met de hand) (verg. **watsj**). - emes 'ne flinke ~ gaeve.

waar {waar} (v.) [ware {'waa:/re}] (**koop**)**waar**. - sjlechte ~ (of ware) verkoupe; ich wil ~ veur mie geldj; mit allerleij ~ (of ware) langs de deure gaon.

waardemoed {waa:r/de/'moe:t}, zie **wademoed**.

waardere {waa:r/dee/re} (ww.zw.) (N.) **waarderen**.

waarsjenlik {waar/sjîen/lik} (bn., bw.) [-ke, ~ke, ~] **waarschijnlijk**. - de ~ke koste; ~ kump d'r neet.

waarsjuwe {waa:r/sjuu(w)/we} (ww.zw. 4a) **waarschuwen**.

¹**waas** {waas} (m.) [geen mv.] (N.) **waas**. - d'r kwoom mich 'ne ~ veur de ouge.

²**waas** {waa:s}, zie ²**zin**.

³**waas** {waa:s}, zie **waat II**.

waat {waa:t} I. (vrag.vnw.) **wat?** - ~ is dao loos?; ~ zaes se?; ~?; ~ zaes se taenge dae meneer?; wèts se ~ det is?; ~ is det veur get?; wèts se ~? (weet je wat?); ~ **veur**, zie **waat-v'r**. // (in uitroepen) **wat**. - ~ 'ne ónzin!; ~ ei waer! (zie **waatv'r**). II. (betr. vnw., meestal

onz., soms m. of v.) **[waas** {waa:s} vóór doe en se; ook **waats** {waa:ts} vóór doe] **dat, die** (verg. **dae**). - 't hoes ~ dao sjiteit; alles ~ d'r gezag haet; det is krek ~ ich neudig höb; det waas (of waats) doe zaes, is neet waor; alles waas se mer wils; dae miens ~ det gezag haet; dae ~ det gezag haet, haet gelaoge. // (met *ingesloten antecedent*, onz.) **wat**. - ~ dae zaet, is neet waor; waas se zaes, bös se zelf!; waas se toch zaes!; det woer noe waas se numbs ein sjoon broed. III. (bw. of tsw. in uitroepen) **wat**. - ~ is 't kaad vandaag!; ~ gek det d'r neet kump!; det doon ich mer ~ gaer!; ~?, des toch neet waor!

waatbleef {waa:d/bleef of waa:d/bleef} (tsw.)

wat bleift u?, **wat zegt u?** - ~, ich versjaon uch neet. // **wat zeg je me nu?** - det kos hóngerd euro, ~?

waats {waa:ts}, zie **waat II**.

waatte {waa:(t)/te} (tsw.) **wat?**, **hoezo?**

waatv'r {waa:t/fér} (vrag.vnw., bijv.) [-e, ~, ~] **welk, wat voor**. - ~e miens haet det gezag?; ~ saort gereij is det?; ~ hoes zeuks se? // (in uitroepen) **wat voor**. - ~ 'ne ónzin is det!

wabbes {wa(b)/bes} of **wabes** {waa/bes} (m.)

[-e] *slungel, kwajongen, vlegel*; ook *geschrift iemand*.

wach {wa:ch} (zn.) [wachte {'wa:ch/te}] **wacht**, **wachtpost**. - de ~ haje; op ~ sjataon; ze höbbe wachte oetgezat; emes de ~ aanzègke; de Jonge Wach (de Jonge Wacht).

wachkamer {wa:ch/kaa:/mer} (v.) [kamer] **wachtkamer**.

wachte {wa:ch/te} (ww.zw. 7c) **wachten**. - op emes sjataon te ~; ich wach neet langer meer; nag efkes ~ mit betale; emes laote ~; d'r sjiteit mich get te ~; wach mer, jungske, ich krieg dich nag waal!. // **zich ~, oppassen, uitkijken**. - hae wachde d'r zich waal veur óm daohaer te gaon; wach dich! (pas op!).

wademoed {waa:r/de/'moe:t} of **waardemoed** {waa:r/de/'moe:t} (v.) [geen mv.] **eerwaarde moeder, moeder-overste** (vroeger geldend als hoofd van de meisjesschool in Swalmen). - es se sjtout woors gewaes, den móosde se biejd de ~ kómme.

¹**wae** {wèè of wèè:} [korte vorm van **waem**] 1. (vragend vnw.) **wie**. - ~ wèt! 2. (betr.vnw.) **die, wie**. - ~ 't wèt, moog 't zègke.

²**wae** {wèè:} (tsw.) (bij het uitschelden of voor de gek houden, vooral kindertaal) [altijd herhaald] - ~, ~, doe kries mich toch neet!

waeg {wèè:ch} (m.) [waeg {wèèch}] / ~ske {wèèchs/ke}] [N. weg; D. Weg] **weg**. - 'ne haole ~; de ~ euversjake; ze zin aan de ~ aan 't wirke; de Rieks~; langs dae ~ ligke veer hoezer; sónger leech geis se neet mit de fiets de ~ op; op ~ zin nao de kapper; emes de ~ wieze; de ~ vraoge aan emes; de ~ kwiet zin; örges de ~ weite; emes mit get op ~ helpe; dao weit ich gènne ~ mit; hae wis d'r waal ~ mit; emes in de waeg {wèèch} loupe, sjtaon, zitte; det sjteit mich in de ~ {wèèch}; gank mich oet de waeg {wèèch}!

waegblajer {wèèg/blaa:/jer} (o.mv.) **weegbree** (*Plantago major*) (verg. **pert**).

waage {wèè/ge} (ww.st. 20 of ww.zw. 5a) **bewegen, zich verroeren**. - dao woog (of waegde) zich nieks.

waages {wèè:/ges} (vz.) **wegens, vanwege**. - de persesse trèk ~ 't sjelech waer neet oet.

waagesjeter {wèè:/ge/sjié:/ter} (m.) [~s / ~ke] **strontje** (aan het oog).

waegeske {wèè:/ges/ke}, zie **wage**.

waeghout {wèè:ch/(h)ou:t} (o.) [~er] **stuk hout** op een kiezelpweg, om te verhinderen dat karren steeds hetzelfde spoor volgden.

waegsjaol {wèèch/sjaol} (v.) [sjaol] **weegschaal** (zie **waog**).

waegwies {wèè:ch/wiè:s} (predicatief bn.) **wegwijs**. - emes ~ make.

waegwiezer {wèè:ch/wiè:zer} (m.) [wiezer] **wegwijzer**.

waek {wèè:k} (v.) [~e / ~ske] [N. week; D. Woche] **week**. - de lèste ~ van de maondj; per ~ betaald kriege; door de ~; ~ in, ~ oet; de Gooj Waek.

waekblaad {wèè:G/blaa:t} (o.) [blaad] **weekblad**.

waekdeens {wèè:G/deens} (m.) [deens] **weekdienst**.

waekeliks {wèè:/ke/lik}s} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **wekelijks**. - de ~e vergadering; det blaad kump ~.

waelj {wèèlj} (v.) [geen mv.] **welde**. - waat 'n ~ woor det dao!; dem plaog de ~ (of waelj-mood) (*hij is verwend en daardoor zorgeloos*).

waeljmood {wèèlj/moot} (m.) [geen mv.] **weelde**. - (zie **waelj**).

waem {wèèm} 1. (vragend vnw.) **wie**. - ~ is dao?; ~ wèt det?; ~ geit d'r allemaol mit mich mit?; ~ wèt!; ~ brings se daouveur mit?; ~ kan ich noe nag vertroewe?; ~ höbt g'r dao allemaol gezeen?; ~ höbs se det gegaeve?; van ~ höbs se det gekrege?; oet ~ zien beurs höbs se det geldj? (*de beurs van wie, wiens beurs*);

mit ~ zienne auto gaon v'r daohaer?; ~ häör dochter is det? (*van wie is dat de dochter?, wier dochter is dat?*). 2. (betr.vnw.) **die, wie**. - ~ det gezag haet, haet gelaoge; ~ se ouch meins, ich kèn 'm in gèn geval; daegene van ~ dit laot is, moog de handj opsjtaeke; de vrouw aan ~ ich det gegaeve höb; ederein mit ~ ich te doon höb.

waemeske {wèè:/-

mes/ke} (o.) [~s]

[N. wambuis; D.

Wams] **vest, hesje**.

waemestes {wèè:/-

mes/te:s} (v.) [tes]

vestzak.

waer {wèèr} (o.)

[geen mv. / ~ke]

[N. weer; D.

Wetter] 1. **weer**. -

good ~, sjelech ~, kaad ~, werm ~; lekker ~ke; in det ~ gaon ich neet nao boete; 't is gèn ~ vandaag; in ~ en windj; ~ of gèn ~, v'r gaon in eder geval; gei waer is ouch waer!; 't is gèn ~ óm 'nen hondj door te jage, laot pap mer gaon; 't ~ is good, wore de luuj mer baeter!; waat ei ~! (*wat een weer!*, ook: *nou en!*, en: *wat een achterwerk!*); dae haet 't ~ leeg hange (*hij heeft een laaghappend kruis*). 2. **schimmelvorming** (tengevolge van vocht). - es de was te lang vóchtig blief ligke, kump 't ~ drin.

waeraol {wèèr/aol} (m.) [aol] een vis, **grote modderkruiper** (*Misgurnus fossilis*).

waerberich {wèèr/be/ri:ch} (o.) [berich] **weerbericht**.

waerbörstel {wèèr/bó:rs/tel} (m.) [börstel] **weerborstel**.

¹**waerd** {wèèrt} of **waerde** {wèè:r/de} (v.) [~es {wèè:r/des}] [N. waarde; D. Wert] **waarde**. - waat is de ~ daovan?; det is nieks van ~; muntje van versjillende ~; dae poszegel is in ach ~ (of ~es) te kriege.

²**waerd** {wèè:rt} (predicatief bn.) [N. waard; D. wert] **waard**. - det is nieks ~; det is gèn döbbeltje ~; det is de meutje neet ~; det is de kal neet ~; hae woar nieks ~ (*hij voelde zich ziek*).

waerde {wèè:r/de}, zie ¹**waerd**.

waerdeloos {wèè:r/de/loos} (bn.) [waerdeloze, ~, ~] (N.) **waerdeloos**. - ein ~ sjtök pepier; des 'ne waerdeloze miens.

waerdig {wèèr/dich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **waardig**. - 'ne ~e miens; hae kwoom heel ~

- binne.
- 1waere** {‘wèè:/re} (ww.zw. 1) [N. weren; D. wehren] **weren.** - det saort bezeukers waert oet de tent gewaerd; **zich ~, zich verweren.** - ze waerde zich good in dae wèdsjtryd; ich höb mich danig gewaerd; taenge zón krankheid kóns se dich neet ~.
- 2waere** {‘wèè:/re} (ww.onr. 16) [N. worden; D. werden] **1. worden.** - ajer ~, grótter ~, versjentjiger ~; hae is metseleer gewaore; die somme waere al moejelikker; ‘t aete waert kaad; ‘t waerde al duuster; det waert nieks; d’r is nieks van ‘m gewaore; d’r waert ós get aangebajoje; v’r waere oetgelach. **2. zullen.** - dao waers se nag meutje mit kriege.
- waerleechte** {‘wèèr/leech/te} (ww.zw.) [leech-te] **weerlichten.**
- waerlich** {‘wèèr/li:ch} (m.) [~te] **weerlicht.** - es de ~ örges haer gaon. // **deugniet, vlegel.** - des ‘ne ~ van ei jónk.
- 1waers** {wèèrs}, zie **2waere.**
- 2waers** {wèè:rs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~(te)] **weerbarstig, dwars, stijfkoppig, obstinaat.** - doe móos neet zó ~ zin; de kinjer wore ~.
- waershout** {‘wèè:rs/(h)ou:t} (o.) [hout] **dwars-hout** (waaraan bij een ploeg of een eg de kettingen [klinge] vastzitten om het paard ervoor te spannen).
- waersigheid** {‘wèè:r/sich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **weerbarstigheid, stijfkoppigheid.** - aaj luuj sjtaon bekend óm häör ~.
- waerslap** {‘wèè:rs/la:p} (m.) [lap] **dwarsslinger, stijfkop.**
- waersverbaetering** {‘wèèrs/fer/bèè:/te/ring} (v.) [verbaetering] **weersverbetering.**
- waersveursjelling** {‘wèèrs/feur/’sjpe(l)/ling} (v.) [veursjelling] **weervoorspelling.**
- waerwolf** {‘wèèr/wo:l} (m.) [wolf] **weerwolf.** - kiek oet det dich de ~ neet oppe rök sjprink (kijk uit in het donker!).
- waeve** {‘wèè:/ve of wèè/ve} (ww.onr. 17) [N. weven; D. weben] **weven.** - gewaeve sjtóffe.
- waever** {‘wèè:/ver of wèè/ver} (m.) [~s / ~ke] **never.**
- waeze** {‘wèè:/ze} (o.) [~s] [N. wezen; D. Wesen] **wezen.** - de miens is toch ein raar ~; zón ~s guf ‘t hiej neet; zie ~ kump mich bekend veur; emes in zie ~ laote; ‘t ~ van de zaak; in ~ haet d’r geliek.
- waezelik** {‘wèè:/ze/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **wezenlijk, verstandig.** - det kiendje kiek al heel ~.
- waffel** {‘wa:(f)/fel} (m.) (N.) **waffel.** - haaj dienne ~!
- wage** {‘waa:/ge} (m.) [~s / waegeske {‘wèè:/ges-ke}] **wagen** (kar met vier wielen; tegenvooral gebruikt om auto’s aan te duiden). - d’r vore kerre en ~s euver de waeg; ‘t paerd veur de ~ sjpanne; de ~ in de graasj zitte; geis se mit de trein of mit de ~?; laot gaon dae ~! (bekende Swalmer carnavalsspreuk).
- wageluiwig** {‘waa:/ge/lui:/pich} (predicatif bn.) **begerig, naar iets verlangend.** - emes ~ make.
- wagewied** {‘waa:/ge/’wîè:t} (bw.) **wagenwijd.** - de deur sjtóng ~ aope.
- wagkele** {‘wa(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **waggelen, wankelen.** - hae wagkelde de kefee oet.
- wagkelig** {‘wa(G)/Ge/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **winkel.** - des ‘n erg ~e taofel; ich bön get ~ oppé bein.
- wah** {wa} of **wa** (waa) (tsw.) **wat?** (om aan te geven dat men iets niet verstaan heeft).
- wake** {‘waa:/ke} (ww.zw. 5a) **waken.** - ~ biejd ‘ne kranke; v’r höbbe de ganse nach gewaak; de plisie waak euver ós; de hondj waakde good.
- wakker** {‘wa:(k)/ker} (bn., bw.) [~e, ~ (of ~e), ~] **wakker.** - ich woor al vreug ~; mit ~ luuj vèlt te calle, mit sjlaopköp neet; emes ~ make; zoodj g’r noe eindelik èns ~ waere?; hae keek ~ oet zien uigskes (pienter).
- walm** {wa:lm}, zie **kwalm.**
- walme** {wa:/l/me}, zie **kwalme.**
- 1wals** {wa:ls} (v.) [~e / welske {‘we:ls/ke}] **wals.** - de ~ mótt eers nag euver de waeg gaon; ‘n sjtoum~.
- 2wals** {wa:ls} (m.) [~e / welske {‘we:ls/ke}] **wals** (dans). - ‘ne ~ danse; de Ingelse ~.
- 1walse** {‘wa:l/se} (ww.zw. 6) **walsen.** - de kezelkes ligke oppe waeg, noe mótt d’r nag gewals waere.
- 2walse** {‘wa:l/se} (ww.zw. 6) **walsen.** - hae kan good ~.
- wames** {‘waa:/mes} (o.) [~e / zie **waemeske**] **openhangende kleding.** - doot dich det ~ èns toe!
- wan** {wa:n} (m.) [~ne] [N. wan; D. Wanne] **wan.** - de zaod sjoonmake mit de ~; die haet eine ~ aan (zij heeft een flink achterste).
- wandj** {‘wa:njtj} (m.) [wenj {wenj} / wendje {‘wenj/tje}] [N. wand; D. Wand] **wand.** - al die wenj mótté gevèrf waere; es dae toes

wandjloes

kump, den rammelt de ~ (dan zwaait er iets voor hem).

wandjloes {'wa:njtj/löē:s} (v.) [loes] **wandluis** (*Cimex lectularius*). - vreuger haje ze väöl las van wandjluus; zo neutelik wie ein ~ (volslagen ongezegelyk).

wang {wang} (o. of m.) [~e / wengske {'weng-/ske}] **wang**. - 'ne zjwaer op 't (of oppe) ~ höbbe; de traone lepe häör euver de ~; kuulkes in de ~e höbbe; 'n diek ~.

wanjele {'wa/nje/le} (ww.zw. 1) **wandelen**. - v'r gaon ein sjtökske ~; hae wanjelde dao zo mer nao binne; hae is 'n wanjelend waordebook en ziej 'n wanjelende gezet.

wanjeleer {'wa/nje/leer} (m.) [~s / ~ke] **wandelhaar**.

wanjelpaad {'wa/njel/paa:t} (m., tegenw. ook o.) [paad] **wandelpad**.

wanjelpark {'wa/njel/pa:rk} (o.) [park] **wandelpark**. - in 't ~ biej 't zjwumbad sjtaon sjoon rododendrons.

wanjelsjtek {'wa/njel/sjte:k} (m.) [sjtek] **wandelstok**.

wanjelwaageske {'wa/njel/wèè:/ges/ke} (o.) [~s] **wandelwagentje**.

wanjelwaer {'wa/njel/wèèr} (o.) [waer] **wandelweer**. - 't is vandaag gèn ~.

wanmeule {'wan/meu:/le} (v.) [meule] **wanmolen**.

wanne {'wa(n)/ne} (ww.zw. 1) **1. wannen**. - 't kaore ~. **2. bakkelein**. - ze wore mit dem aan 't ~ euver det sjtök grondj.

want {want} (vw.) [N. want] **want**. - ich blief binne, ~ 't raegent.

¹**wantroewe** {'wa:n/trôē/we} (ww.zw.) [troewe] **wantrouwen**. - dae kael höb ich altied gewantroewd.

²**wantroewe** {'wa:n/trôē/we of 'wan/trôē/we} (o.) [geen mv.] **wantrouwen**. - ze haje väöl ~ taenge dem.

wantroewig {wan/'trôē/wich of 'wa:n/trôē-/wich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **wantrouwig**.

waofel {'wao/fel} (v.) [~e of ~s / wäöfelke {'wäö/fel/ke}] **wafel**. - ~e (of ~s) bakke; besjlaag make veur ~e.

waofeliezer {'wao/fe/liê:/zer} (o.) [iezer] **wafelijzer**.

waog {waoch} (v.) [~e / wäögske {'wäöchs/ke}] [D. Waage] **weegschaal**.

¹**waoge** {'wao/ge} (ww.zw. 5a) [N. wegen; D. wiegen] **wegen** (overg.). - de sòkker ~ oppe waog; wie ich mich waogde, woog ich sèstig

kilo.

²**waoge** {'waoge} (ww.onr. 10, of ww.zw. 5a) [N. wegen; D. wiegen] **wegen** (onoverg.). - hae waog {of weug) tachetig kilo; wie ich mich waogde, woog ich sèstig kilo.

³**waoge** {'wao/ge} (ww.zw. 5a) [N. wagen; D. wagen] **wagen**. - waog det neet nag èns!

waoghals {'waoch/(h)a:ls} (m.) [hals] **waaghals**.

waogsjtök {'waoch/sjtö:k} (o.) [sjtök] **waagstuk**.

waope {'wao/pe} (o.) [-s] **wapen**. - ze móste häör ~s inlevere; 't ~ van de gemeinde Zjwame.

waopene {'wao/pe/ne} (ww.zw. 1) **wapenen**. - dao móos se dich taenge ~.

¹**waor** {waor} (bn., bw.) [~e, ~, ~] [N. waar; D. wahr] **waar**. - ein ~ verhaol; waas se zaes, is neet ~; det is ~ gebeurd.

²**waor** {wao:r} (tsw.) (verg. **wor**) **nietwaar**. - det woor toch greun, ~?

waord {wao:rt} (o.) [wäörd {wäört} / wäördje {'wäöör/tje of 'wäö:r/tje}] [N. woord; D. Wort] **woord**. - guuts is 'n ech Zjwaams ~; 'n ~ opzeuke; hae zag gèn ~ meer; waem duit 't ~ vanaovindj?; hae bleef aan 't ~; ich wil d'r gèn ~ meer euver heure; det woor ~ veur ~ gelaoge; zie ~ haje; emes aan zie ~ haje.

waordebook {'wao:r/de/book} (o.) [book] **woordenboek**.

waordelies {'wao:r/de/lië:s} (v.) [³lies] **woordenlijst**.

waorheid {'waor/hei:t} (v.) [waorhede {'waor/-hee:/de}] **waarheid**.

wap {wa:p} (m.) [~pe] **klap, slag** (met de hand). - emes 'ne ~ gaeve. // **in**: hae woor ram vanne ~ aaf (totaal de kluts kwijt).

wape {'waa/pe} (ww.zw. 5a) **slaan** (met de hand), **een klap geven**. - ze höbbe-n-'m flink gewaap; ich waap d'r dich ein; ze waapde d'r good op los.

wappere {'wa:(p)/pe/re} (ww.zw. 1) **wapperen**. - de vlag wappert in de windj; mit geldj ~; de henj laote ~ (in actie komen).

war {war} (v.) **war** (verg. **wór**). - die touwe zitte in de ~; hae woor gans in de ~.

ware {'waa/re} (ww.zw. 1), **zich ~, zich wachten, oppassen, zich hoeden**. - waar dich veur daen hónjdj!

¹**was** {wa:s} (m.) [geen mv.] [N. was; D. Wachs] **was**. - 'n kaers van echte ~; get mit ~ besjtrieke.

²**was** {wa:s} (v.) [geen mv. / weske {'we:s/ke}] [N. was; D. Wäsche] **was**. - de ~ doon; aan de

~ zin; de grote ~; 'n klein weske; get in de ~ doon; de witte ~, de bontje ~; de ~ ophange; de ~ dreug vandaag neet.

wasboon {'waz/boon} (v.) [boon] **wasboon, gele boon.** - wasbone paote; wasbeunkes móos se aete mit ei gesjtoof eutje drónger.

wasbret {wa:z/bre:t} (o.) [~te / ~je] **wasbord** (verg. sjrómp).

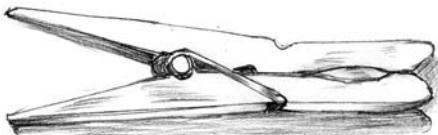
wasdaag {wa:z/daa:ch} (m.) [daag] **wasdag.** - vreugter voor sjmaondjes ~.

wasdom {'waz/dom} of **wasdóm** {'waz/dóm} (m.) [geen mv.] **wasdom, groei; groeipijn.** - die pien in de bein is nieks es ~.

waskaetel {'wa:s/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **wasketel.**

waskómp {'wa:s/kó:mp} (v.) [kómp] **waskom.**

waslies {wa:s/lié:s} (v.) [³lies] **waslijst.** - 'n ganse ~ van bezjwaore.

waspinke {'wa:s/pin/ke} (o.) [~s] **wasknijper.**

¹**wasse** {'wa:(s)/se} (ww.st. 2) [N. wassen; D. wachsen] **wassen, groeien.** - dae boum wèst flot; de kinjer zin al good gewasse; de Zjwaam is tisnach duchtig gewasse; 't geldj wèst mich neet oppe rök.

²**wasse** {'wa:(s)/se} (ww.st. 2) [N. wassen; D. waschen] **wassen.** - zich de henj ~; saoterdes waerde de wichter gewasse; de zök ~; sjmaondjes wasse v'r altied; de sjóttele ~ (de vaat doen); de auto ~.

³**wasse** {'wa:(s)/se} (bn.) [N. wassen; D. wächsern] **wassen, van was.** - 'n ~ kaers; 'n ~ beeld.

wasvrouw {'wa:s/frouw} (v.) [vrouw] **wasvrouw.** - rieke luuj haje vreugter ein ~.

waswief {'wa:s/wiē:f} (o.) [wief] (gezegd van zowel mannen als vrouwen) **kletsmajoor, kletstante.**

wat {wa:t} (m.) [~te / wetje {'we:/tje}] [N. wattent; D. Watte] **watten.** - dao kóns se 't bëste get ~ op doon; zich ei wetje in de ore duje.

water {'waa:/ter} (o.) [geen mv.] **water.** - ~ drinken; ~ oet de kraan; ze höbbeh 't ~ aafgesjlaote; 'ne kaetel ~ op 't vuur zitte; de planete ~ gaeve; in 't ~ valle; aan 't ~ wone; 't ~ van de Maas sjteit hoog; det zal nag waal baouve ~ kómme; get op sjterk ~ zitte; de dok-

ter haet mien ~ óngerzóch.

waterbaas {'waa:/ter/baas} (m.) [baas] **baas van de watermolen.**

waterheunke {'waa:/ter/heun/ke} (o.) [~s] **waterhoentje** (*Gallinula chloropus*).

waterig {'waa:/te/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **waterig.** - ~ vèrf; ~ oet zien ouge kieke.

waterkaad {'waa:/ter/'kaa:t} (predicatief bn.) **waterkoud.**

waterkaetel {'waa:/ter/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **waterketel** (verg. moor).

waterleiding {'waa:/ter/lei:/ding} of **waterleijing** {'waa:/ter/lei/jing} (v.) [leiding] **waterleiding.**

watermik {'waa:/ter/mi:k} (v.) [mik] **waterbrood.** - die ~ is polferdreug.

waterpaad {'waa:ter/paa:t} (m. of o.) [paad] **vluchtpad bij hoogwater.** - in Wielder en Asselt guf 't waterpaej.

waterpókke {'waa:/ter/pó:(k)/ke} (v.mv.) [pókkie] **waterpokken.**

waterpómp {'waa:/ter/pó:mp} (v.) [pómp] **waterpomp.**

waterpöt {'waa:/ter/pö:t} (m.) [pöt] **waterput.**

waterraad {'waa:te(r)/raa:t} (o.) [raad] **waterrad** van een watermolen.

waterrat {'waa:te(r)/ra:t} (v.) [rat] **waterrat** (*Arvicola terrestris*) (verg. molrat). - in det hoonderhok dun biej de Zjwaam haje v'r altied väöl sjaja van ~te; hae is ein echte ~, hae zjwump wie de bëste.

watersjaaj {'waa:/ter/sjaaj} (m.) [sjaaj] **waterschade.** - nao de euversjtruiming vanne Maas haje väöl luuj beheurlik ~.

watersjaot {'waa:/ter/sjao:t} of **watersjeut** {'waa:/ter/sjeut} (m.) [sjao / ²sjeut] **waterloot** (sterk groeiende scheut).

watersjport {'waa:/ter/sjpo:rt} (v.) [sjport] **watersport.**

watsj {wa:tjsj} (v.) [~e] **klap, draai, oorveeg, slag.** - ich gaef dich ein ~ ómme ore.

watsje {'wa:tj/sje} (ww.zw. 3d) **een oorveeg geven, een draai om de oren geven.** - kiek oet, of ich watsj d'r dich ein!; ze gewatsj kriege.

wauwеле {'wa(w)/we/le} (ww.zw. 1) **wauwelen, kletsen.** - waat sjtaon ze dao weer te ~.

wauweleer {'wa(w)/we/leer} (m.) [~s / ~ke] **wauwelaar, kletsmeier, praatjesmaker.**

wauwelkóntj {'wa(w)/wel/kó:njtj} (v.) [kóntj] = **wauweleer.**

wauwelvót {'wa(w)/wel/vó:t} (v.) [vót] = **wau-**

- weleer.**
- wauwelwater {‘wa(w)/wel/waa:/ter} (o.) **spraak-water**, in: dae haet ~ gad (*hij praat graag*).
- wauwke {‘waw/ke} (o.) [~s] (kindertaal) **woefje, hondje**.
- wazel {‘waa:/zel} (ook **kwazel** {‘kwa:/zel}) (m.) [geen mv.] **gewauwel, klets(koek), ge-zwam**. - dae ~ gluif ich neet; sjaele ~.
- wazele {‘waa:/ze/le} (ww.zw. 1) **wauwelen, kletsen, zwammen**. - dao sjaon die twee weer te ~.
- wazeleer {‘waa:/ze/leer} (m.) [~s / ~ke] **wau-welaar, kletsmeier**.
- wazeltant {‘waa:/zel/ta:nt} (v.) [tant] **klets-tante**.
- wèddé {‘wè(d)/de} (ww.zw. 7a) [N. wedden; D. wetten] **wedden**. - ich wèd mit dich óm teen euro det d'r neet kump; wèdde det d'r kump?; es 't gewèd is, zin det teen kilo (*tien tegen een, wedden dat*).
- wèddensjap of **wèddesjap** {‘wè(d)/de(n)/-sja:p} (v.) [~pe] **weddenschap**.
- wèdjé {‘wè:/tje} (o.) **weddenschap**. - zóolle v'r ei ~ make?
- wèdsjtried {‘wè:t/sjtriët} (ook **wedsjtried** {‘we:t/sjtriët}) (m.) [wèdsjtrije of wedsjtrije-je] (N.) **wedstrijd** - zóolle veur 'n ~je haje.
- wee {wee} (v.) [~je] 1. **(geboorte)wee**. 2. (alg.) **pijn**. - mit kaad waer doon mich mien kneen ~; det duit danig ~.
- weeg {weech} (v.) [wege {‘wee:/ge} / ~ske] [N. wieg; D. Wiege] **wieg**. - 't wich loog in de ~.
- ¹week {week} (v.) [weke / ~ske] 1. **lampenpit** (van de olielamp). 2. **wiek** (verbandstof of gaas, om een wond te reinigen).
- ²week, weke {‘wee:/k(e)}, zie **wieke**.
- weer {weer} (bw.) [N. weer; D. wieder] **weer**. - euver en ~ waerde d'r gesjólje; hae duit 't ~; ze kómme ~ truuks; ze zag ederskeer ~ 'tzelfde; 't waert ~ nieks vandaag; 't raegent ~ 'ns 'ne keer; noe höbs se waal ~ genòg gezag; waem woor det ouch al ~?
- weergenger {‘weer/ge/njer} (m.) [~s] **dubbel-ganger, gelijke, evenknie, lotgenoot**. - wo is dae ~ van dae sjoe?; es se ein van die twee verkes sjlachs, den vrit zienne ~ nimmeer.
- weerskantj {‘weers/ka:njtj} (m.) [~e of weerskenj {‘weers/’kenj}] **elk van beide kanten, weerskanten**. - de femielie van ~ (of ~e of weerskenj) woor dao; aan ~e (of weerskenj) van de deur.
- ¹wees {wees} (m.) [weze {‘wee/ze} / ~ke] **wees**,
- weeskind.**
- ²wees {wees}, zie ^{1,2}**wasse**.
- ³wees {wee:s}, zie ²**wieze**.
- weesgegroetje** {wee:s/che/’groe:/tje} (o.) [~s] **weesgegroetje**. - zich ein ~ baeje.
- weeshoes** {‘wees/hôê:s} (o.) [^hoes] **weeshuis**.
- weeskindj** {‘wees/ki:njtj} (o.) [kindj] **weeskind**.
- ¹weet {wee:t} of **weit** {wei:t} (m.) [geen mv.] **weet**. - det is veur dich 'n vraog en veur mich 'ne ~; det is ouch mer 'ne ~.
- ²weet {wee:t}, zie **weite**.
- ³weet {wee:t}, zie **wiete**.
- weg** {we:ch} (bw., *predicatief bn.*) [N. weg; D. weg] **weg** (zie ook **eweg**). - mienne jas is ~; de bös is net ~; det is nag wied ~; dae is hiej al lang ~; hae woont wied ~; 't is oetverkoup, alles mótt ~; dao is d'r ~ van; hae haet waal get ~ van zie vader (*hij lijkt wel wat op zijn vader*).
- wegbraeke** {‘we:g/brèè;/ke} (ww.st.) [braeke] **wegbreken**. - 'n moer ~.
- wegdoon** {‘we:g/doo:n} (ww.st.) [doon] **weg-doen**. - die muibe haje v'r al langer wille ~; ze doon alles weg veur weinig geldj.
- wegduje** {‘we:g/düü/je} (ww.zw.) [duje] **weg-duwen**.
- wege** {‘wee/ge} (ww.zw. 5a) **wiegen**. - hae weegde zo hel det de weeg d'rvan ómsjloog.
- weggaon** {‘we:(ch)/chao:n} (ww.st.) [gaon] **weggaan**. - ze ginge allemaal vreug weg; dae geit hiej euver ein paar waeke weg; gank weg, det is neet waor!
- weggoje** {‘we:(ch)/choo/je} (ww.zw.) [goje] **weggooen**. - dae klómmel kóns se baeter ~; det is weggegoodj geldj.
- weghaole** {‘we:ch/(h)ao:/le} (ww.zw.) [haole] **weghalen**. - det beeld is dao weggehaold; ze höbbe mich dae knoebbel weggehaold.
- wegkieke** {‘we:ch/kîë:/ke} (ww.st.) [kieke] **wegkijken**. - ze höbbe-n-'m dao weggekeke.
- wegkómme** {‘we:ch/kó(m)/me} (ww.st.) [kóm-me] **wegkommen**. - zorg des se hiej wegkumps; maak des se wegkumps; daomit bös se good wegkekómme.
- wegligke** {‘we:ch/li(G)/Ge} (ww.onr.) [!ligke] **wegleggen**. - ich weit nimmeer wo ich det höb weggelag; get geldj ~ veur later; zóget woort neet veur 'm weggelag.
- wegloupe** {‘we:ch/lou:/pe} (ww.st.) [loupe] **weglopen**. - loup noe neet weg!; alle perse-neel llop dao weg; 'ne weggeloupe hóndj; al häör kollega's lepe mit häör weg.

- wegmake** {*'we:ch/maa:/ke}* (ww.zw.) [make] **wegmaken.** - waem haet mich mienne jas weggemaak?; maak dich hiej weg!; veur de operasie höbbe ze-n-'m weggemaaka.
- wegmeijje** {*'we:ch/me(j)/je}* (ww.zw.) [meijje] **wegmaaien.** - 't graas waerde-n-'m veurre veut weggemejd.
- wegmoeffe** {*'we:ch/moe:(f)/fe/le}* (ww.zw.) [moeffele] **wegmoffelen, tersluiks verstoppen.**
- wegnumme** {*'we:ch/nu(m)/me}* (ww.st.) [numme] **wegnemen.** - det nump neet weg det d'r nag anger maotregele genaome mótte waere.
- wegpakke** {*'we:ch/pa:(k)/ke}* (ww.zw.) [pakke] **wegpakken, wegnemen.** - emes haet mich mie breudje weggerek.
- wegrieje** {*'we:ch/rie(j)/je}* (ww.st.) [rieje] **wegrijden.** - de bös riedj net weg; hae is mit zienne wage weggereje.
- wegrope** {*'we:ch/roo/pe}* (ww.st.) [rope] **wegroepen.** - ze höbbe-n-'m van zie werk weggerope; de dokter waerde weggerope.
- wegsjikke** {*'we:ch/sji:(k)/ke}* (ww.zw.) [¹sjikke] **wegsturen.** - ze höbbe mich op det kantoor weggesjik. // **versturen.** - 'ne breet ~.
- wegsjaon** {*'we:ch/sjlaon*} (ww.st.) [sjlaon] **wegslaan.** - 'n mök ~; hae woar dao neet weg te sjlaon; ein sjouw woor weggesjlage.
- wegsjeleipe** {*'we:ch/sjlei:/pe}* (ww.zw.) [sjleipe] **wegslepen.** - 't vrak van dae wage waerde weggesjleip.
- wegsjpringe** {*'we:ch/sjpri/nge}* (ww.st.) [sjpringe] **wegspringen.** - hae sjpróng net veur dae wage weg; die vlo is weggesjprónge.
- wegtrèkke** {*'we:ch/trè:(k)/ke}* (ww.onr.) [trèkkke] **wegtrekken.** - ze trochte de ker weg mit eine trakter; 'n gerdien ~; de veugel trochte weg in 't naojaor; hae troch wit weg; 't ónwaer is weggetroch; die pien trèk waal weg.
- wegvare** {*'we:ch/faa:/re}* (ww.st.) [vare] **wegvaren.** - de boot is net weggevare; **wegrijden.** - hae voor zo mit dae wage weg.
- wegweijje** {*'we:ch/we(j)/je}* (ww.zw.) [weijje] **wegwaaien.** - 't gans daak woor weggewejd; dao wejs se weg.
- wegzitte** {*'we:ch/si:(t)/te}* (ww.onr.) [¹zitte] **wegzetten.** - 'n taofel ~; get geldj ~ veur later.
- weigere** {*'wei:/ge/re}* (ww.zw. 1) [N. weigeren; D. sich weigern] (vaak **zich ~**) **weigeren.** - hae weigerde (zich) óm mit te doon; zó get kóns se neet ~; doe kóns det de luuj neet ~.
- 1wei** {*wei*} (v.) [~e / ~ke] [N. wei(de); D. Weide] **wei, weide, weiland.** - de kuuj sjtaon in de ~.
- 2wei** {*wei*}, ook **beij** {*beij*} (tsw.) **nou, wel, natuurlijk.** - ~, det höb ich toch al eder gezag! ~, v'r kónne ós toch de bös pakke.
- weije** {*'wei/je}* (ww.zw. 3a) **weiden, grazen.** - de kuuj weije oere aan ein sjtök.
- 1weik** {*wei:k*} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. week; D. weich] **week.** - ~e klej; hae goof mich zón akelig ~ hendje.
- 2weik** {*wei:k*} (m.) **week, het weken.** - getinne ~ zitte; get biej emes inne ~ zitte (*iemand voor iets warm maken*).
- weike** {*'wei:/ke}* (ww.zw.) **weken.** - det móos se eers ein tiedje laote ~.
- weikheid** {*'wei:/kich/(h)ei:t*} (v.) [geen mv.] **weekheid.**
- weinig** {*'wei/nich*} of **wenig** {*'wee/nich*} (onbep. telw. en bn.) [N. weinig; D. wenig] **weinig.** - ~ geldj höbbe; v'r höbbe mer ~ tied; det kos mer ~ meer es ei tientje.
- 1weit** {*wei:t*} (m.) [geen mv.] [D. Weizen] **tarwe (Triticum).**
- 2weit** {*wei:t*}, zie **1weet.**
- weite** {*'wei:/te*} (ook **wete** {*'wee:te*}) (ww.st. 26) [N. weten; D. wissen] **weten.** - dae miens wét väöl; det weit ich neet; wéts se waem det is?; ich höb 't gewete, mer ich bön 't vergaete; probeer det èns te ~ te kómme; ich weit dienne naam neet meer; wéts se 't zeker?; taenge baeter ~ in; doe wéts waal des se hiej neet moogs kómme; hae wis 'm det good ónger die naas te vrieve; ich weit neet waat ich móot doon; ich weit mich gènne raod; dae jóng, wéts se waal; wéts se waat?; wéts se?; es se mer get wéts! (*als je dat maar weet!, knoop dat in je oren!*); waem wét, mesjien kump d'r nag; ich laot 't uch op tied ~; hae wis d'r nieks van aaf; v'r wete d'r nieks van; dao wilt d'r nieks van ~; ze wét zich altied droet te drejje; ze wiste (of wóste) dao väöl euver te vertèlle; dao weit ich waal get op. // zie **godweit.**
- weitebloom** {*'wei:/te/bloom*} (v.) [bloom] **tarwemeel.**
- wej** {*we:j*} (m.) [geen mv.] **windvlaag.** - waat 'ne ~ inéns!
- weje** {*'wee/je*}, zie **wee.**
- weije** {*'we(j)/je*} (ww.zw. 3a) [N. waaien; D. wehen] **waaien.** - 't wejt hel vandaag; mienne tesseplak wejde mich oet de handj.

weke

weke {‘we:/ke}, zie **wieke**.

wèkkè {‘wè:(k)/ke} (vw.zw. 5a) [N. wekken; D. wecken] **wekken**. - g’r mótt mich óm zevenoer ~.

wèkkèr {‘wè:(k)/ker} (m.) [~s / ~ke] **wekker**. - de ~ opdreyje; de ~ lóp aaf; dae haet ‘t aan zienne ~ (*hart*).

wèksglas {‘wè:ks/glaas:} (o.) [glaas] **weckglas, inmaakglas**.

wèkskaetel {‘wè:ks/kèè:/tel} (m.) [kaetel] **weckketel, inmaakketel**.

wel {wel} (v.) [~le / ~ke] **wals** (gebruikt op akkers e.d.).

wèlf’r {‘wè:l/fer}, zie **wèlkv’r**.

wèlk {‘wè:lk} (vrag.vnw.) [~e, ~e, ~] **welk** (verg. **waatv’r**). - ~e man en ~e vrouw höbs se dao gezeen?; ~ wich bedoels se?

wèlkv’r {‘wè:lk/fer} of **wèlf’r** {‘wè:l/fer} (vrag.vnw.) [~e, ~, ~] **wat voor een, welk** (verg. **waatv’r**). - ~e gek duit zoget?; ~ maedje haet det gezag?

welle {‘we(l)/le} (vw.zw. 1) **walsen** (met de **wel** werken).

welske {‘we:ls/ke}, zie ^{1,2}**wals**.

welt {‘we:lt of welt} (v.) [geen mv.] [D. Welt] **wereld**. - de ganse ~.

wen {wen} (vw.) [D. wenn] **wanneer, als**. - ich maak dich waal wakker, ~ ‘t zó wied is; **wanneer, indien**. - ~ det waor is, krieg d’r ze gerete.

wendje {‘wenj/tje}, zie **wandj**.

wengske {‘wengs/ke}, zie **wang**.

wenig {‘wee/nich}, zie **weinig**.

wenj {‘wenj}, zie **wandj**.

wènne {‘wè(n)/ne} (vw.zw. 1) **wennen**. - dao mótté v’r nag aan ~; det wènt nootj; ze höbbe zich dao good gewènd.

2wènne {‘wè(n)/ne}, zie **winne**.

wènnner {‘wè(n)/ner}, **wènnneres** {‘wè(n)/ne/-re:s}, zie **winner, winneres**.

wèns {‘wèns}, zie ¹**wins**.

wereld {‘wee:/relt}, zie **werrelld**.

werk {‘we:rk} (o.) [~e / ~ske] **werk**. - det is ‘t ~ van de metseleers; dao hange sjoon ~e van dae sjiljer; dao kries se heel get ~ mit; hae is op zeuk nao ~; aan ‘t ~ zin; op ‘t ~ moog neet gerouk waere; örges ~ van make.

wérk- {‘wè:rk-}, zie **wirk-**.

wérke {‘wè:r/ke}, zie **wirke**.

werkeloos {‘we:r/ke/loos} (bn.) [werkeloze, ~, ~] (N.) **werkeloos**. - ‘ne werkeloze kantoormiens; ouch in Zjwame guf ‘t werkeloze.

werm {‘we:rm} (bn., bw.) [~e {wer/me}, ~ {werm}, ~ {we:rm} / ~er {‘wer/mer}; ~s(te) {‘werms(/te)}] [N. warm; D.warm] **warm**. - ~ waer; ‘t is ~ vandaag; binne is ‘t lekker ~; ‘n lekker ~ bèd; ‘n ~ kroek; de kóffie is neet ~ meer; óm twelf oer aete v’r altied ~; dao kries se ‘t ~ van; ze zitte d’r ~ biej (*warmpjes*); ‘ne ~e jas; doe bös ~ (*bij het raden*); ‘n ~ geveul van binne kriege; det is ‘ne ~e (*een homofiel*).

wermde {‘werm/de}, ook **wermte** {‘werm/te} en **wörmde** {‘wörm/de} of **wörmte** {‘wörm/-te} (v.) [geen mv.] **warmte**. - iezer zit oet biej ~; d’r ging gèn ~ van ‘m oet.

werme {‘we:r/me}, ook **wörme** {‘wö:r/me} (vw.zw. 2) **warmen**. - zich zien henj ~; ze wormde zich aan de sjtoof.

wermhaje {‘we:rm/haa:/je} (vw.st.) [haje] **warmhouden**.

werpme {‘werm/te}, zie **wermde**.

werpe {‘we:r/pē} (vw.st. 12) (weinig gebruikt, behalve in samenst. als verwerpe, óntwerpe; zie **goje**) [N. werpen; D. werfen] **werpen**. - ‘ne blik op get ~; zich op ein sjstudie ~.

werrelld {‘we(r)/relt}, tegenw. ook **wereld** {‘wee:/relt} (m.) [~e / ~je] [N. wereld] (verg. **welt**) **wereld**. - dae haet heel get van de ~ gezeene; de ganse ~ sjteit op zienne kop.

werve {‘we:r/ve} (vw.st. 12) [N. werven; D. werben] **werven**. - lede ~ veur ein vereniging.

wes {we:s} (bw.) **west**. - de windj is ~.

wè {wè:s} (m.) [~e / ~ke] **pluk, bos**. - ‘ne ~ sjtreu; de kroed~.

weske {‘we:s/ke}, zie ²**was**.

wèsp {wè:sp}, zie **wisp**.

wèspenès {‘wè:s/pe/nè:s}, zie **wispenès**.

wèssel {‘wè:(s)/sel} of **wissel** {‘wi:(s)/sel} (m.) [~s] **wissel**. - de ~ van ‘t sjpaor.

wèssele {‘wè:(s)/se/le} of **wissele** {‘wi:(s)/se/-le} (vw.zw. 1) [N. wisselen; D. wechseln] **wisselen**. - geldj ~; kóns se ~; van plaats ~; het is aan ‘t ~ (*tanden wisselen*).

wèsselgeldj {‘wè:(s)/sel/ge:ljtj} of **wisselgeldj** {‘wi:(s)/sel/ge:ljtj} (o.) [geldj] **wisselgeld**.

wèsseljaore {‘wè:(s)/sel/jao:/re} of **wisseljaore** {‘wi:(s)/sel/jao:/re} (o.mv.) **overgangsjoren** (van de vrouw).

Wèsem {‘wè:(s)/sem} (o.) **Wessem**.

weste {‘we:s/te} (o.) [geen mv.] [N. westen; D. Westen] **westen**. - de windj kump oet ‘t ~; ‘t ~ van Nederlandj.

westelik {‘we:s/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **westelijk**.

- westewindj** {‘we:s/te/’wi:ndj} (m.) [windj] **westenwind.**
- 1wét** {wé:t} (v.) [~te / ~je] [N. wet] **wet.** - de ~te van de Nederlandse sjtaot; zich aan de ~ haje; emes de ~ veursjriewe.
- 2wét, wèts** {wè:t(s)}, zie **weite.**
- wètbook** {’wèd/book} (o.) [book] **wetboek.**
- 1wete** {’wee:/te}, zie **weite.**
- 2wete** {’wee:/te}, zie **wiete.**
- wetensjap** {’wee:/ten/sja:p} (v.) [~pe] (N.) **wetenschap.**
- wetensjappelik** {’wee:/ten/sja:(p)/pe/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] (N.) **wetenschappelijk.** - det is ~ beweze.
- wèthajer** {’wè:t/haa:/jer} (m.) [~s] **wethouder.** - bôrgemeister en ~s.
- wetje** {’we:/tje}, zie **wat.**
- wètsjtaol** {’wè:t/sjtaol} (o.) [sjtaol] **wetstaal.** - ne sjelechter wètde zien metser mit ‘t ~.
- wètsjtein** {’wè:t/sjtei:n} (m.) [sjtein] **wetsteen, oliesteen.**
- wètta** {’wè:(t)/te} (ww.zw. 7a) **wetten.** - ‘n mets ~. **weug, weugs** {weuch(s)}, zie **2waoge.**
- weuning** {’veu:/ning} (v.) [~e / ~ske] [N. woning; D. Wohnung] **woning.**
- weus** {weus} (bn.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~(te)] **kolossaal, geweldig groot, enorm.** - ei ~ vroumes; eine ~te petroon (een kolossale kerel).
- 1weze** {’wee/ze}, zie **1wees.**
- 2weze** {’wee:/ze}, zie **2wieze.**
- wezel** {’wee:/zel} (m.) [~s / ~ke] [N. wezel; D. Wiesel] **wezel** (*Mustela nivalis*).
- wich** {wi:ch} (o.) [~ter / ~ske (zie ook **wichterkes**)] [N. wicht] **kind.** - ‘n gezin mit veer ~ter; de ~ter zin nao sjool; ‘n ~ kriege; erm ~!; ‘t is nag ei ~; ei klein ~ske; Sinterklaas goof de ~skes allemaol ei sjipikkelaumenke.
- wichterkes** {’wi:ch/ter/kes} (o.mv.) **kindjes.** - de ~ loge braaf te sjlaope.
- wichtig** {’wi:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **gewichtig, belangrijk.** - det is te ~ óm d'r nieks aan te doon; ‘n ~e besjllising.
- widman** {’wi:t/ma:n} (m.) [man] **weduwnaar.**
- widvrouw** {’wi:t/frouw} (v.) [vrouw] **weduwe.**
- 1wie** {’wiê(j) of wie} [D. wie] **1. (bw.) hoe.** - ~ geit det?; ~ móit det?; ~ sjriefs se det?; ~ meins se det?; ~ zo?; ~ det? (*hoe komt dat?*; *hoe zo?*); ~, wèts se det neet? (*hoe zo?*); ~ geit 't mit dem?; ~ kóm ich in Bezel?; ~ werm is 't?; ~ laat is 't?; ~ lang doert det al?; neet wete ~ det geit; ~ se 't ouch bekiefs; hae wèt neet ~ of waat; ~ eder ~ lever; ~ ajer ~ gek-

- ker; ~ duur 't ouch is; ~ sjlech det d'r zich ouch veulde, hae ging toch edere morge nao zie werk; 't is ~ den ouch verkeerd, waas se ouch zaes. **2. (met neenvorm wiet {’wiêt} vóór geur of g'r)** **a) als, zoals, evenals.** - hae is net zó groot ~ ich; zó bleik ~ 'ne sjöttelsplak; ~ geweunlik; 't geit ~ vanzelf; hae ging ~ 'ne haas d'rdoor; hae haaj ore ~ ei verke; beester, ~ wilj verkes, zin en blieve geveerlik; men ~ dae zin toet alles in sjtaot; zo ~ noe haet ze d'r nag nootj oetgezeen; ~ dae zuup, zuup gènnen angere; hae sjnurk prònt ~ zie vader; 't zoog d'r oet ~ van zilver; ~ se zuus, bön ich al vaerdig; wiet g'r waal wèt. **b) toen, op het tijdstip dat, in de tijd dat.** - ~ de meiester kwaam, waerde alles röstig; ~ d'r det zoog, waerde d'r giftig; ~ mie grootvader nag laefde, sjtónge hiej nag gèn hoezer.
- 2Wie** {’wiê} (eig.m.) [~ke] **Louis, Lodewijk.**
- wiebble** {’wie(b)/be/le} (ww.zw. 1) **wiebeln.** - de taofel wiebbelt get; zit neet zo te ~!
- wiebbelechtig** {’wie(b)/be/le:ch/tich}, **wiebelig** {’wie(b)/be/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **wiebelig, onvast, wankel.** - ‘n ~ täöfelke.
- wiebbelkóntj** {’wie(b)/bel/kó:njtj} (v.) [kóntj] of **wiebbelvót** {’wie(b)/bel/vó:t} (v.) [vót] **draaikont, wiebelaar.**
- wiebertje** {’wie:(b)/ber/tje} (o.) [~s] **wybertje.** - hiej höbs se ein ~ taenge de hoos. // 'n ~ oppe moew (ruitvormig *lapje als teken van rouw*).
- wied** {’wiê:t} (bn., bw.) [wieje {’wie(j)/je}, wiej {’wiêj}, ~ / wiejer {’wie(j)/jer} (zie **2wiejer**); ~s(te) {’wiêts/(te)} of wiedjs(te) {’wiêtjs/(te)}] [N. wijd; D. weit] **1. wijd.** - de pôrt sjtóng ~ aope; ‘n wiej bôks; ‘n bôks get wiejer make; det zit nag in wiej zek (*dat kan nog lang duren*); de wieje werrelde ingaan. **2. ver.** - det is gaar neet ~ van hiej aaf; gank neet te ~ weg!; wiej reize make; v'r zin neet ~ gekómme; wie ~ bós se al mit dien sjstudie?
- wiedaaaf** {’wiê:/’daaf} (bw.) [wiejeraaf {’wie(j)/je/’raaf}] **veraf.** - hae is van ~ femielie van mich; van ~ (van verre, uit de verte).
- wieddes** {’wie(d)/des} (predicatief bn.) (N.) **wiedes, voor de hand liggend.** - det is nagal ~.
- wiede** {’wiê/de} of **wiedte** {’wiê/te} (v.) [~s] **wijdte.**
- wieder** {’wiê:/der} (vz.) **na, op** (om herhaling aan te duiden). - zónjig ~ zónjig zoot d'r inne kefie.
- wied-eweg** {’wiê/de/we:ch} (bw.) **1. ver weg.** - dae woont ~. **2. verreweg, grotendeels.** -

wiedoet

det werk is ~ vaerdig.

wiedoet {‘wîē:/’dôē:t} (bw.) **veruit**. - hae is ~ de bête.

wief {‘wîē:f} (o.) [wiever {‘wîē:/ver} of wieve {‘wîē:/ve} / wiefke {‘wie:f/ke}] [N. wijf; D. Weib] **wijf**. - ich wil nieks mit die wiever te make höbbe; 'n aad ~ (oud wijf, verkleding met carnaval; ook als scheldwoord voor een man); 't menke en 't wiefke vanne guuts.

wiefele {‘wîē:/fe/le} (ww.zw. 1) **weifelen**. - hae wiefelde, wie d'r de waeg wooj euversjakee. **wiegkèle** {‘wie(G)/Ge/le} (ww.zw. 1) **wiegelen, schommelen**. - zit neet zo te ~; de taofel wiegkelde ein bietje.

wiegkelechting {‘wie(G)/Ge/le:ch/tich}, **wieg-kelig** {‘wie(G)/Ge/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **wiebelig, onvast, wankel**. - 'n ~ täöfelke. **wiej** {‘wîē:j}, zie **wied**.

¹**wieje** {‘wie(j)/je} (ww.zw. 3b) **zich ~, wijder worden, uitdijken**. - die sjoon wieje zich nag waal.

²**wieje** {‘wie(j)/je} (ww.zw. 3b) [N. wijden; D. weihen] **wijden**. - emes toet geiselik ~; 'ne rozekrans laote ~; 'n gewijde kaers.

³**wieje** {‘wie(j)/je} (m.) [~] **wilg** (*Salix* sp.). - achter inne haof haaj d'r 'ne ~ sjtaon; zie ook **dorewieje**. // (als bn.) **wilgen, van wilgen-hout**. - klómpe van ~hout.

wiegeboum {‘wie(j)/je/bou:m} (m.) [boum] **wilg** (*Salix* sp.).

¹**wiejer** {‘wie(j)/jer} (m.) [~s / ~ke] [N. vijver; D. Weiher] **vijver**. - sjaatse oppe ~ biej 't kesjteel.

²**wiejer** {‘wie(j)/jer} (zie **wied**) **verder**. - v'r gaon mer weer èns ~; v'r zin neet väöl ~ gekómme.

wiejeraaf {‘wie/je/’raaf}, zie **wiedaaf**.

wiejerop {‘wie(j)/je/’ro:p} (bw.) **verderop**. - ~ waert dae paad al sjlechter.

wiejing {‘wie(j)/jing} (v.) [~e] **wijding**. - de ~ van de palmtiek; hae haet zien tweede ~ al gad.

wiejwater {‘wîē:j/waa:/ter} (o.) [water] **wijwater**.

wiejwatersbak {‘wîē:j/waa:/terz/ba:k} (m.)

[bak] **wijwaterbak**.

wiejwaterskwas {‘wîē:j/waa:/ters/kwa:s} (m.) [kwas] **wijwaterkwast**.

wiejwatersvaat {‘wîē:j/waa:/ters/faa:t} (o.) [vaat] **wijwatervat**.

¹**wiek** {wie:k} (v.) [~ke / ~ske] **wiek**. - de ~ke van ein meule.

²**Wiek** {wie:k} (eig.m.) [~ske] **Lodewijk, Louis**.

³**wiek** {‘wîē:k} (v.) [~e / ~ske] **wijk**. - ze wone in zón modern ~ mit flets.

wieke {‘wîē:/ke} (ww.st. 32) [N. wiken; D. weichen] **zich ~: wiken**. - ze weke zich neet; die deur wiek zich neet; ze wieke zich veur nemes.

Wiel {wiel} (eig.m.) [~ke] **Willem, Wim**.

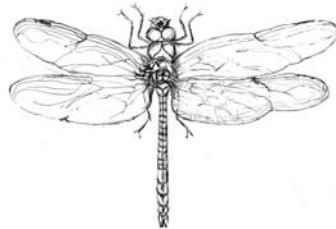
¹**Wien** {‘wîē:n} (eig.m.) [~ke] **Winand**.

²**wien** {‘wîē:n} (m.) [~e / ~ke] [N. wijn; D. Wein] **wijn**. - roje en witte ~; Franse en Duitse ~; 'ne goje aje ~; 'n glaeske ~ drinke; 'n lekker ~ke. **wienból** {‘wîē:n/bó:l} (m.) [‘ból] **wijnbal** (snoepgoed).

wiendroef {‘wîē:n/drôéf} (v.) [droef] **wijn-druif**.

wienee {‘wîē:/’nee, ‘wie(n)/nee of wie(n)/’nee} (vrag.bw.) **wanneer**. - ~ bös se jäorig?; ich weit neet, ~ det d'r kump.

wienglaas {‘wîē:n/glaas:s} (o.) [glaas] **wijnglas**. **wiensjtaaf** {‘wîē:n/sjtaaf:f} (m.) [sjtaaf] **rode, zoete zuurstok** (snoepgoed).

wientemper {‘wîē:n/te:m/per} (m.) [~s / ~ke] **libel, waterjuffer** (soorten van *Odonata*). - d'r vlege ~s baove de Zjwaam.

wie-óm {‘wîē:/’jóm} (bw.) **met welche zijde boven, in welche richting**. - ~ höbbe ze die sjtein gelag?

wierouk {‘wîē:/rouk} of **wierook** {‘wîē:/rook} (m.) [geen mv.] [N. wierook; D. Weihrauch] **wierook**.

wierouksvaat {‘wîē:/rouks/faa:t} of **wierooks-vaat** {‘wîē:/rooks/faa:t} (o.) [vaat] **wie-rooksvat**.

¹**wies** {wie:s}, zie **wieze**.

²**Wies** {wie:s} (eig.v.) [~ke] **Wies, Louise**.

³wies {wiēs} (v.) [wieze {'wiē:/ze} / ~ke] [N. wijs; D. Weise] **wijs, melodie.** - det is een sjoon ~; këns doe de ~ van det liedje?; op de ~ van 't Wilhelmus; de ~ neet kónne haje; van de ~ aaf zin. // **wijze, manier.** - op die ~ kénne v'r neet wiejer gaon; laeves~.

⁴wies {wiē:s} (bn., bw.) [wieze {wīē/ze}, ~ {wiēs}, ~ {wiē:s} / wiezer {wīē/zer}; ~{te) {wiēs(/te)}]} [N. wijs; D. weise] **wijs.** - 'ne wieze miens; 'n ~ besloet; neet good ~ zin; dao kós ich neet ~ oet waere.

wieselik {wiē:/se/lik} (bw.) **wijselijk.** - hae heel ~ zienne móndj.

wiesmake {wiē:s/maa:/ke} (ww.zw.) [make] **wijsmaken.** - ze höbbe dich dao get wiesgemaak; laot dich nieks ~!

wiesnaas {wiē:s/naas} (v.) [naas] **wijsneus.**

wiesvinger {wiē:s/fi/nger} (m.) [vinger] **wijsvinger.**

wiesvrouw {wiēs/frouw} (v.) [vrouw] **vroedvrouw.**

wiet {wiēt} (vw., neenvorm van **wie 2**, vóór geur of g'r [eig. wie det]), zie **wie 2.**

wiete {wiē:/te} (ww.st. 32) **wijten.** - hae wiet det aan 't waer; dae haet det aan zichzelf te ~.

wieväööl {wie(v)/'väööl, 'wie(v)/väööl}, ook **wieväövl** {wiē:/vel} (onbep. en vrag.telw.) **hoeveel.** - ~ geldj höbs se biej dich?; ~ luuj kónne dao nao binne?; ich weit neet ~ det is; ~ dinks se det det kos?

wieväölst {wie(v)/'väöls/te} of **wieväölst** {wiē:/vels/te} (bn.) **hoeveelste.** - de ~ höbbe v'r vandaag?

wieve(r) {wiē:/ve(r)}, zie **wief.**

wieverbal {wiē:/ver/ba:l} (o.) [³bal] **wijvenbal** (carnavalsavond waarop enkel vrouwen welkom zijn).

wiev'l(st)e {wiē:/vel(s/te)}, zie **wieväölst(e).**

wiewaal {wie(w)/'waal} (vw.) **hoewel, of schoon.** - hae móch mitdoon, ~ d'r eers teen jaor woor.

¹wieze {wiē/ze} (m.) [~] (zie ⁴wies) [N. wijze; D. Weise] **wijze (man).** - de ~ oet 't ooste.

²wieze {wiē:/ze} (ww.st. 32) [N. wijzen; D. weisen] **wijzen.** - g'r moogt neet ~ nao dae erme miens; de wiezer wies nao baove; emes de waeg ~; ich wies dich waal wie se 't módoon; det wies zich vanzelf; ich höb 'm drop geweze; det wies op 'n verkaadheid.

wiezer {wiē:/zer} (m.) [~s / ~ke] **wijzer.** - de grote en de kleine ~ van de klok.

wiezo {wie(z)}/zoo} (bw., tsw.) **hoezo?**

wiks {wi:ks} (m.) [geen mv.] **schoensmeer.**

wikse {wi:k/se} (ww.zw. 6) **met schoensmeer oppoeten.** - de sjoon ~; zich d'r eine ~ (masturberen).

¹wil {wil} (m.) [geen mv. / ~ke] **1. wil.** - des se det duis, det is de ~ van dienne opa; oet vrieje ~; mit de bëste ~ van de wereld; det jungske haet al ein eige ~ke. **2. voldoening, plezier, genoegen.** - örges ~ van höbbe.

²Wil {wil} (eig.v.) [~ke] **Wilhelmina, Wilhelmus.**

wildj {wi:ltj} (bn., bw.) [wilje {wi/lje}, wilj {wilj}, ~ / wiljer {wi/ljer}; wiljs(te) {wiljs-/te)}]} [N. wild; D. wild] **wild.** - 'n ~ verke; wilj plante; ~ vleis (littekenweefsel); 't paerd is ~ gewaore; det is óm ~ van te waere; in 't wilje weg; g'r móit neet zó ~ sjipele; dao böñ ich ~ op; wilj ideeje; 'n wilj sjtaking. // (zn. o.) [geen mv.] **wild.** - die beester laeve in 't ~; 't ~ waert dao besjerm; ~ aete.

wildjvraemp {wi:ldj/vrēemp} (bn.) [vraemp] **wildvreemd.**

wiljernis {wi/ljer/nis} (v.) [~se] **wildernis.** - mienne haof is ein ~.

wille {wi(l)/le} (ww.onr. 31) [N. willen; D. wollen] **willen.** - ich wil ein lekkerke; ich wil nao hoes; doe höbs hiej nieks te ~; waat wilt d'r eigelik?; hae wèt waat d'r wilt; ze woje hiej nao binne kómme; ich wooj det 't al veurbiej woor; det wooj ich mer zègke; ze wille waal, mer ze kónne neet; ze doon waat ze wille (ze hebben overal geld genoeg voor); det wilt waal èns lökke; det wilt zègke des se van noe aaf op tied kumps.

Wim {wim} (eig.m.) [~ke] **Willem, Wim.**

wimpel {wi:m/pel} (m.) [~s] **mallejan, oets** (wagen om boomstammen te vervoeren). Zie ¹marjan, maljan, bólleker, bóllewage,

windj {wi:njtj} (m.) [winj {winj} of winje {wi-/nje} / ~e {winj/tje}]} [N. wind; D. Wind] **wind.** - d'r sjiteit 'ne helle ~; taenge de ~ in fietse; de ~ inne rök höbbe; mit de ~ mit fietse; emes de ~ van veur gaeve.

windjaaf {wi:nj/'djaaf} (bw.) **met de wind in de rug.** - die fietserenners höbbe ~.

windjbuks {wi:njtj/bu:ks} (v.) [buks] **windbuks.**

windjeij {wi:nj/djei:j} (o.) [eij] **windei.**

windjin {wi:nj/'djin} (bw.) **tegen de wind in.** - ze lepe ~; die fietserenners höbbe ~.

windjmaeker {wi:njtj/mèè:/ker} (m.) [~s / ~ke] **grootdoener, dikdoenerig iemand, opschepper.**

windjmeule {wi:njtj/meu:/le} (v.) [meule]

windrichting

windmolen.

windrichting {‘wi:njtj/ri:ch/ting} (v.) [richting] *windrichting*.

windjs {winjtjs} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] *scheluw, scheef, uit het lood*. - ‘n ~e kasdeur; die deur is ~ (sluit bovenaan niet goed).

windjvaer {‘wi:njtj/fèèr} (v.) [‘vaer] *windveer* (afdekplanken ter bescherming van de buitenste pannenlaag tegen de wind).

windjvang {‘wi:njtj/fang} (m.) [~e] *windscherm, windmantel* (rij bomen of struiken ter bescherming tegen de wind).

windjvogel {‘wi:njtj/fo:/gel} (m.) [vogel] *vlieger*. - ‘ne ~ oplaote.

windjwiezer {‘wi:njtj/wî:/zer} (m.) [wiezer] *windwijzer*.

1winj {winj} (v.) [~e] *winde, dommekracht* (een werktuig om zware voorwerpen op te tillen, bestaande uit een zware kast, waarin een getande stang door een vertragingsmechanisme wordt bewogen).

2winj {winj} (v.) [~e] *winde, windvoorn* (een vis, *Leuciscus idus*).

3winj {winj} (v.) [~e] *winde* (plant, *Convolvulus*-soorten).

1winje {‘wi:nje} (ww.zw. 3c) *winden* (met een winde ophissen of neerlaten).

2winje {‘wi:nje} (ww.st. 29) *winden, wikkelen*. - zich ‘n illesjtieske óm ‘ne vinger ~; ‘t wich wónj zie vader óm zienne vinger.

winjel {‘wi:njel} (m.) [~e of ~s / ~ke] [D. Windel] *luier*. - ‘t wich ‘ne ~ ómdoon; *zwachtel*. - ‘ne erm in eine ~ drage.

winjele {‘wi:nje/le} (ww.zw. 1) *omwikkelen, omzwachtelnen*. - emes ein bein ~.

wink {wi:ngk} (m.) [~e / ~ske] *wenk*. - ze waerde op häör ~e bedeend.

winkbroew {‘wi:ngG/brôêw} (v.) [~e] *wenkbrauw*.

winke {‘wi:ng/ke} (ww.zw. 5a) [N. wenken; D. winken] *wenken*. - ze winkde nao mich, wie ze wegvoor; *wuiven*. - de kinjer sjtónge langs de waeg nao de keuningin te ~.

winkel {‘wi:ng/kel} (m.) [~s / ~ke] [N. winkel] *winkel*. - de ~ is aop, is gesjlaoete; nao de ~ gaon; d’r is weer werk aan de ~.

winkele {‘wi:ng/ke/le} (ww.zw. 1) *winkelen*.

winkelhaok {‘wi:ng/kel/haok} (m.) [haok] *winkelhaak*. - ‘ne ~ höbs se neudig óm get haoks aaf te teikene; ‘ne ~ inne bôks höbbe.

winkelroet {‘wi:ng/kel/rôê:t} (v.) [roet] *winkelruit*.

winkelwaegeske {‘wi:ng/kel/wèè:/ges/ke} (o.) [~s] *winkelwagentje*.

winne {‘wi(n)/ne} of **wènne** {‘wè(n)/ne} (ww.st. 29) [N. winnen; D. gewinnen] *winnen*. - ‘ne pries ~; ~ mit kienne; waem haet [of. is] gewonné?; de hóngerd maeter ~; ‘t winnende laot; dao is nieks aan te ~ (*niets bij te behalen*); die verkes höbbe dees waek flink gewónne (*zijn in gewicht toegenomen*).

winner {‘wi(n)/ner} of **wènner** {‘wè(n)/ner} (m.) [~s] *winnaar*.

winneres {‘wi(n)/ne/’re:s} of **wènneres** {‘wè(n)/ne/’re:s} (v.) [~se] *winnares*.

1wins {wins} of **wèns** {wèns} (v.) [~te / ~ke] *winst*. - ~ make; det woort zuver ~; op ~ sjtaon.

2wins {wi:ns} (m.) [~e / ~ke] [N. wens; D. Wunsch] *wens*. - ‘ne ~ doon; höbt g’r nag ~?; alles woort nao ~; de bête ~e.

winse {‘wi:n/se} (ww.zw. 6) [N. wensen; D. wünschen] *wensen*. - ich höb nieks te ~; ‘t wich winsde zich ein pôp; det leet te ~ euver; v’r winse uch ein zalig nuujjaor; ich wins ‘t dich!

winselik {‘wi:n/se/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~ / ~ker, ~s(te)] *wenselijk*. - ‘t liek mich ~ óm det drek op te sjture; zalig nuujjaor en alles waat ~ is.

winsjele {‘wi:nj/sje/le} (ww.zw. 1) *(zich ~ wentelen, kronkelen*. - zich ~ vanne pien.

wintjer {‘wi:nj/tjer} (m.) [~s / ~ke] [N. winter; D. Winter] *winter*. - ‘ne sjtrenge ~; ~ aan de veut höbbe.

wintjerdag {‘wi:nj/tjer/’daach} (m.) [daag] *winterdag, wintertijd*. - inne wintjerdag haje de boere wenig te doon.

wintjere {‘wi:nj/tje/re} (ww.zw. 1) *winteren*. - ‘t begint dit jaor al vreug te ~.

wintjergreun {‘wi:nj/tjer/greun} (o.) *klimop*

- (*Hedera helix*).
wintjerhenj {‘wi:nj/tjer/henj} (v.mv.) **winterhanden**.
wintjerjas {‘wi:nj/tjer/ja:s} (m.) [jas] **winterjas**.
wintjerkeuninkske {‘wi:nj/tjer/keu:/ningks/ke} (o.) [~s] **winterkoninkje** (*Troglodytes troglodytes*).
wintjerkleijer {‘wi:nj/tjer/klei/jer} (o.mv.) **winterkleren**.
wintjermantel {‘wi:nj/tjer/ma:nj/tjel} (m.) [mantel] **wintermantel**.
wintjersjport {‘wi:nj/tjer/sjpo:rt} (m.) [sjport] **wintersport**.
wintjerteen {‘wi:nj/tjer/tee:n} (m.) [teen] **winterteen**.
wintjertied {‘wi:nj/tjer/tiê:t} (m.) [geen mv.] **wintertijd**.
wintjerwaer {‘wi:nj/tjer/’wè:r} (o.) [waer] **winterweer**.
wip {‘wi:p} (v.) [~pe / ~ke] **wip**. - de kinjer sjpele oppe ~; oppe ~ zitte (ook: *kans op ontslag hebben*).
wipnaas {‘wi:p/naas} (v.) [naas] **wipneus**.
wippe {‘wi:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **wippen**. - de kinjer zin aan ‘t ~.
wirk-, ook **wérk-** {‘wè:rk-}.
wirkaezel {‘wi:r/Géè:/zel} (m.) [aezel] **werkezel**. - des ‘ne ~, dae zit nootj toes.
wirkbank {‘wi:rG/ba:ngk} (v.) [bank] **werkbank**, **werktafel**.
wirkbóks {‘wi:rG/bó:ks} (v.) [bóks] **werkbroek**.
wirke {‘wi:r/ke} of **wérke** {‘wè:r/ke} (ww.zw. 5a) [N. werken; D. wirken] **werken**, **arbeiten**. - ich höb mien heel laeve hel gewirk; hae wirk oppe pepierfebriek; ze wirke dao mit väöl hout; aan ein opsjétel ~; de kinjer zote te ~ inne klas; hout wirk; det mesjien wirk al lang neet meer; det wirk op mien zenuwe.
wirkgroep {‘wi:rk/chroep} (m.) [groep] **werkgroep**.
wirkkeel {‘wi:r(k)/keel} (m.) [keel] **werkkiel**.
wirkkleijing {‘wi:r(k)/klei/jing} (v.) [geen mv.] **werkkleiding**.
wirkluuj {‘wi:rk/lü:uj} (m.mv.) [luuj] **werkului**, **werklieden**, **werkvolk**.
wirkman {‘wi:rk/ma:n} (m.) [zie **wirkluuj**] **werkman**, **arbeider**.
wirkmiens {‘wi:rk/miens} (m.) [zie **wirkluuj**] **werkman**, **arbeider**.
wirkplaats {‘wi:rk/plaats} (v.) [plaats] **werkplaats**.
plaats. - de drejbank sjteit inne ~.
wirkiske {‘wi:rsks/ke} (o.) [~s] **ingewerkt**
motief (in textiel). - d'r zoot ei fien ~ in det kösse.
wirktieid {‘wi:rk/tiê:t} (m.) [tied] **werklijd**. - det doon ich waal ónger ~; ze höbbe versjilende wirktieje.
wirkvolk {‘wi:rk/fo:lk} (o.) [geen mv.] **werkvolk**.
wirmele {‘wi:r/me/le} (ww.zw. 1) **onrustig bewegen**, **draaien**, **wiebeln**. - de kinjer zote te ~ op häöre sjtool.
wirmelkóntj {‘wi:r/mel/kó:njtj} (v.) [kóntj] of **wirmelvót** {‘wi:r/mel/vó:t} (v.) [vót] **draaikont**, **wieblaar**.
wirvel {‘wi:r/vel} (m.) [~s / ~ke] **wirvel** (in het lichaam). - de ~s vanne nek. // (vooral ~ke) **wirvel**, **sluithoutje**. - d'r zit ein ~ke op det deurke.
wirvele {‘wi:r/ve/le} (ww.zw. 1) **wervelen**, **dwarrelen**. - de sjnee wirvelde oet de lóch.
wis {‘wi:s}, zie **weite**.
wisp {‘wi:sp} of **wèsp** {‘wè:sp} (v.) [~e / ~ke] [N. wesp; D. Wespe] **wesp** (*Vespa*-soorten) (zie **mispel**). - d'r haet mich ein ~ gesjtaake.
wispenès {‘wi:s/pe/nè:s} of **wèspenès** {‘wè:s/-pe/nè:s} (o.) [nè:s] **wespennest** (zie **mispelebóch**).
wissel(-) {‘wi:(s)/sel}, zie **wèssel(-)**.
wiste {‘wi:s/te}, zie **weite**.
wit {‘wi:t} 1. (bn., bw.) [~te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. wit; D. weiß] **wit**. - ‘n wit klèdjé; ~te vérf; ~ wie sjnee; ‘ne ~te kersmes; hae zoog nag get ~ ómme naas; Witte Dónderdig; ‘ne ~te (*iemand met witte haren*); de ~te en de zjwarde keuning biej ‘t sjake; waem sjpeelt ~?; de ~te póm. 2. (zn., o.) [geen mv.] **wit**. - ze wore in ‘t ~ geklèdj; ‘t ~ van de ouge; d'r zit te väöl ~ in dae teks; ich gaef dich det zjwart op ~; waem sjpeelt mit ~?; ~ is aan zat.
witlof {‘wi:t/lo:f} of **witlouf** {‘wi:t/lou:f} (o.) **witlof** (*Cichorium*).
wits {‘wi:ts} (v.) [~e / ~ke] **twijg**, **rijs**, **teen**. - det sjerm is van ~e gevlöchte; zo gezjwank wie ein ~; emes d'r mit ‘t ~ke van langs gaeve (*rottinkje, rietje*); emes de ~ biejhaje (*iemand achter de vodden zitten*).
witte {‘wi:(t)/te} (ww.zw. 7a) **witten**. - de moer ~.
wo {‘woo:} [N. waar; D. wo] 1. (vragend bw.) **waar?** - ~ woont dae?; ~ geis se haer?; ~ kump die vanaaf? // (*een bijzin inleidend*) -

wo-aan

wéts doe ~ dae woont?; ich kan waal raoje ~ se haer geis; ich vraog mich aaf ~ die vanaaf kump; (vóór geur of g'r vaak **woot**) 't maak neet oet, woot g'r det haolt. 2. (betr.bw. van plaats) **waar**. - 't hoes ~ ze won, haet ei rood daak; wies mich èns de plaats, ~ det sjiteit; (vóór geur of g'r vaak **woot**) de sjtoel woot g'r op zit, dae sjtóng vreuger in de gooij kamer. 3. (vragend vnw. in combinatie met een vz. of bw., m., v. of o.) **waar?** - ~ höbs se det van gekrege? (*van wie*); ~ zoodjs se zó get noe aan kónne gaeve? (*aan wie*); ~ geis se mit nao Frankriek? (*met wie*); ~ liks se det ónger? // (*een bijzin inleidend*) - vraog èns, ~ d'r det van haet gekrege. 4. (betr.vnw. in combinatie met een vz. of bw.) **waar**. - 'ne vrundj, ~ ich dök mit gaon wanjele; det is 't moment ~ ich op gewach höb.

wo-aan {*'woo:/'aan* of *'woo:/'aa:n*}, zie **wo-raan**.

wobiej {*'woo:/'biē:j*} (bw.) **waarbij**.

wodoor {*'woo:/'doo:r*} (bw.) **waardoor**. - ~ geis se dao nao binne?; ~ kump det?; wéts se, ~ det kump?

wo-euver {*'woo:/'eu:/ver*}, zie **woreuver**.

woge {*'woo:/ge*}, zie ²**waoge**.

woh {*'wo:*}, verg. **wor** (tsw.) **nietwaar**. - doe kumps toch, ~?

wohaer {*'woo:/'hèē:r*} (bw.) **waarheen**. - ~ gaon v'r dit jaor?; ich weit waal, ~ det die gaon.

wo-in {*'woo:/in*} (bw.) **waarin**. - ich weit neet, ~ det lik; ~ gluifs doe?

woje {*'woo:/je*}, zie **wille**.

wol {*'wol*} of **wól** {*wól*} (v.) [geen mv.] [N. wol; D. Wolle] **wol**.

¹**wól** {*wól*}, zie **wol**.

²**wól** {*wól*}, zie **wille**.

wolf {*'wo:lʃ*} (m.) [wölf {*wölf*} of wolve {*'wo:l:/ve*} / wölfke {*'wölf/ke* of *'wö:lʃ/ke*}] [N. wolf; D. Wolf] 1. **wolf** (*Canis lupus*). - ze vrote wie de wölf. 2. **neusvuil**. - haol dich dae ~ oet de naas! 3. **tandbederf, caries**. - de ~ inne tenj höbbe.

wolk {*'wo:lk*} (v.) [~e / wölskse {*'wö:lbs/ke*}] [N. wolk; D. Wolke] **wolk**. - oet die wolke kós waal èns sjnee gaon valle; 'n ~ van eine bebie.

wolle {*'wo(l)/le*}, **wölle** {*'wö(l)/le*} of **wölle** {*'wö(l)/le*} (bn.) [N. wollen; D. wollen] **wollen**. - ~ zök, 'n ~ daeke.

¹**wölle** {*'wö(l)/le*}, zie **wolle**.

²**wölle** {*'wö(l)/le*}, zie **wille**.

wölleboon {*'wö(l)/le/'boon*} (v.) [boon] **tuin-boon** (*Vicia faba*). - dae wöllebone wilt aete, mótt meert neet vergaete (*zorg dat je op tijd je zaken in orde hebt*).

wollig {*'wo(l)/lich*} of **wöllig** {*'wö(l)/lich*} (bn.) [~e, ~e, ~] **wollig**. - det veult ~ aan; 'n ~ kontj (*een dik, zacht achterste*).

wóls {*wóls*}, **wólt** {*wólt*}, zie **wille**.

wolve {*'wol/ve*} (ww.zw. 5a) **zwoegen**. - hae haet duchtig mótté ~ óm ziennen haof in orde te kriege.

womit {*'woo:/'mi:t*} (bw.) **waarmee**. - ~ wils se det betale?; ich wil eers èns zeen, ~ d'r det duit; ~ ich mer gezag wil höbbe det d'r neet te vertroewe is. // **met wie**. - dae miens ~ ich gekald höb, sjiteit dao nag.

wón {*wón*}, zie **winne**.

wonao {*'woo:/'nao*} (bw.) **waarna**. - ~ waert 't Wilhelmus gezóngé? // **waarnaar, naar wie**. - ~ höbs doe genump?

wone {*'woo:/ne*} (ww.zw. 1) **wonen**. - in Zjwame ~. ¹**wónj** {*wónj*} (v.) [~e / wundje {*'wunj/tje*}] [N. wond; D. Wunde] **wond**.

²**wónj** {*wónj*}, zie ²**winje**.

wónjer {*'wó/njer*} (o.) [~e] [N. wonder; D. Wunder] **wonder**. - allewiel gebeure d'r gèn ~e meer; 't is nag ein ~ det d'r dao laevend oet-gekomme is; 't is gèn ~ det d'r gei geldj meer haet; d'r is dao ei klein ~ gebeurd.

wónjere {*'wó/nje/re*} (ww.zw. 1) **zich** ~ [D. sich wundern] **zich verwonderen**. - ze wónjerde zich dreuver det d'r zó lang wegbleef.

wónjerlik {*'wó/njer/lik*} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **wonderlijk**. - 'n ~ toeval; det is ~ sjoon.

wónne {*wó(n)/ne*}, zie **winne**.

wo-oet {*'woo:/'ö:t*}, zie **woroet**.

wo-óm {*'woo:/'óm*}, zie **woróm**.

wo-ónger {*'woo:/'ó/nger*}, zie **worónger**.

woog {*'woo:ch*}, zie ²**waoge**.

wooj {*'wooj*}, zie **wille**.

wo-op {*'woo:/'o:p*}, zie **worop**.

woor {*'woor*}, zie ²**zin**.

woot {*'woo:t*} (vragend of betr. bw., nevenvorm van **wo 1** of **2**, vóór geur of g'r [eig. wo det]), zie **wo 1** en **2**.

wor {*wor* of *wo:r*}, verg. ²**waor** en **woh** (tsw.) **nietwaar**. - doe kumps toch, ~?

wór {*wór*} (m.) **war**. - die touwe zitte in de ~.

woraan {*'woo:/'raan* of *'woo:/'raa:n*} of **wo-aan** {*'woo:/'aan* of *'woo:/'aa:n*} **waaraan** (ook *aan wie*). - de haok ~ det hink; ~ dinks se noe?; ~ höbbe v'r det te danke?

- wore** { 'woo:/re}, zie ²zin.
- woreuver** { 'woo:/'reu:/ver} of **wo-euver** { 'woo:/eu:/ver} (bw.) **waarover** (ook: **over wie**). - ~ lik det lake?; de waeg ~ v'r loupe; ~ höbbe die 't?
- wórf** {wórf of wó:rf}, zie **werve**.
- wörge** { 'wö:r/ge} (ww.zw. 5a) **wurgen**.
- wörkelik** { 'wö:r/ke/lik} (bw.) [N. werkelijk; D. wirklich] **werkelijk** (verg. **ech**, **richtig**). - doe ging d'r ~ alles verkeerd; det is ~ waor.
- wórm** {wó:rm} of **worm** {wo:rm} [wurm {wurm}] of wórm {wórm} / wormke {'wurm/ke} of wórmke {'wórm/ke}] (m.) [N. worm; D. Wurm] **worm** (verg. **perik**). - d'r zitte wórm (of worm) in de paere; hae haet las van wórm (of worm); ich gluif des se worm (of wórm) höbs (je bent niet goed wijs); emes de ~ zaengene (iemand flink de waarheid zeggen); de kinjer haje de ~ in 't gezich (dauwworm).
- wórbloom** {wó:rm/bloom} (v.) **boerenwormkruid** (*Tanacetum vulgare*). - inne kroedwès heure wórbloome.
- wörmdé** { 'wörm/de}, zie **werpde**.
- wörme** { 'wö:r/me}, zie **werme**.
- wörmte** { 'wörm/te}, zie **werpde**.
- worobbes** { 'woo:/ro(b)/bes} of **worop** { 'woo:/ro:p} (bw.) **in welche richting?** - ~ fietse v'r vandaag?
- woroet** { 'woo:/röh:t} of **wo-oet** { 'woo:/öë:t} (bw.) **waaruit**. - ~ höbs se det gehaold?; ~ besjiteit det?
- woróm** { 'woo:/róm of 'woo:/ró:m} of **wo-óm** { 'woo:/óm} (vw., vragend bw. of betr.bw. of vnw.) **waarom**. - ~ kump d'r neet?; ich weit neet, ~ d'r neet kump; det is de zaak ~ 't drejt.
- worónger** { 'woo:/ró:nger} of **wo-ónger** { 'woo:/ó:nger} (bw.) **waaronder** (ook **onder wie**). - ~ zalle v'r det verberge?; väöl luuj, ~ ouch ich, gluive det neet.
- worop** { 'woo:/ro:p} of **wo-op** { 'woo:/o:p} (bw.) **waarop** (ook: **op wie**). - ~ höbs se det gelag?; 't zin altied dezelfde ~ 'n beroop gedaon waert. // zie ook **worobbes**.
- ¹**wórp** {wó:rp}, zie **werpe**.
- ²**wórp** {wó:rp} (m.) [~e] **worp**. - 'ne ~ mit de dobbelsjtein.
- wórs** {wó:rs} (v.) [~te / wurske {'wu:rs/ke}] [N. worst; D. Wurst] **worst**. - 'n bótram mit ~; friet mit wurskes; ~ van de sjataak (*metworst*); hae haaj vingers wie wurskes; det is mich ~!
- wórsmeulke** {wó:rs/meu:l/ke} (o.) [~s] **worst**.
- molentje.**
- wórstele** {wó:rs/te/le} (ww.zw. 1) (N.) **worstenlen**.
- wórtel** { 'wó:r/tel} (m. of v.) [~e of ~s / wurtelke {'wu:r/tel/ke}] [N. wortel; D. Wurzel] **wortel**. - sjtruikel neet euver die ~s; die puine móos se mit de ~e draan oettrèkke; drie is de ~ oet nege.
- wórvé** {wó:r/ve}, zie **werve**.
- wotaenge** { 'woo:/'tèè:/nge} (vragend of betr.bw. of vnw.) **waartegen**. - ~ këns se dich dao verzekere? // **tegen wie**. - de luuj ~ v'r get höbbe.
- wovan** { 'woo:/van} (vragend of betr.bw. of vnw.) **waarvan** (ook **van wie**). - ~ is det gemaak?; ~ haet d'r det?; ~ wëts se det?; det is get, ~ ich nieks weit.
- woveur** { 'woo:/'veu:r} (vw., vragend bw. of betr. bw. of vnw.) **1. waarvoor** (ook **voor wie**). - ~ gebrooke ze det?; ich weit neet, ~ ze det gebrooke; d'r zin väöl dinger ~ d'r gaer hiejkump; de luuj ~ ze det doon. **2. waartoe**, **waarom**. - ~ zaet d'r mich det neet?; v'r weite neet, ~ d'r neet gekómme is.
- wuiles** { 'wui:/les} (m.) [~e / ~ke] **druk kind**, **woelwater**; ook: **goedzak**. - heilige ~, help mich toch (aanroeping van een onbestemde, hulpbiedende heilige).
- wuilese** { 'wui:/le/se} (ww.zw. 6) **stoelen**, **ravotten**. - de wichter loge in 't graas te ~. // **zwoegen**. - ze móosde aardig ~ óm dae paol oet de grondj te kriege.
- wule** {wû:le} (ww.zw. 1) [N. woelen; D. wühlen] **woelen**. - in de grondj ~; in bëd ligke te ~. // **hard werken**.
- Wulm** {wulm} (eig.m.) [~ke] **Willem**.
- wundje** { 'wunj/tje}, zie **wónj**.
- wurfs**, **wurf** {wurf(s)}, zie **werve**.
- wurm**, **wurmke** {'wurm(/ke)}, zie **wórm**.
- wurske** {'wu:rs/ke}, zie **wórs**.
- wurtelke** { 'wu:r/tel/ke}, zie **wórtel**.

Z

Z, z {ze:t} (v.) [zette / zetje] de letter **Z, z.** - get mit ein ~ sjrieve; Z.O.K. (Zwamer Optoch Kómmitee).

zaach {zaa:ch} (bn., bw.) [-te, ~te, ~ / ~ter; ~s(te)] [N. zacht; D. sacht(e)] **zacht, zachtjes.** - det sjtòf veult zich ~ aan; 'n ~ kösse; ~te breudjes; 'n eij ~ kaoke; emes ~ kniepe; det woor gèn al te ~te behanjeling; 'n ~te sjtum; kal èns get ~ter; mit ein ~te g kalle.

zaachbaord {zaa:g/bao:rt} of **zachbord** {za:g/-bo:rt} (o.) [geen mv.] (N.) **zachtboard.** - plate van ~.

zaachtigheid {zaa:ch/tich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] (N.) **zachtheid.** - det mótt mit ~ behanjeld waere.

zaag {zaa:ch}, zie **zeen.**

zaak {zaa:k} (v.) [zake, in bep. gevallen zakes / zaekske {'zèè:k/ske}; verbogen vormen zake en ~s] **zaak.** - waat zin det veur zake?; zien zake (of zakes) biejein pakke; de gang van zake; de ~ is, det 't tegooj gebeurt; det is de heel ~; 't is veur 'n gooij ~; v'r doon 't veur de gooij ~; de minister van binnelandse zake; 'n ~ veur de rechter bringe; ich zal d'r gèn ~ van make; det is mien ~ neet, det zin mien zake neet; zich mit zien eige zake bemeuje; 't is ~ óm oet te kieke; ter zake kómme; ónverrichder zake ging d'r nao hoes; det is neet väöл ~s; zo wie de zake d'r noe veur sjtaon; wie sjtaon de ~?; de zake gaon good; mit emes zake doon; veur zake op reis gaon; mienne miens is in zake; 'n ~ mit väöл klantje; 'n drökke ~, 'n gooij ~; des 'n good zaekske; de ~ sjloete; 'n nuuj ~ äöpene.

1zaal {zaal} (m.) [zale {'zaa:/le} / zaelke {'zèè:/ke}] [N. zadel; D. Sattel] **zadel.** - de ~ op ein paerd; de ~ van eine fiets; emes de ~ opligke (*iemand ergens mee opzadelen*).

2zaal {zaal} (m.) [zale {'zaa:/le} / zaelke {'zèè:/ke}] (N. zaal; D. Saal) **zaal.** - 'ne grote ~; 'ne film~, 'ne dans~, de harmenie~, 't fees waerde in ei zaelke gehaje; in 't ziekkehoes lik d'r op eine ~.

zaalder {'zaal/der or 'zaa:l/der} (m.) [~s] **zadelmaker.**

zaalmaeker {'zaal/mèè:/ker} (m.) [~s] **zadel-**

maker.

zaalmaekerij {zaal/mèè:/ke/'rièj} (v.) [~e / ~ke] **zadelmakerij.**

1zaat {zaa:t}, zie **2zitte.**

2zaat {zaa:t} (bn., bw.) [zate, zate, ~ / zater; ~s(te)] [N. zout; D. salzig] **zout.** - de soep is te ~; zate keukskes; ~ sjmake.

3zaat {zaa:t} (bn., bw.) [zate, zate, ~ / zater; ~s(te)] [N. zat; D. satt] **zat, dronken.** - 'ne zate manskael, 'n ~ vroumes; ~ zin, ~ waere; zich ~ zoepe; zó ~ wie ein sjöp, wie ein verke; ~ achter 't sjtuur zitte; zate luuj zègke de waorheid; biej de dokter sjtóng mit vastelao-vindj oppe deur: 'is neet krank'; 'n zate hermenie; **zat, verzagd.** - ze höbbe zich d'r ~ aan gevraete; es se dich neet ~ vrts, den leks se dich ouch neet ~ (*het laatste beetje baat niet meer*).

4zaat {zaa:t} (o.) [geen mv.] [N. zout; D. Salz] **zout.** - 'ne kilo ~; ~ oppe èrpele doon; ~ oppe waeg sjtruije.

zaatechtig {'zaa:/de:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zoutachtig.**

zaatlap {'zaa:t/la:p} (m.) [lap] **zatlap.**

zaatlapperie {zaa:t/la:(p)/pe/'rièj} (v.) **zat-lapperij.**

zaatpot {'zaa:t/po:t} (m.) [pot] **zoutpot, zoutvat.** - gaef mich 't zaatpotje èns aan.

zaatsig {'zaa:t/sich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zout-tig, zoutachtig.** - det haet 'ne ~e sjmaak; det sjmaak ~.

zaatsjtruijer {'zaa:t/sjtrui/jer} (m.) [~s / ~ke] **zoutstrooier, strooiwagen.**

zaatvaetje {'zaa:t/fèè:/tje} (o.) [~s] **zoutvaatje.**

zaatvraeter {'zaa:t/frèè:/ter} (m.) [vraeter] **kieskauw** (iem. die altijd wat over het eten op te merken heeft).

zaatzak {'zaa:t/sa:k} (m.) [zak] **zoutzak.** - gank èns rechop zitte, doe hings dao wie zónne ~.

zabbele {'za(b)/be/le} (ww.zw. 1) [N. sabbelen] **sabbelen** (verg. zoebbele). - op ein sjpier graas ~.

zachbord {za:g/bort}, zie **zaachbaord.**

1zaeg {zèèch} (v.) [~e / ~ske] [N. zaag; D. Säge] **zaag.** - 't blaad en de tenj van ein ~; 'n nuuj ~ske in de figuurzaeg zitte; de ~ sjpanne; 'n aaj ~ (*een oude zeukous*).

2zaeg {zèèch} (v.) [~e / ~ske] [N. zicht; D. Sichte] **zeis** (met lange steel, om gras te maaien). - de ~ hare; 't graas aafdoon mit de ~; 't blaad van ein ~.

- ¹**zaege** {‘zèè:/ge} (ww.zw. 5a) [N. zagen; D. sägen] **zagen**. - hout ~; plenk ~; wat lik d'r weer te ~ (snurken).
- ²**zaege** {‘zèè:/ge}, ouder **zaenge** {‘zèè:/nge}, oudste vorm **zaengel** {‘zae:/ngel} (m.) [geen mv.] [N. zegen; D. Segen] **zegen**. - nao de ~ moogs se pas de kirk oet; emes de ~ gaeve; alle ~ kump van baove; 't is 'ne ~ det det noe eers gebeurd is.
- zaegene** {‘zèè:/ge/ne}, ouder **zaengene** {‘zèè:/nge/ne}, oudste vorm **zaengele** {‘zae:/nge/le} (ww.zw. 1) [N. zegenen; D. segnen] **zegenen**. - de kroedwès ~; pesjtoor zaegent (zaengent, zaengelt) zich 't eers; 't raengelt, 't zaengelt, de panne waere naat (*uit een kinderliedje*); God zaengent dich! (God zegene je!).
- zaegening** {‘zèè:/ge/ning}, ouder **zaengening** {‘zèè:/nge/ning}, **zaengeling** {‘zae:/nge/-ling} (v.) [~e] **zegening**. - de ~ van de kaerse.
- zaegeriej** {‘zèè:/ge/’riéj} (v.) [~e] **zagerij**.
- zaegmael** {‘zèèch/méèl} (o.) [mael] **zaagsel**.
- zaegsel** {‘zèèch/sel} (o.) [geen mv.] **zaagsel**.
- zaegsjnit** {‘zèèch/sjni:t} (m.) [zaegsjnee] {‘zèèch/sjneej]} **zaagsnede**. - dae ~ is neet rech.
- zaekske** {‘zèè:k/ske}, zie **zaak**.
- zaelke** {‘zèèl/ke}, zie ^{1,2}**zaal**.
- zaenge**, **zaengene**, **zaengening** {‘zèè:/nge, ‘zèè:/nge/ne, ‘zèè:/nge/ning} zie **zaege**, **zaengene**, **zaegening**.
- zaengel**, **zaengele**, **zaengeling** {‘zèè:/ngel, ‘zèè:/nge/le, ‘zèè:/nge/ling} zie **zaege**, **zaengene**, **zaegening**.
- zaes** {zèës of zèè:s}, zie **zègke**.
- zaet** {zèët of zèè:t}, zie **zègke**.
- zaetel** {‘zèè:/tel}, zie **zetel**.
- zag** {za:ch}, zie **zègke**.
- zagte** {‘za:ch/te}, zie **zègke**.
- zak** {za:k} (m.) [zek {ze:k} / zekske {‘ze:ks-/ke}] [N. zak; D. Sack] **zak**, **baal**. - 'ne ~ zandj; de zek oppe ker laje; emes de ~ ophelpe (eig. *iemand helpen om een zware zak op zijn schouders te krijgen*; vandaar: *iemand met iets opzadelen, iemand terechtwijzen*); de lèste man de ~ ophaje (*als laatste in het café blijven zitten*); det zit nag in wiej zek (*dat is nog lang niet zeker*); aaaj zek móos se neet meer vulle (*je moet geen oude koeien uit de sloot halen*); de ~ van Sinterklaos; Zjwarte Piet duudj dich inne ~; 'ne ~ van 'ne kael; doe bös 'ne grote ~; (**broek**)**zak** (zie **tes**). - geldj op ~ höbbe.
- zakdook** {‘za:G/dook} (m.) [dook] **zakdoek** (zie **tesseplak**).
- zake** {‘zaa:/ke}, zie **zaak**.
- zakehoes** {‘zaa:/ke/hôê:s} (o.) [hoes] **zakenhuis**.
- zakelaeve** {‘zaa:/ke/lèè:/ve} (o.) [geen mv.] **zakenleven**.
- zakelik** {‘zaa:/ke/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **zakelijk**. - 'ne ~ke miens; get ~ besjpraeke; ~ blieve.
- zakeluuj** {‘zaa:/ke/lûúj} (m.mv.) **zakenlui**, **zakenlieden**.
- zakeman** {‘zaa:/ke/ma:n} (m.) [zie **zakeluuj** / zakemenke {‘zaa:/ke/men/ke}] **zakenman**.
- zakemien** {‘zaa:/ke/miens} (m.) [miens] **zakenman**.
- zakke** {‘za:(k)/ke} (ww.zw. 5a) [N. zakken; D. (Noordduits) sacken] **zakken**. - det zak lasem nao de baom van 't vaat; de bóks laote ~; de Zjwaam is gezak; ~ veur 'n ekzame.
- zakkeduuster** {‘za:(k)/ke/’dûú:s/ter} (predicatif bn.) **pikdonker**. - 't woor ~. // (als zn., o. of m.) det deej d'r in 't ~ (ofinne ~).
- zal** {zal, za:l}, **zalle** {‘za(l)/le}, **zals** {zals}, zie **zölle**.
- zalf** {zalf} (v.) [zalve {‘zal/ve} / zelfke {‘zelf-/ke}] [N. zalf; D. Salbe] **zalf**. - ~ op ein sjraol plek doon.
- zalfpötje** {‘zalf/pö:/tje} (o.) [~s] **zalfpotje**.
- zalig** {‘zaa/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~; verbogen vorm ~er] [N. **zalig**; D. **selig**] **zalig**. - die zuster is door de paus ~ verklaord; vader ~er gedachtenis; 'n ~ geveul höbbe; (N.) 't aete sjmaak ~; wat ein ~ oetzhich.
- zaligheid** {‘zaa/lich/(h)eit} (v.) [zalighede {‘zaa/lich/(h)ee:/de}] **zaligheid**. - de eewige ~; de ach zalighede.
- zaligverklaoring** {‘zaa/lich/fer/klao/ring} (v.) [~e] **zaligverklaring**.
- zalm** {za:lm} (m.) [~e / zelmke {‘zelm/ke of ‘zel:m/ke}] **zalm** (*Salmo salar*). - vreugher zoot d'r väöl ~ innen Maas; gekaokde ~.
- zalve** {‘zal/ve} (ww.zw. 5a) [N. **zalven**; D. **salben**] **zalven**. - toet geiselik gezalf waere.
- zandj** {za:njtj} (m. of o.) [geen mv.] [N. **zand**; D. Sand] **zand**. - ~ in de ouge kriege; in de (of 't) ~ sjpele. // de Kapel in 't Zandj (*in Roermond*).
- zandjbak** {‘za:njdj/ba:k} (m.) [bak] **zandbak**.
- zandjechtig** {‘zan/n/dje:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zandachtig**, **zanderig**.

zandjgrondj

- zandjgrondj** {'za:njtj/chró:njtj} (m.) [grónđj] *zandgrond.*
- zandjkeukske** {'za:njtj/keuk/ske} (o.) [~s] *zandkoekje.*
- zandjkoel** {'za:njtj/kóél̩} (v.) [koel] **zandkuil.**
- zandjluiper** {'za:njtj/lui:/per} (m.) [luiper] *zandloper.*
- zandjmenke** {'za:njtj/men/ke} (o.) **zandman-netje.**
- zandsjtraole** {'za:njtj/sjtrao/le} (ww.zw.) *zandstralen.*
- zandjzak** {'za:njtj/sa:k} (m.) [zak] **zandzak.**
- zang** {zang} (v.) [~e] (van bij het 'zeumere' ver-zamelde 'aore') **bundel, handvol** (zoveel als men tussen duim en wijsvinger kan omspannen). - d'r gaon twelf zange in ein boes.
- zangkoor** {zang/koor} (o.) [koor] **zangkoor.** - lid zin van ein ~; de órgel sjteit op 't ~.
- zangsjtök** {'zang/sjtö:k} (o.) [sjtök] **zangstuk.**
- zangvereiniging** {'zang/ve/rei:/ni(g)/ging}, of **zangvereniging** {'zang/ve/ree:/ni(g)/ging} (v.) [vereinigung, vereniging] **zangvereniging.**
- zangaod** {'zang/zaot} (m. of o.) [geen mv.] *zangzaad.*
- zanikke** {'zaa:/ni(k)/ke} (ww.zw. 5a) (N.) **zani-ken, zeuren.** - lik neet zo te ~!; de kinjer zanikde óm ei lekkerke.
- zanikpot** {'zaa:/nik/po:t} (m.) [pot] **zanikpot, zeurpiet.**
- zanikzak** {'zaa:/nik/sa:k} (m.) [zak] **zanikpot.**
- zank** {za:ngk} (m.) [geen mv.] [N. zang; D. Sang] **zang.** - d'r woor sjone ~ te heure; väöl note op zienne ~ höbbe; **zangvereniging, koor.** - de Zank trooj op oppe kios oppe mert.
- zaobes** {'zao/bes} of **zöbbes** {'zö(b)/bes} (m.) [~e] **sul, lobbes, goedzak.**
- zaod** {zaot} (m. of o.) [geen mv. / zäödje {'zäö/tje}] [N. zaad; D. Saat] **zaad.** - de (of 't) ~ oetsjtruije; ~ veur de kanaries; zäödje (koolzaad, Brassica napus).
- zaodhings** {'zaot/hings} (m.) [hings] **dom iemand, onbenul.**
- zaodreub** {'zaot/reu:p} (v.) [reub] **raap die men in het zaad laat schieten;** (overdr.) **traag iemand, slome duikelaar, onbenul, dommerik.**
- zaodsjtengel** {'zaot/sjte/ngel} (m.) [sjtengel] **zaaddragende stengel.** - krótte vórmē dök in 't eerste jaor ~s; (overdr.) **slome duikelaar, onbenul.**
- zaog** {zao:ch} (o.) [geen mv.] **zog.** - dónker beer is good veur 't ~.

- zaol** {zaol} (m.) [~e {'zao:/le} / zäölke {'zäö/l-ke}] [N. zool; D. Sohle] **zool.** - 'ne sjoon~; sjoon mit laere ~e; de voot~; wélke halve ~ haet det gedaon? (*welke stommeling*)
- zaop** {zao:p}, zie **zoepé.**
- zaoterdig** {'zao/ter/dich} (m.) [~e] **zaterdag.**
- zaoterdigao vindj** {'zao/ter/di(g)/*gao:/vinjtj} (m.) [ao vindj] **zaterdagavond.** - oppe ~ waerde altied nao de radio geloesterd.
- zaoterdigmiddig** {'zao/ter/dich/*mi(d)/dich} (m.) [middig] **zaterdagmiddag.**
- zaoterdigmorge** {'zao/ter/dich/*mo:r/ge} (m.) [^morge] **zaterdagmorgen, zaterdagochtend.**
- ¹**zat** {za:t} (bn., bw.) [onverb.] [N. zat; D. satt] **zat, genoeg, voldoende.** - ich bón det good ~; geldj ~ höbbe; dao zit ~ bótter op; ich höb ~ vrunj; ich höb ~ te doon; det höb ich dich dök ~ gezag; d'r wore luuj ~ óm dich te helpe; van die poszegels höb ich d'r ~.
- ²**zat, zatte** {za:t, 'za:(t)/te}, zie ¹**zitte.**
- ¹**zate** {'zaa:/te} (ww.zw. 7a) **zouten.** - gezate vès.
- ²**zate** {'zaa:/te}, zie ^{2,3}**zaat.** // (als zn., m.) [~] **zatlap, dronkelap.**
- zaterik** {'zaa:/te/rik} (m.) [~ke / ~ske] **zatlap.**
- zatigheid** {'zaa:/tich/(h)e:i:t} (v.) [geen mv.] **zatheid, dronkenschap.** - hae kós van ~ neet meer op zien bein sjtaon.
- zauwel** {'zau/wel of 'za(w)/wel} (m.) [geen mv.] **slappe koffie, slappe thee.**
- zauwele** {'zau/we/le of 'za(w)/we/le} (ww.zw. 1) **kieskauwen.** - zit neet te ~, aet èns door!
- zauweleer** {'zau/we/leer of 'za(w)/we/leer} (m.) [~s / ~ke] **kieskauw** (iem. die langzaam, zonder graagte eet).
- zavel** {'zaa:/vel} (m.) [geen mv.] **zavel** (zand met ongeveer 20 % klei). - oppe ~ gruijt van alles.
- ¹**ze** {ze} (pers.vnw.) [zie ⁵**ziej**, ²**häör**] [N. ze; D. sie] 1. (3e pers.v.enk.) **ze.** - ~ is mit Peer getrouw'd; ich módt de klok opdreije, ~ sjteit sjtil; höbs se ~ zeen kieke?; det kan ich ~ waal gaeve; die plant geit kepot en toch höb ich ~ genög water gegaeve. 2. (3e pers.mv.) **ze.** - ~ sjtaon al ein oer te wachte; ~ ligke inne kas; ich kan ~ neet oetsjtaon; lik ~ mer inne kas; ich höb ~ 'ne breet gesjreve; höbs se ~ al water gegaeve?; doe kries ~! (*je krijgt er van langs!*); hae haet ~ neet allemaal, hae haet ~ neet alle vief, hae haet ~ neet allemaal op ein riejke; ~ zègké det 't geit wejje. // (lijkt in enkele gevallen enk. aan te duiden) waem is ~? (*wie is hem?*, d.w.z. wie is aan de beurt bij het

- spel?); doe bös ~ (*jij bent hem*).
ze {ze} (bez.vnw.) [verkorte vorm van **zien** of **zie**] **zijn**, **z'n**. - det doon ich van ~ laeve neet.
zebedeijes {ze/be/'dei/jes}, ook **sebedeijes** {se/be/'dei/jes} of **subbedeijes** {su(b)/be/'dei/jes} (m.) [~se / ~ke] **slome duikelaar, sufferd, sul.** - hae is 'ne echte ~.
zee {zee} (v.) [~je / ~ke] [N. zee; D. See] **zee**. - nao de ~ op fekansie gaon; hae veurt oppe ~; 'n ~ van tied höbbe.
zeef {zee:f} (o.) [zever {zee:/ver} / ~ke]; (jon-gere vorm) **zeef** {zeef} (v.) [zeve {zee/ve} / ~ke] [N. zeef; D. Sieb] **zeef**. - get door 'n ~ doon; 'n kóffiezefke; hae haet 'ne kop wie ein ~ (*hij is erg vergeetachtig*).
zeel {zeel} (v.) [zele / ~ke] (zie ook **ziel**) [N. ziel; D. Seele] **ziel**. - hae leep mit de ~ ónger de erm.
Zeeland {'zee/la:njtj} (o.) **Zeeland**.
zeelsgelökkig {'zeels/ge/'lö:(k)/kich} of **ziels-gelökkig** {'ziels/ge/'lö:(k)/kich} (bn., bw.) [gelökkig] (N.) **zielsgelukkig**.
zeelsgerös {'zeels/che/'rō:s} (bw.) **zeer gerust, in alle rust**. - det këns se ~ aan dem euver-laote.
zeelsväöl {'zeels/'fäöl} (bw.) **zielsveel**. - örges ~ van haje.
zeem {zeem} (m.) [zeme {zee:/me} / ~ke] [N. zeem; D. Sämischleder] **zeem, zeemlap**. - de rame doon mit eine ~.
zeemlaer {'zeem/lèér} (o.) [laer] **zeemleer**.
¹**zeen** {zeen} (v.) [zene {zee:/ne} / ~ke] [N. zeen; D. Sehne] **pees, zeen**. - de zene oet 't vleis sjnieje.
²**zeen** {zee:n} (ww.st. 21) [N. zien; D. sehen] **zien**. - nieks kónne ~; ich zoog 'm; zuug hem dao!; zuus se 't?; dao is nieks te ~; ich zoog 'm lache; ich zeen det d'r al hiej is; get door de vingers ~; det zeen ich neet gaer; laot èns ~; det mótt ich nag eers ~; zuus se waal!; zeet mer waat geur doot; det kóns se good aan 'm ~; hae leut zich hiej nootj ~; zuug 's hiej!; v'r zólle waal ~; ze moog zich bès laote ~; de sjtraot zoog zjwart van de luuj; hae zuut erg bleik; hae zuut dir jaor Abraham.
zeenderouge {'zeen/de/'rou:/ge} (bw.) **zienderogen**. - zien gezondheid ging ~ achteroet.
zeep {zee:p}, zie **ziepe**.
zeer {zeer} (bw.) [N. zeer; D. sehr] **zeer** [onge-bruikelijk, zie ¹**erg**, ¹**heel**]. - 't is neet zó ~ det waat ich bedoel; det sjtink te ~; dao móos se neet al te ~ de naodrök op ligke.
- zeet** {zeet}, zie ²**zeen**.
zegel {'zee:/gel} (m.) [~s / ~ke] [N. zegel; D. Siegel] **zegel**. - 'ne ~ op eine bref; 'ne pos~; ~kes plekke; doe höbs de ~ daovan zeker in 't haemp hange (*je hebt de wijsheid niet in pacht; van wat je daar zo stellig beweert, geloof ik niets*).
zegelbeukske {'zee:/gel/beuks/ke} (o.) [~s]
zegelboekje.
zegele {'see:/ge/le} (ww.zw. 1) **zegelen**. - es se kóntant betaaldes, waerde de raekening gezegeld.
zègke {'zè:(G)/Ge} (ww.onr. 14) [N. zeggen; D. sagen] **zeggen**. - hae wilt 't neet ~; ich zèk det det zo is; det höb ich allang gezag; ze zègke det 't kajer waert; gezag is gezag; det is zo te ~ gèn kleinighed; waas se toch zaes!; ich zèk 't aan de meister; waas se zaes, bös se zelf; des nag neet gezag!; det is den ~ en sjriewe twelf euro.
zègkes {'zè:(G)/Ges} **te ~ (bw.), zogezegd, bij wijze van spreken, nagenoeg**. - dae man is te ~ dood.
zeik {zei:k} (m.) [geen mv.] [N. zeik; D. Seich]
 1. (van dieren) **urine, pis, zeik**. - maere~; de ~ van ein paerd; (van mensen) (P) **zeik, pis**. - aan de ~ zin (*herhaaldelijk moeten plassen*); emes in de ~ zitte (*voor schut zetten*). 2. **gier, aalt**. - ~ vare. 3. (P) **gezeur, gezanik**. - ich wil van dae ~ aaf zin.
zeikdeem {zei:G/deem} (v.) [deem] (P) **zeur, zeukous**.
zeike {'zei:/ke} (ww.zw. 5a) [N. zeiken; D. seichen] 1. (van dieren) **pissen, zeiken**. - 't paerd sjtóng te ~; dae hóndj zeik taenge edere boum; (van mensen) (P) - dao sjteit d'r weer taenge de moer te ~. 2. (van de regen) **gieten**. - 't raegent det 't zeik; 't zeik al de ganse daag. 3. (P) **zeuren, zaniken**. - ze ligke al daag te ~ euver det veursjtlé.
zeikerd {'zei:/kert} (m.) [zeikers {'zei:/kers} / zeikerke] (P) **zeukous, zeur, zanik**.
zeikkelder {'zei:(k)/ke:l/der} (m.) [kelder] **gier-kelder**. - de sjtel wore oppe ~ aangesjlaote.
zeikker {'zei:(k)/'ker} (v.) [ker] **gierkar**.
zeikpómp {'zei:k/pó:mp} (v.) [pómp] **gier-pomp**.
zeikpöt {'zei:k/pöt} (m.) [pöt] **gierput**.
zeiksjöpper {'zei:k/sjö:(p)/per} (m.) [~s / ~ke] **gierschepper** (emmer aan lange stok). // (sprotend) (grote) **kromme** (tabaks) **pipp**.
zeisksjtree {'zei:k/sjtree} (v.) [sjtree] (P)

zeiktón

zeiker, zeur, zeukous, zanik.

zeiktón {‘zei:k/tón} (v.) [tón] **gierton.**

zeikwaer {‘zei:k/wèèr} (o.) [²waer] **druilerig weer.**

¹zeil {‘zei:l} (o.) [~e / ~ke of zèlkle {‘zèl/ke}] [N. zeil; D. Segel] **zeil** (van een schip).

²zeil {‘zei:l} (o.) [~e / ~ke {‘zeil/ke} of zèlkle {‘zèl/ke}] [N. zeel; D. Seil] **zeel, touw.** - ~ke sjpringe (touwtje springen).

zeile {‘zei:/le} (ww.zw. 1) **zeilen.**

zeip {‘zei:p} (v.) [geen mv.] [N. zeep; D. Seife] **zeep.** - 'n sjtök ~; zich mit ~ wasse.

zeipbekské {‘zei:(b)/be:ks/ke} (o.) [~s] **zeep-bakje.**

zeipkis {‘zei:p/ki:s} (v.) [kis] **zeepkist** (als naam van een eigengemaakt wagentje). - de ~ woor vreugter eine winsdroum van väöl jónges.

zeipleuter {‘zei:p/leu/ter} (v.) [leuter] **zeep-sop.** - de was in de ~ zitte.

zeiver {‘zei:/ver} (m.) [geen mv.] [N. zever; D. Seiber] **kwijl, zever, speeksel.** - de ~ dreef 'm oet de móndj; de ~ oet de klarinet sjödde; **zever, kletspraat, flauwe praat, onzin.** - waat 'ne ~!; des nieks den ~; ich kan dae ~ nimmeer aanheure.

zeivere {‘zei:/ve/re} (ww.zw. 1) **kwijlen, zeveren.** - doot 't wich 'ne sjlabber óm, 't zeivert; **kletsen, zwetsen, onzin uitkramen.** - man, doe zeivers!; **zaniken, zeuren.** - de kinjer blieve mei aan 't ~; hae zeivert óm ein ieske.

zeivereer {‘zei:/ve/reer} (m.) [~s / ~ke] **kwijler.** - waat bös se toch ein ~ke; **wauwelaar, zwetser, kletskous, zeur.** - dao höbs se die ~s weer; **zaniker, zeurder, zeurpiet.** - ~s kriege nieks.

zeiverlap {‘zei:/ver/la:p} (m.) [lap] (P) **zeurpiet, zeukous.** // **zeiverlepke** {‘zei:/ver/-le:p/ke} (o.) **slabbetje.**

zeivertrien {‘zei:/ver/trién} (v.) [trien] **zeurkous.**

zeiverzak {‘zei:/ver/za:k} (m.) [zak] (P) **zeurpiet, zeur.**

zejje {‘ze(j)/je} (ww.zw. 3a) [N. zaaien; D. säen] **zaaien.** - sjpinazie en sjlaaj ~.

zejkaar {‘zej/kaa:r} (o.) [kaar] **zinken zaai-korf.** - kunsmèszejje oet 't ~.

zejmesjien {‘zej/me/sjiē:n} (o.) [mesjien] **zaaimachine.**

zejsel {‘zej/sel} (o.) [geen mv.] **zaaisel.**

zejtied {‘zej/tiē:t} (m.) [tied] **zaaitijd.**

zejzaod {‘zej/zaot} (m. of o.) [zaod] **zaaizaad.**

zek {‘ze:k}, zie **zak.**

zèk {‘zè:k}, zie **zègké.**

zeker {'zee:/ker} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der; ~s(te)] [N. zeker; D. sicher] **zeker.** - hiej zin v'r ~; hae veulde zich ~der; ein dink is ~; zó ~ es get; 'n ~ geveul höbbe; ~ zin van zien zaak; ze woor ~ van zichzelf; get ~ wete; 't ~ veur 't ónzekere numme; ~, det is waor; ze woor ~ gevalle, es ze häör neet haje vasgehaje; hae is ~ weer krank; 'ne ~e Janssen; op 'n ~ moment; hae mós nao ein ~ plaats; in ~ zin.

zekering {'zee:/ke/ring} (v.) [~e / ~ske] **zeke-ring.** -de ~e vervange; 'n nuuj ~ indrejje.

zekske {‘ze:ks/ke}, zie **zak.**

zèkvrij {‘zè:k/friē:j} (predicatief bn.) [vrij]

vrijpostig. - hae is ~.

zèkwäörd {‘zè:k/wäört} (o.mv.) **mondelinge toezagging.** - veur höbbe det op ~ aafgesjpraoke.

zèkwies {‘zè:k/wiēs} (v.) [³wies] **zegswijze.** - die ~ is gèn richtig plat.

zeldzaam {‘ze:ljti/saam} (bn.) [zeldzame, ~, ~] **zeldzaam, uitzonderlijk.** - 'n ~ plant; des 'n ~ situwasie.

zelf {‘zel:f} (aanw.vnw.) [N. zelf; D. selber] **zelf.** - de baas haet 't ~ gezag; waas se zaes bös se ~; hae woor de belaefdigheid ~.

zelfbehaad {‘zelv/be/haa:t} (o.) [behaad] **zelf-behoud.**

zelfbeklaag {‘zelv/be/klaa:ch} (o.) [beklaag] **zelfbeklag.**

zelfbesjtuur {‘zelv/be/sjtū:u:r} (o.) [besjtuur] **zelfbestuur.**

zelfbinjer {‘zelv/bi/njer} (m.) [~s] **strobinder, zelfbinder** (maaimachine). // ook: **stropdas, snelbinder.**

zelfde {‘zelv/de} (bn.) **zelfde.** - de~ saort luuj; 't~ kleid aanhöbbe, det zin d'r twee van 'n~ saort.

zelfgemaak {‘zelv/che/’maa:k} (bn.) [~de, ~de, ~] **zelfgemaakt.** - 'n ~de flaaj.

¹zelfkantj {‘ze:lf/ka:njtj} (m.) [~e] **zelfkant** (van een stuk stof).

²Zelfkantj {‘ze:lf/ka:njtj} (m.) de **Zelfkant,** Duits gebied rond Tüddern, dat een tiidlang na de Tweede Wereldoorlog tot Nederland behoord heeft. - euver de ~ nao 't zuide gaon.

zelfs {‘zelfs} (bw.) [N. zelfs; D. selbst] **zelfs.** - ~ de burgemeister woor dao; hae wét 't ~ nag baeter es de meister.

zelfsjtenjig {‘zelv/’sje/njich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~s(te)] **zelfstandig.** - 'ne ~e ónger-nummer; ~ gaon wonie; hae is eindelik ~ gewaore; ~ de zake regele.

- zelfsjtenjigheid** {zelf/’sjte/njich/(h)eit} (v.) [geen mv.] **zelfstandigheid**. - Zjwame wilt zien ~ behaje.
- zelfvertrouwe** {’zelf/fer/troe(w)/we} (o.) [vertrouwe] **zelfvertrouwen**.
- zelje** {’ze/lje} (bn., bw.) [N. zelden; D. selten] **zelden**. - des ‘ne ~ tref (dat maak je niet vaak mee); hae kump ~.
- zèlke** {’zèl/ke}, zie ^{1,2}**zeil**.
- zelmke** {’zelm/ke}, zie **zalm**.
- zeme** {’zee/me} (ww.zw. 2) **zemen**. - de rame ~.
- ¹**zemel** {’zee:/mel} (v.) [~e] **zemel**. - dao zit mich ein ~ ónger ‘t gebit; mik mit ~e.
- ²**zemel** {’zee:/mel} (m./v.) [~s] **zeurpiet, zeurkous**.
- zemeleer** {’zee:/me/leer} (m.) [~s] **zeurpiet, zeurkous**.
- zemeleizer** {’zee:/me/le/zei:/ker} (m.) [zeiker] **kleingeestig iemand**.
- zender** {’ze:n/der} (m.) [~s / ~ke] **zender** (van radio of televisie). - dae ~ is nimmeer in de lóch.
- zenewe** {’zee:/ne/we} (v.mv.) **zenuwen**. - dao kries se ‘t van op dien ~; det wirk mich op mien ~.
- zenewechtig** {’zee:/ne/we:ch/tich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zenuwachtig**.
- zenger** {’ze/nger} (m.) [~s / ~ke] [N. zanger; D. Sänger] **zanger**.
- zenuuw** {’zee:/nuuw} (v.) [zenewe {’zee:/ne/we}]
- zès** {’zè:s} (hoofdtelw.) [-se of zèzze {’zè:(z)/ze} / ~ke / verb.vorm ~se of zèzze] [N. zes; D. sechs] **zes**. - twee keer drie is ~; ~ plaatse; ich haaj twee ~se (of zèzze) op mie rapport; ein mager ~ke; v’r sjpele mit zien ~se (of zèzze).
- zèndaags** {’zè:z/’daachs} (bn.) [~e, ~e, ~] **zesdaags**. - de ~e.
- zèdde** {’zè:z/de} (rangtelw.) **zesde**.
- zèddeilig** {’zè:z/’dei:/lich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zedelig**. - ‘n ~ servies.
- zèdsoezjend(st)** {’zè:z/’dôê:/zjent(s/te)} (telw.) **zesduizend(st)**.
- zèsendertig(st)** {’zè:(z)/zen/’de:r/tich(s/te)} (telw.) **zesendertig(st)**.
- zèsennegetig(st)** {’zè:(z)/ze(n)/’nee:/ge/tich(s/te)} (telw.) **zesennegentig(st)**.
- zèsensèstig(st)** {’zè:(z)/zen/’sè:s/tich(s/te)} (telw.) **zesenzestig(st)**.
- zèsensevetig(st)** {’zè:(z)/zen/’see:/ve/tich(s/te)} (telw.) **zesenzeventig(st)**.
- zèsentachetig(st)** {’zè:(z)/zen/’ta:/che/tich(s/te)} (telw.) **zesentachtig(st)**.
- zèsentwintjig(st)** {’zè:/zen/’twi:nj/tjich(s/te)} (telw.) **zesentwintig(st)**.
- zèsenveertig(st)** {’zè:(z)/zen/’veer/tich(s/te)} (telw.) **zesenveertig(st)**.
- zèsenvietig(st)** {’zè:(z)/zen/’vief/tich(s/te)} (telw.) **zesenvijftig(st)**.
- zèshóngerd** {’zè:s/’hó/ngert} (telw.) **zeshonderd**.
- zèshóngerdst** {’zè:s/’hó/nger(t)s/te} (telw.) **zeshonderdst**.
- zèsjäorig** {’zè:s/’jääö/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zesjarig**.
- zèskentjig** {’zè:s/’ke:nj/tjich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zeskantig**.
- zèsteen** {’zè:s/’teen} (hoofdtelw.) **zestien**.
- zèsteende** {’zè:s/’teen/de} (rangtelw.) **zestiente**.
- zèswaekedeens** {’zè:s/’wè:/ke/deens} (m.) [~te] **zesweskendienst**.
- zetal** {’zee:/tel} of **zaetal** {’zèè:/tel} (m.) [~s / ~ke] [N. zetel; D. Sessel] **zetal**. - ze haje ‘ne ~ klaorgezat veur Sinterklaos; ‘ne ~ in de raod höbbe.
- zette** {’zè:(t)/te}, zie ¹**zitte**.
- zètting** {’zè:(t)/ting}, zie ¹**zitting**.
- zeug** {zeuch} (v.) [~e / ~ske] [N. zeug] **zeug** (zie **kreem**). - ‘n ~ mit bagke.
- zeuke** {’zeu/ke} (ww.st. 27) [N. zoeken; D. suchen] **zoeken**. - ich höb dich euveral gezóch; ich höb mich gek daonao gezóch; ‘n parkeerplaats ~; paddesjteul ~; waat zeuk g’r, mevrouw?; zó get zeuks se hiej vergaefs; de plisie zeuk ‘m; ze zeuke dao nao aolie; ze zeuke monteurs; dae zeuk ‘t óngelök; ruzing ~; det is wied gezóch; det haaj ich neet achter ‘m gezóch.
-
- zeumere** {’zeu:/me/re} (ww.zw. 1) (**aren**) **lezen**, (hout) **sprokkelen, bijeenscharrelen**. - naodet d’r gemejd woar, zin v’r gaon ~; ze zeumerde mit meutje get geldj biejein.
- zeumerke** {’zeu:/mer/ke}, zie **zomer**.
- zeuns** {zeuns}, zie **zoon**.
- zeup** {zeu:p} (m.) [geen mv.] (P) **drank**. - ‘n glaeske ~; bring nag èns get ~!

zeure

- zeure** {'zeu:/re} (ww.zw. 1) (N.) **zeuren** (zie zanike, zeivere).
- zeut** {zeut} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. zoet; D. süß] **zoet**. - ~e en zoer appele; dae kóffie is mich te ~; ~ water; die begiene zinge heel ~; 'ne ~e (zoetekauw; een slappe, zoetelijke figuur).
- zeuthout** {'zeut/hou:t} (o.) [geen mv.] **zoethout**.
- zeutigheid** {'zeu/tich/(h)ei:t} (v.) [zeutighede {'zeu/tich/(h)ee:/de} / ~je] **zoetheid; zoe-tigheid, zoete lekkernij**. - van die zeutighe-de waers se allein mer diek.
- zeutsig** {'zeut/sich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zoe-tig**. - 'ne ~e sjmaak; det sjmaak ~.
- zeutsjengel** {'zeut/site/ngel} (m.) [~s / ~ke] **iemand die weinig actie vertoont, slapjanus**. - hae is 'ne echte ~.
- zeutviel** {'zeut/fiël} (v.) [viel] **zoetvijl, fijne vijl**.
- zeutzoer** {'zeut/'sôê:r} (bn., bw.) [zoer] **zoetzuur**.
- ¹**zeve** {'zee/ve} (ww.zw. 5a) [N. zeven; D. sieben] **zeven**. - 't mael ~; de sjteinkes oet 't zandj ~.
- ²**zeve** {'zee/ve} (hoofdtelw.) [~s / ~(s)ke / verb. vorm ~ne] [N. zeven; D. sieben] **zeven**. - drie en veer is ~; 'n waek haet ~ daag; 'n ~ veur sjriewe op 't report; 'n klein ~(s)ke; v'r zin mit zien ~ne.
- zevedaags** {'zee:/ve/'daachs} (bn.) [~e, ~e, ~] **zevendaags**.
- zevedoezjend(ste)** {'zee:/ve/'dôê:/zjent(s/te)} (telw.) **zevenduizend(ste)**.
- zevehóngerd** {'zee:/ve/'hó/ngert} (telw.) **ze-venhonderd**.
- zevehóngerdste** {'zee:/ve/'hó/nge(r(t)s/te)} (telw.) **zevenhonderdste**.
- zevejäärig** {'zee:/ve/'jää/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zevenjarig**.
- zevende** {'zee:/ven/de} (rangtelw.) **zevende**. - oppe ~ daag; de ~ van de maondj; es ~ aan-kómme.
- zevenendertig(ste)** {'zee:/ve/nen/'de:r/tich-(s/te)} (telw.) **zevenendertig(ste)**.
- zevenennengetig(ste)** {'zee:/ve/ne(n)'/nee:/ge/tich(s/te)} (telw.) **zevenennengetig(ste)**.
- zevenenséstig(ste)** {'zee:/ve/nen/'sè:s/tich-(s/-te)} (telw.) **zevenenzestig(ste)**.
- zevenensevetig(ste)** {'zee:/ve/nen/'see:/ve/tich(s/te)} (telw.) **zevenenzeventig(ste)**.
- zevenentachetig(ste)** {'zee:/ve/nen/'ta:/che/-

- tich(s/te)}* (telw.) **zevenentachtig(ste)**.
- zevenentwintjig(ste)** {'zee:/ve/nen/'twi:nj/-tjich(s/te)} (telw.) **zevenentwintig(ste)**.
- zevenenveertig(ste)** {'zee:/ve/nen/'veer/tich-(s/te)} (telw.) **zevenenveertig(ste)**.
- zevenenvieftig(ste)** {'zee:/ve/nen/'vief/tich-(s/te)} (telw.) **zevenenvijftig(ste)**.
- zeverekremer** {'zee:/ve/re/kree/mer} (m.) [kremer] **marskramer** die zeven verkocht of repareerde.
- zevesjpróng** {'zee:/ve/sjpróng} (m.) [geen mv.] **zevensprong** (oude boerendans).
- zeveteen** {'zee:/ve/teen} (hoofdtelw.) **zeven-tien**.
- zeveteende** {'zee:/ve/teen/de} (rangtelw.) **zeventiende**.
- zevezöldersgezich** {zee:/ve/'zö:l/ders/che/-zi:ch} (o.) [gezich] **verongelijkt** of **triest gezicht**. - dae zit dao mit zie ~ te kieke.

- ¹**zich** {zi:ch} (v.) [~te / ~ske] [N. zicht; D. Sichte] **zicht, zeis** (met korte steel, voor het maaien van graan).
- ²**zich** {zi:ch} (o.) [geen mv.] [N. zicht; D. Sicht] **zicht**. - v'r höbbe sjlech ~; oet 't ~ zin; zich get op ~ laote sjture.
- ³**zich** {zi:ch} (wederk.vnw.) [N. zich; D. sich] 1. **zich**. - ~ wasse, ~ vervaele; ~ vergaete, ~ biechte; ~ neutje doon; ~ de tied gunne óm get te doon; eder veur ~; op ~ genaome is det nag neet zó gek; get mit ~ mit numme; óm ~ haer kieke; ~ 'n bótram aete; ~ de henj wasse; det kump ~ zó nej neet. // get op ~ Hollands oetsjpraeke (op zijn Hollands). 2. **elkaar**. - ze höbbe ~ in jaore nimmeer gezeen; ze gove ~ 'n handj.

- zichbaar** {‘zi:g/baar} (bn., bw.) [zichbare, ~ (of zichbare), ~ / ~der] **zichtbaar**.
- zichzelf** {zi:ch/’self} (wederk.vnw.) **zichzelf**. - ze kós ~ nimmeer truuuk op die foto; det höbbe ze aan ~ te danke; ze kwoom oet ~ nao mich haer.
- zie** {zie, ook zîē:} (bez.vnw.) [verkorte vorm van **zien** (meestal o., minder vaak m. of v., nooit mv.)] **zijn**. - ~ hoes; ~ maedje; ~ bès doon; ~ vader; ~ moder.
- ziebbele** {‘zie(b)/be/le}, zie **ziemmele**.
- ¹**ziej** {ziēj} (v.) [zieje {‘zie(j)/je} / -ke] [N. zij, zijde; D. Seite] **zij, zijde, kant**. - pien höbbe in de ~; op zien ~ ligke; aan geen ~ (*aan de overzijde van de Maas*); 'n ~ sjpek (*groot stuk spek*).
- ²**ziej** {ziēj} (m.) [geen mv.] [N. zij, zijde; D. Seide] **zijde** (stof). - gerdiene van ~.
- ³**ziej** {ziēj} (v.) [~e / ~ke] **zeef**. - 'n kóffie-ke.
- ⁴**ziej** {ziēj} (v.) [~e] **duif** (wijfje). - 'ne haore en 'n ~.
- ⁵**ziej** {ziē:} (pers.vnw.) [zie **ze**, ²**häör**] [N. zij; D. sie] 1. (3e pers.v.enk.) **zij**. - ~ vindj det neet good. 2. (3e pers.mv.) **zij**. - ~ kómme hiej nootj.
- ziejbeuk** {‘ziēj/beu:k} (v.) [³beuk] **zijbeuk** (van de kerk).
- ziejdook** {‘ziēj/doek} (m.) [dook] **zeefdoek** (linnen doek in de ziejsjóttel [zie aldaar]).
- ziejdeur** {‘ziēj/deu:r} (v.) [deur] **zijdeur**.
- ¹**zieje** {‘zie(j)/je} (ww.zw. 3b) **zeven**. - de mèlk ~.
- ²**zieje** {‘zie(j)/je} (bn.) [N. zijden; D. seiden] **zijden**. - ~ sjtóf; 'n ~ kleid. // (als zn., m.) 'ne hoge ~ (*hoge hoed*).
- ziejgank** {‘ziēj/ga:ngk} (m.) [¹gank] **zijgang** (spec. in de kerk).
- ziejkantj** {‘ziēj/ka:njtj} (m.) [kantj] **zijkant**.
- ziejlien** {‘ziēj/liēn} (v.) [lien] **zijlijn**. - 't publiek sjtóng te dun biej de ~.
- ziejroet** {‘ziēj/rô:ē:t} (v.) [roet] **zijruit** (van een auto).
- ziejsjóttel** {‘ziēj/sjô:(t)/tel} (v.) [sjóttel] **melkzeef** (zeef, met linnen doekje (ziejdeukske) erin, die over de opening van een melkbus (fuuftuit) werd gelegd om de melk na het melken bij het ingieten van ongerechtigheden te ontdoen).
- ziejsjopegel** {‘ziēj/sjpee:gel} (m.) [sjpegel] **zij-spiegel**.
- ziejsjtraot** {‘ziēj/sjtraot} (v.) [sjtraot] **zijstraat**.
- ziejwaeg** {‘ziēj/wê:ē:ch} (m.) [waeg] **zijweg**.
- ziek** {ziek} (bn.) [-ke, ~ke, ~ / ~ker; ~s(te)] (N.) (zie **krank**) **ziek**. - 't wuchske is ~; zich ~ melje; v'r höbbe 'ne ~ke toes.
- ziekantj** {‘ziē/ka:njtj} (m.) [kantj] **zijkant**.
- ziekkebezeuk** {‘zie:(k)/ke/be/zeuk} (o.) [be-zeuk] **ziekenbezoek**. - op ~ gaon.
- ziekkebroedder** {‘zie:(k)/ke/broe:(d)/der} (m.) [broeder] **ziekenbroeder, verpleger**.
- ziekkefons** {‘zie:(k)/ke/fo:ns} (o.) [~-e] **ziekenfonds**. - väol luuj zin in 't ~.
- ziekkehoes** {‘zie:(k)/ke/hô:ē:s} (o.) [²hoes] (N.) (zie hospitaal) **ziekenhuis**. - op 't ~ ligke; opgenaome waere in 't ~.
- ziekkezöster** {‘zie:(k)/ke/zö:s/ter} of **ziekkезuster** {‘zie:(k)/ke/zu:s/ter} (v.) [zuster] **ziekenzuster, verpleegster**.
- ziekmeljing** {v.) {‘zie:k/me/ljing} (v.) [meljing] **ziekmelding**.
- ziekte** {‘zie:k/te} (v.) [~-s] (N.) (zie **krankheid**, **krenkde**) **ziekte**. - kanker is ein nutte ~; es de ~ (*vreselijk, verschrikkelijk*: det gare krump es de ~; det mès sjtink es de ~).
- ziel** {ziel} (v.) (zie ook **zeel**) [-le / ~ke] (N.) (zie **zeel**) **ziel**. - de ~le in 't vasevuur.
- ziellig** {‘zie(l)/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] (N.) **zielig**. - ein ~ wuchske; ze zoot d'r get ~ biej te kieke.
- zielsgelökkig** {'ziels/ge/’lö:(k)/kich}, zie **zeelsgelökkig**.
- ziemmel** {'zie(m)/mel} (m.) [geen mv.] **druilregen**.
- ziemmele** {'zie(m)/me/le} of **ziebbele** {‘zie(b)/be/le} (ww.zw. 1) **zachtjes regenen, druilen**. - 't is de ganse daag al zóget aan 't ~.
- ziemmelraengel** {'zie(m)/mel/rèè:/ngel} of **ziemmelraege** {'zie(m)/mel/rèè:/ge} (m.) [raengel, raege] **druilregen**.
- zien** {zie:n} (bez.vnw.m., 3e pers.enk.) [zienne {‘zie(n)/ne} of ziene {‘ziē:/ne} (soms zien {zien}), zien {zien}, ~ {zie:n}; zie ¹**zie, zient**] [N. zijn; D. sein] **zijn**. - zienne (of zien) vader; zich zienne kop sjtote; zien moder; zien kinjer; zien hoes.
- zient** {zient of zie:nt} (bez.vnw., 3e pers.enk. [zelfst.gebruikt]), **‘t ~, het zijne**. - eder 't ~; hae pakde zich 't ~; wat is det veur ein maedje?, det is 't ~.
- ziep** {ziē:p} (v.) [~e / ~ke] **goot** (langs de weg). - val neet in de ~!; aafvalwater oetsjödde in de ~. // **Maria Ziep**, feestdag van Maria op 2 juli (Maria Visitatie); regen op deze dag voorspelt een natte zomer.
- ziepe** {‘ziē:/pe} (ww.st. 32) [N. siepen] (hard)

ziepnaas

- regenen, plenzen, stromen, sijpelen, siepen, druipen.** - 't ziep boete; 't water zeep 'm oet zien kleijer.
- ziepnaas** {*ziē:p/naas*} (v.) [naas] **druipneus**.
- ziepnaat** {*ziē:p/naat:t*} (bn.) [naat] **drijfnat, kletsnat**. - ich woor ~ vanne raege; ziepnate kleijer.
- ziepoug** {*ziē:/bouch*} (o.) [oug] **leepoog, drupperig oog**. - daags naodet d'r gezaope haaj, haaj d'r ziepuigskes.
- ¹**zilver** {*zi:l/ver*} (o.) [geen mv.] [N. zilver; D. Silber] **zilver**. - 'ne rink van ~; 't ~ poetse; ich höb neet väöl ~ in mien beurs (*zilvergeld*); 't ~ woer veur dae Belzje renner; dae hóndj leut 't ~ zeen es se te deunbiej kumps (*zijn blikkerende tanden*).
- ²**zilver** {*zi:l/ver*} (bn.) [~e, ~, ~] (ook **zilverre** {*zi:l/ve/re*}) **zilveren**. - 'ne ~e gólje; 'n ~e medalie; de ~e baeker; 'n ~ broelof; 't ~ broedspaar; 'n ~ kleur.
- ¹**zin** {*zin of zi:n*} (m. of v.) [~ne / ~ke] [N. zin; D. Sinn] **zin**. - det haet gènne ~; ich zeen dao de ~ neet van in; ze haaj gooij ~; zienne eige ~ doon; ich höb gènne (*of gèn*) zin in flaj; höbs se ~ óm mit te gaon?; króm ~ höbbe (*slechtgehumeurd zijn*); 't emes nao de ~ make; van die Franse ~ sjnapde ich nieks; mit ein klein ~ke kós d'r väöl dudelik make.
- ²**zin** {*zi:n*} (ww.onr. 30) [N. zijn; D. sein] **zijn**. - ze wore neet toes; v'r zin op de heugde; ze is krank; doe bös neet good wies; hae is vreugter dokter gewaes; zit geur femielie vanein?; böñ mer veurzichtig!; zit veurzichtig!; ich böñ gevalle.
- zinge** {*zi:nge*} (ww.st. 29) [N. zingen; D. singen] **zingen**. - ze kan sjoon ~; 'n liedje ~; hoog en leeg könne ~; veur 't ~ de kirk oet-gaon; de veugel ~.
- zink** {*zingk*}, zie **zinge, zinke**.
- zink** {*zi:ngk*} (o.) [geen mv.] [N. zink; D. Zink] **zink**. - 'ne bak van ~.
- zinke** {*zi:ng/ke*} (bn.) **zinken**. - 'ne ~ bak.
- zinke** {*zi:ng/ke*} (ww.st. 29) [N. zinken; D. sinken] **zinken**. - de boot is gezónke.
- zinne** {*zi:(n)/ne*} (ww.zw. 1) **zinnen, aanstaan**. - det zint mich neet.
- zinnig** {*zi:(n)/nich*} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **zinnig**. - ich kan dao gèn ~ waord euver zègke.
- zintjel** {*zi:nj/tjel*} (m.) [~e / ~ke] **sintel**. - de ~ oet de sjtoof haole.
- zinvol** {*zin/vó:l*} (bn., bw.) [vól] **zinvol**. - det besjloet liek mich neet erg ~.
- zirmele** {*zi:r/me/le*} (ww.zw. 1) **snikkend zegen, snikken**. - hae haet mich gehodj, zir-melde 't menke.
- ¹**zit** {*zi:t*} (m.) [~te] **zet**. - waem is aan ~; det woer 'ne goje ~ van 'm; in diederleij ~ (*in drie fasen*).
- ²**zit** {*zi:t*}, zie ²**zin**, ^{1,2}**zitte**.
- zitbaas** {*zi:d/baas*} (m.) [baas] **zetbaas**. - de ~ waerde door de eigeneer droetgezat.
- ¹**zitte** {*zi:(t)/te*} (ook **zètte** {*zè:(t)/te*}) (ww. onr. 28) [N. zetten; D. setzen] **zetter**. - ze zat 't wich op häöre sjoot; zich ~ (*gaan zitten*); zit uch!; blome in ein faas ~; de faas oppe taofel ~; 'n book inne kas ~; zich 'ne hood oppe kop ~; geldj oppe bank ~; de hóndj in zien hok ~; 'n sjtök in ein bôks ~; emes 't mets oppe kael ~; ze höbbe dao sjtinkerkes gezat; 'ne knien in 't zoer ~; doe höbs mich alles óngerein gezat; de puntjes op de i ~; zien handjeikening ~; get op meziek ~; det zal ich dich betaald ~; alles op 't sjpel ~; det zit kwaod blood; kóffie ~; det jeske haet zich gans nao zien sjouwers gezat.
- ²**zitte** {*zi:(t)/te*} (ww.st. 30) [N. zitten; D. sitzen] **zitten**. - op 'ne sjtool zitte; ze zote in de kamer; ze zote te aete; in de gevangenis ~; hae zit biej de gemeinde; in 't besjtuur ~; in 't verenigingslaeve ~; hae is blieve ~; höbs doe dao weer mit dien vingers aan gezaete?; hae zit achter de maedjes aan; ich laot mich neet op mienne kop ~; det laot ich neet op mich ~; zit toch neet zo te sjörge; ze zitte mich te ver-vaele; wo höbs doe al dae tied gezaete?; dae zit in Amerika; in de probleme ~; häöre miens haet häör mit de kinjer laote ~; laot mich neet mit al det aete ~; ich zit d'rmit in mien maag; ich laot 't d'r neet biej ~; de hoon zit te breuje; d'r zit 'n guutse-ès ónger de panne; de nagel zit sjtevig in de moer; de hóndj zit ónger de luus; dienne sjlieps zit sjEIF; d'r zit nag ein bietje wien in de fles; laot mer ~!; dao zit waal get in; 't zit mich toet hiej!; det zit waal good; die bôks zit good; wie zit det?; de bös zit gans vól; 't zit d'rop; die gool zoot.
- zittebliever** {*zi:(t)/te/bliē:/ver*} (m.) [~s] **zittenblijver**.
- ¹**zitting** {*zi:(t)/ting*} of **zètting** {*zè:(t)/ting*} (v.) [~e] **zetting**. - dees ~ is eder veur ein fanfaar es veur ein harmenie; dae rink haet 'n ~ mit diamante.
- ²**zitting** {*zi:(t)/ting*} (v.) [~e / ~ske] **zitting**. -

- de ~ van 'ne sjtool; 'n ~ van de raod.
- zjeleij** {zje/'leij} (m.) [geen mv.] **gelei**. - zeutzoere ~.
- zjem** {zjem}, **zjempot**{'zjem/po:t}, zie **sjem**, **sjempot**.
- zjenant** {zje/'na:nt} (bn.) [~e, ~e, ~] **genant**. - ein ~e vertuinig.
- zjenere** {zje/'nee/re}, zie **sjenere**.
- zjiep** {zjie:p} (m.) [~s / ~ke] **jeep**.
- zjurie** {'zjúú:/rié(j)} (m. of v.) [~s] **jury**.
- zjwaaj** {zjwaaj} of **zjwasem** {'zjwaaj/sem} (m.) [geen mv.] (**water)damp, wasem**.
- zjwaajgraas** {'zjwaaj/graa:s} (o.) [graas] een soort gras, **groene naaldaar** (*Setaria viridis*).
- zjwaak** {zjwaak:k} (bn., bw.) [zjwake, zjwake, ~ / zjwaker; ~s(te)] [N. zwak; D. schwach] **zwak**. - 'n zjwake plank; hae woor krank en veulde zich erg ~; det is 't zjwake puntj; 'n ~ geluid; 'n zjwake blaos höbbe.
- zjwaam** {zjwaam} (v.) [zie **Zjwaemke**] **Swalm**. - zjwumme in de ~; de brök euver de ~.
- ¹**zjwaams** {zjwaams} (bn.) [~e, ~e, ~] **Swalmens, uit/van Swalmen**. - 't ~ Waordebook; 't ~ plat; ziej is ein richtige ~e.
- ²**zjwaams** {zjwaams} (o.) [geen mv.] **Swalmens** (het Swalmens dialect). - ~ kalle; zèk 't mer in 't ~.
- zjwaamsjlaag** {'zjwaam/sjlaa:ch} (m.) [sjlaag] **zwemslag** (op één zij; bij het zwemmen in de Swalm).
- zjwaamwater** {'zjwaam/waa:/ter} (o.) [water] **swalmwater**. - 't zjwumbad lete ze vreuger vólloupe mit ~.
- zjwaan** {zjwaan} (v.) [zjwane {'zjwa:/ne} / zjwaenke {'zjwèèn/ke}] [N. zwaan; D. Schwan] **zwaan** (*Cygnus olor*). - De Zjwaan (*herberg aan de Rijksweg te Swalmen*).
- zjwaard** {zjwa:rt} (o.) [~e] [N. zwaard; D. Schwert] **zwaard**.
- zjwaars** {zjwaars} (v.) {zjwaarde {'zjwa:r/z e} / zjwaarske {'zjwèèrs/ke]} [N. zwoerd; D. Schwarte] **zwoerd**. - 'n sjtök sjpek mit 'n lekker krappe ~; (**pak**) **slaag, rammel**. - ~ kriege.
- zjwaarde** {'zjwaar/ze} (ww.zw. 6) **hard slaan**. - de sjmeed mós duchtig ~ op 't iezer; **ervan langs geven, een pak slaag geven, aframmen**. - hae kreeg ze gezjwaars.
- zjwabber** {'zjwa(b)/ber} (m.) [~s] **zjabber**.
- zjwabbere** {'zjwa:(b)/be/re} of **zjwaddere** {'zjwa(d)/de/re} (ww.zw. 1) **1. zwalken**. - ze zjwabberde (zjwadderde) zaat euver de waeg; **zwaaien, heen en weer bewegen**. - dae dook zjwabberde op en aaf in de windj.
- 2. zwaber**. - ich módt de blatum nag ~ mit de zjwabber.
- zjwaegel** {'zjwèè:/gel} (m.) [~e / ~ke] [verg. N. zwavel; D. Schwefel] **1. zwavel**. **2. lucifer**. - get mit eine ~ aansjtaeke; haaj d'r èns 'ne ~ aan; 'n deuske ~e; gaef mich èns ei ~ke.
- zjwaegeldoos** {'zjwèè:/gel/doos} (v.) [doos] **lucifersdoos**. - doot de sente mer in ein zjwaegeldeuske.
- zjwaegele** {'zjwèè:/ge/le} (ww.zw. 1) **1. kletsen**. - waat sjtaon die dao nag te ~? **2. bamzaai-en** (spel waarbij een aantal lucifers in een gesloten hand gehouden wordt; er zijn stukjes van de lucifers afgebroken, en alleen de kopjes zijn zichtbaar; wie de kortste lucifer trekt, is de verliezer) (zie ook **toeke** trèkke).
- zjwaegeleer** {'zjwèè:/ge/leer} (m.) [~s] **kletskous, stokebrand**.
- zjwaegelsjtekske** {'zjwèè:/gel/sjte:k/ske} (o.) [~s] **lucifershoutje**.
- Zjwaemke** {'zjwèèm/ke} (o.) [verkl.w. van Zjwaam] **zijtak van de Swalm in het dorp Swalmen**. // 't ~, in Swalmen uitgegeven weekblad. - 't Zjwamer nuujs sjteit eder waek in 't ~.
- zjwaer** {'zjwèèr} (m.) [~e {'zjwèè:/re} / ~ke] [N. zweer; D. Geschwür] **zweer**. - ónger de ~ zitte.
- ¹**zjwaere** {'zjwèè:/re} (ww.st. 20) [N. zweren; D. schwären] **zweren** (van wonderen). - dae viniger van mich zjweurt al lang.
- ²**zjwaere** {'zjwèè:/re} (ww.st. 20) [N. zweren; D. schwören] **zweren** (een eed). - det kan ich dich ~.
- zjwaerske** {'zjwèèrs/ke}, zie **zjwaars**.
- zjwakighed** {zjwa:/kich/(h)ei:t} (v.) [zjwakighede {zjwa:/kich/(h)ee:/de}] **zwakheid**. - van ~ kós ze klam loupe; hae haaj nagal get zjwakighede.
- zjwalg** {zjwalch} (v.) [~e {'zjwa:l/ge} / zjwelg-ske {'zjwelchs/ ke}] [N. zwaluw; D. Schwalbe] **zwaluw** (boerenzwaluw, *Hirundo rustica*, en huiszwaluw, *Delichon urbica*). - d'r breuje ~e ónger de daakgöt; de ~e zitte al op de dräöd; de ~e vlege hoog (aankondiging van goed weer).
- zjwalge-ès** {'zjwa:l/ge/è:s} (o.) [ès] **zwaluwnest**.
- zjwalgenès** {'zjwa:l/ge/nè:s} (o.) [nès] **zwaluwnest**.
- zjwalgesjtert** {'zjwa:l/ge/sjte:rt} (m.) [sjtert] **zwaluwstaart**. // ook: **koninginnenpage**

zjwam

(*Papilio machaon*).

zjwam {zjwam of zjwa:m} (m.) [~me / zjwemke {zjwem/ke}] [N. zwam; D. Schwamm] **zwam**.

zjwame {zjwaa/me} (o.) **Swalmen**. - de gemeinde ~; in ~ wone; de luuj van ~.

zjwamer {zjwaa/mer} (bn.) [onverb.] **Swalmens, uit of van Swalmen**. - de ~ zjwumklub hét Eszet; mit ~ kirmes; de ~ luuj; 't ~ keteerke. // (als zn., m.) **Swalmenaar**. - hae is 'ne richtige ~.

zjwamme {zjwa(m)/me} (ww.zw. 2) (N.) **zwammen**. - ich gluif des se zits te ~.

zjwamnaas {zjwam/naas of 'zjwa:m/naas} (v.) [naas] **zwanneus, kletsmajoer**.

zjwanger {zjwa/nger} (bn.) [~e, ~, ~] [N. zwanger; D. schwanger] **zwanger**. - 'n ~ vrouw; ze is al drie maondj ~.

zjwans {zjwa:ns} (m.) [zjwens {zjwens} of ~e / zjwe:nske {zjwe:ns/ke}] 1. **onbetrouwbaar iemand, gemenerik** (verg. *lapzjwans*). - des 'ne ~. 2. zie **foekzjwans**. 3. **staart**. - de koe zjwejde mit häorre ~; 4. (mv.) **slaag, klappen**. - zjwens kriege.

zjwanse {zjwa:n/se} (ww.zw. 6) **meppen, slaan**. - ze gezjwans kriege.

zjwaoger {zjwao/ger} (m.) [~s] **zwager**.

zjwaor {zjwaor} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der {zjwao:r/der}; zjwörste s(te) {zjwää:r/s(te)} of ~s(te) {zjwao:r/s(te)}] [N. zwaar; D. schwer] **zwaar**. - hae is teen kilo ~der es mich; dae wage is ~ gelaje; ~e gróndj (zie **zjwaore**); ~e tabak; 'n ~ sjstudie; ~ werk doon; ~ gesjöt; 'n ~ ónwaer; 'n ~ bevalling; ~ gewóndj; ~e meziek; 'ne ~e drinker; 'ne ~e kop; det lik ~ op de maag; ~ betaald waere; hae haet 't d'r mer ~ mit.

zjwäörde {zjwäör/de} (v.) [geen mv.] **zwaarte**.

zjwaore {zjwao/re} (m.) [geen mv.] **zware grond, kleigrond**. - oppe ~.

zjwart {zjwa:rt} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] [N. zwart; D. schwarz] **zwart**. - ~e besse; ~e miemerte; ei ~ paerd; ~e zök; 'n ~ pak; ze wore in 't ~; ~e sjoon; 'n ~e mès (*mis voor overledenen, waarbij de celebrant een zwart kazufel draagt*); Zjwarte Piet; ~ begint (*bij schaakspel*); ~e henj höbbe (*vuile handen*); kinjer, wat höbt g'r uch weer ~ gemaak! (*vuil*); de lóch begint ~ te waere; 't zoog dao ~ van de luuj; 't waerde-n-'m ~ veur zien ouge; oppe ~e lies sjtaon; ~ geldj; hae wirk ~.

zjwartbrood {zjwa:rd/broot} (o.) [brood] (N.) **zwartbrood**.

zjwartepiet {zjwa:r/te/'pie:t} (m.) [~te] **zwarte-piet** (de schoppenboer bij het zwartepieten).

zjwartepiette {zjwa:r/te/'pie:(t)/te} (ww.zw.) **zwartepieten** (een bep. kaartspel spelen).

zjwartkieker {zjwa:rt/kîê:/ker} (m.) **zwartkijker** (iem. die alles van de zwarte zijde ziet; iem. die TV keek zonder kijkgeld betaald te hebben).

zjwartlap {zjwa:rt/la:p} (m.) [lap] **iemand die zich vuilgemaakt heeft, viezerd, vuilak**.

zjwartmake {zjwa:rt/maa:ke} (ww.zw.) [make] **zwartmaken**. - zich zie gezich ~; zien vrunj höbbe-n-'m zjwartgemaak.

zjwartriejer {zjwa:rt/rie(j)/jer} (m.) [~s] **zwartrijder**.

zjwartwirker {zjwa:rt/wi:r/ker} (m.) [~s] **zwartwerker**.

zjwart-wit {zjwa:rt/'wi:t} (bn.) **zwart-wit**. - ~ tillevizie.

zjwasem {zjwaa/sem}, zie **zjwaaj**.

zjwavel {zjwaa:/vel} (m.) [geen mv.] **zwavel** (zie ook **zjwaegel**).

zjwèdde {zjwé:(d)/de}), zie **zjweite**.

zjweefkerresel {zjweef/ke(r)/re/sel} (m.) [kerresel] **zweefmolen**. - ich bön dök dól gewaore inne ~.

zjweefvleeg {zjwee(f)/fleech} (v.) [vleeg] **zweefvlieg** (vaak boven bloemen zwevende vlieg, uit de familie *Syrphidae*).

zjweeg {zjwee:ch}, zie **zjwiege**.

zjweel {zjwee:l} (o.) [geen mv.] [D. Schwielen] **eelt**. - ~ oppe henj höbbe; ~ ónger de veut höbbe; ~ oppe zeel höbbe (door ervaring ongevoelig geworden zijn); hae haet ~ op zien vót (*hij is liever lui dan moe*).

zjweeloor {zjwee:/loor} (o.) [oor] **oorontsteking**.

zjwegerste {zjwee/gers/te} of **zjwegerse** {zjwee/ger/se} (v.) [~] **zwagerin, schoonzus**.

zjwein {zjwei:n} (o.) [~e / ~ke] **zwijn** (alleen in overdr. bet.) (zie **verke**). - det wore richtige ~e; ~ höbbe (*geluk hebben*).

zjweit {zjwei:t} (m., ook o.) [geen mv.] [N. zweet; D. Schweiß] **zweet**. - de (of 't) ~ dreef mich euver mienne rök; 't ruuk hiej nao ~; zich in 't ~ wirke; hae haaj de ~ veurre kop sjtaon.

zjweitdröppel {zjwei:(d)/drö:(p)/pel} (m.) [dröppel] **zweetdruppel**.

zjweite {zjwei:/te} (ww.zw. 7a, soms onr.) [N. zweten; D. schwitzen] **zweten**. - ~ van de hêts; zitte te ~ veur 'n ekzame; es de póm zjwèt (of **zjweit**), guf 't hómmelwaer.

- zweitechtig** {‘zjwei:/de:ch/tich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zweetachtig; zweterig.** - wie ich koorts haaj, waar ich ~.
- zweiterig** {‘zjwei:/te/rich} (bn.) [~e, ~e, ~] **zweetachtig; zweterig.** - 't voor ~ waer.
- zweithenj** {‘zjwei:t/henj} (v.mv.) **zweethanden.**
- zweitiezer** {‘zjwei:/diē:/zer} (o.) [iezer] *schertsende aanduiding van een fiets.* - inne oorlog woer 'ne fiets mit hel benj 'n danig ~.
- zweitveut** {‘zjwei:t/feut} (m.mv.) **zweetvoeten.**
- zweijje** {‘zjwe(j)/je} (ww.zw. 3a) [N. zwaaien] **zwaaien.** - es de trein vertrèk, móet g'r ~; mit ein vlag ~; de tek zjweide op en aaf door de windj. // zie ook **gezjwejd.**
- zwelgske** {‘zjwelchs/ke}, zie **zjwalg.**
- zwelle** {‘zjwe(l)/le} (ww.st. 12) [N. zwellen; D. schwellen] **zwellen.** - ein gezjwólle tóng; dae óntsjtakoek vinger beginnt al te ~.
- zwellung** {‘zjwe(l)/ling} (v.) [~e / ~ske] **zwellung.**
- zwens** {‘zjwens}, **zwenske** {‘zjwe:ns/ke}, zie **zjwans.**
- zwjer** {‘zjwer} (v.) [~re] **varkensluis** (Haemato-pinus suis). - die verke höbbe las van ~re.
- zwerm** {‘zjwe:rm} (m.) [~e] **zwerm.** - 'ne ~ veugel; 'ne ~ sjpräon; 'ne ~ bieje.
- zwerme** {‘zjwe:r/me} (ww.zw. 2) **zwermen.** - bieje en aomezeike zwerme.
- zwertsel** {‘zjwe:rt/sel} (o.) [geen mv.] **zwart-sel** (zwart poeder, bijv. gebruikt om met cement te mengen).
- zwèt(s)** {‘zjwè:t(s)}, zie **zjweite.**
- zwetse** {‘zjwe:t/se} (ww.zw. 6) [N.] **zwetsen.**
- zwetser** {‘zjwe:t/ser} (m.) [-s / ~ke] (N.) **zwetser.**
- zwetskammezaol** {‘zjwe:ts/ka(m)/me/zaol} (m.) [kammezaol] **praatjesmaker, zwets-kous.**
- zwetsmoel** {‘zjwe:ts/môél} (v.) [moel] **zwetser, zwetskous.**
- zweurs, zweurt** {‘zjweu:rs, zjweu:rt}, zie ^{1,2}**zjwaere.**
- zweve** {‘zjwee/ve} (ww.zw. 5a) [N. zweven; D. schweben] **zweven.** - door de lóch ~; ich haaj 't geveul det ich zjweefde.
- zwiebbele** {‘zjwie(b)/be/le} (ww.zw. 1) **wanke-len.** - ich sjataon te ~ op mien bein.
- zwiebbelig** {‘zjwie(b)/be/lich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **duizelig.** - ich höb 'n ~ geveul inne kop; **wankel.** - ~ op zien bein sjataon.
- zwiege** {‘zjwié:/ge} (ww.st. 32) [N. zwijgen; D. schweigen] **zwijgen.** - de zjwiegende meerderheid; ze höbbe dao-euver gezjwege; det zin vervaelende luuj, gezjwege nag häör kinjer.
- zwigzaam** {‘zjwié:ch/saam} (bn., bw.) [zjwiegzame, ~, ~] **zwijgzaam.**
- zwiék** {‘zjwiek} (m.) [~ke / ~ske] [N. zwik(je)] **zwik, troep, groep.** - ze ginge mit de ganse ~ de zaal binne; ganse ~ke veugel. // **zwikje, boel, zaak.** - v'r höbbe de ganse ~ verkoch.
- zwiemmel** {‘zjwie(m)/mel} (m.) [~e / ~ke] **lucifer** (verg. **zjwaegel.**)
- zwiendel** {‘zjwie:n/del} (m.) [geen mv.] **ratjetoe, rommeltje.** - gooij dae ganse ~ mer inne kontener.
- zwiep** {‘zjwie:p} (m.) [~pe / ~ke] **zwiep, zwaai.** - örges 'ne ~ aan gaeve; hae sjpróng mit 'ne ~ euver de baek.
- zwieppe** {‘zjwie:(p)/pe} (ww.zw. 5a) **zwiepen.** - hae zjwippe 'ne klöppel euver de hék.
- zwieps** {‘zjwie:ps} (m.) [geen mv.] [D. Schwips], *in:* 'ne ~ höbbe (*aangeschoten zijn*).
- zwiér** {‘zjwié:r} (m.) [geen mv.] **zwier.** - aan de ~ gaon.
- zwiere** {‘zjwié:/re} (ww.zw. 1) [N. zwieren] **zwieren.** - ze zjwierde euver de dansfloer.
- zwiérig** {‘zjwié:/rich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zwiérig.** - ze wore ~ gekleid; ze sjattsde ~ euver 't iés.
- zwiërsjaats** {‘zjwié:r/sjaats} (m.) [sjaats] **zwiërschaats, kunstschaats.**
- zwik** {‘zjwi:k} (m.) [geen mv.] **(bij het kaarten drie gelijke kaarten.** - ~ höbbe.
- zwikke** {‘zjwi:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **zwikken** (een kaartspel).
- zwingel** {‘zjwi/ngel} (m.) [~s / ~ke] [N. zwen-gel; D. Schwengel] **zwengel; slinger.** - de ~ van de póm; de ~ van de kéttingkerresel; örges 'ne ~ aan gaeve (*draai*).
- zwingele** {‘zjwi/nge/le} (ww.zw. 1) [N. zwen-gelen; D. schwingen] **zwengelen.** - zie jzwingelde aan de kóffiemeule. // **slingereren.** - hae zjwingelde zich ómhoog langs 'n touw.
- zwinke** {‘zjwi:ng/ke} (ww.zw. 5a) [Ned. zwen-ken; D. schwenken] **zwenken.** - de aanhang-wage zjwinkde nao boete oet.
- zwoeng** {‘zjwoeng} (m.) [geen mv.] [D. Schwung] **elan, vuur, bezieldheid, vaart.** - hae deej det allemaol mit väöl ~; dao zit väöl ~ in.
- zjwól** {‘zjwól}, zie **zjuelle.**
- zjwóm** {‘zjwóm}, zie **zjwumme.**
- zwoor** {‘zjwoo:r}, zie **zjwaere.**
- zjwuls, zjwult** {‘zjwuls, zjwult}, zie **zjwelle.**
- zjwumbad** {‘zjwum/bat} (o.) [bad] **zwembad.**
- zjwumbóks** {‘zjwum/bó:ks} (v.) [bóks] **zwem-broek.**

zjwumdiploma

zjwumdiploma {‘zjwum/die/ploo/maa} (o.) [diploma] **zwemdiploma**.

zjwumles {‘zjwum/les} (v.) [les] **zwemles**.

zjwumme {‘zjwu(m)/me} (ww.st. 42) [N. zwemmen; D. schwimmen] **zwemmen**. - in de Maas gaon ~; gemink ~ voor verbaanje; de sjoolslaag ~; dao zjwump ‘ne vës; hae zjwóm in ‘t geldj.

zjwummer {‘zjwu(m)/mer} (m.) [~s / ~ke] **zwemmer**.

zjwumpak {‘zjwum/pak} (o.) [pak] **zwempak**, **zwemkostuum**.

¹**zo** {zoo} [verg. **zó**] [N. zo; D. so] 1. (bw., soms predicatief bn.) **zo** - hae duit det ~ (*hij doet dat op die manier; hij doet dat weldra; hij doet dat gratis*); ‘t is ~ en neet anges; ~ zit det; ~ gezag, ~ gedaon; goed ~; ~ kumps se neet van mich aaf; ~ is d'r noe einmaol; ~ eine zuus se neet aldaag; det zag ich ~ mer (*zo maar, zonder meer, zonder reden*); det haaj ich ouch ~ waal gedaon (*toch al*); det is ~ wie ~ ónzin (D. *sowieso*); hae wooj ~ nao binne gaon (*zo, zoals hij was; zonder te betallen*); ich kóm ~ (*zo, aanstands*); hae woor ~ dao; ~ raegent ‘t, ~ sjient de zón (*nu eens .. dan weer*); ~ get zaet me neet (*zo iets*). 2. (tsw.) **zo**. - ~!, det is klaor; ~!, is det alles?

²**zo** {zoo}, zie **zölle**.

³**zo** {zoo:} (tsw.) **zo** (in verwonderde vragen). - ~, bös se weer baeter?; ~, kumps se neet?

zó {zó:} [verg. **zo**] [N. zo; D. so] 1. (bn.) [verkort uit zón, zie ²**zón**] (o.) **zo'n**. - ~ kettinkske zooj ich wille höbbe; ~ paerd llop neet hel; ~ bietje; ~ menke (*zo'n klein*). 2. (bw.) **zo**. - ~ get höb ich nag nootjs gezeen (zie ook **zoget**); ~ emes; hae is nag neet ~aad; ~vääl meugelik; ~ sjtóm wie ei verke; des neet ~ zeer gebroekelik; is ‘t al ~ laat?; det weit ich ~ nej nag neet; det höb ich al ~ dök gezag; det is ~ good es vaerdig. 3. (vw.) **zo, indien**. - ~ meugelik kóm ich morge; ~ neet.

zöbbes {‘zö(b)/bes}, zie **zaobes**.

zóch, zóchte {zó:ch, ‘zó:ch/te}, zie **zeuke**.

zoebbele {‘zoe(b)/be/le} (ww.zw. 1) **sabbelen**, **zuigen**. - op een zuurtje ~; op zienne doem ~; **treuzelen**. - doorloupe! neet zó ~!

zoebeltje {‘zoe(b)/bel/tje} (o.) [~s] **hard snoepje**.

zo-ein {‘zoo/ei:n} (bn.) [~e, ~, ~] **zo een, zo'n**. - ~e miens (~ vrouw, ~ wich) kumps se neet dök taenge.

zoeka {‘zöé:/ke} (ww.zw. 5a) [verg. **zuge**] **zuigen**.

zoemme {‘zoe(m)/me} (ww.zw. 2) [N. zoemen;

D. summen] **zoemen**. - zoemmende bieje; de radio zoemp een bietje.

zoepa {‘zôé:/pe} (ww.st. 37) [N. zuipen; D. saufen] **drinken** (van dieren). - ‘t paerd get te ~ gaeve; **zuipen**. - beer ~; ze zin aan ‘t ~; dae auto zuup benzien.

zooper {‘zôé:/per} (m.) [~s] **zuiper**.

zooperiej {‘zôé:/pe/’riéj} (v.) [~e] **zuiperij, zuippartij**.

zoepesbekske {‘zôé:/pez/be:ks/ke} (o.) [~s] **drinkbakje**. - ‘t ~ vanne hondj.

zoepkuit {‘zôé:p/kui:t} (v.) [kuit] **drankneus**. - hae haet ‘n richtige ~.

zoeplap {‘zôé:p/la:p} (m.) [lap] **zuiplap, zui-per**. - de grutste ~ van Zjwame is Potbekkers Lewie, de grutste ~ van de Boekkel is Sjpikker Lewie (*nabootsing van de vinkenslag, resp. in Swalmen en Boukoul*).

zoepnaas {‘zôé:p/”naas} (v.) [naas] **drankneus, zuiplap**.

zoepniekkel {‘zôé:p/nie:(k)/kel} (m.) [~e of ~s] **drinkebroer, zuiplap**.

zoepsjoet {‘zôé:p/sjôé:t} (v.) [~e] **zuipschuit, zuiper**.

zoepsjöttel {‘zôé:p/sjó:(t)/tel} (v.) [sjóttel] **zuipschuit, zuiper**.

zoepsjuut {‘zôé:p/sjûû:t} (v.) [zoepsjute / ~je] **zuipschuit, zuiper**.

¹**zoer** {‘zôé:r} (bn., bw.) [~e {‘zôé/re}, ~ {zôér}, ~ {zôé:r} / ~der {‘zôér/der}; zoers(te) {‘zôérs(te)}] [N. zuur; D. sauer] **zuur**. - ‘ne ~ appel; ~ vleis; de mèlk is ~; ‘ne ~e sjmaak inne móndj höbbe; ~ sjmake; ~e gróndj; ‘n ~ gezich trèkke; ~ kieke; emes ‘t laeve ~ make; hae is ~ (*hij is erbij, hij is het haasje*); (van het weer) **guur**. - waat is ‘t ~ boete!

²**zoer** {‘zôé:r} (o.) [geen mv. / zie **zuurtje**] [N. zuur; D. Saure] **zuur**. - ‘n bietend ~; ‘ne knien in ‘t ~ zitte; las van ‘t ~ höbbe (*zuur, opris-*

- ping van maagsap).
- zoerbranje** {‘zôē:r/bra/nje} (o.) [geen mv.] **zuur, oprisping van maagsap.** - las höbbe van ~.
- zoerdeig** {‘zôē:r/dei:ch} (m.) [deig] **zuurdeeg.**
- zoerigheid** {‘zôē/rich/(h)ei:t} (v.) [geen mv.] **zuurheid, zuurte.**
- zoermoos** {‘zôē:r/moos} (o.) [moos] **zuurkool.**
- zoerproem** {‘zôē:r/prôêm} (v.) [proem] **zuurpruim.**
- zoersig** {‘zôér/sich}, zie **zuursig.**
- zoertied** {‘zôē:r/tiê:t} (m.) [tied] **zuurtijd** (van zuurdeeg).
- zoervleis** {‘zôē:r/vlei:s} (o.) [vleis] **zuur vlees, vlees in het zuur, hachee.**
- zo-es** {‘zoo/e:s} (vw.) (N.) **zoals** (verg. wie). - ~ dem zin d'r neet väöl; det is krek ~ se zaes.
- ¹**zoge** {‘zoo/ge} (ww.zw. 5a) [N. zogen; D. säugen] **zogen.** - ze zoogde häör kinjer zelf.
- ²**zoge** {‘zoo/:ge}, zie **zeen.**
- zogenaamp** {‘zoo/ge/’naamp} (bn., bw.) [zogenaamde, zogenaamde, ~] **zogenaamd.** - det is 'n zogenaamde Ardaense bookvink; hae is ~ krank.
- zogeliek** {‘zoo/ge/’lié:k} (bw.) **zo meteen.** - ~ kump d'r nao hoes.
- ¹**zoget** {‘zoo/get} (onbep.vnw.) **zoiets, iets der-gelyks.** - ~ höb ich nag nootj gezeen.
- ¹**zoget** {‘zoo/get} (bw.) **zowat, zo ongeveer.** - det is ~ 'n oer loupe; hae leep ~ op zie tandj-vleis; det is ~ alles.
- zogezag** {‘zoo/ge/’zach} (bw.) **zogezegd, om zo te zeggen.** - ich bön ~ blieb det d'r weg is; **nagenoeg.** - ich bön ~ vaerdig.
- zoje** {‘zoo/:je}, zie **zolle.**
- zok** {‘zo:k} (m.) [zök {‘zö:k} / zökske {‘zö:k/ske}] [N. sok; D. Socke] **sok.** - zich de zök aan-doon; gater in de zök höbbe; körte zök; op de zök loupe (*op kousenvoeten*); 'ne held op zök, 'ne baer op zök; 't geldj in eine ~ bewa-re; van de zök gaon; emes van de zök calle (*murw praten*); lek mich de zök! (*je kunt me wat!*); 'ne sjeet op zök (*een geruisloze wind*); ich leet 'm euver de zök gaon (*ik liet een geruisloze wind*); dae fiets sjteit oppe zök (*op platte banden*); 'ne aje ~ (*oude sukkel*).
- zokke** {‘zo:(k)/ke} (ww.zw. 5a) **sjokken.** - hae zokde get róndj; hae kwaam de waeg aaf gezok; lik neet zo te ~!
- zolder** {‘zô:l/der} (m.) [~s / ~ke] [N. zolder] **zol-der.** - get oppe ~ (op 't ~ke) zitte; van de ~ aaf kómme; de ~ van ein bóks (*het zitvlak*); hae haet de ~ leeg hange (*zijn broek is afgezakt*); **zoldering, plafond.** - 't sjpek hóng aan de ~.
- zölderdeur** {‘zö:l/der/’deu:r} (v.) [deur] **zolder-deur.**
- zölderkamer** {‘zö:l/der/kaa:/mer} (v.) [kamer] **zolderkamer.**
- zölderleech** {‘zö:l/der/leech} (o.) [leech] **zol-derlicht, zolderraampje, koekoek.**
- zölderraam** {‘zö:l/de(r)/raam} (m., tegenw. o.) [raam] **zolderraam, zoldervenster.**
- zöldertrap** {‘zö:l/der/tra:p} (v.) [trap] **zolder-trap.**
- zöldervinster** {‘zö:l/der/vi:ns/ter} (o.) [vinster] **zolderraam, zoldervenster.**
- zölle** {‘zö(l)/le} (vw.onr. 36) [N. zullen; D. sol-len] **zullen.** - ich zal {zal} 't dich morge zègke; doe zals (zöls) waal meug zin; waem zal d'r sjpraekte?; v'r zölle (zalle) det mer ver-gaete; g'r zölt (zalt) det mótté betale; ze zölle (zalle) d'r sjpiet van kriege; ich zal {za:l} dich!; det zooj ich gaer doon; doe zoojs (zoodjs) baeter mótté weite; zoojs se (zoodjs se) neet éns roeps nao bëd gaon?; hae zooj en mós dich det efkes zègke; men zooj toch zègke!; waat zooj det koste?; waat zo! (*wat zou dat, dat doet niet ter zake*); 't zooj mich get!; v'r zoje-n-'m morge te zeen kriege; g'r zoojt (zoodj) mich det gezag höbbe; waat zoje ze noe weer oetgevraete höbbe?
- zomer** {‘zoo:/mer} (m.) [~s / zeumerke {‘zeu:/mer/ke}] [N. zomer; D. Sommer] **zo-mer.** - v'r höbbe dit jaor 'ne sjone ~.
- zomerbóks** {‘zoo:/mer/bó:ks} (v.) [bó:ks] **zo-merbroek.**
- zomere** {‘zoo:/me/re} (ww.zw. 1) **zomeren.** - 't wilt nag neet hel ~ dit jaor.
- zomerfekansie** {‘zoo:/mer/fe/ka:n/siê} (v.) [fekansie] **zomervakantie.**
- zomergood** {‘zoo:/mer/goot} (o.) [geen mv.] **zomergoed.**
- zomerhood** {‘zoo:/mer/hoot} (m.) [hood] **stro-hoed.**
- zomerhuiske** {‘zoo:/mer/huu:s/ke} (o.) [-s] **prieel (in de tuin).**
- zomerjas** {‘zoo:/mer/ja:s} (m.) [jas] **zomerjas.**
- zomerkleid** {‘zoo:/mer/klei:t} (o.) [kleid] **zomerjurk.**
- zomermantjel** {‘zoo:/mer/ma:nj/tjel} (m.) [mantjel] **zomerjas (van vrouwen).**
- zomers** {‘zoo:/mers} (ook **somers** {‘soo:/mers}) (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zomers.** - 'ne ~e daag; 'n ~ geveul höbbe; ze sjtóng d'r ~ op.
- zomersezoen** {‘zoo:/mer/se/zôē:n} (o.) [se-zoen] **zomersezoen.**

zomertied

- zomertied** {‘zoo:/mer/tiē:t} (m.) [tied] **zomer-tijd.**
- zomerwaer** {‘zoo:/mer/wèèr} (o.) [waer] **zomerweer.**
- zomp** {zó:mp} (m.) [~e / zumpke {zu:mp/ke} [N. zomp; D. Sumpf] **zomp, moeras, dras-land.** - wegzakke inne ~; de Lank woor vreug-er eine grote ~.
- zömpig** {‘zó:m/pich} (bn.) [~e, ~e, ~ / ~er, ~s(te)] **zömpig, moerassig, drassig.** - ~ landj; 't woor dao erg ~.
- zón** {zón} (v.) [~ne / zunke {zun/ke}] [N. zon; D. Sonne] **zon.** - de ~ kump op; d'r sjient ein lekker zunke; in de ~ ligke; de ~ opzeuke; de veurkant van 't hoes lik oppe ~; ze woor 't zunke in hoes.
- zón** {zó:n} (bn.) [~ne {'zó(n)/ne}, ~ {zón}, ~ {zó:n}; verg. **zónt**] [N. zo'n; D. so ein] **zo'n, zulk.** - ~ne miens móste ze opsjloete; ~ne goje höbbe veur nag nootj gehad; ich hób ~ vrouw!; ~ wich zooj ich och waal wille höbbe; ~ hoezer sjtaon hiej meer; 't is toch ~ sjoon waer; ~ grote taofel; ~ groot béd; ~ne grote kael.
- zone** {'zoo:ne}, zie **zaone** en **zoon.**
- zonet** {zoo:/ne:t} (bw.) **zo-even.** - ich höb 'm ~ nag gezeen; det weit ich ~ nag neet (*niet precies*).
- zóng** {zóng}, zie **zinge.**
- zónger** {zó:nger}, zie **sónger.**
- zónjerling** {‘zó/njer/ling} (m.) [~e] **zonderling.**
- zónjig** {zó/njich} (m.) [~ge] [N. zondag; D. Sonntag] **zondag.** - vandaag zin de mësse wie op ~; alle ~e van 't jaor; hae haet de ~ al aan (*zijn zondagse kleren*).
- zónjigaovindj** {‘zó/nji/gao:/vinjtj} (m.) [aovindj] **zondagavond.**
- zónjigmiddig** {‘zó/njich/’mi(d)/dich} (m.) [middig] **zondagmiddag.**
- zónjigmorge** {‘zó/njich/’mo:r/ge} (m.) [1mor-ge] **zondagmorgen.**
- zónk** {zó:ngk}, zie **zinke.**
- zónleech** {‘zón/leech} (o.) [leech] **zonlicht.**
- zónne** {‘zó(n)/ne} (ww.zw. 1) (N.) **zonnen.** - ze lik zich te ~.
- zónne** {‘zó(n)/ne}, zie **zón.**
- zónnebank** {‘zó(n)/ne/ba:ngk} (v.) [1bank] (N.) **zonnebank.**
- zónnebekker** {‘zó(n)/ne/be:(k)/ker} (m.) [~s] **in de zon gedroogde bouwsteen.**
- zónnebloom** {‘zó(n)/ne/bloom} (v.) [bloom] **zonnebloem** (*Helianthus annuus*).
- zónnesjtraol** {‘zó(n)/ne/sjtraol} (v.) [sjtraol]

zonnestraal.

- zónnig** {‘zó(n)/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zon-nig.** - 'ne ~e daag; ~ waer; 'n ~ gezich.
- zónt** {zó:nt} (bn. [o., zelfst.]) (verg. **zón**) **zo'n, zo een(tje).** - ich höb 's ~ nootj gezeen (zo eentje heb ik nooit gezien); det is 't ouch ~ (dat is ook zo eentje); höbbe ze ~ ouch in de winkel? (zo een exemplaar).
- zoodj(s)** {zootj(s)}, zie **zölle.**
- zooog** {zooch}, zie **zeen** en **zoge.**
- zooog** {zoo:ch}, zie **zuge.**
- zooj** {zooj} (v.) [geen mv.] **zooi, boel.** - ich höb de heel ~ verkoch; **zootje, troep.** - det woor mich dao 'n ~!
- zooj** {zooj}, zie **zólle.**
- zoon** {zoo:n} (m.) [zeuns {zeuns} of zone / zeunke {zeu:n/ke}] [N. zoon; D. Sohn] **zoon.** - hae haaj drie zeuns (of zone); hae is 'ne echte ~ van zien eljers; dit is mien zeunke.
- zoop** {zoo:p}, zie **zoope.**
- zoot** {zoot}, zie **zitte.**
- zootje** {'zoo:/tje} (o.) (N.) **zootje, janboel.** - des mich ein ~ dao!; 'n ~ óngeregeld.
- zorg** {zorch} (m.) [geen mv.] **zorg** (hoge luie stoel). - vader zit inne ~.
- zorg** {zorch} (v.) [~e {'zor:ge} of zörg {zörch}] [N. zorg; D. Sorge] **zörg.** - des weer ein ~ minder; v'r höbbe ós ~ gemaak; dao maak ich mich zörg (~e) euver; v'r zin veurluipig nag neet oet de ~; gën ~!, ich maak det waal; door zien gooij ~e; waem haet de ~ veur 't buffet?; de ~ veur de aaj luuj; det zal mich ein ~zin!; ze haet 'n baan in de ~.
- zorge** {'zor:ge} (ww.zw. 5a) [N. zorgen; D. sor-gen] **zorgen.** - veur de kinjer ~; hae zorg altied good veur zichzelf; waem zorg veur de breudjes?
- zorgekiendje** {'zor:ge/kienj/tje} (o.) [~s] **zor-genkind.** - 't ~ vanne femielie.
- zös** {zö:s}, zie **zöster.**
- zöster** {‘zö:s/ter} (v. of o.) [~s / ~ke] [N. zuster; D. Schwester] (minder vaak ook **zös** {zö:s} [~se / ~ke] [N. zus]) **zuster, zus.** - ich höb drie breurs en drie ~s; des mien ~ (of zös); hae haaj zien ~ke (of zöske) biej zich; det is 't ~ van Trees. // zie ook **zuster.**
- zote** {'zoo:/te}, zie **zitte.**
- zouda** {‘zou/daa} (m.) [geen mv.] **soda.** - 'ne zjwaerende vinger beijje in ~.
- zoudawater** {‘zou/daa/waa:/ter} (o.) [water] **sodawater.**
- zoum** {zou:m} (m.) [zuim {zuim} / zuimke

- {'zuim(p)/ke}] [N. zoom; D. Saum] **zoom**. - 'ne ~ aan 'ne rok make.
- zoutdropje** {'zou:(d)/dro:/pje} (o.) [~s] (N.) **zoute drop** (snoepgoed). - op ~s zoebbele. // een ruitvormig, zwart **rouwinsigne**, gedragen op de moww door mannen.
- zoväöl** {zoo/'väöl} of **zov'l** {'zoo:/vel} (onbep. telw., bw.) **zoveel**. - ~ luuj zin hiej nag neet eder gewaes; det kos ~.
- zowaal** {zoo/'waal} (vw.) (N.) **zowel**. - ~ in Zjwame es in Bezel waerde vreuger de draak gesjataoke.
- zowiezo** {'zoo/wiē(j)/*zoo} (bw.) (D.) (verg. **aavel**, wie den **ouch**) **sowieso, in elk geval, hoe dan ook**. - ich kan den ~ neet kómme.
- zozo** {'zoo/*zoo} (bw.) **zozo**. - 't is mer ~.
- zuch** {zu:ch} (m.) [~te / ~ske] [N. zucht] **zucht**. - mit 'ne ~ zat d'r zich neer; 'ne depe ~; dao woor gèn ~ske windj.
- zuchte** {'zu:ch/te} (ww.zw. 7c) [N. zuchten] **zuchten**. - hae deej nieks den kume en ~; zuch mer èns deep.
- zuge** {'züü/ge} (ww.st. 45 of ww.zw. 5a) [N. zugen; D. saugen] [verg. **zoeken**] **zuigen**. - dao móos se neet op blaoze, mer aan ~; höbs se dao-aan gezaoge (of gezuug)?; de biej zoog (of zuugde) honing; ich móet de floer nag ~.
- zuger** {'züü/ger} (m.) [~s / ~ke] **zuiger**. - de ~ van ein pömp; de ~s in 'ne auto; ich höb de ~ inne kas sjtaon (*stofzuiger*).
- zuid** {zui:t} (bw.) [N. zuid; D. süd] **zuid**. - de windj is ~; (als zn.) ~ en noord viere same fees.
- zuide** {'zui:de} of **zuje** {'züü/je} (o.) [N. zuiden; D. Süden] **zuiden**. - ze wone in 't ~ van Limburg; des d'r eine oet 't ~ (uit Zuid-Limburg); op fekansie gaon nao 't ~; det lik ten ~ van Remunj.
- zuidelik** {'zui:/de/lik} (bn., bw.) [~ke, ~ke, ~] **zuidelijk**. - de windj kump oet ~ke richting; de windj sjteit ~.
- Zuid-Limburg** {zui:t/li:m/bu:rch} (o.) **Zuid-Limburg**.
- zuidoos** {'zui:/doos} (bw.) **zuidoost**. - det lik ~ van Zjwame.
- zuidooste** {'zui:/doos/te} (o.) **zuidoosten**.
- zuidoostelik** {'zui:/doos/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **zuidoostelijk**.
- zuidwes** {'zui:t/we:s} (bw.) **zuidwest**.
- zuidweste** {'zui:t/we:s/te} (o.) **zuidwesten**.
- zuidwestelik** {'zui:t/we:s/te/lik} (bn.) [~ke, ~ke, ~] **zuidwestelijk**.
- zuijjele** {'zui/je/le} (ww.zw. 1) 1. **sabbelen**. - 't wickske loog lekker aanne foep te ~. 2. (ook **zuijere** {'zui/je/re}) **sukkelen, treuzelen, sjokken**. - zuijel (zuijer) neet zo, v'r móitte doorloupe.
- zuijjeleer** {'zui/je/leer} (m.) [~s / ~ke] **treuzelaar**.
- zuijere** {'zui/je/re} (ww.zw. 1) **sudderren**. - 't vleis lang laote ~. // zie ook **zuijjele**.
- zuim** {zuim}, zie **zoum**.
- zuime** {'zui/me} (ww.zw. 2) [N. zomen; D. säumen] **zomen**.
- zuimke** {zuim/ke}, zie **zoum**.
- zuje** {'züü/je}, zie **zuide**.
- zumpe** {'zu:m/pe} (ww.zw. 5a) **huilen**. - zit neet te ~!
- zunig** {'züü/nich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~ / ~er; ~s(te)] **zuinig**. - 'ne ~e miens; 'ne zunige; ein ~ gezich opzitte; dao móos se ~ mit ómgaon.
- zunigheid** {'züü/nich/(h)eit} (v.) **zuinigheid**.
- zunj** {zunj} (v.) [~] [N. zonde; D. Sünd'e] **zonde**. - 'n ~ begaon; ós ~ zólle ós vergaeve waere; zich zien ~ gaon biechte; 't is ~ van al det geldj.
- Zus** {zu:s} (eig.v.) [~je] **Zus, Zusje**.
- zuster** {zu:s/ter} (v.) [~s / ~ke] (verg. **zöster**) 1. (**klooster**)**zuster, non**. - ich bön biej de ~s oppe kleutersjool gewaes; de ~kes zólle veur dich baeje. 2. (**zieken**)**zuster, verpleegster**. - de ~ kump zo biej dich.
- zusterklooster** {'zu:s/ter/kloos/ter} (o.) [klooster] **zusterklooster**.
- zustersjool** {'zu:s/ter/sjool} (v.) [sjool] **zusterschool**. - de maedjes zote vreuger allemaol oppe ~.
- zuug** {züü:ch} [zie **zeen**] (tsw.) **zorg** (dat). - ~ des se op tied kumps!; ~ mer des se det kriegs!; **versta je?** - kóm hiej of ich haol dich, ~!; es se det mer wéts, ~!
- zuul** {züü'l} (v.) [zule / ~ke] **priem, els**. - gaetjes make in ein sjtok laer mit ein ~.
- zuul** {züü'l} (m.) [zule {'züü:/le} / ~ke] **zuil**. - 'ne ~ ter herinnering aan de gesjneuveld.
- zuunligzeip** {'zuun/lich/sei:p} (v.) [zeip] **Sunlightzeep** [merknaam]. - 'n sjtang ~ sjnippere.
- zuup(s)** {zuu:p(s)}, zie **zoepe**.
- zuursig** {'züür/sich} of **zoersig** {'zôér/sich} (bn., bw.) [~e, ~e, ~] **zurig, zuurachtig**. - 'ne ~e sjmaak.
- zuurtje** {'züür/tje} [zie (2) **zoer**] (o.) [~s] **zuur-tje** (snoepje).

zuurtjesglas

zuurtjesglas {‘zûûr/tjes/chlaa:s} (o.) [glaas]

glazen pot voor het bewaren van zuurtjes.

zuurtjespot {‘zûûr/tjes/po:t} (m.) [pot] **pot**

voor zuurtjes.

zuus {zûû:s}, zie ²**zeen**.

zuut {zûû:t}, zie ²**zeen**.

zuver {‘zûû:/ver} (bn., bw.) [~e, ~, ~ / ~der, ~s(te)] [N. zuiver; D. sauber] **zuiver**. - det is van ‘t ~ste goldj; ~e sókker; det is gènne ~e kóffie; zo, de kamer is weer ~ (zie praoper, sjoon); zich zien henj ~ make; ein ~ gewete hóbbe; hae is neet ~ op de graot; det is ~ Zjwaams; ‘t woor ‘m ~ óm ‘t geldj te doon.

zuvere {‘zûû:/ve/re} (ww.zw. 1) [N. zuiveren; D. säubern] **zuiveren**.

zuverheid {‘zûû:/ver/hei:f} (v.) [geen mv.] **zui-verheid**. - de ~ van ein medisien; op de ~ lètte biej de meziek.

zuivering {‘zûû:/ve/ring} (v.) [~e] **zuivering**. - de ~ van vervoeld water.

zuveringszaat {‘zûû:/ve/ring(s)/saa:t} (o.) [zaat] **zuveringszout**.

LIJST VAN TOPONIEMEN

(inclusief aanduidingen van monumentale gebouwen)

IN DE GEMEENTE SWALMEN

(De toegevoegde coördinaten, zoals A3 of C5, verwijzen naar de bijgevoegde kaart)

Voor uitgebreide informatie over de namen van straten in Swalmen kan verwezen worden naar:
C. Geraedts & F.G.K. Custers, Van Abdissenstraat tot Zandkuil. - Swalmen (Rabobank), 1983.

Aaj Baan {aaj baan} (De) - D6 - **Oude Baan**

Oorspronkelijke verbindingssweg tussen Swalmen en Roermond.

Aaj Heij {aaj heij} (De) - F3

Het oudst bewoonte gedeelte van buurtschap De Heide.

Aborg {aa/bɔ:rch} (D'n) of **De Naborg** - D4 - **d'n Aborg, Naborch**

Resten van een woontoren of donjon van de Heren van Swalmen, gelegen aan een bocht van de Swalm nabij Genoeneef.

Aje Waeg {'aa/je wèè:ch} (De) - E4, F4-3 - **Oudeweg**

Oorspronkelijke verbindingssweg van Swalmen naar Reuver.

Aanwas {'aa:n/was} (D'n) - B2-3, C2-3

Uiterwaardengebied aan de Maas ten noorden van Asselt.

Aoleberg {'ao:/le/be:rch} (De) C1

Voormalig rivierduin bij de monding van de Swalm, grotendeels liggend op Beesels grondgebied.

Aord {ao:rt} ('t) E4

Woongebied aan de Hoogstraat in het centrum van Swalmen.

Assel {'a:(s)/sel}, zie **Asselt**

Asselsehaof {'a:(s)/sel/se/hao:f} (De) - B6 - **Asselterhof**

Monumentale boerderij in Asselt, behorend tot kasteel Hillenraad.

Asselt {'a:(s)/selt} of **Assel** -

Kerkdorp in het zuidwesten van de gemeente Swalmen.

Asselerveldj {*a:(s)/sel/ter/’ve:ljtj*} (‘t) - C5, C6

Landbouwgebied ten oosten van de kerk in Asselt.

Baandj {*baanjtj*} (De) F8 - **Elmpterbaan**

Voormalige verbindingsroute van Boukoul naar Elmpt.

Baenj {*bèènj*} (De) - B6-7 - **Vuilibemden, Vuile Bemden**

Oude Maasmeander ten zuidoosten van Asselt; moerassig natuurgebied.

Baeredónk {*bèè:/re/dó:ngk*} (De) - J5, J6

Moerassig gebied ten oosten van Swalmen, gedeeltelijk in Duitsland gelegen.

Bakshaof {*ba:ks/’haof*} of **De Hoof** - E2 - **Baxhof**

Grote hoeve met een oude geschiedenis, gelegen op de grens van ‘t Wielerveldj, nabij de Beeselseweg.

Baove-Boekkoel {*bao:ve/’boe:(k)/koel*} - E7, F7-8 - **Boven-Boukoul**

Oudste bebouwde gedeelte van Boukoul.

Bääovelste Wanjetwaeg {*bäö:/vels/te ’wa/njel/wèè:ch*}, zie **Wanjetwaeg**

Beet {*bee:t*} (De) - E4, F4, G4

Dal van de Swalm, vanaf De Koel tot aan Groenewoud, tussen de Swalm en de Bosstraat.

Begienehout {*be:/gié:/ne/’hou:t*} (‘t) - C6

Met struikgewas begroeid broekland in Asselt, ten westen van de Ziepe.

Bekkerhaof {*be:(k)/ker/’haof* of *be:(k)/ker/’hao:f*} - D5 - **Beeckerhof**

Voormalige grote boerderij met gracht langs de Eppebaek aan de Asseltsestraat.

Bezels Brook {*bee:/zelz brook*} of **‘t Brook** - F2 - **Beesels Broek**

Broekgebied ten oosten van Bakshaof.

Blankwater {*bla:ngk/waa:/ter*} - G6

Gedeelte van ‘t Vén, ten zuidoosten van Boukoul.

Boekkoel {*Boe:(k)/koel*} of **Boekkel** {*boe:(k)/kel*} (De) - **Boukoul**

Kerkdorp in het zuidoosten van de gemeente Swalmen.

Borgkamp {*bo:rch/ka:mp*} (De) - F2, G2

Landbouwgebied ten zuiden van de Turfheij, tegenwoordig aanduiding van een weg ter plaatse.

Bósberg {*bó:z/be:rch*} (De) - T3-4 - **Bosberg**

Heuvelrand langs de Duitse grens, begroeid met bos.

Bósheij {bó:s/'heij} (De) - H3, I3 - *Bosheide*

Bos- en heidegebied aan de voet van de Bósberg.

Bösjopskamp {bö:/sjops/'ka:mp} (De) - F6, G6

Bosgebied in Boukoul ten zuiden van de Klein Heij.

Bózzeij {bó(z)/'zeij} (Oppè) - G9-10 - *Boeshei*

Bosgebied nabij Blankwater.

Brakkenie {bra:(k)/ke/'nîē} (De) - E4

Woongebied tussen Lambertusstraat en Hoogstraat.

Breer {breer} (Aan de) - F3

Agrarisch gebied ten zuiden van de Borgkamp, bij een voormalige overweg.

Breijen Aars {brei/je/'naa:rs} (De) - E4, F4 - *Breden Ars*

Voormalige gemeenteweide tussen Stationsstraat en Oudeweg.

Breibewaeg {brei/je/'wèè:g} (De) - E8 - *Raayerveldweg*

Verbindingsweg van Boukoul naar de Rao.

Broewer in 't Veldj {broe(w)/wer in et fe:ljtj} (De) - D5 - *Huize 't Veld*

Voormalige brouwerij, gelegen aan de Aaj Baan.

Brook {brook} ('t)

- (1) D4 - Moerassig gebied aan de overzijde van de Swalm bij d'n Aborg.
(2) zie **Bezels Brook**.

Dólhaof {'dól/hao:f} (De) - F9

Parkachtig bosje in landbouwgebied ten zuiden van de Sjpèk.

Dólhaofbaek {'dól/hao:v/'bèè:k} (De), zie **Eppebaek**

Dörp {dö:rp} ('t) - E4

Centrum van Swalmen, rond de kerk.

Drief {drie:f} (De) - F9

Ontsluitingsweg in landbouwgebied ten zuiden van de Sjpèk.

Eppebaek {'e:(p)/pe/bèè:k} (De) - G9, F8, E7, E6, D5

Beek die ontspringt bij Blankwater en uitmondt in de Swalm bij de Leuker; voedt ook de vijvers van kasteel Hillenraad. Vanaf de bronnen wordt hij respectievelijk genoemd: **Sentesbaek**, **Roesbaekske**, **Dólhaofbaek**, **Koelebaek**, **Eppebaek** en **Leukerbaek**.

Fuu {fûû} (De) - E 4

De voormalige Swalmer Coöperatieve Stoomzuivelfabriek, gelegen aan de Hoogstraat in het centrum van Swalmen, naderhand lange tijd bekend als jeugdcentrum.

Gebroewhoes {ge/’broe(w)/hôē:s} (‘t) - B5 - **Gebrouwhuis**

Monumentaal pand aan de Eindweg in Asselt.

Gebroewseldj {ge/’broews/’fe:ljtj} (‘t) - B5, C5

Landbouwgebied in Asselt ten oosten van het Gebroewhoes.

Gebrook {ge/’brook} (‘t) - D4

Moerassig weidegebied met boerderij, gelegen in Middelhoven.

Gemeindehoes {ge/’mein/de/hôē:s} (‘t) - E4 - **Gemeentehuis**

Raadhuis van de gemeente Swalmen aan de Markt.

Genanef {ge/’naa/nef} - C5 - **Genaenhoef**

Monumentale oude hoeve, gelegen ten westen van d’n Aborg.

Genoenef {ge/’nôē/nef} - C5 - **Genoenhoef**

Een gesloten hoeve, behorend tot de eigendommen van kasteel Hillenraad, gelegen nabij Genanef.

Gevare {ge/’vaa/re} - E5 - **Gevaren**

Oorspronkelijk kruispunt aan de zuidzijde van het bewoonde gedeelte van Swalmen, tegenwoordig naam van een straat.

Graterhaof {’gra:a:/ter/’hao:f} - E7 - **Graeterhof**

Monumentaal, zeer oud landgoed ten westen van Boukoul.

Graterveldj {’gra:a:/ter/’ve:ljtj} (‘t) - E7

Landbouwgebied ten westen van Graeterhof.

Greendj {greenjtj} (De) - A6-7, B7

Thans grotendeels uitgebaggerd uiterwaardengebied ten zuidwesten van de kerk in Asselt.

Groennewoud {’groe(n)/ne/wou:t} (‘t) - G4 - **Groenewoud**

Natuurgebied aan de Swalm ten oosten van Swalmen, met een oud landgoed, dat naderhand in gebruik kwam als vakantieoord en congrescentrum.

Haachelkruuts {haa:/chel/krû:ts} (‘t) - F3 - **Hagelkruis**

Plaats langs de Oudeweg, waar vroeger een hagelkruis stond en tegenwoordig een kapel (‘t Heijer Kepelke).

Haambrook {haam/brook} (‘t) - F10 - **Haambroek**

Moerasgebied ten zuidoosten van Boukoul

Hansummerweerd {*han/su(m)/mer/’wee:rt*} (**De**) - B2

Uiterwaardengebied in Asselt aan de Maas, gelegen tegenover Hanssum (in Neer).

Häöfke {*häöf/ke*} ('t) - C3

Boerderij in Wieler, gelegen aan de Swalm.

Häöfkes {*häöf/kes*} (**In de**) - E4

Gebied met tuinen tussen Markt en Boustestraat, nu een woongebied.

Haok {*haok*} (**D'n**) - E8

Vochtig bosgebied tussen de Hórs en de Rao.

Haostert {*hao:s/tert*} ('t) - C3 - **Haestert**

Agrarisch gebied langs de Swalm tussen Middelhoven en Wieler.

Hawinkel {*haa/wi:ng/keł*} (**De**) - E3, F3

Landbouwgebied ten noorden van Swalmen, ten oosten van de Beeselseweg.

Heidwaeg {*hei:t/wèè:ch*} (**De**) - F3, G3, H3, I3 - **Heydweg**

Weg vanaf 't Haachelkruuts tot aan de Duitse grens.

Heij {*heij*} (**De**) - E3, F2-3 - **De Heide**

Buurtschap ten noorden van de kom van Swalmen.

Heijer Kepelke {*hei/jer/ke/’pel/ke*} ('t), zie **Haachelkruuts**.

Hèlderao {*hé:l/de/rao*}, zie **Hilleraod**

Hilleraod {*hi(l)/le/raot*} of **Hèlderao** - E6, E7 - **Hillenraad**

Kasteel Hillenraad met bijgebouwen en omringende parken, een beschermd monument.

Hofakker {*ho(v)/va:(k)/ker*} (**De**) - D4

Voormalig hoger gelegen landbouwgebied tussen Boustestraat en Middelhoven, nu straatnaam.

Hoof {*hoof*} (**De**)

(1) F7 Voormalig landbouwgebied ten oosten van Boukoul; tegenwoordig woonwijk.

(2) zie **Bakshaof**.

Hoonderberg {*hoo:n/der/be:rch*} (**De**) - G8 - **Hoenderberg**

Stuifzandgronden, gelegen ten zuidoosten van Boukoul.

Hopperao {*ho:(p)/pe/rao*} ('t) - E7

Bosgebied ten zuidoosten van kasteel Hillenraad.

Hórs {hó:rs} (**De**) - E8, F8

Landbouwgebied ten zuidwesten van Boukoul.

Hout {hou:t} (**De**) - G4-5, H4-5

Natuurgebied met boerderij ten oosten van Swalmen, tussen de Swalm en de Kroppestraat.

Houterveldj {'hou:/ter/'ve:ljtj} ('t) - G4-5 - **Houterveld**

Westelijk gedeelte van het natuurgebied De Hout.

Huubkesbós {'huu:p/kez/bó:s} ('t), zie **Kartuzersbós**

Inj {inj} ('t) - B4 - **Eind**

Laatste gedeelte van de weg van Asselt naar Wielder.

Kamp {ka:mp} (**De**) - F7-8

Hoger gelegen, tegenwoordig met huizen bebouwd gebied achter de kerk van Boukoul.

Kartuzersbós {kar/'túú/zerz/bó:s} ('t), ook **Huubkesbós** en **Leewerksbós** - F7-8

Bosgebied tussen de Rao en de Sjpèk.

Kelderbuske {'ke:l/der/bu:s/ke} ('t) - F 8

Ooit een minibosje op de Hórs.

Kemp {ke:mp} (**De**) - F9, G9

Landbouwgebied aan weerszijden van de weg van de Sjpèk naar Blankwater.

Kepelke {ke/'pel/ke} van **Middelhaove** ('t) - D4 - **Kapelletje van Middelhoven**

Kapelletje uit de achttiende eeuw bij het kruispunt Parallelweg-Middelhoven.

Kepelke {ke/’pel/ke} vanne Boekkoel (‘t) - F7 - Kapel van Boukoul

In de negentiende eeuw gebouwde gedachteniskapel in het centrum van Boukoul.

Keutelesjträötje {’keu:/te/le/sjträö/tje} (‘t) - E4

Vroeger een paadje langs de voormalige Harmoniezaal bij de Markt.

Kirkebrook {’ki:r/ke/brook} (‘t) - F4

Moerassige oever van de Swalm tegenover De Beet.

Kirkeske {’ki:rks/ke} van Asselt, zie Rozekirkeske

Klein Heij {klein heijs} (De) - G5 - De Klein Hei

Heidegebied ten zuiden van de Kroppestraat, aan de oostkant van Swalmen.

Kleutje {’kleu/tje} (‘t) - E7

Landbouwgebiedje nabij kasteel Hillenraad, ooit het **Cloodtien** geheten.

Koekkoeksberg {’koe:(k)/koe:kz/be:rch} (De) - D5

Landbouwgebied op een hoogte bij de spoorbrug aan de Leuckerzijde.

Koel {kôél} (De) - E4

Laaggelegen gebied tussen de Rijksweg en De Beet.

Koele {kôé:/le} (De) - F8

Moerassig gebied dat Boven-Boukoul van Beneden-Boukoul scheidt; vroeger werd hier turf gestoken.

Koelebaek {kôé:/le/bèè:k} (De), zie Eppebaek

Koesjtraot {kôé/sjtraot} (De) - E4, F4, G4, H4, I4, J4-5

Verbindingsweg van Swalmen naar Brüggen, oude benaming voor de Bosstraat.

Koet {kôé:t} (De) - E4

Laag gelegen gebied ten noorden van de Hollestraat, met voormalig gelijknamig café.

Kómmezaol {kó(m)/me/'zaol} ('t) - F7 - *Huize Sanders*

Ooit een drukbezocht café oppe Baove-Boekkoel.

Kruutskamp {krú:ts/ka:mp} (De) - E4 - *Kruiskamp*

Woongebied tussen Oudeweg en Stationsstraat.

Laak {laa:k} (De) - F3

Driehoekig gebied tussen 't Haachelkruuts, de spoorlijn en Hollestraat.

Lambertuskirk {lam/be:r/tus/ki:rk} (De) - E5 - *Sint Lambertuskerk*

De kerk in het centrum van Swalmen.

Lank {la:ngk} (De) - G7, H7-6, I15-14 - *De Lanck*

Grotendeels ontgonnen heide- en moerasgebied ten oosten van Boukoul en Swalmen.

Lappeberg {la:(p)/pe/be:rg} (De) - G9

Hoogte nabij Blankwater.

Leewerksbós {lee/we:rkz/bó:s} ('t), zie **Kartuzersbós**

Leuker {'leu/ker} (De) - D5 - *Leucker*

Laaggelegen moerasgebied, waar de Eppebeek in de Swalm uitmondt.

Leukerbaek {'leu/ker/béè:k} (De), zie **Eppebaek**

Levro {le/'vroo} of **Levrooj** {le/'vrooj} (Op) - F4-5 - *Levroy*

Landbouwgebied, tegenwoordig bebouwd, langs de Swalm, nabij 't Kirkebrook.

Lichte O {li:ch/te oo} (De), zie **O**

Linge {'li/nge} (De) - B6-7

Gebied en weg langs de Greendj, van Asselt naar Leeuwen.

Lotaringsbós {loo/'taa:/ringz/bó:s} ('t) F7 - *Lotharingsbos*

Bos ten oosten van kasteel Hillenraad.

Luipke {'lui:p/ke} ('t) - F7

Greppel door de Sjak en de Riet.

Maas {maas} (De) - B1-3, A4-5.

De rivier die Swalmen aan de westkant begrenst.

Maalbrook {'maal/brook} - F10 - *Maalbroek*

Wijk aan de Elmpterweg, gedeeltelijk behorend tot de gemeente Swalmen.

Melikkerhout {'mee/li(k)/ker/hou:t} - F10 - *Melickerhout*

Voormalige boerderij in Maalbroek (ooit Melkerhout of Merkeshout geheten).

Mert {me:rt} (De) - E4 - **Markt**

Het marktplein in het centrum van Swalmen.

Meule {'meu:/le} (De) - E4

Windmolen aan de Stationsstraat, in bedrijf tot 1937.

Meulehoes {'meu:/le/hôê:s} ('t) - E5

Opslagruimte en woonhuis behorende tot de Watermeule, op de hoek Rijksweg - Brugstraat.

Meulesjträötje {'meu:/le/sjträö/tje} ('t) - E5 - **Molenstraatje**

Verbindingsweg tussen de Mert en de Riekswaeg.

Meulewaeg {'meu:/le/wèè:ch} (De) - D7-8

Landgebied in de omgeving van de Raayer Luyckweg, ten westen van Boukoul.

Middelhaove {'mi(d)/del/hao:ve} - D4 - **Middelhoven**

Landbouwgebied tussen Hofakker en Wieler.

Mórtel {'mó:r/tel} (De) - E4 - **Mortel**

Landbouwgebied tussen Hoogstraat en Stationsstraat, tegenwoordig een woonwijk.

Muit {mui:t} (De) - F8

Bosje nabij de Sjpèk.

Mujerbaek {múú/jer/bèè:k} (De) - F9-10

Waterlossing nabij de Sjpèk.

Muzejum {muu(z)'/zee/jum} ('t) - B6 - **Museum van Asselt**

Oudheidkundig en folkloristisch museum in Asselt, gevestigd in het voormalige bak- en koetshuis van de Asselterhof.

Naborg {naa/'bo:rch} (De), zie **Aborg**.

Noppersjträötje {'no:(p)/per/sjträö/tje} ('t) - E4

Voormalig voetpad van de Rijksweg naar de Veldjpórt.

O {oo} (De) - B2-4 - **Ohe**

Gebied langs de Maas in Asselt, gedeeltelijk de **Lichte O** en gedeeltelijk de **Zjwaor O** genoemd.

Paolsjlaag {'paol/sjlaa:ch} (De) - C7-8

Landbouwgebied nabij Sjabrook.

Posberg {'po:z/be:rch} (De) - D4, E4

Helling vanaf de Boutestraat naar het hoger gelegen gebied van de Mórtel, met het voormalige postkantoor.

Rao {rao} (De) - D9, E9 - Raay

Klein woongebied ten westen van de Sjpèk.

Renbaan {'ren/baan} (De) - G6

Voormalige paardenrenbaan ten oosten van de Riet.

Reubeberg {'reu:/be/be:rch} (De) - G3-4 - Reubenberg

Voormalig landbouwgebied in het noorden van Swalmen, tussen Rijksweg en Bosstraat; tegenwoordig industrieterrein.

Riekswaeg {'riê:ks/'wèè:ch} (De) - C8 - G1 - Rijksweg

De belangrijkste verkeersweg, die van zuid tot noord door Swalmen loopt.

Riet {rîê:t} (De) - E6, F7

Onderdeel van landgoed Hillenraad, doorsneden door de gelijknamige weg, die de hoofdverbinding vormt tussen Boukoul en Swalmen.

Rieterveldj {'riê:/ter/'ve:ljtj} ('t) - E6, F6

Landbouwgebied tussen de bebouwde kom van Swalmen en de kasteelbossen van Hillenraad.

Roesbaekske {'rôê:z/bèè:ks/ke} ('t), zie Eppebaek**Roukese {'rou:/ke/se} - D2 - Rookhuizen**

Agrarisch gebied in het noordwesten van Swalmen, grenzend aan Beesel.

Rozekirkske {'roo:/ze/ki:rks/ke} of Kirmske van Asselt ('t) - B6 - Dionysiuskerk

De aan de H. Dionysius gewijde kerk in Asselt, stammend uit de elfde eeuw.

Sebastepol {se/’ba:s/te/pol} - G2, H2

Eertijds woonwagenpark in het noordoosten van Swalmen, ten oosten van de Rijksweg.
Sentebaek {’se:n/te/bèè:k} (**De**), zie **Eppebaek**

Sjabrook {’sjaa:/brook} (**Op**) - D8 - **Schaarbroek**

Grote gesloten boerderij ten westen van Boukoul, bij de grens met de gemeente Roermond.

Sjabrokerveldj {’sjaa:/broo/ker/’ve:ljtj} (‘t) - D8

Landbouwgrond ten noorden van Sjabrook.

Sjavertebrook {’sjaa:/ver/te/brook} of **Vlinkebrook** - G8 - **Vlinkenbroek**

Moerassig loofhoutgebied ten westen van de Hoonderberg.

Sjlabberskamp {’sjla(b)/bers/’ka:mp} - F5 - **Slabberskamp**

Klein voormalig agrarisch gebied, thans woonwijk tussen Kroppestraat en Heistraat.

Sjlak {’sjla:k} (**De**) - G7

Laaggelegen gebiedje ten oosten van de bebouwde kom van Boukoul.

Sjoolberg {’sjool/be:rch} (**De**) - D4 - **Schoolberg**

Heuvelachtig gebied tussen Swalmen en spoorlijn, grenzend aan de Leuker.

Sjoolbrook {’sjool/brook} (‘t) - F1-3 - **Schoolbroek**

Moerassig gebied in het noorden van Swalmen, ten oosten van Bakshaof, doorsneden door de spoorlijn en de R 73.

Sjötteboum {’sjö:(t)/te/bou:m} - F4 - **Schutteboom**

Woonerf in het noorden van Swalmen, tussen Rijksweg en Hertogdom Gelresingel.

Sjötteheij {’sjö:(t)/te/’heij} (**de**) - F5 - **Schutteheide**

Oorspronkelijk heidegebied tussen Kroppestraat en De Beet, thans woonwijk.

Sjpèk {sjpè:k} (**De**) - F9 - **Zuidewijk Spick**

Monumentale kasteelboerderij ten zuiden van Boukoul.

Sjèkkerkoele {‘sjpè:(k)/ker/’kôê:/le} (**De**) - F9

Gebied dat zuidelijk aansluit aan de Koele.

Sjroef {sjrôéf} (**Oppé**) - C3-4

Landbouwgebied ten noorden van Genanef, doorsneden door de Schroefstraat.

Sjtadterpaedje {‘sjta:(t)/ter/’pèè:tje} ('t) - E8, F8

Paadje dat loopt door d'n Hórs en d'n Haok, vanaf Boven-Boukoul.

Sjtènke {‘sjtèn(g)/ke} ('t) - G7

Hooggelegen landbouwgebied, gelegen naast de Sjlak.

Sjterrebós {‘sjte(r)/re/bó:s} ('t) - E7

Onderdeel van landgoed Hillenraad, gelegen binnen de kasteelgracht.

Sjtraoterdiek {‘sjtrao/ter/’dié:k} (**De**) - G8

Ontsluitingsweg van 't Vèn naar de Hoonderberg.

Sjträötjes {‘sjträö/tjes} (**De**) - E4

Voormalige straatjes in het centrum van Swalmen ten oosten van de Markt.

Sjtrensheij {‘sjtre:ns/’heij} (**De**) - G7

Bosgebied ten noordooosten van Boukoul, onderdeel van landgoed Hillenraad.

Teresiakirk {tee/’ree:/zie(j)/jaai/ki:rk} (**De**) - F7 - **Theresiakerk**

De in 1935 ingezegende kerk van Boukoul.

Teutebaek {‘teu:/te/bèè:k} of **Toettebaek** {‘toe:(t)/te/bèè:k} (**De**) - D2, E2-3, F1-2, G1

Beek die in de Swalm uitmondt nabij Roukese.

Tòl {tó:l} (**Oppen**) - B6

Uiterwaardengebied in Asselt achter de kerk.

Tulmesvèn {‘tu:l/mes/fèn} ('t) - H8

Ven ten zuiden van Sjtraoterdiek.

Turfheij {‘tu:if/heij} (**De**) - G1-2 - **Turfheide**

Voormalig turfwingebied in het noorden van Swalmen, tussen Rijksweg en spoorlijn.

Ungelste Wanjelwaeg {‘u/ngels/te ‘wa/njel/wèè:ch}, zie **Wanjelwaeg**

Veldjebaek {‘ve:lj/tje/bèè:k} (**De**) - D5, E5-6 - **Veldbeek**

Laaggelegen gebied tussen kasteel Hillenraad en Bekkerhaof, langs de Eppebaek.

Vèn {vèn} ('t) - F9, G9

Nat weidegebied, waarvan Blankwater een gedeelte vormt; tegenwoordig agrarisch gebied.

Verkesgaat {‘ve:r/kes/cha:t} (‘t) - F4 - **Otterpad**

Laaggelegen gebied tussen Kirkebrook en De Beet, naast het kerkhof van Swalmen.

Vlinkebrook {‘vli:ng/ke/brook} (‘t), zie **Sjavertebrook**

Vlojepark {‘vloo/je/pa:rk} (‘t) - G3, H3

Woonwagenpark en woongebied in het oosten van Swalmen, tussen Bosstraat en Witte Koeweg.

Wanjelwaeg {‘wa/njel/wèè:ch}, **Bäövelste** en **Ungelste** (De) - E7, F7

Twee wandelwegen in het bosgebied van kasteel Hillenraad, dwars op de Riet.

Watermeule {‘waa:/ter/meu:/le} (De) - E5

Voormalige watermolen bij de Swalm, achter de kerk van Swalmen, tegenwoordig met woonfunctie.

Wielder {‘wié:l/der} - C3, D2-4 - **Wieler**

Buurtschap in het noordwesten van de gemeente Swalmen, tussen spoordijk en Swalm.

Wielderhaof {‘wié:l/der/hao:f} of **Wielerhaof** {‘wié:/ler/hao:f} (De) - C3 - **Wielerhof**

Oude boerenhoeve op de oever van de Swalm in Wieler.

Wielderveldj {‘wié:l/der/ve:ljtj} (‘t) - D3, E3

Agrarisch gebied ten westen van de Beeselseweg in Wieler.

Wilj Ziej {wilj ziēj} (De) - E6

Akkerland ten oosten van de Meestersweg.

Winkel {‘wi:ng/kel} (De)

(1) D6: Grote weide tussen kasteel Hillenraad en de Rijksweg.

(2) D4: Moerasgebied nabij d’n Aborg; gedeelte van ‘t Brook.

Wolfsboum {‘wolvz/bou:m} (Aan de) - G2 - **Aan de Wolfsboom**

Landbouwgebied in het uiterste noorden van Swalmen, aan de oostzijde van de Rijksweg.

Zagershaof {‘zaa/gers/’hao:f} - F2 - **Sagershof**

Oude boerderij in buurtschap De Heide, nabij de Rijksweg.

Zandjkoel {‘za:njtj/kôél} (De) - F5 - **Zandkuil**

Oorspronkelijke zandwinningsplaats, tegenwoordig naam van een straat tussen Heistraat en Kroppestraat.

Ziepe {‘ziē:/pe} (**De**) of **Zieperhaof** {‘ziē:/per/hao:f} - C7

Monumentale boerderij, behorend bij kasteel Hillenraad.

Zieperveldj {‘ziē:/per/ve:ljtj} ('t) - C6-7

Landbouwgebied ten oosten van de Ziepe.

Zjwaam {zjwaam} (**De**) - *Swalm*

Riviertje waaraan Swalmen zijn naam ontleend, komend vanuit Duitsland, stromend door Swalmen van oost naar west, en uitmondend in de Maas.

Zjwaan {zjwaan} (**De**) - E5 - *Herberg De Zwaan*

Voormalige herberg, tegenwoordig horecagelegenheid aan de Rijksweg in het centrum van Swalmen.

Zjwaemke {‘zjwēèm/ke} ('t) - E5

Smalle aftakking van de Swalm achter de kerk van Swalmen.

Zjwaor 0 {zjwaor oo} (**De**), zie **0**

Zjwaore {zjwao/re} (**De**) - C7, D7 - *Zwaarveld*

Landbouwgebied ten westen van Boukoul, grenzend aan de Rijksweg.

Zjwumbad {‘zjwum/ba:t} ('t) - I4-5 - *Zwembad 'de Bosberg'*

Openluchtzwembad annex wandelpark, speel- en kampeerterrein aan de Swalm nabij Groenewoud.

Zoer {zōē:r} ('t)

(1) (In Boukoul) F8: Drassig gebied, onderdeel van de Koele.

(2) (In Swalmen) E4: Lager gelegen gebied in de omgeving van Swalmdal, in het centrum van Swalmen.

BEKNOpte woordenlijst NEDERLANDS - ZJWAAMS

In deze lijst zijn in het algemeen enkel die woorden opgenomen waarbij het Swalmense woord duidelijk verschilt van het Nederlandse. Woorden als 'allesbehalve' (= allesbehalve), 'acht' (= ach), 'tafel' (= taofel), 'stoel' (= sjtool) ontbreken. Samengestelde woorden kunt u meestal vinden onder het grondwoord; zo zijn bijv. 'afglijken' en 'uitglijken' niet opgenomen, maar wel 'gliden' (sjliddere, roetsje, litse, glibbere). Voor nadere toelichting betreffende de betekenis van een woord dient men het eigenlijke woordenboek Zjwaams - Nederlands te raadplegen (zo zijn bijv. 'sjliddere', 'roetsje', 'litse' en 'glibbere' niet volledig synoniem).

A

aaien	aje; poezele	aardbei	aerbees
aalbes	miemel, miemer	aardig	net; sjoon; aardig
aanaarden	aanheuge, opheuge	aardworm	perik
aanbinden	aanbinje; tujere	accordeon	kwetsjbujel; trèkzak
aandacht	aandach; ach; bedraag	achtereenvolgens	achterdegang; veurrevoot
aangetrouwde familie	de kaje kant	achteroverslaan (een glasje)	jeppe; pitse; klaatse
aanhitsen	aankiesje	achterschot	achtersjödbreid
aankaarten	aankaarte; in 't gare hange	achterste (bn.)	echelste, achterste
aankleden	aankleije; aandoon;	achterste	baom, bòksebaom; vót;
aanmaakhoutje	aantujere	achterwerk	kóntj; batterij; priej;
aanmodderen	flump, vlump	achteruit	proem; poepper,
	aanmóddere, aanmujere;	achterzak	poeppert
aanpassen	aanplare, plare	adem	achteroet; truuuk-uu
(zich ~)	zich aanpasse; zich veuge	ader	achtertes, vóttetes
aanrecht	aanrèk; pòmpesjtein, sjeulsjtein	af	aom
aanschaffen	aansjaffe; aansjere	afbekken	aor, ader
aansjokken	aandadzjele; aanzokke;	afdruipen	aaf; vaerdig; klaor
	aanzuijjele, aanzuijere		aafbekke; sjnutte
aanstaan	bevalle; aansjtaon; gaje;	afgieten	aafdröppel; (weggaan)
(bevallen)	zinne	afhalen	aafhouwe; aaftaje; aaf
aansteker	vuurketsjer; aansjtaeker	(boontjes e.d.)	tròmme
aanstellen	zich aansjtelle; sjoutere;	afhandig maken	aafsjödde
(zich ~)	zich get bedoon	afjakkeren	peize, peze; renge
aansteller	garepaap; sjouter	afmatten (zich)	aafloekse; aafnumme; aaf-
aanstellerij	aansjtëllerij; aansjtandj	afnemen	sjtriëtse; aafpakke
aanstonds	drek; vort; dalik		verjekkere
aansukkelen	aanhóddele	afraffelen	aafpeigere
aanvanger	aansjpender; beginneling	afrastering	aafnumme; aafpakke;
aanwennen	aanwènne, aangewènne	afstevenen	aafloekse; aafsjsjtriëtse;
aanwensel	aangeweunde, aangeweunte	afwaswater	(minder worden) krumpe
aardappel	aerpel, èrpel; pieppel		aafroeefele
			toen
			aafsjsjtave
			sjóttelwater, sjóttelewater,
			sjuttelwater

afwennen	aafwènne, aafgewènne	bedelen	baedele; grantje
afwerkingslaag (bij pleisterwerk)	fiensjiech	bederven	bederve; mujere
akelig	akelig; grellig	bedotten,	bedrege; beziebbele;
aldoor	al, aldoor, alsmer, almer	bedriegen	betoeppe; bezeike;
als	es; wen	beduimeld	besjiete; bezokke
alsem	aels	beduusd	bedoemeld; sjmoedzelig
alsjebließt	estebbleef	been (bot)	daas
altijd	altied; alzelaeve	beenkap	knaok; sjinkel; bot
alver	avel	beetje	kemasj
amper	klam; amper; hoogoet	beetnemen	bietje; sjpierke; piezzelke
amusement	ammezasie	begerig	vernäöke; bezeike;
ander	anger	begerig	beziebbele; betoeppe
anders	anges, angester	begin	begerig; happenig;
andersom	angesóm; ómmezang	beginneling	wageluipig
anemoon	keesbloom	beha	begin; aanwerk
angst	angs; sjoewigheid; floep;	behoorlijk	beginneling; aansjpender
	kneip	behoren	b.h., buustehajer;
anjer	flèt	beide	memmesjtieper
appelflauwte	kelderbesjlaag	beieren	beheurlik; flink; aardig;
appelschijfje (gedroogd ~)	appelesjiefke;	bekaf	daniig; geheurig; äörtelik;
arbeider	aof	bekokstoven	rezenabel
	arbeider; wirkman, wirk	bekvechten	zich geheure, zich heure
	míëns	beloop	allebeij
armoede	ermood, ermooj; ozel	(op zijn ~ laten)	loeje
armoedig	ermeujig; ozelig	belouw	kepot; aan; aan de hèk
armoedzaaier	ermoodzejjer; kaaljekker	beloven	bekónkelefoeze
armstoel	ermjsjtool; praos	bemoeien (zich ~)	moele; sjtechele;
armvol	ervel, hervel	benadelen	zich sjtraevele
asperge	sjerjes	bende (rotzooi)	beloup;
autootje	uiteke, ötteke	beneden	laote aansjleivere
avond	aovindj;	bengel	belaove; versjpraeke;
('s avonds)	saoves		toezéègke
azijn	aek		zich meuje, zich bemeuje

B

baar	baar; börg	beproeving	satam; sakkerdiet
baksteen	baksjtein; brik	bericht	temtasie
baktrog	mólj	beroerte	berich; besjeid; tien
baldakijn	hemel	beroooid	besjlaag; begaoving
balein	blien	beschoeien	gesjóchte
bang	bang; sjoew	besef	batte
bangerik	bangesjieter; sjietbóks;	beslag	bezej; belul, benul
	sjoewbóks, sjethoes	besteden	besjlaag; sjpies
banier	vaan; drapo	betamen	besjtaeje; makke
banketletter	bótterlétter	betwisten	zich geheure, zich heure
barbeel	berf, berbké	beu	aafsjtraevele
barrevoets	berves		meug, käökmeug,
bars	vrensj	beuken (ww.)	kótsmeug; zat
basterdsuiker	potsókker	beurs (bn.)	saarze; battere; bääome
			mörg

bevallen	bevalle; aansjtaon, gaje	bonzen	boeze, boenze; battere
(aanstaan)		boodschappentas	kallebas
beven	rijere; razele	boomgaard	bóngerd
bewusteloos	verduzeld, verduseld	boomkruiper	boumluiiperke
bezeren (zich ~)	zich pien doon; harinkele	boos	giftig; kwaod
bezijden	beziejes	boosheid	gif; kwaojigheid
bibberen	rijere; razele	bord (etensbord)	tejjer
biceps	mouskes, muiskes, muuskes	borrel	dröpke; sjnepske
bidden	(zich) baeje	borst	bórs; mem; tiet
biest	bezemèlk	borstrok	kammezaol; liefke
big	bak	bos (bundel)	boes, bós, poes; bössel, boessel; sjtros; toesjel; sjob; póngel
bijdehand	gefief; vengig; vlöök	bosanemoon	keesbloom
bijjeenscharrelen	biejieinsjammetere; zeumere; gare; biejieinsjare, biejieinsjerre	bosbes	marmel
bijkans, bijna	nej; haos; bienao; bekans; bald	bot (zn.)	knaok; sjinkel; bot
bijzonder	bezónjer; appaart	bouvvallig	sjragkelig; óngerkómme
bil	bats	bovendorpel	leteij, letej, latteij
binnenstebuiten	krangs, krangsóm	braak	sjóm;
blaasinstrument	träöt; toet	(~ laten liggen)	braoke
blaffen	blaffé; bletsje; kaffe	braaksel	sjpiedsel, sjpiejsel, sjpiej; kóts
blankvoorn	ruts	braam(bes)	braomel
blaten	blaere	braamstruik	braomelesjtroek,
bleek (bn.)	bleik; peeps; blas	braken	bremesjtroek
bleek(veld)	bleik	brandnetel	kótse; käöke; sjpieje
bloodsvoets	erves	breekbaar	netel, brandjetel
blozen	bloze; rood waere	breien	braekbaar; sjprok
blubber	matsj; pratsj; toter	brem	sjtrikke; breije
blut	keps		pingsbloom, pingsterbloom;
bochel	poekkel; böltj		brumme
bocht	boch; drej	brems	daes; sjeldaers, sjoldaers
bodem	baom	bretels	helpe
boeket	sjtros; bekae, boekkae; poes, boes, bós	brief	breef; sjriebes
boekweit	bokend	briesen	sjpoeze
boel	boel; zjwiek, zjwik; zooj; tispel; santekraom, santemekraom;	brij	pratsj; sop
(een ~)	'ne boel; 'n (heel) deil	brildrager	veeruiger
boeman	boeddebaer; häökmenke; kaorepater	brillenkoker	brillesjeij
boerderij	boerderiej; haof	broeien	breuje; mujere
boeren	boere; rupse	broek	bóks
boerenwormkruid	wórmblome	broekspijp	bóksesjtoek, sjtoek
boezem	kómmesveur; memmekas	broekzak	bóksetes
bof (ziekte)	bóf; loloor	bromtol	huuldob
bokking	bökkem, bögkem	bron	brón; sjprung
bonken	boeze, boenze; battere; vesperé	brood	mik; brood
bons	boes	broos	sjprok; breus
		brutaal	vrek
		bui	bies; sjoel; buuj
		buil	buuts
		buitengebieden	boetenieje
		bult	poekkel; böltj; buufts; broebbel

bundel	bössel, boessel; bós, boes;	deurlijst	sjebrang
bungelen	póngel; toesjel; poes; zang	deurwaarder	aanzègker
bunzing	bómmele	diarree	roetsjerij; de dunne; sjiet, sjlingersjiet; reeskak
bus	vuurs	dicht	toe
buskruit	bös; tuit	dichtbij	dunbiej, deunbiej,
buur	polfer	dichtdoen	doonbiej; vlakbiej
buurvrouw	naober	dienstmaagd	toedoorn
C			
cape	kebaø, kebo; keep	dier	maag, deensmaag
carnaval	vastelaovindj	dij	bees
cent	sent; (? ~) äördje; (? ~) lap	dikkopje	baovebein; bats
chaos	óngerein; moekkeskraom	dikwijls	koelköpke, koeleköpke, kuulköpke
consternatie	konsternasie; ambras	dikzak	dök, döks
contractpachter	halfer	dinsdag (dinsdags)	diekzak; papzak; bóttervót; diekke tón; pampes; padje
D			
daags na	sjtaags nao	deesdig	deesdes, sjteesdes, dinsdes,
daarentegen	daotaenge	dinsdag	dinsdigs, sjtinsdes
daarginds	dao-achter	(dinsdags)	drek; vort; gieliek; medeim,
daarheen	daohaer, d'rhaer, draer; dao-opaan, dropaan; daorobbes, daorop, daoropper	direct	medein; oppendaad
daas	sjoldaers, sjeldaers; daes	discussiëren	klasjenere; kristelere
dadelijk	dalik; drek; vort; medeim, medein; oppendaad	dodaars	dukerke
dagelijks	daacheliks; aldaag	doden	ómbringe; doodmake, kepotmake; kaele; ómligke
damp	damp; zjwaaaj	doek	dook; plak
danig	sjentjig; danig; festenop; ductig; door-ewaeg, door-eweg; rezenabel	doelloos	veur de laegenieks
dartel	vlök; sjpeels	doffer	haore
das (kledingstuk) (dier)	das; sjlieps;	dol (bn.)	dól; daabs; (~ op) hèls op
deel (dorsvloer)	das, verkesdas	dolblíj	sjtervesblíj
delicatessen	dén	dolgdedraaid	dól; daabs
dementeren	lekleute	dolgelukkig	doodgelökkig
dennenappel	verdódzele; verkiendjse	dommekracht	winj
deppen	denneknoep	dommerik	aezelsveule; hödje; döppé;
desondanks	opsoppe	donder	kappeskop; zaodhings, zaodreub; braodwórs
deugen	aevel	donderbeestje	hómmel; dónder
deugniet	douge	donderdag (donderdags)	hómmelbeesje, hómmel- wurmke, dónderbeesje
	deugeneet; vlaegel; remmel; batjakker; saro; sakkerdiet; deivel; lapzjwans; satan; waerlich	donker	dónderdig; dónderdigs, dónderdes, sjtónderdes
deuk	blöts; dumpel	donshaar	duuster; dónkel, dónker
		dooier	vluughhaar
		doordeweeks (bn.)	daore; eijgael; deujer
		doordrammer	sjwerdes
		doorgaans	laammaeker
		doormidden	doorgaons; door-ewaeg, door-eweg; doorein
		doorn	middedoor
			daore

doven	oetdoon; oetmake	E	
draad	draod; vaam		ech; richtig
draaierig	dazelig; zjwiebbelig; dól	echter	aavel
draaikont	wiebelkóntj; wirmelkóntj,	eekhoorn	eiketske, eikäörke
	wirmelvót	eelt	zjweel
draaimolen	kerresel	eenling	einselgenger
drab	drab; derf	egel	sjtikkelverke
drank	drank; zeup	eind	inj; sjtök, sjtökwaegs
draven	keddere; drave	einde	inj
drempel	dörpel	ekster	aegers
dreumes	droebbel; bökseman;	elk	eder, idder
	kroekesjtop; piemmelke	elkaar	zich;
dribbelen	taffele	(aan ~, op ~)	aanein, opein
drijfnat	kleddernaat, kliedernaat,	ellende	elenj; ozel
	kletsnaat; ziepnaat;	enige	inkele; 'n paar; ettelikke;
	zeiknaat; sjtróntjnaat;		innige
	mësnaat; driefnaat		ènsigste, insigste, innigste
drijftol	koekkerel	enigste	enorm; weus; sjentjig;
drinken	drinke; zoepe; tóntjele;	enorm	geweldig
	fepe; pimpele; pitse; buize	er	d'r
droesem	drab	er- (in samenst.)	d'r-, dr- (bijv. d'raan, draan)
drol	makkes; dról	ergernis	erger; penseriej
dronken	zaat; teut; kachel;	eten	aete; knauwele; bikke;
	bezaope; (~ zijn) 'm óm		sjpaje;
	höbbe; 'm gelaje höbbe;		(met lange tanden ~) knuize
	'ne sjwieps höbbe		groment
dronkenschap	zatigheid		etter
drop	klets		étter; knooj; meterie
druilregen	ziemmel, ziemmelraengel	even (bn.)	aeve; (bw.) efkes
druipen	ziepe; (oet)leke	evenknie	weergenger
drukken	duje; drökke; pitse	eventjes	efkes, effekes
drukte	drökde; törvel; gedoons;	evenwel	aavel
	toemel; behej; trammelant;	ever	wildj verke
dubbelganger	ambras; meriel		
duchtig	weergenger		
festenop;	duchtig; danig; sjentjig;	F	
duimzuiger	door-ewaeg, door-eweg		
duizelig	doemeloetsj, doemeleer		
	duzelig; dazelig,	fabrieksschoorsteen	kemien; sjouw; sjaorsjtein
	dazelechtig; zjwiebbelig;	fauteuil	fotuij, fetuij; praos;
dun (van textiel)	dól	fijnproever	leunsjtool, läönsjtool
dunken	raon	fladderen	fienpreuver; leknaas
dwarrelen	tuntje	flakkeren	flakere, vlakere, fladdere
dwars	tirvele	flapuit	moelefloep; vlaotmoel
dwarskop	dwaars, dwaars, dwaers,	flets	peeps
	waers; sjrangs	flinter	fieddelke, fitzelke
	waerskop; sjtiets	fluit	fluit; feep; toet
dwarssligger		fluiten	fluite; fepe, fiempe
		fluitketel	moor
		fluweel	floer
		foetelen	foetele, foesjele

foeteren	sakkere, sektere	gespuis	völkske, gemein volk;
fonkelen	flónkere, fónkele	getikt	repkedepeu
fopspeen	fop, föp, foep, fiep,	geur	beklop
	fopsjpeen	gevaarte	reuk; lóch; geur
framboos	framboos; doemel	gevangenis	kebemes, kebaemes;
franje	fraanjele		sjevaak
frauderen	foesje, foesjle, foetele		gevangenis, gevang;
frituurvet	friettevèt, frietvèt		kesjotje
frommelen	foemmele, froemmele,	geweldig	sjentjig; danig; geweldig
	froemele, frómmele	gewezen	vreuger(e);aad-
frons	frunsel	gewiekst	gesjeid
fuchsia	foeksia; bellesjtroek	gezelschap	kómpenie; gezelsjap
		giechelen	giebbele; giechele
G		gier (mestvocht)	zeik; driefmès
gaaf	alik; gans; gaaf; heel	gierig	gier; gietsig; nej; toegenejd
gaai (Vlaamse ~)	sjraek; markoef	giergaard	barg; toegenejde;
gaarne	gaer	gierton	sentetèller; 'ne greune
galmen	galdere; galme	gieter	zeiktón
gamel	hinkeman	gij	sjput
gang	gank; (gangetje tussen	gil	geur
	twee huizen) gats; (iemand	gillen	kaak, kwaak
	zijn ~ laten gaan) emes	ginds	kake, kwake
	laote gewaere	gissen	dao-achter; guns
gans	geis; gans	gist	raoje
gappen	sjtrietse; gappe; bietse;	glijbaan	gès
	klaewe	glijden	sjlidderbaan; roetsjaan
garde	kloprieske	glippen	sjliddere; roetsje; litse;
gauw	flot; gauw	gluiperd	glibbere
gebedenboekje	baejbeukske		fieppe, flieppe
gebrek	mankasie; ozel	gluiperig	spienser; sjlauwberger,
gedoe	gedoonts; toemel	gluren	sjlauwmiechel
gedrongen	gedrónge; króddelig	goed	loepetig
geelzucht	gael vèrf	goedendag!	loere; uige; sjpiense
geeuwen	gape	goedzak	good; richtig; tegooj
geheel	gans; heel; ram; ratsj;	goot	daag!; daagsame!
	totaal; sjtraol		löbbes; wuiles; zaobes
gejaagd	hortig	gootsteen	gäöt; (langs de weg) ziep;
gekheid	gekkigheid; flabbeseriej	goudrenet	gratsj
gelaat	gezich	graag	pómpesjtein; aanrèk
geld	geldj; knabbe	graan	belleboskop
gelegenheid	gelaeg, gelaegenheid	grap	gaer
gemakkelijk	gemekkelik; gehentjelik	(voor de ~)	kaore; vröchte
gemeen	gemein; vals; vrensj; laeg;		móp;
	nut; voel	grapjas	veur de gekke jen,
geploeter	genäök; gemaor; gejäök;	grappenmaker	veur de lol
	gehings; gesjin	grasveld	sjääök; sjouter; vótplevuus;
gereed	vaerdig; klaor; peraat; aaf		leukerik
gereedschap	gereij, gereidsjap	graszode	groos, graasveldj; weij;
geriefelijk	gehentjelik	gratis	bleik
gesp	gesp; gaspel; sjnal	graven	ris
			veur nieks; ómmezus
			grave; dabbe

grendel	sjaag; sjuuuf	helemaal	gans; knatsj; ram; ratsj;
grens	grens; gesjeid	(~ niet)	gaar neet, gaaroet neet;
greppel	graaf; gratsj; luip		van gèns kenj
grienen	greize	hellevveeg	kernalie
grijpen	griepe; sjnaje, sjnape,	hemd	haemp, haemd
	sjnappe; hasje	hemeltje-lief!	mazesmiens!, mazesmazes!;
grind	grindj; kezele		jassesmerante!,
grissen	sjtrietse; sjnaje		hassesmerante!,
groenling	keersvink, greunvink		merante Jozef!;
groeve	koel		mie leef vrouw Maose!
guichelheil	giechel	hengel	vèsgaerd, gaerd;
gulp	sjreursgaat; gulp		vèssesjtaak
gulzigaard	vraetzak, vraetbees,	hengelsnoer	vèsviem, viem
	vraetbaer; verke	hengsel	hingel, hingsel
guur	sjuverechtig	herder	sjeper; herder
		herfstaster	pesjoorsbloom
		herrie	spektakel; herrie;
			gedoons; sjandaal
H			
haag	hek	hersenen	herre; hersene, herses
haagwinde	pispötjes	herstellen	make; flukke; lappe;
haasje-over	buukskesjpringe,		hersjtelle;
springen	boeksjpringe	(zich ~)	zich herkriege
haasten (zich ~)	zich sjpoje; zich häoste;	heus	ech
	zich jage; jachte;	hevig	erg; danig; flink; sjentjig
	zich reppele; fasie make	hiel	vaers
hagedis	aektes	hier	hiej
hak	hak; vaers	hij	hae; dae, d'r
haken	haekele, hake	hijgen	kume; giche
hakmes	heep	hinkepoot	humpelepump,
halm	sjpier		hómpelepómp; kreupelant
ham	sjónk	hinniken	homere
handschoen	haas	hitte	hëts
handvol	hampel; zang	hoe	wie; (~ dan ook) zowiezo
handzaag	foekszjwans, foeksezjwans	hoepel	reip
hard	hel	hoesten	hooste; kaffe
hardrijden	knäöre; sjeure	hoeveel	wieväöl
hark	raek; hark, herk	hoewel	wiewaal; ofsjoon
harmonica	monika	hol (op ~ slaan)	oppe klater gaon;
harmonicaspeler	monekaaskremer	hollen	d'r tössenoet gaon
haveloos	sjaemel; sjragkelig	holte	keddere; renne
heden	vandaag; allewiel,	homp	gaat; moetje
	allewieles	hondenkar	sjtómp; knauwel
heel (bn.)	alik; gans; heel; (bw.) erg;	hondsbrualaal	fikseker; hóndjsker
	heel	hoofd	zo vrek wie de sjtraot
heen	haer		huid; kop; bölls; höd;
heft	hich		kiebes; daats, daatsj,
heg	hek		daetsj; knikker
heggenmus	hègkesjteuterke	hoofddoek	kopplak
helaas	jaomer genóg	hoofdkas	huidvleis
heleboel	heleboel; 'n heel deil;	hoogmis	hoogmès, homes
	'nen houp	hooi	huij
		hoop	houp; berm; makkes

hoorn	haore, häöre	J	
hop (vogel)	hoephap, hoeppap, hoep		aljaors; jaorliks, jäörliks
hor	haort, hoort		jage; jasse
horloge	oer		jakkere, jekkere; jage,
houtblok	knoor		zich jage
houten	höltjere, houtere, houte		jao-en-amezègker
houtklomp	klots		sjem, zjem
houtkrullen	sjaevele		jaomer; sjaja
houtschool	aomere		jaomere; lemmetere
houtspaanders	sjålme; sjpeen		moekkeskraom; óngerein;
houweel	bik		rótzooj; zootje
huid	hoed; vel		janke; joenke, joenkere
huilen	bäöke; greize; zumpe;		kleid
	janke		doe; se; (bez.vnw.) dien,
huismus	guuts, guutsj		die
huiswaarts	nao hoes; op hoes aan		sjnaps;
huiveren	sjuvvere, sjoevere; razele		(aje en jónge) klaore
hun	häör		gich
hurken	hoeke; zich op 't huukske		doe
	zitte		jónk
I			jóng; sjnaak; blaag
ieder	eder; al(le); èlk;		meistersjool; jóngessjool
(~e dag)	edere daag, aldaags;		dich
(in ~ geval)	in eder geval, in alle geval;		dien(ne)
(~e keer)	ederskeer, idderskeer		juus; richtig; tegooj; (bw.)
iemand	emes		juus; net; krek; prónt
iets	get		geur; uch;
ijdeltuit	gaandj, poorgaandj;		eur; ug
	greutslap; garepaap; sjtiets		bookkaever
ijlen	bagere; iele		kleid
ijssberen	tiffelere; iesbaere		rap; (van ~) bale
ijspiegel	kaegel		
ik	ich	K	
imker	biejehajer		krebek
inboedel	krempel; kraom,		kaersrech; lienrech;
	santemekraom, santekraom;		sjnakrech
	hoesraod		fernusu; vuur; sjtoof;
indien	es; wen		kachel
ingewanden	ingewanje; gehing; derm;		kaaf, kaefke, kalf; eupke
	gelungsel; gesjluns		sjroet; kalkoen
initiatiefnemer	aangaever		kave
inkeping	krab		kamp
inspannen (zich)	zich aansjtrenge;		keime
	zich insjpanne		kaerseluchter
intussen	óngerötösse; óngerwiel;		borssökker
	intösse		jaap; kebemes, kebaemes;
			knaap; kómmesares;
			joekkel
			kieppe, ómkieppe

kapmes	kapmets; heep	klamp	klammer
kapotmaken	verrannewere;	klap (met de hand)	watsj; vaeg; waap; flatsj
	verkammezäöle;	klapekster	maordaegers
	vermuibele; versjangelere,	klappen	klaatse, klatse, kletse;
	versjanjelere;	klappertje	klappe
	verkassebengele;	klauteren	knaetje
	verroepzakke	klaver	sjravele
kapper	kapper; sjaaerbaas; kwaffäör	kleding	klee
karbies	kallebas, kallebies, kerbies;	kleerkast	kleijaasj; jaok
	rattekuulke, riddekuulke	kleermaker	kleijerkas; lieveskas
karbonade	kermenaaaj, karmenaaj	kleren	sjnieder; sjeur
karrenspoor	vaarleis; kerresjpaor	kletsen (slaan)	kleijer; klemotte, klamotte
karretje	kerke; bolder, bolderker	(praten)	klaatse, klatse, kletse;
kastanje	kersjtaanjel	kletskoek	klenjere; klasjenere,
katoen	ketoen; kattenaat	kletskous	klantjenere; kwatsje;
kauw	däölke, daol	kletsnat	taatsje; wazele; aajbette;
keep	Redaense bookvink,		zjwaegle; kletse; zeivere
	Ardaense bookvink		wazel, gewazel; kwatsj;
keet	keet; boet		kletskook; kulkook
kei	koot; kej; sjtein		wazeleer; kwatsjkop;
keihard	knoerhel		kletskop; aaj hoor
kenau	kernalie, kenalie; sjees		kleddernaat, klieddernaat,
kerel	kaerel, manskaerel, kael;		kletsnaat; ziepnaat;
	knapper, knepper; petreun,		zeiknaat; sjtróntjnaat;
	petroon		mësnaat; driefnaat
kerkenzakje	klingelbujel, klingerbujel	kletstante	kletswief; waswief;
kerkuil	kransuul		wazeltant; taatsj; aad wief
kermen	kermeliete; kume;	kleumen	ozele
	lemmetere	kleven	plekke
kern	kaer	kliekje	klats, kletske
ketel	kelle; kaetel	klimop	wintjergreun
keuvelen	kalle; klenjere; klasjenere;	klis	klèt, klit
	prazole	kloek (zn.)	broek; kloek
kiem	keen	klokhuus	kits
kier	reet	kloof (in vinger)	keen
kies	baktandj; maaltandj	kloosterzuster	begien; zuster, zöster; non
kieskauw	zauweleer; zaatvraeter	kloppen	kloppe; toeppe;
kieskauwen	zauwele; knauwele	(in overeenstemming zijn)	sjtumme
kiespijn	tandjpien	klungelen	fóddele; klómmele; póngele
kiezelsteentje	kezelke; kieddelsjtein	knagen	knage; sjnagere
kikker	kwekker, kwekkert	knal	knal; paaf; sjlaag
kikkerdriil	kwekkertegegäöt	knauwen	knatsje
kikkervisje	kuulköpke, koeleköpke,	knettergek	knatsjgek; knettergek,
	koelköpke		knatergek
kil	ozelig; sjuverechtig,	kneu	heijvink
	sjoeverechtig	kneuzen	kwetsje; blötse
kind	wich; kindj; poet; blaag	knie	knie, knee
kip	hoon; pöl; tiet	knieholte	hees
kippenvel	hoondervel, hoonderroe;	kniezen	kniestere
	miemkesrazel; mieretjetjes	kniipen	kniepe; niepe; pitse
klaar	klaor; vaerdig; gereid; aaf	knikker	köls
klaarspelen	sjaffe	knikkerkultje	moetsj

knikkerzak	kölsebujel	kornoelje	koekkermumke,
knipmes	kniep		koekkernulke
knisperen	kniipse	kortaangebonden	knebbig, knebbetig
knoeien	knoje; knóddele; bróddele;	kotelet	kórtelet
	driete; pratsje; sjlabbe,	kou	kaaj, kajigheid; ozel;
	sjabbere	(~ lijden)	ozele; ieze
knoest	aos	koud	kaad
knol	knoeb	koukleum	kaajnaas; ozeleer
knorrepot	knoterbaer, knoterpot,	kous	haos
	knoterzak; grieniezer	kousenband	binjel
knuffelen	knoevele	kraai	kraon
knul	knul; sjtröbbant	kraakbeen	knórs, knoors
knuppel	klöppel, knöppel; remmel;	kraambed	kinjerbèd
	kuus; prengel	kraanvogel	kroenekraan
knutselen	fiespernulle, fispernulle;	krabben	kratse; dabbe; sjoebbe
	fóddele	krakkemikkig	kragkelig
koekje	pletske; keukske	kralenketting	kral, kraljee
koest	koesj; keduuk	kram	sjluip
koffer	kóffer; flies	kramsvogel	sjakker
koffie	kóffie;	krankjorum	raadgek
(slappe ~)	maerezeik; moekkefoek;	krant	gezet
(sterke ~)	zauwel; lepse kóffie;	kregel, kregelig	neutelik
koffiedik	penseterger	kreukelen	kräökele; frunsele,
koketteren	dras, drab		verfrunsele
kokhalzen	sjanse	kreunen	kume
kolenkit	käöke	kribbig	neutelik
kolenmijn	kaoletuit	kriebelmug	knozel
kolenslik	koel; mien	krimpen	krumpe; sjrómpel
kolos	sjlam	krom	krómp
kolossaal	kebemes, kebaemes; kedee	kronkelen	(zich) winsjèle
kom	weus	kroospruim	kreek; sjietproem
konijn	kómp	krop (sla)	hódje
	knien; raekel; remmel;	kruiderijen	gekruje
	moor	kruien	sjörge
kookpan	kelle; kaetel	kruimel	greumel; brozel
kookster	kaok	kruimelen	greumele; brozele
kool (groente)	moos;	kruimig	blomig
(witte ~)	kappes, kappesmoos	kruis	kruuts
koolmees	biejevraeter	kruisbes	sjtaekbaer
koolraap	kólleraab, koelleraab,	kruiselings	kruutsgewies; euverkruuts
	kólraab	kruiwagen	sjörker
koortsstuipen	begaoving	kuil	koel; koet
kop	kop; kiebes, kiebeskop;	kuip	koep, kuup; buut
(drinkgerei)	tas	kurkdroog	raotedreug; knaokedreug;
kopakker	veurhuid		polferdreug
kopjeduiken	koekkeluitsjete	kussensloop	kössjteek
koppig	waers; taengesjtrops;	kwaad	giftig, kniensgiftig; kwaod
	taengesjtrops; köppig	kwab	kwabbel
kopvoorn	meun	kwajongen	remmel; raekel; batjakker,
korf	korf; manj;		batje; sjtröb; wabbes;
(voor bijen)	kaar		zjwans; kwojóng; blaag;
			sjtraotverke

kwant (guit)	kedet; gaandj;	libel	wientemper
	kwastelorum, kwastelorus	licht (zn.)	leech;
kwarz	fluitekees	(bn., i.t.t. donker)	leech;
kwartier	keteer	(i.t.t. zwaar)	lich;
kwast (in hout)	aos; zie kwant	(niet ~, niet gauw)	neet lies
kwebbelnen	blaatsje; tatere; tettere	lied	wies; liedje
kwebbeltante	blaatsj	lieden	luuj
kweekgras	puine	liefhebben	haje van
kwijl	zeiver	lies	vleem
kwijt	kwiet; voert	liflafjes	lekflute
kwikstaart	akkermenke; kwiksjert	liggen	ligke;
		(goed afgaan)	hanje
		lijken (op)	lieke op; sjtale op
L		lijnolie	lezesolie
		lijnrecht	lienrech; sjnakrech
		lijnzaad	lezend
la	laaj; trèk	lijsterbes	liesterskeers
laaghartig	laeg	likdoorn	aegersoug, eksteroug
laan	geleij; laan	likken	lekke; lebbere
laars	sjtevel; laars	linnen	liene, linne
laatst(e)	lès(te), lèts(te); echelste, echterste	linnenkast	lieveskas
lafaard	sjieterd, sjietbóks	lisdodde	duvelskloppele;
lam (zn.)	laam, lemke	lodderen	lampepoetser
lampenpit	lemend; week	loeien	lumpe
langs	langs; naeve	loeren	bäöke; loejje
languit	lank-eweg	lomperik	loere; sjpiense
langzaam	langsaam, lasem	loodgieter	lómperik; baekvaeger;
lantaarn	luch		óngehoebbelde baer
lanterfanten	lapzjwanse		pómpesjlaeger,
lappen	flikke		pómpemaeker; loadgeter
lastigvallen	negere	loon	loon; pej
lawaaai	sjpiktakel, sjpektakel; leweit, lewej; sjandaal; heiibel;	loops	luips; reets
(~ maken)	sjpikkatele, sjpektakele; lewabese, lawabese	lopen	loupe; demmelle; trampele
leepoog	ziepoug	lucifer	zjwaegel; zjwiemmel
leeuwerik	leewerk	lui (bn.)	luij; voel
lef	krazie	luiden	loeje; trumpe
leggen	ligke, lègke	luierik, lulak	luijerik, luijwammes,
leidsel	toum; lien		luijwames; voelik
lekken	leke	luiwagen	sjruubber, sjroepper
lekkerbek	leknas		
lelijk	lillik; nut	maal	keer; maol
lendenlam	linjelaam	maandag	maonjdig;
lenig	gezwank	('s maandags)	sjmaondjes, sjmaondjigs
leuning	läön; leuning	maar	mer
levenslustig	vlokker	madeliefje	meijzoentje
levensmiddelen	aeteswaar, aetesgereij	mallejan	marjan, maljan; bólleker,
lezen	laeze;	man	bóllewage; wimpel
(aren ~)	zeumere		man, manskael; miens;
		(mannen)	mansluuj

mank	laam; mank	moestuin	mooshaof
mankement	faeler; mankement; meilleur	mokken	brónke, broekke; moekke,
mankeren	faele; mankere		moetsje
margriet	ganzeblom; margriet	molenaar	mulder
markt	mert	mollengang	ril
masker	mómmegezich, mómbakkes	molm	melm; mouw
me	mich	molsla	sjtoep
medelijden	kómpassie; mitliej, mitlieje	mond	móndj; moel; bek; blaatsj,
medicijn	millesien		bletsj; waffel; tetter
meeltrog	mólj	mondharmonica	monika
meerkoet	blesheunke; koet	monter	vlokker
mees	biejevraeter, biejmöske,	mooi	sjoon; net
	biejemöske; mees	mopperen	knotere; grauwele; graze;
meikever	meijkever; mulder		mekkere; greke
meisje	maedje	morsen	sjlabbe, sjlabbere; knoje;
melde	sjietmeelj, sjietmilj		sjeivere
melkbus	mèlkuit, fuutuit	mortel	sjpies
melkdistel	toendistel	motregenen	miezelle, miezzele; moezele
melkfabriek	fuu, fuus	mug	mök
melkzeef	ziesjóttel	muisjes	moezekeutelkes
men	m'n, me	mus	guuts, guutsj
mengbak	mólj	muurbloem	sjteinfool
mep	watsj; waap; vaeg; klats, klets		
meppen	watsje; wape; vaege; daatse, daatsje	na	nao; achter; (~ elkaar)
merrie	maer		achterein
mes	mets	naakt	naaks
mestvaalt	mèshoup; mèsmiet; mèskoel	naar	nao;
meteen	dalik; drek; vort; medeim, medein; oppendaod	(~ .. toe)	nao .. haer; op .. aan
metselspecie	sjpies	naast	naeve; langs
metworst	sjtekwors	nabuur	naober
middagslaapje (een ~ houden)	unjere	nadruppelen	krelkespis
mier	aomezeik	(bij het plassen)	zoget
mierzoet	emelik	nagenoeg	groment
mij	mich	nagras	naolestig
mijn (bez.vnw.)	mien, mie	nalatig	paosbloom, paospiep;
minderen	krumpe; aafnumme	narcis	narsis
miniem	piezzelig	nauw	ing; sjamaal; nej
misbaksel	kraqkel	nauwelijks	klam; amper
modder	módder; toter; pratsj;	navel	navel; boeknagel
	driet; bagger	neef	naef; (verre ~) paersnaef
moe (zn.)	mam;	neer	ómleeg
(bn.)	meug; brul; täöts	nek	nek, nak
moed	mood; keraasj; krazie	nemen	numme; pakke; kriege
moeder	moder; mam	nergens	nörges
moederkonijn	moor	nest	ès, nès; bóch
moederziel (alleen)	moorzelig (allein)	nestelen	nêstele; bóchte
moeras	zómp	nestjong	kegkel; kwagkel
		net (bw.)	net; krek; prónt

neuken	póppé; rampetampe	ondersteunen	sjtiepe; sjtoeke
neus	naas	ondiep	dreig; óndeep
neusvuil	wolf	oneven	ómp
niemand	nemes; gè miens	ongaarne	neet gaer; no, nooj
niets	nieks; gè lood; gèn ju	ongedierte	óngesiefer, óngesieferte
nietsnut	dougenieks; lamzak;	ongeschonden	alik
	'n vót (van 'ne kael),	ongeveer	óm en óm, rómmetóm,
	hónjdsvót		róndj-en-óm; zoget;
nietsnutten	klinkvaerse; lamzakke		oppenaard; óngeveer
nietwaar?	wor, waor, woh; joh	onkruid	puine; ónkroed
nieuw	nuuj	onlangs	lès, lès-aan, lètsaan
nieuwsgierig	nuujsjerig; benuujd,	onnozel	neuzel; sumpel;
	benuujd;	(onnozele vrouw)	dódzel
(~ iemand)	nuujsjerigenaas; gaapnaas	onnozelaar	neuzele (miens); matties;
niks	nieks;		piezzewiet
(~ ervan!)	louwløenne!	ons (bez.vnw.)	ós, ózze; oos, oze;
nodig	neudig; vandoon	(pers.vnw.)	ós
nog	nag;	ontbijt	kóffiedrinké
(~ niet)	nag neet, nanneet	ontbreken	faele; óntbraeke
non	non; begin; zuster, zöster	ontfutselen	aafsjetriëse; aafloekse
nonchalant	veuraeveväöl	ontgelden	misnête; óntgelje
nonsens	kwatsj; ónzin	ontsteking	óntsjaeking; gezjweur
noodrijp	vergeerriep	ontzag	sjtrank
nootmuskaat	besjaot, mesjaot	onverschillig	veuraeveväöl
nors	vrensj	onwel	óngemoodj, óngemoijd,
notie	nosie; bezej	onzin	óngemood; neet richtig
		oogst	ónzin; kwatsj; zeiver
		oogwenk	ougs, ous; sjaoor
		(in een ~)	houwmouw;
O		ook	roeps
ochtend	morge		ouch;
oets	marjan, maljan; bólleker,	(~ nog)	onnag, ouch nag
	bóllewage; wimpel	oorveeg	watsj; vaeg; waap; flatsj
oever	over; kantj	opdirken, opdoffen	optujere;
oeverzwaluw	aerdzjwalg	(een opgedirkte vrouw)	flemmetet
offerblok	offersjtok	open	aop, aope
ofschoon	wiaaal; ofsjoon	opgewekt	vlokker
ogen	uige; tuine	opgezet (dik)	opgesjpoes, opgesjpoets;
omheining	toen	ophef	opgezat
omslagdoek	sjaal; peldrien; faldera		behej; ambras; tamtasie,
omtrent	intrintj, trintj, ómtrintj	(~ om niets)	temtasie; meriel;
onbehouwen	óngehoebeld; bót	ophouden	trammelant; pelaver;
onbenul	knujel; zaodhings,	(stoppen)	kaje kook
	zaodreub, zaodsjtengel	opjutten	oetsjeije
onbeschoft	óngesjoef, ónbesjoef		opsjtange; opzwense;
onbewust	sónger bezej		opjenne, opjense, opjenze;
onderhemd	óngerhaemp; flenelke		opnejje
onderkruipsel	piezzelenke,	oplappen	sjtökkere
	piezzemenke	opnieuw	opnuuj; euvernuuj
onderling	óngerein; óngerling	oprispen	rupse, röpse
onderste	ungelste, ungerste,		
	óngerste		

opscheppen	opsjöppé; sjtute; sjtoeffe;	peluw	pölf
	sjtrónse	penseel	pienzel
opschepper	greutslap; windjmaeker;	perzik	pees
	hasemaeker; aangaever	perzikkruid	räöts
opschieten	opsjete; fasie make; plakke	pesten	peste; transenere; joedasse;
opsomming	opsomming; reemselke		koejjenere
opsturen	sjikke; opsjture	pestkop	peskop; sausniekkel
opvangen (een bal e.d.)	prikke	pet	patsj; pet; klak; vadersmöts
opwinden (zich)			petrol
opwinding	zich oprichte, zich opriete	petroleum	daatse, daatsje
	tamtasie, temtasie,	petsen	sjtumpke; peuk
	tornasie	peuk	vreutele; vreijele; peutere
opzij gaan	zich wieke; zich sjikke	peuteren	pemel
opzwellen	kwölle; oploupe	piek (van haar)	prakkezere, prakkedinke;
oud	aad	piekeren	zich kwaele
ouders	eljers, aaj luuj	pieper (vogel)	pieperling;
ouderwets	ajerwèts	(aardappel)	pieppel
oudsher (van ~)	van vreuger oet	pier (regenworm)	perik
ouwehoeren	aajhore; aajbette	Pietje precies	pintenäöker; kreksjieter
overbroek	baovebóks	pijpenstrootje	sjmeelje
overeind	rechop; euverinj, euvereind	pikdonker	pikkeduuster; sjtikke
overhoop	euverhoup, evroup;		duuster; zakkeduuster
	óngerein	pikken (steken)	peke; pikke;
overrompelen	euvertöemele	(gappen)	sjtrietse; jatte; gappe;
			pikke; sjoeppé
		pimpelmees	biejetits, biejetiets
P		pioenroos	balroos
paardenbloem	paersbloom; sjtoep	pips	peeps
paardenstaart (plant)	kattesjtert	pissebed	kelderverke; tapverke
paardentuig	gesjeer, paersgesjeer;	pit	
	getuug	(van appel of peer)	kaer;
paartje	koppel; sjtél; sjpan	(van kers e.d.)	sjtein
pad (dier) (voetpad)	ped, pad;	plafond	plefóng; zöldering, zölder
paljas	paad	plag	flink; ris
pannenbakker	peijas	plagen	plaoge; titsje; kreite
pannenbakkerij	pannekletser	plaggenmaaier	heijmeijer
pantoffel	pannefebriek, pannesjop	plas	pool
pardoes	sjloef; pantoeffel	plassen	pisse; ketse;
parelhoen	(zo mer) inéns; sjnaap	(waden)	ploejere
part	poellepetaat; parelhoon	pleister	plaoster
pas (schrede)	paart	pleisterspaan	sjlich
patrijs	traej; sjtap; pas	plensbui	goers; bies
pech	veldjhoon; petries	plezier	plezeer; lol; sjpas; aard;
(~ hebben)	meleur;	(dat doet me ~)	wil; jen; joeks;
pees	op 'nen aos houwe	plompverloren	det duit mich deug
peet, peettante	pees; zeen	plooí	kladderdaatsj
	gäöl, gööletant; paettant;	po	vaaj
pek	maeter	pochen	pispot, pot; döppé
pellen	paek	pochet	opsjöppé; sjtute; sjtoeffe;
	sjèlle		sjtrónse
			sjtrónslepke

podium	buun	ranzig	gers, gerstig
pofbroek	poefbóks; sjmoekkelbóks	rasp	rasp; rief
poken	raochele	rateLEN	ratele;
politieagent	plies, plisie; blauwe; bout	(druk praten)	rebbele
pompoen	prónkappel	ravotten	rölse; kuite; wuilese
pook	sjtoveniezer; raocheliezer	razend	raozend; foekswild
poot	sjturnpel	reden	raeje
(van tafel of stoel)		reeds	al
populier	Kandaalse boum, Kannedase boum	regencape	pinmantjel
porren	toekke	regenworm	perik
postbode	brevedraeger; posbode, pos	rennen	renne; keddere; vaege;
pot	pot; döppé; ules	reppen	rouze
praatjesmaker	moelemaeker, moelejan; zjwetsmoel, zjwetskammezaol	reuzel	reppele
prak	pratsj; matsj; briessel	rietvoorn	vaerevèt
praten	kalle; klasjenere,	rij	reetruts, ruts
	klantjenere; prazele	rijden	riej; rits
precies	persies, presies; krek;	rijgdraad	vare; rieje
	prónnt; nej; richtig; fien	rijgen	traochelvaam
prei	poor	rijp	vaeme; raochele
priem	aels; zuul	ritten	riep; mörg
prikkeldraad	pindraad	rimpel	riejere; razele
prikken	peke; sjtaeke	riool	frunsel; rumpel; vaaj
proesten	proetsje	riviergrondel	riool; kal
profijt	perfiet; wil	roddelen	grundje; geufke
propje	pröpke; frummelke;	roek	bletsje; kalle
(~ oogvuil	pups	roemen	trèkkraon
prul	fóddel; klómmel, knómmel	roken	besjtute
prutsen	klómmele; póngele;		rouke; dampe; pave;
	fiespernulle, fispernulle;	rokkenjager	vlemme; blaoke; kwalme;
	maore; vreijele	rolgordijn	walme; ruike
puin	sjrót; puin, puun	rollen	vrouluujgek; sjalevaeger
puinhoop	sjróthoup	rommel	sjtaor
puist	broëbbel; pukkel	(~tje)	rôle; rölse; roeddele
pulken	vreutele;	rommelen	rómmel; rótzooj; óngerein;
(in de neus ~)	wolve	rommelpot	friekkas
punt	puntj; toep; tump; pin	rooien	hoddele; póngele
puntmuts	pinmöts	roomboter	foekkespot
		rot	oetdoon
raap	reub	rotzooi	gooj bótter
raar	raar; gek;	royaal	rót; voel
(~ iemand)	sies	ruggengraat	rótzooj; petazie; briessel
rafelen	ruffele, oetruffele, raofele,		rievig; rejaal, riejaal, rojaal
	reifele	rugzak	rögkesjtrank, röksjtrank;
rails	rils; gleis	ruien	rökzak; roepzak
rakelings	kroes; sjampes	ruiker	ruzele
ransuil	katuuL	ruilen	poes, boes, bós; sjtros;
		rust	bekae, boekkae
		ruw	rule; toes; koetele
		ruzie	rös, ras
			roew; vree
			rizing; heibel

R

ruziën	zich vreijele, zich vreigele; zich sjtraevele; zich takke; zich tegkele; sjtechele; heibele	schikken (zich ~) schil schilder schilfer schilmesje	sjikke; zich veuge; zich sjikke sjaal sjiljer; vèrver sjirvel; sjilfer; gridzel aerpelemetske, èrpelemetske
S			
sabbelen	zoebbele, zabbele; lebbere; loetsje; zuijjele	schimpfen schobbejak	sjampe sjoef
salade	sjlaaj	schoeisel	vootgetouw
salamander	aeckes; sallemander	schooen	sjoe, sjoon
samenbinden	aaneinbinje, biejeinbinje	schoenmaker	sjoester
sappig		schoenriem	nistel; sjoereem, sjoonreem
(van vruchten)	mörg;	schoensmeer	wiks
(van planten)	gelp	schoft	sjoef
sarren	jenne	schook	sjoek; sjtoek
schaapherder	sjeper	schommelen	sjoegkele; moekke; sjómmele; wiegkele
schaars	krap; raar; sjaaars	schoof	boes; sjob
schadelijk	sjaejelik	schooier	sjörger; sjab; baekvaeger
schaduw	sjeem	schoonzus	zjwegerse, zjwegerste
schallen	galdere; sjalle	schoor	sjaor; sjemper; sjtiep
schamel	sjaemel; ozelijg	schoorsteen	sjouw; kemien; sjaorsjtein
schamen (zich ~)	zich sjame, zich sjenere, zich zjenere	schoorsteenmantel	sjouw
schampen	sjórvele; sjampe	schoot	sjoot; sjlup
schamppaal	sjamppaol, sjemer; sjaor	schop (trap)	sjtamp; traej;
schandalig	sjandalig; sjebbetig	(graafwerktoog)	sjöp; sjoop; sjoot
scharnier	sjerneer; gehing	schor	heis
scharminkel	sjarminkel; sjregkedek	schort	sjolk
scharrelen	sjare; sjarrele; sjorre	schotel	sjóttel; tejjer
schat	sjat; sjnoebbel; knoeb	schouder	sjouwer;
scheet	sjeet;	(op de ~s dragen)	oppe kraomejak drage
(een ~ laten)	d'r eine aafriete, d'r eine aaftrèkke	schooudermantel	peldrien, pellerien
scheiding	sjeij	schram	sjraom; krats
(in het haar)		schrapen	sjrape, sjrabbe, sjrappe; sjerre, sjorre; (~ langs)
schelden	sjelje; sjoebbe; oetmoele; oetsjtökkere	schrede	sjroevele, sjórvele
schelen	sjaele, sjille; faele; bómme	schreeuwen	traej; pas; sjtap
scheluw	windjs; gezjwejd	schreeuwer	kake; kwake; sjreve
schenken	sjinke; gaeve;	schrijden	kaakvót
(een vloeistof)	sjödde, insjödde	schrijlings	sjtave; traefe
schep	sjöp	schrijnen	sjrangs; sjlingerlings
scherf	sjerf, sjirvel	schroeven	pitse
schering	sjaor; vluug	schuifelen	sjreuje; versjnirke
scherpen	sjerp make; sjliepe; hare	schuifslot	sjórvele; sjufele
scheut	sjeut, sjaot; (water) goers	schuld	sjaag; sjmeedsketje
schichtig	sjoew	schunnig	sjöldj, sjoud
schiften	biejeingaon	schurft	laeg; sjunnig; sjmerig;
schijveneg	sjniewel	schurk	graof
schik	aard	schuur	krets
			sjoef
			sjuur; sjop

secuur	sekuur; nej	slordig	sjragkelig; sjloebberig
sedert	seer	sluier	vaol
sering	kroednaegelkes; sering	sluik (van haar)	pemelig
serpeling	gruuus	slungel	gaandj; lempes; wabbes;
sidderen	razele; riejere		sjlungel
sijpelen	ziepe; siepele	sluw	sjlauw
sikkel	króm	sluwerik	sjlauwberger,
simpel	sumpel		sjlauwmiechel; linkmiechel
sinaasappel	appelesien	smeerlap	voelik; nutterd, nutterik;
sinds	seer		rótzak; fiezerik; vètzak
sip	peeps	smeerlapperij	verkeseriej; vètzooj;
sissen	kiesje		vètlapperiej
sjacheraar	sjacheleer; roesjeleer	smerig	sjmerig; vèttig; fies; nut;
sjokken	zokke; sjakke; dadzjele;		zjwart; voel
	zoebbele; zuijele, zuijere;	smeulen	käöle; sjnirke
	trampele	smijten	sjmiete; lazere; flikkere
sjouwen	sjörge; sjouwe	smikkelen	bikke
slaag	sjlaeg; rammel; zjwaars;	smoezen	sjmiespele; sjmoeze
	gäöt; preugel;	snee	sjneej; sjief;
(~ krijgen)	ze gerete kriege;		sjnats; sjneej; jaap
	ze euver de näöj kriege	sneep	koemoel
slaan	sjlaon; houwe; battere; watsje;	sneeuwbes	koekkermumke, koekker-
	zjwaarze; vaege; kletse;		nulke; sókkermumke
	klaatse, klatse; wape;	snel	flot; hel; sjnel
	vieme; toorse; flatsje;	snellen	sjeze; vaege
	paere; saarze; dèksele	snerpen	fepe
slab, slabbetje	sjlabber, zeiverlepke	snibbig	sjnebbetig
slag	sjlaag; watsj; wap, waap;	snijboon	sjniejboon; sjtaakboon
	vaeg; klats, klets	snijder	sjnieder; sjreur
slagboom	breer; boum	snikken	sjnókke, sjnoekke; zirmele
slager	sjlechter	snip	sjnep
slaghout	sjlaeger	snipverkouden	sjnótverkaadj
slang	sjlouch, sjlouk; sjlang	snoep	lekker; sjlók;
(voor vloeistoffen)		(~je)	lekkerke; babbeltje
slank	sjmaal; sjlank	snoopen	sjlókke
slapjanus	sjlapjanes; zeutsjtengel	snooper	sjlóknaas
slechts	allein, allein mer, mer	snoer	sjnoor; viem
sleedoorn	sjlene	snot	sjnoter
slenteren	dadzele, dadzjele	snuiter	zjwans; sies
slepen	sjleipe; sjleivere	soda	zouda
sleutelbloem	kirkesjleutelke	sok	zok; haos
sliert	sjleiver; pemel	sollen	näöle
slijk	sjliek; toter; pratsj; matsj;	soms	aaf en toe; dök; soms
	driet; bagger	sop	leuter
slijtage	sjlietaasj; sjleet	spaak	sjpeik
slikken	sjlikke;	spaan	vlump, flump; sjpaon
(voor lief nemen)	pruime, proeme	spaanders	sjpeen; sjaevele; sjalme
slim	sjlum; sjlauw; gefief	spade	sjtaeksjöp, sjöp, graafsjöp
slobberen	lebbere; sjloebbere	spar	den, kersden
sloddervos	sjloedder; floetsj; flódder;	specht	sjpech;
	floors	(bonde ~)	kietsjpech;
slonzig	sjebbig, sjebbetig	(groene ~)	meerts veule

specerijen	gekruje	steeg	gats, gatsj; sjtee
specie	sjpies	steen	sjtein; koot; bigkel;
speculaas	spikkelasie	(baksteen)	brik
speeksel	spiepj; zeiver	steenoven	brikke-aove
speen	loetsj	steenuil	koetsjuul
speklap	hers	steenworp	sjmeetwaeg, sjmietwaeg,
speld	sjpang; sjpeldj	steken	sjmietswaeg
speldenkussen	naoljekosse	stelen	sjtaeke; peke
spie	sjpie; leuns		sjtale; sjtrietse; gappe;
spierballen	muiskes		bietse; klawue
spijker	nagel	steppen	autopette, pette
spijl	sjtang; sjpiel	sterk	sjterk; sjtrang
spinrag	sjpinnevaem, vaem	steun	sjteun; sjtiep; sjtumpel
spit	kremer; heksesjeut	stevenen	sjtave; sjtevele
spitskool	sjepeng	stiekem	sjtiekkem; loepetig
spitsmuis	sjaermoes	stijfkoppig	waers; sjtork
spitten	grave; ómdoon	stikdonker	pikkeduuster, sjtikke-
spleet	reet; sjplet		duuster zakkeduuster
splijtkool	eewigmoos	stilaan	sjtilkesaan
spoed	haos	stipt	puntjetlik
spoor	sjaor; print	stoeien	bössele; rölse; kemmele;
spoorboom	breer		wuilese; kuite
sport (van ladder)	sjpraot; traej	stoethaspel	hampeleman; klores;
spreekwoord	gezèkde; sjpraekwaord		gaodsklöppel; prengel;
spreeuw	sjpraon		kuijes
sprekend	sjpraekend; krek; pront	stoffer	handjvaeger
sproet	sjprotel	stok	sjtek; klöppel, knöppel
sprokkelen	zeumere	stomdrunken	sjtróntzaat; sjterrezaat;
spugen	sjpieje; kótse; tuffe		lazeres
spuiten	sjpuite; sjprietse	stommelen	roebbele
spul	gereij; sjpul	stommeling,	huijklaos; sjtómmerik;
sputteren	sjpoede		kläppel, gaodsklöppel
spuugzat	kótsmeug; sjtróntjmeug;	stomp (zn.)	sjtómp; sjtoeb;
	käökmeug; täöts	(stoot)	sjtoot
spuwen	sjpieje	stoppel	sjtoebbel
staak	sjtaak; gaerd	stortkar	kiepker, sjlaagker
stakker	ozeleer; erme miens	stotteren	sjtrotele; sjtamele
stam (van boom)	sjtam; ból	straatlantaarn	luchtepaol, luch,
stamelen	sjtrotele; sjtamele		sjtraotluch
stamper	sjtamper; kuus,	strafschop	penantie
	verkeskuus, briesselskuus	strak	sjtrak; sjtrang
stampot	ratsj; moos, aerpelemoos,	straks	dalik; sjtrakkes, sjtrak
	èrpelemoos	strelen	poezele; aje
standaard	sjtäänder	streng (zn.)	sjtreeen
stap	sjtap; traej; pas		wol, garen, e.d.
stapel	sjtapel; berm	strijken	sjtrieke;
stapelgek	knatsjgek	(~ langs)	sjroevele, sjórvele
stappen	sjtappe; traeje; tapere;	stroef	sjtork; vree
	sjtave; sjtevele	strompelen	hómpel; sjtrómpel;
staren	uige; sjtare	strontje	sjrankele; sjravele
steeds	altied; al; alsmer, almer;		waegesjieter, waegesjiet
	alzelaeve; toezjoer	(aan het oog)	

strook	reifel; sjstrook; sjtruijp;	telkens	ederskeer, idderskeer
	vlang	tepel	deem; mem
stroop	kruutje	terloops	innegang; terloups
stroopnagel	neetnagel	ternauwernood	amper; klam
stropdas	sjliesp; zelfbinjer	terug	truuk; vróm
strot	sjträöts	teug	sjloek
stug	sjtork	tevens	ouch
stuipen	sjtupe; begaoving	tevoren	teveure, vanteveure
stuitten	sjtoekke;	tevreden	kóntent
(tegen de borst ~)	taengesjtaon	thuis	toes, aantoes
stuiter	sjeetköls	tillen	höffe, ophöffe; luchte
stuiver	knab, knebke; sjtuver	tin	teen
stukadoor	pleesteneer, pleestereer;	toch	toch; aevel
	plefönger; sjtuukkedoor	tochten	trèkke
stukadoren	pleestere; sjtuukkedore	tochtig	trèkechtig;
stumper	ozeleer	(van dieren)	sjprengig
stuntelen	hampele; haspele; hannese	toe (dicht)	toe;
sturen	sjikke; sjture	(naar .. ~)	nao .. haer, op .. aan,
stut	sjtiep; sjaor; sjteltj	(tsw.)	nao .. toe;
stutten	sjtiepe	toen (bw.)	alleij!
sudderend	zuijere		toen, toe, doe; (vw.) wie;
sufferd, sukkel	sufferd, sufklaos;		toen
	hampeleman; klöppel;	toeter	toet; träöt; feep
	prengel; hannes;	toeteren	toete; träöte; fepe
	zebedeijes, sebedeijes,	toezeggen	versjprake
	subbedeijes; zaobes,	toilet	huuske; plee; sjithoes
	zöbbes; sjaopskop;	toiletpapier	vóttepepier; huuskespepier
	sjtómmerik; klores; zok;	tol (speelgoed)	dob; koekkerel
	drielenjer; duiles;	tollen	dobbe; koekkerelle
	huijkemeel; gaodsklöppel;	tonen	tuine, tone; laote zeen
	kuijes; zaodreub;	top	toep, tuup; tump
	sjtómme klots	tor	kaever
sukkelen	ozele; kragkele; sukkele;	totaal	gans; ram; ratsj; totaal;
	hóddele, aanhóddele	traag	sjtraol; rattekaal, raddikaal
		trachten	traog; lasem; häös, häöskes
		trappelen	perbere
		trappen (schoppen)	demmele
		(op fiets)	trappe
taai	tej	træde	træej
taaitaai	koeddenang	treiteren	transenere; traetere, kreite
tafelpoot	sjtumpel; taofelpoot	treuzelen	trugkele; zuijele, zuijere;
takkenbos	sjans	trilgras	dadzele, dadzjèle; treuzele
talud	terluuj	trillen	riejerkes
tamelijk	semmelik, tamelik	troebel	razele; riejere
tandwiel	kampraad	(~ worden)	gemujerd;
tarwe	weit	troep	mujere
tas	tas; kallebas; flies		troeb, troep; bubs;
teer (zn.)	ter		koeddeljach, katerjach,
tegel	teechel, tegel; plevuus		jach
tegelijkertijd	innegang		greuts; sjtols;
tegenwoordig (bw.	allewiel, allewiele		greutsighed; sjtolsighed
tekortkoming	faeler		

T

taai	tej	træde	træej
taaitaai	koeddenang	treiteren	transenere; traetere, kreite
tafelpoot	sjtumpel; taofelpoot	treuzelen	trugkele; zuijele, zuijere;
takkenbos	sjans	trilgras	dadzele, dadzjèle; treuzele
talud	terluuj	trillen	riejerkes
tamelijk	semmelik, tamelik	troebel	razele; riejere
tandwiel	kampraad	(~ worden)	gemujerd;
tarwe	weit	troep	mujere
tas	tas; kallebas; flies		troeb, troep; bubs;
teer (zn.)	ter		koeddeljach, katerjach,
tegel	teechel, tegel; plevuus		jach
tegelijkertijd	innegang		greuts; sjtols;
tegenwoordig (bw.	allewiel, allewiele		greutsighed; sjtolsighed
tekortkoming	faeler		

trui	triko; truij	vannacht	tisnach, desjnach, vannach
tuien	tujere, tuije	vanzelf	vanzelf; van eiges
tuig	gesjeer; getuug, tuug	varken	verke; koesj
(bijv. van paarden)		vaststampen	aandemmle
tuimelen	tumele; kutele	(grond)	
tuin	haof; tuin	veenplaggen	vlinke; sjaverte
tuinbonen	wöllebone; patersteen	vegen	vaege; sjourre;
tureluurs	raadgek, raadgek; daabs;	(met een bezem)	kaere
	täöts; tureluurs	veger	bessem
turen	uige	veiligheidsspeld	sjloetsjpang
twijg	wits	velg	reip; velg
twisten	zich vreijele, zich vreigele;	vensterbank	vinsterbank; leteij, letej,
	zich sjtraevele; zich takke;	vensterluik	latteij
	zich tagke; zich tegkele;	vent	blinj
	sjtechele	ver	kael, kaerel, manskael;
		(~ familielid)	petreun, petroon
		veraf	wied;
		verduidelijken	paersnaef
		verdwenen	wiedaaf
		vergaren	verdudelikke; verduutsje,
		vergiet	verdietetse
		vergissen (zich)	weg; foetsjie, foetsie;
		verheugen (zich)	verzwoende; poter
		verkeer	gare; sjammeterre, biejein
		verkleumen	sjammeterre; biejeinsjare,
		verknoeien	biejeinsjerre
		massekrire;	doorsjlaag
		verkouden	zich vergaete; zich verdoon
		(~ worden)	zich verheuge;
		vermaak	zich sjpicthe; zich sjpitse
		vermolmen	verkeer; gevaers
		vernienlen	verozele
			verknoje; vermuibile; ver-
			verzauwe; sjanjig make
			verkaadj;
			de klets voert kriege
			ammezasie
			vervure
			kepot make; verrannewere;
			vermuibile; versjangelere;
			verroepzakke
			vernaolestige;
			laote versjliebbere
			veroorloven (zich)
			zich permetere; zich leiste
			verplatsen
			verklatse
			verzauwelre
			verrasse; tiesse
			verreure, reure; verreppele;
			verwaege
			sjaele, sjille, sjilje, versjille
			versjloebbere
			versjtandj; bezej

U

u	geur, uch		
ui	ooj		
uitdruipen	oetziepe		
uiteen	oetrein, oetein		
uitgaan	oetgaon; jatse, joetse;		
(uitgaand type)	joetsvót, joetsjvót;		
	loupsjans		
uitleg	oetlik; oetbinjel		
uitnodigen	neuje, oetneuje		
uitschelden	oetsjoebbe; oetsjelje;		
	oetsjtokkere		
uitstellen	oettente		
uittrekken	oetrèkke;		
(kleren)	oetdoon;		
(uit de grond)	gaeje; kroejie		
unster	punjer		
uw	eur; uch;		
(het uwe)	't eurt		
		vergiet	
		vergissen (zich)	
		verheugen (zich)	
		verkeer	
		verkleumen	
		verknoeien	
		massekrire;	
		verkouden	
		(~ worden)	
		vermaak	
		vermolmen	
		vernienlen	

V

vaak	dök, döks		
vaart	vaart; zjwoeng		
vaat	aafwas; de sjöttele		
vaatdoek	sjöttelsplak, sjuttelsplak	veronachtzamen	
val	vang; val		
(om dieren te vangen)			
vals	vals; gemein; vrensj;	veroorloven (zich)	
(~ spelen)	foetele, foesjele	verpatsten	
vanavond	tizzenaovinj, vanaovindj	verpieteren	
vangen (een bal)	prikke	verrassen	
vanmiddag	tizzemiddig	verroeren	
vanmorgen	tizzemorge, vanmorge	verschillen	
		verslonzen	
		verstand	

verstoppertje	spelen sjtokke	voetzoeker	fiemper
verteren	vertaere; verknauze	volkommen,	gans; ram; totaal; vólkómme
vertrekken	vertrékke; weggaon;	volledig, volslagen	
	aafhouwe; aaftaje;		
	aafrómme	voogd	momer; veurmóndj; voog
vertrouwen (zn.)	vertroewe; fidusie;	voorbij	veurbiej; langs
(ww.)	troewe, vertroewe	voordat	eerdet, eer; veurdet, veur
verwaarlozen	vernaolestige	voorjaar	veurjaor; vreugjaor
verwelken	versjakkere	voorlopig	veurluijp; aangaons
verwerken	verwirke; verknauze	voormalig	vreuger; aad-
verwoesten	kepot make; verrannewere;	voortdurend	al, alsmer, almer;
	versjangelere; verroepzakke		sjlagmessig
verzamelen	verzamele; biejeinbringe;	voorts	verder, wiejer
	biejeintente; sjammeteré	vork (om te eten)	versjet; (hooivork) gaffel
verzot	hèls	vorst (vriesweer)	gevreur; vreeswaer
vest	waemeske; ves	vouw	vaaj
veter	nistel; sjoereem, sjoonreem	vouwen	vaje
vies	fies; vèttig; sjmerig; zjwart	vreemdgaan	hoeddele
viespeuk	fiezerik, fiezen ammie;	vrijdag	vriedig;
	vètzak, vètlap, vètdel		friedes, sfriedes
vijver	wiejer, viever	vrijpostig	zèkvriej; asjtrantjig
vink	bookvink	vroedvrouw	wiesvrouw
Vlaamse gaai	sjraek; markoef	vroegmis	vreumes
vlakbij	dunbij. vlakbij	vrolijk	loestig; bliej; joeppetig;
vlegel	vlaegel; lummel; lapzjwans;	vrouw	joeksig
	sakkerdiet; saro; satam;		vrouw, vroumes; miens;
	waerlich; rabouw, radouw;	vuil (bn.)	vrouluuj
	opsodemietter; batjakker,	vuilak	fies; vèttig; sjmerig; zjwart
	batje; blaag	vuilboom	nutterd; vètzak; zjwartlap
vleien	flikfloje; fiemele	vuilstortplaats	sjpurke; duvelskeers
vleier	kóntjekroeper,		sjienskoel
	vóttekrooper, vóttevaeger		
vlek	plek; kwaaj; rank		
vliegen	vlege;		
(er eentje laten ~)	d'r eine aafriete,		
	d'r eine aaftrékke		
vlieger (speelgoed)	windjvogel	waar?	wo?
vliegtuig	vleegmesjien, vleger,	waarde	waerd
	vleegtuug	waarderen	waardere; eksemere,
vlier	fleer, fleresjtroek;		ekstremere
	tuutjeshout	waarmee	womit
vlierbes	fleerbes	waarom	woróm
vlijt	iefer	waarschuwen	de wach aanzègke;
vlinderdasje	nondejuke		waarsjuwe
vloeken	vloke; sakkere	waffel	waffel; bletsj, blaatsj
vlot	flot; vlokker; vlök	walgen	zich sjödde; käöke
vlotjes	flot-eweg	wals (gereedschap)	wals; wel
vlug	flot; rap	walmen	blaoke, bläöke; kwalme,
vod	fóddel; lómmel	wankel	walme
vddenboer	fóddeleboer, fóddelekremér		sjragkelig; zjwiebbelig;
voederen	vore		wagkelig; vazel, vazelig;
voertuig	gevaers		linjelaam

W

waar?	wo?
waarde	waerd
waarderen	waardere; eksemere,
	ekstremere
waarmee	womit
waarom	woróm
waarschuwen	de wach aanzègke;
	waarsjuwe
waffel	waffel; bletsj, blaatsj
walgen	zich sjödde; käöke
wals (gereedschap)	wals; wel
walmen	blaoke, bläöke; kwalme,
wankel	walme

wanneer (bw.)	wienee;	wilgenroosje	sjtolsen Hèndrik;
(vw.)	wen; es		
want (zn.)	doemhaas, haas		sjteinbloom
wapperen	flakere, vlakere; wappere	wimpers	vlumme
warempel	baar, baar-eweg	windvlaag	wej
wasbord	sjrómp	wipneus	foepnaas
wasem	zjwaaj	wisselvallig	kwagkelig
wasknijper	waspinke, pinke	(van weer)	
wat	waat; get	wissen	vaege
waterdamp	zjwasem	woedend	hèls; gleujetig
wateren	pisse	woelen	wule; sjörge
waterjuffer	wientemper	woelmuis	mólmoes
waterketel	moor	woelwater	sjravelkóntj, tirvelkóntj;
we	veur, v'r		sjörgvót, sjörgwames;
weduwe	widvrouw		wuiles
weegbree	pert; waegblajer	woensdag	goonsdig;
weegschaal	waog	('s woensdags)	sgoondes, sjwoondes
weelde	waelj, waelmood	woest	foekswildj; raozend
weerbarstig,	waers; taengesjtröps	wondkorst	braotsj; raof
weerspannig	beidskenj	worden	waere
weerszijden	weg, eweg; voert;	wortel (peen)	moer, muurke
weg (verdwennen)	verzjwoende; foetsjie,	wortelenstampot	moeremoos, moereratsj
	foetsie	wreed	vrensj
wegen	waoge; punjere	wref	vree
weggaan	vertrèkke; weggaon;	wroeten	vreutele; dabbe
	aafhouwe; aaftake;	wrongel	kwark; fluitekees
	aaftrómme	wulp	sjarluut
wegpakken	sjtrietse; jatte; gappe;		
	pikke; sjoeppé	Z	
weinig	weinig, wenig; min	zaagbek (eend)	traonaenj
wekelijks	alwaakes, waekeliks	zaagbok	sjraag
wel	waal	zachtjes	zaach; sjtilkes; häöskes,
weldra	intrintj; gauw; bald	zadel	häös
welk	waaty'r, wélkv'r	zadelmaker	zaal
wellicht	mesjien	zak	zaalder, zaalmaeker
welnee	janae	(van papier)	zak; pungel; bujel;
wenen	bäöke; greize	(in kleding)	taot;
wentelen (zich)	winsjele	zakdoek	tes
wesp	wisp, wèsp; mispel		tesseplak; zakdook;
wie	waem	zakgeld	sjnoterlap
wieden	kroejie; gaeje	zakken	sónjessente
wiel	raad	(voor examen)	zakke; flatse
wiens	waem zien	zakmes	
wier (betr.vnw.)	waem häör	zangvereniging	kniep
wij	veur	zaniken	zangvere(i)niging, zank
wijdbeens	breidoet		zanikke; zeivere; zeike;
wijsneus	vengnaas		sjtenze; vilze; graze
wijze (manier)	meneer; aard; wies	zaniker	zanikpot, zanikzak;
wilg	wieje, wiejeboum;		zeivereer; zeiker, zeikdeem,
	fluithout		zeiksjtreeen; meekvót

zaterdag	zaoterdig;	zwetsen	kwatsje
('s zaterdags)	saoterdes	zwoegen	zich aafpeigere; maore,
zedenpreek	bèdsermoen		morkse; sjoefté; jääké;
zeer	erg; sjentjig; heel		sjinne; wolve; wule;
zeelt	loe		poejakke
zeepsop	leuter	zwoerd	zjwaars, sjpekzjwaars
zeis	zaeg; zich		
zeldzaam	sjaars; raar		
zemelen	zemele; klieje		
zenden	sjikke; sjture		
zetten	zitte, zétte;		
(koffie, thee)	opsjödde		
zeug	kreem		
zeuren	zanikke; zeivere; zeike		
zeurkous, zeurpiet	zeivereer; zanikpot, zanikzak; zeiker, zeikdeem, zeiksјtreeen; zemel, zemeleer; miemmel; aaj zaeg; laammaeker		
zeven (ww.)	zeve; zieje		
ziek	krank; krenkelik; ziek		
ziekte	krekde, krankheid; ziekte		
zielig	ozelig		
zinkput	sjterfpöt		
zitvlak	baom; kóntj; vót		
zoals	wie, es wie; zo-es		
zode	ris		
zoek	voert; kwiet		
zoekraken	voertkómme		
zoen	muulke, muundje		
zo-even	juusnet		
zondag	zónjig; ('s zondags) sónjes		
zonde	zunj		
zonder	sónger		
zonderling	raar; gek		
zout	zaat		
zowat	zoget		
zuchten	kume		
zuigen	zuge; zoeke, soekke		
zuivelfabriek	fuu, fuus		
zuiver	zuver; praoper; sjoon; rein		
zult	huidvleis		
zus	zöster		
zuurbes	niepetaer		
zuurkool	zoermoos		
zwachtel	winjel		
zwak	zjwaak; vazel, vazelig		
zwalken	flakere, vlakere		
zwaluw	zjwalg		
zwammen	wazele		
zwanger worden	aantèlle		
zweep	sjmik; kerwatsj		

MHVS

1980

2005

Swalmen